ସମଲ୍‌ପୁରି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ

ଡ. ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ସମଲ୍‌ପୁରି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ
ଡ. ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ

ସମ୍ବଲପୁରି-ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ

ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ଏ ବହିର ସଂକଳୟିତା ଅଧ୍ୟାପକ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ ୧୯୪୫ ଅଗଷ୍ଟ ୨୫ ତାରିଖ ଦିନ ସଂବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଦେଶଭଟଲି ଗ୍ରାମରେ ଶ୍ରୀ ଗୌରାଂଗ ତ୍ରିପାଠୀ ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ରୁକ୍ମିଣୀ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କର ବଡ଼ପୁଅ ରୂପେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ। ତାଙ୍କ କାକା ଶ୍ରୀ କଂଦର୍ପ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ସାହଚର୍ଯରେ ସିଆଳଖଂଡ଼ହଥାସ୍ଥିତ ଆବାସିକ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ ପରେ ସଂବଲପୁରସ୍ଥ ଗଂଗାଧର ମେହେର କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟୟନ ପୂର୍ବକ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବି.ଏ. (ଅନର୍ସ) ସଂବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଏମ୍.ଏ. (ଇଂଲିଶ୍) ଓ ପରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଇଂଲିଶରେ ପିଏଚ୍.ଡି. ଉପାଧି ହାସଲ କରିଛଂତି। ୧୯୬୯ ରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଂକ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ପାରଳାଖେମୁଂଡି, ରାଉରକେଲା, ପୁରୀ, ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅବସ୍ଥାପିତ। ୧୯୫୫ରୁ ରଚନାରତ। ୧୯୫୮ ରେ ପ୍ରଥମ ଲେଖା ଓ ୧୯୬୫ରେ ପ୍ରଥମ ବହି ପ୍ରକାଶିତ। ୧୯୬୫ ଓ ୧୯୬୮ ରେ ବିଷୁବ ପୁରସ୍କାର, ୧୯୭୭ ରେ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରାପ୍ତ। ୧୯୬୮-୬୯ ରେ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନର ସଂପାଦକ।

ପତ୍ନୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ମିଶ୍ର ଓ ତୁଇ ପୁଅ ପ୍ରଥମ ପୁଲକ ଓ ରଂଗିନ ପଲ୍ଲବ ସହିତ ସଂଘର୍ଷଶୀଳ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ସହରୀ ଜୀବନଯାପନରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ। ଭୂଗୋଳରେ ନ ବଂଚି ଭାଷାରେ ବଂଚିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ।

ପ୍ରକାଶିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃତି : ଅନ୍ୟ ଇଲାକା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା, ଆୟତନ, ଉଣା ଅଧିକ, ଯୁବ ଲେଖକ, ନିଜ ସିଂହାସନ, ସପ୍ତାହ ଓ ଅନ୍ୟ ସାତ, ଏ ନଦୀ ଦେ ନୀର, ଅମରା, ସ୍ଥିରଗତି, ମାଳିନୀ ପାଇଁ, ଏବଂବିଧ ଇପନ କବିତା, ଚିତ୍ର ଓ ଲେଖା, ୧୮୪ ପଂକ୍ତିୟାଁ (ହିଂଦୀ), ସବ୍‌କେ ଶବ୍ଦ (ହିଂଦୀ), ସମ୍ବଲପୁରି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ, ଇଡିଲ ଅଭିଧାନ, କାନ୍‌ମାନ୍ ତାଲିକା, ଶବ୍ଦନିଧି, ଜଗତ୍ ସତ୍ୟ, ମୁଁ ସ୍ୱୟଂ ନିଜେ, ଓଡ଼ିଆ ବନାନ ଅଭିଧାନ, ଢେଉଗଣା, ଶବ୍ଦବୋଧ, ମିଠାମିଛ, ସମ୍ବାଦ ରଚନା ବିଧି ଇତ୍ୟାଦି।

ଠିକଣା : ଧନୁପାଲି, ସଂବଲପୁର।

ସଂକଳକଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ବୃନ୍ଦ

- ପ୍ରୟାଗଦତ୍ତ ଯୋଷୀ
- ଇନ୍ଦ୍ରମଣି ସାହୁ
- ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଦାସ
- ନୀଳମାଧବ ପାଣିଗ୍ରାହୀ
- ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପୂଜାରୀ
- ନୀଳାଚଳ ମିଶ୍ର
- ପରଶୁରାମ ମୁଣ୍ଡ
- କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ବଗର୍ତ୍ତି
- କୁମାର ହସନ୍
- ଶୁଭେନ୍ଦୁ ମୁଣ୍ଡ
- ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପଣ୍ଡା
- ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ପାଢ଼ୀ
- ଦୟାନିଧି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ
- ପ୍ରଣତି ମୁଣ୍ଡ
- ଅଭୟ କୁମାର ପାଢ଼ୀ
- ଚଣ୍ଡୀଦାସ ମିଶ୍ର
- ରାମ ପ୍ରସାଦ ପୁରୋହିତ
- ହରିଶଙ୍କର ବଡ଼ପଣ୍ଡା
- ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ମିଶ୍ର

ସମଲ୍‌ପୁରି-ଓଡ଼ିଆ
ଶବ୍ଦକୋଷ

ସଂକଳକ
ଡକ୍‌ଟର୍ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ

ସମ୍ବଲପୁରି-ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ

ସଂକଳକ :
ଡକ୍ଟର୍ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ପ୍ରକାଶକ :
ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ
ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧ ୦୧୪

ମୁଦ୍ରାକର :
ପପୁଲାର ପ୍ରିଂଟ୍
୪୩୫୩, ପାଂଡବ ନଗର,
ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧ ୦୧୪

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ : ୧୯୮୭ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ : ୨୦୦୧ ।

ମୂଲ୍ୟ : ୧୩୦ ଟଙ୍କା

SAMALPURI ODIA SHABDAKOSHA

Compiled by :
Dr. Prafulla Kumar Tripathy

Published by :
Orissa Sahitya Akademi
Bhubaneswar - 751 014

Printed by :
Popular Print
4353, Pandav Nagar,
Bhubaneswar - 751 014.

First Print : 1987

Second Edition : 2001

Price : **Rs. 130.00**

I.S.B.N. 81-7586-066-9

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣର

ଅଗ୍ରଲେଖ

ଦ୍ରାବିଡ଼, ଅଷ୍ଟ୍ରିକ୍ ଓ ଆର୍ଯ୍ୟ ଉଡ୍ର-ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ଏକ ମଧୁର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି । ଏଯାବତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଅଛି, ସାଧାରଣତଃ ଶାସନର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଭାଷାକୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏତିକିରେ ସୀମାବଦ୍ଧ । ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳରେ, ବିଶେଷ କରି ପଶ୍ଚିମ ଓ ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳରେ ସମ୍ୟକ୍‌ଭାବରେ ପୁଷ୍ଟ କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ରହିଅଛି ଏବଂ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ଏକ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳର ଜନସାଧାରଣ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଆସୁଛନ୍ତି । ଅତଏବ ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅଙ୍ଗ ।

ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ସାଧାରଣତଃ ସମ୍ବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଅନେକ ଗବେଷକଙ୍କର ମତ ଯେ ବିହାର ଓ ଛତିଶଗଡ଼କୁ ଲାଗିଥିବା ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ସମ୍ବଲପୁର, ବଲାଙ୍ଗିର, କଳାହାଣ୍ଡି ଆଦି ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ହିନ୍ଦୀ ଓ ମରହଟ୍ଟୀ ଭାଷାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏଥିରେ ପ୍ରାଚୀନ ଉଡ୍ର-ପ୍ରାକୃତର ଶବ୍ଦ-ସଂଯୋଜନ ନୀତି ଜଡ଼ିତ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଜନନୀ ଉଡ୍ର-ପ୍ରାକୃତର ଏହା ଯେ ନିକଟତମ ଏକଥା ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଏଭଳି ସମୃଦ୍ଧ କଥିତ ଭାଷାଟିକୁ କେବଳ ଉପଭାଷା କିମ୍ବା କଥିତ ଭାଷା ବୋଲି କହି ଦେଇ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ମୁଖ୍ୟସ୍ରୋତରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିଦେବା ଆଦୌ ସମୀଚୀନ ନୁହେଁ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଅନେକ ବିଦେଶୀୟ ଭାଷା ଯଥା, ଇଂରାଜୀ ଓ ପାରସିକ ଇତ୍ୟାଦି ଭାଷାମାନଙ୍କରୁ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କରି ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ତା'ର ନିଜସ୍ୱ ଉପଭାଷାମାନଙ୍କରୁ ଶବ୍ଦମାନ ଗ୍ରହଣ କରି ସମଧିକ ପରିପୁଷ୍ଟ ହେବାରେ କିଛି ଅସମୀଚୀନତା ନାହିଁ । ଏହି କଥିତ ଭାଷାର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଚୁର ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସମୃଦ୍ଧ ହେବ ।

ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳର କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଏପରି କେତେକ ଶବ୍ଦ ଅଛି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ପ୍ରଚଳିତ ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଏଥିରେ 'ଲେଡି' ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଅଛି । ଏହାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରଚଳିତ ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଗଲେ, କୁହାଯିବ, 'ଗଛରେ ଥିବା ପାଚିଲା ଆମ୍ବ' । ଏଥିପାଇଁ ଚାରୋଟି ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ସ୍ଥଳେ ସେ ଅଞ୍ଚଳର କଥିତ ଭାଷାରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଶବ୍ଦରେ ଏହି ଭାବଟି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇପାରୁଛି । ଏହିପରି ଆହୁରି ଅନେକ ଉଦାହରଣ ଖୋଜିଲେ ମିଳିବ । ଏଭଳି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ପୁଷ୍କଳ ବ୍ୟବହାର ଆମ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ହେବା ଉଚିତ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ ସମସ୍ତେ ଏକମତ ହେବେ ।

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି କଥିତ ଭାଷାର କୌଣସି ଶବ୍ଦକୋଷ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ ତଥା ପାଠକ ଜନସାଧାରଣ ଏହାର ଶବ୍ଦ-ସମ୍ଭାର ସହିତ ଅପରିଚିତ ଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗତ ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଏହାର କେତେକ ଶବ୍ଦକୁ ତାଙ୍କ 'ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷ'ରେ ସନ୍ନିବେଶିତ କରିଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ତାହା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ ।

ଏଣୁ ଏହି କଥିତ ଭାଷାର ଅନୁଶୀଳନ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ଏହାର ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଶବ୍ଦକୋଷର ଆବଶ୍ୟକତା ବହୁଦିନରୁ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥିଲା । ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କର ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଶ୍ରମ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟ ଫଳରେ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷଟିର ପ୍ରଣୟନ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଶ୍ରୀ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କୁ ସାଧୁବାଦ ଅର୍ପଣ କରୁଛି ।

ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷର ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା-ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ସାଧନ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକ ପଥିକୃତ ଉଦ୍ୟମ ଭାବରେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାନୁସନ୍ଧିତ୍ସୁମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଆଦୃତି ଲାଭ କରିବ ବୋଲି ମୁଁ ଗଭୀର ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ପୋଷଣ କରୁଛି ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଶତପଥୀ
୩୧.୧୨.୮୭
ସଂପାଦକ

ପୂର୍ବାଭାସ

ସଂବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଂଚଳର କଥିତ ଭାଷା । ସଂବଲପୁର, ସୁଂଦରଗଡ଼, ନୂଆପଡ଼ା, କଳାହାଂଡି, ବଲାଂଗିର, ସୋନପୁର, ବରଗଡ଼, ଦେଓଗଡ଼, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଜିଲ୍ଲା ସମୂହର ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ନବେ ଭାଗରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଏହି ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରଂତି । ତେଣୁ ଏହାରି ନାଂଦନିକ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଏକ କୋଟିରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ । ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଛତିଶଗଡ଼ର ରାୟଗଡ଼, ରାୟପୁର, ସୁରଗୁଜା ଇତ୍ୟାଦି ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ଅଦ୍ୟାବଧି ରହିଛି । 'ମନ୍ତ୍ର'କୁ 'ମନ୍ତର୍', 'ଯନ୍ତ୍ର' କୁ 'ଯନ୍ତର୍' ବୋଲି ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଉଥିବା ଏହି ଭାଷାରେ 'ଅ' ଶବ୍ଦକୁ ବାଦ୍ ଦିଆନଯାଇ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଅକ୍ଷର ସହିତ ମିଳେଇ ପଢ଼ିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ସେଇଭଳି ଶେଷ 'ଇ' ଶବ୍ଦଟି 'ଏ' ଭଳି ବ୍ୟଂଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ପ୍ରାରଂଭରେ 'ରାତି' କୁ 'ରାଏତ୍', 'ଲାଠି' କୁ 'ଲାଏଠ୍' ଭାବରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ । ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ରୂପତତ୍ତ୍ୱ, ବାକ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ ସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ ପୃଥକ୍ ନିଶ୍ଚୟ । ଓଡ଼ିଆର 'ମନକୁ', 'ଜୀବନକୁ' ସଂବଲପୁରୀରେ 'ମନ୍‌କେ', 'ଜୀବନ୍‌କେ' ଭାବେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ତେବେ ଏଭଳି ଶବ୍ଦ ଦୂରତାକ୍ରମରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ । ଯଥା 'ଗଡ଼ିଶା' ମାଛକୁ କେହି କେହି 'ଖଗ୍‌ସା' ବୋଲି କହୁଥିବା ବେଳେ ଆଉ କେହି 'ଖପ୍‌ସା' ବୋଲି କହଂତି । 'ଦୌଡ଼ିବା' ଭଳି ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟାକୁ କେଉଁଠି 'କୁଦିବା' କହିଲା ବେଳକୁ ଆଉ କେଉଁଠି 'ନରଦିବା' କୁହାଯାଏ । ଏସବୁ ବିଭିନ୍ନତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସମ୍ବଲପୁରୀ ନୃତ୍ୟ ଓ ବାଇଦ ଭଳି ଏହାର ଭାଷା କାଉଁରୀ କାଠି ସମ ମଣିଷର ଶ୍ରବଣେଂଦ୍ରିୟକୁ କିମିଆଁ କରେ । ସୁ-ସଂହତ ଜନଜୀବନର ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଚିତ୍ରପଟ ଆଂକିବାରେ ଏ ଭାଷା କେଉଁଠି ମଣିଷ ପଣିଆଁ ସାଂଗକୁ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦିତାର ଝରଣା ବୁହେଇଦିଏ ମାନବୀୟ ଉପତ୍ୟକାରେ । ଆଉ କେଉଁଠି ଏହାରି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଜଣାପଡ଼ିଲେ ଲୋକେ ବିତସ୍ପୃହ ହେଇଯାଂତି । ଏଭଳି ଚିଂତନର ପଦ୍ଧତିକୁ ସର୍ବଶେଷ କିଂବା ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହି ହେବ ନାହିଁ । କାରଣ କୌଣସି ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ଭଲ ଓ ମଂଦର ଅବତାରଣା ଆପେକ୍ଷିକ ନିଶ୍ଚୟ ।

ବିଶିଷ୍ଟ କବି ଓ ଗାଳ୍ପିକ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀଂକ ପ୍ରୟାସଲବ୍ଧ ସଂକଳନ ଭାବେ ''ସଂବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ'' ଏକାଡେମୀ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ୧୯୮୭ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ସମସ୍ତ ସଂଖ୍ୟା ସରିଯାଇଥିବାରୁ ଗ୍ରାହକମାନଂକ ଆଗ୍ରହକୁ ସମ୍ମାନ ଜଣେଇ ଏହାର ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ଓ ପରିମାର୍ଜିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁଛୁ । ଆଶା, ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ଭାବବିହ୍ୱଳ ଶବ୍ଦାବଳୀ ମାନକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ଦିଗରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସହାୟକ ହେବ । ସଂକଳକଂକ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ ତଥା ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ଐକାଂତିକତା ପାଇଁ ମୁଁ ତାଂକୁ ଅଭିନଂଦନ ଜଣାଇବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଏହା ଓଡ଼ିଶାର ସୁଧୀ ପାଠକ ମହଲରେ ଆଦୃତ ହେବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ।

ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ମିଶ୍ର
ସଂପାଦକ
ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ

ଏ ପ୍ରକାର ଅବହେଳାର ନିରାକରଣ ସକାଶେ ସଂବଲପୁର ଗଂଗାଧର ମେହେର କଲେଜର ସେତେବେଳର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କବି ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର ମାନସିଂହ ଆଂତରିକ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ତାଂକର ଏହି ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା କିପରି ହୋଇଥିଲା ସେ କଥା ମାନସିଂହ ନିଜ ଭାଷାରେ ଏଭଳି ପ୍ରକାଶ କରିଛଂତି, ''ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି ଯେ, ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆମେ ବହିରେ ପଢ଼ିଆସୁଛୁ ବା ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜରେ କୁହାକୁହି ହେଉଛୁ, ତାହା ଆଉ ଟିକିଏଂ କୋମଳୀକୃତ ହେବା ଉଚିତ ଏବଂ ତାହା ହେବା ପାଇଁ ଆମକୁ ବଂଗଳା ବା ହିଂଦିର ଶରଣ ନେବା ପାଇଁ ହେବନି, ଏଇ ସଂବଲପୁରୀ ଉପଭାଷାର କୌଣସି କୌଣସି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ସାଧାରଣ ପୁସ୍ତକୀ-ଭାଷାରେ ପ୍ରବର୍ତିତ କରେଇ ଦେଲେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସଂପନ୍ନ ହେବ । ଏଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧିତ ହେବ, ଯଦି ଏଇ ଭାଷା କଥିତରୁ ''ଛାପିତ'' ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସେ । ତା ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବାଂଚଳର ଲୋକେ ଏହାକୁ ପଢ଼ିବେ, ଏହାର ଅବୋଧ୍ୟ ଅଂଶ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସୁବୋଧ୍ୟ ହେବ, ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବାଂଚଳର କବି ଓ ଲେଖକମାନେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଏହାକୁ ନିଜ ନିଜ ଲେଖାରେ କିଛି କିଛି ଯୋଗ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ । କେବଳ ଏଇ ଆଦର୍ଶକୁ ଆଗରେ ରଖି ମୁଁ ''ଶଂଖ'' ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକ ଥିଲାବେଳେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଏକ ଖାଂଟି ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର କବିତା ଛାପି ଦେଇଥିଲି । ସଂବଲପୁରୀ କଥିତ ଭାଷାରେ ବିଚିତ୍ରିତ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାକର ସୂପକାରଂକ ଗଳ୍ପକୁ ମଧ୍ୟ ଆଗ୍ରହ ସହକାରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଥିଲି । x x x ସେତେବେଳେ ଅଜ୍ଞାତନାମା ନାକଫୋଡ଼ି ପଂଡାଂକର ଅବୋଧ୍ୟ, କଥିତ ମାତ୍ର ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ କବିତା କାହିଁକି ଗୋଟିଏ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ଛାପିଲି ସେଥିପାଇଁ ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ବଂଧୁମାନଂକୁ କୈଫିୟତ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।''୪

ଅଧ୍ୟାପକ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ହୋତା ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ପରିଚୟ ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷାର ଏକ ମିଳନ ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରି ଲେଖିଛଂତି, ''ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଷାର ବହୁଳତା ଏତେ ବେଶି ଯେ, ତାହାର ଯେପରି ଏକ ଦୀର୍ଘ ଜନସାହିତ୍ୟ କ୍ରମିକ ଭାବରେ ଜନତା ଫୁଟାଇଛି । ଏଣୁ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକଗୀତ ଆମ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିର ଗଂଡିକୁ ସବଳ କରିଦେଉଛି । ବିଶେଷତଃ ସଂସ୍କୃତ, ତତ୍‌ସମ, ତଦ୍‌ଭବ ଏବଂ ଅପଭ୍ରଂଶର ଶବ୍ଦଧଂଦାରେ ତାହା ଜଟିଳ ନହୋଇ ଭାବରାଜିର ମୃଦୁ ଓ ମଧୁରତାକୁ ଫୁଟାଇଛି ସରସ ଭାବରେ, ଗାଉଁଲୀ ଶବ୍ଦର ନାନା ପ୍ରୟୋଗରେ ।''୫

ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ପରିଚୟ, ଉପଲବ୍ଧି ଓ ସଂଭାବନା ସଂପର୍କରେ ବିସ୍ତାରିତ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଂଗରେ ଗଂଗାଧର ଗୁରୁ ଏହି ଭାଷାର ଅଦ୍‌ଭୁତ ଜୀବନୀ ଶକ୍ତି ଆବିଷ୍କାର କରି ଲେଖିଛଂତି, ''ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ମହତ୍ତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଅଂଚଳର ଲୋକେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ବା ପ୍ରୟାସ କରୁ ନଥିଲେ ହେଁ ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ନିଜର ବିକାଶ ପଥରେ ଅବିରାମ ଗତି କରିଚାଲିଛି ।''୬

ପୂର୍ବାଲୋଚନା

ସମ୍ବଲପୁରି କଥିତ ଭାଷା ବିଷୟରେ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନାର ସୂତ୍ରପାତ ଘଟିବାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହାର ଯୋଗଦାନ ହୋଇସାରିଥିଲା । ''ସଂବଲପୁର ଇତିହାସ'' ପ୍ରଣେତା ଶିବ ପ୍ରସାଦ ଦାଶ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ କବି ଚୈତନ୍ୟ ଦାସଂକ ସଂପର୍କରେ ଲେଖିଛଂତି, ''ଚୈତନ୍ୟଂକ ଗ୍ରଂଥରେ ସଂବଲପୁରରେ ଅଧୁନା ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦମାନ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା ।'' ୧

''ବିଷ୍ଣୁଗର୍ଭ ପୁରାଣ'' ରଚୟିତା ଚୈତନ୍ୟ ଦାସଂକ ସମୟରୁ ସମ୍ବଲପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରୟୋଗ ଆରଂଭ ହୋଇଥିଲା ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବୀରବର ସିଂହ (୧୮୭୪- ?), ଭୀମ ଭୋଇ (୧୮୫୫-୧୮୯୫), ଗଂଗାଧର ମେହେର (୧୮୬୨-୧୯୨୪) ପ୍ରମୁଖଂକ ସାହିତ୍ୟିକ ରଚନାର କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ସମ୍ବଲପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ଶବ୍ଦାବଳିର ଯଥୋପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି ।

ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଶଶିଭୂଷଣ ମିଶ୍ର ଓ ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ ଏହି କଥିତ ଭାଷାର ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରୟୋଗ ବେଶ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଆଂତରିକତାର ସହ ଆରଂଭ କରିଥିଲେ । ଏ ଦୁଇ ପଥିକୃତ୍ ସାହିତ୍ୟରଥୀ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସଚେତନ ଭାବେ କଥିତ ଭାଷାରେ ଗଂଭୀର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ଆରଂଭ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ଆଦ୍ୟକାଳ ସଂପର୍କରେ ମୁରାରି ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର ଲେଖିଛଂତି, ''୧୯୪୦ ରୁ ୧୯୫୦ ମଧ୍ୟରେ ସୋନ୍‌ପୁରରୁ ନାକଫୁଡ଼ି ପଂଡା, ପାଟଣାଗଡ଼ରୁ ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ, ବଲାଂଗିରରୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଦେବତା, ବରଗଡ଼ରୁ ଶଶିଭୂଷଣ ମିଶ୍ର, ସଂବଲପୁରରୁ ଦୁର୍ଗାପ୍ରସାଦ ନାୟକ, ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର ଆଦି ସଂବଲପୁରୀ କଥିତ ଭାଷାରେ ଅନେକ ଗୀତ ରଚନା କଲେ । ସର୍ବୋପରି ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର ମାନସିଂହଂକ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଶଂଖ' ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ କେତେକ ସଂବଲପୁରୀ ଗୀତ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ହେତୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲା ।''୨

୧୯୪୧ ନଭେଂବର ମାସ ୧୫ ତାରିଖ କଟକଠାରେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ସାହିତ୍ୟ ସପ୍ତାହର ଶେଷ ଦିନ । ସେ ଦିନ ସଭାରେ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ କବି, ସାହିତ୍ୟିକ, ସଂଗୀତଜ୍ଞ, ରାଜନୀତିଜ୍ଞ, ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଓ କଂଠଶିଳ୍ପୀ ରୂପେ ପରିଚିତ ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ ନିଜର ପଠିତ ପ୍ରବଂଧରେ କହିଥିଲେ, ''କିଂତୁ ଦୁଃଖର କଥା ଯେ ଯେଉଁ ଭାଷା (ସଂବଲପୁରୀ) ଆଜି ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ଲୋକେ କଥିତ ଭାଷା ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଆସୁଅଛଂତି, ସେହି ଭାଷା ଅନେକ ଲୋକଂକ ଦ୍ୱାରା ଅବହେଳିତ । x x x ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ପ୍ରତି ଯଦି ସମସ୍ତଂକର ଗୋଟିଏ ହୃଦ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ଓ ଆଂତରିକ ସ୍ପୃହା ରହଂତା ତେବେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପୂର୍ଣ୍ଣାଂଗ ଲାଭ କରି ସାହିତ୍ୟ ଭଂଡାରରେ ବିରାଟ ଦାନ ଦେଇପାରଂତା ।''୩

ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ ଶବ୍ଦମାଳା ୩୫୭-୩୬୮

୧ ଗଛ, ଉଦ୍ଭିଦ ---------- ୩୫୭
୨ ଶାଗ ---------------- ୩୫୭
୩ ଫଳ,ପନିପରିବା,କନ୍ଦ --- ୩୫୭
୪ ଫୁଲ ---------------- ୩୫୮
୫ ମାଛ ---------------- ୩୫୮
୬ ସାଁପ ---------------- ୩୫୮
୭ ପଶୁ, ଜନ୍ତୁ ------------ ୩୫୮
୮ ପକ୍ଷୀ ---------------- ୩୫୮
୯ କୀଟ ପତଙ୍ଗ ----------- ୩୫୯
୧୦ ପ୍ରକୃତି -------------- ୩୫୯
୧୧ ମନୁଷ୍ୟ ପରିବାର ------- ୩୫୯
୧୨ ବୃତ୍ତି ---------------- ୩୬୦
୧୩ ଘର ଓ ଜିନିସପତ୍ର ------ ୩୬୦
୧୪ ବସ୍ତ୍ର ---------------- ୩୬୧
୧୫ ଖାଦ୍ୟ --------------- ୩୬୧
୧୬ ଶରୀର -------------- ୩୬୨
୧୭ ଭାବ ---------------- ୩୬୨
୧୮ ବିଶେଷଣ ------------ ୩୬୨
୧୯ ଅଳଙ୍କାର ------------ ୩୬୩
୨୦ କେଶସଜ୍ଜା ----------- ୩୬୪
୨୧ ସମୟ --------------- ୩୬୪
୨୨ ଚାଷ ---------------- ୩୬୫
୨୩ ରୋଗ, ଅସୁସ୍ଥତା ------ ୩୬୫
୨୪ ଉପକରଣ, ଆଧାର ----- ୩୬୫
୨୫ ଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟା -- ୩୬୬
୨୬ ଜଳାଶୟ ------------ ୩୬୬
୨୭ ଅବ୍ୟୟ ------------- ୩୬୬
୨୭(କ) ଅବ୍ୟୟ ---------- ୩୬୭
୨୮ କ୍ରିୟାମୂଳ ------------ ୩୬୮

ପଞ୍ଚମ ଭାଗ ନାମ ଓ ଶବ୍ଦ ସାରଣି ୩୬୯-୪୩୨

ମାସ ------------------ ୩୬୯
ତିଥି ------------------ ୩୬୯
ବାର ------------------ ୩୬୯
କ୍ରିୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ---------- ୩୭୦
ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ନାମ -------- ୩୭୩
ସଂଖ୍ୟାସୂଚକ ଶବ୍ଦସାରଣି ------- ୩୭୫
କାଳ ଜ୍ଞାପକ ଶବ୍ଦସାରଣି -------- ୩୭୫
ତୀବ୍ରତା ଜ୍ଞାପକ ଶବ୍ଦସାରଣି ------ ୩୭୫
ସମଷ୍ଟିବାଚକ ଶବ୍ଦସାରଣି ------- ୩୭୫
ବିଭିନ୍ନ ଏକକ ସାରଣି ---------- ୩୭୬
ଜନତାବୋଧକ ଶବ୍ଦସାରଣି ------ ୩୭୬
ଡାକନାମ ଓ ଉପନାମ ସାରଣି ---- ୩୭୬
ଶିଶୁ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦସାରଣି ------ ୩୭୭
ସଂଜ୍ଞା ବା କୁଳନାମ ସାରଣି ------ ୩୭୭
ଲିଂଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସାରଣି -------- ୩୭୭
ସର୍ବନାମ(ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ)ସାରଣି --- ୩୮୨
ସର୍ବନାମ ---------------- ୩୮୩
ବିଭକ୍ତି ସାରଣି ------------- ୩୮୪
ବଚନ ସାରଣି ------------- ୩୮୫
ଉଚ୍ଚାରଣ ସାରଣି ------------ ୩୮୮
ଅନୁସ୍ୱାର ବଦଳରେ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ---- ୩୯୧
ବିଶେଷଣ ସାରଣି ----------- ୩୯୨
ଶବ୍ଦଗଠନ ସାରଣି ----------- ୩୯୫
କ୍ରିୟା ------------------ ୩୯୯
ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଭାଗୀକରଣ ------- ୪୦୦
ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ରୂପ -------- ୪୦୧
ସମାପିକା କ୍ରିୟା ରୂପ ---------- ୪୦୩
କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ----------- ୪୦୪
ପୁରୁଷ ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ --------- ୪୦୫
ପୁରୁଷ ବଚନ କ୍ରିୟାନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ---- ୪୦୭
କ୍ରିୟା ମୂଳରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ------- ୪୦୭
ଭାବ-ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ---------- ୪୦୯
ଆଭିମୁଖ୍ୟ-ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ------ ୪୧୧
ସହାୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ------------ ୪୧୨
ଆଦେଶ ---------------- ୪୧୪
ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପାନ୍ତର -------- ୪୧୬
ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ---------- ୪୧୭
କ୍ରିୟାର ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି ------------- ୪୧୯
ନାନା ପ୍ରକାର କ୍ରିୟା ---------- ୪୧୯
ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ------------- ୪୨୦
ଅର୍ଥତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଭାଗୀକରଣ ------- ୪୨୦
ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ତିନିପ୍ରକାର ------ ୪୨୧
ମିଶ୍ର କ୍ରିୟା --------------- ୪୨୩
ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ ------------- ୪୨୪
ପରିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦାର୍ଥ ------------ ୪୨୭
ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ ---------------- ୪୨୮
ସହାୟକ ଅଭିଧାନ ସୂଚୀ ------- ୪୩୦
ପତ୍ରପତ୍ରିକା ସୂଚୀ ----------- ୪୩୧

ବିଷୟ ସୂଚନାପତ୍ର

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣର ଅଗ୍ରଲେଖ ---------- ୪

ପୂର୍ବାଭାସ ---------- ୬

ପୂର୍ବାଲୋଚନା ---------- ୯

ଟିପ୍‌ପଣୀ ---------- ୧୮

ଭୂମିକା ---------- ୨୦

ମୌଳିକ ମଂଜ ଶବ୍ଦମାଳା ---------- ୩୨

ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଶବ୍ଦାର୍ଥ ଅଭିଧାନ — ୪୭-୩୨୪

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ସମସ୍ରୋତୀୟ ଶବ୍ଦାବଳି — ୩୨୫-୩୪୨

୧ ଅଗ୍ରିଆ ---------- ୩୨୫
୨ ଅସମିଆ ---------- ୩୨୬
୩ ଅର୍‌ବୀ ---------- ୩୨୬
୪ ଇଂଲିଶ୍ ---------- ୩୨୬
୫ ଉତ୍ତରାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ ---------- ୩୨୭
୬ ଉର୍ଦ୍ଦୁ ---------- ୩୨୭
୭ ଓରାଓଁ ---------- ୩୨୭
୮ କଂଧ ---------- ୩୨୭
୯ କୁଇ ---------- ୩୨୮
୧୦ କୁର୍‌ମାଳୀ ---------- ୩୨୮
୧୧ କେଂଦୁଝରିଆ ଓଡ଼ିଆ ---------- ୩୨୮
୧୨ କୋଟପାଡ଼ ବୋଲି ---------- ୩୨୮
୧୩ କୋୟା ---------- ୩୨୮
୧୪ କୋରାପୁଟିଆ ଓଡ଼ିଆ ---------- ୩୨୮
୧୫ କୋହ୍ଲ ---------- ୩୨୯
୧୬ ଗଂଡ ---------- ୩୨୮
୧୭ ଛତିଶଗଡ଼ୀ ---------- ୩୨୯
୧୮ ଜୁଆଂଗ ---------- ୩୩୫
୧୯ ତମିଳ ---------- ୩୩୫
୨୦ ତୁର୍କୀ ---------- ୩୩୫
୨୧ ତେଲୁଗୁ ---------- ୩୩୫
୨୨ ଦକ୍ଷିଣାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ ---------- ୩୩୫
୨୩ ଦେଶିଆ ---------- ୩୩୬
୨୪ ନୟାଗଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ---------- ୩୩୭
୨୫ ପାର୍‌ସୀ ---------- ୩୩୭
୨୬ ପୁରୀ ବୋଲି ---------- ୩୩୮
୨୭ ପୋର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍ ---------- ୩୩୮
୨୮ ପ୍ରାକୃତ ---------- ୩୩୮
୨୯ ଫୁଲବାଣୀ ଓଡ଼ିଆ ---------- ୩୩୮
୩୦ ବାଂଗ୍‌ଲା ---------- ୩୩୮
୩୧ ବାଥୁଡ଼ି ---------- ୩୩୮
୩୨ ଭତ୍ରି ---------- ୩୩୮
୩୩ ଭୁଲିଆ ---------- ୩୩୯
୩୪ ମୁଂଡା ---------- ୩୩୯
୩୫ ମୁଂଡାରୀ ---------- ୩୪୦
୩୬ ରେଲୀ ---------- ୩୪୦
୩୭ ଶବର ---------- ୩୪୦
୩୮ ଷଢ଼େଇକଳା- ଖରସୁଆଁ
କଥିତ ଭାଷା ---------- ୩୪୦
୩୯ ସଂସ୍କୃତ ---------- ୩୪୦
୪୦ ସମ୍ବଲପୁରି ଧାତୁତତ୍ତ୍ୱ-
ପ୍ରୟାଗଦତ୍ତ ଯୋଷି ---------- ୩୪୦
୪୧ ସଉରା ---------- ୩୪୨
୪୨ ସାଂତାଲୀ ---------- ୩୪୨
୪୩ ହଲ୍‌ବୀ ---------- ୩୪୨
୪୪ ହୋ ---------- ୩୪୨

ତୃତୀୟ ଭାଗ ପ୍ରବଚନ ସଂଗ୍ରହ — ୩୪୩-୩୫୬

ଶ୍ରୀ ଗୁରୁ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟାଂତ ଦେଇ ଦେଖାଇଦେଇଛଂତି କିପରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭାବ ଓ ରସ ପରିବେଷଣ ଦ୍ୱାର ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାରେ ଉଚ୍ଚାଂଗ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଅନେକତ୍ର ଫଳବତୀ ହୋଇଛି ।

ଗୋଲୋକ ବିହାରୀ ଧଳ ''ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଉପଭାଷା'' ସଂବଲପୁରୀର ସ୍ୱରୂପ ବିଷୟରେ ଲେଖିଛଂତି, ''ଏହି ଭାଷା ସଂସ୍କୃତ, ଓଡ଼ିଆ, ହିଂଦୀ, ଛତିଶଗଡ଼ୀ ଓ ଆଦିବାସୀ ଭାଷାମାନଂକର ମିଶ୍ରଣର ଏକ ମଧୁମୟ ଫଳ । ଏହି ଉପଭାଷା ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରାଣବଂତ ଓ ଶ୍ରୁତିମଧୁର । x x x ଟିକିଏ ତଳେଇ ଦେଖିଲେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ଯେତିକି ଜଣାପଡ଼େ, ଆଦିବାସୀ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ସେତିକି ଜଣାପଡ଼େ ।''୭

ସେ ପୁଣି ଲେଖିଛଂତି, ''ସଂବଲପୁରର କେତେକ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଉପଭାଷା ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ନାରାଜ । ସେମାନଂକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହା ଏକ ସ୍ୱତଂତ୍ର ବଳିଷ୍ଠ ଭାଷା । ବିହାର ଭାଷା ମଂଡଳୀରେ ମୈଥିଳୀ ଭାଷାର ସ୍ଥାନ ଯେଉଁଠି, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ନିକଟରେ ସଂବଲପୁରୀର ସ୍ଥାନ ସେଇଠି ବୋଲି ସେମାନଂକର ମତ ।''୮

ଶ୍ରୀ ଧଳ ଯେଉଁ ''କେତେକ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ''ଂକ ପ୍ରସଂଗ ଉତ୍‌ଥାପନ କରିଛଂତି, ସେମାନେ କିଏ ତାହା ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ତେବେ ଏ କଥା ସତ ଯେ, ବହୁଦିନ ଧରି ଅବହେଳିତ ହୋଇ ରହିଯାଇଥିବାରୁ ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳର ଲୋକେ ନିଜର ସ୍ୱାତଂତ୍ର୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟିତ । ଏହା ବୋଧହୁଏ ଆଦୌ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ନୁହେଁ ।

ଏହି ପରିବେଶରେ ଗୀତଟିଏ ଶୁଭିଲା :

''ସଂବଲପୁରର ଟଂଭେ ବାବୁ,
    ଟଂଭର୍ ସଂବଲପୁର୍
ଅଢଲ୍ ସଂବଲପୁରୀ ଲେଖ
    ସଂବଲପୁରୀ ସୁର୍
ଇ ବୁଲିନୁ ନାଇନ ବୁଲି
ଇ ଧୂଲିନୁ ନାଇନ ଧୂଲି
ଅଜବ୍ ରକମ୍ ଲାଗ୍‌ସି ଇନେ
    ଭାରତ୍ ମାଆଁର୍ ଲୀଲା ।''୯

ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାରଂକ ଏହି ଉଚ୍ଚାରଣ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ଅନେକ କବି ଲେଖକ କଥିତ ଭାଷାରେ ଲେଖିବା ଆରଂଭ କଲେ ।

ସମଲପୁରି ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସଂପର୍କରେ ମତ ଦେଇ ବୃଂଦାବନ ନାଥ ଶର୍ମା ''ଶଂଖ'' ପତ୍ରିକାରେ ଲେଖିଥିଲେ ଯେ, ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା, ସାଧୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ ଜାତ ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀ ନାଥ ଶର୍ମାଂକ ମତରେ ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ମୂଳପିଂଡ ଛତିଶଗଡ଼ିଆ ହିଂଦିରୁ ଆଗତ । ତେଣେ ଡ. ସାବିତ୍ରୀ ଶୁକ୍ଳଂକ ମତରେ ଛତିଶଗଡ଼ୀ ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ । ('ଛତିଶଗଡ଼ୀ ଭାଷା ଔର ସାହିତ୍ୟ'—ବିହାର ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ପରିଷଦ, ପଟନା (୧୯୫୯) ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।)

ମାତ୍ର ''ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ କଥିତ ଭାଷା'' ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ରାଜ୍ୟରତ୍ନ ବଳଭଦ୍ର ବହିଦାର ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା, ସାଧୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ ହିଁ ଜାତ ।

ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସ୍ରଷ୍ଟା ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର ଲେଖିଛନ୍ତି, ''x x x ସଂବଲପୁରୀକୁ ଓଡ଼ିଆର ଉପଭାଷା ରୂପେ ଠେଲି ନିଆଗଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷା ଓ ଉପଭାଷା ପରି ଅନ୍ୟର ଭାଷା ଓ ଉପଭାଷାରୁ ଶବ୍ଦ, ଶକ୍ତି, ଶୈଳୀ ଓ ବିନ୍ୟାସ ଆହରଣ ପୂର୍ବକ ଆପଣା ଏକକତ୍ୱରେ ନିରାଲଂବ କୁସୁମସମ ବିଭ୍ରାଜିତ ହେଉଅଛି ।''୧୦

ସଂବଲ୍‌ପୁରୀ ଯେ ଏକ ସ୍ୱତଂତ୍ର ଭାଷାର ମର୍ଯାଦା ଲାଭ କରିପାରିନାହିଁ, ସେଥି ନିମଂତେ ଶ୍ରୀ ବହିଦାର କ୍ଷୁବ୍ଧ । ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ''ସଂବଲପୁରୀକୁ ଭାଷା ସୋପାନରେ ରଖାଯାଇନାହିଁ । କାରଣ ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ହୋଇନାହିଁ । ତଥାପି ଏ ସ୍ତରରେ ରଖିବା ନିମଂତେ ଏହାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ରହିଅଛି । ଏହା ଟିକିଏ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତିପନ୍ନ ହୁଏ । କାରଣ —

୧) ଯେ କୌଣସି ଉଚ୍ଚଚିଂତା ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରେ ।

୨) ଯେ କୌଣସି ଭାଷାକୁ ବିକଳ ବା ଅବିକଳ ଭାବରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇପାରେ ।

୩) ସ୍ୱତଂତ୍ର ଶୈଳୀରେ ସ୍ୱତଂତ୍ର-ଚିଂତା ବିକାଶ କରାଯାଇପାରେ ।

୪) ଏହା ପ୍ରାକ୍ତନ, ଏ ପୂର୍ବ ପ୍ରଚଳିତ ଅଟେ ।''୧୧

ବହିଦାର ଆହୁରି ଲେଖିଛନ୍ତି, ''ଏଣୁ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଏ ବିଷୟରେ ଅବହିତ ହେବା ଉଚିତ କାରଣ ଏହା ସେମାନଂକର ମାତୃଭାଷା ଓ ସେମାନଂକର ପରଂପରା ଦ୍ୱାରା ପରିପୁଷ୍ଟ ଓ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ଏଥିରେ ସେମାନେ ଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଅଧୁନାତନ-ପ୍ରଚଳିତ-ପୋଥି-ବାଇଗଣ-ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ବା ଏତଦ୍‌ବିରହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯେ, ଏ ଭାଷାରେ ଜଣେ ଜଣେ ଧୁରୀଣ ପଂଡିତ ଏଥିରେ ମତଦ୍ୱୈଧ ନାହିଁ, କାରଣ ବୈଦେଶିକ ଯଦି କୌଣସି ଲୋକଠାରୁ ଏ ଭାଷା ସଂବଧରେ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ପିଲାଠାରୁ ବୁଢ଼ା ବୟସ ପର୍ଯଂତ ଶିଖି ଶିଖି ଥୋବରା ହେବ ପଛେ, ଏ ଭାଷା ସେହିପରି ନୂଆ ନୂଆ ତରଂଗ ତୋଳି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ-ମହିମାରେ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଚାଲିବ । ତେଣୁ ଏ ଭାଷା ଯେ ଗରିଷ୍ଠ, ବରିଷ୍ଠ, ମହିମ ଅଧିକଂତୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଶ୍ରୀଦ୍ୱାରା ସଂପନ୍ନ ଏଥିରେ ସଂଦେହ ନାହିଁ ।''୧୨

ସମଲପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ସେବା, ସମ୍ମାର୍ଜନ, ଆବିଷ୍କାର ଓ ପୂଜାକାର୍ଯ ପ୍ରତି ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର ସମର୍ପିତ ଥିଲେ । ଏହି କଥିତ ଭାଷାର ସ୍ଥାନ ଓ ପରିଚୟ ନିର୍ଧାରଣ କରି ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ''ସଂବଲପୁରୀକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଉପଭାଷା ବୋଲି ଅନେକେ କହିପକାଇଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାବରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଶକ୍ତି ସହିତ ପୂର୍ଣାଂଗୀଣ ବ୍ୟାକରଣ ରହିଅଛି.... ।''୧୩

ସଂବଲପୁର ମାଟିର ଏକ ଅପୂର୍ବ ସମନ୍ୱିତ ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ଯାଇ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଉପନ୍ୟାସକାର ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି ଜ୍ଞାନଗର୍ଭିତ ଆବେଗମୟ ଭାଷାରେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ''ପୃଥିବୀର ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କଂଧୀୟ ସଂସ୍କୃତି, ତା ପଛରେ ଶାବର ସଂସ୍କୃତି, ତା ପଛରେ ଆର୍ଯ ସଂସ୍କୃତି; ଏକ

ଅପୂର୍ବ ସମନ୍ୱୟ ସାଧିତ ହେଲା ଏ ପ୍ରାଂତରେ । ଲୋକ-ଚରିତ୍ରରେ, କଳାରେ, ଭାଷାରେ, ସଂସ୍କୃତିରେ ରହିଗଲା ତାର ନିଦର୍ଶନ । ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇ ହେଲା ତାହା ଅତୀବ ମନୋହାରୀ 'ସଂବଲପୁରୀ ବିଶିଷ୍ଟତା', ସୁଲଳିତ ଛଂଦାୟମାନ ସଂବଲପୁରୀ 'ବୋଲି'ରେ, ଚାଲିରେ, ଖଂକ ଖୋଷାରେ, କୁଂଭବଂଧ ବିଶିଷ୍ଟ ଚିତ୍ରିତ କବାଟରେ, ଡାଲ୍‌ଖାଇ ଗୀତରେ, ବଳିପର୍ବର ପ୍ରାଚୀନ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ରମାନଂକ ଯଂତ୍ରସଂଗୀତରେ, ଏ ପ୍ରାଂତର ମଣିଷର ସ୍ପଷ୍ଟବାଦିତାରେ, ସଳଖ ବାଟ ଚଲାରେ, କୈତବହୀନ ବ୍ୟବହାରରେ, ନିର୍ଭୀକା, ଆଗିଆଣୀ, 'ସିଆଣୀ' ମୟ ଘରେ, ଗାଁ ଖୁଏଲ୍‌ରେ, ଦାଂଡର ହାଟରେ, ଜନତାର ଅଖଳା ହସରେ, ଭୂମିହୀନ ଶ୍ରମ ଉପୁଜାଣ ସର୍ବସ୍ୱ 'ସୁଖବାସୀ'ର ବେପରୁଆ ମୁହଁର ଠାଣିରେ, ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ, ଏ ଦେଶର, ଏ ମାଟିର ଜୀବନ ପ୍ରାଚୁର୍ଯରେ । ଯୌବନ ଏଠି ତୁଟେ ନାହିଁ, ଜରା ରହେ ହଟି ।''୧୪

ଏହିସବୁ ଉଦ୍ଧୃତିରୁ ଏହି କଥାଟି ଦିବାଲୋକ ପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଉଠୁଛି, ଯେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶାଧୀନ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ହେଁ ସଂବଲପୁରୀର ସ୍ୱତଂତ୍ର ମୌଳିକତା ରହିଛି । ଏହି ସ୍ୱତଂତ୍ର ମୌଳିକତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସଂବଲପୁରୀ ଲୋକଂକର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରୀତି ଆଦୌ ଊଣା ହୋଇନାହିଁ ।

୧୮୯୬ରେ ଲାଟ୍ ଉଡ୍‌ବର୍ଣ୍ଣ ଆଦେଶ ଦେଲେ ଯେ, ଏ ଅଂଚଳରେ ହିଂଦି ଚଳାଇବାକୁ ହେବ । ସେ ସମୟରେ ସଂବଲପୁରବାସୀ ଏ ଆଦେଶର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିବାଦ କରିବା ଯୋଗୁଁ ସେ ଆଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଉଷା କାଳରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସଂରକ୍ଷଣ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହୋଇଥିଲେ ବାମଂଡାର ତତ୍କାଳୀନ ରାଜା ସାର୍ ବାସୁଦେବ ସୁଢ଼ଳ ଦେବ । ତାଂକରି ପ୍ରେରଣାରେ ଉଦବୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ ନୀଳମଣି ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ ।

କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଆରଂଭ କରି ଏ ଯାବତ୍ ଏ ଅଂଚଳର ବିଭିନ୍ନ କବି ଓ ଲେଖକମାନେ ସଂସ୍କୃତ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ନିମଂତେ କାର୍ଯ କରିଆସୁଛଂତି ।୧୫

ଏ ଅଂଚଳର କଥିତ ଭାଷା ସମଲ୍‌ପୁରି, ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଠାରୁ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ହେଁ, ଏ ଅଂଚଳର ଲେଖକ ଓ କବିମାନେ ନିଜର କଥିତ ଭାଷାକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉପରେ ଚାପି ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହାଂତି । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଭାବପ୍ରକାଶ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ନିମଂତେ, ଯେତେବେଳେ ଏହି କଥିତ ଭାଷାର ବଛା ବଛା ଶବ୍ଦମାନ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆରେ ମିଶାଇ ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା ହୋଇଛି, ସେତେବେଳେ ଏକାଂଚଳୀୟ ସମାଲୋଚକମାନେ ଅସହିଷ୍ଣୁ ହୋଇପଡ଼ିଛଂତି । କୌଣସି ବିକାଶଶୀଳ ଭାଷା ପକ୍ଷରେ ଏହାକୁ ଏକ ଶୁଭଲକ୍ଷଣ ବୋଲାଯାଇ ନପାରେ । ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅଭିଧାନ କର୍ତାମାନେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ଦିଗ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଇନାହାଂତି ।

ଏ ଅଂଚଳର ସାଧାରଣ ଜନତା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପଢ଼ି ଓ ଶୁଣି ବୁଝୁଥିଲେ ହେଁ ସର୍ବଦା ଶୁଦ୍ଧ ଭାବରେ କହିପାରଂତିନାହିଁ । ଏଥି ନିମଂତେ ସେମାନଂକୁ ବାରଂବାର ଉପହାସ ଓ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ବୁଝାପଡ଼େ ଯେ କେବଳ ସଂବଲପୁର ଓ ଗଂଜାମ ଅଂଚଳର କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ହିଁ ଖଂଟା ଓଡ଼ିଆତ୍ୱ ରହିପାରିଛି । କଟକ ଓ ବାଲେଶ୍ୱର ଅଂଚଳରେ ବାକ୍ୟ ଗଠନ ରୀତି ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ପଦ୍ଧତିରେ ପଡ଼ୋଶୀ ବଂଗଳା ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ସଂବଲପୁର ଓ ଗଂଜାମ ଅଂଚଳର ଲୋକଚରିତ୍ରରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ନିର୍ଭୀକତା ଓ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦିତା ଦେଖାଦିଏ, ତାହା ଏ ଅଂଚଳର କଥିତ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକଟିତ ।

ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳରେ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓ ପୁସ୍ତକର ଚାହିଦା ବିଷୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ, କେହି କହିପାରିବନାହିଁ ସେ ଅଂଚଳରେ ଓଡ଼ିଆପ୍ରୀତି ନାହିଁ । କେତେକଂକ ମନରେ ଏକ ଭ୍ରମଧାରଣା ଅଛି ଯେ, ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳର ଲୋକେ ଭଲ ହିଂଦି କହିପାରଂତି । ଏ କଥା ହୁଏତ ସହରାଂଚଳରେ ସତ, ମାତ୍ର ଗାଁ ଗଂଡାର ଲୋକେ ମୋଟେ ହିଂଦି କହଂତିନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ ସହରାଂଚଳରେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ବ୍ୟବସାୟୀ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ହିଁ ହିଂଦିର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର କରଂତି । ହିଂଦି ସେଠି ଏକ ବଜାର ବୋଲି ।

ଏବେ ଯାହା ଦେଖାଯାଉଛି ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳର ମାରୱାଡ଼ୀମାନଂକ ଭାଷା ଦ୍ୱାରା ସମଲ୍‌ପୁରି ପ୍ରଭାବିତ ହେବା ବଦଳରେ ସେମାନଂକର ଭାଷା, ସମଲ୍‌ପୁରି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଛି । ଏବର ମାରୱାଡ଼ୀ ପିଲାମାନଂକ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ନିଜର ମାତୃଭାଷା ସୁଦ୍ଧା କହିପାରଂତିନାହିଁ । ଅପର ପକ୍ଷରେ ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ମାରୱାଡ଼ୀ, ପଂଜାବୀ, ସିଂଧି, ଗୁଜରାଟି, ବଂଗାଳୀ ଓ ଏଭଳିକି ତେଲୁଗୁଭାଷୀ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ସମଲ୍‌ପୁରି କହିପାରଂତି । ଅଥଚ କଟକ ତରଫର ଲୋକେ ଏ ଭାଷା କହିଲା ବେଳେ ଖୁବ୍ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ଂତି । ହୁଏତ ସମଲ୍‌ପୁରିର ଉଚ୍ଚାରଣ ବିଶିଷ୍ଟତା ଯୋଗୁଁ ଏହା ହେଉଥାଇପାରେ ।

ସମଲପୁରି ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ କଥିତ ଭାଷା ହୋଇଥିଲେ ହେଁ, ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଏ ଭାଷାର ବ୍ୟବହାରକାରୀମାନଂକ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ବିଶିଷ୍ଟତା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ, ତାହା ବାସ୍ତବିକ ବିସ୍ମୟକର । ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଓ ବଚନ ସଂରକ୍ଷଣ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯୋଗୁଁ ଲିଖିତ ମାଧ୍ୟମର ଅଭାବରେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ଭାଷା ବଂଚିରହିଛି । ଏଥିରୁ ଏ ଅଂଚଳର ଲୋକଂକ ଭାଷା ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ଓ ନିଷ୍ଠା ଅନୁମେୟ । କାଳ ଓ ସ୍ଥାନ ଭେଦରେ, ସମଲପୁରି ଭାଷାରେ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନସବୁ ଲାଗିରହିଛି ତହିଁର ଅଧ୍ୟୟନ ଆରଂଭ ହୋଇନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । କାଳାନୁକ୍ରମିକ ଅଧ୍ୟୟନ ସକାଶେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଓ ପରିମାଣର ମୁଦ୍ରିତ ସାମଗ୍ରୀ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ନୁହେଁ । ସ୍ଥାନୀୟ ଭେଦ ଅଧ୍ୟୟନ ସକାଶେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଅନୁସଂଧିତ୍ସୁ ଗବେଷକ ଆବଶ୍ୟକ ।

ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଆଲୋଚନା ଓ ପ୍ରୟୋଗ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେଇ ଡକ୍ଟର ବଂଶୀଧର ମହାଂତି, ଶିବ ପ୍ରସାଦ ଦାସ, ପଂଡିତ ନୀଳମଣି ମିଶ୍ର, କୁଂଜ ବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ, ମଂଗଲୁ ଚରଣ ବିଶ୍ୱାଳ, ବକୁଳ ଚଂଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ଓ ଡକ୍ଟର ଅପନା ପ୍ରଧାନ, ସୁରେଂଦ୍ର ମହାଂତି, ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପୂଜାରୀ, ପ୍ରୟାଗ ଦତ୍ତ ଯୋଷୀ ଓ ଡ. ବିଜୟ କୁମାର ମହାପାତ୍ର ଯେଉଁ ସବୁ ମଂତବ୍ୟ ଦେଇଛଂତି ତାହା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ପୁନରୁଲ୍ଲେଖନୀୟ । ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ସଂଗୃହୀତ ଏମାଂନକର ବକ୍ତବ୍ୟ ଶବ୍ଦଶଃ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛିଁ ।

''ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉପଭାଷା କହିବାକୁ ଗଲେ ସଂବଲପୁରୀ ହେଉଛି ତାହାର ଏକମାତ୍ର ଯଥାର୍ଥ ଉପଭାଷା ।''୧୬

''ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର କଥିତ ଭାଷା ବା ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ମୌର୍ଯ୍ୟଯୁଗରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ଦଶମ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ, ପ୍ରାକୃତ ଓ ବିଭାଷାର ପରସ୍ପର ମିଶ୍ରଣ ଓ ସଂଘର୍ଷ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଅଛି ।''୧୭

''ସଂବଲପୁର, କଳାହାଂଡି, ବଲାଂଗିର ଓ ସୁଂଦରଗଡ଼ ଆଦି ପଶ୍ଚିମାଂଚଳରେ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଜନସାଧାରଣଂକର କଥିତ ଭାଷା ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ତାହା ସାହିତ୍ୟିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ନୁହେଁ । ଉକ୍ତ କଥିତ ଭାଷା ଉପରେ ଛତିଶଗଡ଼ୀ, ହିଂଦି, ମରାଠୀ ଓ ଆଦିବାସୀମାନଂକ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି । ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଂଚଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ବିଭାଷା ମୁଖ୍ୟତଃ 'ସଂବଲପୁରୀ' ନାମରେ କଥିତ ହୁଏ । ସଂବଲପୁରୀ ବିଭାଷାରେ ବହୁ ଲୋକୋକ୍ତି, ଲୋକଗୀତ ରହିଛି ଏବଂ ଆଲୋଚନା କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ତାହା ବ୍ରଜ, ଅବଧୀ ତଥା ଡିଂଗଲ ପ୍ରଭୃତି ହିଂଦିର ବିଭାଷାଠାରୁ ଅଧିକ ଉନ୍ନତ ବିଭାଷା । ଏବେ ଅନୁସଂଧାନରୁ ଜଣାଯାଏ, ସଂବଲପୁରୀ ବିଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଉନ୍ନତ ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭବ ପୂରିରହିଛି ।''୧୮

''ଗ୍ରିୟରସନ୍, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ବସ୍ତର ଜିଲ୍ଲାରେ କୃଷକ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଧାନତଃ କଥିତ 'ଭର୍ତ୍ରୀ' କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଏକମାତ୍ର ଉପଭାଷା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର କଥିତ ଓଡ଼ିଆକୁ ତଥା ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର କଥିତ ଓଡ଼ିଆକୁ ଓ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର କଥିତ ଓଡ଼ିଆକୁ ପ୍ରାମାଣିକ (standard) ଓଡ଼ିଆଠାରୁ ଅଳ୍ପ ପୃଥକ୍ ଥିବା ମନେ କରି 'ଉପଭାଷା' ପଦବୀ ପ୍ରଦାନ କରିନାହାଂତି । କିଂତୁ ବ୍ୟାପକତା ତଥା କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଥିବା କାରଣରୁ ପଶ୍ଚିମ (ପ୍ରତୀଚୀ) ଓଡ଼ିଆକୁ ଓ କୋରାପୁଟରେ କଥିତ 'ଦେଶିଆ' ଓଡ଼ିଆକୁ ଉପଭାଷାର ଆସନ ଦିଆଯାଇପାରେ । ପ୍ରତୀଚୀ ଓଡ଼ିଆ ଓ ଦେଶିଆ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ସାଦୃଶ୍ୟ ଲକ୍ଷଣୀୟ ।''୧୯

''ଏହି ଉପଭାଷାରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର କେତେକ ଚିହ୍ନ ରହିଅଛି, ଯାହା ପ୍ରାମାଣିକ (standard) ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଗଲାଣି ।''୨୦

''ସର୍ବାଦୌ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ଓଡ଼ିଆ ଆମର ମାତୃଭାଷା ଓ ସଂବଲପୁରୀ ଆମର କଥିତ ଆଂଚଳିକ ଭାଷା ।''୨୧

''ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସଂବଲପୁରୀ, ଗଂଜାମୀ ବା ବାଲେଶ୍ୱରୀ ଆଦି ଆଂଚଳିକ ଭାଷାକୁ ପ୍ରାମାଣିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉପଭାଷା କୁହାଯାଇପାରେ ।''୨୨

''କଟକ ପୁରୀ ଅଂଚଳରେ କଥିତ ଓ ରେଡିଓ; କ୍ଲାସ୍‌ରୁମ୍ ଓ ସଭା ସମିତିରେ ବ୍ୟବହୃତ ଓଡ଼ିଆକୁ ହିଁ ଆମେ ଭାଷା ଏବଂ ଗଂଜାମ, କୋରାପୁଟ, ସଂବଲପୁର, ବାଲେଶ୍ୱର ଅଂଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଓଡ଼ିଆକୁ ଉପଭାଷା କହିଥାଉ । ଯେହେତୁ ଉକ୍ତ ଅଂଚଳମାନଙ୍କରେ କଥିତ ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରଭେଦ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପରସ୍ପର ବୋଧଗମ୍ୟତା ବିଦ୍ୟମାନ । ତେଣୁ ଗଂଜାମ, ସଂବଲପୁର, ବାଲେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୃତି ଅଂଚଳରେ କଥିତ (ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ) ଭାଷାକୁ ଉପଭାଷା କୁହାଯାଏ ।''୨୩

''ଅର୍ଦ୍ଧ ମାଗଧୀ ଅପଭ୍ରଂଶରୁ ଓଡ଼ିଆ, ବଂଗଳା ଓ ଅସମୀୟାଁ । ପ୍ରଭୃତି ଭାଷା ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଯେଉଁ ପ୍ରନ୍-ରୂପ ଥିଲା, ତାହାର କଂକାଳ ସଂବଲପୁରୀ କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ମଧ୍ୟରେ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ରହିଅଛି ।''୨୪

''ଓଡ଼ିଶାର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କ ସଂଗେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରୁ ସମାଗତ ଆର୍ଯ୍ୟ ଓ ଦ୍ରାବିଡ଼ମାନଙ୍କ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ହେତୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଂକ ମୁଖରେ ଯେପରି ଭାଷାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଚଂଚଳ ଘଟୁଥିଲା, ସେପରି ଉପକୂଳ ଅଂଚଳଠାରୁ ସୁଦୂର ଜିଲ୍ଲା ତଥା ବନ ଜଂଗଲ ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ ଅଂଚଳରେ ଭାଷାର କ୍ଷିପ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂଭବ ହେଉ ନଥିଲା । ସୁତରାଂ ସମୟର ଦୀର୍ଘତା ହେତୁ ପୁଣି ସାମାଜିକ ସ୍ତରରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ଘଟିବାରୁ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର 'ଭାଷା' ପ୍ରାଚୀନ ଉଡ୍ର ଭାଷା ପରି ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଭାବେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଗଲା ।''୨୫

''.... ଓଡ଼ିଶାର ଉପଭାଷାଗୁଡ଼ିକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ କରି ରଖିବା ଘୋର ବିପଜ୍ଜନକ । ଏବେ ଯେପରି କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ଲୋକଂକ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମ-ସମ୍ମାନ ଭାବ ଦେଖାଦେଲାଣି, ସେଥିରେ ଯେ କୌଣସି ଅନୁଦାରତା ଆଉ କ୍ଷମଣୀୟ ହେବନାହିଁ ।''୨୬

''ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ଓଡ଼ିଶାର ଏକ ଆଂଚଳିକ ଭାଷା ଏବଂ ଯାହା ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ତାହା ମଧ୍ୟ ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା । କିଂତୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଉପଭାଷାମାନଙ୍କର ଏହା ଏକ ଶାଖାଭାଷା ନୁହେଁ । ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଏକ ଉପଭାଷା ନକହି ବରଂ ପଶ୍ଚିମୀ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବା ସଂବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କହିବା ଅଧିକ ଯଥାର୍ଥ ହେବ, କାରଣ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଆଂଚଳିକ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂବଲପୁରୀ ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱାବଲଂବୀ ଭାଷା ।''୨୭

''କେବଳ ଓଡ଼ିଶା କାହିଁକି, ଭାରତର କୌଣସି 'ଉପଭାଷା' ଏପରି ସ୍ୱୟଂସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ, ଯେପରିକି ସଂବଲପୁରୀ ଆଂଚଳିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଅଟେ ।''୨୮

''ପ୍ରାଚୀନ (ପ୍ରାକୃତିକ ଓ ଅପଭ୍ରଂଶ) କାଳରେ ଏ ଭାଷାର ନାମ କ'ଣ ଥିଲା, ତାହା ଆଉ କାହାକୁ ଜଣାନାହିଁ । ହୁଏତ ପରେ ଏହା ଝରିଆ ନାମରେ ପରିଚିତ ହୋଇଥିବାର ସଂଭାବନା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପରିସ୍ଥିତିର ପରିପୀଡ଼ନରେ ଏହାର ନାମ ସଂପୂର୍ଣ ଲୁପ୍ତ ହୋଇ, ବାହ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆପାତ ଶ୍ରୁତିସାମ୍ୟ ଯୋଗୁ ଏହାକୁ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ଧରିନିଆଗଲା । ଏ ପ୍ରାଂତର ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ(କୁ) ନିଜର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ ଓ ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ନିଜକୁ ଓ ନିଜ ଭାଷାକୁ 'ଓଡ଼ିଆ' ବୋଲି ଧରିନେଲେ । ପରିଣାମତଃ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତଂତ୍ର ଭାଷା ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏଥିରେ ଆଉ ଉଚ୍ଚାଂଗ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିଲାନାହିଁ । ଏହା ଅବଶ୍ୟ ଶୋଚନୀୟ ଯେ, ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳର କୌଣସି ଭାଷାରେ (ଛତିଶଗଢ଼ୀ, ବଘେଲଖଂଡୀ ସହ) ଲିଖିତ ଉଚ୍ଚାଂଗ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ହୋଇପାରିନାହିଁ । କ୍ରମେ ସ୍ୱଶ୍ରେଷ୍ଠତାବାଦୀ ଉପକୂଳ ଅଂଚଳର ଲୋକେ ଏ ଭାଷାକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅପଭ୍ରଷ୍ଟ, ବିକୃତୋଚ୍ଚାରିତ, ଗ୍ରାମୀଣ, ଆଂଚଳିକ, ଦେଶଜ ଭାଷା ବୋଲି ପଖ୍ୟାପନ କଲେ ଓ ଏ ଭାଷାଭାଷୀମାନେ ନିଜେ ଅପକୃଷ୍ଟ ଭାବନାରେ ଆକ୍ରାଂତ ହୋଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ବିମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିନାହାଂତି ।''୨୯

''ନିଜେ ସଂବଲପୁରୀ ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆର ପ୍ରଭାବରୁ ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ସବଂଲପୁରୀ ଉପଭାଷାର ବହୁ ନିଜସ୍ୱ ଧାରା ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଆର ପ୍ରଭାବ ହେତୁ ବିପନ୍ନ ବା ବ୍ୟାହତ ।''୩୦

ଏହି ଆଲୋଚନା ପରଂପରାରେ ମୁଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ସାମିଲ ହୋଇ ଯାହା ପାଇଛିଁ, ସେ ସବୁ ଏହି ଗ୍ରଂଥ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକଂକ ହାତରେ ପହଂଚାଇ ଦେଉଛିଁ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ଟିପ୍ପଣୀ

ପୂର୍ବାଲୋଚନା

୧- ଶିବ ପ୍ରସାଦ ଦାଶ, **ସଂବଲପୁର ଇତିହାସ** (ସଂବଲପୁର : ଅକ୍ଷୟ କୁମାର ଦାଶ, ୧୯୬୯), ପୃ. ୩୯୨ ।

୨- ମୁରାରି ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ''ସଂବଲପୁରୀ ପଲ୍ଲୀ ସଂଗୀତ'', **ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ ସ୍ମରଣିକା** : (ସଂବଲପୁର : ଓ.ଯୁ.ଲେ.ସ., ୧୯୬୮), ପୃ. ୩ ।

୩- ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ, ''ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସଂବଲପୁରୀ କବିତା'', **ସାହିତ୍ୟ ସପ୍ତାହ ସ୍ମରଣିକା** (କଟକ : ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ, ୧୯୪୧), ପୃ. ୧୧୬ ।

୪- ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ''ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱର ଅପପ୍ରଚାର,'' **ଝଂକାର** (୫.୧୦.) (ଜାନୁଆରି ୧୯୫୨), ପୃ. ୮୪୦ ।

୫- ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ହୋତା, ''ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉପରେ ବିଭାଷାର ଛାପ'', **ଝଂକାର** (୯.୫), ପୃ. ୪୭୮ ।

୬- ଗଂଗାଧର ଗୁରୁ, ''ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଂବଂଧରେ ପଦେ ଦି ପଦ'', **ଝଂକାର** (୧୨.୭) (ଅକ୍ଟୋବର ୧୯୬୦), ପୃ. ୭୦୫ ।

୭- ଗୋଲୋକ ବିହାରୀ ଧଳ, **ମଣିଷର ଭାଷା** (କଟକ : ନିଉ ଷ୍ଟୁଡେଂଟସ୍ ଷ୍ଟୋରସ୍ (ପ୍ରା) ଲିମିଟେଡ୍, ୧୯୫୬), ପୃ. ୧୬୬ ।

୮- ସେଠାରେ, ପୃ. ୧୬୭ ।

୯- ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର, ''ସଂବଲପୁରର ମାଟି-ପାନି...'', **ଘୁବୁକୁଡୁ** (ସଂବଲପୁର : ସାରସ୍ୱତ ପୁସ୍ତକ ଭଂଡାର, ୧୯୬୪), ପୃ. ୩୦ ।

୧୦- ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର, ''ଆଲୋଚନା'', **ପଂଚମୁଖୀ** ଓ.ଯୁ.ଲେ.ସ., ବିଶେଷାଂକ (୧୯୬୮), ପୃ. ୧୩ ।

୧୧- ସେଠାରେ ।

୧୨- ସେଠାରେ, ପୃ. ୧୪ ।

୧୩- ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର, ''ସଂବଲପୁରୀ ବ୍ୟାକରଣର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ'' **ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସମିତି ସ୍ମରଣିକା** (ସଂବଲପୁର : ଓ.ଯୁ.ଲେ.ସ., ୧୯୬୮), ପୃ. ୩୧-୩୫ ।

୧୪- ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ''ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନର ଚତୁର୍ଥ ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନ ସକାଶେ ଶୁଭେଚ୍ଛା'', **ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ ସ୍ମରଣିକା** (ସଂବଲପୁର : ଓ.ଯୁ.ଲେ.ସ., ୧୯୬୮), ପୃ. ୨ ।

୧୫- ମଂଗଲୁ ଚରଣ ବିଶ୍ୱାଳ, ''ଆମର ଦାନ'' **ସୁରଣିକା** (ବଲାଂଗୀର : ଓ.ଯୁ.ଲେ.ସ., ୧୯୬୯), ପୃ. ୨୯-୩୨ ।

୧୬- ଡ: ବଂଶୀଧର ମହାଂତି, **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱର ଭୂମିକା** (୧୯୬୯), ପୃ. ୧୩୬ ।

୧୭- ଶିବ ପ୍ରସାଦ ଦାସ, **ସଂବଲପୁର ଇତିହାସ** (୧୯୬୯), ପୃ. ୩୯ ।

୧୮- ପଂଡିତ ନୀଳମଣି ମିଶ୍ର, **ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି, ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ** (୧୯୭୬), ପୃ. ୧୯ ।

୧୯- କୁଂଜ ବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ, **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଲିପିର ବିକାଶ** (୧୯୭୭), ପୃ. ୧୨୦ ।

୨୦- ସେଠାରେ ।

୨୧- ମଂଗଲୁ ଚରଣ ବିଶ୍ୱାଳ, ''ସଂବଲପୁରୀ ଉପଭାଷା'', **ଝଂକାର** (ଜୁଲାଇ, ୧୯୭୪), ପୃ. ୩୭୩ ।

୨୨- ଡକ୍ଟର ବାସୁଦେବ ସାହୁ, **ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନର ରୂପରେଖ** (ରଂଗଣୀ ପାଟଣା : ଶ୍ରୀମତୀ ସତ୍ୟଶାଂତି ସାହୁ, ୧୯୭୯), ପୃ. ୧୪ ।

୨୩- ଶ୍ରୀ ବକୁଲ ଚଂଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ଓ ଡକ୍ଟର ଅପର୍ଣ୍ଣା ପ୍ରଧାନ, **ଆଧୁନିକ ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରବେଶ** (୧୯୭୯), ପୃ. କ, ଖ ।

୨୪- ସୁରେଂଦ୍ର ମହାଂତି, **ସପ୍ତର୍ଷି** (ଫେବ୍ରୁଆରି ୧୯୮୦) ।

୨୫- ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ, **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉପଭାଷା** (ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ୧୯୮୨), ପୃ. ୧୦୦ ।

୨୬- ସେଠାରେ, ପୃ. ୨ ।

୨୭- ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପୂଜାରୀ, ''ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି'' **ହୀରାଖଂଡ** (୭ ସେପ୍ଟେଂବର ୧୯୮୨) ।

୨୮- ସେଠାରେ ।

୨୯- ପ୍ରୟାଗ ଦତ୍ତ ଯୋଷୀ, ''କୋଶଲୀ ଭାଷା'', **ସପ୍ତର୍ଷି** (ନଭେଂବର ୧୯୮୨), ପୃ. ୨୩-୨୪ ।

୩୦- ଡ: ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, ''ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ'', **ଝଂକାର** (ଏପ୍ରିଲ ୧୯୮୪), ପୃ. ୨୨ ।

ଭୂମିକା

(ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ❑ କାହିଁକି ? ❑ କଥିତ ଭାଷା ❑ ଆଦ୍ୟୋଦ୍ୟମ ❑ ଏ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ❑ ଉପାଦାନ ସୂତ୍ର ସୂଚୀ ❑ କୃତଜ୍ଞ ମୁଁ ❑ ସମଲ୍‌ପୁରି ଶବ୍ଦ ଭଂଡାର ❑ ଏ ଭାଷାର ନାମ ❑ ସମଲ୍‌ପୁରି ଲିପି ❑ ମୁଦ୍ରଣ ❑ ସମଲ୍‌ପୁରି ବନାନ୍ ❑ ଶବ୍ଦାର୍ଥ ❑ ଖାଂଟି ସମଲ୍‌ପୁରି ❑ ସମଲ୍‌ପୁରିର ସ୍ଥିତି ❑ ଶବ୍ଦ ସଂଖ୍ୟା ❑ ନିୟୋଜିତ ସଂକ୍ଷିପ୍ତାକ୍ଷର ।)

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ଚଳିତ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାୟ ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଭୂଖଂଡରେ ୧୧ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଗ୍ରାମରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଏକ କୋଟିରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକଂକ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ଶବ୍ଦସଂପଦ ସହିତ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ମାଧ୍ୟମରେ ପାଠକଂକୁ ପରିଚିତ କରାଇଦେବା ହିଁ ଏହି ଆଦ୍ୟୋଦ୍ୟମର ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏବର ସାଧାରଣ ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଉନ୍ନତ ଓ ଗତିଶୀଳ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିକାଶରେ ସହାୟତା କରିବା — ଏହା ହିଁ ଏହି ପ୍ରଥମ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ପ୍ରାରଂଭିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧନ ନିମଂତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶବ୍ଦକୋଷ ଏକ ଶବ୍ଦଗଠିତ ଉପକରଣ ।

ସହୃଦୟ ପାଠକ ଓ ସହଜୀବୀ ଲେଖକଗଣ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯାୟରେ ଏହାର ବ୍ୟାବହାରିକ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଏ କାର୍ଯର ରୂପାୟଣରେ ଯୋଗ ଦେଇପାରିବେ ।

କାହିଁକି ?

ଭାଷା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ଏକମାତ୍ର ଓ ଅନନ୍ୟ ସଂପଦ, ଯେଉଁଥିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ସେ ଅନ୍ୟ ଜୀବମାନଂକଠାରୁ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥାଏ । ପିଲାଟି ବେଳୁ ମନୁଷ୍ୟ ତାର ପରିବେଶ, ବିଶେଷତଃ ପରିବାରରେ ପ୍ରଚଳିତ ଭାଷା ଶିଖିଥାଏ । ଏହା ସେ ତାର ମାଆଠାରୁ ପ୍ରଥମେ ଶିଖିଥିବାର ସଂଭାବନା ସର୍ବାଧିକ । ମନୁଷ୍ୟ ଶିଶୁ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ଭାଷା ଶିଖେ ତାହା ହିଁ ତାର ମାତୃଭାଷା । ଯଦିଓ ବୟସ ବୃଦ୍ଧି ସଂଗେସଂଗେ ବୃହତ୍ତର ସାମାଜିକ ପରିବେଷ୍ଟନୀରେ ସେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାଭାଷୀଂକ ସଂପର୍କରେ ଆସି ଅନେକ ଭାଷା ଶିଖିପାରେ, ସାରା ଜୀବନ ତାର ମାତୃଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ହିଁ ତାକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରିରଖିଥାଏ । ସେ ଯାହା ଲେଖେ ଓ ପଢ଼େ, ତାହା ସାଧାରଣତଃ କହେନାହିଁ । କହିବା ପାଇଁ ସେ ଏକ ଉପଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରିଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପଭାଷାରେ ଭାଷା ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନୀତ ହେବାର ସଂଭାବନା ଥାଏ ଏବଂ ଯଦି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପରିସର ବା ସଂପ୍ରଦାୟ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ତାହେଲେ ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଉପଭାଷା ପାଲଟି ଯିବାର ଆଶଂକା ଥାଏ । ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ଭାଷା ଓ ଉପଭାଷାକୁ ରଖାଯାଏ ତାହା ସର୍ବଦା ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ, କେବେ ବି ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ ।

ଜ୍ଞାନର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶାଖାର ଅଧ୍ୟୟନ ତୁଳନାରେ ନିଜର ମାତୃଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନର ଗୁରୁତ୍ୱ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ଜଣେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଅଧ୍ୟୟନ ନ କଲେ ସୁଦ୍ଧା ଚଳିବ, କିଂତୁ ମାତୃଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନକୁ ଏଡ଼ାଇ କେହି ଚଳିପାରିବନାହିଁ । ଏହାକୁ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଜାଣିବା ସକାଶେ ମାତୃଭାଷା ସହାୟତା କରେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସୁଦ୍ଧା ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନର ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି, କାରଣ ଏହା ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ୱଭାବର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଦିଗ ବିଷୟରେ ଆମକୁ ସଚେତନ କରିଥାଏ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲାଭ ଆଶା ନ ରଖି ମଧ୍ୟ ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯାଇପାରେ ।

ଉପଭାଷାର ବିଧିବଦ୍ଧ ସର୍ବେକ୍ଷଣ, ନିରୀକ୍ଷଣ, ଲିପ୍ୟଂତକରଣ, ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ଅଧ୍ୟୟନକୁ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉପଭାଷା-ଶାସ୍ତ୍ର ବା ଇଂଲିଶ୍‌ରେ ''ଡାଇଲେକ୍‌ଟୋଲଜି'' ନାମରେ ନାମିତ କରାଯାଏ । ଆମର ଶୈକ୍ଷଣିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପଂଡିତୀୟ ପରଂପରାରେ ଏହା ଏକ ଆମୋଦଦାୟକ ଓ ଉପକାରୀ କର୍ମ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୋଇଆସୁଛି । ଏହା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ । ଫଳତଃ ଭାଷାଲୋଚନାର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ରୂପେ ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ, ରୂପତତ୍ତ୍ୱ, ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ବିଜ୍ଞାନ, ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରାୟୋଗିକ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଆଦି ଜ୍ଞାନୀଗଣଂକର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଛି । ବ୍ରିଟିଶ୍ ଓ ଆମେରିକାନ୍ ଉପଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ସଂବଂଧରେ ଅନେକ ଅଭିଧାନ, ପୁସ୍ତକ, ଚାର୍ଟ ଓ ଭୂଚିତ୍ରାବଳୀ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଇଉରୋପୀୟ ଦେଶ ସମୂହର ଉପଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ସଂବଂଧରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ କାର୍ଯ ହୋଇଛି ।

ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନର ଏହି ଦିଗଟି ପ୍ରତି ଭାରତୀୟ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମଂଡଳୀ ଆଦୌ ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିନାହିଁ । ସହସ୍ରାଧିକ ବର୍ଷବ୍ୟାପୀ ସାହିତ୍ୟିକ ପରଂପରା ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ଭୂମି ଗର୍ବୋନ୍ନତ, ତାହା ଯେ ସର୍ବଦା ଇତିହାସକାର ଓ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱାନୁସଂଧିତ୍ସୁମାନଂକ ସକାଶେ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ହୋଇ ରହିଆସିଛି, ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ନାହିଁ । ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ କୃତି ଓ ଭାରତ ଭ୍ରମଣକାରୀମାନଂକର ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକରୁ ଏ ଦେଶରେ ବହୁବିଧ କଥିତ ଭାଷା ପ୍ରଚଳିତ ଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଏ ଦେଶର ସାଧାରଣ ଲୋକେ ପୁରାକାଳରୁ ନିଜର ଦୈନଂଦିନ ଜୀବନରେ ସର୍ବଦା ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରିଆସୁଛଂତି । ଧର୍ମୀୟ, ଶୈକ୍ଷଣିକ ଓ ପ୍ରାଶାସନିକ କାର୍ଯ ନିମଂତେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ଓ ଦୈନଂଦିନ କର୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ ସକାଶେ ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଭାଷାର ବ୍ୟବହାର ଏ ଦେଶର ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ଏହି ବିଶାଳ ଭୂଖଂଡରେ ଗୋଟିଏ ଭାଷାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ରହିବା ଅତ୍ୟଂତ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଭୌଗୋଳିକ ଆୟତନର ବିସ୍ତୃତି ଯୋଗୁଁ ଗୋଟିଏ ଅଂଚଳର କଥିତ ଭାଷା ଅନ୍ୟ ଅଂଚଳରେ ସଂପୂର୍ଣ ରୂପେ ହେଉ ଅଥବା ଆଂଶିକ ରୂପେ ହେଉ ଅବୁଝା ହୋଇରହିଯାଏ । ଭାରତୀୟ ଭାଷା ସଂପ୍ରଦାୟର ଏହି ଦିଗ ସଂପର୍କରେ ଯାସ୍କ, ପାଣିନି ଓ ପାତଂଜଳିଂକ ଭଳି ପଂଡିତଗଣ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇଛଂତି । ଅଶ୍ୱଘୋଷଂକ ନାଟକଗୁଡ଼ିକରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭାଷା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି । ଭରତଂକ ନାଟ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଭାଷାଗତ ବିବିଧତା ସଂପର୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି । ଦାଂଡୀ

ରାଜଶେଖର, ହେମଚନ୍ଦ୍ର, ବିଶ୍ୱନାଥ କବିରାଜ, ମାର୍କଣ୍ଡେୟ, ଅମୀର୍ ଖୁସ୍‌ରୁ, ଅବୁଲ୍ ଫଜଲ୍ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ସାହିତ୍ୟକୃତି ଏବଂ ହୁଏନ୍‌ସାଂ ଓ ଅଲ୍‌ବିରୁଣିଙ୍କ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତରେ ଉପଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ସଂବନ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି । ତତ୍କାଳୀନ ସାହିତ୍ୟ ସହିତ ଏକ ପ୍ରକାର ଅପରିବର୍ତନୀୟ ଧାର୍ମିକତା ଜଡ଼ିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଲୋକକଥିତ ଭାଷା ସ୍ୱାଭାବିକ ପରିବର୍ତନରୁ ବଂଚିତ ହୋଇନାହିଁ । ଫଳତଃ ଜନସାଧାରଣ ଧାର୍ମିକ ଓ ଶୈକ୍ଷଣିକ କାର୍ଯ ସକାଶେ ଭାଷାର ଓ ଦୈନଂଦିନ କାର୍ଯ ସକାଶେ ଉପଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗ କରିଆସୁଛନ୍ତି ।

ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଅଂଚଳରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଭାଷାରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଭେଦ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ବେଳେବେଳେ ଏହି ଭେଦ ଏତେ ସଂପୂର୍ଣ ବା ଆଂଶିକ ହୋଇଥାଏ ଯେ ତାହା ସେହି ଭାଷାର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବହାରକାରୀମାନଙ୍କର ବୋଧଗମ୍ୟ ସୁଦ୍ଧା ହୁଏନାହିଁ । ଏହି କାରଣରୁ ପାରସ୍ପରିକ ସଂପର୍କରେ ନାନା ପ୍ରକାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖାଯାଏ ।

ଅଧିକ ମର୍ଯାଦାପୂର୍ଣ ସଂପର୍କ ସକାଶେ ପରସ୍ପରକୁ ବୁଝିବା ଏକାଂତ ଆବଶ୍ୟକ । ଏ ପ୍ରକାର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ସକାଶେ ହିଁ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବତ୍ର ଉପଭାଷାକୋଷ ବା କଥିତ ଭାଷାକୋଷମାନ ପ୍ରକାଶିତ । ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷଟି ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

କଥିତ ଭାଷା

କଥିତ ଭାଷା ଶୀର୍ଷକାଧୀନ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭାଷାମୂଳକ ଘଟନା ଘଟିଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ବକ୍ତୃତା ଦେବା, ଅଧ୍ୟାପନା କରିବା, ସାଂଗ ସାଥୀଙ୍କ ସହିତ ଗପିବା, ପ୍ରାର୍ଥନା ବା ଜଣାଣ ବୋଲିବା, ରେଡିଓରେ ସଂବାଦ ପଢ଼ିବା, କବିତା ଆବୃତ୍ତି କରିବା, ସାକ୍ଷୀକୁ ଜେରା କରିବା, ଧାରାବିବରଣୀ କହିବା, ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟାସ କରାଇବା, ଯୁକ୍ତିତର୍କ କରିବା, ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ନେବା ଇତ୍ୟାଦି । ଡେଭିଡ୍ ଅବର୍‌କ୍ରୋମ୍ବିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ଏହି ତାଲିକାରୁ 'ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟାସ କରାଇବା' ବିଷୟଟିକୁ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ କାର୍ଯକଳାପ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାରେ ବହୁକାଳ ହେଲା ଘଟି ଆସୁଛି ।

ସାଧାରଣ କଥିତ ଓଡିଆ ଓ ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଯେଭଳି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ, ସାଧାରଣ କଥିତ ସମଲ୍‌ପୁରି ଓ ଲିଖିତ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ସେଭଳି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏନାହିଁ । ଲୋକ ମୁଖର ଉଚ୍ଚାରିତ ବାଣୀ ହିଁ ସମଲ୍‌ପୁରି ଲିଖିତଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ । ଫଳତଃ କୃତ୍ରିମ ନାଟକୀୟତାରୁ ମୁକ୍ତ ରହି ଏ ଭାଷା ଯଥାର୍ଥରେ ଲୋକଭାଷା ହୋଇ ପାରିଛି ।

ଆଦ୍ୟୋଦ୍ୟମ

ଯେଉଁ ଭାଷାରେ ପୂର୍ବରୁ କେତେଗୋଟି ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇସାରିଛି ସେହି ଭାଷାର ଏକ ନୂତନ ଅଭିଧାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଏବଂ ଯେଉଁ ଭାଷା ଏ ପର୍ଯଂତ ପ୍ରଧାନତଃ କଥିତ ସ୍ତରରେ ରହିଆସିଛି ସେହି ଭାଷାର ପ୍ରଥମ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କରିବା — ଏ ଦୁଇଟି କାର୍ଯ ମଧ୍ୟରେ

ପାର୍ଥକ୍ୟ ବହୁତ ବେଶି । ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କାର୍ଯ ନିମଂତେ ଏଭଳି କୌଣସି ପଦ୍ଧତି ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇନାହିଁ, ଯାହା ସର୍ବମାନ୍ୟ ଓ ସ୍ୱୀକୃତ ତଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଯେ କୌଣସି ଭାଷାର ପ୍ରଥମ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କାର୍ଯ ପ୍ରଣେତାଦ୍ୱାରା ଆବିଷ୍କୃତ ପଦ୍ଧତିରେ ହିଁ ସଂପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷର ସଂକଳନ, ସଂପାଦନ ଓ ମୁଦ୍ରଣ କାର୍ଯ ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯଂତ ମୁଁ ନିଜେ ସୁଦ୍ଧା ବୁଝିପାରିନାହିଁ ଏହି କାର୍ଯ ସଂପାଦନର ପଦ୍ଧତି । ଆରମ୍ଭ ଦିନଠାରୁ ମୁଦ୍ରଣ ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯଂତ ମୁଁ ଏହା ସହିତ ଲାଗିରହିଛି । କେବେ ବି ପାଖଛଡ଼ା କରିନାହିଁ । ତେଣୁ ମୋ ସକାଶେ ଏହା ଏକ ପଦ୍ଧତି ସଂଭୂତ 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ନୁହେଁ । କେତେକ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନରେ ସମଲ୍ପୁରି ଶବ୍ଦ ଚିହ୍ନିତ ହୋଇ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲେହେଁ, ସେଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ସେଗୁଡ଼ିକର ଆହରଣ ଉସ ବ୍ୟାପକ ବିସ୍ତାରିତ ନୁହେଁ । ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଥାଦି ବିବରଣୀ ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ ।

ସେବାମୂଳକ ଭାବନାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଯେଉଁ ତିନିଖଂଡ ମହାନ୍ କୋଷଗ୍ରଂଥ (ପୂର୍ଣଚଂଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ, ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱବୋଧ ଅଭିଧାନ ଓ ପ୍ରମୋଦ ଅଭିଧାନ) ଏ ପର୍ଯଂତ ସର୍ବାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରାମାଣିକ ଅଭିଧାନ ରୂପେ ଗୃହୀତ, ସେହି ତିନି ଗ୍ରଂଥରେ ସ୍ଥାନିତ ସମଲ୍ପୁରି ଶବ୍ଦାବଳି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକ ଏହି ଆଂଚଳିକ କଥିତ ଭାଷା ସହିତ ପରିଚିତ । ଏ ପରିଚିତି ଘନିଷ୍ଠ ହୋଇଥିବା ଭଳି ଲାଗୁନାହିଁ ।

ଏବେ କେବେଳ ସମଲ୍ପୁରି ଶବ୍ଦାବଳିର ଏକତ୍ର ସଂକଳନ ଦ୍ୱାରା ଯଦି ଏହା ବହୁଜନଗୃହୀତ ହୁଏ, ତାହେଲେ ଶ୍ରମର ମୂଲ୍ୟ ପାଇଯିବି ।

ଶବ୍ଦକୋଷ ସଂକଳନ ବ୍ୟାବହାରିକ ଭାଷାବିଜ୍ଞାନର ଏକ ଅତ୍ୟଂତ ଜଟିଳ ବିଷୟ ହୋଇଥିବା ହେତୁ ଏହା ଶ୍ରମସାଧ୍ୟ, ସମୟସାଧ୍ୟ ଓ ବ୍ୟୟସାଧ୍ୟ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏକକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଏ ଭଳି କାର୍ଯ ସଂପାଦିତ ହେବା କଥା ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଏଭଳି କାର୍ଯ ସକାଶେ ସରକାରୀ ବା ବେସରକାରୀ କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆଗ୍ରହୀ ନ ଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମୁଁ ଏହାର ସଂପାଦନା ପ୍ରତି ଆଗଭର ହେଲି । ମୂର୍ଖତାପୂର୍ଣ ଦୁଃସାହସ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଅଲିଖିତ ଓ ଦୁରୁପଲଭ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଆଧାରିତ ଏ ଶବ୍ଦକୋଷ ଏକ ପ୍ରାରଂଭିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ରୂପେ ଗୃହୀତ ହେବା ସକାଶେ ଅଭିପ୍ରେତ ।

ଭାଷା କଥିତ ହେଉଥିବା ସ୍ଥାନ ଓ ପରିବେଶରୁ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଆଦୌ ସହଜ କାମ ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ଅଶିକ୍ଷିତ ଅଥଚ କର୍ମତତ୍ପର ଜନସମୁଦାୟ ଦ୍ୱାରା ଏ ଭାଷା ନିତ୍ୟକଥିତ, ସେମାନଙ୍କର ଏତେ ଫୁରସତ୍ ନାହିଁ ଯେ ଜିଜ୍ଞାସୁର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ମୁଖିଆ ଶ୍ରେଣୀର, ସେମାନେ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରଶ୍ନର ସଠିକ ଉତ୍ତର ଦେବା ପରିବର୍ତେ ଏଣୁତେଣୁ କଥା ଗପି ଥାଆଂତି । ତେଣୁ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳରୁ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ ସହଯୋଗୀମାନଙ୍କର ସହାୟତାରେ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ହୋଇଛି । ଭାଷାକ୍ଷେତ୍ରର ଅଧିବାସୀ ହୋଇଥିବେ, ବିଷୟଟିର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୁଝୁଥିବେ ଓ ଲେଖାଲେଖି ଅଭ୍ୟାସ ଥିବ; ଏ ପ୍ରକାର ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜରେ ଅତ୍ୟଳ୍ପ । ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟ ବୋଲିବାକୁ ହେବ, ଏ ପ୍ରକାର କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହଯୋଗ

ମୋତେ ମିଳିଛି । ତେବେ ବି ବିସ୍ତୃତ ଅଂଚଳର ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକଂଙ୍କ ବିନା ସହାୟତାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଏହି 'ଶବ୍ଦକୋଷ'ରେ ସନ୍ନିବେଶିତ ତଥ୍ୟ ସଂବଂଧରେ ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ ଭାବେ ସଂଦେହମୁକ୍ତ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ସାଧନହୀନ ଅଜ୍ଞତା ହେତୁ ଏ ଗ୍ରଂଥରେ କେତେକ ତ୍ରୁଟି ରହିଯାଇଥିବାର ସଂଭାବନାକୁ ମୁଁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇପାରୁନାହିଁ । ଯେତେ ଦତ୍ତଚିତ୍ତ ହୋଇ କାର୍ଯ କଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଦ୍ୱାରା କେବଳ ଏହି ପ୍ରକାର 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ହିଁ ସଂଭବ ।

ଏହାର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ ଓ ସଂମାର୍ଜନ ସକାଶେ ସବୁ ପ୍ରକାର ଲିଖିତ ପରାମର୍ଶ ଓ ତଥ୍ୟ ସର୍ବଦା ଗ୍ରହଣୀୟ । ଜନ ସହଯୋଗ ବଳରେ ଏହାର ପରବର୍ତୀ ସଂସ୍କରଣଗୁଡ଼ିକ ଏତଦପେକ୍ଷା ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗ୍ରାହ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ।

ଏ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା

ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲିଖିତଭାଷା ସହିତ ଅନ୍ୟ କେତେଗୋଟି କଥିତଭାଷା ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା କାର୍ଯଶୀଳ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର କେତେଗୋଟି ବାସ୍ତବିକ କଥିତଭାଷା ଅଛି, ସେ ସଂପର୍କରେ ନାନା ପଂଡିତଂକର ନାନା ମତ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଷୟକ ବହୁତ ଆଲୋଚନା, ଗବେଷଣା ହୋଇ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଲେଖା ଓ କେତେ ଖଂଡି ପୁସ୍ତକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ତେବେ ବି ଅନ୍ୟ ଭାଷା ତୁଳନାରେ ଏଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏ ବିଷୟକ ଆଲୋଚନା ଓ ଗବେଷଣା ଚାଲିଛି । ଏହା ଆନଂଦର କଥା । ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଭଳି ବିଶେଷ ବିଷୟର ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ମୋର କୌଣସି ପ୍ରକାର ସ୍ୱତଂତ୍ର ସାଧନା ନାହିଁ । ବସ୍ତୁତଃ କଲେଜ୍ ଛାତ୍ର ଥିଲାବେଳେ ଇଂଲିଶ୍ ଅନର୍ସ ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ାରୁ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟକ ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରାରଂଭିକ ସୂଚନା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟକିଛି ହାସଲ କରିପାରିନାହିଁ । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ଭାଷାର ଜଣେ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ହିସାବରେ ମୋର ସାମାନ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ତହିଁରୁ କିଂଚିତ୍ ଅଧିକ ଅନୁଭୂତି ଉପରେ ଆଶ୍ରା କରି ସମ୍ବଲପୁରି ବିଷୟକ କାର୍ଯ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହେବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛିଁ ।

ମୋର ଜାଣିବାରେ ଏଯାଏଁ ସମ୍ବଲପୁରି କଥିତ ଭାଷାର କୌଣସି ସ୍ୱତଂତ୍ର ଅଭିଧାନ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏ ଦିଗରେ ଯେ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇନାହିଁ ବା ହେଉନାହିଁ ସେ କଥା ନୁହେଁ । ବରଗଡ଼ ଜର୍ଜ ହାଇସ୍କୁଲର ତତ୍କାଳୀନ ଶିକ୍ଷକ, ନିରବ ସାହିତ୍ୟସାଧକ ସ୍ୱର୍ଗତ ଶଶିଭୂଷଣ ମିଶ୍ର ଶର୍ମା, ବଲାଂଗୀର ଜିଲ୍ଲା ତୁଷରାର ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ ଓ ସଂବଲପୁରର ସ୍ୱର୍ଗତ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର ଏ ଦିଗରେ କିଛି କିଛି କାର୍ଯ କରିଥିବାର ମୁଁ ଶୁଣିଛିଁ । ଡକ୍ଟର କୁଂଜବିହାରୀ ଦାଶ ସ୍ୱସଂକଳିତ ''ପଲ୍ଲୀ ଗୀତି ସଂଚୟନ (ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ)''ର ଭୂମିକା (ପୃ.୪୭)ରେ ଲେଖିଛଂତି, ''ସଂବଲପୁରର ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟିକ ଶ୍ରୀ ନଂଦକିଶୋର ପଟେଲଂକ ନାମ ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ । ସେ ସଂବଲପୁର ଇତିହାସ, ସଂବଲପୁର ଶବ୍ଦାଭିଧାନ, ସୁରେଂଦ୍ର ସାଏଂକ ଜୀବନୀ ପ୍ରଭୃତି କେତେକ ଉପାଦେୟ ଗ୍ରଂଥ ରଚନା କରିଛଂତି ଯାହା ଏବେ ବି ଆଲୋକ ଦେଖିନାହିଁ ।'' ଉଲ୍ଲିଖିତ ତିନୋଟି ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗ୍ରଂଥ ଏଯାଏଁ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇନାହିଁ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଏ ରୂପ ଉଦ୍ୟମ ଅସଂପୂର୍ଣ ଥିବା ଆଦୌ ବିଚିତ୍ର ନୁହେଁ ।

ଆମର ଭାଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ଏହି ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବଂଧକ ହଟାଇବା ସକାଶେ ମୁଁ ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାଷାବିତ୍‌ଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରିଛି । ଉତ୍ତର ମିଳିଛି, ''ତୁମେ କବିତା, ଗଳ୍ପ ନ ଲେଖି ଏ ପ୍ରକାର ଗୋଟେ ନିରସ କାମରେ କାହିଁକି ଲାଗିଛି ?'' ଏ ଶବ୍ଦ-ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟର ଶୁଭାରଂଭ ହୋଇଥିଲା ପାରଳାଖେମୁଂଡିରେ ୧୯୭୦ ବେଳକୁ । ସେଠି ଆଉ ଚାରିଜଣ ସମଲପୁରି ବଂଧୁ ମୋର ସହକର୍ମୀ ଥିଲେ । ଆମେ ଏକତ୍ର ହେଲେ ସମଲପୁରିରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଁ । ଏସବୁ ଅଣସମଲପୁରି ବଂଧୁମାନଂକ କାନକୁ ଅଡୁଆ ଶୁଭେ । ସେମାନେ ନିଜେ ଶିଖି କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରଂତି । ସେଠି ଅନେକ ବଂଧୁ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ଆହୁରି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁବାରୁ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଦୁଇଶହ ଶବ୍ଦ ସ୍ମୃତିରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ମୋର ଡାଏରି ପୃଷ୍ଠାରେ ଲେଖି ରଖିଥିଲି । ପରେ ତାହା ରାଉରକେଲା କଲ୍‌ଚରାଲ୍ ଏକାଡେମୀର ମୁଖପତ୍ର ''ନବପତ୍ର'' (ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୭୩)ରେ ତାହା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ତା'ପରେ ନୂଆ ଶବ୍ଦଖାତା ଖୋଲି ମୁଁ ବିଷୟକ୍ରମରେ ଶବ୍ଦମାନଂକୁ ବିଭିନ୍ନ ପୃଷ୍ଠାରେ ଲେଖିରଖିଲି । ସେଗୁଡ଼ିକ ''ସହଜ ସଂବଲପୁରୀ ଶିକ୍ଷା'' ନାମ ବହନ କରି ''ମାନସ'' (ଜୁଲାଇ ୧୯୭୭)ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।

ତହୁଁ ମୁଁ ଆଭିଧାନିକ କ୍ରମରେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ସଜାଇ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ, ସରଳାର୍ଥ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓ ପ୍ରୟୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ଲେଖିବସିଲି । ଏ ଲେଖା ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ''ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଂଗ'' ପତ୍ରିକାର ସେବେକାର ସଂପାଦକ ବିଶିଷ୍ଟ କଥାକାର ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ ମୋର ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହଟି କ୍ରମଶଃ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ହୋଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲେଖକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଏଡ଼ାଏ ମୋର କଳ୍ପିତ ଅଭିଧାନର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାରଂଭିକ ଖସଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲି ଓ ତହିଁର କିସ୍ତିଓ୍ୱାରି ପ୍ରକାଶନ ସକାଶେ ସମ୍ମତ ହେଲି । ୧୯୭୮ ଫେବ୍ରୁଆରି ସଂଖ୍ୟା ''ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଂଗ''ରେ ''ସଂବଲପୁରୀ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ''ର ପ୍ରଥମ କିସ୍ତି ପ୍ରକାଶନ ବେଳେ ସଂପାଦକୀୟ ଭୂମିକା ସ୍ୱରୂପ ସେ ଲେଖିଥିଲେ :

''ସଂବଲପୁରୀ କଥିତ ଭାଷାରେ ଏଭଳି ଅନେକ ଶବ୍ଦ ରହିଛି, ଯାହାର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇପାରଂତା । ଆଭିଧାନିକ ରୀତିରେ ସଂବଲପୁରୀ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟର ଏ ପ୍ରାରଂଭିକ ଉଦ୍ୟମ । ଅକାରାଦିକ୍ରମରେ ସଜ୍ଜିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ସରଳ ଅର୍ଥ ଓ କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ପ୍ରୟୋଗ ବିଧି ଏଠାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଉଅଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଂକ ଦ୍ୱାରା ନିତ୍ୟବ୍ୟବହୃତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପୁଷ୍ଟ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ଆଶା କରୁଛି । କବିତା, ବିଶେଷତଃ ସଂଗୀତ ରଚନାରେ ଏହି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଉପାଦେୟତା, ଗୀତିମୟତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓ ଧ୍ୱନିମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଖୁବ୍ ବେଶି । ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହୁଏତ କେତେକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଓ ଭ୍ରମ ରହିଯାଇଥାଇପାରେ । ସହୃଦୟ ପାଠକ ପାଠିକାମାନେ ଏହି ସଂଗ୍ରହକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ କରିବା ନିମଂତେ ନୂତନ ଶବ୍ଦ ଯୋଗାଇ ଦେଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଂତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ । ସମସ୍ତଂକର ସହଯୋଗ ବଳରେ ହିଁ କାଳକ୍ରମେ ଏକ ପୂର୍ଣାଂଗ ସଂବଲପୁରୀ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏ ସଂବଂଧରେ ଏହି ଲେଖକଂକ ସଂଗେ ପତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।''

"ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଂଗ" ପତ୍ରିକାର ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରାୟ ଚାରି ଛଅ ପୃଷ୍ଠା ଲେଖାଏଁ ଛାପା ହୋଇ ଚାରୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ 'ଖୋ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ ସଂପାଦକ ପଦରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ । ସେତେବେଳେ ସୁଦ୍ଧା 'ସଂବଲପୁରୀ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ'ର ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଂଗ ପାଂଡୁଲିପି ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିସାରିଥାଏଁ । ଆଉ ଦଶ ବାରଗୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ୧୯୭୯ ମଧ୍ୟ ଭାଗ ସୁଦ୍ଧା ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ ହେବ ବୋଲି ମୁଁ ବିଶ୍ବାସ ପୋଷଣ କରିଥାଏଁ । କିଂତୁ ସଂଗରେ ପାଂଡୁଲିପି ନେଇ ମୁଁ ନୂଆ ସଂପାଦକଙ୍କୁ ଭେଟିବାରୁ ସେ ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତ୍ ବେଳେ ହିଁ ପାଂଡୁଲିପିଟିକୁ ସ୍ପର୍ଶ ସୁଦ୍ଧା ନ କରି ମୋତେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଇଦେଲେ ଯେ କେହି ଜଣେ 'ହାୟର୍ ଅଥୋରିଟି' ଇଚ୍ଛା କରୁନଥିବା ଯୋଗୁଁ 'ସଂବଲପୁରୀ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ' ପ୍ରକାଶନ ବଂଦ ରଖିବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ବହୁବାର ପଚାରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ 'ହାୟର୍ ଅଥୋରିଟି'ଂକ ନାମ ଅଥବା ପଦ ପ୍ରକାଶ କଲେନାହିଁ । ସେଯାଏଁ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଥିବା ଅଂଶ ସହିତ ମୁଁ ଯେଉଁ ପାଂଡୁଲିପିଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲି ତାହା ଦେଖି ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ସାହିତ୍ୟିକ, ସଂପାଦକ ଓ ପ୍ରକାଶକ ମୋତେ 'ପ୍ରଶଂସା' କରିଛଂତି, କିଂତୁ କେହି ଜଣେ ହେଲେ ତାହାର ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିନାହାଂତି । ପାରସ୍ପରିକ ବାଚନିକ ପ୍ରଶଂସା ଦ୍ୱାରା ଯଦି କୌଣସି ଭାଷା ବା ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ସାଧିତ ହୋଇପାରୁଥାଂତା, ତାହେଲେ ସଂଭବତଃ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ମର୍ଯାଦା ପାଇ ସାରିଥାଂତା । ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀର ତତ୍କାଳୀନ ସଂପାଦକ ରାଇଚରଣ ଦାସଂକୁ ମୁଁ ଏ କାହାଣୀ ଶୁଣାଇବାରୁ ସେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଏଥିପାଇଁ କିଛି କରିବା ସକାଶେ ଆଗଭର ହେଲେ । ଆଲୋଚନା ପରେ ମୁଁ ସ୍ଥିର କଲି ଯେ ଗୋଟିଏ ଅଭିନବ ପଂଥାରେ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହର ସଂଖ୍ୟାତ୍ମକ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ହେବ । ଏଥି ସକାଶେ ମୁଁ ସଂଗୃହୀତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଆଭିଧାନିକ ରୀତିରେ ସଜାଇ ଗୋଟିଏ 'ସମଲ୍‌ପୁରି ଶବ୍ଦ ସୂଚୀ' ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲି ।

ଏହା ପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀର ମୁଖପତ୍ର 'କୋଣାର୍କ' ପତ୍ରିକାର ଚାରୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ପରେ ଖଂଡିଏ ୫୦ ପୃଷ୍ଠିଆ ପୁସ୍ତିକା ରୂପେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ପୁସ୍ତିକାର ୨୦୦ ଖଂଡ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାଭାଷୀ ଅଂଚଳର ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥନୀତିକ ସ୍ତରରେ ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ବଂଟା ଯାଇଥିଲା । ଏହି ପୁସ୍ତିକାର ଭୂମିକା ସ୍ୱରୂପ ମୁଁ ଯାହା ଲେଖିଥିଲି, ପ୍ରାସଂଗିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତହିଁର କିୟଦଂଶ ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛିଁ ।

"ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦକ୍ରୀଡ଼ା ସର୍ବସମର୍ଥିତ : କବିତା ଲିଖନ ଓ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ । କବି ଯାହା ଲେଖିଲେ ବି ଚଳେ । ମାତ୍ର ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣେତାକୁ ଖୁବ୍ ସାବଧାନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ସମଲ୍‌ପୁରି ମୁଦ୍ରିତ ସାହିତ୍ୟର ପରିମାଣ ଅତ୍ୟଳ୍ପ ହୋଇଥିବାରୁ ମୁଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ସ୍ମୃତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଏ ପଥରେ ଯାତ୍ରା ଆରଂଭ କଲି । ଶବ୍ଦମାନଂକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ରମରେ ସଜାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦର ମୂଳ, ଅର୍ଥ, ପ୍ରୟୋଗ ଆଦି ଖୋଜିଲା ବେଳକୁ ମୋତେ ଗାଁର ମେଳା ପଡ଼ିଆରୁ ଆସି ଏକ ବଡ଼ ସହରର ପ୍ରଧାନ ଛକରେ ପହଂଚିଲା ପରି ଲାଗିଲା । କବିତା ଲିଖନର ସ୍ୱଚ୍ଛଂଦତା ମୁଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ହରାଇଲି ।

ମୋର ଶୈଶବ ଓ ଆଦ୍ୟ ତାରୁଣ୍ୟ ବିତିଥିଲା ସଂବଲପୁରର ଗ୍ରାମାଂଚଳରେ । ସେ ସମୟରେ ଶୁଣିଥିବା ଅନେକ ଶବ୍ଦ, କଥା ଓ ଗୀତ ବାରଂବାର କାନରେ ପଡ଼େ । ତହିଁରୁ ଯେତେ ପାରେଁ, ମୁଁ ଲେଖିନିଏଁ ।

ଯେ କୌଣସି ଭାଷାର ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ଏକ ଦୀର୍ଘ ସମୟବ୍ୟାପୀ ଉଦ୍ୟମ । ଏ ଉଦ୍ୟମରେ ସଂପୃକ୍ତ ଭାଷାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟବହାରକାରୀଂକ ଯୋଗଦାନ ଅତ୍ୟଂତ ଆବଶ୍ୟକ । ଆଭିଧାନିକ ରୀତିରେ ସମଲ୍‌ପୁରି ଶବ୍ଦ-ସଂଗ୍ରହର ଏ ପ୍ରାରଂଭିକ ଉଦ୍ୟମ । ବର୍ତମାନ ପାଇଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇନାହିଁ । କାରଣ ଯୋଜନାନୁସାରେ ପ୍ରଥମେ ସମଗ୍ର ସମଲ୍‌ପୁରି-ଭାଷୀ ଅଂଚଳରୁ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ 'ଶବ୍ଦ ସରୋବର' ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବ । ସଂପୂର୍ଣତା କେବେ ହେଁ କୌଣସି ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନକାରୀର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇନପାରେ । ତେଣୁ ଅଂତତଃ ୧୦ ହଜାର ଶବ୍ଦ ସଂଗୃହୀତ ନ ହେବାଯାଏଁ, ପରବର୍ତୀ କାର୍ଯ ଅର୍ଥାତ୍ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାର ପ୍ରଥମ ଅଭିଧାନ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ ।

ସଂବଲପୁର, ସୁଂଦରଗଡ଼, ବଲାଂଗୀର, କଳାହାଂଡି, ବୌଦ, ଆଠମଲ୍ଲିକ, ପାଲଲହଡ଼ା, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ରାୟଗଡ଼, ସାରଂଗଗଡ଼, ବିଲାସପୁର, ରାୟପୁର ଅଂଚଳର ଭାଷାପ୍ରେମୀ ଜନତାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସହଯୋଗ ବ୍ୟତୀତ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କାର୍ଯ ଆଗେଇ ପାରିବନାହିଁ । କାଳକ୍ରମେ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ଅଭିଧାନ ହୋଇପାରିବ; ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ମୁଁ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯକୁ ବ୍ୟାପକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ।

ଶବ୍ଦ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମ । ଅକ୍ଷର ହିଁ ରହେ । ତା'ର କ୍ଷରଣ ନାହିଁ । ଏଣୁ ପାଠକମାନଂକୁ ନିବେଦନ, ଏହି ଶବ୍ଦ-ସଂଗ୍ରହର ଅଂତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା ଶବ୍ଦ ନିଜେ ସଂଗ୍ରହ କରଂତୁ । ସମଲ୍‌ପୁରିରେ ମୁଦ୍ରିତ ସାହିତ୍ୟର ପରିମାଣ ଖୁବ୍ କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ ଶବ୍ଦ-ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ, ପରିବେଶ ଓ ଅବସ୍ଥାରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଂକ କଥୋପକଥନ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଅସଂଖ୍ୟ ଅସଂକଳିତ ଢଗ, କଥାଣି, ଭେଖାନି, ଗୀତ ଇତ୍ୟାଦିରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଲୁଚି ରହିଥିବେ । ସଂଗ୍ରାହକର ଆଖିରେ ଓ କାନରେ ପଡ଼ିଥିବା ଶବ୍ଦମାନଂକର ଏ ତାଲିକାକୁ ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ସକାଶେ ମୁଁ ପାଠକଂକର ସହଯୋଗ ଭିକ୍ଷା କରୁଛି । ତାଂକ ଆଖି ଓ କାନରେ ପଡ଼ିଥିବା ନୂଆ ଶବ୍ଦମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ପଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂଆ ଶବ୍ଦ ସହ ତହିଁର ବିଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓ ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ଲେଖି ପଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି ।''

ଏଭଳି ଏକ ପୁସ୍ତିକା ଦ୍ୱାରା ସହଯୋଗ ଭିକ୍ଷା କରିବାରୁ ସଂବଲପୁର, ସୁଂଦରଗଡ଼, ବଲାଂଗିର ଓ କଳାହାଂଡି ଜିଲ୍ଲାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳରୁ କେତେକ ଭାଷାପ୍ରେମୀ ସହାୟତା ଆଗେଇ ଆସିଲେ । ପତ୍ରାଳାପ ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନେ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷ ନିମଂତେ ଶବ୍ଦ ଓ ତଥ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇଛଂତି । ଯଦ୍ୟପି ସେମାନଂକର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ନୁହେଁ, ସେମାନଂକର ଅପୂର୍ବ କର୍ମନିଷ୍ଠା ଓ ନିରଳସ ସହଯୋଗ ଯୋଗୁଁ ଏହି 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ସଂକଳନ କାର୍ଯ ସାଧିତ ହୋଇପାରିଛି ।

ଶ୍ରୀ ରାଇଚରଣ ଦାସଙ୍କ ପରେ ଯେଉଁ ଦୁଇଜଣ ଖ୍ୟାତନାମା ସାହିତ୍ୟିକ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ଓ ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଶତପଥୀ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀର ସଂପାଦକ ହେଲେ ସେ ଦୁହେଁ ଏ କାର୍ଯକୁ ଆଗ୍ରହ ସହକାରେ ଆଗେଇ ନେଲେ । ଫଳତଃ ଏହା ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିବାର ବାଟ ଫିଟିଲା । ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀର ଏହି ତିନି ଜଣ ସଂପାଦକ ବିରଳ କର୍ମନିଷ୍ଠା ସହିତ ଏହି ପ୍ରକାଶନ ଯୋଜନା ଆଂତରିକ ଭାବେ କାର୍ଯକାରୀ କରି ନଥିଲେ, ସମଗ୍ର ଶବ୍ଦକୋଷଟି ହୁଏତ ଆହୁରି ଅନେକ ବର୍ଷକାଳ ମୋ ପଢ଼ା ଟେବୁଲ୍ କିଂବା ବହି ଝାବଲରେ ଅଟକି ରହିଥାଆଂତା ।

ଉପାଦାନ ସୂତ୍ର ସୁଚୀ

ଅନେକ ମୁଦ୍ରିତ ପୁସ୍ତକରୁ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷ ନିମଂତେ ଶବ୍ଦାବଳି ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ଯେଉଁ କେତେକ ପୁସ୍ତକରେ ସାମାନ୍ୟ ଆଭିଧାନିକ ରୀତି ଅବଲଂବନ କରି ପର୍ଯାୟକ୍ରମେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ସଜ୍ଜିତ ସେ ସବୁର ସଂଖ୍ୟା ଅତ୍ୟଳ୍ପ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଏହି ପୁସ୍ତକ ସବୁର 'ପରିଶିଷ୍ଟ' ବା 'ପାଦଟୀକା' ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ଶବ୍ଦାର୍ଥ ବିବରଣୀ ଏହି ଅଭିଧାନ ସଂକଳନ ନିମଂତେ ଅତ୍ୟଂତ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଛି । ମୃତ୍ୟୁଂଜୟ ରଥକୃତ 'ମୂଳଶବ୍ଦ ବୋଧିକା' (୧୯୧୪), ଭାଗିରଥୀ ମହାପାତ୍ର ସଂପାଦିତ 'ରତ୍ନକୋଷ' (୧୯୩୫), ଖଗେଶ୍ୱର ସେଠ ବିରଚିତ 'ପଏର୍ଛା ସତୀ' (୧୯୫୦), ପରଶୁରାମ ମୁଂଡଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ 'ମୂଲିଆ ପିଲା' (୧୯୫୧), 'ଖଡ଼ିଆଲ କୁସୁମ' (୧୯୫୫)ରେ ପ୍ରକାଶିତ ବୀରବର ରଚନାବଳୀ; 'ଭୀମ ଭୋଇ ଗ୍ରଂଥାବଳୀ', 'ବ୍ରଜରାଜ ଗ୍ରଂଥାବଳୀ', 'ଗଂଗାଧର ଗ୍ରଂଥାବଳୀ' ମଂଗଳୁ ଚରଣ ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କ 'ମାଳଂଚ', ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାରଂକ 'ଘୁବୁକୁଡୁ' (୧୯୬୪) ଓ 'ଘବ୍‌ଘବୋ' (୧୯୬୯), ଶିବ ପ୍ରସାଦ ଦାସଂକର 'ସଂବଲପୁର ଇତିହାସ' (୧୯୬୯), ବିନୋଦ ପଶାୟତଂକର 'କଇଁବଏଠା' (୧୯୭୩), ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ରଂକର 'ଦକ୍ଷିଣାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ' (୧୯୭୬), ପୀତାଂବର ପ୍ରଧାନଂକର 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ' (୧୯୮୧), କୁମାର ହସନଂକର 'ସଂବଲପୁରୀ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ' (୧୯୮୨) ଇତ୍ୟାଦି ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକରୁ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷ ନିମଂତେ ଉପାଦାନ ଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ଏସବୁ ପୁସ୍ତକ ଛଡ଼ା ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଅସଂଖ୍ୟ ସମଲ୍‌ପୁରି ରଚନାରୁ ମଧ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରାହୋଇଛି ।

ମୁଦ୍ରିତ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହର ପ୍ରାଥମିକ ଉତ୍ସ ବା ସୂତ୍ର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ସମଲ୍‌ପୁରି ଲୋକବଚନ, ଢଗ ଢମାଳି, ଟପା, ଢାଏଁକା, ପ୍ରବଚନ ଇତ୍ୟାଦିରୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁ ଉତ୍ସାହୀ ଲେଖକଗଣ ସମଲ୍‌ପୁରିକୁ ମାଧ୍ୟମ ବା ବିଷୟ କରି ଲେଖନୀଚାଳନା କରିଛଂତି ସେମାନଂକର ପ୍ରକାଶିତ ରଚନାବଳିରୁ ଏ ଶବ୍ଦକୋଷ ନିମଂତେ ଉପାଦେୟ ତଥ୍ୟ ମିଳିଛି ଓ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ତାହା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି । ଏମାନେ ପରୋକ୍ଷରେ ହେଉ ନା କାହିଁକି ଏ କାର୍ଯ ସଂପାଦନରେ ମୋର ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ଓ ପ୍ରେରଣାଦାତା ରୂପେ ସହାୟକ ହୋଇଛଂତି । ଏ ସମସ୍ତଂକ ପ୍ରତି ମୁଁ ଗଭୀର ଭାବରେ କୃତଜ୍ଞ ।

କୃତଜ୍ଞ ମୁଁ

ବାରଂବାର ମୋ ଡେରାକୁ ଆସି, ଦୀର୍ଘକାଳିକ ଆଲୋଚନା ଚଳାଇ ଓ ଲିଖିତ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇ ପ୍ରୟାଗ ଦତ୍ତ ଯୋଷୀ, ଇଂଦ୍ରମଣି ସାହୁ, ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଦାସ ଓ ନୀଳମାଧବ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଏ 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ସଂକଳନରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସହଯୋଗ କରିଛଂତି । ଅଧ୍ୟାପକ ନୀଳାଚଳ ମିଶ୍ର ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ଏ ବହିଟି ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଶାବ୍ଦିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଛଂତି । ଏମାନଂକ ମଧ୍ୟରୁ ଯେ କେହି ଏହା ତୁଳନାରେ ଉନ୍ନତ ଏକ 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ସଂକଳନ କରିପାରିଥାଂତେ । ଏମାନଂକ ପ୍ରତି ମୋର ଆଂତରିକ କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ ନିମଂତେ ମୁଁ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ମାଧ୍ୟମ ଖୋଜି ପାଉନାହିଁ ।

ପ୍ରାଣଘାତୀ ଅସୁସ୍ଥତା ସହିତ ସଂଗ୍ରାମରତ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ବିଶିଷ୍ଟ ଔପନ୍ୟାସିକ-କଥାକାର ପରଶୁରାମ ମୁଂଡ ଏ 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ନିମଂତେ ଏକ ଶବ୍ଦସୂଚୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖିଥିଲେ । ତାଂକର ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ତାଂକଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହୀତ ଶବ୍ଦାବଳିର ଉପଯୋଗ ହୋଇପାରିନଥିଲା । କିଂତୁ ପରଶୁରାମ ମୁଂଡଂକର ତିରୋଧାନ ପରେ ତାଂକର ସୁଯୋଗ୍ୟ ପୁତ୍ର ଶୁଭେଂଦୁ ଓ ପୁତ୍ରବଧୂ ପ୍ରଣତିଂକର ଅକୁଂଠ ସହାୟତା ଫଳରେ ସେହି ସଂଗ୍ରହରୁ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇପାରିଛି । ଏଥି ସକାଶେ ମୋର ବଂଧୁ ମୁଂଡ ଦଂପତିଂକୁ ଯେପରି ଧନ୍ୟବାଦ ଜ୍ଞାପନ କଲେ ସୁଦ୍ଧା ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବନାହିଁ । ଭୁକ୍ତା ନିବାସୀ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାଷାଗବେଷକ ଓ ଆଲୋଚକ ଡକ୍ଟର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପ୍ରସାଦ ନାୟକ 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଂଗ' ଛାପା କାଗଜରେ ତିଆରି ଠୁଂଗାରୁ 'ସଂବଲପୁରୀ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ' ଆବିଷ୍କାର କରି ମୋ ସହିତ ପତ୍ରାଳାପ ଆରଂଭ କରିଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଏହି କାର୍ଯ ସାଧନରେ ମୋତେ ରୀତିମତ ଉତ୍ସାହିତ ଓ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛଂତି । ତାଂକର ଆଂତରିକ ତଥ୍ୟନିଷ୍ଠା ଓ ଜ୍ଞାନପିପାସା ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଛିଁ ।

କଳାହାଂଡି (ଲଡୁଗାଁ)ର କୁଂଜବିହାରୀ ବଗର୍ତି, ବଲାଂଗିର (ରୁଗୁଡ଼ିପଡ଼ା)ର ଦୟାନିଧି ଆଚାର୍ଯ, ସଂବଲପୁର (ଭୁତାପଡ଼ା)ର କୁମାର ହସନ ଓ ସୁଂଦରଗଡ଼ (ହିମଗିରି)ର ରବୀଂଦ୍ର କୁମାର ପଂଡା ମୋ ସହିତ କଥାଭାଷା ଓ ପତ୍ରାଳାପ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ସଂକଳନ କାର୍ଯରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛା-ସହଯୋଗୀ ରୂପେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଛଂତି ।

ମୋର ଆଦ୍ୟତରୁଣ କାଳର ପକ୍‌କା ସାଂଗ ଅଭୟ କୁମାର ପାଢ଼ୀ ସଂବଲପୁର ଆକାଶବାଣୀରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ 'ଟିକେ ସୁନୁନ୍ ତ' (ଟିକିଏ ଶୁଣିବେ କି ?) ନାମରେ ଏକ ଅତୀବ ଜନପ୍ରିୟ କାର୍ଯକ୍ରମ ନିଜ ଲେଖାରୁ ନିଜ ସ୍ୱରରେ ପରିବେଷଣ କରୁଥିଲେ । ଅନେକ ବର୍ଷ ହେଲା ସଂବଲପୁରଠାରୁ ଦୂରରେ ଥାଇ ଚାକିରି କରୁଥିବା ହେତୁ ସଂବଲପୁର ଆକାଶବାଣୀ ଦ୍ୱାର ପ୍ରଚାରିତ କାର୍ଯକ୍ରମ ମୁଁ ମୋଟେ ଶୁଣିପାରେନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ସଂବଲପୁର ଆକାଶବାଣୀର ପ୍ରାୟ ୧୪-୧୫ ଲକ୍ଷ ଶ୍ରୋତାଂକ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ହୋଇନଥିଲେ ହେଁ, 'ଟିକେ ସୁନୁନ୍ ତ' କାର୍ଯକ୍ରମଗୁଡ଼ିକର ଲିଖିତ ପ୍ରତିଲିପି ମୁଁ ପଢ଼ିଛିଁ । ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ବହୁସ୍ତରୀୟ ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ବଂଧୁ ଅଭୟ ଏହା ଜରିଆରେ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂତନ ସ୍ୱାଦର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛଂତି ।

ତାଂକ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ କେତେକ ଶବ୍ଦ ଓ ପ୍ରୟୋଗ ଏହି 'ଶବ୍ଦକୋଷ'ରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ସୋନପୁର (ବଲାଂଗିର)ର ଚଂଡୀଦାସ ମିଶ୍ର ଏକ ସମୟରେ ମୋର ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷ ସକାଶେ କେତେକ ବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଯୋଗାଇଦେଇଛଂତି । ମୋର ଗବେଷଣାଂଚଳର ପ୍ରଧାନ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚଂଦ୍ର ମିଶ୍ର ଏହି 'ଶବ୍ଦକୋଷ'ର ସାମଗ୍ରିକ ରୂପାୟଣରେ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛଂତି । ଏହି କାର୍ଯର ସୁସଂପାଦନ ସକାଶେ ମୁଁ ମୋର ସମ୍ମାନନୀୟ ବିଦ୍ୟାଗୁରୁ ଡକ୍ଟର ଅମୂଲ୍ୟ କୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ମୋର ସହକର୍ମୀ ଅଧ୍ୟାପକ ବଂଧୁ ବିଶ୍ୱଂଭର ପାଢ଼ୀ, ଅଗ୍ରଜ-ପ୍ରତିମ କବି ହରିଶଂକର ବଡ଼ପଂଡା, ସାହିତ୍ୟିକ ବଂଧୁ ରାମପ୍ରସାଦ ପୁରୋହିତ, ଶିଳ୍ପୀ ବଂଧୁ ଦିନନାଥ ପାଠୀ, ଶରତ କୁମାର ରଥ ଓ ଛଂଦା ଚରଣ ଆଚାର୍ଯଂକ ଠାରୁ କାର୍ଯକାରୀ ପରାମର୍ଶ ଓ ଉତ୍ସାହ ଲାଭ କରିଛିଁ ।

ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ପରିବେଶ ଓ ବାତାବରଣ ଯୋଗୁଁ ଏ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ ସଂଭବ, ତାହା ସୃଷ୍ଟି କରି ବଜାୟ ରଖିବାରେ ମୋର ପତ୍ନୀ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ମୋର ସହକର୍ମିଣୀ ଓ ସହଚାରିଣୀ ରୂପେ ଜଡ଼ିତ ।

ଏହି ପ୍ରକାଶନ ବେଳେ ସମସ୍ତଂକ ପ୍ରତି ମୋର କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରୁଛିଁ ।

ସମଲ୍‌ପୁରି ଶବ୍ଦ ଭଂଡାର

ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଂଚଳୀୟ କଥିତ ଭାଷାର ଶବ୍ଦଭଂଡାର ନିମ୍ନୋକ୍ତ ତିନୋଟି ସୂତ୍ରରୁ ଉପାଦାନ ଆହରଣ କରି ଗଠିତ ହୋଇଛି : (୧) ଦେଶୀୟ ଉପାଦାନ, (୨) ସ୍ଥାନୀୟ ଉପାଦାନ ଓ (୩) ଆହୃତ ଉପାଦାନ । ଏହି ଭାଷାର ଆଦ୍ୟକାଳରୁ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ରହିଆସିଛଂତି ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଶୀୟ ବା ଦେଶଜ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇପାରେ । ଯେଉଁ ଶବ୍ଦାବଳି ଆଖପାଖର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଭାଷାର ଶବ୍ଦାବଳି ସହିତ ରୂପଗତ ଭାବେ ପ୍ରାୟ ସମାନ, ତାହାକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଉପାଦାନ ବୋଲି ନାମିତ କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଣ-ଭାରତୀୟ ଭାଷାରୁ ଏହି ଭାଷାକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବାର ସୂଚନା ମିଳୁଛି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆହୃତ ଉପାଦାନ ନାମରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ । ଏବଂବିଧ ତିନୋଟି ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମୋକ୍ତ ଉପାଦାନର ପ୍ରଭାବ ଯେ ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ବ୍ୟବହାରକାରୀଂକ ଉପରେ ସର୍ବଦା ସର୍ବାଧିକ ଏହା ନିଃସଂଦେହ । ସହରାଂଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷାରେ ଅବଶ୍ୟ ଆହୃତ ଉପାଦାନର ପରିମାଣ ଅଧିକ ଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଏ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦାବଳିରେ ଅହରହଃ ରୂପାତ୍ମକ, ସ୍ୱରବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଅର୍ଥତାତ୍ତ୍ୱିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଏ ବିଷୟର କାଳାନୁକ୍ରମିକ ଅଧ୍ୟୟନ ସକାଶେ ଲିଖିତ ଓ ମୁଦ୍ରିତ ଉପାଦାନର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବରଣାତ୍ମକ ପରିଚୟ ଏଯାଏଁ ମିଳିପାରିନାହିଁ ।

ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଅଧିବାସୀଗଣ ସବଲ୍‌ପୁରିକୁ ପ୍ରଥମ, ହିଂଦିକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ମାନକ ଓଡ଼ିଆକୁ ତୃତୀୟ ଭାଷା ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଂତି । ସ୍ୱଭାବତଃ କଥିତ ସ୍ତରରେ ସମାନାର୍ଥକ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ପରିବର୍ତେ ସେମାନେ ସମଲ୍‌ପୁରି ଅଥବା ହିଂଦି ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗକୁ ଅଧିକ ପସଂଦ କରିଥାଂତି । ଏହି

କାରଣ୍ରୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଶିକ୍ଷାର ଦ୍ରୁତ ଓ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସାର ସତ୍ତ୍ୱେ ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷା ଉପରେ ମାନକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନ୍ୟୂନତମ ହୋଇରହିଛି ।

ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳର ଅଧିବାସୀଗଣ ହୁଏତ ନିୟମିତ ରୂପେ ମାନକ ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରଚାରିତ ସଂବାଦ ରେଡିଓରୁ ଶୁଣଂତି, ମାତ୍ର କହିଲା ବେଳକୁ ସମଲ୍‌ପୁରି ହିଁ କହିଥାଂତି । ଲିଖିତ ସ୍ତରରେ ସର୍ବାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସହିତ ସାମିଲ ହୋଇ, କଥିତ ସ୍ତରରେ ଆପଣାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବଜାୟ ରଖିବା ଭଳି ଏକ ଉତ୍ତମ ସାଂସ୍କୃତିକ ପଂରପରା ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରିଛି । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ବହୁଭାଷୀ ଅଂଚଳ । ଏହି ଅଂଚଳରେ ଇଂଡୋ-ଇଉରୋପିଆନ୍ ଭାଷାଗୋଷ୍ଠୀର ଓଡ଼ିଆ, ବାଂଗ୍ଲା, ହିଂଦି, ଗୁଜରାଟୀ, ମାରୱାଡ଼ୀ, ଛତିଶଗଡ଼ୀ, ଇଂଲିଶ; ଇଂଡୋ-ଇରାନିଆନ୍ ଗୋଷ୍ଠୀର ଉର୍ଦ୍ଦୁ; ଦ୍ରାବିଡ଼ ଗୋଷ୍ଠୀର ତେଲୁଗୁ, ତାମିଲ, ମଳୟାଳମ ଏବଂ ଅଷ୍ଟ୍ରିକ୍ ଗୋଷ୍ଠୀର କେତେକ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଭଂଡାରର କେତେକ ଶବ୍ଦ ସହିତ ଅଗରିଆ, ଅସମିଆ, ଆର୍‌ବୀ, ଇଂଲିଶ୍, ଉତ୍ତରାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ, ଉର୍ଦ୍ଦୁ, କଂଧ, କୁଇ, କୁଡୁମି, ଓରାଓଁ, କେଂଦୁଝରିଆ, କୋଟ୍‌ପାଡ଼ ବୋଲି, କୋରାପୁଟିଆ, କୋୟା, କୋହ୍ଲୁ, ଗଂଡ, ଛତିଶ୍‌ଗଡ଼ୀ, ଜୁଆଂଗ, ତମିଳ, ତୁର୍କୀ, ତେଲୁଗୁ, ଦକ୍ଷିଣାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ, ଦେଶିଆ, ନୟାଗଡ଼ୀ, ପାର୍ସୀ, ପୁରୀ ବୋଲି, ପୋର୍ତୁଗୀଜ, ପ୍ରାକୃତ, ଫୁଲବାଣୀ, ବଂଗଳା, ଭତ୍ରୀ; ଭୁଲିଆ, ମୁଂଡା, ମୁଂଡାରୀ, ଶବର, ସଂସ୍କୃତ, ସଉରା, ସାଂତାଲୀ, ହଲ୍‌ବୀ ଓ ହୋ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକର କେତେକ ଶବ୍ଦର ସାମ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚରେ ହୁଏ । କେଉଁ ଶବ୍ଦ ମୂଳତଃ କେଉଁ ଭାଷାର, ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ର ଏ ନୁହେଁ ।

ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ 'ସମସ୍ରୋତୀୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ'ରେ ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ସଂଗୃହୀତ ଏହି ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁ ବିଶାଳ ଭୂଖଂଡରେ ଏହି ଭାଷା କଥିତ ହୁଏ, ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ଓ ବିବିଧତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଚଳ । ଏ ଅଂଚଳରେ ଓଡ଼ିଆ ଓ ସମଲ୍‌ପୁରିର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭେଦ ସହିତ ଅନେକ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଆସୁଛି । ନିଜର ଦୈନଂଦିନ ଜୀବନରେ ଏ ଅଂଚଳବାସୀ ବିଭିନ୍ନ ଭାରତୀୟ ଭାଷାଭାଷୀଂକ ସହ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ । ଏ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତଭାଷାର ସଂପର୍କ କିପରି ଗଢ଼ିଉଠି କେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପହଂଚିଛି ତାହା ବ୍ୟାପକ ଅଧ୍ୟୟନସାପେକ୍ଷ । 'ସମଲ୍‌ପୁରି ଓଡ଼ିଆ' ଭଳି 'ସମଲ୍‌ପୁରି ହିଂଦି' 'ସମଲ୍‌ପୁରି ବଂଗଳା' ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବିକଶିତ ହେଉଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ ।

ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଂବଲପୁରି ଭାଷାଭାଷୀ ଜନସମୁଦାୟ ପରସ୍ପରର ଭୌଗୋଳିକ ପ୍ରତିବାସୀ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏବଂ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଅଧିକ କାଳ ହେଲା ଏକ ଶାସନାଧୀନ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ନିଜ ନିଜର ଭାଷାଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବଜାୟ ରଖି ଚାଲିଛଂତି । ସଂବଲପୁରି ଭାଷା ଏବେ କଥିତ ସ୍ତରରୁ ଲିଖିତ ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇଛି । ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଂକ ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ସଂରକ୍ଷଣ, ସ୍ୱୀକୃତି ଏବଂ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଚଳନ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଭାଷାଂଚଳର ସର୍ବତ୍ର ବହୁବିଧ ଭାଷାମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କ୍ରମେ ଗଭୀରତର ଓ ବ୍ୟାପକତର ହେଉଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଂବଲପୁରି ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ଭାଷା ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଐତିହାସିକ, ଆର୍ଥନୀତିକ, ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ କାରଣ ତଥା ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗୁଁ ପରସ୍ପର ସହିତ ସଂପର୍କିତ । ଏହି ସଂପର୍କର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ନିବିଡ଼ତାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏକାଂତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ମୌଳିକ ମଂଜ ଶବ୍ଦମାଳା

ଦୁଇଟି ପରସ୍ପର ସଂପର୍କିତ ଭାଷାରେ ପ୍ରଚଳିତ ମୌଳିକ ଶବ୍ଦାବଳିର ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଆମେ ଯେଉଁ ତଥ୍ୟ ପାଇବା, ତାହା ହିଁ ସାମ୍ୟ ଅଥବା ବୈଷମ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ହୋଇପାରିବ ।

ୱିନ୍‌ଫ୍ରେଡ୍. ପି. ଲେହମେନ୍ ତାଂକର 'ହିଷ୍ଟୋରିକାଲ୍ ଲିଂଗୁଇଷ୍ଟିକ୍ସ' ପୁସ୍ତକରେ ଯେଉଁ ମୌଳିକ ମଂଜ ଶବ୍ଦାବଳି ଦେଇଛଂତି, ତହିଁରେ ଥିବା ୨୦୦ ଶବ୍ଦକୁ ଆଧାର କରି ଏହି ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଂବଲପୁରି ଶବ୍ଦସୂଚି ତିଆରି ହୋଇଛି । ଏହି ତାଲିକାର ପ୍ରତି ଧାଡ଼ିରେ ପ୍ରଥମେ ଇଂଲିଶ୍, ତାପରେ ଓଡ଼ିଆ ଓ ତାପରେ ସମଲ୍‌ପୁରି ଶବ୍ଦ ରହିଛି ।

୧.	all	ସକଳ	ସବୁ	୨୧.	cloud	ମେଘ	ବାଦଲ୍
୨.	and	ଏବଂ	ଆଉର୍	୨୨.	cold	ଥଂଡା	ସିତଲ୍
୩.	animal	ପଶୁ	ଜଁତ୍	୨୩.	come	ଆ	.....
୪.	ashes	ପାଉଁଶ	ଖାର୍	୨୪.	count	ଗଣ୍	ଗନ୍
୫.	at	ଠାରେ	ଠାନେ	୨୫.	cut	କାଟ୍	.....
୬.	back	ପଛ	ପଛ୍	୨୬.	day	ଦିବସ	ଦିନ୍
୭.	bad	ମଂଦ	ଅସାର୍	୨୭.	die	ମର୍	.....
୮.	bark	ବକଳ	ଛାଲି	୨୮.	dig	ଖୋଳ୍	କୁଡ୍
୯.	because	ତେଣୁ	ହେଥିର୍‌ଲାଗି	୨୯.	dirty	ମଇଳା	ଅସ୍‌କଟ୍
୧୦.	belly	ପେଟ	ପେଟ୍	୩୦.	dog	କୁକୁର	କୁକୁର୍
୧୧.	big	ବଡ଼	ବଡ୍, ଗଖା	୩୧.	drink	ପି	......
୧୨.	bird	ପକ୍ଷୀ	ଚେଡେ	୩୨.	dry	ଶୁଖିଲା	ସୁଖା
୧୩.	bite	କାମୁଡ୍	ଚାବ୍	୩୩.	dull	ଓଲୁ	ବେଡ଼ା
୧୪.	black	କଳା	କଲିଆ	୩୪.	dust	ଧୂଳି	ଧୁଇଲ୍
୧୫.	blood	ରକ୍ତ	ରକତ୍	୩୫.	ear	କାନ	କାନ୍
୧୬.	blow	ଫୁଂକ୍	ଫୁକ୍	୩୬.	earth	ମାଟି	ମାଏଟ୍
୧୭.	bone	ହାଡ଼	ହାଡ୍	୩୭.	eat	ଖା	.....
୧୮.	breath	ନିଶ୍ୱାସ	ନିସାସ୍	୩୮.	egg	ଅଂଡା	ଗରା
୧୯.	burn	ପୋଡ୍	ପୁଡ଼ା	୩୯.	eye	ଆଖି	ଆଏଁଖ୍
୨୦.	child	ପିଲା	ଛୁଆ	୪୦.	fall	ଖସ୍	ପଡ୍

୪୧.	far	ଦୂର	ଦୁରିଆ
୪୨.	fat	ଚର୍ବି	ବସ
୪୩.	father	ବାପା	ବୁଆ
୪୪.	fear	ଭୟ	ଡର
୪୫.	feather	ପର	ପଏଁଖ୍
୪୬.	few	ଅଳ୍ପ	କମ୍
୪୭.	fight	ଯୁଦ୍ଧ	ଲଢ଼େଇ
୪୮.	fire	ନିଆଁ	ଜୁଏ
୪୯.	fish	ମାଛ	ଝୁରି
୫୦.	five	ପାଂଚ	ପାଁଚ୍
୫୧.	float	ଭାସ୍	ଉପୁଲ୍
୫୨.	flow	ବୋହ୍	ଉହୁଲ୍
୫୩.	flower	ଫୁଲ	ଫୁଲ୍
୫୪.	fog	କୁହୁଡ଼ି	.....
୫୫.	fly	ଉଡ୍	.....
୫୬.	feet	ପାଦ	ପାଦ୍
୫୭.	four	ଚାରି	ଚାଏର୍
୫୮.	freeze	ଜମାଟ	ବସିଜିବା
୫୯.	fruit	ଫଳ	ଫଲ୍
୬୦.	give	ଦେ	.....
୬୧.	good	ଭଲ	ବନେ
୬୨.	grass	ଘାସ	ଘାଁସ୍
୬୩.	green	ସବୁଜ	ସାଗୁଆ
୬୪.	guts	ଅଂତ	ଅଁତ୍
୬୫.	hair	ବାଳ	ବାଲ୍
୬୬.	hand	ହାତ	ହାତ୍
୬୭.	he	ସେ	ହେ
୬୮.	head	ମୁଂଡ	ମୁଡ୍
୬୯.	hear	ଶୁଣ୍	ସୁନ୍
୭୦.	heart	ହୃଦୟ	କଲ୍‌ଜା
୭୧.	heavy	ଭାରୀ	ବୋଝ୍
୭୨.	here	ଏଠି	ଇନ
୭୩.	hit	ବାଡ଼ା	ପିଟ୍
୭୪.	hold	ଧର୍	.....
୭୫.	how	କିପରି	କେନ୍ତା
୭୬.	hunt	ଶିକାର	.....
୭୭.	husband	ସ୍ୱାମୀ	ବର୍
୭୮.	I	ମୁଁ	ମୁଇଁ
୭୯.	ice	ବରଫ	.....
୮୦.	if	ଯଦି	ଇଧ୍‌ରି
୮୧.	in	ଠାରେ	ଠାନେ
୮୨.	kill	ମାର୍	.....
୮୩.	know	ଜାଣ୍	ଜାନ୍
୮୪.	lake	ହ୍ରଦ	.....
୮୫.	laugh	ହସ୍	ହଁସ୍
୮୬.	leaf	ପତ୍ର	ପତର୍
୮୭.	left side	ବାମ	ଡେବ୍‌ରି
୮୮.	leg	ଗୋଡ଼	ଗୁଡ଼
୮୯.	lie	ମିଛ	ଅସତ୍
୯୦.	live	ବଂଚ୍	ଜିଁ
୯୧.	liver	ଯକୃତ୍	.....
୯୨.	long	ଲଂବା	ଲମ୍
୯୩.	louse	ଉକୁଣି	ଉକେନ୍
୯୪.	male	ଅଂଡିରା	ଅଁଡ୍‌ରା
୯୫.	many	ଅନେକ	ଜହ
୯୬.	meat	ମାଂସ	ମାଉଁସ୍
୯୭.	mother	ବୋଉ	ମା
୯୮.	mountain	ପର୍ବତ	ଡଂଗର୍
୯୯.	mouth	ପାଟି	ଟୁଁଡ୍
୧୦୦.	name	ନାମ	ନାଁ
୧୦୧.	narrow	ଅଣ ଓସାରିଆ	ସାଁକୁର୍

୧୦୨.	near	ନିକଟ	ପାସ୍
୧୦୩.	neck	ବେକ୍	ବେଁକ୍
୧୦୪.	new	ନୂଆ	.....
୧୦୫.	night	ରାତି	ରାଏତ୍
୧୦୬.	nose	ନାକ	ନାକ୍
୧୦୭.	not	ନାହିଁ	ନାଇଁ
୧୦୮.	old	ପୁରୁଣା	ଜୁନ୍ହାଁ
୧୦୯.	one	ଏକ	ଗୁଟେ
୧୧୦.	other	ଅନ୍ୟ	ଭନିଆ
୧୧୧.	person	ପୁରୁଷ	.....
୧୧୨.	play	ଖେଳ	ଖେଲ୍
୧୧୩.	pull	ଟାଣ୍	ଘିଚ୍
୧୧୪.	push	ଠେଲା	ପେଲ୍ହା
୧୧୫.	rain	ବର୍ଷା	.....
୧୧୬.	red	ନାଲି	ଲାଲ୍
୧୧୭.	right	ଠିକ୍	.....
୧୧୮.	right side	ଡାହାଣ	ଭୁଇନି
୧୧୯.	river	ନଦୀ	ନଏଦ୍
୧୨୦.	road	ରାସ୍ତା	ସଡ଼କ୍
୧୨୧.	root	ମୂଳ	ବୁଁଧ୍
୧୨୨.	rope	ରଶି	ଦଉଡ଼ି
୧୨୩.	rotten	ଶଢ଼ା	କୁହା
୧୨୪.	rub	ଘଷ୍	ଘଁସ୍
୧୨୫.	salt	ଲୁଣ	ନୁନ୍
୧୨୬.	sand	ବାଲି	ବାଏଲ୍
୧୨୭.	say	କହ	ବଲ୍
୨୨୮.	scratch	କୁଂଡା	ଖୁଜା
୧୨୯.	sea	ସମୁଦ୍ର	.....
୧୩୦.	see	ଦେଖ୍	.....
୧୩୧.	seed	ମଂଜି	ବିଜା
୧୩୨.	sew	ସିଁ	ଚିପ୍
୧୩୩.	sharp	ଧାରୁଆ	ଚୋକ୍
୧୩୪.	short	ଗେଡ଼ା	ବୁଠି
୧୩୫.	sing	ଗା	.....
୧୩୬.	sit	ବସ୍	.....
୧୩୭.	sky	ଆକାଶ	.....
୧୩୮.	skin	ଚମ	ଛାଲ୍
୧୩୯.	sleep	ନିଦ	ଝୁମ୍ରା
୧୪୦.	small	ଛୋଟ	ସାନ୍
୧୪୧.	smell	ଗଂଧ	ବାସ୍
୧୪୨.	smoke	ଧୂଆଁ	କୁହୁଲା
୧୪୩.	smooth	ଚିକ୍କଣ	ଚିକନ୍
୧୪୪.	snake	ସାପ	ସାଁପ୍
୧୪୫.	snow	ତୁଷାର	.....
୧୪୬.	some	କିଛି	.....
୧୪୭.	spit	ଛେପ ପକା	ଥୁକ୍‌ବା
୧୪୮.	split	ଫାଳ କରିବା	ଫାଲ୍‌କର୍
୧୪୯.	squeeze	ଚୁପୁଡ଼୍	ଚିପ୍
୧୫୦.	stab	ଭୁସ୍	ହୁଂଗ୍
୧୫୧.	stand	ଛିଡ଼ା	ଠିଆ
୧୫୨.	star	ତାରା	ତରା
୧୫୩.	stick	ବାଡ଼ି	.....
୧୫୪.	stone	ପଥର	ପଖନ୍
୧୫୫.	straight	ସିଧା	ଛାଟ୍
୧୫୬.	suck	ଚୁଷ୍	ଚୁଁହ୍
୧୫୭.	sun	ସୂର୍ଯ	ବେଲା
୧୫୮.	swell	ଫୁଲ୍	.....
୧୫୯.	swim	ପହଁର୍	.....
୧୬୦.	tail	ଲାଂଜ	ଲେଁଜ୍
୧୬୧.	that	ସେଇଟା	ହେଟା
୧୬୨.	there	ସେଠାରେ	ସେନ
୧୬୩.	they	ସେମାନେ	ହେମାନେ
୧୬୪.	thick	ମୋଟା	ମୁଟା
୧୬୫.	thin	ପତଳା	ପାତଲ୍

୧୬୬.	think	ଭାବ୍	.....
୧୬୭.	this	ଏହା	ଇଗା
୧୬୮.	thou	ଆପଣ	.....
୧୬୯.	three	ତିନି	ତିନ୍
୧୭୦.	throw	ଫୋପାଡ଼୍	ଫିଙ୍ଗ୍
୧୭୧.	tie	ବାଂଧ୍	ବାଁଧ୍
୧୭୨.	tongue	ଜିଭ	ଜିଭ୍
୧୭୩.	tooth	ଦାଂତ	ଦାଁତ୍
୧୭୪.	tree	ଗଛ	ଗଛ୍
୧୭୫.	turn	ଘୂର୍	କିଂଦୁର୍
୧୭୬.	two	ଦୁଇଟି	ଦୁଡ଼େ
୧୭୭.	vomit	ବାଂତି କର୍	ଉକ୍‌ଲା
୧୭୮.	walk	ଚାଲ୍	.....
୧୭୯.	warm	ଉଷୁମ	ଉଖୁମ୍
୧୮୦.	wash	ଧୋ	ଧୁ
୧୮୧.	water	ପାଣି	ପାଏନ୍
୧୮୨.	we	ଆମେ	ଆମ୍‌ହେ
୧୮୩.	wet	ଓଦା	ଉଦା
୧୮୪.	what	କ'ଣ	କାଣା
୧୮୫.	when	କେବେ	କେଭେଁ
୧୮୬.	where	କେଉଁଠି	କେନ
୧୮୭.	white	ଧଳା	ଧୋବ୍
୧୮୮.	who	କିଏ	.....
୧୮୯.	wide	ଚଉଡ଼ା	.....
୧୯୦.	wife	ସ୍ତ୍ରୀ	କନିଆଁ
୧୯୧.	wind	ପବନ	ଧୁକା
୧୯୨.	wing	ଡେଣା	ଡେନା
୧୯୩.	wipe	ପୋଛ୍	ପୁଛ୍
୧୯୪.	with	ସହିତ	ସାଁଗେ
୧୯୫.	woman	ମାଇକିନିଆ	ମାଏଝି
୧୯୬.	woods	ଜଂଗଲ	ଝାଡ଼୍
୧୯୭.	worm	ପୋକ	ପୁକ
୧୯୮.	ye	ହେ	.....
୧୯୯.	year	ବର୍ଷ	ବଛର୍
୨୦୦.	yellow	ହଳଦିଆ	ହଲ୍‌ଦିଆ

ଏହି ଶବ୍ଦତାଲିକା ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ଆମେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ବୁଝିପାରିବା କିପରି 'ଆ, କାଟ୍, ମର୍, ପି, ଖା, ଉଡ୍, ଦେ, ଧର୍, ମାର୍, ଦେଖ୍, ଗା, ବସ୍, ଫୁଲ୍, ପହଁର୍, ଭାବ୍, ବାଂଧ୍, ଚାଲ୍' ଭଳି ୧୭ଟି କ୍ରିୟାମୂଳ, 'ବର୍ଷା, ଠିକ୍, କିଛି, ବାଡ଼ି, କିଏ, ଚଉଡ଼ା, ହେ' ଭଳି ୭ଟି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଉଭୟ ଓଡ଼ିଆ ଓ ସମ୍ବଲପୁରିରେ ସମଉଚ୍ଚାରଣ, ସମରୂପ ଓ ସମଅର୍ଥରେ ପ୍ରଚଳିତ । 'କୁହୁଡ଼ି, ଶିକାର, ବରଫ, ହ୍ରଦ, ଯକୃତ୍, ପୁରୁଷ, ସମୁଦ୍ର, ଆକାଶ, ତୁଷାର, ଆପଣ' ଭଳି ୧୦ଟି ଶବ୍ଦର ଯଥାର୍ଥ ସମ୍ବଲପୁରି ବିକଳ୍ପ କିଛି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ୨୦୦ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରୁ ଏହି ୧୭+୭+୧୦ = ୩୪ଟି ଶବ୍ଦକୁ ବାଦ ଦେଲେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ବଲପୁରି ରୂପ ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ରହିଛି । ଏହି ହିସାବ ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଆ ଓ ସମ୍ବଲପୁରି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୧୮ ସମାନତା ଅଛି । ତତ୍ସମ ଓ ତଦ୍ଭବ ତଥା ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯଦି ଏ ଦୁଇ ଭାଷାର ସାମ୍ୟ-ବୈଷମ୍ୟ ଆକଳନ କରାଯାଏ, ତାହେଲେ ଯେଉଁ ଫଳ ବାହାରିବ, ତାହା ଏହାଠାରୁ ବିଶେଷ ଭିନ୍ନ ହେବାର କୌଣସି ସଂଭାବନା ନାହିଁ । ବରଂ ମୌଳିକ ଶବ୍ଦ ସଂଭାର ଗଣନାରେ ଓଡ଼ିଆ ତୁଳନାରେ ସମ୍ବଲପୁରି ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧ ।

ସଂସ୍କୃତ, ଚିନୀୟ, ଆରବୀ, ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ଲାଟିନ୍ — ଏହି ପାଂଚଟି ଭାଷା ବିଶ୍ବର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ସଂସ୍କୃତିର ବାହକ ରୂପେ ସକ୍ରିୟ । ଏ ମଧ୍ୟରୁ ସଂସ୍କୃତ ଓ ଆରବୀ ଭାଷା ଦ୍ଵାରା ଆଧୁନିକ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଭଂଡାର ବହୁଳ ଭାବରେ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ଚଳିତ ସମୟରେ ଇଂଲିଶ୍ ବାଟ ଦେଇ ଅନେକ ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ଲାଟିନ୍ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାର ଅଂଗୀଭୂତ ହୋଇଛଂତି । ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଶ୍ବର ଚାରିଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ଭାଷାର ଉପାଦାନ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସଂଭାରରେ ସନ୍ନିହିତ ହୋଇଛି ।

ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାରେ ଚଳୁଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଆଲୋଚନାର ସୁବିଧା ନିମଂତେ ତିନି ଭାଗରେ ବାଂଟି ଦିଆଯାଇପାରେ ।

୧- ଦେଶୀୟ : ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକରୁ ଗୃହୀତ ପ୍ରାଚୀନ ଶବ୍ଦାବଳି ।

୨- ସ୍ଥାନୀୟ : ଭାଷାଂଚଳର ଆଖପାଖରେ କଥିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାରୁ ଗୃହୀତ ଶବ୍ଦାବଳି ।

୩- ଉଧାର : ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୂତ୍ରରୁ ଉଧାର କରି ଅଣାଯାଇଥିବା ଶବ୍ଦାବଳି ।

ଏ ତିନି ଶ୍ରେଣୀର ଶବ୍ଦ ସମଲ୍‌ପୁରିରେ ପ୍ରଚଳିତ ଧ୍ଵନିତାତ୍ତ୍ଵିକ, ରୂପତାତ୍ତ୍ଵିକ ଓ ଅର୍ଥତାତ୍ତ୍ଵିକ ରୀତି ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଆଂତି ।

ଶବ୍ଦ ଚୟନ ବେଳେ ସମଲପୁରିଭାଷୀମାନେ ପ୍ରଥମତଃ ସମଲ୍‌ପୁରି, ଦ୍ଵିତୀୟତଃ ହିଂଦି ଓ ତୃତୀୟତଃ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ଯଥାକ୍ରମ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦେଇଥାଆଂତି ।

ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ଲିଖିତ ଉପଯୋଗର ସୁଦୀର୍ଘ ପରଂପରା ନ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାର କଥିତ ଓ ଲିଖିତ ପ୍ରକାର ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏନାହିଁ । ନିତ୍ୟ କଥିତ ଭାଷାରୁ ଶବ୍ଦ ଆହରଣ ପୂର୍ବକ କବି, ଗୀତିକାର, ନାଟ୍ୟକାର ଓ କଥାକାରଗଣ ସମଲ୍‌ପୁରି ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଆଂତି ।

ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ, ତେଲୁଗୁ, ସାଂଓ୍ଵାଳୀ, କୁଇ, ବଂଗଳା, ଉର୍ଦ୍ଦୁ, ହୋ, କଂଧ, ହିଂଦି, ଶବର ଓ ମୁଂଡାରୀ — ଏହି ଏଗାରଟି ଭାଷାର ସଂଖ୍ୟାତ୍ମକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହିଛି । ଏ ମଧ୍ୟରୁ ଛଅ ଗୋଟି ଆଦିବାସୀ ଭାଷା । ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଂଚଳରେ ସମଲ୍‌ପୁରି, ହିଂଦି, ସାଦ୍‌ରୀ, କିସାନ୍, ମୁଂଡା, କୁରୁଖ୍, ଖଡ଼ିଆ, ବଂଗଳା, ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଓ ତେଲୁଗୁ — ଏହି ଏଗାରଟି ଭାଷାର ସଂଖ୍ୟାତ୍ମକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହିଛି । ଏ ମଧ୍ୟରୁ ପାଂଚଟି ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ।

ଲକ୍ଷଣୀୟ ବିଷୟ ଏହି ଯେ, ପଶ୍ଚିମାଂଚଳରେ କଥିତ ହିଂଦି, ବଂଗଳା, ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଓ ତେଲୁଗୁ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ବହୁଳ ଭାବରେ ସମଲ୍‌ପୁରି ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ । ଚଳିତ ସମୟରେ ରାଉରକେଲା, ରାଜଗାଂଗପୁର, ବୀରମିତ୍ରପୁର, ବ୍ରଜରାଜନଗର, ବେଲପାହାଡ଼, ହୀରାକୁଦ, ବନ୍‌ହର୍‌ପାଲି, ବରଗଡ଼ ଭଳି ସ୍ଥାନରେ ବିବିଧ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ି ଉଠିବାରୁ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାଂଚଳ ଏକ ବହୁଭାଷୀ ଅଂଚଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଜୀବିକା ଅନ୍ଵେଷଣରେ ଆସିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାଭାଷୀ ଲୋକଂକର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂପର୍କରେ ଆସିଥିବା ଯୋଗୁଁ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷା ବହୁଳ ଭାବରେ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ଏଠାରେ ଭାଷାଗତ ଦିଆନିଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାରର ଅପଚେଷ୍ଟା ହେଉଥିବାର ଜଣା ପଡୁନାହିଁ ।

ସମଲପୁରି ଭାଷା କେବଳ ଏକ ଯୋଗାଯୋଗର ମାଧ୍ୟମ ନୁହେଁ, ଏହା ଏକ ବିଶାଳ ଭୂଖଂଡର କୃଷି-ଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ବାହକ । ଏହି ଭାଷାର ଶବ୍ଦଭଂଡାରରେ ଆମେ ଏ ଭଳି ସହସ୍ରାଧିକ ଶବ୍ଦ ପାଉଁ, ଯାହା ସିଧା ସଳଖ ଭାବେ ଭୂମି, କୃଷି ଉପକରଣ ଓ କୃଷି କର୍ମ ସହିତ ଜଡ଼ିତ । ପଡ଼ୋଶୀ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକରେ ଏହି ଶବ୍ଦରାଜିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ଯେ, ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ୱାତଂତ୍ର୍ୟ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଏହି ବର୍ଗମାଳାର ଶବ୍ଦରାଜି ଯୋଗୁଁ ସମଲପୁରି ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସଂଭାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ହୋଇପାରିଛି ।

ଆଧୁନିକ କୃଷି-ପ୍ରଣାଳୀର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରଚଳନ ପରେ ସୁଦ୍ଧା ଏହି ବିଶେଷ ଅର୍ଥବାଚକ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଦୈନଂଦିନ ପ୍ରୟୋଗ ସମଲପୁରି ଭାଷାରେ ଅବ୍ୟାହତ ହୋଇରହିଛି । ଆଧୁନିକତାର ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ପ୍ରଭାବ ହେତୁ ସମଲପୁରି ଶବ୍ଦ ଭଂଡାରରେ ନୂତନ ଶବ୍ଦାବଳିର ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରବେଶ ଘଟିଛି, କିଂତୁ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇନାହାଂତି ।

ସମଲପୁରି ଭାଷା ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି କେବଳ କଥିତ ସ୍ତରରେ ରହିବା ପରେ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଧରେ ହିଁ ଏହାର ବ୍ୟାପକ ଲିଖିତ ଉପଯୋଗ ଆରଂଭ ହେଲା । ଏହି କାରଣରୁ ଲିଖିତ ସମଲପୁରି ଭାଷା କଥିତ ଭାଷାଶ୍ରିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଲିଖିତ ଓ କଥିତ ସମଲପୁରି ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହୁନାହିଁ । ଚଳିତ ସମୟର ଭାରତୀୟ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକରେ ସାଧାରଣତଃ ଏପରି ଘଟୁଥିବାର ଦୃଷ୍ଟାଂତ ମିଳେନାହିଁ । ଲିଖିତ ଓ କଥିତ ପ୍ରକାର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅଭିନ୍ନତାକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଭାଷାର ଅନ୍ୟତମ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ବହୁକାଳ ଧରି ଏହି ଭାଷାଂଚଳ ଏକ ଦୁଷ୍ପ୍ରବେଶ୍ୟ ଭୂଖଂଡ ରୂପେ ବହିର୍ଜଗତ୍‌ଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇରହିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାର ଭାଷାଗତ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଏକରକମ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୋଇରହିଥିଲା ।

କିଂତୁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରଂଭରୁ ରେଳ ଓ ସଡ଼କ ପଥରେ ଗମନାଗମନର ସୁବିଧା ଓ ପରେ ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ ଯୋଗୁଁ ଏହି ଭାଷାଂଚଳ ଏକ ବହୁପ୍ରଦେଶୀୟ ମିଳନ ପୀଠ ରୂପେ ରୂପାଂତରିତ ହୋଇଗଲା । ଅବଶ୍ୟ ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହାର ଭାଷାଗତ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବୈଶିଷ୍ଟ ପୂର୍ବ ପରି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିଲା ଓ ରହିଛି ।

ଆମ ଦେଶରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ଏ ଭଳି ଜନଗୋଷ୍ଠୀ ବା ଅଂଚଳ ଅଛି, ଯାହା ଉପରେ ମୋଗଲ ବା ବ୍ରିଟିଶ୍ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ କେବେ ବି ନ ଥିଲା । ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳରେ ଏ ଦୁଇ ଶକ୍ତିର ଆଧିପତ୍ୟ କେବେ ବି ନ ଥିଲା । ଫଳତଃ ଲୋକଚରିତ୍ରରେ ଏକ ପ୍ରକାର ନିର୍ଭୀକତା ଓ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦିତା ବିକଶିତ ହେଲା ।

ଏ ସବୁ ଐତିହାସିକ କାରଣରୁ ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଯେଉଁ ଭାଷା ପଲ୍ଲବିତ ହେଲା, ତହିଁରେ ବହୁପ୍ରଦେଶୀୟ ଅବଦାନର ପରିମାଣ ଯେତିକି, ମୌଳିକ ଉପାଦାନର ପରିମାଣ ମଧ୍ୟ ସେତିକି । ମୌଳିକ ଶବ୍ଦାବଳିର ସଂରକ୍ଷଣ ପ୍ରତି ଏହି ଭାଷାଂଚଳର ଜନ ସଂପ୍ରଦାୟ ଯେତେ ଯତ୍ନବାନ୍, ଆଗଂତୁକ ଶବ୍ଦାବଳିର ଆହରଣ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳ ।

ଏ ଭାଷାର ନାମ

ଆମର ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣଗୁଡ଼ିକରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଚରିତ୍ରର ଅସଂଖ୍ୟ ନାମ ରହିଆସିଛି ଓ ଆମ ଭାଷାରେ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ବହୁଳତା ଏକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ । ଏଣୁ ଗୋଟିଏ ଭାଷାର ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ନାମ ରହିବାରେ କୌଣସି ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଂଚଳରେ କଥିତ ଭାଷାକୁ ସୂଚାଇବା ପାଇଁ ପରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମଜୁମଦାର 'ଦି ଡାଏଲେକଟ୍‌ସ୍ ଅଫ୍ ସଂବଲପୁର ଇନ୍ ଦି ୱେଷ୍ଟ' (ପଶ୍ଚିମାଂଚଳଗତ ସଂବଲପୁରର ଉପଭାଷା ସମୂହ), ମଂଗଳୁ ଚରଣ ବିଶ୍ୱାଳ, 'ସଂବଲପୁରୀ', ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ହୋତା 'ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଆ ଉପଭାଷା', ବଂଶୀଧର ମହାଂତି 'ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳର ହିନ୍ଦି-ମିଶା ଓଡ଼ିଆ', ଦେବୀ ପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ 'ସଂବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆ', ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ମହାଂତି 'ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର କଥିତ ଭାଷା', କୁଂଜବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ 'ପ୍ରତୀଚ୍ୟ' ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ନାମ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରୟାଗ ଦତ୍ତ ଯୋଷୀ ଅନେକ ଯୁକ୍ତି ସଂଗତ କାରଣରୁ ଏହି କଥିତ ଭାଷାର ନୂତନ ନାମ 'କୋଶଳୀ' (କୋସ୍‌ଲି) ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ସୂଚନା ଦେଇଆସୁଛନ୍ତି । 'କୋସ୍‌ଲି' ନାମର ପ୍ରଚଳନ କାଳକ୍ରମେ ଅଧିକତର ବ୍ୟାପକ ହେବାର ସଂଭାବନା ରହିଛି ।

ସମଲ୍‌ପୁରି ଲିପି ଓ ମୁଦ୍ରଣ

ଅନେକ ଶବ୍ଦର କଥିତ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଲିଖିତ ରୂପ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଆସିଛି ତାହାକୁ ଦୂର କରିବା ନିମଂତେ ଭୁବ୍‌ନେସର୍ (ଭୁବନେଶ୍ୱର), ଅଂଗୁଲ୍ (ଅନଗୁଳ, ଅନୁଗୋଳ, ଅନୁଗୁଳ), ଝାର୍ସୁଗ୍‌ଡ଼ା (ଝାରସୁଗୁଡ଼ା), ପାର୍ଲାଖେମ୍‌ଡ଼ି (ପାରଳାଖେମୁଂଡି), ବ୍ଲାଂଗିର୍ (ବଲାଂଗିର), ପିପ୍ଲି (ପିପିଲି), ବରମ୍‌ପୁର (ବ୍ରହ୍ମପୁର), ଲେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ । ଉଚ୍ଚାରଣାନୁସାରୀ ଲିପ୍ୟଂତକରଣ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲେଖକର କର୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏକରୂପ ସର୍ବଜନୀନତା ହାନି ଆଶଂକାରେ ଏହା କରାହେଉନାହିଁ । ଫଳତଃ ଆମର ଲିଖିତଭାଷା କୃତ୍ରିମତାର ଏଭଳି ଏକ ସ୍ତରରେ ପହଂଚିସାରିଛି ଯେଉଁଠି ଏହା ବିସ୍ତାର-ରହିତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । କେବଳ ମୁଦ୍ରଣ ସୁବିଧା ସକାଶେ ଉଚ୍ଚାରଣ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ହତାଦର କରାଯିବା ଯୋଗୁଁ ଆମର କଥିତ ଓ ଲିଖିତ ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦିନୁଦିନ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଅଥବା ଶୁଭଂକର ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇନପାରେ । କେତେକ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣେତା ମୁଖୋଚ୍ଚାରଣ ଅନୁସାରେ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦର ଅନେକ ପ୍ରକାର ବନାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଯଥା :

ଯାଇଛନ୍ତି, ଯାଇଛଂତି, ଯାଇଛଁତି, ଯାଇଚଂତି, ଯାଇଚନ୍ତି, ଯାଇଚଁତି, ଯାଇଚନି, ଯାଇଛନି, ଯାଇଚଁତି, ଯାଇଛଁତି ଇତ୍ୟାଦି । ଅନୁରୂପ ଢଂଗରେ ଏକାର୍ଥବୋଧକ ଗଅଁତିଆ, ଗଉଁତିଆ, ଗଁଟିଆ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବନାନ୍ ଆମପାଇଁ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ମାତ୍ର କେବଳ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ; ଗନ୍ତିଆ, ଗଂତିଆ, ଗଁତିଆ, ଗଁଟିଆ, ଗଅନ୍ତିଆ, ଗଅଂତିଆ,

ଗଁଅତିଆ, ଗଁଅଟିଆ, ଗଉନ୍ତିଆ, ଗଉଂତିଆ, ଗଉଁତିଆ, ଗଉଁଟିଆ, ଗାନ୍ତିଆ, ଗାଂତିଆ, ଗାଁତିଆ, ଗାଁଟିଆ, ଗାଉନ୍ତିଆ, ଗାଉଂତିଆ, ଗାଉଁଟିଆ, ଗୋନ୍ତିଆ, ଗୋଂତିଆ, ଗୋଁତିଆ, ଗୋଁଟିଆ, ଗୌନ୍ତିଆ, ଗୌଂତିଆ, ଗୌଁତିଆ, ଗୌଁଟିଆ ଭଳି ରୂପ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିପକାଇବା ଅନାବଶ୍ୟକ ।

ଏ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ଆମ ଲୋକେ ଶତ ପ୍ରତିଶତ ସାକ୍ଷର ହୋଇନାହାଂତି । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଏ ଭାଷାର ବ୍ୟବହାରକାରୀ । ସେମାନଂକର ଉଚ୍ଚାରଣ ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କଲେ ଆମର ଲେଖନ ଆଦୌ ବାସ୍ତବ ହୋଇପାରିବନାହିଁ । ଭାଷା ବିଷୟରେ ଆଉ ଯେତେ ଯାହା କୁହା ହେଲେ ବି ସର୍ବଦା ଆଗ କଥା, ତା ପଛକୁ ଲେଖା । ଏହାହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକତା ରୂପେ ସର୍ବତ୍ର ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇଥିବା ସ୍ଥଳେ ଓଡ଼ିଆରେ କାହିଁକି ତାହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବ ?

ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥଜ୍ଞାପକ ଏକମାତ୍ର ଶବ୍ଦର ବହୁବିଧ ଉଚ୍ଚାରଣ ଯେପରି ସତ୍ୟ, ତାହାର ବହୁବିଧ ଲିପ୍ୟଂତକରଣ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣେତାଂକ କର୍ତବ୍ୟ ରୂପେ ସାଧିତ ହୋଇଛି । ଆମର ଆଭିଧାନିକ ପରଂପରାରେ ଏହା ଚଳିଆସୁଛି । ଉଦାହରଣ : ଏହିକ୍ଷଣି (ବର୍ତମାନ) ଶବ୍ଦର ନିମ୍ନଲିଖିତ ସମସ୍ତ ରୂପ 'ପୂର୍ଣଚଂଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ'ରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି :

ଅଇକା, ଅଇକ୍ଷଣି, ଅଇକ୍ଷଣିକା, ଅଇଖଣି, ଅଇଖିଣିକା, ଅଇଖିଣି, ଅଇଖିଣିକି, ଅଇଛଣି, ଅଇଛଣିକା, ଅଇଛିକା, ଅଇଛିଣି, ଅଇଛିଣିକା, ଅଇଚ୍ଛୁଣି, ଅଇଚ୍ଛୁଣିକା, ଅବି, ଅବିକା, ଅବ୍‌ବିକା, ଅବ୍‌ଭିକା, ଅଭି, ଅଭିକା, ଇଛେନ୍, ଇଛେନ୍‌କା, ଇଚ୍ଛିକା, ଇଚ୍ଛିଣି, ଇଚ୍ଛିଣିକା, ଇଚ୍ଛୁଣିକା, ଇଚ୍ଛୁଣି, ଇଚ୍ଛେନ୍, ଇଦାନୀଂ, ଇହାଦେ, ଏଇକ୍ଷଣି, ଏଇକ୍ଷଣିକା, ଏଇକ୍ଷିଣି, ଏଇକ୍ଷିଣିକା, ଏଇଖଣି, ଏଇଖଣିକା, ଏଇଖିଣି, ଏଇଖିଣିକା, ଏଇଛିକା, ଏଇଛିଣି, ଏଇଛିଣିକା, ଏଇଚ୍ଛୁଣି, ଏଇଚ୍ଛୁଣିକା, ଏଇ ନଗଦ, ଏଇ ନଗଦି, ଏଇନିଁ, ଏଇନାଗେ, ଏଇନେ, ଏଇମାତ୍ର, ଏଇଲାଗେ, ଏଇଲେ, ଏହିକ୍ଷଣି, ଏହିକ୍ଷଣିକା, ଏହିକ୍ଷିଣି, ଏହିକ୍ଷିଣିକା, ଏହିଛିକା, ଏହିଛିଣି, ଏହିଛିଣିକା, ଏହିଚ୍ଛୁଣି, ଏହିଚ୍ଛୁଣିକା, ଏହିନଗଦ, ଏହିନଗଦି, ଏହିନିଁ, ଏହିନାଗେ, ଏହିଲାଏ, ଏହିଲାଗେ, ଏହେଦେ, ଐକ୍ଷଣି, ଐକ୍ଷଣିକା, ଐକ୍ଷିଣି, ଐକ୍ଷିଣିକା, ଐଚ୍ଛିକା, ଐଚ୍ଛିଣି, ଐଚ୍ଛିଣିକା, ଐଚ୍ଛୁଣି, ଐଚ୍ଛୁଣିକା, ଐଚ୍ଛୁଣୁକା, ଐଛିକା, ଐଛିଣି, ଐଛିଣିକା, ଐଚ୍ଛୁଣିକା, ଐଚ୍ଛୁଣୁ, ଐଚ୍ଛୁଣୁକା, ଐନଗଦ୍ ଓ ଐନଗଦି ।

ସଂଭବତଃ ଏବେ ଏହା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଯେ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସୁମାରି ବେଳେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା କରି ଗଣିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ପ୍ରହରାଜ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶବ୍ଦବହୁଳତା ପ୍ରମାଣ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଅଲଗା ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ସ୍ୱତଂତ୍ର ଶବ୍ଦର ପ୍ରାପ୍ୟ ଗୌରବ ଦେଇଛଂତି ।

ଏ ପ୍ରକାର କ୍ରମପରିବର୍ତନ ଓ ସଂଯୋଜନ ଦ୍ୱାରା ଅଗଣନ ଶବ୍ଦ ଗଠନ କରାଯାଏ ଓ ଲୋକ ମୁଖରେ ନିତ୍ୟକଥିତ ହୁଏ । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦ ନିର୍ବିଚାର ଭାବେ କୋଷଗ୍ରଂଥରେ ସ୍ଥାନିତ ହେବା ଅନାବଶ୍ୟକ । କାରଣ ଏହାଦ୍ୱାରା ଗ୍ରଂଥର ନିରର୍ଥକ କାୟାବୃଦ୍ଧି ଘଟେ ସିନା, ପାଠକର

କୌଣସି ଚାହିଦା ପୂରଣ ହୁଏନାହିଁ କିଂବା ଭାଷାର କୌଣସି ଉପକାର ହୁଏନାହିଁ । ବହୁତ ସଂଖ୍ୟା ଓ ବିଶାଳ ଆକାର ତଥା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରାଦି ପ୍ରତି ଆମ ମନରେ ଅହେତୁକ ସମ୍ମାନବୋଧ ରହିଆସିଛି । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ସହସ୍ରାଧିକ ନାମ ଦେଇ ଆମେ ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ତେତ୍ରିଶ କୋଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଂଚାଇ ଦେଉଁ । ବିଶାଳ ହର୍ମ୍ୟ, ସୌଧ, ପ୍ରାସାଦାଦି ନିର୍ମାଣ କରି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ, ବ. ଅଳଂକାର ପ୍ରଭୃତି ଧାରଣ କରି ଆପଣାର ଗୁରୁତ୍ୱ ବଢ଼ାଇବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟିତ ହେଉଁ ।

ଏହି ପାରଂପରିକ ପ୍ରଥା ପାଳନ କରି ଆମ ଭାଷାର ଅଭିଧାନକର୍ତ୍ତାଗଣ ମଧ୍ୟ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଶବ୍ଦ ସ୍ଥାନିତ କରି ପ୍ରକାଣ୍ଡ କୋଷ ଗ୍ରଂଥମାନ ସଂକଳନ କରିଯାଇଛଂତି । 'ହଜାର ହଜାର' 'ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ' 'ଅର୍ବୁଦ ଅର୍ବୁଦ' — ଏପରି ଶବ୍ଦାବଳି ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ ହିଁ ଆମକୁ ବଡ଼ ହୋଇଗଲା ପରି ଲାଗେ । ଏହି ପ୍ରକାର ଗଣନା ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶବ୍ଦସଂଖ୍ୟା ବାରଂବାର ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷରେ ଯଦିଚ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦର ଭିନ୍ନୋଚ୍ଚାରଣଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଛି, ସର୍ବଦା ଏ ସଂଖ୍ୟାବଳି ଏକ କାଳ୍ପନିକ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ରହିଛି । ଏ ପ୍ରକାର ମଧ୍ୟମ ପଂଥା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷର କାୟା ଅଯଥା ସ୍ଫୀତ ହୋଇନାହିଁ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଲିପି ହିଁ ସମଲ୍‌ପୁରି ଲିଖନ ଓ ମୁଦ୍ରଣ ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ ଓଡ଼ିଆ ବନାନ ଶୈଳୀ ଅନୁସୃତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ କେତେକ ଲେଖକ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଛଂତି । ଶ୍ରୀ ବିରଂଚି ନାରାୟଣ ଧର ତାଂକର 'ପାପୀର୍ ଡାକ୍' ୩ୟ ଭାଗ (୧୯୭୨) ପୁସ୍ତିକାରେ ଘର୍କେ (ଘର୍‌କେ), ଏଖୈ (ଏଖେଇ), ପଶ୍ଲା (ପଶ୍‌ଲା), ସେଠ୍ରା (ସେଠ୍‌ରା), କର୍ସି (କର୍‌ସି), ଉପ୍ରେ (ଉପ୍‌ରେ), ନିକ୍ରି (ନିକ୍‌ରି), କିର୍ଲୈ (କିର୍‌ଲେଇ), କେନ୍ତୈ (କେନ୍‌ତେଇ) ଓ ଦଶ୍ମୀ (ଦଶ୍‌ମୀ) ଭଳି ବନାନ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛଂତି । ଶ୍ରୀ ଖୁସ୍‌ରୋ (ନୀଳମାଧବ ପାଣିଗ୍ରାହୀ) ତାଂକର 'ସମଲ୍‌ପୁରର୍ କଥା' (କୋଶଳ, ୨.୧୦.୧୯୮୪ ଓ ୨୪.୧୦.୧୯୮୪) କାବ୍ୟରେ ବୌଁଶର୍ (ବଉଁଶର୍), ରାୟ୍‌ଜର୍ (ରାଏଜର୍), ପିନ୍ଧୈ (ପିଂଧେଇ), ପାୟ୍‌ଲେ (ପାଏଲେ), ଚଢ଼ୌ (ଚଢ଼ଉ), ଦେଖୈ (ଦେଖେଇ), ଚଢ଼ୈ (ଚଢ଼େଇ), ସମ୍‌ଲୈ (ସମଲେଇ) ଓ ଇବ୍ୱା (ଇବୁଆ) ଭଳି ବନାନ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛଂତି । ଅଂତତଃ ଜଣେ ଲେଖକ ଶ୍ରୀ ଦେବାନଂଦ ହୋତା ତାଂକର ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁସ୍ତିକା 'ବୋଲି ନୁହେଁ ଭାଷା' ଦେବନାଗରୀ ଲିପିରେ ଛପାଇଛଂତି ।

ଆହୁରି କେତେକ ଲେଖକ ମୋର୍ନାନୀ (ମୋର୍ ନାନି), ଅଣ୍ଡ୍ରା (ଅଁଡ୍‌ରା), ବର୍ଗଡ୍ (ବର୍‌ଗଡ୍), ଶୁର୍ଶିୟାମାଲି (ସୁର୍‌ସିଆ ମାଲି), ଯେନ୍ନେ (ଜେନ୍‌ନେ), କର୍ବାର୍ (କର୍‌ବାର୍), କେନ୍ନୁ (କେନ୍‌ନୁ), ଖାୟବୁ (ଖାଏବୁ), ଦାଁଡ୍ରି (ଦାଁଡ୍‌ରି), କାୟଁଥିର୍ (କାଏଁଥିର୍), ସାୟଁସାୟଁ (ସାଏଁସାଏଁ) ଭଳି ବନାନ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛଂତି ।

ସମଲ୍‌ପୁରି ବନାନ

ଏହି ଅଭିଧାନରେ ସ୍ଥାନିତ ସମଲ୍‌ପୁରି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ବନାନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲାବେଳେ ମୁଖୋଚ୍ଚାରଣର ଲିପ୍ୟଂତକରଣକୁ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି । ସମଲ୍‌ପୁରି ଉଚ୍ଚାରଣର ସମସ୍ତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଆଦୌ ସହଜ ନୁହେଁ । କିଂତୁ ନୂତନ ଲିପି ସୃଷ୍ଟି ଓ ତହିଁର ପ୍ରଚଳନ ତଦପେକ୍ଷା ଅଧିକ କଠିନ ହୋଇଥିବା ହେତୁ ଏହି ଅଭିଧାନରେ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ଖଂଡିତ ଭାବରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ତିନୋଟି ଶ, ଷ ଓ ସ ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ସ ଓ ଦୁଇଟି ଜ ଓ ଯ ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଜ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଛି । ଦୀର୍ଘ ଈ କାର (ୀ) ଓ ଦୀର୍ଘ ଊ କାର (ୂ) ମାତ୍ରା ବର୍ଜନ କରାଯାଇଛି ଓ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷରର ଉଚ୍ଚାରଣ ହଲଂତ୍ (୍), ଅନୁସ୍ୱାର (ଂ) ଓ ଚଂଦ୍ରବିଂଦୁ (ଁ) ଚିହ୍ନ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୋଇଛି । ଉଚ୍ଚାରଣାନୁସାରୀ ବନାନ ପ୍ରଣାଳୀ ଅନୁସୃତ ହେବା ବିଧେୟ ମନେ କରି ଏଭଳି ବନାନ୍ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଛି ।

ସମଲ୍‌ପୁରି ଛାପାରେ ହଲଂତାଧିକ୍ୟ କେତେକଂକ ସକାଶେ ଅସୁବିଧାଜନକ ମନେ ହୋଇଥାଏ । କିଂତୁ ଦେଖ୍, ଦେଖ୍ ନ (ଦେଖ୍ ଅନୁରୋଧ), ଦେଖନ୍ (ଦୃଶ୍ୟ) ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଇବା ନିମଂତେ ଏ ଚିହ୍ନ ପ୍ରୟୋଗର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ଅକ୍ଷରବିନ୍ୟାସ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ (ଅଂତତଃ ଆପଣା ଭାଷାର ସମସ୍ତ) ଧ୍ୱନି ସୂଚିତ କରି ନ ପାରିଲେ ମୁଦ୍ରଣ ଜଗତରେ କୌଣସି ଭାଷା ଦ୍ରୁତ ପ୍ରଗତି କରିପାରିବନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ମୁଦ୍ରାକ୍ଷର ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାର ମୁଦ୍ରଣ ଦ୍ରୁତ କିଂବା ନିର୍ଭୁଲ୍ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ଏହି ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସପ୍ରାପ୍ତ ନ ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ମୁଦ୍ରଣ ରୂପ ଓ ଗତିରେ ବିଶେଷ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ନ ପାରେ । ସଂଖ୍ୟାବହୁଳତା ହିଁ ଆମର ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା । ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତଭାଷାର ଲିପ୍ୟଂତକରଣ ସକାଶେ ଯେଉଁ ସ୍ୱଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଆବଶ୍ୟକ, କେବଳ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଅନ୍ୟ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରାଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ ସମଲ୍‌ପୁରି ଲିଖିତଭାଷାରେ ସ୍ଥଗିତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ସମଲ୍‌ପୁରି ମୁଦ୍ରଣ, ଓଡ଼ିଆ ମୁଦ୍ରଣ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଦ୍ରୁତ ଓ ନିର୍ଭୁଲ୍ ହୋଇପାରୁଛି ।

ସମଲ୍‌ପୁରି ମୁଦ୍ରଣ ନିମଂତେ ଗୃହୀତ ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର, ମାତ୍ରା ଓ ଚିହ୍ନ :

ଅ ଆ ଇ ଉ ଏ ଓ

କ କ୍ଷ ଖ ଗ ଘ

ଚ ଛ ଜ ଝ

ଟ ଠ ଡ ଡ଼ ଢ ଢ଼ ଣ

ତ ଥ ଦ ଧ ନ

ପ ଫ ବ ଭ ମ

ୟ ର ଳ ଓ୍ୱ ସ ହ

୧ ୨ ୩ ୪ ୫ ୬ ୭ ୮ ୯ ୦

। ଆ-କାର (କା), ି ଇ-କାର (କି), ං ଅନୁସ୍ୱାର (କଂ), ଁ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ (ଛଁ), ୟ ଯଫଳା (ଖ୍ୟ), , (କମା), ; (ସେମିକୋଲନ୍), : (କୋଲନ୍), — (ଡ୍ୟାସ୍), ! (ବିସ୍ମୟ), ? (ପ୍ରଶ୍ନ), = (ସମାନ), () ବନ୍ଧନୀ, * (ତାରା), . (ବିନ୍ଦୁ), ... (ତ୍ରିବିନ୍ଦୁ), - (ହାଇଫେନ୍), ୁ ଉ-କାର (କୁ), ୍ ହଲନ୍ତ୍ (କ୍), େ ଏ-କାର (କେ) ।

କେବଳ ଏହି ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସମଲ୍‌ପୁରି ଧ୍ୱନିମାନ ପୂର୍ଣତଃ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରିବନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସଂଖ୍ୟାସ୍ୱଳ୍ପତା ଯୋଗୁଁ ଏହି ଲିପିମାଳା ବ୍ୟବହାର କରାଗଲେ ସମଲ୍‌ପୁରି ମୁଦ୍ରଣ ଓଡ଼ିଆ ତୁଳନାରେ କ୍ଷିପ୍ରତର ହୋଇପାରିବ । ଏହି ପ୍ରକାର ମୁଦ୍ରଣକ୍ଷିପ୍ରତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଧୁନିକ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖ ଭାଷାର କାମ୍ୟ ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷର ସ୍ଥାନିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ସଂବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ତଥ୍ୟ ସନ୍ନିବେଶିତ ହୋଇଛି ସେ ସବୁ ହେଲା : ବନାନ, ସମାର୍ଥକ ସମରୂପ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶବ୍ଦ, ବ୍ୟାକରଣିକ ବିଭାଗୀକରଣ, ଅର୍ଥ (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ, ବ୍ୟଞ୍ଜନାର୍ଥ, ଶ୍ଳେଷାର୍ଥ) ଓ କେତେକ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥଳରେ ସଂପୂର୍ଣ ବାକ୍ୟଗତ ବା ବାକ୍ୟାଂଶଗତ ପ୍ରୟୋଗ । ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଛି, ତାହା ଏହି ଭାଷାଭାଷୀ ଅଂଚଳର ଗୃହୀତ ଅର୍ଥ । ଏ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଶବ୍ଦର ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଚଳରେ ପ୍ରଚଳିତ । କିନ୍ତୁ ଅଯଥା କାୟାବର୍ଧନାଶଂକା ଯୋଗୁଁ ସେହି ଅର୍ଥସବୁ ଏଥିର ଅଂତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇନାହିଁ । ଯେଉଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଉଭୟ ଭାଷାର ସଂପଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷରେ ନାହିଁ । ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷରେ ସ୍ଥାନିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଭାଷାମଂଡଳର ସାମୂହିକ ସଂପଦ ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଅଣା, ଆରଂଭ, ଉନ୍ଡିବା, କାଠିକର, ଗୁଡ଼ି, କୁଟା, ଖଇ, ଛିଡ଼ା, ଛେନା, ଗଡ଼ିବା, ଗରା, ଡିଂବ, ଘିନିବା, ଟବି, ଚିନି, ଠଣା, ଢେଲା, ପାଟି, ଭାଂଗ, ମହି, ମାୟା, ରେଙ୍ଗା, ରୂପ (ରୁପ), ଦୁଧ, ସୁଜି, ଡିଆଁ, ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦର ସାଧାରଣ ପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥ ଓ ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତଭାଷାର ପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥ ପ୍ରତି ପାଠକଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଉଛି ।

ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକରେ ସ୍ଥାନିତ ଅଶୁଦ୍ଧ ଅର୍ଥ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷରେ ବର୍ଜିତ । ତତ୍‌ପରିବର୍ତେ ସେହି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ଏହି ପ୍ରସଂଗରେ ଅକ୍‌ଲିଆ, ଅଦର୍‌ବା, ଅଥକ୍, ଆଟ୍, ଇନ୍ଦୁ, ଗୁପାଇବା, କୁଁଢ଼ି, କେନ୍‌ନେ, ଡୁହୁରି, ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦର 'ପୂର୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ'ରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଥ ଓ ଏହି ଶବ୍ଦକୋଷରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଥର ତୁଳନା କରାଯାଇପାରେ ।

ଖାଂଟି ସମଲ୍‌ପୁରି

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର କେତେଗୋଟି ସ୍ତର ଥାଏ । ଗୋଟିଏ ସ୍ତରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ତରରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ନ ହେବା ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ ଦୁଇଗୋଟି ବାକ୍ୟ ଉଦାହରଣ ରୂପେ ନେଇ ବିଷୟଟିର ଆଲୋଚନା ଆରଂଭ କରାଯାଇପାରେ ।

୧- କାଷ୍ଠାସନରେ ଉପବେଶନ କରି ବାଳକଟି ଅଧ୍ୟୟନରତ ।

୨- ଚଉକିରେ ବସି ପିଲାଟି ପଢୁଛି ।

ପ୍ରଥମ ବାକ୍ୟଟିରେ ସଂସ୍କୃତର ପ୍ରଭାବ ଏତେ ଅଧିକ ଯେ ତାହାକୁ ଖାଂଟି ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି କହିହେବନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗରେ ଅନ୍ୟ ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟଗଠନ ଭିତ୍ତିରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ତାହାକୁ ମିଶ୍ର-ଭାଷା ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ ।

ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ବଳରେ ବିଚାର କଲେ ଖାଂଟି ସମଲ୍‌ପୁରି ଶବ୍ଦ ବା ଭାଷା କହିଲେ ବହିଃପ୍ରଭାବମୁକ୍ତ ସମଲ୍‌ପୁରି ଭାଷା ବା ଶବ୍ଦ ବୋଲି ବୁଝିବାକୁପଡ଼ିବ । ଅର୍ଥାତ ଖାଂଟି ସମଲ୍‌ପୁରିରେ କେବଳ ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳର ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ଏ କଥା ବୁଝିବାପାଇଁ କେତେଗୋଟି ସମଲ୍‌ପୁରି ଗୀତାଂଶକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖାଯାଇପାରେ । ଉଚ୍ଚାରଣବୈବିଧ୍ୟକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ତଳଲିଖିତ ଉଦାହରଣରେ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଅଛି ଯାହା ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟବହୃତ । ମାତ୍ର ଏହା ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବତ୍ର ବୋଧଗମ୍ୟ ନୁହେଁ । କାରଣ ସୁପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଦେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅବୋଧ୍ୟ ମନେ ହୁଅଂତି ।

ଉଦାହରଣ - ୧

କେଲି କଦମ୍ ତଲେ କଲାକାହ୍ନୁ ବସିକରି
ବଜେଇଦେଲେ ମୋହନ ବେନୁ ଯମୁନା ଗଲା ଥରି ।

ଏହି ଲୋକପ୍ରିୟ ଗୀତାଂଶଟିର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ଏପରି ହୋଇପାରେ :

କେଳି କଦଂବ ତଳେ କଳାକାହ୍ନୁ ବସିକରି
ବଜେଇଦେଲେ ମୋହନ ବେଣୁ ଯମୁନା ଗଲା ଥରି ।

ଏହି ଅନୁବାଦରେ ବ୍ୟବହୃତ 'ବସିକରି' ପ୍ରୟୋଗହିଁ ଏହାର ସମଲପୁରିତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦନ କରେ । ଅନ୍ୟସବୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରଚଳିତ ସମଲ୍‌ପୁରିର ଏକ ଭିନ୍ନ ଧରଣର ଉଚ୍ଚାରଣ ମାତ୍ର । ଏଭଳି ଓଡ଼ିଆ-ଭିତ୍ତିକ ସମଲ୍‌ପୁରି ଅନ୍ୟ ଅଂଚଳରେ ଅବୋଧ୍ୟ ହେବା କଥା ନୁହେଁ । ତଥାପି ଏହି ଲୋକପ୍ରିୟ ଗୀତଟିକୁ ବୁଝିପାରୁନାହୁଁ ବୋଲି ଅନେକ ଶିକ୍ଷିତ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଯୋଗ କରୁଥିବାର ମୁଁ ଶୁଣିଛି । ସେମାନେ ପ୍ରାୟତଃ କହିଥାଂତି : ମ୍ୟୁଜିକ୍ ଭଲ, ଟ୍ୟୁନିଂ ବି ଭଲ, କିଂତୁ କିଛି ବୁଝିହେଉନାହିଁ ।

ଯେ ଜାନ୍ ବେଡ଼ା ବା ସବୁ ବୁଝି ମଧ୍ୟ କିଛି ନ ବୁଝିବାର ଭାଣ କରେ ତାକୁ ବୁଝାଇବା ମୋର ସାଧ୍ୟାତୀତ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଉଦାହରଣ - ୨

ଜନ୍‌ହଁକେ ଟିପ୍‌ଲି ଗୁଲେର୍ ଗୁଟି
    ଜନ୍‌ହଁଟା ପଡ୍‌ଲା କେନେ
ତୋର ଖୁସାଥି ତରାଟ୍ ଫୁଲେ
    ଗାଲ୍‌ଟା ଚିକନ୍ ଯେନେ ।

ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାରଂକ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଏହି ସମଲ୍‌ପୁରି ଗୀତାଂଶର ଆକ୍ଷରିକ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ହେବ :

ଜହ୍ନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ବାଟୁଳି ଖଡ଼ା
        ଜହ୍ନଟା ପଡ଼ିଲା କେଉଁଠାରେ
ତୋ ଖୋଷାରେ ଟରାଟ ଫୁଲରେ
        ଗାଲଟା ଚିକ୍‌କଣ ଯେଉଁଠାରେ ।

ଏ ପ୍ରକାର ଏକ ଆକ୍ଷରିକ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ ଉଦାହରଣ - ୧ରେ ମୂଳ ଗୀତାଂଶଟିର ସାଂଗୀତିକତା ଓ ଧ୍ୱନି ସୌଂଦର୍ଯ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇନାହିଁ । ମାତ୍ର ଉଦାହରଣ - ୨ରେ ଧ୍ୱନି ସୌଂଦର୍ଯର କି ଦୟନୀୟ ହାଲ୍ ହୋଇଛି ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଠକ ବୁଝିପାରୁଥିବେ । ଏହା ଖାଂଟି ସମଲ୍‌ପୁରିରେ ଲେଖାହୋଇଥିବାରୁ ଶବ୍ଦାର୍ଥ ଜଣା ନଥିଲେ ଅଣ-ସମଲ୍‌ପୁରି ପାଠକ ଓ ଶ୍ରୋତାମାନେ ଏହା ବୁଝିପାରିବା ସଂଭବ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ ଅବୋଧ୍ୟ ।

ଉଦାହରଣ - ୩

ଯାରେ ଧୂକା ଆମର୍ ନୁନିର୍ ସସୁର୍ ଘରୁ
        ଆନ୍‌ବୁ ମିଠେଇ ଖଜା
ବନେକରି କହେବୁ ଆରେ ନୁନିର୍ ବିହାକେ
        ଆନ୍‌ବେ ଢୁଲିଆ ବଜା ।

ଏ ଗୀତାଂଶରେ ବ୍ୟବହୃତ ତଳଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟସବୁ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବତ୍ର ବେଶ୍ ପରିଚିତ ।

ଧୂକା = ପବନ, ନୁନି = ଝିଅ, ବନେକରି = ଭଲକରି, ବିହାକେ = ବିବାହ ବେଳେ,
ଢୁଲିଆ ବଜା = ଢୋଲ ଜାତୀୟ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ।

ଏତିକି ଶବ୍ଦାର୍ଥ ଜାଣିଗଲେ ବାକିତକ ସମଲ୍‌ପୁରି ସହଜରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା କଥା । କାରଣ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ବୈବିଧ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ବନାନରେ ଯାହା ସାମାନ୍ୟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି । ଯଥା :

ଯାରେ = ଯାଆରେ, ଆମର୍ = ଆମର, ସସୁର୍ = ଶ୍ୱଶୁର, ଆନ୍‌ବୁ = ଆଣିବୁ,
କହେବୁ = କହିବୁ, ଆନ୍‌ବେ = ଆଣିବେ ।

ତଥାପି ମୂଳ ସମଲ୍‌ପୁରି ଗୀତାଂଶଟିର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ କରାଗଲେ ଧ୍ୱନି ସୌଂଦର୍ଯ ରହୁଛି ନା ନାହିଁ ଦେଖାଯାଉ :

ଯାଆରେ ପବନ ଆମ ଝିଅର ଶ୍ୱଶୁର ଘରୁ
        ଆଣିବୁ ମିଠେଇ ଖଜା
ଭଲକରି କହିବୁ ଆରେ ଝିଅର ବିବାହ ବେଳେ
        ଆଣିବେ ଢୋଲ ବାଜା ।

ଏହା କୃତ୍ରିମ ଶୁଭୁଛି । କାରଣ ଏଥିରେ ସମଲ୍‌ପୁରିର ମୂଳ ସଂଗୀତମୟତା ନାହିଁ । ଯାହା ଖାଂଟି ତହିଁରେ ରୂପାଂତର ସଂଭବ ନୁହେଁ । ଭାଷା ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଂଗରେ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର ନିଜସ୍ୱ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ରହିଛି । ଏହି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ପୂର୍ଣ ପରିଚୟ ଅନୁବାଦ ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଆଯାଇ ନପାରେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କେବେହେଁ ସମଲ୍‌ପୁରିର ଏକ ବିକଳ୍ପ ହୋଇନପାରେ ।

ସମଲ୍‌ପୁରିର ସ୍ଥିତି

ଉପକୂଳାଂଚଳରୁ ଯାଇ ଯେଉଁମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଂଚଳରେ ବସବାସ କରୁଛଂତି ସେମାନଂକର ସଂଖ୍ୟା ତୁଳନାରେ ସେଠାର ମୂଳ ବାସିଂଦା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଚଳରୁ ଆସିଥିବା ଜନଗଣଂକ ସଂଖ୍ୟା ସର୍ବଦା ଯଥେଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚରେ ରହିଆସିଛି । ଏମାନଂକର କଥିତଭାଷା ଉପକୂଳାଂଚଳୀୟ କଥିତଭାଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେବା ଭଳି ପରିବେଶ ଏ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ । ଲିପି ଓ ବେତାର ଧ୍ୱନି ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି ତହିଁରେ ଓଡ଼ିଶା ମାଟିରେ କଥିତ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ଏକା ସଂସ୍କୃତର ଶବ୍ଦାଧିକ୍ୟ ରହିଆସିଛି । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ଏହା ନଗଣ୍ୟ ସଂଖ୍ୟକ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଂକ ପାଖରେ ପହଂଚି ଅଟିକିରହିଛି ।

ପଶ୍ଚିମାଂଚଳର ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ସାଧାରଣ ଲୋକଂକ ସହିତ ଉପକୂଳାଂଚଳର ସାଧାରଣ ଲୋକଂକର ସଂପର୍କ ନାହିଁ । ଏଣୁ କଥିତ ସ୍ତରରେ ଉଭୟ ଅଂଚଳ ପରସ୍ପର ପ୍ରଭାବମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛଂତି ।

ଇଦାନୀଂ ପ୍ରଚଳିତ ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତଭାଷାର ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟାକରଣିକ, ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ, ରୂପତାତ୍ତ୍ୱିକ, ଅର୍ଥତାତ୍ତ୍ୱିକ ଓ ଶବ୍ଦତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଭବ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝାପଡ଼େ ଯେ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତଂତ୍ର ଭାଷା ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେବା ନିମଂତେ ଆବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନ ଏହି କଥିତ ଭାଷାରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ସ୍ୱଭାବତଃ ଏହି ଭାଷାର ବିଭବାବଳିର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ଗୋଟିଏ ସମନ୍ୱିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିକାଶ ସଂଭବ ।

୧୯୪୮ ପରଠାରୁ ହିଁ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ରାଜନୈତିକ ସୀମାରେଖା ଏକ ପ୍ରକାର ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ହୋଇ ରହିଆସୁଛି । କିଂତୁ ଏବେ ବି ଏହି ପ୍ରଦେଶକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଉତ୍କଳ, କଳିଂଗ ଓ କୋଶଳ ଏହି ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଏ । ଇତିହାସରୁ ଆହୃତ ଏହି ତିନୋଟି ନାମ ସହିତ ଏବର ଓଡ଼ିଶାର ସଂପର୍କ କାଳକ୍ରମେ କ୍ଷୀଣ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏହି ତିନି ନାମ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଚଳିତ ବିଭିନ୍ନତାର ସୂଚକ । ଏହି ବିଭିନ୍ନତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆଂଭମାନଂକର ପାରସ୍ପରିକ ସହାବସ୍ଥାନ ଶାଂତିପୂର୍ଣ ହୋଇପାରିବ ।

ନିୟୋଜିତ ସଂକ୍ଷିପ୍ତାକ୍ଷର

ଅ-	ଅବ୍ୟୟ	ବିଂ-	ବିଶେଷଣ	ଧ୍ୱ-	ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ
ସ-	ସର୍ବନାମ	କ୍ରି-	କ୍ରିୟା	ଇଂ-	ଇଂଲିଶ୍
ବି-	ବିଶେଷ୍ୟ	କ୍ରିବିଂ-	କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ	ସ୍ତ୍ରୀ-	ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗବାଚକ

ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ପାଇଁ ମଂତବ୍ୟ

ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ପଢ଼ିଜାଣୁଥିବା ବିଦ୍ୱଜ୍ଜନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 'ସମଲପୁରି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ' ସାଦରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ସମଲପୁରି ଭାଷା କହୁଥିବା ସାଧାରଣ ଜନତା ଓ ଲେଖୁଥିବା ଲେଖକଂଙ୍କ ମନରେ ଏହି ଭାଷା ପ୍ରତି ନୂତନ ଆଗ୍ରହ ଓ ବିଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ସମଲପୁରି ଭାଷାର ଲିଖିତ ପ୍ରୟୋଗ ଧୀରନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବ୍ୟାପକତର ହେଉଛି । ଏ ସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମୁଁ ଆନଂଦ ଅନୁଭବ କରୁଛିଁ । ନିଜର ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ମୋତେ ବହିଟିର ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା । ଆଗ୍ରହୀ ପାଠକଗଣ ମୋ ପାଇଁ ଏହି ସୌଭାଗ୍ୟ ତିଆରି କରିଛଂତି । ମୁଁ ସେମାନଂକୁ ଆଂତରିକ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛିଁ । ପ୍ରଥମ ତୁଳନାରେ ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣଟିରେ ଅନେକ ସଂଶୋଧନ, ସଂଯୋଜନ ଓ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରାଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣଟି ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶିତ 'ଶବ୍ଦକୋଷ' ଭଳି ଆଦୃତ ଓ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ ମୋର କାୟକ୍ଳେଶର ମୂଲ୍ୟ ପାଇଯିବି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

✓

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ଶବ୍ଦାର୍ଥ ଅଭିଧାନ

ଅ

ଅ- ୧. ଅଂ. ଅନିଚ୍ଛା, ଅନାଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶକ; ସାଧାରଣତଃ ବାକ୍ୟର ଆରଂଭରେ ବ୍ୟବହୃତ । ଦୃ : ଅ, ଇ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ମୁଇଁ ଏତେ ଧୁର୍ ନାଇଁ ଜାଇପାରେଁ । ୨. କ୍ରି. ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସାମାନ୍ୟ ବର୍ତମାନ କାଳ ୨ୟ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ 'ଅଟ'ର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ । ଦୃ : ତୁମେ ଭଲ୍ ଲୋକ୍‌ଟେ ଅ । ୩. ଧ୍ୱ. ବାଂତି । ୪. ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହେବା 'ନାହିଁ ଅର୍ଥକ ପୂର୍ବ-ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
ଅ + ମାନ୍ତି = ଅମାନ୍ତି,
ଅ + ଚଳନ୍ = ଅଚଳନ; ସେହିପରି ଅଥକ୍ ଅଚିନ୍‌ହାର୍, ଅବେଲ୍, ଅଙ୍ଗର୍, ଅଜାନ୍‌ବାର୍, ଅଭିରନ୍, ଅଜାନ୍‌ତିକେଁ, ଅସୁତ୍‌ରିଆ, ଅକର୍‌ମିଆ, ଅବେଲା ।

ଅଇବ୍- ବି. ଘୃଣା

ଅଇରା- ବି. ହାଂଡି, ମାଠିଆ ଆଦି ପାତ୍ରକୁ ଭୂମି ଉପରେ ଅଟଳ ଅବସ୍ଥାରେ ରଖିବା ସକାଶେ ପାଳ, କୁଟା, ଖଜୁରୀ ପତ୍ର ବା ଛିଂଡାକନା ନିର୍ମିତ ଶୂନ୍ୟମଧ୍ୟ ଗୋଲାକାର ଗଦି, ବଇଠି, ମଳା ।

ଅଇରି- ବି. ଅରି, ଶତ୍ରୁ; କୌଣସି ପ୍ରାଣୀ ପକ୍ଷରେ ଅସହ୍ୟ ବା ମାରାତ୍ମକ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରାଣୀ ବା ବସ୍ତୁ । ଦୃ : ନେଉଲ୍ ମୁସା ନାଗ୍‌ସାପର୍ ଅଇରି ।

ଅଉଲ୍- ବିଂ. ଭଲ, ଉପଯୁକ୍ତ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଖାଂଟି, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀୟ ।
ଦୃ : ଅଉଲ୍ ବାହାଲ୍ ଜମିନ୍ ।

ଅଉସା- ବିଂ. ଅଂକୁଶ ।

ଅଏଁଛ୍‌ବା- କ୍ରି. ଦୁଇ ହାତରେ ଧରି ହେବା ପାଳକୁ ଗୋଛାଇ କୁଟା ପାଳ ଅଲଗା କରିବା ସକାଶେ ଝାଡ଼ି ବିଡ଼ା ବାଂନ୍ଧିବା ।

ଅଏଁଛା- ୧. ବି. ପୂଜା ପରେ ଗୁଣିଆ ଭୂତକୁ ନେଇ ନିଭୃତ ସ୍ଥାନରେ ଛାଡ଼ିବା । ୨. ବି.'ଅଏଁଛ୍‌ବା'ର ବିଶେଷଣ । ଦୃ : ଅଏଁଛା ପୁଆଲ୍ ।

ଅଏଁଠା- ବିଂ. ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ, ଅଇଁଠା ।

ଅଏଠାଁଖିଆ- ବିଂ. ଯେ ଅନ୍ୟର ଭୁକ୍ତାବଶେଷ ଖାଏ,ପରାଶ୍ରିତ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଅଏଁଠାଚଟା- ବିଂ. ଯେ ଅନ୍ୟର ଅଇଁଠା ଚାଟେ, ଦୀନହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି), ପରାଶ୍ରୟୀ, ନିଜସ୍ୱତାହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଅଏତି- ବିଂ. ଅହିଅ, ସଧବା ।

ଅଏଧ୍‌କା- ବିଂ. ଅଧିକା, ଅବଶିଷ୍ଟ, ବଳକା ।

ଅଏର୍‌ସା- ବିଂ. ଆରିସାପିଠା ।

ଅଏଧ୍‌କା ଟୁଁଡ଼ା- ଅନାବଶ୍ୟକ ଭାବରେ ଅଧିକ କଥା କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି (ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଏଧ୍‌କାଟୁଁଡ଼ି) ।

ଅଏନ୍- ବିଂ. ଅନନ୍ୟ, ଭଲ, ସୁଂନ୍ଦର, ଟଉଲ୍ ।

ଅଏବ୍ଏ- ବି. ଅଯଥା ଖର୍ଚ, ନଷ୍ଟ ।

ଅଏଁରା- 'ଅଇରା' ଦେଖ ।

ଅଏରି- ୧. 'ଅଇରି' ଦେଖ । ୨. ବି. ନିୟମିତ ଦୁଗ୍ଧ ଆଦି ଯୋଗାଇବା କର୍ମ ।

ଅଏରି ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଣିଜ୍ୟିକ ସୂତ୍ରରେ ନିୟମିତ ଦୁଗ୍ଧ ବା ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଯୋଗାଇବା ।

ଅଏରି ଲାଗ୍‌ବା- ବି. 'ଅଏରି ଧର୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଅଏଲ୍‌ତା- ବି. ଅଳତା, ଅଲକ୍ତକ ।

ଅଏଲନ୍- ବି. ତରକାରିର ଝୋଳକୁ ଘନ କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯାଉଥିବା ପିଠଉ, ବେସନ ଆଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଅଏଁଲା- ବି. ଅଁଳା, ଆମଳକ ।

ଅଏଁଲ ଚଲ୍- ବି. ଅଁଳା ନବମୀ ଦିନ ଅଁଳା ବୃକ୍ଷ ମୂଳରେ ଆୟୋଜିତ ହବିଷ୍ୟାନ୍ନ ସେବନ ପ୍ରଥା ।

ଅଏସ୍- ବି. ବହୁ ବିଳାସ ।

ଅଏଁସା- ବି. ଆମିଷ, ଆଇଁସ ।

ଅଏଁସା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ ଉତ୍କଟ ଆମିଷ ଗଂଧ ବାହାରିବା ।
ଦୃ : ଥାଲି ଗିନା ବନେକରି ନାଇଁ ମାଜ୍‌ଲେ ଅଏଁସା ମାର୍‌ବା ।

ଅଏସୋ- ବିଂ. ବିଲ୍‌କୁଲ୍, ଅନାମେତ୍, ଅତିଶୟ, ସଂପୂର୍ଣ ।
ଦୃ : ତାହା ଅଏସୋ ମିଠା ହେଉଛେ ।

ଅକ୍‌ତା- ୧. ବି. ବଳି ପୂର୍ବରୁ ବଧ୍ୟ ପଶୁକୁ ଦିଆଯିବା ଅକ୍ଷତାଦି ଅଭିମଂତ୍ରିତ ଭୋଜନ । ୨. ବିଂ. ଅଭୁକ୍ତା, ଖାଲି, ଶୂନ୍ୟ ।
ଦୃ : ଅକ୍‌ତା ପେଟେ ଇ ଉସୋ ଖାଏବ ।

ଅକ୍‌ପକାବା- କ୍ରି. ଘାବରାଇ ଯିବା ।

ଅକ୍‌ବକାବା- କ୍ରି. ସ୍ତବ୍ଧ ହେବା, ଚକିତ ହେବା ।

ଅକରତବ୍- ବି. ଅଡୁଆ, ଅସୁବିଧା, କର୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନର ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥା ବା ପରିସ୍ଥିତି ।
ଦୃ : ଅକର୍‌ତବେଁ ପଡ଼ିକରି ମୁଇଁ ଛୁଟି ଆଉର୍ ଦଶ୍‌ଦିନ୍ ବଢ଼େଇଦେଲିଁ ।

ଅକରତା- ବିଂ. ୧. ଯେ ଗୃହର କର୍ତା ନୁହେଁ । ୨. ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ । ୩. କ୍ରିୟାହୀନ ରୂଢ଼ି ପ୍ରୟୋଗ, ଅକର୍ତବ୍ୟ, ଅକୃତ୍ୟ, ଅଡୁଆ ବା ଦୁଷ୍କର କାମ ।

ଅକରତା ସାଙ୍ଗୋ- ବିଂ. କୌଣସି କାର୍ଯ ସଂପାଦନ ନିମିତ୍ତ ଅଯୋଗ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଅକରତିଆ- ବିଂ. ଅବିନିଆ ।

ଅକରମିଆ- ବିଂ. କର୍ମହୀନ, ଭାଗ୍ୟହୀନ ।

ଅ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଂତି କରିବା ।

ଅକର/ଲଲୋ- ବିଂ. ଯଥାବିଧି କାର୍ଯ କରି ନ ପାରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଅଁକ୍‌ରା- ବି. ଆଂକୁଡ଼ି ।

ଅଁକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ବୀଜରୁ ଅଂକୁରୋଦ୍‌ଗମ କରାଇବା ।

ଅଁକ୍‌ରି- ବି. ଆଂକୁଡ଼ି, ଶୃଂଖଳ, ଅତ୍ୟଧିକ ଜଂଜାଳ ।
ଦୃ : ମୋର୍ ଗୁଡ଼େ ଅଁକ୍‌ରି ଧରିଛେ, କାଣା ଜାଇ ପାର୍‌ମି ?

ଅଁକ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଈର୍ଷାଳୁ, ଅହଂକାରୀ (ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଁକ୍‌ରିଏନ୍) ।

ଅଁକସା- ବି. ଅଂକୁଶ ।

ଅକ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଯାହାର କଳନା ବା ଜ୍ଞାନ ପୂର୍ବରୁ କରାଯାଇନାହିଁ, ଅପରିଚିତ ।
ଦୃ : ଅକ୍‌ଲିଆ ଲୋକ୍ ଦେଖ୍‌ଲେ କୁକୁର୍‌ମାନେ ଭୁକ୍‌ସନ୍ ।
ଅନଭ୍ୟସ୍ତ । ଦୃ : ଅକ୍‌ଲିଆ କବାର୍, ଠାନ୍ ।

ଅକ୍ସା- ବିଂ. ଦାଂତ ଘଷା ହୋଇ ନଥିବା ତୁଂଡ, ଅଘଷା ପାଟି ।

ଅକ୍ସାଖିଆ- ବିଂ. ସକାଳୁ ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ ପରେ ଦାଂତ ନ ଘଷି ଯେ ଖାଇବା ଆରଂଭ କରେ ।

ଅକ୍ସି- ବି. ନୂତନ ହୋଇ ଆଦାୟ ହେଉଥିବା ଧାନ ।

ଅକାକ୍- ବିଂ. ଅକାର୍ଯ, ଅକର୍ମ ।

ଅକାଟିଆ- ବିଂ. ଅବାଗିଆ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ, ଅସଂଗତ ।

ଅକାଠିଆ- ବିଂ. କାଠି କରୁ/ରି ନଥିବା, ଦାଂତଘଷା ହୋଇନଥିବା (ପାଟି, ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଅକାବକା- ବିଂ. ଅବାକ୍, ଆଶ୍ଚର୍ଯାନ୍ଵିତ, କିଂକର୍ତବିମୂଢ଼ ।

ଅକାବକା ଦେଖାବା- କ୍ରି. ପରିହାସରେ ଅନ୍ୟକୁ ଫତୁଆ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନଥିଲା ବସ୍ତୁ ବା ପ୍ରାଣୀ ଅଛି ବୋଲି ମିଛରେ ଦେଖାଇବା ଓ 'ଅକାବକା ଦେଖାଲି, କୁକୁର୍ ଗୁହ ଚଖାଲି' ବୋଲି ଆବୃତ୍ତି କରିବା ।

ଅକାମ୍- ବି. ଅକାର୍ଯ ।

ଅଁକାଅଁକି- ବି. ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଂକ ଠାରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଥିବା ଈର୍ଷା ଭାବ ।

ଅକାଁଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଅମାର୍ଜିତ, ଅପରିଷ୍କୃତ, ଅଚଂଛା ।

ଅଁକାପୁଡ଼ା- ବି. ରୋଗ ନିବାରଣାର୍ଥ ଉତ୍ତପ୍ତ ଲୁହା ଖଡ଼ିକା ଦ୍ଵାରା ଚେଂକ ଦେବା ।
ଦୃ : ଅଁକାପୁଡ଼ା, ବଇଦ୍ ନୁଡ଼ା ।

ଅଁକାଲ୍- ବି. କ୍ରୋଡ଼, ଅଂକ ।

ଅକାଲ୍ ପାଇଁସିଆ- ବିଂ. 'ଅକାଳ କୁଷ୍ମାଂଡ' ଦ୍ୟୋତକ ଗାଳି ।

ଅକାଲିଆ- ବିଂ. ଅସମୟ, ଅବେଳ ।

ଅଁକାଲିବା- କ୍ରି. ସାଦା ପାଣିରେ ଲୁଗା ଧୋଇବା ।

ଅକାଲେ ସକାଲେ- ବି. କେବେ କେବେ, କଦବା ।

ଅକିଲ୍- ବି. ବୁଦ୍ଧି, ଅକଲ ।
ଦୃ : ଅକିଲ୍ ଥିଲେ ଉକିଲ୍ ।

ଅକୁତ୍- ବିଂ. ଅପରିସୀମ ।

ଅକୁହା ଅପୁଛା- କ୍ରି. ବିଂ. ନିଃସଂଶୟରେ ।

ଅଁକେଇବା- କ୍ରି. ହିଂସା ଭାବ ରଖି କହିବା ।

ଅକେଟ୍ କେଟ୍- ବିଂ. (ଖମନ) ଅଗମ୍ୟ, ଘନ (ଜଂଗଲ) ।

ଅଂଖଡ୍- ବିଂ. ଅସୁବିଧାଜନକ ।

ଅଖଟୀ ବଏସ୍- ବି. ଝିଅ ଶାଶୁଘରକୁ ଖଟି ଯାଇ ନଥିବା ବୟସ, ଅବିବାହିତା କିଶୋରୀ ବୟସ ।

ଅଖଡ଼ିଆ- ବିଂ. ହଇରାଣିଆ ।

ଅଖତେର୍- ବି. ଅକ୍ତିଆର, ଅଧିକାର ।

ଅଖପା- ବିଂ. ଖପା (ଢଂକା) ହୋଇନଥିବା ।

ଅଖଗିବା- କ୍ରି. ଅସୁବିଧା ହେବା ।

ଅଖଲ୍ ମଖଲ୍- ବିଂ. ଗୁରୁତ୍ଵ, ପ୍ରଚୁର ।

ଅଖଲା- ବିଂ. ଧୌତ, ଧୁଆ ହୋଇଥିବା ।

ଅଖଲାଇବା- କ୍ରି. ହାତରେ ମଗଦି ଲୁଗା ଧୋଇବା ।

ଅଖା- ବି. ଥଳି, ଇଂ.ବ୍ୟାଗ୍ ।

ଅଖାଏଦ୍- ବିଂ. ଅଖାଦ୍ୟ ।

ଅଖିତୁରତିଆ- ବି. ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ।

ଅଖେ- ବିଂ. ଦୁଇ ହାତରେ ଧରାଯିବା ପରିମାଣ (ଶସ୍ୟଗୁଚ୍ଛ) ।

ଅଖେଇଡଁଡ୍- ବି. ବିନା ଦୋଷରେ ଦଂଡ, ନିରାହାରରେ ରଖି ଦିଆଯିବା ଶାସ୍ତି ।

ଅଗଡ଼ମ୍ ବଗଡ଼ମ୍- ବିଂ. ଯାହିତାହି ।

ଅଗଁଡ଼ିର୍- ବିଂ. ଅଗଣିତ, ଅସଂଖ୍ୟ ।

ଅଗ୍ତା ପତ୍ରି- ବି. ଗ୍ରାମଦେବୀଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରଥମେ ଲାଗୁଥିବା ଭୋଗ ।

ଅଗ୍‌ପଟା- ବିଂ. ଯାହାର ଅଗ ପାଚିଲା, ମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ କଂଚା ।

ଅଗ୍‌ବା- ବିଂ. କେବଳ, ଅବିକୃତ, ନିର୍ଭେଜାଲ୍, ମିଶାମିଶି ହୋଇ ନଥିବା ।

ଅଗମ୍- ବିଂ. ଗର୍ଭବତୀ, ଅଗମ୍ୟା ।

ଅଗମ୍‌ପଟା- ବିଂ. ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଅଗ୍‌ମଥୁ- ବିଂ. ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ତୋଷାମଦ ବା ଚାଟୁ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଅଗର୍ ବକ୍ତା- ବିଂ. ଆଗକୁହା ।

ଅଗରହନ୍- ବିଂ. ଅଗ୍ରହଣୀୟ ।

ଅଗରା- ବି. ଅଗ ଅଂଶ (ଆଖୁର) ।

ଅଗଲ୍‌ଲଟା- ବିଂ. ଅତିରିକ୍ତ, ଡେଣ୍ଟୁ, ଅନାବଶ୍ୟକ (ଗାଳି) ।

ଅଗ୍‌ଲା- ବିଂ. ବଳି ପଡ଼ିଥିବା , ଅଧିକା ।

ଅଗ୍‌ଲା ଉଚ୍ଛଲା- ବିଂ. ବଳି ପଡ଼ିଥିବା, ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ିଥିବା, ଅତିରିକ୍ତ, ଯାହା ନିଅଂଟ ହେବାର ଆଶଂକା ନ ଥାଏ ।

ଅଗ୍‌ଲାଟେ- ବିଂ. ଯୋଗ୍ୟତା ଥାଉ ବା ନଥାଉ ଯେ ସବୁ କାମକୁ ଆଗଭର ହୁଏ, ଉଦ୍ଧତ, ଅମାନିଆ (ବାଳକ) ।

ଅଗ୍‌ଲା ପଲ୍ହା- ବିଂ. ଅମାନିଆ ପିଲା ।

ଅଗ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ସଂଚୟ କରିବା, ବଳାଇ ରଖିବା ।

ଅଗ୍‌ଲି- ବି. ଉପୁରି ପ୍ରାପ୍ୟ, ଲାଭ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦେୟରୁ ବଳିଥିବା ପରିମାଣ ।

ଅଗ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ବଳିପଡ଼ିବା, ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିବା, ଆବଶ୍ୟକ ପରିମାଣରୁ ଅଧିକ ହେବା ।

ଅଗାଡ଼ି ପସ୍‌ରା- ଯାହାଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସୁସଂପନ୍ନ ହୁଏନାହିଁ ।

ଅଗାଧର୍- ବିଂ. ଅପ୍ରତିଷ୍ଠ, ହୀନ, ନୀଚ, ଗର୍ହ୍ୟ (ଗାଳି) । ଦୃ : ଇ ଅଗାଧର୍ ପିଲାକେ କେନ୍‌ତେଇ ସମାଲ୍‌ସ ଯେ ।

ଅଗା ବଗା ଖଗା- ବି. ଗୁରୁତ୍ୱହୀନ ତିନିଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ସୂଚକ । ତୁଳନୀୟ : ରାମା ଦାମା ଶାମା ।

ଅଗି- ବି. ଅଗ୍ର, ଶୀର୍ଷ ।

ଅଗିଆଁବିଛୁ- 'କଇରି କଁଟିଆ' ଦେଖ ।

ଅଗୁଆ- ବିଂ. ଆଗେ ଯିବା ଲୋକ, ନେତା, ନାୟକ, ମୁଖିଆ ।

ଅଗେଲ୍‌ହାରି- ବିଂ. ଯେଉଁ ବାଳିକା ଗେହ୍ଲେଇ ନୁହେଁ, ସ୍ନେହରୁ ବଂଚିତା ।

ଅଁଗେ- ବିଂ. ଦୁଇ ହାତରେ ଧରାଯିବା ପରିମାଣ ।

ଅଗୋସ୍‌ଠିଆ- ବିଂ. କାହାରି ସାଂଗରେ ନ ମିଶି ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାଂଗୁଥିବା (ପିଲା) ।

ଅଘରିଆ- ବିଂ. ଗୃହହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ।
ବି. ୧. ଆଖୁର ଉପର ଅଂଶ ।
୨. ଜାତି ବିଶେଷ ।

ଅଘାଇବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଅଧିକ କାଳ ବା ପରିମାଣରେ ଭୋଗ କରି, ବିଶେଷତଃ ଭୋଜନ କରି ତହିଁ ପ୍ରତି ସାମୟିକ ଭାବରେ ବିତୃଷ୍ଣ ହେବା ।

ଦୃ : "ମଂତ୍ରିଘରର୍ ବିହାଘର୍ ଥିଁ
ମିଲ୍‌ଲା ଏତେ ମିଠା,
ଖାଇ ଖାଇ ମୁନୁସ୍ ଚାଁଟି
ହେଲେ ଅଘା ଚିଟା ।"

ଅଘାଇଜିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଖାଇ ପୂର୍ଣ ତୃପ୍ତି ଲାଭ ପରେ ଅଧିକ ଖାଇବା ପାଇଁ କ୍ଷୁଧା ଓ ଆଗ୍ରହ ଲୁପ୍ତ ହେବା ।

ଅଘାଚିଗା- ବି. ଅଘାଇ ଯିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଅଘାପଛା- ବିଂ. ଆଗପଛ, ଜଣକ ପଛରେ ଆଉ ଜଣେ କ୍ରମରେ ।

ଅଘା ଭର୍‌ବା- କ୍ରି. ପେଟ ପୂରିବା ।

ଅଘେଲ୍- ବିଂ. ପ୍ରଥମ, ଅଗ୍ରିମ ।

ଅଘୋର୍- ବିଂ. ଅପର୍ଯାପ୍ତ ।

ଅଘୋର୍‌ଘୋର୍- ବିଂ. ଅଗମ୍ୟ, ଘନ (ଅରଣ୍ୟ) ।

ଅଂଗ୍‌ଛି- ବି. ଗାମୁଛା ।

ଅଂଗ୍‌ଗୀ- ବି. ପାଦ ଆଂଗୁଠିରେ ଗୋଲ ମୁଦି ।

ଅଂଗ୍‌ଠା- ବି. ବଡ଼ ଆକାରର ଗାମୁଛା ।

ଅଂଗ୍‌ରା- ବି. ପୋଡ଼ା କାଠରେ ଦହ୍ୟମାନ ଖଂଡ, ଅଗ୍ନିଯୁକ୍ତ ଅଳିଆ ଅଂଗାର ।

ଅଂଗ୍‌ସଂଗ୍- ବି. ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଂକ ରତିକ୍ରିୟା ।

ଅଂଗ୍‌ସା- ବି. ଅଂକୁଶାଗ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ବଡ଼ ବାଉଁଶ ବାଡ଼ି, ଲଗି ।

ଅଂଗା- ବି. ଏକାଥରକେ ଦୁଇ ହାତରେ ଯେତେ ଧରିହେବ ସେତିକି ପରିମାଣ ।

ଅଂଗେ- ବି. ଥରକରେ କାଖେଇ ନେଇ ହେବା ଭଳି କାଠ ଆଦି ବସ୍ତୁ, ଭାରର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରହୁଥିବା କାଠ ଆଦି ବସ୍ତୁ ।

ଅଂଗେନ୍- ବି. ପୋଡ଼ା ପାଳ ଆଦିରେ ତେଲ ମିଶାଯାଇ ଶଗଡ଼ ତୁଂବି ଓ ଅଖରେ ବୋଳା ଯାଉଥିବା ଘର୍ଷଣହ୍ରାସକ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଅଂଗେନ୍ ନାଏଲ୍- ବି. ସାଧାରଣତଃ ପୋଲା ବାଉଁଶ ବା ଗୋଟା ମଇଁଷି ଶିଂଘରେ ନିର୍ମିତ 'ଅଂଗେନ୍' ଆଧାର ।

ଅଂଘା- ବି. ଦୁଇହାତର ସମ୍ମୁଖ ପ୍ରସାରଣ ।

ଅଂଘାକରି ଧର୍‌ବା- ଦୁଇହାତ ଆଗକୁ ଲଂବାଇ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିବା, ବାହୁବେଷ୍ଟନ କରିବା ।

ଅଂଘେଁ- ବି. ଏକା, କେବଳ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି, ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଶରୀର ।

ଦୃ : ଅଂଘେଁ ମୁଇଁ କେତେ ଆଢ଼େ ହେମି ?

ଅଚଲ୍ ବାଢ଼ୋ- ବିଂ. ବିବାହ ନିମଂତେ ଅଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ଯୁବକ ବା ଯୁବତୀ ।

ଅଚଲନ୍- ବି. ଅସଦାଚାର, ଅନୀତି, ଅଶ୍ଳୀଳ କଥା ବା କାର୍ଯ ।

ଅଚଲନି- ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଚାଲିଚଳଣ ଭଲ ନୁହେଁ ।

ଅଚସା- ବିଂ. ଅକର୍ଷିତ କ୍ଷେତ, ଯାହାର ଜମିବାଡ଼ି ନାହିଁ ।

ଅଁଚାଇବା- କ୍ରି. ଭୋଜନ ପରେ ମୁହଁ ହାତ ଧୁଆଇବା ।

ଅଁଚାକ୍- ବି. ଅଖ ।

ଅଚାବୁହା/ଆ- ବି. ଧାଁ ଦଉଡ଼, ଅନିପୁଣ, ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଅବସ୍ଥା), ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅସହାୟର ବିଳକ୍ଷତା ।

ଅଚାହେବା- ଭୂମି କର୍ଷଣ ବେଳେ ଅଚା ନ ଛାଡ଼ିବା ।

ଅଚିନ୍‌ହାର୍- ବିଂ. ଅଚିହ୍ନା, ଅପରିଚିତ ।

ଅଛନ୍- କ୍ରି. ଅଛଂତି ।

ଅଛନା- ବିଂ. ଛଣା ହୋଇ ନଥିବା ।

ଅଛପା- ବିଂ. ଖୋଲା, ମୁକ୍ତ ।

ଅଛରା- ବି. ୧. କ୍ରମାଗତ ଅବିରତ ବର୍ଷା । ୨. ଛରା ହୋଇନଥିବା (ଚାଉଳ), ଅକଂଡା ଚାଉଳ । ୩. କାଦୁଅରେ ଧାନ ବୁଣା ।

ଅଛରାବୁନା- ବି. ଧାନକୁ ବତୁରାଇ ଗଜା ହେଲାପରେ କ୍ଷେତରେ ବୁଣିବା ପଦ୍ଧତି ।

ଅଛାଏନ୍, ଅଛାଁଭୁ- ବି. ଶଗଡ଼ର ଅଖ ।

ଅଁଛିବା- କ୍ରି. ୧. ପାଳବିଡ଼ା ବାଂଧିବା, ୨. (ସଂତାନ) ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା, ଲାଳନପାଳନ ନ କରିବା ।

ଅଛୁଆଁ- ବିଂ. ୧. ଛାଦନ ବା ଛପର କରାଯାଇ ନଥିବା, ୨. ରଜୋବତୀ (ସ୍ତ୍ରୀ) ।

ଅଜଭୁ- ବି. ଅଗ୍ନିମାଂଦ୍ୟ, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଜଲ୍‌ଜଲ୍- ବି. ଅଗାଧ ଜଳ ।

ଅଜାଏର୍- ବିଂ. ଜାତିଚ୍ୟୁତ, ବାସଂଦ ।

ଅଜାଡ଼ି- ବି. ଶକ୍ତ ବେମାର ହୋଇପଡ଼ିଥିବା ଅବସ୍ଥା । ଦୃ : ବୁଢ଼ା ଅଜାଡ଼ି ହେଇ ପଡ଼ିଛନ୍ ।

ଅଜାନ୍ତିଆ- ବିଂ. ଅଜାଣତରେ ।

ଅଜାନ୍ତିକେଁ- ବିଂ. ଅଜାଣତରେ ।

ଅଜାନ୍ତୁକି- ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ନଜାଣିବାର ଛଳନା କରେ ।

ଅଜାନ୍ ଜାନ୍- ବିଂ. ଅଜ୍ଞାତ ।

ଅଜାନ୍‌ବାର୍- ବିଂ. ଜାଣି ନଥିବା ଲୋକ, ଅଜ୍ଞାନ ।

ଅଜାବା- କ୍ରି. କବାଟ, ଟାଟି ଆଦିର ଶିକୁଳି ବା ଛିଟିକିଣି ନ ଦେଇ ବଂଦକରି ରଖିବା ।

ଅଜାମରି- ବିଂ. ଅକ୍ଷୟ, ଅବିନଶ୍ୱର, ଚିରସ୍ଥାୟୀ, ଅଜର ଅମର ।

ଅଜିରନ୍- ବି. ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ, ପେଟରେ ଖାଦ୍ୟ ହଜମ ନହେବା ଅବସ୍ଥା । ବିଂ. ଅଜିର୍‌ନିଆ ।

ଅଜୁଏନ୍- ବି. ଜୁଆଣି ।

ଅଜୁଗୁତ୍- ବିଂ. ଅଯୁକ୍ତିକର, ବିବେକହୀନ ।

ଅଜୁତା- ବିଂ. ଅକର୍ଷିତ (କ୍ଷେତ) ।

ଅଜୁରି- ବିଂ. ବିବାହ ପରେ ଅଲଗା ହୋଇ ଏକାଏକା ରହୁଥିବା ପୁରୁଷ ବା ସ୍ତ୍ରୀ, ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ନଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଅଜେଇବା- କ୍ରି ଅର୍ଧଭୁକ୍ତ ଭୋଜ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଖାଇବାପାଇଁ ସାଇତି ରଖିବା ।

ଅଜେର୍- ବିଂ. ଅଜାଡି ।

ଅଝୁକା- ବିଂ. ଅବ୍ୟର୍ଥ, ଅମୋଘ ।

ଅଁଟ୍- ବି. ପିଂଧା ଲୁଗାର ସାମ୍ନା ଅଂଶକୁ କୁଂଚ କରି କୌଣସି ବସ୍ତୁ ରଖିବା ପାଇଁ କରାଯିବା ମୁଣି, ଥଳି ।

ଅଁଟ୍ ଅଗଲ୍- ବିଂ. ବହୁତ ବେଶି ।

ଅଟ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଛେକିବା, ରୋକିବା, ଗତିରୋଧ କରିବା, ସ୍ଥଗିତ କରିବା, କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାରେ ବାଧା ଦେବା, ବିଳଂବ ଘଟାଇବା ।

ଅଟ୍‌କାଲି- ବି. ପିଠା ପାଇଁ ଖଳି ତିଆରି ନିମଂତେ ପ୍ରଥମେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ପକାଯିବା ଚାଉଳ ଚୂନା ।

ଅଁଟ୍‌କୁଡ଼ା/ରା- ବିଂ. ଅପତ୍ୟହୀନ, ଆଂଠୁକୁଡ଼ା ।

ଅଁଟ୍‌କୁଡ଼ି/ରି- ବିଂ. ସଂତାନହୀନା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଅଟ୍‌ଠୋ- ବି. ହଇରାଣ ।

ଅଟ୍‌ପଟ୍- ବିଂ. କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ, ଦୁଃସାଧ୍ୟ, ଜଟିଳ, ଦୁର୍ଗମ ।

ଅଟ୍‌ପଟିଆ- ବିଂ. ଇତସ୍ତତଃ ଗତି ବିଶିଷ୍ଟ, ଜଟିଳ । ଦୃ : ଅଟ୍‌ପଟିଆ ବାଟ୍ ।

ଅଁଟା- ବି. ଅଂଟା, କଟିଦେଶ ।

ଅଁଟା ପଖାଲ୍- ବି. ଶୌଚକ୍ରିୟା ନିମିତ୍ତ ଅଂଟା ତଳକୁ ଧୋଇବା । (କ୍ରି. ଅଁଟା ପଖଲା, ଅଁଟା ପଖାଲ୍‌ବା ।)

ଅଁଟାବା- କ୍ରି. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ବା ଜଳ କମାଇବା, ହ୍ରାସ କରିବା ।

ଅଁଟାଲି- ବି. ଆଟୁଘରର ଉପର ମହଲା ।

ଅଁଟାସୂତା- ବି. ଅଂଟାରେ ପରିଧେୟ ରୁପା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଅଁଟି- ବି. ଅଂଟି ।

ଅଁଟିଆ- ବି. ଆଟ ଜମିରେ ଥିବା ମାଛ ।

ଅଁଟିବା- କ୍ରି. ୧. ବ୍ୟବହାର ପରେ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିବା, ଯଥେଷ୍ଟ ବା ଆବଶ୍ୟକତାର ଉପଯୁକ୍ତ ହେବା, ୨. ଜଳ ବା ଜଳୀୟ ବସ୍ତୁର ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ହେବା ।

ଅଁଟୁଆ- ବି. ଧାନକ୍ଷେତର ପାଣି ଅଁଟିଯିବା ପରେ ଖାଲୁଆ ଜାଗାଗୁଡ଼ିକରେ ରହି ଯାଉଥିବା ପାଣି, ଏ ଭଳି ଅଳ୍ପ ପାଣି ଥିବା ଖାଲୁଆ ଜାଗା ।

ଅଁଟୁଆ ଧରିବା- କ୍ରି. କ୍ଷେତ୍ରର ଜଳସ୍ତର ହ୍ରାସ ହେବାପରେ ତହିଁରୁ ମାଛ ଧରିବା ।

ଅଁଟେଇ- ବି. ବନ୍ୟଘାସରୁ ତିଆରି ଏକପ୍ରକାର ଦଉଡ଼ି ।

ଅଠାନ୍- ବିଂ. ଅସ୍ଥାନ, ଅଜାଗା, ଦେହର ଅସୁବିଧାଜନକ ସଂଧିସ୍ଥଳ ।

ଅଠାନ୍ ଠାନ୍- ବିଂ. ଉପଯୁକ୍ତ ଓ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ବା ଜାଗା । ଦୃ : ଅଠାନ୍ ଠାନ୍ ପିଟ୍‌ଲେ ଲୋକ୍‌ଟା ମରିଯିବା ।

ଅଁଠା- ବି. ମୋଡ଼ା (କାନ ପକ୍ଷରେ ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଗ) । ଦୃ : ବନେ କରି ନାଇଁ ପଢ଼୍‌ଲେ କାନ୍‌ଅଁଠା ଖାଏବୁ ।

ଅଁଠାବା- କ୍ରି. ଫଳ ପାକଳ ହୋଇ ଭିତରେ ଆଁଠି (ମଂଜି) ହେବା, ଆଂଟ ହେବା ।

ଅଠାରି- ବିଂ. ଆଠ ଦିନରେ ଥରେ ।

ଅଁଠି- ବି. ଧଡ଼ି, ବସ୍ତ୍ରପ୍ରାଂତ, ଶାଢ଼ି ବା ଧୋତିର ଖୋସଣି ।

ଅଠିଖୁନ୍- ସ. ସବୁ, ସମସ୍ତ ଦୋଷ । ଦୃ : ଅଠି ଖୁନ୍ ମାପ୍ = ସବୁ ଦୋଷ କ୍ଷମଣୀୟ ।

ଅଠିପ/ବର୍- ଅ. ଦିନ ରାତିର ସବୁ ସମୟରେ, ସର୍ବଦା, ଅଷ୍ଟପ୍ରହର ।

ଅଁଠିବା- କ୍ରି. ୧. ଆଂଗୁଠି ଅଗଦ୍ୱାରା ଚାପ ଦେଇ ମୋଡ଼ିବା ।
ଦୃ : ମାସ୍ଟ୍ରେ ପିଲାର କାନ୍ ଅଁଠି ଦେଲେ ।
୨. ଭିଡ଼ି ଟାଣ କରିବା ।
ଦୃ : ଇ ଗଁଠିଟା ଢିଲା ହେଇଛେ, ଅଁଠି ଦିଅ ।

ଅଠିର- ବିଂ. ଅସ୍ଥିର ।

ଅଁଠୁଆ- ବିଂ. ବହଳିଆ, ଆଂଟୁଆ ।

ଅଁଠେଇବା- କ୍ରି. 'ଅଁଠିବା' ଦେ ।

ଅଡୁକଲ୍- ବି. ଅଡୁଆ, ଅସୁବିଧା ।

ଅଡକା- ବିଂ. ଅନାହୂତ, ଅନିମଂତ୍ରିତ ।

ଅଡଂଗ- ବିଂ. ଅବୋଧ୍ୟ, ଅମାନିଆ, ଏକ ମୁରୁଖିଆ, ଧୂର୍ତ୍ତମ୍ ।

ଅଡ଼ଂଗ/ଗା- ବି. ୧. କଂଚା ଆଂବ ବା ବରକୋଳିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକପ୍ରକାର ଆଚାର, ୨. 'ତୁଲିଆ' ଦେ ।

ଅଢ଼ଂଗି ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଜିଦ୍ ଧରି ବସିବା, ଅଡ଼ି ବସିବା ।

ଅଢଂଢେଇ- ବିଂ. ଖେଳକୁଦ ଆଚାର ବ୍ୟବହାରରେ ଭଦ୍ର ଓ ଶାଂତ (ପିଲା), ଯାହାକୁ ଦଂଡ ଦିଆଯାଇ ପାରିବନାହିଁ ।

ଅଢ଼ୁପଟିଆ- ବିଂ. ଅସୁବିଧାଜନକ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ।

ଅଁଢ଼ରା- ବିଂ. ଅଂଡିରା, ପୁରୁଷ ।

ଅଁଢ଼ୁରା/ରେଇବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପ୍ରାପ୍ତି ବା ଲାଭର ଆଶା ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ରହି ସମୟ ବିତାଇବା ।

ଅଢ଼ସଲ୍- ବି. ସୂତା ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ ତଂତରେ ବ୍ୟବହୃତ ବାଡ଼ି ।

ଅଡ଼ା- ବି. ୧. ଲୁଗା ଆଦି ଶୁଖାଇବା ପାଇଁ ଛାତରୁ ଝୁଲୁଥିବା ବାଉଁଶ ବାଡ଼ି, ୨. ଠେଂଗା, ଗେଡ୍ଡା, ୩. ଶସ୍ୟ ମାପ ।

ଅଡ଼ା କୁଆଡ଼ି- ବିଂ. ପରସ୍ପର ସହ ସଂପୃକ୍ତ । ଦୃ : ଗାଁ ଦୁଇଟି ଅଡ଼ା କୁଆଡ଼ି ଅଛେ ।

ଅଡ଼ାଜାହାଲ୍- ବିଂ. ଅତିରିକ୍ତ ବଡ଼ ।

ଅଡ଼ାବସା- ବିଂ. ହଂତସଂତ, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ।

ଅଡ଼ାବସା ହେବା- କ୍ରି. କାହାରି ଉପରେ ଅଡ଼ାଟିଏ ଚାପି ରଖିଲେ ସେ ଯେପରି ଛଟ୍‌ପଟ୍ ବା ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୁଏ ସେହିପରି କୌଣସି ଗୁରୁତର ବିପଦ ବା ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନୟାଂତ ହେବା ।

ଅଡ଼ାବା- କ୍ରି. ୧. ଖୋଲିବା (କବାଟ, ବହି ଆଦି), ୨. ଅଲଗା କରିବା (ଚାଉଳ ଗୋଡ଼ି), ୩. ନିୟଂତ୍ରିତ କରି (ଗାଈ ଗୋରୁଂକୁ) ନେବା, ୪. ଏକପାଖିଆ କରିଦେବା ।

ଅଡ଼ାର୍- ବି. ଗାଈ ଗୋଠ ।

ଅଡ଼ିଆ- 'ଅଢ଼ିଆ' ଦେଖ ।

ଅଡ୍ଡୁ- ବି. ଅପରାହ୍ଣ ।

ଅଡ୍ଡୁଆ- ବି. ମୁଂଡ କୁଂଡାଇବା ବେଳେ ପାନିଆରେ ଛିଂଡି ଲାଗୁଥିବା ଜଟିଳ କେଶ ।

ଅଡ୍ଡୁପହର୍- ବି. ଉପର ଓଳି ।

ଅଡ୍ଡେଇବା- କ୍ରି. ଘୁଂଚାଇବା ।

ଅଡ୍ଡେଇ ହେବା- କ୍ରି. ୧. ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଂକୁ ଯିବାପାଇଁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବା, ୨. ନିଜକୁ ଅସଂପୃକ୍ତ କରିବା ।

ଅଢ଼ଂଗ୍- ବିଂ. ବେଢଙ୍ଗ, ଅନୁଚିତ ।

ଅଢ଼ପା- ବିଂ. ଅନାବୃତ, ଢଂକା ହୋଇନଥିବା ।

ଅଢ଼ିଆ- ବି. ଥରକପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଅରଂଧା ଭୋଜନ ସାମଗ୍ରୀ । (ଚାଉଳ, ଡାଲି, ପନିପରିବା, ଘିଅ ଆଦି)
ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ - ପ୍ରହାର, ମାଡ଼ ।

ଅଢୁଆଲ୍- ବି. ଉହାଡ଼, ଆଢୁଆଳ ।

ଅଣ୍‌କା- ବି. ତରଳ ଖାଦ୍ୟ ପରଷିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ଚାମୁଚ, ଡଂକା ।

ଅଣ୍‌ଗା- 'ଅଙଂଗ୍/ଗା' ୧. ଦେଖ ।

ଅଣ୍ ହେବା- କ୍ରି. କଡ଼ ମାଡ଼ି ଶୋଇବା, ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ଵକୁ ଢଳିବା, ଅଣିଆଇ ଶୋଇବା ।

ଅଣା/ନା- ବି. ୧. ଜଳ ନିଷ୍କାସକ କୃତ୍ରିମ ଛୋଟ ନାଳ, ୨. ମୁଗ ଓ ମାଂଡିଆ ଜାଉ ।

ଅଣେ/ଂଡେଲ୍- ବି. ମଧୁଛତ୍ର, ଯେଉଁ ଛତ୍ରରେ ମହୁମାଛିମାନେ ଅଂଡା ଦିଅଂତି ।

ଅଂଡ- ବି. ସଂଘ ।

ଅଂଡର୍‌ବେଲ୍- ବି. ଅଂତର୍ବାସ, ଇଂ. ଅଂଡର୍‌ୱେର୍ ।

ଅଂଡ୍ରା- ବି. ପୁରୁଷ, ପୁରୁଷ ଜାତୀୟ, ସ୍ଵାମୀ, ପତି ।

ଅଁତ୍- ବି. ମର୍ମ, ଅଂତର୍ନିହିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବା ମନୋଭାବ ।

ଅଁତ୍‌କୁହା- ବିଂ. ଯାହାର ଅଂତର ସଫା ନୁହେଁ, ଦୂଷିତ ହୃଦୟ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଅଁତ/ତାଜିଆ- ବିଂ.ଅନୁମାନିକ, ଅଂଦାଜିଆ ।

ଅତ୍‌ଡିଆ- ବିଂ.ଖରାପ, ଅସୁବିଧାଜନକ (ରାସ୍ତା) ।

ଅତ୍‌ପର୍- ଅ. ଏହାର ପରବର୍ତୀ, ଅତଃପର ।

ଅଁତରପୁତ୍ନ୍- ବି. ଘରର ପଛପାଖର କାଂଥ ।
ଅଁତ୍ରା- ବି. ଶୀତ ନିବାରଣାର୍ଥ ବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନବଶତଃ ବଡ଼ ବଡ଼ କାଠ ଗଂଡିରେ ଜଳା ଯାଇ ଜାଗ୍ରତ ରଖାଯାଇଥିବା ଅଗ୍ନି ।
ଅଁତ୍ରି- ବି. ଏଂତୁଡି ।
ଅଁତ୍ରିବା- କ୍ରି. ଅଂଟିବା, ବଳିବା ।
ଅଁତ୍ରିଯିବା- 'ଅଁତ୍ରିବା' ଦେ.
ଅତ୍ରେକ୍- ବିଂ. ଅତିରେକ(ପରିଶ୍ରମ, ଖାଦ୍ୟ ଆଦି) ।
ଅତା- 'ଅକ୍ତା' ୨. ଦେଖ ।
ଅତାଲ୍ତାଲ୍- ବିଂ. ଅତି ଗଭୀର ।
ଅଁଡି- ବି. ୧. ଫଳ ଭିତରର କୋମଳାଂଶ, ପୁଗା, ଗୁଦି, ୨. ପ୍ରାଣୀର ଅଂତଃସ୍ଥଳ ।
ଅଡିରେ- ବିଂ. ଅତିଶ୍ରୟ ।
ଅଁତେଇ- ବି. ଗୋଲ ମୁଦ୍ରାରେ ଛିଦ୍ର କରି ଗଠିତ ହାର ।
ଅତେବୁତେ- ବି. ଛୋଟିଆ ମୋଟିଆ କାମ ।
ଅଥକ୍- ବିଂ. ଅକ୍ଲାଂତ ।
ଅଥର୍ବା- ବିଂ. ଜୀର୍ଣ ଓ ଦୁର୍ବଳ, ଶକ୍ତିହୀନ ।
ଅଥଲ୍- ବିଂ. ଅତି ଗଭୀର ।
ଅଥା- ବି. କ୍ଳାଂତ, ହାଲିଆ, ହଇରାଣ ।
ଅଥା/ଥୋଥାଲି- ବି. ଅସ୍ଥିର ଅବସ୍ଥା, ଦହଗଂଜ ।
ଅଥର୍- ବିଂ. ଅସ୍ଥିର ।
ଅଁଦ୍ - ବି. ଚମ ଦଉଡି ।
ଅଦ୍ନସିଆ- ବିଂ. ଅଧା ପଂତରିଆ ଭାବେ କାମ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଅଦ୍ନାସ୍- ବି. ଅର୍ଧନାଶ ।
ଅଦମ୍- ବିଂ. ଦଂଭହୀନ, ଅଦଂଭ ।
ଅଦର୍ବା- ବିଂ. ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ, ଅଦୃଢ ।
ଅଦ୍ଗାଇବା- କ୍ରି. ବାଜିବା ।
ଅଦ୍ଗା କର୍ବା - କ୍ରି. କଚାଡ଼ିବା ।
ଅଦ୍ଲାବା- କ୍ରି. କାଂଥ ଦେହରେ ବା ଅନ୍ୟତ୍ର କୌଣସି ଲଂବାବସ୍ତୁ ଅବନତ କରି ରଖିବା, ଅଣିଆଇ କରି ରଖିବା ।
ଅଦ୍ଲେଇ ହେବା- କ୍ରି. ଆଉଜି ଢିରା ଦେଇ ବସିବା ।
ଅଦାରି ହେବା - କ୍ରି. କଚାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିବା ।
ଅଦାରି ଖାଟ୍କି- ବିଂ. (ଖାଲ ଢିପ ରାସ୍ତାରେ) ଉଠିପଡ଼ି ।
ଅଦିର୍ଜା- ବିଂ. ଅଧୈର୍ଯ, ଆକୁଳ ।
ଅଦିର୍ଜିଆ- ବିଂ. ଧୈର୍ଯହୀନ ।
ଅଧ୍- ବିଂ. ପୂର୍ବ-ଶବ୍ଦାଂଶ, ଅଧ, ଅର୍ଦ୍ଧ ।
ଅଧ୍କପାଲି- ବି. କପାଳର ଅଧା ଭାଗରେ ହେବା ମୁଂଡବ୍ୟଥା ।
ଅଧ୍କଁସି- ବି. ଛୋଟ କଂସା ଖୁରି ।
ଅଧକ୍- ବିଂ. ନିର୍ଭୟ ।
ଅଧ୍କୁରି- ବି. ଅର୍ଧକୁମାରୀ, ଯୌବନାଗମର ପୂର୍ବାବସ୍ଥା ।
ଅଧ୍ଗଧ୍ରିଆ- ବିଂ. ଅର୍ଧପକ୍ୱ, ଦରପାଚିଲା ।
ଅଧ୍ଜୀବନ୍- ବି. ହଇରାଣ ହରକତ, ଅର୍ଧଜୀବନ ।
ଅଧଦ୍ଧଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଅସମାନ (ବାଟ) ।
ଅଧ୍ପରାନ୍- ବି. ଅର୍ଧପ୍ରାଣ ।
ଅଧର୍ମିଆ- ବିଂ. ଯେ ଧର୍ମ କର୍ମ କରେନାହିଁ ।
ଅଁଧ୍ରାବା- କ୍ରି. ଚାରିଆଡ଼ ଅଂଧକାର ଘୋଟିବା, ଦିଶିବା, ବୁଦ୍ଧି କାମ ନ କରିବା, ଜଳକା ହେବା ।
ଅଁଧ୍ରିଆ- ବିଂ. ପ୍ରାୟ ଅଂଧାରୁଆ, ଅଜ୍ଞାତ, ଅଲକ୍ଷିତରେ ।

ଅଧମ୍ପତା- ବିଂ. ଯାହାର ଖୋଜ ଖବର ମିଳେନାହିଁ ।

ଅଁଧା- ବିଂ. ଅଂଧ ଲୋକ ।

ଅଁଧାର୍- ବିଂ. ଅଂଧାର ।

ଅଁଧାର୍ ବିଲ୍‌ବିଲ୍- ବିଂ. ଅଂଧାର ।

ଅଁଧାଧୁର୍- ବିଂ. କୌଣସି କଥା ବିଚାରକୁ ନ ନେଇ ଗଂଡଗୋଳ ଭିଆଇବା ।

ଅଁଧାଧୁଂଦ୍- ବିଂ. କିଂକର୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼, ବିଚାର ବିବେକହୀନ ।

ଅଧାଧୁମିଆ- 'ଅମାଧୁମିଆ' ଦେ ।

ଅଁଧାନ୍- ବି. ଅନ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତି ନିମଂତେ ଚୁଲି ଉପରେ ହାଂଡିରେ ବସା ଯାଇଥିବା ପାଣି, ଉଧାଣି ।

ଅଧାପନ୍ତରିଆ- ବିଂ. ଅର୍ଧସଂପନ୍ନ (କାର୍ଯାଦି) ।

ଅଁଧି- ବିଂ. ଅଂଧୁଣୀ ।

ଅଧିଆବଁକା- ବି. ଜଣକୁ ଅଧିକ ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ଆଦୌ କିଛି ନ ଦେବା ।

ଅଁଧୁ- ବି. ଅଳଂଧୁ ।

ଅଁଧୁର୍- ବିଂ. ଏକ ମୁରୁଖିଆ, ଏକବୁଝା ।

ଅଁଧେନ୍- ବି. ଅଂଧୁଣୀ ।

ଅଧେର୍- ବିଂ. ଗଡ଼ି ଯାଉଥିବା ବୟସ, ଯୌବନକାଳର ପରବର୍ତୀ ବୟସ, ଯେଉଁ ବୟସ ଅତିକ୍ରମ କଲାପରେ ମଣିଷ ବା ପଶୁକୁ ଆଉ କାର୍ଯକ୍ଷମ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏନାହିଁ ।

ଅଂଦ୍- ବି. ବଳଦ ଯୋଚା ରଶି । ଲଂଗଳ ଦଂଡକୁ ଜୁଆଳି ସହ ବାଂଧୁଥିବା ଚର୍ମ ରଜ୍ଜୁର ଫାଶ ।

ଅନ୍- ୧. ବିଶେଷ୍ୟକାରକ କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
ପିଁଧ୍ + ଆନ୍ = ପିଁଧନ୍
ଉଢ଼୍ + ଅନ୍ = ଉଢ଼ନ୍; ସେହିପରି ବର୍ତନ୍, ବଁଧନ୍, ଛାଦନ୍, ଲଦନ୍, ଚଳନ୍, ଭରନ୍, ହରନ୍, ଦେଖନ୍, ମରନ୍, ଗଢ଼ନ୍ ।
୨. 'ନାହିଁ'ବାଚକ ପୂର୍ବ-ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
ଦୃ : ଅନ୍‌ମୁନ୍‌ସିଆ, ଅନ୍‌ଜାତିଆ ।

ଅନ୍‌କା- ବି. ଅଣକା ।

ଅନ୍‌କା ଢେଁଟି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପକ୍ଷୀ, ଏହାର ମାଂସ ସୁସ୍ୱାଦୁ ।

ଅନ୍‌କି- ବି. ପୂର୍ବର ଏକ ଅଣା ମୂଲ୍ୟର ମୁଦ୍ରା ।

ଅନ୍‌କୁଳିଆ- ବିଂ. ଅଜାତିଆ, ବିଜାତୀୟ ।

ଅନ୍‌ଖ- ବି. ବାଧା, ବିପତ୍ତି ।

ଅନ୍‌ଖି- ବିଂ. ଅମୂଲ୍ୟ ।

ଅନ୍‌ଜାତିଆ- ବିଂ. ବିଜାତୀୟ ।

ଅନ୍‌ପଢ୍- ବିଂ. ଅପାଠୁଆ, ନିରକ୍ଷର ।

ଅନ୍‌ଭଲ୍- ବିଂ. ଖରାପ, ମଂଦ ।

ଅନ୍‌ତ ମୁଖି- ବି. ଅନଂତମୁଖୀ, ଅବିରତ ଗ୍ରଂଥପାଠ ।

ଅନ୍‌ତାଜ୍- ବି. ଅନୁମାନ, ଅଂଦାଜ ।

ଅନ୍‌ତାଜିଆ- ବିଂ. ଆନୁମାନିକ ।

ଅନ୍‌ମାନ୍- ବି. ଅନୁମାନ ।

ଅନ୍‌ମାନିଆ- ଅନୁମାନତଃ ।

ଅନ୍‌ମୁନ୍‌ସିଆ- ବିଂ. ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ସହିତ ସାମାଜିକ ସଦ୍‌ଭାବ ରଖି ପାରୁନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଅମଣିଷ ପଣିଆ, ଅସାମାଜିକ ପ୍ରକୃତି ବା ଆଚରଣ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଅନ୍‌ମୁନୁସ୍- ବିଂ. ଅମଣିଷ ।

ଅନ୍‌ରଗେଲା- ଅସଂଖ୍ୟ ।

ଅନ୍‌ସରା- ବି. ପର ଉପରେ ନିର୍ଭର ।

ଅନ୍‌ସରିବା- କ୍ରି. ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା, କାହାରି ଆସିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିବା ।

ଅନ୍‌ସାରେ- ବିଂ. ଅନୁସାରେ ।

ଅନ୍‌ସା କର୍‌ବା- କ୍ରି. ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା ।

ଅନ୍ ହେବା- କ୍ରି. ଏକ ପାଖକୁ ନଇଁବା ବା ଯିବା ।

ଅନା- ବି. ୧. ଅଣଓସାରିଆ କୃତ୍ରିମ ପାଣିନାଳ, ୨. ମଂଦା, ୩. ପହ୍ଲା, ୪. ମହୁଫେଣା ।

ଅନାଏର୍- ବିଂ. ଅତିମାତ୍ରାରେ ହଇରାଣ, ଅଣାୟତ୍ତ ।

ଅନାମେର୍- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ ଭାବରେ । (ନାସ୍ତିବାଚକ)

ଅନି- ବି. ପୂର୍ବ ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ଅଣା ମୂଲ୍ୟର ଧାତୁ ମୁଦ୍ରା ।

ଅନିଅମ୍- ବି. ବେନିୟମ ।

ଅନିଆଟେଲ୍- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର ।

ଅନିଏ- ବି. ଅନ୍ୟାୟ ।

ଅନୁଖନ୍- ଅ. ସର୍ବଦା, ଅନୁକ୍ଷଣ ।

ଅପ୍‌କା- 'ଅବ୍‌ଗା' ଦେଖ ।

ଅପର୍- ବିଂ. ଅପାଚ୍ୟ ।

ଅପଟ୍/ଡ୍- ବି. ମନୋମାଳିନ୍ୟ, ଅମେଳ, ବୁଝାମଣା ଅଭାବ ।

ଅପଟ୍‌ପଟ୍- ବିଂ. ନିପଟ, ନିତାଂତ ।

ଅପର୍- 'ଅପେର୍' ଦେଖ ।

ଅପନ୍‌ତରା- ବି. ବୃଥା ଆଚରଣରେ ଲିପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଅପ୍‌ନା- ସ. ନିଜର, ଆପଣା ।

ଅପ୍‌ନେ- ସ. କୌଣସି ମାନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଂକ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ତାଂକୁ ସୂଚିତ କରିବା ସର୍ବନାମ ।

ଅପରଛନିଆ- ବିଂ. ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ।

ଅପରଝା- ବିଂ. ପରଝା (ବଘରା) ହୋଇ ନଥିବା ।

ଅପରତେ- ବି. ଅବିଶ୍ୱାସ ।

ଅପରବଲ୍- ବିଂ. ବହୁତ, ପ୍ରବଳ ।

ଦୃ : ହେ ଆଡ଼େ ଅପରବଲ୍ ବରସା ହେଇଛେ ।

ଅଁପ୍‌ରାଚିପ୍‌ରା- ବି. ନଖକୁ ଅସ୍ତ୍ର ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଲଢ଼େଇ ।

ଅଁପ୍‌ରା ଚିମ୍‌କା- 'ଅଁପ୍‌ରା ଚିପ୍‌ରା' ଦେଖ ।

ଅପସନ୍- ବି. ଅପସଂଦ ।

ଅପ୍‌ସର୍- ବି. ସଂକୋଚ, ଲଜ୍ଜା ।

ଅପ୍‌ସର୍‌ବା- କ୍ରି. ସଂକୁଚିତ ବୋଧ କରିବା ।

ଅପା- ବି. ବାପାଂକର ଭଉଣୀ, ପିଉସୀ ।

ଅପାମରା- ବି. ଅପାମାର୍ଗ, ଅପମାରଂଗ ।

ଅପାର୍‌ପାର୍- ବିଂ. (ମଂଦ ଅର୍ଥରେ) ଯତ୍‌ପରୋନାସ୍ତି ।

ଦୃ : ଲୋକଟା ଅପାର୍‌ପାର୍ ଲୁଭି ।

ଅପାରୁ- ବିଂ. କମ୍‌ଜୋର୍, ଅସମର୍ଥ, ଯେ ପାରେନାହିଁ ।

ଅପୁଛା- ବିଂ. କାହାକୁ କିଛି ନ ପଚାରି, ଅବାଧରେ ।

ଅପୁଛାପର୍‌ରା- ବିଂ. ଅନିମଂତ୍ରିତ ।

ଅପେର୍- ବିଂ. କୌଣସି ବିଧିନିଷେଧ ନମାନି ଅଭଦ୍ର କାର୍ଯ ଓ ଆଚରଣ କରୁଥିବା ନିର୍ଲଜ ବ୍ୟକ୍ତି, ସେଁଠ୍‌ରା ।

ଅପ୍‌ଲା- ବିଂ. ୧. ଉଦାସିଆ (ବ୍ୟକ୍ତି) । ୨. ଫଳି ନଥିବା ।

ଅପ୍‌ଲି- ବିଂ. ଗର୍ବିତ ନାରୀ ।

ଅପା- ବି. ଝିଂକିା ।

ଅଫାଗୁଲି- ବି. ଧର୍ମଗୁଳା ।
ଅଫାମରା- ବି. ଯଂତ୍ରଣା ଉପଶମ ପାଇଁ କନାବିଂଡାରେ ପାଟିର ପବନ ଛାଡ଼ି ଆଖି ପତାରେ ଛୁଆଁଇବା ।
ଅଫୁଆ- ବିଂ. ଆଫୁ ବା ଅଫିମ ସେବନରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଅବ୍‌ଗା- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ, ଅବିମିଶ୍ର ।
ଅବ୍‌ଗୁନିଆ- ବିଂ. ଅବିଗୁଣଯୁକ୍ତ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବା ଶରୀର ପକ୍ଷରେ କ୍ଷତିକାରକ ।
ଅବ୍‌ଡ଼ୋଙ୍ଗବ୍‌ଡ଼ୋ- ଅ. ଏଣୁତେଣୁ ।
ଅବ୍‌ଜେଇବା- କ୍ରି. ଆଉଜାଇ ହେବା ।
ଅବତ୍‌- ବିଂ. ଅପୂର୍ବ ।
ଅବତ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଯାହା ବତର ହୋଇନାହିଁ ।
ଅବ୍‌ଦିବା- କ୍ରି. ସଂଦେହ କରିବା ।
ଅବ୍‌ରଖ୍‌- ବି. ଅଭ୍ରକ ।
ଅବରନି- ବିଂ. ଯାହାକୁ ବରଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ଅନିମଂତ୍ରିତ ।
ଅବ୍‌ଲା- ବିଂ. ଦୁଷ୍ଟ, ବଗୁଲିଆ ।
ଅବ୍‌ଲାଚଟୁ- 'ଅଗ୍‌ଲା ଚଟୁ' ଦେଖ ।
ଅବ୍‌ଲେଖା- ବିଂ. ଉଦ୍ଧତ, ଉଦୁରୁଛା ।
ଅବାଅବା- ଅ. ସଂଭବତଃ ।
ଅବାତବା- ଅ. ହୋଇପାରେ ନ ହୋଇପାରେ ଏପରି ଅନିଶ୍ଚିତ ଅବସ୍ଥା ।
ଅବାହାନ୍‌- ବିଂ. ଅଯୋଚା (ବଳଦ), ଅମଣିଆ (ପଶୁ) ।
ଅବିତ୍‌- ବି. ୧. ହଲପ୍‌, ସତ୍ୟ କଥନ ନିମଂତେ ଶପଥ । ୨. ଖେଳ ବଂଦ କରିବା ନିମଂତେ ଇଂଗିତ ଶବ୍ଦ ।
ଅବିସିରି- ଅ. ଅବିଶ୍ରାଂତ ଭାବରେ ।
ଦୃ : ଅବିସିରି ପଢ଼ିପଢ଼ି ତାଁକର୍‌ ଆଏଁଖ୍‌ ଖରାପ୍‌ ହେଇଗଲା ।
ଅବିହରା- ବିଂ. ଅବିବାହିତ ।
ଅବିହାରି- ବିଂ. ଅବିବାହିତା ।
ଅବେଲିଆ- ବିଂ. ଅସମୟରେ ।
ଅବୋଠବୋ- ବିଂ. ଗଂଠିଗଂଠିଆ ।
ଅବୋଥବୋ- ଅ. କୌଣସି କାର୍ଯ କରିବାକୁ ସିଦ୍ଧାଂତରେ ପହଂଚି ନ ପାରିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଅବୋଧ- ବିଂ. ଅସଂତୁଷ୍ଟ ।
ଅଭାବିଆ- ବିଂ. ଅଭାବୀ ।
ଅଭି- ସ. ଏବେ, ଏହିକ୍ଷଣି, ବର୍ତମାନ ।
ଅଭିରନ୍‌- ବିଂ. ଅସମଂଜସ, ଯାହା ଠିକ୍‌ ମାନେନାହିଁ ବା ସାଜେନାହିଁ ।
ଦୃ : କୋଟ୍‌ ପେଁଟ୍‌ ପିଂଧା ଲୋକ୍‌ ଅଂଗ୍‌ଛି ଧଏଲେ ଅଭିରେନ୍‌ ଦିସ୍‌ସି ।
ଅଭେଲ୍‌- ବିଂ. ଭେଲ୍‌କା ।
ଅଭୋ- ବିଂ. ଭକୁଆ, କୌଣସି କଥା ବୁଝି ନପାରି ଆଁ ଫାଡ଼ି ଅନାଇ ରହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଅମ୍‌କା- ସ. ଅମୁକ ।
ଅମ୍‌କା ଢିମ୍‌କା- ସ. ଅମୁକ ସମୁକ ।
ଅମ୍‌ଚୁର୍‌- ବି. ଶୁଖା ଆଂବର ଚୂର୍ଣ ।
ଅମ୍‌ଜାଇବା- କ୍ରି. ମୁକାବିଲା କରିବା ।
ଅମଟ୍‌- ବିଂ. ଅମ୍ଳଯୁକ୍ତ ।
ଅମ୍‌ଟା- ବିଂ. ଆଂବିଳିଆ ।
ଅମର୍‌ବା- କ୍ରି. ଯଥା ସମୟରେ ପହଂଚିବା, ଉଚ ବା ଦୂର ସ୍ଥାନକୁ ଯତ୍ନପୂର୍ବକ ହାତ ବା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଲଂବାଇ ଛୁଇଁବା ।
ଅମ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ପଛରେ ଯାତ୍ରା ଆରଂଭ କରି ପୂର୍ବରୁ ଯାଇଥିବା ଲୋକଂକ ପାଖରେ ପଂହଚିବା ।
ଅମରି- ବି. ବାଡ଼ ପ୍ରଭୃତି ପାଇଁ ଲଗାଯାଉଥିବା ଛୋଟ ଉଦ୍‌ଭିଦ ବିଶେଷ, ବିଂ. ଜଳ ଅଭାବରୁ ଫସଲ ମରୁ ନଥିବା (ଜମି) ।
ଦୃ : ବଁଧ୍‌ ତଲେଁ ତାଁକର୍‌ ଦୁଇ ଏକର୍‌ ଅମରି ଜମି ଅଛେ ।

ଅମ୍ରିବା- 'ଅମର୍ବା' ଦେ ।

ଅମ୍ରୁଦ୍- ବି. ପିଜୁଳି ।

ଅମଲ୍- ବି. ଦୋଦୁଲ୍ୟମାନ ଅବସ୍ଥା ।

ଅମାଧୁମିଆ- ବିଂ. ଅନୁମାନ କରି, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନରଖି ।
ଦୃ : ସେ ଅମାଧୁମିଆ ବାଡ଼ି ବୁଲଉଛେ ।

ଅମାନ୍ତି- ବିଂ. ଅମାନିଆ ।

ଅମାନତି- ବିଂ. ଜାମିନ୍ ହିସାବରେ ଦାଖଲ କରା ହୋଇଥିବା ଟଂକା ବା ତତୁଲ୍ୟ ମୂଲ୍ୟର ବସ୍ତୁ ।

ଅମାରକ୍/ର୍- ବିଂ. ଅହିତକର, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପାଇଁ ଯାହା କ୍ଷତିକାରକ ।

ଅମିଲ୍ତା- ବି. ଅମ୍ଳତା ।

ଅମୂହାଁ- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମାଣରେ ଖାଇବା ଯୋଗୁଁ ସେଥିପ୍ରତି ବିରକ୍ତି ଜାତ ହେବା, ମୁହଁକୁ ନେଇ ନହେବା ।
ଦୃ : ଦସ୍ଟା ରସ୍‌ଗୁଲା ଖାଏଲା ଉତାରୁ ଅମୂହାଁ ଲାଗଲା ।

ଅମେରା- ବି.୧. ଆଂବଡ଼ା,୨. ଅବାଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଅମେରି- ବି. ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଦୁଧ ଓ ଚିନି ମିଶାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଚା ପାନୀୟ ।

ଅମେଲ୍- ବିଂ. ଯାହା ଅନ୍ୟ ସହିତ ମିଶେ ନାହିଁ ।

ଅୟରି- 'ଅଇରି' ଦେ ।

ଅୟସୋ- 'ଅଏସୋ' ଦେ ।

ଅୟେନ୍- 'ଅଏନ୍' ଦେ ।

ଅର୍କଲ୍- ବି. ନିତାଂତ, ଅନନ୍ୟଗତିକ ଅସୁବିଧା, ଅସହାୟ ବା କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ଅବସ୍ଥା ।

ଅର୍କଲିଆ- ବିଂ. ଅସୁବିଧାଜନକ ।

ଅର୍କା- ବି. ରକ୍କା, ସଲ୍ ।

ଅର୍କି ଯିବା- କ୍ରି. ରକ୍କା ଧରିବା, ସଲ୍ ସମିବା ।

ଅରଖ୍- ବି. ଅରକ ଗଛ ।

ଅରଖ୍ ନୂଆଁ- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ ନୂତନ, ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗିନାହିଁ ।

ଅର୍ଖି- ବି. ଭାତ ବା ଅନ୍ୟ ଶସ୍ୟକୁ ସିଝାଇ ଶଢ଼ାଇ ତହିଁରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଦ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଅରଗଡ଼- ବି. ଅର୍ଗଳ ।

ଅରଗଡ଼ା- ବି. କବାଟକୁ ଭିତର ପଟୁ ବଂଦ କରିବା ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠଗଡ଼ା ।

ଅର୍‌ଘା- ବି. ନିଦ୍ରାହୀନତା ଯୋଗୁଁ ଜାତ କ୍ଲାଂତି ।

ଅର୍‌ଘାଘଁଟି- ବି. ତୋଟିରେ ଲାଗିବା ।

ଅର୍‌ଘା କଛା- ବି. ମୁଷ୍କଚ୍ଛେଦନ କରାହୋଇ ନଥିବା ଅଂଡିରା ଗୋରୁ ।

ଅରଛନ୍- ବି. ଅଖ ।

ଅରଛି ଦେବା- କ୍ରି. ଅନାଦର କରିବା ।
ଦୃ : ଗାଏ ତାର୍ ଛୁଆକେ ଅରଛି ଦେଲା ।

ଅର୍‌ଜି- ବି. ଦରଖାସ୍ତ, ନିବେଦନ ପତ୍ର ।

ଅର୍‌ଜିନବିସ୍- ବି. ପେସାଦାର ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖକ ।

ଅର୍‌ଜିନବିସି- ବି. ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖନ କାର୍ଯ, ବୃତ୍ତି ।

ଅର୍‌ଝବା- ବି. ଅଳିଆ ।

ଅର୍‌ତତ- ଅ. ଗୋରୁ ଅଡ଼େଇବା ଧ୍ୱନି, 'ଅର୍' ବା 'ଅର୍‌ର୍' କହିଲେ ବାମ ଦିଗ ଓ 'ତତ' କହିଲେ ଡାହାଣ ଦିଗ ବୁଝାଏ ।

ଅର୍‌ଦଲି- ବି. ନମ୍ର ଦାବି, ସ୍ନେହପୂର୍ଣ ଅନୁରୋଧ, ଅଳି, କଗଳ ।

ଅର୍‌ଦା- ବିଂ. ଅମଣିଆ, ଯେଉଁ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁକୁ ମଣ କରିହୁଏନାହିଁ ।

ଅରନ୍- ବି. ଅନ୍ନ, ଭାତ ।

ଅରନ୍‌ଜାଲ୍- ବି. ଇତସ୍ତତଃ, ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ, ବିଶୃଂଖଳ ଭାବେ ଏଣୁ ତେଣୁ ଜିନିସ ଓ ଆବର୍ଜନା ।

ଅରନ୍ ପାଏନ୍- ବି. ଅନ୍ନଜଳ, ଖିଆପିଆ ।

ଅରନ୍ ସଏଲ୍- ବିଂ. ଆଳସ୍ୟପରାୟଣ, ଅନ୍ନଧ୍ୱଂସକାରୀ (ଗାଳି) ।

ଅର୍‌ନିଆ- ବିଂ. ଅରଣା, ଅରଣ୍ୟରେ ରହୁଥିବା ଓ ମଣ ହୋଇନଥିବା ପରି ଉଦ୍ଧତ (ପୋଢ଼ ବା ବଳଦ) ।

ଅଁରରା- ବିଂ. ଅଂଡିରା ।

ଅଁର୍‌ରାଚଁଡ଼ି- ବିଂ. ପୁରୁଷ ସ୍ୱଭାବ ବିଶିଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଅର୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଲଂଗଳ ବା ଶଗଡ଼ରେ ଯୋଚା ହୋଇଥିବା ବଳଦକୁ 'ଅର୍' ଧ୍ୱନିଦ୍ୱାରା ବାମ ପଟକୁ ବୁଲିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ।

ଅର୍‌ଲା- ବିଂ. କ୍ଲାଂତ, ହାଲିଆ ।
ଦୃ : ଛୁଆଟା ରଡ଼ି ରଡ଼ି ଅର୍‌ଲା ହେଲାନ ।

ଅର୍‌ଲା ସର୍‌ଲା- ବି. ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଯଂତ୍ରଣାଦାୟକ ଅବସ୍ଥା ।

ଅରସ୍‌ଟି- ବି. ଅଝଟ ।

ଅରସ୍‌ଟିଆ- ବିଂ. ଅଝଟିଆ ।

ଅର୍‌ସା- ବି. ଆରିସା ପିଠା ।

ଅର୍‌ସୁଗା- ବି. କୌଣସି ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧା ଖାଇ ଛାଡ଼ିଦେବା ।

ଅର୍- ଅ. ଡାହାଣ ପାଖରେ ଯୋଚା ହୋଇଥିବା ବଳଦ ଓ ତାକୁ ଦିଆ ହେଉଥିବା ଉତ୍ସାହ-ଧ୍ୱନି ।

ଅରା- ବି. ଶଗଡ଼ ଚକର ଅର ।

ଅରାଉଛା- ବି. ରୋଗ ଓ ବଥ ଯୋଗୁଁ ଯଂତ୍ରଣା ।

ଅରିସରି- ଖେଳରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସମାନ ।

ଅରେନା- ବିଂ. 'ଅର୍‌ନିଆ' ଦେ ।

ଅଲକ୍- ବି. ଅଣକା ।

ଅଲକ୍‌ଠେକ୍- ବିଂ. ଅନୁପଯୁକ୍ତ, ଅଗ୍ରହଣୀୟ, ଠିକ୍ ଖାପ ଖାଉନଥିବା ।

ଅଲଖ୍‌ମା- ବିଂ. ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରସାଦରୁ ବଂଚିତ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଅଲଖ୍‌ମା- ବିଂ. ଯାହାଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଧନ) ରହେନାହିଁ ।

ଅଲଗ୍- ବିଂ. ଅଲଗା, ଭିନେ ।

ଅଲ୍‌ଗା କରିବା- କ୍ରି. ପୃଥକ୍ କରିବା, ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବା ।

ଅଲ୍‌ଗାଇ ଦେବା- କ୍ରି. ସ୍ଥାନାଂତରିତ କରିବା, ହଟାଇବା ।

ଅଲ୍‌ଗାଇ ହେବା- କ୍ରି. ଅସଂପୃକ୍ତ ବା ଅସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହେବା ।

ଅଲ୍‌ଗାବା- କ୍ରି. ପୃଥକ୍ କରିବା ।

ଅଲ୍‌ଗେଁ- ଅନ୍ୟତ୍ର, ଭିନେ ହୋଇ ।

ଅଲ୍‌ଜିଆ- ବିଂ. କ୍ଲାଂତ ।

ଅଲ୍‌ଝଟ୍- ବିଂ. ଅଡୁଆ ।

ଅଲ୍‌ଝଟିଆ- ବିଂ. ଗଂଡଗୋଳିଆ, ଅଡୁଆ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ।

ଅଲ୍‌ଝା- ବି. ଯାହା ଲାଖିଯାଇ ଖସୁ ନଥାଏ ।

ଅଲ୍‌ଝାବା- କ୍ରି. ସ୍ପର୍ଶ ମାତ୍ର କରାଇ କିଂବା ଅତି ହାଲୁକା ଭାବରେ ଏକ ବସ୍ତୁକୁ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରିବା ।

ଅଲ୍‌ଝିବା- କ୍ରି. ଲାଖିଯିବା । ଦୃ : ଦେଖିକରି ନାଇଁ ଖାଏଲେ ଟଁଟିଁ ଝୁରିକଁଟା ଅଲ୍‌ଝିବା ।

ଅଲ୍‌ଝିଜିବା- କ୍ରି. ଅଟକିଯିବା, ପରିସରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ନପାରିବା, ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହେବା ।

ଅଲ୍ତା- ବି. ଅଳତା ।

ଅଲ୍ତି- ବି. ନବଜାତ ଶିଶୁକୁ ହେଉଥିବା ଏକପ୍ରକାର ପ୍ରାଣଘାତକ ରୋଗ ।

ଅଲ୍ନା- ବିଂ. ଲବଣହୀନ, ଅଲଣା ।

ଅଲ୍ନା ବଲ୍ନା- ବିଂ. ଅଯତ୍ନ ସହକାରେ ରଂଧା ହୋଇଥିବା ।

ଅଲପ୍- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ।

ଅଲ୍ପନା- ବି. ଝୋଟି ।

ଅଲର୍ ବଲର୍- ବିଂ. ଅସଜଡ଼ା, ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ।

ଅଲ୍ସି- ବି. ରାଶି ଜାତୀୟ ତୈଳବୀଜ ବିଶେଷ ।

ଅଲ୍ସିଆ- ବିଂ. ଅଳସୁଆ, କର୍ମକୁଣ୍ଠ ।

ଅଲ୍ହନ୍- ବି. ବିପଦ, ସଂକଟ, ଦୁର୍ଯୋଗ, ଦୁର୍ଘଟଣା ।

ଅଲ୍ହନ୍ ପସ୍ରା- ବି. ଯାହାର କାର୍ଯ ବା ଆଚରଣ ଯୋଗୁଁ ବିପଦର ସଂଭାବନା ଥାଏ ।

ଅଲ୍ହେନ୍- 'ଅଏଲନ୍' ଦେଖ ।

ଅଲାଏକ୍- ବିଂ. ନାଲାୟକ, ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ଅଲାଜିଆ- ବିଂ. ଲଜ୍ଜାହୀନ ।

ଅଲାଜୁକିଆ- ବିଂ. ଯାହାର ଲଜ୍ଜା ନ ଥାଏ ।

ଅଲାର୍- ବିଂ. ନିଃସ୍ୱ, ନିଃସହାୟ ।

ଅଲାସଲା- ବି. ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥା ।

ଅଲିପା- ବିଂ. ଲିପା ହୋଇ ନଥିବା ।

ଅଲିହେନ୍- 'ଅଏଲନ୍' ଦେଖ ।

ଅଲୁଆ- ବିଂ. କେବଳ ଆଲୁଅ ବା ଖରାରେ ଶୁଖାଇ କୁଟା ଯାଇଥିବା ଧାନର ଚାଉଳ, ଅରୁଆ; ଛୋଟ ମାଛ ପୋଡ଼ି ଶୁଖାଇ ଥିଲେ 'ପୁଡ଼ାଝୁରି' ଓ କେବଳ ଖରାରେ ଶୁଖାଇଥିଲେ, 'ଅଲୁଆ ଝୁରି' କହଂତି ।

ଅଲେବଲେ- ବିଂ. ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ବାରଂବାର ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଅବୋଲକରା, ଅବାଧ୍ୟ ।

ଅଲୋ ଅଲୋ- ଅଂ. ହୁଳହୁଳି ଧ୍ୱନି, ପୂଜାକର୍ମ ।

ଅସ୍କର୍- ବିଂ. ଅସୁଂଦର, ଆବର୍ଜନାମୟ ।

ଅସ୍କରେବା- କ୍ରି. ଘୃଣା ଯୋଗୁଁ କୌଣସି କାର୍ଯ ପ୍ରତି ତୀବ୍ର ଅନିଚ୍ଛା ଭାବ ଜାତ ହେବା ।

ଅସ୍କରିଆ- ବି. ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ (ବ୍ୟକ୍ତି, ଅବସ୍ଥା) (ସ୍ତ୍ରୀ. ଅସ୍କରିଏନ୍)

ଅସକତ୍- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ, ଅଶକ୍ତ ।

ଅସ୍କଉଦ୍ରି- ବିଂ. ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଓ ଅଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାରକାରିଣୀ ।

ଅସ୍କରା- ବି. ମଇଲା, ଆବର୍ଜନା. ଅସୁତୁରା।

ଅସ୍କୁତା- ବି. ଅୟସ୍ ବା ଲୁହାର ଅଖ ।

ଅସଗୁନ୍- ବି. ଅପଶକୁନ, ଅମଂଗଳକର ।

ଅସ୍ଗୁନିଆ- ବିଂ. ଅଶୁଭ, ମଂଦ ଗୁଣ ବିଶିଷ୍ଟ । (ସ୍ତ୍ରୀ.ଅସ୍ଗୁନିଏନ) ।

ଅସ୍କିଆ- ବିଂ. ତରକାରି ବା ଭଜା ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ କଷା ବନ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ ।

ଅସଜିଆ- ବିଂ. ଅସଜ, ଅସହନ, ଅଯୁକ୍ତିକର ।

ଅସତ୍- ବିଂ. ମିଥ୍ୟା, ମିଛ ।

ଅସତ୍ ହେବା- କ୍ରି. ପ୍ରତିଜ୍ଞା ବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରକ୍ଷା ନ କରିବା ।

ଅସତିଆ- ବିଂ. ସତ କହୁ ନଥିବା ଲୋକ ।

ଅସତିଏନ୍- ବିଂ. ସତ କହୁ ନଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଅସ୍ଥଲ୍- ବି. ଶେଯ ତୂଳା ଉପରେ ଦିଆଯାଉଥିବା କନା ।

ଅସନ୍- ବି. ଶାହାଜ ଗଛ ।

ଅସ୍ପତାଲ୍- ବି. ଇଂ. ହସ୍ପିଟାଲ୍, ଚିକିତ୍ସାଳୟ ।

ଅସମିଆ- ବି. ଅସମୟ ।
ଅସର୍‌ମି- ବିଂ. ଲଜ୍ଜାହୀନ, ନିର୍ଲଜ୍ଜ ।
ଅସର୍‌ମିଆ- 'ଅସର୍‌ମି' ଦେଖ ।
ଅସର୍‌ଲା- ବି. ଝୁର୍‌ଲା, ଅସରପା ।
ଅସର୍‌ଲି- ବିଂ. ଅଶ୍ଳୀଳ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଅସଲ୍‌ଗଢ୍‌- ବିଂ. ଅବାଗିଆ ।
ଅସଲ୍‌ଟି- ବିଂ. ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ।
ଅସଲ୍‌ଟି ପସ୍‌ରା- 'ଅସଲ୍‌ଟି' ଦେଖ ।
ଅସହନି- ବି. ଯାହାକୁ ସହ୍ୟ କରାଯାଏନାହିଁ । ଦୃ : ସାନ୍ ଭୁଆସେନ୍‌କେ ଘରର୍ ସଭେ ଅସହନି କରଛିନ୍ ।
ଅସାଏଧ୍‌- ଯାହାକୁ ସାଧ୍ୟ ବା ମଣ କରିହୁଏ ନାହିଁ, ଅସାଧ୍ୟ ।
ଅସାଂଗି- ବିଂ. ଗର୍ଭବତୀ ।
ଅସାହସ୍‌- ବି. ସାହସହୀନତା ।
ଅସୁବ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ।
ଅସୁଲ୍‌- ବି. ଆଦାୟ ।
ଅସେଇ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କୀଟ ।
ଅସେଦ୍‌- ବିଂ. ଅସାଧ୍ୟ ।
ଅହଁକାର୍‌- ବି. ପରଶ୍ରୀକାତରତା, ଈର୍ଷା ।
ଅହଁକାରିଆ- ବିଂ. ପରଶ୍ରୀକାତର, ଅନ୍ୟର ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧି ସହିପାରୁନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି (ସ୍ତ୍ରୀ. ଅହଁକାରିଏନ୍) ।
ଅହଁତା- ବି. ଅହଂକାର ।
ଅହର୍‌ଦହର୍‌- ବି. ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନଥାଇ ଅଯଥା ଇତସ୍ତତଃ ହେବା ।
ଅହରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶିଶୁରୋଗ ।
ଅହରା ବାଜିବା- କ୍ରି. 'ଅହରା' ରୋଗରେ ଆକ୍ରାଂତ ହେବା ।
ଅହେତି- 'ଅଏତି' ଦେଖ ।
ଅହେଁରା- 'ଅଇରା' ଦେଖ ।
ଅଷର୍‌- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ, ଅଳ୍ପ, ଟିକିଏ ।

ଆ

ଆ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟା ମୂଳରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ : ପି:ପିଆ, ଧୂ:ଧୂଆ, ଧୁକ୍:ଧୁକା, ଦେଖ୍:ଦେଖା, ପଢ୍:ପଢ଼ା ।
ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ବିଶେଷ୍ୟରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷଣ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ : ଡାଡ଼ି:ଡାଢ଼ିଆ, ଗେରୁ : ଗେରୁଆ, ଫଗୁ : ଫଗୁଆ, ଗଅଁଲି : ଗଅଁଲିଆ, ଭୁଖ୍ : ଭୁଖା ।
ଆଅ- କ୍ରି. ଅଟ ।
ଆଇଖାଡ଼ି- ବି. ଦହି ମଂଥିବା ପାଇଁ ବାଡ଼ି ।
ଆଇବା- କ୍ରି. ଆସିବା ।
ଆଇସ୍‌ଥିଲା- କ୍ରି. ଆସିଥିଲା ।
ଆଇଁସ୍‌ବିସର୍‌- ବିଂ. ଆମିଷଜାତୀୟ ପଦାର୍ଥ ।
ଆଉ- କ୍ରି. ଅଟୁ ।
ଆଉଁ- କ୍ରି. ଅଟୁଁ ।
ଆଉଁଜ୍‌- ବି. ଆବର୍ତ୍ତ ।
ଆଉଁଜ୍‌ବା- କ୍ରି. (ପାଣି) ଭଉଁରି ବୁଲିବା ।
ଆଉତି- ବି. ଆସିବା (ବେଳ), (ଜାଉତି = ଯିବାବେଳ)
ଆଉନ୍‌ସାର୍‌- ବିଂ. ଆସିବା ସଂଗେ ସଂଗେ । ଦୃ : ପଢ଼ିକରି ଆଉନ୍‌ସାର୍ ଆମର୍ ବାବୁ ଖେଲି ଜାଏସି ।

ଆଉର୍- ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ, ଆହୁରି, ପୁଣି, ଓ । ଦୃ : ପାଁଚ୍ ଟଁକାଥିଁ କାମ୍ ନାଇଁ ବନେ, ଆଉର୍ ଲାଗ୍‌ବା ।

ଆଏ- କ୍ରି. ଅଟେ । ବି. ଆୟ ।

ଆଏଉପେ- ବି. ଆୟ ପାଇଁ ଉପାୟ, ଅର୍ଥାଗମ ପଂଥା । ଦୃ : ପାଠ୍‌ପଢ଼ା ସଏଲା ଉତ୍ତରୁ କିଛି ଆଏଉପେ କର୍ ।

ଆଏ ଗୋ- ଅସମ୍ମତିସୂଚକ ପାଦ ପୂରଣାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ । ଦୃ : ଆଏ ଗୋ ଇଟା କେନ୍‌ତା କଥା ?

ଆଏଁଖ୍- ବି. ଆଖି, ଚକ୍ଷୁ ।

ଆଏଁଖ୍ ବଥ୍- ବି. ଆଖି ପତାରେ ହେବା ବଥ ରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଆଏଁଖ୍ ହେବା- ଚକ୍ଷୁ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାଂତ ହେବା ।

ଆଏଜ୍- ବି. ଆଜି, ଅଦ୍ୟ ।

ଆଏତ- କ୍ରି. (ତୁମେ) ଆସଂତ ।

ଆଏତ୍- ବି. ଆୟତ୍ତ, ସାଧ୍ୟ, ଅଧୀନରେ । ଦୃ : ଉଦୁରିଛା ପିଲାକେ କିଏ ଆଏତ୍ କରି ପାର୍‌ବା ?

ଆଏତା- କ୍ରି. (ସେ) ଆସଂତା ।

ଆଏତି- କ୍ରି. (ମୁଁ) ଆସଂତି ।

ଆଏତି ଜାଏତି- ବିଂ. ଆସିବା ଯିବା, ଗମନାଗମନ ହେଉଥିବା । ଦୃ : ଆଏତି ଜାଏତି ବାଟେଁ ଠିଆ ନାଇଁ ହୁଅ ।

ଆଏତୁ- କ୍ରି. (ତୁ) ଆସଂତୁ ।

ଆଏତୁଁ- କ୍ରି. (ଆମେ) ଆସଂତୁ ।

ଆଏବଏ- ବି. ଆୟ ବ୍ୟୟ ।

ଆଏଲା/ଲି/ଲୁ- କ୍ରି. ଆସିଲା/ଲି/ଲୁ ।

ଆଏଲା ଜାଏଲା- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ ଓ କ୍ଲାଂତ ।

ଆଏଁସ୍- ବିଂ. ଆମିଷ ।

ଆଏଁସ୍‌ଛିଆ- ବି. ଶୁଦ୍ଧକ୍ରିୟା ।

ଆଏସିବାଏସି- ବିଂ. ସମବୟସ୍କ ଦୁଇ ଜଣ ।

ଆଏଁସିଆ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଆମିଷ ଗଂଧ ଜାତ ହେବା ।

ଆଁକ୍‌ସିବା- କ୍ରି. ଦୁଇଜଣଂକର କଳହ ଶେଷ ହେବା ପରେ ସୁଦ୍ଧା ଆହୁରି ଦୁଇ ତିନି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ କୁଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ କଳହ କରିବା ।

ଆକଟ୍- ବି. ସ୍ନେହ, ବଶ୍ୟତା ।

ଆକଟ୍ କରି- ବିଂ. ଅଭ୍ୟାସ କରି । ଦୃ : ସେ ଆକଟ୍ କରି ଚାହା ପିଇଲା ବେଲ୍‌କେ ଆଏସି ।

ଆକଟେଁ- ବିଂ. ଅଧୀନରେ ।

ଆକ୍‌ରାଁତ୍- ବି. ଆକାର ବିସ୍ତାର । ଦୃ : ମେଘ୍‌ଟା ବଡ଼ା ଆକ୍‌ରାଁତ୍ କରି ଉଠ୍‌ଲା ସିନା, ବର୍‌ସା ନାଇଁ ହେଲା ।

ଆଁକ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଅଂକୁରିତ ହେବା, ଗଜା ହେବା, ନୂଆ ହୋଇ କଅଁଳିବା, ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମିବା ।

ଆଁକ୍‌ଡ଼ି- ବି. ଆଂକୁଡ଼ି ।

ଆଁ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ପାଟି ମେଲା କରିବା ।

ଆକାଭୁତ୍- ବି. କାବା, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଚିତ୍ରାର୍ପିତ । ଦୃ : ମାଏଝିଟେ ପାଁଚ୍‌ଟା ଛୁଆ ଜନମ୍ କରିଛେ ବଲି ସୁନିକରି ମୁଇଁ ଆକାଭୁତ୍ ହେଇଗଲିଁ । (ଆଁକା ଭୂତ୍ = ଚିତ୍ରିତ, ଅଂକିତ ।)

ଆଁକିବା- କ୍ରି. ଚିକିତ୍ସା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତତଲା ଲୁହା ଖଡ଼ିକା ଦ୍ୱାରା ଦେହରେ ଦାଗ ଦେବା, ଅଂକନ କରିବା, ଚଟ୍ଟୁ ଦେବା ।

ଆଁକୁଟ୍- ବି. ଆଂଗୁଠି ।

ଆଁକେଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କଂଟାଳିଆ ଗଛ ।
ଆଁଖି- ବି. ଆଖି ।
ଆଖଡ଼ା- ବି. ବ୍ୟାୟାମ ବା ନାଚ୍ୟାଭ୍ୟାସ ସ୍ଥାନ, ସାମୂହିକ ସ୍ଥାନ ।
ଆଖଡ଼ି- ବି. ଆଡ଼ଂବର, ରଂଗଢଂଗ, ଚାଲିଚଳନ ।
ଆଖର୍- ବି. ଶେଷ, ଅଂତତଃ ।
ଆଖରପାଖର୍- ବି. ସାହି ପଡ଼ିଶା ।
ଆଖ୍‌ରିକେ- ବି. ଶେଷରେ ।
ଆଖ୍‌ରିସରି- ବି. ସର୍ବଶେଷ ଉପାୟ ।
ଆଁଖଲ୍- ବି. ଲୁହ, ଅଶ୍ରୁ ।
ଆଖେପାଖେ- ବି. ଚାରିଆଡ଼େ, ନିକଟରେ ।
ଆଗ୍- ବି. ୧. ଅଗ୍ର, ସାମନା, ଭବିଷ୍ୟତ୍ । ୨. ବଡ଼ ମହୁମାଛି ।
ଆଗ୍‌ବସା- ବି. ମହୁଫେଣା ।
ଆଗ୍‌ଭାରି- ବି. ବୋଝାଇ ପରେ ଶଗଡ଼ର ଆଗପାଖ ପଛପାଖ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଓଜନିଆ ହେବା ଅବସ୍ଥା ।
ଆଗଲ୍- ବି. ବେଶି ଅନୁପାତ । ଦୃ. : ବିରହିଆଗଲ୍, ଚୁନାଆଗଲ୍ ।
ଆଗ୍‌ଲା- ବିଂ. ପରବର୍ତ୍ତୀ, ଆଗାମୀ ।
ଆଗ୍‌ଲି- ବିଂ. ପ୍ରଥମ, ଆଗ ।
ଆଗତ୍- ବିଂ. ଭବିଷ୍ୟତ୍ ।
ଆଗତ୍‌ନିଗତ୍- ବି. ଆଗପଛ, ଅତୀତ ଭବିଷ୍ୟତ୍, ପୂର୍ବାପର ।
ଆଗାଲ୍- ବି. ଆଗଆଡ଼ ।
ଆଗାଡ଼ିଆ- ବିଂ. ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ ।
ଆଗାଲୁ- ବି. ସମ୍ମୁଖରୁ ।
ଆଗାଲେ- ବି. ଆଗଆଡ଼େ ।
ଆଗି- ବି. ଅଗ୍ନି, ନିଆଁ ।
ଆଗୁଆନି- ବି. ଅଗ୍ରଗାମୀ ।
ଆଁଗୁଠ୍- ବି. ଆଂଗୁଠି ।
ଆଘ- ବିଂ. ୧. ପ୍ରଥମେ । ଦୃ : କିଏ ଆଘ ଯିବା ? ୨. ଅତୀତରେ । ଦୃ : ଆଘ ଇଠାନେ ଗୁଟେ ଇସ୍‌କୁଲ୍ ଥିଲା ।
ଆଘର୍- ବିଂ. ଅତୀତ କାଳର, ପୂର୍ବର ।
ଆଘର୍ ମିତାନ୍- ଅ. ପୂର୍ବପରି, ଆଗଭଳି ।
ଆଘ୍‌ଲି- ବିଂ. ପ୍ରଥମେ ।
ଆଘୁନ୍- ବିଂ. ଆଗରୁ ।
ଆଘେଁ- ବିଂ. ସମ୍ମୁଖରେ, ସାମ୍ନାରେ, ପୂର୍ବେ ।
ଆଘେପୁର୍‌ବେଁ- ବିଂ. ପୂର୍ବେ ।
ଆଘେଲ୍- ବିଂ. ପ୍ରଥମ ।
ଆଘୋ- ବିଂ. ପ୍ରଥମେ, ଅତୀତରେ ।
ଆଁଚ୍- ବି. ଅଗ୍ନିର ଉତ୍ତପ୍ତାବସ୍ଥା, ତାପ ।
ଆଁଚେ୍- କ୍ରି. ଅଛଂତି ।
ଆଁଚେନ୍- ବି. ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟର ଗୋଡ଼ଆଡ଼େ ଖଟକୁ ଟାଣ ରଖିବା ପାଇଁ ବଂଧାଥିବା ଦଉଡ଼ି ବା ଡୋର ।
ଆଁଚ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଆଂଚୁଡ଼ିବା, କଂଟା ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମୁନିଆ ବସ୍ତୁ କିଂବା ନଖାଦି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ଦେହରେ ଟାଣି ଦେଇ ଆଘାତ ବା କ୍ଷତ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ।
ଆଁଚ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଆଚମନ କରିବା, ଖାଇବା ପରେ ମୁହଁ ଧୋଇବା । ୨. 'ଆଁଚେନ୍' ଡୋର ଭିଡ଼ି ଖଟକୁ ଟାଣ କରିବା ।
ଆଚୁ- ବି. ପାଦ ଓ ଓଠ ରଂଗାଇବା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।
ଆଚେ- କ୍ରି. ଅଛି ।
ଆଁଛି- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଗୁଂଡ ରଂଗ । ୨. ରଂଗିନ ସୂତା । ୩. ଧୋତି ବା ଶାଢୀର ଧଡ଼ି ।

ଆଁଛିବା- କ୍ରି. ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟରେ ଗୋଡ଼ଆଡ଼େ ଲାଗୁଥିବା 'ଆଁଚନ୍' ଡୋର ଭିଡ଼ି ଟାଣ କରିବା ।

ଆଜ଼ି ଦେବା- କ୍ରି. ଆଉଜାଇ ଦେବା ।

ଆଜୋବାଜୋ- ବି. ଆଗେ ପଛେ ।
ଦୃ : ବଡ଼ବାବୁର ବିହା ଦିନ ଆଜୋବାଜୋ ହେଇକରି ଚଉଦଟା ଗାଡ଼ିଥିଁ ତିନ୍ ସ ଲୋକ୍ ବରଜାତ୍ରି ଯାଇଥିଲେ ।

ଆଝ଼ରି(ଦିନ)- ବି. ଆଜି ଯେଉଁ ଦିନ, ଆଗାମୀ ସପ୍ତାହର ଠିକ୍ ସେହି ଦିନ । (ଆଜି ରବିବାର; ଆଝ଼ରି ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଗାମୀ ସପ୍ତାହର ରବିବାର) ।

ଆଝୁଁ- ଆଜହୁଁ, ଆଜିଠାରୁ ।
ଦୃ : ଆଝୁଁ ଏଡ଼େ,
ପାଏନ୍ ପାଏଲେ ହେବୁ କେଡ଼େ ?

ଆଂଛି- ବି. ବଡ଼ ମାଛି, ଡଶା ।

ଆଟ୍- ବି. ଜମିର ପ୍ରକାର ବିଶେଷ । ମାଲ୍, ବାହାଲ୍, ବେର୍‌ନା, ଆଟ୍ - ଏହି ଚାରିପ୍ରକାର ଜମିର ଶେଷୋକ୍ତ ପ୍ରକାର । ଏହା ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଢିପ ହୋଇଥିବାରୁ ପାଣି ମୋଟେ ରହେନାହିଁ । ରବି ଫସଲ ନିମଂତେ ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଆଁଟ୍- ବିଂ. ଟାଣ, କଠିନ, ଶକ୍ତ ।

ଆଁଟ୍‌କୁଡ଼ା/ରା- ବିଂ. ଅପତ୍ୟହୀନ, ଆଂଠୁକୁଡ଼ା ।

ଆଁଟ୍‌କୁଡ଼ି/ରି- ବିଂ. ଅପତ୍ୟହୀନା, ଆଂଠୁକୁଡ଼ି ।

ଆଟଗୁଡ଼ା- ବି. ଢିପ ପଡ଼ିଆ ଜମି ।

ଆଁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୋଡ଼ିବା, ଆଁଟ୍ ବା ଟାଣ କରିବା ପାଇଁ ଡୋର ଭିଡ଼ିବା, ନଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି କଷିବା ।
ଦୃ : ଘରେ ନାଇଁ ବରହମ୍ ଝାଁଟ୍
ପିଛାଲ ଆଡ଼େ ମେଛା ଆଁଟ୍ ।

ଆଁଟା- ବି. ପଡ଼ିଆର ଦାଢ଼ ପାଖରେ ବା ଶେଷାଂଶରେ ଥିବା ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚ ହିଡ଼ ।

ଆଟୁ- ବି. ପିଂଢା, ବାରଂଡା ।

ଆଠକାଲି ବାରମାସି- ବିଂ. ଅଠିପର, ବର୍ଷତମାମ୍, ବର୍ଷର ସବୁ ସମୟରେ ।
ଦୃ : ଇ ଲେମଉ ଗଛେଁ ଆଠକାଲି ବାରମାସି ଲେମଉ ଫଲ୍‌ସି ।

ଆଠର୍‌ଭାଗେ- ଏକ ଅଷ୍ଟମାଂଶ, ଆଠ ଭାଗର ଏକ ଭାଗ ।

ଆଁଠ୍- 'ଆଟ୍' ଦେଖ ।

ଆଁଠି- ବି. ବଡ଼ ଆକାରରେ ଟାଣ ବୀଜ । (ଆଂବ, କେଂଦୁ, ବରକୋଳି, ପ୍ରଭୃତିର) ।

ଆଁଠି ଆଁଠି- କୁଂଥାଇ କୁଂଥାଇ, ବାରଂବାର ।
ଦୃ : ସେ ଆଁଠି ଆଁଠି ଟୁଁହ୍ କରୁଛେ ।

ଆଁଠିବା- କ୍ରି. କୁଂଥାଇବା ।

ଆଁଠେ- ଆଂଠୁ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।
ଦୃ : ଘୋ ଘୋ ରାନି,
ଆଁଠେ ଆଁଠେ ପାନି ।

ଆଡ୍- ପାଖ (ଦୃ : ଇ ଜମିର୍ ପୁରବ ଆଡ୍‌ଟା ଖାଲ୍, ପସ୍‌ଚିମ୍ ଆଡ୍‌ଟା ଢିପ); ତରଫ, ଅଂଚଳ (ଦୃ : ଆମର୍ ଆଡ଼େ ବରସା ନାଇଁ ହେଇ); ତିର୍ଯକ୍, ବଂକା (ଦୃ : ମଠିଆଟା ଆଡ୍ ହେଇକରି ବସାହେଇଛେ, ସିଧା କରିଦିଅ); ମାନ୍ୟସୂଚକ ଅପସରଣ (ଦୃ : ଆଲୋ ! ତୋର୍ ଡେଡ୍‌ସୁର୍ ବସିଛନ୍, ଟିକେ ଆଡ୍ ହେଇକରି ଜା) ।

ଆଡ୍‌କଁଟା- ବି. ତିନି ପାଖ ମେଲା, ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ହିଡ଼ ବା ବଂଧ ଥିବା ଜଳାଶୟ; ବଂଧ ବା ପୋଖରୀ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଥିବା କଟା ।

ଆଡ୍କି- ୧. ଖଟ, କବାଟ, ଶଗଡ଼ ଦଂଡା ଇତ୍ୟାଦିର ପ୍ରସ୍ଥ ବା ଆଡ଼ ବାଗରେ ଲଗାଯିବା କାଠ। (ବିପରୀତ : ଠାଡ୍କି); ୨. ବେଙ୍କା।

ଆଡ୍କୁ- ବିଂ. ଏକବାଗିଆ।

ଆଡ୍କୁ କେର୍ଲିଆ- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ ମାନସିକ ବିକୃତି ସଂପନ୍ନ (ବ୍ୟକ୍ତି)।

ଆଡ୍କୁ କେରିଆ- ବିଂ.ଏକପାଖିଆ ହୋଇ, ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ଝୁଂକିଥିବା, ତେରଛା।

ଆଡ୍କୁନି ଜାଲ୍- ବି. ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଳ୍ପ ଓସାରିଆ ଲଂବା ଜାଲ।

ଆଡ୍କୁ ବର୍ଏସି- ବି. ଆଡ଼ ବଂଶୀ।

ଆଡ୍କୁବାଗିଆ- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ନଇଁ ପଡ଼ିଥିବା।

ଆଡ୍କୁବୁଝା- ବିଂ. ଯେ ଓଲଟା କଥା ବୁଝେ।

ଆଡ୍କୁଭର୍ଏରା- ବିଂ. ମୋଟାମୋଟି କାଲ, ଶ୍ରବଣଶକ୍ତି ରହିତ ପୁରୁଷ। (ସ୍ତ୍ରୀ : ଆଡ୍କୁଭର୍ଏରି)।

ଆଡ୍କୁମଇ- ବି. ଅସମତଳ କାଦୁଆ କ୍ଷେତର ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରୁ ନିମ୍ନକୁ ଟଣାଇନେଇ କ୍ଷେତକୁ ସମତଳ କରିବା ନିମଂତେ ପଟା ବା କଁପର୍।

ଆଡ୍କୁମରା- ବି. ମଡୁଆ ବା ଛାମୁଂଡିଆ ଉପରେ ଆଡ଼ ବାଗରେ ପକାଯିବା କାଠ।

ଆଡ୍କୁମୁହିଁ- ବି. ମୁହଁ ଆଡ଼ ହୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥା।

ଆଡ୍କୁସଁଖା- ବି. ଗାଈ ଗୋରୁଂକ ଗୋଡ଼ ହାଡ଼ ଭାଂଗିଯାଇଥିଲେ ତାକୁ ଯୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ବଂଧାଯିବା ପଟା ବା କାଠ।

ଆଡ୍କୁସରା- ବି. ଗୁହାଳରେ ଲାଗୁଥିବା ଅର୍ଗଳ।

ଆଡ୍କୁହେବା- ବି. ଘୁଂଚି ରହିବା, ଅଂତରାଳରେ ରହିବା।

ଆଡ଼ି- ବି. ହିଡ଼, ପଲା, କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ବା ଜଳାଶୟର ଜଳରୋଧକ ବଂଧ।

ଆଡ଼ି ଦେବା- କ୍ରି. ୧. ଅବଜ୍ଞା କରିବା। ଦୃ : ବିଡ଼ି ନାଇଁ ପିଇବାର୍ ଲାଗି ମୁଇଁ ତାକେ କେତେ କରି କହେଲେ ଭି଼ଲ୍ ମୋର୍ କଥାକେ ସେ ଆଡ଼ି ଦଉଛେ। ୨. ବଂଧ ବାଂଧିବା। ଦୃ : ଡୁଲିଥିଁ ବନେକରି ଆଡ଼ି ଦେଲେ ପାଏନ୍ ରହେବା।

ଆଡ଼ିଁ- ଆଡ଼ିରେ।

ଆଡ଼ି ନାଇଁ ରହେବା- କ୍ରି. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିପନ୍ନ ହେବା। ଦୃ : ବେମାର୍ ପଡ଼ିକରି ପିଲାର୍ ଆଡ଼ି ନାଇଁ ରହେନ।

ଆଡ଼ି ହେବା- କ୍ରି. ଛେକିବା, ଓଗାଳିବା।

ଆଡ଼େ- ଅ. ସମାନସ୍କଂଧ ବା କନିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି 'ହୋ' 'ବୋ' ତୁଲ୍ୟ ସଂବୋଧନ।

ଆଡ଼େ ଠାଡ଼େ- ବିଂ. କାମଚଳା, ଯେନକେନ ପ୍ରକାରେଣ।

ଆଡ଼େ ଦିର୍ଘେ- ବିଂ. ପ୍ରସ୍ଥ ଓ ଦୈର୍ଘ ବାଗରେ।

ଆଡ଼େନ୍- ବି. ୧. ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଗୋଲାକାର ଜାଲ। ୨. ଝରଣାରେ ମାଛ ଅଟକାଇବା ପାଇଁ ବଂଧାଯାଇଥିବା ବଂଧ।

ଆଡ଼ରଛା- ବି. ଅତର୍ଛା।

ଆଢ୍ୟ- ବି. ସମୃଦ୍ଧିଶାଳିନତା।

ଆତା- ବି. ବାପାଂକ ଭଉଣୀ।

ଆତି- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ। ଶୁ+ଆତି = ଶୁଆତି, ବୁହ୍ + ଆତି = ବୁହାତି, ଧରାତି, ବରାତି।

ଆଦ୍ରି ଖେଟ୍କି- 'ଅଦାରି ଖେଟ୍କି' ଦେଖ।

ଆଦ୍ରିବା- କ୍ରି. ୧. ଆଦର, ଗ୍ରହଣ, ପାଳନ, ସ୍ୱୀକାର କରିବା। ୨. କଟାଡ଼ି ଦେବା।

ଆଦ୍‌ରିହେବା- କ୍ରି. ୧. ଆଦର ଭିକ୍ଷା କରିବା । ୨. କଚାଡ଼ି ହେବା ।

ଆଦି- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ପି+ଆଦି = ପିଆଦି, ଖା+ଆଦି = ଖାଦି ।

ଆଦିଅଁତ୍- ବି. ଆଦି ଅଂତ, ଅସଲ କାରଣ, ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପ ବା ସ୍ୱଭାବ ।

ଆଦେ- ଅ. ସାବଧାନତା ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ, ଏଠାରେ, ଏଇ ଯେ ।

ଆଧାର୍- ବି. ଆହାର, ଖାଦ୍ୟ ।

ଆଧିକ୍- ବିଂ. ବିସ୍ମିତ, ଚକିତ ।

ଆନ୍- କ୍ରି. ଅଟଂତି, ବିଂ. ଅନ୍ୟ । ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟାରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ. : ଛେକ୍ : ଛେକାନ୍, ଠୁକ୍:ଠୁକାନ୍, ପିଟ୍:ପିଟାନ୍, ଉଡ୍:ଉଡ଼ାନ୍ ।

ଆନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଆଣିବା ।

ଆନ୍‌ଭିନ୍- ବି. ତଫାତ୍, ପାର୍ଥକ୍ୟ ।

ଆନ୍‌ମାନ୍- ବି. ସଂତୋଷ, ଆନଂଦ, ଅନୁମାନ ।

ଆନାଜାନା-ବି. ଆସିବା ଯିବା, ଗମନାଗମନ ।

ଆନି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଦଂଶନଶୀଳ ମାଛି । ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟାରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ. : ଲୁକ୍ : ଲୁକାନି, ଦେଖ୍ : ଦେଖାନି, ଫିଂଧ୍ : ଫିଂଧାନି, ଡର୍ : ଡରାନି ।

ଆନି ଛାଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ସାଂଗରେ ଆସି ଛାଡ଼ିଯିବା ।

ଆପଟ୍- ବି. ଏକ ଶ୍ରେଣୀୟ ଗଉଡ଼ ଜାତି ବିଶେଷ ।

ଆପ୍‌ଟି ଦେବା- କ୍ରି. ବାହୁ ଦ୍ୱାରା ଭିଡ଼ି କାବୁ କରିବା ।

ଆଁପ୍‌ଡ଼ି/ରିବା- କ୍ରି. ନଖ ଦ୍ୱାରା ରାଂପିବା, ଆଂଚୁଡ଼ିବା ।

ଆପ୍‌ନେ- ସ. ମାନ୍ୟାର୍ଥେ 'ସେ' ।

ଆପ୍‌ରୁପି- ବିଂ. ଆତ୍ମଚାରୀ, ସ୍ୱମତ ପାଳକ, ଅହମିକାଗ୍ରସ୍ତ ।

ଆପ୍‌ସି- ବିଂ. ପରସ୍ପର ସଂପର୍କୀୟ ।

ଆପାଲକ୍- ବି. ଫସଲ ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା ।

ଆପାସି- ବିଂ. ପରସ୍ପର ସଂପୃକ୍ତ ।

ଆପୁ- ବି. ଅଫିମ ।

ଆପୁକରଲା- ବି. ପ୍ରାଣନାଶକ ବିଷ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ।

ଆପୁସ୍- ଅ. ପୋଷା ବିଲେଇକୁ ଡାକିବା ଧ୍ୱନି ।

ଆପା କର୍‌ବା- କ୍ରି. କନା ବିଂଡାରେ ମୁଖଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଯଂତ୍ରଣା ଉପଶମ ପାଇଁ ଶରୀରର କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଛୁଆଁଇବା ।

ଆପୁଆ- ବି. ଅଫିମଖୋର୍ ।

ଆପୁବାଦ- ବି. କଟୁ ଖେଳରେ କ୍ଷଣିକ ବିଶ୍ରାମ ।

ଆବ୍‌ରାଆବ୍‌ରି- ବିଂ. ପରସ୍ପର ଲଗାଲଗି ହୋଇ ।

ଆବରା କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଯଥାରୀତି ନିର୍ବଂଧ ସାରି କନ୍ୟାକୁ ବୋହୂ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ମତ ହେବା ।

ଆବ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା, ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ଆଣିବା ।

ଆବାକାବା- ବିଂ. ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚକିତ ।

ଆବୋର୍‌ବାଡ଼ି ହେବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାମରେ ଅନ୍ୟକୁ ବାରଣ କରି ନିଜେ (ଶ୍ରେୟ ନେବା ସକାଶେ) ଆବୋରି ପକାଇବା ।

ଆମ୍- ବି. ଆଂବ ।

ଆମ୍‌ଖାସ୍- ବି. ୧. ଶେଣିକୁ ଧରିରଖିବା ପାଇଁ କାଂଥରୁ ଲଂବିଥିବା କାଠଖଂଡ । ୨. ଉପର ମହଲାର ବାହାର ବାରଂଡା ।

ଆମଟ୍‌- ବିଂ. ଅମ୍ଳରସଯୁକ୍ତ ଖଟା ।
ଆମ୍‌ଟାଁକୋ- ବି. ଆଂବ କୋଇଲି, ଗକୁଆ ।
ଆମ୍ ବାହାର୍‌- ବି. ଆମାଶୟ ଝାଡ଼ା ।
ଆମ୍‌ବୁରେଇ- ବି. ଆଂବ ତୋଗ ।
ଆମ୍ ବୋର୍‌ଲି- ବି. ଆଂବ ତୋଗ ।
ଆମ୍‌ବୋରି- ବି. ଆଂବ ତୋଗ ।
ଆମ୍‌ରିକା- ବି. ଆମେରିକା ଦେଶ ।
ଆମ୍‌ସଢ଼ା/ରା- ବି. ପାଚିଲା ଆଂବର ରସକୁ ଶୁଖାଇ ତିଆରି ହେଉଥିବା ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥ ।
ଆମ୍‌ସା- ବି. ଆମାଶୟ ।
ଆମ୍‌ସା ବାହାର୍‌କେ- ବି. ଆମାଶୟ ରୋଗ, ନାଳଝାଡ଼ା ।
ଆମ୍‌ସୁଠା- ବି. ପାଚିଲା ଆଂବର ରସ ଚିପୁଡ଼ି ଶୁଖାଇ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟ ।
ଆମି- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ବିଶେଷ୍ୟବାଚକ । ଦୃ. : ଭକୁଆମି ।
ଆମିଲ୍‌- ବିଂ. ଆଂବିଳ, ଖଟା ।
ଆମିଲ୍ କିମିଲ୍‌- ବିଂ. ଆଂବିଳ ଇତ୍ୟାଦି ।
ଆମିଲ୍‌ତା- ବି. ଅମ୍ଳତା, ଅମ୍ଳ ଉଦ୍‌ଗାର ।
ଆମିଲା- ବି. ଆଂବିଳ ତିଅଣ ।
ଆମୁଲ୍ ପରଘା- ବି. ଆଂବୁଲ ସଂଯୋଗରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବ୍ୟଂଜନ ।
ଆ ଜା କର୍‌ବା- ବି. ବଚନରେ ନିମ୍ନ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା, 'ଆସ' ଓ 'ଯାଅ' ପରିବର୍ତ୍ତେ 'ଆ' ଓ 'ଯା' କହିବା ।
ଆର୍‌- ଅ. ଆହୁରି, ଏବଂ, ଓ, ଅନ୍ୟ । ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଦୃ : ଚିହ୍ନ : ଚିହ୍ନାର (ଚିନ୍‌ହାର), ଜନାର୍‌, ଭୁତିଆର୍ ।
ଆର୍‌ଛନ୍‌କେ- ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ।
ଆର୍‌ଛନେ- ୧. ଅନ୍ୟ ସମୟରେ । ୨. ଅଳ୍ପ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ।
ଆର୍‌ଛନେକ୍‌- ଆଉ କ୍ଷଣେ ।
ଆର୍‌ପା/ପିରେ- ବି. ଆଉ ଥରେ, ପୁନର୍ବାର । ଦୃ : ଆର୍ ପାରେ ଖେଲ୍‌ମା ।
ଆଂରଭ- ବି. ଆଡ଼ଂବର ।
ଆରଂଭିଆ- ବିଂ. ଯେ ଆଡ଼ଂବର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ ।
ଆରା- ବି. ଶଗଡ଼ ଚକର ଅର ।
ଆରାକ୍‌ସିଆ- ବି. ବଡ଼ କରତ ଚଳାଇବା ଲୋକ ।
ଆରାମ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ବିଶ୍ରାମ ଗ୍ରହଣ କିରବା ।
ଆରି- ବି. ୧. କରତ । ୨. ଆଡ଼ି, ହିଡ଼ । ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଶବ୍ଦରେ ଲାଗିଲେ ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ : କଁସା : କଁସାରି, ସୁନା : ସୁନାରି, ଭିଖ୍ : ଭିଖାରି ।
ଆରୁ- ଅ. ଆଉ, ଏବଂ, ଆହୁରି ।
ଆରେ- ବି. ବୟସ ବା ମର୍ଯାଦା ଦୃଷ୍ଟିରୁ କନିଷ୍ଠ ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ ।
ଆରେକ୍‌- ଅ. ଅନ୍ୟ ।
ଆଲ୍‌- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଶବ୍ଦରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷଣ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ : ଗୁରସ୍:ଗୁର୍‌ସାଲ୍, ମୁଉଁସ୍:ମାଉଁସାଲ୍, ବୁଧି:ବୁଧିଆଲ୍, ସିଂଘ୍:ସିଂଘାଲ୍ ।
ଆଲ୍‌କୁଟି ମାଲ୍‌କୁଟି- ବି. ଆଳିମାଳିକା, ଏଣୁତେଣୁ ପଦାର୍ଥ ।
ଆଲ୍‌ଟି ଦେବା- ବି. ମୋଡ଼ି ଦେବା, ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ ଓଲଟାଇ ଦେବା ।

ଆଲ୍‌ଟି ହେବା- କ୍ରି. ଫନ୍ଦା ହୋଇଥିବା ବଳଦ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ବଳପୂର୍ବକ ଟାଣିହେବା ।

ଆଲ୍‌ମାଲ୍‌- ଅ. ଦୈବାତ୍‌, କାଳେ, ଯଦି, ହୁଏତ । ସଂଭାବନାସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ।

ଆଲି- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟାରେ ଲାଗିଲେ ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ ।
ଦୃ : ଦୁହ୍‌ : ଦୁହାଲି, ଘିନ୍‌ : ଘିନାଲି ।

ଆଲି ଦିହ- ବି. ଗୋରୀ ଦେହ ।
ଦୃ : ଆଲି ଦିହ୍‌ କାଲି ହେଲା ।

ଆଲୁ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଦୃ : ଦୁଖ୍‌ : ଦୁଖାଲୁ, ଭୁଖ୍‌ : ଭୁଖାଲୁ ।

ଆସ୍‌- ବି. ଆଶା ।
ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଦୃ : ମୁହାଁସ୍‌ ।

ଆସ୍‌ ପୋଡ୍‌ରି- ବିଂ. ଅନାବଶ୍ୟକ ବା ଅସୁନ୍ଦର ଭାବେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା ।

ଆସ୍‌ଢ଼ିଆ- ବି. ଆଷାଢ଼ ମାସରେ ଜାତ କାଙ୍କଡ଼ ଜାତୀୟ ବନ୍ୟଖାଦ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ ।

ଆସ୍‌ନି- ବି. ତଳେ ବିଛାଇ ବସିବାର ଛୋଟ ଆସନ ।

ଆସ୍‌ ବିସାସ୍‌- ବି. ଆଶା ବିଶ୍ୱାସ ।

ଆସାମ୍‌ଚୁଡ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।

ଆସ୍‌ରା(ରେ)- ବି. ଆଶ୍ରୟ ।

ଆସାସୁନା- ବିଂ. ହତାଶ, ଆଶାଶୂନ୍ୟ ।

ଆସିଛନ୍‌- କ୍ରି. ଆସିଛନ୍ତି ।

ଆସୁଛନ୍‌- କ୍ରି. ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଆହ୍ଲାଦ୍‌- ବି. ଆନନ୍ଦଯୁକ୍ତ ଆଦର, ସ୍ନେହ ।

ଆହ୍ଲାଦ୍‌ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅରକ୍ଷର ହେପାଜତ ନେବା ।

ଇ

ଇ- 'ଏହି' ଅର୍ଥରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ୟକ୍ତି, ବସ୍ତୁ ବା ସ୍ଥାନର ସୂଚନା ଦେବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସର୍ବନାମ-ବିଶେଷଣ । ଦୃ : ଇ ପିଲା, ଇ କଲମ୍‌, ଇ ଘର୍‌, ଇ ସହର୍‌ ।
ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟା-ମୂଳ ସହିତ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ. କାନ୍ଦ୍‌ : କାନ୍ଦି, ରଡ଼୍‌ : ରଡ଼ି । ବିଶେଷ୍ୟ ସହିତ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷଣ/ଗୁଣବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ : ଟୁଁଡ୍‌ : ଟୁଁଡ଼ି, କଜଲ୍‌ : କଜ୍‌ଲି, ସୁଆଦ୍‌ : ସୁଆଦି ।

ଇଆ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଶବ୍ଦ ସହିତ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷଣ ଗଠିତ ହୁଏ ।
ଦୃ : ବାଦଲ୍‌ : ବାଦ୍‌ଲିଆ, ପୁହୁର୍‌ : ପୁହୁରିଆ, ଅସ୍‌କଟ୍‌ : ଅସ୍‌କଟିଆ ।

ଇଆଁ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଶବ୍ଦ ସହିତ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷଣ ଗଠିତ ହୁଏ ।
ଦୃ : ପୁସ୍‌ : ପୁସିଆଁ, ମୁଲ୍‌ : ମୁଲିଆ ।

ଇଆଦ୍‌- ବି. ସ୍ମରଣ ।

ଇଏ- ସ. ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ବ୍ୟବହୃତ ସର୍ବନାମ ।
ଦୃ : ଇଏ ସେନ୍ତା କାମ୍‌ ନାଇଁ କରିପାରେ ।

ଇଏଁଡ୍‌- ବି. ପୁଂ ଚିହ୍ନ, ଲିଂଗ ।

ଇକ୍‌ଠା- ବିଂ. ଏକତ୍ର ।

ଇଖ୍‌ନି- ସ. ଏକ୍ଷଣି, ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ଇଖେନ୍‌- ସ. 'ଇଖ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ଇଂଗ୍‌ରେଜି ଫୁଲ୍‌- ବି. ଜିନିଆ ଫୁଲ ।

ଇ ଘଡ଼ି- ସ. ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ଇଁଚ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଉଖାରିବା, ଈଷତ୍‌ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିବା ।

ଇଚିର୍ ମିଚିର୍- ବି. ଦୁଇ ହାତ ପାପୁଲିକୁ ଭୂମିରେ ପାତି ଦେଇ ଆଂଗୁଠି ସବୁ ଗଣି ମୋଡ଼ିବା ଆଦି କ୍ରିୟାଯୁକ୍ତ ଶିଶୁଖେଳ ବିଶେଷ ।

ଇଛ୍‌ନି- ସ. 'ଇଖ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ଇଛେନ୍- ସ. 'ଇଖ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ଇଛେନ୍‌କା- ସ. 'ଇଖ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ଇ ଜତିଆ- ବିଂ. ଏହି ଆକାରର ।

ଇଜ୍‌ମାଲି- ବିଂ. ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଂକ ଅଧିକାରଭୁକ୍ତ ।

ଇଜ୍‌ରାଏ/ୟ- ବି. ମୋକଦ୍ଦମାରେ ଡିକ୍ରିଜାରି ।

ଇଜ୍‌ରି- ବି. ଜପ୍ତି କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ନୋଟିସ୍ ।

ଇଝାର୍- ବିଚାରାଳୟରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବକ୍ତବ୍ୟ ।

ଇଁଟ୍- ବି. ଓଦା ମାଟିର ମେଂଚା ବା ବଡ଼ ଢେଲା ।

ଇଁଟ୍‌ଲା- ବି. ୧. ଅସ୍ଥାୟୀ ଚୁଲି ବା ଖଂଦା । ୨. ଭଂଗା ଇଟା ଖଂଡ ।

ଇଟ୍‌ଲା/ଲି ଫୁଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ।

ଇଟା- ସ. ଏହା, ଏଇଟା ।

ଇଟିଲ୍‌ଟିଲ୍- ବିଂ. ଅସ୍ଥିର, ଦୋଳାୟମାନ ।

ଇଠାନ୍- ସ. ଏହି ସ୍ଥାନ ।

ଇଠାନ୍‌କେ- ସ. ଏହି ସ୍ଥାନକୁ, ଏଠାକୁ ।

ଇଠାନୁ- ସ. ଏହି ସ୍ଥାନରୁ, ଏଠାରୁ ।

ଇଠାନେ- ସ. ଏହି ସ୍ଥାନରେ, ଏଠାରେ ।

ଇଡ୍- ବି. ହିଡ଼, ଆଡ଼ି ।

ଇଡ଼ି- ବିଂ. ଛୋଟ, ସାନ, କ୍ଷୁଦ୍ର ।

ଇତ୍‌କ- ସ. ଏତକ ।

ଇତକ୍- ସ. ଏହି ସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ଇତାଁକର୍- ସ. ଏହାଂକର ।

ଇତାକେ- ସ. ଏହାକୁ, ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ।

ଇତାର୍- ସ. ଏହାର, ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିର ।

ଇତାର୍‌ନ- ସ. ଏହାଠାରେ ।

ଇତାର୍‌ନୁ- ସ. ଏହାଠାରୁ ।

ଇତାର୍‌ନେ- ସ. ଏହାଠାରେ ।

ଇତୁନ୍- ସ. ଏହିଠାରୁ ।

ଇଥି/ଥିଁ- ସ. ଏଠାରେ, ଏଥିରେ ।

ଇଥିତାହିଁ- ବି. ଇତସ୍ତତଃ ।

ଇଥିତାହିଁ ହେବା- ଏଠି ସେଠି ବୁଲି ହଇରାଣ ହେବା । ଦୃ : ସାଟିଫିକେଟ୍ ଖଁଡ଼େ ପାଏମି ବଲି ଇଥିତାହିଁ ହେଇଗଲିନ ।

ଇଥିର୍- ସ. ଏଥିର ।

ଇଥିର୍ ଲାଗି- ସ. ଏଣୁ, ଏଥିପାଇଁ, ଏହି କାରଣରୁ ।

ଇଥୁନ୍- ସ. ଏହିଠାରୁ ।

ଇଦି- ସ. ଏ ଆଡ଼କୁ, ଏ ଦିଗକୁ ।

ଇଦିଁ- ସ. ଏ ଆଡ଼େ, ଏ ଦିଗରେ ।

ଇଦେ- ଅ. ଏଇ ଯେ ।

ଇନ- ସ. ଏଠି, ଏହିଠାରେ, ଏଠାରେ ।

ଇନ୍‌କେ- ସ. ଏଇଠାକୁ, ଏଠାକୁ ।

ଇନ୍‌ଜନ୍- ଇଂ. ଇଂଜିନ୍ ।

ଇନ୍‌ତା- ସ. ଏମିତି, ଏପରି, ଏଭଳି ।

ଇନ୍‌ତିଜାମ୍- ବି. ବ୍ୟବସ୍ଥା, ବଂଦୋବସ୍ତ, ଆୟୋଜନ ।

ଇନ୍‌ତେଇ- ସ. ଏଇମିତି ।

ଇନର୍- ସ. ଏଠାର, ଏହି ସ୍ଥାନର ।

ଇନସେନ ହେବା- ଇତସ୍ତତଃ ହେବା ।

ଇନୁ- ସ. ଏଠୁ, ଏଠାରୁ, ଏହି ସ୍ଥାନରୁ ।

ଇନୁସେନୁ- ସ. ଏଠାରୁ ସେଠାରୁ, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଓ ସୂତ୍ରରୁ । ଦୃ : ଇନୁସେନୁ ଦସ୍ ହଜାର୍ ଟଁକା ଆନିଛେଁ, ଝିଅର୍ ବିହା କର୍‌ମି ବଲିକରି ।

ଇନେ- ସ. ଏଠାରେ, ଏହି ସ୍ଥାନରେ ।

ଇଂଦା- ବି. ଚୁଲିରେ ରଂଧନ ପାତ୍ର ବସିବା ପାଇଁ ଓ ବାୟୁ ଚଳାଚଳ ପାଇଁ ଉପରକୁ ଉଠିଥିବା ତିନୋଟି ବା ଚାରୋଟି ପ୍ରାୟ ଗୋଜିଆ ମାଟିପିଂଡୁଳା ।

ଇଂଦ୍‌ରି- ବି. ଇଂଦ୍ରିୟ, ପୁଂ ଜନନାଂଗ, ଲିଂଗ ।

ଇପାର୍ ସେପାର୍- ବି. ଏପାଖ ସେପାଖ, ଦ୍ୱଂଦ୍ୱ ।

ଇ ପାଲି- ସ. ଏ ଥର ।

ଇ ପାଲେ- ସ. ଏ ପାଖରେ, ଏ ଅଂଚଳରେ ।

ଇ ବାଗିର୍- ସ. ଏପରି ।

ଇ ବୁଆ- ଧ୍ୱ. ଅନ୍ୟର କଥା ବା କାର୍ଯ୍ୟର ମୃଦୁ ପ୍ରତିବାଦସୂଚକ ବା ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟର ଔଚିତ୍ୟସୂଚକ ଧ୍ୱନି, ଈଷତ୍ ବିସ୍ମୟସୂଚକ ଧ୍ୱନି ।

ଇମାନ୍- ବି. କୃତଜ୍ଞତା, ବିଶ୍ୱାସ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଜୀବଧର୍ମ ।

ଇମାନ୍‌ସେ- ବି. କଥିତ ବାକ୍ୟ ପ୍ରତି ଶ୍ରୋତା ମନରେ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମାଇବା ସକାଶେ ଶପଥ ଧ୍ୱନି ।

ଇମାନ୍‌କର୍- ସ. ଏମାନଂକର ।

ଇମାନ୍‌ଦାର୍- ବିଂ. କୃତଜ୍ଞ, ବିଶ୍ୱସ୍ତ ।

ଇମାନେ- ସ. ଏମାନେ ।

ଇର୍‌ବାଢ଼ିଆ- ବିଂ. ପ୍ରସବ ପରେ ଯେଉଁ ମଇଁଷିର ଗର୍ଭରୁ ଫୁଲ ପଡ଼ି ନଥାଏ ।

ଇରିମେରିତେରି- ବି. ଆତ୍ମବଡ଼ିମା ପ୍ରଦର୍ଶନ । ଦୃ : ପାଠ୍ ଦୁଇ ଅଖର୍ ପଢ଼ିଛେ କାଣା, ସେ ବଡ଼ା ଇରିମେରିତେରି କରୁଛେ ।

ଇ ଲକୁନ୍- ସ. ଏହିଠାରୁ ।

ଇ ଲକେ- ସ. ଏଠାରେ ।

ଇଲମ୍- ବି. ଉପାୟ ।

ଇଲା- ବି. ଦାଆ ।

ଇଲାକା- ବି. ଅଂଚଳ, କ୍ଷେତ୍ର ।

ଇଲାଗି- ସ. ଏଥିପାଇଁ ।

ଇଲାଚି- ବି. ଛୋଟ ଅଳେଇଚ ।

ଇସ୍‌କୁଲ୍- ବି. ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଇଂ. ସ୍କୁଲ୍ ।

ଇସକୁଲିଆ- ବିଂ. ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂବଂଧୀୟ ।

ଇସ୍‌ଘଡ଼ି- ସ. ଏଇନେ, ଏକ୍ଷଣି ।

ଇସ୍‌ଟାଁପ୍- ବି. ଅଦାଲତ କାଗଜ, ଇଂ. ଷ୍ଟାଂପ୍ ।

ଇସ୍‌ତିସ୍- ବି. ଏଣୁତେଣୁ ଅସଂପୃକ୍ତ ଅସଂଗତ କଥା ।

ଇସ୍‌ବି- ବି. ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ।

ଇସର୍‌ଜଟ୍- ବି. ଈଶ୍ୱର ଜଟ ବା ଶତାବରୀ ଗୁଳ୍ମ ।

ଇସ୍‌ରେ- ଧ୍ୱ. ବିରକ୍ତି ବା ଘୃଣାସୂଚକ ଧ୍ୱନି ।

ଇହା- ଅ. ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟସୂଚକ (ସ୍ମୃତି ବିଭ୍ରାଟ ସ୍ଥଳେ ବ୍ୟବହୃତ), ବିଂ. ମସ୍ତବଡ଼ ।

ଇହାଛିନି- ସ. ଏଇକ୍ଷଣି ।

ଇହାଦେ- ବିଂ ଅବିକା, ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ଇହାର୍- ସ. ଏହାର ।

ଉ

ଉ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଶବ୍ଦ ସହିତ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷଣ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୃ : ଖା : ଖାଉ, ହାଡ୍ : ହାଡୁ, ଡେଗ୍ : ଡେଗୁ, ଚିପ୍ : ଚିପୁ ।

ଉଆ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଶବ୍ଦ ସହିତ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷଣ ଗଠିତ ହୁଏ ।
ଦୃ : ଜର୍ : ଜରୁଆ, ଘର୍ : ଘରୁଆ, ଝାଡ୍ : ଝାଡୁଆ, ଗାଡ୍ : ଗାଡୁଆ ।

ଉଆ- ୧. ବିଂ. ଅରୁଆ (ଚାଉଳ) ।
୨. ବି. କୁମ୍ଭାରର ହାଂଡି ପୋଡ଼ିବା ଶାଳ ।

ଉଆଜିବ୍- ବିଂ. ଠିକ୍, ଉଚିତ ।

ଉଆପିକ୍- ବିଂ. ଯୋଗ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଉଆର୍- ବି. ଏକ ଥର କର୍ଷଣ ।

ଉଆରିବା- କ୍ରି. ଜଂଗଲରେ ଜମିକୁ ପ୍ରଥମ ଥର କର୍ଷଣ କରିବା, (ଦ୍ୱିତୀୟ କର୍ଷଣକୁ 'ଦୁରିବା' କହଂତି)

ଉଆଁଲୁ- ବିଂ. ଦରପୋଡ଼ା, ଅର୍ଦ୍ଧଦଗ୍ଧ (ଖପର, ହାଂଡି ଇତ୍ୟାଦି), ଆର୍ଦ୍ର ।
ଦୃ : ଉଆଁଲୁ ଖପରାଥି ପାଏନ୍ ପଡ୍‌ଲେ ବିଲ୍ଲିଜିବା ।

ଉଆଁସ୍- ବିଂ. ଅମାବାସ୍ୟା ।

ଉଆଁସି- ବିଂ. ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥିରେ ଜାତ କନ୍ୟା ।

ଉଆଁସୁ- ବିଂ. ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥିରେ ଜାତ ପୁତ୍ର ।

ଉଇଜ୍- ବି. ଆରୋଗ୍ୟ, ଆରାମ୍ ।
ଦୃ : ବୁଢ଼ା ବେମାର୍ ପଡ଼ିଥିଲେ । ସୁଜା ନେଲା ଉଦ୍‌ରୁ ଉଇଜ୍ ହେଲେନ ।

ଉଇଲ୍- ବି. ୧. ଉଲି, ସାନ ପିଆଜ ।
୨. ଇଚ୍ଛାପତ୍ର, ଇଂ. ୱିଲ୍ ।

ଉଇଲ୍ ମଘା- ବି. ପିଆଜ ସଂଢା ।

ଉଏ- ବି. ମକର, ବଉଳ ପରି ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ।

ଉଓ କରିବା- କ୍ରି. ଡାକ ଶୁଣି ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେବା, (ଔଷଧ) କାଟୁ କରିବା ।

ଉଁକ୍‌ଲା- ବି. ଆଂଙ୍କୁଳା ।

ଉଁଠା- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଅଭ୍ୟାସବଶତଃ ମାରିବାକୁ ହାତ ଉଠାଉଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଉଁଡ଼ାଇବା- କ୍ରି. ତଳେ ପଡ଼ିଥିବା କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଗୋଟାଇବା ।

ଉଁଦୁଲ୍- ବି. (ମେଘ) ଢାଂକିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଉକ୍‌ଚିବା- କ୍ରି. ସାବଧାନତା ସହ ଜିନିସ ଓହଳାଇବା, ଝୁଲାଇ ଦେବା ।

ଉକ୍‌ନିବା- କ୍ରି. ଓପାଡ଼ିବା, ଖୋଳିବା ।

ଉକ୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଂତି ହେବା ପାଇଁ 'ଅ' 'ଅ' କରିବା, ବାଂତି କରିବା ।
ଦୃ : ସେ ଟଁଟିଅ ଆଂଗ୍‌ଠି ଭରିକରି ଉକୁଛେ ।

ଉକ୍‌ବୁକା- ବି. ଅସ୍ୱସ୍ତି, ଉଦ୍‌ବେଗ, ଉକି ବା ବାଂତି ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହେଉଥିବା ଅନୁଭୂତି ।

ଉକ୍‌ବୁକାବା- କ୍ରି. ଅସ୍ୱସ୍ତି ବା ଉଦ୍‌ବେଗ ଅନୁଭବ କରିବା ।

ଉକ୍‌ବୁକି- ବି. ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥା ।

ଉକ୍‌ବୁକେଇବା- କ୍ରି. 'ଉକ୍‌ବୁକାବା' ଦେଖ ।

ଉକର୍- ବି. ଆୟର ।

ଉକ୍ରାବା- କ୍ରି. ସାମୂହିକ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଉତ୍ସବ ପାଇଁ ଚାଂଦା ଭେଦା ଆଦି ଆଦାୟ, ସଂଗ୍ରହ କରିବା ।

ଉକ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ୧. ବାଂତି କରିବା, ଉଦ୍‌ଗାର କରିବା । ୨. ରଣିର ପାଚକୁ ଫିଟାଇବା ।

ଉକାରି- ବି. ବାଂତି ଭାବ ।

ଉକାଲ୍- ବି. ବାଂତି ଉଦ୍‌ଗାର ।

ଉକି- ବି. ଅଇ, ବନନେଛା ।

ଉକିଆ- ବି. ଆଲୁଅ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ।

ଉକି ଉଠ୍‌ବା/ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଂତି ଉପକ୍ରମ ହେବା । ଦୃ : ଗୁଡ଼ାଖୁ ସୁଂଘ୍‌ଲେ ମୋର୍ ଉକି ଉଠ୍‌ସି ।

ଉକିଲ୍- ବି. ଆଇନଜ୍ଞ, ଓକିଲ ।

ଉକୁ- ବି. ଆରଂଭ ।

ଉକୁନ୍- ବି. ଉକୁଣି ।

ଉକୁର୍ ବୁକୁର୍- ବି. ବାଚନିକ ଶକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ, ଓଜର ଆପତ୍ତି, ବାଦ ପ୍ରତିବାଦ । ଦୃ : ସେ କିଛି ଉକୁର୍ ବୁକୁର୍ ନାଇଁ କରି ଦୋସ୍ ମାନିଗଲା ।

ଉକେଇ ଯିବା - କ୍ରି. କଂସା ବା ପିତଳ ବାସନରେ ଖଟା ଜିନିସ ବେଶି ବେଳ ରହିଲେ ରାସାୟନିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଯୋଗୁଁ ନଷ୍ଟ ହେବା ।

ଉକେନ୍- ବି. ଉକୁଣି ।

ଉକେନ୍ ମୁଡ଼ି- ବିଂ. ଯାହା ମୁଂଡରେ ଉକୁଣି ଥାଆନ୍ତି ।

ଉଖ୍‌ନାବା- କ୍ରି. ଓପାଡ଼ିବା, ଉପାଡ଼ିବା ।

ଉଖ୍ ମର୍‌ଦନ୍- ବି. ଉତ୍ପାତ ।

ଉଖ୍‌ରା- ବି. ୧. ଘରୋଇ କଥା ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା । ୨. ଉଖୁଡ଼ା, ଗୁଡ଼ରେ ପାକ ହୋଇଥିବା ଲିଆ ।

ଉଖ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ୧. ଆବୃତ ବସ୍ତୁକୁ ଅନାବୃତ କରିବା । ଦୃ : ଖାର୍ ଗଦା ଭିତ୍‌ରେ ଅଂଗରା ଅଛେ, ଉଖ୍‌ରାଲେ ବାହାର୍‌ବା । ୨. କୌଣସି ବିବାଦୀୟ, ବିସ୍ମୃତ ବା ଅବାଂଛିତ ବିଷୟ ଉତ୍‌ଥାପନ କରିବା । ୩. 'ଉକ୍‌ରାବା' ଦେଖ ।

ଉଖ୍‌ରିଯିବା- କ୍ରି. (ହାଟ) ଭାଂଗିଯିବା, ଶେଷ ହେବା ।

ଉଖଲ୍- ବି. ଲଜ୍ଜାଜନକ ବା ଅଯଥା କଥା ।

ଉଖଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଛ ଆଦିକୁ ଉପରକୁ ଟାଣି ସ୍ଥାନଭ୍ରଷ୍ଟ କରିବା । ୨. ଉତ୍ତାପ ଯୋଗୁଁ ରଂଧନପାତ୍ରରେ ଜଳ ସଂଚାଳିତ ହେବା ।

ଉଖ୍‌ଲା- ବିଂ. ୧. ମାଗଣା । ୨. ଘରୋଇ କଥା ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଉଖ୍‌ଲା ହେବା- କ୍ରି. ଅଗଂଭୀର ଭାବେ ବା ଉଶ୍ୱାସ ଭାବେ ଆତ୍ମବଡ଼ିମା ଦେଖାଇବା ବା ବ୍ୟବହାର କରିବା ।

ଉଖାଡ୍- ବି. ଔଦ୍ଧତ୍ୟ ।

ଉଖି- ବି. ଆଳ, ବାହାନା, ଛଳ, ନିମିତ୍ତ; ପୂର୍ବ କଳ୍ପିତ କାର୍ଯ କରିବାରେ ଯେଉଁ ତୁଚ୍ଛ ବା ଛୋଟ କଥା ବା ଘଟନାକୁ କାରଣ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ବା ଆଶ୍ରୟ କରାଯାଏ । ଦୃ : ପଢ୍‌ବାର ମନ୍ ନାଇଁତ ପିଲା ପେଟ୍ ଦୁଖୁଉଛେ ବଲି ଉଖି କାଢୁଛେ ।

ଉଖି/ଖୁନ୍- ବି. ଉକୁଣି ।

ଉଖୁଁ- ବି. ଔଷଧ ।

ଉଖୁଲା- ବିଂ. ଉଷ୍ମ, ସାମାନ୍ୟ ଉତପ୍ତ ।

ଉଖୁଲା- ବି. 'ଉଖ୍‌ଲା' ଦେଖ ।

ଉଖେର୍- ବି. ଉଦୂଖଳ, ହେମଦସ୍ତା, ଢିଂକି ଭରାଂଡି ।

ଉଗ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ମୂଷା, ଜିଆ ଆଦି ମାଟି ତଳେ ରହୁଥିବା ପ୍ରାଣୀ ମୁହଁରେ ମାଟି ଖୋଳି ଗାତର ଉପରଆଡ଼େ ଉଦ୍‌ଗାର କରିବା ।

ଉଗାଡ଼ି ଦେବା- କ୍ରି. ଅଜାଡ଼ି ଦେବା ।
ଉଗାର୍- ବି. ମଇଳା ଗଦା ।
ଉଘ୍ରା- ବିଂ. ପାଲଗା (ବସ୍ତ୍ର) ।
ଉଘ୍ରାବା- କ୍ରି. ଫିଟାଇବା, ଖୋଲିବା, ଅନାବୃତ କରିବା ।
ଉଘା- ବି. ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି ।
ଉଘାତୁଲା- ବି. ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି ।
ଉଘାବା- କ୍ରି. କଳିତକରାଳରେ ସଂପର୍କୀୟମାନଂକ ନାମରେ ଅପମାନଜନକ କଥା କହିବା । ଦୃ : ସତେ ଜେନ୍ତା ତୋର ବୁଆର୍ଗୀ ....
ଉଂଗ୍ଲା- ବି. ଜ୍ୱଳଂତ ଅଂଗାର । 'ଅଂଗ୍ରା' ଦେଖ । ଦୃ : ପୁଡ଼ା ଘା'କେ ଉଂଗ୍ଲା ସେକା ।
ଉଂଘା କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଦୁଇହାତ ପ୍ରସାରିତ କରି ଆଲିଂଗନ କରିବା ।
ଉଂଘେ- ବିଂ. ଦୁଇ ପ୍ରସାରିତ ହାତରେ ଧରିହେବା ପରିମାଣ । ଦୃ : ଉଂଘେ ପୁଆଲ୍ ।
ଉଁଚ୍- ବିଂ. ଉଚ୍ଚ ।
ଉଁଚ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଝିଅର ବିବାହ କରିବା ।
ଉଚ୍‌କା ଫାଂଦ୍- ବିଂ. ଫାଶି ଲଗାଇବା ପାଇଁ ରଶିର ଗଂଠି ।
ଉଚ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଉପରୁ ଝୁଲାଇବା, ଟାଂଗିବା ।
ଉଚ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଉପରୁ ଝୁଲିବା, ଉପରେ ଟାଂଗିହେବା ।
ଉଚ୍‌କି ହେବା- କ୍ରି. ଗଳାରେ ଫାଶିଦେଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା ।
ଉଚ୍‌କୁଣା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ବିନା କାରଣରେ ବା ସାମାନ୍ୟ କାରଣରେ ଉଲ୍ଲସିତ ହେବା, ଉଚ୍ଚକୁ କୁଦା ମାରିବା ।
ଉଚଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ମନ ନ ଲାଗିବା, ମନ ଭିନ୍ନ ହେବା ।
ଉଚ୍‌ଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଛାଲ ବା ଛାଲି ଉଠିଯିବା ।
ଉଚ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଚୋପା, ଚମଡ଼ା ଛଡ଼ାଇବା ।
ଉଚା- ବିଂ. ଉଚ୍ଚ, ଡେଂଗା ।
ଉଁଚାଇବା- କ୍ରି. ଟେକିବା; ଉଠାଇବା; ହାତ, ଠେଂଗା ଆଦି ଉଚ୍ଚ କରିବା ।
ଉଛନ୍- ବିଂ. ଅଧୀର ।
ଉଛନ୍ କାକର୍- ବିଂ. ଅତିଶୟ ମାନସିକ ଚଂଚଳତା ବା ଆଗ୍ରହ ।
ଉଛନା- ବି. ଘରର ଓଳି, ଛାତର ସର୍ବନିମ୍ନ ଧାର, ନଡ଼ା ଆଦିରେ ତିଆରି ଛାତର ଗଡ଼ାଣିଆ ଦିଗର ପ୍ରାଂତଭାଗ, ଯେଉଁଠାରୁ ବର୍ଷା ପାଣି ତଳକୁ ଛିଂଡିପଡ଼େ ।
ଉଛଲା- ବିଂ. ଲିଂଗାବରକ ଚର୍ମ ପଛକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଲିଂଗମୂଳ ଆଡ଼କୁ ସଂକୁଚିତ ହୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଉଛାବା- କ୍ରି. ଶଯ୍ୟାଦି ବିଛାଇବା ।
ଉଛାଲ୍- ବି. ଉଦ୍‌ବମନ, ସାଧାରଣତଃ 'ବାଁତି' (ବାଂତି) ସହିତ ବ୍ୟବହୃତ ଯୁଗ୍ମକାରକ ଶବ୍ଦ । ଦୃ : ବାଁତି ଉଛାଲ୍ ।
ଉଛୁର୍- ବି. ବିଳଂବ, ଡେରି ।
ଉଛୁର୍‌ରା- ବିଂ. ବିଳଂବ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ।
ଉଛୁଲ୍ ପୁଛୁଲ୍- ବିଂ. ଆଧାର ପାତ୍ରର ଧାରଣ କ୍ଷମତା ଅତିକ୍ରମ କରି ପଡ଼ିଯିବା, ଉଛୁଳି ପଡ଼ିବା ଭଳି ପରିମାଣ ।
ଉଛୁଲ୍ ମୁଛୁଲ୍- ବି. ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ, ଆନଂଦ ଗଦ୍‌ଗଦ ଭାବ ।
ଉଜନ୍- ବି. ଓଜନ ।

ଉଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୁଢ଼ି ଭାଜିବା ଆଗରୁ ଚାଉଳକୁ ହାଂଡିରେ ରଖି ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରେ ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା ।

ଉଜ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଉଜାଡ଼ିବା, ଓଲାରିବା, ଖଂଜାଯାଇଥିବା ବା ସଜଡ଼ା ହୋଇଥିବା ବସ୍ତୁମାନ ଟଣାଓଟରାକରି ଅସଂଲଗ୍ନ କରିଦେବା କିଂବା ଭାଂଗିରୁଜିଦେବା ।
ଦୃ : କଚ୍‌ରି ପାଖର୍ ବେଆଇନ୍ ଝୁଁପ୍‌ଡ଼ି ଆଉର୍ କୁଡ଼ିଆସବୁ ପୁଲିସ୍‌ବାଲାମାନେ ଉଜ୍‌ରାଇଦେଲେ ।
ଯେ କୌଣସି ସଜ୍ଜିତ ସ୍ଥିତିକୁ ଅସଜ୍ଜିତ କରିଦେବା । ଦୃ : ଜୁଡ଼େଇ ବନେ ନାଇଁହେଇ ବଲିକରି ଦୁଇଫୁଟ୍ କାଁଥି ଓଉର୍‌ସିଅର୍ ବାବୁ ଉଜ୍‌ରାଇଦେଲେ ।

ଉଜଲ୍- ବିଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଆଲୋକିତ, ସଫା ।

ଉଁଜ୍‌ଲା- ବି. ଆଂଜୁଳା ।

ଉଜାଗର୍- ବି. ଅନିଦ୍ରା, ଶିବରାତ୍ରି ପରି ପୁଣ୍ୟତିଥିର ବିଧିରକ୍ଷାଘଟିତ ରାତ୍ରି ଜାଗରଣ ।

ଉଜାର୍- ବି. ଫସଲ ବା ଫସଲ ହେଉଥିବା ସ୍ଥାନ (ବାଡ଼ି ବଗିଚା)ର କ୍ଷୟକ୍ଷତି ସାଧନ । ଦୃ : ଆମର୍ ବାଡ଼ିକେ ଗାଏମାନେ ସମିଆସ୍‌ଲେ ଜେ ବାଡ଼ିଟା ଉଜାର୍ ହେଇଯାଇଛେ ।

ଉଜାବା- କ୍ରି. ୧. ଉଦ୍‌ଯାପନ କରିବା (ବ୍ରତାଦି) । ୨. ଗୋଟିଏ ଡଟ୍‌କୁ ବା ବାହାରକୁ କରିଦେବା । ଦୃ : ଘର୍ ବନ୍‌ଢେଇକରି କଚ୍‌ରା ଉଜେଇ ଦିଅ ।

ଉଜିଏର୍- 'ଉଜାର୍' ଦେଖ ।

ଉଜିବା- କ୍ରି. ୧. ସମାପନ କରିବା, ତ୍ୟାଗ କରିବା, ଉଦ୍‌ଯାପନ କରିବା । ୨. ଉପୁଜିବା, କୂପ ଗର୍ଭରୁ ଜଳ ଝରିବା । ୩. 'ଉଜାବା' ଦେଖ ।

ଉଜୁଗ- ବି. ଉଦ୍‌ଯୋଗ, ଉଦ୍ୟମ ।

ଉଜୁଂଟୁରି- ବି. ଶ୍ୱାସରୋଧ ଯୋଗୁଁ ବିବ୍ରତାବସ୍ଥା, ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହେବା ଭଳି ଅନୁଭୂତି ।

ଉଜୁରାଇବା- କ୍ରି. ଭାଂଗିବା, ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କରିବା, 'ଉଜ୍‌ରାବା' ଦେଖ ।

ଉଜୁଲି ପଖ୍- ବି. ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ।

ଉଜେର୍- 'ଉଜାର୍' ଦେଖ ।

ଉଝ୍‌ନିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଆଧାରସ୍ଥିତ ବସ୍ତୁକୁ ତଳଉପର କରିବା ପାଇଁ କିଂବା ଆଧାରର କ୍ଷୁଦ୍ରାତିକ୍ଷୁଦ୍ର ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଆଧାରକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଧରି ହଲାଇବା ।
ଦୃ : ତଳର୍ ଧାନ୍ ସିଝିଆସ୍‌ଲାନ, ଇହାଦେ ଉଝ୍‌ନିଦେଲେ ଉପରର୍ ଧାନ ଭିଲ୍ ସିଝିଜିବା ।
ଧାନ ବସ୍‌ତାଟାକେ ଉଝ୍‌ନିଦେଲେ ଆଉର୍ ପାଁଚ୍ କେଜି ଧାନ୍ ଧର୍‌ବା ।

ଉଝ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ମଇଳା କାଢ଼ିବା, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଓ ପରିଷ୍କାର କରିବା ।

ଉଝାଟ୍- ବିଂ. ସଫା, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଉଝୋଲ୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଠକିବା ।

ଉଝୋଲି ଦେବା- କ୍ରି. ଭର୍ତ୍ତିପାତ୍ରରୁ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଫିଂଗି କମ୍ କରିବା ।

ଉଝିବା- 'ଉଜ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଉଂଜ- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆରେ ତିଆରି ମାଛଧରା ଉପକରଣ, ଏହାକୁ ଅଳ୍ପ ପାଣିରେ ଥୋଇ ମାଛ ଧରାଯାଏ ।

ଊଂଝା- ବିଂ. ଅନ୍ୟ ।

ଊଟୁ- ବି. ମାଟିରେ ରହୁଥିବା ଛୋଟ କୀଟ ବିଶେଷ ।

ଊଟୁଲ୍‌ଟୁଲିଆ- ବିଂ. ଅଦୃଢ଼ ଭାବରେ ସ୍ଥିତ, ଟଳଟଳ ହେଉଥିବା, ସର୍ବଦା ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ ହେବାର ଆଶଂକାଯୁକ୍ତ ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ । ଦୃ : ଊଟୁଲ୍‌ଟୁଲିଆ ପଖନ୍ ଉପ୍‌ରେ ବସିଛୁ, ଝିଟି ପଡ଼ବୁ ।

ଊଟୁସ୍‌ପୁଟୁସ୍- ବି. ଆବଶ୍ୟକତାରୁ ଅଧିକ ଭୋଜନ ଯୋଗୁଁ ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ଅନୁଭୂତି ।

ଊଠ୍‌ଘ/ଘନ୍- ବି. ପ୍ରଶ୍ରୟ, ଆଶ୍ରୟ, ନିମିତ୍ତ ।

ଊଠ୍‌ବସ୍- ବି. ଉଠାବସା, ହଂତସଂତ, ହଇରାଣ । ଦୃ : ମୋର ଟଁକା କେତେଟା ସୁଝି ଦେବାର ଲାଗି ସେ ମତେ ଊଠ୍‌ବସ୍ କରିଦେଲାନ ।

ଊଠ୍‌ମନ୍- ବି. ଉପବାସର ପୂର୍ବଦିନ ପାଳନୀୟ ଅଧିବାସ ।

ଊଠା- 'ଉଁଠା' ଦେଖ ।

ଊଠାନ୍/ନି- ବି. ୧. ଉଠିଆସୁଥିବା ବାଥ । ୨. ଉଠାଣି, କ୍ରମଉଚ୍ଚ ପଥ ।

ଊଠାପଟକ୍- କ୍ରି. ଉପରକୁ ଟେକି ତଳେ କଚାଡ଼ିବା (କୁସ୍ତି ବେଳେ) ।

ଊଠି- ବି. କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ବସ୍ତୁ ବା ସ୍ଥାନର ପ୍ରାଂତଭାଗ । ଦୃ : ଆରେ ପିଲାଟା ରଂଗି ରଂଗି ପିଁଢାର୍ ଊଠି ତକ୍ ଆଏଲାନ, ନେଇ ଜ, ନାଇଁ ହେଲେ ପଡ଼ିଜିବା ।

ଊଠିଆ- ବିଂ. ଅଗ୍ରଜ (ଭାଇ) ।

ଊଠିଆରି- ବି. ଅଂତୁଡ଼ିଶାଳରୁ ପ୍ରସୂତିର ଉଠିଆସିବା ପ୍ରଥାଭିତ୍ତିକ ବିଧିବିଧାନ ।

ଊଠିଆସିଠିଆ- ବିଂ. ଜ୍ୟେଷ୍ଠ-କନିଷ୍ଠ ।

ଊଠୁନ୍- କ୍ରି. ଉଠଂତୁ ।

ଊଠୁନ୍ ବସୁନ୍- ବିଂ. ଦୋଷ ଥାଉ ବା ନଥାଉ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାମ ପାଇଁ ସର୍ବଦା । ଦୃ : ସାସୁ ବୁଢ଼ି ବହୁ ବୁପ୍‌ରିକେ ଊଠୁନ୍ ବସୁନ୍ ଗାଲି ଦଉଥିସି ।

ଊଠେନ୍- ବି. ୧. ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାର ସଂତାନକୁ ନିଦରୁ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ମାଆମାନେ ବୋଲୁଥିବା ପ୍ରଭାତୀ ଗୀତ । ୨. 'ଉଠାନ୍' ଦେଖ ।

ଊଡଂଗ୍- ବି. ଅନାବଶ୍ୟକ ଅତିଶୟୋକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଊଡ୍‌ନା- ବି. ଉଡ଼ାଇଦେବା । (ପକ୍‌ନା-ଊଡ୍‌ନା ଯୁଗ୍ମଶବ୍ଦ)

ଊଡ୍‌ବେଲ୍ ଗୁଡ୍‌ବେଲ୍- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ସମୟ ଅସମୟ । ଦୃ : ଊଡ୍‌ବେଲ୍ ନାଇଁ ଗୁଡ୍‌ବେଲ୍ ନାଇଁ ପିଲାଟା ହରମିସା ଖାଏମି ଖାଏମି ହଉଥିସି ।

ଊଡ୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ବାସ୍ତବତାକୁ ଏଡ଼ାଇଦେଇ ନିଜ କଥାର ଜିଦ୍ ଧରିବା, ଅନ୍ୟର ଅଜ୍ଞାତରେ ପଳାୟନ କରିବା ।

ଊଡ୍‌ସା- ବି. ଓଡ଼ିଶାର ପୁରୀ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ।

ଊଡ୍‌ସୋ- ବି. ଉଡ଼ଶ, ଛାରପୋକ ।

ଊଡ଼ାନ୍- ବି. ଉଡ଼ିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଊଡ଼ାବା- କ୍ରି. ୧. ଉଡ଼ାଇବା । ୨. କୁଲା ଦ୍ୱାରା ଧାନ ଆଦିରୁ ପୋଲ ଆଦି ଧୁକି ବାହାର କରିବା । ୩. ଅପବ୍ୟୟ କରିବା । ୪. କାହାରି କଥାରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଇ ବିଦ୍ରୂପ ସହକାରେ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବା ।

ଊଡ଼ିଆ- ବି. ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକ, ଜନଜାତି ବିଶେଷ ।

ଉଡ଼ିଦେବା- କ୍ରି. ଶସ୍ୟାଦି ପଛାଇବା ।

ଉଡ୍ଡେନ୍- ବି. କରଜ ଆଣି ପରିଶୋଧ ବାବଦରେ ମହାଜନକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ପାଇଁ ଜମି କମାଣି କରିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦେବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଉଡ୍ଡେନ୍‌ବାଜ୍- ବି. ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚଶୀଳ, ଅପବ୍ୟୟୀ ।

ଉଢ୍ନା- ବି. ଓଢ଼ଣା, ଅବଗୁଂଠନ, ଯାହା ଘୋଡ଼େଇହୁଅଂତି ।

ଉଢ୍ନି- ବି. ଘୋଡ଼ିହେବା ବସ୍ତ୍ର ।

ଉଢ୍ବା- କ୍ରି. ଘୋଡ଼ିହେବା, ପିଂଧିବା ।

ଉଢ଼ା- ବି. ବସ୍ତ୍ରାବରଣ, ଘୋଡ଼ାଇହେବା ବସ୍ତ୍ର । ପାଛୁଡ଼ା, କଂବଳ ଆଦି ।

ଉଢ଼ାବା- କ୍ରି. ବସ୍ତ୍ରାଦି ଦ୍ଵାରା ଘୋଡ଼ାଇବା ।

ଉଢୁଲ୍- ବି. ମେଘମୁକ୍ତ ଅବସ୍ଥା ।

ଉଁଢୁରେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଭୁଲ୍ କଥା ବାରଂବାର କହି ଠିକ୍ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ।

ଉଁଢୁଲାବା- କ୍ରି. ଗଡ଼େଇ ପକାଇବା ।

ଉଁଢୁଲିବା- କ୍ରି. ଲୋଟିବା, ଗଡ଼ିବା, ଭୂମିରେ ଲୁଂଠିତହେବା ।

ଉଁଢୁଲି ପଡ୍ବା- କ୍ରି. ଢଳିପଡ଼ିବା, ଟଳିପଡ଼ିବା ।

ଉଁଢ଼ାବା- କ୍ରି. ତଳେ ପଡ଼ିଥିବା ଜିନିସ ଗୋଟାଇବା ।

ଉଁଢ଼ିବା- କ୍ରି. (ପକ୍ଷୀ) ଡିଂବ ଉଷୁମାଇବା ।

ଉତ୍କା- ବି. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଗତିରେ ଡିଆଁ ।

ଉତ୍କାବା- କ୍ରି. (ଘାଆର ବକଳା ଭଳି) ଉପରର ବହଳ କଠିନ ଆସ୍ତରଣକୁ ଛଡ଼ାଇବା ।

ଉତ୍କିବା- କ୍ରି. ୧. ଟେକଡ଼ା ଛାଡ଼ିବା, ତାଓ୍ୱାରେ ପିଠା ଲେଉଟାଇବା । ୨. ଲିପ୍ତ ହୋଇଥିବା ବସ୍ତୁ ବା ଲେପ ଛାଡ଼ିପଡ଼ିବା ।

ଦୃ : ସିମେଂଟ ପଲସ୍ତରାକେ ଉଦା କରି ଥୁଡ଼େ ଦିନ୍ ନାଇଁ ରଖିଲେ ଉତ୍କିପଡ୍ବା ।

୩. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଗତିରେ ଡିଆଁ ମାରିବା ।

୪. ଯୌବନମତ୍ତତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ଉତ୍ରା- ବି. ଅବରୋହଣ ।

ଉତ୍ରାଇବା- କ୍ରି. (ଗାଈ) ଗର୍ଭଧାରଣ କରିବା ।

ଉତ୍ରିବା- କ୍ରି. ୧. କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥିତିରୁ ନିମ୍ନ ସ୍ଥିତିରେ ଥୋଇବା । ୨. ନକଲ କରିବା ।

ଉତ୍ରାବା- କ୍ରି. ୧. ଓହ୍ଲାଇବା, ଅବରୋହଣ କରିବା । ୨. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଆଧାରରୁ ଉଛୁଳିପଡ଼ିବା ।

ଉତ୍ରିଯିବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭପାତ ହେବା ।

ଉତ୍ରୁ/ରୁଁ- ଅ. ଉତ୍ତାରୁ, ପରେ ।

ଉତ୍ରେନ୍- ବିଂ. ଗଡ଼ାଣି, କ୍ରମନିମ୍ନ ପଥ ।

ଉତାତୁଆ- ବିଂ. ଥରକୁ ଥର ।

ଉତାଧୁରଲା- ବିଂ. ଲାଗ୍ ଲାଗ୍, ଅନବରତ, ତହାକୁ ତୁହା ।

ଦୃ : ଉତା ଧୁରଲା ପାଏନ୍ ବର୍ସୁଛେ ।

ଉତାରକେ ଉତାର୍- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ, ଦଳ ପରେ ଦଳ, କ୍ରମଶଃ ।

ଦୃ : ଆମର୍ ଘରକେ ଉତାରକେ ଉତାର୍ କୁଲୁଆଁ ଅସୁଛନ୍ ।

ଉତିଏଲ୍ ହେବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହେବା ।

ଉତିବା- କ୍ରି. ଉଛୁଳିବା, ଅଧିକ ଉତ୍ତପ୍ତ କ୍ଷୀର ଉତୁରିପଡ଼ିବା ।

ଉତିଯିବା- 'ଉତିବା' ଦେଖ ।

ଉତୁକିରା- 'ଉଟୁ' ଦେଖ ।

ଉତୁର୍ ଛଲିଆ- ବିଂ. ବୃଥା ଆଡ଼ଂବର ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ।

ଉତୁର୍‌ବା- କ୍ରି. ବିବାହ ସଂବଂଧ ପାଇଁ ପୁତ୍ର ପକ୍ଷ କନ୍ୟାଘରେ କନ୍ୟା ଦେଖା, କଥାବାର୍ତାଦି ପାଇଁ ପହଂଚିବା ।

ଉତୁରାଇବା- କ୍ରି.(ପଶୁ) ଗର୍ଭଧାରଣ କରିବା ।

ଉଦ୍‌କିବା- 'ଉତ୍‌କିବା' ଦେଖ ।

ଉଦ୍‌ବା- ଉଇଁବା, ଉଦିତହେବ, (ବେଲ୍ ଉଦା = ସୂର୍ଯୋଦୟ)

ଉଦ୍‌ମ୍‌ଧାଙ୍ଗା- ବିଂ. ଯେ ନବୁଝି ବିଚାରି କାର୍ଯ କରେ ।

ଉଦ୍‌ମାବା- କ୍ରି. ଅସଂଯତ ଭାବରେ ହାତ ଗୋଡ଼ ଛାଟି, ଡ଼ିଆଁ ମାରି ଉଦକ (ପାଣି)ରେ ଅତିରିକ୍ତ ଅବଗାହନ କରିବା ।

ଉଦ୍‌ମୁଦା- ବି. ପହଁରା ଜାଣି ନଥିବା ଲୋକର ପାଣିରେ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହେବା ଅନୁଭୂତି; ଅନ୍ୟ କାରଣଜନିତ ଅନୁରୂପ ଅନୁଭୂତି । (କ୍ରି. ଉଦ୍‌ମୁଦା ଲାଗ୍‌ବା) ।

ଉଦ୍‌ମୁଦାବା- 'ଉଦ୍‌ମାବା' ଦେଖ ।

ଉଦର୍ କୁଲିଆ- ବିଂ. କେବଳ ଉଦର (ପେଟ) ପୂରଣକୁ ହିଁ ଯେ ନିଜର ଧର୍ମ ମନେ କରେ, ଛାତି ଅଜାତି ନିର୍ବିଶେଷରେ ଯେ ଖାଦ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରେ ।

ଉଦ୍‌ରି- ବି. ବୃହତ୍ ଧାନକୋଠ, ଶସ୍ୟାଗାର ।

ଉଦ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଅଂଶ ବିଶେଷ ଫାଟିଯାଇ ବା ଦୀର୍ଣହୋଇ ପଡ୍ ନପଡ୍ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା କିଂବା ପଡ଼ିଯିବା ।

ଦୃ : ପାଏନ୍ ମାଡ୍ ଖାଇକରି ଇ କାଁଥିର୍ ଖଁଡେ ଉଦ୍‌ରିଜାଇଛେ ।

ଉଦ୍/ଧ୍‌ଲିଆ- ବି. ରୀତିମତ ବିବାହ ନକରି ବୈବାହିକ ଜୀବନଯାପନ କରିବା ପ୍ରଥା, ଅବୈଧ ସହବାସ ପାଇଁ ପ୍ରଣୟୀ ଓ ପ୍ରଣୟିନୀର ଗୋପନ ଗୃହତ୍ୟାଗ ଓ ଅନ୍ୟତ୍ର ଅବସ୍ଥାନ ।

ଉଦ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଡିଆଁ ମାରିବା ।

ଉଦା- ବିଂ. ଓଦା, ଆର୍ଦ୍ର ।

ଉଦିଆଁ- ବିଂ. ଉଦିତ ହୋଇଥିବା, ଉଦୟମାନ ।

ଉଦିଆନ୍(ହୋଇଯିବା)- ବିଂ. ନାଚାର, ନିରାଶ୍ରୟ ।

ଉଦିଆପନ୍- ବି. (ଧର୍ମକର୍ମାଦି) ଉଦ୍‌ଯାପନ ।

ଉଦିନିଆ- ବିଂ. ଅଦିନିଆ ।

ଉଦିବା- କ୍ରି. ଉଇଁବା, ଉଦୟ ହେବା ।

ଉଦୁଆ- ବିଂ. ମେଲା ।

ଉଦୁମ୍- ବି. ଉଷ୍ଣତା ।

ଉଦୁରଛା- ବିଂ. ଉଗ୍ର, ଉଦ୍ଧତ, ଅସଂଯତ, ଉତ୍ପାତିଆ (ସ୍ତ୍ରୀ. ଉଦୁର୍‌ଛେନ୍) ।

ଉଦୁରଛିଆ- 'ଉଦୁର୍‌ଛା' ଦେଖ ।

ଉଦୁର୍ ଭୁସୁର୍- ବି. ଅପବ୍ୟୟ ।

ଉଦୁରମାତ୍- ବିଂ. ଅସଂଭାଳ, ଉଦ୍ଧତ, ଅମାନିଆ ।

ଉଦେ- ବି. ଉଦୟ ।

ଉଦେଅସ୍ତ୍- ଅ. ସର୍ବଦା ।

ଉଦେଇହେବା- କ୍ରି. ଆଉଜିବା ।

ଉଧ୍‌ମାଇବା- କ୍ରି. ବାଡ଼େଇ କଚାଡ଼ିହୋଇ, ଗାଧୋଇବା ବେଳେ ନଈ ପୋଖରୀ ପାଣିରେ ଉତ୍ପାତ କରିବା ।

ଉଧ୍‌ରିବା- କ୍ରି. (ନିଆଁ) ଉପରକୁ ଉଠିବା ।

ଉଧ୍‌ଲିଆ- 'ଉଦ୍‌ଲିଆ' ଦେଖ ।

ଉଧ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ୧. ଅନ୍ତକୁ ଅଧିକ ମନେ କରି ଦେଖେଇହେବା, ଡେଇଁବା ।
୨. 'ଉଦ୍‌ମାବା' ଦେଖ ।

ଉଧିଲେଇବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନିକ୍ଷେପ କରି ତାହା ଖସିପଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ଧରିବା ।

ଉଧା- ବି. ବାଡ଼ ଆଦିକୁ ଆଶ୍ରୟ ଦେଇ ବାଂଧି ମଜ୍‌ବୁତ୍ କରିବା ପାଇଁ ପୋତା ହୋଇଥିବା ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଖଂବ ।

ଉଧାମୁଲ୍- ବି. ମୁଖ୍ୟ ଖଂବ ।

ଉଧାର୍- ବି. ଅଧମର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅର୍ଥ ବା ବସ୍ତୁ ଗ୍ରହଣ । (ବିପ : ନଗଦ୍)

ଉଧାରି- ବି. ଋଣଭିତ୍ତିକ ବସ୍ତୁ ବା ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ ।

ଉଧି- ବି. ଶଗଡ଼ର ଅଖ ଓ ଦଂଡା ମଝିରେ ଲାଗୁଥିବା ପଟା ।

ଉଧୁଲିବା- କ୍ରି. ହାତ ଗୋଡ଼ ଅବୟବାଦି ଛାଟିପିଟି ହୋଇ ଗାଧୋଇବା ।

ଉନ୍- ବି. ପଶୁଲୋମ, ପଶମ ।

ଉନ୍‌ଜା- ବିଂ. ଅନ୍ୟ ।

ଉନ୍‌ଡାବା- କ୍ରି. ୧. ତଳେ ପଡ଼ିଥିବା ବସ୍ତୁ ଗୋଟାଇବା । ୨. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବଳପୂର୍ବକ ତଳେ ପକାଇବା ।

ଉନ୍‌ମୁନାବା- କ୍ରି. ନିରବ, ନିରୁତ୍ତର ରହିବା ।

ଉନ୍‌ମୁନି- ବିଂ. ଏକୁଟିଆ, ନିଛାଟିଆ ।

ଉନା- ବିଂ. ଊଣା, ଅଳ୍ପ, ଅଯଥେଷ୍ଟ ।

ଉନାପୁରା- ଅ. ପ୍ରାୟ, କମ୍ ସେ କମ୍ ।

ଉନି- ବିଂ. ପଶମ ନିର୍ମିତ, ପଶମୀ ।

ଉନିଆ- ଅ. ଅନ୍ୟ, ଅଲଗା ।

ଉନିଦ୍‌ରା- ବି. ଅନିଦ୍ରା, ନିଦ୍ରାଳୁଭାବ ।

ଉପ୍‌କାବା- କ୍ରି. କଥା ବାହାର କରିବା ।

ଉପ୍‌କିବା- କ୍ରି. ୧. ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ନଯାଇ ଉପରଆଡ଼କୁ ଉଠିଆସି ଭାସିବା ।
ଦୃ : ସୋଲ୍‌କେ ପାନିଥି ବୁଡ଼େଇକରି ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଉପ୍‌କିପଡ଼୍‌ସି, ଲୁହା ବୁଡ଼ିଜାଏସି । ୨. କୌଣସି ପ୍ରାଣୀ ବା ବସ୍ତୁର ଅଂଗ ବା ଅଂଶବିଶେଷ ତାହାର ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ତର ଅପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଚ ହେବା, ଫୁଲିବା ।
ଦୃ : ବାବୁର୍ ମାଙ୍ଗ୍‌ଟା ଭିତର୍‌କେ ପସିଜାଇଛେ, କପାଲ୍‌ଟା ଉପ୍‌କିପଡ଼ିଛେ ।

ଉପଂଗେର୍- ବିଂ. ନିଜର ବିଭବ ବା ସମୃଦ୍ଧି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଉପ୍‌ଟାବା- କ୍ରି. ପାକସ୍ଥଳୀରୁ ଜଳୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରଆଡ଼କୁ ଗତିକରି ପାଟିରେ ଅତିରିକ୍ତ ଜଳୀୟଭାବ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ଓ ବାଂତି ମାଡ଼ିବା ।

ଉପ୍‌ଜନ- ବି. ଉପାର୍ଜନ ।

ଉପ୍‌ଜିବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କରି ଝରିବା ।
ଦୃ : ଇ କୁଆଁଥିଁ ଦିନ୍‌କ ହାତେ ପାଏନ୍ ଉପ୍‌ଜିସି ।

ଉପ୍‌ଡେଙ୍ଗେଗର୍- ବିଂ. ଉଦ୍ଧତ ।

ଉପର୍- ବି. ବମନ, ବାଂତି ।

ଉପର୍ ଉପର୍- ବି. ପଲ୍ଲବଗ୍ରାହିତା ।

ଉପରଛଲିଆ- ବିଂ. କୌଣସି ବିଷୟରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ନହୋଇ ଉପରେ ଉପରେ ।

ଉପର୍‌ମୁହାଁ- ବିଂ. ନିଜକୁ ବଡ଼ ବୋଲି ଭାବୁଥିବା ଲୋକ ।

ଉପ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ବାହାରିଆ, ଅଧିକା, ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ, ସହଜରେ ।

ଉପ୍‌ରେନ୍- ବି. ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱବସ୍ତ୍ର ।

ଉପ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. କଥା କହି ଟେକାଟେକି କରିଦେଲେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସେଇ କଥାରେ ଭାସିଯାଏ ।

ଉପ୍ଲିବା- କ୍ରି. ଭାସିବା, କୁରୁଳିଉଠିବା, (କ୍ଷୀର ଆଦି) ଆଧାରରୁ ଉତୁରିପଡ଼ିବା ।

ଉପସ୍‌ଟମ୍- ବି. ବଦମାସି ।

ଉପସ୍‌ଟମିଆ- ବିଂ. ବଦମାସ, ଗର୍ବୀ ।

ଉପାସି- ବିଂ. ଉପବାସ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଉପି- ବି. ମଥାର ଗୁପି ।

ଉପେ- ବି. ୧. ଉପାୟ । କ୍ରି. ୨. ବଳେ, ଲାଗେ । ଦୃ : ମନ୍ ଲାଗିଁ ଉପେ ।

ଉପେଟଙ୍କର୍- ବି. ଉପାୟ କୌଶଳ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଉଫର୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଉପରୁ ତଳେ ପଡ଼ି ବିଂଦୁ ବିଂଦୁ ହୋଇ ଛିଟ୍‌କିବା ।

ଉଫ୍‌ରିଙ୍କରି ମର୍‌ବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ କୌଣସି ଜ୍ଞାତ କାରଣ ନଥାଇ ମରିବା ।

ଉଫ୍‌ଲା- ବିଂ. ଉଶ୍ୱାସ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ, ଆତ୍ମପ୍ରଶଂସାକାରୀ ।

ଉଫ୍‌ଲାପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ଉପଯାଚକ ଭାବରେ କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ବାହାରିବା କିଂବା ମତପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଉଫୁ କର୍‌ବା- କ୍ରି. କନାବିଂଡାରେ ପାଟିର ପବନ ଛାଡ଼ି ଆଖିରେ ସେକ ଦେବା, ଏହି ଉପାୟରେ ଚକ୍ଷୁଜ୍ୱାଳା ଶାଂତ କରିବା ।

ଉଫେର୍- ବି. ବଡ଼ ବନ୍‌ସି କଂଟା ।

ଉବ୍‌ଗାର୍- ବି. ଉପକାର ।

ଉବ୍‌ଗାରିଆ- ବିଂ. ଉପକାରୀ ।

ଉବ୍‌କିବା- 'ଉପ୍‌କିବା' ଦେଖ ।

ଉବ୍‌ଜିବା- 'ଉପ୍‌ଜିବା' ଦେଖ ।

ଉବ୍‌ଝୁରା- ବିଂ. ବିରକ୍ତ ।

ଉବ୍‌ଡ଼ା- ବିଂ. ପାତ୍ରାଦି ତଳମୁହାଁ ହୋଇଥିବା ।

ଉବ୍‌ଡ଼ା ପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ଆଗଭର ହେବା, ଉପରେ ପଡ଼ି କରିବା ।

ଉବ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ପାତ୍ରାଦି ଓଲଟାଇ ତଳମୁହାଁ କରି ରଖିବା ।

ଉବ୍‌ରା- ବି. ଦେବଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ ସମର୍ପଣ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ।

ଉବ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ବଳିବା, ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିବା ।

ଉବାଟ୍- ବି. ଅବାଟ, ଅପଥ ।

ଉବାଟିଆ- ବିଂ. ଅବାଟରେ, ଅପଥରେ ।

ଉବୁରି ପଡ଼ୁବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଜିନିସ ବା ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବା ସକାଶେ ଉତ୍କଂଠା ସହକାରେ ବହୁଲୋକ ମାଡ଼ିଆସିବା । ଦୃ : ରଥ ଜାତ୍‌ରା ଦେଖିବାର୍ ଲାଗି ଲୋକ୍ ଉବୁରି ପଡ଼ୁସନ୍ ।

ଉବୁରିବା- କ୍ରି. ୧. ସୁପ୍ତାବସ୍ଥାରୁ ହଠାତ୍ ଉଠି ଜାଗ୍ରତ କ୍ରିୟା ଦେଖାଇବା । ୨. ବର୍ତ୍ତିଯିବା, ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ।

ଉବେଳିଆ- ବିଂ. ଅବେଳ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସମୟ । ଦୃ : ଉବେଲିଆ ଗାଧିଲେ ଲସମ୍ ହେବା ।

ଉଭ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ତେଜିବା, ରଗାଇବା ।

ଉଭିଯିବା- କ୍ରି. ଉଭେଇଯିବା, ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯିବା ।

ଉଭୁରିବା- କ୍ରି. ଜିଦ୍ କରି ରାଗିବା ।

ଉଂଭେଇବା- କ୍ରି. ଅର୍ଧପକ୍ୱ ବା ଅପକ୍ୱ ଫଳକୁ ପକ୍ୱ କରିବା ନିମଂତେ ହାଂଡି ବା ମାଠିଆ ମଧ୍ୟରେ ପତ୍ରକୁଟା ଦେଇ କିଂବା ଶସ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ରଖିବା ।

ଉମ୍‌ଡ଼ି ଆସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଠେଲିପେଲି ପଶି ଆସିବା ।

ଉମ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଆବେଗ ପ୍ରଣୋଦିତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।
ଉମର୍‌- ବି. ଆୟୁଷ, ବୟସ ।
ଉମ୍‌ରା- ବିଂ. ଅବାଧ୍ୟ ।
ଉମୁନ୍‌ଗୁପ୍‌- ବି. ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତଚିତ୍ତ ।
ଉମୁନ୍‌ଗୁମୁନ୍‌- ବି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସକାଶେ ଦ୍ୱିଧାଯୁକ୍ତ ଭାବ ।
ଉମେଇ ଦେବା- 'ଉଂଭେଇବା' ଦେଖ ।
ଉର୍‌କୁରା/ଲା- ବି. ଅଇଁଠ ବା ଅଇଁଠା ପତ୍ରାଦି ପକାଇବା ପାଇଁ ଅଗଭୀର ଗାତ ।
ଉର୍‌ଗୁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ମାଟି ଉପରେ ଓଟାରି ଓଟାରି ନେବା ।
ଉର୍‌ଘା- ବି. ଅନିଦ୍ରାଜନିତ କ୍ଳାନ୍ତି, ଅର୍‌ଘା ।
ଉର୍‌ଘା ବଥା- ବି. ଅନିଦ୍ରା ହେତୁ କ୍ଳାନ୍ତିଜନିତ ବ୍ୟଥା ।
ଉର୍‌ଂଗା ଉର୍‌ଂଗି- ବି. ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୁଲାବୁଲି ।
ଉର୍‌ଂଗା ବୁଲା- ବି. ଶିକାରୀମାନେ ଜନ୍ତୁକୁ ମାରିପାରିବା ଭଳି ସୁଯୋଗ ପାଇବା ପାଇଁ କରୁଥିବା ବନ ବିଚରଣ ।
ଉର୍‌ଂଗିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବସ୍ତୁପ୍ରାପ୍ତି ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ସମ୍ମାନହୀନ ଭାବରେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା, ନିର୍ଲ୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ ଚାକିରହିବା । ଦୃ : ଭୁଖା ଭୁଜି ପାଖେଁ ଉର୍‌ଂଗୁଥିସି ।
ଉର୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଗଛର ପ୍ରଶାଖାରୁ ଆଂଗୁଠି ଓ କରତଳ ଦ୍ୱାରା ଏକାବେଳକେ ଅନେକ ପତ୍ର, ଫୁଲ ଆଦି ଓଟାରି ଛିଂଡାଇଆଣିବା ।
ଉର୍‌ମାଲ୍‌- ବି. ରୁମାଲ୍‌, ହାତକେନା ।
ଉର୍‌ରେ- ଧ୍ୱ. ତାଚ୍ଛଲ୍ୟସୂଚକ ଧ୍ୱନି ।
ଉର୍‌ଲବା- 'ଉର୍‌ଡ଼ିବା' ଦେଖ ।
ଉର୍‌ଲା ଉର୍‌ଲା- ବିଂ. ଘନଘନ, ବାରଂବାର । ଦୃ : ଆମର ଘର୍‌କେ ଉର୍‌ଲା ଉର୍‌ଲା କୁଲୁଆଁ ଆସୁଛନ୍‌ ।
ଉର୍‌ଲିବା- 'ଉର୍‌ଡ଼ିବା' ଦେଖ ।
ଉରା- ବି. ଟାଳଘରର ଛାତରେ ଯେଉଁ କାଠ ଉପରେ ଶେଣି ଯାଏ, ନିଜ ଉରଃ (ଛାତି) ଉପରେ ଛାତକୁ ଧାରଣ କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏ ନାମ ।
ଉରାଟ୍‌- ବି. ବଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ, ଉଗ୍ରତା, ଚଂଡତା ।
ଉରାଟି- ବି. ଔଦ୍ଧତ୍ୟ ।
ଉରାଟିଆ- ବିଂ. ବଳ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ।
ଉରାନ୍‌ପଡ଼ି- ବି. ଛାତରେ ଶେଣିଧାରକ ଛକିଦିଆ କାଠ ।
ଉରି- ବି. ବିବାହାଦିରେ ନିମଂତ୍ରିତ ହୋଇ କର୍ତାଂକ ଘରେ ରହିଥିବା କୁଣିଆଁ ଓ ବଂଧୁବାଂଧବ ସମୂହ ।
ଉରିବାଉରି- ବି. ପାରିବାରିକ ଉତ୍ସବକୁ ନିମଂତ୍ରିତ ନିକଟ ସଂପର୍କୀୟ ଅତିଥିବୃଂଦ, 'ଉରି' ଦେଖ ।
ଉରୁମ୍‌- ବିଂ. ଈଷତ୍‌ ଉଷ୍ମ । ବି. ମୋରମ, ନାଲିଗୋଡ଼ି ।
ଉଲ୍‌କା ପାତିଆ- ବିଂ. 'ଉଦୁରୁଛା' ଦେଖ ।
ଉଲ୍‌କି- ବି. ସ୍ୱର ବାରିବା କିଂବା ଚିହ୍ନିବା ଶକ୍ତି । ଦୃ : ତୁମର ଟୁଁଡ୍‌ ଉଲ୍‌କି ନାଇଁପାର୍‌ଲି, କେନ୍‌ତେଇ ଜାନ୍‌ତି ତୁମେ ଆସିଛ ବଲି ।
ଉଲଗ/ନ- ବି. ବିବାହାଦିରେ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟ ବା ଘନିଷ୍ଠ ବାଂଧବଂକୁ ଓଳଗି ହୋଇ ଭେଟି ଦିଆହେଉଥିବା ବସ୍ତ୍ର ।
ଉଲଗି- ବି. ଓଳଗି, ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ଓଢ଼ଣା ଦେଇ ହାତଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଥିବା

ଅବସ୍ଥାରେ କଟିର ଊର୍ଦ୍ଧାଂଶ ଆଗକୁ ନୁଆଇଁ ଆଣି କରୁଥିବା ପ୍ରଣାମ ।

ଉଲଗୁନା- ବି. ଅପବାଦ ।

ଉଲଗୁଲାନ- ବି. ବିପ୍ଲବ, ଆଂଦୋଳନ ।

ଉଲଚା- ବିଂ. ପୂର୍ଣପାକ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କଢ଼ାଯାଇଥିବା ଖାଦ୍ୟାଦି ।

ଉଲଚାଖିଆ- ବି. ଖାଦ୍ୟ ପୂର୍ଣରୂପେ ସିଦ୍ଧ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଯେ ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ କାଢ଼ିଆଣି ଖାଏ ।

ଉଲଚିବା- କ୍ରି. ଆଧାରସ୍ଥିତ ବସ୍ତୁର ପରିମାଣରୁ କିୟଦଂଶ କାଢ଼ିନେଇ ଊଣା କରିବା, ବଢ଼ା ହୋଇଥିବା ଖାଦ୍ୟରୁ ଅଳ୍ପ ଅଲଗାଇ କମ୍ କରିବା ।

ଉଲଛା- ବି. ଚାଳର ଓଳି ।

ଉଲଟା- ବିଂ. ଓଲଟା ।

ଉଲଟାବା- କ୍ରି. ଲେଉଟାଇବା ।

ଉଲଟାପୁଲଟା- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ଓଲଟ ପାଲଟ, ବଦଳା ବଦଳି ।

ଉଲଟି- ବି. ୧. ବାଂତି । ୨. ଓଲଟା, ପକ୍ଷାଂତରେ ।

ଉଲଟିଆ- ବିଂ. ବିପରୀତ ରୂପେ, ପ୍ରତିକୂଳ ।

ଉଲଟିବା- କ୍ରି. ୧. ଓଲଟିବା, ବୁଲିପଡ଼ିବା । ୨.ମତ ପରିବର୍ତନ କରିବା । ୩. ପ୍ରତ୍ୟାଶିତର ବିପରୀତ ଆଚରଣ କରିବା । ୪.ବଦଳିଯିବା । ୫. ତଳପାଖ ଉପରକୁ ଓ ଉପରପାଖ ତଳକୁ ହେବା ।

ଉଲଡା ଫିଙ୍କିବା- କ୍ରି. କାଳିସୀ ଲାଗିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି (ଶରୀରରେ ଦେବୀ ପ୍ରବେଶ ବେଳେ) ଉଦ୍ଦଂଡ ଢଂଗି କରିବା ।

ଉଲଦିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଆଧାର ପାତ୍ରକୁ ଉପରକୁ ଟେକି ତଳମୁହାଁ କରି ତହିଁରେ ଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ତଳେ ବା ଅନ୍ୟ ଆଧାର ପାତ୍ରରେ ପକାଇଦେବା ଓ ପୂର୍ବ ଆଧାର ପାତ୍ରକୁ ରିକ୍ତ କରିବା । ଦୃ : ଇ ଗରିଆଟା ଗଲୁଛେ, ଇନର୍ ପାଏନ୍‌କେ ହଁଡ଼ାଥିଁ ଉଲଦି ଦିଅ ।

ଉଲପଟୁ- ବିଂ. ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି, ଓଲୁ ।

ଉଲପା- ବି. ୧ ରାଜମିସ୍ତିମାନଂକର ବ୍ୟବହାର୍ଯ ଧାତୁ ଗୋଲକଯୁକ୍ତ ସୂତା ବିଶେଷ (କାଂଥର ଲଂବଭାବ ସମାନ ରଖିବା ପାଇଁ ଏହି ଉପକରଣ ମାପକ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ) । ୨. ଓହଳା ।

ଉଲମାବା- କ୍ରି. ତଳଆଡ଼କୁ ଲଂବ ଭାବରେ ଝୁଲାଇବା ।

ଉଲମା ମୁହାଁ- ବିଂ. ତଳମୁହାଁ, ଲାଜକୁରା ।

ଉଲମା ଢାଲବା- କ୍ରି. ଉଇ ଲାଗିବା ।

ଉଲମିବା- କ୍ରି. ତଳଆଡ଼କୁ ଲଂବ ବାଗରେ ଝୁଲିବା ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବା, ଓହଳିବା ।

ଉଁଲଲା- ବିଂ. ଅଲଣା, ଭୂଲୁଂଠିତ ।

ଉଁଲଲିବା- 'ଉନ୍‌ଡ଼ିବା' ଦେଖ ।

ଉଲହା- ବିଂ. ଓଲ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ଆର୍ଦ୍ରତାଯୁକ୍ତ ।

ଉଲାଇବା- କ୍ରି. ଓହଳାଇବା, ଟାଂଗିବା ।

ଉଲାଉଲି- ବି. ଖରାରେ ଶୁଖୁଥିବା ବସ୍ତ୍ରାଦି ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ ।

ଉଲାଇ ଦୁଲାଇ- ବିଂ. ଗୋଲବସର ।

ଉଲାନି- ବି. ଯହିଁରେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁମାନ ଉଲାଇ (ଓହଳାଇ) ରଖାଯାଏ, କାଂଥରେ ଲଗାଯାଇଥିବା କାଠ ଖୁଂଟି ।

ଉଲାବା- କ୍ରି. ଟାଂଗିବା, ଝୁଲାଇବା ।

ଭଲାର୍- ବି. ଗାଡ଼ି ଆଦିର ପଛଆଡ଼େ ଅଧିକ ଓଜନର ଜିନିସାଦ୍ ରହି ଭାରି ହେବା ଅବସ୍ଥା ।

ଭଲି- ବି. ସାନ ପିଆଜ ।

ଭଲିଆ- ବି. ଶସ୍ୟାଧାର, ଓଳିଆ ।

ଭଲିବା- କ୍ରି. ୧. ଓଲାରିବା । ୨. ଫିଟାଇବା, ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କରିବା (କେଶସଜ୍ଜା) । ୩. ଶୁଖାଯାଇଥିବା ଲୁଗାପଟା ତାର, ରଶି ବା ଅଡ଼ାରୁ ଆଣିବା ।

ଭଲୁ- ବି. ୧. ପେଟା । ୨. ବୋକା ।

ଭଲୁଭଲୁ- ଧ୍. ହୁଳହୁଳି ।

ଭଲୁନ୍ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଭୂମିରେ ଗଡ଼ିବା, ଲୋଟିବା ।

ଭଲେଇବା- କ୍ରି. 'ଭଲାବା' ଦେଖ ।

ଭଲେଇ ହେବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଅବଲଂବନ କରି ଲଂବମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ଝୁଲିରହିବା । ଦୃ : ବର୍‌ଗଛର୍ ଡାହିଁ ବାଦ୍‌ଲିମାନେ ଭଲେଇ ହେଇଥିସନ୍ ।

ଭଲେଦୁଲେ- କ୍ରି. ବିଂ. ଲାଡ଼ରେ, ଗେଲରେ ।

ଭଲେନ୍- ବି. କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଓହଳାଇ ରଖିବାର ଆଧାର ।

ଭସ୍‌କାବା- କ୍ରି. ପୋତା ହୋଇଥିବା କିଂବା ଆପେ ମାଟି ଉପରକୁ ଉଠିଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ବସ୍ତୁ ଓ ଗୁଳ୍ମାଦିକୁ ଧରି ଉପାଡ଼ିବା, ଉଠାଇବା, ସ୍ଥାନାଂତରିତ କରିବା ।

ଭସ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଉପୁଡ଼ିବା, ଉତ୍ପାଟିତ ହେବା, ସ୍ଫୀତ ହେବା ।

ଭସତ୍- ବିଂ. ଅତି ଆନନ୍ଦିତ ।

ଭସ୍‌ତାର୍- ବି. ଫୁରସତ୍, ଅବସର, କର୍ମନିବୃତ୍ତି ।

ଭସ୍‌ନା- ବିଂ. ଉଷୁନା, ଉଷୁଆଁ ଧାନରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ (ଚାଉଳ) ।

ଭସ୍‌ନାକ୍- ବିଂ. ମନଫୁଲାଣିଆ ।

ଭସ୍‌ନାକି/ଖି- ବି. ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହେବା ।

ଭସ୍‌ନିନ୍ଦ୍‌ରା- ବି. ଅନିଦ୍ରା ।

ଭସ୍‌ନିବା- କ୍ରି. ଧାନ ବା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁକୁ ଅଳ୍ପ ପାଣି ବା ବାଂପରେ ସିଦ୍ଧ କରିବା ।

ଭସ୍‌ମା- ବିଂ. ଆତ୍ମଶ୍ଲାଘୀ ।

ଭସ୍‌ମାଫୁଲିଆ- ବିଂ. ଗର୍ବୀ ।

ଭସ୍‌ମୁଲିଆ- ବିଂ. ଓଦା ଓ ପଚା ଗଂଧଯୁକ୍ତ ।

ଭସ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଛୋଟ ଛୋଟ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା, ଜଲ୍‌ଦି ଶେଷ କରିବା ।

ଭସ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ପୀଡ଼ା, ତାତି ଆଦି ହ୍ରାସ ପାଇବା, କମିବା, ଲାଘବ ହେବା ।
ଦୃ : ଆଏଇ୍ ପିଲାର୍ ଜର୍ ଟିକେ ଭସ୍‌ରିଛେ ।

ଭସାର୍- ବିଂ. ଓସାର, ଚଉଡ଼ା ।

ଭସାସ୍‌ପୁ/ପେଟିଆ- ବିଂ. ଯାହାର ପୁଟା ବା ପେଟ ଉଶ୍ୱାସ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାର ପେଟ (ମନ)ରେ କଥା ରହେନାହିଁ ।

ଭସାସ୍‌ବୁଧିଆ- ବିଂ. ହାଲୁକା ବୁଦ୍ଧିସଂପନ୍ନ ।

ଭସିଂନ୍ଦ୍‌ରା- କ୍ରି. 'ଭସ୍‌ନିନ୍ଦ୍‌ରା' ଦେଖ ।

ଭସେଇବା- କ୍ରି. 'ଭସ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଭସେଇ ହେବା- କ୍ରି. କଷ୍ଟ ପାଇବା ।

ଭସୋ- ବି. ଔଷଧ ।

ଭସୋକସା- ବି. ଔଷଧାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଭହ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଜଳୀୟ ପଦାର୍ଥ ତଳକୁ ବୋହିଯିବା, ଭାସି ଭାସି ଯିବା ।

ଭହାଏତ୍- ବିଂ. ଅକାରଣ, ବୃଥା, ତୁଚ୍ଛାକୁ ।

ଭହାଟ୍- ବି. ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଉପସ୍ଥିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବା ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ହଠାତ୍ ଉତ୍ପନ୍ନ ଯୁକ୍ତିସଂଗତ ବୁଦ୍ଧି, ଉଦ୍‌ଭାବନ, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତା ।

ଉହାଟିବା- କ୍ରି. ଉପାୟ ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିବା ।

ଉହାଣ୍ଡ୍ ଜିବା- କ୍ରି. ଷଂଢର ସଂଗମାର୍ଥେ ଗାଇ ପଛେ ପଛେ ଯିବା, ହରୁଆ ଜିବା ।

ଉହାଁଡ଼ି- ବି. ଗରମ ହୋଇଥିବା ଗାଈ ପଛରେ ଷଂଢ ଗୋଡ଼ାଇବା ।

ଉହାତ୍- ବିଂ. 'ଉହାଏତ୍' ଦେଖ ।

ଉହାତି- ବିଂ. ଅହିଅ, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ୱାମୀ ଜୀବିତ ।

ଉହାତିଆ- ବିଂ. ଅଯଥା ।

ଉହୁଲାଇବା- କ୍ରି. 'ଉହ୍ଲାବା' ଦେଖ ।

ଉହୁଲିବା- କ୍ରି. 'ଉହ୍ଲିବା' ଦେଖ ।

ଉହୁଲେନ୍- ବିଂ. ବୋହିଯାଉଥିବା (ପାଣି), ପ୍ରବହମାନ ।

ଏ

ଏଇ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟା-ମୂଳରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ ହୁଏ । ଦୃ : କଟ୍+ଏଇ= କଟେଇ, ବୁନ୍+ଏଇ= ବୁନେଇ, ବାଁଧ୍+ଏଇ= ବଂଧେଇ ।

ଏକ୍‌ଖଁଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଏକ ଖଂଡ ବସ୍ତ୍ରପରିହିତ, ଏକବସ୍ତ୍ରୀ । ଦୃ : ସଭାକେ ଏକ୍‌ଖଁଡ଼ିଆ ହେଇକରି କେନ୍‌ତେଇ ଜିମି ?

ଏକ୍‌ଘନି- ବିଂ. କେବଳ ଥରେ ବଢ଼ା ହୋଇଥିବା (ଖାଦ୍ୟ) ।

ଏକ୍‌ଘରିଆ- ବିଂ. ଜାତିଭ୍ରଷ୍ଟ, ସମାଜଚ୍ୟୁତ, ସମାଜରେ ବାସଂଦ ।

ଏକ୍‌ଙ୍ଗୁ- ବିଂ. ଏକପାଖିଆ ।

ଏକ୍‌ଜମାଲି- 'ଇଜ୍‌ମାଲି' ଦେଖ ।

ଏକ୍‌ଜିଦିଆ- ବିଂ. ଜିଦ୍‌ଖୋର ।

ଏକ୍‌ଜୋଟ୍- ବିଂ. ସମ୍ମିଳିତ, ଏକତ୍ର ।

ଏକ୍‌ଝନିଆ- ବିଂ. ଜଣକିଆ ।

ଏକ୍‌ଠନିଆ- ବିଂ. ଏକତ୍ରାବସ୍ଥିତ, ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ।

ଏକ୍‌ଠା କରବା- କ୍ରି. ଏକତ୍ର କରିବା ।

ଏକ୍‌ଡ୍- ବି. ପାଗଳ । ଇଂ. ଏକର୍ ।

ଏକଡ୍ ମୁଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଏକ ମୁରଖିଆ, ଏକବୁଝା ।

ଏକ୍‌ତାନା- ବି. ଟେରା ।

ଏକ୍‌ଦମ୍- ବିଂ. ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍, ସଂଗେ ସଂଗେ, ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ।

ଏକ୍‌ଧକୁସିଆ- ବିଂ. ଏକଗୁଇଁଆ ।

ଏକ୍‌ନଗୁଡ଼ି- ବି. କେବଳ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆହୋଇ ରହିବାକୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ଦଂଡ (ବିଶେଷତଃ ସ୍କୁଲ୍ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାଂନଙ୍କୁ) ।

ଏକ୍‌ନଛତ୍‌ରି- ବି. ସର୍ବଦା ନିଜର ସ୍ୱାତଂତ୍ର୍ୟ ବା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟିତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଏକ୍‌ନମୁଡ଼ିଆ- ବି. ନିତାଂତ ସ୍ୱାର୍ଥପର ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଏକ୍‌ଦସା- ବି. ଏକଦଶାହ କୃତ୍ୟ ।

ଏକ୍‌ପରଛି- ବି. ଏକଚାଳିଆ ।

ଏକ୍‌ପହରି- ବିଂ. ଏକକାଳୀନ ଭାବେ ଦୁଇଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟର କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଏକ୍‌ପାଖିଆ- ବିଂ. ଏକ ପକ୍ଷୀୟ, ଭାରସାମ୍ୟହୀନ ।

ଏକ୍‌ପୁରସିଆ- ବିଂ. କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ କ୍ଷୀଣ ଆକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଏକ୍‌ବରଗି- ବିଂ. ଏକବର୍ଗୀ, ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀୟ ।

ଏକ୍‌ବାରିକ୍‌/ଗ୍‌- ବିଂ. ଗୋଟାପଣେ, ଅନୁରୂପ, ଏକାଥରକେ । ଦୃ : ଝିଁ'ଟା ଏକ୍‌ବାରିକ୍‌ ତାର୍‌ ମାଁର୍‌ ବାଗିର୍‌ ହେଇଛେ ।

ଏକ୍‌ମୁର୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ଏକବୁଝା ।

ଏକ୍‌ଲଗି- ବିଂ. ଲଗାଏତ, ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ।

ଏକ୍‌ଲା- ବିଂ. ଏକାକୀ, କେବଳ ଜଣେ ।

ଏକ୍‌ଲାଦୁକ୍‌ଲା- ବିଂ. ଏକାକୀ ଅଥବା ଅନ୍ୟ ଜଣକ ସହିତ ।

ଏକ/କୁସ୍‌କଁଟି- ବିଂ. ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ, ନିଷ୍ପଲକ (ଦୃଷ୍ଟିପାତ) ।

ଏକ୍‌ସରିଆ- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ସୂତାରେ ଗୁଂଥା ହୋଇଥିବା (ହାର) ।

ଏକ୍‌ସିଆ- ବିଂ. ଏକୋଇଶା ।

ଏକ୍‌ସୁରା- ବିଂ. ଏକମୁହାଁ, ଏକାଗ୍ର ।

ଏକ୍‌ହାତିଆ- ବିଂ. କେବଳ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ହସ୍ତ ଦ୍ୱାରା ସଂପନ୍ନ ବା କୃତ ।

ଏକାଟା- ବିଂ. ଏକା କଥା, ପରିବର୍ତ୍ତନହୀନ ।

ଏକେସାୟର୍‌- ବିଂ. ଏକା ସାଂଗରେ ।

ଏଁଖ୍‌- ବି. ଆଖି ।

ଏଖ୍‌ନି- ସ. ଏ କ୍ଷଣି ।

ଏଖେଁ- ସ. ଏ ନିମିତ୍ତ ।

ଏଖେଇ- ସ. କେବଳ ଗୋଟିଏ, ବିକଳ୍ପହୀନ ।

ଏଖେଇଠାନେ- ସ. କେବଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ।

ଏଖେନ୍‌- ସ. ଏକ୍ଷଣି ।

ଏଛ୍‌ନି- ସ. ଏକ୍ଷଣି ।

ଏଛେନ୍‌- ସ. ଏକ୍ଷଣି ।

ଏଜ୍‌- ବି. ଆଜି ।

ଏଁଟ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଏକ ଲୟରେ ଅନାଇବା ।

ଏଡ଼୍‌କ୍‌ଗୁଲି- ବି. ହଂସରାଳି ।

ଏଡ଼୍‌କେଁଢ଼ିଆ- ବି. କଥା ବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବେଖାପିଆ ଢଂଗ ।

ଏଁଢୁ- ବି. ପୁରୁଷର ଯୌନାଂଗ ।

ଏଁଢୁରା/ରେଇବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟ ଉପରେ ଅଯଥା କ୍ଷମତା ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ।

ଏଁଢ଼ିଆ- ବି. ବଡ଼ ହେଲାପରେ ସୁଦ୍ଧା ଯେଉଁ ବାଛୁରିର ମୁଷ୍କଛେଦନ ହୋଇ ନଥାଏ ।

ଏଂଢ୍‌କେରା- ବି. ୧. ବର୍ଷା ଲାଗିଥିବା ବେଳେ କ୍ଷେତରେ ଧାନ ବୁଣିବା ପ୍ରଣାଳୀ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ।

ଏଂଡିଆ- ବିଂ. ଅଂଡିରା ।

ଏଣ୍‌ପାଟଟା- ବିଂ. ଯେ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଅଂଧ ସମର୍ଥକ ।

ଏଥ୍‌କେ- ସ. ଏହାପରେ ।

ଏଦି- ସ. ଏହି ଦିଗରେ ।

ଏଦିସେଦି- ସ. ଏଠି ସେଠି ।

ଏନ୍‌- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟା-ମୂଳରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ ବା ବିଶେଷଣ ହୁଏ ।
ଦୃ : ଚଘ୍‌+ଏନ୍‌ = ଚଘେନ୍‌, ଗାଁର୍‌+ଏନ୍‌ = ଟାଁଚେନ୍‌, ଘୁର୍‌ + ଏନ୍‌ = ଘୁରେନ୍‌, ସିଖ୍‌+ଏନ୍‌ = ସିଖେନ୍‌ ।

ଏନ୍‌ତା- ସ. ଏପରି ।

ଏନେପାର୍‌- ବି. ଏ କୂଳ, ଏ ତଟ ।

ଏଭର୍‌- ବିଂ. ଏହି ସମୟର, ସାଂପ୍ରତିକ ।

ଏଭୁଁ- ବିଂ. ଏହି ସମୟରୁ, ଏ ବୟସରୁ ।

ଏଭେଁ- ସ. ଏବେ, ଆଜିକାଲି ।

ଏମ୍‌କା- ସ. ଅମୁକ ।

ଏରନିବଁଧ୍‌- ବି. ଏରୁଂଡି ବଂଧ ।

ଏର୍‌ବାଡ଼ି- ବି. ଗୋରୁ ଅଡ଼େଇବା ପାଇଁ ମୁନିଆ କଂଟା ଲାଗିଥିବା ବାଡ଼ି ।

ଏଁର୍‌ରା- ବିଂ. ଅଂଡିରା ।

ଏଁର୍‌ରେଇ ଦେବା- କ୍ରି. କୌଣସି କଥାକୁ ଖାତିର ନ କରିବା ।

ଏଁର୍‌ରେଂଗିଆ- ବିଂ. ଏକଜିଦିଆ ।

ଏଲ୍‌ଠାଇବା- କ୍ରି. ସହିଯାଇ କିଛି ପ୍ରତିକାର ନ କରିବା ।

ଏଲୋଝେଲୋ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ।

ଏସ୍‌କର୍‌ବା- କ୍ରି. ମଉଜ କରିବା, ଉପଭୋଗ କରିବା ।

ଏସା- ସ. ଏପରି, ଏମିତି ।

ଏସୁର୍- ବି. ଏ ବର୍ଷ, ଚଳିତ ସଂବତ୍ସର ।

ଏହିସା- ଧ୍ୱ. ଉତ୍ସାହବର୍ଦ୍ଧକ ଧ୍ୱନି ।

ଏହେଦେ- ବିଂ. ଅବିକା, ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ଓ

ଓଏ- ବି. ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୂର୍ଣିମା ଦିନ ପାଳିତ ଏକ ପାରଂପରିକ ଉତ୍ସବ ।

ଓକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଓଃ ଓଃ ଶବ୍ଦକରି ବାଂତି କରିବା ।

ଓକର୍- ବି. ଇଜ୍ଜତ, ସମ୍ମାନ ।

ଓକ୍‌ରାବେର୍- ବିଂ. ଝାଡ଼ାବାଂତି ।

ଓକ୍‌ରି- ବି. ଚୂଡ଼ା କୁଟିବା ବେଳେ ଘାଂଟିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଡ଼ି ।

ଓକଲ୍‌କୋଏର୍- ବିଂ. ଅତିଶୟ ତିକ୍ତ ।

ଓକି- ବି. ବମନ, ବାଂତି ।

ଓକିବା- କ୍ରି. ବାଂତି କରିବା ।

ଓକି ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଂତି ବାଂତି ଲାଗିବା ।

ଓଖର୍- ବି. ଗୋକ୍ଷୀର ।

ଓଖ୍‌ରା ବାଡ଼ି- ବି. ଧାନ ମଡ଼ାହେବା ପରେ ପାଳ ଉଖାରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଡ଼ି ।

ଓଖ୍‌ଲା- ବି. ଚୂଡ଼ାଆଦି କୁଟିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠଗଡ଼, ଉଦୂଖଳ ।

ଓଖି- ବି. ବାହାନା, ଛଳ ।

ଓଗାଲ୍- ବିଂ. ମୁଖ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାର କରିଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଆଦି ।

ଓଗାଲ୍‌ଦାନି- ବି. ଚର୍ବିତ ପାନ ଆଦିର ସିଠ ପକାଇବା ପାତ୍ର ।

ଓଗାଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୁଖ ମଧ୍ୟରୁ ଖାଦ୍ୟାଦି ବାହାର କରି ଫିଂଗିବା ।

ଓଘୋ ହେବା- କ୍ରି. ଚେହେରା ଦେଖାଇବା ।

ଓଛ୍‌ନା- ବି. ବିଛଣା, ଶେଯ ।

ଓଛ୍‌ନା ପାଏନ୍- ବି. ଓଳି ପାଣି ।

ଓଛେଇବା- କ୍ରି. ବିଛଣାପତ୍ର ବିଛାଇବା ।

ଓଢ଼ା- ବି. କୁଡ଼ା, କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳାଶୟ ।

ଓଢ୍‌ନା- ବି. ୧. ଓଢ଼ଣା । ୨. ଘୋଡ଼େଇହେବା ବସ୍ତ୍ର ।

ଓଢ଼ା- ବି. ୧. ଶୀତ ନିବାରଣ ସକାଶେ ଶରୀର ଅଚ୍ଛାଦକ ମୋଟା ବସ୍ତ୍ର । ୨. ଅଗଭୀର ଜଳାଶୟ ।

ଓଢ଼ା ଛେଦାବା- କ୍ରି. ଅଗଭୀର ଜଳାଶୟରେ ମାଟିବଂଧ ଦେଇ ପାଣି କାଢ଼ି ମାଛ ଧରିବା ।

ଓଢ଼ାଢବ୍‌ରା ହେବା- କ୍ରି. ପ୍ରାକୃତିକ ଖାଲ ସବୁ ଭର୍ତ୍ତି ହେବା ପରିମାଣର ବର୍ଷା ହେବା ।

ଓଢ଼ିବା- କ୍ରି. ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା, (ଲୁଗାପଟା) ପିଂଧିବା, ଘୋଡ଼ାଇ ହେବା ।

ଓଧା- ବି. ଚାଳକୁ ସଳଖ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ମୋଟ ଓ ଦୃଢ଼ ଖୁଂଟ ।

ଓପ୍‌ରା- ବିଂ. ଯେଉଁ ଲୁଗା ବା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ କେବଳ ଥରେ ବ୍ୟବହାର ପରେ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଓବ୍‌ରୋ ଜୋବ୍‌ରୋ- ବିଂ. ଆବୁରୁ ଜାବୁରୁ ।

ଓର୍- ବି. ସଂଧାନ, ଗତି; କୌଣସି ପ୍ରାଣୀ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଯାଇଥିବା ବାଟରେ ଷ୍ଥାନ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ତାର ସଂଧାନ ମିଳିପାରେ ।

ଓର୍ ବେଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟର ଗତିବିଧିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ଅଥବା ତାର ଅଜାଣତରେ ପଛ ଧରିବା ।

ଓର୍‌ଂଗି ଆସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଖାଦ୍ୟ ଲୋଭରେ ବିକଳ ହୋଇ ଧାଇଁଆସିବା ।

ଓର୍‌ଂଗିବା- କ୍ରି. ସୁଯୋଗ ଉଂଡି ଛପିଛପି ଆସିବା ।

ଓରି- ବି. ଛୋଟ ପଗାଳି ବା କିଆରି ।

ଓଲ୍- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । କ୍ରିୟା-ମୂଳରେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ ହୁଏ । ଦୃ : ଛିଡ୍+ଓଲ୍= ଛିଡ଼ୋଲ୍, ବଢ୍+ଓଲ୍= ବଢ଼ୋଲ୍ ।
ବି. ଆର୍ଦ୍ରତା, ଅଳ୍ପ ଓଦା (ମାତ୍ର ଚିପୁଡ଼ିଲେ ଲୁଗାରୁ ପାଣି ବାହାରୁ ନଥିବା ଭଳି) ।

ଓଲ୍‌ଗୁନା- ବି. ଅଳଗୁଣି ।

ଓଲ୍‌ଚଘ୍‌ବା- କ୍ରି. ଆର୍ଦ୍ରତା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।

ଓଲ୍‌ଚଟ୍‌କିବା- କ୍ରି. ବର୍ଷା ପରେ ଓଦା ଭୂଇଁ ଶୁଖିଯିବା ।

ଓଲ୍‌ଧୁଆଁ- ବି. ଅଳଂଧୁ ।

ଓଲ୍‌ପାଏର୍ ସାଗ୍- ବି. ଅଦିନ ବର୍ଷା ପରେ ମୁଥ ଘାସ ପରି ଉଠୁଥିବା ପାହାଡ଼ିଆ ଶାଗ ।

ଓଲମ୍‌ବା- କ୍ରି. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଉପରୁ ତଳଆଡ଼କୁ ଲଂବିବା, ଝୁଲିବା । ଦୃ : ଡିର୍‌ଥି ଲାଉ ଓଲ୍‌ମିଛେ ।

ଓଲ୍‌ସୁଖା- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ ଓଦା ।

ଓଲାନି- ବି. ଶିକା ।

ଓଲାବା- କ୍ରି. ୧. ଗାଈ ଗୋରୁଂକୁ ଗୁହାଳ ବା ଘେରରେ ଢୁକାଇବା । ୨. ବୀଜ ବୁଣି ଆର୍ଦ୍ରତା ଦେଇ ଅଂକୁରିତ କରିବା ।

ଓଲେ ଆସ୍‌ରେ- ବି. ଓଳି ତଳେ ଆଶ୍ରୟ ।

ଓସ୍- ବି. କାକର, ଶିଶିର ବିଂଦୁ, ହିମକଣା ।

ଓସ୍ ନିଦ୍‌ରା- ବି. ଅନିଦ୍ରା ।

ଓସ୍‌ନିଦା- ବି. ଅନିଦ୍ରା ।

ଓସର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅପସରି ଯିବା, ନ୍ୟୂନ ହେବା । ଦୃ : ଗୋଡ଼ରୁ ଫୁଲା ଓସର୍‌ଲାନ ।

ଓସାଇବା- କ୍ରି. ଧାନ ଶିଝାଇବା ।

ଓସେର୍- ବି. ଛଡ଼ା ବାଛୁରୀ, ମାଈ ବାଛୁରୀ ।

ଓସୋ- ବି. ଔଷଧ ।

ଓହ୍‌ନା- ଅ. ଅନ୍ୟ, ଭିନ୍ନ ।

ଓହର୍‌ବା- କ୍ରି. ନିବୃତ୍ତ ହେବା, କାମ ଛାଡ଼ି ହଟିଯିବା ।

କ

କ- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

କଅଁଲ୍- ବିଂ. କୋମଳ, ନରମ ।

କଅଁଲ୍ ପାଏବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଶକ୍ତିହୀନ, ଦୁର୍ବଳ ମନେ କରି ତଦନୁସାରେ ଆଚରଣ କରିବା ।

କଅଁଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ପତ୍ରୋଦ୍‌ଗମ ହେବା, ତୃଣ ଉଦ୍‌ଭିଦାଦି ଜାତ ହେବା । ଦୃ : ପୁସ୍, ମାଘ ଇ ଦୁଇମାସ୍ ଆମ୍ ଗଛେଁ ନୁଆଁ ପତର କଅଁଲ୍‌ବାର ସମିଆ ।

କଅଁଲାବା- କ୍ରି. (ପଶୁ) ପ୍ରସବ କରିବା । ଦୃ : ଇ ଗାଏ ପର୍‌କ ଫି ବଛର୍ ଗୁଟେ ଛୁଆ କଅଁଲାସି ।

କଅଁଲି- ବିଂ. କୋମଳ ଭାବସଂପନ୍ନା, ବେଶି ଦିନର ହୋଇ ନଥିବା । ଦୃ : କଅଁଲି ସାଗ୍ ।

କଅଁଲିବା- 'କଅଁଲ୍‌ବା' ଦେଖ ।
କଅଁସିଆ- ବିଂ. ଅପକ୍ୱ ବା କଷି ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଫଳ ।
କଇରା- ବିଂ. କହରା, ତାମ୍ରବର୍ଣ୍ଣ କେଶଯୁକ୍ତ ପୁରୁଷ ।
କଇରି- ବିଂ. କଇରା ସ୍ତ୍ରୀ ।
କଇରି କଁଟିଆ- ବି. ସାନ କଂକଡ଼ାବିଛା । ଏହାର ନାହୁଡ଼ ବିଷାକ୍ତ ଓ ଦଂଶନ ଯଂତ୍ରଣାଦାୟକ ।
କଇରୁ- 'କଇରା' ଦେଖ ।
କଉ- ବି. କାଉ, କୁଆ ।
କଉଟା- ବି. ଡିବା, ଫରୁଆ ।
କଉଡ଼ିଆ- ବି. ବିରି, ମୁଗ ଓ କୋଳଥ ଇତ୍ୟାଦି ଶସ୍ୟରେ ଲାଗୁଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଧଳା ପୋକ ।
କଏଁଚି- ବି. କଇଁଚି, କତୁରି ।
କଏଁଟ୍- ବି. ୧. ଲଂଗଳର ବେଂଟ, ଯାହାକୁ ଧରି ଲଂଗଳ ଚାଳନା କରାଯାଏ । ୨. ବିଛା ଲାଂଗୁଡ଼ର ଶେଷାଂଶ ।
କଏଁଥଲ୍- ବି. କୟାଁ ସଂଯୋଗରେ ରଂଧା ଝୋଳ ।
କଏନି- ବି. କାହାଣୀ ।
କଏରା- 'କଇରା' ଦେଖ ।
କଏରି- 'କଇରି' ଦେଖ ।
କଏରି କଁଟିଆ- 'କଇରି କଁଟିଆ' ଦେଖ ।
କଏରୁ- 'କଇରା' ଦେଖ ।
କଏଲ୍‌ଜା- ବି. କଲିଜା ।
କଏସାବାଡ଼ି- ବି. ଗଉଡ଼ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ଲୋକନୃତ୍ୟ ଓ ଗୀତ ବିଶେଷ ।
କକଡ଼ା- ବି. ବଡ଼ ବଗ ବିଶେଷ ।
କକନା- ବି. ଲାଖରେ ତିଆରି ଏକ ପ୍ରକାର କଂକଣ ।
କଁକରୁଲୋ- ବି. କାଂକଡ଼ ଲତା ଓ ଫଳ ।
କଁକ୍‌ରା- ବି. କଂକଡ଼ା ।
କଁକ୍‌ରା ବେଛୁ- ବି. କଂକଡ଼ା ବିଛା ।
କଁକ୍‌ଡ଼ୋ/ରୋ- ବି. କାଂକଡ଼ ।
କଁକା/ଗାଲେନ୍- ବି. କାଂଗାଲୁଣୀ ।
କକୋ- ବିଂ. ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ।
କଂକଣ୍‌ପର୍ କପ୍‌ଟା- ବି. ଗାଢ଼ ରଂଗରେ ବର୍ଗକ୍ଷେତ୍ରମାନ ବୁଣା ହୋଇଥିବା ଏକ ରକମର ଶାଢ଼ି ।
କଚ୍‌କଚ୍- ବି. ଅସୁବିଧା, କଳହ, ବ୍ୟସ୍ତତା, ଗୋଳମାଳ ।
କଚ୍‌କଚିଆ- ବିଂ. ଅସୁବିଧାଜନକ, ଗୋଳମାଳିଆ ।
କଚ୍‌ଡ଼ା/ରା- ବି. ଆବର୍ଜନା ।
କଚର୍ କଚର୍- ବି. ଏଣୁ ତେଣୁ କଥା, ମୂଲ୍ୟହୀନ କୋଳାହଳ ।
କଚର୍‌ଲି- ବି. ଅନାବଶ୍ୟକ କଥା କହିବା ।
କଚ୍‌ରି- ବି. କଚେରି ।
କଚ୍‌ରି କରବା- କ୍ରି. ମୋକଦ୍ଦମା କରିବା, ନାଲିସ କରିବା ।
କଁଚା ସୁଆଦି- ବିଂ. କଂଚା ଅବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ ଫଳ ଆଦି ଖାଇବାକୁ ସୁଆଦ ଲାଗେ ।
କଚୋ- ଧ୍ୱ. ଭାଂଗିବା ବା ହଠାତ୍ ଚୋବାଇବାର ଧ୍ୱନିସୂଚକ ।
କଛାର୍- ବି. ନଦୀ କୂଳର ପଟୁମିଶା ବାଲିଆ ମାଟି ।
କଛି- ବିଂ. କଚ୍ଛ ଅଂଚଳର ଅଧିବାସୀ ।
କଛିମ୍- ବି. କଇଁଛ, କଚ୍ଛପ ।

କଛେଁ- ବି. ହିଁସାରେ, ଭାଗରେ ।
ଦୃ : ମୋର୍ କଛେଁ ପଡ଼ିଆ ଜମିନ୍ ପଡ୍‌ଲା ।

କଜ୍‌ଲା/ଲି- ବିଂ. ଫିକା କଳା, କଳା ଅଂଶିଆ ।

କଁଜେର୍- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।

କଟ୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ପ୍ରଦର୍ଶନମୂଳକ ବ୍ୟବହାର କରିବା ।

କଁଟ୍- ବି. କଂଟ, ମାପ ।

କଁଟ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନିମଂତେ ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବା ।

କଁଟ୍ ଦେବା- କ୍ରି. ପୋଷାକ, ଜୋତା ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ମାପ ଦେବା ।

କଟ୍‌କଟି- ବିଂ. ଲୋଭୀ ।

କଁଟ୍‌କେ କଁଟ୍- ବି. ମାପ ମୁତାବକ ଠିକ୍ ସମାନ, କମ ନୁହେଁ କି ବେଶି ନୁହେଁ ।

କଁଟ୍‌ବାନ୍ଧ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ମାପ ଜୋଖ କରି ହିସାବ କରିବା ।

କଟଂଗ୍- ବି. ବଡ଼ ଓ ପୋଲା ବାଉଁଶ ।

କଟ୍‌ମଗବା- କ୍ରି. କ୍ରୋଧରେ ଚାହିଁବା ।

କଟ୍‌ରଂଗ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

କଁଟ୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. କାଂଦି କାଂଦି ଅବସନ୍ନ ହୋଇପଡ଼ିବା ।

କଟା- ବି. ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଉଚ୍ଚଭୂମି ଥାଇ ମଝିରେ ଯାଉଥିବା ପାଣିଧାରକୁ ଆଡ଼ଭାବେ ହୁଡ଼ା ଟେକି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଉଥିବା କୃତ୍ରିମ ଜଳାଶୟ, ତିନି ପାଖରେ ହିଡ଼ ଥିବା ଜଳାଶୟ ।

କଟାଣ- ବି. ଫେଡ଼ାଣ ।

କଁଟାଭରନ୍- ବିଂ. ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରୀ ।

କଟାଲ୍‌ବା- କ୍ରି. କଟାଳ କରିବା ।

କଁଟି- ବି. ବ୍ୟବହାର ଅନୁପଯୋଗୀ କଂସା ବାସନ ।

କଁଟିଆ- ବି. କଂକଡ଼ା ବିଛା ।

କଟିଆ- ବିଂ. ଛୋଟ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ଶାରୀରିକ ବୃଦ୍ଧିବିହୀନ ।

କଁଟିଆ କପ୍‌ଟା- ବି. ଘରେ ପିଂଧିବା ମୋଟା ଶାଢ଼ି ।

କଁଟି କୁଏଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କୋଳି ।

କଁଟିବା- କ୍ରି. ଦୈର୍ଘ ମାପିବା ।

କଁଟି ହେବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟ ସହିତ ସମାନ ହେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ।

କଟିଂଗ୍- ବି. ଝୁଡଂଗ ଜାତୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଡାଲି ।

କଟିଂଗ୍ କୁସେର୍- ବି. କଳାରଂଗର ଏକ ପ୍ରକାର ଆଖୁ ।

କଠ୍‌ଲା/ଲିବା- କ୍ରି. କଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ନିରବରେ ପଡ଼ିରହିବା, କାଠ ପରି ପଡ଼ିରହିବା ।

କଠ୍‌ଲୁ- ବିଂ. କଷ୍ଟ ସହିଷ୍ଣୁ ।

କଁଠା- ବି. ୧. ଚିହ୍ନ । ୨. ଧାନର ଅଗାଡ଼ି ।

କଠା- ବି. ୧. ସେର ମାପ ପାତ୍ର । ୨. ୨୫ଟି ବିଡ଼ିର ବିଡ଼ା । ୩. ବିଡ଼ା ।

କଁଠି- ବି. କଂଠମାଳି ।

କଁଠେ- ବିଂ. କଡ଼ରେ । ଦୃ : ଥାଲି କଁଠେ ଭଜା ଦିଅ ।

କଠେଇ- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଆଖୁ । ୨. ଏକ ଧରଣର ମାଛ ।

କଠେଇ କୁଇଲି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କୋଳି ।

କଡ଼୍‌କଡ଼୍ ଦମ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର, ଚେପ୍‌ଟା ମାଟି ହାଂଡିରେ ଚମଡ଼ା ଛାଉଣି ଲାଗିଥାଏ, ପତଳା କାଠିରେ ବାଡ଼େଇଲେ ସାଂଗୀତିକ ଧ୍ୱନି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ।

କଡ଼କଡ଼ା- ବିଂ. ଗଣ ।

କଡ଼୍କଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଦାଂତ ଉପରେ ଦାଂତ ଚାପପୂର୍ବକ କଡ଼୍କଡ଼୍ ଶବ୍ଦ ସହ କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

କଡ଼୍କଡ଼ା ମୁଠା- ବି. ହାତ ମୁଠାରେ ଯେତେ ଅଧିକ ପରିମାଣର ଦ୍ରବ୍ୟ ରହିପାରେ ସେତେ ଧରି ମୁଠା କରିବା ।

କଡ଼୍କା- ବିଂ. କଡ଼ା ମିଂଜାସ୍, ନୀତିବାନ୍ ।

କଡ଼୍ଚୋ- ଧ୍ୱ. ଡାଳ ଭାଂଗିବା ଧ୍ୱନି ।

କଡ଼ା- ବିଂ. ପୋକଖିଆ କଂଦା (କଡ଼ାଖିଆ କଂଦା) ।

କଡ଼ାଇବା- କ୍ରି. ଗାଡ଼ିରେ ମାଲ୍ ବୋଝାଇ କରିବା ।

କଡ଼ୁ/କୁଆଲ୍- ବି. ଯେ ବାଟ କଡ଼ାଇନିଏ, ମାର୍ଗ ପ୍ରଦର୍ଶକ ।

କଡ଼ୋ କଡ଼ୋ- ଧ୍ୱ. କଠିନ ପଦାର୍ଥ ଦାଂତରେ ଚୋବାଇବା ଧ୍ୱନି ।

କଁଢ଼ରି- ବି. କତୁରି ।

କଢ଼ନା- ବି. ଯେଉଁ ବିଶେଷାକୃତି ପାତ୍ରରେ କୂଅରୁ ପାଣି କଢ଼ାଯାଏ ।

କଢ଼ାଇ- କ୍ରି. ବାହାର କରି, କାଢ଼ି ।

କଢ଼ୁଆ ବିଂଧନ୍- ବି. ଗୋଲାକାର ଫୋଡ଼ କରିବା ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ ନିହାଣ ।

କଣ୍ହାଁ- ବି. ଛିଦ୍ର, ଫୋଡ଼ ।

କଣା- ବିଂ. ଅଂଧ ।

କଣାକାଣି- ବି. ଚକୁଆ ଚକୋଇ ।

କଣା ବଉଦ୍- ବି ମଧୁର ଜଳରେ ରହୁଥିବା ଏକ ଜାତିର ମାଛ ।

କଣା ସାଁପ୍- ବି. ତେଲୁଣି ପୋକ ।

କତରନି- ବି. କତୁରି ।

କତ୍ରା- ବି. 'କେତ୍ରା' ଦେଖ ।

କତ୍ରିଆ- ବି. ହାତରେ ପରିଧେୟ ରୁପା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

କତ୍ରିଏନ୍- ବି. ଯେ 'କତ୍ରିଆ' ପିଂଧେ ବା ବିକ୍ରୟ କରେ ।

କଁତ୍ରିବା- କ୍ରି. କଇଁଚି ଦ୍ୱାରା ଅଳ୍ପ କାଟିଦେବା ।

କତ୍ରେନ୍- ବି. 'କତରନି' ଦେଖ ।

କତୁଆ- ବି. ହୁଡ଼ା କାଟିବା ପାଇଁ ଓସାରିଆ କାଠଦଂଡ ।

କଁଥ୍- ବି. ଘରଦ୍ୱାରର ତଳକାଠ ବା ପଥର ।

କଁଥ୍ଲି- ବି. ଛୋଟ କଂଥା ।

କଁଥା- ବି. କଂଥା ।

କଥା କଲିଆ- ୧. ବିଗିଡ଼ିଯିବା । ୨. ପର୍ଯାପ୍ତ । ଦୃ : ଜନେ ଆଏଲେ ତ କଥା କଲିଆ, ଆଉର୍‌ମାନ୍‌କୁଁ କାହିର୍ ଲାଗି ଡାକ୍‌ମା ?

କଥାଂଗି- ବିଂ. ବାଚାଳ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କଥାଚୁ- ବିଂ. ବାଚାଳ, ଗପୁଡ଼ି ।

କଥାନି- ବି. କାହାଣୀ ।

କଥାଲଗା- ବିଂ. ଜଣକର କଥା ଅନ୍ୟ ନିକଟରେ ବିକୃତ କରି କହିବା ।

କଥାସୁନା- ବିଂ. ଗାଳି ବା ନିଂଦା ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

କଁଥୁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କଂଟାଳିଆ ଫଳ (ଗାଈ ଗୋରୁଂକ ଲାଂଜରେ ଲାଗିଯାଏ) ।

କଥେନ୍- ବି. କାହାଣୀ ।

କଦମ୍- ବି. ପଦପାତ ।

କଦମି- ବିଂ. ଘୋଡ଼ାର ଚାଲି ।

କଦର୍- ବି. ପାଣି ହାଂଡି ତଳେ ଜମୁଥିବା ମଇଳା ।

କଦାଇବା- କ୍ରି. ମାଟିରେ ପାଣି ମିଶାଇ ଚକଟି କାଦୁଅ କରିବା ।
କଦେଲ୍- ବି. କଦଳୀ ।
କଧ୍ରା- ବି. ଆଳସ୍ୟ, କାମକୁ ଡରିବା ବା ଏଡ଼ାଇବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ।
କଧ୍ରାବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ କରିବା ।
କଧ୍ରିଆ- ବିଂ. କାମ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠିତ । (ସ୍ତ୍ରୀ. କଧ୍ରିଏନ୍) ।
କଧ୍ରିବା- କ୍ରି. ଆଳସ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।
କନ୍- ବି. କୋଣ ।
କନ୍କନାଇବା- କ୍ରି. କଷ୍ଟ ହେବା, ରୋମାଂଚ ହେବା, ଶୀତାଧିକ୍ୟ ହେବା ।
କନ୍କନି- ବିଂ. ଶୀତର ପ୍ରାବଲ୍ୟ ।
କନକ୍ ବତର୍- ବିଂ. ଶସ୍ୟ ପାଚି କାଟିବାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ କନକ ବର୍ଣ୍ଣ ଧାରଣ କରିବା ।
କନ୍ଖା- ବି. ନଖ କୋଣରେ ହେଉଥିବା ଘା' ।
କନ୍ଦି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ହାଂଡି ।
କନ୍ ପିଛାଡ୍- ଅ. ସର୍ବତ୍ର (କୋଣ ଓ ପଛ ଆଡ଼) । ଦୃ : କନ୍ ପିଛାଡ୍ ସବୁଆଡ଼େ ଖୁଜ୍ଲି, ମାତର୍କ ନାଇଁ ପାଏଲି ।
କନ୍ସିଆ- ବି. କୋଣକିଆ ।
କନ୍ହାର ମାଏର୍- ବି. ଚିକିଟା ମାଟି, କୃଷ୍ଣ କାର୍ପାସ ମୃତ୍ତିକା ।
କନା- ବି. ଭାଡ଼ି ଖୁଂଟ ।
କନା ଝୁଲା- ବି. ଜଂଗଲର ଖାଲ, ଗୁଂଫା ଇତ୍ୟାଦି ।
କନି- ବି. ୧. ଅଂଶ ବିଶେଷ, କଣିକା, ଡାଳିର ଭଂଗା ଅଂଶ । ୨. ଛୋଟ ଡାଳ ।
କନିଆଁ- ବି. ପତ୍ନୀ ।
କନି ମାର୍ବା- କ୍ରି. ୧. ପେଟ ବଥାଇବା । ୨. ପତ୍ର ଓ ଡେଂଫ ନିକଟରେ ଗଜା କାଢ଼ିବା ।
କଂତର୍- ବି. ସୁଧ, କଳଂତର ।
କଂତାର୍- ବି. କାଂତାର, ଅଜ୍ଞାବବୋଧ ।
କଂତିଆ- ବି. ସୂତା କଟେଳି ।
କଂଦ୍କଂଦ୍‌ନିଆ- ବିଂ. କ୍ରନ୍ଦନୋନ୍ମୁଖ ।
କଂଦ୍କଂଦେନ୍- ବିଂ. କାଂଦ କାଂଦ ଅବସ୍ଥା ।
କଂଦ୍ରା- ବିଂ. କ୍ରଂଦନଶୀଳ, ଯେ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ କାଂଦିପକାଏ । (ସ୍ତ୍ରୀ. କାଂଦ୍ରି) ।
କଂଦା- ବିଂ. ବେଙ୍ଗା, ମୂକ । (ସ୍ତ୍ରୀ. କଂଦି) ।
କଂଦାବୁବା- ବି. କାଂଦ ବୋବାଳି ।
କଂଧ୍ରିଆ- ବିଂ. କଂଧ ପରି ଆଚରଣକାରୀ ।
କଂଧାନ୍- ବି. କଂଧ ମୂଳକ ।
କଁପ୍- ବି. ପଂକ, କାଦୁଅ ।
କପ୍କପି- ବି. ୧. କଂପନ । ୨. ପ୍ରଜାପତି ।
କପର୍- ବି. ପରିଶ୍ରମ ସହନ କ୍ଷମତା । ଦୃ : କପର୍ କଲେ ସିନା ଖାଏବାକେ ମିଲ୍‌ବା ।
କପ୍ଟା- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନଂକ ପିଂଧିବା ଲୁଗା, ଶାଢ଼ି ।
କପ୍ଟି- ସାନ ଶାଢ଼ି ।
କପ୍ଡ଼ାଲତା- ବି. ଲୁଗାପଟା, ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ।
କପ୍ତାନ୍- ବି. ଧନୁଷ୍ଟଂକାର ରୋଗ ।
କପ୍ନି- ବି. କୌପୀନ ।
କଁପ୍‌ବା- କ୍ରି. କଂପିତ ହେବା, କଂପିବା ।
କଁପର୍- ବି. କର୍ଷିତ ଭୂମିକୁ ସମତଳ କରିବା କ୍ଷେତ ଉପକରଣ, ମଇ ।
କପ୍ରା- ବି. ବଡ଼ ପିତଳ ଥାଳି, ପରାତ ।

କଁପ୍ରି ଗିନା- ବି. ଅତି ଛୋଟ ଗିନା (ସିଂଦୂର ଗୋଳାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ) ।

କପ୍ଲା- ବି. କୋରଡ଼ ।

କପ୍ଲାବା- କ୍ରି. ପାକୁଳାଇବା ।

କପ୍/ବ୍ସା- ବି. ଭୟ ଯୋଗୁଁ ନିରବ ଓ ନିଶ୍ଚଳାବସ୍ଥା ।

କପ୍/ବ୍ସିଜିବା- କ୍ରି. ଭୟ ଯୋଗୁଁ ନିରବ ଓ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଯିବା ।

କପାଆଁଠି- ବି. କପା ମଂଜି ।

କପାଟି- ବି. ପାଟି ପଡ଼ିଯିବା, ହନୁହାଡ଼ କାମ ନ କରିବା ଅବସ୍ଥା ।

କଁପି- ବି. କଂପନ ।

କଁପିବା- କ୍ରି. କଂପିବା, ଡରିବା, ଉତ୍କ୍ଷୁଷ୍ଟ ହେବା ।

କଁପୁ- ବି. ପଚୁମାଟି, ପଂକ, ଶିଉଳି ।

କବ୍ରା- ବିଂ. ଧଳା ଓ ମାଟିଆ ରଂଗ ମିଶା ।

କବ୍ଲାବା- କ୍ରି. ପାକୁଳି କରିବା ।

କବାର୍- ବି. କାମ, କାର୍ଯ୍ୟ, ପାଇଟି ।

କବାର୍ କମ୍- ବି. କାର୍ଯ୍ୟ ।

କବାର୍‌ତିଆ- ବି. ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ ଚାକର ।

କବାର୍‌ତେନ୍- ବି. ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତା ଚାକରାଣୀ ।

କବାରି ସମିଆ- ବି. କାମ ସମୟ ।

କମ୍‌ଚି- ବି. ଦୋଳାୟମାନ, ପତଳା, ଛୋଟ ବାଉଁଶ ଖଂଡ ।

କମ୍‌ଳି ଜିବା- କ୍ରି. ମଉଳି ଯିବା ।

କମ୍‌ତି- ବି. ଅଳ୍ପତା ।

କମ୍‌ସେକମ୍- ଅ. ଅତି କମ୍‌ରେ, ଅଂତତଃ ।

କମାଣି- ବି. ବସଂତ ରୋଗାକ୍ରାଂତ ଅବସ୍ଥା ।

କମାଣି ଧମାଣି- ବି. ଧନ ଅର୍ଜନାର୍ଥ ନାନା ପ୍ରକାର ଉଦ୍ୟମ ।

କମାନ୍- ବି. ୧. ତୋପ, କମାଣ । ୨. ବଡ଼ ଘରର ଅଗଣା ।

କମାନି- ବି. ଉପାର୍ଜନ, ରୋଜଗାର, ଆୟ ।

କମାବା- କ୍ରି. ଉପାର୍ଜନ କରିବା ।

କମାଲ୍- ବି. ନିପୁଣତା ।

କମିଆ/ହାଁ- ବିଂ. ରୋଜଗାରିଆ, ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମ, ଯେ କାମ କରେ । (ସ୍ତ୍ରୀ. କମିହେନ୍) ।

କମେଇ କୁଠେଇ- କ୍ରି. ବିଂ. ଉପାର୍ଜନ କରି ।

କୟାଁ- ବି. ୧. ଏକ ଫଳ, ଯାହାକୁ ଘଷି ଗୋଳିଆ ପାଣିରେ ପକାଇଲେ ପାଣି ସଫା ହୋଇଯାଏ । ୨. କଂଚା ତେଂତୁଳି ଫଳ ।

କୟାଁବଏଠା- ବି. ମାଟି ତିଆରି ଛୋଟ ଦୀପ ।

କର୍‌କରାଇବା- କ୍ରି. କୁକୁଡ଼ା ଅଂଡା ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଧ୍ୱନି କରିବା ।

କର୍‌କସିଆ- ବିଂ. ଯେ କର୍କଶ କଥା କହେ ।

କର୍‌କା- ବିଂ. କଡ଼ା ।

କର୍‌ଖା- ବିଂ. କୁହାଳିଆ । (ସ୍ତ୍ରୀ. କରଖି) ।

କର୍‌ଂଗା- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ । ୨. ଏକ ଜାତୀୟ ବଡ଼ କଳାମୂଷା ।

କର୍‌ଚପା- ବିଂ. କେବଳ ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଚାପ ପାଇଥିବା ବା ଚାପିହୋଇଥିବା । ଦୃ : ଧାନ୍ ସିଝାଲା ବେଲେ ନାଇଁ ଘାଁଟ୍‌ଲେ କରଚପା ହୋଇ ଜାଏସି ।

କର୍‌ଚା- ବି. ଛୋଟ ଛୋଟ କାଠଖଂଡ, ସାଧାରଣତଃ ଚୁଲିରେ ନିଆଁ ଧରାଇଲା ବେଳେ ବ୍ୟବହୃତ ।

କର୍‌ଚାଲି- ବି. 'କରଚା' ଦେଖ ।

କର୍‌ଚେଲ୍- ବି. 'କରଚା' ଦେଖ ।

କର୍‌ଜା- ବି. ଋଣ, କରଜ ।

କରଂଜି- ବି. ୧. ମଧ୍ୟମରୁ ସାନ ଆକାରର ହାଂଡି । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।
କର୍‌ଡ଼ି- ବି. ବାଉଁଶ ଗଜା । (ଏହାକୁ ଟିକି ଟିକି ଖଂଡ କରି କାଟି ଖାଦ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।)
କରବ୍‌ବଘା- ବି. ଜଂତୁ ବିଶେଷ ।
କର୍‌ତିଆ- ବି. କରତ ଚାଳକ ।
କର୍‌ଦନ୍- ବି. ପରିଶ୍ରମ ।
କର୍‌ଦନ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ପରିଶ୍ରମ କରିବା ।
କର୍ ଦେବା- ବି. ଶସ୍ୟର ଭାଗ ଲାଭ ଭିତ୍ତିରେ ନିଜ ଜମି ଚାଷ କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ ଦେବା ।
କର୍‌ଧନ୍- ବି. କଟିବଂଧନୀ, ମେଖଳା ।
କର୍‌ନି- ବି. ୧. ରାଜମିସ୍ତ୍ରି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା କରଣି । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ । ୩. କରିଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।
କର୍‌ପଟ୍- ବିଂ. କଡ଼ ବାଗ ।
କର୍‌ପନ୍- ବି. ଅଣଓସାରିଆ ଅଗଭୀର ସୁଡ଼ଂଗ ।
କର୍‌ପା- ବି. କଟା ହୋଇଥିବା ଧାନଗୁଛ, ଯାହାକୁ ଏକତ୍ର କଲେ ଗୋଟିଏ 'ଭରା' ହୁଏ ।
କର୍‌ପୁଡ଼ା- ବିଂ. କେବଳ ଗୋଟିଏ କଡ଼ରୁ ପୋଡ଼ିଥିବା । ଦ୍ର : କର୍‌ପୁଡ଼ା କଂଦା ଖାଏବାକେ ମିଠା ।
କରମ୍- ବି. ଭାଗ୍ୟ ।
କରମ୍ ବେଢ଼ା- ବି. କର୍ମ ବା ଭାଗ୍ୟ ଅବଳରୁ ଯେ ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ ।
କରମ୍‌ସାନି- ବି. ଲୋକଦେବତା ବିଶେଷ ।
କରମା- ବି. ୧. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ । ୨. ନାଚ ଓ ଯାତ୍ରା ବିଶେଷ । କ୍ରି. କରିବା ।
କର୍‌ଘା- ବିଂ. ଲଂବ ଓ ଚାଣ (ନିଶ) ।
କର୍‌ରି- ବି. କଟୁରି ।
କର୍‌ଲା- ବି. କଲରା ଲତା ଓ ଫଳ । କ୍ରି. କରିଲା, କଲା ।
କର୍‌ଲିଆ- ବି. ପାଚି ନ ଥିବା ବାଉଁଶ ।
କର୍‌ହା- ବି. ୧.ବଡ଼ କରେଇ । ୨.ମୂଷା ଛୁଆ ।
କର୍‌ହି- ବି. ଛୁଆ ଜନ୍ମ କରି ନ ଥିବା ଛୋଟ ମାଈ ମେଂଢ଼ା ।
କରା- ବି. କୁଆପଥର, ସ୍ଫଟିକ ମଣି, ହିମୋପଳ ।
କରାଆଖିଆ- ବିଂ. କହରା ଆଖି ଯାହାର ।
କରାଟି- ବି. କରାଟ ।
କରାପାନି- ବି. କୁଆପଥର ସହ ବୃଷ୍ଟିପାତ ।
କରାର/ଲ୍- ବି. ସ୍ୱୀକାର, ମିଆଦ ।
କରାଲ୍- ବି. ଅମଳ ସମୟରେ ଧାନକୁ କୁଟା ବା ନଡ଼ାରୁ ଝାଡ଼ିବା କର୍ମ ।
କରାଲି- ବି. ଖଳାରେ ପାଳ ସାଉଁଟିବା ପାଇଁ ବାଉଁଶ ବେଂଟ ଓ ବଂକା ଲୁହା ଲାଗିଥିବା ଉପକରଣ । କ୍ରି. କରାଇଲି ।
କରି- ବି. ୧. କାଡି । ୨. ମେଂଢ଼ାଛୁଆ ।
କରିଆ- ବି. ଛୋଟ ଗାମୁଛା ।
କରୁ- ବି. କଂଟାଯୁକ୍ତ ଫଳ ବିଶେଷ ।
କରୁଆ- ବି. ବନ୍ୟଜାତି ବିଶେଷ ।
କରେଲ୍- ବି. ରାଶିକୁ ଗଛରୁ ଝାଡ଼ିନେଲା ପରେ ରାଶି ଗଛ ।
କରୋ- ବି. ଯୌନାଂଗର ମଇଳା ।
କରୋଖାଇ- ବିଂ. ଯୌନାଂଗର ମଇଳା ଖାଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ (ଗାଳି) ।
କରୋଇ ଜିବା- କ୍ରି. ପିଟେଇ ଯିବା ।
କଲ୍- ବି. ୧. ପାଟିର ଭିତର ଭାଗ । ୨. ଯଂତ୍ର, କଳ ।

କଲ୍‌କତି- ବିଂ. ୧. କଲିକତା ତିଆରି । ୨. କଳ କୌଶଳରେ ପାରଦର୍ଶିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କଲ୍‌କଲ୍- ବି. କଳହ, ପାଟିତୁଣ୍ଡ, ଉଚ୍ଚବାଚ ।

କଲ୍‌କଲାବା- କ୍ରି. ଗୋଳମାଳ କରିବା ।

କଲ୍‌କଲି- ବିଂ. ଗୋଳମାଳ କରୁଥିବା ମୁଖରା ସ୍ତ୍ରୀ, ବହୁତ କଥା କହୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କଲ୍‌ଗାନା- ବି. କଳଗାଉଣା । ଇଂ. ଗ୍ରାମୋଫୋନ୍ ।

କଲ୍‌ଘୁଡ଼ା- ବି. ଶୂନ୍‌ଗାଡ଼ି, ସାଇକେଲ୍ ଯାନ ।

କଲ୍‌ଂଗା- ବି. ଜନଜାତି ବିଶେଷ ।

କଲ୍‌ଜା- ବି. କଲିଜା ।

କଲ୍‌ଜାଫଟା କଥା- ବି. ହୃଦୟବିଦାରକ କଥା ।

କଲ୍‌ମୂଲ୍- ବି. କଂଦମୂଳ ।

କଲ୍‌ସା- ବି. କୃଷ୍ଣସାର ।

କଲା- ବି. କଳା, କୃଷ୍ଣକାୟ ।

କଲାଖୁଁଟ୍‌ଲା- ବି. ଅଧାପୋଡ଼ା କାଠଗଂଡି ।

କଲାଜିଆଁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

କଲା ବିର୍‌ବିଟ୍- ବିଂ. ଘୋର କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, ଡ୍ରିଫଂଡ କଳା ।

କଲାରି- ବି. ହାତରେ ପରିଧେୟ ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

କଲାଲୁଁଡ଼ା- ବି. ପୋଡ଼ା ପୁଆଳର କଳା ପାଉଁଶ ବ୍ୟବହାର କରି ମାଟି ଘରର ଚଟାଣ ଓ କାଂଥ ରଂଗାଇବା ।

କଲି- ବି. ଗଂଜେଇର ନବଜାତ ପତ୍ର ବା ଡଂକ, କୋଳ ।

କଲିଆ- ବିଂ. କାଳିଆ । (ସ୍ତ୍ରୀ. କାଲି) ।

କଲିଆକୁଁସା- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ କୃଷ୍ଣକାୟ ଓ କୁତ୍ସିତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

କଲିଂଗ୍- ବି. ଅତ୍ୟଂତ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ । ଦୃ : କଲିଂଗ୍‌କେ ନୁନ୍ ଆନି ଜାଇଥିଲୁ କାଏଁ ?

କଲୁଆ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କୂଅ ।

କଲୁଆଁ- ବି. ଦେବୀଂକ ନିକଟରେ ଭୋଗ ଲାଗିବା ପୂର୍ବରୁ ରଖାହୋଇଥିବା ଖାଦ୍ୟ, ବ୍ୟଂଜନାଦିର ପ୍ରସାଦ-ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥା ।

କଲେଇ- ବି. ଝଡ଼ିପୋକ ।

କଲେ କଲେ- ବିଂ. ଧୀର ସ୍ୱରରେ, ଆସ୍ତେ ।

କଲେଚ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ସାପ ।

କସ୍- ବି. ରଂଗ, ଦାଗ ।

କସ୍‌କଟାବା- କ୍ରି. ଖଟା ଜିନିସ କଂସା ବା ପିତ୍ତଳ ବାସନରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ରହି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେବା ।

କସ୍‌କଟିଆ- ବିଂ. କଷାଳିଆ ସ୍ୱାଦ, ଖଟା ଜିନିସ କଂସା ବା ପିତ୍ତଳ ବାସନରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ରହିବା ଯୋଗୁଁ ଜାତ ବିସ୍ୱାଦ ।

କସ୍ କରିବା- କ୍ରି. ବସ୍ତ୍ରାଦିକୁ ରଂଗାଇବା, ରଂଗ ମଡ଼ାଇବା ।

କସ୍‌କସ୍- ବି. ଜ୍ୱର ବା ରୋଗ ପୂର୍ବରୁ ଶରୀରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ବ୍ୟାକୁଳତା ବା ବ୍ୟଥା ।

କସ୍‌କସାବା- କ୍ରି. ରୁଷ୍ଟ ହେବା, ଶରୀରରେ 'କସ୍‌କସ୍' ଭାବ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ।

କସ୍‌କସିଜିବା- କ୍ରି. କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରି ନ ପାରି କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ହୋଇରହିବା ।

କସ୍‌ତାଲ୍- ବି. ଗୋଲାକାର ପିତ୍ତଳ ପାତିଆ ନିର୍ମିତ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର, ଝାଂଜ, କରତାଳ ।

କସ୍‌ନା- ବି. ଲଂଗଳ ଲୁହା, ଫାଳ ।

କସ୍‌ବା- କ୍ରି. କଷିକରି ବା ଗଣ କରି ବାଂଧିବା ।

କସ୍‌ମସାବା- କ୍ରି. ଅସ୍ଥିର ଓ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କରିବା ବା ହେବା ।

କସ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଲାଲ ଓ ମାଟିଆ ମିଶା ରଂଗ ।

କସ୍ରୁକଂଦା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଜଳଜ ତୃଣ ଓ ତହିଁର ମୂଳ, ଖାଦ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ।

କସା- ବି. ରକ୍ତ ।

କସାଡ଼ି- ବି. ଗିଲଗାତି ।

କସିଆଁ- ବିଂ. କଷି ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା (ଫଳ ଆଦି) ।

କସିକରି- ବିଂ. ଆଂଟ କରି ।

କସିବା- କ୍ରି. ୧. ପରୀକ୍ଷା କରିବା । ୨. ଜୋର୍‌ରେ ଟାଣି ବାଂଧିବା, ଟାଣ କରିବା ।

କସିଲା- ବିଂ. କୃଷି କାର୍ଯରେ ପରିଶ୍ରମୀ ଓ ଦକ୍ଷ ।

କସୁର୍କଂଦା- 'କସ୍ରୁ କଂଦା' ଦେଖ ।

କସେର୍- ବି. ଚାଉଳ ଗୁଂଡରେ ତିଆରି ବଡ଼ି ।

କହ- ବି. ଅର୍ଜୁନ ଗଛ ।

କହକା- ବିଂ. ନିର୍ଭୟ ଭାବରେ କହିପାରୁଥିବା, କହୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

କହକାର୍- ବି. କୁହାଳିଆ ।

କହତେ- ବିଂ. କହୁଁ କହୁଁ, କଥା ଶେଷ ନ କରୁଣୁ ।

କହଦହ- ବି. କାୟ ଦାହ, ମାନସିକ ପୀଡ଼ା ବା ଚିଂତା ଯୋଗୁଁ କଷ୍ଟ ଓ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତତା ।

କହନା- ବି. ଅଯୁକ୍ତିକର କଡ଼ା କଥା ।
ଦୃ : ଇନ୍‌ତା କହନା ସହିକରି ଇ ଘରେ ମୁଇଁ ନାଇଁ ରହେଁ ।

କହନି- ବି. ୧. କହୁଣି । ୨. କହିବା କଥା, ବଚନ । (କର୍‌ନି = କରିବା କାମ)
ଦୃ : କହନି ସହଜ୍, କର୍‌ନି କଡ଼ା ।

କହନିଖିଆ- ବିଂ. ଯେ କହୁଣି ମାଡ଼ ଖାଏ ।

କହର୍- ବି. ବାସନା, ସୁଗଂଧ ।

କହର୍‌ବା- କ୍ରି. ସୁବାସିତ ହେବା, ମହକିବା ।

କହଲ୍- ବିଂ. ନରମ, କୋମଳ ।

କହଲ୍‌ବା- କ୍ରି. (ପକ୍ଷୀ) ଧ୍ୱନି ବା ରାବ କରିବା, କୂଜନ କରିବା, ଅସ୍ଥିରତା ପୂର୍ବକ ଶିର ବା ପକ୍ଷ ସଂଚାଳନ କରିବା ।

କହିଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରି ବା ପକ୍ଷ ନେଇ କହିବା ।

କହେ- କହିବା ଅନୁସାରେ ।

କା- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଆଳଂକାରିକ ।
ଦୃ : ବଡ୍+କା=ବଡ୍‌କା, କହ+କା=କହକା ।

କାଁ- ଅଂ. କଣ, କଅଣ ।

କାଇ- ବି. ପିଂପୁଡ଼ି ଜାତୀୟ କୀଟ, ବିଶେଷତଃ ଆଂବ ଗଛରେ 'ଘରା' ବାଂଧି ରହଂତି ।

କାଇଁର୍- ବି. ଜଳ ସଂସର୍ଗ ଯୋଗୁଁ କାଂଥ, କୁଡ ଉପରେ ମାଡୁଥିବା ଶିଉଳି ।

କାଇଁଟା- ଅଂ. କଣ ।

କାଇମାଇ ହେବା- କ୍ରି. କିଂକର୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ହେବା ।

କାଇ/ଏଲା- ବିଂ. ଅତି ଦୁର୍ବଳ, ହାଲିଆ ।

କାଇଁସ୍- ବି. କାଶତଂଡୀ ।

କାଉକାଉ- ବି. ଶିଶୁମାନଂକୁ ଶୁଆଇବା ପାଇଁ ଥାପୁଡ଼ାଇବା ।

କାଉମୁଚି- ବି. ଶିଶୁମାନଂକୁ ହାତ ମୁଠା କରିବା ଓ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଏହି ଖେଳ ଖେଳାଯାଏ ।

କାଉଁରିଆ- ବି. ଝୋଟ ଜାତୀୟ ପଟ ବାହାରୁଥିବା ଉଦ୍‌ଭିଦ ବିଶେଷ, ଶଣ ।

କାଉଁରିଆ ପିଡ- ବି. ଜମାଟ ବଂଧା ପୁରୁଣା ପିଉ ।

କାଏଁ- ଅଂ. କି ।

କାଏଁକ୍- ବି. ଗେଂଡାଳିଆ ।

କାଏଁକେ- ଅଂ. କାହିଁକି ।

କାଏଁର୍- ବି. ତେଲର ମଇଳା ଅଂଶ, ଯାହା ଗରମ କଲେ ବାହାରିପଡ଼େ ।

କାଏଁଟା- ଅଂ. କେଉଁଟା ।

କାଏଢ୍- ବିଂ. ୧. କଷ୍ଟ, କଡ଼ା । ୨. ଶଗଡ଼ ଯାଇପାରୁ ନଥିବା ଜଂଗଲ ଭିତର ସ୍ଥାନକୁ କାଠଗଡ଼ ଆଦି ବଳଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ଘୋଷାଡ଼ି ଆଣିବା ।

କାଏଁଢଂଗର୍- ଅଂ. କି ପ୍ରକାରରେ ।

କାଏଁଥି- ଅଂ. କେଉଁଠାରେ ।

କାଏଁଥିର୍ ଲାଗି- ଅଂ. କେଉଁଥି ପାଇଁ ।

କାଏଁପ୍- ବିଂ. ଧନ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ଯେ ଲୋଭୀ ।

କାଏଁର୍- ବି. ଶିଉଳି ।

କାଏଲ୍- ବି. କାଲି ।

କାଏଲି- ବି. ଅସ୍ଥିର, ଅଧୈର୍ଯ ଅବସ୍ଥା ।

କାଏଲି ହେବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ କୌଣସି ଦୁଃଖ ବା ସମସ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ଅଧୀର ହୋଇ ଆବେଦନ କରିବା ।

କାଏଁସ୍- ବି. କାଇଁଶ ।

କାଏଁସେ- ଅଂ. ଅସ୍ତିସୂଚକ ଉତ୍ତର ଆଶା କରି ପଚରାଯାଉଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ । ଦୃ : ସେ ଆସିଛେ କାଏଁସେ ?

କାକର୍- ବିଂ. ଥଂଡା, ଶୀତଳ । ବି. ଶିଶିର ବିଂଦୁ ।

କାକରଛାନ୍- ବିଂ. ଅତି ତରବର, ବ୍ୟଗ୍ର ।

କାଁକରି- ଅଂ. କାହିଁକି ।

କାଁକେର୍- ବି. କାକୁଡ଼ି ।

କାକି- ବି. ଖୁଡ଼ୀ ।

କାଖ୍ ବିଲେଇ- ବି. କାଖରେ ଉଠୁଥିବା ବ୍ରଣ ବା ବଥ ।

କାଁଚ୍- ବି. ଗୁହ ଦ୍ୱାରର ଅଂତଃଝିଲ୍ଲି ।

କାଁଚି- ବି. ୧. ଖେଳନା ବାସନ । ୨. ତେଲ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଛୋଟ ଗିନା । ୩. ଏକ ଫାଳ ନଡ଼ିଆ ଖୋଳପା ।

କାଁଚିମାଲି- ବି. କ୍ଷୁଦ୍ର ଗିନା ଭଳି ଗୋଟି ଗୁଂଥା ହୋଇଥିବା ସୁନାହାର ।

କାଜ୍- ବି. ୧. କାର୍ଯ, କାମ । ୨. ସିଲେଇ ଲୁଗାରେ ବଟନ୍ ଲଗାଇବା ଫୋଡ଼ ।

କାଁଜେ- ଅଂ. କାହିଁକି ।

କାଜେ- ଅଂ. ନିମଂତେ, ପାଇଁ, ସକାଶେ ।

କାଟ୍ନି- ବିଂ. ବ୍ୟୟସଂକୋଚକାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କାଟ୍ବା- କ୍ରି. ୧. ଯଂତ୍ରଣା ବୋଧ ହେବା । ୨. ଅଂକନ କରିବା । ୩. ଫେଡ଼ିବା । ୪. କର୍ତନ କରିବା ।

କାଟୁ- ବିଂ. ଯେ କାଟେ ।

କାଠ୍କାଠ୍ ଡାଂଗ୍ଡାଂଗ୍- ବି. ଶରୀରର ଏକ ଅବସ୍ଥା, ବେଶି ବେଳ ଶୋକାତୁର ରହିବା ପରେ ଅବୟବ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଯିବା ।

କାଠି କର୍ବା- କ୍ରି. ଦାଂତ ଘଷିବା ।

କାଢ୍- ବିଂ. ଦୃଢ଼, ଆଂଟ, ଟାଣ ।

କାଁଢ୍- ବି. ପ୍ରସାରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ହାତ ବୁଢ଼ା ଆଂଗୁଠି ଶୀର୍ଷରୁ ତର୍ଜନୀର ଶୀର୍ଷ ପର୍ଯଂତ ଦୈର୍ଘ ।

କାଁଢ଼ିଆ- ବି. ଅଠାକାଠି ।

କାଁଢ଼େ- ବିଂ. ଏକ 'କାଁଢ୍' ପରିମାଣ ।

କାଣ୍- ବି. ଶର, କାଂଡ । ଅଂ. କଣ ।

କାଣି- ବିଂ. ଅଂଧୁଣୀ ।

କାଣିବା- କ୍ରି. ଚାଉଳକୁ ସଫା କରିବା ପାଇଁ କୁଟିବା ।

କାତୁ- ବିଂ. ଲଂଡା ମୁଂଡିଆ ।

କାତୁଆ- ବି. ଧାନ କ୍ଷେତର ହୁଡ଼ାରୁ ପାଣି କାଟିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କାଠପଟା ।
କାଁଥି- ବି. କାଂଥ ।
କାଦୋ- ବି. କାଦୁଅ ।
କାଦୋକରିଆ- ବି. ହଳିଆକୁ ବର୍ଷାଦିନେ ଦିଆଯିବା ଗାମୁଛା ।
କାଦୋପି/ବିଛଲ୍- ବିଂ. କାଦୁଅ ଯୋଗୁଁ ପିଚ୍ଛିଳ, ଖସଡ଼ା ।
କାଦୋମଲି- ବି. ୧. ଗୁଡ଼ ରାଂଧିଲା ବେଳେ ଯେଉଁ ମଇଳା ବାହାରେ । ୨. କାଦୁଆ ମାଟିରେ ଜାତ ମଲ୍ଲିଫୁଲ ।
କାନ୍‌ଅଁଠା- ବି. କାନକୁ ଆଂଗୁଠି ଦ୍ୱାରା ଚିପି ଓ ମୋଡ଼ି ଦିଆଯିବା ଶାସ୍ତି, ପୀଡ଼ା ।
କାନ୍‌ଖିଲ୍/ଲା- ବି. ଅଣକୀଳି, ଅଖର ଅଗ୍ରାଂଶରେ ଲାଗୁଥିବା କୀଳକ ବା କାଠି ।
କାନ୍‌ଘୁଆ- ବି. କାନ ଭିତରର ମଇଳା ।
କାନ୍‌ଟୋପ୍- ବି. କାନ ଘୋଡ଼ାଇବା ଭଳି ଟୋପି ।
କାନ୍‌ପଟି- ବି. କାନମୂଳ, କପାଳରେ କାନର ଉପର ଅଂଶ ।
କାନ୍‌ଫୁସ୍‌କି- ବି. କାନ ପାଖରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ଧୀର ସ୍ୱରରେ କଥିତ ଗୁପ୍ତକଥା ।
କାନ୍‌ବିଁଧାନ୍- ବି. କର୍ଣ୍ଣବେଧ, କାନଫୋଡ଼ା ।
କାନ୍‌ମୁଡ଼ା- ବି. ୧. କାନମୋଡ଼ା ଦଂଡ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ।
କାଂଦ୍‌ରା- ବିଂ. କ୍ରଂଦନଶୀଳ ।
କାଂଦ୍‌ରି- ବିଂ. କ୍ରଂଦନଶୀଳା ସ୍ତ୍ରୀ ।
କାଂଦ୍‌ରୁ- ବିଂ. କ୍ରଂଦନଶୀଳ ।
କାଂଦି- ବି. କ୍ରଂଦନ ।
କାଂଧଭେଁଡ଼ା- ବି. ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ, ବଳୁଆ, ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଯୁବକ ।
କାପ୍- ବି. କାନର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।
କାପ୍‌କାପ୍- ଅଂ. ଜୀବର ମରଣ ପୂର୍ବରୁ ପାଟି ଖୋଲିବା ଓ ବୁଜିବା, ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥା ।
କାପ୍‌କାପି- ବି. ପ୍ରଜାପତି ।
କାପ୍‌କାପୁ- ବି. ପ୍ରଜାପତି ।
କାପର୍- ବି. ଶିଉଳି ।
କାପର୍‌ବସା- ବି. ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳ ସଂସର୍ଗ ଯୋଗୁଁ କାଠ ବା ପଥର ଉପରେ ବସୁଥିବା ସବୁଜ ମଖମଲ ପରି ଶୈବାଳ ।
କାପ୍‌ଲା- ବିଂ. ପାକୁଆ, ଦଂତବିହୀନ ।
କାପ୍‌ଲି- ବି. ରୋମଂଥନ ।
କାପା- ବି. ସମଲୈଂଗିକ ସଂପର୍କକାମୀ ।
କାପା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ସମଲୈଂଗିକ ଯୌନ ସଂପର୍କ କରିବା ।
କାଁପି- ବିଂ. କୃପଣ ।
କାପୁ- ବିଂ. ଅଶିଷ୍ଟ, ଅଭଦ୍ର, ଭକୁଆ, ବୋକା । ବି. ପୁରୁଣା ପଂକ ।
କାପୁଆ- ବିଂ. ଶ୍ଲଥଚର୍ମ, ଦଂତଶୂନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।
କାଫଲ୍‌କାଫଲ୍- ଧ୍ୱ. ଚଂଚଳ ଚଂଚଳ ପାଟି ଭିତରେ ଖାଦ୍ୟ ପୂରାଇ ସଶବ୍ଦ ଭୋଜନ କରିବା ପ୍ରକାର ।
କାବର୍- ବି. ଧବଳ କୁଷ୍ଠ ।
କାବ୍‌ରି- ବିଂ. ଧବଳ କୁଷ୍ଠ ଦାଗଧାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।
କାବାରି- ବିଂ. ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ, ଓଲୁ ।
କାମ୍‌କାର୍- ବିଂ. କାମିକା ।
କାମ୍‌ଗାର୍- ବି. କାମ କରିବା ଲୋକ, ମଜୁରିଆ, ମୂଲିଆ ।
କାମ୍‌ଦାର୍- ବିଂ. କାମିକା, କାମରେ ଲାଗୁଥିବା ।
କାମ୍‌ପଟା- ବିଂ. କାମଚଳା ।

କାମ୍ବରଗା- ବି. କାର୍ଯ୍ୟାଦେଶ ।

କାମ୍ ବରଗିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାମ ସକାଶେ ଆଦେଶ ଦେବା ।

କାମି- ବି. ଶଗଡ଼ ଚକରେ ଲାଗୁଥିବା ଲୁହା ବଳୟ । ବିଂ. ଯାହା କାମରେ ଲାଗିପାରେ ।

କାମିଗଛ୍- ବିଂ. ଶାଳ, ପିଆଶାଳ, ସାଗୁଆନ୍ ଆଦି କାମରେ ଲାଗୁଥିବା ମୂଲ୍ୟବାନ ଗଛ ।

କାମିଆ- ବି. ମାଲିକଠାରୁ ଅର୍ଥ ଋଣ ନେଇ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ତାହା ପରିଶୋଧ କରେ ।

କାଲ୍- ବିଂ. କାଲି ।

କାଲ୍କି/କେ- ବିଂ. ଆସଂତାକାଲି ।

କାଲ୍କୁଟୁ- ବି. ଟଂପେଇ ନେଉଳ ।

କାଲ୍ଝିଭି- ବିଂ. କଥା କହିବାରେ ଅସର୍ତକ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କାଲ୍ନିଦ୍- ବି. କାଳ ନିଦ୍ରା, ମୃତ୍ୟୁ ।

କାଲ୍ମୁହାଁ- ବିଂ. ଅକର୍ମରେ ଲିପ୍ତହୋଇ ଯେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଡାକେ ।

କାଲ୍ସତ୍ରୁ- ବି. ଗାଳି ବିଶେଷ ।

କାଲି- ବିଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣା, କୃଷ୍ଣାଂଗୀ ।

କାଲିବିଲାଂଗ- ବିଂ. କାଳୀ ବିକଳାଂଗ ।

କାସ୍- ବି. ଏକ ବାର, ଓଡ଼ ।

କାସକ୍- ଅଂ. ବୋଧହୁଏ, ସଂଭବତଃ ।

କାସ୍ତ- ବି. କୃଷି ।

କାସ୍ତକାର୍- ବି. କୃଷକ ।

କାହାଲି- ବି. ଧୂଆଁପିକା ।

କାହିଁ- ଅଂ. କେଉଁଠି ।

କାହିର୍- ଅଂ. କେଉଁଠିକାର ।

କାହିର୍ଲାଗି- ଅଂ. କେଉଁଥି ପାଇଁ, କେଉଁ କାରଣରୁ ।

କାହୁଲ୍- ବି. ନୌକା ଗର୍ଭରୁ ପାଣି କାଢ଼ି ଫିଂଗିବା ଉପକରଣ ।

କି- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ଆଳଙ୍କାରିକ, କ୍ଷୁଦ୍ରାର୍ଥକ । ଦୃ : କୁର୍ + କି= କୁର୍କି, ବହେନ୍ + କି = ବହେନ୍କି ।

କିଆ- ପର-ଶବ୍ଦାଂଶ । ବିଶେଷଣାର୍ଥକ । ଦୃ : ଦିନ୍+କିଆ= ଦିନକିଅଳ, ପା+କିଆ= ପା'କିଆ, ବରସ୍+କିଆ= ବର୍ସ୍କିଆ ।

କିର୍କିଚା- ବିଂ. କୁତ୍ସିତ ।

କିଟ୍କିଟ୍- ବିଂ. ଅତିଶୟ (ଅଂଧାର) ।

କିଡ଼ା- ବି. ପୋକ, କୀଟ ।

କିଚ୍କିନି- ବି. ସାନ ମାଛ ବିଶେଷ ।

କିତାପ୍- ବି. କ୍ଷମତା । ଦୃ : ମୋର ନ କିତାପ୍ ଦେଖଉଛୁ ?

କିନା- ଅଂ. ମାତ୍ରେ, ମାତ୍ରକେ ।

କିନି- ଅଂ. କି ନାହିଁ ।

କିଂଦ୍ରା- ବି. ଘୂରା, ବୁଲା ଘୂର୍ଣ୍ଣନ ।

କିଂଦ୍ରାବା- କ୍ରି. ଘୂରାଇବା ।

କିଂଦ୍ରାବାଟ୍- ବି. ବୁଲା ବାଟ, ଯେଉଁ ବାଟରେ ଗଲେ ଅଧିକ ଦୂରତ୍ୱ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।

କିଂଦ୍ରାମର୍ଲା- ବି. ଘୂରିବୁଲିବା ।

କିଂଦ୍ରିବା- କ୍ରି. ଘୂରିବା, ଚକ୍କର କାଟିବା, କୌଣସି କେନ୍ଦ୍ର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବୁଲିବା ।

କିର୍କିରା- ବି. ରଡ଼ି, ଚିତ୍କାର ।

କିର୍କିରାବା- କ୍ରି. ଯନ୍ତ୍ରଣା ବା ଭୟ ଯୋଗୁଁ ଚିତ୍କାର କରିବା, ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବା, ଚିଡ଼ିବା ।

କିରଂଗା- ବି. କୀଟ ପତଂଗ ।

କିରନ୍- ବି. ମୃଦଂଗ ଚମଡ଼ାର ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ ଲାଗୁଥିବା ଗୋଲାକାର ଲେପ ।

କିରନିଆ/ହାଁ- ବିଂ. ଯେ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ବିରକ୍ତି ବା ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରେ, ଚିଡ଼ା ।

କିର୍ଲା- ବି. ଚିତ୍କାର ।

କିର୍ଲାଗଗା- ବି. ପାଟିତୁଣ୍ଡ, ହଟ୍ଟଗୋଳ ।

କିର୍ଲାବା- କ୍ରି. ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ଚିତ୍କାର କରିବା, ପାଟି କରିବା ।

କିର୍ମି- ବି. କୃମି ।

କିର୍ହା- ବିଂ. ପୋକ ଲାଗିଥିବା, କୀଟଦଂଷ୍ଟ । ବି. କୀଟ, ପୋକ ।

କିର୍ହାବା- କ୍ରି. ପୋକ ଲାଗିବା ।

କିରା- ବି. ପୋକ, କୀଟ । ଅଂ. କଣ ।

କିରାଂଗି- ବିଂ. ଯେ କାହାରି କଥା ସହି ପାରେନାହିଁ ।

କିରି- ବି. କପାର ମଇଳା ଅଂଶ ।

କିରିଆ- ବି. ରାଣ, ଶପଥ ।

କିରିନି- ବି. ଟିଂକ ।

କିରୁମ୍- ବି. କୃମି ।

କିରେଇବା- କ୍ରି. କିରା (ପୋକ) ଲାଗିବା ।

କିସ୍- ବି. ଆକ୍ରୋଶ, ଈର୍ଷା ।

କିସ୍କଟ୍- ବିଂ. ଅତି ଲୋଭୀ ।

କିସ୍ କର୍ବା- କ୍ରି. ରୋଷ ରଖିବା, ଈର୍ଷା କରିବା ।

କିସ୍କେଟ୍- 'କିସ୍କଟ୍' ଦେଖ ।

କିସ୍ମି- ବି. ନାନା ପ୍ରକାର ଛଇଛଟକ ଦେଖାଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ, ବହୁରୂପିଣୀ, ନଷ୍ଟ ଚରିତ୍ରା, ପତର ସଉରା ଜାତିର ନର୍ତ୍ତକୀ ।

କିସ୍ମିଏନ୍- 'କିସ୍ମି' ଦେଖ ।

କିସ୍ମେନ୍- 'କିସ୍ମି' ଦେଖ ।

କିସା- ବି. ହାତୀର ଦାଂତ, ବାହାଡ଼ା ଦାଂତ ।

କିସାଇବା- କ୍ରି. ଈର୍ଷା କରିବା ।

କିସିବା- କ୍ରି. ରାଗ ରଖିବା, ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ରହିବା ।

କିହେ- ସ. କେହି, କିଏ, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ।

କିହେଲେ- ଅଂ. ଅର୍ଥାତ୍ ।

କୁଁ- ବି. କୂପ ।

କୁଅଁର୍- ବି. ଅବିବାହିତ ଯୁବକ ।

କୁଆଁ- ବି. କୂପ ।

କୁଆଢେନା ଭାଂଗ୍ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଝୁଲି ଶରୀରକୁ ବୁଲାଇବା, ଏକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟାୟାମ ।

କୁଆଁରିଆ ଗାଇ- ବି. ଯେଉଁ ଗାଇକୁ ଗଉଡ଼ ଗୋଠରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଥାଏ, ଘରକୁ ଅଣାଯାଏ ନାହିଁ ।

କୁଆସିଆ- ବି. ପିଲାଂକ କୃମି ରୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ଏକ ଔଷଧ ।

କୁଇଁକୁଇଁ ହେବା- କ୍ରି. ପୋଷା କୁକୁର ପ୍ରଭୁ ପଛରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଧ୍ୱନି କରି ଗୋଡ଼ାଇଲା ପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟର ଦାସତ୍ୱ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ।

କୁଇଟ୍- ବି. ଡାଲି ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟର କୁଟା ।

କୁଇଢି- ବି. କୋଇଲି ।

କୁଇଲେର୍ ସାଗ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଗ ।

କୁଏଜୁ- ବି. କୋଡ଼ି, ପାଉଡ଼ା । ୨. କଉଡ଼ି । ୩. କୋଡ଼ିଏ ସଂଖ୍ୟା ।

କୁକ୍ରା- ବି. କୁକୁଡ଼ା ।

କୁକ୍ରାଜକା ବେଲ୍- ବି. ପାହାଂଡା, ଭୋର ସକାଳ ।

କୁକ୍ରାମୁଡ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଜଳଜ ଫଳ ।

କୁକୁବଲୁଆ- ବି. କୁକୁର ଜାତୀୟ ବନ୍ୟ ହିଂସ୍ର ଜଂତୁ ବିଶେଷ ।

କୁକୁରଗେଁଠା- ବି. ୧. ଗୁଗୁଚିଆ । ୨. କୁକୁରମାନଙ୍କର ଯୌନ ମିଳନ ।

କୁକୁରଠେଂଗୁଆ- ବି. ବିବାହିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକାକୀ ରହୁଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

କୁକୁରଦାଁତି- ବି. ଅପାମାର୍ଗ ।

କୁକୁଲ୍ଚିଆ- ବିଂ. କୁଂଠିତ ।

କୁଚ୍- ବିଂ. ଅତିଶୟ, ଅତ୍ୟଂତ (ପିତା,ତିକ୍ତ) ।

କୁଚ୍କିବା- କ୍ରି. ଗୋଜିଆ ବସ୍ତୁ ଗେଂଜିବା । ଦୃ : ଆଏଁଖ୍ନ ଆଁଗୁଠ୍ କୁଚ୍କି ଦେଲା ।

କୁଚ୍କୁଚ୍- ଅ. ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ।

କୁଚ୍କୁଟା- ବିଂ. ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭୂତ, ଛେଚା ହୋଇଥିବା ।

କୁଚ୍ନି- ବି. ଖୁଚୁରା ବ୍ୟବସାୟ, ଖୁଚୁରା ବ୍ୟବସାୟୀ ।

କୁଚ୍ପୁଟାବା- କ୍ରି. ଭୟ ଯୋଗୁଁ ବିହ୍ୱଳ ହେବା ।

କୁଁଚା- ବି. ଶସ୍ୟ ମାପିବା ପାଇଁ ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

କୁଁଚାକୁଁଚି- ବି. ଠେଲା ପେଲା ।

କୁଁଚାଢେର୍ଲା- 'କୁଁଚାକୁଁଚି' ଦେଖ ।

କୁଁଚାପେଲ୍ହା- 'କୁଁଚାକୁଁଚି' ଦେଖ ।

କୁଁଚି- ବି. ଚାବି କାଠି । ବିଂ. କୁଂଚିତ (କେଶ) ।

କୁଚିଆ- ବି. କଳାବଜାରୀ, ଖୁଚୁରା ବ୍ୟବସାୟୀ ।

କୁଚିକୁଁଚି- ବିଂ. କୁଂଚୁକୁଂଚିଆ (କେଶ) ।

କୁଚିବା- କ୍ରି. ଗେଂଜିବା, ପୂରାଇବା ।

କୁଁଚେଇବା- କ୍ରି. ୧. ଠେସି ଠେସି ଭରି କରିବା । ୨. (ଲୁଗା ଆଦି) କୁଂଚ କରିବା ।

କୁଚ୍ହି- ବିଂ. କୃପଣ, ଲୋଭୀ ।

କୁଟ୍କି- ବି. ଜାଳ ପାଇଁ କାଠ କଟାହେବା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ କ୍ଷୁଦ୍ର ଖଂଡମାନ, 'କରଚାଲି' ଦେଖ ।

କୁଟ୍କୁଟି- ବିଂ. ଟିକି ଟିକି ଖଂଡ, ଗୁଂଡ, ଚୂନା ।

କୁଟ୍ନା- ବି. ଗୋରୁ କୁଂଡ ।

କୁଟ୍ନି- ବି. କୁଟୁଣୀ, ସୁରତ-ଦୂତୀ ।

କୁଟ୍ବା- କ୍ରି. କୁଟିବା ।

କୁଟ୍ମାଦି- ବିଂ. କୁଟୁଂବବାନ୍, କୁଟୁଂବ ସଂପୃକ୍ତ ।

କୁଟ୍ରା- ବି. ମୃଗ ଜାତୀୟ ଜଂତୁ ବିଶେଷ ।

କୁଟ୍ରିବା- କ୍ରି. ରୋମ ଗଂକୁରିବା ।

କୁଟ୍ରୁଚନା- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଚଣା ।

କୁଟ୍ହା- ବିଂ. ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମାଜ ଭିତରେ କୁଟ ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଗଂଡଗୋଳ ଭିଆଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

କୁଟା- ବି. ୧. ଆଠ ତାଂବି ପରିମାଣ (ଶସ୍ୟ) । ୨. ଧାନ କୁଟା ।

କୁଟାଚେନ୍- ବି. କୁଟୁଣୀ, ଧାନ କୁଟିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁଟାନି/ସି- ବି. ଧାନ ଅମଳ ବେଳେ ଧାନରୁ କୁଟା ଆଦି ଅଲଗା କରିବା ପ୍ରଣାଳୀ ।

କୁଟି- ବି. ଛୋଟ ଛୋଟ ଖଂଡ ।

କୁଟୁମ୍- ବି. କୁଟୁଂବ, ପରିବାର, ସ୍ତ୍ରୀ, ସଂତାନାଦି ।

କୁଟୁମ୍ବସିଆ- ବି. କୁଟୁଂବର ସମସ୍ତେ ।

କୁଟେନ୍- 'କୁଟ୍ନି' ଦେଖ ।

କୁଠା- ବିଂ. ଉଦର, ପାକସ୍ଥଳୀ । ବିଂ. 'କୁଟ୍ହା' ଦେଖ ।

କୁଠି- ବି. କୋଠରୀ ।

କୁଠିଆ- ବି. କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ ଚାକର, ହଳିଆ ଟୋକା ।

କୁଠିନ୍- ବିଂ. କଠିନ, କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ।

କୁଠିପଢ଼ା- ବି. ନିଜ ଘରେ ବା ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଘରେ ଅଣଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିଦ୍ୟାଧ୍ୟୟନ ।

କୁଠୁଲ୍‌- ବି. ଛୋଟ ଘୁମା, ମାଟି ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

କୁଠୁଲାଭାର- ବି. ବିବାହ ସମୟରେ ଲାଗୁଥିବା ଭାର ।

କୁଡ଼/ଡ଼ୋ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ (ସଂବଲପୁର ଜିଲ୍ଲା ହୁମା ଗ୍ରାମର ମହାନଦୀ ଘାଟରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।)

କୁଡୁ- ବି. ମାଟି କାଂଥ ।

କୁଡୁକୁଡ଼ି- ବିଂ. କୃପଣ ।

କୁଡୁକୁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଉପର ଆବରଣ ହଟାଇ ଭିତରକୁ ଖୋଳିବା ।

କୁଡୁଡ- ବି. କର୍ଷିତ ଜମିକୁ ସମତଳ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ମଇ ।

କୁଡୁବା- କ୍ରି. ଖୋଳିବା, କୋଡ଼ିବା ।

କୁଁଡୁରାବା- କ୍ରି. (ଶୀତ ଯୋଗୁଁ) ରୁମ ଟାଂକୁରି ଉଠିବା ।

କୁଁଡ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ 'ଟୁପା' ଆକୃତିର କିଂଚିତ୍‌ ଗଭୀର ବାଉଁଶ ପାତ୍ର ।

କୁଡ଼ା- ବି. ଏକ ସଂପ୍ରଦାୟ, ଏମାନଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ କାମ କୁଡ଼ିବା ବା ଖନନ କରିବା ।

କୁଡ଼ାକୁଟା- ବି. କୋଡ଼ିବା ଓ ଚଷିବା ।

କୁଁଡ଼ା- ବି. କୁଣ୍ଡା ।

କୁଁଡ଼ାପଟା- ବି. ଭୂମିରେ ଗୋବର ପାଣି ଦେଇ ଯେଉଁ ବସ୍ତ୍ରଖଂଡ ବୁଲାଇ ଲିପାଯାଏ ।

କୁଁଡ଼ାବାଲ୍‌- ବି. ନରମ କହରା କେଶ ବା ଲୋମ ।

କୁଁଡ଼ାଭୁରି- ବି. କୁଂଡାଝରା ବର୍ଷା ।

କୁଡ଼ି- ବି. କୋଡ଼ି, ଫାଉଡ଼ା ।

କୁଁଡ଼ିପେଜ୍‌- ବି. ନରମ ଦୋରଂଧା ଭାତ ।

କୁଡୁମ୍‌- ବି. ଧୂଳି ।

କୁଡ଼ୋ- 'କୁଡ଼' ଦେଖ ।

କୁଢ଼ାରି- ବି. କୁରାଢ଼ି, କୁଠାର ।

କୁଁଢ଼ି- ବି. ଛୋଟ ମାଟିପାତ୍ର ।

କୁଁଢ଼ିକାଁଟି- ବି. କଂଢେଇ, ପିଲାଂକ ଖେଳନା ବାସନ ।

କୁଢ଼ିବା- କ୍ରି. ଅନୁମାନ କରି ପରିମାଣ ମାପିବା ।

କୁଢ଼େର୍‌- ବି. କାଠ କାଟିବା ଓ ଚିରିବା ଉପକରଣ, ବଡ଼ କୁରାଢ଼ି ।

କୁଣାବରି- ବି. ବୟଃପ୍ରାପ୍ତା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବାଳିକା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପାଳିତ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ବିଶେଷ (ଗଉଡ଼ ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ) ।

କୁଣି ପେଜ୍‌- ବି. ମାଟି ପାତ୍ରରେ ରଂଧା ହେଉଥିବା ଭାତ, ପେଯ ।

କୁଂଡ୍‌ଲା- ବି. କନ୍‌ଜି ବା ହାଂଡି ଜାତୀୟ ମାଟିପାତ୍ର ।

କୁଂଡ୍‌ଲାଖାଇ- ବିଂ. ସିଧା ସଳଖ 'କୁଂଡ୍‌ଲା'ରୁ ଖାଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ (ଗାଳି) ।

କୁଂଡ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ ବାଉଁଶିଆ ।

କୁଂଢି- ବି. 'କୁଁଢ଼ି' ଦେଖ ।

କୁତ୍‌- ବି. ମଂଡାପିଠା ତିଆରି ପାଇଁ ପାଣିରେ ସିଝା ହୋଇଥିବା ଚାଉଳ ଗୁଂଡ, ଖଳି ।

କୁତ/ତୁକୁତାବା- କ୍ରି. କୁତୁକୁତୁ କରିବା, ଦେହର ସଂଧି ସ୍ଥାନରେ ଅଂଗୁଳିଚାଳନ ଦ୍ୱାରା ହର୍ଷ ଓ ରୋମାଂଚ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ।

କୁଦ୍‌ରି- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ସାନ ମାଛ । ୨. କୁକୁରୀ ।

କୁତା- ସମୟ ବ୍ୟାପ୍ତିସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ । ଦୃ : ମାସ୍‌କୁତା, ବଛର୍‌କୁତା ।

କୁତାଖାଲ୍- ବି. କୋଡ଼ିଦ୍ୱାରା ଖୋଳା ହୋଇଥିବା ଗାତ ।

କୁତି- ଅଂ. ଦିଗସୂଚକ 'ଆଡ଼କୁ' । ଦୃ : କେନ୍ କୁତି ଜାଉଛୁ ? ବି. ମୂଲ ।

କୁତିଆ- ବି. ୧. ଠିକା ମଜୁରିଆ, ଅନେକ ଲୋକ ଦର ବା ମୂଲ ଠିକ୍ କରି କୌଣସି କାର୍ଯ କରିବା । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ପିତା ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ ମାଛ ।

କୁତୁର୍‌କୁନି- ବି. ୧. ଛୋଟ ମାଛ ବିଶେଷ । ୨. କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାମରେ ଦକ୍ଷତା ହାସଲ କରିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁତୁର୍‌ପିଆ- ବିଂ. କୁଟିଳ ହୃଦୟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଅନ୍ୟର ଅନିଷ୍ଟ ଚିଂତା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

କୁଥଲ୍- ବି. ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ରଖିବା ମୁଣି ।

କୁଥଲ୍‌କୁଥଲ୍- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର, ବହୁ ପରିମାଣରେ ।

କୁଥ୍‌ଲି- 'କୁଥଲ୍' ଦେଖ ।

କୁଁଥିବା- କ୍ରି. କୁଂଥାଇବା ।

କୁଦ୍- ବି. ନଦୀ ଶଯ୍ୟାସ୍ଥିତ ଉଚ୍ଚ ଭୂମିଖଂଡ, ଗପୁ । ଦୃ : ହୀରାକୁଦ୍ ।

କୁଦ- 'କୁଦୋ' ଦେଖ ।

କୁଦାବା- କ୍ରି. ଗୋଡ଼ାଇବା, ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଧାବନ କରିବା ।

କୁଦାରି- ବି. ଭୂମି କାଟିବା ଅସ୍ତ୍ର ।

କୁଦାଲ୍‌ଜମିନ୍- ବି. ଚାଷକାର୍ଯ ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଖାଲ ଢିପ ଜମି ।

କୁଦିବା- କ୍ରି. ୧. ଦୌଡ଼ିବା, ଧାଇଁବା । ୨. ଗାଳି ଦେବା, ଅସଭ୍ୟ ଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ।

କୁଦୁର୍‌ମିଆ- 'କୁତୁର୍‌ପିଆ' ଦେଖ ।

କୁଦେଇବା- 'କୁଦାବା' ଦେଖ ।

କୁଦେଲ୍ ଫୁଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟଜାତ ଫୁଲ ।

କୁଦୋ- ବି. ତୃଣ ଧାନ୍ୟ ବିଶେଷ, ମାଂଡିଆ ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ।

କୁଧୁର୍- ବି. ଧୂଳି, ଗୁଂଡ ।

କୁନ୍‌କୁନି- ବି. ଅତ୍ୟଂତ ସଂକୀର୍ଣ ଗଳି ।

କୁନ୍‌ଲା- ବି. 'କୁଂଦ୍‌ଲା' ଦେଖ ।

କୁନା- ବି. କୋଣ ।

କୁନୁଆଁ- ବି. କୁଣିଆଁ, ଅତିଥି ।

କୁଂଦ୍‌ରୁ- ବି. କୁଂଦୁରୁ ।

କୁଂଦ୍‌ଲା- ବିଂ. କୁଂଦା ହୋଇଥିବା, କୁଂଦ ଯଂତ୍ରରେ ଗଠିତ ।

କୁଂଦା- ବିଂ. ଜନ୍ମରୁ ମୂକ ଓ ବଧିର । (ସ୍ତ୍ରୀ. କୁଂଦି)

କୁଂଦୁରା- ବି. କାଠରେ କୁଂଦ କାମ କରିବା ବଢ଼େଇ ।

କୁଂଦେଲ୍- ବି. ବଡ଼ ମୁଗୁର ।

କୁଂଧେନ୍- ବି. ପ୍ରେତ ଯୋନି ବିଶେଷ ।

କୁପ୍‌ଖୁଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ସଂରକ୍ଷିତ ଜଂଗଲରୁ ବର୍ଷର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ କାଷ୍ଠାଦି ସଂଗ୍ରହ ନିମଂତେ ଅନୁମତି ମିଳିବା ।

କୁପ୍‌ନି- ବି. ମସୃଣ ଗୁଂଡ, ଧୂଳି ।

କୁପ୍ ବଂଦ୍‌ହେବା- କ୍ରି. ସଂରକ୍ଷିତ ଜଂଗଲରୁ କାଷ୍ଠାଦି ସଂଗ୍ରହ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାମୟିକ ଭାବେ ବଂଦ ରଖିବା ।

କୁପା- ବି. ସ୍ତୂପ ।

କୁପି- ବି. ଘଡ଼ିବାଣ, ମାଟି ପାତ୍ରରେ ବାରୁଦ ଭର୍ତିକରି କାଗଜ ଢାଂକୁଣି ଦିଆଯାଇଥାଏ,

ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କଲେ ବାରୁଦ ଫୁଲମାନ ଉପରକୁ ଛିଂଚାଡ଼ି ହୋଇଉଠେ ।

କୁପୁତ୍- ବି. କୁପୁତ୍ର, ଗୁଣହୀନ ବା ଅବାଧ୍ୟ ପୁତ୍ର ।

କୁବ୍‌କୁବା- ବିଂ. କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ।

କୁବ୍‌ଳିବା- କ୍ରି. ଶାଗ ତୋଳିବା ।

କୁବି- ବି. କୋବି ।

କୁମ୍‌କୁମିଛିବା- କ୍ରି. ଧୂଆଁ ବେଶି ପରିମାଣରେ ବାହାରିବା ।

କୁମ୍‌ଡ଼ା- ବି. ପାଣିକଖାରୁ ।

କୁମ୍‌ଡ଼ାକୁହା- ବିଂ. ପେଟ କପଟୀ ।

କୁମ୍‌ଢ଼ା- 'କୁମ୍‌ଡ଼ା' ଦେଖ ।

କୁମ୍‌ନା- ବି. ବାଉଁଶ ଖାଡ଼ି ବା ଜଙ୍ଗାଂଗି ଖାଡ଼ିରେ ତିଆରି ମୃଦଂଗାକାର ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

କୁମ୍‌ପଟିଆ- ଅଲେଖ ମତାବଲଂବୀ ଏକେଶ୍ୱରବାଦୀ କୁଂଭିପଟୁଆ ।

କୁମ୍‌ହାଟି- ବି. କୁଂଭାଟୁଆ ପକ୍ଷୀ ।

କୁର୍‌କୁଟା- ବି. କୁଳୁକୁଂଟା ।

କୁର୍‌କୁଟି- ବିଂ. ଟିକିଟିକି ଖଂଡ । ଦୃ : କାର୍ ଗିଲାସ୍‌ଟା ତଳେ ପଡ଼ିକରି କୁର୍‌କୁଟି ହେଇଗଲା ।

କୁର୍‌କୁଟିମୁଡ଼ି- ବିଂ. କୁଂଚୁକୁଂଚିଆ କେଶ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁର୍‌କୁଡ଼ି- ବିଂ. 'କୁଡ଼ିକୁଡ଼ି' ଦେଖ ।

କୁର୍‌କୁଡ଼ିବା- 'କୁଡ଼ିକୁଡ଼ିବା' ଦେଖ ।

କୁର୍‌ଚି- ବି. କ୍ଷୀର ଆଉଟା ହୋଇଥିବା ଆଟିକା ଭିତରେ ଲାଗିଥିବା ବୋଳ ।

କୁର୍‌ଡ଼ା- ବି. କୋରଡ଼ା, ଚାବୁକ ।

କୁର୍‌ଡ଼ାପିଟାନି- ବି. ପରସ୍ପରକୁ କୋରଡ଼ାରେ ପିଟିବା ପିଲାମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ ।

କୁର୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ୧. ଚାଷମାଟିକୁ ମଇ ଦେବା । ୨. ପ୍ରଚୁର ଉପାର୍ଜନ କରିବା । ୩. କୋରଡ଼ା ମାଡ଼ ତୁଲ୍ୟ ପିଟିବା । ଦୃ : ପାଏନ୍ କୁର୍‌ଡିଲା ଯେ ତର୍‌ସର୍ ହଲ୍ ଛିଳିଦେଲୁଁ ।

କୁର୍‌ତୁ- ବି. ବନ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ ।

କୁର୍‌ନା- ବି. ଆଟିକାରୁ କ୍ଷୀର କୋରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଉପକରଣ, କୋରଣା ।

କୁର୍‌ନି- ବି. ୧. କୋରଣୀ । ୨. କ୍ଷୀର ସିଝା ଆଟିକା ତଳେ ବସିଥିବା ବହଳ ଅଂଶ ।

କୁର୍‌ଂଦେଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛଧରା ଯଂତ୍ର ।

କୁର୍‌ପା- ବି. କୃପା ।

କୁର୍‌ବା- କ୍ରି. (କେଶ) କୁଂଡାଇବା ।

କୁର୍‌ବୁରାବା- କ୍ରି. ମନରେ ଅସଂତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚାରଣ ଯୋଗେ ଅଭିଯୋଗ କରିବା, ସ୍ୱଗତ କଥନ କରିବା ।

କୁର୍‌ମା- ବି. ଡାଳ, ପତ୍ର, ନଡ଼ା ଆଦିରେ ନିର୍ମିତ ଅସ୍ଥାୟୀ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ, ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ବା ଖଳା ଜଗିବା ପାଇଁ ଛୋଟ କୁଡ଼ିଆ ।

କୁର୍‌ମି- ବି. ପୋଖରୀ ଖୋଳିବାରେ ଦକ୍ଷ ଏକ ସଂପ୍ରଦାୟ (ଏମାନେ ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିବା ଧନ ରହଣି ସ୍ଥାନରେ ପୋତି ଅନ୍ୟତ୍ର ଚାଲିଯାଉଥିଲେ ବୋଲି ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି) ।

କୁର୍‌ମିବଂଧ୍- ବିଂ. ଗୋଲାକାର ପୋଖରୀ, କୁର୍‌ମି ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ଖୋଳିଥିବା ପୋଖରୀ ।

କୁର୍‌ମୂଳା- ବି. ବନ୍ୟଫୁଲ ବିଶେଷ ।

କୁର୍‌ଲି- ବି. ହାଲୁକା ମାଟିକୁ ସ୍ଥାନାଂତରିତ କରିବା ପାଇଁ କଂଟିଲଗା ପଟା ।

କୁର୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ୧. 'କୁର୍‌ଲି' ଚାଳନ କରିବା ।

କୁର୍‌ଲୁ- ବି. ୧. 'କୁର୍‌ଲି' ଦେଖ । ୨. ହରିଡ଼ା ଜାତୀୟ ବନ୍ୟ ସୁମିଷ୍ଟ ବନ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ ।

କୁରା ହେବା- କ୍ରି. ଜମା ହେବା ।

କୁରି- ବି. ଶିକାର କରିବା ପାଇଁ ବଂଧାହୋଇଥିବା ମଂଚା ।

କୁରିଆ- ବି. କୋଠରି, କୁଡ଼ିଆ, କୁଟୀର ।

କୁରିବା- କ୍ରି. କୋରିବା, ଜିଭ ଛେଲିବା ।

କୁରିହା- ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

କୁରିହେବା- କ୍ରି. (କେଶ) କୁଂଡାଇବା ।

କୁରୁର୍ କୁରୁର୍- ବିଂ. ଆହ୍ଲାଦିତ ।

କୁରୁଲ୍- ବି. 'କୁର୍‌ଲି' ଦେଖ ।

କୁରେ- ବି. ୧. ଗିରି ମଲ୍ଲିକା ଫୁଲ, କୁଟଜା । ୨. ଏକତ୍ର ବା ଅବିଭାଜ୍ୟ ଭାବେ ।

କୁରେନ୍- ବି. କୋରଣୀ, ଶାମୁକା ।

କୁରେ ଫୁଲ୍- ବି. ଇଂଦ୍ରଯବ ।

କୁରୋ- ବି. କ୍ଷୀର ସିଝା ଆଟିକାକୁ କୋରିଲେ ବାହାରୁଥିବା ଛେନା ପରି ପଦାର୍ଥ ।

କୁଲ୍- ବି. ୧. କୋଲ୍; କମଳା, ରସୁଣ ଇତ୍ୟାଦିର ଅଂଶ, ଫଡ଼ା । ୨. ମୋଟ୍ ।

କୁଲ୍‌କୁଲା- ବି. କଳା ରଂଗର ଜଳଚର କୀଟ ବିଶେଷ, ଟିକି ଟିକି ଖଂଡ । ବିଂ. ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଫାଟିଥିବା ।

କୁଲ୍‌କୁଂଟା- ବି. କୁଲୁକୁଂଟା ।

କୁଲ୍‌ଢିବା- କ୍ରି. ଧାନ କଟାହେଲା ପରେ କ୍ଷେତରେ ପଡ଼ିଥିବା ଶସ୍ୟାଦି ଗୋଟାଇବା ।

କୁଲ୍‌ତା- ବି. ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଏକ ପରିଶ୍ରମୀ ଚାଷୀ ଜାତି ।

କୁଲ୍‌ତେନ୍- ବି. 'କୁଲ୍‌ତା' ଜାତୀୟ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁଲ୍‌ଥ- ବି. କୋଳଥ ।

କୁଲ୍‌ଥି- ବି. ଗୁଡ଼ଦିଆ କ୍ଷୀରି ।

କୁଲ୍‌ଥିଆ- ବି. କୋଳଥ ପରି ଏକ ଅନାବନା ଗଛ ।

କୁଲ୍‌ମୁଲାବା- କ୍ରି. ଝାଉଁଳିବା ।

କୁଲ୍‌ମୁଲିଜିବା- କ୍ରି. ଉଲ୍ଲସିତ ହେବା ।

କୁଲ୍‌ହିଆ- ବି. ବିଲୁଆ ।

କୁଲ୍‌ହିଆ କଂଦା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କଂଦମୂଳ ।

କୁଲାଏରବୁଢ଼ି- ବି. ଶିଶୁଂକୁ ଡରାଇବା ପାଇଁ କାଳ୍ପନିକ ରାକ୍ଷସୀ ବିଶେଷ ।

କୁଲି- ବି. ଏକ ତଂତୀ ଜାତି ।

କୁଲିକପଟା- ବି. କୁଲି ଜାତୀୟ ତଂତୀଂକ ଦ୍ୱାରା ବୁଣା ମୋଟା ଲୁଗା ।

କୁଲିତା- ବି. 'କୁଲ୍‌ତା' ଦେଖ ।

କୁଲୁ- ବି. ବିଲୁଆ ।

କୁଲୁଆଁ- ବି. କୁଣିଆଁ, ଆଗତ ବଂଧୁ ।

କୁଲୁଥ୍- ବି. କୋଳଥ ।

କୁଲେର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଗ, ଏକ ପ୍ରକାର ଗଛ ।

କୁସ୍‌କୁଦୋ- ବି. ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ।

କୁସ୍‌ଟା- ବି. ଏକ ଶ୍ରେଣୀୟ ତଂତୀ, ଯେଉଁମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ମଠା ବା ବାପ୍‌ତା ଲୁଗା ବୁଣଂତି ।

କୁସ୍‌ନା- ବି. ଚାଉଳୀ ମଦ, ହାଂଡିଆ ମଦ ।

କୁସ୍‌ପୁତ୍‌ଲି- ବି. କୁଶ ପୁତ୍ତଳିକା (ବିଦେଶରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶବ ନ ମିଳିଲେ ଏହା ଦାହ କରି ଅଂତ୍ୟେଷ୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପନ୍ନ ହୁଏ) ।

କୁସ୍‌ମୁଦି- ବି. କୁଶ ମୁଦ୍ରିକା ।

କୁସ୍‌ରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

କୁସ୍‌ଲା- ବି. କୋଶଲା ଶାଗ ।

କୁସ୍‌ଲି- ବି. ଏକାଧିକ ପଟାରେ ତିଆରି ମଧ୍ୟମ ଆକାରର ଡଂଗା ବିଶେଷ, କୋଶଳି ଡଂଗା ।

କୁସ୍‌ଲିଆ- ବି. 'କୁସ୍‌ଲା' ଦେଖ ।

କୁସା- ବି. ରେଶମ ବା ଟସର ପୋକର ଗୋଟି ।

କୁସାଚରା- ବିଂ. ଟସର କୋଷା ପାଳନକାରୀକୁ ସର୍ବଦା ମିଛ କଥା କହିବାକୁପଡ଼େ ବୋଲି କୁସଂସ୍କାର ରହିଛି । ଏଣୁ 'କୁସାଚରା' ବୋଇଲେ ତାହା ମିଛି ବା ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ କଥା ବୁଝାଏ ।

କୁସାରି- ବି. ଆଖୁ ।

କୁସିଆ- ବିଂ. ମାଟିଆ ।

କୁସିଆର୍- ବି. 'କୁସାରି' ଦେଖ ।

କୁସିସ୍- ବି. ଚେଷ୍ଟା, ପ୍ରଯତ୍ନ ।

କୁସେର୍- ବି. 'କୁସାରି' ଦେଖ ।

କୁହା- ବିଂ. ଶଢ଼ା, ପଚା ।

କୁହାଢ଼େଁକାର୍- ବି. ଖଇ ହାକୁଟି ।

କୁହାପୁଟିଆ- ବିଂ. ଯାହା ପେଟରେ କଥା ଶଢ଼େ ।

କୁହି- ବିଂ. ଶଢ଼ା (ସ୍ତ୍ରୀ) ।

କୁହିକୁହି କାଂଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ବିଳାପ କରି, ସକେଇ ସକେଇ ଅନବରତ କାଂଦିବା ।

କୁହିବା- କ୍ରି. ଶଢ଼ିବା, ପଚିବା ।

କୁହୁକା- ବି. କୋଇଲିର 'କୁହୁ' ଧ୍ୱନି ।

କୁହୁକିବା- କ୍ରି. (କୋଇଲି) କୁହୁ କୁହୁ ଧ୍ୱନି କରିବା ।

କୁହୁକେନ୍- ବି. କୁହୁକିନୀ ।

କୁହୁଁଟିଆ- ବି. କଜଳପାତି ପକ୍ଷୀ ।

କୁହୁରିବା- କ୍ରି. ବେଦନା ସୂଚକ କୁଂଥନ କରିବା । ଦୃ : ପିଲାଟା ଜରେ ପଡ଼ିକରି କୁହୁରୁଛେ ।

କୁହୁଲା- ବି. ଧୂଆଁ ।

କୁହୁଲାବା- କ୍ରି. ଧୂଆଁ କରିବା ।

କେ- ବିଭକ୍ତି ଚିହ୍ନ 'କୁ' । ଦୃ : ଘର୍‌କେ=ଘରକୁ ।

କେଉଁକଂଦା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କଂଦମୂଳ ।

କେଉଁଟ୍- ବି. କେଉଟ, କୈବର୍ତ୍ତ ।

କେଉଟି- ବି. ଦୀର୍ଘଲତା ବିଶେଷ ।

କେଉଁଟେନ୍- ବି. କେଉଟୁଣୀ ।

କେକ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଦାଂତରେ କୋରି କୋରି ଖାଇବା ।

କେଂଗ୍‌ଟା- ବି. ଏଂଡୁଅ, ଟେଂଗ୍‌ଟା ।

କେଁ- ସ. କେଉଁ ।

କେଁକାଜେ- ଅ. କେଉଁ କାରଣରୁ, କାୟଁକେ ।

କେଁଚ୍- ବି. ହାତ ବା ଗୋଡ଼ ଆଂଗୁଠିର ସଂଧି ।

କେଚ୍‌କେଚା- ବିଂ. କଦର୍ଯ୍ୟ, କଦାକାର, କୁତ୍ସିତ ।

କେଚ୍‌ରା- ବି. ଅଳିଆ, ଆବର୍ଜନା ।

କେଁଚ୍‌ବା- କ୍ରି. ଠେସିବା, ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ହାଣିବା ବା ଆଘାତ କରିବା ।

କେଁଚୁଆ- ବି. ଜିଆ ।

କେଁଚୁଆଉଗାର୍- ବି. ଜିଆଗଳା ମାଟି ।

କେଚେରେଲି- ବିଂ. ନିର୍ବୋଧ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କେଁଛୋ/ଛୋ- ବି. କଇଁଛ ।

କେଁଛୋଖୁପ୍‌ଲି- ବି. କଇଁଛ ପିଠିର କଠିନ ଆବରଣ ।

କେଁଛୋଫସିଆ- ବିଂ. କୁଟିଳ ହୃଦୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

କେଜ୍‌କିଆ- ବିଂ. ଏକ କିଲୋଗ୍ରାମ୍ ଓଜନ ବିଶିଷ୍ଟ ।

କେଜି- ବି. ଇଂ. କିଲୋଗ୍ରାମ୍ ।

କେଂଜେର୍‌- ବିଂ. ଅସଭ୍ୟ, ବର୍ବର ।

କେଟ୍‌- ବି. ତେଲର ଖଦଡ଼ା ଅଂଶ ।

କେଁଟ୍‌ରାଇଜିବା- କ୍ରି. ପ୍ରବଳ ଶୀତ ଯୋଗୁଁ ଅବୟବାଦି ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇପଡ଼ିବା, ଭଲ ରୂପେ ସିଝି ନଥିବାରୁ (ଖାଦ୍ୟ) ଟାଣ ରହି କଇଁଥା ହେବା ।

କେଁଟା- ବିଂ. ବକ୍ରାଂଗୁଳି ବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

କେଡ୍‌କେଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଖାଇବା ପାଇଁ (ଖାଦ୍ୟରୁ) ଦାଂତ ସାହାଯ୍ୟରେ କୋରିବା ।

କେଡ଼ା- ବିଂ. ମୂର୍ଖ, ଅଜ୍ଞ । ବି. ପୁତ୍ର ।

କେଂଡ୍‌ରେଇଜିବା- କ୍ରି. ବତୁରି ଛୋଟ ହୋଇଯିବା ।

କେତ୍‌ନିକେତେ- ବିଂ. ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ, ପ୍ରଚୁର ।

କେତ୍‌ରା- ବି. ପାଣି ଘା', ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳ ସଂସର୍ଗ ଯୋଗୁ ଆଂଗୁଳି ସଂଧିରେ ହେଉଥିବା ଘା' ।

କେତ୍‌ରିବା- କ୍ରି. କେବଳ ଦାଂତ ବ୍ୟବହାର କରି ଫଳ ଆଦି କୋରି ଖାଇବା, ଖଂଡିଆ କରି କାଟିଦେବା ।

କେଥ୍‌ଲା- ବିଂ. ବୋକା ।

କେନ୍‌- ଅଂ. କେଉଁ ।

କେନ୍‌ଟା- ଅଂ. କେଉଁଟା ।

କେନ୍‌ତା- ଅଂ. କେମିତି, କିପରି, କି ପ୍ରକାର ।

କେନ୍‌ନେ- ଅଂ. କେଉଁଠି, କେଉଁଠାରେ ।

କେନ୍‌ସି- ଅଂ. କୌଣସି ।

କେନ- ଅଂ. କେଉଁଠି, କେଉଁଠାରେ ।

କେନର୍‌- ଅଂ. କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ, କେଉଁଠିକାର ।

କେନା- ବି. ୧. ଶାଗ ବିଶେଷ । ୨. ଗଛର ସାନ ଶାଖା । ୩. ତୀର ଅଗ୍ରରେ ଲାଗିବା ଲୁହା ପତ୍ର ।

କେନିବା- କ୍ରି. ଚାଉଳର ଲାଲ ଅଂଶ ହଟାଇବା ପାଇଁ ଢେଂକିରେ କୁଟିବା, କାଂଡିବା ।

କେନୁ- ଅଂ. କେଉଁଠୁ, କେଉଁଠାରୁ ।

କେନେ- ଅଂ. କେଉଁଠାରେ ।

କେଂଦ୍‌କେଂଦା- ବିଂ. ଯାହା ଦେହର ଚର୍ମ ବହୁବର୍ଣ୍ଣ ।

କେଂଦା- ବି. ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ ।

କେଂଦୁ- ବି. ଫଳ ବିଶେଷ, ଏହାର ପତ୍ର ଗୁଡ଼ାଇ ବିଡ଼ି ତିଆରି କରାଯାଏ ।

କେଂଦୁସିଡା- ବି. କେଂଦୁ ମଂଜିକୁ ସିଝାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ବିଶେଷ ।

କେବ୍‌ଡ଼ା- ବିଂ. ବେଡ଼ା, ବୋକା, ବୁଦ୍ଧିହୀନ ।

କେବ୍‌ଡ଼ି- ବିଂ. ବେଡ଼ି, ବୋକୀ, ବୁଦ୍ଧିହୀନା ।

କେବା- ବି. ଚୁମୁଟା ।

କେବିବା- କ୍ରି. ଚୁମୁଟିବା, ଦୁଇ ଆଂଗୁଠି ଅଗରେ ଧରି ଚମ ଚିପିବା ।

କେଭର୍‌- ଅଂ. କେବକାର, କେଉଁ ସମୟର ।

କେଭେଁ- ଅଂ. କେବେ ।

କେର୍‌- ବି. ଅଧର ପ୍ରାଂତରେ ଧଳା ଦାଗ ସୂଚକ ମୁଖରୋଗ ବିଶେଷ ।

କେର୍‌କେଟା/ଟୋ- ବିଂ. କଦର୍ଯ୍ୟ, କଦାକାର ।

କେର୍‌କେଟି- ବିଂ. କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସଂପନ୍ନା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କେର୍‌କେଟିବା- କ୍ରି. ଦାଂତରେ ଚୋବାଇ ଛିଂଡାଇବା ।

କେର୍‌କେଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଦାଂତଦ୍ୱାରା କାଟିବା ।

କେର୍‌ଖାଇବା- କ୍ରି. ପାଟି କୋଣରେ 'କେର୍' ଘା' ହେବା ।

କେର୍‌ଂଗେଲା- ବି. ବୋଝ ବଳଦ ଗାଡ଼ିର ଚକ ପାଖରେ ଲାଗୁଥିବା ଲଂବା ବାଡ଼ି ।

କେର୍‌ପା- ବିଂ. ବକ୍ରପାଦ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଦୁର୍ବଳତା ବା ବୈକଲ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ତିର୍ଯକ୍ ଭାବେ ଗୋଡ଼ ପକାଇ ଚାଲୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

କେର୍‌ପାବା- କ୍ରି. ପେଂଗେଇ ପେଂଗେଇ ଚାଲିବା ।

କେର୍‌ପାଲ୍- ବି. ଟାଣ ବସ୍ତ୍ର ନିର୍ମିତ ଜଳ ନିରୋଧକ ଆଚ୍ଛାଦନ ।

କେର୍‌ପି- ବିଂ. କେର୍‌ପା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କେର୍‌ଫାଲ୍- ବି. କାଷ୍ଠଫଳକ, ଅଧର ପ୍ରାନ୍ତ ।

କେର୍‌ଫାଲିଆ- ବିଂ. ଏକ ପାଖକୁ ନଇଁପଡ଼ିଥିବା ।

କେର୍‌ଲିଆ- 'କେର୍‌ଫାଲିଆ' ଦେଖ ।

କେର୍ ହେଇଜିବା- କ୍ରି. କହି କହି କାର୍ଯସିଦ୍ଧି ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ପରାସ୍ତ ଅନୁଭବ କରିବା ।

କେରା- ବି. ଗୁଚ୍ଛ, ପୁଂଜ, ଚୟ, ଝୁଂପା ।

କେରି- ବି. 'କେରା' ଦେଖ ।

କେରୁଆ ଗୁଁଡ଼ା- ବିଂ. ଯାହାର ପାଟିରେ 'କେର୍' ଘା' ହୋଇଥାଏ ।

କେରୁଆଲ୍- ବି. ନୌକାଚାଳନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଛୋଟ ଆହୁଲା ।

କେରେଇବା- କ୍ରି. ଅଣେଇ ଶୋଇବା, ବଂକେଇବା, ଏକ ପାଖକୁ ଆଡ଼େଇହେବା ।

କେଲ୍‌ଭା- ବିଂ. ଭକୁଆ, ନିର୍ବୋଧ, ଓଲୁ ।

କେଲ୍‌ହା- ବିଂ. ପଂଗୁ, ଅକ୍ଷମ, ଦୁର୍ବଳ ଅଂଗ ଯୋଗୁଁ ଯେ ଦ୍ରୁତ ଗମନ ବା ବୋଝ ଉଠାଇବା ଭଳି କାର୍ଯ କରିପାରେନାହିଁ ।

କେଲା- ବି. କଦଳୀ ।

କେଲା/ଲେଇବା- କ୍ରି. ୧. କୁଲାର ବିଶେଷ ସଂଚାଳନ ଦ୍ୱାରା ଭଜା ଧାନରୁ ଖଇ ଓ ଲିଆ ପୃଥକ୍ କରିବା, ଶସ୍ୟରୁ ମଇଳା ସଫା କରିବା ପ୍ରଣାଳୀ ବିଶେଷ । ୨. ଏକା ଚୋଟକେ ହାଣିଦେବା ।

କେଳି- ବି. ଡାବଲ୍‌ପୁଆ ଖେଳ, ପିଲବାଡ଼ି ଖେଳ ।

କେଳିବା- ବି. 'କେଲାଇବା' ଦେଖ ।

କେସ୍‌ବି- ବି. ବେଶ୍ୟା, କାମିନୀ ।

କେହେନି- ଅଂ. କୌଣସି ।

କେଁ ହେଲେ- ଅଂ. କଣ ହେଲେ ।

କୋଏର୍- 'କୁର୍' ଦେଖ ।

କୋଏଲ୍- ବି. କୋଇଲି ।

କୋକ- ବି. ଅରଣ୍ୟ କୁକୁର, ବଳିଆ ବା ଡାହାଳ କୁକୁର (ଏମାନଙ୍କୁ 'ପରଧିଆ' କୁକୁର ମଧ୍ୟ ବୋଲାଯାଏ) ।

କୋକୋହ୍ନା- ବି. ବଡ଼ ବଗ ।

କୋକୋଂଦା- ବି. ମଧ୍ୟମ ଆକାରର ଉକୁଣି ।

କୋକୋପାନା- ବି. କଂଙ୍କି, ପାଟ୍‌ପନିଆଁ, ଫିର୍‌ଫିରି ।

କୋକୋରାମା- ବି. ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ।

କୋଚ୍‌କିଦେବା- କ୍ରି. ୧. ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଚାପିଦେବା, ଭୁସିଦେବା । ୨. ଗୁପ୍ତ କଥା ଶତ୍ରୁ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

କୋଚା- ବି. ଖୁଚୁରା ବିକ୍ରୟ ।

କୋଚେଲ୍- ବି. କୋଚିଲା ।

କୋଟ୍- ବି. ସାନ ଜଂଗଲ ।

କୋଟ୍‌ନା- ବି. ଛୋଟ ଗହ୍ୱର, ଢିଂକି ଗାତ ।

କୋଟା- ବି. ଧାନ କୁଟିବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେବା ।

କୋଟିଦେବା- କ୍ରି. ହାଣିଦେବା ।

କୋଟେନ୍- ବି. ଛୋଟ 'କୋଟ୍‌ନା' (ଢିଂକି ଗାତ) ।

କୋଠା- ବି. କୋଷ୍ଠ, ଉଦରମଧ୍ୟ, ପେଟ ଭିତର ।

କୋଢ଼୍କା- ବିଂ. ଦାଂତୁରା । (ସ୍ତ୍ରୀ. କୋଢ଼୍କି) ।

କୋଢ଼ି ଦାଁତି- ବିଂ. ବଡ଼ ବଡ଼ ଦାଂତ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ, କୋଢ଼ି ଦାଂତେଇ ।

କୋଡ଼ା- ବି. ୧. ମାଛଧରା ଜାଲ ବିଶେଷ (ଏହା ଦୁଇଖଂଡ ବାଉଁଶରେ ଝୁଲୁଥାଏ) । ୨. କୋରଡ଼ା, ବେତ୍ରାଘାତ । ୩. ବୃକ୍ଷର କୋଟର ।

କୋଡ଼ାବାଡ଼ି- ବି. ବଳଦ ଅଡ଼େଇବା ପାଇଁ ଚାବୁକ୍ ବା କୋରଡ଼ା ଲଗା ବାଡ଼ି ।

କୋତ୍‌ମିବା- କ୍ରି. ଥାଳିର ଭାତରେ ଡାଲି ବା ତରକାରି ପାଇଁ ଗାତ କରି ଜାଗା କରିବା ।

କୋତ୍‌ରି- ବି. ମାଛ ବିଶେଷ ।

କୋତା- ବି. କଥା, ଗପ ।

କୋତୁଆ- ବି. ମାଟି ହାଣିବା କାଠ ଉପକରଣ ।

କୋଦ/ଦୋ- ବି. ମାଂଡିଆ ଜାତୀୟ ରବି ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

କୋଦି- ବି. କଣନଖା ଘା' ।

କୋଦି ନଖ- ବି.° କଣନଖା ଘା' ହୋଇଥିବା ନଖ ।

କୋଦିବଁକ୍- ବି. ବଡ଼ ବଗ ।

କୋନା- ବି. କୋଣ ।

କୋଂଦା- ବି.° ମୂକ (ସ୍ତ୍ରୀ. କୋଂଦି) ।

କୋର୍- ବି. ୧. ଖଟ ଗୁଂଥିବା ଫିତା, ବେଲୁରି । ୨. ଲଂଠନ ବତି । ୩. କପଟ, ଛଳ ।

କୋର୍‌କୋଏଟ୍- ବି. କାଂକଡ଼ । ବିଂ. ସିଧା ସରଳ କେଶଯୁକ୍ତ ।

କୋର୍‌ଚୋ- ଅ. ଅତିଶୟ, ହଠାତ୍ ଭାଂଗିଯିବା ଧ୍ୱନିସୂଚକ ।

କୋର୍‌ନା- ବି. କୋରଣା ।

କୋର୍‌ଲି- ବି. ଗୌକେଇ ।

କୋରିବା- କ୍ରି. କେଶକୁ ପାନିଆ ଦ୍ୱାରା କୁଂଡାଇବା ।

କୋରିହେବା- କ୍ରି. ମୁଂଡ କୁଂଡାଇବା ।

କୋରୁହାଁ- ବି. ବନ୍ୟ ଫୁଲ ବିଶେଷ ।

କୋରେ- 'କୁରେ' ଦେଖ ।

କୋରୋ- ବି. ଲିଂଗାଗ୍ରରେ ଜମୁଥିବା ଧଳା ମଇଳା ।

କୋରୋଖିଆ- ବି.° (ଗାଳି) ଯେ 'କୋରୋ' ଖାଏ ।

କୋଲ୍‌କି- ବି. ଘର ପଛ ଆଡ଼ର ଅତି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଗଳି ।

କୋଲ୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ଶୀତ ଯୋଗୁଁ ହସ୍ତପଦାଦି ଅବୟବ ଅବଶ ବା ଆକୁଂଚିତ ହେବା ।

କୋଲ୍‌ସା- ବି. ରୁଅ ।

କୋଲା- ବି.° ଯାହାର ହାତ ଭାଂଗି ବା କଟି ଯାଇଥାଏ ।

କୋଲିଆ ଖାଲ୍- ବି. ସହଜରେ ଜଣା ପଡୁ ନଥିବା ଖାଲ, ଗୁପ୍ତ ଗହ୍ୱର ।

କୋଲୁ- ବି. କୁଆଁ ।

କୋସ୍‌ଟା- ବି. ମଠା ବୁଣାଳି ତଂତୀ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।

କୋସ୍‌ଲି- ବି. କୋଶଳ (ବିଶେଷତଃ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଂଚଳ) ଅଂଚଳର ଭାଷା, ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ।

କୋହରା- ବି. କୁହୁଡ଼ି ।

ଖ

ଖ- ବି. ପାଣି ସାହାଜ ଜାତୀୟ ଗଛ ।
କ୍ରି. ଖାଅ ।

ଖଅଲା/ଲେଇବା- କ୍ରି. ଗରମ ପାଣିରେ ଧୋଇ କଟା ଛେଳିର ଚମଡ଼ାରୁ ଲୋମ ବାହାର କରିବା ।

ଖଇ- ବି. ଭଜା ଧାନର ଟୋପା ।

ଖଇଖନା- ବିଂ. ଶୁଖିଲା, କୁରୂପ, କୁତ୍ସିତ, ଅସୁଂଦର, କର୍କଶ ।

ଖଇଟା- ବି. ୧. ସାମାନ୍ୟ ଦୋଷ । ୨. ଯେତିକି କାମ ହେବା କଥା ସେତିକି ହୋଇ ନ ପାରିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଖଇଁଚି- ବି. କାର୍ପଣ୍ୟ ।

ଖଇଢେଁକାର୍/ରି- ବି. ଗଂଧ ହାକୁଟି, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ହାକୁଟି ।

ଖଇତ୍- ବି. କ୍ଷତି, ଲୋକସାନ, ଅନିଷ୍ଟ ।

ଖଇନି- ବି. ଚୂନ ସଂଗେ ମଳା ହୋଇଥିବା ଧୂଆଁପତ୍ର ।

ଖଇରନ୍- ବି. ମୃଦଂଗ ଇତ୍ୟାଦି ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ରର ଚମଡ଼ା ଉପରେ ଦିଆଯିବା ଗୋଲାକାର ଲେପ ।

ଖଇରା- ବି. ଖଇର ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ।

ଖଇରାବା- କ୍ରି. ଫଳ ପାଚିବାର ପୂର୍ବାବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।

ଖଇରେନ୍ ପାଏନ୍- ଫସଲ ଅଂକୁରିତ ହେଲା ବେଳେ ବଳାଯିବା ପାଣି ।

ଖଉ- ବିଂ. ଖାଉ, ଯେ ଅଧିକ ଖାଏ ।

ଖଉର୍- ବି. କାଠ ତିଆରି କ୍ଷୁଦ୍ର ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଖଏଂଗା- ବିଂ. ମଳିନ ବେଶଭୂଷା ପରିହିତ, ଅର୍ଧ-ପରିହିତ, ଆଭରଣହୀନ ।

ଖଏଟ୍- ବି. ଖଟି, ଘାଆର ବକଳ, ନାକ ପୁଡ଼ାର ଶୁଖିଲା ମଳି ।

ଖଏଁଡ୍- ବି. ତଟ, ନଦୀକୂଳ ।

ଖଏଡ୍କା- ବି. ଖଡ଼ିକା, ଛୋଟ ପତଳା କାଠି ।

ଖଏତ୍- ବି. କ୍ଷତ ।

ଖଏନା- ବିଂ. ସଫା ହୋଇ ନ ଥିବା (ଦେହ) ।

ଖଏର୍- ବି. ଖଇର ।

ଖଏରା- ବିଂ. ଖଇର ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ଖଏରିଆ- ବିଂ. ଖଇରିଆ, ଖଇର ପଡ଼ିଥିବା (ପାନଖିଲ) ।

ଖଏରେନ୍- ବି. ମଂଜି ଲଗାଇଲା ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଣି ମଡ଼ାଇବା ।

ଖକ୍ଡ଼ା- ବିଂ. ବିଛଣା ପଡ଼ି ନଥିବା (ମେଲା ଖଟ) ।

ଖକ୍କର୍ଲୋ- ବିଂ. ଅତି ବୃଦ୍ଧ ।

ଖକ୍ସି- ବି. ଗଡ଼ିଶା ମାଛ ।

ଖକ୍ସୋ- ବିଂ. ପଚା, ଶଢ଼ା ।

ଖକୋ- ବି. ପିଲାଙ୍କ ଖେଳ ବିଶେଷ ।

ଖଖ୍ରୋ- ବି. ବୃକ୍ଷ କୋଟର । ବିଂ. ନିଃସ୍ୱ ।

ଖଖ୍ଲାବା- କ୍ରି. ପେଟକୁ ଭିତର ଆଡ଼େ ସଂକୁଚିତ କରିବା ।

ଖଖାବା- କ୍ରି. କାଖ କରିବା ।

ଖଗ୍ଲା- ବି. ଗଳାରେ ପରିଧେୟ ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଖଗ୍ସା- ବି. ଗଡ଼ିଶା ମାଛ ।

ଖଂଗ୍- ବି. ଅନ୍ୟଥା ।

ଖଂଗ୍ତି- ବି. ଊଣା, ଅଭାବ ।

ଖଂଗାର୍- ବିଂ. ଅଭଦ୍ର, ରୁକ୍ଷ ଆଚରଣକାରୀ ।

ଖଂଗିବା- କ୍ରି. ଉଣା ହେବା, ଅଳ୍ପ ହେବା, କମିଯିବା । ଦୃ : ଭୁଜିଥି ଜହ ଲୋକ୍ ହେଲେ ଖାଏବାର୍ ଜିନିସ୍ ଖଂଗିଜାଏସି ।

ଖଂଗେବଢ଼େ- ବି. କମ୍ ବେଶି ହେବା ।

ଖଚ୍‌ଖଚାବା- କ୍ରି. ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା ।
ଦୃ : ମୋର୍ ନ ପଏସା ଖଚ୍‌ଖଚଉଛେ ।

ଖଚ୍‌ଖଚିଆ- ବିଂ. ବିଭିନ୍ନ ଜିନିସରେ ହାତ ମାରୁଥିବା ଅସ୍ଥିର ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଖଚ୍‌ଲୋ- ବିଂ. ପାଣିଆ, ସାରହୀନ ।

ଖଚା- ବି. କନ୍ଥା ।

ଖଚାକ୍- ଧ୍ୱ. ଲୁଗାବୁଣା ତଂତ ଚାଳନା ଧ୍ୱନି ।

ଖଚାଖଚ୍- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ (ଭିଡ଼) ।
ଦୃ : ବସ୍‌ଟା ଖଚାଖଚ୍ ଭରତି ହେଇଛେ ।

ଖଜ୍‌ଖଜିଆ- ବିଂ. ଉପ୍‌ତିଆ ।

ଖଜ୍‌ରି- ବି. ଖଜୁରି ।

ଖଜ୍‌ରିଆ- ବି. ୧. ଶତପଦୀ, ଢେଂତୁଳିଆ ବିଛା । ୨. ଖଜୁରି ଗଛରୁ ରସ (ତାଡ଼ି) ସଂଗ୍ରହକାରୀ ।

ଖଜୁର୍- ବି. ଖଜୁରି ।

ଖଂଜଢ଼୍- ବି. 'ବେଲୁଚିସ୍ଥାନ' ବା 'ଇରାନ'ର ଲୋକ, ବିଦେଶୀ ।

ଖଂଜା- ବି. ଆୟୋଜନ, ନିୟମିତ କ୍ଷୀର ଆଦି ଯୋଗାଇବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଖଂଜାଖଂଜି- ବି. ଆୟୋଜନ, ଯୋଗାଡ଼ ।

ଖଂଜେନ୍- ବି. ଦୁଇଟି ହାଡ଼ର ମିଳନ ସ୍ଥଳ ।

ଖଟ୍‌ଖଟା- ବି. ଲୁଗା ବୁଣିବା ଯଂତ୍ର ।

ଖଟ୍‌ଖଟିଆ- ବି. ଲତା ବିଶେଷ ।

ଖଟ୍‌ପୁଆ- ବି. ଖଟର ଗୋଡ଼ ।

ଖଟ୍‌ବାହି- ବି. ଖଟର ଲଂବା ଓ ଚଉଡ଼ା ବାଗର କାଠ ।

ଖଟ୍‌ମଚୁଆ- ବି. ଖଟର ଖୁରା ।

ଖଟେର୍‌ପେଟେର୍- ବି. ପରିବାରର ସମସ୍ତେ । (ଖଟେର = ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀ; ପେଟେର = ସଂତାନ ଗଣ) ।

ଖଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ସ୍ତ୍ରୀ ବିବାହିତ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ।

ଖଟ୍‌ଲି- ବି. ସାନ ଖଟ, ଖଟୁଲି, ଦେବ ଆସ୍ଥାନ ।

ଖଟି- ବି. ନାକର ଶୁଖିଲା ମଇଳା, ଘାଆର ବକଳ ।

ଖଟିଆ ମୁସା- ବି. ବଡ଼ ମୂଷା ।

ଖଟିଜିବା- କ୍ରି. ବିବାହିତ ଜୀବନ ଯାପନ ସକାଶେ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀ ଘରକୁ ଯିବା ।

ଖଡୁ- ବି. ଛଣ ।

ଖଡୁକା- ବି. ଖଡ଼ିକା ।

ଖଡୁଖଡ଼ା- ବିଂ. ୧. ମେଲା (ଖଟ) ।
୨. ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଶୁଖି ଯାଇଥିବା ।

ଖଡୁଖଡ଼ି- ବି. ୧. ସବାରି, ପାଲିଂକି ।
୨. କୂଅରୁ ପାଣି କାଢ଼ିବା ଲୁହା ଚକି ।

ଖଡୁଘର୍- ବି. ଛଣ ଆଚ୍ଛାଦିତ ଘର ।

ଖଡୁରା- ବି. କଂସା ପିତଳ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବା ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ, ଝଟ୍ରା ।

ଖଡଂ- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଆଖୁ ।
୨. ଖଡ଼ମ, କଠଉ ।

ଖଡଂଗା- ବି. ତେଲ୍ ନଦୀ ତଟସ୍ଥ କଂଧ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଂଚଳ ।

ଖଡଂଜା- ବି. ଗାଂଥିନିରେ ଟେଢ଼ା ଯୋଡ଼ାଇ କରିବା ।

ଖଡଂଲୁହା- ବି. ଇସ୍ପାତ ।

ଖଦ୍‌ବଦ୍ ହୋଇ ଉଠିବା- କ୍ରି. ବିଂ. ହଠାତ୍ ଅତର୍କିରେ ଉଠିପଡ଼ିବା ।

ଖଦ୍ ବଢ଼ାବା- କ୍ରି. କାର୍ଯ୍ୟ ଚଂଚଳ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରିବା ।

ଖଁଡ୍- ବି. କଂଦ ।

ଖଁଡ୍‌କିଆ- ବିଂ. ଏକ 'ଖଁଡ଼ି' ପରିମାଣ ଶସ୍ୟ ଧାରଣ କ୍ଷମତାଯୁକ୍ତ ।

ଖଁଡ୍‌ମଧୁର୍- ବିଂ. କଂଦ ପରି ମିଠା ।

ଖଡ଼ାଗା- ଅ. ରେ (ସଂବୋଧନସୂଚକ) ।

ଖଁଡାବସା- ବି. ଖଂଡା ପୂଜନ ପାଇଁ ପାଳିତ ଉତ୍ସବ ।

ଖଁଡ଼ା ଲେଉଟିଆ ଜାତ୍‌ରା- ବି. ଦଶହରା ପୂଜା ବେଳେ ଦେବୀଂକ ଖଂଡା ଧୋଇବା ସକାଶେ ହେଉଥିବା ଉତ୍ସବ ।

ଖଁଡ଼ି- ବି. କୋଡ଼ିଏ 'ତାଂବି' ମାପ । ବିଂ. ଖଂଡିତ ।

ଖଡ଼ିକାର୍- ବି. ଖଡ଼ି ଦ୍ଵାରା ଗାର ଟାଣି ଗଣନା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଗଣକ ।

ଖଁଡ଼ିଝୁରି- ବି. ବଡ଼ ମାଛ, ଯାହାକୁ ଖଂଡ ଖଂଡ କରି କଟାଯାଏ ।

ଖଁଡୁ- ବିଂ. ଖଂଡିତ ଓଠ ବା ଦାଂତ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଖଁଡ଼େ- ଏକ ଖଂଡ, ଖଂଡିଏ, ଏକ 'ଖଁଡ଼ି' ପରିମାଣ ।

ଖତ୍‌କୁରା- ବି. ଅଳିଆ ଗଦା ।

ଖତ୍‌ମା- ବି. କୌଣସି ବିଷୟରେ ଅନୁସଂଧାନ ଶେଷ ହେବା ପରେ ଦିଆଯିବା ବିବରଣୀ ।

ଖତ୍‌ମି- ବି. ନିଲାମ ବେଳେ ଶେଷ ଡାକ ପରେ ଫଳାଫଳ ଘୋଷଣା ।

ଖତି- ବି. ଗୋବର ଖତ କାରବାର କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଖତୁ- ବି. ଗୋବର ।

ଖଦ୍‌ଖଦାଇବା- କ୍ରି. ଫୁଟାଇବା, ଗରମ ପାଣିରେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଫୁଟାଇବା, ଉପରକୁ ଉତ୍‌ଥିତ ହେବା ।

ଖଁଦ୍‌ଗୁଡ଼ା- ବି. ଶିଶୁଂକୁ କାଂଧରେ ବସାଇ ବୋହିବା ।

ଖଦାନ୍- ବି. ଖଣି ।

ଖଦାଭୁସା- ବିଂ. ଅତିକ୍‌କଶ, ଅମସୃଣ ।

ଖଦାଲ୍- ବି. ତଂତୀ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।

ଖଦିଆ- ବି. ଲୁଗାର କଚ୍ଛା, ଧୋତିର ପଛ ଖୋସଣି ।

ଖଦୁଆ- ବିଂ. ବେଶି ପରିମାଣରେ ଅଧିକ ଥର ଖାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଖଦେର୍- ବିଂ. 'ଖଦୁଆ' ଦେଖ ।

ଖଧେର୍- ବି. ଖାଦ୍ୟ, ଆହାର ।

ଖନ୍‌ଖନା- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ (କ୍ଷୁଧା) ।

ଖନା- ବିଂ. ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରରେ ଉଚ୍ଚାରଣକାରୀ ।

ଖଂଦ୍- ବି. କାଂଧ ।

ଖଂଦ୍‌ଘୁଡ଼ା- ବି. ପିଲାଂକୁ କାଂଧରେ ବସାଇବା ।

ଖଂଦ୍‌ଲା- ବି. ଗୋରୁ କାଂଧରେ ବଂଧାଯିବା ମଣ କାଠ ।

ଖଂଦ୍‌ଲି- ବି. ସାନ 'ଖଂଦ୍‌ଲା' ।

ଖପ୍‌ଖପୋ- ବିଂ. ଢିଲା, ହୁଗୁଳା ।

ଖପତ୍- ବି. କୌଣସି ଜିନିଷର ଚାହିଦା ।

ଖପର୍- ବି. ଛପର ।

ଖପର୍‌ଲି- ବିଂ. ଛପର ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ଖପରି- ବି. ମାଟି ପାତ୍ର ବା ଖପରର ଭଗ୍ନାଂଶ, ସାନ ଖପର ।

ଖପ୍ରେଲ୍- ବିଂ. 'ଖପର୍‌ଲି' ଦେଖ ।

ଖପ୍‌ସା- ବି. ମାଛ ବିଶେଷ ।
ଖପା- ବିଂ. ଢଙ୍କା ହୋଇଥିବା, ଆବୃତ ।
ଖପାନ୍‌- ବି. ପଥର ଖୋଲ ।
ଖପିବା- କ୍ରି. ନିଆଁ କ୍ଷୀଣ ହେବା, ସରିଯିବା, ଆତ୍ମସାତ୍ ହେବା ।
ଖପିଜିବା- କ୍ରି. ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ।
ଖପୋକରି ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ବିଂ. ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ଜୋର୍ କରି ଧରି ପକାଇବା ।
ଖବ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ୧. ନିକ୍ଷେପ କରିବା, ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କୌଣସି ଓଜନିଆ ବସ୍ତୁ ପୋପାଡ଼ିବା । ୨. ବିଗାଡ଼ିବା ।
ଖବଲ୍‌ଖାବଲ୍‌- ଧ୍ୱ. ଅଳ୍ପ ପାଣି ଥିବା ସ୍ଥାନରେ ଚାଲିଲେ ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦ ।
ଖବାଡବା- ବିଂ. କାମଚଳା ।
ଖବେର୍‌- ବି. ଖବର, ସଂବାଦ ।
ଖମ୍‌- ବି. ଖଂବ, ସ୍ତଂଭ ।
ଖମ୍‌ଖମାଲୋ- ବି. ଧାଡ଼ି କରି ପୋତା ହୋଇଥିବା ଖଂବମାନଂକୁ ଛୁଇଁ ପିଲାମାନେ ଖେଳୁଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ ।
ଖମନ୍‌- ବି. ଜଂଗଲ, ଉପତ୍ୟକା ।
ଖମାର୍‌- ବି. ଚାଷ ଜମିର ଚକ ।
ଖମାରି- ବି. ଖମାର ରକ୍ଷକ ।
ଖମାଲୁ- ବିଂ. ଖାଇବାରେ ଯେ ମଲ୍ଲ ପରି ।
ଖଂବା- ବି. ଖଂବ ।
ଖର୍‌- ବିଂ. ଉଷ୍ଣ, ଚଂଚଳ, ମୁଖର, ପ୍ରଖର, ଉଗ୍ର ।
ଖର୍‌କୁଟୀଟେଁକେଇ- ବି. କୁଟୀ ମାଧ୍ୟମରେ ରକ୍ତ ଶୋଷୁଥିବା ଡାହାଣୀ ।
ଖର୍‌ଖର୍ ଦମ୍‌ଦମ୍‌- ବି. ସ୍ୱଭାବ ବା ଆଚରଣରେ ରୁକ୍ଷତା ପ୍ରଦର୍ଶନ ।
ଖର୍‌ଖରା- ବିଂ. ପରିଷ୍କାର ।
ଖର୍‌ଖସ୍‌- ବିଂ. କର୍କଶ ।
ଖର୍‌ଖସା- ବିଂ. କର୍କଶ, ବଂଧୁର, ଉଚ୍ଚନୀଚ ।
ଖରଂଗା- ବି. (ତାଳ) ବାହୁଂଗା ।
ଖରଚା- ବି. ବ୍ୟୟ, ଛାଡ଼ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ ସ୍ଥଳେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଥ ।
ଖରଚି- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ ବ୍ୟୟ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଖର୍‌ଜୁଡ୍‌- ବି. ଗରମ-ସରଦ, ମଥା ଥଂଡା ଓ ପେଟ ଗରମ ହେବା ରୋଗ ।
ଖର୍‌ଜୁଡ଼ି- 'ଖର୍‌ଜୁଡ୍' ଦେଖ ।
ଖର୍‌ଡ଼ି- ବି. ଶୁଖିଲା ଧାନ ଶୁଖିଲା ମାଟିରେ ବୁଣିବା ପ୍ରକାର ।
ଖର୍‌ଡ଼ିବତର୍‌- ବିଂ. 'ଖରଡ଼ି' ବୁଣା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ବା ଉପଯୁକ୍ତ ଅବସ୍ଥା ।
ଖର୍‌ଡ଼ିଆଟେରେ- ବି. ବାୟା ଚଢ଼େଇ ।
ଖର୍‌ପର୍‌ଝନା- ବି. କଡ଼ା କରି ବଘାରିବା, ଅତିରିକ୍ତ ଭାଜି ହୋଇ ପୋଡ଼ିଯାଇଥିବା ଛୁଂକ ।
ଖର୍‌ପାନି- ବି. ବିଂଝାଲ୍‌ମାନଂକର ଅଂତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟାରେ ନବମ ଓ ଦଶମ ଦିନର ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିଶେଷ ।
ଖର୍‌ବା- କ୍ରି. (ଗଛରୁ) ପତ୍ର ଝଡ଼ିବା ।
ଖର୍‌ରା- 'ଖଡ୍‌ରା' ଦେଖ ।
ଖର୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ୧. ଅଇଁଠା ବାସନରେ ଖାର ବୋଳି ଧୋଇବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖିବା । ୨. ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ଠକିବା ।
ଖର୍‌ଲା ଦର୍‌ଲା- ବିଂ. କାମଚଳା ।
ଖର୍‌ଲି ବୁନା- ବିଂ. ବୃଷ୍ଟିପାତ ପୂର୍ବରୁ ଧାନ ବୁଣା ।

ଖର୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. ଶୁଖିଲା ଗଡ଼ାଣିଆ ସ୍ଥାନରେ 'ଖସ୍‌ରି' ଯିବା ।

ଖର୍‌ଲୁ- ବିଂ. କାମ ବେଳେ ଜାଣି ବୁଝି ଖସି ପଳାଉଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଖର୍‌ଲୋ କଥା- ବି. କଡ଼ା କଥା ।

ଖର୍‌ସନ୍- ବିଂ. ହୁଂଡା ।

ଖର୍‌ସଲୋ- ବିଂ. ତେଲ ଲଗାଇ ନ ଥିବା (ଦେହ) ।

ଖର୍‌ସି- ବି. ଗୋବର ।

ଖର୍‌ସିବେଟା- ବି. ଯେ ଗୋବର ଗୋଟାଏ ।

ଖର୍‌ସେଲ୍- ବିଂ. ଯେ ଆପଣା ଦେହର ଯତ୍ନ ନିଏନାହିଁ ।

ଖର୍‌ସୋ- ବିଂ. ଖଦଡ଼ା ।

ଖର୍‌ହା- ବି. ଠେକୁଆ ।

ଖରା/ରେଇବା- କ୍ରି. ବାସନର ବାହାର ପାଖରେ ଖାର ଲେପନ କରିବା ।

ଖରାଛୁଟି- ବି. ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ।

ଖରାପ୍ ହେବା- କ୍ରି. ମୃତ ହେବା, ମରିବା ।

ଖରି- ବି. ୧. ଧାନ ହଳାର ଗଦା । ୨. ଗ୍ରାମ ମୁଂଡର ଚାଷ ଜମି ।

ଖରି ଫସଲ- ବି. ରବି ଫସଲ ।

ଖରେନ୍- ବି. ପନିପରିବା କ୍ଷେତରେ ଖାର ସହ ପାଣି ଦେବା ।

ଖରୋ- ବି. ବିରକ୍ତ ।

ଖଲ୍‌ଖଲା- ବିଂ. 'ଖଡ୍‌ଖଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଖଲ୍‌ଖଲାବା- କ୍ରି. ୧. ପେଟ ଗୋଳମାଳ ହେବା । ୨. ଭଲ କରି ଧୋଇବା ।

ଖଲ୍‌ଟୋ- ବିଂ. ପାଣିଆ ତରକାରି (ପରିବା ଅଳ୍ପ ଓ ଝୋଳ ବେଶି) ।

ଖଲ୍‌ପର୍- ବି. କପଟାଚରଣ ।

ଖଲ୍‌ପାବା- କ୍ରି. ଜଳସ୍ରୋତ କୂଳର ମାଟି ଖସାଇ ଦେବା ।

ଖଲ୍‌ପୋ- ବିଂ. ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଥିବା (ଆଖି, ଗାଲ) ।

ଖଲ୍‌ବଲାବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତାପ ଯୋଗୁଁ ପାଣି ଫୁଟିବା ।

ଖଲ୍‌ଲାଦଲ୍‌ଲା- ବିଂ. କାମଚଳା ।

ଖଲାଇ- ବି. ମାଛ ରଖିବା ବାଉଁଶ ପାତ୍ର ବିଶେଷ, ଖାଲୋଇ ।

ଖଲାଛେଦ୍- ବି. ୧. ଖଳାରେ ଧାନ ଅମଳ ଶେଷ ହେବା ଦିନର ଉତ୍ସବ । ୨. ଧାନ ମଡ଼ା ପରେ ଚୌକିଦାରର ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ଖଲାସରା- ବି. ଖଳାର କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତି ପରେ ଆୟୋଜିତ ଭୋଜିଉତ୍ସବ । (କ୍ରି. ଖଳା ସାର୍‌ବା) ।

ଖଲିଆ- ବିଂ. ୧. କୃଷି ଅଯୋଗ୍ୟ ଜଳମୟ ଭୂମି । ୨. ଚିକିଟା ମାଟି ।

ଖଲିହଗ୍‌ରା- ବିଂ. କୃତଘ୍ନ (ଖାଇବା ଖଲିରେ ଯେ ହଗେ) ।

ଖଲୋଖଲୋ- ଧ୍ୱ. କୁଳୁ କୁଳୁ ।

ଖସ୍‌କି ଦେବା- କ୍ରି. କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ସୂଚନା ନ ଦେଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିବା ।

ଖସ୍‌ଖସ୍- ବି. ୧. ପୋସ୍ତ ଦାନା । ୨. ବେଣାଚେର । କ୍ରି. ବିଂ. ତରତର ହୋଇ ଉପେକ୍ଷା କରି ଚାଲିଯିବା ।

ଖସ୍‌ଖସା- ବିଂ. କର୍କଶ, ଖଦଡ଼ା, ଭଂଗୁର ।

ଖସଂଖସଂ- ଧ୍ୱ. ଉପେକ୍ଷାମୂଳକ ଭାବେ ଦୃପ୍ତ ଢଂଗରେ ଚାଲିବା ।

ଖସର୍‌ପଟି- ବିଂ. ୧. ଅତି ନିକୃଷ୍ଟ । ୨. ଯେ ନିଜର କଥା ରଖେନାହିଁ ।

ଖସ୍ରା- ବିଂ. ଖସଡ଼ା, ପିଚ୍ଛିଳ ।

ଖସ୍ରିବା- କ୍ରି. ଓଦାଳିଆ ସ୍ଥାନରେ ପିଚ୍ଛିଳି ପଡ଼ିବା, ଖସଡ଼ିବା, ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ ହେବା, ଘୁଂଚିବା ।

ଖସି- ବି. ଖାସି, ଛିନ୍ନମୁଷ୍କ ଛାଗ ।

ଖସୁ- ବି. କାଛୁ ଜାତୀୟ ଚର୍ମରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଖସୁଆ- ବିଂ. 'ଖସୁ' ରୋଗାକ୍ରାଂତ ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଖସୁଏନ୍) ।

ଖାଇଦ୍- ବି. ଖାଦ୍ୟ ।

ଖାଇଧୁଁର୍- ବିଂ. ଖାଇବାରେ ଧୁରଂଧର, ଉଦରଂଭରି ।

ଖାଉ- ବିଂ. ଖାଇଲାବାଲା, ଖାଦକ, (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥେ) ଲାଂଚୁଆ ।

ଖାଉରା- ବିଂ. ଯେ ସର୍ବଦା ଖାଇବାକୁ ଚାହେଁ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଖାଉରି)

ଖାଏନିଂଦ୍ରା- ବିଂ. ଯେ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଖାଇ ସୁଦ୍ଧା ନିଂଦା କରେ, କୃତଘ୍ନ ।

ଖାଏବା- କ୍ରି. ଖାଇବା ।

ଖାଏସେଲ୍- ବିଂ. ଯେ ଖାଏ, କିଂତୁ କାମ କରେନାହିଁ ।

ଖାକ୍- ବି. କାଖ ।

ଖାଁକ୍- ବିଂ. ଶୂନ୍ୟ, ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ, ନିର୍ଧନ ।

ଖାକ୍‌ବିଲେଇ- ବି. କାଖ ତଳେ ବାହାରୁଥିବା ବଥ ।

ଖା କଁଦା- ଅଂ. ବଂଚିତ ବା କ୍ଷତିପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଉପହାସ । ଦୃ : ମତେ ଦେଲେ, ତତେ ନାଇଁ ଦେଲେ । ଖା କଁଦା ।

ଖାକି- ବିଂ. ଖାଲି, ନିକୃଷ୍ଟ, କେବଳ କାଖ ପର୍ଯଂତ ଥିବା (ପୋଷାକ) ।

ଖାଖି- ବି. ବିଡ଼ି ।

ଖାଟ୍‌କି ଦେବା- କ୍ରି. ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରି ତଳକୁ କଚାଡ଼ି ଦେବା, କଚି ଦେବା ।

ଖାଟ୍‌କେନ୍- ବିଂ. ଖାଲ ଢିପମୟ, ଅସମତଳ (ସ୍ଥାନ, ଅବସ୍ଥା) ।

ଖାଁଟ୍- ବି. କଂଦର, ଗାତ ।

ଖାଟିବା- କ୍ରି. ୧. ହସ୍ତମୈଥୁନ କରିବା । ୨. ତଳକୁ ପକାଇବା । ୩. ରଂଧ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା ।

ଖାଟୁ- ବିଂ. 'ଖାଟିବା' ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଖାଁଟିବା- କ୍ରି. ୧. ତଳକୁ ନୁଆଁଇବା । ୨. ଦାବିବା । ୩. ଅଳ୍ପ ସ୍ଥାନରେ ବହୁ ଲୋକ ଜମା ହେବା । ୪.ଠେସି ଠେସି ଭର୍ତ୍ତି କରିବା ।

ଖାଁଟ୍- ବିଂ. ଚିପା ।

ଖାଁଟ୍ ହେବା- କ୍ରି. ଚିପା ହେବା ।

ଖାଁଟିକରି- କ୍ରି. କଷିକରି, ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ।

ଖାଁଟି ଦେବା- କ୍ରି. ଖାଦ୍ୟ ପରିମାଣ କମାଇ ଦେବା ।

ଖାଡ଼ା ଉପାସ୍- ବି. ସଂପୂର୍ଣ ଉପବାସ (କାର୍ଯାଧିକ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଖାଇବା ପାଇଁ ବେଳ ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା) ।

ଖାଡ଼ାରାମ୍- ବି. କିଛି ନ ଖାଇ ଭୋକରେ ରହିବା ।

ଖାଡୁ- ବି. ଏକତ୍ର ଯାତ୍ରା କରୁଥିବା ବଣିକ ବା ଯାତ୍ରୀଦଳ ।

ଖାଢ଼େ ଖାଢ଼େ- ବିଂ. ଠିଆ ଠିଆ, ଥରେ, ଘାଂତେ ।

ଖାଢ଼େ ଖାଢ଼େ ରହିବା- କ୍ରି. ବହୁ ବେଳ ପର୍ଯଂତ ଠିଆହୋଇ ରହିବା ।

ଖାଂଟିବା- 'ଖାଁଟି ଦେବା' ଦେଖ ।

ଖାତି- ବି. ବିଂଧାଣି ବା କାରିଗର ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।

ଖାତୁ- ବି. ଠାଣି, ଢଂଗ, ଅଭିମାନ ।

ଖାଦି- ବି. ଖାଦ୍ୟ, ଆହାର, ଭୋଜନ ।

ଖାଦିପିଆଦି- ବି. ଖାଦ୍ୟପେୟ, କ୍ଷୁଧା ତୃଷ୍ଣା ।

ଖାନ୍ଦି- ବି. ଶାଖା, ଗଛର ଡାଳ, କାଂଧି ।

ଖାପ୍- ବି. ୧. ଖଂଡାର ଖୋଳ । ୨. ଦୁଇଖଂଡ କାଠର କୌଣିକ ଯୋଗ ବା ସଂଧିସ୍ଥଳ । ୩. ଶସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଛେଦିତ ଛିଦ୍ର ବା ରଂଧ୍ର ।

ଖାପ୍‌ନି- ବି. ଢାଂକୁଣି ।

ଖାପ୍‌ମୁଢ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଚଣା ।

ଖାପିବା- କ୍ରି. ଘୋଡ଼େଇବା, ଢାଂକିବା, ଆବୃତ କରିବା ।

ଖାବନ୍ଦ୍- ବି. ଫୋପଡ଼, କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର, କୌଣସି ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୂରରୁ ଫିଂଗା ଯାଉଥିବା କାଠ ଖଂଡ ଆଦି ।

ଖାମିନ୍- ବି. ମାଲିକ, ଖାମିଦ, ମୁନିବ ।

ଖାର୍‌ଖୁକ୍‌ଡ଼ା- ବିଂ. ଅକିଂଚନ, ଅତି ଗରିବ ।

ଖାର୍‌ମୁହାଁ- ବିଂ. ଆୟ ଅନୁପାତରେ ଅଧିକ ବ୍ୟୟକାରୀ ।

ଖାରି- ବି. ଗ୍ରାମ ଶେଷାଂଶର ବିଲ, ଉର୍ବର କ୍ଷେତ ।

ଖାରିଆ- ବିଂ. କ୍ଷାରଯୁକ୍ତ ।

ଖାରିଡୁଲି- 'ଖାରି' ଦେଖ ।

ଖାରିଦେବା/ଖାରିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ର ବାରଂବାର ଘଷି କ୍ଷତ କରିବା, ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଅଳ୍ପ କାଟି ଦେବା । ଦୃ : ବଥ ଟିକେ ଖାରି ଦେଲେ ପୁଜ ବାହାରି ପଡ଼ିବ ।

ଖାଲ୍‌କୋ- ବିଂ. ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇଥିବା (ପେଟ), ଖାଲି (ଶୂନ୍ୟ) ହୋଇଥିବା ।

ଖାଲ୍‌ଟୋ- ବିଂ. ଖାଲୁଆ, ଖାଲ ବା ଗର୍ତ୍ତଯୁକ୍ତ (ଜମି) ।

ଖାଲ୍‌ସା- ବିଂ. ଶୁଦ୍ଧ, ସରକାରୀ ଜମି ।

ଖାସ୍‌ଡ଼ା- ବିଂ. ହାଲୁକା, ସ୍ତରହୀନ ।

ଖାସର୍- ବିଂ. ମଂଦ, ଖରାପ ।

ଖାସ୍- ବିଂ. ବିଶିଷ୍ଟ, ସ୍ୱାତଂତ୍ର୍ୟଯୁକ୍ତ ।

ଖାଁସ୍- ବି. କାଶ ରୋଗ ।

ଖାସି ଖୋଲାଲି ହେବା- କ୍ରି. ଆଖି, ନାକ ସବୁଆଡୁ ପାଣି ବୋହିବା ।

ଖାସିବା- କ୍ରି. କାଶିବା ।

ଖିଆଲ୍- ବିଂ. ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ, ଆଦରଯୁକ୍ତ ପରିହାସ ।

ଖିଆସ୍- ବି. ଉପହାସ । ଦୃ : ତାର୍ କଥା ସୁନିକରି ସଭେ ଖିଆସ୍ କରିଦେଲେ ।

ଖିଜ୍- ବି. ଘୃଣା ।

ଖିଜ୍‌ନି- ବି. ତୁଂଡଗାଲୁ, ଭୁରୁଡୁ ।

ଖିଜ୍‌ରି- ବି. ଖେଳରେ ଜୟଲାଭ ପାଇଁ ଛଳପଂଥା, ତହିଁର ବିରୋଧ କଲେ ବାଗ୍‌ବିତଂଡା ।

ଖିଜ୍‌ରିବା- କ୍ରି. 'ଖିଜ୍‌ରି' କରିବା ।

ଖିଜ୍‌ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ଘୃଣା ଜାତ ହେବା ।

ଖିଜ୍‌ସା- ବି. ପ୍ରସୂତା ଗାଈର ପ୍ରଥମ କ୍ଷୀରରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ 'ଖିର୍‌ସା' । 'ପିଅଁସ୍' ଦେଖ ।

ଖିଜାବା- କ୍ରି. ଘୃଣା କରିବା ।

ଖିଖିଖା- ବିଂ. କୁତ୍ସିତା, ଅସୁଂଦରୀ ।

ଖିର୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଦାଂତ ନେଫେଡ଼ିବା ।

ଖିର୍‌ପିଚ୍- ବି. ବିରକ୍ତି ।

ଖିର୍‌ପିଚାବା- କ୍ରି. ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବା, ଚିଡ଼ିବା, ଅନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବା ।

ଖିଜ୍‌ନି- ବି. 'ଖିଜାବା' ପ୍ରକୃତି ।

ଖିଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚିଡ଼ିବା, ଅନ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଆଚରଣରେ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଖିଜ୍‌ରା- ବିଂ. ଯେ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଚିଡ଼ିଯାଏ । ବି. ଉପହାସ ।
ଦୃ : ବଡ଼ମାନ୍‌କୁ ଖିଜ୍‌ରା ମାଇଁ କରନ୍ ।

ଖିଜାବା- କ୍ରି. ଚିଡ଼ାଇବା, ଖତେଇ ହେବା, କଳହ କରିବା ।

ଖିଜାବିରଝା- ବି. ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ ।

ଖିଡ଼୍‌ଖିଡ଼ାବା- କ୍ରି. ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଓଟାରିବା, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ହାତ ଧରି ଟାଣିବା, ଝିଂକିବା ।

ଖିଡ଼ୁଖିଡ଼ି- ବି. କୂଅରୁ ପାଣି ଟାଣିବା ପାଇଁ ଖଂଜା ହୋଇଥିବା ଚକ୍ର ।

ଖିତ୍‌ଖିତାବା- କ୍ରି. ଅସଂଭାଳ ହୋଇ ହସିବା ।

ଖିଦ୍‌ଖିଦାଚେଲ୍- ବିଂ. ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଓ ଅସଂଭାଳ (ହସ) ।

ଖିନ୍- ବିଂ. ଶୀର୍ଣକାୟ, ସରୁ, କ୍ଷୀଣ ।

ଖିନ୍‌ଭିନ୍- ବିଂ. ତନ୍ନ ତନ୍ନ ।

ଖିନି- ଅଂ. କ୍ଷଣି ।

ଖିଂଦ୍‌ଖିଂଦାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଜିନିସ ପାଇବା ପାଇଁ ଦୀନ ଭାବେ ଅଳି କରିବା ।

ଖିପ୍ରି- ବି. ଖପୁରି ।

ଖିର୍‌ଖିର୍- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ କ୍ଷୀର ପରି (ଧଳା) ।

ଖିର୍‌ଟି- ବି. ୧. ଅତି ଛୋଟ ଖଂଡ ।
୨. ଘାଆର ବକଳ ।

ଖିର୍‌ଟିଖିଆ- ବିଂ. ଅତି କୁଂଠିତ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଖିର୍‌ନି- ବି. ବନ୍ୟ ବୁଦା ବିଶେଷ ।

ଖିର୍/ଲ୍‌ପିନା- ବି. ଭିତର ପଟୁ କବାଟ ଅଟକାଇବା କାଠ ଖଂଡ ।

ଖିର୍‌ପିନି- ବି.ବାଳକଂଟା ।(ଇଂ.ହେୟାର୍‌ପିନ୍)

ଖିର୍‌ସା- ବି. କ୍ଷୀରରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଛେନା ପରି ପଦାର୍ଥ, କ୍ଷୀରସାର ।

ଖିଲ୍- ବି. ଚାଉଳ କୁଟିବା ଉପକରଣ ।

ଖିଲ୍‌ଖିଲାବା- କ୍ରି. ଧୀର ସ୍ୱରରେ ଅଧିକ ବେଳ ହସିବା ।

ଖିଲ୍‌ପି- ବି. ଗଛର ସାମାନ୍ୟ ମାତ୍ର ଛାଲି ।

ଖିଲା- ବି. କଂଟା, କିଲା, ଖୁଂଟି ।

ଖିଲି- ବି. ପଶୁମାନଂକର କଳ ଦାଂତ ।

ଖିସାଇ ହେବା- କ୍ରି. ଅନୁତାପ କରିବା, ପସ୍ତେଇବା ।

ଖିସାବା- କ୍ରି. ମନ ମାରିବା, ବିମର୍ଷ ହେବା, ଅତି ହୀନଭାବେ ଦାଂତ ନିକୁଟିବା ।

ଖିସି- ବିଂ. ହତାଶା ଯୋଗୁଁ ଅସହିଷ୍ଣୁ, ଦୁଃଖିତ ।

ଖିସେଇ ହେବା- 'ଖିସାଇ ହେବା' ଦେଖ ।

ଖୁଆନି- ବି. ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ନିକଟ ସଂପର୍କୀୟମାନେ କନ୍ୟାକୁ ଡାକି ଖାଇବାକୁ ଦେବା ଲୋକାଚାର ।

ଖୁଆନି ଖିଆ- ବି. ବିବାହ ପରେ ସାଧାରଣତଃ କନ୍ୟାଘରେ କନ୍ୟାପିତା ଭୋଜନ କରଂତିନାହିଁ । କନ୍ୟାର ପୁତ୍ର ସଂତାନର ବ୍ରତୋପନୟନ ପରେ ଏ ନିଷେଧ ବଂଦ ହୁଏ । ବ୍ରତୋପନୟନ ଉତ୍ସବରେ କନ୍ୟାର ସଂପର୍କୀୟମାନଂକୁ ସ୍ୱତଂତ୍ର ଭେଟି ସହିତ ଭୋଜନ ଦିଆଯାଉଥିବା ସାମାଜିକ ପ୍ରଥାକୁ 'ଖୁଆନିଖିଆ' କହଂତି ।

ଖୁଆରି- ବି. ଗୋମେଷାଦିଂକୁ ଫସଲ ଉଠିଥିବା କ୍ଷେତରେ ଖାଇବା ପାଇଁ ଛାଡ଼ିଦେବା ।

ଖୁଆସ୍- ବି. ପାଚକ, ପରିବେଷଣକାରୀ ।

ଖୁଇଲ୍- ବି. ଗାଁ ଦାଂଡ ।

ଖୁଏଜ୍- ବି. ପଶୁମାନଂକର ପାଦଚିହ୍ନ, ଖୋଜ ।

ଖୁଏଲ୍- ବି. ଗାଁ ଦାଂଡ, ଖୁଲି ।

ଖୁଓ- ଅଂ. ଅନୁତାପ, ବିସ୍ମୟ, ବିରକ୍ତିସୂଚକ ଧ୍ୱନି ।

ଖୁକ୍‌ନିଆ- ବିଂ. ଫୁଂଗୁଳା, ଅନାବୃତ ।

ଖୁକର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଗୋଜିଆ କାଠ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ବିଲେଖନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା । ୨. ଅତି ଅପ୍ରିୟ କଠୋର କର୍କଶ କଥା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ନିମିତ୍ତ ନେଇ ଘୋର ତିରସ୍କାର ବା ଭର୍ତ୍ସନା କରିବା ।

ଖୁକି- ବିଂ. ୧. ଗୁରୁତ୍ୱହୀନ । ୨. ଯାହାର କିଛି ନାହିଁ, ନିର୍ଧନ ।

ଖୁଁଖ୍‌ଡ଼ା- 'ଖୁକ୍‌ନିଆ' ଦେଖ ।

ଖୁଖ୍‌ଡ଼ି- ବି. ଶୁଖିଲା ତାଳ ମଂଜି ଭିତରେ ଥିବା ଶସ ।

ଖୁଖ୍‌ମା- ବି. କଇଁଫୁଲ ।

ଖୁଖ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଆଂଚୁଡ଼ିବା, ଗେଂଜିବା ।

ଖୁଖି- ବିଂ. କାଂଗାଳ ।

ଖୁଖୁଡ଼ା- 'ଖୁକ୍‌ନିଆ' ଦେଖ ।

ଖୁଁଖୁଁ ଖାସି- ବି. ଶୁଖିଲା କାଶ । ଦୃ : 'ଖୁଁ ଖୁଁ ଖାସି, ପରାନ୍ ନେସି ।'

ଖୁଚ୍‌ନା- ବି. ଅଂଟାରେ ଧୋତି ଖୋଷିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ମୁଦ୍ରା । (ଟଂକା ଆଦି) ।

ଖୁଚା- ବି. କଚ୍ଛା ।

ଖୁଚାଦେବା- କ୍ରି. ଉଲୁଗୁଣା ଦେବା ।

ଖୁଚାଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. କଂଟାଳିଆ ବସ୍ତୁ ଲାଗି ପିଂଧାଲୁଗା ଚିରିଯିବା ।

ଖୁଁଚା- ବି. ୧. ହାତ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯିବା ସାମାନ୍ୟ ଆଘାତ । ୨. ଫସଲ କ୍ଷେତର ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ସକାଶେ ନୂଆ ପଲ୍ହା ରୋପଣ ।

ଖୁଁଚା ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. 'ଖୁଚା ଲାଗ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଖୁଁଚି- ବି. ୧. ବାଡ଼ ବାଂଧିବା ପାଇଁ ଖୁଂଟ । ୨. ଆଖୁ ଗଛକୁ ଠିଆ ରଖିବା ପାଇଁ ପୋତାଯିବା ଖୁଂଟ ।

ଖୁଁଚିବା- କ୍ରି. ଖୋଷିବା ।

ଖୁଚୁର୍‌ଖାଚୁର୍- ବି. ସାମାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଖୁଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ଖୋଜିବା, ସଂଧାନ କରିବା ।

ଖୁଜ୍‌ରି- ବି. କୁଂଡିଆ ରୋଗ ।

ଖୁଜ୍‌ରେନ୍- ବି. ବାଇତଂଙ୍କ, କଳିହୁଡ଼ୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଖୁଜ୍‌ଲେଭସୋ- ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ, ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ, ଏକାଂତ ଅଭାବ ।

ଖୁଜା- ବି. ୧. ବାମନ, ୨. ଅନୁସଂଧାନ ।

ଖୁଜାନୁଡ଼ା- ବି. ଖୋଜା ଲୋଡ଼ା, ଅନୁସଂଧାନ ।

ଖୁଜାବା- କ୍ରି. ୧. ହାତ ନଖ ଦ୍ୱାରା ଚମ କୁଂଡାଇବା । ୨. ଖୋଜାଇବା, ସଂଧାନ କରାଇବା ।

ଖୁଜି- ବିଂ. ଗେଡ଼ୀ ।

ଖୁଜିବାଂଗ୍‌ରି- ବିଂ. ଗେଡ଼ୀ ।

ଖୁଁଟ୍- ବି. ଖୁଂଟ, ଖଂବ ।

ଖୁଟ୍‌କିରି- ବି. ଖୁଂଟା ରୂପକ କିଳା, ଯାହାକୁ କାଂଥ ଭିତରେ ପଶାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ ଓ ବାହାରେ ଥିବା ଅଂଶରେ ଖାପ କରି ତା ଉପରେ ପାଟି ବା ଶେଣି ଖଂଜି 'ପରଛି' ଉତୁରାଯାଏ ।

ଖୁଟ୍‌କେଲା- ବି. ବନ୍ୟ ପଶୁ ବିଶେଷ ।

ଖୁଟ୍‌ଖୁଟ୍- ବି. କୌଣସି ବିଷୟ ବାରଂବାର ମନେ ପଡ଼ିବା ସ୍ଥିତି ।

ଖୁଁଟ୍‌ନି- ବି. ଫଳ ବା ପରିବାରୁ ଚୋପା ଛଡ଼ାଇବା ଉପକରଣ ।

ଖୁଟ୍‌ପୁଟ୍- ବି. ଦ୍ୱିଧା, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ।

ଖୁଟ୍‌ବାଘ୍- ବି. କାଳ୍ପନିକ ଯଂତ୍ରୁ ବିଶେଷ (ବଳଦର ଲାଂଜ କାଟିନିଏ ବୋଲି ଲୋକ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି) ।

ଖୁଁଟ୍‌ଲା- ବି. ମୋଟା କାଠ ଗଂଡି, ବଢେଇଂକ ନିହାଣ, ପିଟା ମୁଦ୍‌ଗର ।

ଖୁଟ୍‌ଲା ତରା- ବି. କୃତ୍ତିକା ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଖୁଟ୍‌ଲି- ବି. ଜାଳ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସାନ କାଠଖଂଡ ।

ଖୁଁଟା- ବି. କାଠଖଂବ, ଖୁଂଟ, ମୋଟା କିଲା ବା ମେଖ ।

ଖୁଁଟି- ବି. ୧. ଛୋଟ କାଠ କିଲା । ୨. ଅଳ୍ପ ଗଜୁରିଥିବା ନିଶ,ଦାଢ଼ି,ରୁଢ଼ । ୩. ଲୁହାକଂଟା, କିଲା । ୪. ସୀମାସୂଚକ ପ୍ରସ୍ତର ଖଂଡ ।
୫. ସାକ୍ଷୀ ବା ସ୍ମୃତି ଚିହ୍ନ ।

ଖୁଁଟିଆ ଭାଜି- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ, ଲେଉଟିଆ ଶାଗ ।

ଖୁଟିଖିଆ- ବିଂ. ଅପବ୍ୟୟ ନ କରି ସତର୍କ ଭାବେ ଚଳୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଖୁଁଟିବା- କ୍ରି. ୧. ଆଂଗୁଠି ଅଗ ଦ୍ୱାରା ଛିଂଡାଇବା ୨. ପରର ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ଦେଖାଇବା, ଖୁଣିବା ।

ଖୁଁଟିଲା- ବି. କାନର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଖୁଟୁମୁଟୁ- ବି. ଛାତିର ଦୁଇ ପାଖରେ ଦୁଇ ଆଂଠୁ ଲଗାଇ ଭୂଇଁରେ ପାଦ ଥାପି ବସିବା ଭଂଗି ।

ଖୁଡ୍‌ଖୁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ୧. କାନ ଭିତରେ ଛୋଟ କାଠି ବା ପକ୍ଷୀର ପର ଇତ୍ୟାଦି ପୂରାଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ହଲାଇବା । ୨. କୌଣସି ଢାଂକୁଣୀଦିଆ ଡବା ଭିତରେ କଣ ଅଛି ଜାଣିବା ପାଇଁ ଢାଂକୁଣୀ ନଫିଟାଇ ହଲାଇବା ।

ଖୁଡ୍‌ଡିଆ- ବି. ବାୟା ଚଢ଼େଇ ।

ଖୁଡ୍‌ଡିଆଗୁଡ଼ା- ବି. ବାୟା ଚଢ଼େଇର ବସା ।

ଖୁଡ୍‌ଟାଂ- ଧ୍ୱ. 'ନ ହେଲେ ବି ଚଳିବ' — ଏ ଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ସକାଶେ ଉପେକ୍ଷାତ୍ମକ ଧ୍ୱନି ।

ଖୁଡୁତେନ୍ ସାସ୍- ବି. ଖୁଡ଼ୀ ଶାଶୁ ।

ଖୁଡୁମାଁ- ବି. ସାବତ ମାଆ ।

ଖୁଡୁସ- ବି. ବାଇଡଂକ ।

ଖୁଡୁସା- ବି. ଫଳ ବିଶେଷ, ମହୁଲ ଖାଇବା ପାଇଁ ଶିଝାଇଲା ବେଳେ ଏହାର ମଂଜି ମହୁଲରେ ପକାଯାଏ ।

ଖୁଡୁସେଇଯିବା- କ୍ରି. ଶଢ଼ିଯିବା ।

ଖୁଡ଼ିଆ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଚଣା ।

ଖୁଡୁ- ବି. ଡୁ ଡୁ ଜାତୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ ।

ଖୁଁତାବା- କ୍ରି. ୧. ପଦଚାପ ଦେଇ ରହିବା । ୨. ବହୁଦିନ ଧରି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ରହିବା । ୩. କହୁଣି ଦ୍ୱାରା ସାମାନ୍ୟ ଆଘାତ ଦେଇ ପାଖରେ ଥିବା ଲୋକର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ।

ଖୁଁତେଇବା- 'ଖୁଁତାବା' ଦେଖ ।

ଖୁଦ୍- ସ. ୧. ଆପେ, ନିଜେ, ସ୍ୱୟଂ ।
ବି. ୧. ହିଡ଼ର କଡ଼ । ୨. ଖୁଦ ।

ଖୁଦ୍‌କାସ୍‌ତ୍- ବି. ମାଫିଦାରର ଭୋଗରା ଛଡ଼ା ନିଜର ଚାଷ ଜମି ।

ଖୁଦ୍‌ରି- ବି. ପରଚର୍ଚ୍ଚା । ବିଂ. ଖୁଦଯୁକ୍ତ ।

ଖୁଦିବା- କ୍ରି. ବାରଂବାର ଗୋଟିଏ କଥା ପଚାରିବା, ଖୋଳିବା ।

ଖୁଦୁଡ଼ି- 'ଖୁଦ୍‌ରି' ବିଂ. ଦେଖ ।

ଖୁଦୁର୍ଖାଇ- ବିଂ. ପରଚର୍ଚ୍ଚା ନିପୁଣା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଖୁନ୍ଚା- ବି. ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ସଜ୍ଜିତ ପସରା, ପରାତ ।

ଖୁନ୍ତା- ବି. ଶିଶୁଂକ କ୍ରୀଡ଼ନକ ।

ଖୁନ୍ତି- ବି. ମାଟି ଖୋଳା ଯାଇଥିବା ଖାଲୁଆ ସ୍ଥାନ, ୧୦୦ ଘନଫୁଟ୍ ମାଟି ଖୋଳା ଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ ।

ଖୁନା- ବି. ଖୁଣ । ବିଂ. ଭୂତ ପ୍ରେତ ଲାଗିଥିବା, ରୋଗବ୍ୟାଧି ହୋଇଥିବା (ମଣିଷ, ପଶୁ) ।

ଖୁନାହେବା- କ୍ରି. ମାରା ହେବା ।

ଖୁନି- ବି. ଖୁଣି, ରକ୍ତପାତ, ନରହତ୍ୟା ।

ଖୁନି ନଂଗଲ୍- ବି. ଥୁଂଗା ଲଂଗଳ ।

ଖୁନିବା- କ୍ରି. ଖୁଣିବା, ନାପସଂଦ କରିବା ।

ଖୁଂତା- 'ଖୁନ୍ତା' ଦେଖ ।

ଖୁଂଦା- ବି. ୧. ବଦ୍ଧମୁଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ । ୨. ଜନ ସମୂହ, ଦଳ ।

ଖୁଂଦିଖୁଂଦି ପଚାର୍ବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରି ଗୁଡ଼େଇ ତୁଡ଼େଇ ବାରଂବାର ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ।

ଖୁଂଦିବା- କ୍ରି. 'ଖୁଂଦା' ମାରିବା ।

ଖୁପ୍ଡ଼ି- ବି. ଖପୁରି । ବିଂ. ନିର୍ବୋଧ ।

ଖୁପ୍ଲି- ବି. ଖୋଳପା, କଇଁଛ ଦେହର ଆବରଣ, ନଡ଼ିଆର ଶଢ଼େଇ ।

ଖୁପା- ବି. ୧. ମୁକୁଳା ବାଳକୁ ଗୁଡ଼ାଇ ଓ ବାଂଧି ଜୁଡ଼ା ପରି କରାଯିବା କେଶ ସଜ୍ଜା । ୨. ବଡ଼ ଉଦ୍ଭିଦଜ କଂଗା ।

ଖୁପି- ବିଂ. ୧. ଅତି ଛୋଟ, କ୍ଷୁଦ୍ର । ୨. ଖୁବ୍ ଆଚ୍ଛା କରି ।

ଖୁପିଆ- ବିଂ. ଗୋପନୀୟ, ଗୁପ୍ତ, ବେନାମୀ (ଚିଠି) ।

ଖୁପିବା- କ୍ରି. ଭେଦିବା, ଅଳ୍ପ ପ୍ରବେଶ କରିବା ।

ଖୁପୁଡ଼ି- 'ଖୁପ୍ଡ଼ି' ଦେଖ ।

ଖୁପୁଲି- 'ଖୁପ୍ଲି' ଦେଖ ।

ଖୁବେର୍- ବି. ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ପକାଯିବା ମୋଟା ବସ୍ତ୍ରର ଆସନି ।

ଖୁର୍ଖୁଁଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଛିନ୍ନବସ୍ତ୍ରାବୃତ ବା ଅନାବୃତ (ଦେହ), ନିଃସ୍ୱ, ମର୍ଯ୍ୟାଦାହୀନ ।

ଖୁର୍ଡ଼ା- ବି. ପତ୍ର ନିର୍ମିତ ବଡ଼ ଠୋଲା ।

ଖୁର୍ଡ଼ାଖାଇ- ବିଂ. 'ଖୁର୍ଡ଼ା'ରେ ଖାଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ, ଅତି ଗରିବ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଖୁର୍ଡ଼ିଆ- ବି. ବାୟାଚଢ଼େଇ ।

ଖୁର୍ଦୁ- ବି. ଶୁଖିଲା ନଡ଼ିଆ ।

ଖୁର୍ପା/ପି- ବିଂ. ଘାସ ଚାଂଛିବା ଉପକରଣ ବା ହତିଆର ।

ଖୁର୍ସା- ବି. ବାଇଡଂକ ।

ଖୁର୍ସି- ବି. କାଂଥର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ତର, ଯାହା ଉପରେ ଛାତ ପଡ଼େ ।

ଖୁର୍ସେଲ୍- ବି. ୧. କାଠ କାମରେ ଯୋଡ଼ ସ୍ଥାନରେ ସହଜସାଧ୍ୟତା ପାଇଁ କିଂଚିତ୍ ଢିଲା ରଖି ପରେ ଯୋଡ଼କୁ ଦୃଢ଼ ଓ ସ୍ଥାୟୀ କରିବା ପାଇଁ ଯୋଡ଼ର ବ୍ୟବଧାନରେ ପିଟାଯିବା ଖୁଂଟି । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଫଳ ଗଛ ।

ଖୁରା- ବି. ଖୁର ।

ଖୁରା ଘା- ବି. ଗୋରୁମାନଂକର ଫାଟୁଆ ରୋଗ ।

ଖୁରାବା- କ୍ରି. ୧. ଭୂଇଁରେ ଖୁରା ବା ପାଦ ଘଷିବା, ପାଦ ଦ୍ୱାରା ତଳେ ଥିବା ପଦାର୍ଥ ହଟାଇବା । ୨. ଗାଈ ଧାଡ଼ିରୁ ବାଛୁରୀମାନଂକୁ ଅଲଗା କରି ଆଣିବା ।

ଖୁରି- ବି. କଂସା ବା ଅନ୍ୟ ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ବେଲା (ଏଥିରେ ପଖାଳ ଖାଆଂତି)।

ଖୁରିଖୁରି ଖାଏବା- କ୍ରି. ଚାଟି ପୋଛି ଖାଇବା।

ଖୁରିବା- କ୍ରି. ତୀକ୍ଷ୍ଣ ବସ୍ତୁ ସାହାଯ୍ୟରେ ଖୋଳିବା।

ଖୁରୁଖୁରୁ- ଅଂ. ବିମର୍ଷତା ଜ୍ଞାପକ।

ଖୁରେଇ ହେବା- କ୍ରି. ୧. କେଶ କର୍ତନ କରାଇବା। ୨. ବିଚଳିତ ହେବା।

ଖୁଲ- ବି. ଖୋଳ, ଆବରଣ, ମଲାଟ। କ୍ରି. ଖୋଲ।

ଖୁଲଖୁଲ୍ ଜୁବ୍‌ଜୁବ୍- ବି. ଆନଂଦିତ ଅବସ୍ଥା, ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ।

ଖୁଲଖୁଲ୍ ମୁଲ୍‌ମୁଲ୍- ବି. ଭିତରେ ଭିତରେ ହସିବା।

ଖୁଲ୍‌ଖୁଲାଚେଲ୍- ବିଂ. ଉଚ୍ଚ ଧ୍ୱନି ସହକାରେ (ହସିବା)।

ଖୁଲ୍‌ଖୁଲିଜିବା- କ୍ରି. ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ହସିବା।

ଖୁଲ୍‌ପା- ବି. ଖୋଳପା।

ଖୁଲ୍‌ପି- ବି. ସାନ ଖୋଳପା, ଖପୁରି।

ଖୁଲମ୍‌ଖୁଲା- ବିଂ. ମୁକ୍ତ, ଅନାବୃତ, ପ୍ରକାଶ୍ୟ।

ଖୁଲା- ବି. ୧. ଗର୍ଭର ମୃତ ଶିଶୁ। ବିଂ. ୨. ଖୋଲା, ଉନ୍ମୁକ୍ତ।

ଖୁଲାପେଟା- ବିଂ. ନିଷ୍କପଟ, ସରଳ (ବ୍ୟକ୍ତି)।

ଖୁଲାସା- ବିଂ. ପରିଷ୍କାର।

ଖୁଲି- ବି. ଗାଁ ଦାଂଡ, ଗ୍ରାମ ପଥ, ଗାଁ ଭିତରେ ଥିବା ସଡ଼କ, ଗାଁର ଦୁଇ ପାଖର ଧାଡ଼ି ଲଗାଲଗି ଘର ସାମ୍ନାର ଖୋଲା ସ୍ଥାନ।

ଖୁଲିଆ- ବି. ମୃଦଂଗ ବାଦକ।

ଖୁଲିବା- କ୍ରି. ଖୋଲିବା।

ଖୁସଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ ସ୍ଖଳିତ ବା ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ ହେବା।

ଖୁସ୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭପାତ ହେବା।

ଖୁସା- ବି. ୧. ଜୁଡ଼ା ଭଳି କେଶସଜ୍ଜା ବିଶେଷ। ୨. ଅଂଡକୋଷ। ୩. ଖୋଷଣି। ୪. ପଣସ, ଆତ ଆଦିର ବୀଜକୋଷ।

ଖୁସାପୋକ୍- ବି. ରେଶମ ପୋକ।

ଖୁସିବା- କ୍ରି. ଖୋଷିବା।

ଖୁସୁରଖୁସୁର୍ ଖାଏବା- କ୍ରି. ଲୁଚାଇ ଖାଇବା, ଅନ୍ୟର ଅଜ୍ଞାତରେ ଖାଇବା।

ଖୁସୁରମୁସୁର୍ ହେବା- କ୍ରି. ଅପ୍ରତିଭ ହେବା।

ଖେ- ଅଂ. ଅନୁତାପବ୍ୟଂଜକ ଧ୍ୱନି।

ଖେଇ- ବିଂ. 'ଭୁଜନି' ଦେଖ।

ଖେଁକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ପାଟିରୁ ଖଂକାର କାଢ଼ିବା।

ଖେକା- ବି. ଭକୁଆ, ବେଡ଼ା।

ଖେକେଇବା- କ୍ରି. କାଖେଇବା।

ଖେଖ୍‌ନି- ବି. ଅନୁପଯୁକ୍ତ ବା ଅଯୁକ୍ତିକର କଥା ବାରଂବାର କହି ଜିଦ୍ ଧରିବା।

ଖେଁଖାର୍- ବି. ଖଂକାର।

ଖେଁଖାରି- ବି. କୋକିଶିଆଳ, ସେର୍‌ମେନା।

ଖେଖେର୍‌ଲି- ବି. କୋକିଶିଆଳ। ବିଂ. ଦୁର୍ବଳିଆ, ଦରିଦ୍ର।

ଖେଚ୍‌କି ଦେବା- କ୍ରି. କଚାଡ଼ି ଦେବା।

ଖେଚ୍‌ଖେଚାଇ ଦେବା- କ୍ରି. ୧. ଝୁଣି ଦେବା। ୨. ଆବଶ୍ୟକତାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ହେବା।

ଖେଚ୍‌ଲୁ- ବି. ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ।

ଖେଚ୍‌ଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଥଟିଲ୍, ପରିହାସକାରୀ।

ଖେର୍‌ପେର୍- ବି. କାମରେ ଢିଲାପଣ, ଅସଂଗତ।

ଖେଚ୍‌ରା- ବି. ଖଇ ବା ଲିଆରେ ରହିଯିବା ଧାନଚୋପା ।

ଖେଁଚା- ବି. ବାଡ଼ି, ଆଂଗୁଠି ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ଦେହରେ ହଠାତ୍ ଦେବା ଚାପ ।

ଖେଁଚିବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପ ସ୍ଥାନରେ ଅଧିକ ପୂରାଇବା, ଗେଂଜିବା ।

ଖେଚୁଆ- ବିଂ. କାମରେ ଢିଲା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଖେଜା- ବି. ୧. ପସରାରେ ସ୍ଥାପିତ ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଛୋଟ ଛୋଟ ଭାଗ, ଗଦା, ସମୂହ । ୨. ଦ୍ରବ୍ୟାଦି କ୍ରୟ ନିମଂତେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଧାନ ଭାଗ ।

ଖେଜୁର୍- ବି. ଖଜୁରି ।

ଖେଂଜା- ବି. ଡାଳ । ବିଂ. ଛଅଟି ଆଂଗୁଠିଯୁକ୍ତ ହାତ ।

ଖେଁଟବା- କ୍ରି. ୧. ଆଗରେ ଯାଉଥିବା ଲୋକ ବା ଯାନକୁ ଗତିରେ ଟପିବା । ୨. ଯାହା ଖାଦ୍ୟ ଥାଏ, ତାହା ସମସ୍ତଂକ ମଧ୍ୟରେ ବାଂଟିବା ।

ଖେଁଟିବା- କ୍ରି. ୧. ପହଂଚିବା । ୨. ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେବା ।

ଖେଡ୍- ବି. ଗୁଚ୍ଛ, ଶସ୍ୟ କେଂଡା, ଠିଆ ଶସ୍ୟର ଭକ୍ଷଣଯୋଗ୍ୟ ଅଂଶ ।

ଖେଡ୍‌ଖେଡ଼ା- ବିଂ. ଡେଂଗା ପତଳା ବ୍ୟକ୍ତି (ସ୍ତ୍ରୀ. ଖେଡ୍‌ଖେଡ଼ି) ।

ଖେଡ୍‌ଂଗା- ବିଂ. କ୍ଷୀଣସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସଂପନ୍ନ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଖେଡ୍‌ଜନା- ବି. ବାଜରା ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଖେଡ୍‌ତ୍- ବି. କୃଷକ ।

ଖେଡ୍‌ବଇଁରି- ବିଂ. ମାଛ ବିଶେଷ ।

ଖେଡ୍‌ମେଡ଼ା- ବିଂ. ଶୀର୍ଣ୍ଣକାୟ (ବ୍ୟକ୍ତି) । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଖେଡ୍‌ମେଡ଼ି) ।

ଖେଁଡ଼ା- ବିଂ. ଭଗ୍ନ ଦାଂତ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଖେଁଡ଼ି) ।

ଖେଁଡ଼ିଆ- ବି. ଖଂଡିଆ । ବିଂ. ଖଂଡିତ ।

ଖେଡ଼ିଆଢେଁଡ଼ିଆ- ବିଂ. କ୍ଷତବିକ୍ଷତ, ଖଂଡିଆଖାବରା ।

ଖେଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଚଷିବା ।

ଖେଢୁ- ବି. ଦଳ, ସମୂହ । ବିଂ. ୧. ପତଳା (ବ୍ୟକ୍ତି) । କ୍ରି. ୨. କ୍ରୀଡ଼ାପ୍ରିୟ ।

ଖେତ୍- ବି. କ୍ଷେତ, ବିଲ, ଜମି ।

ଖେତ୍‌ଖଲା- ବି. କୃଷିକର୍ମ ।

ଖେଡା- ବି. ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ ।

ଖେଡାଖେଡା- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ।

ଖେଡାଡ଼ି- ବି. ଖେତର ଆଡ଼ି, ହିଡ଼ ।

ଖେଦ୍‌ଖେଦ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଅମସୃଣ, ଖଦଡ଼ା ।

ଖେଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ଘଉଡ଼ିବା, ତଡ଼ିବା ।

ଖେଦ୍‌ରା- ବି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଛାଣିବା ବା ଚାଲୁଣୀରେ ଚଲେଇବା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ବର୍ଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ ।

ଖେଦା- ବି. ୧. ମୃଗୟା ପାରିଧି, ଶିକାର । ୨. ଆଡ଼ି, ହିଡ଼ ।

ଖେଦାନି- ବି. ତଡ଼ିବା, ଘଉଡ଼ିବା ।

ଖେଦିଦେବା- କ୍ରି. ବହିଷ୍କାର କରିବା, ଘରୁ ତଡ଼ି ଦେବା ।

ଖେଦିବା- 'ଖେଦ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଖେଂଦା- ବି. ୧. ଶାଖା, ଡାଳ । ୨. ପଣକିଆ ଖଂଦା ।

ଖେନ୍‌କା- ବି. କାଗଜପତ୍ରର ଗୋଛା ।

ଖେନା- ବିଂ. ମୁଖ୍ୟତଃ ନାକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରଣକାରୀ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଖେପ୍ଟାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଲୁଚାଇ ନେଇଯିବା, ଚୋରି କରିବା ।

ଖେପା- ବି. ପାହୁଣ୍ଡ । ବିଂ. କେଂପା ।

ଖେପି- ବି. ଥର, ପାଳି, ଦୁଇଟି ବିରାମ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ ବା କାଳ । ଦୃ : ଇ ଖେପି ହାଟ୍‌କେ ଭଲ୍ ବାଏଁଗନ୍ ନାଇଁ ଆସି ।

ଖେପିବା- କ୍ରି. ୧. କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ଯିବା । ୨. ହଠାତ୍ କାମୁଡ଼ି ଦେବା । ୩. ବ୍ୟାପି ଯିବା । ୪. ଅଂଟିବା । ୫. ପ୍ରବେଶ କରିପାରିବା ।

ଖେବ୍ଡ଼ାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନ ରଖି ବାଡ଼ି, କାଠ ଖଂଡ ଆଦି ଫୋପାଡ଼ିବା ।

ଖେବ୍ଡ଼ିବା- 'ଖେବ୍ଡ଼ାବା' ଦେଖ ।

ଖେର୍‌ଖେରାବା- କ୍ରି. ତୋଟିରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଲାଗିଯାଇ ଖସ୍‌ଖସ୍ ହେବା ।

ଖେର୍‌ଖେସ୍/ସା- ବିଂ. କର୍କଶ, ମଳିନ (ଦେହ) । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଖେର୍‌ଖେସି) ।

ଖେର୍‌ସା/ସି- ବିଂ. ଆପଣା ଦେହର ଯତ୍ନ ନେଉ ନଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଖେରିଆ/ହ୍ନା- ବି. ଠେକୁଆ ।

ଖେରୋଖେରୋ ହେବା- କ୍ରି. ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରବଣ ହେବା ।

ଖେଲ୍‌ଖେଲ୍- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣ ।

ଖେଲାରି- ବି. ଖେଳୁଆଡ଼, ଖେଳାଳି ।

ଖେସ୍- ଅଂ. ନୈରାଶ୍ୟସୂଚକ ଧ୍ୱନି ।

ଖୋ- ଅଂ. ଅନୁତାପବ୍ୟଂଜକ, ତୁଚ୍ଛତା ପ୍ରଦର୍ଶକ, ବିସ୍ମୟାର୍ଥକ ଧ୍ୱନି ।

ଖୋଏଲ୍- 'ଖୁଲି' ଦେଖ ।

ଖୋକ୍‌ଲି- ବି. କାଶ ରୋଗ ।

ଖୋଜି- ବିଂ. ନିକୃଷ୍ଟ ।

ଖୋଗ୍‌ଲା- 'ଖଗ୍‌ଲା' ଦେଖ ।

ଖୋଜ୍- ବି. ପାଦଚିହ୍ନ । ଦୃ : ଭିମ୍ ଖୋଜ୍ (ଗ୍ରାମ ନାମ) ।

ଖୋଜାନୁରା- ବି. ଅନୁସଂଧାନ ।

ଖୋଡ଼ିଆ- ବିଂ. ବିସ୍ମୃତ ବିଷୟ ଖୋଳତାଡ଼ କରି କଳହ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ।

ଖୋବ୍- ବିଂ. ବହୁତ ।

ଖୋବେର୍- ବି. ଖବର ।

ଖୋବେର୍ ବାର୍‌ତା- ବି. ଖବର ଓ ସୂଚନା ।

ଖୋର୍- ବି. ଖୁରା ।

ଖୋର୍‌ଖୁପାବା- କ୍ରି. ପ୍ରଭାବିତ କରିବା । ଦୃ : ସେ ତ ଲାଁଚ୍ ନାଇଁ ନିଏ, ତାର୍ ନ କାଣା ଖୋର୍ ଖୁପାବୁ ?

ଖୋର୍‌ଲି- ବିଂ. ନିକୃଷ୍ଟ ଧରଣର । ବି. କୁକୁରମାନଙ୍କର ରୁମଝଡ଼ା ରୋଗ ।

ଖୋରି- 'ଖୁରି' ଦେଖ ।

ଖୋରୋଖୋରୋ- ବି. ବିରକ୍ତି, ଅସହିଷ୍ଣୁ ଭାବ ।

ଖୋରୋ ହେବା- କ୍ରି. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଅବୁଝା ଓ ଅସହ୍ୟ ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଖୋଲ୍- ବି. ୧. ଲଫାପା, ଆବରଣ, ମଲାଟ । ୨. ମୃଦଂଗ । ୩. ଗୁଂଫା ।

ଖୋଲ୍‌ନା- ବି. ଜିନିସ ପତ୍ର ରଖିବା ପାଇଁ ଘର କାଂଥରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଥାକ, ଖୋପ, ଠଣା ।

ଖୋଲ୍‌ସା- ବି. ରୁଅ, 'ଚନ୍‌ଖା' ଦେଖ ।

ଖୋଲି- 'ଖୁଲି' ଦେଖ ।

ଖୋଲୋଖୋଲୋ- ଧ୍ୱ. କୁଳୁକୁଳୁ ଧ୍ୱନି ।

ଖୋସା- ବି. କୋଷ ।

ଖୋସୋଖୋସୋ- ବିଂ. ଅବଜ୍ଞା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଚାଲିଯିବା ଭଂଗି ।

ଗ

ଗଁ- ବି. ଛୋଟ ଜଂଗଲ, ପଦ୍‌ରା ।

ଗଁଖୁଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ମଂଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାହାନା ଖୋଜିବା ।

ଗଁଲିଆ- ବିଂ. ଗାଉଁଲିଆ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ।

ଗ- ବି. ଗୁହ, ମଇଳା ।

ଗଅଁଟିମୁଣ୍ଡା- ବିଂ. ଗଉଁତିଆଂକୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ନିଷ୍କର ଜମି ବିଶେଷ ।

ଗଅଁତି- ବି. ଗଉଁତିଆଂକ କର୍ମ ।

ଗଅଁତିଆ- ବି. ଗଉଁତିଆ, ଗ୍ରାମର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଅଁତିଏନ୍) ।

ଗଅଁଲି- ବିଂ. ଗାଉଁଲି, ଗ୍ରାମ୍ୟ ।

ଗଅଁଲି ଗାଁ- ବିଂ. ମଫସଲ, ପଲ୍ଲୀ ।

ଗଅଁଲିଧାନ୍- ବିଂ. ସୁଗଂଧ ଶାରଦ ଧାନ ବିଶେଷ ।

ଗଈଁ- ବି. ଭଗିନୀପତି, ଭିଣୋଇ, ଭାଗେ ।

ଗଉଁତି- 'ଗଅଁତି' ଦେଖ ।

ଗଉଁତିଆ- 'ଗଅଁତିଆ' ଦେଖ ।

ଗଉଁଲି- 'ଗଅଁଲି' ଦେଖ ।

ଗଉଁଲିଆ- ବିଂ. ଗ୍ରାମବାସୀ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ।

ଗଉ- ବି. ଗାଇ ଗୋରୁ ।

ଗଉଆ- ବିଂ. ଗାଇଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ (ଘିଅ, ଦହି ଆଦି), ଗାଇ ପରି ।

ଗଉଡ଼ ବାଢ଼ି- ବି. ୧. ଗଉଡ଼ମାନଂକର ନୃତ୍ୟ ଗୀତଯୁକ୍ତ କ୍ରୀଡ଼ା ବିଶେଷ । ୨. କଉ ମାଛ ।

ଗଉଡ଼ା ଗଦା- ବି. ଖତଗଦା ।

ଗଉଡ଼ିଆଖୋଲ୍- ବି. ମୃଦଂଗ ।

ଗଉର୍- ବି. ଗଉଡ଼, ଗୋପାଳକ ।

ଗଉର୍‌ଟୁଲି- ବି. ଫୁଲ ବିଶେଷ ।

ଗଉରେନ୍- ବି. ଗଉଡୁଣୀ ।

ଗଏଁଗଏଁ- ବିଂ. ଗାଢ଼ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ଦୃ : ମଂଦାର୍ ଫୁଲ୍ ଲାଲ୍ ଗଏଁଗଏଁ ଦିସୁଛେ ।

ଗଏଁଠ୍- ବି. ଗଂଠି ।

ଗଏଁଠ୍‌ଲା- ବି. ଗଇଂଠାଳ ।

ଗଏଁଠା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପୂରଶୂନ୍ୟ ବାଂଫରେ ସିଝା ପିଠା ।

ଗଏଁଡୁ- ବି. ଲଂବ ଓ ବଡ଼ କାଠ ଗଂଡି ।

ଗଏଁଧ୍- ବି. ଗଂଧ ।

ଗଏରା- 'ଗୁହିରା' ଦେଖ ।

ଗଖା- ବିଂ. ବଡ଼, ବୃହତ୍ ।

ଗଗ- ବି. ଗୁହ, ମଇଳା ।

ଗଗର୍ ରଖ୍‌ବା- କ୍ରି. ଛଳନା ବା କପଟ ରଖିବା ।

ଗଗାନ୍- ବି. ରଡ଼ି, ଚିତ୍କାର ।

ଗଗାବା- କ୍ରି. ରଡ଼ିବା, ପାଟି କରିବା ।

ଗଂଗାଜଲ୍- ବି. ଗଂଗାଜଳକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ସ୍ଥାପିତ ମିତ୍ରସଂପର୍କ, ସଂବୋଧନ ।

ଗଂଗାଟେଁଟେଲ୍- ବି. ତେଂତୁଳି ଜାତୀୟ କଷା-ମିଠା ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ ଫଳ ବିଶେଷ ।

ଗଂଗେଇ- ବି. ବାଜରା ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଗଂଗୋଚି- ବି. ଗୁଗୁପାଂଚି, ବୟସ୍କମାନେ ଶାୟିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଶିଶୁଂକୁ ପାଦରେ ବସାଇ ଆଂଠୁତଳ ଗୋଡ଼ ଅଂଶକୁ ହଲାଇ ଖେଳାଇବା ରୀତି ।

ଗଛ୍- ବି. ବୃକ୍ଷର ଗଂଡି, କାଠ ।

ଗଛ୍‌ଖୁଁଟ୍- ବି. କାଷ୍ଠାଦି ।

ଗଛ୍‌ୱାଲ୍- ବିଂ. ବୃକ୍ଷାରୋହଣରେ ପଟୁ ।

ଗଛପଟା- ବିଂ. ଗଛରେ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ପକ୍ୱ, ଯେଉଁ ଫଳ ଗଛରେ ପାଚିଥାଏ ।

ଗଛେ- ବି. ଗୋଟିଏ ଗୁଚ୍ଛ । ଦୃ : ବାଙ୍ଗ୍‌ନି ଗଛେ ।

ଗଛେଁ- ବି. ଗଛରେ, ଗଛସ୍ଥିତ ।

ଗଜ୍‌ବନ୍- ବି. ବିଶେଷତଃ ସୁନା ଶିକୁଳିରେ ଗୁଂଥା ମାଳି ବା ହାର ।

ଗଜ୍‌ବାହାଲ୍- ବି. ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଚାଷ ଜମି ।

ଗଜରଘନା- ବିଂ. ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ।

ଗଜ୍‌ରା- ବି. ଶସ୍ୟକୁ ଗଜା କରିବା ।

ଗଜ୍‌ରି- ବି. ଅନାବନା ଘାସ ।

ଗଜ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଗଜା ହେବା, ଅଂକୁରୋଦ୍‌ଗମ ହେବା ।

ଗଜାବଇ/ୟସ୍- ବିଂ. ଅପରିପକ୍ୱ ତରୁଣ ବୟସ ।

ଗଜାବଇ/ୟସିଆ- ବିଂ. ଗଜା ବୟସରେ ମୃତ୍ୟୁ କାମନା କରି ଦିଆଯିବା ଗାଳି ।

ଗଜାବା- କ୍ରି. ଗଜୁରିବା, ଅଂକୁରୋଦ୍‌ଗମ ହେବା, ଗଜା ହେବା ।

ଗଜାମୁଗ୍- ବି. ଦେବଭୋଗ ଗଜାମୁଗ ବିନିମୟ କରି ସ୍ଥାପିତ ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ।

ଗଜି- ବି. ଛୋଟ ଉକୁଣି ।

ଗଜିକରିଆ- ବି. ଏକ ଗଜ ପରିମିତ କନା ବା ଗାମୁଛା ।

ଗଜୋ- ବି. ଆଦି ଅଂତ ।

ଗଁଝିଆ- ବିଂ. ଗଂଜାଇ ସେବନକାରୀ, ଗଂଜଡ଼ ।

ଗଂଜ୍- ବି. ଡେକ୍‌ଚି ଜାତୀୟ ରଂଧନ ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଗଂଜା- ବିଂ. ନପୁଂସକ, ପୁରୁଷତ୍ୱହୀନ (ଗାଳି) । ବି. ଗେଂଡୁଫୁଲ ।

ଗଟ୍- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ, ଅତି ବେଶି । ଦୃ : ଗଟ୍ କସା, ଗଟ୍ ପିତା ।

ଗଟ୍‌କରି- କ୍ରି. ବିଂ. ହଠାତ୍ (ଗିଳି ଦେବା) ।

ଗଁଟିଆ- ବି. ଗଉଁତିଆ ।

ଗଁଠ୍‌ଲା- ବି. ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀଂକର ବସ୍ତ୍ରପ୍ରାଂତ ଗଂଠି ।

ଗଁଠ୍‌ଲାକୁଡ଼ା- ବି. (ପରିହାସରେ) ଦୁଇ ଜଣଂକର ବସ୍ତ୍ରପ୍ରାଂତ ଯୋଡ଼ିଦେବା ।

ଗଁଠ୍‌ଲାଦେବା- ଅଦୃଷ୍ଟରଜା କନ୍ୟାକୁ ଶାଶୁଘରକୁ ପଠାଇବା ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଉପଢୌକନ ଭାର ପଠାଇବା ।

ଗଁଠ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଗଂଠି ପକାଇ ରଖିବା ।

ଗଁଠ୍‌ଲାହିଟା- ବି. ବିବାହ ସମାପନ ପରେ ଶଳା ଦ୍ୱାର ପତି-ପତ୍ନୀଂକ ଗଂଠିଫିଟା କର୍ମ ।

ଗଁଠାବା- କ୍ରି. ୧. କୌଣସି ଜିନିସ ବାଂଧି ବା ଗଂଠି ଦେଇ ରଖିବା । ୨. କୌଣସି କଥାକୁ ସ୍ମୃତିସ୍ଥ କରିବା ।

ଗଁଠିଆ- ବି. କର୍ଣ୍ଣାଭୂଷଣ ବିଶେଷ । ବିଂ. ଗଂଠିଯୁକ୍ତ ।

ଗଁଠିକୁବି- ବି. ଓଲକୋବି ।

ଗଁଠେଇଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ବିନା ବିଚାରରେ କୌଣସି କଥାକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମାନିନେବା ।

ଗଡ୍- ବି. ଥର, ଦଫା । ଦୃ : ଖରା ପାଏନ୍ ଗଡ୍ରେ ।

ଗଡ୍‌ଗଡ଼- 'ଗର୍‌ଗଡ଼' ଦେଖ ।

ଗଡ୍‌ଗଡ଼ା- ବିଂ. ଟାଣ, ଅଟିକ୍‌କଣ ।

ଗଡ଼ଗଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଗଡ଼ାଇବା, ଚକକୁ ଭୂଇଁରେ ଚଲାଇବା ।

ଗଡ୍‌ଗଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଗଡ଼ାଣିଆ କ୍ରମନିମ୍ନ ପଥ, ଢାଲୁ ।

ଗଡ୍‌ଗଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଲୋଟିବା, ଭୂଲୁଂଠିତ ହେବା ।

ଗଡୁତିଆ- ବି. ଗଡ଼ ରକ୍ଷକ, ଜମିଦାରଂକ ଉପାଧି ବିଶେଷ ।

ଗଡ଼ପ୍- ବି. ଆତ୍ମସାତ୍କୃତ ।

ଗଡୁବଡୁ- ବିଂ. ଗୋଳମାଳ, ବିଶୃଂଖଳା, ବ୍ୟତିକ୍ରମ ।

ଗଡୁବଡ଼ିଆ- ବିଂ. ବିଶୃଂଖଳା ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ।

ଗଡୁବା- କ୍ରି. ପୋଡ଼ିହେବା, କଂଟା ଜାତୀୟ ଜିନିସ ଦେହରେ ଗଳି ପଶିଯିବା ।
ଦୃ : ବାଟେଁ ବାଟେଁ ଗଲେ ଗୁଡ଼େଁ ନାଇଁ ଗଡ଼େ କଁଟା ।

ଜଡ଼ମ୍‌ପକାବା- କ୍ରି. ଦେଢ଼ା ବା ଦ୍ୱିଗୁଣ ମୂଲ୍ୟରେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ନେବା ପାଇଁ କ୍ରେତାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବା ।

ଗଡୁରା- ବି. ମେଂଢା ।

ଗଡ଼ାଚଡ଼ା- ବି. ଭୋଜନ ପରେ ଖଟରେ ଚେଉଁ ରହି ବିଶ୍ରାମ ନେବା ।

ଗଁଡ଼ା- 'ଗଂଡା' ଦେଖ ।

ଗଁଡ଼ି- ବି. ୧. ଗଂଡି । ୨. ଅନ୍ୟର ଗାଈ, ମେଂଢା ଚରାଳିକୁ ଦିଆଯିବା ଭାଡିଆ ।

ଗଁଡ଼ିଆ- ବି. ନପୁଂସକ, ଅଣପୁରୁଷ, ପୁରୁଷତ୍ୱହୀନ, କ୍ଳୀବପୁରୁଷ । ବିଂ. ଭୟାଳୁ ।

ଗଡ଼ିଧରସା- ବି. ଶଗଡ଼ ଯାତାୟାତ କରିବା କଚ୍ଚା ରାସ୍ତା ।

ଗଡୁ- ବି. ଝାଳ, ଲୋଟା, କୁଂଭ ।

ଗଁଡୁଆ- ବି. ଗାଂଡୁଆ, ଡଲା ।

ଗଡ଼େଇବା- କ୍ରି. ପାଣି ଢାଳିବା, ଅଜାଡ଼ିବା ।

ଗଁଡ଼େଇଜମିନ୍- ବିଂ. ଚୌକିଦାରର ପ୍ରାପ୍ୟ ଜମି ।

ଗଁଡ଼େନ୍- 'ଗଣେନ୍' ଦେଖ ।

ଗଢ଼ନ୍- ବି. ଗଠନ, ଆକୃତି, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ।
ଦୃ : ଗଢ଼ନ୍ ଥିଲେ ଚଲନ୍ ନାଇଁ ।

ଗଢ଼ନ୍‌ମୁଲ୍- ବି. ଗଢ଼ାମୂଲ; ଅଳଂକାର, ବାସନ ଆଦିର ଗଠନ ସକାଶେ ପ୍ରଦତ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ।

ଗଣି- 'ଗଁଡ଼ି' ଦେଖ ।

ଗଣେନ୍- ବି. ଗଂଡା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଗଂଡ୍‌ମାରୁ- ବି. ପୂର୍ବେ ଗଂଡ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ମେଳି ବାଂଧି କରୁଥିବା ଅତ୍ୟାଚାର ।

ଗଂଡା- ବି. ଶୂଦ୍ର ଜାତି ବିଶେଷ, ହରିଜନ ସଂପ୍ରଦାୟ, ପୂର୍ବେ ଏମାନେ ଗ୍ରାମ ଚୌକିଦାର ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଉଥିଲେ ।

ଗଂଡେନ୍- 'ଗଣେନ୍' ଦେଖ ।

ଗତର୍- ବି. ହସ୍ତପଦାଦି ଅବୟବ, ଗାତ୍ର, ଦେହ ।

ଗତର୍ ଖଟ୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାରଣ ବା ଲାଭ ଆଶା ନଥାଇ ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ କରିବା ।

ଗତର୍ ବସିଜିବା- କ୍ରି. ହାତ ଗୋଡ଼ ଅବଶ ହୋଇଯିବା ।

ଗତ୍ରା- ବି. ଗୋତ୍ର ।

ଗତି- ବି. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ସୌକୁମାର୍ଯ୍ୟ ।

ଗତିଗୋଚର୍- ବି. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବର୍ତ୍ତମାନ ଠିକଣା ।

ଗଁଥିବା- କ୍ରି. ଗୁଂଥିବା ।

ଗଦ୍‌ଗଦାବା- କ୍ରି. ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣ ବା ସଂଖ୍ୟାରେ ବାହାରିବା, ମାତିବା ।

ଗଦ୍‌ଗଦି- ବି. ଅନୁଚ୍ଚ ପୋଲ ବା ସେତୁ, ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରୁ ଯେଉଁଠାରେ ଜଳଧାର ପଡ଼େ, ଛୋଟ ଜଳପ୍ରପାତ ।

ଗଦଦ୍ଗଘମ୍- ବିଂ. ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଶିଶୁ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଗଦ୍‌ଗଦ୍- ବିଂ. ଆଖି କାନ ବୁଜି (ଧାଇଁବା), ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ (ପଳାୟନ କରିବା) ।

ଗଦର୍‌ଗେଁଡ଼ା- ବିଂ. ଅସଂଖ୍ୟ, ପ୍ରଚୁର ।

ଗଦ୍‌ରା- ବି. ବଡ଼ ମାଠିଆ (ଆଖୁ ରସ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଗଦିଆ- ବି. ଗଦି, ତୁଳାଦିପୂର୍ଣ୍ଣ ନରମ ବିଛଣା ।

ଗଧ- ବି. ତାସ ଖେଳ ବିଶେଷ ।

ଗଧପୁରନି- ବି. ପୁନର୍ନବା ଶାଗ ।

ଗଧବାଘ୍- ବି. ଗଧିଆ ।

ଗଧରଲା- ବିଂ. ଅଧା ପାଚିଲା (ଫଳ) ।

ଗଧ୍‌ରା- 'ଗଦ୍‌ରା' ଦେଖ ।

ଗଧ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ ବା ଦରପାଚିଲା ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।

ଗଧିର୍ ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ପେଟ ଭାରି ଲାଗିବା ।

ଗଧା/ଧେଇବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟକୁ ଗାଧୋଇ ଦେବା ।

ଗନ୍‌ଗନାଚ୍- ବିଂ. ସିଧା ସଳଖ ଓ କ୍ଷିପ୍ର ଭାବେ ।

ଗନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଗଣିବା ।

ଗନ୍‌ସନ୍- ବି. ବିବାହାଦିରେ ଗଂଧାଧିବାସ ।

ଗନ୍‌ସି ଦେବା- କ୍ରି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥେ) ପ୍ରହାର କରିବା ।

ଗନ୍‌ସିବା- କ୍ରି. ବିବାହ ସମୟରେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କୁ ବେଦି ଚାରିପଟେ ବୁଲାଇବା, ହଳଦି ଚଂଦନାଦି ଲେପନ ଓ ଦୂର୍ବାକ୍ଷତ ଅର୍ପଣ ।

ଗନେଇ ଖୁଁଟି- ବି. ଯୁଆଳି ମଝିରେ ଲାଗିବା ଲୁହା ଖୁଂଟି ।

ଗଂଦ୍- ବି. ଅଠା ।

ଗଂଦା- ବି. ୧. ଗେଂଡୁ ଫୁଲ । ୨. କଂଥା ।

ଗଂଦାଗଂଦା- ବିଂ. ଖଂଡ ଖଂଡ (କଟା ହୋଇଥିବା) ।

ଗଂଦୁଆ- ବି. ବୁଁଧୁଆ ଡୋର, ପଜାସି ଡୋର ।

ଗଂଦେଲ୍- ବିଂ. ଖଂଡେ ଦୂର ।

ଗଂଧକ୍‌ଗୁଲି- ବି. ଗଂଧକର୍ପୂର । ଇଂ. ନାପ୍‌ଥାଲିନ୍ ।

ଗଂଧ୍‌ରା- ବିଂ. ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ, ଗଂଧିଆ ଲୋକ (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଂଧ୍‌ରି) ।

ଗଂଧରିକିରା- ବି. ପାଡ଼ୁରା ପୋକ ।

ଗଂଧ୍‌ରିଗୁଲି- 'ଗଂଧକ୍‌ଗୁଲି' ଦେଖ ।

ଗଂଧ୍‌ରିତେଲ୍/ଚିକ୍କନ୍- ବି. କିରୋସିନ୍ ତେଲ, ମାଟି ତେଲ ।

ଗଂଧ୍‌ରିବୁଟା- ବି. ଅନାବନା ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ, ଯାହାର ପତ୍ରରୁ ଉତ୍କଟ ଦୁର୍ଗଂଧ ଜାତ ହୁଏ ।

ଗଂଧା- ବି. ନଦୀ କୂଳରେ ଜାତ ଏକ ପ୍ରକାର ଘାସ ।

ଗଂଧୁଆ- 'ଗଂଦୁଆ' ଦେଖ ।

ଗପ୍‌ଚୁ- ବିଂ. ବେଶି କଥା କହି ସମୟ ନଷ୍ଟ କରୁଥିବା ଲୋକ, ଗପୁଡ଼ି ।

ଗପାଗପ୍- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ କରି ଦ୍ରୁତ କ୍ରମରେ (କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଖାଇବା) ।

ଗପ୍‌ଲତ୍/ତି- ବି. ଅମନୋଯୋଗ, ଅସାବଧାନତା, ଅବହେଳା ।

ଗପ୍‌ଲତିଆ- ବିଂ. ଅବହେଳାକାରୀ ।

ଗପା- ବି. ଗ୍ରାସ, ଗୋଟିଏ ହାତ ପାପୁଲିରେ ସର୍ବାଧିକ ରହିପାରିବା ପରିମାଣର ଖାଦ୍ୟ ।

ଗବ୍‌ଡ଼ି ଜିବା- କ୍ରି. ହଜିଯିବା ।

ଗବ୍‌ଦା- ବି. ଖାଇପିଇ ମୋଟାସୋଟା ଅଥଚ ଅଳସୁଆ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଗବ- ବିଂ. ମୂର୍ଖ, ଭକୁଆ, ନିର୍ବୋଧ ।

ଗବଗାଂଡୁ- 'ଗବ' ଦେଖ ।

ଗବିବା- କ୍ରି. ପୋଡ଼ି ହେବା, ମୁନିଆ ପଦାର୍ଥ ଦେହର ଚମରେ ପଶିଯିବା । ଦୃ : ମୋର୍ ଗୁଡ଼େଁ କଁଟାଟେ ଗବିଗଲା ।

ଗବୋଗବୋ- ବିଂ. ବିଶ୍ରାମ ନ ନେଇ ଚଂଚଳେ (ଖାଇବା) ।

ଗମକ୍- ବି. ମହକ, ସୁଗଂଧ ।

ଗମ୍‌କିବା- କ୍ରି. ମହକିବା ।

ଗମ୍‌କିରା- ବି. ତେଲୁଣି ପୋକ ।

ଗମ୍‌ଗମେଇ କିବା- କ୍ରି. ମହକି ଉଠିବା, ସୁଗଂଧ ବ୍ୟାପିବା ।

ଗମ୍‌ଳି କିବା- କ୍ରି. ମଉଳିବା ।

ଗମ୍‌ପୋକ୍- କ୍ରି. 'ଗମ୍‌କିରା' ଦେଖ ।

ଗମ୍‌ରା- ବିଂ. ଆର୍ଦ୍ରତା ଅଥବା ଅବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ଚାଉଳ ଆଦି ଖରାପ ହୋଇଯିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଗମ୍‌ଲା- ବି. ଗାମଲା, ଫୁଲକୁଂଡ ।

ଗମ୍‌ହା- ବି. ଗଚ୍ଛିତ ଧାନ, ଚାଉଳ ଆଦିରେ ଲାଗୁଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଧଳା ପୋକ ।

ଗମ୍‌ହିଆ- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ ପଚା, ଶଢ଼ା ।

ଗମା- 'ଗମ୍‌ହା' ଦେଖ ।

ଗମାତ୍- ବି. ମଜା, ଲଘୁ ପ୍ରହସନ, ଉଚ୍ଛୃଂଖଳ ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ ।

ଗମି ନାଇଁପାର୍‌ବା- ବୁଝି ନ ପାରିବା, ଜାଣି ନ ପାରିବା ।

ଗର୍- ବି. ଅମାନିଆ ପଣ ।

ଗର୍ ଉମ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଅମାନିଆ ହେବା ।

ଗର୍‌ଗଡ଼- ବି. କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାପ୍ୟ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଶଂଖ ।

ଗର୍‌ଗଡ଼ିଆ- ବିଂ. ୧. ଗଣ୍ଡାଣିଆ ଝାଲୁ । ୨. ବହୁତ 'ଗର୍‌ଗଡ଼' ମିଶିଥିବା (ଶସ୍ୟ) ।

ଗର୍‌ଗଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଲୋଟିବା, ଭୂଇଁରେ ଗଡ଼ିବା ।

ଗର୍‌ଗରାବା- କ୍ରି. ଗଁ ଗଁ ଶବ୍ଦ କରିବା । ଦୃ : ଛାତିନ ଛୁରା ମାଡ୍ ଖାଇକରି ଲୋକ୍‌ଟା ଗର୍‌ଗରାଉଛେ ।

ଗରଜ୍- ବି. ଆବଶ୍ୟକତା, ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଗର୍‌ଡ଼ି- ବି. ଧୂଳି ଝଡ଼ ।

ଗର୍‌ଦ/ଧନା- ବି. ଗଳା, ବେକ ।

ଗରନ୍- ବି. ଚଂଦ୍ର ଗ୍ରହଣ ।

ଗର୍‌ନା- ବି. ବାଉଁଶ କାଠିରେ ତିଆରି ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ଗରବ୍‌ଖାଉ- ବିଂ. ଗର୍ବିଣୀ ।

ଗର୍‌ବିଆ- ବିଂ. ଗର୍ବୀ ।

ଗର୍‌ମୁଡ଼ା- ବିଂ. ଅମାନିଆ ପିଲା ।

ଗର୍‌ମୁଡ଼ି- ବିଂ. ଅମାନିଆ ଝିଅ ।

ଗର୍‌ରା- ବି. ମେଂଢା ।

ଗଁର୍‌ରା- ବି. ଗଂଠିଲିପତ୍ର, ବୋକଚା ।

ଗଁର୍‌ରି- ବି. ଆଖୁଦଂଡ ।

ଗରଲ୍- 'ଗରେଲ୍' ଦେଖ ।

ଗର୍‌ଳିବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ଯଂତ୍ରଣା ବେଳେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରିବା ।

ଗର୍‌ସା- ବି. ଗ୍ରାସ, କବଳ, ଖାଦ୍ୟର ଗୁଂଡା ।

ଗର୍‌ସି- ବି. ଗଡ଼ିଶା ମାଛ ।

ଗର୍‌ହନ୍- ବି. ଚଂଦ୍ର ଗ୍ରହଣ ।

ଗରା- ବି. ୧. ଗଡ଼, ଖଂଡ । ୨. ଅଂଡା । ୩. ମହୁଲ ମଂଜି । ୪. ଅଂଡକୋଷ ।

ଗରାଗରା କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଖଂଡ ଖଂଡ କରିବା ।

ଗରାତେଲ୍- ବି. ତୁଳ (ମହୁଲ) ମଂଜିରୁ ବାହାର କରାଯିବା ତେଲ ।

ଗରାହି- ବି. ଗୋରୁଗାଈ ବଂଧାଯିବା ପଘା ।

ଗରିଆ- ବି. ଜଳ ଘଟ (ଧାତୁ ନିର୍ମିତ) ।

ଗରିକଁଟା- ବି. ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଅଂକୁଶାକାର କଂଟା, ବନଶୀ କଂଟା ।

ଗରିଲାଠି- ବି. ବନଶୀ ଖଡ଼ା ।

ଗରିଲେଠ୍- ବି. 'ଗରିଲାଠି' ଦେଖ ।

ଗଣେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଆଳୁ, ପିଆଜ ଆଦି ଶଢ଼ି ନଯିବା ପାଇଁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଅଲଗା ରଖି ତଳେ ଗଡ଼ାଇଦେବା ।

ଗ'ରେନ୍- ବି ଗଉଡୁଣୀ ।

ଗରେଲ୍- ବି. ଝଡ଼, ତୋଫାନ, ଘୂର୍ଣିବାୟୁ ।

ଗଲ୍‌ଗଲ୍- ବିଂ. ଗାଢ଼ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଟହଟହ ।

ଗଲ୍‌ଗଲା- ବିଂ. ପାଣିଆ ।

ଗଲାବଂଦ୍- ବି. ଗଳା ଘୋଡ଼ାଇବା ପଶମ ବସ୍ତ୍ର, ଇଂ. ମଫ୍‌ଲର୍ ।

ଗଲିନୁନ୍- ବି. ସାମୁଦ୍ରିକ ଲୁଣ ।

ଗଲିବା- କ୍ରି. ଛାତ ବାଟେ ବର୍ଷା ପାଣି ଗଳିବା ।

ଗଲେ- ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।

ଗହକି- ବି. ୧. ବଂଧା ଗ୍ରାହକ । ୨. ସ୍ନେହ ଭାବ, ଗଦ୍‌ଗଦ ଭାବ ।

ଗହକିହେବା- କ୍ରି. ଆଦର ଦେଖାଇବା ।

ଗହଗହ- ବି. ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ଭାବ ।

ଗହଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଘଉଡ଼ିବା, ତଡ଼ିବା ।

ଗହଦ୍- ବି. ଗରମ ଭାବ, ଘର୍ମଜଳ ।

ଗହଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ଦେହ ଝାଳେଇବା, ଗରମ ବୋଧ ହେବା ।

ଗହଦି- ବି. ଝାଳବୁହା ଗରମ ।

ଗହନା- ବି. ବଂଧକ ।

ଗହନା କରବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଜିନିସ ବଂଧା ପକାଇ ଋଣ ଆଣିବା ।

ଗହମ୍ ପୋକ୍- ବି. ତେଲୁଣି ପୋକ ।

ଗହମହ- ବିଂ. ମୁଖରିତ ।

ଗହରାବା- କ୍ରି. ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ଅନାବଶ୍ୟକ ବିଳଂବ କରିବା ।

ଗହରିବା- କ୍ରି. ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରିବା ।

ଗହୁଁ- ବି. ଗହମ ।

ଗହୁଁକିରା- ବି. 'ଗହମ୍ ପୋକ୍' ଦେଖ ।

ଗହୁଁଗୁଁଡ୍- ବି. ଅଟା, ଗହମଗୁଂଡ ।

ଗା- ଅଂ. ସମବୟସ୍କ ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ ।

ଗାଇଆଖିଆ- ବିଂ. 'ବୁଂଧୁଆ' ଡୋର ଲଗାଇ ଖଟ ଗୁଂଥିବାର ଏକ ପ୍ରକାର (ଛିଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଗାଈ ଆଖିପରି ଦିଶେ) ।

ଗାଇଟବା କପ୍‌ଡ଼ା- ବି. ଠାଏ ଫିକା ତ ଠାଏ ଗାଢ଼ ବର୍ଣ ହୋଇଥିବା ଲୁଗା ।

ଗାଇଧରସା- ବି. ଆକାଶର ଛାୟାପଥ ।

ଗାଇଁସ୍‌ଗୁଇଁସ୍- ବି. କୌଣସି କାର୍ଯ କରିବା ପାଇଁ ଅନିଚ୍ଛା, ଅନାଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ।

ଗାଏ/ୟ- ବି. ଗାଈ ।

ଗାଏଗାଏ- ବିଂ. ବିକଳ ।

ଗାଏଁଡ୍- ବି. ଗାଂଡି ।

ଗାଏଦ୍- ବି. ତେଲ ମଳି ।

ଗାଏ/ୟଧରସ୍- ବି. ଶଗଡ଼ ଗୁଳା ।

ଗାଏ/ୟବ୍- ବିଂ. ଲୁପ୍ତ, ଅଦୃଶ୍ୟ, ଅପହୃତ ।

ଗାଗର୍- ବି. ଦେହ, ଶରୀର ।

ଗାଗା- ବି. ପରିଧାନ, ଲୁଗା, ବସ୍ତ୍ର, ପୋଷାକ ।

ଗାଂଗୋ- ବି. ଝିଂଟିକା ।

ଗାଚ୍ୟ/ଚେଲ୍- ବି. ଅନୁଚିତ ପରିହାସ ।

ଗାଜିଦେବା- କ୍ରି. (ଅପମାନ ବା ଲଜ୍ଜା ଯୋଗୁଁ) ମୁଂଡ ନୁଆଁଇବା, ମୁଂଡ ପୋତିଦେବା ।

ଗାଁଠିପାଡିଆ- ବି. ଲୁଗା ଗାଂଠି ଇତ୍ୟାଦି ବାଂଧିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଲୁହା ପାଡିଆ ।

ଗାଡ୍ଭାଲୁ- ବି. ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଂକ ଯୌନାଂଗ ।

ଗାଡ଼ରଗଂଜା- ବି. ପୁରୁଷ ପ୍ରତି ସ୍ତ୍ରୀର ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ଗାଡ୍ରା- ବି. ମେଂଢା ।

ଗାଡ୍ସୁଆ- ବି. ଗାତଶୁଆ (ଗାଳି) ।

ଗାଡ଼ିବା- କ୍ରି. ୧. ଗାତରେ ପୋତିବା । ୨. ନୁଆଁଇବା ।

ଗାଡୁଆ- ବିଂ. ଗର୍ତ୍ତମୟ, ଗଭୀର ।

ଗାଂଡୁ- ବିଂ. ଅଣପୁରୁଷା, ଭୟାଳୁ ।

ଗାଂଡୁଆ- ବି. ମୋଟା ବାଉଁଶ ପାଡିଆରେ ତିଆରି ଡାଲା ।

ଗାତି- ବି. ଗାତ୍ର (ଦେହ) ଆବରଣ କରୁଥିବା କପଡ଼ା ।
ଦୃ : 'ଛାତିରେ ଗାତି ଗାଢ଼େ ଭିଡ଼ି
ବାଂଧି କାନଖାଇ ପଗଡ଼ି'
- ବୀରବର ସିଂହ, 'ଖଡ଼ିଆଲ କୁସୁମ'

ଗାଧ୍ବା- କ୍ରି. ଗାଧୋଇବା, ସ୍ନାନ କରିବା ।

ଗାଧି- ବି. ସ୍ନାନ, ଗାତ୍ରମାର୍ଜନ ।

ଗାଧିଛାଡ୍ବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭବତୀ ହେବା ।

ଗାଧିଜିବା- କ୍ରି. ୧. ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ଯିବା । ୨. ସର୍ବସ୍ୱାଂତ ହେବା । ୩. ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା ।

ଗାନା- ବି. ଗୀତ, କଂଠସଂଗୀତ ।

ଗାବ୍ବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭିତ କରିବା, ମିଶାଇବା, ପୂରିତ କରିବା ।

ଗାବିବା- କ୍ରି. ଡାଂକିବା, ଅବନମିତ କରିବା ।

ଗାମା- ବି. ପୃଥୁଳକାୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଗାଁମାଁ- ବି. ଗ୍ରାମଦେବୀ ।

ଗାଁ ମାରେନ୍- ବିଂ. ଯେଉଁ ଜଳାଶୟରୁ ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମବାସୀଂକର ମାଛ ଧରିବାର ଅଧିକାର ଥାଏ । ଦୃ : ଇଟା ଗାଁ ମାରେନ୍ କଁଟା ଆଏ ।

ଗାଁ ମୁଡ୍ସା- ବି. ଗ୍ରାମମୁଂଡ, ଗାଁର ଏକ ପ୍ରାଂତ ।

ଗାଁହାରି- ବି. ଗ୍ରାମ ଦେବୀ ।

ଗାୟବ୍- 'ଗାଏବ୍' ଦେଖ ।

ଗାର୍- ବି. ଅଂଡା ।

ଗାରଗାରିଆ- ବିଂ. ଅନେକ ଗାର ପଡ଼ିଥିବା (ଲୁଗା, କାଗଜ ଆଦି) ।

ଗାଲ୍ବା- କ୍ରି. ଅବୈଧ ଗର୍ଭ ବିମୋଚନ କରିବା ।

ଗାଲି- ବି. ୧. ଗାଳି । ୨. ଗଜା ।
ଦୃ : ଧାନ୍ ଗାଲି ଦେଲାନ ।

ଗାଲିଫଗଡ୍- ବି. କଳହ ।

ଗାଲିବା- କ୍ରି. ଭାତ ରଂଧା ପାତ୍ରରୁ ପେଯ ନିଗାଡ଼ିବା ।

ଗାସ୍ବା- କ୍ରି. ଟାଣକରି ଭିଡ଼ି ବାଂଧିବା ।
ଦୃ : ବସ୍ତାସବୁ ଗାଡ଼ି ଉପ୍ରେ ଲଦି କରି ମୁଟା ରସିଥିଁ ଗାସି ଦିଅ ।

ଗାହାକ୍- ବି. ଗାୟକ ।

ଗିଆ- ବି. କାହାରି ଦୋଷକୁ ବାରଂବାର କହିବା ।

ଗିଜ୍- ବି. ମଳଦ୍ୱାର, ପିଚା ।

ଗିଜ୍ ଗଲିଯିବା- କ୍ରି. ଅନିୟଂତ୍ରିତ ତରଳ ଝାଡ଼ା ହେବା ।

ଗିଜ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଓଠ ପାଡ଼ି ଦାଂତ ଦେଖାଇବା, ଲେଫେଡ଼ିବା ।

ଗିଜ୍‌ମୁନା- ବି. ଗାଂଡିମୁଣା । ଇଂ. ଟ୍ରାଉଜର୍ସ ।

ଗିଜ୍‌ରିଗିଜା- ବି. ବିରକ୍ତି ଜାତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟଂତ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସଂଗରେ ଲାଗିଥିବା ।

ଗିଜ୍‌ରିଜିବା- କ୍ରି. ଗଜୁରିବା, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା ।

ଗିଜ୍‌ରିବା- କ୍ରି. 'ଗିଜ୍‌ଡ଼ିବା' ଦେଖ । ବିଂ. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ନ ଥାଇ କିଂଚିତ୍ ଆଗକୁ ଆସିଥିବା ।

ଗିଜନ୍/ଲ୍- ବିଂ. ଗୁହ୍ୟ ମୈଥୁନକାରୀ, ମାଇଚିଆ ।

ଗିଜାଇବା- କ୍ରି. ହେଳା କରିବା, ବିଳଂବ କରିବା ।

ଗିଜ୍‌ଆଢ଼େ କପାଳ୍- ବି.ଅଯାଚିତ ସୌଭାଗ୍ୟ ।

ଗିଟି- ବି. ଗେଟି, ପଥର ଖଂଡ ।

ଗିତ୍ କୋଢ଼ିଆ- ବିଂ. ଗୀତ ପ୍ରବୀଣ, ଗୀତ ଗାଇବାରେ ଦକ୍ଷ ।

ଗିତ୍‌ବାଂଧୁ- ବି. ଗୀତ ଲେଖକ, ଗୀତିକାର ।

ଗିଦ୍‌ଗିଦାନୁ- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର, ଦ୍ରୁତ କ୍ରମରେ ।

ଗିଧନ୍- ବି. ଛଂଚାଣ ।

ଗିଧନ୍‌ପଖିଆ ଗଂଗି- ବି. ଡେଣା ମେଲାଇ ଉଡୁଥିବା ଛଂଚାଣ ଆକୃତିର ଗଂଗିଆ ।

ଗିଧ୍‌ରା/ଲା- ବି. ସାନ ବାଦୁଡ଼ି, ଚେମିଣି ।

ଗିଧ୍‌ଲି- ବି. ବାଦୁଡ଼ି ।

ଗିଧା- ବି. ୧. ଗୃଧ୍ର, ଶାଗୁଣା । ୨. 'ଅଡ଼ା'ର ଏକଚତୁର୍ଥାଂଶ ପରିମାଣ ମାପ ।

ଗିର୍‌ଢ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ।

ଗିର୍‌ନା- ବି. ମାଛ 'ଗିର୍‌ବା' ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଗୋଲାକାର ଜାଲ ବିଶେଷ ।

ଗିର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଜାଲ ବା ଲୁଗା ଦ୍ୱାରା ତରଳ ପଦାର୍ଥରୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଛାଣି ଆଣିବା । ୨. ଖସିପଡ଼ିବା ।

ଗିର୍‌ମିଟ୍- ବି. ୧. କାଠରେ ଛିଦ୍ର କରିବା ଯଂତ୍ର ବା ଉପକରଣ ବିଶେଷ, ଭଅଁର । ୨. ଇଂ. ଗଭର୍ନମେଂଟ୍ ।

ଗିର୍‌ଲା- ବି. ଟଂପେଇ ନେଉଳ ।

ଗିର୍‌ଲି- ବି. ଡାବଲପୁଆ ଖେଳ ଓ ଉପକରଣ ।

ଗିଲ- ବି. ଫଳ ବିଶେଷ ।

ଗିଲ୍‌ଗିଲ୍- ବିଂ. ଅତିଶୟ (ଅଂଧାର) ।

ଗିଲ୍‌ଗିଲା- ବିଂ. ୧. ଅତ୍ୟଂତ ପଚା ଶଢ଼ା । ୨. ଓଦାଳିଆ ଓ ନରମ ସ୍ପର୍ଶାନୁଭୂତି ।

ଗିଲ୍‌ହେବା- କ୍ରି. (ଭାତ) ଅଧିକ ସିଝିବା, ଯାଉଆ ହେବା ।

ଗିଲା- ବିଂ. ପାଣିଆ, ଓଦା । ବି. କାଂଥ ଯୋଡ଼ାଇ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ମାଟି ଓ ବାଲିର ମିଶ୍ରଣ ।

ଗିଲାଖଇର୍- ବି. ଖଇରକୁ ସିଝାଇ ତହିଁରେ କ୍ଷୀର ମିଶାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତରଳ ଖଇର ।

ଗିଲା ଜୋଡ଼େଇ- ବି. ପୋଡ଼ା ଇଟାକୁ ମାଟିରେ ଗାଂଥିନି କରିବା ।

ଗିଲିଡଂଡା- ବି. ଡାବଲ୍‌ପୁଆ ଖେଳର ଉପକରଣ ।

ଗିହା- ବି. ମୈଥୁନ, ରତିକ୍ରିୟା ।

ଟିହାକାର- ବିଂ. ମୈଥୁନପଟୁ ପୁରୁଷ ।

ଗିହାଖଟା- ବି. ଯୌନକ୍ରିୟା ।

ଗିହାବା- କ୍ରି. ମୈଥୁନ କରିବା, ଯୌନ ସଂଭୋଗ କରିବା ।

ଗିହାଲି- ବିଂ. ମୈଥୁନପଟୁ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଗିହାଲୁ- ବିଂ. 'ଗିହାକାର' ଦେଖ ।

ଗୁ- ବି. ଗୁହ, ବିଷ୍ଠା ।

ଗୁଆଁଗୁଇଁ- ବି. ଦ୍ୱିଧାଭାବ, ଦ୍ୱଂଦ୍ୱ ।

ଗୁଆ ଘି- ବି. ଗାଈ କ୍ଷୀରରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଘିଅ ।

ଗୁଆଚୁରା- ବି. ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଗୁଆ ଠେସିବା ରୀତି ।

ଗୁଆପତା- ବି. ବିବାହବେଳେ ଗୁଆ ପଇତା ଦେବା ରୀତି ।

ଗୁଆଁବା- କ୍ରି. ହଜାଇବା, ହରାଇବା, ତ୍ୟାଗ କରିବା, ବୃଥା ବ୍ୟୟ କରିବା ।

ଗୁଆଭଇଁସା- ବି. ଧଳା ବା କଳା ରଂଗର ବୃକ୍ଷ ମଂଜ ।

ଗୁଆଁର୍- ବି. ଷଂଢ ।

ଗୁଆଁର୍‌ସେମି- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଛୁଇଁ ।

ଗୁଆଲି- ବି. ଗାୟିକା, ଯେ ଗାଇ ଜାଣେ, (ସ୍ତ୍ରୀ) ।

ଗୁଇଁ- ବି. ମିଛ ।

ଗୁଇଁଜ୍- ବି. ଗୁଂଜ, କାଇଁଚ ।

ଗୁଇଁସ୍- ବି. ବାଟି ଖେଳରେ ଖେଳାଳି ନିଜର ସୁଯୋଗ ହରାଇବା ।

ଗୁଇନ୍ଟା- ବି. ଗୁଂଡୁଚି ମୂଷା ।

ଗୁଇଁସ୍‌ଗାଇଁସ- 'ଗୁଆଁଗୁଇଁ' ଦେଖ ।

ଗୁଏ- ବି. ଗୋଧି ।

ଗୁଏଇଁବା- 'ଗୁଆଁବା' ଦେଖ ।

ଗୁଏଲ୍- ବି. ଗାଳି, କୁବାକ୍ୟ ।

ଗୁଏଲ୍‌ଝଗର୍- ବି. କଳହ ।

ଗୁଖ୍ରା- ବି. ୧. ସବୁଆଡ଼େ ମୁନ ଥିବା କଂଟା ବିଶେଷ । ୨. ଗୋଖରା ।

ଗୁଖଲିଆ- ବି. ଚିକିଟା ମାଟି ।

ଗୁଗାବା- 'ଗଗାବା' ଦେଖ ।

ଗୁଗୁଚି- 'ଗଂଗୋଚି' ଦେଖ ।

ଗୁଁଗୁଁନ୍ଦିଆ- ବି. ଷଂଢକୁ ସାଂଗରେ ଧରି ନାନା ପ୍ରକାର ଖେଳ ଦେଖାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଗୁଂଗା- ବିଂ. ମୂକ ।

ଗୁଚ୍ଚା- ବି. ତୀକ୍ଷ୍ଣାଗ୍ର କାଠ ଖଂଡ ବିଶେଷ ।

ଗୁଚମ୍- ବି. ମଳି ଚମ ।

ଗୁଚ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଖୋଜିବା, ଗୋଚରକୁ ଆଣିବା ।

ଗୁଛା- ବି. ଗୁଚ୍ଛ, ସ୍ତବକ, ବୁଦା ।

ଗୁଛାବା- କ୍ରି. ଗୁଚ୍ଛ କରିବା, ଏକତ୍ର କରିବା ।

ଗୁଜ୍‌ଗୁଜିଆ- ବିଂ. କଳିହୁଡ଼ା ।

ଗୁଜ୍‌ମୁ- ବିଂ. ସରୁମୁହଁ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଗୁଜା- ବିଂ. ଗୋଜିଆ, ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଅଗ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଗୁଜାରା- ବି. ଗୁଜରାଣ, ଜୀବିକା ।

ଗୁଁଜୁ- ବିଂ. ସର୍ବଦା ଘରେ ଗୁଂଜି ହୋଇ ରହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଗୁଜୁ- ବିଂ. ଗୋଜିଆ ।

ଗୁଜୁମୁହାଁ- ବିଂ. ଯାହାର ମୁହଁ ଗୋଜିଆ, (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥେ) ଯେ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହେ ।

ଗୁଜେର୍- ବି. ଲୁହାରେ ତିଆରି ମୁନିଆ ଅସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଗୁଂଜ- ବି. କାଇଁଚ ।

ଗୁଂଜର୍- ବି. କବାଟର ଶିକୁଳି ।

ଗୁଂଜଲୁକାନି- ବି. କାଇଁଚଲୁଚା ଖେଳ ।

ଗୁଂଜୁରୁଗୁଂଜା- ବି. କେଳାମାନଂକର ଗୀତର ଦୁହା ବିଶେଷ ।

ଗୁଟ୍‌କି- ବି. ଛୋଟ ପଥର ଖଂଡ (ସାଧାରଣତଃ ଖେଳରେ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଗୁଟ୍‌ମରିଚ୍- ବି. ଗୋଲ ମରିଚ ।

ଗୁଟ୍‌ଲୁ- ବି. କ୍ଷୁଦ୍ର ବର୍ତ୍ତୁଳ ଗୋଟି ।

ଗୁଟ୍‌ଲୁ ମୁଟ୍‌ଲୁ- ବି. ଗଂଠିଲି ପତ୍ର ।

ଗୁଟାକେତେ- ବିଂ. ଏକାଧିକ, ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ।

ଗୁଟାରଂଗେଁ- କ୍ରି. ଗୋଟାପଣେ, ଅବିକଳ । ଦୃ : ପିଲାଟା ଗୁଟାରଂଗେଁ ତାର୍ ବାପର୍ ବାଗିର୍ ହେଇଛେ ।

ଗୁଟାରା- ବି. ଗୋଳମାଳ ।

ଗୁଟି- ବି. ବଟିକା, ଗୋଲକ ।

ଗୁଟିମାଳି- ବି. କାଠ, କାଚ ବା ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍‌ର 'ଗୁଟି' ଗୁଂଥାହୋଇ ତିଆରି ମାଳା ବା ହାର ।

ଗୁଟେ- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ ।

ଗୁଠଭଟା- ବି. ଗୋରୁ ଗୋଠ ପାଇଁ ଗ୍ରାମର ବାହାରେ ସଂରକ୍ଷିତ ମେଲା ପଡ଼ିଆ ।

ଗୁଠେ- କ୍ରି. ୧. ଗୋଟିଏ ସୁଦ୍ଧା । ଦୃ : ମୁଇଁ ଗୁଠେ ଆମ୍ ନୁହେ ଖାଏଁ । ୨. ଏକ ଗୋଠ । ଦୃ : ମୋର ଗୁଠେ ଗାୟ ଅଛନ୍ ।

ଗୁଠେନ୍ ପାଏନ୍- ବି. ଗୋଠରୁ ଆସୁଥିବା ପାଣି ।

ଗୁଡ୍‌ଗୁଡୁ- ବି. ହୁକ୍କା ।

ଗୁଡ୍‌ଗୁଡୁପଟି- ବି. ଧଂଡି-ମୁଂଡି ଜୁଆ ଖେଳର ପାଲି ।

ଗୁଡ୍‌ଡୁ- କ୍ରି. ଗୁଡ଼ିଏ ।

ଗୁଁଡ୍‌ରୁ- ବି. ୧. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ । ୨. ବର୍ଷା ଋତୁରେ ସ୍ୱତଃଜାତ ଶାଗ ବିଶେଷ ।

ଗୁଡ୍‌ସା- କ୍ରି. ଖଟରେ ଗୋଡ଼ ପଟକୁ ମୁଂଡ କରି ବା ରଖି । ଦୃ : ମାଁ ତାର ଦୁହି ଛୁଆକୁଁ ଗୁଡ୍‌ସା ମୁଡ୍‌ସା କରି ସୁଏଇଛେ ।

ଗୁଡ଼ା- ବି. ୧. ପକ୍ଷୀ ନୀଡ଼ । ୨. ବସ୍ତି । ୩. ମୁଗ ବିରି ଆଦି ଫସଲ ଜନ୍ମିବା ଉପଯୋଗୀ ଉଚ୍ଚଭୂମି ।

ଗୁଁଡ଼ା- ବି. ୧. ଗୁଂଡ, ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ୨. ନିମଂତ୍ରଣ (ହଳଦିଗୁଂଡ ଦେଇ) । ୩. ଥରକେ ପାଟିରେ ଧରୁଥିବା ଖାଦ୍ୟ ପରିମାଣ ।

ଗୁଡ଼ାଦାଁଡ୍- ବି. ଗୋଚର ଭୂମି ।

ଗୁଁଡ଼ାଭାଂଗ୍- ବି. ଧୂଆଁପତ୍ର ଗୁଂଡ (ହାଲୁକା) । (ଗୁଁଡ଼ା ଭାଂଗ୍ ସୁଂଘାବା = ଠକି ଦେବା) ।

ଗୁଡ଼ି- ବି. ମଂଦିର, ଦେବାଳୟ, ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସାର୍ବଜନିକ ସ୍ଥଳ ।

ଗୁଁଡ଼ି- ବି. ୧. ମିଳିମିଳା । ୨. ଦୋକ୍ତା ।

ଗୁଁଡ଼ିଆ- ବି. ମଶା ।

ଗୁଡ଼ି ଉସ୍‌କାବା- କ୍ରି. ସଭା ଭାଂଗିବା ।

ଗୁଁଡ଼ିଖାଇ/ଗୁଁଡ଼ିଖିଆ- ବି. ଫଗୁଣ ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ଦିନ ଆଂବଖିଆ ଅନୁକୂଳ କରିବା ରୀତି ।

ଗୁଡୁ- ବି. ଡୁଡୁ ବା କବାଡ଼ି ଖେଳ ।

ଗୁଢ଼ା- ବି. ଲୁଣ ଦାନା ।

ଗୁଢ଼ାବା- କ୍ରି. ଚାଉଳ ଆଦି ଧୋଇବା ବା ପାଛୁଡ଼ିବା ବେଳେ ଗୋଡ଼ି ସବୁ ଅଲଗା କରିବା ।

ଗୁଢ଼ି- ବି. ଗୋଡ଼ି ।

ଗୁଣ୍‌ରା- ବି. ଚଂଦ୍ରକୁ ଘେରିଥିବା ବଳୟାକାର ଛାୟା ।

ଗୁଂଡ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଆଖି ତରାଟି ଚାହିଁବା ।

ଗୁତ- ବି.୧.ସଂପର୍କୀୟ, ପାରିବାରିକ ବଂଧୁ । ୨. ଆଡ଼, ତରଫ । ଦୃ : କେନ୍ ଗୁତ ଜାଉଛ ?

ଗୁତର୍- ବି. ଗୋତ୍ର ।

ଗୁତର୍ ଖଏବ୍- ବି. ପଚରା ଉଚୁରା ।

ଗୁତର୍ ଉଟାର୍- ବି. ସମ୍ମାନହାନି ।

ଗୁତା ଉଟାର୍- ବି. ପଚରା ଉଚୁରା ।

ଗୁତି- ବି. କୃଷି କାର୍ଯ ପାଇଁ ବର୍ଷକ ନିମଂତେ ନିଯୁକ୍ତ ହଳିଆ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁତେନ୍) ।

ଗୁତି ବର୍‌ଗା ବେଲ୍- ବି. ହଳିଆମାନେ ବିଲକୁ ଯିବା ସମୟ ।

ଗୁଦ୍‌ଗୁଦି ଜଳିବା- କ୍ରି. ନିଆଁ ଜୋର୍‌ରେ ଜଳି ଅଗ୍ନି ଶିଖା ଉପରକୁ ଉଠିବା, ମୁଖରିତ ହେବା ।

ଗୁଦ୍‌ନି- ବି. ଚିତାକୁଟା ।

ଗୁଦର୍- ବି. ଗୋଦର ।

ଗୁଦ୍‌ରି- ବି. ଧାନ୍ୟଗାର, ଅମାର ।

ଗୁଦା- ବି.୧. ଶସ, ଫଳ ଭିତରର କୋମଳ ଅଂଶ । ୨. ମସ୍ତିଷ୍କ ।

ଗୁଦାଲ୍-'ଗୁଦା' ଦେଖ ।

ଗୁଦି- ବି. ଶରୀର ଅଭ୍ୟଂତରର ଅଂଗାଦି, ମସ୍ତିଷ୍କ ଭିତରର ଦହି ।

ଗୁଦିବା- କ୍ରି. ଦେହରେ ଛୁଂଚି ବା କଂଟା ଓ କଳା ଦ୍ୱାରା ଫୋଡି ଫୋଡି ଅଂକନ କରିବା, ଚିତା କୁଟିବା ।

ଗୁଦୁଗୁଦି- ବି. ପରିହ୍ରା କରିବା ନିମଂତେ ଶିଶୁଂକୁ ଦିଆଯିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ।

ଗୁଦୁମ୍- ବିଂ. ପୃଥୁଳ ଅଥଚ ଦୁର୍ବଳ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଗୁଧାଉବା- କ୍ରି. ଗାଧୋଇ ଦେବା ।

ଗୁଧାଲ୍- ବି. ଫଳ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କୋମଳାଂଶ ।

ଗୁନ୍- ବି.ଧନୁର୍ଗୁଣ ।

ଗୁନ୍‌ଟା- ବି.୧. ଗୁଂଡିଟା । ୨. ଗୁଂଡୁଚି ମୂଷା ।

ଗୁନ୍‌ଚି- ବି.୧. ଅଂଟାରେ ପରିଧେୟ ଅଳଂକାର ବିଶେଷ । ୨. ଗୁଂଡୁଚି ମୂଷା ।

ଗୁନ୍‌ମନ୍- ବିଂ. ଗୁଣବଂତ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁନ୍‌ମତି) ।

ଗୁନ୍‌ହା- ବି. ଦୋଷ, ଅପରାଧ ।

ଗୁନା - ବି.ଗୁଣା, ନାକର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଗୁନିଆ- ବି. ୧.ଗୁଣିଆ, ଗୁଣି ଗାରୁଡ଼ିକାରୀ । ୨. ବଢେଇମାନଂକର ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ଗୁନିଏନ୍- ବି. ଚିଂତାକୁଳ, ବ୍ୟସ୍ତ, ବିବ୍ରତ ଅବସ୍ଥା ।

ଗୁନିଗୁନିଆ- ବି. ଗୁଣିଗାରୁଡି ।

ଗୁନି ହେବା - କ୍ରି. ବାରଂବାର, ସ୍ମରଣ କରିବା।

ଗୁନେନ୍- 'ଗୁନିଏନ୍' ଦେଖ ।

ଗୁଂଦଲ୍- ବିଂ. ଆବିଳ, ଗୋଳିଆ,ଅପରିଷ୍କୃତ (ପାଣି) ।

ଗୁଂଦ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ପାଣି ଗୋଳିଆ କରିବା, କାଦୁଅ ପାଣି ଘଂଟା ଚକଟା କରିବା, ଆବିଳ କରିବା ।

ଗୁଂଦ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଯେ 'ଗୁଂଦ୍‌ଲାଇ' ଦିଏ ।

ଗୁଂଦ୍‌ଲି ଜଳିବା- କ୍ରି. କାମ କରୁକରୁ ଭୁଲ୍ ହୋଇଯିବା, ସୂତାର ଖିଅ କୁଟିଳ ହୋଇଯିବା ।

ଗୁଂଦାଲ୍- 'ଗୁଂଦଲ୍' ଦେଖ ।

ଗଂଧୁଆ- ବି. ବୁଂଧୁଆ, ପନାସି ଡୋର ।

ଗୁପ୍‌ଟାବା- କ୍ରି. ୧. ଅନ୍ୟର ଅଜ୍ଞାତରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ନିଜ ପାଖରେ ରଖିନେବା । ୨. କାଠ ବା ବାଉଁଶର ଅଗକୁ ମୁନିଆ କରିବା ।

ଗୁପ୍‌ଚୁପ୍- ବି. ଫୁଲ୍‌କା ପୁରି (ଖାଦ୍ୟ) ।

ଗୁପ୍‌ତି- ବି. ଯଷ୍ଟି ବା ବାଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ ଗୁପ୍ତ ଭାବେ ରଖା ହୋଇଥିବା ଅସ୍ତ୍ର ବା ସରୁ ତରବାରି ।

ଗୁପ୍‌ଲିଯିବା- କ୍ରି. ମିଶାମିଶି ହୋଇଯିବା ।

ଗୁପା- ବିଂ. ଗୁଡ଼ିଆ ତୁଡ଼ିଆ, ଆଦି ଅଂତ ଜଣା ପଡୁ ନ ଥିବା । ବି. କ୍ଷେତ ଖଳାରେ ପାଳ ନିର୍ମିତ ଏକମୁହାଁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଗୁମୁଟି ।

ଗୁପାଉବା- କ୍ରି. ଅଡୁଆ କରିବା, ଗଂଡଗୋଳିଆ କରିବା, ଆଦିଅଂତ ଇତସ୍ତତଃ କରି ପକାଇବା ।

ଗୁପା ଗୁଂଦ୍‌ଲିଆ- ବିଂ.କୁଟିଳ,ଗୋଳମାଳିଆ ।

ଗୁପା ଗୁଲିଆ- 'ଗୁପା ଗୁଂଦ୍ଲିଆ' ଦେଖ ।

ଗୁପାବା- 'ଗୁପାଇବା' ଦେଖ ।

ଗୁପିଜିବା- କ୍ରି. ସୂତା ବା କଥା ଅଡୁଆ ହୋଇଯିବା ।

ଗୁପିବା- କ୍ରି. ଗୁପ୍ତ ହେବା ।

ଗୁଁ ପୁଁ ହେବା - କ୍ରି. କୌଣସି କାମ କରିବା ପାଇଁ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଗୁପା ଛଡ଼ାବା - କ୍ରି. ମୁଂଡର ବୋଝ ହାଲୁକା କରିବା ।

ଗୁବ୍‌ଗୁବା- ବିଂ. ପୂର୍ଣ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, କୋମଳ ।

ଗୁବର୍- ବି. ଗୋବର ।

ଗୁବିବା- କ୍ରି. ଫୋଡ଼ିବା ।

ଗୁଭା- ବି. ଜୀବଂତ ଶାଖାଗ୍ରରେ ଥିବା ଫୁଲ ବା କୋମଳ ପତ୍ର ଗୁଚ୍ଛ, ପେଂଥା ।

ଗୁମ୍- ବିଂ. ନିରବ ।

ଗୁମ୍‌ଜିବା- କ୍ରି. ଗୁଲୁଗୁଜି ହେବା ।

ଗୁମ୍‌ଗୁମାବା- କ୍ରି. ବାୟୁ ଚଳାଚଳ ଅଭାବରୁ ଗରମ ବୋଧ ହେବା ।

ଗୁମ୍‌ନୁମୁହାଁ- ବିଂ. ସର୍ବଦା ନିରବ ରହୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି), (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁମ୍‌ନୁମୁହିଁ) ।

ଗୁମା- ବି. ମାଟି ବା ଇଟା ତିଆରି ଗଂବୁଜ, ସ୍ତଂଭ ।

ଗୁମାବା- କ୍ରି. ଅପକ୍ୱ ଫଳକୁ ଚାଉଳ ପାଳ, ବାଲି ଇତ୍ୟାଦିରେ ଆବଦ୍ଧ ରଖି କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ପକ୍ୱ କରିବା ।

ଗୁମିଜିବା- କ୍ରି. ୧. ଅନ୍ନ ଶଢ଼ି ଯିବା । ୨. ହଜି ଯିବା, ରାସ୍ତା ଭୁଲିଯିବା ।

ଗୁର୍- ବି. ଗୁଡ଼ ।

ଗୁର୍‌ଗୁଡ଼ା - ବି. ଭୂଇଁରେ ଗଡ଼ାଇବା ଭଳି ଚକ୍ରାକାର ଖେଳ ଉପକରଣ ।

ଗୁର୍‌ଗୁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଚକ ଲାଗିଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ଟାଣିବା, ଠେଲିବା, ଗଡ଼ାଇବା ।

ଗୁର୍‌ଜି- ବି. ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଗୁର୍‌ଜି ବିହନ୍- ବି. ଶସ୍ୟର ମଂଜି ।

ଗୁର୍‌ଡ଼ା- ବି. ପାଳ ଗଦା ।

ଗୁର୍‌ଦୁ- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର, ବହୁତ ।

ଗୁର୍‌ଧନା- ବି. ଘର ଅଗଣାରେ ଥିବା ହାତ ଗୋଡ଼ ଧୋଇବା ସ୍ଥାନ, ଧୁଆଧୋଇ କରିବା ପାଇଁ ଘର ବାହାରେ ଥିବା ପାଣି ହାଂଡି ।

ଗୁର୍‌ପୂନି- ବି. ପଥର ବାଟୁଳିକୁ ଦୂରକୁ ନିକ୍ଷେପ କରିବା ପାଇଁ ରଶିରେ ତିଆରି ଫାଶ ।

ଗୁର୍‌ଭେଲି- ବି. ଛୋଟ ଛୋଟ ବାଟୁଳି ଭଳି ଗୁଡ଼ ମେଂଟ ।

ଗୁର୍‌ମୁସ୍- ବି. ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ସଂକୁଚିତ ହେବା ।

ଗୁର୍‌ମୁଟବା- କ୍ରି. ମୋଡ଼ିବା, ଗୁଡ଼ାଇବା ।

ଗୁର୍‌ମେ- ବିଂ. ନପୁଂସକ, ମାଇଚିଆ ।

ଗୁଁର୍‌ରୁ- ବି. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।

ଗୁଁର୍‌ରାବା- କ୍ରି. କ୍ରୋଧ କଷାୟିତ ଶାଣିତ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବା ।

ଗୁର୍‌ଲ୍- ବି. ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ଗୁର୍‌ଲା- ବି. ୧. ଦଳ ଦଳ (ଲୋକ) । ୨.ପାଳଗଦା । ୩. ଘେର ବନ୍ଦି, ବାଡ଼ବନ୍ଦି ।

ଗୁର୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ତରାଟି ଚାହିଁବା ।

ଗୁରସ୍- ବି. ଗୋକ୍ଷୀର ।

ଗୁର୍‌ହା ହାଁଡ଼ି- ବି. ଆଖୁରସ ସିଝାଇ ଗୁଡ଼ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଚଉଡ଼ାମୁହାଁ ହାଂଡି ।

ଗୁରା- ଅଂ. ଗୁଡ଼ାକ, ସମୂହ ।

ଗୁରି- ବିଂ. ଗୋରୀ ।

ଗୁରିଆ- ବିଂ. ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ, ଗୋରା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁରି) ।

ଗୁରିବା- କ୍ରି. କୁରାଢ଼ି ଦ୍ୱାରା କାଠ ଗଣ୍ଡିକୁ ଫାଳ କରିବା ବା ଚିରିବା ।

ଗୁରେଇ ହେବା- କ୍ରି. ସର୍ବଦା ପଛରେ ଲାଗିରହିବା ।

ଗୁଲୁଗୁଲା- ବି. ୧. ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା, ଦୁଃଖୀ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ବା କରୁଣା ଭାବ । ୨. ଅଗ ବରା ।

ଗୁଲୁଗୁଲା ପସରା- ବି. ଦୟନୀୟ ହାବଭାବ ।

ଗୁଲୁଗୁଲା ମୁହଁ- ବିଂ. ନିରୀହ ଓ ବିଷଣ୍ଣ ଦେଖା ଯାଉଥିବା ମୁହଁ ।

ଗୁଲ୍‌ଚା- ବି. ଗୋଡ଼ିବାଣ, ଗୁଲେର୍ ।

ଗୁଲ୍‌ଜି- ବି. ସୁଆଁ ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଗୁଲ୍‌ଠା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପିଠା ।

ଗୁଲ୍‌ଠୁ- ବିଂ. ଗେଡ଼ା ଓ ମୋଟା ।

ଗୁଲ୍‌ବା- 'ଗୁଲାବା' ଦେଖ ।

ଗୁଲ୍‌ହାରି- ବିଂ. ବେଶୀ ଗୋଳମାଳ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଗୁଲ୍‌ହିଆ- ବିଂ. ୧. ଗଣ୍ଡଗୋଳ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ । ବି. ୨. କଜ୍ଜଳପାତି ଚଢ଼େଇ ।

ଗୁଲାଫୁଲ୍- ବି. ଗୋଲାପ ଫୁଲ ।

ଗୁଲାବା- କ୍ରି. ୧. ଗୋଲାଇବା, ଗୋଳିବା । ୨. ଗୋଲ ଆକାର ଦେବା, ଗୋଲାକାର କରିବା ।

ଗୁଲି- ବି. ଲଙ୍ଗଳର ଫାଳକୁ ଧରି ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କଣ୍ଟା ।

ଗୁଲିଆ- ବିଂ. ଗୋଲାକାର ।

ଗୁଲିଆଗୁଲି- ବି. ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପରିବା ମିଶ୍ରିତ ଘାଣ୍ଟ ତରକାରି ।

ଗୁଲିବା- 'ଗୁଲାବା' ଦେଖ ।

ଗୁଲିହା- ବିଂ. ୧. କଳିହୁଡ଼ା, କଳହପ୍ରିୟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁଲିହେନ୍) । ୨. କଜ୍ଜଳପାତି ଚଢ଼େଇ ।

ଗୁଲୁରା- 'ଗୁହିରା' ଦେଖ ।

ଗୁଲେର୍- ବି. ବାଟୁଳି ଖଡ଼ା, ଗୋଡ଼ି ବନ୍ଧୁକ ।

ଗୁସିଆଁ- ବି. ଗୋସେଇଁ, ପ୍ରଭୁ, ମାଲିକ, ସ୍ୱାମୀ ।

ଗୁହା- ବି. ମୋକଦ୍ଦମାରେ ସାକ୍ଷୀ ।

ଗୁହାଲିଆ ପାଠ୍- ବି. ଗୁହାଳରେ ଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନ ।

ଗୁହିରା- ବି. ପଶୁମାନଙ୍କର ରକ୍ତ ଶୋଷକ କୀଟ ବିଶେଷ, ଟିଙ୍କ ବିଶେଷ ।

ଗୁହିରିଆ- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ । 'ଗୁହିରା' ଦେଖ ।

ଗୁହୁଡ଼ା- ବି. ଦଳ, ଗୋଷ୍ଠୀ, ଲୋକ ପୁଞ୍ଜ ।

ଗୁହୁରି- ବିଂ. ବିଷ୍ଠାମୟ ।

ଗୁହୁରି ଛାଲ୍- ବି. ମଳି ଚମ ।

ଗୁହୁରି ଠାନ୍- ବି. ଅନେକ ଲୋକ ମଳତ୍ୟାଗ କରିବା ସ୍ଥାନ ।

ଗୁହେର୍- ବି. ଗୁହାରି, ଅଭିଯୋଗ, ଆପତ୍ତି ବା ଦୁଃଖ ଆଦିର ପ୍ରତିକାର ନିମନ୍ତେ ଆର୍ତ୍ତସ୍ୱରରେ ଆବେଦନ, ନିବେଦନ କରିବା ।

ଗେ- ଅଂ. ସଂବୋଧନ ଧ୍ୱନି । ବି. ଗାଈ ।

ଗେଗାବା- 'ଗଗାବା' ଦେଖ ।

ଗେଛ୍- ବି. ଗୋଛା, ଗୁଚ୍ଛ ।

ଗେଛା- ବି. ଗୁଚ୍ଛ ।

ଗେଂଗ୍‌ଟି- ବି. ୧. ପଥର ଚୂନର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ । ୨. ଉପଳ ଖଣ୍ଡ ।

ଗେଚିବା- କ୍ରି. ଶସ୍ୟାଦି ବସ୍ତା ବା ପୁଡୁଗ ଭିତରେ ରଖିବା (ଭରିବା) ବେଳେ କାଠ ବା ବାଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ଗେଞ୍ଚିବା ।

ଗେଜଟ୍- ବି. ଖବରକାଗଜ, ସଂବାଦପତ୍ର ।

ଗେଜା/ଜୋ- ବିଂ. ନିରାହ, ମୂର୍ଖ, ନିର୍ବୋଧ, ଓଲୁ ।

ଗେଜେର୍ ଗେଜେର୍- ବି. ଗୋଟିଏ କଥା ବାରଂବାର କହିବା ।

ଗେଂଜ୍‌କାଇବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ କଥା ବାରଂବାର କହିବା ।

ଗେଂଞ୍ଜି- ବି. ପୁରୁଷମାନଂକର ଉପର ଅଂତର୍ବାସ ।

ଗେଠ୍‌ମା- ବିଂ. ବାଂଗରା ବଳିଷ୍ଠ (ବ୍ୟକ୍ତି) । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଗେଠ୍‌ମି) ।

ଗେଁଠା- ବି. ୧. ଲିଂଗାଗ୍ରରେ ଜମୁଥିବା ମଳି । ୨. ଶ୍ୱାନ ମୈଥୁନର ସ୍ଥିରାବସ୍ଥା ।

ଗେଁଠିବା- କ୍ରି. ଠକିବା ।

ଗେଁଡ଼ାଗେଁଡ଼ା- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର, ଅସଂଖ୍ୟ ।

ଗେଡ଼ା- ବି. ଭିତରପଟୁ କବାଟ ବଂଦ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବଡ଼ ବାଡ଼ି, ଠେଂଗା ।

ଗେଡ଼ି- ବି. ରଣପା ।

ଗେଡ଼ି ଖେଲ୍- ବି. ରଣପା ଖେଳ ।

ଗେଡ଼ିଡାଂଗ୍- ବି. ରଣପାର ଦୀର୍ଘ କାଠ ଦଂଡ ଦୁଇଟି ।

ଗେଣୁଆ- ବି. ପେଟରେ ଥିବା କେଂଚୁଆ, କୃମି ।

ଗେଣୁଆ ପେଟା- ବିଂ. ଯାହା ପେଟରେ 'ଗେଣୁଆ' ଥାଏ ।

ଗେତ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ କଥା ବାରଂବାର କହି ମନସ୍ତାପ କରିବା ।

ଗେତ୍‌ରୁ- ବିଂ. ଗୋଟିଏ କଥା ବାରଂବାର କହି ମନସ୍ତାପ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଗେଥ/ଧଲ୍- ବିଂ. ପୃଥୁଳକାୟ ଦୁର୍ବଳ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଗେଥ୍‌ଲା- 'ଗେଥ/ଧଲ୍' ଦେଖ ।

ଗେଦ୍‌ଗେଦା- ବିଂ. ଅତି କୋମଳ, ଯାହାକୁ ହାତରେ ଚିପି ଧରିବାକୁ ବଳ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଗେଦର୍‌ଗେଁଡ଼ା- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର ।

ଗେଦା- ବିଂ. ୧. ଗେଡ଼ା ଓ ମୋଟା (ଚଢ଼େଇ) । ୨. ସଦ୍ୟୋଜାତ ପରି ଅତ୍ୟଂତ କୋମଳ, ଅସହାୟ ।

ଗେଦେରା- ବି. ଯେ ବହୁତ ସମୟ ଧରି ଗପ କରେ ।

ଗେଂତୁ- ବି. ଜିମିଖାଡ଼ି ମାଛ ।

ଗେଂଦ୍- ବି. ପେଂଡୁ, କଂଦୁକ ।

ଗେଂଦ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ବାସ୍ତବ କଥା ନ କହି ବୁଲାଇ ବଂକାଇ ସତ୍ୟକୁ ବାଆଁରେଇ ଦେବା ।

ଗେଂଦ୍‌ଲି- ବିଂ. କଅଁଳା (ଶିଶୁ) ।

ଗେଂଧାଲି ଦେବା- କ୍ରି. କୌଣସି କଥାକୁ ଭୁଲ୍ ପ୍ରମାଣିତ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟିତ ହେବା ।

ଗେପ୍‌ବା- କ୍ରି. (ନିଂଦିତାର୍ଥ) ହଠାତ୍ କୌଣସି ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଟି ଭିତରେ ପୂରାଇବା, ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବା ।

ଗେଁ ପେଁ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବା ।

ଗେଫିବା- କ୍ରି. ୧. ମୁଢ଼ି ଭଳି ଶୁଖିଲା ଖାଦ୍ୟ ପାପୁଲିରୁ ପାଟି ଭିତରକୁ ଫିଂଗି ଖାଇବା । ୨. ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବା ।

ଗେବ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. କଥାକୁ ଗୋଳେଇ ଦେବା ।

ଗେବ୍‌ଡ଼ୋ- ବିଂ. ଭକୁଆ ।

ଗେବ୍‌ରାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଲୁଚାଇ ନେଇଯିବା, ନିଜଠାରେ ଥିବା ପରର ପଦାର୍ଥକୁ କପଟ ପୂର୍ବକ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବା ।

ଗେବ୍ଲା- ବିଂ. କାର୍ଯ କରଣରେ ଦୁର୍ବଳ ଓ ମୂର୍ଖ ।

ଗେବା- ବିଂ. ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ, ଗଂଡମୂର୍ଖ ।

ଗେବାଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଫଂଦି ଫିକର କରି ନିରୀହ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଫସାଇ ଦେବା ।

ଗେବିବା- କ୍ରି. ୧. ଚୁମୁଟିବା । ୨. ଦେହରେ ଆଂଗୁଠି କେଂଚିବା । ୩. ପାଟିରେ ଭର୍ତି କରିବା ।

ଗେମ୍ସାବା- କ୍ରି. ଶୁଣି ମଧ୍ୟ ନ ଶୁଣିବାର ଛଳନା କରିବା ।

ଗେର୍ରାବା- କ୍ରି. ତୋଟି ଚିପା ହୋଇଥିଲେ ଯେଭଳି ଧ୍ୱନି ବାହାରେ ସେ ପ୍ରକାର ଧ୍ୱନି କରିବା ।

ଗେରା- ବି. ୧. ଲିଂଗମଳ । ୨. ଅଂଡକୋଷ । ଅଂ. ଗୁଡ଼ା, ଗୁଡ଼ାକ ।

ଗେରାମୁଡ଼ି- ବି ଲିଂଗାଗ୍ର ।

ଗେରୁଲ୍- ବି. ଟଂପେଇ ନେଉଳ ।

ଗେଲ୍‌ଗେଲା- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ କୋମଳ ଓ ଦୁର୍ବଳ ।

ଗେଲ୍‌ଠା- ବି. ଭିଡ଼, ଠେଲାପେଲା ।

ଗେଲ୍‌ଥା- ବି. ଅର୍ଧଚଂଦ୍ର ପରି ଧକ୍କା, ଥାପଡ଼ ।

ଗେଲ୍‌ଫି- ବି. ଗାଲ ।

ଗେଲା- ବି. ଅତ୍ୟଂତ ଦୁର୍ବଳାବସ୍ଥା ।

ଗେହଁଡ଼ା- ବି. 'ଗୁହୁଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଗେହେଁନା- ବି. 'ଗୁହୁଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଗୋ- ଅଂ. ବିଭିନ୍ନ ଭାବ ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ପଦ ।

ଗୋଏ- ବି. ଗୋଧି ।

ଗୋଏକିରା- ବି. ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ଥୋପ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ପୋକ ବିଶେଷ ।

ଗୋଏର୍କା- ବିଂ. ମୁନିଆ, ଗୋଜିଆ ।

ଗୋଏଂଦ୍- ବି. ଗଂଧ ।

ଗୋଏରା- ବି. କଂଟାଳିଆ ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ ।

ଗୋଏଲ୍- ବି. ଗାଳି, କଳହ ।

ଗୋଖ୍‌ରୁ- ବି. ଗୋଡ଼ଖତୁ ।

ଗୋଖା- 'ଗଖା' ଦେଖ ।

ଗୋର୍କାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଲଂବ ବାଉଁଶ, କାଠ ବା ଧାତବ ପଦାର୍ଥକୁ ଗୋଜିଆ କରିବା ।

ଗୋର୍କିଆ- 'ଗୋଏର୍କା' ଦେଖ ।

ଗୋର୍କୋ- ବି. 'ଗୋଏର୍କା' ଦେଖ ।

ଗୋଛା- 'ଗୁଛା' ଦେଖ ।

ଗୋଠ୍- ବି. ଗୋଷ୍ଠ ।

ଗୋଡ୍ ଖୁରାବା- କ୍ରି. ମୃତ୍ୟୁକାଳ ବା ଅତ୍ୟଂତ ପୀଡ଼ା ଯୋଗୁଁ ଛଟପଟ ହୋଇ ହାତଗୋଡ଼ ଛାଟିବା (ଏହାକୁ ଆସନ୍ନ ମୃତ୍ୟୁ ଲକ୍ଷଣ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ) ।

ଗୋଡ୍‌ତଳେଁ ଜିବା- କ୍ରି. (ଶିଶୁ) ଜନ୍ମ ପରେ ପରେ ମରିଯିବା ।

ଗୋଡ୍‌ଧୁଆ- ବି. ବିବାହ ସମୟରେ ପାଳିତ ରୀତି ବିଶେଷ ।

ଗୋଡ୍‌ଲେହ୍‌ଟେନ୍- ବି. ନବ ବିବାହିତ ଦଂପତି ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କନ୍ୟାର ପିତାଗୃହକୁ ଯିବା ପ୍ରଥା ।

ଗୋଡ଼ା- ବି. ମୁଗ, ବିରି ଆଦି ଶସ୍ୟ ବୁଣିବା ଉପଯୋଗୀ ଉଚ୍ଚଭୂମି ।

ଗୋଡ଼ାଘର୍- ବି. ଅମାର ।

ଗୋତ୍‌ର୍- ବି. ଗୋତ୍ର ।

ଗୋଥ୍‌ଲୋ- ବିଂ. ସ୍ଥୂଳକାୟ, ଅଳସୁଆ ।

ଗୋଦ୍ନା- 'ଗୁଦ୍ନି' ଦେଖ ।

ଗୋଦିବା- କ୍ରି. ଦେହରେ ଚିତା କୁଟାଇବା ।
ଗୋଦେଇ ହେବା- କ୍ରି. ଦେହରେ ଚିତା କୁଟାଇ ହେବା ।
ଗୋବା- ବି. ସାରାଂଶ ।
ଗୋବୋ- ଅଂ. ହଠାତ୍ (ଧରି ପକାଇବା) ।
ଗୋବୋଗୋବୋ- ବିଂ. ଦ୍ରୁତ କ୍ରମରେ (ଖାଇବା) ।
ଗୋଭା- 'ଗୁଭା' ଦେଖ ।
ଗୋର୍‌ଲା- ବି. ପାଳଗଦା ।
ଗୋର୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ବାଡ଼ ଦେବା ।
ଗୋରସ୍- ବି. ଗୋକ୍ଷୀର ।
ଗୋରାଲି ହେବା- କ୍ରି. ମନସ୍ତାପ ସହ ବ୍ୟଥିତ ହେବା ।
ଗୋରିଆ- ବିଂ. ଗୈରିକ ।
ଗୋଲ୍ କରିଦେବା- କ୍ରି. ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବା ।
ଗୋଲ୍‌ଗୋଲା- 'ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା' ଦେଖ ।
ଗୋଲା- ବିଂ. ଗୋଳିଆ ।
ଗୋଲାଘର୍- ବି. ଶସ୍ୟାଗାର ।
ଗୋଲିହା- ବି. କଜଳପାତି ଚଢ଼େଇ ।
ଗୋସିଆଁ- 'ଗୁସିଆଁ' ଦେଖ ।
ଗୋହଡ୍ଡା- 'ଗୁହୁଡ୍ଡା' ଦେଖ ।

ଘ

ଘଇଆ- ବିଂ. ଖଂଡିଆ ଖାବରା ।
ଘଏତା- ବି. ଘଇତା, ସ୍ୱାମୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ.ମାଏପୋ)
ଘଏତା କର୍‌ବା- ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ବା ପରେ ପରପୁରୁଷ ସହିତ ଯୌନ ସଂସର୍ଗ କରିବା ।
ଘଏତାଖାଇ- ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ନିଜର ସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ହୁଏ (ଗାଳି) ।
ଘଏତାମାରି- ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ସ୍ୱାମୀକୁ ପ୍ରହାର କରେ (ଗାଳି) ।
ଘଏଲି- 'ଘାଉରି' ଦେଖ ।
ଘଗ୍‌ରି- ବି. ମାଠିଆ, କଳସ ।
ଘଂଗୋ- ବି. ଓଲୁ ।
ଘଂଗୋ ହେବା- ଆଂଠୁ ମାଡ଼ି, ହାତ ଭୂମିରେ ଚାପି, ପିଚା ଉପରକୁ ଉଠାଇବା ।
ଘଟ୍‌ନେ- ବି. ଗଢ଼ଣ, ଗଠନ ।
ଘଟ୍‌ନା ଡାଂଗ୍- ବି. ବଡ଼ ପାତ୍ରରେ ତରକାରି ରାଂଧିବା ବେଳେ ଘାଂଟିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କାଠ ବା ବାଉଁଶର ମୋଟା ଡଂଡ ।
ଘଟ୍ ବିସ୍‌ରେନ୍- ବି. ଉତ୍କଟ ଆମିଷ ବା ମୂତ୍ର ଗଂଧ ।
ଘଁଟା- ବି. ୧. ପାଦର ବିଂଡି । ୨. ବିଲାତି ବାଇଗଣ ।
ଘଟିବା- କ୍ରି. ଊଣା ହେବା, କମିବା, ଅଳ୍ପ ହେବା ।
ଘଟୁଆଲ୍- ବି. ନଈ ନାଳର ଘାଟ ପରିଚାଳକ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପଥଚାରୀମାନଂକୁ ଡଂଗାରେ ପାର ଉତାର କରେ ।
ଘଡ୍ଡେ- ଅଂ. ଅଳ୍ପ ସମୟ, ଏକ ଘଡ଼ି, ଘଡ଼ିଏ ।
ଘତ୍- ବି. ଉପାୟ, କୌଶଳ ।
ଘତାଇବା- କ୍ରି. ୧. କ୍ରୋଧପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖିରେ ଅନାଇବା । ୨. 'ଘେତାଇବା' ଦେଖ ।
ଘନ୍- ବି. ଲୁହା ପାହାର, ବଡ଼ ହାତୁଡ଼ି ।
ଘନ୍‌କରି- କ୍ରି. ବିଂ. ନିର୍ନିମେଷ ବା ପଲକହୀନ ନୟନରେ (ଚାହିଁବା) ।
ଘନ୍‌ଘାଇ- ବିଂ. ଘନ, ନିବିଡ଼ (ବନ) ।

ଘନ୍ଟି- ବି. ଜଳପାତ୍ର ରଖିବା ପାଇଁ ପିଂଡା ।

ଘନା- ବି. ୧. ଘଣା । ୨. ଶସ୍ୟ ଭାଜିବା ହାଂଡି ୩. ଥରକରେ ଭାଜି ବା ବାଟି ହେଉଥିବା ଶସ୍ୟାଦିର ପରିମାଣ ।

ଘନାମଡ଼ା- ବି. ବିଶେଷ ଦିନଗୁଡ଼ିକରେ ନିଆଁ ଉପରେ ଚାଲିବାର ରୀତି ।

ଘନେ- ବି. ଦୁଷ୍ଟଚରିତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀର ଆକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି ବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଘବ୍ଘବ୍- ଧ୍ୱ. ପାଣି ଫୁଟିବାର ଧ୍ୱନି ।

ଘବଲ୍- ଧ୍ୱ. ପାଣିରେ ଓଜନିଆ ଜିନିସ ପଡ଼ିବାର ଧ୍ୱନି ।

ଘବୋଘବୋ- ଧ୍ୱ. ପାଣିରେ ପଶି ଗାଧୋଇବାର ଧ୍ୱନି ।

ଘମ୍କିଜିବା- କ୍ରି. ବାସ୍ନାମୟ ହୋଇଯିବା ।

ଘମ୍ଘମାବା- କ୍ରି. ଦେହରୁ ବେଶି ଝାଳ ବାହାରିବା ।

ଘମ୍ଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଅଭିମାନୀ ଓ ଅବାଧ୍ୟ ।

ଘମ୍ଡୁ- 'ଘମ୍ଡ଼ିଆ' ଦେଖ ।

ଘମା- ବି. ବଡ଼ ମାଠିଆ ।

ଘୟା- ବି. ଅନୁଭୂତି ଓ ଶାସ୍ତି ଲବ୍ଧ ଶିକ୍ଷା ।

ଘର୍କରି - ବିଂ. ପରିବାର ପରିଚାଳନାରେ ଦକ୍ଷା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଘର୍କରିବା- କ୍ରି. ବିବାହ କରିବା ।

ଘର୍କୁଏଁ- ବି. ଘରକୋଇଁ ।

ଘର୍ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ନିଦ୍ରିତାବସ୍ଥାରେ ନାକଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ କରିବା, ଘୁଂଗୁଡ଼ି ମାରିବା ।

ଘର୍ଡ଼ି- ବି. ଘୁଂଗୁଡ଼ି ।

ଘର୍ଢୁକା- ବି. ଗୃହ ମଧ୍ୟକୁ ଅନୁପ୍ରବେଶ, ରୀତମତେ ବିବାହ ନ କରି ସ୍ୱମନୋନୀତ କନ୍ୟାକୁ ପତ୍ନୀ ରୂପେ ଘରକୁ ଆଣିବା ।

ଘର୍ଦୁଆରି- ବିଂ. ଯାହାର ଘର ଦ୍ୱାର ଅଛି, ବିବାହିତ ସଂସାରୀ ।

ଘର୍ବସ୍ବା- କ୍ରି. ନିଜର ପତ୍ନୀ ଘରକୁ ଆସିବା, ବିବାହିତ ହେବା ।

ଘର୍ବସିଆଁ- ବି. ସଂପୂର୍ଣ ପରିବାର ।

ଘର୍ମାଢ- ବିଂ. ଯେ ସର୍ବଦା ଘର ଭିତରେ ଥାଏ, ବାହାରେ ସଂପର୍କ ରକ୍ଷା କରେନାହିଁ ।

ଘର୍ରଖା- ବି. ଘର ଭିତରେ ରହୁଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବଗଣ (ଅସରପା, ରଂପେଇ ନେଇଳ, ଝିଟିପିଟି ଆଦି) ।

ଘର୍ରା- ବି. କମାର, ଲୁହୁରା ।
(ସ୍ତ୍ରୀ. ଘର୍ରେନ୍)

ଘର୍ଲିଜିବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତମ ଫସଲ ହେବା ।

ଘର୍ଲେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଫଳ ଇତ୍ୟାଦି ଚଟାଣ ବା ଭୂଇଁରେ ଗଦା କରିବା ।

ଘର୍ଲେଇବା- କ୍ରି. ପ୍ରହାର କରିବା ।

ଘରା- ବି. ନୀଡ଼, ପଂଜୁରି, ପହ୍ନା, ମାଠିଆ ।

ଘରାଗୁଡ଼ା- ବି. ବିଳ ବସା, ଗାତ ଭିତରେ ଥିବା ମୂଷା ଇତ୍ୟାଦିଂକ ବାସସ୍ଥାନ ।

ଘରି- ବି. ଲିଆ (ଖଇ) ଚଲାଇବାର ବଡ଼ ଚାଲୁଣୀ ବିଶେଷ ।

ଘରୁଆ- ବିଂ. ଆତ୍ମୀୟ, ସ୍ୱଜନ, ପାରିବାରିକ, ଘରୋଇ ।

ଘରେ- ବିଂ. ସମୂହ, ଦଳ । ଦୃ : ହାତୀ ଘରେ ।

ଘଲେ- ଅଂ. ହେଲେ, ମଧ୍ୟ, ବି । ଦୃ : ମୁଇଁ ଘଲେ ଜିମି = ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଯିବି ।

ଘଲୋ- ବି. ଅଂଡକୋଷ ।

ଘସ୍ରାବା- କ୍ରି. ଖୁବ୍ ଲାଭ ଉଠାଇବା ।

ଘସିଆ- ବି. ଅଶ୍ୱପାଳନ, ଘାସ ଓ ଚମଡ଼ା ବିକ୍ରୟ କରୁଥିବା ଜାତି ବିଶେଷ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଘସିଏନ୍) ।

ଘାଉ- ବିଂ. ଅନେକ ଘା ହୋଇଥିବା (ଦେହ) । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଘାଉରି) ।

ଘାଏ- ବିଂ. ଦଂଡେ, ଥରେ, କେବଳ ଏକ ବାର ।

ଘାଏଁ- ଅଂ. ଜୋର୍‌ରେ । ଦୃ : ଏଡ଼େ ଘାଏଁ କଥା ନାଇଁ ହ, ସେ ଆଡ଼େ ପାଠ୍ ପଢ଼ା ହଉଛେ ।

ଘାଏକେ- ବିଂ. ଏକା ଥରକେ ।

ଘାଏ ଘାଏ- ବିଂ. ବେଳେ ବେଳେ, ଥରେ ଥରେ ।

ଘାଗର୍- ବି. ଘଂଟି ଘାଗୁଡ଼ି ।

ଘାଗୁଡ଼ା- ବିଂ. ଯାହା ଗୋଡ଼ରେ ଘା ହୋଇଥାଏ ।

ଘାଟା- ବି. କ୍ଷତି, ଲୋକସାନ ।

ଘାଁଟିସାନି- ବିଂ. ଘାଂଟି ଗୋଳେଇ, ହଇରାଣ ହରକତ ।

ଘାତେ- ବିଂ. ଥରେ, ଏକବାର ।

ଘାନ୍- ବି. ବଡ଼ ହାତୁଡ଼ି ।

ଘାନି- ବି. ୧. ଘଣା । ୨. ଅପ୍ରୀତିକର ପରିସ୍ଥିତି ।

ଘାମ୍- ବି. ଘର୍ମ, ଖରା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାପ ।

ଘାରି- ବି. ୧. ବିଲ ହିଡ଼ରେ କଟାଯିବା ନାଳ । ୨. ତଳି ବା ପଲହା ପକାଯିବା ଜମି ।

ଘାରିକାଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅମ୍ଳପିତ୍ତ ଦୋଷରୁ କିଂବା ଅତିରିକ୍ତ କ୍ଷାର ସଂସର୍ଗରୁ ଦେହର ସଂଧିସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ଲଂବା କଟା ଦାଗ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ।

ଘାରିବା- କ୍ରି. ଘୋରିବା ।

ଘାଲି ଦେବା- କ୍ରି. ଅସୁଲି ଦେବା, ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ପୂର୍ବର ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ।

ଘାଲି ନେବା- କ୍ରି. ଅସୁଲ କରିବା, ଋଣ ଆଦାୟ କରିବା ।

ଘାଲି ହେବା- କ୍ରି. (ଚାଦର, କଂବଳ ଆଦି) ଘୋଡ଼ାଇ ହେବା ।

ଘାସି- 'ଘସିଆ' ଦେଖ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଘାସିଏନ୍) ।

ଘି- ବି. ଘିଅ, ଘୃତ ।

ଘିଗୁର୍- ବି. ଘିଅ ଓ ଗୁଡ଼ ।

ଘିର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଟାଣିବା, ଭିଡ଼ିବା । ୨. ଖାଇବା ।

ଘିଚା- କ୍ରି. ଟଣା । ବିଂ. ଟାଣ ।

ଘିଚାଉଲଟା- ବି. ଟଣା ଓଟରା ।

ଘିଚାଘୁଚି- ବି. ଟଣା ଭିଡ଼ା ।

ଘିଚାଟେନା- ବି. ଟଣା ଓଟରା ।

ଘିଚାନି ବାଡ଼ି- ବି. ଦୁଇ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଡ଼ ଲଂବାଇ ବସି ପରସ୍ପରର ପାଦ ସହିତ ପାଦ ଯୋଡ଼ି ମଝିରେ ଯେଉଁ ବାଡ଼ି ରଖି ପରସ୍ପର ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ବଳ କଷଂତି ।

ଘିଚା ପୁର୍‌ଜା- ବି. ଶାରୀରିକ ଭାବରେ ଟଣା ଓଟରା ।

ଘିଚାଫୁଲ୍- ବି. ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ବିଶେଷ ଓ ତହିଁର ସଂବୋଧନ ।

ଘିଚାରଗଡ଼ା- ବି. ଟାଣିବା ଓ ରଗଡ଼ିବା ।

ଘିଚିନେବା- କ୍ରି. ୧. ଟାଣି ନେବା, ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା । ୨. ବିବାହ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯୁବତୀକୁ ବଳପୂର୍ବକ ଟାଣିନେବା ବା ଅପହରଣ କରିବା ।

ଘିଚିବା- 'ଘିର୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଘିଚିହେବା- କ୍ରି. କାହାରି ଲାଗି ବିଶେଷ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା । ଦୃ : ପୋ'ର୍ ଲାଗି ବାପ୍ ଘିଚି ହଉଛେ ।

ଘିଚୁ- ବିଂ. ଲୋଭୀ ।

ଘିଚ୍‌ଘିଚ୍‌- ବିଂ. ଗାଢ଼ (ଅଂଧାର) ।

ଘିଡ଼ୁଘିଡ଼ି- ବି. କୂଅରୁ ପାଣି ଟାଣିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଚକ୍ର ।

ଘିଡ୍ରୁମୁସ୍‌- ଧ୍ୱ. ଓଜନିଆ ଜିନିସ ବା ମଣିଷ ହଠାତ୍ ତଳେ ପଡ଼ିଯିବା ଶବ୍ଦ ।

ଘିଡ୍ରୁମୁସେଇ ହେବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ ତଳେ ପଡ଼ିଯିବା ।

ଘିନ୍‌ଘିନା- ବିଂ. ଘୃଣ୍ୟ, ଅସନା ।

ଘିନ୍‌ବା- କ୍ରି. କିଣିବା, କ୍ରୟ କରିବା । ଭଡ଼ାରେ ନେବା ।

ଘିନା- ବି. କିଣା, କ୍ରୟ ।

ଘିନାବିଚା- କ୍ରି. କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ ।

ଘିନାଲି- ବି. କ୍ରେତା, କ୍ରୟକାରୀ ।

ଘିନି ଖାଇବା- କ୍ରି. ଆହାର୍ଯ ପଦାର୍ଥ କିଣି କରି ଖାଇବା ।

ଘିନିଖିଆ- ବି. ହାତ ଖର୍ଚ୍ଚ, ପକେଟ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ।

ଘିନିବା- 'ଘିନ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଘିନିଲା ଲୋକ୍‌- ବି. କ୍ରୀତଦାସ, କିଣା କିଂକର ।

ଘିନୁଆଁ- ବି. କ୍ରେତା ।

ଘିରଲାବା- କ୍ରି. ଘୋଷାରିବା, ଗଡ଼ାଣିଆ ସ୍ଥାନର ଉଚ୍ଚତାରୁ କଟାଗଛ ଆଦି ଗଡ଼ିଆସିବା ସକାଶେ ଛାଡ଼ିଦେବା ।

ଘୁଇ- ବି. ୧. ଗୋଳମାଳର ମୂଳ କାରଣ (ବ୍ୟକ୍ତି) । ୨. ପୋକ ବିଶେଷ ।

ଘୁଇଁକିରା- ବି. ପୋକ ବିଶେଷ ।

ଘୁଇଟାନ୍‌ବା- କ୍ରି. ପିଛୁଳି ବା ବାଗି ପଡ଼ିବା ।

ଘୁଇଁସ୍‌- ବି. ବଡ଼ ଆକାରର ମୂଷା ବିଶେଷ ।

ଘୁଏ- ବି. ଗୋଧି ।

ଘୁଗିଆ- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଡାଲା । ୨. ସ୍ତ୍ରୀଂକ ଦେହରେ ଚିତା କୁଟାଳି । ବିଂ. ଅଝଟିଆ ।

ଘୁଗୁରଲା- ବି. ଘୁଂଗୁର, ବଳଦ ବେକରେ ବଂଧାହେବା ଘଂଟି ।

ଘୁଁଘାଁକେ- ବିଂ. ବେଲୁବେଳ ।

ଘୁଚ୍‌ପୁଚ୍‌- ବି. ଦ୍ୱିଧାଭାବ, କୌଣସି କାର୍ଯ କରିବାକୁ ଅର୍ଦ୍ଧସମ୍ମତ ହେବା, ସଂଦେହ ।

ଘୁଚାବା- କ୍ରି. ଘୁଂଚାଇବା, ଫେରାଇବା ।

ଘୁଚିବା- କ୍ରି. ଘୁଂଚିବା, ଫେରିବା ।

ଘୁଟ୍‌କା- ବି. ଗଡ଼ାଣିଆ ସ୍ଥାନରେ ଯାନର ଚକ ସ୍ୱତଃ ଗଡ଼ି ନ ଯିବା ପାଇଁ ଚକ ତଳେ ରଖା ହେଉଥିବା କାଠ ବା ପଥର ଖଂଡ ।

ଘୁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ମଂଥନ କରିବା ।

ଘୁଟୁ- ବି. ହସ୍ତ ମୈଥୁନାସକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଘୁଟୁ ହେଇ ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଜାକିଜୁକି ହୋଇ ବସିବା ।

ଘୁଡୁକିବା- କ୍ରି. ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ଗାଳି ଦେବା, ସାବଧାନ ବା ସତର୍କବାଣୀ ଶୁଣାଇବା ।

ଘୁଡୁକେନ୍‌- ବି. ଗାଳି, ଧମକ ।

ଘୁଡୁଘୁଡୁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଜୁଆ ଖେଳ ।

ଘୁଁଡୁରି ଗାଡ଼ି- ବି. ଛୋଟ ଚକ ଲାଗିଥିବା ଗାଡ଼ି ।

ଘୁଁଡୁରୁ ଟେରେ- ବି. ଚଢ଼େଇ ବିଶେଷ ।

ଘୁଡ଼ା- ବି. ୧. ଘୋଡ଼ା । ୨. ପିଂଜରା ।

ଘୁଡ଼ାଖାଇ- ବି. ନବ ବିବାହିତା କନ୍ୟାର ସହଚରୀ ଦାସୀ । ସେ ଝିଅର ନୂଆ ଶାଶୁଘରକୁ ଯାଇ ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ବା ଚାରି ଦିନ ସାଂଗରେ ରହେ ।

ଘୁଡ଼ାନି- ବି. ଗାଂକୁଣୀ ।
ଘୁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଘୋଡ଼ାଇ ହେବା ।
ଘୁଡୁକା/କି- ବି. ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ, ଧୁଡୁକି ।
ଘୁଡୁକିବା- କ୍ରି. 'ଘୁଡୁକିବା' ଦେଖ ।
ଘୁଂଡୁରୁଗାଡ଼ି- ବି. ଏବେ ପ୍ରଚଳିତ ଶଗଡ଼ର ଆଦ୍ୟାବସ୍ଥା ।
ଘୁନ୍‌ଘୁଟି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ସାନ ମାଛି, 'ଘୁନ୍‌ଘୁନ୍' ଶବ୍ଦ କରି ଉଡ଼େ ।
ଘୁନ୍‌ଚି- କ୍ରି. 'ଗୁନ୍‌ଚି' ଦେଖ ।
ଘୁବ୍‌କୁଡୁ- ବି. ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।
ଘୁମ୍‌କା- ବି. ବିଧା ।
ଘୁମ୍‌ଘୁମିଜିବା- କ୍ରି. ବଂଦ କୋଠରି ମଧ୍ୟରେ ଗରମ ଓ ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ବୋଧ ହେବା, ପବନ ଅଭାବରୁ ବା ଅତିଶୟ ଧୂଆଁ ଯୋଗୁଁ ଗରମ ବୋଧ ହେବା ।
ଘୁମଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅସଂତୋଷ ପୂର୍ବକ ଏଣୁ ତେଣୁ କଥା କହିବା ଓ ଜିଦ୍ ଧରି ଲାଗିରହିବା ।
ଘୁମ୍‌ନା/ନିମୁହାଁ- ବିଂ. ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣା ମନର କ୍ରୋଧ, ଅଭିମାନ ଆଦି ପ୍ରକାଶ ନ କରି ମୁହଁଟାକୁ ଗାରୁଗାରୁ କରିଥାଏ ।
ଘୁମ୍‌ନୁ- ବିଂ. ଚୁପ୍ ରହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଘୁମ୍‌ରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ନାଚ, ଗୀତ ଓ ବାଦ୍ୟ ।
ଘୁମ୍‌ରି- ବି. ୧. ଘିମିରି । ୨. ଛୋଟ ମାଠିଆ ।
ଘୁମ୍‌ସିଜିବା- କ୍ରି. ଘାବରେଇ ନିରବ ରହିବା ।
ଘୁମା- ବି. ବଡ଼ ମାଠିଆ ।
ଘୁମାଇବା- କ୍ରି. ଅର୍ଧପକ୍ୱ ବା ଅପକ୍ୱ ଫଳକୁ କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ପକ୍ୱ କରିବା ।
ଘୁମାବା- କ୍ରି. କର୍ତବ୍ୟ ନିର୍ଣୟ କରି ନ ପାରି ମୁହଁ ଫୁଲାଇ ମୌନ ରହିବା ।
ଘୁମସ୍‌ତା- ବିଂ. ଅବୁଝା ।
ଘୁମେର୍/ଲ୍- ବି. ଘିମିରି ।
ଘୁର୍- ବି. ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରୁ ଜମି ଚାରିଆଡ଼େ ଢାଲୁ ହୋଇଥାଏ, ସେହି ସଂପୂର୍ଣ ସ୍ଥାନ ।
ଘୁରନି- ବି. ଗାଡ଼ିର ଘୋଡ଼ଣି ।
ଘୁରମୁସିଜିବା- କ୍ରି. ଭୟାନକ ଆଘାତ ପାଇ କିଛି ସମୟ ଅଚଳ ହୋଇପଡ଼ିବା ।
ଘୁରଲାବା- କ୍ରି. ଗୀତ ବା କଂଠ ସଂଗୀତକୁ ବାଦ ଦେଇ କେବଳ ବାଦ୍ୟ ବଜାଇବା ।
ଘୁରଲି- ବିଂ. ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର (ଫଳ) ।
ଘୁରଲିଆ- ବି. କଜଳପାତି ଚଢ଼େଇ ।
ଘୁରଲେଇ ଆନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଦେହ ଶୀତେଇ ଯିବା ।
ଘୁରଲେଇବା- କ୍ରି. ଘୋଷାରିବା, ଭୂଇଁ ଉପରେ ଟାଣି ଟାଣି ନେବା ।
ଘୁରିବା- କ୍ରି. ୧. ବାଡ଼ ଦେବା, ଘେରବଂଦି କରିବା । ୨. ଘୋରିବା ।
ଘୁଲଘୁଲା- ବି. ବଳଦ ବେକରେ ବଂଧାହେବା ଘଂଟିମାଳ ।
ଘୁଲାଇବା- କ୍ରି. ପଚି ଶଢ଼ି ନରମ ହୋଇଯିବା, (ଅଂଡା) ଭ୍ରୁଣଯୁକ୍ତ ହେବା ।
ଘୁଲି- ବି. ଗେଂଡା ।
ଘୁଲିକାଁକ୍- ବି. ଗେଂଡାଳିଆ ।
ଘୁଲିଜାମ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜାମୁ କୋଳି ।
ଘୁଲିବା- କ୍ରି. ଗୋଳିବା ।
ଘୁସ୍- ବି. ହାତ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରହାର ।
ଘୁଁସ୍- ବି. ନାଉରିଆ ।
ଘୁସ୍‌ବା- 'ଘୁସିବା' ଦେଖ ।
ଘୁସ୍‌ରା- ବି. ଘୁଷୁରି, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶୂକର । ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

ଘୁସ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଘୋଷାରିବା ।
ଘୁସ୍‌ରି- ବିଂ. ଅଳସେଇ ।
ଘୁସ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଲୋଟିବା ।
ଘୁସା- ବି. ଘୋଷା, ଡୁହା ।
ଘୁସିବା- କ୍ରି. ଘୋଷିବା, ମୁଖସ୍ଥ କରିବା ।
ଘୁସୁର୍‌ଘୁସା- ବି. ବାରଂବାର ଦୋହରାଇବା ।
ଘେ- ଅଂ. ଘାଏ, ଥରେ ।
ଘେଂଗ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଘାବରାଇବା ।
ଘେଂଗଲ୍- ବି. ତରଳ ଅଠାଳିଆ ପଚା ମଇଳା ।
ଘେଗଲାବା- କ୍ରି. ବାସି ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଲାଳଯୁକ୍ତ ହେବା ।
ଘେଟା- ବି. ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ ଅନ୍ୟ ଗୋଡ଼ ତୁଳନାରେ ଛୋଟ ।
ଘେଟାଇବା- କ୍ରି. ଛକିବା, ସୁଯୋଗର ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା, ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନୁସରଣ କରିବା ।
ଘେନ୍‌ଘେଟା/ଟି- ବିଂ. ରୁଗ୍ଣ, ଦରମଲା ।
ଘେର୍‌ଘେଟା- ବି. କୌଣସି ଗଛ ବା ଖଂବରେ ରଶି ବାଂଧିଲେ, ତାକୁ ଅଟକାଇ ରଖିବା ପାଇଁ କଟାଯିବା ଘେର ।
ଘେର୍ ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଆକାଶରେ ମେଘ ଘୋଡ଼ାଇବା ।
ଘେର୍‌ଢ଼ି- ବି. ଛୋଟ ଆଂବ ।
ଘେରାବା- 'ଘୁରିବା' ଦେଖ ।
ଘେରିବା- କ୍ରି. ବେଢ଼ିବା, ବାଡ଼ ଦେଇ ବୁଜିବା ।
ଘେରେଇବା- କ୍ରି. ବାଡ଼ ଦେବା, ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବା ।
ଘେସ୍‌ଘେସା- ବିଂ. ଅଭ୍ୟସ୍ତ ।
ଘେସ୍‌ରା- ବିଂ. ୧. ଅଧିକ ହସ୍ତସ୍ପର୍ଶ ପାଇଥିବା । ୨. ମାଟିରେ ଲୋଟୁଥିବା ।
ଘେଁସ୍‌ରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।
ଘେସ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ମାଟି ଉପରେ ଘଷିହୋଇ ଗତିଶୀଳ ହେବା ।
ଘେସେର୍‌ଘେସା- ବିଂ. ସର୍ବଦା, ଅନବରତ ।
ଘୋର୍‌ଲି ଦେବା- କ୍ରି. ବଡ଼ ପାଟିରେ ଗାଳିଦେଇ ଘଉଡ଼ି ଦେବା ।
ଘୋଗିଆ- ବି. ନାଚ ଗୀତରେ ପ୍ରବୀଣ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।
ଘୋଗୋନଡ଼ା- ବି. ପିଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ନଳି ।
ଘୋଘୋର୍‌ଲୋ- ବି. ବଳଦ ବେକରେ ବଂଧାହେବା ଘଂଟି ।
ଘୋଂଗୋ ହେବା- କ୍ରି. ଅବସନ୍ନ ହୋଇ ନଇଁ ପଡ଼ିବା ।
ଘୋଟ୍- ବି. ଲୁଗା ଧୋଇବା ପରେ ଦିଆଯିବା ବୋଳ ।
ଘୋଡ଼ା- ବି. ଛତାକୁ ବିସ୍ତାରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଟକାଇ ରଖିବା ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ ଢିଂକିଆ ।
ଘୋଡ଼ାଖାଇ- ବି. 'ଘୁଡ଼ାଖାଇ' ଦେଖ ।
ଘୋଡ଼େଇ୍- ବି. ରଣପା ।
ଘୋର୍‌ବା- କ୍ରି. ଚଂଦନ କାଠ ଆଦିରେ ପାଣି ଦେଇ ପଥର ଉପରେ ଘଷିବା, ଘୋରିବା ।
ଘୋର୍‌ମୁହାଁ- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ବିମର୍ଷ, ବିରକ୍ତ ହେଉଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ଉଦ୍ଧତ, ଅମାନିଆ ।
ଘୋର୍‌ଲି- ବିଂ. କ୍ଷୁଦ୍ରାକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ (ଫଳ) ।
ଘୋଲି- ବି. 'ଘୁଲି' ଦେଖ ।
ଘୋଲିଜାମ୍- ବି. 'ଘୁଲିଜାମ୍' ଦେଖ ।

ଚ

ଚଅଁର୍- ବି. ୧. ନିଶୁଣିର ଆଡ଼କାଠ, ଯହିଁରେ ପାଦ ଆପି ଚଢ଼ିବାକୁ ହୁଏ । ୨. ଚାମର । ୩. ପୁଚ୍ଛାଗ୍ର ।

ଚଉକ୍- ବି. ୧. ଚାରି ଆଂଗୁଳ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପରିମିତ । ୨. ଶେଣି ବିଶେଷ ।

ଚଉକନି- ବି. ପତ୍ର ନିର୍ମିତ ଚତୁଷ୍କୋଣୀ ପାତ୍ର, ଦନା ।

ଚଉକ୍‌ପାଟି- ବି. ଘରର 'ତୁଲିଆ ପାଟି' ଓ 'ପରେନ୍ ପାଟି' ମଝିରେ ଲାଗିବା ପାଟି (ଶେଣି) ।

ଚଉକସ୍- ବିଂ. ମଜବୁତ୍, ବଳୁଆ ।

ଚଉକା- ବି. ଚକାମାରି ବସିବା ।

ଚଉକୁନି- ବି. 'ଚଉକନି' ଦେଖ ।

ଚଉଖାନା/ନି- ବିଂ. ଚାରିକୋଣିଆ କ୍ଷେତ୍ରମାନ ଥାଇ ବୁଣା ହୋଇଥିବା ବା ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଥିବା ବସ୍ତ୍ର ।

ଚଉଖୁଁଟ୍- ବି. ଚଉକାଠ, ଦ୍ୱାରବଂଧ ।

ଚଉଗଡି- ବି. ଜମିର ଚାରିଆଡ଼ର ସୀମା, ଚଉହଦ୍ଦି ।

ଚଉଗିର୍‌କା- ବିଂ. ଚତୁର୍ଦିଗ ଆବୃତ କରିଥିବା (ମେଘ) ।

ଚଉଗୁନ୍- ବିଂ. ଚାରିଗୁଣ ।

ଚଉଠେ- ବିଂ. ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ।

ଚଉଡ୍‌ବା- କ୍ରି. 'ଚଉଡିବା' ଦେଖ ।

ଚଉତାଲ୍- ବି. ରଥର ଚାରିପାଖରେ ଦୋ ମହଲା ପରି ଘେରିଥିବା କାଠ ନିର୍ମିତ ଛାତ ।

ଚଉଡିବା- କ୍ରି. ଚାରି ଭାଂଗରେ ଭାଂଗି ସଜାଇବା (ଲୁଗା, କାଗଜ ଇତ୍ୟାଦି) ।

ଚଉଥ୍- ମରହଟ୍ଟା ସୈନ୍ୟମାନେ ଦାବି କରୁଥିବା ରସଦ ।

ଚଉଥା- ବିଂ. ଚତୁର୍ଥ, ଚତୁର୍ଥାଂଶ ।

ଚଉବଲ୍- ବିଂ. ଚତୁର୍ଗୁଣ ।

ଚଉରସ୍- ବିଂ. ଭଲ, ଶକ୍ତ, ଚାରିପାଖ ସମାନ ଥାଇ ମଜବୁତ୍ ।

ଚଉଁରା- ବି. ଚଉରା ।

ଚଉରି- ବି. ଯେଉଁ ଘରର ଚାରିଆଡ଼କୁ ବାଟ ଥାଏ ।

ଚଉଁରି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ବ୍ୟବହାର କରିବା କୃତ୍ରିମ କେଶ । ଦୃ : 'ଆଉରି ହଉ, ଆଉରି ହଉ ଖୁସାର୍ ଉପ୍‌ରେ ଚଉଁରି ହଉ ।'

ଚଉଲ୍- ବି. ଚାଉଳ ।

ଚଉଲ୍‌ଠୋକା- ବି. ଦେବଦେବୀଂକ ଆଗରେ ବଳି ଦେବା ପୂର୍ବରୁ କୁକୁଡ଼ା ଆଗରେ ଥୁଆ ଯାଉଥିବା ଚାଉଳ ପୁଂଜା (କୁକୁଡ଼ା ଚାଉଳ ଖୁଂପିଲେ ବଳିଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୁଏ) ।

ଚଉଲ୍‌ଧୁଆ- 'ଚାଉଲ୍‌ଧୁଆ' ଦେଖ ।

ଚଏଁତ୍- ବି. 'ଚେଁତ୍' ଦେଖ ।

ଚଏତ୍- ବି. ଚଇତ ମାସ ।

ଚଏନ୍- ବିଂ. ଅବିମର୍ଷ (ଚେହେରା) ।

ଚକ୍- ବି. ୧. ଭୟ । ୨. ଇଲାକା, ଭୂମିଖଂଡ ।

ଚକ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଡର ଲାଗିବା ।

ଚକ୍‌ଚକ୍ ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ଆସନ୍ନ ବିପଦର ଆଶଂକାରେ ମନ ଅସ୍ଥିର ହେବା ।

ଚକ୍‌ଚକା- ବିଂ. ସୁସଂପନ୍ନ ।

ଚକ୍‌ଚକା/କେଇବା- କ୍ରି. ଝଲସିବା, ଉଜ୍ଜଳ ଦିଶିବା, ପରିଷ୍କାର ଦେଖାଯିବା ।

ଚକ୍‌ଚକୋନି- ବିଂ. ଦୃଢ଼ ଭାବେ (ଧରିବା) ।

ଚକ୍‌ଚକି- ବି. ନିଆଁ କାଢ଼ିବା ପଥର ।

ଚକ୍‌ଡ଼ା- ବି. ଏକ ଛୋଟ ଅଂଚଳ, ପରିସର ।

ଚକ୍‌ନି- 'ଚଉକନି' ଦେଖ ।

ଚକର୍- ବି. ଚକ୍ର ।

ଚକର୍ ଦେବା- ମୁଂଡ ବୁଲାଇବା, ଘୂରିବା ।

ଚକର୍‌ସାଲ୍- ବି. ଶଗଡ଼ ଇତ୍ୟାଦିର ଚକ ତିଆରି କର୍ମଶାଳା ।

ଚକ୍‌ରା- ବିଂ. ଚଉଡ଼ା, ପ୍ରଶସ୍ତ ।

ଚକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ୧. ଭୂମି ବିସ୍ତାର କରିବା, ଚଉଡ଼ା କରିବା । ୨. ମୁଂଡ ଘୂରିବା ।

ଚକ୍‌ଲିଆ- ବି. ଚକୁଳିଆ ପଂଡା ।

ଚକସ୍- ବିଂ. କର୍ମଠ ।

ଚକା- ବି. ୧. ଚକ । ୨. ଭୂମିଖଂଡ ।

ଚକାଚକ୍- ବିଂ. ସୁସଂପନ୍ନ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଚକାବେନି- ବି. ବେଣୀକୁ ଚକ୍ରାକାରରେ ସଜାଇବା କେଶ ବିନ୍ୟାସ ।

ଚକାମକା- ବିଂ. ଗୋଲଗାଲ, ଡଉଲ ଡାଉଲ ।

ଚକାମୁଟ୍‌ଲା- ବି. ଚକାମାଡ଼ି ବସିବା ଭଂଗୀ ।

ଚକାମୁହଁ- ବିଂ. ଯାହାର ମୁଖମଂଡଳ ଗୋଲାକାର ।

ଚଁକିବା- କ୍ରି. ଚମକିବା ।

ଚକୁ- ବି. ଛୁରି ।

ଚକେନ୍- ବି. ଦନା, ପତ୍ରଠୋଲା ।

ଚକେଲ୍- ବି. ଚକୁଳି ।

ଚଖ୍‌ଡ଼ା- ବି. ଚାଖିବାଯୋଗ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ, ମଦ୍ୟପାନ ବେଳେ ଜିଭର ସ୍ୱାଦ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ଖିଆଯିବା ଖାଦ୍ୟ ।

ଚଖାଇବା- କ୍ରି. କାଂଥର ଫାଟ ସ୍ଥାନରେ ସାମାନ୍ୟ ଲେପ ଦେବା ।

ଚଘେବା- କ୍ରି. ଆରୋହଣ କରିବା, ଚଢ଼ିବା ।

ଚଁଘରା- ବି. ଗାଂଗୁଡ଼ି ।

ଚଘେନ୍- ବିଂ. ଉଠାଣି ।

ଚଘେନ୍ ମାଛ- ବି. ସ୍ରୋତର ବିପରୀତଗାମୀ ମାଛ ବିଶେଷ ।

ଚଂଗଚଂଗ୍- ବି. ଚଂଚଳ ପ୍ରକୃତି ।

ଚଂଗଚଂଗି- ବିଂ. ଚଂଚଳମନା ଯୁବତୀ ।

ଚଂଗଚଂଗିଆ- ବିଂ. ଚଂଚଳ ପ୍ରକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଚଂଗ୍‌ରା- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆ ବୁଣା ଚାରିକୋଣିଆ ଡାଲା ।

ଚଚ୍‌ରା- ବି. ସମୀ ସୁତୁରା ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ, ପ୍ରାକୃତିକ ପଥର ଚଟାଣ ।

ଚଁଚ୍‌ରାବା- କ୍ରି. କୋଡ଼ିଦ୍ୱାରା ଘାସ ଚାଂଛିବା ।

ଚଂଚଲାବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଚଂଚଳ ସାରିବା ।

ଚଁଚାପୁଛା- ବିଂ. ପରିଷ୍କୃତ, ଚଂଛା ଓ ପୋଛା ହୋଇଥିବା । ବି. ଚାଂଛିବା ପୋଛିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଚଛମା- ବି. ଚଷମା, ପ୍ରଚକ୍ଷୁ ।

ଚଟ୍- ବିଂ. ୧. ଗରମ, ଉତପ୍ତ (ସ୍ପର୍ଶାନୁଭୂତି) । ୨. ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍

ଚଟ୍‌କନ୍- ବି. ଚଟକେଣ, ଚାପୁଡ଼ା ।

ଚଟ୍‌କରି ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଠିକ୍ ରୂପେ ଧରିବା ।

ଚଟ୍‌କା- ବି. ବିଭିନ୍ନ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଏକତ୍ର ମିଶ୍ରଣ ।

ଚଟ୍‌କିବା- କ୍ରି. ୧. ଚକଟିବା, କରତଳ ଦ୍ୱାରା ମଳିବା, ଦଳିବା । ୨. ଫାଟିଯିବା । ଦୃ : ତର୍‌ଲା କାର୍‌ଥିଁ ପାଏନ୍ ପର୍‌ଲେ ଚଟ୍‌କି ଯାଏସି । ୩. ଜମିର ବତର ନଷ୍ଟ ହେବା (ଓଲ୍ ଶୁଖିଗଲେ, ଲଂଗଳ ନ ଚାଲିଲେ) ।

୪. ମୁଗ, ବିରି, କୋଳଥ ଆଦି ପାକଳ ହେବା ପରେ ଆପେ ଆପେ ଫାଟିଯିବା ।

ଚଟ୍‌ଚଗା- ବିଂ. ଅଠାଳିଆ ।

ଚଟ୍‌ମେନ୍- ବି. ବଡ଼ କୁହା ।

ଚଟୋଚୁମା- ବି. ୧. ଚାଟିବା ଓ ଚୁମିବା (ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଳ୍ପ ଓ ଖାଇବା ଲୋକ ଅଧିକ ହେଲେ କେହି ପେଟପୂରା କରି ଖାଇପାରଂତି ନାହିଁ । କାହାକୁ ଟିକିଏ ଚାଟିବାକୁ ମିଳେ ତ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଟିକିଏ ଚୁମିବାକୁ ମିଳେ । ଏହି ଅବସ୍ଥା) । ୨. ଗେଲ । ଦୃ : ବୁଢ଼ା ନାତି ପିଲାକେ ଚଟୋଚୁମା କରୁଛେ ।

ଚଟୋପଟ୍- ବିଂ. ଚଂଚଳ, ତୁରଂତ ।

ଚଟୋବା- କ୍ରି. ୧. 'ଚାଟିବା'ର ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପ, ଲେହନ କରାଇବା । ୨. କାଂଥର ଫାଟ ଇତ୍ୟାଦିରେ ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣ (ସିମେଂଟ, ମାଟି) ଲେସିବା ।

ଚଟି- ବି. ରାସ୍ତା । ଦୃ : ଲଂବା ଚଟି = ଲଂବା ରାସ୍ତା ।

ଚଟିଁଆ- ବି. ଘରଚଟିଆ ଚଢ଼େଇ । ବିଂ. ଅତି ସାନ ।

ଚଟୁ- ବି. ରୋଷେଇ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଉପକରଣ ବିଶେଷ । ବିଂ. କିଛି ନ ଜାଣି ଉପରେ ପଡ଼ି ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଚଟୁଆ- ବି. ଗାଈଗୋରୁଂକ ଆଗ ଗୋଡ଼ର ଉପର ଅଂଶ ।

ଚଟେନ୍- ବି. ଚଟଣି ।

ଚଠା- ବିଂ. ବିନା ନିମଂତ୍ରଣରେ ନିଃସଂକୋଚରେ ଭୋଜନ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା (ବ୍ୟକ୍ତି), ଖାଇବାରେ ମାତ୍ରାତିରିକ୍ତ ଆଗ୍ରହୀ ।

ଚଢ଼ୁକା- ବି. ଚକଡ଼ା । ଦୃ : ଚୁଆଁର୍ ଗୁଟେ ଚଢ଼ୁକା ଧସ୍‌କି ଗଲା ।

ଚଢ଼ୁଚଢ଼ାବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତାପ ଯୋଗୁଁ ଫାଟିବା, ତୈଳହୀନତା ଯୋଗୁଁ ଦେହ କୁଂଢେଇ ହେବା ।

ଚଢ଼ୁଚଢ଼ି- ବି. ବାସି ଡାଲିରେ ଖଟା ମିଶାଇ ବଘାରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ବ୍ୟଂଜନ ବିଶେଷ ।

ଚଁଢ଼ୁ- ବି. ତଳ ଓଠ ।

ଚଁଢ଼ୁଲମାବା- ଓଠକୁ ଲଂବାଇ (ଗୋଳିଆ କରି) ତୁଚ୍ଛ ଘୃଣା ବା ବ୍ୟଂଗଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ଚଢ଼ା/ଢେନ୍- ବିଂ. ଉଠାଣି ସ୍ଥାନ ।

ଚଂଡାଲ୍- ବି. ନିର୍ଦ୍ଦୟ, ଦୁଷ୍ଟ (ସ୍ନେହମିଶ୍ରିତ ଗାଳି) ।

ଚତ୍ରା- ବିଂ. ଅନାବନା ଘାସ ଇତ୍ୟାଦି କାଟି ସଫା ସୁତୁରା କରାଯାଇଥିବା (ସ୍ଥାନ) ।

ଚତ୍ରାବା- କ୍ରି. ଅନାବଶ୍ୟକ ପଦାର୍ଥ ହଟାଇ ବା ଅନାବନା ଘାସ କାଟି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନକୁ ସଫା କରିବା ।

ଚତା- ବି. ମେଂଚା ।

ଚନ୍‌ଖା- ବି. ଚାଳଘର ଉପରେ ପକାଯିବା ରୁଅ ।

ଚନ୍‌ଚନା- ବିଂ. ଘାସଶୂନ୍ୟ ଓ ଶୁଖିଲା । ଦୃ : ଖଲା ଚନ୍‌ଚନା ହେଇଯାଇଛେ ।

ଚନ୍‌ଚନାବା- କ୍ରି. ବିଂଧିବା, ବଥାଇବା ।

ଚନା- ବି. ଚଣା ।

ଚନାଖାଇ- ବି. ଚକୋର ପକ୍ଷୀ ।

ଚନାଖୁଁଟି- ବି. ଶଗଡ଼ରେ ଯୁଆଳି ବାଂଧିବା ନିମଂତେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠ କିଳା ।

ଚନ୍ନାସଠି- ବି. ଶିଶୁ ଜନ୍ମର ଷଷ୍ଠ ଦିନ କରାଯିବା ପୂଜା ବିଶେଷ ।

ଚନ୍ନାହାରି- ବି. ଚଣା ବିକ୍ରୟକାରିଣୀ ।

ଚନୁର୍ ଫୁଲ୍- ବି. ଗଛ ବିଶେଷ (ଏହାର ତିକ୍ତ ଫୁଲ ଖାଦ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଚଁଦନ୍‌କୁରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଢ଼ିର ନାମ ।

ଚଁଦ୍‌ନି- ବି. ୧. ଏକ ଜାତୀୟ ଶୁଆ ପକ୍ଷୀ । ୨. କୃଷ୍ଣ ଚାଂଦିନୀ ।

ଚଁଦର୍‌ବତା- ବି. ଗୃହକୁ ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାର ଉପରେ ଲାଗିବା ପଟା, ଯାହା ଉପରେ ଜୋତା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିନିସ ରଖାଯାଏ ।

ଚଁଦ୍‌ଲା- ବିଂ. ଚଂଦା (ମୁଂଡ) ।

ଚଁଦାଖସୁ- ବି. ଆଂଗୁଳି ସଂଧିରେ ହେବା ବଥ ବା ଘା ।

ଚଁଦାପୋକ୍- ବି. ପାଂଡୁର ବର୍ଣ୍ଣର ପୁଂ ମହିଷ ।

ଚଁଦିଆ- ବିଂ. କପାଳରେ ଚାଂଦ ବା ଧଳାଦାଗ ଥିବା (ପଶୁ) ।

ଚପ୍‌କରି- ବିଂ. ହଠାତ୍ (ଧରିବା) ।

ଚପ୍‌କା- ବି. ଗାଇ ଗୋରୁଂକ ଖୁରାରେ ହେଉଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ରୋଗ ।

ଚପ୍‌କୋଲଠୋ- ବିଂ. ଠିକ୍ ଭାବରେ (ଲାଖି ଥିବା) ।

ଚପ୍‌ଚପିଆ- ବିଂ. ଅଠାଳିଆ ।

ଚପ୍‌ରା- ବି. ଜଳଭୂମି, କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ସ୍ଥାନ ।

ଚପ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଅଧିକତର ବିସ୍ତୃତ କରିବା (ବିଶେଷତଃ ଅନ୍ୟାୟପୂର୍ବକ) ।

ଚପାବା- କ୍ରି. ଜଳ ପ୍ଲାବନ କରାଇବା ।

ଚଁପା- ବି. ୧. ଲଢ଼େଇ କରୁଥିବା ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ । ୨. ଚଂପା ଗଛ, ଫୁଲ ।

ଚଁପା ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଘାଉ ବା କ୍ଷତ ଯୋଗୁଁ ହାତର ଆଂଗୁଠିକୁ ଅଚଳ ଭାବେ ଅଟକାଇ ରଖିବା ।

ଚଁପାବଚି- ବି. ଦରପାଚିଲା ଆଂବକୁ ଛେଲି, ଶୁଖାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକ ପ୍ରକାର ଆଚାର ।

ଚଁପା ରସିଆ- ବି. ଚଁପା ଚଢ଼େଇ ପୋଷିବାରେ ଆଗ୍ରହୀ ।

ଚଁପେର୍- ବି. ଆଂବ ଆଚାର ବିଶେଷ ।

ଚବ୍‌ଜା- ବି. ଅତି ଅଗଭୀର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳାଶୟ ।

ଚବ୍‌ରା- ବିଂ. କାମୁଡ଼ା ପ୍ରକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଚାବ୍‌ରି) ।

ଚବ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ପାକୁଳି କରିବା, ରୋମଂଥନ କରିବା ।

ଚବା- ବି. ୧. କାମୁଡ଼ା । ୨. କାଇଁଶ ।

ଚବାଅଁପ୍‌ରା- ବି. କାମୁଡ଼ା ରାଂପୁଡ଼ା, ମାମୁଲି କଳହ ।

ଚବାଚୁବି- ବି. କାମୁଡ଼ା କାମୁଡ଼ି ।

ଚମ୍‌କାବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ ଭୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

ଚମ୍‌କୁଲ୍- ବି. ଭାଉଡ଼ି ।

ଚମ୍‌ଠା- ବି. ଚମଡ଼ା ତିଆରି କ୍ଷୁଦ୍ର ଯଷ୍ଟି (ନିସାନ୍ ପିଟି ବଜାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଚମ୍‌ଠି- ବି. ଛୋଟ 'ଚମ୍‌ଠା' ।

ଚମ୍‌ଡୁଲା- ବି. ଚମଦଳା, ଚର୍ମରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଚମ୍‌ରା- ବି. ଚମାର, ମୋଚି ।

ଚଂପା- ବି. ଗୋବରା ଚଢ଼େଇ ।

ଚର୍‌କଟୀ- ବି. ଚାରି ଦଉଡ଼ି କଟୀ ।

ଚର୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ ଜ୍ୱାଳା ଅନୁଭବ କରିବା । ଦୃ : କଟା ଘା'ଥିଁ ନୁନ୍ ଲାଗ୍‌ଲେ ଚର୍ କର୍‌ସି ।

ଚର୍‌କାବା- କ୍ରି. ଚଂଚଳ ଲେଖି ପକାଇବା ।

ଚର୍କି- ବି. ମାଛଧରା ପଟି ।
ଚର୍କୋ- ବିଂ. ଦାଉ ଦାଉ (ଦିଶିବା) ।
ଚର୍ଖି- ବି. ଚରଖା ।
ଚର୍ଚଙ୍କ- ବି. ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠାନାଦିର ମୁଖ୍ୟ ପରିଚାଳକ, ଚର୍ଚ୍ଚାକାରୀ ।
ଚର୍ଚରା- ବିଂ. ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣରେ ବୋଳା ଯାଇଥିବା । ବି. ସମୁଦାୟ ।
ଚର୍ଚରାବା- କ୍ରି. ବାଧିବା ।
ଚର୍ଡ଼ା- ଶବ୍ଦ କରି ହେବା ମାଡ଼ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର । ଦୃ : ବାଏଲ୍ ଚର୍ଡ଼ା ।
ଚର୍ଡାଂଗ୍- ବି. ଚିଆଁ ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଲୁହା ଖଡ଼ିକା ।
ଚର୍ଡ଼ୋ ଚର୍ଡ଼ୋ- ଧ୍ୱ. ମାଡ଼, ପ୍ରହାରର ଧ୍ୱନି ।
ଚର୍ନିଆ- ବି. ଯେ ଚରେ ବା ଚରାଏ ।
ଚର୍ବନି- ବି. ଅନ୍ନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ, ଭୋକ ଯୋଗୁଁ ନୁହେଁ କେବଳ ଖାଇବା ପାଇଁ ଖିଆଯିବା ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ।
ଚର୍ମନି- ବି. ଅଳ୍ପ ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ କିଛି ନା କିଛି ଖାଉଥିବା ଅଭ୍ୟାସ ।
ଚର୍ମୁଡ଼ି- ବି ଖୋଷାରେ ଲଗାଇବା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।
ଚର୍ଲା- ବି. ବୃକ୍ଷର ବଳ୍କଳ ।
ଚର୍ଲବା- କ୍ରି. ହାଂଡି ମାଠିଆ ଖଂଡିଆ ହେବା ।
ଚର୍ଲିହା- ବିଂ. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବ ସଂପନ୍ନ ।
ଚର୍ଲୁ- ବିଂ. ଯେ ଅସଂବଦ୍ଧ ବହୁ କଥା କହେ ।
ଚରା- ବି. ୧. ପଶୁପକ୍ଷୀଂକ ଖାଦ୍ୟ । ୨. ଥୋପ ।
ଚରାବା- କ୍ରି. ୧. ବଳି ଦିଆଯିବା ପୂର୍ବରୁ ପଶୁକୁ ଦେବୀଂକ ପ୍ରସାଦ ଖୁଆଇବା । ୨. ଚରାଇବା ।
ଚରିଆ- ବି. ୧. କାଶ ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ । ୨. ଚରାଳି ।
ଚରିବା- କ୍ରି. ପାନରେ ଅତିରିକ୍ତ ଚୂନ ଯୋଗୁଁ ପାଟି ଭିତର କଟିଯିବା, କ୍ଷାରଯୁକ୍ତ ମାଟି ଯୋଗୁଁ ପାଦ କଟିଯିବା ।
ଚରୁ- ବି. ଧାନକଟା ପରେ ଖଳାରେ ଆୟୋଜିତ ପୂଜା ବିଶେଷ ।
ଚରୁଆ/ହା- ବି. ଚରାଳି, ଚରୁଥିବା ପଶୁଂକ ଜଗୁଆଳ ।
ଚରୁଗୁଁଣ୍ଡୁ- ବି. ମୁରୁଜ, ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଚରେଇ ଘର୍- ବି. ନୀଡ଼ ।
ଚରେନ୍‌ଗୁଡ଼ା- ବି. ଗୋଚର ଭୂମି ।
ଚରୋ ଚରୋ- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର (ଲେଖିବା, ପରିସ୍ରା କରିବା) ।
ଚଲ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ସ୍ନାୟୁରେ ହଠାତ୍ ତୀବ୍ର ଯଂତ୍ରଣା ହେବା ।
ଚଲ୍‌ଚଲ୍- ବି. ଅଂତର୍ଗତ ବେଦନା ।
ଚଲ୍‌ତି- ବିଂ. ସୁପ୍ରଚଳିତ ।
ଚଲ୍‌ତିବାଟ୍- ଚଲାବାଟ ।
ଚଲ୍‌ଧା- ବି. ଚାଉଳକୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ ଧୋଇବା ପାଇଁ ବାଉଁଶ ପାତିଆ ତିଆରି 'ଭୁଗା' ।
ଚଲନ୍- ବି. ବ୍ୟବହାର, ଆଚରଣ ।
ଚଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚଳିବ ।
ଚଲ୍‌ହା ପୋକ୍- ବି. ଗଉଡୁଣୀ ପୋକ ।
ଚଲାବା- 'ଚାଳିବା' ଦେଖ ।
ଚଲେଁ- ବିଂ. ଚଳଣିରେ, ସାମର୍ଥ୍ୟ ଯୋଗେ ।
ଚସ୍‌ମଲ୍ଲୁ- ବି. ଚଷମା ବ୍ୟବହାରକାରୀ ।
ଚହଙ୍କ- ବିଂ. ଚଂଚଳା ବାଳିକା ।
ଚହଟମେଲିଆ- ବିଂ. ରସିକ ।

ଚହଁରାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଲୋଭନୀୟ ବସ୍ତୁକୁ ଦେଖାଇ ପ୍ରଲୋଭିତ କରିବା, ଅଥଚ ତାହା ନେବାକୁ ଆଗଭର ହେଲେ ନ ଦେବା; ଲୋଭ ଦେଖାଇବା ।

ଚହଲା- ବି. ନଈବାଲି ବା ଖାଲୁଆ ଭୂମିରେ ପାଣି ପାଇଁ ଖୋଳାଯିବା ଓସାରିଆ ଗାତ, ଚୁଆ, ହାତ ଖୋଳା ତଡ଼ାଗ ।

ଚାଇଁଚାଇଁ ମୁଠି- ବି. ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ହାତ ପାପୁଲି ଖୋଲିବା ଓ ମୁଠା କରିବା ଶିଖାଇବା ପାଇଁ ସଂଗୀତମୟ ମନୋରଂଜକ ଖେଳ ବିଶେଷ ।

ଚାଇଁଚାବ୍ରି- ବିଂ. ମୁଖରା ଓ କାମୁଡ଼ା ପ୍ରକୃତିର ସ୍ତ୍ରୀ । ଦୃ : 'ଚାଇଁ ଚାବ୍ରି, ଘଏଡା ମାରି ।'

ଚାଇଁହଳଦି- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ହଳଦି ।

ଚାଉଁରି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ବ୍ୟବହାର କରିବା କୃତ୍ରିମ କେଶ ।

ଚାଉଁରିମୁଣ୍ଡି- ମୁଂଡରେ କୃତ୍ରିମ କେଶ ଲଗାଇଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଚାଉଲ୍‌ଧୁଆ- ବି. 'ଚଲ୍‌ଧା' ଦେଖ ।

ଚାଏଁଙ୍କ- ବି. ଚଂଚଳା ବାଳିକା ।

ଚାଏଁକଣା- ବି. ଅଳ୍ପ ଦେଖି ପାରୁଥିବା ଅଂଧ ।

ଚାଏଁଚାବ୍ରି- ବି. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ କ୍ରୁଦ୍ଧ ହେଉଥିବା ବାଳିକା, 'ଚାଇଁ ଚାବ୍ରି' ଦେଖ ।

ଚାଏର୍‌ହାତି- ବି. ତାସ ଖେଳ ବିଶେଷ । ବିଂ. ଚାରିହାତ ଲଂବ (ଲୁଗା) ।

ଚାଏଁରି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଖୋଷାରେ ଲଗାଇବା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଚାଏଲ୍- ବି. ବାଉଁଶ ବାଡ଼ ।

ଚାକୁଲ୍ ଚାକୁଲ୍- ଧ୍ୱ. ଖାଇଲା ବେଳେ ଜିଭ ଘର୍ଷଣଜାତ ଧ୍ୱନି ।

ଚାଖ୍‌ବା- କ୍ରି. ପାଟିରେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ପକାଇ ଖାଦ୍ୟର ଗୁଣ, ସ୍ୱାଦ ପରଖିବା, ଚାଖିବା ।

ଚାଖି- ବି. ଗେଲେଇ ଭଂଗି, ଛଇ, ଛଟକ, ବାଳିଂଗି ।

ଚାଖିଚନୀ- ବିଂ. ଗେଲେଇ ଭଂଗି କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଚାଖିନେବା- କ୍ରି. ପରଖି ନେବା ।

ଚାଖିଚାହାନି- ବି. ଯୌବନ ସୁଲଭ ଭଂଗି ଓ ଆଚରଣ ।

ଚାଖି ହେବା- କ୍ରି. ଦେଖେଇ ହେବା, ଆଚରଣ ବା ଭଂଗିଦ୍ୱାରା ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ।

ଚାଂଗ୍- ବି. ଅବସ୍ଥା ଭଲ ହେବା ।

ଚାଂଗ୍‌ରି- ବି. ଚାଂଗୁଡ଼ି ।

ଚାଚି- ବି. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।

ଚାଁଚି ଦେବା- କ୍ରି. ନଂଗା କରିଦେବା ।

ଚାଁଚିବା- କ୍ରି. ଚାଂଛିବା, ଛେଲିବା ।

ଚାଚେର୍- ବି. ନୃତ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଚାଚେର୍ ମୁଣ୍ଡା- ବିଂ. ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶଧାରୀ ।

ଚାଟି- ବି. ଟାଟି, ବାଡ଼ ।

ଚାଁଟି- ବି. ପିଂପୁଡ଼ି ।

ଚାଟି ଚୁମି ଖାଏବା- କ୍ରି. ଲାଳାୟିତ ଭାବେ ସୁଖାଦ୍ୟକୁ ହାତ ଚାଟି, ଆଂଗୁଳି ସଂଧିରେ ଲାଗିଥିବା ଅଂଶକୁ ଶୁଷୁରି ଟାଣି ନିଃଶେଷ କରି ଖାଇଦେବା । ଦୃ : ଆଲେ ଖିରି ଚାଟି ଚୁମି ଖାଇଦେଲା ।

ଚାଢୁ- ବି. କୌଣସି କାମରେ କୁଶଳୀ ବା ଦକ୍ଷ ହେବା ।

ଚାଁଢୁ- 'ଚାହାଣ୍' ଦେଖ । ଶୀଘ୍ରତା ।

ଚାଁଢେ- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର ।

ଚାଣି- ବି. ଆଡ଼ଂବର ।

ଚାତର୍- ବିଂ. ସଫା, ପରିଷ୍କାର ।
ଦୃ : ଝର୍‌ପତର୍ ସବୁ ଚାତର୍ ହେଇଗଲାନ ।
ଚାଂଦ୍‌କଲା- ବି. ଆଂବ କୋଇଲିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଳା । (କପାଳରେ ଟିକା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ) ।
ଚାଂଦ୍‌ଲି- ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ମୁଂଡ ଟଂକା ।
ଚାଂଦ୍‌ଲୁ- ବିଂ. ଯେଉଁ ପୁରୁଷର ମୁଂଡ ଟଂକା ।
ଚାଂଦି ଫୁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ବହୁ ବେଳ ଚାଲିବା ଯୋଗୁଁ ତଳିପା ଫୁଟିବା, ବା କ୍ଷତାକ୍ତ ହେବା ।
ଚାଂଦିବୁଡ଼ା- ବିଂ. ସର୍ବସ୍ୱାଂତ, ଆକ୍ରାଂତ ।
ଚାପ୍- ବି. ୧. ପ୍ରଶସ୍ତ ଭାସମାନ ଭେଳା । ୨. ଗୋଡ଼ରେ ବଂଧାଯିବା ଝୁମୁକା ମାଳ । ୩. ଦଳ, ସମୁଦାୟ । ଦୃ : ଗୁଟେ ଚାପ୍ ଖାଇ ସାଏଲେନ୍, ଆଉର୍ ଚାପେ ବସ୍‌ବେ ।
ଚାପ୍‌କେ ଚାପ୍- ବିଂ. ଦଳକୁ ଦଳ ।
ଚାପଡୁ- ବି. ଚେକଣ, ଚାପୁଡ଼ା ।
ଚାପ୍‌ସରା/ରି- ବି. 'ଚାପେସରି' ଦେଖ ।
ଚାପିବା- କ୍ରି. ୧. ପର୍ଯାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ଯୋଗାଇବା । ୨. ବ୍ୟାପିବା ।
ଚାପୁ- ବି. ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟଠାରୁ ମାଗି ନେଇଥିବା ଜିନିସ ଫେରାଇ ଦିଏନାହିଁ ।
ଚାପେ- ବିଂ. ଦଳେ ।
ଚାପେନ୍- ବି. ଚାପ, ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ତଳକୁ ନୁଆଁଇବା ।
ଚାପେସରି- ବି. ଗଳାକୁ ଚାପି ରଖିଥିବା ହାର ବିଶେଷ ।
ଚାବ୍‌ବା- କ୍ରି. କାମୁଡ଼ିବା, ଦଂତାଘାତ କରିବା ।
ଚାବ୍‌ରା- ବିଂ. କାମୁଡ଼ା ପ୍ରକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଚାବ୍‌ରି) ।
ଚାବ୍‌ରି ଚାଁଟି- ବି. କାମୁଡ଼ା ପିଂପୁଡ଼ି ।
ଚାବି- ବି. ତାଲା ଖୋଲିବା କଂଚିକାଠି ।
ଚାର୍- ବି. ୧ ଛୋଟ ଛୋଟ ମଂଜିଥିବା ବନ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ । ୨. ଚାରି ସଂଖ୍ୟା ।
ଚାର୍‌ଖୁଁଟିଆ- ବିଂ. ଚତୁଷ୍କୋଣ ବିଶିଷ୍ଟ ।
ଚାରନି- ବି. ଚାରିଅଣା ବା ୨୫ ପଇସା ମୂଲ୍ୟର ଧାତୁ ମୁଦ୍ରା, ସୁଉକି ।
ଚାରି- ବି. ଦୋଷକଥନ ।
ଚାଲ୍‌ତି- ବିଂ. ପାଦଚଲା ।
ଚାଲ୍‌ନି- ବି. ଚାଲୁଣୀ ।
ଚାଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚାଲିବା ।
ଚାଲ୍‌ସିଆ- ବି. ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ବୟସ ପରେ ଆଖିକୁ ଭଲ ଦେଖା ନ ଯିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଚାଲିବା- କ୍ରି. ଚାଲୁଣୀରେ ଛାଣି କୌଣସି ବସ୍ତୁର ସୂକ୍ଷ୍ମାଂଶ ଓ ଚୋପା ଅଲଗା କରିବା ।
ଚାଲୁ- ବିଂ. ୧. ସାଧାରଣରେ ସୁପ୍ରଚଳିତ । ୨. ଚତୁର (ମଂଦ ଅର୍ଥ ଜ୍ଞାପକ) ।
ଚାସ୍‌ନି- ବି. ସିରା, ରସଗୋଲା ଇତ୍ୟାଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ ଚିନି ମିଶା ପାଣି ।
ଚାହା- ବି. ଚା ପତ୍ର, ଗୁଂଡ, ପାନୀୟ ।
ଚାହାଣ୍- ବିଂ. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବ ବିଶିଷ୍ଟ ।
ଦୃ : ବଛା ବଡ଼େ ଚାହାଣ୍ ଅଛେ ।
ଚାହାନା- ବି. ପ୍ରୟୋଜନ, ଆବଶ୍ୟକତା ।
ଚାହାନି- ବି. ଚାହାଣି ।
ଚାହାଁର୍- ବି. 'ଚାର୍' ଦେଖ ।
ଚାହାଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନଧିକାର ଭାବେ ହାତ ଲଗାଇବା, ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଛୁଇଁଦେବା ।
ଚିଅଁ- ବି. ପକ୍ଷୀ ଶାବକ ।
ଚିଆଁ- ବି. କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆ । ବିଂ. ଅତି ସାନ, ଛୋଟ, ଅଳ୍ପବୟସ୍କ ।
ଚିଆବା- କ୍ରି. ବ୍ୟଥା ହେବା, କଷ୍ଟ ହେବା ।
ଚିଇରା- ବି. ଚୁଡ଼ା ।

ଚିଉର୍‌- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।
ଚିଏର୍ କାଁଡ଼୍‌- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ତୀର ।
ଚିକ୍‌ଚାଁଟି- ବି. ଝଂଦାଠାରୁ ସାନ ପିଂପୁଡ଼ି ବିଶେଷ ।
ଚିକ୍‌ଚିକାବା- କ୍ରି. ଚକ୍ ଚକ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିବା ।
ଚିକ୍‌ଟି ଜଡ଼ା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଜଡ଼ା ।
ଚିକନ୍‌- ବି. ତେଲ । ବିଂ. ଚିକ୍‌କଣ ।
ଚିକନ୍‌କଲା- ବିଂ. ଲାବଣ୍ୟଯୁକ୍ତ କଳା ରଂଗ ।
ଚିକନ୍‌ଚଟୁ- ବିଂ. ଫଂପା ଆଦ୍‌ତା ବା ଠାଣି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଚିକନ୍‌ଟୁଆଁ- ବିଂ. ସ୍ପର୍ଶକାତର ।
ଚିକ୍‌ନା- ବି. ଲହୁଣି ।
ଚିକ୍‌ନାବା- କ୍ରି. ଚିକ୍‌କଣ କରିବା, ଖୋସାମତ କରିବା ।
ଚିକ୍‌ନି ବିର୍‌ହି- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ବିରି ।
ଚିକସ୍‌- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ ଚିକ୍‌କଣ, ମସୃଣ ।
ଚିକ୍‌ସା- ବି. ୧. ନବଜାତ ଶିଶୁ ଦେହରେ ମଖାଯିବା ଲେପ । ୨. ଚିକିସା ।
ଚିକା- ବିଂ. ତେଲିଆ, ଚିଟ ଲାଗିଥିବା । ଦୃ : ମୁର୍‌ଲାର ଖୋଲ୍ ଚିକା ହେଇଛେ ।
ଚିକିର୍‌ପୋ- ଅଂ. ବାପୁଡ଼ା, ବିଚରା ଅର୍ଥ ଦ୍ୟୋତକ ସ୍ନେହମିଶା ଗାଳି ।
ଚିକ୍କି- ବିଂ. କୃପଣ ।
ଚିକ୍କୁ- ବିଂ. କୃପଣ ।
ଚିଖଲ୍‌- ବିଂ. ପିଚ୍ଛିଳ, ପତଳା କାଦୁଅ ।
ଚିଂଗ୍‌ରା- ବି. ବଡ଼ ଚିଂଗୁଡ଼ି ।
ଚିଂଗ୍‌ରି- ବି. ସାନ ଚିଂଗୁଡ଼ି ।
ଚିଂଗ୍‌ରିଚୁପା- ବି. ୧. ପାଦ ଆଂଗୁଠିର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ । ୨. ଧାନ ବିଶେଷ ।
ଚିଂଗେର୍ ଧାନ୍‌- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଧାନ ।
ଚିଚିଣା- ବି. ଛଚିଂଦା, ସର୍ପାକୃତି ଖାଦ୍ୟ ଲତା ଫଳ ବିଶେଷ ।
ଚିଟ୍‌କା- ବି. ଚକଟା ।
ଚିଟ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଚକଟିବା ।
ଚିଟ୍‌ପୁଟ୍‌- ବି. ସୋର ଶବ୍ଦ ।
ଚିଠାବା- କ୍ରି. ଚିଟ ଅନୁଭବ କରିବା ।
ଚିଠିଆ- ବିଂ. ତେଲ ଚିକିଟା ।
ଚିଡ଼ି- ବି. ବଡ଼ ଟୋକେଇ ।
ଚିଡ଼ିଆ- ବି. ଚିଡ଼ିତନ୍, ତାସ ଖେଳର ତ୍ରିଗୋଲକ ଓ ପୁଚ୍ଛ ବିଶିଷ୍ଟ କଳା ରଂଗ ।
ଚିଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଯେ ଚିଡ଼େ ବା ରାଗେ ।
ଚିତ୍‌- ବି. ଚିଉ ।
ଚିତ୍‌ରା- ବି. ତିନି ଝିଅ ପରେ ଜନ୍ମିତ ପୁଅ ବା ତିନି ପୁଅ ପରେ ଜନ୍ମିତ ଝିଅ ।
ଚିତ୍‌ରା କାବ୍‌ରା- ବିଂ. ଛାପିଛାପିକିଆ, ତିଳ ତଂଡୁଳିତ ।
ଚିତ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଚିତ୍ରଣ କରିବା, ରଂଗ କରିବା ।
ଚିଥଲ୍‌- ବି. ମୃଗଜାତୀୟ ପଶୁ ବିଶେଷ ।
ଚିଧୁଲ୍‌- ବି. ମଧ୍ୟମ ଆକାରର ଉକୁଣି ।
ଚିନ୍‌ମିନି- ବି. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।
ଚିନ୍‌ହାଁ- ବି. ଚିହ୍ନ, ସଂକେତ, ସ୍ମରଣିକା ।
ଚିନ୍‌ହାର୍‌- ବିଂ. ପରିଚିତ, ଜଣାଶୁଣା ।
ଚିନ୍‌ହାରି- ବି. ଚିହ୍ନି ପାରିବା ଲୋକ ।
ଚିନା- ବି. ସରୁ ଧାନ ବିଶେଷ ।
ଚିନି ଆଂଗ୍‌ଠି- ବି. ହାତର ସବୁଠୁ ସାନ ଆଂଗୁଠି ।
ଚିପ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଚିପିବା ।
ଚିପ୍‌ଚିପ୍‌- ବିଂ. ଅଠାଳିଆ, ତେଲିଆ ।
ଚିପ୍‌ଟି- ବି. ପତ୍ର ବା କାଗଜରେ ଗୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା କୌଣସି ବସ୍ତୁ, ଛୋଟ ପୁଡ଼ିଆ ।

ଚିପ୍‌ଡ଼ା/ଢା- ବି. ଆଖିର ଲେଂଦରା, ଆଖିର ମଳ ।

ଚିପ୍‌ନା- ବି. ଇଂ. କ୍ଲିପ୍ ।

ଚିପା- ବି. ବଳଦର ମୁଷ୍କଛେଦନ । ବିଂ. ଚାପଦ୍ୱାରା ସଂକୁଚିତ ।

ଚିପୁ- ବିଂ. କୃପଣ ।

ଚିପୋ- ବି. ସ୍ନେହମିଶ୍ରିତ ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ଚିମ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଚିମୁଟିବା ।

ଚିମ୍‌ଟା/ଠା- ବି. ଚିମୁଟା, ସଂଡୁଆସି ।

ଚିମ୍‌ନି- ବି. ଡିବିରି, ବତି, ଧୂମ ନିଷ୍କାସକ ନଳ ।

ଚିମ୍‌ନିଭାଟି- ବି. ଧୂମ ନିଷ୍କାସକ ନଳଯୁକ୍ତ ଇଟାପୋଡ଼ା କ୍ଷେତ୍ର ।

ଚିର୍‌କାହଗା- ବି. ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ତରଳ ମଳ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଚିର୍‌କି ପକାବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ ଡରିଯିବା ।

ଚିର୍‌କିବା- କ୍ରି. ୧. ଅତି ଅଳ୍ପ ମାତ୍ରାରେ ଜଳୀୟ ମଳ ତ୍ୟାଗ କରିବା । ୨. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ କ୍ରୋଧିତ ହେବା ।

ଚିର୍‌କୁ- ବିଂ. ୧. ଭୟାଳୁ । ୨. ଅଜାଣତରେ ଯାହାର ତରଳ ମଳ ବାହାରି ପଡ଼େ ।

ଚିର୍‌କୁଟ୍- ବି. ଚିରା କାଗଜ ବା କନା । ବିଂ. ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭୂତ ।

ଚିର୍‌ମୁନ୍ଦ୍‌ରି- ବି. ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ବର ପକ୍ଷର ଲୋକଂକ ଦ୍ୱାରା କନ୍ୟା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଓ ଅଭିମଂତ୍ରିତ ବସ୍ତ୍ର ଓ ଅଳଂକାରାଦି କନ୍ୟାଘରକୁ ପଠାଯିବା ପ୍ରଥା ।

ଚିର୍‌ମେଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଚମ ଉକୁଣି । ବିଂ. ଯେ ସର୍ବଦା ଲାଖି ରହେ ।

ଚିର୍‌ହା- ବିଂ. ଚିରି ଯାଇଥିବା ।

ଚିରା- ବି. ୧. ଚୁଡ଼ା । ୨. ପ୍ରଥମ ବାର ଭୂମି କର୍ଷଣ ।

ଚିରାଗୁନ୍- ବି. ଗର୍ଭିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ହେଉଥିବା ପ୍ରେତ (ଲୋକ ବିଶ୍ୱାସ) ।

ଚିରିଲିଆ- ବି. ହୁଡୁଂବ ।

ଚିରୋଂଜି- ବି. ଚାର ମଂଜି ।

ଚିଲ୍‌କି ଦେବା- 'ମିଲ୍‌କି ଦେବା' ଦେଖ ।

ଚିଲ୍‌ବିଲ୍- ବି. ସଲସଲ ଭାବ ।

ଚିଲ୍ଲର୍- ବି. ୧. ରେଜା ପଇସା, ଖୁଚୁରା, ଛିଟିଆ । ୨. ସଂତାନାଦି, ଶିଶୁଗଣ ।

ଚିଲ୍ଲାଚିଲ୍ଲି- ବି. ପାଟିତୁଂଡ, ରଡ଼ି, ଚିତ୍କାର ।

ଚିହିଁକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅସଂଭାଳ ଚିତ୍କାର ଓ କ୍ରଂଦନ କରିବା ।

ଚୁଆଁ- ବି. କୂପ ।

ଚୁଆଭାତ୍- ବିଂ. ପେଯ ଗଳା ହୋଇ ନଥିବା ଭାତ ।

ଚୁଆଁସାଲ୍- ବି. କୂପ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ, କୂପକୁ ଘେରିଥିବା ଜାଗା ।

ଚୁଇନି- ବି. ମନୁଷ୍ୟ ଶୋଇଥିଲା ବେଳେ ରକ୍ତ ଶୋଷୁଥିବା ଡାହାଣୀ ବିଶେଷ (ଲୋକ ବିଶ୍ୱାସ) ।

ଚୁଇଲ୍- ବି. ଚୁଲି ।

ଚୁଇଲି- ବି. ଖୋସାମତ, ଚାଟୁବାକ୍ୟ ।

ଚୁଉନା- ବି. ଶିଶୁମାନଂକର ଚୁଚୁମା ।

ଚୂକ୍- ବି. ଭ୍ରାଂତି ।

ଚୂକ୍‌ଚୂକିଆ- ବିଂ. ଆଗବୋଲା, ନିରର୍ଥକ ବା ପଚରା ନ ହେଉଣୁ କଥା କହିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଚୂକ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିବା, ବଂଚିତ ହେବା । ୨. ଚ୍ୟୁତ ହେବା, ନ୍ୟୂନ ହେବା ।

ଚୁକ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଏଠା କଥା ସେଠି କହି କଳି ଲଗାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଚୁକା- ବିଂ. ଡକୋ । ବିଂ. ଲିଂଗଚୋଷଣକାରୀ (ଗାଳି) ।

ଚୁକାବା- କ୍ରି. ସଂପୂର୍ଣ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

ଚୁକିବା- 'ଚୁକ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଚୁକିଜିବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅସଫଳ ହେବା ।

ଚୁକୁ- ବି. ଲିଂଗଚୋଷଣକାରୀ (ଗାଳି) ।

ଚୁଖା- ବିଂ. ସଙ୍କୋଚ ।

ଚୁଖି ଖଇର୍- ବି. ପରିଷ୍କାର ଖଇର ।

ଚୁଗୁଡ଼ା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଛତୁ ।

ଚୁଚୁ- ବି. ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା ।

ଚୁଚ୍ଛା- ବିଂ. ତୁଚ୍ଛା, ମୂଲ୍ୟହୀନ ।

ଚୁଟ୍‌କରି- ବିଂ. କ୍ଷିପ୍ର ଓ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ (କୌଣସି କଥା ସଂକ୍ଷେପରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା) ।

ଚୁଟ୍‌କା/କି- ବି. ୧. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପାଦ ଆଂଗୁଠିରେ ପିଂଧିବା ରୁପାମୁଦି । ୨. ମଧ୍ୟମା ଓ ବୁଢ଼ା ଆଂଗୁଠି ଘର୍ଷଣ ଜାତ ଶବ୍ଦ ।

ଚୁଟ୍‌କିପୁଟା- ବି. ୧. ବୁଢ଼ା ଆଂଗୁଠିର ଅଗ୍ରଭାଗକୁ ମଧ୍ୟମା ବା ବିଶି ଆଂଗୁଠିର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଘଷି ଶବ୍ଦ ଜାତ କରିବା । ୨. ସାମାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଚୁଟ୍‌କି ବଟମ୍- ବି. ଚାପିଦେଲେ ଲାଖି ଯାଉଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ବୋତାମ, ଟିପା ବୋତାମ ।

ଚୁଟ୍‌ଚୁଟା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ନିପାଣିଆ ରଂଧନ (ବିଲାତି ବାଇଗଣ, ଲଂକା, କଟା ପିଆଜ ଇତ୍ୟାଦି ସଂଯୋଗରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବ୍ୟଂଜନ ବିଶେଷ) ।

ଚୁଟ୍‌ଚୁଟି- ବି. 'ଚୁଟ୍‌ଚୁଟା' ଦେଖ ।

ଚୁଟ୍‌ପୁଟ୍- ବି. ଟୁଟୁକା ।

ଚୁଁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଛିଦ୍ରରୋଧ କରିବା । ୨. ଏଠା କଥା ସେଠି କହିବା ।

ଚୁଁଟ୍‌ରା- ବିଂ. ଚୁଗୁଲିଆ, ଏଠା କଥା ସେଠି ଯାଇ କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୁଁଟ୍‌ରି) ।

ଚୁଁଟା- ବି. ବୋତଲ, ସିସି ଇତ୍ୟାଦିର ଠିପି ।

ଚୁଟି- ବି. ଚୁଟି, ମୁଂଡଶିଖା ।

ଚୁଟିବା- କ୍ରି. 'ଚୁଁଟ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଚୁଡ଼ିଆ- ବି. 'ଚିଡ଼ିଆ' ଦେଖ ।

ଚୁତ୍- ବି. ଯୋନି ।

ଚୁତର୍- ବି. ପିଚା ।

ଚୁତ୍‌ରି- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ ମୈଥୁନାସକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ (ଗାଳି) ।

ଚୁତଲ୍- 'ଚୁତର୍' ଦେଖ ।

ଚୁତା- ବି. ୧. ଛୋଟ ହାତୁଡ଼ି । ୨. ଗୋବର ମେଂଟା ।

ଚୁତିଆ- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ ମୈଥୁନାସକ୍ତ ପୁରୁଷ (ଗାଳି) ।

ଚୁଦ୍‌ବା- କ୍ରି. 'ଚୁଦିବା' ଦେଖ ।

ଚୁଦ୍‌ରି- 'ଚୁତ୍‌ରି' ଦେଖ ।

ଚୁଦାଚୁଦି- ବି. ଯୌନ ସଂଭୋଗ ।

ଚୁଦିବା- କ୍ରି. ଯୌନ ସଂଭୋଗ କରିବା ।

ଚୁନ୍‌ଚୁନା- ବିଂ. ଚୂର୍ଣ ବିଚୂର୍ଣ ।

ଚୁନ୍‌ଠି- ବି. ଚୂନ ପାତ୍ର, ଚୂନ ଆଧାର ।

ଚୂନା- ବି. ଚାଉଳ ଗୁଂଡ, ଚୂର୍ଣ ।

ଚୂନାକେଲା- ବି. ଚୂନାକୁ ଛାଣିବା ଚାଲୁଣୀ ବିଶେଷ ।

ଚୁନିଆ- ବିଂ. କେବଳ ଚୂନ ଲଗା ହୋଇଥିବା, ଅଖଇରିଆ (ପାନ) ।
ଚୁନେଇବା- କ୍ରି. ଚୂନ ଲଗାଇବା ।
ଚୁଂଦି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନଂକର ମୁଂଡର କେଶ ।
ଚୁଂଦିବା- କ୍ରି. ଦୁଇ ଗଡ଼ କରି କାଟିବା, ଛେଦନ କରିବା ।
ଚୁପ୍‌ରା- ବି. ପରନିଂଦା, ଚୁଗୁଲି ।
ଚୁପ୍‌ରା କୁର୍‌ବା- କ୍ରି. ପରନିଂଦା କରିବା ।
ଚୁପ୍‌ରାକୁଗା- ବି. ପରନିଂଦା କାର୍ଯ୍ୟ ।
ଚୁପ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ୧. ଚୁଷିବା, ୨. ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ହାତ ଲଗାଇବା ।
ଚୁପା- ବି. ଚୋପା, ଖୋଳପା ।
ଚୁପିବା- କ୍ରି. ଟିକିଟିକି କରି କାଟିବା ଓ ଠେସିବା, କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ ରସ କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ତହିଁର ଛୋଟ ଖଂଡକୁ ଠେସିବା ।
ଚୁପେ- ବିଂ. ଟିକିଏ ପରିମାଣ ।
ଚୁବ୍‌ଲାହବ୍‌ଲା- ବି. ହାତ ଦ୍ୱାରା ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ଘଂଟା ଚକଟା କରିବା ।
ଚୁବ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଢାଳ, ଗିଲାସ ପ୍ରଭୃତି ଜଳ ପାତ୍ରରେ ହାତ ବୁଡ଼ାଇ ପାଣି ମାରା କରିଦେବା ।
ଚୁମା- ବି. ଚୁଂବନ ।
ଚୁର୍‌କି- ବି. ମୁଢ଼ି ଇତ୍ୟାଦି ମାପିବା ପାଇଁ ପୋଲା ବାଉଁଶ ଖଂଡ (ଏକ ପାଖରେ ଗଂଠି ଥାଏ, ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ମୁହଁ) ।
ଚୁର୍‌କୁଟ୍- ବିଂ. ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭୂତ, ଗୁଂଡ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟଂତ କୁଟା ହୋଇଥିବା ।
ଚୁର୍‌ଚୁରିଜିବା- କ୍ରି. ଅସହ୍ୟ ଶାରୀରିକ କଷ୍ଟ ହେବା, ଓଜନିଆ ଜିନିଷ ଦେହରେ ପଡ଼ିଲେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର କଷ୍ଟ ହୁଏ ।
ଚୁର୍‌ଭାକ୍‌ବା- କ୍ରି. ପ୍ରତିଦ୍ୱଂଦ୍ୱୀକୁ ଲଢ଼େଇ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରିବା ।
ଚୁରନ୍- ବି. ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ହଜମକାରକ ଔଷଧ ।
ଚୁରନା- ବି. ଶିଶୁମାନଂକର କୃମି ରୋଗ ।
ଚୁରନି- ବି. ଚୋରଣୀ ।
ଚୁରାବା- କ୍ରି. ୧. ଚୋରି କରିବା । ୨. ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରାଇବା ।
ଚୁରି- ବି. ହାତ ପିଂଧା କାଚ ବା ଧାତୁ ବଳୟ ।
ଚୁରିଆ- ବି. ବେଣା ଘାସ ନିର୍ମିତ ମାଛଧରା ଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।
ଚୁରିବା- କ୍ରି. ଶୁଖିଲା ପଦାର୍ଥ ଚକି ବା ଶିଳରେ ପେଷି ଗୁଂଡ କରିବା, ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ।
ଚୁଲ୍‌ଚୁଲ୍- ବି. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବ ।
ଚୁଲ୍‌ଚୁଲିଆ- ବିଂ. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବଯୁକ୍ତ, ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଓ ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି କୌତୂହଳ ବା ଆଗ୍ରହ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୁଲ୍‌ଚୁଲିଏନ୍) ।
ଚୁଲି- ବି. କଠଉର ଚୂଳ ବା ଖୁଂଟି ।
ଚୁସ୍‌ତ୍- ବିଂ. ମଜବୁତ, ଟାଣୁଆ ଶକ୍ତ ।
ଚୁହ୍- ଧ୍ୱ. ଗୋଡ଼ାଇବା ପାଇଁ କୁକୁରକୁ ଦିଆଯିବା ଆଦେଶାତ୍ମକ ଧ୍ୱନି ।
ଚୁହ୍‌କେନ୍- ବି. କୁହୁକିନୀ, ଯେ ରକ୍ତ ଚୁଷେ ।
ଚୁହା- ବି. ଶିଶୁମାନଂକର ଚୁଚୁମା ।
ଚୁହାଡ୍- ବି. ନୀଳକୁଟ ଜାତ (ଗାଳି) ।
ଚୁହାବା- କ୍ରି. ୧. ଶିଶୁର କୃମି ନାଶନ ନିମଂତେ ମଳଦ୍ୱାରରେ ଅଂଡା କେଶର ଓ ହରିଦ୍ରା ଭଳି ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା । ୨. ଚୋଷଣ କରାଇବା ।
ଚୁହିବା- କ୍ରି. ଚୁଷିବା, ଚୁଚୁମିବା ।
ଚୁହୁ- ବି. ଚୋଷଣକାରୀ ।
ଚୁହୁରା- ବି. ପୋଖରୀ ତଳର ଝର ପାଣି ।

ଚେଁ- ବିଂ. ଥଣ୍ଡା, ଶୀତଳ ।
ଚେଁପଟ୍‌ପଟ୍- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ ଶୀତଳ (ବସ୍ତୁ) ।
ଚେଙ୍କାଚେଙ୍କା- ବି. ଶରୀରରେ ଦେଖାଯିବା ଗୋଲାକାର ଦାଗ ।
ଚେଁକାବା- କ୍ରି. ଚିଆଁ ଦେବା, ଉତ୍ତାପର କ୍ଷଣିକ ସ୍ପର୍ଶ ଦେବା ।
ଚେଂଗ୍‌ଚେଂଗା- ବିଂ. ସ୍ୱସ୍ଥ, ସୁଂଦର, ସବଳ ।
ଚେଂଗା- ବିଂ. ପ୍ରସନ୍ନ ।
ଚେଁଚପଟ୍- ବି. କୌଣସି ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦ ।
ଚେଁଚୋ- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।
ଚେଚୋବେରୋ- ବିଂ. ଇତସ୍ତତଃ, ବିକ୍ଷିପ୍ତ, ଅସଜଡ଼ା ।
ଚେଚୋମେଚୋ- ବିଂ. 'ଚେଚୋବେରୋ' ଦେଖ ।
ଚେଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚେଇଁ ରହିବା, ନିଦ୍ରାହୀନ ରହିବା ।
ଚେତାବା- କ୍ରି. ନିଦରୁ ଉଠାଇବା ।
ଚେତିବା- କ୍ରି. 'ଚେଡ୍‌ବା' ଦେଖ ।
ଚେଂଦ୍ରା ଉଡ଼ିଜିବା- କ୍ରି. ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ହୋଇଯିବା ।
ଚେଂଦ୍ରି- ବି. କନା ଖଂଡ ।
ଚେପାବା- କ୍ରି. ମଡ଼ାଇବା, ଓଜନିଆ ଜିନିସ ଚାପି ଦେବା । ଦୃ : କୁକୁର୍‌କେ ମଟର୍ ଚେପାଇ ଦେଲା ।
ଚେପେଇବା- କ୍ରି. 'ଚେପାବା' ଦେଖ ।
ଚେମଡ୍- ବିଂ. ୧. ଚମଡ଼ା ଭଳି ଗୁଣଯୁକ୍ତ, ଯାହା ସହଜରେ ଛିଂଡେନାହିଁ । ୨. ଅକ୍ଳାଂତ ।
ଚେମଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଚମଡ଼ା ଭଳି ନରମ ଓ ଶକ୍ତ ହେବା ।
ଚେମର୍- ବି. 'ଚେମଡ୍' ଦେଖ ।
ଚେମ୍‌ରି- ବି. ଚମର ଉପର ଅଂଶ, ଉପର ଚମ ('ଚମ'ର ଊନତାବୋଧକ ରୂପ) ।
ଚେମ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଟାଣ, ଶକ୍ତ ।
ଚେର୍‌ଆଖିଆ- ବିଂ. ଚାରି ଆଖିଯୁକ୍ତ (ଯେ ଚଷମା ପିଂଧେ) ।
ଚେର୍‌କୁଡୁ- ବି. ଯେ ଚେର କୁଡ଼େ (ଖୋଳେ), ଚେର ମୂଳ ଔଷଧ ଖୋଳି ବାହାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଚେର୍‌ମରଡ଼ି- ବି. ଚେର ହେବା ପରେ ଧାନଗଛ ମରିଯିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଚେର୍‌ମେଟେଇଜିବା- କ୍ରି. ଫଳ ଆଦି ଶୁଖି ରସଶୂନ୍ୟ ଓ ସଂକୁଚିତ ହେବା ।
ଚେର୍‌ସାଗ୍- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।
ଚେରୁ- ବିଂ. ଚେରମୟ, ତଂତୁମୟ ।
ଚେରୁଆ- 'ଚେରୁ' ଦେଖ ।
ଚେରେ- ବି. ଚଢ଼େଇ, ପକ୍ଷୀ ।
ଚେରେଗୁଡ଼ା- ବି. ନୀଡ଼ ।
ଚେରେ ଚିର୍‌ଗୁନ୍- ବି. ଚଢ଼େଇ ଚିରଗୁଣୀ ।
ଚେରେଲୁକେନ୍- ବିଂ. ଧାନ ଗଛର ଉଚ୍ଚତା ସୂଚକ, ଯେତେ ଉଚ୍ଚତା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଧାନଗଛ ସଂଧିରେ 'ଚେରେ' ଲୁଚି ରହିପାରେ, ସେତିକି ଉଚ୍ଚତା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ଅବସ୍ଥା ।
ଚେରେସ୍‌ଟ- ବି. ଆଚରଣ, ବ୍ୟବହାର, ରୀତି, ଢଂଗ ।
ଚେଲ୍- ବି. ଶର, ତୀର, ଚାଳ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ତାଟି ।
ଚେଲ୍‌କା- ବି. ବାଡ଼ ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ ତିଆରି ଚାଳ ବା ତାଟି ।
ଚେଲ୍ ଚେଲ୍- ଅଂ. ଯା ଯା ।

ଟେଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ପଳାଇବା, ଯିବା ।

ଟୋକ୍- ବି. ଚାତକ ପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ଦାଢ଼ଯୁକ୍ତ ।

ଟୋକ୍‌ନି- 'ଟକ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ଟୋଖା- ବିଂ. ମନୋଜ୍ଞ, ତେଜୋମୟ, ଫୂର୍ତ୍ତିବାନ୍, ବେଗଗାମୀ, ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ।

ଟୋଠା- ବି. ନୀଚ ପ୍ରକୃତିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି (ଗାଳି) ।

ଟୋଡେକ୍- ବିଂ. ମେଂଟାଏ ପରିମାଣ ।

ଟୋଦାଇବା- କ୍ରି. ୧. ଦେଖେଇ ହେବା । ଦୃ : ସଲା, ସର୍‌ପଁର୍ ଟୋଦାଉଛେ, କାମ୍ ବେଲ୍‌କେ କିଛି ନାଇଁ । ୨. ରତିକ୍ରିୟାରେ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ସହଯୋଗୀ ହେବା ।

ଟୋପ୍- ବି. ବରଗଛର ରସ, ଅଠା । ଅଂ. ଟୁପ୍ ।

ଟୋପକ୍- ବି. ଅଠାଳିଆ କାଂଡ ବା ଶର ।

ଟୋପ୍‌କାଁଡ଼ିଆ- ବି. ଅଠାକାଠି, ଅଠାକାଂଡିଆ, ବରଗଛର କ୍ଷୀର ଲଗା ଖଡ଼ିକା ।

ଟୋପ୍‌ଟୋପା- ବିଂ. ଅଧା ଛେଚା ହୋଇଥିବା ।

ଟୋପ୍‌ରା- ବି. ଅଳିଆ ।

ଟୋବ୍‌ଲିବା- 'ଟୁବ୍‌ଲିବା' ଦେଖ ।

ଟୋର୍‌ଚୁହାଡ୍- ବି. ଚୋର ଓ ସେ ଶ୍ରେଣୀର ଅପହରଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି (ଗାଳି) ।

ଟୋରେନ୍- ବି. ଚାଉଳ 'ପୁଡ଼ା'କୁ ନ ଫିଟାଇ ତହିଁରୁ ଚାଉଳ କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ ନଳ ତିଆରି ଗୋଜିଆ ଉପକରଣ ବିଶେଷ । (ଏହାକୁ ପୁଡ଼ା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇଲେ, ଚାଉଳ ବାହାରି ଆସେ, ଅଥଚ 'ପୁଡ଼ା'ରେ ଚିହ୍ନ ରହେନାହିଁ) ।

ଟୋହକେନ୍- ବି. 'ଟୁହକେନ୍' ଦେଖ ।

ଟୋହାଡ୍- ବି. 'ଟୁହାଡ୍' ଦେଖ ।

ଟୋହୋ- ଧ୍ୱ. କୁକୁରକୁ ଘଉଡ଼ିବା ଧ୍ୱନି ।

ଛ

ଛଅର୍- ବି. କ୍ଷୌର, କେଶ ମୁଂଡନ ।

ଛଏର୍- ବି. ଛାଇ, ଛାୟା ।

ଛକ୍‌ଲେଇ ଦେବା- 'ଛକାଲି ଦେବା' ଦେଖ ।

ଛକା- ବି. ୧. ଭୂଇଁରେ ଗାର ଟାଣି ଅଥବା ପାଲି ପକାଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟକ ଘର ବା ଛକ ମଧ୍ୟରେ ଖେଳା ଯାଉଥିବା ସତରଂଜ ଭଳିଆ ଖେଳ ବିଶେଷ । ୨. ତାସ୍ ପୁଡ଼ାର 'ଛଅ' ।

ଛକାଲି ଦେବା- କ୍ରି. କତଲ କରିଦେବା, ହାଣି ଦେବା ।

ଛଖଁଡ଼ି- ବିଂ. କାଂଡଜ୍ଞାନହୀନ, ଜଡ଼ ପିଂଡ, ମରଣଯୋଗ୍ୟ (ଗାଳି) ।

ଛଁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଶୌଚ କରିବା ।

ଛଁଟର୍‌ବା- କ୍ରି. ସଂଚରିବା । ଦୃ : ଟୁକେଲର୍ ଗରଭ୍ ଛଁଟ୍‌ରିଛେ ।

ଛଁଟା- ବି. ୧. ପୁଡ଼ା ବାଂଧିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସବାଇ ବା ପନାସି ଘାସର ମୋଟା ଦଉଡ଼ି । ୨. ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଂକୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ଔପଚାରିକ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ, ସଂଟା ।

ଛଁଟାବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟକୁ ଶୌଚ କରାଇବା ।

ଛଁଟିଆ- ବି. ସାନ କଂସା ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଛଁଟି କରି ରଖ୍‌ବା- କ୍ରି. ସଂଚୟ କରି ରଖିବା, ସାଇତିବା ।

ଛଁଟିବା- 'ଛଁଟ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଛଟ୍‌କା- ବି. ଢଗ ।

ଛଟ୍‌କିବା- କ୍ରି. ହାତପାଦ ଆଦି ଅବୟବ ଛାଟିବା, ହଠାତ୍ ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ପଡ଼ିବା, ଖସିଯିବା ।

ଛଟ୍‌ଛଟିକିବା- କ୍ରି. ଯଂତ୍ରଣା ଯୋଗୁଁ ଛଟପଟ ହେବା ।

ଛଟୋ- ବି. ପୋଢ଼ ।

ଛଟିଆ- ବିଂ. ଢିପ (ଜମି) ।

ଛଟେଇ- ବି. ବାଉଁଶ ତାଟି ।

ଛଡ଼ା- ବି. ଅପ୍ରସୂତା ଗାଈ ।

ଛଡ଼ାଇବା- କ୍ରି. କେଶ ଧୋଇ ସଫା କରିବା ।

ଛଡ଼ି- ବି. ଭଂଗି ।

ଛତ୍- ବି. ପକ୍କା ଘରର ଛାତ ।

ଛତ୍‌ନାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଜିନିସରେ ପିଂପି ଲାଗିବା ।

ଛତର୍- ବି. ଦୁର୍ଗାଂକର ଛତ୍ର ଆଣି ପୂଜା କରିବା ନିମଂତେ ଆୟୋଜିତ ଲୋକଉତ୍ସବ ।

ଛତର୍ ମୁଦି- ବି. ରୁପା ନିର୍ମିତ ଛତ୍ରାକାର ହାତ ମୁଦି ।

ଛତ୍‌ରି- ବି. ବର୍ଷାରୁ ମୁଂଡକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ ତାଳପତ୍ର ନିର୍ମିତ ବଡ଼, ଗୋଲାକାର ଟୋପି ବିଶେଷ, ବେଂଟ ଲାଗି ନ ଥିବା ଛତା ।

ଛତା ଆଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ।

ଛତା କର୍‌ବା- କ୍ରି. ହାଂଡି ମାରା କରିବା ।

ଛତା ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଖୋସାମତ କରିବା ।

ଛତା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଯାନ ଓଲଟି ପଡ଼ିବା ।

ଛତାହରା- ବି. ଛତା ମରାମତ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଛତା ହେବା- କ୍ରି. ଫାଟିବା ଯୋଗୁଁ ହାଂଡି ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ହେବା ।

ଛତି- ବି. ୧. ଛତୁ । ୨. ଛତ୍ର ।

ଛତୁର୍- ବି. ବେଂଟ ନ ଥିବା ବାଉଁଶ ଓ ତାଳପତ୍ର ନିର୍ମିତ ଛତା ।

ଛଦାମ୍- ବି. ପୂର୍ବେ ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ପଇସାର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ, ଅତି ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ । (ପୂର୍ବେ ୬୪ ପଇସାରେ ଏକ ଟଂକା ହେଉଥିଲା) ।

ଛନ୍- ବି. ୧. କ୍ଷଣ । ୨. ଝୋଟ । ୩. ବର୍ତମାନ କାଳ ବହୁବଚନ ବା ସମ୍ମାନାତ୍ମକ 'ଛଂତି' (ଆସୁଛନ୍=ଆସୁଛଂତି, ବସିଛନ୍ = ବସିଛଂତି) ।

ଛନ୍‌କି- ବିଂ. ଅତି ଅସ୍ଥିର, ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବଯୁକ୍ତ ।

ଛନ୍‌କିବା- କ୍ରି. କୁଲାରେ ଚୂନା ପାଛୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ।

ଛନ୍‌କେ- ଅଂ. କ୍ଷଣକେ, ହଠାତ୍ ।

ଛନ୍‌ଛନ୍‌କେ- ବିଂ. ବାରଂବାର, ଅଳ୍ପ ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ । ଦୃ : ଖଗମାସେଁ ଛନ୍‌ଛନ୍‌କେ ସୋସ୍ କର୍‌ସି ।

ଛନ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ପିଚ୍ଛିଳ ସ୍ଥାନରେ ଖସିବା ।

ଛନ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. 'ଛନ୍‌ଡ଼ିବା' ଦେଖ ।

ଛନା- ବି. ଯେଉଁ ଉପକରଣ ସାହାଯ୍ୟରେ ଛଣାଯାଏ । ଦୃ : ଚାହା ଛନା ।

ଛନେ- ବିଂ. କ୍ଷଣେ ।

ଛନେକ୍- କ୍ରି. 'ଛନେ' ଦେଖ ।

ଛଂଦକ୍‌ଛଂଦା- ବି. ଗୋଳକଧନ୍ଦା ।

ଛଂଦ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଗୋଡ଼ରେ ଗୋଡ଼ କିଂବା ରଶି, ଦଉଡ଼ି ଆଦି ଛଂଦିବା ।

ଛପଲ୍‌ଛାପଲ୍- ଧ୍ୱ. ଅଳ୍ପ ପାଣିରେ ଚାଲିଲା ବେଳେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଧ୍ୱନି ।

ଛପ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ସମତଳ ଭୂମିରେ ପଡ଼ି ସବୁଆଡ଼େ ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବା ।

ଛପା- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆ ନିର୍ମିତ ପଟି ।

ଛବିଲା- ବି. ମସଲା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଛମ୍‌ଡ଼ା- ବି. ଛୋଟ ବାଉଁଶ, ବାଉଁଶ ପାତିଆ ଓ ନଡ଼ା ନିର୍ମିତ କାମଚଳା ଗୃହ ଆଚ୍ଛାଦନ, ଛାମୁଂଡିଆ ।

ଛର୍- ବି. କ୍ଷୌର ।

ଛର୍‌ଭଦର୍- ବି. କ୍ଷୌର କର୍ମାଦି । (ମୁଂଡବାଳ କାଟିବାକୁ 'ଛର୍' ଓ ନିଶ ଦାଢ଼ି କାଟିବାକୁ 'ଭଦର୍' କହଂତି) ।

ଛର୍‌ରା- ବି. ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇଥିବା ସ୍ୱାମୀ (ପୁରୁଷ) ।

ଛରା- ବି. ୧. ଖଟ ଖୁରା । ୨. ଦାଂଡରେ ଗୋବର ପାଣି ଛିଟା ଦେବା ।

ଛରାବା- କ୍ରି. ଚାଉଳକୁ ଅଧିକ ସଫା କରିବା ପାଇଁ ପୁନର୍ବାର କୁଟାଇବା ।

ଛରିବା- କ୍ରି. ଉପର୍ଯୁକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିଜେ କୁଟିବା ।

ଛଲ୍‌କା- ବି. ଜଳ ଲହରୀ, ତରଂଗ ।

ଛଲ୍‌କିବା- ଉଚ୍ଛୁଳିବା, ଚହଲିବା, ଛିଡ଼ିକିବା ।

ଛଲା- ବି. ଗୋଟିଏ କାଉଁରିଆ କାଠିରୁ ବାହାରିବା ପରେ ପରିମାଣ ।

ଛଲାବା- କ୍ରି. (ଗଛରୁ) ଛେଲି ଛଡ଼ାଇବା ।

ଛଲେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ମୃତ ଜଂତୁର ଛାଲ ବାହାର କରିବା ।

ଛଲୋ- ବି. ପୁରୁଷର ଯୌନାଂଗ ।

ଛାଇବା- କ୍ରି. ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା, ଘରର ଛାତରେ ନଡ଼ା ବା ଖପର ପକାଇ ଘୋଡ଼ାଇବା ।

ଛାଏ- ବି. ଛାଇ, ଛାୟା ।

ଛାଏନ୍- ବି. ଚାଳ ଛାତର ଉପର ଭାଗ, ଛାଉଣି ।

ଛାଏ ଲେହେଁଟା- ବିଂ. ଛାଇ ଲେଉଟା (ଅପରାହ୍ଣ) ବେଳ ।

ଛାକ୍- ବି. ଢୋକ ।

ଛାକେ- ବିଂ. ଢୋକେ, ସୁଡୁକେ, ଟିକିଏ ।

ଛାଂଗ୍‌ଚି- ବି. ଢାଂକୁଣୀଯୁକ୍ତ ଛୋଟ 'ଟୁପ୍‌ଲି' ।

ଛାଁଚ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚାଂଛିବା, ଛେଲିବା ।

ଛାଁଚେନ୍- ବି. ଚାଂଛିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଅସ୍ତ୍ର ।

ଛାଟ୍- ବିଂ. ସିଧା, ସରଳ ।

ଛାଟ୍‌ଖଂବା- ବି. ଘର ତିଆରିରେ ବ୍ୟବହୃତ ସିଧା ସଳଖ ଖଂବ ।

ଛାଟ୍‌ଖୁମ୍- 'ଛାଟ୍‌ଖଂବା' ଦେଖ ।

ଛାଟି- ବି. ଲଂବା ଦଉଡ଼ି ।

ଛାଟିବା- କ୍ରି. ବାଛିବା, ଭଲ ମଂଦ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଲଗା କରିବା ।

ଛାଟେଛୋଟ୍- ବିଂ. ସିଧା ସଳଖ । ଦୃ : ଇ ଗାଁନୁ ସେ ଗାଁକେ ଛାଟେଛୋଟ୍ ବାଟ୍ ପଡ଼ିଛେ ।

ଛାଡ୍‌ଛୋଡ୍- ବି. ଭୁଲ୍ କ୍ରମେ କିଛି ଛାଡ଼ି ହୋଇଯିବା ।

ଛାଡ୍‌ରି- ବିଂ. ଛାଡ଼ପତ୍ର ପାଇଥିବା ପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ । ଦୃ : ଛାଡ୍‌ରି ମାଏଝି ବାପର୍ ବଏରି ।

ଛାତେ- ବିଂ. ଛାତି ପର୍ଯଂତ । ଦୃ : ଛାତେ ପାନିଁ ଗାଧୁଛେ ।

ଛାନ୍‌ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଛାଣି ଆଣିଲା ଭଳି ଖୋଜିବା ।

ଛାନି- ବି. ଚାଳ ଛାତର ଉପର ଭାଗ ।

ଛାନିପିରଡ଼ା- ବି. ଚାଳ ଛାତ ।

ଛାଂଦି ହେବା- କ୍ରି. ଛନ୍ଦି ହୋଇ ପଡ଼ିଯିବା ବା ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କରିବା ।

ଛାପ୍‌କିବା- କ୍ରି. ପାପୁଲି ଦ୍ୱାରା ଘୋଡ଼ାଇ ଚାପି ଧରିବା । ଦୃ : ବେଂଗ୍ ଡେଗୁଥିଲା ବେଲେ ମୁଇଁ ଛାପ୍‌କି ଧର୍‌ଲିଁ ।

ଛାପ୍‌ବା- କ୍ରି. ବୋଳିବା, ଲେପିବା, ମଡ଼ାଇବା, ଛାପିବା ।

ଛାପର୍- ବି. ପୋଢ଼, ମଇଁଷି ଗାଧୁଆ ପଂକ, ପାଣିଥିବା ଗାଡ଼ୁଆ ଜାଗା ।

ଛାପା- ବି. ଛବି, ମୁଦ୍ରିତ ଚିତ୍ର ।

ଛାୟ୍ ଛାୟ୍- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ।

ଛାର୍- ବି. ଖାର, କ୍ଷାର ।

ଛାର୍‌ଖାଇ- ବି. ଖାର ଖାଇବା ସ୍ତ୍ରୀ (ଗାଳି) ।

ଛାର୍ ଖାଇଜିବା- କ୍ରି. ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ।

ଛାରରି- 'ଛାଡ୍‌ରି' ଦେଖ ।

ଛାର୍‌ରିକାଗଜ- ବି. ଛାଡ଼ପତ୍ର, ତଲାକ୍‌ନାମା ।

ଛାଲି- ବି. ଚୋପା ।

ଛିଅର୍- ବି. କ୍ଷୌର, ଖିଅର ।

ଛିଅାଁ- ବି. ଅଶୌଚ ।

ଛିଅାଁବା- କ୍ରି. ଛୁଆଁଇବା ।

ଛିଅାଁଚି ହେବା- କ୍ରି. ରଜସ୍ୱଳା ହେବା ।

ଛିଇଁବା- କ୍ରି. ଛୁଇଁବା ।

ଛିକ୍‌ରା- ବିଂ. ମାମୁଲି, ସାମାନ୍ୟ କଥା, ଯେଉଁ କଥାକୁ 'ଛି' କହି ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରେ ।

ଛିଁଗ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଛିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଗଳାଇବା ।

ଛିଁଗ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଛିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଗଳିଯିବା ।

ଛିଁର୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଛିଟିକାଇବା ।

ଛିଁଟା- ବି. ବର୍ଷା ପାଣିର ଛାଟ ।

ଛିଁଟା ପାଏନ୍- ବି. ବର୍ଷା ପାଣିର ଛାଟ, ଛିଂଟଡ଼ା ପାଣି ।

ଛିଁଟାମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ବର୍ଷାର ପାଣି ଛାଟ ମାରିବା ।

ଛିଁଟିର୍‌ବା- କ୍ରି. ଛିଟିକିବା ।

ଛିଛା- ବି. ଅନୁତାପ ।

ଛିଟ୍- ବି. ଛପା ଶାଢ଼ି, ମିଲ୍ ତିଆରି ଲୁଗା ।

ଛିଟ୍‌କିନି- ବି. କିଳିଣୀ ।

ଛିଟ୍‌ନି- ବି. ବାଉଁଶ ଖଡ଼ିକାରେ ତିଆରି ବଡ଼ ଟୋକେଇ (ଧାନ ବୋହିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଛିଟା- ବି. ୧. ଗଂଜେଇ ଟାଣି ସାରିବା ପରେ ଚିଲମରେ ରହିବା ପୋଡ଼ା ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ । ୨. ନିଂଦା, ଦୋଷ ।

ଛିଟା ଦେବା- କ୍ରି. ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ଆଦି ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଛିଟିଆ- ବିଂ. ରେଜା ପଇସା, ଖୁଚୁରା, ଚିଲ୍ଲର ।

ଛିଡ୍‌ଛିଡ଼ି- ବିଂ. ଛିଂଡାଳୀ, ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଛିଡ୍‌ଛିଡ଼ିଆ- ବିଂ. ତରଳ ଓ ଘନ ମିଶ୍ରିତ । ଦୃ : ଛୁଆକେ ଛିଡ୍‌ଛିଡ଼ିଆ ହଗା ହଉଛେ ।

ଛିଡ୍‌ପୁଡ୍- ବି. ନାନା ଛିଦ୍ର କଥା, ଗୁପ୍ତଦୋଷ ।

ଛିଡ୍‌ଲାପୁଡ୍‌ଲା- ବି. କୁତ୍ସା, ପରର ହାନି ଲାଭ ଚର୍ଚ୍ଚା ।

ଛିଡ଼ା- ବି. ମାସିକ ସ୍ରାବ ସମୟରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପିଂଧିବା ରକ୍ତରୋଧିନୀ ବସ୍ତ୍ର । ବିଂ. ଛିଂଡା ।

ଛିଡ଼ାପଟା- ବି. ଛିଂଡା ଲୁଗାପଟା ଆଦି ।

ଛିଡ଼ାପୁଡ଼ା- ବି. 'ଛିଡ୍‌ପୁଡ୍' ଦେଖ ।

ଛିଡ଼େଇପୁଡ଼େଇ ହେବା- କ୍ରି. ଅନୁତପ୍ତ ହେବା, ମନସ୍ତାପ କରିବା ।

ଛିତ୍‌କବା- କ୍ରି. କୌଣସି ତରଳ ବା ଦାନାଦାର ପଦାର୍ଥ ଉପରୁ ତଳେ ପଡ଼ି ଚାରିଆଡ଼େ ଛିଟିକିବା ।

ଛିତ୍‌କା- ବି. ଝିଂଟିକା ।

ଛିତ୍‌କିଆ- ବି. ସୂତିକାଶୌଚ, ଛୁତିକିଆ ।

ଛିତର୍‌ବା- କ୍ରି. ଖଂଡ ଖଂଡ ହୋଇ ବିକୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା । ଦୃ : ମେଘ୍ ଚାର୍‌ବାଟେଁ ଛିତ୍‌ରି ଗଲା ।

ଛିତୁକ୍- ବି. 'ଛିତ୍‌କିଆ' ଦେଖ ।

ଛିଦ୍‌କେଲ୍- ବି. କଳା ବିଂଦୁଯୁକ୍ତ ଈଷତ୍ ନାଲି ରଂଗର କପୋତ ପକ୍ଷୀ ।

ଛିନ୍‌ଛତର୍- ବିଂ. ଏଣେତେଣେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ବା ପଳାୟିତ ।

ଛିନ୍‌ଛାନ୍- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନକୁ ସିଧା ସଳଖ (ଯିବା) ।

ଛିନ୍‌ଛିନାଟେଲ୍- ବିଂ. 'ଛିନ୍‌ଛାନ୍' ଦେଖ ।

ଛିନା- ବିଂ. ନିର୍ଜନ (ସ୍ଥାନ), ଶୂନ୍ୟ । ଦୃ : ବିହାଘରର କୁଲୁଆଁ ସଭେ ଜିବାର୍ ଉତ୍‌ରୁ ଘର୍‌ଟା ଛିନା ଲାଗ୍‌ସି ।

ଛିନାଛକା- ବି. ନିର୍ଜନତା, ଜନଶୂନ୍ୟତା ।

ଛିନି- ବି. ବଡ଼ ଛତୁଡ଼ି ।

ଛିନି ନେବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟର ରୂପ ବା ଗୁଣ ଗ୍ରହଣ କରିବା ।

ଛିନିବା- କ୍ରି. ୧. ହାତ ପତାଇ ଉପରୁ ପଡ଼ିବା ବସ୍ତୁକୁ ତଳେ ଥାଇ ଶୂନ୍ୟରୁ ଧରିନେବା । ୨. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଗାୟନ ବା ବାଚନ ଶୈଳୀ ଅବିକଳ ଅନୁକରଣ କରିବା ।

ଛିଂଦାଲି- ବି. ୧. ଗାଢ଼ ଲାଲ ରଂଗ । ୨. ଛିଂଡାଳୀ ।

ଛିପ୍‌ଲି- ବି. ପିତା ଲାଗିଥିବା ଚପଲ ।

ଛିପି- ବି. ଜନଜାତି ବିଶେଷ ।

ଛିପିକ୍‌ତୁରନି- ବି. ୧. ଶିରା । ୨. ଗାଇର ପହ୍ନା ।

ଛିର୍- ବି. ଶିରା, ପହ୍ନା ।

ଛିର୍‌କା- ବି. ସଂତାନମାନଂକର ପିତାମାତାଂକ ସହିତ ଥିବା ସାଦୃଶ୍ୟ । ଦୃ : ମାଁ'ର୍ ଛିର୍‌କା ଦେଖିକରି ଝିଁ'କେ ଚିନ୍‌ହି ହେବା ।

ଛିର୍‌ପଟ୍- ବି. ଶିରା ପ୍ରଶିରା ।

ଛିରେ- ଧ୍ୱ. ବିରକ୍ତି ବା ନାପସଂଦ ସୂଚକ ଧ୍ୱନି ।

ଛିରେମା- ଧ୍ୱ. 'ଛିରେ' ଦେଖ ।

ଛିଲ୍‌କା/ପା- ବି. ପରିବା, କାଠ ଇତ୍ୟାଦିର ଚୋପା ।

ଛିଲ୍‌ପି- ବି. ଚଟି, ଜୋତା ।

ଛିଲୋଲାଇ- ବି. ବାଳିକାମାନଂକର ପୁଚି ଖେଳ ଓ ଗୀତ ।

ଛୁଆ କର୍‌ଆଁଲା- ବି. ଶିଶୁ ପ୍ରସବ ।

ଛୁଆଁଚି- ବି. ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଅବସ୍ଥା, ନାରୀର ମାସିକ ସ୍ରାବ ହେବା ଅବସ୍ଥା ।

ଛୁଆଚି- ବିଂ. ଛୁଆଁ, ଅପବିତ୍ର ।

ଛୁଆପୁତା- ବି. ପିଲାପିଲି ।

ଛୁଆବା- କ୍ରି. ଆଚ୍ଛାଦନ କରାଇବା ।

ଛୁଆଲି- ବି. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଛୋଟ ଛୁଆ, କୋଡ଼ ଛୁଆ ଥାଏ, ପୋଖତି ।

ଛୁଆଲି ଦୁଖାନ୍- ବି. ପ୍ରସବ ବେଦନା ।

ଛୁଇ- ବି. ଚିକ୍‌କଣ ଧଳା ମାଟି ବିଶେଷ (ଏଥିରେ ଘରର ମାଟି କାଂଥ ରଂଗ କରଂତି) ।

ଛୁଇ ମାଟି- 'ଛୁଇ' ଦେଖ ।

ଛୁକ୍‌ଲା- ବି. ଛାଲି, ତ୍ୱକ୍ ।

ଛୁଁର୍‌ବା- କ୍ରି. ମଳତ୍ୟାଗ ପରେ ମଳଦ୍ୱାର ଧୋଇବା ।

ଛୁଁଚିବା- 'ଛୁଁଚ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଛୁଚ୍ଛା- ବିଂ. ତୁଚ୍ଛ, ସାମାନ୍ୟ, ମିଛରେ, ଶୂନ୍ୟ ।

ଛୁଚ୍ଛାକେ- ବିଂ. ଅକାରଣରେ, ତୁଚ୍ଛାଟାରେ ।

ଛୁଚୁ- ବି. ଚୁଚୁଂଦ୍ରା ।

ଛୁଚୁ ଛୁର୍‌କି- ବି. ଶିଶୁମାନଂକର ଖେଳ ବିଶେଷ ।

ଛୁଚୁମୁହାଁ- ବି. ସର୍ବଦା ମୁହଁ ଶୁଖାଇ, ମନର ଭାବ ପ୍ରକାଶ ନକରି ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଛୁଟା- ବି. ଛୋଟା ।

ଛୁଟି- ବି. ଛୋଟା ।

ଛୁଟିବା- କ୍ରି. ପରିଶୋଧ କରିବା ।

ଛୁଟ୍‌କିଆ- ବି. ଛୁଟିକିଆ ।

ଛୁପ୍‌ବା- କ୍ରି. ପାଣି ଢାଳି ପାପୁଲି ଦ୍ୱାରା ଆପୁଡ଼ାଇବା, ତରଳ ପଦାର୍ଥ ହାତରେ ଧରି ଅନ୍ୟ ଉପରେ ବହଳ ଭାବେ ଲେପନ କରିବା ।

ଛୁପିଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ହାତ ବୁଡ଼ାଇ ପାଣି ଦୂଷିତ କରିବା ।

ଛୁମ୍- ବିଂ. ପାଖ, ନିକଟ ।

ଛୁମେକ୍- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ।

ଛୁର୍- ବି. ବରଗଛର ଓହଳ, ମଦାର ଦାଢ଼ି ।

ଛୁର୍‌କି- ବି. କଟା କଟା ଦାଗ ଥିବା ପିତଳର ହାତ ଖଡୁ ବିଶେଷ ।

ଛୁରା- ବି. ଖୁର ।

ଛୁରିଆ- ବି. ପିତଳ କାମରେ ଦକ୍ଷ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।

ଛୁଲିବା- କ୍ରି. ଛାଲ ଛଡ଼ାଇବା, ଗାଂଛିବା ।

ଛୁହି- 'ଛୁଇ' ଦେଖ ।

ଛେ- ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ କ୍ରିୟାପଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
ଦୃ : କରୁଛେ = କରୁଅଛି ।
ଦେଖୁଛେ = ଦେଖୁଅଛି ।

ଛେଁ- ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ କ୍ରିୟାପଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
ଦୃ : ମୁଇଁ କରୁ/ରିଛେଁ = ମୁଁ କରୁ/ରିଛି ।
ମୁଇଁ ଖାଉ/ଇଛେଁ = ମୁଁ ଖାଉ/ଇଛି ।

ଛେକ୍‌ନା- ବି. ବାଉଁଶ ବା କାଠ ତିଆରି ଅର୍ଗଳ (ଗାଈଗୋରୁଂକୁ ଛେକିବା ପାଇଁ ଲଗାଯାଏ) ।

ଛେକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଓଗାଳିବା, ଅଟକାଇବା, ଶତ୍ରୁକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଗୋପନରେ ଜଗିରହିବା, ପଥରୋଧ କରିବା, ଜଳ ସ୍ରୋତରେ ବଂଧ ବାଂଧିବା ।

ଛେକେନ୍- ବି. 'ଛେକ୍‌ନା' ଦେଖ ।

ଛେଂଗା- ବି. ସାନ ଗାତ ।

ଛେଛ୍‌ରି- ବି. ନ୍ୟୂନ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ।
ବିଂ. ଚିରାଫଟା, ଭଂଗା ।

ଛେଟ୍‌ନା- ବି. ବାଉଁଶ ଖଡ଼ିକାରେ ତିଆରି ବଡ଼ ଟୋକେଇ (ମାଟି, ଅଳିଆ ଆଦି ବୋହିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଛେଟ୍‌ନି- ବି. ଚକା ବାଉଁଶ ବୀଜ ।

ଛେଟ୍‌ନିମୁଣ୍ଡି- ବି. ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ବା ବାଳିକା ।

ଛେଟ୍‌କା- ବିଂ. ପିଠି ପାଖ ତଳେ ଲଗାଇଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଛେଦ୍- ବିଂ. ଶେଷ ପ୍ରାଂତ, ଅବସାନ, ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ, ଖଂଡ ଖଂଡ ହେବା ।

ଛେଦ୍‌କା- ବିଂ. ଚଟକା, ଅଗଭୀର, ଚିତ୍, ଉପରମୁହାଁ ।

ଛେଦ୍‌କୁଜିଆ- ବି. କୋଡ଼ପୋଛା ପୁଅ, ସବା ସାନ ପୁଅ ।

ଛେଦ୍‌କୁନ୍‌ଜା- ବି. ଶେଷ ସଂତାନ ।

ଛେଦ୍‌କୁରୁଂଜା/ଜି- 'ଛେଦ୍‌କୁନ୍‌ଜା' ଦେଖ ।

ଛେଦ୍‌ଭେଦ୍- ବି. ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବ ।

ଛେଦ୍‌ଲି- ବିଂ. ୧. କ୍ଷୁଦ୍ର, ସାନ । ୨. ଜଣକର ଦୁଇଟି ପତ୍ନୀ ଥିବା ସ୍ଥଳେ କନିଷ୍ଠା ।

ଛେଦ୍‌ଲି ପିଲା- ବି. ଯେଉଁ ସଂତାନର ଜନ୍ମ ପରେ ଆଉ କୌଣସି ସଂତାନ ଜନ୍ମିନାହିଁ, ଶେଷଗର୍ଭଜାତ ସଂତାନ ।

ଛେଦା- ବି. ଅଂତର୍ବାସ ।

ଛେଦାବା- କ୍ରି. ପାଣିକୁ ହିଡ଼ର ଗୋଟିଏ ପାଖରୁ ଅନ୍ୟ ପାଖକୁ ହାତ ଦ୍ୱାରା ବଳାଇବା, ସ୍ଥାନାଂତରିତ କରିବା ।

ଛେଦିବା- କ୍ରି. କାଟିବା, ଛେଦନ କରିବା ।

ଛେନ୍- ବି. ଛାଉଣି, ଛାତ ।

ଛେନା- ବି. ଗୋବରରେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ମିଶାଇ ତିଆରି କରାଯିବା ଇଂଧନ, ଘସି ।

ଛେନି- ବି. ବଡ଼ ହାତୁଡ଼ି ।

ଛେନିବା- କ୍ରି. ପାଣିକୁ ସ୍ଥାନାଂତରିତ କରିବା ସକାଶେ 'ଡଲା' ଦ୍ୱାରା ଫିଂଗିବା ।

ଛେପ୍‌କା- ବିଂ. ଚେପ୍‌ଟା ।

ଛେପ୍‌ରା- ବିଂ. ଚଉଡ଼ା, ବୃହତ୍ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଛେପ୍‌ଲାନକା- ବିଂ. ଚେପ୍‌ଟା ନାକ ବିଶିଷ୍ଟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଛେପ୍‌ଲି ନାକି) ।

ଛେପ୍‌ଲି- ବି. ଘୋରି ହୋଇଯାଉଥିବା କଣ୍ଠ ।

ଛେପୋ- ବିଂ. ଚେପ୍‌ଟା ।

ଛେପୋ ନକା- ବିଂ. ଚେପ୍‌ଟା ନାକ ବିଶିଷ୍ଟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଛେପୋ ନାକି) ।

ଛେମ୍‌ଡ଼ା- ବିଂ. ଯାହା ବାପା ମା ମୃତ, ଛେଉଂଡ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଛେମ୍‌ଡ଼ି) ।

ଛେରଛେରା- ବି. ପୌଷ ପୂର୍ଣମୀ ଦିନ ପାଳିତ ସାମାଜିକ ରୀତି ବିଶେଷ, ଅଧୀନସ୍ଥ ଲୋକେ ଗୀତ ଗାଇଗାଇ ମାଲିକ ଘରକୁ ଯାଇ ପରବ ଖର୍ଚ ପାଇଁ ଧାନ ଇତ୍ୟାଦି ମାଗିବାର ପରଂପରା ।

ଛେରଛେରା ପୁନି- ବି. ପୌଷ ପୂର୍ଣମୀ ।

ଛେରରା- ବିଂ. ଭୟାତୁର ହୋଇ ମଳତ୍ୟାଗ କରି ପକାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଛେରା- ବିଂ. ଭୟାଳୁ ।

ଛେରା ଦେବା- କ୍ରି. ଭୂମିରେ ଗୋବର ପାଣି ଛିଂଚିବା ।

ଛେରିବା- କ୍ରି. ତରଳ ମଳ ତ୍ୟାଗ କରିବା ।

ଛେଲ୍- ବି. ଛେଳି, ଛାଗ ।

ଛେଲ୍‌କାନି ପତର୍- ବି. ଛେଳିର କାନ ପରି ଦିଶୁଥିବା ପତ୍ରଯୁକ୍ତ ଗଛ ବିଶେଷ ।

ଛେଲ୍‌ଭିଲ୍- ବି. ଛେଳି ଗୋଠ, ଛେଳି ଦଳ ।

ଛେଲିଆ- ବି. ଛେଳି ଚରାଳି, ଛେଳିର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରୁଥିବା ଲୋକ ।

ଛେଲେଇବା- କ୍ରି. ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଛାଲ ଛଡ଼ାଇବା ।

ଛୋ'ଡ଼ି- ଧ୍ୱ. କୁକୁର ଘଉଡ଼ିବା ଧ୍ୱନି ।

ଛୋର୍- ବି. ୧. ଲୁଗା ମୁହଁରୁ ବାହାରି ଥିବା ଲଂବ ସୂତା । ୨. ଦାଢ଼ି । ୩. ବରଗଛର ଓହଳ ।

ଛୋରପାଲ୍- ବି. ଥୋଡ଼ପାହାଡ଼ ।

ଛୋରିଆ- ବିଂ. ଦାଢ଼ିଆ ।

ଛୋଲ୍‌କା- ବି. ମୋଟା ଛାଲି ।

ଜ

ଜଅଁରା- ବି. ଯମ, ଯମରାଜ ।

ଜଅଁଳାଜିଅଁା- ବିଂ. ଯମଜ, ଯୁଗ୍ମଜାତ ।

ଜଏଗଁ- ବି. ଯଜ୍ଞ ।

ଜଏନ୍ ହେବା- କ୍ରି. ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ।

ଜଏମୁନି- ବି. ବିଜୟ ପ୍ରଦାୟିନୀ ତଂତ୍ରଦେବୀ ବିଶେଷ ।

ଜକ୍- ବି. ହଲଚଲ ।

ଜଁକ୍- ବି. ଜୋକ ।

ଜକ୍/ଖଡ଼ା- ବି. ଆଡ଼ପାଗଳା ।

ଜକ୍‌କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଆଦୌ ନ ଶୁଣିବା, ଧ୍ୟାନ ନ ଦେବା ।

ଜକ୍‌ଜକ୍‌ନି- ବିଂ. ଦୃଢ଼ ଭାବେ (ଧରିବା) ।

ଜକ୍‌ଜକ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ପାଗଳାମିର ପୂର୍ବାଭାସ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ଜକ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ୧. ଧରିବା । ୨. ଗାକି ରହିବା । ୩. ଲାଗିପଡ଼ି ଆପଣା ପ୍ରାପ୍ୟ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଆଦାୟ କରିବା ।

ଜଁକା- ବି. ସଂକୋଚନ, ଚାପ ।

ଜଁକା ପେଲ୍‌ହା- ବି. ଭିଡ଼, ଠେଲାପେଲା ।

ଜଖ୍‌ଲିଆ- ବି. କୌଣସି ବିଷୟକୁ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଇ ହାଲୁକା ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ମନୋଭାବ ।

ଜଖା- ବି. ଆଡ଼ବାୟା, ଭୂତୋନ୍ମାଦ ବିଶେଷ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଖେଇ) ।

ଜଗ୍- ବି. ଜଗତ୍ ।

ଜଗ୍‌ଜାହିର୍- ବିଂ. ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ, ଜଗତ୍‌ର ଜ୍ଞାତସାରରେ ।

ଜଗ୍‌ଜିହାରି- ବିଂ. 'ଜଗ୍‌ଜାହିର୍' ଦେଖ ।

ଜଗଡ୍‌ଦମ୍- ବି. ଜାବୋଡ଼ି ଧରିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଜଗଡ୍‌ବଂଦ୍- ବି. ଜାବୋଡ଼ି ଧରିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଜଗ୍‌ଡ଼ା- ବି. ମଇଳା, ଆବର୍ଜନା, ପରିତ୍ୟକ୍ତ ବସ୍ତୁ ।

ଜଗ୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବସ୍ତୁ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ନ ଶୋଇ ଜାଗ୍ରତ ରହିବା ।

ଜଗଲ୍- ବି. ଜଳଜାତ ଉଦ୍‌ଭିଦ ବିଶେଷ, ସବୁଜ ଦଳ ।

ଜଗା- ବି. ଜଗତ୍ ।

ଜଗାବା- କ୍ରି. (ବୃକ୍ଷ ଆଦି) ରୋପଣ କରିବା ।

ଜଗିବା- କ୍ରି. ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା, ଚାକିବା । 'ଜଗ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଜଂଗ୍‌ରା- ବି. ବିଧାତା, ଯମରାଜ ।

ଜଂଗିମାର୍‌ବା- କ୍ରି. କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଆୟତନ ବୃଦ୍ଧି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହିଡ଼ର ଭିତରଆଡୁ କୋଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ମାଟି ହାଣିବା ।

ଜଂଘ୍‌ତଲର୍ ଭାଲୁ- ବି. ଯୋନି ।

ଜଂଘେ- ବିଂ. ଜଂଘ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ଜଚାକୁଁଚା- ବି. ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଯାଚନା, ଜୋର୍ କରି ଯାଚିବା ।

ଜଜ୍‌ବଜ୍- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର, ଯଥେଷ୍ଟ । ଦୃ : ଭୁଜି ଘରେ ପିଠା ଜଜ୍‌ବଜ୍, ଜେତେ ଖାଏବ ଖା ।

ଜଜର୍‌ମାନ୍- ବିଂ. ଜ୍ୱଳମାନ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଜଁଜର୍‌ଲା- ବି. ବାଜରା ଜାତୀୟ ଦୀର୍ଘ ପବ ଓ ଉଚ୍ଚ କାଂଡ ବିଶିଷ୍ଟ ଫଳବାନ୍ ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଜଁଜ୍‌ଲା- ବି. ଜଁଜର୍‌ଲା ମଂଜି ଭାଜିଲେ ହେଉଥିବା ଖଇ ।

ଜଟ- ବି. ଶିଶୁ ଓ ସ୍ତ୍ରୀମାନଂକର ଏକ ପ୍ରକାର କେଶ ବଂଧନ ଶୈଳୀ ।

ଜଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଠକିବା, ଅନଧିକାର ଦଖଲ କରିବା, ଭଂଡିବା ।

ଜଟା- ବି. ୧. ବାବାଜିମାନଙ୍କର ଅଯତ୍ନ ବର୍ଦ୍ଧିତ କେଶ । ୨. ତୁଳସୀ ଫୁଲ ।

ଜଟିଖିଆ- ବି. ଅନ୍ୟକୁ ଠକି, ଖାଦ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ନଦେଇ ଖାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଟିଖୋଇ)

ଜଟିନେବା- 'ଜଟ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଜ/ଜଁଟିବା- 'ଜଟ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଜଁଟିଲ/ତେଲ୍- ବି. ଗାଈଗୋରୁଙ୍କ ଘା' ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଔଷଧୀୟ ତୈଳ ବିଶେଷ ।

ଜଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଟାଂଗଣା ଦ୍ୱାରା ସୁନା ବା ଧାତୁର ଏକ ଖଂଡ ଅନ୍ୟ ଖଂଡ ସହିତ ଲାଖିଯିବା, ଝାଳି ହେବା ।

ଜଡ଼େଇଜିବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ଶୀତ ଯୋଗୁଁ ଶରୀର ଜଡ଼ବତ୍ ହୋଇଯିବା ।

ଜତ୍‌ଜତ୍- ବିଂ. ଇତସ୍ତତଃ ବିକ୍ଷିପ୍ତ, ଅସଜଡ଼ା, ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ।

ଜଁତ୍- ବି. ବଡ଼ ଜଂତୁ (ଶଂବର, ଚିଥଲ୍ ଆଦି) ।

ଜତ୍‌ନାବା- କ୍ରି. ଯତ୍ନ କରିବା, ଲାଳନପାଳନ କରିବା, ରୋଗୀର ସେବା ଶୁଶ୍ରୁଷା କରିବା ।

ଜତ୍‌ନି- ବି. ଖଇ, ଅଗ୍ନିସିଦ୍ଧ ଗୁଡ଼ ମିଶ୍ରିତ ଚାଉଳ ଚୂନା ବା ଅଟା ।

ଜତର୍ ଖତର୍- 'ଜତ୍‌ଜତ୍' ଦେଖ ।

ଜଁତା- 'ଜଂତା' ଦେଖ ।

ଜତିଆ- ବିଂ. ଆକାର ସୂଚକ । ଦୃ : ଜଂଘେଁ ହାତ୍ ପିଟି କରି ବଏଲା, 'ଇ ଜତିଆ ମାଛଟେ ପାଏଲିଁ' ।

ଜତେନ୍- 'ଜତ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ଜଥର୍ କଥର୍- 'ଜତ୍‌ଜତ୍' ଦେଖ ।

ଜଥାକଥା- ବିଂ. ଯାହି ତାହି, ଅଯତ୍ନ ଭାବରେ ।

ଜଧରି- ଅଂ. ଯଦି ।

ଜନ୍- ବି. ୧. ଜଣ । ୨. ଜହ୍ନ ।

ଜନ୍‌ଉଦିଆଁ- ବି. ଚଂଦ୍ରୋଦୟ ।

ଜନକ୍ ରାଏତ୍- ବି. ଚାଂଦିନୀ ରାତି, ଜହ୍ନରାତି ।

ଜନମ୍ ବେଢ଼ା- ବି. ଆଜନ୍ମ ମୂର୍ଖ ।

ଜନ୍‌ଲା- 'ଜଁଜ୍‌ଲା' ଦେଖ ।

ଜନାଦୁଏ- ବିଂ. ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଜଣ ।

ଜଂତର୍- ବି. ୧. ଯଂତ୍ର । ୨. ଦେବ ପୂଜନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭୂମିରେ ଅଂକିତ ମଂଡଳ । ଏହା ଉପରେ ନୈବେଦ୍ୟାଦି ରଖାଯାଏ । ୩. ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ି ।

ଜଂତା- ବି. ୧. ଗହମ, ମାଂଡିଆ ଆଦି ପେଷିବା ପଥର ଚକି । ୨. ଲିଆରୁ ଧାନ ଟୋପାକୁ ଅଲଗା କରିବା ପାଇଁ ବାଉଁଶ କାଠି ତିଆରି ଏକ ପ୍ରକାର ଉପକରଣ ।

ଜପ୍‌ତି- ବି. ଜବତ୍, ଅକ୍ତିଆର । ବିଂ. ଅକ୍ତିଆରରେ ଥିବା ।

ଜବ୍‌ଡ଼ା- ବିଂ. ୧. ଅଳସୁଆ, ମଠୁଆ । ୨. 'ଜଗ୍‌ଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଜବ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଜାବୁଡ଼ି ଧରିବା ।

ଜବଦ୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଚୁପ୍ ରହିବା ।

ଜବ୍‌ଦିବା- କ୍ରି. ଭୟ ଯୋଗୁଁ ଜଡ଼ ବା ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଯିବା, ନିଶ୍ଚଳ ଓ ନିରବ ହୋଇ ରହିବା ।

ଜବର୍- ବିଂ. ଶକ୍ତିଶାଳୀ, ଟାଣ, ଜୋର୍ ।

ଜବ୍‌ରାନ୍- ବିଂ. ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ ।

ଜବାବ୍- ବି. ବେଖାତିର ଭାବ ସହ ପ୍ରଦତ୍ତ ଜବାବ୍ ।

ଜବାବ୍‌ଦାର୍- ବିଂ. ଦାୟୀ ।

ଜବେଡ୍- କ୍ରି. କାଠିକୁଟା ମିଶା ଅଳିଆ ।

ଜମ୍‌କିବା- କ୍ରି. ତିଷ୍ଠିବା, ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଧନୀ ବା ବିତ୍ତବଶାଳୀ ହେବା ।

ଜମ୍‌ଖମ୍‌- ବିଂ. ଦୃଢ଼ ।

ଜମ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଘନ ହେବା । ୨. ଏକତ୍ର ହେବା ।

ଜମ୍‌ରୁଖ୍‌- ବି. ପିଜୁଳି ।

ଜମା- ବି. କୁଟୁମ୍ବ, ସ୍ୱଗୋତ୍ର ସଂପ୍ରଦାୟ ।

ଜମାନା- ବି. କାଳ, ସମୟ ।

ଜମାବା- କ୍ରି. ୧. ଦହି ବସାଇବା । ୨. ସଂଚୟ କରିବା ।

ଜମିନ୍‌- ବି. ଜମି ।

ଜମିନ୍‌ଦାର୍‌- ବି. ଜମିଦାର ।

ଜମିନ୍ ମଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଜମି ହସ୍ତାଂତର କରିବା ।

ଜମେନ୍‌- ବି. ତରଳକୁ ଘନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ପଦାର୍ଥ (ଦୁଧକୁ ଦହି କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯିବା ଅଳ୍ପ ଦହି) ।

ଜମେନ୍‌ଗୁଡ୍‌/ର୍‌- ବି. ମାଠିଆରେ ଘନୀଭୂତ ଗୁଡ଼ ।

ଜମେଲ୍‌/ଦାଁତ୍‌- ବି. କଳଦାଂତ, ପେଷଣ ଦାଂତ ।

ଜଂବୁର୍‌- ବି. ଚିମୁଟା ଭଳି ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ଜଂଭାଏଲ୍‌- ବି. 'ଜମେଲ୍' ଦେଖ ।

ଜଂଭେଲ୍‌- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଜର୍‌- ବି. ୧. ଜ୍ୱର । ୨. ତୀବ୍ରତା ।

ଜର୍ ଆନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଜ୍ୱରାକ୍ରାଂତ ହେବା ।

ଜର୍ ଜର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଅତିଶୟ ଥଂଡା ଅନୁଭବ ହେବା । ୨. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେବା । ୩. ତୀବ୍ର ହେବା ।

ଜର୍‌କା- ବିଂ. ଜଳକା, ଆଖି ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ଦେଖିପାରୁ ନ ଥିବା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଜର୍‌କି) ।

ଜର୍‌କିବା- କ୍ରି. ଜଳକା ହେବା ।

ଜର୍‌ଜର୍‌ନିଆ- ବି. ଜ୍ୱର ଭାବ ।

ଜର୍‌ଜରା- ବିଂ. ଅତିରିକ୍ତ । ଦୃ : ଟୁକେଲ୍ ହଲ୍‌ଦି ଜର୍‌ଜରା କରି ମାଖିଛେ ।

ଜର୍‌ଜାର୍‌କିଆ- ବିଂ. ଜାରଜ ।

ଜର୍‌ଡ଼ା- ବି. ଜହ୍ଳା ମାଛ ।

ଜର୍‌ତେ- ବିଂ. ବୃଦ୍ଧ ବୟସରେ ।

ଜର୍‌ବି- ବି. ରୌପ୍ୟ ମୁଦ୍ରା ବିଶେଷ ।

ଜର୍‌ମେନ୍‌- ବି. ଛୋଟ ପିଂପୁଡ଼ି ।

ଜ/ଜାର୍‌ଲି- ବି. ୧. ମାଂକଡ଼ସା ଜାଲ । ୨. ଚକ୍ଷୁର ପରଳ ।

ଜରି- ବି. ପାରଦର୍ଶକ ସ୍ୱଚ୍ଛ କାଗଜ ।

ଜରିଜିବା- କ୍ରି. (ଗଛ) ମରିଯିବା ।

ଜରିମୂଲ୍‌କା- ବି. ଚେର ମୂଳ ଔଷଧ ।

ଜରୁଲ୍‌- ଅଂ. ନିଶ୍ଚୟ ।

ଜରୁହା- ବିଂ. ଜ୍ୱରଭୋଗୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଜରେହି) ।

ଜରେଲ୍‌- ବି. ମାଛ ବିଶେଷ ।

ଜଲ୍‌କା- ବି. ସମ୍ମୋହନ ବିଦ୍ୟା ।

ଜଲ୍‌କାମୁନି- ବି. ସମ୍ମୋହନ ବିଦ୍ୟାର ଇଷ୍ଟଦେବୀ ।

ଜଲ୍‌ଗୁଡ଼ି- ବି. ଜଳଚର ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।

ଜଲ୍‌ଂଗିଆ- ବି. ଯୁଗଳାଂଗୀୟ, ଯୁଗଳ ବା ଉଭୟ ଅଂଗ ଅର୍ଥାତ୍ ପକ୍ଷର ବଂଧୁ, ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବର ଓ କନ୍ୟା ଉଭୟ ପକ୍ଷର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବା ଯୋଗସୂତ୍ର ରକ୍ଷାକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଜଲ୍‌ଟର୍‌- ବି. ଗଡ଼ିଆ, ପୋଖରୀ ଓ କୂପ ଆଦି ଥିବା ଜମି ।

ଜଲ୍‌ଜଲ୍‌- ବି. ଅସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ଦୃଶ୍ୟମାନ୍ ।

ଜଲ୍‌ଜଲା/ଲି- ବିଂ. ବହୁ ଜଲା ବା ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ (ଜମି),ଯହିଁରୁ ପାଣି ଝରେ, ସଂତସଂତିଆ ।

ଜଲ୍‌ଚିକୁଏ- ବି. ଜଳଂତା ନିଆଁ ।

ଜଲ୍‌ଦେବ୍‌ତି- ବି. ଜଳଦେବୀ ।

ଜଲ୍‌ସେଇ- ବି. ଜଳଶାୟୀ, ଶିବ ଲିଂଗ ବା ଅନ୍ୟ ବିଗ୍ରହକୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇରଖିବା ।

ଜଲିଆ- ବି. ଜାଲରେ ବୁଣା ପଇସା ରଖିବା ଥଳି ।

ଜହ- ବିଂ. ବେଶି, ଅଧିକ ।

ଜହଲ୍- ବି. କାରାଗାର, ଜେଲ୍ ।

ଜହଲିଆ- ବିଂ. କାରାଦଂଡ ଭୋଗିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଜାଆଁଲାଜିଆଁ- ବିଂ. ଯମଜ (ସଂତାନ) ।

ଜାଇ- ବି. ତିଳ ଚିହ୍ନ ।

ଜାଉତି- ବିଂ. ଯିବା ବେଳ, ଯିବା ବାଟ ।

ଜାଏଜୁର୍- ବିଂ. ଯୁଗ ଯୁଗ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ଜାଏଁଗା- ଅଂ. ଯେଉଁଠା ।

ଜାକ୍- ବି. ଜିନିସ, ପଦାର୍ଥ, ବସ୍ତୁ ।

ଜାକ୍‌ଜୋଗାର୍- ବି. ସରଂଜାମ ।

ଜାକ୍‌ଡ଼ି- ବି. ବାୟାଣୀ ।

ଜାକ୍‌ପେଣା- ବି. ପେଡ଼ିପୁଟୁଳା, ସାମାନ୍ ।

ଜାଁକ୍‌ବା- 'ଜାଁକିବା' ଦେଖ ।

ଜାକର୍- ଅଂ. ୧. ପର୍ଯ୍ୟଂତ । ୨. ସମୁଦାୟ ।

ଜାଁକିବା- କ୍ରି. ଚାପିବା ।

ଜାଁକି ହେବା- କ୍ରି. ଚାପ ଦେଇ ଭିଡ଼ରେ ରହିବା ।

ଜାକେ- ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ଜାଗିବା- କ୍ରି. ବଂଚି ରହିବା, ନିଦରୁ ଉଠିବା ।

ଜାଂଗଲ୍- ବି. ଦେହ, ପାର୍ଥିବ କାୟା, ଶରୀରାୟବ, କାୟିକ ପରିଶ୍ରମ ।

ଜାଂଗଲ୍‌ଖାଇ- ବିଂ. ପରିଶ୍ରମକାତରା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଜାଂଗଲ୍ ଖାଏବା- କ୍ରି. ସୁସ୍ଥ ସବଳ ଶରୀର ସତ୍ତ୍ୱେ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ହୋଇ ବସିରହିବା ।

ଜାଂଗଲ୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ଅଳସୁଆ, ଶ୍ରମକାତର ।

ଜାଂଗଲ୍‌ଚଲ୍‌ବା- କ୍ରି. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବା କର୍ମତତ୍ପର ହେବା ।

ଜାଂଗଲ୍‌ପୁଡ଼ି- ବିଂ. ଅଳସୋଇ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଜାଂଗଲ୍ ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ନିରଂତର କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଅବୟବ ଶ୍ରାଂତ ହେବା ।

ଜାଂଗ୍‌ଲି- ବି. ଜଂଗଲରକ୍ଷୀ ।

ଜାଠିମଧୁ- ବି. ଯଷ୍ଟି ମଧୁ ।

ଜାଡ଼- ବି. ଶୀତ । ବିଂ. ମୂକ ।

ଜାଡ଼ି- 'ବେଡ଼ି' ଦେଖ ।

ଜାଣା- ସ. ଯାହା ।

ଜାତକ୍‌ପଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ବିବାହ ପାଇଁ ବର ଓ କନ୍ୟାର ଜାତକ ମେଳ ଖାଇବା ।

ଜାତକ୍ ଜୁଟ୍‌ବା- 'ଜାତକପଟ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଜାନ୍- ବି. ଖତ ବୋହିବା ପାଇଁ ବାଉଁଶ ତିଆରି ଆଧାର ।

ଜାନ୍‌ତିକେ- ବିଂ. ଜାଣିବାରେ, ଜ୍ଞାତସାରରେ ।

ଜାନ୍-ନ-ଜାନ୍- ବିଂ. ଅତି ସାମାନ୍ୟ (ପରିମାଣ) ।

ଜାନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଜାଣିବା ।

ଜାନ୍‌ବାର୍- ବିଂ. ଅଭିଜ୍ଞ, ଜ୍ଞାନୀ, ବିଜ୍ଞ ।

ଜାନ୍‌ବେଢ଼ା- ବିଂ. ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ଜାଣି ନଥିବା ଭଳି ଛଳନାକାରୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଜାନ୍‌ବେଢ଼ି) ।

ଜାନ୍‌ଲା- ବି. ଝରକା । କ୍ରି. ଜାଣିଲା ।

ଜାନେଗୁନେ- ବିଂ. ଜଣାଶୁଣା ।

ଜାବଡ଼୍‌ଭିଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଂଗ ସହିତ ଆଂଠୁରେ ଗାମୁଛା ବାଂଧି ବସିବା ।

ଜାବର୍- ବି. ପ୍ରବଳ ଘାସ ବଢ଼ି ସାମାନ୍ୟ ପାଣି ଥିବା ସ୍ଥାନ ।

ଜାବର୍‌ଜାବ୍- ବିଂ. ଯଦିଚ୍ଛା, ନାନା କିସମ୍, ବାର ଜାତିର ।

ଜାମ୍- ବି. ୧. ପିଜୁଳି । ୨. ଜାମୁକୋଳି ।

ଜାମ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ ଜାମୁକୋଳି ।

ଜାମୁଚି- ବି. ନଦୀ ଗର୍ଭସ୍ଥ ଜଳଜ ବୁଦା ବିଶେଷ ।

ଜାମୁଡାଲି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ବିଶେଷ ।

ଜାର୍‌ଜାତିଆ- ବିଂ. ବାରଜାତି ମିଶା ।

ଜାର୍‌ଲି- 'ଜର୍‌ଲି' ଦେଖ ।

ଜାରି- ବି. ପ୍ରଚାର ।

ଜାଲ୍- ବି. ଠକେଇ ।

ଜାଲ୍‌ଟେନି- ବି. ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ମାଛଧରା ଜାଲ ଟାଣି ଶୁଖାଯାଏ ।

ଜାଲଡ/ଜବା- ବି. ଫଗୁଣ ପୂର୍ଣମୀ ଦିନ କେଉଟମାନେ ଘର ଘର ବୁଲି ଲୋକଙ୍କ ଦେହରେ ଜାଲ ଘୋଡ଼ାଇବା ସାମାଜିକ ରୀତି ।

ଜାଲ୍‌ନା- ବି. ଝରକା ।

ଜାଲ୍‌ମାଲ୍- ବି. ମିଥ୍ୟା, ପ୍ରବଂଚନା ।

ଜାଲିଆ- ବି. ଜାଲରେ ତିଆରି ମୁଦ୍ରା ରଖିବା ଥଳି ।

ଜାଲୁଆ- ବି. ମିଛୁଆ ।

ଜାହାଲ୍‌ଜିଆଁ- 'ଜଅଁଲାଜିଆଁ' ଦେଖ ।

ଜିଆଁ- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ । ୨. ସଂତାନ, ପିଲା, ବାଳକ ।

ଜିଆଲ୍- ବି. ଯେଉଁ କ୍ଷେତ ବା କିଆରିରୁ ସହଜରେ ପାଣି ଶୁଖିଯାଏନାହିଁ ।

ଜିଇଁଜାଗି- କ୍ରି. ବଂଚି ରହି, ଜୀବନ ଧାରଣ କରି ।

ଜିଇଁତା- ବିଂ. ୧. ଜିଅଂତା, ଜୀବିତ । ୨. 'ଜିଉଁତିଆ' ଦେଖ ।

ଜିଇଁତିଭର୍- ବିଂ. ଜୀବନ ଧାରଣ କରି ହେଲା ଭଳି । ଦୃ : ଇ ବଛର୍ ଜିଇଁତିଭର୍ ଧାନ୍ ମିଲିଛେ ।

ଜିଇଁବା- କ୍ରି. ୧. ପେଟରେ ଭାଜ ହଜମ ନ ହେବା । ୨. ଘର୍ଷଣ ଯୋଗୁଁ ଚିକ୍‌କଣ ହେବା । ୩. ବଂଚିବା ।

ଜିଉ- ବି. ଜୀବ, ଜୀବନ ।

ଜିଉଆନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚେତା ଫେରାଇବା, ମୃତ ଲୋକର ଆତ୍ମା ପରଲୋକରେ କିପରି ଚଳୁଛି ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଅବଲଂବିତ ପ୍ରଥା ।

ଜିଉଛି ପେଟ୍‌ଲି- 'ଜୁ ପୁଟୁଲ୍' ଦେଖ ।

ଜିଉଁତିଆ- ବି. ଆଶ୍ୱିନ ଶୁକ୍ଳ ସପ୍ତମୀ ଦିନ ଭାଇର ମଂଗଳାର୍ଥେ ଓ ଭାଦ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଷଷ୍ଠୀ ଦିନ ପୁଅର ମଂଗଳାର୍ଥେ ନାରୀମାନେ ପାଳନ କରିବା ବ୍ରତ । ଏଥିପାଇଁ ବେକରେ ପିଂଧିବା ସୂତାର ନାମ ମଧ୍ୟ ଜିଉଁତିଆ ।

ଜିକ୍‌ଜିକାବା- କ୍ରି. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେବା, ଦିଶିବା ।

ଜିଜି- ବି. ମାଛ ।

ଜି ଜିବନ୍- ବି. ଜୀବ ଓ ଜୀବନ ।

ଜିତାନି- ବିଂ. ୧. ବିଜୟ ସଂଭାବନାଯୁକ୍ତ । ୨. ବିଜୟ ପରେ ପୁନର୍ବାର (ଖେଳିବା) । ଦୃ : ଆମର୍ ଜିତାନି ଗୁଡୁ ତୁମର ମୁହଁ ପୁଡୁ ।

ଜିଦିବାଦି- ବି. ଦୁଇ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବାଜି ମରାମରି ।

ଜିଭ୍‌କୁରା- ବି. ଜିଭ ଛେଲା ।

ଜିଭଲୁ- ବିଂ. ବଡ଼ ଜିଭ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଜିମିଲ୍- 'ଆମିଲ୍'ର ସହଚର ଶବ୍ଦ ।
ଜିର୍‌ନେଇ ଜିବା- କ୍ରି. (ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ) କ୍ଷୀଣ, କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।
ଜିରାଇତ୍- ବି. ସାମୟିକ ଚାଷ ପାଇଁ ରଇତକୁ ଦିଆଯିବା ଭୂସ୍ୱାମୀଙ୍କ ନିଜ ଚାଷ ଜମି ।
ଜିହାଁ- ବିଂ. ଘର୍ଷଣ ଯୋଗୁଁ ଚିକ୍‌କଣ ବା କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ, ଘଷରା ।
ଜିହିଁବା- କ୍ରି. ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଘଷିହୋଇ କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ହେବା । ଦୃ : ଟଁକା ଜିହିଁ ଗଲାନ, ନାଇଁ ଚଲେ ।
ଜୁଁ- କ୍ରି. ଯିବା । ଦୃ : ଚାଲ ଜୁଁ = ଚାଲ ଯିବା ।
ଜୁଆ- ବି. ଶଗଡ଼ ବା ହଳର ଯୁଆଳି ।
ଜୁଆନ୍- ବି. ୧. ଯୁବକ, ଯୁବାବସ୍ଥା । ୨. କ୍ଷୀରରେ ଯେଉଁ ସାମାନ୍ୟ ଦହି ପକାଇଲେ ତାହା ଦହି ହୋଇଯାଏ ।
ଜୁଆବା- କ୍ରି. ତେଂତୁଳି, ଆଂବୁଲ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଲୁଣ, ମସଲା ଦେଇ ପାଗ କରିବା ।
ଜୁଏ- ବି. ନିଆଁ ।
ଜୁଏଁ- ବି. ଜ୍ୱାଇଁ ।
ଜୁଏଁପୁଗ- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।
ଜୁଏଲୁଠା- ବି. ନିଆଁଖୁଂଟା ।
ଜୁଏସେକା- ବି. ନିଆଁ ସେକ । ଦୃ : ଜୁଏ ସେକା ଛୁଆକେ ଜହ ଗଧାଲେ ଲସମ୍ ହେସି ।
ଜୁଏଡ୍- ବି. ଯୁଆଳି ।
ଜୁଏତ୍- ବି. ଗଛ ବିଶେଷ ।
ଜୁଏର୍- ବି. ଗଛ ବିଶେଷ ।
ଜୁଏଲ୍- ବି. ଯୋଡ଼ି ।
ଜୁଏଲ୍‌ଜିବା- କ୍ରି. ପଶୁ ଯୁଗଳ ଯୌନ ସଂଗମ କରିବା ।
ଜୁକ୍‌ତିଜାକ୍‌ତି- ବି. ଆୟୋଜନ, ଯୋଗାଡ଼ ।
ଦୃ : ଜୁକ୍‌ତିଜାକ୍‌ତି କରି ଝି'ର୍ ବିହା କରିପକ ।
ଜୁକୁ- ବି. ଉଇ ।
ଜୁଖ୍- ବି. ତଉଲ, ଓଜନ ।
ଜୁଖ୍‌ବା- କ୍ରି. ତୁଳା ଦଂଡରେ ଓଜନ କରିବା, ସ୍ଥୂଳତଃ ପରିମାପ କରିବା ।
ଜୁ/ଜୋଖା- ବି. ବହଳ କ୍ଷୀରି ।
ଜୁଗ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଜିନିସପତ୍ର ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନ ବା ଆଧାରରେ ରଖିବା, ଲଦିବା ।
ଜୁଗ୍‌ଡ଼େଇ ହେବା- କ୍ରି. ଅନେକ ଜିନିସ ଏକ ସଂଗେ କଚାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିବା ।
ଜୁଗ୍‌ତିଆର୍- ବିଂ. ଯୋଗ୍ୟ ।
ଜୁଗ୍‌ଚିରି- ବିଂ. ଯୋଗ୍ୟ ।
ଜୁଗାଡ଼୍/ର୍- ବି. ଲିଆ ଓ ଗୁଡ଼ ପାଗରେ ତିଆରି ମଂଦିରାକାର ଭୋଗ, ନୈବେଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ।
ଜୁଗାବା- କ୍ରି. ୧. ପ୍ରହରୀ ରୂପେ ଜଗାଇବା । ୨. ସାମାଜିକ ଚଳଣିରେ ପ୍ରଚଳିତ ହେବା । ଦୃ : ଡେଙ୍‌ସୁରର୍ ନାଁ ଧରି ନାଇଁ ଜୁଗାଏ ।
ଜୁଗାଲି- ବି. ଜଗୁଆଳି ।
ଜୁଗିବା- କ୍ରି. ଜଗିବା ।
ଜୁଗୁଆ- ବି. ଜଗୁଆଳି ।
ଜୁଜିବା- କ୍ରି. ପରସ୍ପର ସହିତ ଧକ୍‌କା ଲାଗିବା, ଲଢ଼େଇ କରିବା ।
ଜୁଟା- ବିଂ. ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ, ଅଇଁଠା, ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଭୁକ୍ତାବଶେଷ ।
ଜୁଡ୍- ବି. ୧. ଅଳିଆ, ଆବର୍ଜନା । ୨. ସର୍ଦି ।
ଦୃ : 'ଜୁଡ୍‌କେ ବୁଡ୍, ଖାସିକେ ବାସି ।'
ଜୁଡ଼ା- ବିଂ. ଯୋଡ଼ା, ଦୁଇଟି ।
ଜୁଡ଼ି- ବିଂ. ଦୁଇଟି । ବି. କଂପ ଜ୍ୱର ।

ଜୁଡ଼େ- ବିଂ. ଦୁଇଟି ।

ଜୁଡ଼େନ୍- ବିଂ. ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୁକ୍ତ ବା ଖଂଜା ହୋଇଥିବା (ଦୁଇ ବସ୍ତୁ) ।

ଜୁତ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚଷିବା କ୍ଷେତରେ ଲଂଗଳ ଚଳାଇବା ।

ଜୁତା- ବି. ଶଗଡ଼ ବା ଲଂଗଳ ଦଉଡ଼ି, ଯୁଆଳି ସାଂଗରେ ବଳଦ ବେକକୁ ବାଂଧିବା ଦଉଡ଼ି ।

ଜୁତି- ବି. ପଘା ।

ଜୁତିବା- କ୍ରି. ୧. ଯୋଚିବା, ବଳଦକୁ ଲଂଗଳ ବା ଶଗଡ଼ରେ ଫାଂଦିବା । ୨. 'ଜୁତ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଜୁତେନ୍- ବି. ଯୋତ ।

ଜୁନ୍‌ହାଁ- ବିଂ. ପୁରୁଣା, ଜୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଜୁନା- 'ଜୁନ୍‌ହାଁ' ଦେଖ ।

ଜୁପୁଟୁଲ୍- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆ ତିଆରି ପେଡ଼ି, ଯହିଁରେ ଦେବାରାଧନା ବା ବିବାହ ସାମଗ୍ରୀ ରଖାଯାଏ ।

ଜୁବି ଦେବା- କ୍ରି. ମାରି ଦେବା, ହତ୍ୟା କରିବା ।

ଜୁର୍- ବି. ୧. ଲୁଂଠନ । ୨. ଜଳମୟ ସ୍ଥାନ ।

ଜୁର୍‌ଲା- ବି. ଅସରପା ।

ଜୁରା- ବିଂ. ଯୋଡ଼ା, ଏକ ହଳ । ଦୃ : ପାଏନ୍ ଜୁରା ଧରି ପାନ୍ତି ଗଲା ।

ଜୁରାରୁମା- ବି. କୌଣସି ନୂତନ ପଦାର୍ଥକୁ ଅତ୍ୟାଗ୍ରହ ବା ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ ଦଳଗତ ଭାବରେ ନେଇଯିବା । ଦୃ : ହାଟ୍‌କେ ଖିରସା ଆସିଥିଲା ଜେ ଲୋକ୍ ଜୁରାରୁମା ହେଇକରି ନେଇଗଲେ ।

ଜୁରିଜିବା- କ୍ରି. (ଫଳ) ବୁଢ଼ା ହେବା ।

ଜୁରିନେବା- କ୍ରି. ଜୋର୍ କରି ଛଡ଼ାଇ ନେବା, ଲୁଟି ନେବା ।

ଜୁଲ୍- ବିଂ. ଯୋଡ଼ି, ଯୁଗଳ ।

ଜୁଲ୍‌କି- ବିଂ. ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥିବା ।

ଜୁଲ୍‌କିଫଟା- ବି. ଯୋଡ଼ ସ୍ଥାନରୁ ସଂତେଇ ପାଣି ଝରିବା ।

ଜୁଲ୍‌କିବା- କ୍ରି. ପଶୁ ଯୁଗଳ ସଂଗମାର୍ଥେ ମିଳିତ ହେବା ।

ଜୁଲି- ବିଂ. ଯୋଡ଼ି, ସାଥୀ, ଯୁଗଳ ।

ଜୁହାଁ- ବି. ଉକୁଣି ।

ଜୁହାର୍‌ବା- କ୍ରି. ନମସ୍କାର, ପ୍ରଣାମ କରିବା ।

ଜୁହାରିଜିବା- କ୍ରି. ନବାନ୍ନ ଭଳି ଉତ୍ସବ ଦିନ ଅଭିନଂଦନ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଓ ଗୁରୁଜନମାନଂକୁ ନମସ୍କାର କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଘରକୁ ଯିବା ।

ଜୁହିଁବା- କ୍ରି. ନିଜକୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ରଖି ଅପରର କାର୍ଯକଳାପ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ।

ଜୁହେଁଇବା- 'ଜୁଆବା' ଦେଖ ।

ଜେଖ୍‌ନା- ବିଂ. ଦ୍ୱିଶାଖା ବିଭକ୍ତ ।

ଜେଟା- ସ. ଯେଉଁଟା ।

ଜେଠ୍- ବି. ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଷର ଦ୍ୱିତୀୟ ମାସ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ । ଦୃ : 'ଜେଠ୍ ମାସର୍ ଖରା
ବାଘ୍ ନାଇଁ ଖାଏ ଚରା ।'

ଜେଠେନ୍- ବି. ଦେଢ଼ଶୁରଂକ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଜେତ୍- ବି. ଜାତି ।

ଜେତ୍‌ହେବା- କ୍ରି. ଜାତିଭ୍ରଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁଣି ଜାତିକୁ ଫେରିବା ।

ଜେନ୍- ସ. ଯେଉଁ ।

ଜେନ୍‌ଟା- ସ. ଯେଉଁଟା ।

ଜେନ୍‌ତା- ସ. ଯେପରି, ଯେମିତି ।

ଜେନ- ସ. ଯେଉଁଠାରେ ।

ଜେନା- ବି. ବଳି ।

ଜେନା ଦେବା- କ୍ରି. ଗାତରେ ପକାଇ ଗାତର ମୁହଁକୁ ଢାଂକି ଦେବା ।

ଜେପେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଚାପି ଦେବା, ସ୍ତୂପ ତଳେ ପୋତି ଦେବା, ଢାକି ଦେବା ।

ଜୋଏ- ବି. ନିଆଁ ।

ଜୋଏଡବି- ଦିଆସିଲି ପେଡ଼ି ।

ଜୋଏଲ୍- ବି. ଇତର ଜଂତୁଂକ ମିଥୁନ, ସଂଗମ । ଦୃ : ଜଂଗ୍‌ଲେ ବାଘ୍ ବାଘେନ୍ ଜୋଏଲ୍ ଜାଏସନ୍ ।

ଜୋଏଲ୍‌ଜିବା- କ୍ରି. (ଇତର ପଶୁ) ମୈଥୁନ କରିବା ।

ଜୋଏଲୁଠା- ବି. ନିଆଁଖୁଂଟା ।

ଜୋକ୍‌ଛାଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ସାପର କାତି ବା ଖୋଳପା ଛାଡ଼ିବା, ଦେହର ଉପର ଚମ ଛାଡ଼ିବା ।

ଜୋଖ୍- ବି. ତଉଲ, ମାପ ।

ଜୋଖା- ବି. ଲୁଣ ବା ଗୁଡ଼ଯୁକ୍ତ କ୍ଷୀରି, ଜାଉ । ବିଂ. ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ, ସବଳ ।

ଜୋଖିବା- କ୍ରି. ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା, ସଂଯୋଗ କରିବା । ଦୃ : ଜୋଖିକରି କାଁଡ୍ ମାର୍ ।

ଜୋଗାର୍- ବି. ବଂଧୁ ଗୃହକୁ ପ୍ରେରିତ ପାରଂପରିକ ଉପହାରର ସାମଗ୍ରୀ ।

ଜୋଟ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଦୁଇଜଣଂକୁ ମିଳିତ କରାଇବା ।

ଜୋଟ୍ ପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ଦୁଇ ଜଣ ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀ ବା ପଶୁ ସଂଗମାର୍ଥେ ଏକତ୍ର ହେବା ।

ଜୋଡ୍- ବି. ଛୋଟ ନଦୀ ।

ଜୋଡ଼ିଦାର୍- ବି. ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ସହଚର ।

ଜୋଡ଼େନ୍- ବି. ଯୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ସ୍ଥାନ, ସଂଯୁକ୍ତାଂଶ ।

ଜୋତା- 'ଜୁତା' ଦେଖ ।

ଜୋତିବା- କ୍ରି. ଲଂଗଳ ଚଳାଇବା ।

ଜୋର୍- ବି. ଛୋଟ ନଦୀ ।

ଜୋରିବାନା- ବି. ଅର୍ଥ ଦଂଡ ।

ଜୋରି ହେବା- କ୍ରି. ଯୋଡ଼ି ହେବା, ସାଂଗ ହେବା, ଲଗାଲଗି ହୋଇ ବସିବା ।

ଜୋରୋବୋଗୋ- ବିଂ. ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ।

ଜୋଲା ବସାବା- କ୍ରି. ଶୂଦ୍ର ସଂପ୍ରଦାୟରେ ନିର୍ବଂଧ କରିବା ରୀତି ବିଶେଷ ।

ଝ

ଝଅଁଳାବା- କ୍ରି. ୧. ଅଗ୍ନି ଶିଖାରେ ଅଳ୍ପ ପୋଡ଼ିବା । ୨. ଆଖିକୁ ଅଳ୍ପ ଦେଖାଯିବା ।

ଝଏର୍- ବି. ୧. ଝରଣା । ୨. ଝଡ଼ି ବର୍ଷା, ଲଗାଣ ବର୍ଷା ।

ଝକ୍‌ଝକାବା- କ୍ରି. ଚକ୍‌ଚକ୍ ବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିବା ।

ଝକ୍‌ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ନିଷ୍ଫଳ କାର୍ଯରେ ଲିପ୍ତ ହେବା, ନିଜର ନିର୍ବୋଧତା ଯୋଗୁଁ ବିଫଳତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ।

ଝକ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କାଳିସୀ ଲାଗିବା ।

ଝକା- ବି. କାଳିସୀ ଲାଗିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପରିଧେୟ ଘାଗରା ।

ଝଁକା- ବି. ପଶୁପକ୍ଷୀ ଶିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶିକାରୀ ନିଜକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ତିଆରି କରିଥିବା କୁଡ଼ିଆ କିଂବା ଗାତ ।

ଝକାଝକ୍- ବିଂ. ୧. ସୁଂଦର, ମନଲୋଭା । ୨. ଜାକ୍‌ଜମକପୂର୍ଣ୍ଣ, ଆଡ଼ଂବରମୟ । ୩. ଶୀଘ୍ର, ନିପୁଣତାର ସହିତ ।

ଝଁକିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବସ୍ତୁ ମଜା ଘଷା ଯୋଗୁଁ ଚିକ୍‌କଣ ଓ ଦୀପ୍ତିମାନ୍ ହେବା ।

ଝଁକିଳିବା- କ୍ରି. ଠକାମିରେ ପଡ଼ିବା ।

ଝଁକେର୍- ବି. ବହୁଦିନ ବ୍ୟାପୀ ଅବିଶ୍ରାଂତ ବର୍ଷା, ଝଡ଼ି ।

ଝଗ୍ଡୁ- ବିଂ. କଳିହୁଡ଼ା, କଳହପ୍ରିୟ ।

ଝଗର୍- ବି. ଝଗଡ଼ା, କଳହ ।

ଝଗର୍‌ଦାର୍- 'ଝଗ୍ଡୁ' ଦେଖ ।

ଝଗା- ବି. ଶାଢ଼ିର ସାମ୍ନା ପଟ ଖୋସଣିର କୁଂଚ ।

ଝଗୁଆ- ବି. ମାଟି ବୋହିବା ଡାଲା ।

ଝଚ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଚମକି ଉଠିବା ।

ଝଜ୍‌ରା- ବିଂ. ବୁଦାଳିଆ ହୋଇ ପ୍ରସାରିତ ।

ଝଁଟ୍- ବି. ଲଂବା ଡାଳର ବାଡ଼ି ।

ଝଟ୍- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର, ତ୍ୱରିତ ।

ଝଟ୍‌କଲା- ବିଂ. ତୁରଂତ, ଚଂଚଳ, ଅତି ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ।

ଝଟ୍‌କା- ବି. ୧. ହଠାତ୍‌ପ୍ରାପ୍ତ ଆଘାତ । ୨. ପକ୍ଷୀ ଧରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଫାଂଦ ।

ଝଟ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଚମକାଇବା ।

ଝଟା- ବି. ଶିଂବ ।

ଝଁଟା- ବି. ଗଛର ଅତି ଛୋଟ ପ୍ରଶାଖା ।

ଝଡ୍‌କା- ବି. ପଶୁପକ୍ଷୀଂକୁ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତରୁ ଘଉଡ଼ିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଲଂବା ରଶି, କାଠ ଖଂଡ ଓ ଟିଣ ଚାଦରର ତିଆରି ଉପକରଣ । ଜଗୁଆଳି ରଶି ଟାଣିଲେ ଟିଣରେ କାଠ ବାଜି ଶବ୍ଦ ହୁଏ ଓ ପଶୁପକ୍ଷୀ କ୍ଷେତରେ ରହଂତିନାହିଁ ।

ଝନ୍- ବି. ଜଣ, ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଝନ୍‌କା- ବି. ଝଂକାର । ବିଂ. ଭଂଗା ।

ଝନ୍‌ଝକ୍- ବି. ଭୂତ ପ୍ରେତାଦିଂକ ପ୍ରଭାବ ।

ଝନ୍‌ଝନା- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଓ ପରିଷ୍କାର ।

ଝନ୍‌ଝନାବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ ଆଘାତ ପାଇଲେ ରକ୍ତ ସଂଚାଳନ ବ୍ୟାହତ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଜାତ ଯଂତ୍ରଣା ।

ଝପ୍‌କରି- ବିଂ. ତୁରଂତ, ଚଂଚଳ ।

ଝପ୍‌ଝାପ୍- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର ।

ଝଁପି- ବି. ପେଡ଼ି ।

ଝଁପେଇ ହେବା- କ୍ରି. ଝାସ ଦେବା, ଲଂଫ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

ଝବା- ବି. ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଝମ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଗୋଟାଇବା ।

ଝମ୍‌ପକେଇ ହେବା- କ୍ରି. ଜଳକୁ ଲଂଫ ଦେବା ।

ଝର୍‌ଡ଼ି- ବି. ବାଉଁଶ ଖଡ଼ିକାରେ ତିଆରି ବହୁ ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ଝୁଡ଼ି ।

ଝରନ୍- ବି. ଝରଣା ।

ଝର୍‌ନି- ବି. ନଳ ଖଂଜା ଜାଳ ।

ଝର୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଠକିବା ।

ଝରା- ବି. ୧. ନଈ ବାଲିକୁ ଛାଣି ତହିଁରୁ ସୁନା କାଢ଼ିବା ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ । ୨. ବହଳ ପାଳୁଅକୁ ଜାଲି ଚଟୁରେ ଛାଣି ସୁମିଷ୍ଟ ଖଟାଳିଆ ରସରେ ପକାଇ ତିଆରି କରାଯିବା ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ବିଶେଷ । ୩. ଅଳଂକାର ଆଦିରେ ସଂଯୁକ୍ତ ଗୋଟି ନିର୍ମିତ ଛୋଟ ଛୋଟ ସୂତ୍ର ।

ଝରାକାଠି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଖୋଷାରେ ଖୋଷିବା ପାଇଁ 'ଝରା' (୩) ଲାଗିଥିବା ରୂପା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଝରାଚଟୁ- ବି. ଛିଦ୍ରମୟ ଚଟୁ, ଜାଲି ଚଟୁ ।

ଝରାଝଲ୍- ବି. ବଳଦ ବେକର ହାର ।

ଝରାଝୋର୍- ବିଂ. ଅନର୍ଗଳ, ସର୍ବଦା ।

ଝରି- ବି. କ୍ରମାଗତ ବର୍ଷା, ଝଡ଼ି ।

ଝରିଆ- ବି. ତୋଫାନ ସହ ବର୍ଷା ।

ଝରିଗଡୁ- ବି. ନଳ ଖଂଜା ଗଡୁ ।

ଝରେନ୍- ବି. ଝରଣା ।

ଝଲ୍କା- ବି. ୧. ନାରୀମାନଂକର କର୍ଣାଭୂଷଣ ବିଶେଷ । ୨. ଦୀପ୍ତି ।

ଝଲ୍କିଦେବା- କ୍ରି. ପୂର୍ଣପାତ୍ର ବା ଆଧାରରୁ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଉଛୁଳିବା, 'ଛଲ୍କିବା' ଦେଖ ।

ଝଲ୍ଂଗୋ- ବିଂ. ଢିଲା, ହୁଗୁଳା, ଶ୍ଳଥ ।

ଝଲ୍ଝଲ୍- ବିଂ. ପରିଷ୍କାର, ନିର୍ମଳ, ସ୍ପଷ୍ଟ ।

ଝଲ୍ଝଲା- ବିଂ. ୧. ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ, ମଝିରେ ଫାଂକ ଥାଇ ବୁଣା (ବସ୍ତ୍ର), ପତଳା । ୨. ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଝଲପ୍- ବି. ୧. ଘରର ଖୋଲା ଅଂଶକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ ପାତିଆ ନିର୍ମିତ ତାଟି । ୨. ପ୍ରବହମାନ ଜଳରେ ଡାଳଡେର ଅଟକି ମାଛ ରହିବା ସ୍ଥାନ ।

ଝଲପିବା- କ୍ରି. ଲୋଟିବା, (ଲୁଗା) ମାଟିରେ ଲାଗିବା ।

ଝଲପୋଝାଲପୋ- ବିଂ. ଦୀର୍ଘ ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶଧାରୀ ।

ଝଲମଲି- ବିଂ. ଆଡ଼ଂବର ପ୍ରଦର୍ଶନକାରିଣୀ ।

ଝଲା- ବିଂ. ୧. ଫଂପା । ୨. କିଛି ଧାନ ବାହାର କରାଯାଇଥିବା 'ପୁଡ଼ା' ।

ଝଲିଆ- ବି. ୧. ଉଚ୍ଚ ଡାଳରୁ ଫଳ ତୋଳିବା ପାଇଁ ଲଂବା ବାଡ଼ିର ଅଗରେ ଲାଗିବା ଛୋଟ ଜାଲ । ୨. ଧୋତି ଭଳି ବସ୍ତ୍ରର ଯେଉଁ ପ୍ରାଂତ ତଳ ଆଡ଼କୁ ଝୁଲି ରହିଥାଏ ।

ଝଲୁ- ବି. ଏକକାଳୀନ ତିନି ବା ତହିଁରୁ ଅଧିକ ହାଂଡି ବସିବା ପାଇଁ ପଖା ଥିବା ଚୁଲି ।

ଝଲେଇ- ବି. ଝାଳିବା କାର୍ଯ । ବିଂ. ଝଳା ହୋଇଥିବା ।

ଝାଇଁ- ବି. କ୍ଷିପ୍ର ଗତି ।

ଝାଇଁଝୁରି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଅତି ସାନ ମାଛ ।

ଝାଉ- ବି. ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ ଝଂଜାବାତ ।

ଝାଉ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଝଂଜାବାତ ଯୋଗୁଁ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇପଡ଼ିବା ।

ଝାଏଁ- ବି. ଝୋଲା ମାରିବା । ବିଂ. ଝଟତି, ଶୀଘ୍ର ।

ଝାଏଁ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଶିଶୁ ମନୋରଂଜନ ସକାଶେ ଟିକିଏ ଦେଖାଦେଇ ପୁଣି ହଠାତ୍ ଲୁଚିଯିବା । ୨. ବାତାବରଣର ଶୂନ୍ୟତା ଅନୁଭବ କରିବା ।

ଝାଏଁକରି- ବିଂ. ତକ୍ଷଣେ, ସେହି କ୍ଷଣି ।

ଝାଏଁଝାଏଁ- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର, ଚଂଚଳ ।

ଝାଏଁରେ- ଅ. 'ଝାଏଁ କର୍‌ବା' ବେଳେ ଉଚ୍ଚାରିତ ଧ୍ୱନି ।

ଝାଏଲ୍- ପତ୍ର, କୁଟା ଆଦି ବୋହିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ ତିଆରି ବୃହଦାକାର ଟୋକେଇ, ଅତି ବଡ଼ 'ଛେର୍‌ନା' ।

ଝାଁକ୍ଛାଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଗାଳି ବର୍ଷଣ କରିବା ।

ଝାଁକର୍- ବି. ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ, ପୂର୍ବେ ଏମାନେ ଗ୍ରାମଦେବତାଂକ ପୂଜକ ଓ ଗ୍ରାମରକ୍ଷୀ ରୂପେ କାର୍ଯ କରୁଥିଲେ ।

ଝାଁକ୍‌ରି- ବି. 'ଝାଁକର୍'ର କାର୍ଯ ବା ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ଝାଁକେ- ବିଂ. ପହଡ଼େ ନିଦ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସମୟ ପରିମାଣ । ଦୃ: ଝାଁକେ ସୁଇ ପଡ଼୍‌ଲେ ଭଲ୍ ଲାଗ୍‌ବା ।

ଝାଁକେକ୍- 'ଝାଁକେ' ଦେଖ ।

ଝାଗା- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଶାଢ଼ି ତଳେ ପିଂଧିବା ସାୟା । ଇଂ. ପେଟିକୋଟ୍ ।

ଝାଂଝରି ହେବା- କ୍ରି. ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହେବା ।

ଝାଂଝିବା- କ୍ରି. ବାଷ୍ପ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବସ୍ତୁ ସିଝାଇବା ।

ଝାଂଝେର୍- ବି. ଶୁଖିଲା କାଠ ।

ଝାଁଟ୍- ବି. ଡାଳ, ଝଟା । ୨. ଯୌନାଂଗର କେଶ ।

ଝାଁଟି- ବି. ଶୁଖିଲା ଛୋଟ ଡାଳ ।

ଝାଁଟି ଛିଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଅତିଶୟ ପ୍ରହାର କରିବା ('ଝାଁଟି' ଛିଂଡିବା ପର୍ଯଂତ) ।

ଝାଡ୍- ବି. ଜଂଗଲ, ବନ ।

ଝାଡ୍ ବିଲେଇ- ବି. କଟାସ ।

ଝାଡ଼ିବା- କ୍ରି. ୧. ସଫା କରିବା । ୨. ତଂତ୍ର ମଂତ୍ର କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା କଷ୍ଟ ନିବାରଣ କରିବା । ୩. ଗାଳି ଦେବା । ୪. ପିଂଧିବା ।

ଝାଡୁଆ ବାମ୍‌ହନ୍- ବି. ସଂବଲପୁରବାସୀ ଆରଣ୍ୟକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଝାଡ଼େସର- ବିଂ. ସ୍ତୈଣ ।

ଝାଁପ୍- ବି. ପାପୁଲି ।

ଝାପ୍‌ରି- ବିଂ. ପତ୍ର ବେଶି ଥିବା (ଗଛ) ବା କେଶ ବେଶି ଥିବା (ମୁଂଡ) ।

ଝାଁପି- ବି. ବାଉଁଶ ତିଆରି ବାକ୍‌ସ ତୁଲ୍ୟ ଆଧାର ବିଶେଷ ।

ଝାଁପେ- ବି. ଥାକେ, ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ।

ଝାର୍- ବି. ଘାସ । ଦୃ : 'ଝାଡ୍ ନାଇଁ କି ଝାର୍ ନାଇଁ' = ଜଂଗଲ ନାହିଁ କି ଘାସ ନାହିଁ ।

ଝାର୍ ଅଁଏଲା- ବି. ବଡ଼ ଆକାରର ବଣ ଅଁଳା ('ରାଜ୍ ଅଏଁଲା' ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର) ।

ଝାର୍ ପର୍‌ରା- ବି. ଜଂଗଲ ଓ ନିକଟର୍ବର୍ତୀ ଅଂଚଳ ।

ଝାରି- ବି. ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଝାରିବା- କ୍ରି. ୧. ଝାଡ଼ିବା, ଡାଳକୁ ହଲାଇ ଫଳ ଝଡ଼ାଇବା । ୨. ନଈ ବାଲିରେ ମିଶିଥିବା ସ୍ୱର୍ଣ ରେଣୁ ପାଛୁଡ଼ି ଓ ଚଲାଇ ବାହାର କରିବା ।

ଝାଲ୍- ବି. ୧. ଝାଳ, ସ୍ୱେଦ । ୨. ମୟୂରୀ ପକ୍ଷୀ ।

ଝାଲ୍‌ଫୁଟାତେଲ୍- ବିଂ. ଝାଳ ବୋହିବା ପର୍ଯଂତ । (ଅତ୍ୟଧିକ ପରିଶ୍ରମ) । ଦୃ. ଝାଲ୍‌ଫୁଟାତେଲ୍ କାମ୍ କଲେ ଭିଲ୍ ଭୁଖେଁ ରହେବାକେ ପଡ଼୍‌ସି ।

ଝାଲର୍- ବି. ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରାଂତରରେ ସଜ୍ଜା ପାଇଁ ଓହଳିଥିବା ସୂତା ଖିଅ ବା କୁଂଚ କନା ।

ଝାଲିବା- କ୍ରି. ତରଳ ଧାତୁ ଦ୍ୱାରା ଯୋଡ଼େଇ କରିବା ବା ଛିଦ୍ରରୋଧ କରିବା ।

ଝି- ବି. ୧. ଝିଅ, କନ୍ୟା । ୨. ପିଉସୀ ।

ଝିକର୍- ବି. ଖପର, ଛପର ଘରର ଛାତ ।

ଝିକେର୍- ବି. ଛାଂଚ ଓ ହାତ ଦ୍ୱାରା ତିଆରି ଖପର ।

ଝିଂଗ୍‌ଝିଂଗା- ବିଂ. ଅତି ପତଳା, ଝିନ ।

ଝିଂଗ୍‌ପାତଲ୍- ବିଂ. 'ଝିଂଗ୍‌ଝିଂଗା' ଦେଖ ।

ଝିଂଗା- ବି. ଝିଂକାରି ।
ଝିଂଝରି- ବି. ବାହୁର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।
ଝିଂଝାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଛିଂଚାଡ଼ିବା ।
ଝିଂଝେଇ ହେବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଖାଦ୍ୟ ପାଇବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟଂତ ଲାଳାୟିତ ହେବା ।
ଝିଟ୍‌କା- ବି. ଛୋଟ ରଂଗା, କାଂକଡ଼, କଲରା ଆଦି ସରୁ ଲତାର ଧାରକ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ।
ଝିଟ୍‌ଂଗା- ବି. ଛୋଟ ଶୁଖିଲା ଡାଳ ।
ଝିଁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଏଣେତେଣେ ପକାଇବା, ବିଂଚିବା । ଦୃ : ଭାତ୍ ଝିଁଟ୍‌ଲେ କୁଆ ।
ଝିଟର୍‌ବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଚାରିଆଡ଼େ ପ୍ରସରିବା ।
ଝିବ୍‌ରା- ବିଂ. ଅବିନ୍ୟସ୍ତ (କେଶ) ।
ଝିବ୍‌ରିମୁଡ଼ି- ବି. ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଝିନ୍‌ବୁଳି- ବି. ଛୋଟ ମାଛ ।
ଝିନସ୍- ବି. ଜିନିସ ।
ଝିନ୍‌ସଁପୁର୍- ବିଂ. ଅତି ସରୁ, ସୂକ୍ଷ୍ମ ।
ଝିପା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଦୂବ ଘାସ ।
ଝିଁପାଝରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।
ଝିପି- ବି. ଧାନ କ୍ଷେତରେ ସ୍ୱୟଂଜାତ ହେଉଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ବାଳୁଂଗା ।
ଝିଁପିବା- କ୍ରି. ଜଳମୟ ସ୍ଥାନରୁ 'ଝରା' ସଂଗ୍ରହ କରିବା ।
ଝିମୋ- ବିଂ. ଅତି ସାନ (ମାଛ) ।
ଝିମୋଝୁରି- ବି. ସାନ ମାଛ ବିଶେଷ ।
ଝିର୍‌ଝିରି- ବି. ଫୁଲଝରି, ଆତସବାଜି ।
ଝିର୍‌ଲା- ବି. ଅସରପା ।
ଝିରେଲ୍- ବି. ଡାଲି ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।
ଝିଲ୍‌ଝିଲା- 'ଝଲ୍‌ଝଲା' ଦେଖ ।
ଝିଲ୍‌ମାବା- କ୍ରି. ବିବାହ ପରେ କନ୍ୟାକୁ ଶାଶୁ ଘରକୁ ପଠାଇବା ।
ଝିଲ୍‌ମିଲାବା- କ୍ରି. ଅସ୍ପଷ୍ଟ ତଥା ଅସ୍ଥିର ଦୃଶ୍ୟ ହେବା ।
ଝିଲି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ସରୁ ଚାଉଳ ।
ଝୁଆର୍- ବି. ଜୁହାର ।
ଝୁଁକା- ବି. ୧. ଫଳ ଆଦିର ପେଂଥା । ୨. 'ଝେଁକା' ଦେଖ ।
ଝୁକାବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଜଂତୁ ଶିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଗିରହି ଲୁଚି ବସିବା ।
ଝୁଁକିଳିବା- କ୍ରି. ଠକାମିରେ ପଡ଼ିଯିବା, ଅବନମିତ ହେବା, ସୁଯୋଗ ହରାଇବା, ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବା ।
ଝୁକୁ- ବି. ଡାବଲପୁଆ ଜାତୀୟ ଖେଳ ବିଶେଷ ।
ଝୁଟ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଭଲ ଦିଶିବା, ମାନିବା । ଦୃ : ବୁଇ କରନ୍‌ଫୁଲ୍ ସାରେ ପିଂଧିଲା ଜେ ଝୁଟ୍ କଲା । ୨. କୌଣସି ଦୃଶ୍ୟର ଅବସାନ ପରେ ସୁଦ୍ଧା ମନଶ୍ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖାଯିବା ।
ଝୁଟ୍‌ଝୁଟା- ବିଂ. ଗୋରା, ଧଳା, ସଫା ।
ଝୁଁଟା/ଟେଇ ହେବା- କ୍ରି. କୌଣସି କଠିନ ପଦାର୍ଥର ଆଘାତରେ ଗୋଡ଼ର ଆଂଗୁଠି ଆହତ ହେବା, ଚାଲିଲା ବେଳେ ତଳର କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ପାଦ ବାଜିବା, ଝୁଂଟିବା ।
ଝୁଁଟି- ବି. ଉତ୍ସବ ଓ ପର୍ବ ବେଳେ ଘରେ ଓ ଘର ବାହାରେ ପିଠଉ ବା ମୁରୁଜ ଲଗାଇ କରାଯିବା ଚିତ୍ର, ଝୋଟି ।

ଝୁଁଟିଆ- ବି. ଗୋଡ଼ର ବୁଢ଼ା ଆଂଗୁଠିରେ ପିଂଧାଯିବା ମୁଦି ।

ଝୁନ୍‌ଗା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଛୁଇଁ, ଝୁଡ଼ଂଗ ।

ଝୁନ୍‌ଝୁନା- ବି. ଝୁମୁକା ।

ଝୁଁପା- ବି. ପେଂଆ, ଗୁଚ୍ଛ ।

ଝୁଁପିବା- କ୍ରି. ୧. ନିଦ୍ରାଛନ୍ନ ହେବା, ଆଖି ପତା ଢାଂକି ହେବା । ୨. ବହୁ ଲୋକ ଜମା ହେବା ।

ଝୁମ୍‌ଝୁମି- ବି. ୧. 'ବଂବୋର୍' ଗଛର ଫଳ । ୨.ପାଦରେ ପିଂଧିବା ଘୁଂଗୁର । ୩.ଝୁମୁକା ।

ଝୁମ୍‌ରା- ବି. ତଂଦ୍ରା, ଢୋଳାଇବା ଅବସ୍ଥା, ନିଦ୍ରାବେଶ ।

ଝୁମ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଘୁମାଇବା, ନିଦ୍ରାଛନ୍ନ ହେବା ।

ଝୁମ୍‌ରୁ- ବିଂ. ନିଦ୍ରାଳୁ ।

ଝୁମେର୍- ବି. ସାଂଗୀତିକ ସ୍ୱର ବିଶେଷ ।

ଝୁର୍‌ଜିବା- କ୍ରି. ଧାନ ଆଦି ଠିଆ ଶସ୍ୟ ଆଦାୟ କାଳ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ।

ଝୁର୍‌ମୁରାବା- କ୍ରି. ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିବା ।

ଝୁର୍/ଲ୍‌ଲା- ବି. ଅସରପା ।

ଝୁରା- ବି. ମୁଂଡର କେଶକୁ ବେକ ପଛ ପାଖେ ବାଂଧି ବା ଗଂଠାଇ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶକୁ ମୁକୁଳା ଛାଡ଼ିଦେବା ।

ଝୁରାମୁଡ଼ି- ବି. ଶଗଡ଼ର ଆଗ ଅଂଶ ।

ଝୁରି- ବି. ଛୋଟ ମାଛ ।

ଝୁରିବା- କ୍ରି. କଂଚା ଜିନିସକୁ ନିଆଁ ଧାସରେ ଦେଖାଇ ଅଧାସିଝା ଅବସ୍ଥାକୁ ଆଣିବା ।

ଝୁଲ୍‌କା- ବି. କାଂଥକୁରା ।

ଝୁଲ୍‌ପି- ବି. କୁଂଚୁକୁଂଚିଆ ହୋଇ ବେକ ପଛ ପର୍ଯଂତ ଲଂବିଥିବା କେଶ ।

ଝୁଲ୍‌ପିଆ- ବିଂ. 'ଝୁଲ୍‌ପି' କେଶଧାରୀ ।

ଝୁଲ୍‌ଝୁ/ପୁଲ- ବି. ଉଷାକାଳ, ପାହାଂତିଆ ।

ଝୁଲ୍‌ଂଗୋ- ବି. ଶ୍ଳଥ, ହୁଗୁଳା, ଢିଲା ।

ଝୁଲା- ବି. ସର୍ବଦା ଖାଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଝୁଲେଇ) ।

ଝୁଲାମୁନା- ବି. ମାଳା ଜପିବା ପାଇଁ ମୁଣା, ଲୁଗାରେ ଗଂଠି ପକାଇ କରାଯିବା ମୁଣା ।

ଝୁଲି- ବି. ୧. ଗୁଡ଼ ରାଂଧିବା ଚୁଲି । ୨. ଏକତ୍ର ସଂଯୁକ୍ତ ଦୁଇଟି 'ଭୁଗା' । ୩. ଏକ ପ୍ରକାର ସରୁ ଧାନ ।

ଝୁଲୁ- ବି. ଦୁଇ ବା ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ହାଂଡି ବସିବା ଯୋଗ୍ୟ ଚୁଲି ।

ଝୁଲୁମୁନା- 'ଝୁଲାମୁନା' ଦେଖ ।

ଝୁଲେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇବା ।

ଝୁଲେଇବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବିଷୟରେ ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ନକରି ଝୁଲଂତ ଅବସ୍ଥାରେ ରଖିବା ।

ଝୁଲେର୍- ବି. ଝୁଡୁଂଗ ଛୁଇଁ ।

ଝୋଗୁଆ- 'ଝଗୁଆ' ଦେଖ ।

ଝୋଲ୍- ବି. ଝୋଳ, ତରକାରିର ତରଳ ଅଂଶ ।

ଝୋଲ୍‌ଖୋଲ୍- ବିଂ. ଜରା ଜର । ଦୃ : ରକତ୍ ଝୋଲ୍‌ଖୋଲ୍ ।

ଝୋଲ୍‌ଂଗୋ- ବିଂ. ଢିଲା ।

ଝୋଲାମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ପ୍ରବଳ ଗ୍ରୀଷ୍ମାଧିକ୍ୟ, ରୋଗ, ଅନାହାର ପ୍ରଭୃତି ଯୋଗୁଁ ଶରୀର ଅବଶ ହେବା, ଚଳନ ଶକ୍ତି ଲୋପ ହେବା, ହୋସ୍‌ହରା ହେବା ।

ଝୋଲୋ- ବିଂ. ଢିଲା, ହୁଗୁଳା ।

ଟ

ଟକର୍- ବି. ୧. ଠେକାମି । ୨. ଗର୍ବ, ଅଭିମାନ ।
ଟକର୍ ଛଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଗର୍ବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।
ଟକର୍ ପକାବା- କ୍ରି. କଳହ ପରେ ପରସ୍ପର ଘରକୁ ଯିବାଆସିବା ବନ୍ଦ କରିବା ।
ଟକରିଆ- ବିଂ. ମନମୁଖି ଆଚରଣ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଟକାଟକି- ବି. ପରସ୍ପର ପାଇଁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ।
ଟଁକା- ବି. ଟଙ୍କା ।
ଟଁକାଦାନି- ବି. ଟଙ୍କା ମୁଦ୍ରାରେ ଗୁନ୍ଥା ମାଳି ।
ଟଁକି- ବିଂ. ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ । ଦୃ : ଏକ୍ ଟଁକି, ଦୁଇ ଟଁକି ।
ଟଂଗ୍‌ଟଂଗ୍- ବି. କାହାରି କଥା ନ ଶୁଣି, କୌଣସି ଠାରେ ନ ଅଟକି (ଚାଲିଯିବା) ।
ଟଂଗା- ବି. ୧. 'କରଂଜି'ଠାରୁ ସାନ ହାଣ୍ଡି । ୨. କେବଳ ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ା ଟାଣିବା ଗାଡ଼ି ।
ଟଂଗିଆ- ବି. କାଠ ଚିରିବା ଟାଂଗିଆ ।
ଟଚ୍- ବିଂ. ଠିକ୍, ଅନୁରୂପ । ଦୃ : କଥାଟା ଟଚ୍ କରି ସେ କହିଦେଲା ।
ଟଁଟାଟୁଁଟି- ବି. ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି ।
ଟଟୋଟଟୋ- ବିଂ. ଠିକ୍ ଠିକ୍, ସିଧା ।
ଟଁଟା- ବି. ତୋଟି, ବେକ, ଗ୍ରୀବା (ବାହାର ଅଂଶ) ।
ଟଁଟି- ବି. ତୋଟି, ଗଳା, ପାଟି (ଭିତର ଅଂଶ) ।
ଟଁଟିଆ- ବି. ଟଟିଆ, ଗଳା ଧକ୍କା ।
ଟଟୋ- ବିଂ. କ୍ଷୁଦ୍ର, ସାନ ।
ଟଡ଼ନ୍- ବିଂ. ସମ୍ପୂର୍ଣ (ଶୁଖିଲା) ।
ଟଡ଼ପ୍- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ, ସମୁଦାୟ । ଦୃ : ହାଁଡ଼େ ଭାତ୍ ଟଡ଼ପ୍ ଖାଇଦେଲେ ।
ଟଡ଼ୁରିଆ- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଚିଡ଼ୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଟଡ଼ିଆ- ବି. ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ହାଣ୍ଡି ।
ଟଁଢ଼େଇ- ବି. ଡାହାଣୀ ।
ଟଁଢ଼େଇ ପୋକ୍- ବି. ଝିଂଟିକା ଜାତୀୟ ପୋକ ବିଶେଷ ।
ଟନ୍‌କିବା- କ୍ରି. କାନ ବା ମୁଣ୍ଡ ବ୍ୟଥା ହେବା ।
ଟନ୍‌ଟନାବା- କ୍ରି. ୧. ପାଚିଲା ବଥ ଯୋଗୁଁ ପୀଡ଼ା ହେବା । ୨. ମୂତ୍ରତ୍ୟାଗ ପାଇଁ ତୀବ୍ର ଇଚ୍ଛା ସମୟରେ ପେଟ ଭିତରେ ହେବା ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ଅନୁଭବ ।
ଟପ୍- ବି. ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ିର ଆଚ୍ଛାଦନ ବା ଘୋଡ଼ଣୀ ।
ଟପ୍‌କରି/କଲା- ବିଂ. ହଠାତ୍, ଚଂଚଳ ।
ଟପ୍‌କିବା- କ୍ରି. ପୂଯଭର୍ତ୍ତି ଘା' ଧକ୍‌ଧକ୍ ହେବା, ଭିତରୁ ସ୍ପନ୍ଦିତ ବେଦନାବୋଧ ହେବା ।
ଟପା- ବି. ଅନ୍ୟକୁ ଚିଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି ।
ଟପା ଖାଇବା- କ୍ରି. ନଦୀ କୂଳ ଖାଇ ବନ୍ୟାଜଳ ବଢ଼ିବା ।
ଟପୋଗୁଲି- ବି. ଉପହାସ ବ୍ୟଂଜକ କଥା ।
ଟପୋକାଏକା- ବି. ଚାତୁର୍ଯୋକ୍ତି ।
ଟପୋକଲା- ବିଂ. ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ।
ଟମ୍‌ଡ଼ାହଡ଼ଲା- ବି. କୌଣସି ଜିନିସକୁ ଛୁଇଁବା ଓ ତହିଁରେ ହାତ ଲଗାଇବା, ହାତରେ ଛୁଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଶୁଦ୍ଧ କରିବା ।

ଟର୍- ବି. ହଠାତ୍ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ।
ଟର୍‌ଆମିଲ୍- ବି. ଅତିଶୟ ଖଟା ।
ଟରକ୍- ଇଂ. ଟ୍ରକ୍ ।
ଟର୍‌କିଜିବା/ଦେବା- କ୍ରି. କୌଣସି ସୂଚନା ବା ଇଂଗିତ ନ ଦେଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିବା ।
ଟର୍‌କେଲ୍- ବିଂ. ଖଟାଳିଆ ।
ଟର୍‌କୋ ଟର୍‌କୋ- ବିଂ. ଅଭିମାନ କରି ଏକମୁହାଁ ହୋଇ ଚାଲିଯିବାର ଢଂଗି ।
ଟରର୍- ଇଂ. ଟର୍ଚ୍ଚ, ଟିପାବତି ।
ଟର୍‌ଟର୍- ବିଂ. ଚଂଚଳ, ଏକନିଷ୍ଠ ।
ଦୃ : 'ହାଟର୍ କନିଆଁ ବାଟର୍ ବର୍,
ଚାଲି ଜାଉଥିବେ ଟର୍ ଟର୍ ।'
ଟର୍‌ଟରା- ବିଂ. ଅତିଶୟ (କଳା) ।
ଟର୍‌ଟରିଜିବା- କ୍ରି. ଅତିଶୟ ମଇଳା ହୋଇଯିବା ।
ଟର୍‌ରା- ବିଂ. ଗର୍ବୀ ।
ଟର୍‌ଲି- ବି. ଇଂ. ଟ୍ରଲି ।
ଟର୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଆମ୍ଭଂଭରି, ଗର୍ବୀ ।
ଟରୋଟରୋ- ବିଂ. ଦ୍ରୁତ ପଦକ୍ଷେପର ଢଂଗି, ଚାଲିବାର ଛନ୍ଦ ସୂଚକ ବିଶେଷଣ ।
ଟସ୍‌କିବା- କ୍ରି. ୧. କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ଖସି ଚାଲିଯିବା, ମୂଳ ପିଂଡ ବା ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ଭିନ୍ନ ହେବା । ୨. କୁଟା ହୋଇଥିବା ଚାଉଳକୁ କୁଂଡା କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ପାଛୁଡ଼ିବା ।
ଟସ୍‌ମସ୍- ବି. ହଲଚଲ ।
ଟସର୍‌ବା- କ୍ରି. ଉପସ୍ଥିତ ଲୋକଂକ ଅଗୋଚରରେ ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ଚାଲିଯିବା, ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରିବା ।
ଟହଲ୍‌ମଲି- ବି. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଟାଏଟ୍- ବି. ୧. ବାଉଁଶ ପାଡିଆରେ ବୁଣା ତଳେଇ, ତାଟି । ୨. ଦ୍ୱାରର କବାଟ ।
ଟାକ୍- ବି. ପ୍ରତୀକ୍ଷା ।
ଟାଁକ୍- ବି. ୧. ଟାକୁଆ । ୨. ସିଲେଇ ।
ଟାକ୍‌ବା- କ୍ରି. ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା, ଅପେକ୍ଷା କରିବା ।
ଟାକି ଖାଇବା- କ୍ରି. ଖାଇବା ଲାଳସା ନେଇ ଅନ୍ୟର ବେଳ ଜାଣି ପହଂଚିବା ।
ଟାକିଖିଆ- ବି. ଅନ୍ୟର ଖାଇବା ବେଳେ ପହଂଚି ନିଜେ ଖାଉଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଟାଁକୋ- ବି. ଟାକୁଆ ।
ଟାଂଗନ୍- ବି. ଗଛ ବିଶେଷ ।
ଟାଂଗ୍‌ନା- ବି. ୧. କାଶ । ୨. ଟାଂଗଣା, ସୋହାଗା ।
ଟାଂଗର୍- ବି. ପ୍ରସ୍ତର ଭୂମି, ପଥର ଖଂଡ ।
ଟାଂଗ୍‌ରି- ବିଂ. ନାଂଡୀ ।
ଟାଂଗ୍‌ରୁ- ବିଂ. ଘାସଶୂନ୍ୟ (ସ୍ଥଳ) ।
ଟାଂଗ୍‌ରୁମୁଡ଼ା- ବିଂ. ସବାଳଂଡା, ଚଂଦା ମୁଂଡିଆ ।
ଟାଂଗା- ବି. ଦୁଇଚକିଆ ଘୋଡ଼ା ଟଣା ଗାଡ଼ି ।
ଟାଂଗାଗାଡ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଉନ୍ନତ ଶଗଡ଼ ।
ଟାଂଗି- ବି. ଛୋଟ କୁରାଢ଼ି ।
ଟାଂଗିବା- କ୍ରି. ଅଟକାଇ ରଖିବା । ଦୃ : ଦୁଇ ପହର୍ ତକ୍ ଭୁଖେଁ ଟାଂଗି ଦେଲାନ ।
ଟାଁଚିବା- କ୍ରି. ବାଧିବା ଭଳି ଅପମାନ ସୂଚକ କଥା କହିବା ।
ଟାଟି- ବି. ତାଟି ।
ଟାଟେକା- ବି. ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।
ଟାଡ଼- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ବାହୁରେ ପିଂଧିବା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।
ଟାଁଡ଼- ବି. ଗାଈ ପଲକୁ ଜଂଗଲରେ ଏକତ୍ର କରି ରଖିବା ।

ଟାଡ଼ିବା- କ୍ରି. ତାଡ଼ିବା ।

ଟାଡ଼ିବାଡ଼ି- ବି. ପୁଡୁଗ ବାଂଧିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଏକ ପ୍ରକାର ବାଡ଼ି ।

ଟାଡ଼ି ହେବା- କ୍ରି. ଗର୍ବଭାବ ନେଇ ରହିବା, ଆତ୍ମାଭିମାନ ଯୋଗୁଁ କମ୍ କଥା କହିବା ।

ଟାଡୁ- ବି. ପଥର ତାଡ଼ିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଟାଡ଼େନ୍‌ମୁଡ଼ି- ବିଂ. ଅଝଟିଆ ଝିଅ ।

ଟାଣି- ବି. ଛୋଟ 'କୁଁଢ଼ି' ଦେଖ ।

ଟାନ୍- ବିଂ. ୧. କଠିନ, ଟାଣ । ବି. ୨. ଗର୍ବ ।

ଟାପ୍- ବି. କୌଣସି ନଦୀ ସହ ସଂଯୁକ୍ତ ଛୋଟ ପୋଖରୀ ।

ଟାପଟାପ୍ ଦେଖ୍‌ବା- କ୍ରି. କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ହୋଇ ଅନାଇ ରହିବା ।

ଟାପିଦେବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟମାନଂକର ଅଜାଣତରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ସାଂଗରେ ନେଇଯିବା ।

ଟାପୁର୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଉତ୍କୃଷ୍ଟତର ଦେଖାଯିବା ।

ଟାମ୍‌କି- ବି. ମାଟି ପାତ୍ର ବିଶେଷ, (ଏହା ଉପରେ ଚର୍ମାଚ୍ଛାଦନ ଦେଇ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ତିଆରି କରାଯାଏ) ।

ଟାମ୍‌ଟୁର୍‌କୁ- ବି. ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣର ଛୋଟ କପୋତ ଚଢ଼େଇ ।

ଟମ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଛୁଇଁବା, ସ୍ପର୍ଶ କରିବା, ଅଂଡାଳିବା ।

ଟାମ୍‌ଡ଼ିହାତ୍‌ଲି- କ୍ରି. ଇଚ୍ଛିତ ବସ୍ତୁ ସଂଧାନରେ ବିଭିନ୍ନ ଜିନିସରେ ହାତ ମାରିବା, ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ ଖୋଜିବା ।

ଟାମାକୁଡୁ- ବି. ଘୁମୁରା ନାଚ ।

ଟାୟା- ବି. ମୟୂର ପୁଚ୍ଛରେ ତିଆରି ଝାଡୁ ।

ଟାଲ୍- ବି. ପୋଖରୀ ବଂଧ ବା ବଡ଼ ହିଡ଼ର ଘର, 'କଟା'ରୁ ପାଣି ଯିବା ନାଳ ।

ଟାଲ୍‌ମଟାଲ୍- ବି. ଛଳନା ଦ୍ୱାରା କାଳକ୍ଷେପ, ବଚନ ରକ୍ଷା ନ କରିବା ସ୍ଥିତି ।

ଟାହାଂଗିବା- କ୍ରି. ମୁଂଡ ଟେକି ଚାହିଁବା ।
ଦୃ : 'ଲାଲ୍ ଧାନ୍‌କେ ମକୁର୍ ଖାଏ,
ଖାଏ କି ନାଇଁ ଖାଏ,
ଟାହାଂଗୁ ଥାଏ ।'

ଟାହିଁ- ବି. ଆଖିରେ ବାଜିବା ଆଘାତ ।

ଟିଅଁ/ଟିଆଁ- ବିଂ. ୧. ସାନ, ଛୋଟ । ୨. କ୍ଷଣକୋପୀ ।

ଟିଆଁବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା, ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା ।

ଟିଆ କର୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ ସକାଶେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ କଂଟ କରିବା ।

ଟିକ୍ ଚହଁରା- ବି. ସାମାନ୍ୟ ଲୋଭ ଦେଖାଇ ଫେରାଇ ନେବା ।

ଟିକ୍‌ରା- ବି. ଉଚ୍ଚ ଜମିରେ ଅବସ୍ଥିତ ହିଡ଼ ନଥିବା କ୍ଷେତ, ପଡ଼ିଆ ଜମି ।

ଟିକ୍‌ଲି- ବି. ୧. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ କପାଳରେ ଲଗାଇବା ବିଂଦି । ୨. ଡାକ ଟିକଟ ।

ଟିକ୍‌ଲେଇବା- କ୍ରି. ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ କରିବା ।

ଟିକା- ବି. ୧. ଗୋରୁ ଆଦିଂକ କପାଳର ଚାଂଦ । ୨.ଅଗ୍ରିମ ପାଉଣା । ୩.କପାଳରେ ଲଗାଯିବା ତିଳକ, ସିଂଦୂର ବା କୁଂକୁମ ବିଂଦୁ । ୪. ଦିଅଁ ଦର୍ଶନ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଭୁଂକୁ ବଂଦାଇବା ଦ୍ରବ୍ୟାଦି । ୫. ବିବାହ ପରେ ବରଘରେ ପାଳିତ ଉପହାର ପ୍ରଦାନୋତ୍ସବ ।

ଟିକାକ- ବିଂ. ଟିକକ, ସାମାନ୍ୟ ।

ଟିକାସି- ବି. ନିଶୁଣି ।

ଟିକିବା- କ୍ରି. (ଦେବ ପ୍ରସାଦ ଆଦି) ମୁଂଡରେ ଛୁଆଁଇବା ।

ଟିକିଲି- 'ଟିକ୍‌ଲି' ଦେଖ ।

ଟିକି ହେବା- କ୍ରି. ସିଂଦୂର ଇତ୍ୟାଦି କପାଳରେ ଲଗାଇବା ।

ଟିକୁଁ- ବିଂ. କ୍ଷଣକୋପୀ ।

ଟିକୁନ୍‌ଗଛ- ବି. ସାହାଡ଼ା ଗଛ ।

ଟିକେଟା- ବିଂ. ସବା ସାନ ଜଣକ ।

ଟିକେରଁଟେ- ବିଂ. ଅତି ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ।

ଟିଂକଡ଼ୋ- ବିଂ. ଅତି ସାନ ।

ଟିଂଗ୍‌ଟିଂଗ୍- ବି. ଦେଖାଇ ହେବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଟିଂଗ୍‌ଟିଂଗାବା- କ୍ରି. ଲିଂଗ ଠିଆ କରାଇବା ।

ଟିଂଗାବା- 'ଟିଂଗ୍‌ଟିଂଗାବା' ଦେଖ ।

ଟିଂଗାଲି/ଲୁ- ବିଂ. ପ୍ରଦର୍ଶନକାମୀ ।

ଟିଂଚୋ- ବି. କପାଳରେ ଲଗାଯିବା ବିଂଦି ।

ଟିଁଚୋ- ବିଂ. ସାନ, ଛୋଟ ।

ଟିଂଟି ଉପ୍‌ରେ ପୁରେନ୍- ବି. ବୋଝ ଉପରେ ନଳିତା ବିଡ଼ା ।

ଟିଟିଟାଂଗ୍‌ରି- ବି. ତୃଣହୀନ ପାହାଡ଼, ମୁଂଡିଆ ।

ଟିଟି ଟିଅଁ- ବିଂ. ଅତି ସାନ । ବି. ଚଢ଼େଇ ବିଶେଷ । ଦୃ : 'ଟିଟି ଟିଅଁ,
ମଝିର୍ ଲୋକକେ ବେଟି ନିଅ ।'

ଟିଠେଇ- ବି. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।

ଟିଁଡ଼ା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପରିବା ।

ଟିପ୍‌କାରି- ବି. ଇଟା କାଂଥରେ କେବଳ ଯୋଡ଼େଇ ସ୍ଥାନରେ ଚୂନ ବା ସିମେଂଟ୍ ଲେପ ଦିଆଯାଇଥିବା କାମ ।

ଟିପ୍‌ଟିପ୍- ବିଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଦୃ : ବଂଧେଁ ପାଏନ୍ ଟିପ୍‌ଟିପ୍ କରୁଛେ ।

ଟିପ୍‌ନି- ବି. କୋଷ୍ଠୀ ଆଦିର ଟିପା ।

ଟିପ୍‌ବା- କ୍ରି. ସିଲେଇ କରିବା, ଲାଖ କରି ବିଂଧିବା ।

ଟିପା- ବି. ଟିଣ ପାତ୍ର, ଟିଣ ତିଆରି ଆଧାର । ଦୃ : ବିହାଘର୍ ଲାଗି ପାଁଚ୍ ଟିପା ତେଲ୍ ଆନିଛୁଁ ।

ଟିପାସି- ବିଂ. ଶୀର୍ଷ ।

ଟିପି- ବିଂ. ଅଗ, ଅଗ୍ରଭାଗ, ଶୀର୍ଷ ।

ଟିପିନାକ୍- ବି. ନାସାଗ୍ର ।

ଟିପିବା- 'ଟିପ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଟିପେ- ବିଂ. ଦୁଇ ଆଂଗୁଠି ମଧ୍ୟରେ ଧରାଯିବା ପରିମାଣ ।

ଟିବଲ୍- ବିଂ. ତିନିଗୁଣ, ଇଂ. ଟ୍ରିପଲ୍ ।

ଟିମ୍‌କି- ବି. ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଟିମାକ୍- ବି. ସଗର୍ବ ଗୁଣ ବା ପଣି ପ୍ରଦର୍ଶନ ।

ଟିର୍‌କା- ବିଂ. ଖଟା ।

ଟିର୍‌କି- ବି. ପୃଷ୍ଠଦେଶର ନିମ୍ନାଂଶ (ଦୁଇ ଗୋଡ଼ର ଅସ୍ଥିର ମିଳନ ସ୍ଥଳ) ।

ଟିର୍‌କିବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପକେ ରୁଷ୍ଟ ହେବା ।

ଟିର୍‌କୁ- ବିଂ. ଅଳ୍ପକେ ରୁଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଟିର୍‌କେଲ୍- ବିଂ. ଖଟା ।

ଟିର୍‌ଟା- ବି. ହୃତ୍‌ପିଂଡ ।

ଟିର୍‌ଟିରା/ରି- ବି. ସ୍ନାୟୁ ଟାଣ ହୋଇ ଜାତ ବେଦନା, ବାଗି, ପିଛୁଳି ।

ଟିର୍‌ଲି- ବିଂ. କ୍ଷଣକୋପିନୀ ।

ଟିହଁକାବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା, ପ୍ରବର୍ତାଇବା ।

ଟିହିଁକୁ- ବିଂ. କ୍ଷଣକୋପୀ ।

ଟିହର୍‌ଲି- ବି. ଯୁଆଳି ମଝିରେ ଲାଗିବା କଂଟା ।

ଟିହଲ୍- ବି. ଗହିଟାପରା ।

ଟିହଲି ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ବେଶ ଭୂଷିତ ହୋଇ ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭାବେ ବୁଲିବା ।

ଟିହା- ବି. ଭରତିଆ, ଭରଦ୍ୱାଜ ପକ୍ଷୀ ।

ଟିହାଁ- ବିଂ. ରାଗୀ, କ୍ଷଣକୋପୀ ।

ଟୁଆଲ୍- ବି. ଇଂ. ଟାୱେଲ୍ ।
ଟୁଇଁ- ବି. ମଳଦ୍ୱାର ।
ଟୁଇଁବା- କ୍ରି. ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଭାବେ ଦେହରେ (ବିଶେଷତଃ ଆଖିରେ) ଆଂଗୁଠି ଅଗ ଗେଂଜିବା ।
ଟୁଇଁରିଘା- ବିଂ. ଅତି ସାମାନ୍ୟ କାରଣରୁ ରାଗୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଟୁଇଁମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ପୁରୁଷ ସହିତ ପୁରୁଷ ମୈଥୁନ କରିବା ।
ଟୁକ୍‌ନା- ବି. ବଡ଼ ଟୋକେଇ, ଫଳ ଝୁଡ଼ି ।
ଟୁକ୍‌ରି- ବି. ଛୋଟ ବିଲ, ଡୁଲି ।
ଟୁକ୍‌ଲେ- ବି. ଝିଅମାନେ, ବାଳିକାମାନେ ।
ଟୁକି- ବି. ଟୋକୀ, ବାଳିକା ।
ଟୁକିଲ୍- 'ଟୁକି' ଦେଖ ।
ଟୁକୁଲି- 'ଟୁକି' ଦେଖ ।
ଟୁକେଲ୍- 'ଟୁକି' ଦେଖ ।
ଟୁଂକ- ବି. ସାନ ସାନ ଛିଦ୍ର ବା କଣା ।
ଟୁଂଗିବା- କ୍ରି. ପାଣି ପ୍ରବାହିତ ନ ହୋଇ ଅଟକି ରହିବା ।
ଟୁଟ୍‌କା- ବି. ସାମାନ୍ୟ ଚେରମୂଳ, ଜଡ଼ିବୁଟି ଔଷଧ ।
ଟୁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ତୁଟିବା, ଶେଷ ହେବା ।
ଟୁଟଲ୍- ବି. ଜମି ଚଷିବା ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ଠିକା ଦେବା ।
ଟୁଟା- ବିଂ. ଭଂଗା ।
ଟୁଟାବା- କ୍ରି. ତୁଟାଇବା, ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ।
ଟୁଟାଫଟା- ବିଂ. ଭଂଗା, ଫଟା, ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ।
ଟୁଟିଜିବା- କ୍ରି. ଛିଂଡିଯିବା, କୌଣସି ବିଷୟର ଶେଷ ସମାଧାନ ହୋଇଯିବା ।
ଟୁଟିବା- 'ଟୁଟ୍‌ବା' ଦେଖ ।
ଟୁଟୁ- ବି. ସାତଗୋଟି ଖେଳ ।
ଟୁଁଡୁ- ବି. ତୁଂଡ, ପାଟି ।
ଟୁଁଡୁ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅକଥ୍ୟ କଥା କହିବା ।
ଟୁଁଡୁ ଖେଖେର୍‌ଲି- ବିଂ. ନିଜର ଜିଦ୍ ଧରି ଗୋଟିଏ କଥା ବାରଂବାର କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଟୁଁଡ଼ା- ବିଂ. କୁଭାଷା କହିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଟୁଡ଼ା- ବି. ସ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଦିଗରେ ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ବଢ଼ିବା ।
ଟୁଁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ବଚନସଂପର୍କ ରକ୍ଷା କରିବା ।
ଟୁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ନଦୀରେ ବଢ଼ି ଯୋଗୁଁ ଉପନଦୀରେ ପାଣି ସ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଦିଗରେ ବଢ଼ିବା ।
ଟୁଁଢେଇ- 'ଟେଁଢେଇ' ଦେଖ ।
ଟୁପ୍‌ଟୁପିଆ- ବିଂ. ମୁନିଆ, ସୂକ୍ଷ୍ମାଗ୍ରଯୁକ୍ତ ।
ଟୁପର୍- ବି. ଅଂଧପୋଟଳି ।
ଟୁପ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ ଟୋକେଇ, ସାନ 'ଟୁପା' ଦେଖ ।
ଟୁପା- ବି. ବଡ଼ ଟୋକେଇ, ସାନ ପାଛିଆ ।
ଟୁପି- ବି. ଟୋପି ।
ଟୁପିଦେବା- କ୍ରି. ଟେଂକ ଦେବା ।
ଟୁମ୍‌କୁ- ବି. ଶରୀରର କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଆବୁ ବା ଫୁଲା ।
ଟୁମାବା- କ୍ରି. ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାନ ଭୋଜନ ବା ବାୟୁଦୋଷ ଯୋଗୁଁ ପେଟ ଫୁଲିବା, ଘା'ରେ ପୂଯ ଭର୍ତି ହୋଇ ଫୁଲିବା ।
ଟୁର୍‌ଚୁ- ବି. ଛୋଟ ଲଂବାଳିଆ କଳା ରଂଗର ମାଛ ବିଶେଷ ।
ଟୁର୍‌ଟୁରାବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟ କେହି ଶୁଣି ନ ପାରିବା ଭଳି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିବା, ଅଭିଯୋଗ କରିବା ।

ଟୁର୍‌ର- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଗୋଡ଼ରେ ପିଂଧିବା ବଳୟ ।

ଟୁରା- ବି. ଯେଉଁ ପିଲାର ବାପ ମୃତ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଟୁରି) ।

ଟୁରୁବୁରୁ- ବି. ଦୁଇ ବା ତତୋଽଧିକ ଲୋକଂକର ଅନୁଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ।

ଟୁଲ- ବି. ମହୁଲ ଫଳ ।

ଟୁଲା- ବି. ଛିଦ୍ର, କଣା । ବିଂ. କଠିନ ବସ୍ତୁର ଆଘାତ ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ଅଂଶ ନଇଁ ଯାଇଥିବା ବା ଚେପା ହୋଇଯାଇଥିବା (ଧାତୁ ପାତ୍ର) ।

ଟୁଲି- ବି. ଖେତର ଲଟୀ ବିଶେଷ ।

ଟୁଲିବା- କ୍ରି. ତୋଳିବା ।

ଟେ- ଅଂ. ଗୋଟିଏ ।

ଟେକ୍- ବି. ଜିଦ୍ ।

ଟେକ୍‌ଟର୍- ବି. ଇଂ. ଟ୍ରାକ୍‌ଟର୍ ।

ଟେକ୍‌ଟେକ୍- ବି. ରାଗ ଅଭିମାନ ।

ଟେକ୍‌ନା- ବି. ଟେକି ରଖିବା ଉପକରଣ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଟେକି ରଖାଯାଏ ।

ଟେଁକର୍- ବି. ବିରୁଡ଼ି ।

ଟେଁକରଗିଜା- ବିଂ. କ୍ଷଣକୋପୀ ।

ଟେଁକରଘରା- ବି. ବିରୁଡ଼ି ବସା ।

ଟେକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ତରାଟି ଚାହିଁବା ।

ଟେଁକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଟାଂକୁରି ଉଠିବା, ରୋମାଂଚିତ ହେବା ।

ଟେକା- ବି. ୧. ଟେକି ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଖଂବ । ୨. ତାସ ପତ୍ରର '୧' ଚିହ୍ନ ।

ଟେକି- ବିଂ. ଅଭିମାନିନୀ ।

ଟେକି ଦେବା- କ୍ରି. ନିଜର ଦୋଷ ଲିଭାଇବା ପାଇଁ ଚାଉଳ ଟେକି ଦେବା ।

ଟେଂଗ୍‌ଟା- ବି. ଏଂଡୁଅ ।

ଟେଂଗ୍‌ଟି- ବି. ବଂକା ବାଡ଼ି ।

ଟେଂଗ୍‌ନା/ନି- ବି. କଂଟିଆ ମାଛ ।

ଟେଂଗ୍‌ରା- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କ୍ରମରେ ରଖା ହୋଇଥିବା ।

ଟେଂଗ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କ୍ରମରେ ଲଦି ରଖିବା ।

ଟେଂଗ୍‌ସା- ବିଂ. ଶୁଷ୍କ ହୋଇଯାଇଥିବା।

ଟେଟ୍- ବି. ତାଟି ।

ଟେଟ୍‌କୁଟ୍- ବି. ସମୂହ ଅର୍ଥରେ ତାଟି, କବାଟ, ଝରକା ଆଦି ।

ଟେଟ୍‌ଙ୍ଗିବା- କ୍ରି. ଭୋକ ଯୋଗୁଁ କଷ୍ଟ ପାଇବା ।

ଟେଟ୍‌ମାବା- କ୍ରି. ଅନାବଶ୍ୟକ ଓ ଅବାଂଛିତ ଭାବେ ଜଗି ରହିବା ।

ଟେଟ୍‌ମେରା- ବିଂ. ଅତି ଦୁର୍ବଳ ଓ ଜୀର୍ଣଶୀର୍ଣ ।

ଟେଁଟାବାଡ଼ି- ବି. ଟେଂଟା ଲାଗି ଥିବା ଠେଂଗା ।

ଟେଟେଟେଟେ- ଅଂ. ଅତିଶୟୋକ୍ତି ପ୍ରକାଶକ ଅବ୍ୟୟ ପଦ ।

ଟେଟେଁଇବା- କ୍ରି. ଯେନକେନ ପ୍ରକାରେଣ ଜିଇଁ ରହିବା ।

ଟେଁଢୁକା/କୋ- ବି. ଏଂଡୁଅ ।

ଟେଢ୍ଂଗା ହୋଇଜିବା- କ୍ରି. କାଂଦି କାଂଦି ଅବସନ୍ନ ଓ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇପଡ଼ିବା ।

ଟେଁଢ୍‌ପାବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଛୋଟ ବାଡ଼ି ଫିଂଗିବା ।

ଟେଢ୍‌ପି- ବି. ଠେଂଗୁଣି, ଛୋଟ ବାଡ଼ି ।

ଟେଢ୍‌ରାବା- କ୍ରି. କ୍ରୋଧ ଯୋଗୁଁ ବକ୍ର ଭାବେ ଚାହିଁବା ।

ଟେଢ୍‌ସା- ବି. ଅପାଂକ୍ତେୟ (କଥା) ।

ଟେଁଢ଼ା- ବି. ଟେଂଡା ।

ଟେଁଢ଼ାପାଟି- ବି. ଟେଂଡାରେ ଲାଗିବା ଲଂବା କାଠ ଖଂଡ ।

ଟେଁଢ଼ିବା- କ୍ରି. ୧. ଡେଂଡା ଦ୍ୱାରା ପାଣି କାଢ଼ିବା । ୨. ପିଇବା ।

ଟେଁଢ଼େଁଗ୍- ବି. ଗାଡ଼ିର ଏକାଂଶରେ ଅଧିକ ଓଜନ ଲଦା ହେବା ଅବସ୍ଥା । ଦୃ : ଟେଁଢ଼େଂଗ୍ ହେଲେ ଗାଡ଼ି ଉଲଟି ପଡ଼ୁସି ।

ଟେଢ଼ା- ବିଂ. ଟେଢ଼ା, ବକ୍ର ।

ଟେନ୍‌ଟେନ୍- ବିଂ. ସୁସ୍ଥ, ଟେଂଗା ।

ଟେନ୍‌ସା- ବିଂ. କଦାପି ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରୁ ନଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଟେନ୍‌ହା- ବିଂ. ଜିଦ୍‌ଖୋର, ନିଜ ମତ ଧରି ଅବିଚଳିତ ରହୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଟେନିବାଡ଼ି- ବି. ପୋଷା ଚଢ଼େଇଙ୍କୁ ବସାଇବା ପାଇଁ ଲଂବା ବାଡ଼ି ।

ଟେନି ବାଂଧିବା- କ୍ରି. ରାଗ ରଖିବା । ଦୃ : ସେ ଘରକେ ନାଇଁ ଆଏବାର୍ । ଟେନି ବାଂଧିଛେ ।

ଟେପ୍‌ରା- ବି. ଠେକୁଆ ।

ଟେପ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବା ।

ଟେପ୍‌ରାକନା- ବିଂ. ଠେକୁଆର କାନ ଭଳି ଲଂବା କାନ ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଟେପ୍‌ରାକାନ୍- ବି. ଠିଆ କାନ ।

ଟେପ୍‌ରି- ବିଂ. ଅତି ଛୋଟ, କ୍ଷୁଦ୍ର (ଖେତ) ।

ଟେପେ- ବିଂ. ହାତ ବୁଢ଼ା ଆଂଗୁଠି ଓ ବିଶି ଆଂଗୁଠି ମଝିର ଦୈର୍ଘ୍ୟ, ଚାଖଂଡେ ।

ଟେଭା- ବି. କମଳା ଜାତୀୟ ଖଟା ଫଳ ବିଶେଷ ।

ଟେମ୍- ବି. ଆଡ଼ଂବର, ଠିକ୍‌ଠାକ୍ ।

ଟେମ୍ କରିବା- କ୍ରି. ଆଡ଼ଂବର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ଟେମ୍‌ଫୁଲିଆ- ବିଂ. ରସିକ ।

ଟେମୋ- ବି. ଏଂଡୁଅ ।

ଟେରକୋ ଟେରକୋ- ବିଂ. କ୍ରୋଧ ଓ ଅବଜ୍ଞା ପ୍ରଦର୍ଶନ ସହ (ଚାଲିବା) ।

ଟେର୍‌ଚା- ବିଂ. ଟେରୋ ।

ଟେର୍‌ଚାଇ ଦେଖିବା- କ୍ରି. କଟାକ୍ଷପାତ କରିବା, କଣେଇ କରି ଚାହିଁବା ।

ଟେରୋ- ବି. ଟିହା ପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ତିର୍ଯକ ଦୃଷ୍ଟି ସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଟେରି) ।

ଟେରିଟୈଁକର୍- ବିଂ. ଅଳ୍ପକେ ରାଗି ଯାଉଥିବା ବାଳିକା ।

ଟେଲି- ବି. ମାଛ ଖଂଡ ।

ଟେସନ୍- ବି. ଇଂ. ଷ୍ଟେସନ୍ ।

ଟୋଇଲା- ବି. ଛୋଟ କଂକଡ଼ା ବିଛା ।

ଟୋକ୍‌ନା- ବି. ୧. କଂସା ବା ପିତଳ ନିର୍ମିତ ବଡ଼ ହଂଡା । ୨. ବାଉଁଶ ପାତିଆ ନିର୍ମିତ ଗେପା ।

ଟୋକୁଆ- ବି. ତାକୁଡ଼ି ।

ଟୋକୋଟୋକୋ- ବିଂ. ନିର୍ଦ୍ୱଂଦ୍ୱ, ନିଃସଂକୋଚ ଓ ନିର୍ଭୟରେ (ଚାଲିଯିବା) ।

ଟୋଂଗୋଟୋଂଗୋ- ବିଂ. ଦୃପ୍ତ (ଚାଲିବା) ।

ଟୋଟୋ- ବିଂ. ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ (ବୁଲିବା) ।

ଟୋହୁଂଗୋ- ବିଂ. ଅତିଶୟ (ତରଳ) ।

ଟୋହୁପୋ- ବିଂ. ସମସ୍ତ, ସମୁଦାୟ, ସବୁ ।

ଟୋପ୍- ବି. ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ିର ଘୋଡ଼ଣୀ ।

ଟୋପ୍‌ଲି- 'ଟୁପ୍‌ଲି' ଦେଖ ।

ଟୋପା- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆ ତିଆରି ଆଧାର ବିଶେଷ ।

ଟୋପୋକରି- ବିଂ. ହଠାତ୍ । ଦୃ : ଗଛୁଁ ଆମ୍‌ଟେ ପଡ଼ୁଲା । ପିଲା ତାକେ ଟପୋକରି ବେଟି ନେଲା ।

ଟୋରକୋ- ବିଂ. ଅତିଶୟ (ଆଂବିଳ) ।

ଟେରୋଟେରୋ- ବିଂ. ଚଂଚଳ (ଚାଲି) ।

ଟୋଲ୍- ବି. ମହୁଲ ଫଳ ।

ଠ

ଠଅରାବା- କ୍ରି. ଠାବ କରିବା ।

ଠକ୍‌ଠକା- ବିଂ. ତୋଫା ଗୋରା ।

ଠକ୍ରା- ବିଂ. ୧. ଠିକ୍, ଉଚିତ । ୨. ଦୈବାତ୍ ।

ଠକାଠକ୍- ବିଂ. ଠିକ୍ ଆବଶ୍ୟକ ମୁତାବକ, କମ୍ ନୁହେଁ କି ବେଶି ନୁହେଁ ।

ଠଂଗ୍- ବି. ମୂଲ୍ୟ, ଦାମ୍ । ଦୃ : 'ଜଚ୍‌ନିଆ ମାଲର୍ ଠଂଗ୍ ନାଇଁ ।'

ଠଁଟ୍- ବି. ଥଂଟ, ପକ୍ଷୀର ଲଂବ ମୁଖ ।

ଠଟାବଜା- ବି. ସ୍ନେହ ସ୍ପର୍ଶ, ସାମାନ୍ୟ ଆଘାତ ।

ଠଟାବା- କ୍ରି. ୧. କିଂଚିତ ଆଘାତ ବା ଚାପ ପୂର୍ବକ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା । ୨. ଖାତିର କରିବା ।

ଠଟା ମସ୍‌ଗୁଲ୍- ବି. ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ । ଦୃ : ନିଜର୍‌ନୁ ବଡ୍‌ମାନ୍‌କର୍ ସାଂଗେ ଠଟା ମସ୍‌ଗୁଲ୍ ନାଇଁ ହେବ ।

ଠଠାବଜା- 'ଠଟାବଜା' ଦେଖ ।

ଠଠାବା- 'ଠଟାବା' ଦେଖ ।

ଠଠା ମସ୍‌ଗୁଲ୍- 'ଠଟା ମସ୍‌ଗୁଲ' ଦେଖ ।

ଠଡ୍‌କା/କୋ- ବିଂ. ଶୁଖିଲା, ଶୁଷ୍କ ।

ଠଣା- ବି. ବକ୍ରାଂଗୁଳିର ଗଂଠିଦ୍ୱାରା ମୁଂଡର ଖପୁରିରେ ଆଘାତ ।

ଠଣାମାରି ହେବା- କ୍ରି. ଅନୁତାପ କରିବା, ନିଜର ନିର୍ବୋଧତା ଯୋଗୁଁ ପସ୍ତେଇବା ।

ଠନ୍‌କି- ବି. ଗରମ ଯୋଗୁଁ ମୂତ୍ର ଅଳ୍ପ ହୋଇ ଅମ୍ଳ ଭାଗ ଅଧିକ ହେବାରୁ ମୂତ୍ରମାର୍ଗରେ ଶସ୍ତ୍ରାଘାତ ପରି ପୀଡ଼ା ହେବା ରୋଗ ।

ଠନ୍‌କିବା- କ୍ରି. ୧. ଜମିର ବତର ବିଗିଡ଼ିଯିବା । ୨. ଗଂଠି ଗଣ ହେବା ।

ଠନ୍ ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଶେଷ ଲଂଗଳ ଗାର ଚଷିବା ପାଇଁ ହଳ ବୁଲାଇବା ।

ଠନାଠନ୍- ବି. ଟଂକା, ଧାତୁ ମୁଦ୍ରା ।

ଠନେଇବା- କ୍ରି. ଉଂକି ମାରି ଚାହିଁବା ।

ଠପ୍‌କୋ- ବି. ଦେହର କୌଣସି ଅଂଶର ଫୁଲା ।

ଠମ୍‌କିବା- କ୍ରି. (ସ୍ତ୍ରୀ) ଯୌବନ ସୁଲଭ ଅଂଗଭଂଗୀ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ଠର୍‌ରା- ବି. ଉତ୍କଟ ଦେଶୀ ମଦ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଠର୍‌ଲୋ- ବିଂ. ଅତି ବୃଦ୍ଧ ।

ଠରାନରା- ବି. ଇଂଗିତ ।

ଠରୋ- ବିଂ. ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ ।

ଠସକ୍- ବି. ଢଂଗି ।

ଠସ୍‌ଠସ୍- ବିଂ. ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରାଇ (କାଂଦିବା) ।

ଠସାଠସ୍- ବିଂ. ପ୍ରବଳ (ଭିଡ଼) ।

ଠସୋଠସୋ କାଁଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନାୟାସରେ ଝର ଝର ଲୁହ ଝରାଇ କାଂଦିବା ।

ଠହକାବା- କ୍ରି. ଠାବ କରିବା, ଠିକଣା ସ୍ଥାନ ଖୋଜି ପହଂଚିବା, ଦୂରରୁ ଦେଖି ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ କରିବା ।

ଠହରାବା- କ୍ରି. ଅନୁସଂଧାନ ପୂର୍ବକ ସ୍ଥିର କରିବା, ଅଟକାଇବା ।

ଠହରିବା- କ୍ରି. ଅପେକ୍ଷା କରିବା, ସଂଭାଳିବା, ରହିବା, ଅଟକିବା ।

ଠାଇଠକ୍କୋ- ବିଂ. ସବା ଲଂଡା ।

ଠାଏଠାଏ- ଧ୍ୱ. ପ୍ରହାରର ଧ୍ୱନି ।

ଠାଁକୁ- ବିଂ. କେଶଶୂନ୍ୟ (ମୁଣ୍ଡ) ।
ଠାଟ୍- ବି. ଥାଟ, ଆଡ଼ମ୍ବର ।
ଠାଠୁ- ବିଂ. ଲଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡ, ଲଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡିଆ ।
ଠାଡ୍ଡୁ- ବିଂ. ଠିଆ, ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।
ଠାଡ୍ଡୁକି- ବି. ଠିଆ ବାଗରେ (ବିପ. ଆଡ୍ଡୁକି) ।
ଠାଡ୍ଡୁ ପହଁରା- ବି. ଠିଆ ପହଁରା ।
ଠାଡ୍ଡୁ ହେବା- କ୍ରି. ଠିଆ ହେବା ।
ଠାଡ୍ଡେଠାଡ୍ଡୁ- ବି. ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ନିଶ୍ଚଳ ଭାବେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିବା, ଚୁପ୍ ରହିବା, ନିରୁତ୍ତର ରହିବା । ଦୃ : ମୋର୍ କଥା ସୁନିକରି ସେ ଠାଡ୍ଡେଠାଡ୍ଡୁ ରହିଗଲା ।
ଠାନ୍- ବି. ସ୍ଥାନ, ଜାଗା ।
ଠାନ୍‌କେ- ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ, ଜାଗାରେ ।
ଠାନୁ- ଠାରୁ, ସ୍ଥାନରୁ ।
ଠାନେ- ଠାରେ, ସ୍ଥାନରେ ।
ଠାରୁମୁଡ଼ା- ବିଂ. ଲଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡିଆ, ଚନ୍ଦା ।
ଠାସ୍- ବିଂ. ମିଛ, ଅନୁମାନ ।
ଠିଆଡ୍ଡୁ- ବିଂ. ଠିଆ, ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।
ଠିଆଫୁଲିଆ ଜନହ୍ନରାଏର୍- ଶୁଭ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ଆଲୋକିତ ନିର୍ମଳ ରାତି ।
ଠିକ୍‌ଡ଼ି- ବି. ୧. ତାସ ପତ୍ରର ଚାରିକୋଣିଆ ନାଲି ରଂଗ, ରୋହିତନ୍ । ୨. ଚିଲମରେ ବ୍ୟବହୃତ ଗୋଡ଼ି ।
ଠିକ୍‌ବଂଦ୍- ବି. ଆୟୋଜନ, ନିଷ୍ପତ୍ତି ।
ଠିକ୍‌ଲି ବସାବା- କ୍ରି. ଅସ୍ଥାୟୀ ଚୁଲି ବସାଇବା ।
ଠିଟିଗଂଗରି- ବି. ନିତାନ୍ତ ଶୁଖିଲା ପଡ଼ିଆ ଭୂମି (ଯେଉଁଠାରେ ଘାସ ସୁଦ୍ଧା କଅଁଳେନାହିଁ) ।
ଠିଡିଡି- ଧ୍ୱ. ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଠିଆହେବା ଶିଖାଇବା ପାଇଁ ଧ୍ୱନି ।
ଠିନ୍‌ଠିନି- ବି. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।
ଠିପୁସ୍- ବି. ଆବଶ୍ୟକତାରୁ ଅଧିକ ଭୋଜନ ପରେ ପେଟ ଫୁଲିଯାଇଥିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଠୁଆ- ବି. ପରୋକ୍ଷ ଉପଚାର, ମନ୍ତ୍ରଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟର କ୍ଷତିସାଧନ ।
ଠୁଇଲ୍ ହେବା- କ୍ରି. ଠୁଳ ହେବା, ଏକତ୍ର ହେବା ।
ଠୁକ୍‌ବଢ଼େଇ- ବି. କାଠହଣା ଚଢ଼େଇ ।
ଠୁକ୍‌ରିଆ- ସ. ୨ୟ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ ସର୍ବନାମ ।
ଠୁକା- ବି. ୧. କାଗଜ ତିଆରି ଡବା, ଆଧାର । ୨. ବସିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଠୁକାନ୍- ବି. ପ୍ରହାର, ମାଡ଼ ।
ଠୁକିବା- କ୍ରି. ଖୁମ୍ପିବା, ମାରିବା, ଖାଇବା, କଡ଼ାକଥା କହିବା ।
ଠୁକୁ- ବିଂ. ଯେ 'ଠୁକେ' ।
ଠୁଂଗ୍‌ରି- ବିଂ. ପିଠାର ଗଣ୍ଠି ହାଡ଼ ।
ଠୁଁଠା- ବିଂ. ପତ୍ର ବିରହିତ (ବୃକ୍ଷ), ଥୁଣ୍ଟା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଠୁଁଠି) ।
ଠୁଁଠାରୋଗ୍- ବି. କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ।
ଠୁଁଠି- ବିଂ. କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ, ଖଣ୍ଡିତ, ଅର୍ଦ୍ଧଦଗ୍ଧ, ଅଳ୍ପାବଶେଷ । ଦୃ : 'ବିଡ଼ି ଠୁଁଠି ହେଲେ ଗଲା, ମୁନୁସ୍ ବୁଢି ହେଲେ ଗଲା ।'
ଠୁଙ୍ଗିବା- କ୍ରି. ମୁହଁ ମାରିବା, ହଠାତ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ।
ଠୁଁଡ଼ି- ବି. ଚିବୁକ, ଥୋଡ଼ି । ଦୃ : 'ରେଡ଼ି ଚଲ୍‌ଲେ ଠୁଁଡ଼ି ଚଲ୍‌ସି ।'
ଠୁଣପାହାର୍- ବି. ହାତୀର ଶୁଣ୍ଢ ।
ଠୁନ୍‌ଠୁନିଆ- ବି. ସାମାନ୍ୟ ଗୁଣି ଗାରିଡ଼ି ।

ଠୁପ୍‌କୁ- ବି. ଶରୀରର କୌଣସି ଅଂଶ ବାହାରିପଡ଼ିଥିବା ଅବସ୍ଥା, ଆବୁ ।
ଠୁବ୍‌ରୁ- ବିଂ. ଗେଡ଼ା, ବାଂଗରା ।
ଠୁରଙ୍କାଡ୍- ବି. ବୃତ୍ତାକାର ଅଗ୍ରଯୁକ୍ତ ତୀର, ଶର ।
ଠୁରଠୁରାବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ଥଂଡା ଯୋଗୁଁ ଥରିବା ।
ଠୁରଲି- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ଲୋମଯୁକ୍ତ ଚଢ଼େଇ ।
ଠୁରଲୁ- ବିଂ. ଗେଡ଼ା ଓ ବଳବାନ୍ ।
ଠୁରୁ- ବି. ମାଛ ବିଶେଷ ।
ଠୁଲା- ବିଂ. ବଡ଼ ଆକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ ।
ଠୁଲାବା- କ୍ରି. ସଂଗ୍ରହ କରିବା, ଜମା କରିବା ।
ଠୁଲେ- ବିଂ. ସମୁଦାୟ ।
ଠୁସ୍‌କା- ବିଂ. ବାଂଗରା, ସାନ ।
ଠୁସ୍‌କୁଡୁବ୍‌ରୁ- ବି. ସାନ ସାନ । ଦୃ : ତାଁକର ଘରେ ଠୁସ୍‌କୁଡୁବ୍‌ରୁ ଗୁହୁଡ଼େ ଛୁଆ ଅଛନ୍ ।
ଠୁସ୍‌ଠୁସା- ବିଂ. ଗେଡ଼ା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ୍ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଠୁସ୍‌ଠୁସି) ।
ଠୁସା- ବି. ଟୁକୁଡ଼ା, ଖଂଡ ।
ଠୁସାନ୍- ବି. ପ୍ରହାର ।
ଠୁସିବା- କ୍ରି. ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପଶାଇବା, ଭର୍ତି କରିବା ।
ଠେ- ଧ୍ୱ. ଠାଏ (ଧ୍ୱନି) ।
ଠେଁକି- ବି. କୁଂଭ ପରି ମାଟି ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।
ଠେଂଗ୍- ବି. ଛୋଟ ଠେଂଗା, ଠେଂଗୁଣି । ବିଂ. ଅବିବାହିତ । ('ଡିଁଡ଼ା' ଶବ୍ଦର ସହଚର) ।
ଠେଂଗ୍‌ନିଆ କଥା- ବି. କଡ଼ା କଥା ।
ଠେଂଗ୍‌ରି- ବି. ଛୋଟ ଠେଂଗା ।
ଠେଂଗ୍‌ସା- ବି. ଟାଣ କଥା ।
ଠେଂଗାଖାସି- ବି. ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ହେଉଥିବା କାଶ ।
ଠେଂଗାଭୁତ୍- ବି. ଅବିବାହିତ ଲୋକ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ହେଉଥିବା ପ୍ରେତ ।
ଠେଂଗୁଆ- ବିଂ. ପତ୍ନୀ ନ ଥିବା ଲୋକ, ବିବାହିତ ଏକୁଟିଆ ଲୋକ ।
ଠେଁଟ୍- ବି. ଖଂଟ, ଡକାୟତ ।
ଠେଁଟି- ବିଂ. ସାନ, ଛୋଟ ।
ଠେଟିଆ- ବି. ଅନ୍ୟକୁ ଠକି ନିଜର ଲାଭ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଠେଠ୍- ବିଂ. ଖାଂଟି, ଠିକ୍, ଅମିଶ୍ରିତ ।
ଠେଟେ/ଠେଲ୍- ବି. ଦଂଡ ନାଟରେ ରାଧାଂକର ତଥାକଥିତ ନଣଂଦ (ବେଶ, କଥା, ଗୀତ ଓ ନୃତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ଚରିତ୍ର ହାସ୍ୟ ଓ ଶୃଂଗାର ରସ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ) ।
ଠେ ଠକ୍କୋ- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଖିଲା ।
ଠେପା- ବି. ମେଖ, ଖୁଂଟି, କିଲା ।
ଠେଲ୍‌କୋ- ବି. ଅରଣ୍ୟଜାତ ଫଳ ବିଶେଷ ।
ଠେଲ୍‌ଗାବା- କ୍ରି. ଠେଲି ଦେବା ।
ଠେଲା- ବିଂ. ୧. ମୁଂଡା, ବଡ଼ ବଡ଼ ଟୁକୁରା । ୨. ଗୋରୁଂକ ରୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ଔଷଧ ବିଶେଷ ।
ଠେଲାକୁଟା- ବି. ଠେଲାପଲା, ଭିଡ଼ ।
ଠେସ୍- ବି. ଆଘାତ, ଧକ୍‌କା ।
ଠେସ୍‌କେନା- ବି. ବାଧିବା ଭଳି କଥା, ଆଘାତ ଦେବା ଭଳି କଥା ।
ଠେସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଛେଚିବା, ପିଟିବା ।
ଠେଁସିବା- କ୍ରି. ଜୋର୍ କରି ପୂରାଇବା, ଭର୍ତି କରିବା ।
ଠୋ- ଅଂ. ନିଷେଧାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ ।

ଠୋକ୍‌ରିଆ- ବି. ମାଲିକ, ମହାଜନ, ସାହୁକାର ।

ଠୋକିବା- କ୍ରି. ଚଂଚୁ ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରିବା ।

ଠୋକ୍‌ଠୋକ- ବିଂ. ଶୁଖିଲା । ଧ୍ୱ. ଦୁଇ ପଦାର୍ଥର ସଂଘର୍ଷ ଧ୍ୱନି ।

ଠୋଡ଼ି- ବି. ଥୋଡ଼ି ।

ଠୋପା- ବି. ବିଂଦୁ ବିଂଦୁ ହୋଇ ଝରି ପଡୁଥିବା ପଦାର୍ଥ ।

ଠୋରୋ- ବିଂ. ଲଂଡା । (ଏହି ଶବ୍ଦ ସହିତ 'ମୁଡ଼ା', 'ମୁଡ଼ି' ଓ 'ମୁଡ଼ିଆ' ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଠୋସ୍‌- ବିଂ. ଟାଣ, ମଜବୁତ୍‌, ଘନ, ସ୍ପଷ୍ଟ ।

ଡ

ଡଁଇନା- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ ଦୁର୍ବଳ ଓ ରୁଗ୍‌ଣ ।

ଡକ୍‌ଡାକାବା- କ୍ରି. ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତାପରେ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଫୁଟାଇବା ।

ଡଁକ୍‌- ବି. ଲତା, ଡଂକ ।

ଡକର୍‌ନା- ବି. ବଡ଼ ବଡ଼ ଘର ତିଆରିରେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ କାଠ ।

ଡକ୍‌ରା- ବି. ଡାକରା, ନିମଂତ୍ରଣ ।

ଡଁକା- ବି. କରଚୁଲି, ଅଣକ ।

ଡକାନି- ବି. ଡାକରା ।

ଡକି- ବି. ଝିଅ ।

ଡଁକି- ବି. ୧. ବାଂତି ରୋଗ । ୨. ଛୋଟ 'ଡଁକା' ଦେଖ ।

ଡଁକି ଦେଖାବା- କ୍ରି. ବାଂତି ଭାବ ଅନୁଭୂତ ହେବା ।

ଡକୁଆ- ବି. ଡାକିବା ଲୋକ ।

ଡଁକେର୍‌- ବି. ହାକୁଟି ।

ଡଗର୍‌- ବି. ୧. ଚିହ୍ନ, ପାଦଚିହ୍ନ । ୨. ନୀତି । ବିଂ. ସୁଂଦର ।

ଡଗର୍‌ ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ପୂର୍ବରୁ ଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପଶୁ ଆଦି ସହ ମିଳିତ ହେବା ବା ତାକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ତା'ର ଚଲାବାଟରେ ଏକା ଅନୁସରଣ କରିବା । ୨. ଅନୁଗମନ କରିବା । ଦୃ : ରାମ୍‌ ବନ୍‌ବାସ୍‌ ଗଲା ବେଲେ ସିତା ଭିଲ୍‌ ତାଁକର୍‌ ଡଗର୍‌ ଧର୍‌ଲେ ।

ଡଗର୍‌ନା- ବି. ଉଚ୍ଚ କାଂଥ ଉଠାଇବା ବେଳେ ଆଶ୍ରୟ ପାଇଁ ବାହାର ଆଡ଼କୁ ଖଂଜାଯିବା ପଟା ବା କାଠ ।

ଡଗର୍‌ ବେଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ପୂର୍ବରୁ ଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପଶୁର ଯିବା ବାଟରେ ବା ଇତସ୍ତତଃ ତା'ର ଗତିବିଧି ବା ସ୍ଥିତିର ଜ୍ଞାନ ପାଇଁ ଅନୁସଂଧାନ କରିବା ।

ଡଗର୍‌ ଲମ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟ ସହିତ ଯିବା ପାଇଁ ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇବା ।

ଡଗର୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ବନବାସୀ ।

ଡଗ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ୧. ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁବା । ୨. ଖୋଜିବା, ଅନୁସଂଧାନ କରିବା ।

ଡଗୋଡଗୋ- କ୍ରି. ବିଂ. ଏକ ଲୟରେ ଦେଖିବା ।

ଡଂଗ୍‌ଡଂଗା- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ (ପୋଡ଼ି ବା ଜଳିଯିବା) ।

ଡଂଗର୍‌- ବି. ପର୍ବତୀୟ ଭୂମି, ପାହାଡ଼ ।

ଡଂଗରଲା- ବି. ମାଳ ଅଂଚଳ, ପାହାଡ଼ିଆ ଇଲାକା ।

ଢଂଗରି- ବି. ସାନ ପାହାଡ଼ ।
ଢଂଗରିଆ- ବିଂ. ପାହାଡ଼ିଆ, ପର୍ବତୀୟ ।
ଢଂଗା- ବି. ଗାଈଗୋରୁଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡା ପେୟ ଆଦି ଖୁଆଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଡଂଗା ଭଳି କାଠ ଆଧାର ।
ଢଂଗିଁଆ- ବି. ଲଙ୍ଗୁଆ ମେଂଢା ବାଂଧିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ ବାଡ଼ି ।
ଢଂଗିଆଛିଣ୍ଡା- ବିଂ. ଅର୍ଦ୍ଧଛିନ୍ନ (ଫଳ) ।
ଡଙ୍ଗଲ୍- ବିଂ. ମହଂଗା, ମହରଗ ।
ଡଡ଼ଂଗା- ବିଂ. ଶୁଖିଲା ।
ଡଁଡ୍- ବି. ୧. ଦଂଡ, ଶାସ୍ତି । ୨. ରାଜସ୍ୱ । ୩. ଆଖୁ । ୪. ଦଂଡନାଚ ।
ଡଁଡ୍ ଭର୍‌ବା- କ୍ରି. ରାଜସ୍ୱ ପଇଠ କରିବା ।
ଡଁଡା- ବି. ୧. ଶଗଡ଼ର ଲଂବ ଦଂଡ । ୨. ଆଖୁ ।
ଡଁଡାବା- କ୍ରି. ନିରର୍ଥକ ବ୍ୟୟ କରିବା, ଦଂଡ ବା ଶାସ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିବା ।
ଡଁଡି- ବି. ନାକର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ । (ଏହା ନାକର ଦୁଇ ପୋଡ଼ ମଝିରେ ଥିବା ଦଂଡାରେ ଓହଳାଇ ପିଂଧାଯାଏ) ।
ଡଁଡୁଆ- ବି. ଦଂଡନାଚକାରୀ ।
ଡଁଡ଼େଇ- ବି. ଦଂଡକିରି ମାଛ ।
ଡଂଠା- ବଳଶାଳୀ, ଶକ୍ତିସଂପନ୍ନ ।
ଡଂଠାମାର୍- ବି. ନିର୍ଭୀକ, କଡା ମିଂଜାସ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଡବ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତାପ ଯୋଗୁଁ ପାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପାଣି ସଂଚାଳିତ ହେବା ।
ଡବ୍‌ଡବାବା- କ୍ରି. (ଆଖିରେ) ଲୁହ ଜକେଇବା ।
ଡବ୍‌ଡବି- ବିଂ. ଗପୁଡ଼ି ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଡବ୍‌ନା- ବିଂ. ପାତ୍ରର ଢାଂକୁଣୀ ।
ଡବ୍‌ରା- ବି. ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାକୃତିକ ଛୋଟ ଗାତ, ଖାଲୁଆ ଜମି ।
ଡବଲ୍- ବିଂ. ଦ୍ୱିଗୁଣ, ଖାଇବା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ପରିବେଷଣ ।
ଡବଲ୍‌ଙ୍ଗପାନି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଋଣଦାୟୀ ସଂସ୍ଥା । ଯେତେ ଋଣ ଦିଅଂତି ତହିଁର ପ୍ରାୟ ଦୁଇଗୁଣ ଅସୁଲ କରଂତି ।
ଡବା- ବିଂ. ଆବୃତ ।
ଡବାଗାଡ଼ି- ବି. ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଶଗଡ଼ ।
ଡବାମାଲି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ହାର ବା ଗଳା ମାଳି ।
ଡବାଲି- ବି. ଅଂଟାରେ ପରିଧେୟ ଚମଡ଼ା ପଟି ।
ଡବି- ବି. ଧାତୁ ବା କାଠ ନିର୍ମିତ ଫରୁଆ, ଛୋଟ ଡବା ।
ଡମ୍- ବି. ଢଂବ ।
ଡମ୍‌ଖଦି- ବି. ଟଂଟବୁଣା ମୋଟା ଶାଢି ।
ଡମ୍‌ନା ମୁହାଁ- ବିଂ. ବିକୃତ ମୁଖ ବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଡର୍‌ଡର୍‌ନା- ବିଂ. ଭୀତିପ୍ରଦ, ଭୟଂକର ।
ଡର୍‌ହା- ବିଂ. ଡରୁଆ, ଭୟାଳୁ, ଭୀରୁ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଡରେହି) ।
ଡରା- ବି. ଭୟାଳୁ ।
ଡରେନ୍- ବି. ଡରାଣ, ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ।
ଡଲା- ବି. ଗାଂଡୁଆ, ଡାଲା ।
ଡସ୍‌ନା- ବି. ବିଛଣା, ଶଯ୍ୟା ।
ଡସାବା- କ୍ରି. ୧. ବିଛଣା ପକାଇବା, ଶଯ୍ୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା । ୨. ଦଂଶନ କଲା ପରି

ନିଆଁ ଦ୍ୱାରା ଅଂଗ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା, ଚେଂକ ଦେବା ।

ଡସିଦେବା- କ୍ରି. ଦଂଶନ କରିବା ।

ଡହ- ବି. ଅତ୍ୟଧିକ ଗରମ ଯୋଗୁଁ ହେଉଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ବଥ ।

ଡହକି- ବି. ଗରମ, ତାତି ।

ଡହକିବା- କ୍ରି. ତାତିବା, ଗରମ ହେବା ।

ଡହଡହ- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ (ଖରା, ଗରମ) ।

ଡହନା- ବି. ପିତଳ ବାସନ ।

ଡହନିଆଁ- ବି. କୁଠିଆ ଓ ମୂଲିଆଂକୁ ଦିଆଯିବା ଜମି ।

ଡହଲା- ବି. ଅସଂଯତ ଭ୍ରମଣ ।

ଡାଇ- ବି. ନିଦ୍ରା ।

ଡାଇ- ଧ୍ୱ. ଶିଶୁକୁ ଶୁଆଇବା ସକାଶେ ସାଂଗୀତିକ ଧ୍ୱନି ।

ଡାଇ ପକାବା- କ୍ରି. ଗାଈର ଗର୍ଭପାତ ହେବା ।

ଡାଏଁଟ୍- 'ଡାଁଟ୍' ଦେଖ ।

ଡାକ୍‌ପରା- ବିଂ. ନିକଟସ୍ଥ ପଡ଼ା, ଡାକ ଦେଲେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ଶୁଭେ ।

ଡାକ୍‌ବଜା- ବିଂ. କୁଖ୍ୟାତ, ବଦନାମ ।

ଡାଁକିଆ- ବି. ଶେଉଳ ମାଛ ।

ଡାଁକେନ୍- ବି. ପିଶାଚିନୀ ।

ଡାଂଗ୍- ବି. ବାଉଁଶ ଦଂଡ, ବୃକ୍ଷର ପତ୍ରଶୂନ୍ୟ ସରୁ ଶାଖାଗ୍ର ।

ଡାଂଗ୍‌ଗଡ଼ା- 'ଡାଂଗଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଡାଂଗ୍‌ଚଢ୍ରା- 'ଡାଂଗଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଡାଂଗଡ଼ା- ବି. ବାଉଁଶ ଖଂବରେ ଚଢ଼ି କ୍ରୀଡ଼ା କୌଶଳ ଦେଖାଉଥିବା କେଳା, ମୁଂଡପୋତା କେଳା ।

ଡାଂଗ୍‌ଚଢ଼ି- ବିଂ. ଗଛରେ ଚଢ଼ିବା ଭଳି ଉଦ୍ଦଂଡୀ ।

ଡାଂଗ୍ ହେଇଯିବା- କ୍ରି. ମରିଯିବା ।

ଡାଁଟ୍- ବି. ତୋରଣ ନିମିତ୍ତ ବାଉଁଶ ପାତିଆରେ ତିଆରି ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ତାଟି ।

ଡାଁଟିବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟକୁ କଡ଼ା କଥା କହିବା ।

ଡାଁଡ୍- ବି. ୧. ଦାଂଡ । ୨. ମେହେଂତରାଣୀ ।

ଡାଁଡ୍‌ଖୁଲି- ବି. ଗ୍ରାମ ଦାଂଡ ।

ଡାଁଡ଼ି- ବି. ମେହେଂତରାଣୀ ।

ଡାଢ଼ି- ବି. ୧. ଦାଢ଼ି, ଶ୍ମଶ୍ରୁ । ୨. ଘିଅ ମାରିଲେ ପାତ୍ର ତଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହୁଥିବା ଖଦଡ଼ା ପଦାର୍ଥ, ଦଗ୍ଧାବଶେଷ । ୩. ଲିଆ ଭାଜିଲା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହୁଥିବା ପୋଡ଼ା ଧାନ ।

ଡାଣି- ବି. ଶଗଡ଼ ଦଂଡା ।

ଡାଫନ୍- ବି. ଡାଂଫଣ ।

ଡାବ୍- ବି. ହାତରେ ଧରି ବଜାଯିବା ଗୋଲାକାର ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ, ଡଫ୍‌ଲି ।

ଡାବ୍‌ବା- କ୍ରି. ଢାଂକିବା, ଘୋଡ଼ାଇବା ।

ଡାମ/ମୁର୍- ବି. ଆଲକାତରା, ରାଳ ।

ଡାରିଦେବା- କ୍ରି. ବିସ୍ତାରିତ କରିବା ।

ଡାରି ପକାବା- କ୍ରି. ପଶୁମାନଂକର ଗର୍ଭପାତ ହେବା ।

ଡାଲ୍‌ଖାଇ- ଦଶହରା ପୂଜା ବେଳେ ହେଉଥିବା ପାରଂପରିକ ଲୋକଗୀତ ଓ ନୃତ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଡାଲି- ବି. ଖତ ବୋହିବା ଆଧାର, ଗୋକେଇ ।

ଡାଲିଆ- ବି. ଗାଈଗୋରୁଂକୁ କୁଂଡା ଖୁଆଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ ଗୋକେଇ ବିଶେଷ ।

ଡାଁହାକ୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଅବରୋଧ ବା ବ୍ୟବଧାନକୁ ଡେଇଁ ପାର ହୋଇଯିବା ।

ଡାହି- ବି. ବୃକ୍ଷର ଡାଳ, ଶାଖା ।

ଡାହୁଲ୍- ବିଂ. ଗଭୁରି ପକାଉଥିବା ଗାଈ ।

ଡିଆଁ- ବି. ଉଇ କୀଟ ।

ଡିଆଁବା- କ୍ରି. ଅନାଗ୍ରହ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ନାସିକା କୁଂଚନ କରିବା ।

ଡି କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଶୋଇବା ।

ଡିଗ୍‌ଡିଗୋ- ବି. ଗଉଡ଼ ବାଡ଼ି ନୃତ୍ୟ ଓ ଗୀତ ।

ଡିଗ୍‌ରା- ବି. ଉଚ୍ଚଭୂମି ।

ଡିଗ୍‌ରି- ବି. ଡେଂଗୁରା ।

ଡିଂଗର୍- ବି. ମାଳଭୂମି । ବିଂ. ଦୁଷ୍ଟ, ଦେଖାଣିଆ ।

ଡିଂଗ୍‌ରା- ବି. ଡେଂଗୁରା ।

ଡିଁଡ଼ା- ବିଂ. ଅବିବାହିତ, କୌଟୁଂବିକ ବଂଧନ ନ ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) । (ଏହି ଶବ୍ଦ ସହିତ 'ଠେଂଗ୍', 'ଠେଂଗୁଆ' ମଧ୍ୟ ଯୁଗ୍ମ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ) ।

ଡିଁଡ଼ା ପେଟ୍‌ରି- ବିଂ. ଅବିବାହିତା ଅବସ୍ଥାରେ ଗର୍ଭବତୀ ହୋଇଥିବା (ସ୍ତ୍ରୀ) ।

ଡିଡି ହେବା- କ୍ରି. ଅଧିକ ଉଚ୍ଚତା ଲାଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପାଦର ଅଗ୍ରଭାଗକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଠିଆ ହେବା ।

ଡିଂଡା- 'ଡିଁଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଡିବ୍‌ଡିବି- ବି. ଚର୍ମାଚ୍ଛାଦିତ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ, ଡେଂଗୁରା, ପ୍ରଚାର ।

ଡିବା- ବି. ଡିବିରି, ଦୀପ ।

ଡିବି- ବି. ଛୋଟ ହାଂଡି, ଆଟିକା ।

ଡିବିଭାତ୍- ବି. ସାନ ଝିଅମାନେ ନିଜେ ନିଜେ ରାଂଧି କରୁଥିବା ଭୋଜି ।

ଡିମ୍- ବି. ଅଂଡକୋଷ ।

ଡିର୍- ବି. ଲତାର ଡଂକ ।

ଡିର୍‌ରା- ବି. ଉଚ୍ଚଭୂମି ।

ଡିହି- ବି. ବାସଭୂମି, ଡିହ ।

ଡୁଆ- ବି. ଶିଶୁଂକୁ କ୍ଷୀର ବା ଔଷଧ ଖୁଆଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଛୋଟ ଚାମଚ ବିଶେଷ ।

ଡୁଗ୍‌ଡୁଗାବା- କ୍ରି. ନିଆଁ ଲିଭାଯାଇ ଅଳ୍ପ କିଛିଏ ଥିଲେ ତାହାକୁ ଫୁଂକି ଫୁଂକି ପୁନର୍ବାର ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ କରିବା ।

ଡୁଂଗ୍‌ଡୁଂଗି- ବି. ବଡ଼ ଲାଉରେ ନିର୍ମିତ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଡୁଂଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ବେକ ଲଂବାଇ ଦେଖିବା, ଛିଦ୍ର ପଥରେ ଦେଖିବା, ନିଜକୁ ଗୁପ୍ତ ରଖି ଦେଖିବା ।

ଡୁଂଗ୍‌ରି- ବି. ଛୋଟ ପାହାଡ଼, ମୁଂଡିଆ ।

ଡୁଂଗା- ବି. ନୌକା ।

ଡୁଂଗି- ବି. ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ପରିବେଷଣ ସକାଶେ ଆଧାର ବିଶେଷ ।

ଡୁଂଗିବା- 'ଡୁଂଗ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଡୁଂଗୁ- ବିଂ. ନିଜେ ଅଦୃଶ୍ୟ ରହି ଦେଖୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଡୁଂଗେଇବା- କ୍ରି. ପାଣିରେ ରହିବା ଯୋଗୁଁ ଫୁଲିବା ।

ଡୁଠ- ବି. ବାଘଘର ।

ଡୁଡୁକା- ବି. ଛଚିଂଦା, ଲତା ଫଳ ବିଶେଷ ।

ଡୁଡ଼ି- ବି. ଫାଳ ବାଉଁଶରେ ତିଆରି ନୌକାକୃତି ବଡ଼ ଆଧାର ବିଶେଷ । (ଏଥିରେ ଖତ ଇତ୍ୟାଦି ରଖି ଶଗଡ଼ ଉପରେ ଲଦି କ୍ଷେତକୁ ବୁହାଯାଏ), ଲୁଦର୍ ।

ଡୁଡୁକା- 'ଡୁଡୁକା' ଦେଖ ।

ଡୁଡୁବଗା- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ହେଟା ।

ଡୁଡୁମ୍- ବିଂ. ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରୟୋଗ ନ କରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଡୁଡ଼ୋବଘା- 'ଡୁଡୁବଗା' ଦେଖ ।
ଡୁଂଡା- ବିଂ. ପତ୍ରଶୂନ୍ୟ (ବୃକ୍ଷ) ।
ଡୁବ୍ଲି- ବି. ଛୋଟ ଗାଡ଼ିଆ ।
ଡୁବ୍ଡୁବା- ବିଂ. ଗୁଂଫା ସଦୃଶ ।
ଡୁବ୍ରା- ବି. ପାଉଁଶ ଭିତରେ ଥିବା ନିଆଁ ।
ଡୁବ୍ଲା- ବି. ପତ୍ର ତିଆରି ଖାଦ୍ୟାଧାର ବିଶେଷ, ଖୁରଡ଼ା ।
ଡୁଭା- ବି. କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳାଶୟ ।
ଡୁମ୍ରା- ବିଂ. ଜଳରେ ଓଦା ହୋଇ ଫୁଲିଥିବା, ପଚା, ଶଢ଼ା ।
ଡୁମ୍ରାମୁହାଁ- ବି. ଗାଳି ବିଶେଷ ।
ଡୁମ୍ରି- ବି. ଡିମିରି ।
ଡୁମା- ବି. ୧. ବଡ଼ ଜାତିଆ ଅଂଡିରା ଗୋବରା ଚଢ଼େଇ । ୨. ଭୂତ ପ୍ରେତ ଆଦି ।
ଡୁମା ଧର୍ବା- କ୍ରି. ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ଭୂତ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ହେବା ।
ଡୁମାଲ୍- ବି. ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳର ଏକ ମନୁଷ୍ୟ ଜାତି ବିଶେଷ ।
ଡୁମିବା- କ୍ରି. ପାଣି ବା ପାଣିଆ ଜିନିସରେ କିଛି ବୁଡ଼ାଇବା ଓ କାଢ଼ିବା ।
ଡୁମେଇବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପାତ୍ରକୁ ତରଳ ପଦାର୍ଥରେ ସଂପୂର୍ଣ ରୂପେ ବୁଡ଼ାଇ ଭର୍ତି କରିବା । ୨. ଫୁଲାଇବା । ଦୃ : ତାର୍ ପେଟ୍ ଡୁମେଇଛେ ।
ଡୁମେର୍- ବି. ଡିମିରି ଗଛ ଓ ଫଳ ।
ଡୁର୍କା- ବି. ଚିତା ବାଘ ।
ଡୁର୍ରେ- ଧ୍ୱ. କୁକୁରକୁ ପାଖକୁ ଡାକିବା ଧ୍ୱନି ।
ଡୁରି- ବି. ମହୁଲ ।
ଡୁରି ତେଲ୍- ବି. ମହୁଲ ଫଳର ମଂଜିରୁ ତିଆରି ତେଲ ।
ଡୁରୁ- ବି. ଗଧିଆ ।
ଡୁଲ୍- ବି. କ୍ଷେତରୁ ପାଣି ବୋହିଯାଇ ଜମା ହେବା ଗାତ ।
ଡୁଲ୍ଠା- ବି. ଘରର ଉପର ମହଲାର ବାରଂଡା, ଆମ୍‌କାସ ।
ଡୁଲ୍ବା- ବି. ବଡ଼ ଆକାରର ପତ୍ର ଠୋଲା ବା ଦାନା, ଖୁରଡ଼ା ।
ଡୁଲା- ବି. ଲୁଗା ବେଢ଼ା ହୋଇଥିବା ପାଲିଂକି ପରି ଖଟିଆ, ପାଲିଂକି ।
ଡୁଲାବା- କ୍ରି. ଆଟ୍ ଜମିରେ ହିଡ଼ ବାଂଧି ଡୁଲି (ବିଲ) ତିଆରି କରିବା ।
ଡୁଲି- ବି. କିଆରି, ବିଲ, ଚାରିପାଖରେ ହିଡ଼ ଥିବା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ।
ଡୁହୁରି- ବି. ଛୋଟ କିଆରି, ପଟାଳି ।
ଡେଗା- ବିଂ. ଡିଆଁ, ସଂକ୍ରାମକ ।
ଡେଗା ଉଧ୍ଲା- ବି. ଡିଆଁ ଡେଇଁ ।
ଡେଗାନ୍- ବି. ଲଂଫ ପ୍ରଦାନ ।
ଡେଗିବା- କ୍ରି. ଡେଇଁବା, କୁଦା ମାରିବା ।
ଡେଗୁ- ବି. ଡେଇଁବାରେ ଓ ମତ ବା ଦଳ ପରିବର୍ତନ କରିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ।
ଡେଂକା- ବି. ଠେକୋ ପଗଡ଼ି ।
ଡେଂଗ୍- ବିଂ. ଡେଂଗା ।
ଡେଂଗ୍ ଡହଲୋ- ବିଂ. ବୟସ ତୁଳନାରେ ଅତିଶୟ ଡେଂଗା ।
ଡେଂଗ୍‌ଭସ୍- ବି. ଡିପ ଖାଲ ।
ଡେଂଗ୍ରା- ବି. ଡେଂଗୁରା ।
ଡେଂଗାଇ- ବିଂ. ଡେଂଗୀ ।
ଡେଢ୍- ବିଂ. ଦେଢ଼ ।

ଡେଢ଼ୁସଲା- ବି. ପତ୍ନୀର ବଡ଼ ଭାଇ ।

ଡେଢ଼ୁସାସ୍- ବି. ସ୍ତ୍ରୀ ବା ସ୍ୱାମୀର ବଡ଼ ଭଉଣୀ ।

ଡେଁଡ଼ୁଗା- ବିଂ. ମୃତବତ୍, ଶୋଇପଡ଼ି ରହିଥିବା ।

ଡେଁଢୁରା- ବି. ଶସ୍ୟହୀନ ନଡ଼ା ।

ଡେଁଢ଼ିଆ- ବି. 'ଖଁଡ଼ିଆ' ଶବ୍ଦ ସହିତ ବ୍ୟବହୃତ ନିରର୍ଥକ ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକାରୀ ସହଚର ଶବ୍ଦ ।

ଡେଁଢ୍ଡ/ଢ଼ୋ- ବି. ଧଂଡ ସାପ ।

ଡେଢ଼ା- ବିଂ. ଦେଢ଼ା ।

ଡେଢ଼ି- ବି. ୧. ମୋଟା ଚାଦର । ୨. ଧାନ ଋଣ ଦେବାର ପ୍ରକାର ।

ଡେନା- ବି. ଡେଣା, ପକ୍ଷ, ବାହୁ ।

ଡେନାବାହା କରବା- କ୍ରି. ମଂଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀର ଡେଣା ବା ବାହାକୁ ଧରି ଟଣା ଓଟରା କରିବା ।

ଡେନା ଭାଂଗିଯିବା- କ୍ରି. ଅସହାୟ, ଅସମର୍ଥ ହୋଇପଡ଼ିବା ।

ଡେବ୍ରି- ବିଂ. ବାମ, ବାଆଁ ।

ଡେବ୍ରିଆ- ବିଂ. ବାମ ହସ୍ତରେ କର୍ମକୁଶଳ, ବାଉଁଆଁ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଡେବ୍ରିଏନ୍) ।

ଡେବ୍ରିଚଁଢ଼ି- ବି. 'ପୁଅ ଜିଉଁତିଆ' ଦିନ ପୂଜିତ ଲୋକ-ଦେବତା ବିଶେଷ ।

ଡେବା- ବିଂ. ଡେବ୍ରି ।

ଡେମିବା- କ୍ରି. ଶିଳରେ ଛେଚିବା, ଆଘାତ ଦେବା ।

ଡେର୍ନା- ବି. ୧. ନିଶୁଣି, ଶିଢ଼ି । ୨. ପଶୁପକ୍ଷୀଂକୁ ଡରାଇବା ପାଇଁ କ୍ଷେତରେ ରଖାଯିବା ପୁତ୍ତଳିକା, ହୁରୁଡ଼ା ।

ଡେର୍ବା- 'ଡେରିବା' ଦେଖ ।

ଡେରା- ବି. ଆଗଂତୁକ ବ୍ୟକ୍ତିଂକର ବସାଘର, ଅସ୍ଥାୟୀ ବାସ ଗୃହ, ସାମୟିକ ବିଶ୍ରାମସ୍ଥଳୀ । ବିଂ. ଆଉଜା ହୋଇଥିବା ।

ଡେରାଘର୍- ବି. ଗ୍ରାମର ସାଧାରଣ ଅତିଥି ଗୃହ ।

ଡେରି- ବିଂ. ଗର୍ବିଣୀ ।

ଡେରିବା- କ୍ରି. ଖଟ ଇତ୍ୟାଦି କାଂଥକୁ ଲଗାଇ ଠିଆ କରାଇବା, ଲମ୍ବ ବସ୍ତୁକୁ ଆଉଜାଇ ଠିଆ କରିବା ।

ଡେରି ଫୁଲେଇ- ବିଂ. ଗର୍ବିଣୀ ।

ଡେରି ହେବା- କ୍ରି. ୧. ସଂକୋଚ, ଲଜ୍ଜା ବା ଗର୍ବ ଯୋଗୁଁ ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ଠିଆ ହେବା । ୨. ନିଜର ବାହାଦୁରି ଦେଖାଇ ହେବା ।

ଡେରେନ୍- ବି. ସାନ ଜାଆ, ଦିଅରଂକ ପତ୍ନୀ ।

ଡେଲି- ବି. ଘରର ଖୁଂଟ ।

ଡେହେଢ଼ି- ବି. ଝିଅ ।

ଡୋକ୍ରା- ବିଂ. ବୁଢ଼ା ।

ଡୋକ୍ରି- ବିଂ. ବୁଢ଼ୀ ।

ଡୋଂଗର୍ଲା- 'ଡଂଗର୍ଲା' ଦେଖ ।

ଡୋଡ୍କା- 'ଡଡ୍କା' ଦେଖ ।

ଡୋ-ଡୋ- ବିଂ. ବୟଃପ୍ରାପ୍ତ, ବିଶାଳକାୟ, ପରିପକ୍ୱ ।

ଡୋଡୋ- ବିଂ. ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଭାବେ (ବୁଲିବା) ।

ଡୋବ୍ଲା- ବି. ବଡ଼ ଦନା ବା ପତ୍ର ଠୋଲା ।

ଡୋଭା- 'ଡୁଭା' ଦେଖ ।

ଡୋର୍- ବି. ରଜ୍ଜୁ, ଦଉଡ଼ି ।

ଡୋଲ- ବି. ଟୋକେଇ ।

ଡୋଲି- 'ଡୁଲି' ଦେଖ ।

ଢ

ଢକ୍କର୍- ବି. ଚକ ଓ ବଳଦ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ରକ୍ଷାକାରୀ ଶଗଡ଼ର କାଠ ଅବୟବ ବିଶେଷ, ଶଗଡ଼ର ପଛ ପଟ ଦଂଡା ।

ଢକ୍‌ଢକା- ବି. ଆଦର ।

ଢକ୍‌ଢକାବା- କ୍ରି. ସ୍ନେହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ଢକ୍‌ଲୋ- ବିଂ. ପାଣିଆ (ତରକାରି) ।

ଢକୋଢକୋ- ଧ୍ୱ. ଢକ୍ ଢକ୍ ଶବ୍ଦ କରି ଶୀତଳ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଟଂଚଳେ ପିଇବାର ଧ୍ୱନି ।

ଢଁ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅପାନ ବାୟୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା, ପାଡ଼ିବା ।

ଢଁକାର୍- ବି. ଏଉଡ଼ି ।

ଢଗ୍- ବି. ବଣିଆଂକ ବଟକରା ।

ଢଗ୍‌ବିରି- ବି. ଆଖି ଆଲୁଅ ରୋଗ ।

ଢଙ୍ଗୁସୋ- ବିଂ. ମୋଟା, ପୋଲା ।

ଢଁଡ଼ା- ବି. କଦଳୀ ମଂଜା ।

ଢଡ଼ୋ- ବି. ବୟସାଧିକ୍ୟ ।

ଢଣ- ବି. ବଡ଼ ମାଛି ବିଶେଷ ।

ଢଣ୍‌ଢନା- ବି. ପିଉଳ ତିଆରି ବାହା ଖଡୁ ।

ଢଣା- 'ଢଣ' ଦେଖ ।

ଢଣି ହେବା- କ୍ରି. ଖୋଜି ହେବା, ଲାଗିପଡ଼ି ଖୋଜିବା ।

ଢନା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. କ୍ଷେତରେ ଅଧିକ ପାଣି ଜମିବା ଯୋଗୁଁ ଆଖୁ ଫସଲ ମରିଯିବା ।

ଢପ- ବି. ଆଡ଼ଂବର, ଢଂଗ, ଦେଖାଣିଆ ଭାବ ।

ଢପ୍‌ଡ଼ା- ବି. ଚର୍ମାଚ୍ଛାଦିତ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଢପ୍‌ଡ଼ିଆ- ବି. 'ଢପ୍‌ଡ଼ା' ବାଦ୍ୟ ବଜାଇବା ଲୋକ ।

ଢପ୍‌ନା- ବି. ଘଂକୁଣୀ ।

ଢପ୍‌ଲି- ବି. ବଡ଼ ଆକାରର ଖଂଜଣି ବିଶେଷ ।

ଢପା- ବିଂ. ଆବୃତ ।

ଢପାଗାଡ଼ି- ବି. ପାଲ ଢଂକା ହୋଇଥିବା ଗାଡ଼ି ।

ଢବା- ବି. ମାଟି ଛାତ ଥିବା ଭିତିରି ଘର, ଆଟୁଘର ।

ଢମକ୍- ବି. ଦେଖାଣିଆ ଭାବ ।

ଢମ୍‌କା- ଅ. ଅନିଶ୍ଚୟବୋଧକ 'ଅମ୍‌କା' (ଅମୁକ) ଶବ୍ଦର ସହଶବ୍ଦ ।

ଢମ୍‌କାଲଡୁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଲଡୁ (ଦେଖିବାକୁ ବଡ଼, ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତ ପରିମାଣ ଅଳ୍ପ ଥାଏ) ।

ଢମ୍‌ନି- ବି. ଲୁଚକାଳି ଖେଳ ।

ଢଲ୍‌ଗିଜିବା- କ୍ରି. ଢଳି ପଡ଼ିବା ।

ଢଲ୍‌କେନ୍- ବିଂ. ଗଡ଼ାଣିଆ ।

ଢଲା- ବି. ହାଂଡିରୁ ଢଳା ଯାଇଥିବା ନିର୍ମଳ ମଂଡ ।

ଢଲାଇବା- କ୍ରି. କୁଲା ବା ଅନ୍ୟ ଚଉଡ଼ା ଆଧାର ବାରଂବାର ହଲାଇ ଚାଉଳ ବା ଅନ୍ୟ ଶସ୍ୟରୁ ଗୋଡ଼ି ଆଦି ପୃଥକ୍ କରିବା ।

ଢଲିଆ- ବିଂ. ଏକ ପାଖକୁ ଢଳିଥିବା ବା ନଇଁଥିବା ।

ଢଲିଆଖୁସା- ବି. ବାଂକଖୋଷା, ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର କେଶସଜ୍ଜା ବିଶେଷ ।

ଢସ୍- ବି. ବିଫଳତା ।

ଢାଁଚା- ବି. ଆକାର ପ୍ରକାର, ଧରଣ, ଢଂଗି, ଢଂଗ ।

ଢାଡ଼ସ୍- ବି. ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଦଂଭ, ସାଂତ୍ୱନା ।

ଢାପ୍- ବି. ଗୋଧି ଚର୍ମାଚ୍ଛାଦିତ ବଡ଼ ଖଂଜଣି ଆକରରର ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଢାପନ୍- ବି. ଢାଂପଣ ।

ଢାପ୍/ବ୍‌ନି- ବି. ଢାଂକୁଣୀ, ଆବରଣ, ଆଚ୍ଛାଦକ ।

ଢାପି/ବିବା- କ୍ରି. ଢାଂକିବା, ଘୋଡ଼ାଇବା, ଆବୃତ କରିବା ।

ଢାବ୍‌ଗୁଡୁ- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ ରୂପେ ଘୋଡ଼ାଇ ହୋଇ । ଦୃ : ସେ ଢାବ୍‌ଗୁଡୁ ହେଇ ସୁଇଛେ ।

ଢାବେନ୍- ବି. ବଡ଼ ଢାଂକୁଣୀ ।

ଢାଁସୁସ୍- ବିଂ. ଧୈର୍ଯ୍ୟଶୀଳ, ସାହସୀ ।

ଢିଆ- ବିଂ. ବଡ଼, ବୃହତ୍ (ସାଧାରଣତଃ ବଡ଼ ଉକୁଣି ଓ ଚାଉଳ ସଂବଂଧରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ) ।

ଢିକ୍‌ଢିନା- ବିଂ. ଅତି କର୍ମତତ୍ପର ।

ଢି କରି- ବିଂ. ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ।

ଢିଟ୍- ବିଂ. ଏକଜିଦିଆ ।

ଢିଁଡ଼ା- ବିଂ. ମୋଂଟା, ପୁଳା, ଲେଂଦା ।

ଢିଁଡ଼ାମୁଡ଼ା- ବିଂ. ମୋଂଟା, ମୁଂଡା ।

ଢିନ୍- ବି. ଛୋଟ ମାଛ ବିଶେଷ ।

ଢିପେଇ- ବି. ଶଗଡ଼କୁ ଠିଆ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଦୁଇକେନିଆ କାଠ ଖଂଡ ।

ଢିଲ୍‌ଫୁସ୍- ବିଂ. ଢିଲା, ହାଲୁକା ।

ଢିଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ବଂଧନମୁକ୍ତ କରିବା, ଢିଲା କରିବା ।

ଢିସ୍‌ଂଗା- ବି. ଘିମିରି ଠାରୁ ବଡ଼ ବ୍ରଣ ପରି ବଥ ।

ଢୁକ୍‌ଢୁକାବା- କ୍ରି. ମନ ହେବା, ଇଚ୍ଛା ହେବା, ଅଭ୍ୟାସ ଥିବା ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ବା ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଜାତ ହେବା ।

ଢୁ କରି- ବିଂ. ଅନନ୍ୟୋପାୟ ।

ଢୁକା- ବି. ଢୋକ, ଥରକରେ ଗିଳିବା ପରିମିତ ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଢୁକିବା- କ୍ରି. ୧. ଢୋକିବା । ୨. ପଶିବା ।

ଢୁକୁ- ବି. ୧. ପ୍ରବେଶକାରୀ । ୨. ଉଇଘରା ।

ଢୁକୁଢୁକାବା- କ୍ରି. ପରସ୍ତ୍ରୀକୁ ରକ୍ଷିତା ରୂପେ ନିଜ ଘରେ ରଖିବା ।

ଢୁକୁ ଢୁକିବା/ସମିବା- କ୍ରି. ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକ୍ରମେ ପରପୁରୁଷର ରକ୍ଷିତା ରୂପେ ତାହା ଘରେ ରହିବା ।

ଢୁକେଇ ଆନ୍‌ବା- କ୍ରି. ରୀତିମତେ ବିବାହ ନକରି ସୁଦ୍ଧା କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପତ୍ନୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଜ ଘରକୁ ଆଣିବା ।

ଢୁକେକ୍- ବିଂ. ଢୋକେ, ଥରକରେ ଗିଳିହେବା ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିମାଣ ।

ଢୁଁଟି- ବି. ମାଛ ରଖିବା ସକାଶେ ବାଉଁଶ ପାତିଆ ତିଆରି ଆଧାର ବିଶେଷ ।

ଢୁଙ୍‌ଗି- ବି. ଧାନ ରଖିବା ପାଇଁ ବାଉଁଶ ତିଆରି ବଡ଼ ଆଧାର ବିଶେଷ ।

ଢୁଡ୍‌ମେଇ ହେବା- କ୍ରି. ଚାଲିବା ବେଳେ ନିଜେ ଧକ୍କା ଖାଇବା ।

ଢୁଡ଼ା- ବି. ପାଣି ଜମି ରହୁଥିବା କାଦୁଆ ଖାଲ, ଜଳମୟ ଗର୍ତ୍ତ ।

ଢୁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଝାଡ଼ା ହେବା ।

ଢୁଁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଖୋଜିବା ।

ଢୁଡୁମ୍- ବିଂ. ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଏଣେ ତେଣେ ବୁଲୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଢୁଡୁସ୍- ବି. ଧାନ ମଡ଼ାଇବା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଗାଡ଼ି ବା ଫଂପା ଧାନ ।

ଢୁଂଢ଼ିବା- କ୍ରି. ଖୋଜିବା ।

ଢୁଂଢେଇ ହେବା- କ୍ରି. ବିନା ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ବାରଂବାର ବହୁବେଳ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ଖୋଜିବା ।

ଢୁଣି- ବି. ଅଫୁଟା ଫୁଲ ।

ଢୁମ୍‌ସା- ବିଂ. ଅସ୍ପଷ୍ଟ, କୁହୁଡ଼ିଆ ।

ଢୁମ୍‌ସିବା- କ୍ରି. ଶିଂଘ ଦ୍ୱାରା ଭୁସିବା ।

ଢୁରା- ବି. ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବେଂଗ ।

ଢୁରି- ବି. ଶଗଡ଼କୁ ଟେକି ରଖିବା ଦୋକେନା କାଠଖଂଡ ।

ଢୁଲ- ବି. ୧. ଖେଳରେ ଏକ ଥର । ୨. ଢୋଲ ବାଦ୍ୟ ।

ଢୁଲ୍‌ଂଗାବା- କ୍ରି. ତଳେ ଗଡ଼ାଇଦେବା ।

ଢୁଲଢୁଲା- ବିଂ. ଭୂଇଁରେ ଗଡ଼େଇ ଦିଆ ଯାଇଥିବା (ଫଳ, ପରିବା ଆଦି) ।

ଢୁଲାଇବା- କ୍ରି. ପକାଇବା ବା ଗଡ଼େଇ ଦେବା ।

ଢୁଲିଆ- ବି. ଢୋଲ ବାଦକ ।

ଢୁଲିଆ ଖୁସା- 'ଢଲିଆ ଖୁସା' ଦେଖ ।

ଢୁଲିବା- କ୍ରି. ୧. ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିବା । ୨. ଗଡ଼ି ପଡ଼ିବା ।

ଢୁଲୁ- ବି. ଭାଜିଲା ବେଳେ ଫୁଟି ନଥିବା ଚଣା ବା ଚାଉଳ ।

ଢୁଲୁ ପଡ଼ୁବା- କ୍ରି. କୌଣସି ମଂଜି ଭଲ ଗଜା ନ ହେବା ।

ଢୁଲୁଙ୍କଦା- ବି. କଇଁକଂଦା ।

ଢୁଲେ- ବି. ଖେଳରେ ଏକ ଥର ବା ବାଜି ।

ଢୁସ୍‌ମା- ବି. ଗୋରୁର ମୁଂଡ ବା ଶିଂଘ ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ ।

ଢୁସ୍‌ମିବା- କ୍ରି. ଗାଈ ବଳଦ ମୁଂଡ ବା ଶିଂଘ ଦ୍ୱାରା ଭୁସିବା ବା ଠେଲିବା ।

ଢୁସ୍‌ମେଇ ହେବା- କ୍ରି. ଭିଡ଼ ମଧ୍ୟକୁ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପଶିବା, ଧସେଇ ପଶିବା ।

ଢୁସର୍- ବିଂ. ବହୁତ ।

ଢୁସା- ବି. ବଦ୍ଧମୁଷ୍ଟି ।

ଢୁସାମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ବଦ୍ଧମୁଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରହାର କରିବା ।

ଢୁସିଢୁସି- କ୍ରି. ବିଂ. ଯେତେ ଅଧିକ ସଂଭବ ସେତେ (ଭର୍ତ୍ତି କରିବା) ।

ଢୁସିବା- କ୍ରି. ଗେଞ୍ଜିବା, ଆଘାତ କରିବା, ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା ।

ଢୁସେର୍- ବିଂ. ହାଟ ବଜାରରେ ଚାହିଦା ତୁଳନାରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧିକ ହେବା (ଏହା ହେଲେ ଦରଦାମ୍ କମିଯାଏ) ।

ଢେଁକ୍‌ରା- ବି. ଲତା ମାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଦିଆଯିବା ଝଗା ।

ଢେଁକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଏଉଡ଼ି ବା ଢକ୍କାର ମାରିବା ।

ଢେକଲ୍- ବି. ଛୋଟ ପଥର ଖଂଡ, ବୋଲୁଅ, ଢେକା ।

ଢେଁକ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ୧. ଠେଲି ଦେବା । ୨. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଢୋକି ଦେବା ।

ଢେକା- ବି. ଧକ୍କା, ହଠାତ୍ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଠେଲିବା ।

ଢେଁକାର/ରି- ବି. ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବାୟୁ, ଏଉଡ଼ି, ଢକ୍କାର ।

ଢେକାରି ହେବା- କ୍ରି. ଅଯଥା ଆତ୍ମବଡ଼ିମା ହାଙ୍କିବା ।

ଢେଁକି- ବି. ଢିଂକି, ଧାନକୁଟା ଉପକରଣ ।

ଢେଁକିଆ- ବି. ନିମ୍ନ ଭୂମିରୁ ଉଚ୍ଚ ଭୂମିକୁ ପାଣି ଚଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ତେଂଡାରେ ଲାଗିଥିବା ଡଂଗା ।

ଢେଁକିଆ ମାରିବା- କ୍ରି. ମୃତ୍ୟୁ ବେଳକୁ ପ୍ରାଣୀ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ୱାସ ହେବା ।

ଢେଁକିଚୁଆଁ- ବି. ନଳକୂପ ।

ଢେଁକିବୁଁଧିଆ- ବିଂ. ଯେଉଁ ଗଛର ବୁଁଧ (ଗଂଡି) ଢିଂକି ପରି ମୋଟା ।

ଢେକୁନ୍- ବି. ଓଡ଼ଶ, ଛାରପୋକ ।

ଢେକେଲ୍- 'ଢେକଲ୍' ଦେଖ ।

ଢେଗ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. 'ଢେଁକ୍‌ଲିବା' ଦେଖ ।

ଢେଗା- ବି. ବଡ଼ କଉଡ଼ି ।

ଢେଂଗ୍‌ରା- ବିଂ. ବଗଡ଼ା, ମୋଟା (ଚାଉଳ) ।

ଢେଁଟା- ବି. ଛୋଟ ତେଂଡା ।

ଢେଁଟ୍- ବି. କୁରାଡ଼ି ବେଂଟ ।

ଢେଁଟା- ବି. ପରିବା ଆଦିର ଅଖାଦ୍ୟ ମୂଳ ଅଂଶ ।

ଢେଁଟି- ବି. ଢେଂପ ।

ଢେଡୁ- ବିଂ. ନିର୍ବୋଧ ।

ଢେଁଡ଼ା- ବିଂ. ମେଂଟା, ପୁଳା ।

ଢେଡ୍ଢେର୍- ବି. ବଡ଼ ଉକୁଣି ।

ଢେପ୍‌ଢ଼ୋ- ବିଂ. ଅଯାଚିତ, ଅନାବଶ୍ୟକ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଢେମା- ବିଂ. ମୋଟା ।

ଢେରା- ବି. ଛଣ, କାଉଁରିଆ ଆଦିରୁ ରଶି ବା ସୂତା କାଟିବା ଡାକୁଡ଼ି ।

ଢେଲ୍- ବି. ମାଟି ମୁଂଡା, ଲୋଷ୍ଟ୍ର ।

ଢେଲ୍‌ଫିକା କାମ୍- ବି. ଯାହିତାହି ବେପରୁଆ କାମ ।

ଢେଲ୍‌ଲୁଢେନ୍- ବିଂ. ଧାନଗଛ ସଂଧିରେ 'ଢେଲ୍' ଲୁଚିବା ଭଳି ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।

ଢେଲା- ବିଂ. ବଡ଼ ଆଖିଆ, ଢେଗା ଆଖିଆ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଢେଲି) ।

ଢେଲାଆଁଖା- 'ଢେଲା' ଦେଖ ।

ଢେଲିଆଁଖି- ବିଂ. ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖି ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଢୋକ୍‌ରେ ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନିଶ୍ଚିତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବା ।

ଢୋକୋ ଢୋକୋ- ଧ୍ୱ. ଢକ୍ ଢକ୍ (ପିଇବା) ।

ଢୋଂଗା- ବିଂ. ବଡ଼, ଫୁଲିଥିବା ।

ଢୋଂଗାଚାଁଟି- ବି. ବଡ଼ ଜଂଦା ।

ଢୋଡୁ- ବି. ପଶୁ ଶବ, ଶାଗୁଣା, ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଯୁବକ ।

ଢୋଡୁ/ରୋ ପେଟା- ବିଂ. ପେଟୁ, ଯାହାର ପେଟ ଫୁଲିଥାଏ ।

ଢୋଡୁସି ଆସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅନିମଂତ୍ରିତ ଭାବେ ଜବରଦସ୍ତି ଆସିବା ।

ଢୋଡ଼ା- ବି. ତରଳ ଝାଡ଼ା ରୋଗ ।

ଢୋଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଗାଲୁ ଗଳ୍ପ କରିବା ।

ଢୋଡୁ- ବିଂ. ଗାଲୁ ଗଳ୍ପକାର ।

ଢୋଢୋ- ବିଂ. ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଭାବେ (ବୁଲିବା) ।

ଢୋପ୍‌ଢ଼ୋ- ବିଂ. ଅନାବଶ୍ୟକ ବା ଅନିମଂତ୍ରିତ (ବ୍ୟକ୍ତି) । ଦୃ : 'ସସୁର୍ ଘର୍‌କେ ଜୁଆଁ ଗଲା, ତାର୍ ସଂଗେ ସଂଗେ ଢୋପ୍‌ଢ଼ୋ ଗଲା ।'

ଢୋର୍- ବି. ଦୁର୍ଗଂଧଯୁକ୍ତ ପଶୁ ଶବ ।

ଢୋରାବାଘ୍- ବି. ଅଂଡିରା ମହାବଳ ବାଘ ।

ଢୋସ୍- ବି. ମୋଟା ଚାଦର ତୁଲା କଂବଳ ।

ଟ

ଟଅଁର୍- ବି. ୧. ଯୁଆଳିର ମଝିରେ ଲାଗିବା ଲୁହା କଂଟା । ୨. କୂପ ଗର୍ଭକୁ ଯିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କଂଟାଳିଆ ଲଂବ ବାଉଁଶ ।

ଟଏଁଟୁରୁ- ଟହିଁ ଉତାରୁ ।

ଟକ୍- ଅଂ. ସୀମାସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ, ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ଟକ୍‌ଡ଼ି- ବି. ୧. ବଟକରା । ୨. ସୂତା କାଟିବା ତାକୁଡ଼ି ।

ଟକ୍‌ଡ଼େଇବା- କ୍ରି. ଗାଳି ଦେଇ ସାବଧାନ କରିବା ।

ଟକ୍‌ଟକାଇବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଜିନିସ ସମୁଦ୍ୟତ କରି ରଖିବା, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିବା ସକାଶେ କହିବା କିଂବା ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

ଟକାଇବା- କ୍ରି. ଦେଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରିବା ।

ଟକିଏର୍- ବି. ତାଗିଦା, କାର୍ଯ୍ୟ ଚଂଚଳ ସାରିବା ପାଇଁ ଦୃଢ଼ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ।

ଟକୁଆଲ୍- ବିଂ. ଚତୁର, ଚାଲାକ ।

ଟକେ- ସ. ତୋତେ, ତୁମକୁ ।

ଟଗ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ତରଳିବା । ଦୃ : ନିଆଁ ପାଖେ ରଖ୍‌ଲେ ଘି ଟଗ୍‌ଲି ଜାଏସି ।

ଟଗିଆ- ବି. ତ୍ୟାଗ ।

ଟଗେଇ- ବି. ଗୁଡ଼ିଆମାନଂକର ବଡ଼ ବଡ଼ ହାଂଡି, ଯହିଁରେ ଖଜା ବା ଉଖୁଡ଼ା ପାଗ କରାଯାଏ ।

ଟଁଟି- ବି. ୧. ଟଂଟି, ଗଳା । ୨. ଘରର ଓଳି ମୁଂଡରେ ଲାଗିବା ଖପରଲି । (ଏହାର ତଳେ ଗୋଟିଏ ଦାଂତ ବାହାରିଥାଏ, ଯାହା ଯୋଗୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ 'ଟଁଟି' ଚାଳ ମୁଂଡର ବାଉଁଶରେ ଅଟକି ରହେ ।

ଟକୁକିବା- କ୍ରି. ରାଗିଯାଇ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ କହିବା ।

ଟକୁରୋ- ବି. ବୃକ୍ଷ କୋଟର ।

ଟଡ଼ାକ୍- ଅଂ. ହଠାତ୍ ।

ଟଁଢେଇ- ବି. ଡାଆଣୀ, ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ି ଜାଣିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଟଟ- ବି. ପରିସ୍ରା (ଶିଶୁ ଭାଷା) ।

ଟଟ୍‌କାବା- କ୍ରି. ହଳକୁ ବାମରୁ ଡାହାଣକୁ ବୁଲାଇବା ।

ଟଟ ଘଟାବା- କ୍ରି. ପ୍ରବଳ ମଳତ୍ୟାଗ ଇଚ୍ଛା ହେବା, ତରତର କରିବା ।

ଟଟ୍- ଅଂ. ହଳ ବା ଶଗଡ଼ର ବାଆଁ ପାଖ ବଳଦକୁ ଅଡ଼େଇବା ଧ୍ୱନି (ବିପରୀତ:ଅର୍) ।

ଟଟ୍‌ଲା- ବିଂ. ଗରମ, ତପ୍ତ ।

ଟଟାପନା- ବି. ହରବର ।

ଟନାଘିଟା- ବି. ଟଣାଓଢ଼ା, ଟଣାଓଟରା ।

ଟନାପନା- ବିଂ. ହରବର ।

ଟନାବନା- ବି. ହରବର, ହଇରାଣ (ହେବା), ଉପସ୍ଥିତ କର୍ତବ୍ୟ ସଂବଂଧରେ ଅନିଶ୍ଚିତ । ଦୃ : ହାଟର ଲୁକେ ଟନାବନା ।

ଟନିଟନି- କ୍ରି. ବିଂ. ଠେସି ଠେସି ।

ଟଂଟର୍‌କଟା- ବି. ଟଂଟରେ ଲୁଗା ବୁଣିବା ଲୋକ, ତଂତୀ ।

ଟଂହ୍‌ରା- ବି. ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ଅବସ୍ଥା, ଉତ୍କଂଠା, ହରବର ।

ଟଂହ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ହରବରାଇବା, ଶୀଘ୍ରତାଯୁକ୍ତ ହେବା, କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଂଚଳ ସାରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ।

ଟଁଦାବୁରା- ବିଂ. ହରବର ।

ତପ୍‌ବା- କ୍ରି. ତାତିବା, ଉତପ୍ତ ହେବା ।

ତପ୍‌ଲା- ବିଂ. ଗରମ, ଉତପ୍ତ ।

ତପାଇବା- କ୍ରି. ୧. ତତାଇବା, ଗରମ କରିବା । ୨. ପୋଡାଇବା ।

ତବ୍‌ଲା- ବି. ଫାରସା (ଅସ୍ତ୍ର), ଡେକ୍‌ଚି ଧରଣର ରଂଧନ ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ତବାତୋବ୍‌- ବିଂ. ଘନ, ଘଂଚ ।

ତବି- ଅଂ. ତଥାପି, ତାହା ହେଲେ ବି ।

ତଭି- ଅଂ. ତେବେ ବି, ତେବେ ସୁଦ୍ଧା, ତଥାପି ।

ତମ୍‌କିଆ- ବିଂ. ଏକ 'ତାଂବି' ପରିମାଣ ବିଶିଷ୍ଟ । ଦୃ : ତମ୍‌କିଆ ହାଁଡ଼ି ।

ତମ୍‌କେ- ସ. ତୁମକୁ ।

ତମ୍‌ଡ଼ା- ବି. ସ୍ପର୍ଶ ।

ତମ୍‌ଡ଼ା ହଡ୍‌ଲା- ବି. ଅନାବଶ୍ୟକ ଭାବେ ଛୁଇଁବା ଓ ହାତ ଲଗାଇବା ।

ତମ୍‌ତମା/ମେଇବା- କ୍ରି. କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ ହେବା ।

ତମ୍‌ସିବା- କ୍ରି. ଜୋର୍ କରି ମୋଡ଼ିବା ।

ତର୍‌- ବି. ଧୈର୍ଯ୍ୟ । ସ. ତୋହର ।

ତର୍‌ତରା- ବିଂ. ସତେଜ, ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତିଯୁକ୍ତ ।

ତର୍‌ତରାନ୍- ବିଂ. ତରତର ହୋଇ, ଚଂଚଳ ।

ତର୍‌ପନି- ବି. ଦେବଦେବୀଂକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରାଯାଇଥିବା ମଦ ।

ତର୍‌ପବା- କ୍ରି. କେତେକ ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଥାନୁସାରେ ଦେବଦେବୀଂକୁ ମଦ ତର୍ପଣ କରିବା ।

ତର୍‌ବିରା- ବି. ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ଶରୀରରେ ହେଉଥିବା ଫୋଟକା ।

ତରସ୍‌- ବି. ତ୍ରସ୍ତ, ଭୀତ ।

ତରସର୍- ବିଂ. ଅତି କଷ୍ଟରେ, ନ ହେବାର ସମସ୍ତ ସଂଭାବନା ସତ୍ତ୍ୱେ ହୋଇଯିବା । ଦୃ : ସେ ପରିକ୍ଷାଥିଁ ତର୍‌ସର୍ ପାସ୍ କଲା ।

ତରା- ବି. ୧. ନଦୀ ତୀର । ୨. ତାରା । ୩. ପାର୍ଶ୍ୱ, ସୀମା, କୋଣ ।

ତରାଇବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେବା ।

ତରାପଟିଆ- ବିଂ. ଗୋଟିଏ କୋଣ ବା ପାର୍ଶ୍ୱରେ (ଅବସ୍ଥିତ) ।

ତରାସ୍‌- ବି. ତ୍ରାସ, କିରଣ, ଖରା, ତାପ ।

ତରିଆ- ବିଂ. ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ । ଦୃ : କେନାଲ୍ ତରିଆ ଡୁଲି ।

ତରିବା- କ୍ରି. ପାର ହେବା, ଲଂଘନ କରିବା ।

ତରୁଆ- ବି. କାଠ ବା ବାଉଁଶର ମୋଟା ଠେଂଗା ।

ତରେଲ୍‌- ବି. ତରୁଆଲ, ଖଂଡା ।

ତରୋତରୋ- ବିଂ. ଚଂଚଳ, କ୍ଷିପ୍ର, କ୍ଷିପ୍ରତାଯୁକ୍ତ (ଚାଲି) ।

ତଲ୍‌- ବି. ତଳ, ନିମ୍ନ ।

ତଲ୍‌ସିଆ- ବିଂ. ନିମ୍ନାଭିମୁଖୀ ।

ତଲ୍‌ସୁଆ- ବି. ତଳେ ଶୋଇବା, ଭୂମି ଶଯ୍ୟା ।

ତଲା- ବି. ୧. ତଳି । ୨. ତଳ ଓ ମୁହଁ ଓସାର ଥିବା ହାଂଡି ।

ତଲାତଲି- ବିଂ. ଶେଷାଂଶ, ରଂଧନ ପାତ୍ରରେ ଭୋଜନ ପରର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ।

ତଲାସିବା- କ୍ରି. ଖୋଜିବା ।

ତଲିଝଡ଼ା- ବି. 'ପୁଡ଼ା'ର ଶେଷ ଅଂଶ ଝାଡ଼ି ଶସ୍ୟ ବାହାର କରିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ତଲିଧର୍‌ବା- 'ତଲି ଲାଗିଜିବା' ଦେଖ ।

ତଲିପାଦ୍‌- ବି. ପାଦର ତଳ ଅଂଶ ।

ତଲି ଲାଗିଜିବା- କ୍ରି. ରଂଧନ ବେଳେ ପାତ୍ରର ତଳେ ଥିବା ବ୍ୟଂଜନ ପୋଡ଼ିଯିବା ।

ତଲେଇ- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆ ନିର୍ମିତ ତଲାରି (ଆଚ୍ଛାଦନ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ତଲେଇ ଜିବା- କ୍ରି. ଲୁପ୍ତ ହେବା ।

ତସ୍‌କି- ବି. ବାଟି (ବାସନ ପାତ୍ର) ।

ତସ୍‌ରା- ବି. ଭୁଲିଆ ତଂତୁବାୟଂକ ବ୍ୟବହୃତ ସୂତା ଗୁଡ଼େଇ ରଖିବାର ନଲେଇ ।

ତସ୍‌ଲା- ବି. ଚଉଡ଼ାମୁହାଁ ବେଲା ।

ତସା- ବି. ଚଷା, କୃଷକ ।

ତସୁ- ବି. ଚକ୍ଷୁ ।

ତହଁକ୍‌- ବି. ଉତ୍ସାହ, ପ୍ରତିଯୋଗୀ ହେବାର ଇଚ୍ଛା ।

ତହଁକାଇବା- କ୍ରି. ଉତ୍ସାହିତ କରିବା, ଚିହାଇବା ।

ତହଁକା ତହଁକି- ବି. ସାମର୍ଥ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା ସକାଶେ ଦୁଇ ଜଣଂକର ପରସ୍ପରକୁ ଆହ୍ୱାନ ।

ତହଁକିବା- କ୍ରି. ଉତ୍ସାହିତ ହେବା ।

ତା- ବି. ଝାଳ ।

ତାଆ ଫୁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଜ୍ୱର ହେତୁ ଶରୀରର ତାତି ବଢ଼ିବା ।

ତାଇ- ବି. ୧. ମାଟି ତେଲୁଣି । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଶିଂବ ।

ତାଉର୍‌- ବି. ତତ୍‌ପରତା ।

ତାଏଲ୍‌- ଅଂ. ହେଲେ, ମଧ୍ୟ, ସୁଦ୍ଧା, ନିଷେଧାର୍ଥକ । ଦୃ : ବାବୁ ନିହେ ଆସେ ତାଏଲ୍ = ବାବୁ ଏ ପର୍ଯଂତ ଆସିନାହିଁ ।

ତାଓ- ବି. କ୍ରୋଧ ।

ତାକ୍ ଦୁଲ୍‌ଦୁଲ୍‌- ବି. ଶିଶୁଂକୁ ନିଜର ସାମ୍ନା ପଟେ ଦୁଇ ହାତରେ ଟେକି ନଚାଇବା, ଝୁଲାଇବା, ମନୋରଂଜନ କର୍ମ ଓ ସେହି ସମୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ଧ୍ୱନି ।

ତାକ୍‌ଡ଼ା- ବିଂ. ବଳିଷ୍ଠ ବପୁବିଶିଷ୍ଟ ।

ତାକ୍‌ଡ଼ି- ବି. ତାକୁଡ଼ି ।

ତାକି ତର୍‌କି- କ୍ରି. ବିଂ. ସାବଧାନ ହୋଇ ।

ତାକିବା- କ୍ରି. ୧. ବୁଝିବା । ୨. ସାବଧାନ ହେବା ।

ତାକୁଖେଲ୍‌- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶିଶୁକ୍ରୀଡ଼ା, ଏଥିରେ ଧାଡ଼ିରେ ବସିଥିବା ପିଲାଏ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଜଣେ ଅପରକୁ ସାମାନ୍ୟ ଆଘାତ କରେ ।

ତାଖିର୍‌- ବି. ସତର୍କୀକରଣ, ସାବଧାନୀ ବାଣୀ ।

ତାଗ୍‌- ବି. ସୂତା ଖିଅ ।

ତାଂଗାରାଂଗା- ବି. କଳିକଜିଆ ପାଇଁ ବାଚନିକ ଉଦ୍ୟମ ଅଥବା ଭାବଭଂଗି ।

ତାଡ଼- ବି. ବାହୁରେ ପିଂଧାଯିବା ବଳୟାକୃତି ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ତାଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଦୁଇହାତ ପାପୁଲିରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହଲାଇ ଖଳିମୁଂଡାକୁ ପିଠା କରି ଗଢ଼ିବା, ହାଂଡି ମାଠିଆ ଆଦି ପ୍ରହାର କରି ଗଢ଼ିବା ।

ତାଡ଼ିଲ୍‌- ବି. ଛୁଟି, କାମବଂଦ ।

ତାଣା- ସ. ତାହା ।

ତାତା- ବି. ତେଲ (ଶିଶୁ ଭାଷା) ।

ତାନ୍‌ମାନ୍‌- ବି. କ୍ରୋଧ, ଅଭିମାନ ।

ତାନେ- ଅଂ. ତାହେଲେ ।

ତାପ୍‌ବା- କ୍ରି. ନିଆଁ ବା ଖରା ପୋଇଁବା ।

ତାପ୍‌ନେ- ସ. ସେ । (ପତ୍ନୀମାନେ ସାଧାରଣତଃ ସ୍ୱାମୀମାନଂକର ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ପରିବର୍ତ୍ତେ 'ତାପ୍‌ନେ' କହଂତି) ।

ତାପିବା- କ୍ରି. ନିଆଁ ବା ଖରା ପୋଇଁବା, ଶରୀରକୁ ତାପ ଦେବା ।

ତାପିନ୍- ବି. ପ୍ରତାପ ।

ତାବଲ୍- ବି. ଟାଂଗିଆ ଭଳି ଏକ ଅସ୍ତ୍ର ।

ତାବେଦାର୍- ବିଂ. ଦାୟୀ ।

ତାମ୍ଡ଼ା- ବି. ସ୍ପର୍ଶ ।

ତାମ୍ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଛୁଇଁବା, ଅଂତାଳିବା, ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ।

ତାମ୍‌ରସ୍- ବି. ଟାଉଳିଆ ଫଳ, ପିଜୁଳି ।

ତାଂବଲା- ବି. ଡେକ୍‌ଚି ।

ତାଂବି- ବି. ଶସ୍ୟାଦି ମାପିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକାର ପାତ୍ର (ସଂଭବତଃ ଏହା ପୂର୍ବେ ତଂବାରେ ତିଆରି ହେଉଥିଲା) । ଏହା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ଦୃ : **ଭୁଟିତାଂବି** - ୧୦୫ ତୋଳା, ଏଥିରେ ମାପକରି ମୂଲିଆଂକୁ ମୂଲ ଦିଆଯାଉଥିଲା । **କଠାତାଂବି-** ୯୦ ତୋଳା, ଚାଉଳ, ଡାଲି ମାପିବା ପାଇଁ । **ସେର୍‌ତାଂବି-** ୮୦ ତୋଳା, ଘିଅ, ତେଲ ମାପିବା ପାଇଁ । **କର୍‌ଜାତାଂବି-** ୧୨୦ ତୋଳା, ଧାନ କରଜ ଦେବାନେବା ବେଳେ ବ୍ୟବହୃତ ।

ତାଯାଁ- ବି. ମୃଦଂଗ ଓ ପଖୋଜର ଡାହାଣ ପାଖର ମୁହଁଚମ ଓ ଚହଁରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଧ୍ୱନି । (ବିପରୀତ : ଧେୟାଁ) ।

ତାର୍- ବି. ଶଗଡ଼ ଚକରେ ଲାଗୁଥିବା ବହିରସ୍ଥ ଲୁହା ବଳୟ ।

ତାର୍ ଉତ୍‌ରୁ- ଅଂ. ତା'ପରେ, ତଦୁତ୍ତାରେ ।

ତାର୍‌ନି- ବି. ବାହୁରେ ପିଂଧାଯିବା ସୂତା ତିଆରି ବ୍ରତ ।

ତାରିବା- କ୍ରି. ୧. 'ତାଡ଼ିବା' ଦେଖ । ୨. ମାଟି କାଟିବା ।

ତାଲ୍- ଅଂ. ପର୍ଯ୍ୟଂତ । ବି. କରତାଳ ।

ତାଲ୍‌ଖୁଁଖ୍‌ଡ଼ି- ବି. ତାଳ ଫଳ ଭିତରରେ ଗୋଟୁଆ ।

ତା ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ମିଶିଯିବା, ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହେବା ।

ତାଲି- ବି. ୧. ଦୁଇଟି ମେଂଢାଂକ ମୁଂଡ ସହିତ ମୁଂଡ ମାଡ଼ । ୨. ଗିନି, ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ଗୋଲାକାର ଚକତି । ଅଂ. 'ତାଏଲ୍' ଦେଖ ।

ତାଲେ- 'ତାଏଲ୍' ଦେଖ ।

ତାଲେବର୍- ବି. ବଡ଼ ଧନୀ ।

ତାସ୍- ବି. ଚାଷ, କୃଷିକର୍ମ, ତାସ ଖେଳ ।

ତାସ୍‌ଂଗି- ବି. ଥାଳିଆ, ତାଟିଆ ।

ତାସ୍‌ନି- 'ତାସ୍‌ଂଗି' ଦେଖ ।

ତାସା- ବି. ପଲମ ଉପରେ ଚମଡ଼ା ଛୁଆଣି ହୋଇଥିବା ଆନଦ୍ଧ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।

ତାସୁଆ- ବି. ୧. ଚାଷୀ । ୨. ତାସ ଖେଳ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟଂତ ଅନୁରକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ତାହାଗୀ- ବିଂ. କାମୁକ ।

ତାହେରୁ- ଅଂ. ତା'ପରେ, ତା'ଉତ୍ତାରୁ ।

ତିଅର୍- ବି. ଧୀବର, ଜନଜାତି ବିଶେଷ ।

ତିଅର୍ ଖାଏବା- କ୍ରି. ବାର ପରଷା ନେଇ ଖାଇବା ।

ତିଆର୍- ବିଂ. ପ୍ରସ୍ତୁତ, ସୁଂଦର । ଦୃ : ଢାଟା ବଡ଼େ ତିଆର୍ ଦିସୁଛେ ।

ତିଆର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଆଦେଶ ଦେବା, ବୁଝାଇ କହିବା । ୨. ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ।

ତିଆସି- ବିଂ. 'ବାସି'ର ପୂର୍ବ ଦିନ ।

ତିଆସି ଚନା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବୁଟ ।

ତିଉନ୍- ବି. ତିଅଣ, ତରକାରି ।

ତିକ୍‌ସା- ବି. ନବଜାତ ଶିଶୁର ଦେହରେ ବୋଳାଯିବା ଔଷଧୀୟ ପ୍ରଲେପ ।

ତିଖ୍‌ରି- ବି. ବହଳିଆ କ୍ଷୀରି, ପାୟସ ଜାତୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ ।

ତିଖାର୍‌ବା- କ୍ରି. ବାରଂବାର କେବଳ ଗୋଟିଏ କଥା ପଚାରିବା, ବାରଂବାର ଗୋଟିଏ କଥା କହି ସତର୍କ କରାଇବା ।

ତିଖୁର୍- ବି. ପାଳୁଅ କ୍ଷୀରି, ବହଳ କ୍ଷୀରି ଭଳି ବ୍ୟଂଜନ ।

ତିଖୁର୍‌ପାନି- ବି. ପାଳୁଅଧୁଆ ପାଣି ।

ତିଗୁନ୍- ବି. ତିନି ଥର ହଳ କରିବା ।

ତିଘାବା- କ୍ରି. ଦୋଷ ବଖାଣିବା ।

ତିଘାର୍‌ବା- କ୍ରି. ପୁନଃପୁନଃ ପଚାରିବା ।

ତିଘିବା- କ୍ରି. ଶିକାରକୁ ଗୋଡ଼ାଇବା ।

ତିଘେଲ୍- ବିଂ. ତୃତୀୟ (ପ୍ରଥମ = ଆଘେଲ୍, ଦ୍ୱିତୀୟ = ଦୁଘେଲ୍) ।

ତିଜ୍- ବି. ଚିଜ, ଜିନିସ ।

ତିଜା- ବି. ବ୍ରତ ବିଶେଷ ।

ତିଜାନି- ବିଂ. ତିନି ଦିନରେ ଥରେ ।

ତିଝାରି ଜର୍- ବି. ତିନି ଦିନ ଅଂତରାଳରେ ହେଉଥିବା ପାଳିଜ୍ୱର ।

ତିଠାଇ- ବି. ଟିଟ୍ଟିଭ ପକ୍ଷୀ ।

ତିଡି- ବିଂ. ବାମ ବା ଭିତିରି ପାର୍ଶ୍ୱର ବଳଦ, ଏହି ବଳଦକୁ ଅଡ଼େଇବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚାରିତ ଧ୍ୱନି ।

ତିଡେଇବା- କ୍ରି. 'ଏର୍‌ବାଡ଼ି' ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରି ବଳଦକୁ ଚାଲିବା ପାଇଁ ପ୍ରଚୋଦିତ କରିବା ।

ତିତେର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଚଢ଼େଇ (ଦେହ ପାଉଁଶିଆ ଓ ଦେହଯାକ ଧଳା ଟିକ ଚିହ୍ନ ଥାଏ) ।

ତିନ୍‌ଖୁଁଟିଆ- ବିଂ. ତିନି କୋଣ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ତିନ୍‌ଡାଂଗ୍ ମଏଧାନ୍- ବି. ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟ ।

ତିନ୍‌ହେ- ତିନି ଜଣ ।

ତିପ୍‌ତିପା- ବିଂ. ଅତି ତୀକ୍ଷ୍ଣ ।

ତିପ୍‌ତି ଜିବା- କ୍ରି. ଅତି ତୀକ୍ଷ୍ଣ ହେବା ।

ତିର୍‌ଖୁଁଟ୍- ବି. ତିନିଗୋଟି ଖୁଂଟରେ ସମାହାର ।

ତିର୍‌କୁଡ଼ି- ବି. ୧. ଲୁହା ସିଂଦୁକ । ୨. ତିନିଟାକୁ ଏକତ୍ର କରିବା । ୩. ଏକ ପ୍ରକାର ତାସ ଖେଳ ।

ତିରନ୍- ବି. ତୋରାଣି ।

ତିରନ୍‌ତସୁ- ବି. ଖାଦ୍ୟ ବା ଶସ୍ୟର କଣିକା ।

ତିରଲିବିରଲି- ବିଂ. ଅତିଶୟ (କଷ୍ଟ ପାଇବା) ।

ତିର୍‌ସୁଲ୍- ବି. ତ୍ରିଶୂଳ ।

ତିରି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, ପତ୍ନୀ ।

ତିଲ୍‌ଚାଟ୍- ବିଂ. ସିଧାସଳଖ ।

ତିହଡ଼ି- ବିଂ. ଗୋଟିକ ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟଏ ଲଦି ହୋଇ ବାହାରିଥିବା (ଦାଂତ), ଅସମାନ ଦାଂତ ।

ତିହଡ଼ିଦେବା- କ୍ରି. ପ୍ରହାର କରିବା, ମାଡ଼ ମାରିବା ।

ତିହାର୍- ବି. ଉତ୍ସବ, ପର୍ବପର୍ବାଣି ।

ତିହାର୍‌ବାହାର୍- ବି. ପର୍ବପର୍ବାଣି, ଉତ୍ସବ ଓ ଆନଂଦଜନକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ।

ତିହାରି- ବି. ନିର୍ବଂଧ ପରେ, କିଂତୁ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ବରଘରୁ କନ୍ୟାଘରକୁ ଓ କନ୍ୟାଘରୁ ବରଘରକୁ ପଠାଯିବା ଲୁଗା, ମିଷ୍ଟାନ୍ନାଦି ଉପଢୌକନ ।

ଡିହାରି ମେଘ- ବି. ଆଶ୍ୱିନ ମାସରେ ପୂଜା ସମୟରେ ହେବା ବର୍ଷା ବା ବର୍ଷାପାଗ ।

ଡିହିଡ଼ିବା- କ୍ରି. ପ୍ରହାର କରିବା ।

ଡିହୁରା- ବି. ତୃତୀୟ ବାର, ଭୋଜନ ସମୟରେ ତୃତୀୟ ଥର ଖାଦ୍ୟ ପରିବେଷଣ ।

ତୁଇ- ସ. ତୁ, ତୁହି ।

ତୁକାର୍- ବି. ଗାଳି, ଅସମ୍ମାନ ।

ତୁଛେଇଁ- ଅଂ. ବୃଥା, ଅକାରଣ ।

ତୁଁଡ୍- ବି. ତୁଣ୍ଡ, ପାଟି ।

ତୁଁଡ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷା କହିବା ।

ତୁଁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ବଚନ ସଂପର୍କ ରକ୍ଷା କରିବା ।

ତୁଁଡ଼ି- ବି. ଗାଈଗୋରୁଂକୁ ଖାଇବାରୁ ନିବୃତ୍ତ କରିବା ସକାଶେ ପାଟିରେ ଲଗାଯିବା ବସ୍ତୁ ।

ତୁଡ଼େ- କ୍ରି. ବିଂ. ତୋଡ଼ରେ ।

ତୁତ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଫଳ ।

ତୁତ୍‌ରା- ବି. ଯାହାର ପାଟି ଲାଗେ, କଥା କହିଲା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ଧ୍ୱନିକୁ ଯେ ବହୁବାର ଉଚ୍ଚାରଣ କରେ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ତୁତ୍‌ରି) ।

ତୁତ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି କଥା କହିବା, ଅଟକି ଅଟକି କଥା କହିବା ।

ତୁତ୍‌ରୁ- 'ତୁତ୍‌ରା' ଦେଖ ।

ତୁତ୍‌ରୁବାଡ଼ି- ବି. ମୁନିଆ ଲୁହା କଂଟା ଲାଗିଥିବା ପାଂଚଣ ବାଡ଼ି (ପଶୁତାଡ଼ନ ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ତୁତାଇବା- କ୍ରି. ଦୁଇଜଣଂକ ମଧ୍ୟରେ କଳହ ଲଗାଇବା ।

ତୁତାରି- 'ତୁତ୍‌ରୁ ବାଡ଼ି' ଦେଖ ।

ତୁତୁ- ବି. ଲିଂଗ ।

ତୁନ୍- ବି. ତିଅଣ, ତରକାରି ।

ତୁନ୍‌କା- ବିଂ. ନିରବ ସ୍ୱଭାବଯୁକ୍ତ, ତୁନି, ଚୁପ୍‌ଚାପ ରହୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ତୁନ୍‌ତାନ୍- ବିଂ. ନିରବ, ଶାଂତ ।

ଦୃ : 'ଏକ୍ ଜନେ ତୁନ୍‌ତାନ୍,
ଦୁଇ ଜନେ ପାଠ୍
ତିନ୍ ଜନେ ଗାଳି ଗୁଲ୍‌ମାଲ୍,
ଚାର୍ ଜନେ ହାଟ୍ ।'

ତୁନ୍‌ପଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚୁପ୍ ରହିବା, ନିରବ ରହିବା ।

ତୁନାତୁନି- ବି. ଛୁଂଚି ସୂତା ଦ୍ୱାରା ସିଲେଇ ।

ତୁନିବା- କ୍ରି. ଚିରାଫଟା ଲୁଗା ସିଲେଇ କରିବା, ତାଳି ପକାଇବା ।

ତୁପିବା- କ୍ରି. ପୋତିବା, ମାଟି ତଳେ ରଖିବା ।

ତୁମ୍ ପଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚୁପ୍ ରହିବା ।

ତୁମ୍‌ପଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଶୋକାକୁଳ, କ୍ରଂଦନରତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ ଶାଂତ କରିବା ।

ତୁମା- ବି. ଶୁଖିଲା ଲାଉ ଖୋଳର ପାତ୍ର ।

ତୁମୁନ୍‌ଗୁମୁନ୍- ବି. ୧. ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ବିରକ୍ତି ବା ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ ଯୋଗୁଁ ଯିବା ପାଇଁ ଚଂଚଳତା । ୨. ଦ୍ୱିଧାଗ୍ରସ୍ତ ଭାବ ।

ତୁର୍‌କଏନ୍- ବି. ଚୁଡ଼ିବାଲୀ ।

ତୁରଂଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ଦୁଇ ହାତରେ ଉଠାଇ ବହନ କରିବା ।

ତୁର୍‌ତି- ବିଂ. ତ୍ୱରିତ, ଶୀଘ୍ର ।

ତୁର୍‌ତିଆ- ବି. ତୃତୀୟା ତିଥି, ତ୍ରେତା ଯୁଗ ।

ତୁର୍‌ତୁର୍- ବିଂ. ଚଂଚଳ, କ୍ଷିପ୍ର, ଶୀଘ୍ର, ବିନା ବାଧାରେ ।

ତୁର୍‌ତୁରି- ବିଂ. ଚଂଚଳା, ଶୀଘ୍ର ଗମନଶୀଳା ।

ତୁର୍‌ତୁରିଆ- ବିଂ. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବସଂପନ୍ନ ।

ତୁର୍‌ତେ- ବିଂ. ତୁରଂତ ।

ତୁର୍‌ପିବା- କ୍ରି. ୧. ଅଖା ବସ୍ତା ଆଦି ସିଲେଇ କରିବା । ୨. ତାସ୍ ଖେଳ ବେଳେ ରଂଗରେ କାଟିବା ।

ତୁର୍‌ନାଂଦା- ଧ୍ୱ. ଚର୍ମ ଆଚ୍ଛାଦିତ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରର ଧ୍ୱନି ।

ତୁର୍‌ର- ବି. ପାଦରେ ପିଂଧିବା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ତୁରା- ବି. ଅଳି, ସବିନୟ ଅନୁରୋଧ ।

ତୁରାନି- ବି. ତୋରାଣି ।

ତୁରୁ- ବି. ଛୋଟ ମାଛ ବିଶେଷ ।

ତୁରୁତ୍‌- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର, ତୁରଂତ ।

ତୁଲଂଗି- ବି. କଚ୍ଛା ।

ତୁଲ୍‌ମୁଲିଯିବା- କ୍ରି. କହିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ସୁଯୋଗ ନ ପାଇ ଅସ୍ଥିର ହେବା ।

ତୁଲ୍‌ସିବାସ୍‌- ବି. ଧାନ ବିଶେଷ ।

ତୁଲିଆ- ବି. ଗୃହର ପ୍ରସ୍ଥ କାଂଥର ଉପର ଭାଗ ।

ତୁଲିବା- କ୍ରି.୧. ଓଜନ କରିବା । ୨. ତୋଳିବା ।

ତୁଲେଇବା- କ୍ରି. ତୋଳାଇବା, ଗଢ଼ାଇବା ।

ତୁସ୍‌ତି- ବି. ସ୍ତୁତି ।

ତୁସିବା- କ୍ରି. ଫାଳ ଦ୍ୱାରା ବାଇଗଣ, ଲଂକାମରିଚ ଆଦି ଗଛର ମୂଳ ଖୋଳିବା ।

ତୁହେ- ବିଂ. ଏକ ଦଳ । ଦୃ : ଭୁଜିନ ତୁହେ ଉଠ୍‌ଲେନ, ଆର୍ ତୁହେ ବସ୍‌ବେ ।

ତେଂଗ୍‌ଡ଼ା- ବି. ଗୋଟିକ ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ରଖା ହୋଇଥିବା ସ୍ଥିତି ।

ତେଂଗ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ୧. ଗୋଟିକ ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜିନିସ ରଖିବା କାର୍ଯ୍ୟ । ୨. ଲଦିବା ।

ତେଜ୍‌- ବି. ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି । ଦୃ : ପାଟଲ୍‌ଘଁଟାର ଭାଉ ତେଜ୍ ଅଛେ ।

ତେଜିବା- କ୍ରି. ଉଦ୍ଦୀପନ କରିବା ।

ତେତ୍‌କର୍‌- ଅଂ. ତାପରେ, ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ।

ତେଁତେଲ୍‌- ବି. ତେଂତୁଳି ।

ତେଁତେଲ୍‌ଆଁଠି- ବି. ୧. ତେଂତୁଳି ମଂଜି । ୨. ମୂଲ୍ୟହୀନ ପଦାର୍ଥ ।

ତେଁତେଲ୍‌ପାଲୋ- ବି. ତେଂତୁଳି ଗଛର କଅଁଳିଆ ପତ୍ର ଗୁଚ୍ଛ ।

ତେନେ- ଅଂ. ତେବେ, ତା ହେଲେ ।

ତେନେପାର୍‌- ବି. ସେ କୂଳ, ସେ ତଟ ।

ତେବାତୋବ୍‌- ବି. ଚିମୁଟା ଚିମୁଟି ।

ତେବି ଦେବା- କ୍ରି. ଚିମୁଟି ଦେବା ।

ତେରିମେରି- ବି. ଝଗଡ଼ା, କଳହ ।

ତେଲି ସାଁପ୍‌- ବି. ଦେଖିବାକୁ କେଂଚୁଆ ପରି ସାପ ବିଶେଷ ।

ତେଲେନ୍‌- ବି. ୧. ତେଲି ସ୍ତ୍ରୀ । ୨. ମାଟି ତାଉଆ, ପଲମ ।

ତେହେଁଗା- ବି. ବଡ଼ ନୌକା ।

ତେହେଁରୁ- ଅଂ. ତା'ପରେ ।

ତୋକେ- ସ. ତୋତେ ।

ତୋଡ୍‌- ବି. ଦେଖେଇ ହେବା ଭାବ, ଉଗ୍ରତା ।

ତୋଡ୍‌ର- 'ତୁର୍‌ର' ଦେଖ ।

ତୋଡ୍‌ରା- 'ତୁଡ୍‌ରା' ଦେଖ ।

ତୋପିବା- କ୍ରି. ପୋତିବା ।

ତୋପୁ- ବିଂ. ପୋତିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଯେ ପୋତେ । ଦୃ : ମୁଡ୍‌ତୋପୁ (ମୁଂଡପୋତା) ।

ତୋଲ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ତଉଲିବା, ଓଜନ ମାପ କରିବା ।

ତୋଲା- ବି. ତଲେଇ ।

ତୋଲୋ- ବି. ଅଂଡାର ଧଳା ଅଂଶ ।

ତୋସ୍‌- ବି. ଚକ୍ଷୁ ।

ଥ

ଥ- କ୍ରି. ଥାଅ, ରହ ।
ଥଏ- ବି. ଥୟ ।
ଥଗଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଫଟା କପଡ଼ାରେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ଖଂଡ ଲଗାଇ ସିଲେଇ କରିବା । ୨. କଥାର ଛିଦ୍ର ଢାଂକିବାକୁ କଥା ବନେଇ କହିବା ।
ଥଟାମସ୍କୁଲ୍‌- ବି. ଥଟ୍ଟା ତାମସା, ପରିହାସ ।
ଥଥ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଲୁଗା ସଫା କରିବା ପାଇଁ ପଥର ବା ଟଣେ ଉପରେ ପିଟିବା ।
ଥଥୋଥାମୋ- ବି. କୌଣସି ବିଷୟ ନିର୍ଣୟ କରିବାରେ ଅନିଶ୍ଚିତ ଭାବ ।
ଥନ୍‌ଥନାବା- କ୍ରି. ଆଖି ଲୁହ ଛଳଛଳ ହେବା ।
ଥନାପତି- ବି. ଶିବ ମଂଦିରର ପୂଜକ ।
ଥନୁର୍‌- ବି. ସ୍ତନରେ ହେବା ଘା ।
ଥପ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଥାପୁଡ଼ାଇବା ।
ଥପ୍‌ନା- ବି. ମୁହଁ ।
ଥପା- ବି. ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।
ଥପାଙ୍କୁଡ୍‌- ବି. ତିନୋଟି ଅଂକୁଶ ପରି ମୁନଯୁକ୍ତ ଏକ ପ୍ରକାର ଶର ।
ଥପାଜାଲ୍‌- ବି. ଜାଲ ପୋଲୁହ ।
ଥପାଲହ- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଲତା ।
ଥପି- ବି. ୧. ଗଦା, ପୁଂଜ । ୨. ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।
ଥମ୍‌ବା- କ୍ରି. ସ୍ଥିର ହେବା, ଅବରୁଦ୍ଧ ହେବା ।
ଥମିଲ୍‌- ବିଂ. ନିଶ୍ଚଳ, ସ୍ତଂଭୀଭୂତ ।
ଥର୍‌ଥରି- ବି. ଜଳଜାତ ଉଦ୍‌ଭିଦ କାଂଡ ବିଶେଷ ।
ଥଲୋ- 'ତୋଲୋ' ଦେଖ ।
ଥଲୋପେଟା- ବିଂ. ପେଟୁ ।
ଥାଛ- ବିଂ. ପଂଗୁ, ଅକର୍ମଣ୍ୟ, ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ।
ଥାଏତ- ଅଂ. ହୁଏତ, ଯଦି ।
ଥାଏତି- କ୍ରି. ଥାଆଂତି ।
ଥାକ୍‌ବା- କ୍ରି. ସାମୟିକ ବିଶ୍ରାମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ।
ଥାତି- ବି. ସ୍ଥିତି, ଆର୍ଥିକ ସଂବଳ ।
ଥା ଥା କରିଦେବା- କ୍ରି. ୧. ଆଶା ସଂଚାର କରାଇବା । ୨. ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ କରିବା ।
ଥାପଡ୍‌- ବି. ଚାପୁଡ଼ା ।
ଥାପଡ଼ି- ବି. କରତାଳି, ଦୁଇ ପାପୁଲିର ଆଘାତ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟ ଧ୍ୱନି ।
ଥାପ୍‌ନା- ବି. ସ୍ଥାପନା ।
ଥାପା- ବି. ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।
ଥାପି- ବି. ରାଜମିସ୍ତ୍ରିମାନେ ସିମେଂଟ୍ ଲଗାଇବା ଉପକରଣ ।
ଥାପିବା- କ୍ରି. ସ୍ଥାପନ କରିବା ।
ଥାବ୍‌- ବି. ଠାବ ।
ଥାବେ- ବିଂ. ଉପଯୁକ୍ତ ବା ଠିକ୍ ସ୍ଥାନରେ ।
ଥାଲା- ବି. ବଡ଼ ଥାଳିଆ ।
ଥାହା- କ୍ରି. ରହ ।
ଥି- ଅଂ. ରେ, ଠାରେ ।
ଥିତି- ବି. ସ୍ଥିତି । କ୍ରି. ଥାଆଂତି ।
ଥିପ୍‌ବା- କ୍ରି. ବୁନ୍ଦାବୁନ୍ଦା ହୋଇ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ପଡ଼ିବା ।
ଥିପେ- ବିଂ. ଟୋପାଏ, ଏକ ବିଂଦୁ ପରିମାଣ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ।
ଥିର୍‌- ବିଂ. ସ୍ଥିର । ବି. ତୋରାଣି, ପେଯ ।
ଥିଲାବାଲା- ବିଂ. ଧନୀ ।
ଥିସି- କ୍ରି. (ସେ) ଥାଏ ।
ଥିସିଁ- କ୍ରି. (ମୁଁ) ଥାଏଁ ।

ଥୁ- କ୍ରି. ଥୋଇ ଦେ, ରଖ୍ ।
ଥୁଁ- ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟ, ରୁ, ଠାରୁ ।
ଥୁଆ- ବି. କାକ୍‌ଟସ୍ ଜାତୀୟ ଗଛ ବିଶେଷ ।
ଥୁଇ- ବି. ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଥୁକ୍- ବି. ଛେପ, ନିଷ୍ଠୀବ ।
ଥୁକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଛେପ ପକାଇବା ।
ଥୁଡ଼େ- ବିଂ. ଅଳ୍ପ, ସାମାନ୍ୟ ।
ଥୁତା- ବିଂ. ଅଦାନ୍ତୁଆ, ଧାର ବିହୀନ ।
ଥୁତୁମ୍‌ଥାତୁମ୍- ବି. ବାତୁଳାବସ୍ଥା, କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶୃଂଖଳା ବା ଯୋଗସୂତ୍ର ରହୁ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଥୁଥ୍‌ନା- ବି. ଥୋମଣି, ମୁହଁ, ଓଠରେ ତଳ ଭାଗ, ଚିବୁକ ।
ଥୁଥ୍‌ମେଇ ହେବା- କ୍ରି. ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେବା, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ପଡ଼ିବା ।
ଥୁଥ୍‌ରା- ବିଂ. କଥା କହିଲା ବେଳେ ଯାହାର ପାଟି ଲାଗେ ।
ଥୁଥ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟର ଦୋଷ ମନେ ପକାଇ ବାରଂବାର କହିବା ।
ଥୁଥା- ବିଂ. ବୁଥା, ଦାଢ଼ହୀନ, ଦଂଅଡ଼ା ।
ଥୁନି- ବିଂ. ସ୍ଥାଣୁ ।
ଥୁପି- ବି. ୧. ଖେଜା, ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପସରାରେ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭାଗ । ୨. ମାଛଧରା ଜାଲ ବିଶେଷ ।
ଥୁପେ- ବିଂ. ଟିକିଏ, ଟୋପେ ।
ଥୁମ୍‌ନା- ବି. ଥୋମଣି ।
ଥୁମି- ବି. ପାଗ, ଠେକା ।
ଥୁର୍‌ଥୁରା- ବିଂ. ଲୋଳିତ ଚର୍ମଯୁକ୍ତ ।
ଥୁର୍‌ଥୁରାବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ଶୀତ ଯୋଗୁଁ କଂପିତ ହେବା, ଓଠ ଦୁଇଟି ହଲି ପରସ୍ପର ସହ ବାଜିବା ।
ଥୁର୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ମୋଟା ବସ୍ତୁକୁ ବଳାତ୍କାର ପ୍ରବେଶ କରାଇବା ।
ଥୁର୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ମନୁଷ୍ୟ ପଛରେ କୁକୁର ଗୋଡ଼ାଇବା ।
ଥୁର୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଡରାଇବା, ଭୟଭୀତ କରିବା ।
ଥୁରେ- ବିଂ. ଅଳ୍ପ, ସାମାନ୍ୟ ।
ଥେଗଲ୍‌ବା- 'ଅଗଲ୍‌ବା' ଦେଖ ।
ଥେତ୍- ବି. ଗୃହ ଦେବତା ବା ଦେବୀଂକ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷୀରି ।
ଥେଡା/ଡୋ- ବି. ଅକଲଶୂନ୍ୟ, ଭକୁଆ ।
ଥେବ- କ୍ରି. ଅଟକି ରହ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର ।
ଥେବ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଅଟକାଇବା ।
ଥେବ୍‌ବା- କ୍ରି. ରହିବା ।
ଥେଲ୍‌କା- ବିଂ. ଥାଳି ପରି ଓସାରିଆ ।
ଥେଲ୍‌କୋ- 'ଠେଲ୍‌କୋ' ଦେଖ ।
ଥୋକ୍- ବିଂ. ଏକକାଳୀନ, ମୋଟ ବେପାର ।
ଥୋଡ଼ି- ବି. ଚିବୁକ ।
ଥୋତ୍‌ଲୋ- ବି. ଥଂତଲ ।
ଥୋଡିଆ- ବିଂ. ହତାଶ, ରିକ୍ତ । ଦୃ : ଜିନିସ୍‌ଟେ ଆନି ଜାଇଥିଲି ଜେ ଥୋଡିଆ ହେଇକରି ଫିରଲି ।
ଥୋଡିବା- କ୍ରି. (ହଂସ) କାଦୁଅରେ ଥଂଟ ପୂରାଇ ଆହାର ସଂଗ୍ରହ କରିବା ।
ଥୋଥନା- 'ଥୁଥ୍‌ନା' ଦେଖ ।
ଥୋଥୋ- ବିଂ. ବିଫଳ ମନୋରଥ ।
ଥୋମ୍‌ନା- ବି. ଥୋମଣି ।
ଥୋର୍- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ।
ଥୋରି ହେବା- କ୍ରି. (ଖାଦ୍ୟ ଲୋଭରେ) ଏଠି ସେଠି ମୁହଁ ମାରିବା । ଦୃ : ବିଲେଇଟା ଘରେ ଥୋରି ହେଇ ବୁଲୁଥିସି ।
ଥୋଲୋ- ବିଂ. ଅର୍ଦ୍ଧତରଳ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ-କଠିନ ।

ଦ

ଦଅରା- ବି. ଦଉଡ଼ି, ରଜ୍ଜୁ ।

ଦଇବିଛଡ଼ା- ବିଂ. ଅମଂଗଳକର, ଅନୁଚିତ ।

ଦଉଁରା- ବି. ଦଉଡ଼ି, ରଜ୍ଜୁ ।

ଦଉଡ଼ା- ବି. ବଡ଼ ଓ ମୋଟା ଦଉଡ଼ି ।

ଦଉରା- ବି. ଗସ୍ତ ।

ଦଉଳ୍- ବି. ଦେଉଳ, ମଂଦିର ।

ଦଏର୍- ବି. ୧. କେନାଲ । ୨. ଖାଇ ।

ଦଏରି- ବି. ଛୋଟ ଡଲା ।

ଦଖଲ୍- ବିଂ. କାଦୁଅମୟ, କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ।

ଦଖିଲ୍- ବି. କଷ୍ଟ ।

ଦଗ୍‌ଧ ଆମିଲ୍‌ତା- ବି. ଖାଇଥିବା ଖାଦ୍ୟ ହଜମ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ଉଠୁଥିବା ଏଉଡ଼ି ଓ ଅସୁସ୍ଥତା ।

ଦଗ୍‌ଧିଆ- ବିଂ. ବଦହଜମି ଭୋଗୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଦଗଲ୍- ବି. ୧. ପରିଧାନ । ୨. ଗଂଡଗୋଳ ।

ଦଗଲ୍‌ବାଦି- ବିଂ. ଗଂଡଗୋଳିଆ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଦଗ୍‌ଲି- ବି. କୁର୍ତ୍ତା, କମିଜ୍ ।

ଦଗା ଦେବା- କ୍ରି. ଧୋକା ଦେବା ।

ଦଗାଲ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଝଲସିବା, ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ହେବା, ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେବା ।

ଦଂଠା- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର ମନୋବଳଯୁକ୍ତ, ଟାଣ, ଦୃଢ଼ । ବି. ଡାବଲପୁଆ ଖେଳର ଡାବଲ (କ୍ଷୁଦ୍ର ଯଷ୍ଟି) ।

ଦଂଠାଗିଲି- ବି. ଡାବଲପୁଆ ବା ଗୁଚିତାଂଡୁ ଖେଳ ।

ଦଡ୍‌ଦଡ଼ି ହିବା- କ୍ରି. ଟାଣ ହୋଇ ଲାଖିଯିବା । ଦୃ : ବୁତଲ୍‌ର ଟୁଁଗି ଦଡ୍‌ଦଡ଼ି ଜାଇଛେ ଜେ ଖୁଲି ନାଇଁ ହେବାର୍ ।

ଦଁତ୍‌ରା- ବି. ଦାଂତୁରା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଦାଁତ୍‌ରି) ।

ଦଁତାବା- କ୍ରି. ୧. ପଦଚାପ ଦେବା । ୨. ଆକ୍ରମଣ କରିବା ।

ଦଁତିବା- କ୍ରି. ମାଡ଼ିଯିବା, ଧାଇଁଯିବା, ଖାଇଯିବା ।

ଦଁତେଇ ଦେବା- କ୍ରି. କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରିବା ।

ଦଦଇ ମସଲ୍- ବିଂ. ମୋଟା ତାଗଡ଼ା, ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ।

ଦଦା- ବି. ୧. ବଡ଼ ଭାଇ । ୨. ବାପାଂକ ବାପା ।

ଦନ୍‌କିବା- କ୍ରି. ହଲାଇବା ।

ଦନ୍‌ଦନି- ବିଂ. କ୍ରୋଧୀ (ସ୍ତ୍ରୀ) ।

ଦନ୍‌ଦନି ହିବା- କ୍ରି. (ଖୁଂଟ ଆଦି) ସୁଦୃଢ଼ ଭାବେ ପୋତି ହେବା ।

ଦନା- ବି. ପତ୍ର ଠୋଲା, ପତ୍ର ନିର୍ମିତ ଆଧାର ।

ଦନାଇବା- କ୍ରି. ଅତିରିକ୍ତ ପଦଚାପ ଦେଇ ଠିଆ ହେବା ।

ଦନାଦନ୍- ବିଂ. ଅବିରତ (ପ୍ରହାର) ।

ଦନାପୁଡ୍‌ଗା- ବି. 'ଦନା' ଭିତରେ ପରିବା ଓ ମାଛ ଇତ୍ୟାଦି ରଖି ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତୁତ ବ୍ୟଂଜନ ।

ଦଂତା- ବିଂ. ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ । ଦୃ : ପିଲାଟା ବଡ଼ା ଦଂତା ହେଇଛେ ।

ଦଂତାଦୁଂତି- ବି. କହୁଣି ବା ଆଂଠୁ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଠେଲାପେଲା ।

ଦଂଦ୍‌ରୋ- ବି. ବଡ଼ ଗାତ ।

ଦଂଦି ଛୁଇଁବା- କ୍ରି. ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ଅଂଗ ପ୍ରତ୍ୟଂଗର ପ୍ରବଳ ସଂଚାଳନ ହେବା ।

ଦଂଦୋ- ବିଂ. ଲଂଗଳା ।

ଦପ୍‌ଦପେଇ ହିବା- କ୍ରି. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିବା ।

ଦପା- ବିଂ. ଦୃପ୍ତା, ଦର୍ପବତୀ ନାରୀ, କାହାକୁ ଖାତିର କରୁ ନ ଥିବା ଝିଅ ।

ଦପେଇ- ବି. ଅଚଳ ଶଗଡ଼କୁ ଠିଆ କରି ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଦୁଇ ବା ତିନି କେନିଆ ଖୁଂଟ ।

ଦବ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଦଉଡ଼ିବା, ଧାଇଁବା ।

ଦମ୍- ବି. ଦଂଭ, ନିଶ୍ୱାସ ।

ଦମକ୍- ବି. ପାହାଡ଼ର ତଳ ଭାଗରେ ପାହାଚ ଭଳି ଯେଉଁ ଅଂଶ ସମତଳ ଭୂମି ଆଡ଼କୁ ଲଂବି ଆସିଥାଏ ।

ଦମ୍‌ଡ଼ି- ବି. ଦଂଭ ।

ଦମ୍‌ଦମା- ବି. ପାହାଚ, ଶିଢ଼ି । ବିଂ. ଟାଣ, ମଜବୁତ ।

ଦମ୍ ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିବା ।

ଦମସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଦମନ କରିବା, ଚାପିବା, ପଦ ଦଳିତ କରିବା ।

ଦମ୍‌ସି କରି- କ୍ରି. ବିଂ. ସାହସ କରି ।

ଦଂଭେଲ୍- ବିଂ. ଶକ୍ତ, ଦୃଢ଼ ।

ଦର୍‌କା- ବି. ଫଟା, ଚିରା (ଲୁଗା) ।

ଦର୍‌କିବା- କ୍ରି. ଲୁଗା ଆଦି ଚିରି ବା ଫାଟିଯିବା ।

ଦର୍‌ଖୋଁଡ଼ିଆ- ବି. ଅର୍ଦ୍ଧସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଦର୍‌ଗଧ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଦରପଚା (ଫଳ) ।

ଦର୍‌ଜା- ବି. ଶ୍ରେଣୀ, ସ୍ଥାନ, ସ୍ତର ।

ଦର୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଗଳିବା, ଇଡ଼ିବା ।

ଦରଦ୍- ବିଂ. ସଜ, ତାଜା ।

ଦର୍‌ଧିଆ- ବିଂ. ଅତୃପ୍ତ, ଅସଂତୁଷ୍ଟ ।

ଦର୍‌ନିଦିଆ- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ ନିଦ୍ରାଳୁ ଅବସ୍ଥା ।

ଦର୍‌ପକା- ବିଂ. ଦରସିଝା ।

ଦର୍‌ପଚା- ବିଂ. ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ ।

ଦର୍‌ପଟା- ବି. ବହୁ ବ୍ୟବହାର ପରେ ଛିଂଡି ଯାଇଥିବା ବସ୍ତ୍ରାଦି ।

ଦରବ୍- ବି. ଦ୍ରବ୍ୟ, ବସ୍ତୁ ।

ଦରବ୍ ସରବ୍- ବି. ଗୃହର ଉପକରଣ ଓ ଆସବାବ ପତ୍ର ।

ଦର୍‌ବା- ବି. ଚଷୁ ବା ଚୋପା ଭଳି ଗୋଖାଦ୍ୟ ।

ଦର୍‌ବୁର୍‌କିଆ- ବିଂ. ଅଧାଅଧି, ସାମାନ୍ୟ ରୂପେ ।

ଦର୍‌ବହ୍ୟା- ବି. ଅର୍ଦ୍ଧପାଗଳ, ଆଡ଼ବାୟା ।

ଦର୍‌ଲା- ବି. ୧. ଅସରା (ବର୍ଷା) । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ବୁଣା । ୩. ରୁଗୁଡ଼ି ମାଟି, ମୋରମ ।

ଦର୍‌ଲି- 'ଦରଲା-୩' ଦେଖ ।

ଦର୍‌ଲି ହିବା- କ୍ରି. ମାଟି ଅଟଡ଼ା ଖସିଯିବା ।

ଦର୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଢାଳିବା, ଜଳ ସିଂଚନ କରିବା, ଜଳ ଅଜାଡ଼ିବା ।

ଦର୍‌ଲୋ ଦର୍‌ଲୋ- ଧ୍ୱ. ମୋଟା ଧାରରେ ଉଚ୍ଚରୁ ଭୂମିକୁ ଜଳ ପତନ ସୂଚକ ଧ୍ୱନି ।

ଦର୍‌ମଥା- ବିଂ. ଅର୍ଦ୍ଧମୃତ ।

ଦର୍‌ସଂଭାଲ୍- ବିଂ. ଅଣାୟତ୍ତ, ଆୟତ୍ତ ବାହାରେ ।

ଦରୁହ- ବି. ନଦୀର ଗଂଡ ବା ଗଭୀର ଅଂଶ ।

ଦରି- ବି. ସତରଂଜି ।

ଦରିଆ- ବି. ବେଶ୍ୟାସକ୍ତ ପୁରୁଷ, ଦାରୀଠାକୁ ଯାଉଥିବା ଲୋକ ।

ଦରୁହା- 'ଦରିଆ' ଦେଖ ।

ଦରୋ ଦରୋ- ଧ୍ୱ. ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଜଳ ପତନ ବା ମୂତ୍ରତ୍ୟାଗର ଧ୍ୱନି ।

ଦଲ୍- ବି. ପରଷା, ଖାଇବା ଲୋକଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ଯାଚିବା ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଦଲ୍‌କିବା- କ୍ରି. କଂପିବା ।

ଦଲ୍‌ଖା- ବି. ସମତଳ ସଡ଼କ ବା ବଂଧରେ ଥିବା ଖାଲ ଜାଗା ।
ଦଲ୍‌ଂଗା- ବି. କାଠ ଗଡ଼ ।
ଦଲ୍‌ଦଲାବା- କ୍ରି. କଂପିବା, ଥରି ଉଠିବା, ଆଂଦୋଳିତ ହେବା ।
ଦଲ୍‌ଦଲି- ବି. କର୍ଦମାକ୍ତ ଜମି, କାଦୁଅ ଭର୍ତି ଖାଲ ।
ଦଲ୍ ଦେବା- କ୍ରି. ଖାଇ ବସିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଅନ୍ନ ବ୍ୟଂଜନାଦି ଦେବା ।
ଦଲ୍‌ପଟି- (ବିଛଣା) ଲୋଟାକୋଟା ହେବା ।
ଦଲ୍‌ପଠିଆଣି- ବି. ବିବାହ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ଝିଅକୁ ଶାଶୁଘରକୁ ପଠାଇବା ବିଧି ।
ଦଲମ୍- ବି. ବଡ଼ ବଡ଼ କାଠଗଂଡି ।
ଦଲାନ୍- ବି. ମଂଡପ ପରି ଘର ।
ଦଲାରି- ବି. ଦଲାଲର କାର୍ଯ ।
ଦଲିବା- କ୍ରି. ପଥର ଚକିରେ ପେଷିବା, ଦଳିବା ।
ଦସ୍‌ନା- ବି. ବିଛଣା, ଶଯ୍ୟାବସ୍ତ୍ର ।
ଦସ୍‌ରା- ବି. ଆଶ୍ୱିନ ମାସ ।
ଦସ୍‌ରାମଟିଆ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।
ଦସ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଦଶହରା କାଳୀନ ।
ଦସା- ବି. ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା ।
ଦସି- ବି. ୧. ନଖ ମୂଳରେ ଉପୁଡ଼ି ପଡୁଥିବା ମଲା ଚମ । ୨. ଦଂତର ଅଂଶ ବିଶେଷ ।
ଦସିପଟେ ବୁଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ହଇରାଣ, ହରକତ କରିବା ।
ଦସେଇବା- କ୍ରି. ବିଛାଇବା, ଶଯ୍ୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ।
ଦହ- ବି. ତାସ ଖେଳର ଦଶ ସଂଖ୍ୟା ।
ଦହ ଦହ- ବିଂ. ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ।
ଦହନା- ବି. ଦୟଣା, ଏକ ପ୍ରକାର ସୁବାସ ପତ୍ର ।
ଦହଲାବା- କ୍ରି. ଗୋଳମାଳ ଭିଆଇବା, ସମସ୍ତଂକୁ ହଇରାଣ କରିବା ।
ଦହଲି- ବିଂ. ଜଳମୟ । ଦୃ : ବର୍‌ସା ଦିନେ ପାଏନ୍ ଗଲିକରି ଘର୍ ଦହଲି ହେଇ ଜାଏସି ।
ଦହସତ୍- ବି. ପରିଶ୍ରମ ଜନିତ ହଇରାଣ ।
ଦହିକାଦ- ବି. ଯଜ୍ଞ ଉଦ୍‌ଯାପନ ବେଳେ ଜଣେ ନାରୀ ଦହି ହାଂଡି ମୁଂଡେଇ ପରିକ୍ରମା କରିବା ପ୍ରଥା ।
ଦହିକେରା- ବି. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।
ଦାଆଁ- ବି. ନିର୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁକୁ ପୋଡ଼ିଦେବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଆଗକୁ ଗତି କରୁଥିବା ଅଗ୍ନିଶିଖା ।
ଦାଆବେଠି- ବି. ପୂର୍ବେ ଭୂସ୍ୱାମୀମାନଂକର ଜମିରୁ ରୟତମାନେ ବିନା ପାରିଶ୍ରମିକରେ ଧାନ କାଟୁଥିବା ପ୍ରଥା ।
ଦାଇ- ବି. ବୁଇ, ଝିଅ ।
ଦାଇଁ- ବି. ବେଂଗଳା ଦଉଡ଼ି, ପଶୁମାନଂକୁ ବାଂଧିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଦଉଡ଼ି, ଦୁଆଁ ।
ଦାଇଜ୍- ବି. ଯୌତୁକ ।
ଦାଇବା- କ୍ରି. ଦାଆ ଦ୍ୱାରା ଧାନଗଛ ଆଦିକୁ କାଟିବା, ମୂଳପୋଛ କରି ତୃଣାଦି କାଟିବା ।
ଦାଏକା- ବି. ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବୋଲାଯିବା ବିଦ୍ରୂପାତ୍ମକ ଗୀତ ବା ପଦ ।
ଦାଏଜ୍/ଜି- ବି. ଯୌତୁକ ।
ଦାଏଲ୍- ବି. ଡାଲି ।
ଦାଓ କରବା- କ୍ରି. ଝଲସିବା, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିବା ।
ଦାଗଡ଼େ- ଅଂ. ଥରେ, ଏକ ବାର ।
ଦାଁଟ୍- ବି. ୧. ଖିଲାଣ । ୨. ଦଂଭୋକ୍ତି ।
ଦାଗିବା- କ୍ରି. ୧. ତପ୍ତ ଲୌହ ଦଂଡ ବା ବଂଧୁକ ଦ୍ୱାରା ଲାଛିବା । ୨. ନିଆଁ ଲଗାଇବା ।

ଦାଘା- ବି. ବିପଦ ।

ଦାଁଡ଼ି- ବି. ଶଗଡ଼ ଦଂଡା, ଲଂଗଳର ଈଷ ।

ଦାକୁଦାଢ଼ିଆ- ବିଂ. କରତ ବା ଦାଆ ପରି ଦଂତୁରିତ ।

ଦାଢ଼ି ଘି- ବି. ଘିଅ ମାରିବା ପରେ ପାତ୍ର ତଳେ ରହିବା ଖଦ୍ଦଡ଼ା ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ।

ଦାଢ଼ିଧାନ୍- ବି. ଖଇ ଭଜାହେଲା ପରେ ତହିଁରୁ ଖସିପଡ଼ିବା ଧାନ ଚୋପା ।

ଦାଁତ୍- ବି. ଦାଂତ ।

ଦାଁତ୍କୁରା- ବି. ଦାଂତରେ ପୋକ ଲାଗିବା ।

ଦାଁତ୍ଗିଜରା- ବି. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଦାଂତ ଦେଖାଇ ହସିବା ।

ଦାଁତ୍ ଗିଜରାବା- କ୍ରି. ଦାଂତ ଛୋଡ଼ିବା ।

ଦାଁତ୍ରି- ବିଂ. ୧. ଦାଂତୁରୀ, ବଡ଼ବଡ଼ ଦାଂତ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ । ୨. ଦଂତୁରିତ ।

ଦୃ : 'ଦାଁତ୍ରି ମାଏଝି ଘର୍କେ ସିରି,
ଚୋର୍ ପଲାଲା ଦାଁତ୍କେ ଡରି ।'

ଦାଁତି- ବି. ଚାଳର ଅଗରୁ ଓହଳାଇବା ଚାଟି (ଏହା ଦ୍ୱାରା କାଂଥକୁ ବର୍ଷା ପାଣିରୁ ରକ୍ଷା କରାଯାଏ) । ବିଂ. ଦଂତୁରିତ ।

ଦାଁତୁନ୍- ବି. ଦାଂତଘଷା କାଠି ।

ଦାଦର୍- ବି. ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅନାବାଦୀ ପଡ଼ିଆ ଜମି ।

ଦାଦିଗିଣା- ବି. ଛାତିରେ ହାତ ପିଟି ଶିଶୁମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ । (ସାଂଗୀତିକ 'ଧାଧିଘିନା'ର ଧ୍ୱନି ଭେଦ ।)

ଦାଦୁ- ବି. ଜାଦୁ, ଚର୍ମରୋଗ ।

ଦାଦୁଆ- ବିଂ. ଜାଦୁ ରୋଗାକ୍ରାଂତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଦାନ୍- ବି. ୧. ପାଦ, ଗୋଡ଼ । ୨. ପଶା ଖେଳରେ କାଠି ପକାଇବା । ୩. ଲାଉ ତୁମ୍ବା ।

ଦାନ୍ଗଦି- ବି. ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଅଂଚଳରେ ବିକିବା ପାଇଁ ମଫସଲରୁ ପଣ୍ୟାଦି ଆଣୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଂକଠାରୁ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ କରାଯିବା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ।

ଦାନ୍ଗଦି ମାହାସୁଲ୍- ବି. ପଣ୍ୟକର ।

ଦାନ୍ଦପାନ୍- ବି. ଦାନ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଦାଂଦର୍- ବି. ମାଛଧରା ଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଦାଂଦ୍ରି ହେବା- କ୍ରି. ଇଚ୍ଛିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରି ନ ପାରି ବିବ୍ରତ, ବିରକ୍ତ, ଅସ୍ଥିର ହେବା ।

ଦାଂଦି- ବି. ଉତ୍ତାପ, ଘର ଭିତରର ତାତି ।

ଦାଂଦିବା- କ୍ରି. ଗହଦିବା, ଗରମ ବୋଧ ହେବା ।

ଦାବ- ବି. ଖଳାର ଧାନଗଦାର ପରସ୍ତ ।

ଦାବନ୍- ବି. 'ଦାବିବା' କ୍ରିୟାର ବିଶେଷ୍ୟ ରୂପ ।

ଦାମ୍- ବି. ମୂଲ୍ୟ ।

ଦାମ୍ଡ଼ି- ବି. ବାଛୁରି, ଗୋବତ୍ସା ।

ଦାମୁର୍- ଦାମୁଡ଼ି, ବାଛୁରି ।

ଦାରପିଲା- ବି. ଦାରୀପୁତ୍ର (ଗାଳି) ।

ଦାରୁ- ବି. ମଦ୍ୟ, ବାରୁଦ ଗୁଂଡ, ଦିଆସିଲିର ଜଳିବା ଅଗ ।

ଦାରୁଦରପନ୍- ବି. କାଠ ଦର୍ପଣ ।

ଦାଲି- ବି. ମୁଗ, ବିରି, ହରଡ଼, ବୁଟ ଆଦି ଡାଲି ।

ଦାୟିଦାର୍- ବିଂ. ଦାୟୀ ।

ଦି- କୁ, ଆଡ଼କୁ, ଦିଗକୁ, ଅଂଚଳରେ ।

ଦିଆଲି- ବି. ଦୀପାବଳି ଉତ୍ସବ ।

ଦିଆଲିଆ- ବିଂ. ଦେବାଳିଆ ।

ଦିଆଲିକିରା- ବି. ଶୀତ ରାତିରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ଶାଗୁଆ ରଂଗର ପତଂଗ ।

ଦିଇସା- ବି. ବେଉଷଣ, ଦ୍ୱିକର୍ଷଣ ।

ଦିକ୍ କରିବା- କ୍ରି. ହଇରାଣ, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ।
ଦିଗ୍‌ସୁଲିଆ- ବିଂ. ଦුଷ୍ଟ, ଅମାନିଆ ।
ଦିଂଡା- ବି. ଅବିବାହିତ ଯୁବକ ।
ଦିନାଟାରେ- ପ୍ରାୟ ଚାରିଦିନ ।
ଦିନାରଧି- ପ୍ରତିଦିନ, ଦିନକୁ ଦିନ ।
ଦୃ : ଦିନାରଧି କଠେ ବିଡ଼ି ନାଇଁ ହେଲେ ତାର ନାଇଁ ଚଲେ ।
ଦିବ୍‌ସା- ବି. ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ସାଂବତ୍ସରିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦିବସ ।
ଦିବାଲା- ବି. ଦେବାଳିଆ ଅବସ୍ଥା ।
ଦିମାକ୍- ବି. ତେଜ (ମନ୍ଦ ଅର୍ଥରେ) ।
ଦିରଖା- ବି. କାଂଥକୁରା, ଥାକ, ଦୀପ ରଖିବା ଖୋପ ।
ଦିରବା ସୁଁଦ୍‌ରି- ଦିବ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ ।
ଦିରା- ଅଦ୍ଧ ।
ଦିରିବ୍- ବି. ବିକଳ ଭାବ । ଦୃ : ପିଲାଟା ଦିରିବ୍ ଛାଡ଼ି ପଲାଲା ।
ଦୁଅର୍- ବି. ଖାଇବା ଲୋକକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ପରଷିବା, 'ଦଲ୍' ଦେଖ ।
ଦିରିବ୍‌ଛାଡ଼ି- ଅମାନିଆ (ସ୍ତ୍ରୀ) ।
ଦିରିବ୍‌ସିଲ୍- 'ଦିଗ୍‌ସୁଲିଆ' ଦେଖ ।
ଦିରିବ୍‌ସୁଲିଆ- 'ଦିଗ୍‌ସୁଲିଆ' ଦେଖ ।
ଦୁଆ- ବି. ଦୋହନ କାର୍ଯ୍ୟ । ଦୃ : ଗାଏ ଦୁଆ ନାଇଁ ଦେବାରକେ ।
ଦୁଆଁ- ବି. ୧. ପଘା । ୨. ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂତାନ ।
ଦୁଆଇବା- କ୍ରି. ଦା ଦ୍ୱାରା କଟାଇବା ।
ଦୁଆଁଛିଡ଼ା- ବିଂ. ଅବାଧ୍ୟ, ଉଦ୍ଧତ, ଚାରି ଦଉଡ଼ି କଟା ।
ଦୁଆନ୍- ବି. ଦେଓ୍ୱାନ, ଜାତି ବିଶେଷର ମୁଖିଆ ।
ଦୁଆନି- ବିଂ. ଦେଓ୍ୱାନି ।
ଦୁଆବା- କ୍ରି. ଦା ଦ୍ୱାରା (ଧାନ) କଟାଇବା ।
ଦୁଆର୍- ବି. ଅଗଣା ।
ଦୁଆର୍‌ଚେନ୍- ବି. ଅଗଣା ଓ ଘର ବାହାର ସଫା କରିବା ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତା ଚାକରାଣୀ ।
ଦୁଆରି- ବି. ଦ୍ୱାରୀ, ଦ୍ୱାରପାଳ, ନାଟର ବିଦୂଷକ, ଦୂତ ।
ଦୁଇକେନିଆ- ବିଂ. ଦୁଇଟି କେନା ବା ଶାଖା ଯୁକ୍ତ ।
ଦୁଇମୁହାଁ- ବିଂ. ଉଭୟ ପାଖରେ ମୁହଁ ଥିବା (ଶାଢ଼ି) ।
ଦୁଇଲ୍- ବି. ବିଳ, ହୁଂକା ।
ଦୁଏର୍- ବି. ବିଳ, ମୂଷା, ସାପ ଆଦି ରହିବା ଗାତ ।
ଦୁଏଲ୍- ବି. ଦୋଳି ।
ଦୁକ୍‌ଲା- ବିଂ. ଯୁଗ୍ମ, ଯୁଗଳ ।
ଦୁକାନ୍- ବି. ଦୋକାନ ।
ଦୁକାନ୍‌ଦାର୍- ବିଂ. ଦୋକାନୀ ।
ଦୁକାଲ୍- ବିଂ. ଅଭାବ, ଦୁର୍ଲଭ । ଦୃ : ରଜାକେ କାଏଁ ଖଜା ଦୁକାଲ୍ ।
ଦୁଖ୍ ପାୟ୍‌ବା- କ୍ରି. ପ୍ରସବ ବେଦନାଗ୍ରସ୍ତ ହେବା ।
ଦୁଖ୍‌ମନା- ବିଂ. ମନ ଦୁଃଖ କରିବା ଅବସ୍ଥା ।
ଦୁଖ୍‌ଲିଆ- ଅଂ. ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବା ଆତିଶଯ୍ୟ ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ପଦ ।
ଦୁଖାନ୍- ବିଂ. ପୀଡ଼ା, ବେଦନା, ବ୍ୟଥା, ଘୋଳାବିନ୍ଧା ।
ଦୁଖାବା- କ୍ରି. ବଥାଇବା, ବ୍ୟଥା ହେବା ।
ଦୁଖାଲି- ବିଂ. ଦୁଃଖିନୀ ।
ଦୁଖାଲୁ- ବିଂ. ଦୁଃଖୀ ।
ଦୁଖୁଲିଆ- 'ଦୁଖ୍‌ଲିଆ' ଦେଖ ।

ଦୂଖେଇ- ବିଂ. ଦୁଃଖିନୀ ।
ଦୂଗାନି- ବି. ସଂପଦ, ଦୌଲତ ।
ଦୂଘେଲ୍- ବିଂ. ଦ୍ୱିତୀୟ ।
ଦୂଚାରି- ବିଂ. ଦୋଚାରୁଣୀ ।
ଦୂଟା- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣ ।
ଦୂଡୁବିହେଇ- ବିଂ. ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ବିବାହିତ । (ଅନ୍ୟ ରୂପ : ଦୁଡୁଭେଇ) ।
ଦୂଧ୍- ବି. ଯୁବତୀର ସ୍ତନ (ମାତୃସ୍ତନକୁ 'ବୁ' ବୋଲାଯାଏ) ।
ଦୂଧ୍ମୁଡ଼ି- ବି. ସ୍ତନାଗ୍ର, ସ୍ତନଭୁଂଡି ।
ଦୂନି- ବିଂ. ଦୁଇଗୁଣ ।
ଦୂନିଦର୍- ବି. ଦୁଇଗୁଣ ଅଧିକ ଭାଉ ।
ଦୂବ୍ରାଜ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।
ଦୂବ୍ସା- ବିଂ. ଦୂବ ପରି ଅତି ସରୁ ଓ ସାନ ।
ଦୂମ୍ବା- କ୍ରି. ଗଛ ଝୁଣିବା ।
ଦୂର୍ଦାର୍- ବିଂ. ନିର୍ଘାତ୍, ନିସ୍ତୁକ ।
ଦୂର୍ ଦୂରାବା- କ୍ରି. ଘୃଣାବ୍ୟଂଜକ ଭାବେ ପାଖରୁ ହଟାଇବା ।
ଦୂର୍ବା- କ୍ରି. ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ହଳ କରିବା ।
ଦୂର୍ମିବା- କ୍ରି. ୧. ଜୋର୍ ବର୍ଷା ହେବା । ୨. ପ୍ରହାର କରିବା ।
ଦୂରା- ବି. ଅଳ୍ପ, ସାମାନ୍ୟ, 'ଦୂଟା' ଦେଖ ।
ଦୂରିଆ- ବିଂ. ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ।
ଦୂଲ୍କିବା- କ୍ରି. ଧ୍ୱନି ବା ପ୍ରହାର ଯୋଗୁଁ ସ୍ପଂଦିତ ହେବା, କଂପିବା ।
ଦୂଲ୍ଠା- ବି. ଅଳିଂଦ, ବାରଂଡା ।
ଦୂଲ୍ଦୂଲାବା- କ୍ରି. ପ୍ରକଂପିତ ହେବା ।
ଦୂଲ୍ହା- ବିଂ. ଲୁଳିତ, ଶ୍ଲଥ, ହୁଗୁଳା ।
ଦୂଲି- ବି. ଦୋଳି ।
ଦୂଲିବା- କ୍ରି. ଦୋଳିବା ।
ଦୂଲେଇ- ବି. ଘୋଡ଼େଇ ହେବା ରେଜେଇ ।
ଦୂସ୍ରା- ବିଂ. ଅନ୍ୟ, ଦ୍ୱିତୀୟ, ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ।
ଦୂସି- ବି. ଜ୍ୟୋତିଷୀ ।
ଦୂସିବା- କ୍ରି. ନିନ୍ଦା କରିବା, ଦୋଷ ଦେବା ।
ଦୂସେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଶଯ୍ୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ।
ଦୂହା- 'ଦୂଆ' ଦେଖ ।
ଦୂହାରିବା- କ୍ରି. ବସ୍ତୁ ସ୍ଥାନାଂତରିତ କରିବା, ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ବୋହିନେବା ।
ଦୂହାରି ହେବା- କ୍ରି. ବାରଂବାର ଆସିବା । ଦୃ : ଆମର୍ ଘର୍କେ କୁଲୁଆଁ ଦୂହାରି ହେଉଛନ୍ ।
ଦୂହିତି- ବି. ଝିଅ ।
ଦୂହୁରା- ବିଂ. ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର, ଦ୍ୱିବାର, ଦୁଇପ୍ରସ୍ତ ।
ଦୂହୁରା ଦେବା- 'ଦଲ୍ଦେବା' ଦେଖ ।
ଦୂହୁରାବା- 'ଦୂହାରିବା' ଦେଖ ।
ଦୂହୁରି- ବିଂ. ଦୁଇପ୍ରସ୍ତ ବିଶିଷ୍ଟ ।
ଦୂହୁଲା- ବିଂ. ଢିଲା, ହୁଗୁଳା ।
ଦୂହୁଲିବା- କ୍ରି. ପୋଷାକ ଆଦି ଠିକ୍ ମାପ ଅନୁସାରେ ନ ହୋଇ ବଡ଼ ହେବା ।
ଦେ- ବି. ଦିଅଁ, ଠାକୁର ।
ଦେଢନା- ବିଂ. ଦ୍ୱିଶାଖା ବିଶିଷ୍ଟ ।
ଦେଖନ୍- ବିଂ. ଦେଖିବା ଯୋଗ୍ୟ, ନୟନାଭିରାମ । ଦୃ : ଦେଖନ୍ ସୁଂଦର୍ ପଲ୍ସା ଫୁଲ୍ ।
ଦେଖନ୍ହାରି- ବି. ଦର୍ଶକ ।
ଦେଖ୍ନି- ବି. (ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ କନ୍ୟାକୁ) ଦେଖିବା ସକାଶେ ଯିବା ।
ଦେଖ୍ଭାଲ୍- ବି. ସେବା ଯତ୍ନ, ଶୁଶ୍ରୁଷା ।
ଦେଖାଦୁଖି- ଦେଖାଦେଖି ।
ଦେଖାନି- ବିଂ. ଦେଖାଣିଆ ।

ଦେଗନ୍‌ସନ୍- ବି. ବିବାହ କ୍ରିୟା ପୂର୍ବରୁ ଔପଚାରିକ ଦେବ ନିମଂତ୍ରଣ ।
ଦେଜ୍ଜା- ବି. ଯୌତୁକ ।
ଦେଠେନ୍- ବି. ବଡ଼ ଜାଆ, ସ୍ୱାମୀଂକ ବଡ଼ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଦେଢ଼ୁସଲା- ବି. ପତ୍ନୀର ବଡ଼ଭାଇ ।
ଦେଢ଼ୁସସୁର୍- ବି. ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଶ୍ୱଶୁର, ଜେଠାଶୁର ।
ଦେଢ଼ୁସାସ୍- ବି. ପତ୍ନୀର ବଡ଼ଭଉଣୀ ।
ଦେଢ଼ୁସୁର୍- 'ଦେଢ଼ୁ ସସୁର୍' ଦେଖ ।
ଦେଢ଼ି- ବି. ବିଛଣା ଚାଦର, ମାଠ ।
ଦେଦର୍‌ହ- ବି. କାଳ୍ପନିକ ଦେବୀଂକର ବାସସ୍ଥଳୀ ନଦୀର ଗଂଡ ।
ଦେ ଦେବ୍‌ତା- ବି. ଦେବଦେବୀ ।
ଦେନ୍‌ଦାନି- ବିଂ. ଦାନଶୀଳ ।
ଦେନ୍‌ଦାର୍- ବିଂ. ଦେଣାଦାର ।
ଦେନ୍‌ଲେନ୍- ବି. ଦେଣ ନେଣ, ପ୍ରଦାନ ଓ ଗ୍ରହଣ ।
ଦେନେବାଲା- ବିଂ. ଦାତା, ଅକୃପଣ ।
ଦେ ପୂଜା- ବି. ଗ୍ରାମଦେବୀଂକର ପୂଜା ବା ବାର୍ଷିକ ମହୋତ୍ସବ ।
ଦେବ୍‌ତା ଆସ୍‌ବା- କ୍ରି. କାଳିସୀ ଲାଗିବା ।
ଦେବ୍‌ତା ଖେଲ୍‌ବା- କ୍ରି. କାଳିସୀ ଲାଗିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଅଂଗଭଂଗି କରିବା ।
ଦେବ୍‌ତା ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ମନୁଷ୍ୟ ଦୈବାବିଷ୍ଟ ହେବା ।
ଦେବଗୁଡ଼ି- ବି. ଦେବାଳୟ, ମଂଦିର ।
ଦେ ଭର୍‌ବା- କ୍ରି. ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ଦେବାବତରଣ ଘଟିବା ।
ଦେ ମୂଲ୍- ବି. ଦିଅଁ ଆସ୍ଥାନ ଥିବା ବୃକ୍ଷ ମୂଳ ।
ଦେରେନ୍- ବି. ଦିଅରର ପତ୍ନୀ ।
ଦେଲ୍- ବି. ଡାଳି ।
ଦେଲିଆ- ବିଂ. ଦେବାଳିଆ ।
ଦେହାତ୍- ବି. ମଫସଲ, ଗ୍ରାମାଂଚଳ ।
ଦେହି- ବି. ଶରୀର, ଦେହ ।
ଦେହୁରି- ବି. ଦେବ ପୂଜକ ।
ଦେହେଥିବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭ ଧାରଣ କରିବା ।
ଦେହେବୁହିବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭ ଧାରଣ କରିବା ।
ଦେହେରି- ବି. ଦେବ ପୂଜକ ବ୍ୟକ୍ତି, ଠାକୁରଂକ ସେବାକାରୀ । ଦୃ : ଦେ କେ ଦେଖେଇ ଦେହେରି ଥାଏ ।
ଦେହେଲିଆ- ବି. ଦେବଦେବୀଂକର ପୂଜକ ।
ଦୋଇ- ବି. ଦହି ।
ଦୋଏର୍- ବି. କୂପର ଭିତିରି କାଂଥରେ ଥିବା ଗାତ, ବିଳ ।
ଦୋକ୍‌ତା- ବି. ଶୁଖିଲା ଧୂଆଁପତ୍ରର ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଖଇନି ।
ଦୋକ୍‌ଲା- ବିଂ. ସହଚର ସହିତ, ଦ୍ୱିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ।
ଦୋଗ୍‌ଲା- ବିଂ. ଜାରଜ ।
ଦୋଡିନେବା- ବାସ୍ତବତାକୁ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା ।
ଦୋଦେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ବାରଂବାର କହି ଅସତ୍ୟକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦିତ କରିବା ।
ଦୋରେଇବା- କ୍ରି. ଦୁଇଟି ଜିନିସ ସଂଯୁକ୍ତ କରିବା । ଦୃ : କଂବଳ୍‌ଥି ଚାଦର ଦୋରେଇ ଦେଲେ ନାଇଁ ଗଡ଼େ ।
ଦୋରୋଦୋରୋ- ଧ୍ୱ. ଜଳ ପତନର ଶବ୍ଦ ।
ଦୋହରା- ବି. ଜମିରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର କର୍ଷଣ ।
ଦୋହଲ୍- ବି. ବାରଂଡା ।
ଦୋହଲା- ବି. ଗର୍ତ୍ତ ।

ଧ

ଧଅରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଗଛ ।

ଧଅଁରିଆ- ବିଂ. ବିବାହ ବଂଦାପନା ଆଦି କାର୍ଯରେ ଅଧା ବାଟରୁ ଯେଉଁ ଲୋକ ଆଗ ଯାଇ ଖବର ଦିଏ, ବର ଓ କନ୍ୟା ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବାର୍ତାବାହକ ।

ଧଅଁଳି ଦେବା, ଧଅଁଳିବା- କ୍ରି. ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇବା ।

ଧଇର୍- ବି. ବାଉଁଶ କାଠି ନିର୍ମିତ ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ଧଉଁରା- 'ଧଅରା' ଦେଖ ।

ଧଉଁରିଆ- 'ଧଅଁରିଆ' ଦେଖ ।

ଧଏନ- ବିଂ. ଧନ୍ୟ ।

ଧଏଁର- 'ଧଇର୍' ଦେଖ ।

ଧକ୍- ବି. ଭୟ, ଆଶଂକା, ସଂପୃକ୍ତି ଭାବ ।

ଧକ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଭୟ ଯୋଗୁଁ ହଠାତ୍ ଶଂକିଯିବା ।

ଧକ୍‌ଧକ୍- ବିଂ. ଆଶଂକା, ଦୁଶ୍ଚିଂତା ।

ଧକାଲି ହେବା- କ୍ରି. ଧଇଁସଇଁ ହେବା, ଶ୍ୱାସକ୍ରିୟା ଦ୍ରୁତ ହେବା ।

ଧଂଗଡ଼ା/ଆ- ବିଂ. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ୍ ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଯୁବକ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଧାଂଗଡ଼ି/ରି) ।

ଧଜ୍- ବି. ଧ୍ୱଜା, ପତାକା, କେତନ ।

ଧଜଗୁରି- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ ଗୌରବର୍ଣା ନାରୀ ।

ଧଜମରା- ବିଂ. ନିଷ୍ପ୍ରାଣ ।

ଧଜ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଗାଳି ଦେଇ ଡରାଇବା, ଧମକାଇବା ।

ଧଡ଼ାଧଡ୍- ବିଂ. ଚଂଚଳ, କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ।

ଧଡ଼ିକମ୍- ବି. ଲୁଗା ଧଡ଼ିରେ ବୁଣାଯିବା ଫୁଲ ଆଦି ।

ଧଂଡି- ବି. ପତାକା, ଝଂଡା ।

ଧଂଡିମୁଂଡି ଖେଲ୍- ବି. ଛକ କଟା ପାଲିରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଜୁଆ ଖେଳ ।

ଧଂଦ୍‌ପର୍- ବି. (କୌଣସି କାର୍ଯ ସାଧନ ସକାଶେ) ପ୍ରଗାଢ଼ ପରିଶ୍ରମ ବା ଯତ୍ନ ।

ଧଂଦାପଟା- ବି. ହଇରାଣ, ହରକତ, ନାନାଦି କାର୍ଯ ।

ଧଂଦିହେବା- କ୍ରି. ବୃଥା କାର୍ଯରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିବା ।

ଧଂଦୋ- ବିଂ. ଅଂଟଲେପେଟା ।

ଧଟଡ୍- ବିଂ. ଜୀର୍ଣ, ଶୀର୍ଣ ।

ଧଟ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଅସାବଧାନତା ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଦେହରେ ଲଗାଇ ବା ବଜାଇ ଦେବା ।

ଧଧାଲି- ବି. ନଦୀର ପଥୁରିଆ ଅଂଶରେ ପାଣି କଟାଡ଼ି ହୋଇ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଜଳ ତାଂଡବ ।

ଧନ୍‌କିବା- କ୍ରି. କଂପିବା, ଦୁଲୁକିବା ।

ଧନା- ବି. ବଡ଼ବଡ଼ିଆଂକ ଘରର ମୁଖ୍ୟ ଚାକର ।

ଧପ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ପାଟି କରି ଜବତ୍ କରିବା, ଡରାଇବା ।

ଧପ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଧାଁ ଦୌଡ଼ କରିବା ।

ଧପାବା- କ୍ରି. ମିଛ କହି ଅନ୍ୟକୁ ଠକିବା ।

ଧବଲ୍- ବିଂ. ଧଳା, ଧବଳ ।

ଧମ୍‌କାଚମ୍‌କା- ବି. ଭୀତି ପ୍ରଦର୍ଶନ ।

ଧମ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଧମକ ଦେବା ।

ଧମ୍ନା- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ । ୨. ଧମଣା ସାପ ।

ଧମ୍‌ନିଆ- ବିଂ. ଅଳସୁଆ, କର୍ମକୁଣ୍ଠ ।

ଧର୍- ବି. ଜଂଘ, ଶରୀରର ଗଣ୍ଡି ଅଂଶ ।

ଧର୍‌କା- ବି. ଚିରାଫଟା କନାର ଅଂଶ ।

ଧର୍‌କିବା- କ୍ରି. ଦେହର ଚାପ ଯୋଗୁଁ ପୁରୁଣା ଲୁଗା ଚିରିବା ।

ଧର୍‌ତନି- ବି. ଧରିତ୍ରୀ, ପୃଥିବୀ ।

ଧର୍‌ନିଖୁଁଟା- ବି. ଯୂପ କାଠ, ଯେଉଁ ଖୁଂଟରେ ବଧ୍ୟ ପଶୁକୁ ଧରି ରଖାଯାଏ ।

ଧରମ୍‌ଘର୍- ବି. ବିଚାରାଳୟ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ।

ଧର୍‌ସକଲ୍- ବି. ୧. ବିପନ୍ନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବସ୍ଥା । ୨. 'ତର୍‌ସର୍' ଦେଖ ।

ଧରସ୍- ବି. ବହୁବଚନାତ୍ମକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
ଦୃ : ହାତିଧରସ୍ = ହାତୀପଲ ।

ଧର୍‌ସା- ବି. କୃଷି କ୍ଷେତ ମଝିରେ ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଟିଏ ଗାଁରୁ ଅନ୍ୟ ଗାଁକୁ ସଂଯୋଗକାରୀ ଅସ୍ଥାୟୀ ରାସ୍ତା, ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ି ଯିବା ରାସ୍ତା ।

ଧର୍‌ସାଢୁଲି- ବି. ରାସ୍ତା ପଡ଼ିଥିବା କ୍ଷେତ ।

ଧରାଇବା- କ୍ରି. ବଳଦର ମୁଷ୍କ ଛେଦନ କରାଇବା ।

ଧରାରପଟା- ବି. ଶୋଓରୋ, ହରବର ଭାବ ।

ଧରିସମ୍‌ରି- କ୍ରି. ବିଂ. ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ସତର୍କତା ସହିତ ।

ଧସ୍‌କା- ବିଂ. ଭଂଗା, ଭୂପତିତ ।

ଧସ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଭାଂଗିବା, ଭୂମିଗତ ହେବା, ତଳେ ପଡ଼ିବା, ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ।

ଧସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଭିତରକୁ ପଶିଯିବା, (କଂଟା ଆଦି) ଫୋଡ଼ି ହୋଇଯିବା ।

ଧସା- ବି. ଉଦ୍‌ଭିଦ ଓ ଶସ୍ୟର ଏକ ପ୍ରକାର ରୋଗ ।

ଧଁସି- ବି. ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ୱାସ ।

ଧଁସି ଫୁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଦେହରେ ଜ୍ୱର ଭରି ରହିବା ।

ଧଁସିବା- କ୍ରି. ଝାଲିଆ ହୋଇ ଧଁ ସଁ ହେବା ।

ଧାଇଁଧୁପି- କ୍ରି. ବିଂ. ଧାଁ ଦଉଡ଼ କରି ।
ଦୃ : ଧାଇଁଧୁପି ବାର, ବସିଥାଇ ତେର ।

ଧାଇଁବା ଧୁପିବା- କ୍ରି. ଧାଁ ଦଉଡ଼ କରିବା, ବାରଂବାର ଦଉଡ଼ିବା ।

ଧାଏଡ୍- ବି. ଧାଡ଼ି, ପଂକ୍ତି ।

ଧାକ୍‌ଲେର- ବିଂ. ସ୍ଥୂଳୋଦର, ପେଟୁ ।

ଧାଂଗ୍‌ଡ଼ା/ରା- 'ଧଂଗ୍‌ଡ଼/ରା' ଦେଖ ।

ଧାଂଗ୍‌ଡ଼ି/ରି- ବିଂ. ସୁସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବତୀ ଯୁବତୀ ।

ଧାତ୍- ବି. ଧାତୁ ।

ଧାତା- ବି. ବିଧାତା ।

ଧାନ୍‌ପେଟା- ବି. ଲଂବ ଭାବେ କ୍ଷେତରେ ଶୁଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରସାରିତ ହାଇଲା ଧାନ ।

ଧାନ୍‌ମଡ଼ା- ବି. ବଳଦ ଦ୍ୱାରା ଧାନ ମଡ଼ାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ, ବେଂଗଲା ପକାଇବା ।

ଧାନ୍‌ମଡ଼ାବା- କ୍ରି. ବେଂଗୁଲିବା ।

ଧାନ୍‌ମିର୍‌ଚା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଅତି ସାନ ଲଙ୍କା ମରିଚ ।

ଧାପ୍- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ଦୂର ।

ଧାପ୍‌ଦେବା- କ୍ରି. କୌଣସି କଷ୍ଟକର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସକାଶେ ଚେଷ୍ଟିତ ହେବା ।

ଧାପେଲ୍- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ବାଟ ।

ଧାମନ୍- ବି. ଧାମଣା ଗଛ ।

ଧାମନ୍‌ପଟ୍- ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

ଧାୟଁଧାୟଁ- ବିଂ. ଜୋର୍ ସହିତ ।

ଧାର୍- ବି. ୧. ଦାଢ଼ । ୨. ପ୍ରବାହ, ସ୍ରୋତ ।

ଧାର୍‌ନିପାଟି- ବି. ଘରର ଛାତକୁ ଧାରଣକାରୀ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାଠ ଖଂଡ ।

ଧାର୍‌ମୁହାଁ- ବିଂ. ଲଂବାଳିଆ ମୁହଁଥିବା (ପୁରୁଷ)।

ଧାର୍‌ମୁହିଁ- ବିଂ. ଲଂବାଳିଆ ମୁହଁଥିବା (ନାରୀ)।

ଧାରେନ୍‌- ବିଂ. ଛାତକୁ ସବୁଠୁ ଉପରେ ଧାରଣ କରୁଥିବା କାଠଖଂଡ।

ଧାସ- ବି. ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତାପ, ଝାସ।

ଧିଏଇ- କ୍ରି. ବିଂ. ଧ୍ୟାନ କରି।

ଧିରିବା- କ୍ରି. ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଇଂଗିତ ଦେବା।

ଧୁଆଟିଂଗଡ଼ି- ବି. ସାନ ଟିଂଗୁଡ଼ି।

ଧୁଆଁଧୁପା- ବି. ଧାଁ ଧପଡ଼।

ଧୁଇଁ- ବି. କାଠ ତିଆରି କୁଲା ଭଳି ପାତ୍ର ବିଶେଷ।

ଧୁଇଲ୍‌- ବି. ଧୂଳି।

ଧୁକ୍‌ନା- ବି. ହାତ ପଂଖା।

ଧୁକ୍‌ଧୁକି- ବି. ୧. କଲିଜା। ୨. ଆଶଂକା, ଭୟ।

ଧୁକ୍‌ପୁର୍‌- ବି. ଭୟମିଶ୍ରିତ ସଂଦେହ।

ଧୁକା- ବି. ପବନ।

ଧୁକାଗରେଲ୍‌- ବି. ଝଡ଼।

ଧୁକିବା- କ୍ରି. ପବନ ବୋହିବା, ବିଂଚିବା, କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଦ୍ୱାରା ବାୟୁ ସଂଚାଳନ କରିବା।

ଧୁକୁଣା- ବି. ହସ୍ତଚାଳିତ ପଂଖା।

ଧୁକୁରପୁଚୁର୍‌- ବି. ଦ୍ୱିଧାଗ୍ରସ୍ତ ଭାବ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ।

ଧୁଂଗିଆ- ବି. ଧୂଆଁ, ଧୂମ, ଧୂଆଁପତ୍ର।

ଧୁଂଗିଆ ଢେଁକାର୍‌- ବି. ଆଂବିଳି ହାକୁଟି।

ଧୁଂଗେଇବା- କ୍ରି. ଗୃହ ମଧ୍ୟରୁ ମଶା ଆଦି ଘଉଡ଼ିବା ପାଇଁ ଧୂଆଁ କରିବା, କୁହୁଳାଇବା (ଅନ୍ୟରୂପ : ଧୁଂଗାଇବା)।

ଧୁଡ୍‌ସା- ବି. କୁହୁଡ଼ି।

ଧୁଚୁମ୍‌- ବିଂ. ବିବେକହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି)।

ଧୁଧ୍‌ଲା- ବିଂ. ସ୍ଥୂଳକାୟ, ମୋଟା।

ଧୁନ୍‌- ବି. ଧନୁ।

ଧୁନ୍‌କାର୍‌- ବି. ଧୁନ୍‌କି ସାହାଯ୍ୟରେ ତୁଳା ଭିଣିବା ବ୍ୟକ୍ତି।

ଧୁନ୍‌କି- ବି. ତୁଳା ଭିଣିବା ଧନୁ।

ଧୁନ୍‌କିବା- କ୍ରି. ତୁଳା ଭିଣିବା।

ଧୁନ୍‌କେଲ୍‌- ବି. ୧. କାଳିସୀ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସୁସଜ୍ଜିତ ଧନୁ। ୨. ଧନୁ ଓ ଲୁହା କାଠି ଦ୍ୱାରା ସାଂଗୀତିକ ବାଦ୍ୟ।

ଧୁନା- ବି. ତୁଳା ଭିଣା କାର୍ଯ୍ୟ।

ଧୁନାଇବା- କ୍ରି. ଭିଣାଇବା।

ଧୁନିଆ- 'ଧୁନ୍‌କାର୍‌' ଦେଖ।

ଧୁନି ଦେବା- କ୍ରି. ହଇରାଣ କରିବା।

ଧୁନିବା- କ୍ରି. ତୁଳା ଭିଣିବା।

ଧୁନେଇ- ବି. ତୁଳା ଭିଣା କାର୍ଯ୍ୟର ପାରିଶ୍ରମିକ, ମୂଲ୍ୟ।

ଧୁଂଦ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ମୁହଁ ଫୁଲାଇବା।

ଧୁଂଦି- ବି. ଖରାଦିନିଆ ଗରମ ପବନ।

ଧୁଂଦୁଗୁଡୁ- ବି. ନାନା ପ୍ରକାର ଶାରୀରିକ କ୍ରୀଡ଼ା କୌଶଳ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ, ମୁଂଡପୋତା କେଳା।

ଧୁପ୍‌ଖାଡ଼ି- ବି. ଧୂପକାଠି।

ଧୁପିବା- କ୍ରି. 'ଧାଇଁବା'ର ସହଚର ଶବ୍ଦ।

ଧୁବା- ବି. ଧୋବା, ରଜକ।

ଧୁବେନ୍‌- ବି. ଧୋବଣୀ, ରଜକୀ।

ଧୁମ୍‌- ବିଂ. ବହୁତ, ପ୍ରବଳ, ଅତ୍ୟଧିକ।

ଧୁମ୍‌ଚାଇବା- କ୍ରି. କଂପାଇବା।

ଧୁମ୍‌ଧଡ୍‌କା- ବି. ଆଡ଼ଂବର, କୋଳାହଳ।

ଧୁମ୍ରା- ବିଂ. ମୋଟା, ତାଜା ।

ଧୁମ୍ସା- ବିଂ. ଧୂମାଭ, ଅସ୍ପଷ୍ଟ ।

ଧୁମା- ବିଂ. ପୃଥୁଳ, ମୋଟା ।

ଧୁମାପଟି- ବି. ବଡ଼ ଠେକେଇ ।

ଧୁର୍- ବିଂ. ଦୂର ।

ଧୁରକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଧଡ଼କିବା ।

ଧୁରକୁଟ୍- ବିଂ. ଧୂଳି ପରି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଦୃ : ଧୁର୍‌କୁଟ୍ କରି କୁଟ୍‌ମା ଡୁଲି ।

ଧୁର୍‌କୁଟା- ବିଂ. ପ୍ରବଳ (ପ୍ରହାର) ।

ଧୁର୍‌ତୁବଲ୍ଲା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପେଏଁକାଳି ।

ଧୁର୍‌ରେ- ଅଂ. ଅବସ୍ଥାସୂଚକ ।
ଦୃ : 'ଧୁର୍‌ରେ ଗଂଧ୍‌ରି ଅଲ୍‌ଗେ ବସ୍,
ଛେଲ୍ ଲେଁଡ଼ି ଖା ମସ୍ ମସ୍ ।'

ଧୁରାମୁଢ଼ି- ବି. ଶଗଡ଼ର ଅଗ୍ରଭାଗ ।

ଧୁର୍‌ଲା/ଲି- ବି. ଧୂଳି ।

ଧୁରିଆ- ବିଂ. ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ।

ଧୁରୁତ୍‌ମାରୁତ୍- ବି. ଗାଳି ଗୁଲଜ, 'ଧରିବି ମାରିବି' କହି ଧମକାଇବା ।

ଧୁସୁରଧୁମା- ବିଂ. ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ।

ଧେୟାଁ- ମୃଦଂଗ ଓ ପଖୋଜର ବାମ ପାଖର ଚମ ଓ ତହିଁରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଧ୍ୱନି ।
(ବିପରୀତ : ତାୟାଁ) ।

ଧେରରେ- ଅଂ. ଆତିଶଯ୍ୟବୋଧକ ।

ଧେଁସେଁ- ଅଂ. ଧଇଁସଇଁ ।

ଧୋଧ୍‌ଲୋ- ବିଂ. ପୃଥୁଳ ।

ଧୋପ୍‌ଖାଡ଼ି- ବି. ଧୂପକାଠି ।

ଧୋବ୍- ବି. ଧବଳ, ଧଳା ।

ଧୋବ୍‌ଲା- ବି. ଧଳା

ଧୋବେନ୍- ବି. ଧୋବଣୀ ।

ନ

ନ- ୧. ୩ୟା ଓ ୭ମୀ ବିଭକ୍ତି ଚିହ୍ନ, କେବଳ । ଦୃ : ମୋର୍ ତ ଗୁଟେ ନ ପୋ = ମୋର ତ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପୁଅ । ୨. ବାକ୍ୟ ଶେଷରେ ବ୍ୟବହୃତ ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ ଚିହ୍ନ ।
ଦୃ : ମୁଇଁ ନାଇଁ ଜାଏଁନ । ସେ ପଢ଼୍‌ଲାନ ।

ନଇଖଁଡ଼ି- ବି. ନଦୀ କୂଳ ।

ନଏଦ୍- ବି. ନଦୀ ।

ନଏଦ୍‌ଖଁଡ଼ି- ବି. ନଦୀ ତଟ ।

ନଏଦ୍ ତରା- ବି. ନଦୀ ତୀର ।

ନଏଲାଗା- ବିଂ. ଅତି ନିଃସ୍ୱ ।

ନକର୍- ବି. ନୌକର, ଚାକର ।

ନକ୍‌ରି- ବି. ଚାକିରି ।

ନକ୍‌ରେନ୍- ବି. ଚାକରାଣୀ ।

ନକଲ୍- ବି. ଥଟ୍ଟା, ଗପରା ।

ନକସ୍- ବି. ଜୁଆ ଖେଳ, ତାସ ଖେଳ ।

ନକା- ବି. ୧. ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ । ୨. ପୂର୍ବେ ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ । ବିଂ. ଯାହାର ନାକ ଲଂବ ଓ ବଡ଼ ।

ନକୁଆ- ବି. ବଂଧର ଉପର ଭାଗରେ ଅଟକିବା ପାଣି ।

ନଖ୍‌କଟା- ବି. ନଖ କାଟିବା ଉପକରଣ ।

ନଖ୍‌ଝୁଲିଆ- ବି. ଅଳ୍ପ ଖୋଳ ଥିବା ତରକାରି ।

ନଖ୍‌ବିର୍‌ଲି- ବି. କଣନଖା ଘା' ।

ନଖ୍‌ବିସା- ବି. ନଖ ଘା' ।

ନଖ୍‌ମୁଢ଼ି- ବି. ନଖର ଅଗ୍ରଭାଗ ।

ନଖ୍‌ରୁଲି- ବି. ନହୁରୁଣୀ, ନଖକଟା ଅସ୍ତ୍ର ।

ନଖି- ବି. ୧. ରାଣ କାଟୁ ନ କରିବା ପାଇଁ ନଖକୁ ନଖ ବଜାଇବା । ୨. ଡେକ୍‌ଚି, ଲକି ।

ନଖେ- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ, ନଖାଗ୍ରରେ ରହୁଥିବା ପରିମାଣ ।

ନଗ୍‌ଦି- ବି. 'ଉଧାରି'ର ବିପରୀତ, କିଣିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଦିଆଯିବା (ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ) ।

ନଗ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଠକ, ଛଳନାପୂର୍ଣ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ।

ନଂଗଲ୍- ବି. ଲଂଗଳ ।

ନଂଗଲ୍‌ଜୁଡ଼ା- ବି. ଇଲ୍ଲଳା ନକ୍ଷତ୍ର ।

ନଂଗଲ୍‌ଧରା- ବିଂ. ଲଂଗଳ ଧରିବା ଓ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବୟସ ।

ନଂଗ୍‌ଲା- ବିଂ. ଲଂଗଳା, ଉଲଗ୍ନ ।

ନଂଗ୍‌ଲାବୁଡ୍‌ଲା- ବିଂ. ଲଂଗଳା ଓ ବିପର୍ଯସ୍ତ କେଶଯୁକ୍ତ ।

ନଂଗ୍‌ଲି- ବିଂ. ଲଂଗୁଳୀ ।

ନଂଗ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଲଂଗଳ ଧରିବା ଯୋଗ୍ୟ (ଅବସ୍ଥା, ବୟସ) ।

ନଂଗ୍‌ଲିଆ ପିଙ୍କା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବଂକା ପିକା ।

ନଂଗ୍‌ଲୁ- ବିଂ. ଲଂଗଳା ।

ନଚ୍‌ନିଆଁ- ବି. ୧. ନର୍ତକ, ନୃତ୍ୟକାରୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ନଚ୍‌ନିଏନ୍, ନାଚ୍‌ନି) । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ନାଚ ।

ନଚ୍‌ନିଆଁ ପାର୍- ବି. ନାଚିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାଦ୍ୟର ତାଳ ।

ନଚା- ବି. ନୃତ୍ୟ । କ୍ରି. 'ନାଚ'ର ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପ ।

ନଜର୍- ବି. ଦୃଷ୍ଟି, କୁଦୃଷ୍ଟି ।

ନଜର୍ ପଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବା ।

ନଟି- ବି. ବିଶେଷ ଛଇ ଛଟକ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନଡ୍ଗା- ବି. ଡେଂପର ମୂଳ ଅଂଶ ।

ନଡ୍‌ଦିବା- 'ନର୍‌ଦିବା' ଦେଖ ।

ନଡ଼ାପିଟା- ବି. ଧାନ ନଡ଼ାକୁ ପିଟି ଧାନ ଝଡ଼ାଇବା କାର୍ଯ ।

ନଡ଼ାମସ୍‌କା- ବି. ଜମିର ଏକ ପ୍ରକାର କର୍ଷଣ ।

ନଡ଼ିଆରସ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ସୁବାସଯୁକ୍ତ ଧାନ ।

ନଡ଼େଇ- ବି. ଧାନଗଛ କଟା ହେଲା ପରେ ଜମିରେ ରହିବା ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ।

ନତିଆ- ବି. ନାତି, ପୌତ୍ର ।

ନଦିଆ- ବି. ଖେଳ ଦେଖାଉଥିବା ଷଂଢ, ଗୁଁ ଗୁଁ ନଦିଆ ।

ନନ- ବି. ପୁଂଜନନାଂଗ ।

ନନ୍‌ଖଟାଇ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବିସ୍କୁଟ୍ ।

ନନଦ୍/ନନ୍ଦ- ବି. ନଣଂଦ ।

ନନ୍‌ଦନ- ବି. ନଣଂଦ ।

ନନା- ବି. ପିଉସୀ ।

ନନି- ବି. ଝିଅ, ନଂଦିନୀ ।

ନପା- ବି. ମାପ । ବିଂ. ମପା ହୋଇଥିବା ।

ନପାକୁଖା- ବି. ମାପଚୁପ, ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଓ ଓଜନ ମାପ ।

ନପାବା- କ୍ରି. ମପାଇବା ।

ନପିଆଁ- ବିଂ. ମପା ହୋଇଥିବା ।

ନଫା- ବି. ଲାଭ ।

ନବର୍‌ନଟି- ବି. ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନଂବର୍‌ଦାର୍- ବି. ୧. ରାଜସ୍ୱଦାତା ପ୍ରଜା । ୨. ଗ୍ରାମାଧ୍ୟକ୍ଷ, ଗଉଂତିଆ ।

ନରକ୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ନର୍‌ଦିବା- କ୍ରି. ଦଉଡ଼ିବା, ଧାଇଁବା ।

ନରାକ୍- ବି. ତାକୁଡ଼ି ।

ନରିଏନ୍- ବି. ଗଉଡୁଣୀ, ଗୃହ ଚାକରାଣୀ ।

ନରିହା- ବି. ଜଳ ଯୋଗାଣକାରୀ ଭୃତ୍ୟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ନରିହେନ୍, ନରିଏନ୍, ନରେନ୍) ।

ନଲ୍‌ଚୁଆଁ- ବି. ନଳକୂପ ।

ନଲା- ବି. ଫୁଂକନଳୀ ।

ନଲିଆ- ବି. ଛୋଟ ନାଳ ।

ନସ୍- ବି. ଶିରା ।

ନସ୍‌ନିଆଁ- ବିଂ. ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି 'ନସେନ୍' ମଂତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରେ, ନାଶ କରେ ।

ନସ୍‌ବା- କ୍ରି. ବିଗିଡ଼ି ଯିବା ।

ନସାବା- କ୍ରି. ନାଶ କରିବା, ନଷ୍ଟ କରିବା, ବିଭ୍ରାଟ କରିବା ।

ନସିକିବା- 'ନସ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ନସେନ୍- ବିଂ. ନାଶ କରିବା ମଂତ୍ର ।

ନହଟି- ବିଂ. ହ୍ରାସପ୍ରାପ୍ତ ପରିମାଣ ।

ନହନା- ବି. ଚମଡ଼ା ନିର୍ମିତ ଦଉଡ଼ି, ଚର୍ମରଜ୍ଜୁ ।

ନହସ୍- ବି. ଟାଣ, ଆକର୍ଷଣ ।

ନହେଲେ- ଅଂ. କିଂବା, ନୋହିଲେ ।

ନା- ଅଂ. ୧. ନଞ୍ଅର୍ଥକ । ଦୃ : ମୁଇଁ ନାଇଁ ଜାଏଁ ନା । ୨. ନାମ । ୩. ନିଅ । ଦୃ : ଇଟା ନା = ଏହା ନିଅ ।

ନାଇନ- ଅଂ. ନାହିଁ ।

ନାଇଁହେଲେ- ଅଂ. ନୋହିଲେ, ଅଥବା ।

ନାକ୍ ଘର୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଘୁଂଗୁଡ଼ି ମାରିବା ।

ନାକ୍ ଘଡ୍‌ରାବା- 'ନାକ୍ ଘର୍‌ରାବା' ଦେଖ ।

ନାକ୍‌ନୋ- ବି. ବୁଟ ।

ନାକ୍‌ଟିପି- ବି. ନାସାଗ୍ର ।

ନାକ୍‌ଡ଼ା- ବି. ୧. ଭଂଡାମି । ୨. ବଡ଼ ନାକଧାରୀ ।

ନାକ୍‌ଡ଼ି- ବି. ୧. ଛୋଟ କାଠ ଡଂଗା । ୨. ବଡ଼ ନାକଧାରିଣୀ ।

ନାକ୍‌ଡେହେନି- ବି. ନାଗଧ୍ୱନି ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ।

ନାକ୍‌ପୁର୍‌କି- ବି. ନାସାଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ନାକ୍‌ସରିଆ- ବିଂ. ସିଧା, ସଳଖ ।

ନାକା- ବି. ନଗରର ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାର ।

ନାକାଘର୍- ବି. ନଗରର ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାରରେ ପ୍ରହରୀ ଓ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟକାରୀମାନେ ଜଗିବା ଘର ।

ନାଖି- ବି. ଶୀର୍ଷ, ଫନିକିର ଉପର ଗୋଜା ଅଂଶ ।

ନାଗ୍‌ଧୁନି- ବି. ନାଗସାପକୁ ଖେଳାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ।

ନାଗ୍‌ରି- ବି. ବିଶେଷ ପ୍ରକାର ଛଇ ଛଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରିଣୀ, ନଖରାବାଲୀ ।

ନାଗ୍‌ରେନ୍- 'ନାଗ୍‌ରି' ଦେଖ ।

ନାଗା- ବି. କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନୁପସ୍ଥିତି ।

ନାଗେନ୍- ବି. ନାଗୁଣୀ ।

ନାଂଗ୍- ବି. ନାଗ ସାପ ।

ନାଟିବା- କ୍ରି. ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ମନା କରିବା ।

ନାତ- ବି. ସଂବଂଧ, ପାରିବାରିକ ସଂପର୍କ ।

ନାତଗୁତ- ବି. ସଂପର୍କୀୟ ।

ନାତା- ବି. ମାନ୍ୟତା ।

ନାତିଆ- ଅ. ନାତି ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ ।

ନାତିନତ୍‌ରା- ବି. ନାତି ନାତୁଣୀ ଓଗେର ।

ନାତେନ୍- ବି. ନାତୁଣୀ ।

ନାଦ୍- ବି. କୁରାଢ଼ି, ଟାଂଗିଆ ଆଦି ଅସ୍ତ୍ରର ଉପର ବା ଦାଢ଼ ଅଂଶ, ଖାବଳ ।

ନାଦ୍‌ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଗ ମୁନିଆ କିଲା ଆଦିକୁ ଭୂମିରେ କଟାଡ଼ି ପୋତିବା ।

ନାଦିବା- କ୍ରି. ମାଡ଼ ଦେବା, ପ୍ରହାର କରିବା ।

ନାଂଦ୍- ବି. ମାଟି ତିଆରି ବୃହଦାକାର ହାଂଡି ବା ମାଠିଆ ।

ନାନ୍‌ଖାନ୍- ବିଂ. ନାରଖାର, ଭଂଡୁର ।
ନାନା- ବି. ପାଠ୍ୟବସ୍ତୁ, ପୁସ୍ତକ ।
ନାନି- ବି. ବଡ଼ ଭଉଣୀ ।
ନାନୁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ସୁନାହାର ।
ନାପ୍- ବି. ମାପ ।
ନାପାସ୍- ବି. ଇଂଲିଶ୍ 'ପାସ୍' ସହିତ ସମଲ୍‌ପୁରି 'ନା' ଯୁକ୍ତହୋଇ ଏ ଶବ୍ଦ ଗଠିତ । ଅନନୁମୋଦନ, ନାପସଂଦ ।
ନାପିବା- କ୍ରି. ମାପିବା ।
ନାପେଙ୍କର୍- ବିଂ. ମାପିବା ଅବସ୍ଥା, ପରିମାଣ ବା ଉଚ୍ଚତା ଆଦି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ଅବସ୍ଥା ।
ନାମ୍‌କା- ବିଂ. ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ମର୍ଯ୍ୟାଦାଯୁକ୍ତ, ନାମୀ ।
ନାମା- ଅ. ନାମସୁଦ୍ଧା ଅର୍ଥାତ୍ ବିଲ୍‌କୁଲ୍ । ଦୃ : ମୋର୍‌ନ ଟଁକା ନାମା ନାଇଁନ ।
ନାର୍- ବି. ମିଥ୍ୟା ।
ନାର୍‌ବା- 'ନାରିବା' ଦେଖ ।
ନାରଂଗି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମିଠା କମଳା ଫଳ ।
ନାରି- ବି. ଚମ ଦଉଡ଼ି ।
ନାରିବା- କ୍ରି. ୧. ସଳଖ କରିବା । ୨. ଠକିବା, ପ୍ରତାରଣା କରିବା, ନାସ୍ତି କରିବା ।
ନାରିଦେବା- 'ନାରିବା' ଦେଖ ।
ନାରେଂଗ୍- ବି. ନାରଂଗୀ ଫଳ ।
ନାରେ ପଡ୍‌ବା- କ୍ରି. କ୍ଷତିରେ ପଡ଼ିବା, ପ୍ରତାରିତ ହେବା ।
ନାଲ୍- ବି. ବଳଦ ଖୁରା ତଳେ ଲଗାଯିବା ଲୁହାକଂଟା ।
ନାଲପଟା- ବି. କ୍ଷୁଦ୍ର ପାଣି ନାଳ ।
ନାଲି- ବି. ଜଳ ବୋହିବା ନାଳ ।
ନାସ୍- ବି. ଲଂଗଳ ଫାଳର ତଳେ ଲାଗିବା କାଠଖଂଡ ।
ନାସ୍‌ତା- ବି. ଜଳଖିଆ ।
ନାସନ୍- ବି. ଗୁଣି ଗାରିଡ଼ି ଦ୍ୱାରା କଷ୍ଟ ପ୍ରଦାନ, ନାଶକର୍ମ ।
ନାହକ୍- ବିଂ. ଅଧିକାର ବହିର୍ଭୂତ, ଅକାରଣ, ବୃଥା ।
ନାହି- ବି. ନାଭି ।
ନାହିବୁଢ଼ୁକି- ନାଭିର ଫୁଲିଥିବା ବହିରାଂଶ ।
ନା ହେଲେ- ଅଂ. କିଂବା ।
ନି- ଅଂ. ୧. 'ନିବାସୀ'ର ସଂକ୍ଷେପଣ । ୨. ନାହିଁ ।
ନିଅଁସ୍- ବି. ନିର୍ବଂଶିଆ ।
ନିଅାଁଅଟା- ବି. ନିଅାଁ ଦଉଡ଼ି, ନିଅାଁ ବେଣୀ ।
ନିଅାଁକଢ଼ା ଚଟୁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଚଟୁ ଯାହା ଦ୍ୱାରା କାଠଚୁଲିରୁ ନିଅାଁ କଢ଼ାଯାଏ ।
ନିଅାଁଖାଡ଼ି- ବି. ଦିଆସିଲି ।
ନିଅାଁଖାଡ଼ି ପୁଡ଼ା- ବି. ଦିଆସିଲି ପେଡ଼ି ।
ନିଆସି- ବି. ନିଆଶ୍ରୀ, ଆଶ୍ରାହୀନା ।
ନିଇଁହବା- କ୍ରି. ଯତ୍ନ ନ ନେବା ।
ନିଉତା- ବି. ପାରିବାରିକ ଉତ୍ସବାଦି ନିମଂତେ ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ନିମଂତ୍ରଣ ।
ନିଉତିବା- ବି. ସନିର୍ବଂଧ ନିମଂତ୍ରଣ କରିବା ।
ନିଏ- ବି. ନ୍ୟାୟ ।
ନିଏ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ବିଚାର କରିବା ।
ନିକ୍‌ରା/ଲାବା- କ୍ରି. ତଡ଼ିବା, ବାହାର କରିଦେବା ।
ନିକ୍‌ରି/ଲିବା- କ୍ରି. ବାହାରିଯିବା ।
ନିକ୍‌ଲା- ବି. ଲିଂଗାଗ୍ର ।
ନିକ- ବିଂ. ନିଷ୍କଳଂକ, ସୁଂଦର, ଉତ୍ତମ ।
ନିକାବା- କ୍ରି. ସଫା, ସୁଂଦର, ପରିଷ୍କାର କରିବା ।
ନିକେ- ଅଂ. ନିକଟକୁ, ନିକଟେ, ଠାକୁ ।
ନିକୋ- 'ନିକ' ଦେଖ ।

ନିଖ- ବି. ନିକ୍ଷା, ଉକୁଣୀ ଡିଂବ ।

ନିଖାର୍- ବିଂ. ଧୋବା ଦ୍ୱାରା ସଫା ହୋଇଥିବା ଲୁଗା ।

ନିଖାର୍ ଦେବା- କ୍ରି. ଧୋବାକୁ କାଚିବା ପାଇଁ ଲୁଗା ଆଦି ଦେବା ।

ନିଖିରଲିଆ- ବିଂ. ଦୀନହୀନ ।

ନିଖୁର୍କି- ବିଂ. ନିର୍ଦୋଷ, ସୁସ୍ଥ, ସବଳ ।

ନିଖୁନ୍- ବିଂ. ନିର୍ଦୋଷ ।

ନିଖେ- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ, ଅତି ଛୋଟ ।

ନିଗାଢ୍- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ ।

ନିଗୁସିଆଁ- ବିଂ. ଅ-ସ୍ୱାମିକ, ଯାହାର କେହି ମାଲିକ ନାହାଂତି ।

ନିଂଗ୍- ବି. ବାହାନା, ନିମିତ୍ତ ।

ନିଘା- ବି. ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ।

ନିଚ୍ପଟ୍- ବିଂ. ଏକାବାରେ, ସର୍ବାଂଶରେ ।

ନିଚ୍ପଟିଆ- ବିଂ. ନିଶବ୍ଦ ।

ନିଚଲ୍- ବିଂ. ମୂଳହୁଁ । ଦୃ : ନିଚଲ୍ ସରିଗଲା ।

ନିଚୁ- ଅଂ. ନାହିଁ ।

ନିଚେଲ୍- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ ନିର୍ଲଜ୍ଜ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ନିଛବା- କ୍ରି. ଚୋପା ଛଡ଼ାଇବା, ଚାଂଛିବା, ଛାଲି ଛଡ଼ାଇବା ।

ନିଛେଲ୍- ବିଂ. ନିଷ୍ଛଳ, ଛଳନାହୀନ ।

ନିଜାଝାର୍- ବି. ନିର୍ଜନ ଜଂଗଲ ।

ନିଝାର୍- ବି. କାଠତିଆରି ସାନ ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ନିଝି ଦେବା- କ୍ରି. ରଂଧନ ପାତ୍ରରୁ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ କରିବା । ଦୃ : ଭାତ୍ ହାଁଡ଼ିଥୁଁ ପେଜ୍ ନିଝି ଦିଅ ।

ନିଝୋତ୍- ବି. ନିଜ କ୍ଷେତ । ବିଂ. ଅକର୍ଷିତ ।

ନିଝରିବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ପାଣି ଝରିବା, ନିର୍ଝରିବା ।

ନିଝାଟ୍- ବିଂ. ନିଶ୍ଚଳ ।

ନିଠଲାବା- କ୍ରି. ଅଳସେଇବା ।

ନିଠା- ବିଂ. ଅତି, ଖୁବ୍ ।

ନିଠାର୍- ବିଂ. ଖୁବ୍ ବେଶି । ଦୃ : ନିଠାର୍ ମୂରୁଖ୍ ।

ନିଡର୍- ବିଂ. ଯାହର ଡର ନାହିଁ, ନିର୍ଭୟ ।

ନିତିମଲି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବାରମାସୀ ଫୁଲ ।

ନିତ୍ତ- ବିଂ. ନିତ୍ୟ ନିୟମିତ ।

ନିତ୍ଦାସ୍- ବିଂ. ପ୍ରତିଦିନ ।

ନିଥ୍ରା/ରିବା- କ୍ରି. ପାତ୍ରରୁ ଧୀର ଭାବେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣର ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଢାଳିବା ।

ନିଦକ୍- ବିଂ. ନିର୍ଭୀକ, ଡକାଶୂନ୍ୟ ।

ନିଦାନ୍- ବିଂ. ଉପଯୁକ୍ତ, ଠିକ୍, ଅସଲ, ନିଧାର୍ଯ୍ୟ, ପରିଶେଷରେ ।

ନିଧକ୍- ବିଂ. ନିଶ୍ଚିଂତ, ବେପରବାୟ୍ ।

ନିନ୍ଢାମା- କ୍ରି. ବିଲରୁ ଅନାବଶ୍ୟକ ଘାସ ଆଦି ବଛାଇବା ।

ନିନ୍ପୋ- ବି. ସ୍ୱାମୀ, ମାଲିକ ।

ନିନାସ୍- ବି. ନିଶ୍ୱାସ ।

ନିନିବା- କ୍ରି. ଖେଳୁଆ ପକାଇବା, ବହଳ ଭାବେ ଉଠିଥିବା ଧାନଗଛ ଓପାଡ଼ି ପାତଳ କରିବା ।

ନିନେଇବା- କ୍ରି. ଘାସ ବଛାଇବା ।

ନିଂଦାବିହୁଡ଼ା- ବି. କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଛା ବେଉଷଣ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ।

ନିଂଦିବା- କ୍ରି. ଧାନ ବିଲରୁ ଘାସ ଜାତୀୟ ଗୁଳ୍ମ ବାଛିବା ।

ନିବ୍ରାବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପନ୍ନ ବା ସୁସିଦ୍ଧ କରିବା ।

ନିମନ୍‌ମୁହାଁ- ବିଂ. ତଳମୁହାଁ, ଯେ ଆଦେଶାଦି ପାଳନ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୁହଁ ତଳକୁ କରି ରହେ (ଗାଳି) । (ସ୍ତ୍ରୀ. ନିମନ୍‌ମୁହିଁ)

ନିମ୍‌ନିମା- ବିଂ. ସଫାସୁତୁରା, ପରିଷ୍କୃତ ।

ନିମରଦିଆ- ବି. ଅଳସୁଆ, ଯେ ମରଦ ନୁହେଁ, କାପୁରୁଷ ।

ନିମରଧିଆ- ବି. ଯାହାକୁ ମରଣ ସୁଦ୍ଧା ଛୁଏ ନାହିଁ (ଗାଳି) ।

ନିମାନ୍- ସ. ସବୁ, ସମସ୍ତ । ଦୃ : ଚୋର୍‌ମାନେ ନିମାନ୍ ନେଇ ଗଲେ ।

ନିରଗୁଣି- ବି. ବେଗୁନିଆ, ବନ୍ୟ ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ ।

ନିରଘିନିଆ- ବିଂ. ମଳିନ ବେଶଭୂଷା ଯୁକ୍ତ ।

ନିରନିହା- ବି. ହିଂସୁକ ।

ନିରନେ- ବିଂ. ଅତି ସାନ, ସାମାନ୍ୟ ।

ନିରବଲିଆ- ବିଂ. ବଳହୀନ, ଦୁର୍ବଳ ।

ନିରମାଏଲ- ବି. ନିର୍ମାଲ୍ୟ ।

ନିରମୁଲିଆ- ବିଂ. ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ବା ମୂଳ ନାହିଁ ।

ନିରମେଲ୍- ବି. ନିର୍ମାଲ୍ୟ ।

ନିରଲାବା- କ୍ରି. ଫଳ ଆଦିର ଚୋପା ଛଡ଼ାଇବା ।

ନିରାଇଁସ୍- ବିଂ. ନିରାମିଷ ।

ନିରାଢ଼ସ- ବିଂ. ସାଂତ୍ୱନାହୀନ ।

ନିରାଲିବା- କ୍ରି. ବାଛିବା, ପୃଥକ୍ କରି ପରିଷ୍କାର କରିବା ।

ନିରି- ବିଂ. ସଚ୍ଚା, ସତତାଯୁକ୍ତ ।

ନିରୁଆଁ- ବିଂ. ଖାଂଟି, ଅମିଶ୍ରିତ ।

ନିରୋଲ୍- ବିଂ. ଅମିଶ୍ରିତ, ବିଶୁଦ୍ଧ, ଖାଂଟି ।

ନିଲଜ୍- ବିଂ. ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ସହନକ୍ଷମ ।

ନିଲଜାବା- କ୍ରି. ନିର୍ଲଜ୍ଜ ପରି ସହିଯିବା ।

ନିଲଜିଆ- ବିଂ. ଅଲାଜୁକ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସବୁ ମାନ ଅପମାନ ଓ ଯାତନାଦି ସହିଯାଏ ।

ନିଲି- ବି. ଲୁଗାକୁ ଅଧିକ ଶୁଭ୍ରତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ନୀଳ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ନିଲିଆ- ବି. ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ନୀଳାଭ ।

ନିସ୍‌କପଟିଆ- ବିଂ. କପଟଶୂନ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ନିସ୍‌କାମ୍- ବିଂ. ବିଲ୍‌କୁଲ୍

ନିସ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଗଜୁରିବା, ଉଦ୍‌ଗତ ହେବା, ବାହାରିବା । ଦୃ : ଧାନ୍ ଖେତ୍ ନିସ୍‌କିଲାନ ।

ନିସଁଖୁଡ଼ି- ବିଂ. ଯାହା ସଂଖୁଡ଼ି ବା ଅଇଁଠା ନୁହେଁ ।

ନିସତ୍- ବିଂ. ଅଳସୁଆ, ନିସ୍ତେଜ, କର୍ମକୁଂଠ ।

ନିସ୍‌ତାବା- କ୍ରି. କର୍ମକୁଂଠ ହେବା, କାମ କରିବାକୁ କୁଂଠିତ ହେବା, ନିସ୍ତେଜ ହେବା ।

ନିସ୍‌ତାର୍- ବି. କୃଷି ଶ୍ରମିକଂକୁ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାର୍ଷିକ ପ୍ରାପ୍ୟ 'ଭୁତି' ଉପରେ ଦିଆଯିବା ମୂଲ୍ୟ (ଶସ୍ୟାଦି) । ଇଂ. ବୋନସ୍ ।

ନିସ୍‌ତିଆ- ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

ନିସ୍‌ନା- ବି. ଅସ୍ତ୍ର ଧାର (ଦାଢ଼) କରିବା ପଥର, ଶାଣଚକି ବା ଯନ୍ତ୍ର ।

ନିସ୍‌ନିସ୍- ବି. ଅତ୍ୟଧିକ ଭୋଜନ ପରେ ପେଟଫୁଲା ଅବସ୍ଥା । ଦୃ : ପେଟ୍ ନିସ୍‌ନିସ୍ କରୁଛେ, ଫେର୍ କାଣା ଖାଏବୁ ?

ନିସପୁରି- ବିଂ. ନିଃସହାୟ ।

ନିସପଟ୍- ବିଂ. ନିକଟ, ଅତ୍ୟଂତ ।

ନିସ୍‌ଫିକର୍- ବିଂ. ଯାହାର ଫିକର ନାହିଁ, ନିଶ୍ଚିଂତ ।

ନିସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଶାଣ ଦେବା, ଅସ୍ତ୍ରାଦି ପଥରରେ ଘଷି ତୀକ୍ଷ୍ଣ କରିବା

ନିସ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଧାନ ଗଛରେ ଥୋଡ଼ ହେବା ।

ନିସାଖା- ବିଂ. ସାହାଭରସାଶୂନ୍ୟ, ବଂଧୁବାଂଧବହୀନ ।

ନିସାନ୍- ବି. ୧. ଚମଡ଼ା ଆଚ୍ଛାଦିତ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ । ୨. ଚିହ୍ନ ।

ନିସାନି- ବି. ଶିଡ଼ି, ଆରୋହଣ ସହାୟକ ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ନିସାସ୍- ବି. ନିଶ୍ୱାସ ।

ନିସାସ୍ ପଡ଼ୁବା- କ୍ରି. ଯାତନା ଯୋଗୁଁ ଜାତ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସର ପ୍ରତିଫଳ ପ୍ରକାଶ ହେବା ।

ନିସି ଦେବା- କ୍ରି. ଖଂବକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ଗାତରେ ପଥର ଖଂଡ ଆଦି ଭର୍ତି କରି ଠେସିବା ।

ନିସିବା- କ୍ରି. ପଥର ବା ଶାଣରେ ଘଷି ଅସ୍ତ୍ର ଧାର ବା ଦାଢୁଆ କରିବା ।

ନିସୁଆସ- ବି. ଅଭିଶାପ ।

ନିହତ୍- ବିଂ. ନିତାଂତ ।

ନିହେ- ଅଂ. ନୁହେଁ ।

ନିହେତାଲ୍- ଅଂ. ଏତେ ବେଳ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ନୁହେଁ ।

ନିହେଲେ- ଅଂ. ଅଥବା, ନୋହିଲେ, ନଚେତ୍ ।

ନୁ- ପ୍ର. ଠୁ, ଠାରୁ, ଅପେକ୍ଷା । ଦୃ : ମୋର୍‌ନୁ ସେ ବଡ଼ୁ ।

ନୁଆଖାଇ- ବି. ନବାନ୍ନ ଭକ୍ଷଣ । ଲୋକ ପର୍ବ ବିଶେଷ ।

ନୁଆଖିଆ- ବି. ନବାନ୍ନ ଭକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ନୁକୋ- ବିଂ. ଉତ୍ତମ, ସୁଂଦର, ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ।

ନୁକୋପତର୍- ବି. ଅଇଁଠା ହୋଇ ନ ଥିବା ଖଲି ଓ ପତ୍ର ଆଦି ।

ନୁନ୍- ବି. ଲୁଣ, ଲବଣ ।

ନୁନ୍‌ଚୁନ୍- ବି. ଗୁଂଡ । ଦୃ : ଦରପନ୍‌ଟା ତଳେ ପଡ଼ିକରି ନୁନ୍‌ଚୁନ୍ ହେଇଗଲା ।

ନୁନ୍‌ତୁନ୍- ବି. ଲୁଣ ହିଁ ତିଅଣ । ଦୃ : ଗରିବ୍ ଦୁଖି ଲୁକେ ନୁନ୍‌ତୁନ୍ ଖାଇକରି ଚଲ୍‌ସନ୍ ।

ନୁନ୍‌ଲିଆ- ବି. ମୁଢ଼ି ।

ନୁନି- ବି. ୧. ଝିଅ, ତନୟା । ୨. ଶାଗ ବିଶେଷ ।

ନୁନିଆ- ବି. ବର୍ଷା ଋତୁରେ ଜାତ ଶାଗ ବିଶେଷ । ବିଂ. ଲୁଣିଆ ।

ନୁରା- ବି. ଲୋଡ଼ା, ପ୍ରୟୋଜନ ।

ନୁରିବା- କ୍ରି. ଖୋଜିବା, ଲୋଡ଼ିବା, ମନେ ପକାଇବା ।

ନୁହିଲା- ଅଂ. ନ ହେଲା, ହେଲାନାହିଁ ।

ନେ- ପ୍ର. ରେ, ଠାରେ, ଠି ।

ନେଇଜିବା- କ୍ରି. ଆଣିବା ପାଇଁ ଯିବା ।

ନେଇଛାଡ଼ୁବା- କ୍ରି. ସାଂଗରେ ଯାଇ ଛାଡ଼ି ଆସିବା ।

ନେଇଁ- ଅଂ. ନାହିଁ । ଦୃ : ମୁଇଁ ନେଇଁ ଜାଏଁ ।

ନେ'କା- ଅଂ. ନୁହେଁ କି ? ଦୃ : ତୁଇ ଚାକରି ପାଏଲୁ, ନେ'କା ?

ନେକୋ- 'ନୁକୋ' ଦେଖ ।

ନେଗି- ବି. କିରାଣି ।

ନେଟ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଅପଲକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିବା ।

ନେତ୍‌ବହ- ବି. ନାତି ବୋହୂ, ନାତିର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନେତାଗୁତା- ବିଂ. ଦୂର ସଂପର୍କୀୟ ।

ନେମିବା- କ୍ରି. ବରଗିବା ।

ନେହି- ବି. ୧. ଗୃହାଦିର ମୂଳ ପତନ, ପୁନାଦି । ୨. କମାରଶାଳର ପୋତା ଲୁହା, ଯହିଁ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ।

ନେହୁର୍- ବି. ମୁଖ୍ୟ ପୂଜାପୀଠ ।

ନେହେନାମୁଡ଼ି- ବିଂ. ଦୋଷଯୁକ୍ତା ମହିଳା ।

ନୋରିଘାଁଟି- ବି. ଅନୁପସ୍ଥିତି ଯୋଗୁଁ ବାରଂବାର ସ୍ମରଣ ।

ପ

ପଅଁରି- ବି. ଗୋଡ଼ର ବଳା, ପାଦର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ପଅଁଳା- ବି. ପୋହଳା, ପ୍ରବାଳ ।

ପଅଁଳାମାଳି- ବି. ପୋହଳା ହାର ।

ପଅଁଳିବା- କ୍ରି. ରଂଧନଯୋଗ୍ୟ କରିବା ସକାଶେ ପରିବାକୁ ଖଂଡଖଂଡ କରି କାଟିବା ।

ପଇଟ୍- ବିଂ. ମୁଖସ୍ଥ, ସ୍ମୃତିସ୍ଥ ।

ପଇଟବା- କ୍ରି. ମୁଖସ୍ଥ ବା ସ୍ମୃତିସ୍ଥ କରିବା ।

ପଇଁଠି- ବି. ଛୋଟ ପିଂଜା ।

ପଇଁରି- 'ପଅଁରି' ଦେଖ ।

ପଇରବି- ବି. ଅନ୍ୟର ପକ୍ଷ ଧରି କହିବା ବିଷୟ ଓ ବଚନ ।

ପଇସାମୁଡ଼ି- ବି. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପଇସା ବିନିମୟରେ ଦେହଦାନ କରେ ।

ପଉଳିବା- କ୍ରି. ପରିବାକୁ କାଟି ରଂଧନ ଉପଯୋଗୀ କରିବା ।

ପଏଖ୍- ବି. ପକ୍ଷ, ୧୫ଦିନ କାଳ, ଚାଂଦ୍ରପକ୍ଷ ।

ପଏଁଖ୍- ବି. ପକ୍ଷୀର ପର ।

ପଏଗୁନ୍- ବି. ଅଭ୍ୟାସ, ବଇସିରା ।

ପଏଚାନ୍- ବି. ପରିଚୟ, ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ।

ପଏଛଲା- ବି. ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ିର ପଛ ଦୁଇ ଦଂଡକୁ ଧରି ରଖିବା କାଠ ଖଂଡ ।

ପଏଟ୍- 'ପଇଟ୍' ଦେଖ ।

ପଏଟବା- 'ପଇଟବା' ଦେଖ ।

ପଏଟି- ବି. ଛୋଟ ବୋତଲ, ତରଳ ପଦାର୍ଥର ମାପ ବିଶେଷ (ସଂଭବତଃ ଇଂଲିଶ୍ 'ପାଇଂଟ୍' ଶବ୍ଦରୁ ଗୃହୀତ) ।

ପଏତା- ବି. ପଇତା, ଉପବୀତ ।

ପଏନ୍- ବି. କ୍ଷୌର କର୍ମ ।

ପଏନା- ବି. ସର୍ବଦା ଜଣକ ପାଖରେ ପଡ଼ିରହିବା, ଅଧିଆ । ଦୃ : ତୋର୍ ଆଏଲା ବାଟେଁ ପଡ଼ିଥିମି ମୁଇଁ ପଏନା ।

ପଏମାସ୍- ବି. ବଂଦୋବସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ । ଇଂ. ସେଟଲ୍‌ମେଂଟ୍ ।

ପଏରଛା- ବି. ନିର୍ମଳ, ସ୍ୱଚ୍ଛ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ପଏରନ୍- ବି. ଠାକୁରଂକ ଠାରେ ଅଧିଆ ପଡ଼ିବା; ପାଲ୍ ପଡ଼ିବା, ପଦାଶ୍ରୟ ।

ପଏରନ୍ ପଡ଼ା- ବିଂ. ପଦାଶ୍ରିତ ।

ପଏଁରି- 'ପଅଁରି' ଦେଖ ।

ପଏସନ୍- ବି. ଲୁଗାର ଆଡ଼ ବା ଓସାର ବାଗର ସୂତା, ଭରଣି ।

ପଏସା- ବି. ପଇସା, ଧନ ।

ପଏସାପୋକ୍- ବି. ତେଲୁଣି ପୋକ (ଯାହାକୁ ଛୁଇଁଲେ ଚକ୍ରାକାରରେ ପଇସା ପରି କୁଂଡଳିତ ହୋଇଯାଏ) ।

ବଏସାମୁଡ଼ି- 'ପଇସାମୁଡ଼ି' ଦେଖ ।

ପଏଁସିଲ୍- ବି. ପନିକି ।

ପକ୍ଡ଼ି- ବି. ପକୋଡ଼ି ।

ପକ୍ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଧରିବା ।

ପକ୍ନା- ବି. ଫିଂଗା ଫୋପଡ଼ା । ଦୃ : ଭୁଜିଥି ଭାତ୍ ଦାଏଲ୍ ପକ୍ନା ଜାଏସି ।

ପକ୍ନିଆଁ- ବିଂ. ଫିଂଗାହେବା ଯୋଗ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ବା ବ୍ୟବହାର ସକାଶେ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ।

ପକାଉଡ଼ା- ବି. ବୃଥା ନଷ୍ଟ, ଅପବ୍ୟୟ । ଦୃ : ତାଁକର୍ ଘରେ ଖାଦି ପିଆଦି ଜେନ୍ତା, ପକାଉଡ଼ା ଭିଲ୍ ସେନ୍ତା ।

ପକାବା- କ୍ରି. ପଶୁ ପ୍ରସବ କରିବା ।
ପକୋଲ୍- ବିଂ. ଅସମୟରେ ପ୍ରସବକାରିଣୀ (ଗାଈ) ।
ପଖଲ୍- ବି. ମୃଦଂଗ ଆକୃତିର ବାଦ୍ୟ ବିଶେଷ ।
ପଖନ୍- ବି. ପାଷାଣ, ପଥର ।
ପଖନିଆଁ- ବିଂ. ପଥୁରିଆ, ପାଷାଣମୟ ।
ପଖିଆ- ବିଂ. ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ, ଏକ ପାଖକୁ, ପକ୍ଷୀୟ ।
ପଖେ- ବିଂ. ଏକ ପକ୍ଷ, ୧୫ ଦିନ ।
ପଗ୍- ବି. ଦୁଇ ଗଂଠିର ମଝିଅଂଶ, ପବ ।
ପଗଡ଼ା ପଡ଼ବା- କ୍ରି. ଧରା ପଡ଼ିବା ।
ପଗର୍- ବି. ଗୌର ବର୍ଣ୍ଣ, ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ ।
ପଗା- ବିଂ. ପାଗ କରାହୋଇଥିବା । ଦୃ : ଗୁଡ୍ ପଗା ଲଡୁ ।
ପଗାର୍- ବି. ୧. ପାଉଣା, ସାପ୍ତାହିକ ବେତନ । ୨. ଜଳ ପ୍ରପାତ ।
ପଂଗ୍‌କରି- କ୍ରି. ବିଂ. ହଠାତ୍ (ଡେଇଁବା) ।
ପଂଗନିଆଁ- ବି. ଗୁଣି ଗାରିଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ଅନିଷ୍ଟ ସାଧନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ପଂଗ୍‌ପଂଗା- ବି. ପ୍ରଭାତ କାଳ, ପାହାଂତା ।
ପଂଗିବା- କ୍ରି. ଅଯଥା ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପିବା ।
ପଂଗେନ୍- ବି. ଗୁଣି ଗାରିଡ଼ି ।
ପଁଚ୍‌କି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଋଣଦାନ ପଦ୍ଧତି, ଯହିଁରେ ଶତକଡ଼ା ପଚିଶ ଭାଗ ସୁଧ ଅସୁଲ ହୁଏ ।
ପଁଚ୍‌ଫୁଏର୍- ବି. କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଜାତୀୟ ଫୁଲ ବିଶେଷ ।
ପଁଚ୍‌ଫୁଲି- ବି. ପାଂଚ ପ୍ରକାର ଜିନିସର ମିଶ୍ରଣ ।
ପଚ୍‌ଡ଼ୋ- ବିଂ. ପାଣିଚିଆ । ଦୃ : ପଚ୍‌ଡ଼ୋ ଦାଏଲ୍ ।
ପଚ୍‌ପଚାବା- କ୍ରି. ରସାପ୍ଲୁତ ହେବା, (ତେଲ) ସରସର ହେବା ।
ପଁଚା- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଗାଢ଼ ସବୁଜ ରଂଗ । ୨. ତାସ୍ ଖେଳର ପାଂଚ ସଂଖ୍ୟକ ପତ୍ର ।
ପଚାବା- କ୍ରି. ସୂତା ପ୍ରଭୃତି ପାକଲ କରିବା ।
ପଁଚିଆ- ବି. ଛୋଟ ଗାମୁଛା, ପୋଛା କନା ।
ପଚିବା- କ୍ରି. ଖାଦ୍ୟ ହଜମ ବା ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ।
ପଁଚେଲ୍- ବି. ୧. ତେଂଡା ଖୁଂଟ ଓ ପାଟିକୁ ଯୁକ୍ତ କରିବା ଦୁଇ କାଠ ଖଂଡ । ୨. ଯୁଆଳିରେ ବଳଦ କାଂଧ ପାଖରେ ଲାଗିବା ଦୁଇ ଖଂଡ କାଠ ।
ପଛ୍‌ରା- ବି. ପାଛୁଡ଼ା, ପଛ ବା ପିଠି ଘୋଡ଼ାଇବା ବସ୍ତ୍ର ।
ପଛ୍‌ଲା- ବିଂ. ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ, ପୂର୍ବର ।
ପଛାଡ୍- ବିଂ. ପଛ ଆଡ଼ ।
ପଛାଡ଼େ- ବିଂ. ପଛ ଆଡ଼େ ।
ପଛିଂଦର୍- ବି. ସରକାରୀ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ବସ୍ । ଇଂ. ପାସେଂଜର୍ ବସ୍ ।
ପଛୁଆବା- କ୍ରି. ପଛେଇ ଯିବା, ସମସ୍ତଂକ ପଛରେ ଯିବା ।
ପଛେକେ- ବିଂ. ପଛଂତେ, ପରେ ।
ପଜାବା- କ୍ରି. ଲୁହା ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଗରମ କରି ଉତ୍ତପ୍ତ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ବିଶ୍ଳେଷ ଦ୍ରବଣରେ ବୁଡ଼ାଇ ଶାଣ ଦୃଢ଼ କରିବା ।
ପଁଜାବା- କ୍ରି. ପାଣିକୁ ବିଷାକ୍ତ କରି ମାଛ ମାରିବା ।
ପଂଜନା- ବି. ଗୋଡ଼ ବଳାଗଂଠିରେ ପିଂଧାଯିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଅଳଂକାର, ନୂପୁର ବିଶେଷ ।

ପଂଜର୍- ବି. କଙ୍କାଳର ହାଡ଼ ।

ପଝର୍- ବି. ୧. ଗାଈଗୋରୁଙ୍କ ପାକୁଳି, ରୋମଂଥନ । ୨. ତରଳ ପଦାର୍ଥର ଧାର ।

ପଝରିବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପ ପାଣି ଝରିବା । ଦୃ : ବୁଁଧି ତଳର ଡୁଲିଁ ପାଏନ୍ ପଝରି କରି ସବୁବେଲେ କାଦୋ ।

ପଝରେନ୍- ବି. ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ପାଣି ଝରେ, ନିର୍ଝର ।

ପଟ୍- ବି. ଛୋଟ ତଂତୁ, ଲତା ଇତ୍ୟାଦିର ବାହ୍ୟାବରଣ । ବିଂ. ୧. ହଠାତ୍ । ଦୃ : ପଟ୍ କରି ମରିଗଲା । ୨. ସଂପୂର୍ଣତାସୂଚକ । ଦୃ : ପଟ୍ କସା । ୩. ମୁଦ୍ରାର ପଛ ପଟ, ପିଠି ପଟ, କୁସ୍ତିରେ 'ଚିତ୍'ର ବିପରୀତ ।

ପଟ୍କ- ବି. ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ।

ପଟ୍କା- ବି. ଗାମୁଛା ।

ପଟ୍କିବା- କ୍ରି. ବାହୁ ବେଷ୍ଟନ କରି ଭୂମିରେ କଚାଡ଼ି ପକାଇଦେବା ।

ପଟ୍ନି- ବି. ୧. ଛବା ଘର ଛାତରେ ଲାଗିବା ପଥର ପଟା । ୨. ପଟା । ୩. ବେଲ ନଟୁରେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠି ।

ପଟ୍ପଟ୍- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣତା ସୂଚକ । ଦୃ : ଜିହାଁ ପଟ୍ପଟ୍ ପଏସା ।

ପଟ୍ବା- କ୍ରି. ୧. ଶେଷ ହେବା, ସମାପନ ହେବା । ୨. ସ୍ଥିର ହେବା, ମେଳ ଖାଇବା, ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେବା ।

ପଟା- ବି. ମଇ, କଁପର୍ । ବିଂ. ପୋତା ହୋଇଥିବା ।

ପଟାବା- କ୍ରି. ୧. ସମାଧାନ କରିବା, ପ୍ରବର୍ତାଇବା, ମୂଲାଇବା । ୨. ପୋତାଇବା ।

ପଟା ମାର୍ବା- କ୍ରି. କର୍ଷିତ କ୍ଷେତର ମାଟି ଢେଲା ଆଦିରେ ମଇ ଦ୍ୱାରା ଗତିଶୀଳ ଚାପ ଦେଇ ଭୂମିକୁ ସମତଳ କରିବା ।

ପଟି- ବି. ୧. ଶଯ୍ୟାସନ ବିଶେଷ । ୨. ଶଗଡ଼ ଚକର ଲୁହା ବଳୟ ତଳେ ଲାଗିବା କାଠ । ୩. ଛୋଟ କିଆରି ।

ପଟିଆ- ବିଂ. ପଟ ବା ପକ୍ଷର ସମର୍ଥକ, ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ।

ପଟିଆମୁସା- ବି. ଟାଳିଆ ମୂଷା ।

ପଟିଦାର୍- ବି. ସାନ ଜମିଦାର ।

ପଟିବା- କ୍ରି. ସୁସଂପର୍କ ରହିବା, 'ପଟ୍ବା' ଦେଖ ।

ପଟିମରା- ବି. ମିଥ୍ୟା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି, ପ୍ରତାରଣା ।

ପଟି ମାର୍ବା- କ୍ରି. ଠକିବା, ଛଳନା କରିବା, ପ୍ରତାରଣା କରିବା ।

ପଟୁଆ- ବି. ବଡ଼ ଡଂଗା, ମାଲବାହୀ ଡଂଗା । ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ (ପରିମାଣ) ।

ପଟୁଆରି- ବି. ଜମି ମାପକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ।

ପଟେ/କ୍- ବି. ଏକ ଗୋଟି, ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ।

ପଟେଇବା- କ୍ରି. ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ।

ପଟେଲ୍- ବି. ପଞ୍ଚାୟତ, ରାଜାଂକ ସାନଭାଇ ।

ପଠ୍ରା- ବି. କାଂଥରେ ଜିନିସ ରଖିବା ଖୋପ ।

ପଠାନ୍- ମୁସଲମାନ ।

ପଠାନି- ବି. ପଠାଇବା କାର୍ଯ, ବିଶେଷତଃ ବିବାହିତା କନ୍ୟାକୁ ଶାଶୁଘରକୁ ପଠାଇବା କାର୍ଯ ।

ପଠାନେନ୍- ବି. ମୁସଲମାନ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପଠାର୍- ବି. ପିଠିରେ ହେଉଥିବା ବଡ଼ ପ୍ରକାରର ଘା' ।

ପଠାରି- ବି. ଅଖା ବସ୍ତାରେ ଦୀର୍ଘକାଳ ରଖିଲେ ଚାଉଳରେ ହେବା ପୋକ ବିଶେଷ ।

ପଠେନ୍‌- ବି. ପ୍ରଥମ ବାର ଝିଅକୁ ଶାଶୁଘରକୁ ପଠାଇବା ।

ପଡ଼ଡ଼ୁ- ବି. ଚଲାବାଟରେ ପଥିକମାନଂକର ବିଶ୍ରାମସ୍ଥଳୀ ।

ପଡ଼୍‌କା- ବିଂ. ଜଂଗୁର (ଗଛ) ।

ପଁଡ଼୍‌କା- ବି. କପୋତ, କାପ୍ତା ଚଢ଼େଇ ।

ପଡ଼୍‌ନ୍‌- ବିଂ. ପଡ଼ିବା ଯୋଗ୍ୟ । ଦୃ : କେତେ ପଡ଼ନର୍ ଜମିନ୍ ? = ଜମିରେ କେତେ ଧାନ ବୀଜ ରୂପେ ପଡ଼େ ?

ପଡ଼୍‌ପଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଶୁଷ୍କତା ଯୋଗୁଁ ଚର୍ମରେ ଶୁଖିଲା ଭାବ ଜାତ ହେବା । ଦୃ : ବନେକରି ତେଲ୍ ନାଇଁ ମାଖ୍‌ଲେ ସିତ୍ ମାସେ ଦିହ ପଡ଼୍‌ପଡ଼ାସି ।

ପଡ଼୍‌ରା- ବିଂ. ପାଦୁରା, ଯେ ଅପାନବାୟୁ ତ୍ୟାଗ କରେ ।

ପଡ଼୍‌ରାପେଟା- 'ପଡ଼୍‌ରା' ଦେଖ ।

ପଁଡ଼୍‌ରା- 'ପଁର୍‌ରା' ଦେଖ ।

ପଡ଼ା- ବି. ଗ୍ରାମାଂଶ ।

ପଡ଼ିଆ- ବିଂ. ୧. ପତିତ, ଅକର୍ଷିତ ଜମି । ୨. ଅନୁପସ୍ଥିତ । ଦୃ : କାମ୍ ପଡ଼ିଆ କଲେ ଜଲ୍‌ଦି ନାଇଁ ସରେ ।

ପଁଡ଼ିଆ- ବିଂ. ପାଂଡୁର ।

ପଡ଼ୁରେନ୍‌- ବିଂ. ଗଡ଼ାଣି, ତଳ ଆଡ଼କୁ ଢାଲୁ ।

ପଡ଼ାକୁଠି- ବି. ପଡ଼ା କୋଠରି ।

ପଡ଼ାଗୁନା- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ପଡ଼ାପଡ଼ି ।

ପଁଡ଼େଇ- ବି. ଜୋତା ।

ପଣ୍‌କା- 'ପଁଡ଼୍‌କା' ଦେଖ ।

ପତର୍‌କଟା- ବି. ଯେଉଁମାନେ ତାଳ ପତ୍ର କାଟି ଲେଖଂତି, କରଣ ଜାତି ।

ପତର୍‌ଛେଦ୍‌- ବି. ସମୂହ ଭୋଜନ ବେଳେ କାହାରି ଖାଇବା ପତ୍ରରେ କୌଣସି ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ନ ଦେବା, ତଜ୍ଜନିତ ଭେଦଭାବପୂର୍ଣ ବ୍ୟବହାର । (ସାମାଜିକ ବିଚାରରେ ଏହା ଅତ୍ୟଂତ ଗର୍ହିତ ।)

ପତର୍‌ଛେରା- ବି. ଅସଂଭାଳ ହୋଇ ପତ୍ରରେ ଛେରି ପକାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଅତି ମାତ୍ରାରେ ଭୀରୁ ସ୍ୱଭାବର ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପତର୍‌ପୁଡ଼ା- ବି. ପତ୍ର ଆବରଣ ମଧ୍ୟରେ ରଖି ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ସିଦ୍ଧ କରାଯିବା ଖାଦ୍ୟ ।

ପତର୍‌ଫୁଟା- ବି. ରାତି ଶେଷ ଓ ଦିନ ଆରଂଭ ସମୟ, ଭୋର୍ ବେଳ (ଯେତେ ଆଲୁଅ ହେଲେ ଗଛର ପତ୍ରସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଦେଖାଯାଏ) ।

ପତର୍‌ପେଁଡ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବିଷାଣ କୀଟ ।

ପତର୍‌ଲସା- ବି. ପତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚି ରହୁଥିବା ବିଷାଣ କୀଟ ବିଶେଷ ।

ପତର୍‌ଲେଢ଼ା- 'ପତର୍‌ଲସା' ଦେଖ ।

ପତର୍‌ସହରା- ବି. ଏକ ଶ୍ରେଣୀୟ 'ସହରା' ଜାତି, ସେମାନଂକର ନାଚ ଗୀତ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପତ୍‌ରା- ବି. ବୁଦା ଓ ଗୁଳ୍ମ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ଥିବା ଛୋଟ ଜଂଗଲ ।

ପତ୍‌ରି- ବି. ଛୋଟ ପରାତ, ଖଲିପତ୍ର ।

ପତ୍‌ରିକା- ବି. ନିମଂତ୍ରଣ ପତ୍ର ।

ପତ୍‌ରେ- ବିଂ. ଏକ ଗୋଟି, ଗୋଟିଏ (ଥାଳି, ପନିକି) ।

ପତ୍‌ଲି- ବି. ବେଂଗଳା । ବିଂ. ଶୀର୍ଣକାୟା, ପାତଳୀ ।

ପତା- ବି. ୧. କାଂଥରେ ଛିଂଡାକନା ଦ୍ୱାରା ଲେପନ । ୨. ଲିପିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଛିଂଡାକନା । ୩. ଠିକଣା । ୪. ଫାଳ । ୫. ତାସ୍ ପତ୍ର ।

ପତାମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଘର ଚଟାଣରେ ଗୋବର ଲେପନ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପୋଛିବା ।

ପତାଲି- ବି. ବିଲାତି ବାଇଗଣ ।

ପତାଂଗି- ବି. କାଗଜ ତିଆରି ଗୁଡ଼ି ।

ପତେ- ଅଂ. ପର୍ଯ୍ୟଂତ, ଅବଧି ।

ପତେଂଗା- ବି. ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ କୀଟ, ଝଡ଼ିପୋକ, କାଇ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପଥ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ପଥୁରିଆ, ପ୍ରସ୍ତରମୟ । ବି. ପଥର କାଟିବା ମିସ୍ତ୍ରି ।

ପଦ୍‌ଜିତେନ୍- ବି. ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପଦକୁ ପଦ ଗୀତ ବୋଲି ଜିଣିବା ।

ପଦମ୍- ବି. ପାପୁଲି ।

ପଦମ୍‌ପୁରି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ, ପିଠା ।

ପଦର୍- ବି. ଗ୍ରାମ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଖୋଲା ସ୍ଥାନ, ଏହା ଗ୍ରାମ ନାମରେ ମଧ୍ୟ ସଂଯୁକ୍ତ । ଦୃ : ବର୍‌ପଦର୍, ଖଏର୍‌ପଦର୍ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପଦ୍‌ରି- ବିଂ. ପ୍ରଦର ରୋଗଗ୍ରସ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପଦା କରିଦେବା- କ୍ରି. ବୃକ୍ଷଶୂନ୍ୟ କରିଦେବା । ଦୃ : ଜଂଗଲ୍‌କେ ପଦା କରିଦେଲେନ ।

ପଦାଚରି- ବିଂ. ପଦାରେ ଯେ ଚରେ (ଘୋଡ଼ା) ।

ପଦାଜି- ବି. ଖେଳରେ ବାରଂବାର ହଇରାଣ କରିବା ।

ପଦାବା- କ୍ରି. ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ।

ପନ୍‌ଜା- ବି. ଡଂବ ଜାତି ।

ପନ୍‌ଖି- ବି. ପନିକି, ପରିବା କାଟିବା ଉପକରଣ ।

ପନ୍‌ଚି- ବି. ଧନୁର୍ଗୁଣ ।

ପନ୍‌ଚିମାରି ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଉଭୟ ଆଂଠୁକୁ ଗାମୁଛାରେ ଅଂଟା ସହ ଏକତ୍ର ବାଂଧି ବସିବା ।

ପନ୍‌ଚେଇବା- କ୍ରି. ପାଣିଚିଆ ସ୍ୱାଦ ଲାଗିବା ।

ପନଟ୍- ବି. ପଣତ, ପଟାଂତ ।

ପନ୍‌ତରା- ବି. ଶିଶୁ ଶଯ୍ୟା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କନା ।

ପନା- ବି. ୧. ଆଖୁରସ । ୨. ମା' କ୍ଷୀର ।

ପନାରି- ବି. ଆଖୁରସ ରଖାଯିବା ପାତ୍ର ।

ପନାସି- ବି. ସବାଇ ଘାସ ।

ପନିଆ- ବି. ପାନିଆ, କଂକତିକା ।

ପନୁଆଁ- ବି. ମେହେର (ଭୁଲିଆ) ମାନଂକର ମୁଖ୍ୟ, ଜାତିର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପଂଥ- ବି. ପଣତ ।

ପଂଥୁଆ- ବି. ରଜସ୍ୱଳା ସ୍ତ୍ରୀର ପଣତ ।

ପଁପ୍‌ଚୋର୍- ବି. ଇଂ. 'ପଂକ୍‌ଚର୍', ସାଇକଲ୍ ଟ୍ୟୁବ୍‌ରେ ହେବା ଛିଦ୍ର ।

ପପର୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ସ୍ତର ସ୍ତର ହୋଇଥିବା ତଥା ଅଳ୍ପକେ ଚିରି ଯାଉଥିବା ବା ଖଂଡ ଖଂଡ ହୋଇଯାଉଥିବା ।

ପୟାଁ- ବି. ପଂଜାବୀ, ଶିଖ୍ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ।

ପର୍‌କୁତି- ବି. ପ୍ରକୃତି, ସ୍ୱଭାବ ।

ପର୍‌କୁତିଆ- ବିଂ. ବିଶେଷ ପ୍ରକୃତି ସଂପନ୍ନ (ମଂଦାର୍ଥରେ) ।

ପର୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ଅନ୍ୟଠାରୁ ଠକି ଭଂଡିକରି ଯେ ଖାଏ ।

ପର୍ଖିଚଁପା- ବି. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପର୍ଗାଁ- ବି. ଅନ୍ୟ ଗାଁ ।

ପର୍ଘନିଆଁ- ବି. ଗଂଡ ଜାତିର ଦଳପତି ବା ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପର୍ଘାବା- କ୍ରି. ଦେବାଦେବୀ ବା ସମ୍ମାନାସ୍ପଦ ବ୍ୟକ୍ତିଂକୁ ଗାଁ ମୁଂଡରୁ ଉତ୍ସବମୁଖର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ପାଛୋଟି, ବାଟ କଢ଼ାଇ ଆଣିବା, ସ୍ୱାଗତ କରିବା ରୀତି । ଦୃ : ରଜା ପର୍ଘାବା, ବର୍ ପର୍ଘାବା । ବ୍ୟଂଗାର୍ଥେ : ମାଡ଼ ମାରିବା, ନିସ୍ତୁକ ପ୍ରହାର କରିବା ।

ପର୍ଚଖୁ- ବି. ପ୍ରଚକ୍ଷୁ, ଚଷମା ।

ପର୍ଚାଲି- ବି. ଲଂଗଳ ଯୁଆଳିର ଦୁଇ ରଂଧ୍ରରେ ଲାଗିବା କିଲା, ବାକୁଲି ।

ପର୍ଛଲ୍- ବିଂ. ପ୍ରକ୍ଷାଳିତ, ନିର୍ମଳ, ଶୁଦ୍ଧ, ନିର୍ଦୋଷ, ଆବର୍ଜନାରହିତ ।

ପର୍ଛା- ବିଂ. ୧. ସଫା, ପରିଷ୍କାର । ୨. ପଦା । ଦୃ : ଘର୍ ବଂଢେଇ ଦେଲେ ପର୍ଛା ହେସି ।

ପର୍ଛି- ବି. ଘର ଭିତରେ ଏକ ପାଖ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମେଲା ଥିବା ବାରଂଡା ଭଳି ସ୍ଥାନ ।

ପର୍ଜା- ବି. ପ୍ରଜା, କରଦାତା କୃଷକ ।

ପର୍ଜାଟି- ବିଂ. ପ୍ରଜାଂକର ଅଧୀନ । ଦୃ : ପର୍ଜାଟି ଜମିନ୍ ।

ପର୍ଝନା- ବି. ବ୍ୟଂଜନାଦି ବଘାରିବା ପାଇଁ ସୋରିଷ, ଜିରା ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ, ଫୁଟଣ ।

ପର୍ଝନିଆ- ବି. ଯେ ପର୍ଝେ ବା ଛୁଂକ ଦିଏ ।

ପର୍ଝା- ବି. ଛୁଂକ, ତିଅଣ ବଘରା ।

ପର୍ଝିବା- କ୍ରି. ବଘାରିବା, ବ୍ୟଂଜନାଦିରେ ଛୁଂକ ଦେବା, ଛୁଂକିବା ।

ପର୍ତା- ବି. ପ୍ରସ୍ଥ ।

ପର୍ତାଲା- ବି. କର୍ମଚାରୀମାନେ ପିଂଧିବା ପଦବିସୂଚକ ଧାତୁ ଫଳକ, ତୁଦା ।

ପର୍ତାବାଘ୍- ବି. ମଂତ୍ରଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବାଘ ରୂପେ ରୂପାଂତରିତ ହୋଇଥିବା ମନୁଷ୍ୟ (ଲୋକ ବିଶ୍ୱାସ) ।

ପର୍ତିପଦା- ବି. ପ୍ରତିପଦା ତିଥି, ପରତେ, ବିଶ୍ୱାସ ।

ପର୍ଧିଆ- ବି. ଶିକାରୀ, ବାଣୁଆ ।

ପର୍ଥନ୍- ବି. ରୁଟି ବେଲିବା ପାଇଁ ପିଢ଼ାରେ ବିଛାଯିବା ଅଟା ।

ପର୍ନ୍- ବି. ଦେବଦେବୀଂକ ନିକଟରେ ଅଭୀଷ୍ଟ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଅଧିଆ ।

ପର୍ନ୍ ପଡ୍ବା- କ୍ରି. ଅଧିଆ ପଡ଼ିବା ।

ପର୍ନା- ବି. ଶଯ୍ୟା ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ ବସ୍ତ୍ର, ଚାଦର ଇତ୍ୟାଦି । ଦୃ : କୁଲୁଆଁମାନେ ପିଂଧ୍ନା ପର୍ନା ଧରିକରି ଆସିଛନ୍ ।

ପର୍ପଁଚ୍- ବି. ପ୍ରପଂଚ, ମାୟା, ଭ୍ରମ, ପ୍ରତାରଣା, ବିପରୀତ ବ୍ୟବହାର ।

ପର୍ପଁଚିଆ- ବିଂ. ପ୍ରପଂଚକାରୀ, କୁତ୍ସିତ, କଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକୃତିସଂପନ୍ନ, ଖଳମତି ।

ପର୍ଫୁଲ- ବି. ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ (ନାମ) ।

ପର୍ବୁଧିଆ- ବିଂ. ପରବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ।

ପର୍ବେ- ବି. ପରବାୟ, ଖାତିରି, ଦକ, ଭୟ ।

ପର୍ଭା- ବି. ଦିଅଁଂକ ମେଢ଼ରେ ବ୍ୟବହୃତ ସୁସଜ୍ଜିତ ପୃଷ୍ଠପଟ ।

ପର୍ଭୁ- ବି. ପ୍ରଭୁ ।

ପର୍ଭେଟିଆ- ବିଂ. ପାରିଶ୍ରମିକ ବା ମୂଲ୍ୟ ବିନା ଯେ ଅନ୍ୟ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ପର୍ରା- ବିଂ. ପାଣ୍ଡୁରା ।

ପଁର୍ରା- ବିଂ. ଧୋବ, ଧଳା, ପାଂଡୁର, ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପଁର୍ରି) ।

ପରଲ୍- ବି. ପ୍ରସ୍ତ ।

ପର୍ଲା- ବି. ଚାଂଗୁଡ଼ି ।

ପର୍ଲି- ବି. ସାନ ଚାଂଗୁଡ଼ି ।

ପର୍ସନ- ବି. ପ୍ରସନ୍ନ (ନାମ) ।

ପର୍ସନା- ବି. ଯେଉଁ ଉପକରଣ ଦ୍ୱାରା ଖାଦ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରାଯାଏ, ଅଣକା, ଡଂକି, ଚାମୁଚ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପର୍ସନିଆ- ବି. ଭୋଜିରେ ପରଷିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଖାଦ୍ୟ ପରିବେଷଣକାରୀ ।

ପର୍ସିଖେନ୍- ବି. ଅପରର ଶିକ୍ଷା ବା ବତାଣ ।

ପର୍ହର୍- ଅଂ. ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର, ପରର ।

ପର୍ହୁଆଁ- ବିଂ. ପ୍ରଥମ ଜାତ, ପୋଢୁଆଁ ।

ପର୍ହୁର୍- ବି. ପୂର୍ବବର୍ଷ, ଗତବର୍ଷ ।

ପରାଚିତ୍- ବି. ଶୁଦ୍ଧି ଲାଭ, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ।

ପରାନ୍- ବି. ପ୍ରାଣ ।

ପରାନି- ବି. ପ୍ରାଣୀ ।

ପରିଆଏର- ବି. ଗତବର୍ଷର ପୂର୍ବବର୍ଷ ।

ପରିଏନ୍- ବି. ଘରର ଶେଷାଂଶ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ଲାଗିଥିବା ଶେଣି ।

ପରିହେଜ୍- ବି. ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟ ଗ୍ରହଣ ପ୍ରତି ନିଷେଧ, ବାରଣ ।

ପରିହେର୍- 'ପରିଆଏର୍' ଦେଖ ।

ପରୁଆ- ବି. ପାରା ।

ପରେ- ଅଂ. ପରା, ତ ।

ପରେନ୍- 'ପରିଏନ୍' ଦେଖ ।

ପଲଉ- ବିଂ. ଯେ ପଳାୟନ କରେ, ପଳାତକ ।

ପଲ୍ବିବା- କ୍ରି. କଅଁଳିବା, ପଲ୍ଲବିତ ହେବା, ବୃକ୍ଷରେ ନୂତନ ପତ୍ର ଜାତ ହେବା ।

ପଲ୍ନା- ବି. ୧. କାଦୁଅଭରା ଗଡ଼ିଆ । ୨. ଦୋକି ।

ପଲ୍ନାଓଡ଼ା- ବି. ଯେଉଁ ଅଗଭୀର ଜଳାଶୟରେ ପୋଢ଼ ମଇଁଷି ପଡ଼ିରହଂତି ।

ପଲ୍ସା- ବି. ପଳାଶ ।

ପଲ୍ସାଗୁଞ୍ଜା- ବି. ପଳାଶ ବୃନ୍ଦା ।

ପଲ୍ହା- ବି. ରୁଆ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ ଚାରାଗଛ, ତଳି ।

ପଲ୍ହାଘାରି- ବି. ଯେଉଁ କିଆରିରେ ତଳି ପକାଯାଏ ।

ପଲ୍ହା ମାର୍ବା- କ୍ରି. ଧାନ ତଳି ଅନ୍ୟତ୍ର ରୋପଣ ସକାଶେ ଉପାଡ଼ିବା ।

ପଲାନ୍- ବି. ପଳାୟନ ।

ପଲେନ୍ ପଡ୍ବା- କ୍ରି. ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁଁ ଗ୍ରାମ ଛାଡ଼ି ସାମୂହିକ ଭାବେ ଜଂଗଲକୁ ପଳାୟନ କରିବା ।

ପସ୍ତମା- ବି. ଚାଉଳ ମାପ ବିଶେଷ (ଆଠ 'କୁଟା'ରେ ଏକ ପସ୍ତମା ହୁଏ । କଳାହାଂଡିରେ ଚାରି 'ପୁଟି'ରେ ଏକ ପସ୍ତମା ହୁଏ ।)

ପସ୍ତାଁ- 'ପସ୍ତମା' ଦେଖ ।

ପସ୍ତାବା- କ୍ରି. ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ କରିବା ।

ପସନ୍- ବି. ପସଂଦ ।

ପସ୍ରିବା- କ୍ରି. ପ୍ରସାରିତ ହେବା ।

ପସା- ବି. ଅର୍ଦ୍ଧାଂଜଳି ପରିମାଣ, ପୋଷ ।

ପସାବା- କ୍ରି. ପୂରାଇବା, ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇବା ।

ପସାରି- ବି. ନିଶଂଖୁଡ଼ି ଚାଉଳ ।

ପସିଆ- ବି. ପଖାଳର ତୋରାଣି ।
ପସେକ୍- ବିଂ. ଏକ ପୋଷ ପରିମାଣ, ପୋଷେ ।
ପସେତ୍- ବି. ନାପିତ ।
ପସେର୍- ବି. ଅକୃଷ୍ଟପଚ୍ୟା ବା ସ୍ୱୟଂ-ପ୍ରସାରଣଶୀଳ ଧାନ ବିଶେଷ, ଛୋଟ ଜଳାଶୟ ଆଦିରେ କର୍ଷଣ, ବପନ ବିନା ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଜାତ ଧାନ ।
ପହଟାବା- କ୍ରି. ନିଆଁ ଧରାଇବା । ଦୃ : ବିଡ଼ି ପହଟାବା ।
ପହଟିବା- କ୍ରି. ନିଆଁ ଧରିବା ।
ପହଁଟିଆ- ବି. ପାହାଂତିଆ, ପ୍ରଭାତ କାଳ ।
ପହଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଭ୍ୟାସବଶତଃ ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପଭୋଗ କରିବା, ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବା । ଦୃ : ସହର୍‌କେ ଜାଇ ଜାଇ କରି ବଲଦ୍‌ମାନେ ପହଦି ଗଲେନ, ଆଉର୍ ନାଇଁ ଭିର୍‌କିବାର୍ ।
ପହଁପହଁ- ବି. ସିଂଦୂରା ଫାଟିବା ବେଳ, ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ପୂର୍ବ ସମୟ ।
ପହରେନ୍- ବି. ଦେବ ବିଗ୍ରହଙ୍କ ପିଂଧଣା ।
ପହଁଲିବା- କ୍ରି. ପନିକି ଦ୍ୱାରା କାଟିବା ।
ପହୁନା- ବି. ଗୃହକୁ ଆଗଂତୁକ ବ୍ୟକ୍ତି, କୁଣିଆଁ, ଅତିଥି ।
ପାଆଁଳିବା- କ୍ରି. କଅଁଳିବା, ପଲ୍ଲବିତ ହେବା, ଗଛରେ ନୂତନ ପତ୍ର ହେବା ।
ପାଁ ପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ପାଦତଳେ ପଡ଼ି ସମ୍ମାନ ଜଣାଇବା ।
ପାଇ- ବି. କାଖ, ଶିଶୁକୁ ଯେଉଁ କଡ଼ରେ ଅଂଗ ଉପରେ ବସାଇ ବହନ କରାଯାଏ ।
ପାଇ କର୍‌ବା- କ୍ରି. କାଖ କରିବା, କାଖେଇବା ।
ପାଇଁଜଲ୍- ବି. ପାଦର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ, ନୂପୁର ।
ପାଇଜିବା- କ୍ରି. (ତୁଳସୀ ଗଛ) ମରିଯିବା ।
ପାଇବାଟ୍- ବି. ମୁଖ୍ୟ ସଡ଼କ କଡ଼ ବା ପାର୍ଶ୍ୱର ଶଗଡ଼ିଆ ବାଟ ।
ପାଇସଡ଼କ୍- 'ପାଇବାଟ୍' ଦେଖ ।
ପାଇ ହେବା- କ୍ରି. କାଖ ହେବା ।
ପାଇଁଚ- ବି. ପାହାଚ, ପାବଚ୍ଛ ।
ପାଇଁଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା, ଚର୍ମରେ କେଶ ଜାତ ହେବା ।
ପାଏଂର୍- ବି. ବନ୍ୟଲତା ବିଶେଷ ।
ପାଏଁଜଲ୍- 'ପାଇଁଜଲ୍' ଦେଖ ।
ପାଏଁତ୍- ବି. କଟା ଧାନଗଛର ଧାଡ଼ି ବା ପଂକ୍ତି । ଧାନ ଆଦି କାଟିବା ସମୟରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ସ୍ଥାନର ବାମ ଓ ଡାହାଣ ଆଡ଼କୁ କଟାଳିର ହାତ ଯେତେ ଦୂର ପାଏ, ସେତିକି ଦୂରର ଶସ୍ୟ କାଟି କାଟି ସେ ଆଗକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଏହାକୁ ପାଏଁତ୍ କହଂତି ।
ପାଏନ୍- ବି. ପାଣି, ଜଳ ।
ପାଏନ୍ ଉବ୍‌ଜିବା- କ୍ରି. ଭୂଇଁ ତଳୁ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ଜଳ ବାହାରିବା ।
ପାଏନ୍‌କୁଆଲି- ବି. ପାଣିକୁଆ । 'ପାଂକୋ ଗୁଲିଆ' ଦେଖ ।
ପାଏନ୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ବା ଜାତିର ଲୋକଂକ ଠାରୁ ପାଣି ନିଆଯାଇପାରେ । ସମସ୍ତଂକଠାରୁ ଜଳ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଷିଦ୍ଧ ଥିଲା । ଏଣୁ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଯେଉଁ କେତେକ ସ୍ଥାନ ବା ଜାତିର ଲୋକଂକଠାରୁ ଜଳ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ

ସେମାନଂକ ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଂକ ସକାଶେ ଗଉଡ଼, ସୁନାରିମାନେ ପାଏନ୍‌ଖିଆ ଜାତି ।

ଦୃ : ଗୁଡ଼ିଚୁଆଁ ପାଏନ୍‌ଖିଆ ଚୁଆଁ = ମଂଦିରର କୂଅଟି ପାଣିଖିଆ କୂଅ ।

ପାଏନ୍ ଘରା- ବି. ଜଳ ଘଟ ।

ପାଏନ୍ ଘା- ବି. ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳ ସଂସର୍ଗ ଯୋଗୁଁ ହେଉଥିବା ଘା ବିଶେଷ ।

ପାଏନ୍ତି- ବିଂ. ପାଣିଥିବା । ଦୃ : ପାଏନ୍ତି ନଡ଼ିଆ ।

ପାଏନ୍ତିଆ- ବିଂ. ପାଣିଚିଆ, ପାଣି ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ ।

ପାଏନ୍‌ଛଡ଼ା- ବି. ଜଳ ସିଂଚନ ଦ୍ୱାରା ଦେବତାଂକୁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ବ୍ୟଂଜନ, ପ୍ରସାଦ ।

ପାଏନ୍‌ଛତର୍- ବି. ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ପଥିକମାନଂକର ତୃଷା ନିବାରଣାର୍ଥେ ସ୍ଥାପିତ ଜଳ ଛତ୍ର ।

ପାଏନ୍‌ଛାପର୍- ବି. ପାଣି ଜମାହୋଇ ରହୁଥିବା ଖାଲୁଆ ସ୍ଥାନ ।

ପାଏନ୍‌ଛୁଇଁବା- କ୍ରି. ପାଣିରେ ଧୋଇ ମଳଦ୍ୱାର ପରିଷ୍କାର କରିବା ।

ପାଏନ୍‌ଛେରା- ବି. ତରଳ ଝାଡ଼ା ।

ପାଏନ୍‌ଝରା- ବି. ପାଳୁଅରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ବିଶେଷ ।

ପାଏନ୍ ଟରାଟରା- ବି. ଆଖିରେ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ।

ପାଏନ୍ତି/ତେନ୍- ବି. ଜଳ ଯୋଗାଣକାରିଣୀ, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଘରେ ଘରେ ପାଣି ବୋହି ଯୋଗାଏ ।

ପାଏନ୍‌ଧାର୍- ବି. ନଦୀର ଜଳସ୍ରୋତ, ପ୍ରବାହ ।

ପାଏନ୍‌ଧାର୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଦେବ ବିଗ୍ରହ ସ୍ନାନ କରାଇବା ।

ପାଏନ୍ ନାଇଁ ମାର୍‌ବା- ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ମୃତ୍ୟୁ ।

ଦୃ : ମଟର୍ ଚପେଇ ଦେଲା ଜେ ଲୋକ୍‌ଟା ପାଏନ୍ ନାଇଁ ମାରଲା ।

ପାଏନ୍‌ପଇଟ୍- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଖସ୍ଥ, ଯେପରି ଇଚ୍ଛା କଲେ ସ୍ମୃତିର ବିଷୟ ଜଳଧାର ପରି ବୋହିଆସିବ ।

ପାଏନ୍‌ପଲ୍‌ଟା- ବି. ବିବାହର ପୂର୍ବ ରାତିରେ ଜଳାଶୟରୁ ଅଣାଯିବା ପବିତ୍ର ଜଳ ।

ପାଏନ୍‌ପହଁରା- ବି. ମାଛ ।

ପାଏନ୍ ପାଇବା- କ୍ରି. ୧ ଗୁଣ, ସ୍ୱଭାବାଦି ଆହରଣ କରିବା । ଦୃ : ପିଲାଟା ତାର୍ ବାପର୍ ପାଏନ୍ ପାଇଛେ । ୨. ଅନୁକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗତି କରିବା ।

ପାଏନ୍ ପିଏଇଦେବା- କ୍ରି. ପରାସ୍ତ କରିବା, ହରାଇବା ।

ପାଏନ୍‌ପିଟି ଖାଏବା- କ୍ରି. ଶୂନ୍ୟ ଧଂଦାରେ ଚଳିବା, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ନ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ସଂସାର ଗୁଜୁରାଣ ମେଂଟାଇ ନେବା ।

ପାଏନ୍ ପିଟିବା- କ୍ରି. ବୃଥା ପରିଶ୍ରମ କରିବା, ନିଷ୍ଫଳ କର୍ମରେ ଲିପ୍ତ ରହିବା ।

ପାଏନ୍‌ବତା- ବି. ଖପରଲି ଘରେ ଖପର ଟଂଟିର ତଳ ପାଖ ଅଟକାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବତା । ଚାଳ ଘରର ଶେଷ ମୁଂଡରେ ବଂଧାହେବା ବତା ।

ପାଏନ୍‌ବଲା- ବି. ପାଣିକୁ ସ୍ୱହସ୍ତେ ସ୍ଥାନାଂତରିତ କରି ଜଳସେଚନ । କ୍ରି. ପାଏନ୍ ବଲାବା ।

ପାଏନ୍‌ବିଲା- ବି. ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଂତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟା ।
ପାଏନ୍‌ବୁଡ଼ି- ବି ପାଣିକୁଆ ।
ପାଏନ୍‌ବୁଡ଼ି ଛୁଆ- ବିଂ. ଯେଉଁ ଶିଶୁ ଗରମ ସହିପାରେନାହିଁ, ଯାହାକୁ ବହୁବାର ଗାଧୋଇ ଦିଆଯାଏ ।
ପାଏନ୍‌ବୁହାଡି- ବି. ପାଣି ବୋହି ଯୋଗାଇବା ଜୀବିକା, ଜଳ ଯୋଗାଣରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ।
ପାଏନ୍‌ମଚା- ବି. ପାଣି ମାଠିଆ ଆଦି ରଖିବା ମଂଚା ।
ପାଏନ୍‌ମଡ଼ାବା- କ୍ରି. ସମତଳ ଜମିରେ ଜଳ ସେଚନ କରିବା ।
ପାଏନ୍ ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟୋନ୍ନତି ଘଟିବା ।
ପାଏନ୍ ସାହାଜ୍- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।
ପାଏନ୍‌ସେନା ମୂସା- ବି. ଓଧ ।
ପାଏନ୍‌ହରା- ବି. ଘର ଘର ବୁଲି ପାଣି ଯୋଗାଇବା ଲୋକ ।
ପାଏନ୍‌ହାରି- ବି. ଘର ଘର ବୁଲି ପାଣି ଯୋଗାଇବା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ପାଏନ୍‌ହାରି ବେଲା- 'ପାନ୍ତିବେଲା' ଦେଖ ।
ପାଏବା- କ୍ରି. ବାଜିବା, ଛୁଇଁ ହେବା ।
ପାଏର୍- ବି. କୃଷି କ୍ଷେତରେ ବିଭାଜକ ହିଡ଼, ଆଡ଼ି ।
ପାଏଲ୍‌ଙ୍କେ- ଅଂ. ବରଂ ।
ପାଏଲାଗା- ବିଂ. ମାଗଣାରେ ପାଇଥିବା, ବିନା ବ୍ୟୟରେ ଲାଭ କରିଥିବା ।
ପାକଲ୍- ବି. ରକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ।
ପାକୁଲ୍- ବି. ରୋମଂଥନ, ପାକୁଳି ।
ପାକୁଲ୍ ମାର୍‌ବା/କର୍‌ବା- କ୍ରି. ପାକୁଳି କରିବା ।
ପାଖି- ବି. ସାମାନ୍ୟ ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ଗମନ ।
ପାଗ୍- ବି. ୧. ଠେକା, ପଗଡ଼ି । ୨. ଚାସନି । ୩. ଲୁଣ, ମରିଚ, ତେଂତୁଳି ଆଦିର ମିଶ୍ରଣ । ୪. ପାକ । ୫. ରଂଧନ ସ୍ଥଳୀ ।
ପାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ଗୁଡ଼ରେ ପାକ କରିବା ।
ପାଗ୍‌ଲି- ବି. ରୋମଂଥନ, ପାକୁଳି । ବିଂ. ପାଗଳିନୀ ।
ପାଗା- ବି. ଗୁଡ଼ର ତରଳ ପାଗ, ଯହିଁରେ ଅନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ମିଶାଇ ପାଗଂତି ।
ପାଗିବା- କ୍ରି. ଗୁଡ଼, ଚିନି ବା ଅନ୍ୟ ମସଲା ଦେଇ ପାଗ କରିବା ।
ପାଗୁଡ଼ି- ବି. ଫାଟକେ ।
ପାଂଗନ୍- ବି. ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ି ।
ପାଂଗନ୍‌ନାସନ୍- ବି. ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ି ।
ପାଂଗ୍‌ନି- ବି. ତାଂତ୍ରିକା, ତଂତ୍ର ବଳରେ ଅନ୍ୟର କ୍ଷତି ସାଧନ କରିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ପାଂଗ୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଶୁଭ ମନାସିବା, ତଂତ୍ର ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଅନିଷ୍ଟ ସାଧନ କରିବା ।
ପାଁଚନ୍- ବି. ପଶୁ ତାଡ଼ନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ ଛୋଟ ବାଡ଼ି ।
ପାଚନ୍- ବି. ପଂଚମୂଳ କ୍ୱାଥ ।
ପାଁଚ୍‌ବା- କ୍ରି. ମନେ ମନେ କୌଣସି କଥା ବା କାମର ବିଚାର, କଳ୍ପନା କରିବା, ପାଂଚିବା ।
ପାଚ୍‌ବା- କ୍ରି. ପାଚିବା, ପାକଳ ବା ପକ୍ୱ ହେବା ।
ପାଚ୍‌ଲା- ବିଂ. ପାଚିଲା, ପାକଳ, ପକ୍ୱ ।
ପାଁଚ୍‌ପାଲି- ବି. ଗ୍ରାମପୁଂଜ, ଗ୍ରାମ ସମୂହ ।
ପାଚି- ବି. ଲୁଡୁ ପ୍ରଭୃତି ଖେଳରେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ପହଂଚି ଯାଇଥିବା ଗୋଟି ।
ପାଁଚି- ବି. ଛୋଟ ଗାମୁଛା ।

ପାଟେର୍/ଲ୍- ବି. ଯେଉଁ କାଠ ଖଂଡ ବା ଖୁଂଟି ଉପରେ ଡେଂଡାର 'ପାଟି' ବସେ ।

ପାଛୁରିବା- କ୍ରି. ପାଛୁଡ଼ିବା ।

ପାଛୁଡ଼ା- ବି. ଚାଦର, ଉତ୍ତରୀୟ ।

ପାଛୁଡ଼ାଘୁଡ଼ା- ବି. ବ୍ରତୋପନୟନ କର୍ମରେ ଏକ ସାମାଜିକ ରୀତି, ଭଉଣୀମାନେ ବଟୁକୁ ଗୃହ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ପରେ ନୂଆ ପାଛୁଡ଼ା ଘୋଡ଼ାଇ ସ୍ୱାଗତ କରଂତି ।

ପାଛ୍ନା- ବି. ତରକାରି ରାଂଧିବାର ବିଶେଷ ପାକ କୌଶଳ, ଯଦ୍ୱାରା ତାହା ଅଧିକ ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ।

ପାଝରିବା- 'ପଝରିବା' ଦେଖ ।

ପାଜେନ୍- ବିଂ. ପଜା ହୋଇଥିବା ।

ପାଂଜର୍- 'ପାଇଁଜଲ୍' ଦେଖ ।

ପାଂଜିକାର୍- ବି. ଶୁଭ ଅଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ପଂଜିକା ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାର ।

ପାଂଜିଛୁଆଁ- ବି. ଖଡ଼ିଛୁଆଁ, ବିଦ୍ୟାରଂଭ ।

ପାଂଜୋଗୁଲିଆ- ବି. ଡୁ ଡୁ ଭଳି ଦ୍ୱିପକ୍ଷୀୟ ଖେଳରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ ଖେଳାଳି । (ପାଁଚ୍ ଆଁଗ୍ଲିଆ) ।

ପାଂଜୋଲ୍- 'ପାଇଁଜଲ୍' ଦେଖ ।

ପାଟ୍- ବି. ୧. ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ପୁରୁଷ, ପିଢ଼ି । ଦୃ : ଆମେ ସାତ୍ ପାଟ୍ ହେଲା ଇ ଜମିନ୍ ଭୋଗ୍ କରୁଛୁଁ । ୨. ଖେଳରେ ଏକବାର ବିଜୟ, ପିର୍ । ୩. ପାଠ ।

ପାଟ୍କିରା- ବି. ସାଧବ ଘର ବୋହୂ ପୋକ ।

ପାଟ୍ଖୁଁଟି- ବି. ଲଂଗଳର ଅଂଶ ବିଶେଷ, ଲଂଗଳ ଓ ଈଷକୁ ସଂଯୁକ୍ତ କରିବା କିଲା ।

ପାଟ୍ଚିକନ୍- ବିଂ. ପାଟ ପରି ଚିକ୍କଣ ।

ପାଟ୍ନି- ବି. କୋଠର କଡ଼ି ।

ପାଟ୍ପନିଆଁ- ବି. କଂକି ।

ପାଟ୍ବାଲି- ବି. ସୂକ୍ଷ୍ମ ବାଲି ।

ପାଟ୍ବେଂଦ୍ରା- ବି. ବଡ଼ ଆକାରର ହରଗଉରୀ ଫୁଲ ।

ପାଟି- ବି. ଗୃହ ନିର୍ମାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ଲମ୍ବ କାଠ ଖଂଡ, ତଳ ଶେଣି, କଡ଼ି କାଠ ।

ପାଟି ପାର୍ବା- କ୍ରି. ସୁଂଥା କରି କେଶ ସଜ୍ଜା କରିବା ।

ପାଟିବା- କ୍ରି. ପୋତିବା, ପୂରଣ କରିବା ।

ପାଟେ- ଅଂ. ଥରେ, ଏକ ବାର ।

ପାଟେନ୍- ବି. ଆଟୁ ଘର, ପ୍ରସ୍ତରାଚ୍ଛାଦନ ।

ପାଡୁ- ବି. ଟୋପା ।

ପାଡୁରା- ବିଂ. ଯେ ଅଧିକ ଅଧୋବାୟୁ ତ୍ୟାଗ କରେ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପାଡୁରି) ।

ପାଡୁରିକିରା- ବି. ପାଡୁରା ପୋକ ।

ପାଢ଼ି- ବି. ମାଈ ମଇଁଷି ଛୁଆ ।

ପାଣ୍ବ- ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

ପାତ୍ରି- ବି. ହୋମ ଯଜ୍ଞାଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ ପାତ୍ର ।

ପାତଲ୍- ବି. ପତଳା, କ୍ଷୀଣ, ସରୁ ।

ପାତଲ୍ଘଁଟା- ବି. ବିଲାତୀ ବାଇଗଣ, ଟମାଟୋ । (ଅନ୍ୟରୂପ : ପାତଲ୍ଭଁଟା)

ପାତ୍ଲି- ବି. ଛୋଟ ମାଟିହାଂଡି । ବିଂ. ପତଳୀ, କ୍ଷୀଣାଂଗୀ ।

ପାତା- ବି. ମୁଂଡର କେଶ ବିଭାଜକ ରେଖା, ସୁଂଥା ।

ପାତୁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଗ ।

ପାତୁମୁହାଁ- ବିଂ. ହାଂଡିମୁହାଁ, ହାଂଡି ପରି ମୁହଁ ଥିବା (ଲୋକ) ।

ପାତୁଲ୍/ଲି- ବି. ଛୋଟ ହାଂଡି, ଆଟିକା ।

ପାଦ୍ନି- ବି. ଖେଳରେ ଅଧିକ ବାଟ ଚଲାଇ ବା ହଇରାଣ କରି ଦିଆଯିବା ଶାସ୍ତି ।

ପାଦାଡ଼ି- ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

ପାଦେନ୍- ବି. ଲୁହାତିଆରି ଅସ୍ତ୍ର ତୀକ୍ଷ୍ଣକରଣ ।

ପାନ୍- ବି. ୧. ପାନ, ତାଂବୂଳ । ୨. ସୁନା ଅଳଂକାର ଝାଳିବା ପାଇଁ ନିକୃଷ୍ଟ ଧାତୁ ମିଶ୍ରିତ ଖାଦ । ୩. ଔଷଧର ପରିମାଣ ସୂଚକ ଏକକ ।

ପାନ୍‌ଚିଆ- ବିଂ. ପାଣିଚିଆ ।

ପାନ୍‌ତି- ବି. ପାଣି ଯୋଗାଇବା ସକାଶେ ନିଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପାନ୍‌ତିବେଲା- ବି. 'ପାନ୍‌ତି'ମାନଂକର କାମ କରିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ।

ପାନ୍‌ତେନ୍- 'ପାନ୍‌ତି' ଦେଖ ।

ପାନ୍‌ବିଡ଼ା- ବି. ପାନଖିଲ ।

ପାନ୍‌ମଏରି- 'ପାନ୍‌ମୁହୁରି' ଦେଖ ।

ପାନ୍‌ମୁହୁରି- ବି. ପାନମଧୁରୀ ମସଲା ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ପାନ୍‌ହବା-କ୍ରି. ପହ୍ନାଇବା, ଗାଈ ମଇଁଷି ଦୁଗ୍ଧବତୀ ହେବା ।

ପାନ୍‌ହରା/ରିଆ- ବି. ପାନ ବ୍ୟବସାୟୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପାନ୍‌ହାରି) ।

ପାନା- ବି. ୧. ନଟ୍ କଷିବା ଉପକରଣ (ଇଂ. ସ୍ପାନର୍) । ୨. ଇଂ. ରେଜର୍ ବ୍ଲେଡ୍ ।

ପାନି- ବି. ପାରି, ଜଳ ।

ପାନିଆ- ବିଂ. ପାଣିଆ, ତରଳ ।

ପାନିଓଡା- ବି. ଶୁଂଢୀ ଜାତି ବିଶେଷ ।

ପାନିକୁଆଲି- ବି. ପାଣିକୁଆ ।
ଦୃ : ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଖାଏ ପାନିକୁଆଲି,
ଚୁକେଇ ଖାଏଲା ବଁକ୍ ।

ପାନି ଛେଦାବା- କ୍ରି. କୁଲା ବା ଖପରା ଭଳି ଉପକରଣ ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଜମିଥିବା ପାଣିକୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଫିଂଗିବା ।

ପାନି ପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ନଷ୍ଟ ହେବା ।

ପାନିବା- କ୍ରି. ୧. ରବର୍ ଭଳି ପ୍ରସାରିତ ହେବା । ୨. କ୍ଷୀର ଦୁହିଁବା ପୂର୍ବରୁ ବାଛୁରିକୁ ପିଆଇବା ।

ପାନିହାରି- ବି. ଘର ଘର ବୁଲି ପାଣି ଯୋଗାଇବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପାନିହାରି ବେଲା- 'ପାନ୍‌ତି ବେଲା' ଦେଖ ।

ପାପ୍‌ଖେଇ ଘାଟ୍- ବି. ପାପକ୍ଷୟ ଘାଟ ।

ପାପ୍‌ଚି- ବି. ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ଗୁଡ଼ ଲଗାଇ ତିଆରି କାକରା ପିଠା ବିଶେଷ ।

ପାପଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବା ।

ପାପ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଖୋସାମତ କରିବା, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ସକାଶେ ମିଠାକଥା କହିବା ।

ପାପ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଅଂଜାଳିବା ।

ପାପା- ବି. ପିଠା, ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ।

ପାପେର୍- ବି. ପାଂପଡ଼ ।

ପାୟଝଲ୍- ବି. ନୂପୁର, ପାଦର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ପାର୍- ବି. ୧. ପାହାର; ମୃଦଂଗ, ଢୋଲ ଭଳି ତାଳ ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ରରେ ପାହାର । ୨. ପାଳୀ, ଥର, ପର୍ଯ୍ୟାୟ ।

ପାର୍‌କା- ବିଂ. ସୁନା ତିଆରି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗୋଲାକାର ପତ୍ରୀ ।

ପାର୍‌ଖି- ବିଂ. ୧. ଯେ ପରକୁ ଖାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟର ଅନିଷ୍ଟ ସାଧନ କରେ । ୨. ଯେ ପରଖ କରି ବୁଝିପାରେ ।

ପାର୍ଚା- ବି. ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର, ଅଧିକାର ପତ୍ର ।
ପାର୍ତାର୍ ହେବାର୍- ବି. ପ୍ରସବ ବେଦନା ସମୟ ଅତିକ୍ରମ କରି ସଂତାନ ପ୍ରସବ କରିବା ।
ପାର୍ତି- ବିଂ. ନିପୁଣା, ସମର୍ଥା, ପାରଂଗମା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ପାରବା- କ୍ରି. ୧. ସମର୍ଥ ହେବା । ୨. ତଳେ ବିଛାଇବା । ୩. ଗଛରୁ ଫଳ ଆଦି ତୋଳିବା ।
ପାର୍ବାର୍- ବିଂ. ସମର୍ଥ, ବଳବାନ୍ ।
ପାର୍ମତିଆ- ବିଂ. ପାରିବାପଣ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ମତିଏନ୍)
ପାରା- ବି. ଦର୍ପଣ କାଚ ପୃଷ୍ଠରେ ଲାଗିଥିବା ପାରଦ ଲେପ । ଦୃ : ଖରାଥି ରଖିଲେ ଦର୍ପନର୍ ପାରା ଉଡ଼ି ଜାଏସି ।
ପାରି- ବି. ଥର, ପର୍ଯାୟ, ପାଳୀ ।
ପାରୁନ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ହାତ ଢିଂକି । (ଅନ୍ୟରୂପ : ପାହାରେନ୍, ପାହାରୁନ୍)
ପାରୁପତେ- ବିଂ. ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।
ପାରୁସ୍- ବିଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ ।
ପାରେ- ଅଂ. ଥରେ, ଏକ ବାର ।
ଦୃ : 'ଭୁଲ ପାରେ ବଜା, ଆରେ ବଜ୍ନିଆ ।'
ପାଲ୍- ବି. ଅଖାପଟି ବା ପର୍ଦା, ତାର୍ପୁଲିନ୍ ।
ପାଲକ୍- ବି. ପାଳଂଗ ଶାଗ ।
ପାଲ୍କି- ବି. ଦିଅଁ ଖଟୁଲି ।
ପାଲ୍କେ- ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।
ପାଲଗାଡ଼ି- 'ପାଲ୍' ଆଚ୍ଛାଦିତ ଗାଡ଼ି ।
ପାଲଥି- ବି. ଚକା ପକାଇ ବସିବା ଭଂଗି ବିଶେଷ । (କ୍ରି. ପାଲଥି ମାରି ବସ୍ବା) ।
ପାଲ୍ ପଡ୍ବା- କ୍ରି. ଦିଅଁଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଧିଆ ପଡ଼ିବା ।
ପାଲି- ବି. ୧. ଛୋଟ ଗାଁ । ୨. ପାଳୀ, ଥର । ୩. ମନୁଷ୍ୟ ଜାତି ବିଶେଷ ।
ପାଲିପାପ୍ଲି- ବି. ନିକଟତର ସଂପର୍କୀୟ ।
ପାଁଲିବା- କ୍ରି. ପଲ୍ଲବିତ ହେବା । 'ପାଆଁଲିବା' ଦେଖ ।
ପାଲୋ- ବି. ୧. ପାଳୁଅ । ୨. କଅଁଳିଆ ପତ୍ର, ପଲ୍ଲବ । ଦୃ : ତେଁତେଲ୍ ପାଲୋ ।
ପାସଂଗ୍ କର୍ବା- କ୍ରି. ତରାଜୁକୁ ସମତୁଲ ରଖିବା ।
ପାସ୍ରିବା- କ୍ରି. ପାସୋରିବା, ଭୁଲିବା ।
ପାସେପନ୍ତେ- ବିଂ. ପାଖରେ, ନିକଟସ୍ଥ ।
ପାହା- ବି. ପାହୁଂଡ, ପାଦ ।
ପାହାଁତିଆ- ବି. ପ୍ରଭାତ କାଳ ।
ପାହାଡ୍ଚିତି- ବି. ପାହାଡ଼ିଆ ବଡ଼ ଚିତି ସାପ ।
ପାହାର୍- ବି. 'ପୁଡ଼ା' ପିଟିବା ପାଇଁ ଗଦା ଭଳି ଉପକରଣ ।
ପାହାର ଚରାବା- କ୍ରି. ପ୍ରଭାତ କାଳରେ ଗାଇକୁ ଦୁହିଁବା ପୂର୍ବରୁ ପଦାରେ ଚରାଇ ଆଣିବା ।
ପାହାରେନ୍- ବି. ପ୍ରହାରିଣୀ; ପୁଡ଼ା ବଂଧା ହେବା ପରେ ତାକୁ ପିଟିବା ଉପକରଣ, ଠେଂଗା ଭଳି ଉପକରଣ, ପୁରାପିଟା ।
ପାହି ଗାଁ- ବି. ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମ ।
ପିଅଁସ୍- ବି. ପ୍ରସୂତା ଗାଇ ବା ମଇଁଷିର ପ୍ରଥମ ଏକୋଇଶ ଦିନର କ୍ଷୀରରୁ ତିଆରି ଛେନା ବା 'ଖିର୍ସା' ।
ପିଆଁ- ବିଂ. ଶଢ଼ା, ପଚା । ଦୃ : ଏକେ ପିଆଁ, ତହିଁ ମହଂଗା ।
ପିଆଦି- ବି. ପେୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ।
ପିଆଲା- ବି. ଚଟକା ପାନ ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।
ପିଆସ୍- ବି. ପିଇବାର ଇଚ୍ଛା, ତୃଷା ।

ପିକ୍- ବି. ଗଛର କୋମଳାଗ୍ର ।

ପିକ୍ ଖାଇବା- କ୍ରି. ଖେତର ଦଖଲ ଭୋଗ କରି ଶସ୍ୟାଦାୟ ନେବା ।

ପିକ୍କା- ବି. ସରୁମୁହାଁ ବୋତଲ ଭିତରକୁ ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ଢାଳିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଉପକରଣ ବିଶେଷ, କାହାଳୀ । (ଇଂ. ଫନେଲ୍) ।

ପିକ୍କାବା- କ୍ରି. ଅଂକୁରିତ ହେବା ।

ପିଂଗ୍‌ନଳି- ବି. ସରୁ ବାଉଁଶ ନଳୀ, ଯାହା ଭିତରେ ପିଂଗୁଫଳ ଭର୍ତ୍ତି କରି ବାଉଁଶ କାଠି ଦ୍ୱାରା ଠେଲିଲେ ଠୋ କରି ଶବ୍ଦ ହୁଏ ।

ପିଂଗୁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କ୍ଷୁଦ୍ରକାୟ ଅଖାଦ୍ୟ ବନ୍ୟଫଳ ।

ପିଘ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ତରଳିବା ।

ପିଚ୍‌କଟ୍- ବି. ବିରକ୍ତି ।

ପିଚ୍‌କା- ବିଂ. ଚାପ ଯୋଗୁଁ ଦବି ଯାଇଥିବା ।

ପିଚ୍‌କାବା- କ୍ରି. ପାଚିଲା ଫଳକୁ ଚିପି ତା ମଧ୍ୟରୁ ମଂଜି ବାହାର କରିବା ।

ପିଚ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଚାପ ଦେଲେ ଅନ୍ୟ ପାଖ ଫୁଲିବା ।

ପିଚ୍‌କୁ- ବିଂ. ଦଳଚ୍ୟୁତ (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜୀବ) ।

ପିଚ୍‌ପିଚା- ବିଂ. ଓଦା ସରସର, କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ, ସଂତସଂତିଆ ।

ପିଚ୍‌ରା- ବି. ଆଖିର ଲେଂଦରା, ଚିପ୍‌ଡ଼ା ।

ପିଚି- ବିଂ. ସାନ, କ୍ଷୁଦ୍ର ।

ପିଚୋ- ବିଂ. ସାନ ।

ପିଛଲ୍- ବିଂ. ପିଚ୍ଛିଳ ।

ପିଛ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ପିଚ୍ଛିଳ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଡ଼ ଖସିଯିବା, ଛନ୍ଦିବା ।

ପିଛାଲ୍- ବି. ଘର ଚାଳର ସବା ତଳ ଅଂଶ, ଓଳି ।

ପିଛାଲ୍‌ତଲ୍- ବି. ଓଳି ତଳ ।

ପିଛୁଆଲ୍- ବି. ଘରର ପଛ ଆଡ଼ ।

ପିଛେନ୍- ବିଂ. କିଛି ସମୟ ବିତିବା ଉତ୍ତାରୁ, ସମୟାଂତର ।

ପିଛ୍‌ରି- ବି. ସୂତା କାଟିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ତୁଳାର ବଳଣା ।

ପିଂଛୋପାଲୋ- ବି. ଉଭୟ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ଖେଳାଳି ।

ପିଟ୍‌କଂଦା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବନ୍ୟ କଂଦମୂଳ ।

ପିଟ୍‌ନା- ବି. ପିଟିବା ଉପକରଣ, ପୁଡ଼ା ବାଂଧିବା ବେଳେ ଏହା ଦ୍ୱାରା ପିଟାଯାଏ ।

ପିଟାନ୍- ବି. ପ୍ରହାର, ମାଡ଼ ।

ପିଟାବା- କ୍ରି. ବଳଦ କରିବା ପାଇଁ ଗୋ ବା ମହିଷ ବତ୍ସର ଅଂଡକୋଷକୁ ବିଶେଷ ଯଂତ୍ରରେ ଚିପି ପେଷଣ କରିଦେବା, ମୁଷ୍କପେଷଣ କରିବା ।

ପିଠ୍‌ଗୁନା- ବି. ଶିଶୁଂକୁ ପିଠିରେ ବୋହିବା ପ୍ରକାର ।

ପିଠ୍‌ପାତିଆ- ବି. ତାଉଆରେ ଭଜା ବା ପିଠା ଲେଉଟାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଉପକରଣ ।

ପିଠିଆଉଠିଆ- ବିଂ. ଏକୋଦର ପ୍ରସୂତ ଦୁଇଭାଇ, ବଡ଼ ଓ ସାନ ।

ପିଠି ଆଡ଼ିବା- କ୍ରି. ପଛଘୁଂଚା ଦେବା ।

ପିଠିଆଭାଇ- ବିଂ. ସାନଭାଇ ।

ପିଠିର୍- ବିଂ. ନିଜର ଜନ୍ମ ପରେ ଜାତ (ଭାଇ ବା ଭଉଣୀ) ।

ପିଢ଼ି- ବି. ପ୍ଲୀହା, ପିଳେହି ।

ପିତ୍- ବି. ପିତ୍ତ ।

ପିତ୍‌କୁରା- ବି. ପିତ୍ତ ଦୋଷରୁ ଦେହରେ ବାହାରିବା ଘା' (କୁଂଡାଇ ହୁଏ ଓ ଚମ ଲାଲ ହୋଇ ଫୁଲେ) ।

ପିତ୍‌କୁରୁଆ- ବିଂ. ପିତା ସ୍ୱାଦ, ତିକ୍ତ ।
ପିତ୍‌ପୋଡ଼ା- 'ପିତ୍‌କୁରା' ଦେଖ ।
ପିତ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ୧. ପିତଳ ବାସନରେ ରଖିବା ହେତୁ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ବିସ୍ୱାଦ ହେବା । ୨. ଅତ୍ୟଧିକ ପଢ଼ାଲେଖା ଯୋଗୁଁ ଆଖି କ୍ଲାଂତ ହୋଇପଡ଼ିବା । ୩. ଆଖି ଝଲସାଇ ଯିବା ।
ପିତାଜଁତୁ- ବି. ହିଂସ୍ର ଜଂତୁ ।
ପିତାନ୍- ବିଂ. ପିତ୍ତସର୍ବସ୍ୱ, ଅତ୍ୟଧିକ ପିତ୍ତ ହୋଇଥିବା (ଦେହ) ।
ପିତାନିଦିଆ- ବିଂ. କଂଚାନିଦିଆ, ଛାଇନିଦ ।
ପିତାବଲି- ବି. ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପୁରୁଷ ଦେବତା ।
ପିତେ- ଅଂ. ଥରେ, ଏକ ବାର ।
ପିଂଧନ୍- ବି. ପୋଷାକ ପତ୍ର ।
ପିଂଧନାପଟା- ବିଂ. ପିଂଧାଲୁଗା, ପରିଧାନ ।
ପିନ୍‌ଜୋପାଲୋ- ବି. ଉଭୟ ପକ୍ଷର ଖେଳାଳି ।
ପିନ୍‌ପିନ୍- ବିଂ. ପତଳା, ସୂକ୍ଷ୍ମ ।
ପିନ୍‌ସେଲ୍- ବି. ସ୍ଲେଟ୍‌ରେ ଲେଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଖଡ଼ି ।
ପିପ୍- ବି. ଘାଆରୁ ନିର୍ଗତ ଦୁର୍ଗଂଧ ନିର୍ଯାସ, ପୂଯ ।
ପିପଲ୍- ବି. ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଗଛ, ଫଳ । (ଅନ୍ୟରୂପ : ପିପେଲ୍) ।
ପିପ୍‌ଲା- 'ପିପଲ୍' ଦେଖ ।
ପିପା- ବି. ପିଂପା ।
ପିପି- ବି. ପେଁକାଳି । (ଇଂ. ହୁଇସିଲ୍) ।
ପିର୍- ବି. ପାଳୀ, ଥର ।
ପିର୍‌ଡ଼ା- ବି. ଚାଳ ଘରର ଆଚ୍ଛାଦନ, ଉପର ଭାଗ ॥
ପିର୍‌ହି- ବି. ପିଳେହି ।
ପିରା- ବି. ପିଢ଼ା ।
ପିରେ- ଅଂ. ଥରେ, ଏକ ବାର ।
ପିଲ୍- ବି. ଗଜା, ଶାବକ ।
ପିଲ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଗଛରେ ନୂତନ ପତ୍ର ମୁକୁଳିତ ହେବା ।
ପିଲ୍‌ପିଲି- ବିଂ. ପତଳା, ଶୀର୍ଣ୍ଣକାୟ ।
ପିଲ୍‌ହି- ବି. ପ୍ଲିହା, ପିଳେହି ।
ପିଲା- ବି. ପୁଅ, ବାଳକ । ବିଂ. ସାନ ।
ପିଲାତି- ବିଂ. ପିଲା ଜନ୍ମ କରିଥିବା ପ୍ରସୂତି ।
ପିଲା ପକାବା- କ୍ରି. ପଶୁ ପ୍ରସବ କରିବା ।
ପିଲାପିଚ୍‌କା- ବି. ସାନ ବଡ଼ ଶିଶୁଗଣ ।
ପିଲାବା- କ୍ରି. ପିଆଇବା, ଅନ୍ୟ ଜଣକର ପିଇବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେବା ।
ପିଲାହାରି- ବିଂ. ପିଲେଇତୀ ।
ପିଲି- 'ପିଢ଼ି' ଦେଖ ।
ପିସାପ୍/ବ୍- ବି. ପରିସ୍ରା, ମୂତ୍ର ।
ପିସାନ୍- ବି. ପେଷା ହୋଇଥିବା ଶସ୍ୟଗୁଂଡ ।
ପିସାର୍- ବିଂ. ପ୍ରସାରିତ (ଉସାର୍‌ପିସାର୍ ଯୁଗ୍ମ) ।
ପିହିଡ଼ା- ବି. ସାନ ଶିଶୁମାନଂକୁ ହେବା ଧନୁଷ୍ଟଂକାର ବାତ ।
ପୁଅଜିଉଁତିଆ- ବି. ମାଆମାନେ ପୁଅର ମଂଗଳ ମନାସି ପାଳନ କରୁଥିବା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓଷା ଓ ଉପବାସ ।
ପୁଆଗି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।
ପୁଆବା- କ୍ରି. ତାପ ସେବନ କରିବା ।
ପୁଆଲ୍- ବି. ପାଳ, କୁଟା ।
ପୁଆଲ୍‌ଗୁର୍‌ଡ଼ା- ବି. ପାଳ ଗଦା, ପାଳ ସ୍ତୂପ ।
ପୁଆଲ୍ ଘର୍- ବି. ପାଳ ଆଚ୍ଛାଦିତ ଘର ।

ପୁଆଲ୍‌ଛତି-ବି. ପାଳ ଛତୁ ।

ପୁଆଲ୍ ଛାଦନ୍- ବି. ପାଳ ଆଚ୍ଛାଦନ ।

ପୁଇ- ବି. ସାନ କୁକୁଡ଼ା ।

ପୁଇଦ୍- ବି. ପୁଦି, ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀ ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ପୁଇନ୍- ବି. ପୁଣ୍ୟ ।

ପୁଇଲହ- ବି. ମୂଳହୀନ ପରାଂଗପୁଷ୍ଟ ଲତା ବିଶେଷ ।

ପୁଏଲ୍- ବି. ପୁଆଳ ।

ପୁଏଲ୍‌ଗୋର୍‌ଲା- ବି. ପାଳଗଦା ।

ପୁଓ- ବି. ପୁଅ, ପୁତ୍ର ।

ପୁଖ୍‌ରା- ବିଂ. ପୋକରା, କୀଟଦଂଷ୍ଟ । ପୁରୁଷଂକୁ ଦିଆଯିବା ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ପୁଖ୍‌ରି- ବିଂ. ସ୍ତ୍ରୀଂକୁ ଦିଆଯିବା ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ପୁଗୁଲି- ବି. ସ୍ତ୍ରୀ ଧନ ।

ପୁଚ୍‌କନା- ବି. ଘରର ମଇଳା ପାଣି ଯାଇ ଜମାହେବା ସ୍ଥାନ, ନର୍ଦ୍ଦମା ।

ପୁଚ୍‌କା- ବିଂ. ପଚା, ଶଢ଼ା ।

ପୁଚ୍‌କିଜନ୍‌ହି- ବି. ସାନ କିସମର ଜହ୍ନି ବିଶେଷ ।

ପୁଚ୍‌କିବା- କ୍ରି. ପାଟି ଭିତରେ ପାଣି ପୂରାଇ ସଜୋରେ ବାହାରକୁ ଛାଡ଼ିବା ।

ପୁଚ୍‌କେ- ବିଂ. କଳେ (ପାଣି), ପାଟି ଭିତରେ ଥରକେ ଯେତେ ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ରହିବ ସେତିକି ପରିମାଣ ।

ପୁଚ୍‌ପୁଚା- ବିଂ. ଘା' ଇତ୍ୟାଦି ଅଧିକ ବ୍ୟାପିବା ଅବସ୍ଥା ।

ପୁଚ୍‌ପୁଚିଜିବା- କ୍ରି. ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ସାଲୁବାଲୁ ହେବା ।

ପୁଚୁ- ବିଂ. ପୃଚ୍ଛାକାରୀ, ଅତି ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ବାରଂବାର ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଉତ୍ତରଦାତାକୁ ବିରକ୍ତ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପୁଛା- ବି. ଗାମୁଛା ।

ପୁଛାକନା- ବି. ପୋଛାପୋଛି କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କନା ।

ପୁଛି- ବି. ଲାଂଜ, ପୁଚ୍ଛ ।

ପୁଜାଜିଆ- ବିଂ. (ଅତି ଦୁଷ୍ଟ ହେବାର ଦଂଡ ସ୍ୱରୂପ) ବଳିଦାନ ଯୋଗ୍ୟ ।

ପୁଜା ଦେବା- କ୍ରି. ୧. ନୈବେଦ୍ୟ ଦେବା । ୨. ବଳି ଦେବା ।

ପୁଜାଧଜା- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ପୂଜାକର୍ମ ।

ପୁ'ଜିଉଁତିଆ- 'ପୁଅଜିଉଁତିଆ' ଦେଖ ।

ପୁଜିବା- କ୍ରି. ପଶୁବଳି ଦେବା, ଖଂଡା ବା ସେପରି ତୀକ୍ଷ୍ଣାସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା କାଟିବା ।

ପୁଂଜି- ବି. ଶସ୍ୟପୁଂଜା ।

ପୁଟ୍‌କା- ବିଂ. ୧. ବାଂଗରା, ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚ । ୨. ଉତ୍ତରୀୟ, ଗାମୁଛା ।

ପୁଟ୍‌କି- ବି. ନାକରେ ପିଂଧିବା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ । ବିଂ. ଗେଡ଼ୀ, ମୋଟୀ ।

ପୁଟ୍‌ପାଟ୍- ବି. ଧୀର ସ୍ୱରରେ ଗୋପନୀୟ କଥୋପକଥନ ।

ପୁଟ୍‌ପୁଟ୍- ବି. ଛଟପଟ (ଜୀବନ), ଜୀବନର ଶେଷ ଅବସ୍ଥା ।

ପୁଟ୍‌ପୁଟୀବା- କ୍ରି. ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ନିଜ ସହ ନିଜେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା, ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଘାଂଟି ହେବା ।

ପୁଟ୍‌ପୁଟିଆ- ବିଂ. ସର୍ବଦା ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ କଥାକୁ ନେଇ ଘାଂଟି ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପୁର୍‌ବା- କ୍ରି. ମାଛ ଧୋଇବା ବେଳେ ପୁଟୀ ବା ଅଂତ କାଢ଼ି ବାହାର କରିବା ।

ପୁଟ୍‌ବାଲି- ବି. ନଦୀ ଗର୍ଭସ୍ଥ ସରୁ ଓ ଚିକ୍‌କଣ ବାଲି ।

ପୁଟଲ୍- ବି. ପୋଟଳ ।

ପୁଟ୍‌ଲାଇବା- କ୍ରି. ଆଲିଂଗନ କରିବା, କୁଣ୍ଢାଇବା ।

ପୁଟା- ବି. ପେଟ ଭିତରର ଅଂତ୍ର, ପାକସ୍ଥଳୀ ।

ପୁଟି- ବି. ୧. ଶଗଡ଼ ଚକର ପରିଧିସ୍ଥ କାଠଖଂଡ, ଛଅ ଖଂଡ ପୁଟି ଯୋଡ଼ିଲେ ଗୋଟିଏ ଚକ ହୁଏ । ୨. ପଉଟି (ମାପ) । ୩. କ୍ଷୀର ଖାଇବା ପାଇଁ ସ୍ୱତଂତ୍ର କିସମର 'ଦନା' ।

ପୁଟିଆ- ବି. ୧. ନଳୀ ଗୋଡ଼ର ପଛ ପାଖର ମାଂସାଳ ଅଂଶ, ଗୋଡ଼ ପେଂଡା । ୨. ମାଛ ବିଶେଷ ।

ପୁଟିଝୁରି- ବି. ସାନ ମାଛ ବିଶେଷ ।

ପୁଟିଚୁମା- ବି. ବାଂଗରା ଓ ମୋଟା ମଣିଷ ।

ପୁଟିବା- କ୍ରି. ଛୋଟ ମାଛର ପେଟ ଚିରି ଓ ଚିପି ପୁଟା ବାହାର କରିବା ।

ପୁଟୁ- ବି. ବର୍ଷା ଦିନେ ଜାତ ଛତୁ ବିଶେଷ ।

ପୁଟୁକା- ବି. ଫୁଲା, ଆବୁ ।

ପୁଟୁର୍‌ପାଟୁର୍- ବି. ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ।

ପୁଠି- 'ପୁଟି' ଦେଖ ।

ପୁଡୁଗା- 'ପୁଡୁଗା' ଦେଖ ।

ପୁଡୁପୁଡ଼ା- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ ରୂପେ ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିବା ।

ପୁଡୁରା- ବି. ମଇଁଷି ଛୁଆ ।

ପୁଡୁଲାଛିଡୁଲା- ବି. ଅନ୍ୟର ହାନିଲାଭ ଚର୍ଚ୍ଚା ।

ପୁଡ଼ା- ବି. ଶସ୍ୟାଧାର ବିଶେଷ; ଧାନ ଚାଉଳ ଆଦି ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ସକାଶେ ପାଳ ତିଆରି ଆଧାର, ଓଳିଆ । ବିଂ. ପୋଡ଼ା, ଅଗ୍ନିଦଗ୍ଧ ।

ପୁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ପୋଡ଼ାଇବା, ଜଳାଇବା ।

ପୁଡ଼ି- ବି. କପୋଳକଳ୍ପିତ କଥା ।

ପୁଡ଼ିଆ- ବି. ପାନପତ୍ର ବ୍ୟତୀତ ଗୁଆ ମସଲାଦିର ଏକତ୍ର ମିଶ୍ରଣ ।

ପୁଡୁର୍- ବିଂ. ଧାନ ବା ଚାଉଳର ୧୬୦ ତାଂବି ପରିମାଣ (ମାପ) ।

ପୁଡୁଗିଆ- ବିଂ. ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁଡୁଗ ପରିମାଣର ଶସ୍ୟ ଲାଗୁଥିବା । ଦୃ : ଦୁଇ ପୁଡୁଗିଆ ଡୁଲି ।

ପୁଡୁଗା- ବି. ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ । (ପୁର୍‌ଗା) । ଦୃ : ଝୁରି ପୁଡୁଗା ।

ପୁଡୁରା- ବି. ମଇଁଷି ଛୁଆ, ସାନ ପୋଢ଼ । (ପୁର୍‌ରା) ।

ପୁଢ଼- ବି. ଅଂଡିରା ମଇଁଷି ।

ପୁଢ଼ା- ବିଂ. ପୋଡ଼ା, ପୋଡ଼ିଯାଇଥିବା, ଅଗ୍ନିରେ ଦଗ୍ଧ ।

ପୁଢ଼ା ଘା'- ବି. ପୋଡ଼ା ଘା, ପୋଡ଼ିଯାଇଥିବା ହେତୁ ଚର୍ମରେ ହେବା ଘାଆ ।

ପୁଢ଼ୁ- ବିଂ. ପୋଡ଼ିଥିବା ବା ପୋଡ଼ାଦାଗ ଧାରଣ କରିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ପୁତ୍‌କି- ବି. ଜଳପାନ ସକାଶେ କାହାଳି ପରି ମୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ପତ୍ର ।

ପୁତ୍‌କିବା- କ୍ରି. ପକ୍ଷୀ ଦେହରୁ ପର ଓପାଡ଼ି ନିର୍ମଳ ଚଂଦା କରିଦେବା, ଲୋମ ବା ଘାସକୁ ଟାଣି ଓପାଡ଼ିବା ।

ପୁତ୍‌କେନ୍ ବେଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅତି ସାଧାରଣ ବିଷୟକୁ ପୁଂଖାନୁପଂଖ ବର୍ଣନା କରିବା, ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମତା ସହକାରେ କଥା କହିବା ।

ପୁତ୍‌ନା ଅରକ୍- ବି. ପୋଦିନା ଅର୍କ ।

ପୁତ୍ନା ପତର୍- ବି. ପୋଦିନା ପତ୍ର ।
ପୁତ୍ରା- ବି. ପୁତୁରା, ଭାଇର ପୁଅ ।
ପୁତ୍ଲା- ବି. ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ।
ପୁତ୍ଲି- ବି. ପୁତ୍ତଳିକା, କଂଢେଇ ।
ପୁତ୍ଲିହରା- ବି. ଖେଳନା ବିକାଳି ।
ପୁତ୍ଲିହାରି- ବି. ଖେଳନା ବିକ୍ରୟ କରିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ପୁତା- ବି. ପୁତ୍ର ଓ ପୁତ୍ରସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ ।
ପୁତାର୍କେ- ଅଂ. ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ, ଉତ୍ସାହବର୍ଦ୍ଧକ ।
ପୁଦି- ବି. ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀ ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ ।
ପୁନାଦି- ବି. ନିହ, ଭିତ୍ତି ।
ପୁନି- ବି. ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ତିଥି ।
ପୁନି ଜନ୍- ବି. ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ଚାଂଦ ।
ପୁନିଦେବା- କ୍ରି. ଭର୍ତି କରିବା, ପୂରାଇବା ।
ପୁର୍- ବି. ପରସ୍ତ ।
ପୁର୍ଖା- ବି. ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ପୁରୁଷ ।
ପୁର୍ଘା- ବି. କଂଚା ପତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରଖି ପୋଡ଼ାଯିବା ଖାଦ୍ୟ, ପୋଡ଼ା ବ୍ୟଂଜନ ।
ପୁର୍ତ- ବି. ପୁରୋହିତ ।
ପୁର୍ତୁନ୍- ବିଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ । ଦୃ : ବଁଧ୍ ପୁର୍ତୁନ୍ ପାଏନ୍ ଭରିଛେ ।
ପୁର୍ତେଲ୍- ବିଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଭଳି, ପୂରାଇ । ଦୃ : ପେଟ୍ ପୁର୍ତେଲ୍ ଖାଏବାକେ ସମ୍କୁ ମିଲୁ ।
ପୁର୍ଥି- ବି. ପୃଥିବୀ ।
ପୁର୍ନି- ବି. ପଦ୍ମ ।
ପୁର୍ନିକଂଦା- ବି. ପଦ୍ମନାଡ଼ ତଳୁ ବାହାରିବା କଂଦା ।
ପୁର୍ନି ପତର୍- ବି. ପଦ୍ମ ପତ୍ର ।
ପୁର୍ପୁର୍- ବି. ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ।
ପୁର୍ବାପାତି- ବି. ପୂର୍ବପୁରୁଷ ।
ପୁର୍ମଡ଼ା- ବି. ପୁର ଭର୍ତି ହୋଇଥିବା ମଂଡା ପିଠା ।
ପୁର୍ରା- ବି. ଅଂଡିରା ମଇଁଷି ଛୁଆ, ସାନ ପୋଢ଼ ।
ପୁର୍ରାବା- କ୍ରି. ଧାନ ଗର୍ଭିଣୀ ହେବା, ଧାନ ଭିତରେ ରସ ଜାତ ହେବା ।
ପୁର୍ଲା- ବି. ଛଚିଂଦା, ଖାଦ୍ୟ ଲତା ଫଳ ବିଶେଷ ।
ପୁର୍ସା- ବି. ପିଢ଼ି, ପୁରୁଷ, ବଂଶ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ।
ପୁର୍ସେ- ବିଂ. ମୁଂଡ ଉପରେ ହାତ ସିଧା କରି ଲଂବାଇ ଠିଆ ହେଲେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ପାଦତଳଠାରୁ ହାତ ଆଂଗୁଠି ଅଗ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ଦୈର୍ଘ୍ୟ । ଦୃ : ବଁଧ୍ ମହିଁ ପୁର୍ସେ ପାଏନ୍ ଅଛେ ।
ପୁରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶସ୍ୟାଧାର, ପୁଡ଼ା । ବିଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ପୁରାଉଆଁସ୍- ବି. ସପ୍ତପୁରୀ ଅମାବାସ୍ୟା, ଭାଦ୍ରବ ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ପାଳିତ ଉତ୍ସବ ।
ପୁରାତନ୍- ବିଂ. ବୃଦ୍ଧ, ପ୍ରବୀଣ, ଅଭିଜ୍ଞ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ପୁରାପିଗା- 'ପାହାରେନ୍' ଦେଖ ।
ପୁରାମୁଠି- ବି. ଚାରିଜଣ ଖେଳିବା ଏକ ପ୍ରକାର କଉଡ଼ି ଖେଳ ।
ପୁରିପିଠା- ବି. କାକରା ।
ପୁରୁଗ୍- ବିଂ. ପୁଡୁଗ୍, ଧାନର ମାପ ବିଶେଷ ।
ପୁରୁଗ୍ ଧାନ- ବି. କୃଷି ଶ୍ରମିକଂକୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ବାର୍ଷିକ ଦେୟ ଧାନ ।
ପୁରେନ୍- ବିଂ. ଧାନ ମାପ ପରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣ ।

ପୁଲ୍- ବି. ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ଧାନ ।

ପୁଲ୍କାବା- କ୍ରି. ଖୋସାମତ କରିବା ।

ପୁଲ୍‌ଚି- ବିଂ. ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ (ଧାନ, ଚିନାବାଦାମ ଇତ୍ୟାଦି) ।

ପୁଲ୍‌ପୁଲା- ବିଂ. ନରମ ଓ ଜୀର୍ଣ, 'ନିଦା'ର ବିପରୀତ ।

ପୁଲ୍‌ପୁଲି- ବି. ତରଳ ଝାଡ଼ା ।

ପୁଲା- ବିଂ. ଫଂପା, ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ, ପୋଲା, ସାରହୀନ ।

ପୁଲିଆ- ବି. ଛୋଟ ପୋଲ, ସଂଖ ।

ପୁସ୍- ବି. ପୌଷ ମାସ ।

ପୁସ୍‌ପୁନି- ବି. ପୌଷ ପୂର୍ଣମୀ, ଲୋକପର୍ବ ବିଶେଷ ।

ପୁସା ପୋ- ବି. ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର, ଗୃହୀତ ପୁତ୍ର, ଦତ୍ତକ ପୁତ୍ର ।

ପୁସାବା- କ୍ରି. ପୋଷାଇବା, ଅନୁକୂଳ ବା ଉପଯୋଗୀ ହେବା । ଦୃ : ଇ କଲମ୍‌ଟା ଦସ୍ ଟଁକାଥି ନାଇଁ ବିକ୍‌ଲେ କେନ୍‌ତା ପୁସାବା ?

ପୁସିଆଁ- ବିଂ. ପୋଷଣଯୋଗ୍ୟ, ପ୍ରତିପାଳ୍ୟ, ଅନୁଜୀବୀ ।

ପୁସିଆଁ ପୋ- 'ପୁସା ପୋ' ଦେଖ ।

ପୁହା- ବି. ଖଟରେ ଗୋଡ଼ ।

ପୁହାବା- କ୍ରି. ଅତିବାହିତ କରିବା ।

ପୁହୁର୍- ବି. ୧. ମଇଳା, ଅଳିଆ । ୨. ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ।

ପୁହୁରା- ବିଂ. ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ପୁରୁଷ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁହୁରି) ।

ପେଁଚ୍- ବି. କୌଶଳ ।

ପେଚ୍‌କା- ବି. ଚେଷ୍ଟା, ଉଦ୍ୟମ । ବିଂ. ୧. ଗେଡ଼ା, ବାଂଗରା । ୨. ଚେପ୍‌ଟା (ମୁହଁ) ।

ପେଚ୍‌କାବା- କ୍ରି. ବାଡ଼ି ଆଦିର ଗୋଟିଏ ମୁଂଡକୁ ଚାଂଛି ଗୋଜିଆ କରିବା ।

ପେଚ୍‌କୀ- ବିଂ. ଗେଡ଼ୀ ।

ପେଚ୍‌ପେଚା- ବିଂ. କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ।

ପେଁଚ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. କୌଶଳ ଜାଣିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପେଛ୍- ବି. ପଖାଳ ।

ପେଟ୍‌କା- ବି. ତେଣା ।

ପେଟ୍ କାଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ପେଟ ବ୍ୟଥା ହେବା ।

ପେଟ୍‌କାଟୁ- ବିଂ. ପେଟରୁ ଖାଦ୍ୟାଦି କାଟି ଯେ ଧନ ସଂଚୟ କରେ, କୃପଣ, ଲୋଭୀ ।

ପେଟ୍‌ଖଁଖାଲି- ବି. ଆବଶ୍ୟକ ପରିମାଣର ଆହାର ବିନା ପେଟ ସଂକୁଚିତ ହୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

ପେଟ୍‌ଗୁନା- 'ପିଠ୍‌ଗୁନା' ଦେଖ ।

ପେଟ୍ ଚିପ୍‌ବା- କ୍ରି. ପରୀକ୍ଷା କରିବା, ବିଦ୍ରୁବା ।

ପେଟ୍‌ରି- ବିଂ. ଗର୍ଭବତୀ ।

ପେଟା- ବି. କ୍ଷେତରେ କଟା ହୋଇ ଶୁଖାଯାଇଥିବା ଧାନ ଗଛର ଗୁଚ୍ଛ, କଡ଼ା । ବିଂ. ପେଟୁ, ଭୋଜନଲାଳସୀ (ସ୍ତ୍ରୀ.ପେଟି) ।

ପେଟାବା- କ୍ରି. ପେଟରେ ଭରା ଦେଇ ଗୁରୁଂଡିବା ।

ପେଟି- 'ପେଁଠି' ଦେଖ ।

ପେଟିଆ- ବି. ଛୋଟ ପେଡ଼ି ।

ପେଟୁଁ- ପେଟରୁ, ଗର୍ଭରୁ ।

ପେଟୁନ୍- ପେଟରୁ, ଗର୍ଭରୁ ।

ପେଟେ ହେବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭବତୀ ହେବା ।

ପେଠା- ବିଂ. ଅଧିକ ପରିମାଣର ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ପାରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପେଁଠା- ବିଂ. 'ପେଠା' ଦେଖ ।

ପେଁଠି- ବି. ବାଂଝ ଛେଳି, ଅପ୍ରସୂତା ସ୍ତ୍ରୀ, ବୋଦା । ବିଂ. ଅଧିକ ଭୋଜନ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପେଡ୍ରା- ବିଂ. ଥଂଡଲ ପେଟା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପେଡ୍ରି ପେଟି) ।

ପେଡ୍ରି- 'ପେଟ୍ରି' ଦେଖ ।

ପେଁଡ୍ରି- ବି. ଗୋଡ଼ର ପେଂଡା ।

ପେଁଡ଼ା- ବିଂ. ଏକାଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ।

ପେତ୍କା- ବି. ୧. ଡେଣା, ପକ୍ଷ । ୨. ପତାକା, ଧ୍ୱଜା ।

ପେତ୍କା ସାଁପ୍- ବି. ଗଛର ପତ୍ର ଗହଳରେ ରହୁଥିବା ଶାଗୁଆ ରଂଗର ସାପ ବିଶେଷ ।

ପେତ୍ନି- ବି. ପ୍ରେତିନୀ ।

ପେତେନ୍- ବି. ପ୍ରେତିନୀ ।

ପେଂଦ- ବି. ମଳଦ୍ୱାରର ବହିଃସ୍ଥ ଲାଲ ଅଂଶ ।

ପେଂଦ୍ଲିଆ- ବିଂ. ହିସାବ ବା ଦେଣନେଣରେ ଗୋଳମାଳିଆ ।

ପେଂଦି- ବି. ବାସନ ତଳର ବଇଠି ।

ପେଂଦି କାଟ୍ବା- କ୍ରି. ନିର୍ମୂଳ କରିବା ।

ପେନ୍- ବି. ପାଣି । 'ପାଏନ୍' ଦେଖ ।

ପେନ୍ତରିଲିଆ- ବି. ଚୁଡ଼ାରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକ ପ୍ରକାର ଭୁଜା ।

ପେପ୍ଲା- ବିଂ. ମାଙ୍ଗଳିଆ, ମାଗଣା ।

ପେଁପ୍ଲା- ବି. ପ୍ରଜାପତି ।

ପେପେଲ୍ମେଟ୍- ବି. ଇଂ. ଚକୋଲେଟ୍ ।

ପେମ- ବି. ଛଳନା, ଢଂଗ ।

ପେମ୍ଲିଆ- ବିଂ. ଛଳନାକାରୀ, ଯେ ଛଳନା ବା ବାହାନା କରେ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପେମାଲି) ।

ପେର୍ରା- ବିଂ. ପେଟୁ, ଯାହାର ବଡ଼ ପେଟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପେର୍ରି) ।

ପେଁର୍ରାବା- କ୍ରି. ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଆଖି ଡୋଳା ଦୁଇଟି ଓଲଟାଇବା ।

ପେର୍ରି- 'ପେର୍ରା' ଦେଖ ।

ପେଁର୍ରି- 'ପେଁଡ୍ରି' ଦେଖ ।

ପେରୁଆ- ବି. ପାରା, ପାରାବତ ।

ପେଲ୍ଘାବା- କ୍ରି. ଠେଲିବା, ଧକ୍କା ଦେବା, ହଠାତ୍ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ।

ପେଲ୍ନା- ବି. ବାଉଁଶ କାଠି ନିର୍ମିତ ତ୍ରିକୋଣାକୃତି ମାଛଧରା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ପେଲ୍ବା- କ୍ରି. ୧. ଖାଇବା, ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବା । ୨. ମୈଥୁନ କରିବା ।

ପେଲ୍ହାବା- 'ପେଲ୍ଘାବା' ଦେଖ ।

ପେସ୍କିସ୍- ବି. ପୂର୍ବେ ପ୍ରଚଳିତ କର, ଟିକସ ।

ପେସନ୍- ବି. ପେଷଣ, ପଠାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ପେସ୍ରାବା- କ୍ରି. ପ୍ରସାରିତ କରିବା, (ବିଶେଷତଃ ଅଂଗପ୍ରତ୍ୟଂଗାଦି) । ଦୃ : ପେସ୍ରାଇ ହେଇ କରି ବସ୍ଲେ, ଜହ ଲୁକ୍କୁଁ ଜାଗା ନାଇଁ ହୁଏ ।

ପେସା- ବି. ବଡ଼ ପେଷଣା, ଯହିଁରେ ଗହମ ଆଦି ଶସ୍ୟ ଚୂନା କରାହୁଏ ।

ପେସାଇ- ବି. ପେଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ତହିଁର ମୂଲ୍ୟ ।

ପେହେରେଇ କରି- କ୍ରି. ବିଂ. ହସ୍ତପଦାଦି ବିସ୍ତାରିତ କରି (ବସିବା) ।

ପେହେରେନ୍- ବି. ବିବାହାଦି ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟ ବେଳେ ବଂଧୁବାଂଧବଂକୁ ଦିଆଯିବା ବସ୍ତ୍ର ।

ପୋ- ବି. ପୁତ୍ର, ପୁଅ ।

ପୋଏଲ୍- ବି. ପୁଆଳ ।

ପୋ ଖାଇ- ବିଂ. ପୁତ୍ରହଂତ୍ରୀ (ଗାଳି) ।

ପୋ ଖିଆ- ବିଂ. ପୁତ୍ରହଂତା (ଗାଳି) ।

ପୋକୁଁତା/ତିଆ- 'ପୁଅଜିଉଁତିଆ' ଦେଖ ।

ପୋଟ୍‌ଲା ଉଟ୍‌ଲା- ବି. କୁଂଢାକୁଂଢି ।

ପୋଟ୍‌ଲାବା- 'ପୁଟ୍‌ଲାବା' ଦେଖ ।

ପୋଟା- 'ପୁଟା' ଦେଖ ।

ପୋଟିବା- 'ପୁଟିବା' ଦେଖ ।

ପୋଟେ- ବିଂ. ହଠାତ୍ ।

ପୋଡ୍‌କୋ- ଧ୍ୱ. ଏକା ଥରେ ସଜୋରେ ଗଣିବା ।

ପୋଡ୍ରେଲ୍- ବି. ଖଟା ମିଠା ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ ବନ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ ।

ପୋତ୍‌କି- 'ପୁତ୍‌କି' ଦେଖ ।

ପୋତାଇବା- କ୍ରି. କାଂଥରେ ଚୂନ ଲଗାଇବା ।

ପୋର୍‌କୋ କରି- କ୍ରି. ବିଂ. ହଠାତ୍ ବସ୍ତ୍ରାଦି ଚିରିଯିବା, ହଠାତ୍ ମଳତ୍ୟାଗ କରିବା ।

ପୋରା- 'ପୁରା' ଦେଖ ।

ପୋରାଫୁଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ।

ପୋରାବୁଇଲ୍- ବି. 'ପୁରା ଉଆଁସ୍' ଦିନ ଶିଶୁମାନେ ଗଣିବା ଖେଳନା ବଳଦ ।

ପୋଲ୍- ବି. ୧. ଅଗାଡ଼ି, ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ଶସ୍ୟ । ୨. ଗାତ । ୩. ସେତୁ । ଦୃ : ଖଁଡ଼େ ଧାନେ ଉନେଇସ୍ ତାଁବି ପୋଲ୍ ।

ପୋଲ୍‌କା- ବିଂ. ଫଂପା ।

ପୋଲ୍‌ଗାଁଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଫଂପା, ଗୁରୁତ୍ୱହୀନ ।

ପୋଲ୍‌ପଟି- ବି. ଗୁପ୍ତ କଥା ।

ପୋଲୋପାଲୋ- ବିଂ. ଶୀଘ୍ରତା ପୂର୍ବକ ।

ପୋସିଆଁ- ବିଂ. ପୋଷ୍ୟ ।

ପ୍ରତେ- ବି. ବିଶ୍ୱାସ, ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ଫ

ଫଇଲ୍- ବିଂ. ବିସ୍ତାରିତ ।

ଫଉରନ୍- ବିଂ. ଚଂଚଳ, ଶୀଘ୍ର ।

ଫଏଲ୍- ବିଂ. ବିସ୍ତାରିତ କରିବା, ବ୍ୟାପକ କରିବା ।

ଫଏଲି- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ମାଛ ।

ଫଏଲି ଜିବା- କ୍ରି. ବ୍ୟାପି ଯିବା, ମାଡ଼ି ଯିବା । ଦୃ : ତାର୍ ଦିହ ସାରା ଖସୁ ଫଏଲି ଜାଇଛେ ।

ଫଏଲେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରି ଦେବା ।

ଫଏସ୍- ବି. ମଇଁଷି ।

ଫଏସ୍‌ଖିର୍‌ସା- ବି. ପ୍ରସୂତା ମଇଁଷିର ପ୍ରଥମ କ୍ଷୀରରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖିର୍‌ସା ।

ଫକ୍‌ଫଁର୍‌ରା- ବି. ସ୍ୱଚ୍ଛ ଧଳା ।

ଫକଟ୍- 'ଫୋକଟ୍' ଦେଖ ।

ଫକଡ୍- ବିଂ. ଅଗାପଘାହୀନ ଦାୟିତ୍ୱଶୂନ୍ୟ ବାଜେ ଲୋକ ।

ଫକଡ୍‌ରାମ୍- ବି. ଅକର୍ମଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଫକର୍- ବିଂ. ବାଜେ, ମୂଲ୍ୟହୀନ ।

ଫକ୍‌ଫକା- ବିଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଫକ୍‌ଲୋଲାଇ- ବି. ଲିଆ, ଖଇ, ଭଜା ଧାନ ।

ଫକ୍‌ସା- ବି. କଲିଜା ।

ଫକା- ବି. ଫିଡା । ବିଂ. ଅନୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଫକିଆ- ବି. ଦୀପ୍ତି ।

ଫଗୁନ୍- ବି. ଫଗୁଣ, ଫାଲ୍‌ଗୁନ ।

ଫଗୁନ୍‌ପୁନି- ବି. ଦୋଳ ଉତ୍ସବ ।

ଫଂଗଲ୍- ବି. ଫାଂକା, ଅବସର, ସୁଯୋଗ ।

ଫଙ୍ଗଲ୍- ବି. ପାହାଂଡିଆ ।

ଫଟ- ବି. ଛଳନା, ବାହାନା ।

ଫଟ୍‌କରା- 'ଫଟ୍‌କା' ଦେଖ ।

ଫଟ୍କା- ବି. ବାରୁଦଭର୍ତ୍ତି ଧ୍ୱନି ଉତ୍ପାଦକ ବାଣ ।

ଫଟ କାଢ଼ିବା- କ୍ରି. ବାହାନା କାଢ଼ିବା ।

ଫଟ୍କାବା- କ୍ରି. ଆକାଶ ମେଘ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ନିର୍ମଳ ଦେଖାଯିବା ।

ଫଟ୍କାରିବା- କ୍ରି. ପାଟି କରି ଜବଦ୍ କରିବା, ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ ଜଣକୁ ତାର ଦୋଷ କହିଦେବା ।

ଫଟ୍କିବା- କ୍ରି. ସ୍ଫଟିକ ତୁଲ୍ୟ ନିର୍ମଳ ହେବା, ସ୍ୱଚ୍ଛ ହେବା ।

ଫଟ୍କୋ- ବି. ଆବୁ ।

ଫଟ୍ଫଟ୍- ବିଂ. କଷ୍ଟକର, ଗୋଳମାଳିଆ, ଅସୁବିଧାଜନକ ।

ଫଟ୍ଫଟା- ବି. ବିବାହାଦି ଶୁଭକର୍ମ ବେଳେ ଘର କାଂଥରେ ରଂଗବୋଳା ଜାଲିଚଟୁ ଦ୍ୱାରା ଅଂକାଯିବା ଚିତ୍ରସଜ୍ଜା ।

ଫଟ୍ଫଟି- ବି. ଇଂ. ମୋଟର୍ ସାଇକଲ୍ ।

ଫଟ୍ଫଟିଆ- ବିଂ. ଗୋଳମାଳିଆ ।

ଫଟ୍ରେଇ ହେବା- କ୍ରି. ବଚନ ଦ୍ୱାରା ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଫଟା- ବି. ଗାଈଗୋରୁଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଓ ଖୁରାରେ ହେବା ରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଫଟାଚୁଟା- ବିଂ. ଭଂଗା ରୁଜା, ଛିଂଡା ।

ଫଟାଟୁଁଢ଼ା/ଢ଼ିଆ- ବିଂ. କିଛି ନ ବିଚାରି ଯାହା ମନକୁ ଆସିଲା କହିପକାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଫଟା ନାଗର- ବି. ଫଟା ରସିକ ।

ଫଟାଫଟ୍- ବିଂ. ଚଂଚଳ, ଶୀଘ୍ର ।

ଫଟାଲି- ବିଂ. ମାମୁଲି କଥାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କିଂବା ସାଧାରଣ କଥାକୁ ଅସାଧାରଣ ରୂପେ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଫଟିକ୍- ବିଂ. ସ୍ଫଟିକତୁଲ୍ୟ, ସ୍ୱଚ୍ଛ । ଦୃ : ନୂଆ ବଂଧର୍ ପାଏନ୍ ଫଟିକ୍ ଦିସ୍‌ସି ।

ଫଡ଼କ୍‌ବା- କ୍ରି. ଦେହର ପେଶୀମାନ ହଠାତ୍ କଂପିତ ବା ବିଧୁନିତ ହେବା ।

ଫଡ୍‌କୋ- ବିଂ. ମିଛୁଆ, ମିଥ୍ୟାଚାରୀ ।

ଫଡ଼ା- ବି. କାଠତିଆରି କୁଲା ଭଳି ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଫଡ଼ି- ବି. ଜଂଗଲଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୋଦାମ ।

ଫତୁଆ- ବିଂ. ଉପହସିତ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଫତେ- ବି. ସମାପ୍ତି, କାର୍ଯସିଦ୍ଧି, ବିଜୟ ।

ଫଦ୍‌କା- ବିଂ. ଡେଉଁଥିବା ।

ଫଦ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଡେଇଁବା, ସ୍ପଂଦିତ ହେବା, ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚାଲିବା ।

ଫଦ୍‌ଫଦ୍ ଡେର୍‌ବା- କ୍ରି. ଘନ ଘନ ଡେଇଁବା ।

ଫଦ୍‌ଫଦାବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତପ୍ତ ଜଳରେ ଶସ୍ୟାଦି ସଂଚାଳିତ ହେବା ।

ଫନ୍‌ଫନା- ବିଂ. ଫେନଯୁକ୍ତ ।

ଫନ୍‌ଫନାବା- କ୍ରି. ବାସି ପଦାର୍ଥ ଫେନଯୁକ୍ତ ହେବା ।

ଫନି- ବି. ତଂତୁ ।

ଫପ୍‌ସିଜିବା- କ୍ରି. ଶଢ଼ିଯିବା ।

ଫଁପା- ବି. ଝିଂଟିକା, ପଂଗପାଳ ।

ଫଫସ୍- ବି. ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ।

ଫପ୍‌ସା- ବି. ଦେହସ୍ଥ ଶ୍ୱାସଯଂତ୍ର ।

ଫପ୍‌ସୋ- ବିଂ. ପୋଲା, ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ।

ଫପା- 'ଫଁପା' ଦେଖ ।

ଫପିର୍- ବିଂ. ସୁଂଦର, ମନଲୋଭା ।

ଫପୋ- ବିଂ. ଦଂତବିହୀନ ପାଟି, ପାକୁଆ ।

ଫଂଦାଜିବା- କ୍ରି. ଦଉଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ବଂଧାହେବା ।

ଫବିବା- କ୍ରି. ଶୋଭା ପାଇବା, ସୁଂଦର ଦିଶିବା । ଦୃ : ବୁଇର ଦିହକେ ଲାଲ୍ ସାଢ଼ି ଖୁଁଡ୍‌କ ଫବିଛେ ।

ଫରକ୍- ବି. ବ୍ୟବଧାନ, ତଫାତ୍, ପାର୍ଥକ୍ୟ ।

ଫର୍‌କା- ବିଂ. ପ୍ରସାରିତ ।
ଫର୍‌କିବା- କ୍ରି. ସ୍ମରଣ ହେବା, ମନେ ପଡ଼ିବା ।
ଫର୍‌କେଇ ହେବା- କ୍ରି. ୧. ହଠାତ୍ ମେକି ପଡ଼ି ଅଲଗା ହେବା । ୨. କୌଣସି କଥା ବା କାର୍ଯରେ ଯୋଗ ନ ଦେଇ ଅଲଗା ରହିବା ।
ଫର୍‌ଡ଼ି- ବି. ବାୟା ଚଢ଼େଇ ।
ଫର୍‌ଦି- ବି. ଗଛକୁ ଫାଳ ଫାଳ କରି କାଟି କରାଯିବା ପଟା ।
ଫର୍‌ବି ହେବା- କ୍ରି. ଅମେଳ ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।
ଫରାଲି- ବି. ଓସାର, ପ୍ରସ୍ଥ ।
ଫରିଆ- ବି. ଜଂତୁର ପଛ ଗୋଡ଼ର ମାଂସ ।
ଫଲ୍- ବି. ଫଳ ।
ଫଲ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଫାଳ କରିବା ।
ଫଲ୍‌ଛି- ବି. ସାନ ଘର ।
ଫଲ୍‌ନା- ବିଂ. ଅମୁକ, ଯାହାର ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ବର୍ଜିତ, ତାକୁ ସୂଚାଇବା ପାଇଁ କଥିତ ସର୍ବନାମ ।
ଫଲ୍‌ଫଲି- ବିଂ. ଖୋଲାହୃଦୟ ବାଚାଳ ନାରୀ ।
ଫଲ୍‌ସା- ବି. ପଲାଶ ଗଛ ଓ ଫୁଲ ।
ଫଲ୍‌ସି- ବି. ଯେଉଁ ଉପକରଣ ଦ୍ୱାରା ଫାଳ କରାଯାଏ ।
ଫଲ୍‌ସିଆ- ବି. ଲଂବା ମୁଂଡଯୁକ୍ତ କୁଠାର ।
ଫଲ୍‌ହା- ବି. ପଲ୍‌ହା, ଡଳି, ଧାନ ଗଛ ଆଦିର ଗାରା ।
ଫଲା- 'ଫଲ୍‌ହା' ଦେଖ ।
ଫଲି- ବି. ଶଗଡ଼ ବା ଶିଢ଼ିର ଦୁଇ ଦଂଡାକୁ ଯୋଡୁଥିବା ସାନ କାଠ ଖଂଡମାନ ।
ଫଲିବା- କ୍ରି. ୧. ଗାଈ ଗର୍ଭବତୀ ହେବା । ୨. କାର୍ଯକାରୀ ହେବା ।

ଫସ୍‌କା- ବିଂ. ଅସାର, ମୂଲ୍ୟହୀନ, ହାଲୁକା, ମାଂଦା । ଦୃ : 'ମୁନୁସ୍ ଭୁସ୍‌କା ହେଲେ ଗଲା, ଭାଂଗ୍ ଫସ୍‌କା ହେଲେ ଗଲା ।'
ଫସ୍‌କାବା- କ୍ରି. ୧. ଗଂଠି ଫିଟାଇଦେବା । ୨. ନିଷ୍ଫଳ କରିଦେବା ।
ଫସ୍‌କିବା- ଶ୍ଳଥ ବା ଢ଼ୁଗୁଲା ହେବା ।
ଫସ୍‌କୋ- 'ଫସ୍‌କା' ଦେଖ ।
ଫସ୍‌ଫସା- ବିଂ. କୋମଳ, ହାଲୁକା ।
ଫସ୍‌ଫସାବା- କ୍ରି. ଢିଲା ବୋଧ କରିବା
ଫସ୍‌ଫସି- ବିଂ. ନରମ (ମାଟି) ।
ଫସ୍‌ଫସିଆ- ବିଂ. ହାଲୁକା, କୋମଳ ।
ଫସର୍‌ଫସ୍- ବି. ବିଫଳତା ।
ଫସ୍‌ଲି- ବି. ଠକ । ବିଂ. ଫସଲ ପ୍ରଦାନକାରୀ । ଦୃ : ଦୁଇ ଫସ୍‌ଲି ଡ଼ୁଲି ।
ଫସା- ବି. କୁରାଢ଼ି, ଟାଂଗିଆ ଆଦି ଅସ୍ତ୍ରର ମୁଂଡ ଅଂଶ ।
ଫସିଆ- ବି. କର୍ଣ୍ଣାଭୂଷଣ ବିଶେଷ ।
ଫସିଦେବା- କ୍ରି. ଠକିବା, ପ୍ରତାରଣା କରିବା ।
ଫସିବା- କ୍ରି. ୧. ଅନିଚ୍ଛାରେ ସଂପୃକ୍ତ ହେବା । ୨. ମିଛ କହିବା ।
ଫସୁଆ- ବିଂ. ମିଛୁଆ, ପ୍ରତାରକ, ଠକ ।
ଫସୁଆଲ୍- ବି. ଯେ ଫସାଇପାରେ ।
ଫାଉ- ବିଂ. ଗପୁଡ଼ି, ବହୁଭାଷୀ, ମନଗଢ଼ା କଥା କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଫାଉନ୍‌ଟେନ୍- ବି. ଝର କଲମ । ଇଂ. ଫାଉଂଟେନ୍ ପେନ୍ ।
ଫାଁକ୍- ବି. ୧. ପାଟିଭର୍ତି ବା ପାପୁଲି ଭର୍ତି ପରିମାଣ । ଦୃ : ଫାଁକ୍ ଫାଁକ୍ କରି ଗୁଁଡ୍ ଜିନିସ୍ ଖାଏସନ୍ । ୨. ଫାଂକ ।
ଫାଁକ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଫାଂକିବା, ଠକିବା । ୨. ଗୁଂଡ ଜିନିସ ଖାଇବା ।

ଫାଁକିଜିବା- କ୍ରି. ଫିକା ବା ମଳିନ ହେବା, ହ୍ରାସ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା । ଦୃ : କପଡ଼ାର୍ ରଂଗ୍ ଫାଁକି ଗଲାନ ।

ଫାଁକେ- ବିଂ. ଏକ 'ଫାଁକ୍' (ଦେଖ) ପରିମାଣ ।

ଫାଙ୍କଲ୍- ବି. କୌଶଳ ।

ଫାଁଜି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଗ ।

ଫାଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚିରିବା ।

ଫାଦ୍‌ରି- ବି. ବେଶ୍ୟା, ଚତୁରା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଫାଂଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ବଳଦଂକୁ ହଳ ବା ଶଗଡ଼ରେ ଯୋଚିବା । ୨. ମନରୁ ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିବା ।

ଫାଂଦି- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।

ଫାପ୍‌ଡ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କଂଦା ।

ଫାପର୍‌ବା- କ୍ରି. ଝିଡ଼ିବା ।

ଫାବ୍‌ତି- ବି. ଅବସର, କର୍ମରୁ ନିବୃତ୍ତି ।

ଫାବ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୁକ୍ତି ପାଇବା । ଦୃ : ବୁଢ଼ା ସକଦ୍ ବେମାର୍ ପଡ଼ିଥିଲେ । ମରିଗଲେ କାଣା, ଫାବିଗଲେ ।

ଫାର୍- ବି. ଧାନକ୍ଷେତର ହୁଡ଼ାରେ କଟାଯିବା ନାଳ, କ୍ଷେତ ଆଡ଼ିରେ କଟାଯିବା ଜଳ ନିର୍ଗମନ ପଥ ।

ଫାରସ୍- ବି. ଇଂ. ଫାର୍ସ୍, ନାଟ୍ୟାଭିନୟରେ ହାସ୍ୟକର ଉପପ୍ରସଂଗ ।

ଫାରିବା- କ୍ରି. ଫାଳ କରିବା, ପନିକିରେ କାଟି ଦୁଇ ଭାଗ କରିବା ।

ଫାଲ୍- ବି. ପାଖ, ପାର୍ଶ୍ୱ, ଅଂଶ, ଅଂଚଳ, ଆଡ଼ ।

ଫାଲେ- ବିଂ. ଫାଳେ, ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ପରିମାଣ ।

ଫାସିଆ- ବି. କାନର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ଫି- ବିଂ. ପ୍ରତି, ପ୍ରତ୍ୟେକ, ଏକ ଏକ ହୋଇ ସମସ୍ତ ।

ଫିଇ- ବି. ବାହାନା ।

ଫିକ୍‌ନା- ବିଂ. ଫୋପଡ଼ାହେବା ଯୋଗ୍ୟ ।

ଫିକ୍‌ବା- 'ଫିକିବା' ଦେଖ ।

ଫିକା- ବିଂ. ୧. ନିକ୍ଷିପ୍ତ, ଫିଂଗା ହୋଇଥିବା । ୨. ଅନୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଫିକାଉଡ଼ା- ବି. ଫିଂଗା ଫୋପଡ଼ା ।

ଫିକାଜାଲ୍- ବି. ଯେଉଁ ଜାଲରେ ଡୋର ଲଗାଇ ଦୂର ପାଣି ଭିତରକୁ ଫିଂଗି ମାଛ ଧରାଯାଏ ।

ଫିକି- ବି. ତାସ ଖେଳ ।

ଫିକିବା- କ୍ରି. ଫିଂଗିବା, ଫୋପାଡ଼ିବା ।

ଫିଟ୍‌କେର ହେବା- କ୍ରି. ୧. ଅଲଗା ହେବା । ୨. ବଂଧା ପଶୁ ଫିଟିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଦୃ : ନୁଆଁ ବଳଦ୍ ଫିଟ୍‌କେଉ ହେଉଛେ ।

ଫିଲୁକବା- କ୍ରି. ହଠାତ୍ ସ୍ଥାନଭ୍ରଂଶ ହୋଇ ଛିଟିକି ପଡ଼ିବା ।

ଫିର୍‌ଫିରି- ବି. ୧. କଂକି, ପାର୍‌ପନିଆ । ୨. କକୋପାନା । ୩. ଘୂର୍ଣ୍ଣନଶୀଳ ଖେଳନା ଚକ୍ରି ।

ଫିସ୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. ଖସି ପଡ଼ିବା ।

ଫୁଇ- ବି. ୧. ବନିଶୀ କଂଟାକୁ ପାଣିରେ ଉକୁଟାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସୋଲ ବା ମୟୂର ପରର କାଠି, ତେରେଂଡା । ୨. ଛୋଟ ଛୋଟ ଆଖୁ ଖଂଡ । ୩. ସଂଚିତ ଧନ ।

ଫୁଇରା- ବିଂ. ଅପରିଷ୍କାର, ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଫୁଇରି) ।

ଫୁକଟ୍- 'ଫୋକଟ୍' ଦେଖ ।

ଫୁକ୍‌ବା- 'ଫୁକିବା' ଦେଖ ।

ଫୁକ୍‌ଲା- ବି. ଫୁକା ଲିଆ । କ୍ରି. ଫୁଂକିଲା ।

ଫୁକା- ବି. ୧. ଫୁଂକିବା କାର୍ଯ୍ୟ । ୨. ଫୋଟକା । ୩. ଇଂ. ବେଲୁନ୍ ।

ଫୁକାଝଡ଼ା- ବି. ମଂତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ଫୁଂକିବା ଓ ଝାଡ଼ିବା ।

ଫୁକାର୍- ବି. ହାତ ଆଂଗୁଠିରେ ହେବା ଏକ ପ୍ରକାର ଘା ।

ଫୁକିଆ- ବି. ତାରା ।

ଫୁକିବା- କ୍ରି. ଫୁଂକିବା, ମୁଖବାୟୁ ଚାଳନ କରିବା ।

ଫୁଗ୍‌ଲି କର୍‌ବା- କ୍ରି. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପାଂଠି ସଂଚୟ କରି ବଢ଼ାଇବା ।

ଫୁଂଗଲ୍- ବି. ଛୋଟ ଗାତ, କଣା, ସୁଡ଼ଂଗ, ଫାଂକ ।

ଫୁଂଗା- ବି. ବସ୍ତ୍ରହୀନ, ଅନାବୃତ ।

ଫୁଟ୍- ବି. ମାଂସ ଖଂଡ । ଦୃ : ଜହ ନାଇଁ, ଦୁଇ ଫୁଟ୍ ମାଉଁସ୍ ଖାଏଲିଁ ।

ଫୁଟ୍‌କା- ବିଂ. ଫୁଲି ଯାଇଥିବା, ବିଂଡି ହୋଇ ଯାଇଥିବା । ବି. ଫୋଟକା ।

ଫୁଟ୍‌କେଲ୍- 'ପିଂଗ୍‌ନେଲି' ଦେଖ ।

ଫୁଟ୍‌ନା- ବି. ଫୁଟଣ ମସଲା ।

ଫୁଟା- ବିଂ. ଭଂଗା, ଦଦରା ।

ଫୁଟାବା- କ୍ରି. ଜନ୍ମ କରିବା ।

ଫୁଟାମଡ଼ା- ବି. ଘିଆ ବା ତେଲରେ ଛଣା ହେଉ ନ ଥିବା କଂଚା ମଂଡା ପିଠା ବିଶେଷ ।

ଫୁଟି- ବି. କାକୁଡ଼ି ଜାତୀୟ ଲତା ଫଳ ବିଶେଷ ।

ଫୁଟିଆରା- ବି. ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ।

ଫୁଟିଜିବା- କ୍ରି. ଭଂଗୁର ପଦାର୍ଥ ଭାଂଗିଯିବା ।

ଫୁଟିବା- କ୍ରି. ଫଳ ଧରିବା ।

ଫୁଟେ- ବିଂ. ୧. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଢୋକେ ପରିମାଣ । ୨. ଏକ ଖଂଡ ମାଂସ (ଖାଦ୍ୟ) ।

ଫୁଡ଼- ବି. ଫୋଡ଼, ଛିଦ୍ର, ରଂଧ୍ର ।

ଫୁଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଫୋଡ଼ିବା ।

ଫୁଁଡୁରିଗାଲି- ବିଂ. ଫୁଲେଇ, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଗାଲ ଫୁଲିଥାଏ ।

ଫୁଡ଼ା- ବି. ବେଧନ ।

ଫୁଡୁ- ବିଂ. ବେଧନକାରୀ, ଏଠା କଥା ସେଠାରେ କହିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଫୁଁଡେଲ୍ ଗଛ୍- ବି. ଅରଖ ଗଛ ।

ଫୁତ୍/ଦ୍‌କା- ବି. ବେଂଗ, ସାପ । ବିଂ. ଡେଉଁଥିବା ।

ଫୁନ୍- ବି. ଇଂ. ଟେଲିଫୋନ୍, ଦୂରଭାଷ ଯଂତ୍ର ।

ଫୁନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଧାନ ଚାଉଳ ଆଦିରୁ ପୋଲ, କୁଂଡା ଆଦି ପାଛୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇଦେବା ।

ଫୁନି- ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।

ଫୁନୁ- ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।

ଫୁଂଦଲ୍- ବି. ମୂଢ଼ ସୂତ୍ର ।

ଫୁଂଦ୍‌ଲି- ବି. ଗଂଠିର ଛିଦ୍ର ।

ଫୁଂଦି- ବି. ସୂତାର ଛୋଟ ଫାଶ ।

ଫୁଫ୍‌ଲା- ବିଂ. ପାକୁଆ, ଦଂତବିହୀନ ପାଟିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଫୁଫ୍‌ଲି) । ଦୃ : ଫୁଫ୍‌ଲା ଟୁଁଡ଼େ କାଣା ଚନା ଖାଇହେବା ?

ଫୁଫା- ବି. ପିଉସା ।

ଫୁଫୁ- ବି. ପିଉସୀ ।

ଫୁରଫୁରା- ବିଂ. ନିର୍ମଳ, ସଫା ।

ଫୁରଫୁରି ହିବା- କ୍ରି. ନିର୍ମଳ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ସଫା ହେବା ।

ଫୁରଲା- ବି. ୧. ଛଚିଂଦା, ଖାଦ୍ୟ ଲତା ଫଳ ବିଶେଷ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ।

ଫୁରଲି- ବି. ଫୁଲ ।

ଫୁରଲି ହେବା- କ୍ରି. ଚେହେରା ଦେଖାଇବା ।

ଫୁରସତ୍- ବି. ଅବସର, କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବୃତ୍ତି ।

ଫୁରୁ- ବି. ଛୋଟ ପୋକେ ।
ଫୁରି- ବି. ଛୋଟ କାଠଖଂଡ ।
ଫୁଲ୍‌ଉସାସ୍- ବିଂ. ଅତି ହାଲୁକା, ଫୁଲ ପରି ଉଶ୍ୱାସ ।
ଫୁଲ୍‌କା- ବିଂ. ଫୁଲିଥିବା, ସ୍ଫୀତ ।
ଫୁଲ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଅଂଗାରରେ ସେକି (ରୁଟି) ଫୁଲାଇବା ।
ଫୁଲ୍‌କି- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ପିଠା । ୨. ସ୍ଫୁଲିଂଗ ।
ଫୁଲ୍‌ଚୁହିଁ- ବି. ପୁଷ୍ପମଧୁ ଚୋଷଣକାରୀ ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।
ଫୁଲ୍‌ଟାଟି- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆ ନିର୍ମିତ ଏକ ଧରଣର ଟାଟି ।
ଫୁଲ୍‌ଟାନିର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମୋଟା ଘାସ ।
ଫୁଲ୍‌ଫୁଲ୍‌କା- 'ଫୁଲ୍‌ଫୁଲ୍‌ନା' ଦେଖ ।
ଫୁଲ୍‌ଫୁଲ୍‌ନା- ବିଂ. ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସ୍ଫୀତ ବା ଫୁଲିଥିବା ।
ଫୁଲ୍‌ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଫୁଲ ବିନିମୟ ଦ୍ୱାରା ବାଳିକାମାନେ ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବା ।
ଫୁଲ୍‌ବାକୁନ୍- ବି. ଫୁଲଝାଡୁ ।
ଫୁଲା- ବିଂ. ଗର୍ବୀ ।
ଫୁଲାଲିଆ- ବି. ଭଜା ଧାନର ଖଇ ।
ଫୁଲି- ବି. ୧. ନାକରେ ଅଳଂକାର ବିଶେଷ । ୨. କାଂଅକୁରା । ୩. ଦେଶୀ ମଦ ।
ଫୁଲେଇଗାଲି- ବିଂ. ଅଭିମାନିନୀ, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଭିମାନ କରି ଗାଲକୁ ବାୟୁ ପୂରିତ କରି ଫୁଲାଇ ରଖିଥାଏ ।
ଫୁଲେର୍- ବି. ୧. ସୁଗଂଧିତ ଅତର । ୨. ଛଣ, କାଉଁରିଆ ଆଦିରୁ ଉତ୍ତମ ପଟ ପାଇବା ପାଇଁ ଫୁଲ ଧରିଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ କଟା ହୁଏ । ଏହାକୁ 'ଫୁଲେର୍ କଟା' କହଂତି ।
ଫୁସ୍‌କା- ବି. ଧ୍ୱନିବିହୀନ ଅପାନବାୟୁ ତ୍ୟାଗ ।
ଫୁସ୍‌କାବା- କ୍ରି. ବିନା ଧ୍ୱନିରେ ଅପାନବାୟୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ।
ଫୁସ୍‌କି- ବି. ଛୋଟ ବଥ, ଛୋଟ ବ୍ରଣ, ବାଳ ମୂଳ ଘା ।
ଫୁସ୍‌କେଲ୍- ବି. ପଦ୍ମ ଫଳ, ପୁଷ୍କର ।
ଫୁସ୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. ଢୁଗୁଲା ହୋଇଯିବା, ବୃଥା ବା ପଂଡ ହୋଇଯିବା ।
ଫୁସି- ବି. ଲିଂଗାଗ୍ରରେ ଜମିବା ଧଳା ମଇଳା ।
ଫୁସିଟାଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୃତ୍ୟୁ ଲଭିବା ।
ଫେକାରି- ବି. କୋକିଶିଆଳ, ଭେରଂଡା ।
ଫେଂଢୁରା- ବି. ତଳ ଚତୁଷ୍କୋଣ ମୁହଁ ଗୋଲାକାର ବାଉଁଶ ଆଧାର ବିଶେଷ ।
ଫେନ୍- ଅଂ. ପୁନର୍ବାର, ପୁଣି ।
ଫେନି- ବି. ଫେଣି ଖଜା ।
ଫେଂଦିବା- କ୍ରି. ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଘାଂଟି ଘାଂଟି ଫେଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।
ଫେଁଫଲ୍- ବି. ଫେଣ ।
ଫେଁଫ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଫେଣ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିବା ।
ଫେଁଫ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଫେଣଯୁକ୍ତ, ଫେନିଳ ।
ଫେର୍- ଅଂ. ପୁଣି, ପୁନର୍ବାର, ଆହୁରି, ପୁନଶ୍ଚ ।
ଫେର୍‌କା- ବିଂ. ଓସାରିଆ ।
ଫେର୍‌କାବା- କ୍ରି. ଅଂଗାଦି ପ୍ରସାରିତ କରିବା ।
ଫେର୍‌କେଟାବା- 'ଫେର୍‌କାବା' ଦେଖ ।
ଫେର୍‌ଘାଇ- ବି. ବିଲର ଜଳାଧାରରୁ ପାଣି ବାହାରିଯିବା ପାଇଁ ଛୋଟ ନାଳ ।

ଫେର୍‌ଘାଏ- ଅଂ. ପୁଣି ଥରେ ।
ଫେସ୍- ବିଂ. ପ୍ରସବର ସାତ ଦିନ ପରେ ଗାଈଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ (ଗୋରସ୍, ଖିର୍‌ସା ଆଦି) ।
ଫେସ୍‌କାବା- କ୍ରି. ମୁହଁରେ ଅସଂତୋଷ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ।
ଫେସାର୍‌ବା- କ୍ରି. ପ୍ରସାରିତ କରିବା, ହେବା ।
ଫୋଏରା- ବିଂ. ଅପରିଷ୍କାର, ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଫୋଏରି) ।
ଫୋକଟ୍- ବିଂ. ମାଗଣା, ମାହାଲିଆ, ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ ପ୍ରାପ୍ତ ।
ଫୋକଟ୍ଟୁ- ବି. ମାଗଣା ଚଳିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଫୋକ୍‌ନା- ବିଂ. ଅକର୍ମଣ୍ୟ ।
ଫୋକା- ବିଂ. ସ୍ଫୀତ । ବି. ଫୋଟକା ।
ଫୋଟେ- ବି. ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ (ପାଣି) ।
ଫୋଲ୍କା- ବି. ଘା ।
ଫୋଲ୍କାଡୋଲ୍କା- ବି. ଘା, ବଥ ଇତ୍ୟାଦି ।
ଫୋଡ୍ା- ବି. ଘା ।
ଫୋପ୍‌ଲା- 'ଫୁପ୍‌ଲା' ଦେଖ ।
ଫୋଲି ଦେବା- କ୍ରି. ସାର ଅଂଶ ଖାଇ ପକାଇବା ।
ଫୋସ୍‌କି- 'ଫୁସ୍‌କି' ଦେଖ ।
ଫୋସ୍‌ଚୋ- ବିଂ. ମାହାଲିଆ ।

ବ

ବଁ- ବି. କ୍ରୋଧ, ବିରକ୍ତି ।
ବଅଁକା- ବି. ବଣ ବିରାଡ଼ି ।
ବଅଁର୍- ବି. ବରକୋଳି ।
ବଇଁ- ବି. ଦୀପ, ପ୍ରଦୀପ ।
ବଇଁରି- ବି. ତୋଡ଼ି ମାଛ ।
ବଇଠା- ବି. ଡିବିରି ।
ବଇଠାରୁ- ବି. ବଣିଆମାନଙ୍କ ବଂଶୋପାଧି ବିଶେଷ ।
ବଇଦ୍- ବି. ବୈଦ୍ୟ, ଆୟୁର୍ବେଦୀୟ ଚିକିତ୍ସକ ।
ବଇଦି- ବିଂ. ବୈଦ୍ୟଗିରି, ଆୟୁର୍ବେଦ ଚିକିତ୍ସା ସଂକ୍ରାଂତ ।
ବଇନା- ବି. ଅଗ୍ରିମ ଦେୟ ଅର୍ଥ ।
ବଇରଖ୍- ବି. ତାସ ଖେଳର କଳାପାନ ରଂଗ ।
ବଇଲ୍- ବି. ଦେବୀ ପୂଜା ଉତ୍ସବରେ ଜୀବ ବଳି, ପ୍ରାଣିହତ୍ୟା ।
ବଇଲା- କ୍ରି. କହିଲା ।
ବଇସିକଲ୍- ବି. ଇଂ. ବାଇସାଇକଲ୍ ।
ବଇସିରା- ବି. ଅଭ୍ୟାସ, ଖୋଇ, ପଏଗୁନ୍ ।
ବଉ- ବି. ଭାଉଜ ।
ବଉଁଛାବା- କ୍ରି. ବାଆଁରେଇ ଦେବା, ବାହାନା ଦେଖାଇ ଭୁଲାଇଦେବା ।
ବଉଲ୍‌ଖିଆଁ- ବି. ଫାଲ୍‌ଗୁନ ପୂର୍ଣମୀ ତିଥିରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପାରଂପରିକ ନୂଆ ଆଂବଖିଆ ଉତ୍ସବ ।
ବଉଁସା- ବି. ଘରର ଶେଣିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ଥ ବାଗରେ ଲଂବିତ ବାଉଁଶ ବା କାଠ, ରୁଅ ।
ବଏ- ବି. ବ୍ୟୟ, ଖର୍ଚ୍ଚ ।
ବଏକା- ବି. ଭୟ, ଆତଂକ । ଦୃ : ସେ ଝାରେ ବାଘର ବଏକା ଲାଗିଛେ ।
ବଏଠା- 'ବଇଠା' ଦେଖ ।
ବଏତର୍- ବି. ଅଧିକ କାଳ ବ୍ୟବହାର । ଦୃ : ବନେ ଜିନିସ୍ ଜହ ଦିନ୍ ବଏତର୍ ଜାଏସି ।
ବଏଦ୍- ବି. ବୈଦ୍ୟ ।

ବଏଦି- 'ବଇଦି' ଦେଖ ।

ବଏନ୍- ବି. ରକ୍ତ ।

ବଏନ୍‌ଜରା- ବି. ବହିରାଗତ ବେପାରୀ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।

ବଏନା- ବି. ଅଗ୍ରିମ ଦେୟ ଅର୍ଥ ।

ବଏବାଁଧିବା- କ୍ରି. ବାହୁ ବନ୍ଧନ କରିବା, ଋଣ ରୂପେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଥ ବିନିମୟରେ ଶ୍ରମ ହାସଲ କରିବା ।

ବଏଁରା/ରି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

ବଏରାଗି- ବିଂ. ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ, ବୈରାଗୀ ।

ବଏଲ୍- ବି. ଆଶ୍ୱିନ ପୂର୍ଣମୀ ତିଥିରେ ମାଉଲି ବା ଦେବୀଂକ ଆସ୍ଥାନରେ ପଡୁଥିବା ବଳି ଓ ହେଉଥିବା ଉତ୍ସବ ।

ବଏଲତା- ବି. ଦୀପ ସଳିତା ।

ବଏଲ୍ ଭରାବା- କ୍ରି. ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ଦେବତା ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇବା, କାଳିସୀ ଲଗାଇବା ।

ବଏଲା- କ୍ରି. କହିଲା ।

ବଏଲେ- ଅଂ. ଯଦି । ଦୃ : ସେ ଆଏବା ବଏଲେ ମୁଇଁ ଜିମି ।

ବଏଲୋ- ବି. ଅଧିକାର । ଦୃ : ତାର ଧନେ ମୋର୍ ବଏଲୋ ଅଛେ ।

ବଏସ୍- ବି. ବଶ, ଅଧୀନତା ।

ବଏସର- 'ବଇସିରା' ଦେଖ ।

ବଂଗ୍‌ଲା- ବି. ତରଭୁଜ ଜାତୀୟ ଫଳ ବିଶେଷ । ବିଂ. ବଂଗ ପ୍ରଦେଶାଗତ । ଦୃ : ବଂଗ୍‌ଲା ପାନ୍ ।

ବଂସଲା- ବି. ବଢ଼େଇ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ବାରିସି ଭଳି ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ବଁକ୍- ବି. ବଗ ପକ୍ଷୀ ।

ବଁକା- ବି. ୧. ନିଜର ଜମି ଚଷିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଧାନ ଦେଇ ତା ଠାରୁ ବଳଦ ଧାର ସୂତ୍ରରେ ମାଗି ଆଣିବା ରୀତି । ୨. ଜାତି ବିଶେଷ । ବିଂ. ବଂକା, ତେଢ଼ା ।

ବଁକି- ବି. ପଂଗପାଳ ଜାତୀୟ କୀଟ ବିଶେଷ ।

ବଁକିଗୁଂଡ୍- ବି. କୀଟନାଶକ ଔଷଧୀୟ ଚୂର୍ଣ ।

ବଁଧ୍- ବି. ବଂଧ, ପୋଖରୀ, ପୁଷ୍କରିଣୀ ।

ବକତ୍- ବି. ସମୟ, ବେଳ ।

ବକତ୍ ପଡ଼ିଜିବା- କ୍ରି. ଦୋଷ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ନିରବ ରହିବା ।

ବକତ୍ ବାଁଧି ହେଇଜିବା- 'ବକତ୍ ପଡ଼ିଜିବା' ଦେଖ ।

ବକତ୍‌ବେଲ୍- ବି. ଉପଯୁକ୍ତ ବେଳ, ଉଚିତ ସମୟ ।

ବକ୍‌ତାବା- କ୍ରି. ଦୋଷୀ ମୁହଁରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରାଇବା ।

ବକ୍‌ତିବା- କ୍ରି. ମାନିଯିବା, ସ୍ୱୀକାର କରିବା, ରହସ୍ୟ ଫିଟାଇ କହିବା ।

ବକ୍‌ବକ୍- ବି. ଔଦ୍ଧତ୍ୟପୂର୍ଣ ବହୁଭାଷଣ ।
ଦୃ : ଭାତର୍ ବକ୍‌ବକ୍
କି ବଏସର୍ ବକ୍‌ବକ୍ ?

ବକରନା- ବିଂ. ବହୁ ପ୍ରସବିନୀ (ଗାଈ) ।

ବକରନା ଗୁରସ୍- ବି. ସଦ୍ୟଃପ୍ରସୂତା ଗାଈର କ୍ଷୀର ।

ବକ୍‌ରିଜିବା- କ୍ରି. ବଂକା ହୋଇଯିବା ।

ବକ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଉପ୍ରାତିଆ ଢଂଗରେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ପାଟି କରି ବୁଲିବା ।

ବକ୍‌ଲା/ଲି- ବି. ଚିରା ଅସମାନ କାଠ ଫାଳ, କାଠ ଛାଲି ।

ବକ୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. (ଫଳ ଆଦି) ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନ ପାରିବା ।

ବକ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ପହଁରିବା, ସଂତରଣ କରିବା ।

ବକାଦେବା- କ୍ରି. ବର୍ଷକ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଧାନ ବିନିମୟରେ ଅନ୍ୟକୁ ଆପଣାର ବଳଦ ହଳ ବୁଲାଇବା ନିମଂତେ ଧାର ଦେବା, ବଳଦ ଭଡ଼ା ଦେବା ।

ବକିଚା- ବି. ବଗିଚା ।

ବକୁ- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ ଅବାଂତର କଥା କହିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ବକୁଲ୍‌- ବି. ବଗ ପକ୍ଷୀ ।

ବକୁଲ୍ ଫୁଟାବା- କ୍ରି. ଶୁଖିଲା ନୂଆ ଲୁଗା ଚର୍ମରେ ବାରଂବାର ସଜୋରେ ଘଷି ଦାଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

ବଖତ୍‌- ବି. ସମୟ, ସୁଯୋଗ ।

ବଖ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଦୁର୍ଗଂଧ ଜାତ ହେବା ।

ବଖ୍‌ରି- ବି. ପରିବାର ସମୂହ, ଖଂଜା ଘର ।

ବଖ୍‌ରିଆ- ବି. ଘୋଡ଼ାଂକ ପାଇଁ ଘାସ କାଟିବା ସକାଶେ ନିଯୁକ୍ତ ଚାକର ।

ବଖ୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. ଗଛର ଫୁଲ ଓ ଫଳ ପରିପକ୍ୱ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଶୁଖି ଝଡ଼ିଯିବା ।

ବଖ୍‌ନି- ବି. କୌଣସି ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶକ ପରଂପରା ଅନୁମୋଦିତ ଲୋକବଚନ ।

ବଖାନ୍‌ବା- କ୍ରି. ବିସ୍ତାରିତ ଭାବେ କହିବା ।

ବଗ୍‌ଡ଼ାଲୁ- ବିଂ. ଅପାରଗ ।

ବଗ୍‌ନିଆ- ବି. ଚା ବଗିଚା (ବଗାନ୍)ରେ କାମ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ବଗ୍‌ବଗ୍‌- ବି. ମାଂସପେଶିରେ ସ୍ପନ୍ଦନ ।

ବଗ୍‌ବଗାନୁ- କ୍ରି. ବିଂ. ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇ, ଆଶାତିରିକ୍ତ ସଂଖ୍ୟାରେ । ଦୃ : ଫୁଲ୍ ଫୁଟିଛେ ବଗ୍‌ବଗାନୁ, ମହକି ଜାଉଛେ ଧୁଙ୍କା ।

ବଗ୍‌ବଗାବା- କ୍ରି. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିବା, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା ।

ବଗ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ସ୍ତୁପୀକୃତ ବସ୍ତୁକୁ ଖେଳାଇ ଇତସ୍ତତଃ କରିଦେବା ।

ବଗ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ସଂପ୍ରସାରିତ ହେବା ।

ବଗଲ୍‌- ବି. କାଖ । ବିଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ ।

ବଗଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଇତସ୍ତତଃ ବିସ୍ତାରିତ ହେବା ।

ବଗା- ବିଂ. ନିର୍ବୋଧ, ମୂର୍ଖ ।

ବଗାନ୍‌- ବି. ବଗିଚା ।

ବଗାର୍‌- ବି. ଅଂଡିରା ମଇଁଷି ଛୁଆ; ସାନ ପୋଢ଼ ।

ବଗାରି- ବି. ଅପ୍ରସୂତା ମଇଁଷି ।

ବଘ୍‌ବା- କ୍ରି. ଯାନ ଆଦି ଆରୋହଣ କରିବା, ଚଢ଼ି ବସିବା ।

ବଘ୍‌ରାବା- 'ବଗ୍‌ରାବା' ଦେଖ ।

ବଂକି- ବି. ଧାନ ଗଛର ରୋଗ ବିଶେଷ ।

ବଂକୁ- ବିଂ. ବକ୍ର, କୁଟିଳ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ବଂଗ୍‌ଟା- ବିଂ. ଯାହାର ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ଅଚଳ ।

ବଂଗି- ବି. ୧. ଧାନ ଗଛର ରୋଗ ବିଶେଷ । ୨. କଟା ଗଛର ଉପଯୋଗୀ ଅଂଶ ନେଇଯିବା ପରେ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଛୋଟ ଖଂଡମାନ ।

ବଂଗିଫୁଲ୍‌- ବି. ଆଖୁ ଗଛର ଫୁଲ ।

ବଛର୍‌- ବି. ବର୍ଷ, ସଂବତ୍ସର ।

ବଛରା- ବି. ଶିଶୁମାନଂକୁ ହେବା ଏକ ପ୍ରକାର ଝାଡ଼ା ରୋଗ ।

ବଛା- ବି. ୧. ବସ୍ତରି, ବାଛୁରି, ଗୋବତ୍ସ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଛଡ଼ା) । ୨. ବାଛିବା କର୍ମ । ବିଂ. ନିର୍ବାଚିତ ।

ବଛାଗୁଛା- ବି. ପିଲାପିଲି, ସଂତାନ ସଂତତି ।

ବଛାବୁଛି- ବି. ଅନେକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ବା ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନ କରିବା କର୍ମ ।

ବଛିଆଁ- ବିଂ. ଅନେକ ମଧ୍ୟରୁ ଭଲ ଜିନିସ ସବୁ ବଛା ହେଲାପରେ ବଳି ପଡ଼ିଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ।

ବଜ୍‌ନିଆଁ- ବି. ବାଦକ, ବାଜାବାଲା ।

ବଜଂତ୍ରି- ବି. ବାଦକ, ବାଜାବାଲା ।

ବଜର୍- ବିଂ. ଟାଣ, ଶକ୍ତ, ବଜ୍ରତୁଲ୍ୟ ।

ବଜରବଜର୍- ବି. ବାକ୍‌ବିତଂଡା, ଅନର୍ଗଳ କଥନ ।

ବଜ୍‌ରି- ବି. ପରିସ୍ରା ।

ବଜ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଟାଣ ହେବା ।

ବଜା- ବି. ବାଦ୍ୟ, ବାଦନଯଂତ୍ର ।

ବଜେ- ବି. ସମୟ ସୂଚକ । ଦୃ : ଆଠ୍ ବଜେ, ଦଶ୍ ବଜେ । (ଘଂଟାରେ ୧, ୨, ୩ ... ବାଜିବାର ସୂଚକ ।)

ବଝା- ବିଂ. ପାଗଳା, ବିକୃତ ମସ୍ତିଷ୍କ ।

ବଂଜିରି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

ବଟ୍‌କି- ବି. ଧାତୁ ପାତ୍ର ବିଶେଷ, କଂସା ।

ବଁଟ୍‌ନିଆ- ବିଂ. ବଂଟନକାରୀ ।

ବଟ୍‌ବଟ୍- ବିଂ. ଲଟପଟ ।

ବଟ୍‌ବା- ବି. ରଂଧନ ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ବଟ୍‌ଲୋହି- 'ବଟ୍‌ଲି' ଦେଖ ।

ବଟା- ବି. ୧. ବାଟିବା କାର୍ଯ୍ୟ । ୨. ଅର୍ଥ ଭାଗ । ୩. ଗୁଣିତକ । ଦୃ : ୨ ବଟା ୪ ।

ବଟାଇବା- କ୍ରି. ୧. ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ବାଟିବା କ୍ରିୟା ସଂପାଦନ କରାଇବା । ୨. ସାଂଗରେ କିଛି ଦୂର ଯାଇ ଗଂତବ୍ୟ ବାଟରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିବା । ୩. ପଠାଇବା ।

ବଟାବଟି- ବି. ବିଦାୟ ଦେବା, ବଟାବଟି କାର୍ଯ୍ୟ ।

ବଟି- ବି. ସୁଧ, ଶୁଳ୍କ ।

ବଟିବା- କ୍ରି. ସୂତା ଖିଅ ମିଶାଇ ଡୋର ବଳିବା ।

ବଟୋଇବା- କ୍ରି. ପଠାଇବା, ଯିବା ସ୍ଥାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ବିଦାୟ ଦେବା ।

ବଡ୍‌କା- ବିଂ. ବଡ଼, ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ବୃହତ୍ ।

ବଡ୍‌କା ପୋ- ବି. ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର, ବଡ଼ ପୁଅ ।

ବଡ୍‌କା ରଜା- ବି. ସମ୍ରାଟ୍, ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ।

ବଡ୍‌କା ହେବା- କ୍ରି. ପ୍ରଥମ ବାର ରଜୋବତୀ ହେବା (ବାଳିକା) ।

ବଁଡ୍‌କା- 'ବଁଡ୍‌କୁ' ଦେଖ ।

ବଁଡ୍‌କି- ବି. ନାଭି ।

ବଁଡ୍‌କୁ- ବିଂ. ଯାହାର ନାଭି ଫୁଲିଥାଏ ।

ବଡ୍‌ଖା- 'ବଡ୍‌କା' ଦେଖ ।

ବଡ୍‌ଖାନା- ବି. ବଡ଼ଦିନ ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟମାସ୍ ଛୁଟି ।

ବଡ୍‌ଘାଇ- ବି. ବଡ଼ ନାଳ ।

ବଡ୍‌ଘାଏଁ- କ୍ରି. ବିଂ. ବିଶେଷ ଜୋରରେ । ଦୃ : କ୍ରିକେଟ୍ ବଲ୍ ବଡ୍‌ଘାଏଁ ବାଜଲା ଜେ ନଲି ଗୋଡ୍ ଫାଟିଜାଇଛେ ।

ବଡ୍‌ତାର୍- ବିଂ. ଅତି, ଅତ୍ୟଂତ ।

ବଡ୍‌ରୋଗ୍- ବି. କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ।

ବଡ୍‌ଲି- ବି. ଏକାଧିକ ପତ୍ନୀ ଥିବା ସ୍ଥଳେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ପତ୍ନୀ ।

ବଡ୍‌ସଲା- ବି. ପତ୍ନୀର ବଡ଼ ଭାଇ ।

ବଡ୍‌ଡା- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ, ବହୁତ ।

ବଡ୍‌ଡାତାର/ଲ୍- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ, ବହୁତ, ବେଶି ।

ବଁଡ୍‌ଡା- ବିଂ. ଥୁଂଟା, ଲାଂଗୁଳ ବିହୀନ ।

ବଡ୍‌ଡି- ବି. ବାପାଂକ ବଡ଼ଭାଇଂକ ପତ୍ନୀ ।

ବଡ୍‌ଡିଅଲ୍- ବି. ଆତ ଫଳ ।

ବଡ଼ି ମାଁ- ବି. ବଡ଼ ମାଆ ।

ବଡ୍ଡୁ- ବି. ୧. ବ୍ରତୋପନୟନ କର୍ମ ।
୨. ଭାଇର ପୁଅ । ୩. ବାପାଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇ ।

ବଡ୍ଡୁ ପୋ- ବି. ସାନ ଭାଇର ପୁଅ ।

ବଡ଼େ- ବି. ମାତାଙ୍କ ବଡ଼ ଭଉଣୀ, ପିତାଙ୍କ ଭାଉଜ ।

ବଡ଼େଦିବାଲ୍- ବି. ଚାଳଘରର ହାତୀଅଂଦ ।

ବଡ଼େପୁରୁ- ପାହାଂତିଆ ପ୍ରହରରୁ, ଆଦ୍ୟ ସକାଳ ସମୟରୁ । ଦୃ : ବଡ଼େପୁରୁ ଉଠି କରି ବହି ପଢ଼ିଲେ ମନେ ରହେସି ।

ବଢ଼ନି- ବି. ଫୁଲ ଛାଂଚୁଣୀ, ସମ୍ମାର୍ଜନୀ ।

ବଢ଼ନେଇବା- କ୍ରି. ଝାଡୁ ଦେବା, ଓଳାଇବା, ଖରଳିବା ।

ବଢ଼ଲ- 'ବଢ଼େଲ୍' ଦେଖ ।

ବଢ଼ିଆ- ବି. ବଢ଼େଇ, କାଠ କାରିଗର, ଜନଜାତି ବିଶେଷ ।

ବଢ଼େ- ବିଂ. ଖୁବ୍, ଭାରି, ବହୁତ, ଅତ୍ୟଧିକ । ଦୃ : ପିଲାଟା ବଢ଼େ ଜାନ୍‌ବାର୍ ।

ବଢ଼େନ୍- ବି. ପ୍ରଜାମାନେ ନିଜ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବଢ଼ାଇଥିବା ଜଂଗଲ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜଂଗଲ ।

ବଢ଼େଲ୍- ବି. ଆତ ଫଳ, ଲେଉଆ ।

ବଂଡା- ବିଂ. ପୁଚ୍ଛାଗ୍ରବିହୀନ, ଯେଉଁ ବଳଦ ବା କୁକୁରର ଲାଂଜ କଟାହୋଇଥାଏ ।

ବଂଡି- ବି. ଫତେଇ, ହାତକଟା ଛୋଟ କମିଜ୍ ବିଶେଷ ।

ବଂଢାବା- କ୍ରି. ଛାଂଚୁଣୀ ଦ୍ୱାରା ଓଳାଇବା, ଖରଳିବା ।

ବତ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଧାଇଁବା, ଦଉଡ଼ିବା, କୁଦି କୁଦି ପଳାଇବା ।

ବତର୍- ବିଂ. ଉପଯୁକ୍ତ, ଯୋଗ୍ୟ, ଅନୁକୂଳ ।

ବତର୍‌କିରି- ବି. ଝିଡ଼ିପୋକ । 'ବତ୍‌ରିକିରା' ଦେଖ ।

ବତର୍ ହେବା- କ୍ରି. ୧. ଠିକ୍ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିବା, ଅନୁକୂଳ ହେବା । ୨. ସୁଯୋଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।

ବତ୍‌ରା- ବିଂ. ଜଳସିକ୍ତ ।

ବତ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ବତୁରାଇବା ।

ବତ୍‌ରି- ବିଂ. କୃଷି ନିମଂତେ ଉପଯୋଗୀ ଓ ଅନୁକୂଳ ପାଗ ଦେଖି ବୁଣାଯିବା (ଶସ୍ୟ ବୀଜ ଆଦି) ।

ବତ୍‌ରିକିରା- ବି. ଝିଡ଼ିପୋକ (ଏଗୁଡ଼ିକ ଡେଣାଯୁକ୍ତ ଉଇ ଓ ପିଂପୁଡ଼ି ଠାରୁ ଭିନ୍ନ) ।

ବତା- ବି. ଫାଳ ବାଉଁଶ ।

ବତାକମ୍‌ଛା- ବି. ନଡ଼ା ଛପର କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବାଉଁଶ ଫାଳ ଦ୍ୱାରା ଛାତର ଛାଂଚ ପ୍ରସ୍ତୁତୀକରଣ ।

ବତାନ୍- ବି. ପରାମର୍ଶ, ଶିକ୍ଷା, ବତାଇବା । ଦୃ : ଡାକ୍ତରର ବତାନ୍ ମାନିକରି ଉସୋ ଖାଏଲେ ଦିହ ନୁକୋ ହେସି ।

ବତିସା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବଡ଼ ଜାତିଆ କଦଳୀ ।

ବଥାଲୁ- ବିଂ. ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି ବାତ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବଥେନ୍) ।

ବଥୁଆ- ୧. ବିଂ. ଯାହା ଦେହରେ ଅନେକ ବଥ ବାହାରିଥାଏ । ୨. ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଗ ।

ବଦ୍- ଉପସର୍ଗ, ଅତି । ଦୃ : ବଦ୍‌ଉଦା = ଅତି ଓଦା, ବଦ୍‌କଁଟା = ଅତି କଂଟା ।

ବଦ୍‌ଡ୍ରୋକଁଟା- ଅତି କଂଟା ।

ବଦ୍ କରିବା- କ୍ରି. ସ୍ପର୍ଶକୁ ଆର୍ଦ୍ର ଓ କୋମଳ ଅନୁଭବ ହେବା ।

ବଦ୍କିବା- କ୍ରି. ପଳାଇବା, ଭାଗିବା ।

ବଦ୍ନି- ବିଂ. ଉପଯାଚିତ (ସାମଗ୍ରୀ), ହଂତବ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ।

ବଦ୍ରା- ବି. ବାଦ ବିବାଦକାରୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଦ୍ରି) ।

ବଦ୍ଲା- ବି. ୧. ପରିବର୍ତ୍ତନ, ବଦଳିବା । ୨. ପ୍ରତିଶୋଧ ।

ବଦ୍ଲାଛଦ୍ଲା- ବି. ଅଦଳ ବଦଳ । ଦୃ : ଖୁଜିକରି ଦେଖ, ତୁମର ଦୁହିଙ୍କର୍ ଘଡ଼ି ବଦ୍ଲାଛଦ୍ଲା ହେଇଥିବା । ଇନୁ କେହି ନାଇଁ ଚୁରେଇ ଥିବେ ।

ବଦା- ବି. ୧. ଗ୍ରାମଦେବତାଂକୁ ଯାଚନା (ବିଶେଷତଃ ବୋଦା ପ୍ରଭୃତି) । ୨. ମୁଷ୍କଛେଦନ ।

ବଦି- ବି. ଚର୍ବିଯୁକ୍ତ ମୋଟା ଚର୍ମ ।

ବଦିଆଁ- ବିଂ. ମନୋବାଂଛା ପୂରଣ ହେବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଦେବଦେବୀଂକୁ ନିବେଦିତ (ଭୋଗ ସାମଗ୍ରୀ ବା ପ୍ରାଣୀ) ।

ବଦିବା- କ୍ରି. ମନାସିବା, ମାନସିକ କରି ଯାଚିବା ।

ବଦୁ- ବିଂ. ମୋଟା ।

ବଦୁମୁଦି- ବି. କଂସା ବା ରୁପା ନିର୍ମିତ ମୋଟା ମୁଦି ।

ବଧ୍ରିବା- କ୍ରି. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସକାଶେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିଷେଧ କରିବା ।

ବଧଲ୍- ବିଂ. ବଡ଼, ମୋଟା ।

ବଧାଇବା- କ୍ରି. ମୁଷ୍କଛେଦନ କରାଇବା ।

ବନଉଟି- ବି. ମନଗଢ଼ା କଥା, କାଳ୍ପନିକ ବିଷୟ, ଉଦ୍ଭାବନୀ ପ୍ରତିଭା ।

ବନକ୍- ବି. କାକୁଡ଼ି ଜାତୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଫଳ, ଫୁଟି ।

ବନ୍ଖୋର୍- ବି. ପ୍ରଦର, ଏକ ପ୍ରକାର ଘା' ।

ବନ୍ଝେଟ୍- ବି. ଘନ ଜଂଗଲ ।

ବନ୍ଝା- ବିଂ. ନିଃସଂତାନ (ପୁରୁଷ) ।

ବନ୍ଭକୁଆ- ବିଂ. ଜଂଗଲୀ, ମୂର୍ଖ ।

ବନ୍ସଲା- 'ବନାସୋଲା' ଦେଖ ।

ବନ୍ହିଆଁ- ବିଂ. ବହୁତ, ପ୍ରଚୁର ।

ବନା- ବିଂ. ୧. ବଣା, ପଥଭୁଲା । ୨. ଗାରଗାରିଆ । ୩. ଚିତାକୁଟା । ବି. ଚିତ୍ର, ଆଲ୍ପନା ।

ବନାଇବା- କ୍ରି. ତିଆରି କରିବା ।

ବନାବାଡ଼ି- ବି. ଚିତ୍ରିତ ଯଷ୍ଟି, ଗାର ଓ ଚିତ୍ର କଟା ହୋଇଥିବା ସୌଖୀନ ବାଡ଼ି ।

ବନାଲହ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କାଳ୍ପନିକ ବନ୍ୟ ଲତା, ଯାହା ଉପରେ ଅଜ୍ଞାତରେ ଦୈବାତ୍ ପାଦ ପକାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ବାଟ ବଣା ହୋଇଯାଏ । ଏ ପ୍ରକାର ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି ।

ବନାଲେଖା- ବି. ଝୋଟି, ପିଠଉ ବା ମୁରୁଜ ଦ୍ୱାରା କାଂଥ, ଚଟାଣରେ ଚିତ୍ରାଂକନ ।

ବନାସୋଲା- ବି. ଚାର ଜାତୀୟ ସୁମିଷ୍ଟ କୋଳି ବିଶେଷ ।

ବନା ହେବା- କ୍ରି. ଅଗମ୍ୟ ବନ ଭିତରେ ବାଟ ନ ପାଇ ଇତସ୍ତତଃ ହେଲାପରି ବାଟଭୁଲି ଅନ୍ୟ ବାଟରେ ଚାଲିଯିବା ।

ବନିକ୍- ବି. ୧. ବାଲିଗୁଡ଼ । ୨. ବାଣିଜ୍ୟ ।

ବନିଜିବା- କ୍ରି. ଠିକ୍ ହୋଇଯିବା, ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବା ।

ବନିହାଁ- ବିଂ. ବହୁତ, ପ୍ରଚୁର, ଉତ୍ତମ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଖାଂଟି ।

ବନେ- ବିଂ. ଉତ୍ତମ, ଭଲ ।

ବଂଦ୍‌ନା- ବି. ବଂଦାପନା ।

ବଂଦ୍‌ନାଜିବା- କ୍ରି. ପୂର୍ବେ ବଢ଼ିଲା ଝିଅ ବିବାହ ପରେ ଶ୍ୱଶୁରାଳୟ ଯିବା ପ୍ରଥା ।

ବଂଦ୍‌ନି- ବି. ମାତୃସ୍ତନ୍ୟ । ଦୃ : ପିଲା ବେମାର୍ ଅଛେ, ବଂଦ୍‌ନି ନାଇଁ ଧର୍‌ବାର୍‌କେ ।

ବଂଦ୍‌ରିଆ- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ହାତରେ ପିଂଧିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଗୋବଦିଆ ଖଡୁ ।

ବଂଦାନି- ବି. ବଂଦାପନା କାର୍ଯ୍ୟ, ବିବାହ ବ୍ରତ ବେଦିରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଧନ ଓ ଉପଢୌକନ ଆଦି ।

ବଂଧ୍- ବି. ପୋଖରୀ, ଚାରିଆଡ଼େ ହୁଡ଼ା ଥିବା ଜଳାଶୟ ।

ବଂଧ୍‌କୁଡ଼ା- ବି. ପୋଖରୀ ଖନନ ।

ବଂଧ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ ପୋଖରୀ ।

ବଂଧା- ବି. ୧. ଇଂ. ଡେମ୍ । ୨. ବଂଧକ ।

ବଂଧାଜୁ- ବି. ଝାଡ଼ା ଯିବା ।

ବଁପାଁ କର୍‌ବା- କ୍ରି. କ୍ରୁଦ୍ଧ ହେବା ।

ବଁବିଁ- କ୍ରି. ବିଂ. ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ।

ବବା- ବି. ବାପର ବଡ଼ଭାଇ ।

ବମ୍- ବି. ୧. ଫାନୁସ୍ । ୨. ବଡ଼ କାହାଳୀ । ୩. ବୋମା ।

ବମର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପାଣି ପୋକ, 'ବଂବୋର୍' ଦେଖ ।

ବମା- ବି. ସାଇତା ଶସ୍ୟରେ ଲାଗୁଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର କୀଟ ।

ବମାଇଜିବା- କ୍ରି. ହତବୁଦ୍ଧି ହେବା ।

ବମା ଖାଇବା- କ୍ରି. ସାଇତା ଶସ୍ୟକୁ 'ବମା' କୀଟ ଖାଇବା ।

ବମାଟିଆ କଥା- ବି. ଜନରବ, ଗୁଜବ ।

ବମାବା- କ୍ରି. କଳରବ କରିବା, ଗୁଜବ ପ୍ରଚାର କରିବା ।

ବମୁର୍- 'ବଂବୋର୍' ଦେଖ ।

ବଂବୋର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କଂଟାଳିଆ ଗଛ, ଏହାର କାଠିକୁ ଦାଂତ ଘଷିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ, ବାବୁଲ ଗଛ ।

ବର୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ରାଗି ଉଠିବା, ଚିହିଁକିବା ।

ବର୍‌ଜସ୍- ବିଂ. ଜୋର୍, ଚାଣ, ବଳୁଆ, ଦୃଢ଼ ।

ବର୍‌ଜସି- ବିଂ. ଜବରଦସ୍ତି ।

ବର୍‌ଜସିଆ- ବିଂ. ବଳଶାଳୀ ।

ବର୍‌ଖି- ବି. ରେଜେଇ, ଉତ୍ତରୀୟ ।

ବର୍‌ଗନି- ବି. ଗର୍ଭିଣୀ ମାଛ ।

ବର୍‌ଗା- ବି. ଗୃହ ନିର୍ମାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠଖଂଡ ବିଶେଷ, ଆଦେଶ ।

ବରଂଗା- ବି. ଭାର, ବାହୁଂଗା ।

ବର୍‌ଗିବା- କ୍ରି. ଆଦେଶ ଦେବା, କାମ କରିବାକୁ କହିବା । ଦୃ : ଠେଁକି ଥିଲେ ହଗି ଛୁଆ ଥିଲେ ବର୍‌ଗି ।

ବର୍‌ଛା- ବିଂ. ଆଖୁ ଫସଲ ଉପଯୋଗୀ ଏକ ପ୍ରକାର ଚାଷ ଜମି ।

ବରଟ- 'ବର୍‌ଡ଼' ଦେଖ ।

ବରଠ୍- ବି. ଧୋବା ।

ବର୍‌ଠିଆ- ବିଂ. ଧୋବା ।

ବର୍‌ଡ଼- ବି. ତାଳ ବାହୁଂଗା ।

ବରଡ଼ି- ବି. ବରଗଛ ।

ବର୍‌ଢ଼ିଜିବା- 'ବର୍‌ଲିଜିବା' ଦେଖ ।

ବର୍‌ତ- ବି. ବ୍ରତପାଳନ କରି ବାହୁରେ ପିଂଧିବା ସୂତା ।

ବର୍‌ତନ୍‌- ବି. ୧. ବେତନ, ପାରିଶ୍ରମିକ । ୨. ବାସନକୁସନ ।

ବର୍‌ତନିଆଁ- ବିଂ. ବେତନଭୋଗୀ ।

ବରତ୍‌ମାନ୍‌- ବି. ବୟଃପ୍ରାପ୍ତି, ପ୍ରଥମ ରଜସ୍ୱଳା ହେବା ।

ବର୍‌ତିଆ- ବିଂ. ବରଯାତ୍ରୀ । ଦୃ : ଦଦାର୍ ବିହାଥିଁ ସାଠେ ଝନ୍ ବର୍‌ତିଆ ଜାଇଥିଲେ ।

ବର୍‌ଚିବା- କ୍ରି. ବଂଚିବା, ରକ୍ଷା ପାଇବା ।

ବରନ୍‌- ବି. ୧. ରଂଗ, ବର୍ଣ୍ଣ । ୨. ବରଣ ।

ବରନ୍ ହେବା- କ୍ରି. ଦେଖେଇ ହେବା, ରୂପ ବୈଭବ ଆଦି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ବର୍‌ନା- ବି. ବାରଂଡା ।

ବର୍‌ନାବଳି- ବି. ସପ୍ତ ପୁରୁଷ ।

ବର୍‌ନି- ବି. ୧. ବିବାହ ବ୍ରତ ଆଦି ସମୟରେ ଦିଆଯିବା ଉପହାର । ୨. ବରଣ କରିବା । ୩. କାଚ ବା ଚିନାମାଟି ନିର୍ମିତ ଚଉଡ଼ା ମୁହାଁ ଆଧାର ବିଶେଷ ।

ବର୍ ପସିଜିବା- କ୍ରି. ବରଯାତ୍ରୀ ହୋଇ ଯିବା ।

ବର୍‌ପାଲ୍‌- ବି. ବରଗଛର ଓହଳ ।

ବର୍‌ପାହାର୍‌- 'ବର୍‌ପାଲ୍' ଦେଖ ।

ବର୍‌ପିଲା- ବି. ବରପାତ୍ର ।

ବର୍‌ବଟି- ବି. ଝୁଡ଼ଂଗ ।

ବର୍‌ବରାବା- କ୍ରି. ବିରକ୍ତି ସହକାରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କଥା କହିବା ।

ବରମ୍‌କଳା- ବି. ଅତିଶୟ କଳା, ତ୍ରିପଂଡ କଳା ।

ବରମ୍‌ଗିଆନି- ବି. ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ।

ବରମସ୍‌- ବି. ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱଅ, ବ୍ରାହ୍ମଣର ଧନ ବା ଜମି, ଅନାଦେୟ ଋଣ ।

ବର୍‌ମସିଆ- ବିଂ. ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱାପହରଣକାରୀ, ଋଣ ପରିଶୋଧ କରି ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ବର୍‌ରୁଗିଆ- ବିଂ. କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବର୍‌ରୁଗିଏନ୍) ।

ବରଲ୍‌- ବି. ୧. ପାତିହଂସ ଜାତୀୟ କଳା ରଂଗର ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ । ୨. ଶସ୍ୟାଦି ଗହଳ, ଘଂଚ ଓ ଘନ ହେବା ।

ବର୍‌ଲା- ବି. ୧. ଲାଲମୁଂଡିଆ ହଂସରାଳି । ୨. ସ୍ତୂପ ।

ବର୍‌ଲାବା- କ୍ରି. କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଧାନ ଆଦି ବହଳ ବା ଘନ ଭାବେ ଜାତ ହେବା ।

ବର୍‌ଲି- ବି. ଝଂକାଳିଆ ଗୁଳ୍ମ ଓ ବୁଦାପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଂଗଲ ।

ବର୍‌ଲିଜିବା- କ୍ରି. ଶସ୍ୟାଦି ଅତ୍ୟଧିକ ବଢ଼ିବା ଯୋଗୁଁ ନଷ୍ଟ ହେବା ।

ବର୍‌ସା ଉଦ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଆକାଶରେ ମେଘ ଉଠି ବର୍ଷାର ପୂର୍ବାଭାସ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ।

ବର୍‌ହମ୍‌ଝାଁଟ୍‌- ବି. ଖଡ଼ା ଶାଗ ଓ ଗଛ ।

ବର୍‌ହମ୍‌ଫୁଲା- ବିଂ. ଅତିଶୟ ଫଂପା ।

ବର୍‌ହା- ବି. ଗାର୍‌ହା, ଶୂକର, ଦାଁତା, ଭୁଇଁଟୁଟୁ ।

ବର୍‌ହି- ବି. ଜଳସେଚନ୍ନ ସକାଶେ ନାଳ ।

ବରା- ବି. ଛୋଟ କିଆରିକୁ ଯିବା ଛୋଟ ପାଣି ନାଳ ।

ବରାତ୍‌/ତି- ବି. ବରଯାତ୍ରା, ବରାନୁଗମନ ।

ବରାଲ୍‌- ବି. ଚାଂଦା, ଭେଦା ।

ବରାଲିବା- କ୍ରି. ଚାଂଦା ଆଦାୟ କରିବା ।

ବରି- ବି. ୧. ରଥ ଟାଣିବା ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ ମୋଟା ଦଉଡ଼ି । ୨. ବଡ଼ି ।

ବରିହା- ବି. ବାରହା ।

ବରୁ- ବି. ବ୍ରତୋପନୟନ ।

ବରୁଆ- ବି. ଯାହାକୁ କାଳିସୀ ଲାଗିଥାଏ ।

ବରେଠ୍- ବି. ଧୋବା, ରଜକ ।

ବରେଇ- ବି. ନଡ଼ା ।

ବରେଲ୍- ବି. ଜଙ୍ଗଲରେ ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।

ବଲଦ୍- ବି. ବଳଦ ।

ବଲ୍‌ଦିଆ ପାଠ୍- ବି. ଗାଈ ଗୋଠରେ ଲବ୍ଧ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷା ।

ବଲ୍‌ଧିଆ- ବି. ବନ୍ୟଫୁଲ ବିଶେଷ ।

ବଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ବୋଲିବା, କହିବା । ଦୃ : କିଏ କାଣା ବଲ୍‌ବା ଭାବ୍‌ଲେ ଚଲି ନାଇଁ ହୁଏ ।

ବଲସ୍- ବି. ଧାନ୍ୟାଗାର ।

ବଲ୍‌ହ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଟି ।

ବଲା- ବି. ବଳୟ, ଖଡୁ ।

ବଲାଜାବ୍‌ରି- ବି. ବଳ ପ୍ରୟୋଗ । ଦୃ : ଟୁକେଲ୍‌ମାନଙ୍କୁଁ ବଲାଜାବ୍‌ରି ନାଇଁ କରନ୍ ଗା ।

ବଲାନି ଦେବା- କ୍ରି. ଗାମରେ ହଇଜା, ବସନ୍ତ ଭଳି ରୋଗ ଲାଗିଲେ ଭୂତ ପ୍ରେତଙ୍କୁ ଗ୍ରାମରୁ ତଡ଼ିବା ସକାଶେ ଗ୍ରାମର ଶେଷାଂଶରେ ନୈବେଦ୍ୟ, ପଣା, ହାଂଡି ଆଦି ଧୋଇବାର ପ୍ରାଚୀନ ବିଧି ।

ବଲାବା- କ୍ରି. ୧. ନିମ୍ନ ଭୂମିରୁ ପାଣି ଉଠାଇ ଉଚ୍ଚ ଭୁମିରେ ମଡ଼ାଇବା । ୨. ଈପ୍‌ସିତ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ନିମଂତେ ଗତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

ବଲିଆ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

ବଲିଆ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅସାବଧାନତା ବଶତଃ ତଳେ ଖସିପଡ଼ିବା ।

ବଲିକରି- ଅଂ. ବୋଲି, ସୁଦ୍ଧା, କାରଣରୁ, ହେତୁ ।

ବଲିବା- କ୍ରି. କହିବା ।

ବଲେ- କ୍ରି. ବିଂ. ବଳପୂର୍ବକ ।

ବଲେନ୍- ବି. ଗ୍ରହଶାଂତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପିଠଉ ତିଆରି ପୁତ୍ତଳିକା ।

ବସ୍- ବି. ଚର୍ବି, ମେଦ ।

ବସ୍‌ତର୍- ବି. ବସ୍ତ୍ର, ଲୁଗା ।

ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ବସିବା । ୨. (ସ୍ୱର) କ୍ଷୀଣ ହେବା । ୩. ଘନ ବା ଜମାଟ୍ ହେବା ।

ବସ୍‌ଲା ଦହି- ବି. ଭଲ ଭାବରେ ଜମାଟ ବାଂଧିଥିବା ଦହି ।

ବସ୍‌ନା- ବି. ବସିବା ସ୍ଥାନ, ଜାଗା ।

ବସ୍‌ନି- ବି. ନାକର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ବସାଲି- ବିଂ. ଚର୍ବିଯୁକ୍ତ ।

ବସିଆଁ- ଅଂ. ସହିତ, ସଂଗେ । ଦୃ : କୁଟୁମ୍ ବସିଆଁ, ଆଇଛନ୍ ।

ବହ- ବି. ବଧୂ, ବୋହୂ, ପୁଅର ପତ୍ନୀ ।

ବହକା- ବିଂ. ବଡ଼କୁହା ।

ବହଁକାବା- କ୍ରି. ଠେଂଗା, ବାଡ଼ି ଆଦି ହାତରେ ଧରି ସଂଚାଳନ କରିବା ।

ବହକିବା- କ୍ରି. ଭୁଲିଯିବା, ପାଲରେ ପଡ଼ିବା, ଫସିଯିବା ।

ବହଂଗର୍- ବିଂ. ବାହୁ ବଳରେ ଅନ୍ୟକୁ ଡ଼ରାଇ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଛଡ଼ାଇନେବା ଲୋକ, ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ, ବଳଶାଳୀ, ମାଂସଳ ।

ବହଁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ବାଟ ହୁଡ଼ିବା, ଉପସ୍ଥିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଛାଡ଼ି ମନକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଲଗାଇବା ।

ବହନାବିଖ୍ନା- ବି. ନାପସନ୍ଦ ।

ବହନି- ବି. ୧. କ୍ରେତା ଦ୍ୱାରା କ୍ରୟାରମ୍ଭ । ୨. ଭଉଣୀ ।

ବହ୍‌ୟା- ବିଂ. ପାଗଳ, ବିକୃତ ମସ୍ତିଷ୍କ, ବାୟା ।

ବହରାବା- କ୍ରି. ବାହାର କରାଇବା ।
ଦୃ : କନିଆଁକେ ବହରାଇ ଆନ, ସେଆଡ଼େ ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେବା ।

ବହଲ୍- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ (ଏହାର ପତ୍ରକୁ ଶାଗ ରୂପେ ଖିଆଯାଏ) ।

ବହିଦାର୍- ବି. ହିସାବରକ୍ଷକ, ଲେଖନକାର, କରଣମାନଙ୍କ ଉପାଧି ବିଶେଷ ।

ବହୁ- ବି. ବଡ଼ ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ, ଭାଉଜ, ବୋହୂ ।

ବହୁପର୍‌ସା- ବି. ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ଭୋଜନାର୍ଥ ନବବଧୂ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମ ବାର ରନ୍ଧନ ଓ ପରିବେଷଣ ।

ବହେଂଗା- ବି. ଅଧିକ ଓଜନ ବହନ କରିବା ପାଇଁ ଦୃଢ଼ ଓ ମୋଟା ବାହୁଙ୍ଗି, ଭାରଯଷ୍ଟି ।

ବହେନ୍- ବି. ଭଉଣୀ ।

ବା- ବି. ବାପା, ପିତା ।

ବାଁ- ବିଂ. ନିଷ୍ଫଳ, ବ୍ୟର୍ଥ, ପଣ୍ଡ ।

ବାଆନ୍‌ବା- କ୍ରି. ନାପସନ୍ଦ କରିବା ।

ବାଇ- ବି. ବଡ଼ ଭଉଣୀ, ମାଲିକାଣୀ, ଗୃହକର୍ତ୍ରୀ ।

ବାଇଖୁଜ୍‌ରେନ୍- ବି. ବାଇଡଙ୍କ ।

ବାଇଖୁଜେନ୍- ବି. ବାଇଡଙ୍କ ।

ବାଇବିଝୋ- ବିଂ. ବାତୁଳପ୍ରାୟ, ଅସ୍ଥିର ।

ବାଇରି- ବିଂ. ପାଗଳିନୀ, ବାଇଆଣୀ ।

ବାଉଁସା- ବି. ଚାଳଘରର ରୁଅ ।

ବାଉଡ଼ି- ବିଂ. ପାଗଳିନୀ, ବାଇଆଣୀ ।

ବାଉନା- ବି. ନାପସନ୍ଦ ।

ବାଉନି- ବି. ପାଣିଗରା ଆଦି ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଠେକା ।

ବାଉନିବା- କ୍ରି. ନାପସନ୍ଦ କରିବା ।

ବାଉରା- ବିଂ. ପାଗଳ ।

ବାଉରି- ବିଂ. ପାଗଳିନୀ ।

ବାଉରିବା- କ୍ରି. ବ୍ୟବହାର କରିବା ।

ବାଉଲି- ବି. ବଡ଼ କୂଅ ।

ବାଏଖୁଜାନି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବିଷାକ୍ତ ତୃଣ, ଚର୍ମରେ ଲାଗିଲେ କୁଣ୍ଡାଇ ହୁଏ, ବିଛୁଆତି ।

ବାଏଖୁଜେନ୍- 'ବାଏଖୁଜାନି' ଦେଖ ।

ବାଏଗନ୍- ବି. ବାଇଗଣ ।

ବାଏଚିଟିଆ- ବିଂ. ବାତୁଳ ଚିତ୍ତ ସମ୍ପନ୍ନ ।

ବାଏଚେସ୍‌ଟିଆ- ବିଂ. ବୃଥା ଚେଷ୍ଟାରେ ଲିପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ବାଏଁବାଏଁ- ବିଂ. ବୃଥା, ବାତୁଳ ପ୍ରାୟ ।

ବାଏବି- ବିଂ. ଅସଂଯୁକ୍ତ (ଲୋକ) ।
ଦୃ : ଘରୁଆ କଥାଥି ବାଏବି ଲୁକର୍ କାଏଁ କାମ୍ ?

ବାଏଭରଲୁ- ବିଂ. ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାକୁ ଥଟ୍ଟାରେ ଉଡ଼ାଇଦେବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ବାଏଣି- ବି. ୧. ବାୟାଣୀ । ୨. ଡାହାଣ ପାଖରେ ଯୋଚାହେବା ବଳଦ ।

ବାଏଲ୍- ବି. ବାଲି, ବାଲୁକା ।

ବାଏଲ୍‌ଗଢ଼ା- ବି. ଓଦା ବାଲିରେ ଧାନ ବୁଣି ଅଙ୍କୁରିତ କରିବା ପ୍ରଣାଳୀ (ଏହାକୁ ନେଇ ବାଳିକାମାନେ କରିବା ଓଷା) ।

ବାଏଲ୍‌ପୁଟ୍- ବି. ବାଲି ସେକ, ଯନ୍ତ୍ରଣା ଉପଶମ ପାଇଁ ବାଲିକୁ ଗରମ କରି କନାରେ ପୁଟୁଳା ବାନ୍ଧି ସେକ ଦେବା ।

ବାଏଲ୍‌ସରିଆ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଟି ।

ବାଏଲ୍‌ସେଁକ୍- 'ବାଏଲ୍‌ପୁଟ୍' ଦେଖ ।

ବାଏଲି- ବି. ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ଜମି ବିଶେଷ । ଏଭଳି ଜମିରେ ପାଣି ରହେନାହିଁ ।

ବାକସ୍- ବି. ସିଂଦୁକ, ବାକ୍ସ ।

ବାଁକ୍- ବିଂ. ବଂକା, ତେଢ଼ା ।

ବାଁକ୍‌ଟି- ବିଂ. ବକ୍ର, ବଂକା ।

ବାଁକ୍‌ଟିବାଡ଼ି- ବି. ବଂକୁଲି ବାଡ଼ି ।

ବାଁକୁଟ୍‌କୁଲ୍‌ହିଆ- ବି. ଯାହାର ଜାତି କି ଗୋତ୍ରର କୌଣସି ଠିକଣା ନ ଥାଏ ।

ବାଖ୍‌ନିବା- କ୍ରି. ଦୋଷ ଦେଖାଇ ନିଂଦା କରିବା ।

ବାଖର୍- ବି. ମଇ ପଟା ।

ବାଗଡ଼ି- ବି. ମାଟିରେ ଛକ କାଟି ଖେଳାଯିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଗୋଡ଼ି ଖେଳ ।

ବାଗି- 'ବାଗିର୍' ଦେଖ ।

ବାଗିର୍- ଅଂ. ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ, ଅନୁରୂପ, ଭଳି ।

ବାଘଧରା- ବିଂ. ବ୍ୟାଘ୍ର ଧାର୍ଯ୍ୟ, 'ତୋତେ ବାଘ ଖାଉ, ତୁ ମରି ଯା'- ସୂଚକ ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ବାଘରଚରା- 'ବାଘଧରା' ଦେଖ ।

ବାଘ୍‌ରି- ବି. ବାଙ୍ଗୁରି (ବାଳ) ।

ବାଟା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଗୋଡ଼ି ଖେଳ ।

ବାଛି- ବି. ଛଡ଼ା ଗାଈ, ମାଈ ବାଛୁରୀ ।

ବାଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଜିବା, ଛୁଇଁଦେବା ବା ଲାଗିବା, ବାଦିତ ବା ଧ୍ୱନିତ ହେବା ।

ବାଜେ- ବି. ଖେଳରେ ଏକ ଥର ବା ଦଫା, ପିରେ ।

ବାଂଜି- ବି. ଶାଖାପ୍ରଶାଖା ଓ କଂଟାଯୁକ୍ତ ବାଉଁଶ ଡାଳ ।

ବାଂଝେନ୍- ବିଂ. ବଂଧ୍ୟା, ଗର୍ଭଧାରଣ ଶକ୍ତିହୀନା ।

ବାଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପ ପାଣି ଦେଇ ଶିଳରେ ପେଷିବା, ବାଟିବା ।

ବାଁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଭାଗ କରିବା, ବିତରଣ କରିବା, ବାଂଟିବା ।

ବାଟି- ବି. ବଣି ଚଢ଼େଇ ।

ବାଡ଼ା- ବି. ବାଡ଼, ପାଚେରି ।

ବାଁଡ଼ି- ବିଂ. ପୁଚ୍ଛହୀନ, ଯାହାର ଲାଂଗୁଡ଼ କଟା ହୋଇଥାଏ ।

ବାଁଡ଼ିବୁତଲ୍- ବି. ଦଂଡ ନାଟରେ କାଳ୍ପନିକ ଚରିତ୍ର ବିଶେଷ ।

ବାଡ଼ି- ବି. ଘର ସଂଲଗ୍ନ ଛୋଟ ବଗିଚା ।

ବାଡ଼ିବୁରତି- ବି. ଚାଷ ଓ ବ୍ୟବସାୟ କର୍ମ ।

ବାଢ଼ୋ- ବିଂ. ଅବିବାହିତା ।

ବାଢ୍‌ନି- ବି. ଝାଡୁ, ସମ୍ମାର୍ଜନୀ ।

ବାଢୁନ୍- 'ବାଢ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ବାଁତି- ବି. ବାଂତି, ବମନ ।

ବାଁତିଭଛାଲ୍- ବି. ପ୍ରବଳ ବାଂତି ।

ବାଦ୍‌ଜିତ୍- ବି. ପ୍ରତିବାଦ କରି ବିଜୟ ହାସଲ ।

ବାଁଦନ୍- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ବାଦ୍‌ଲି- ବି. ବାଦୁଡ଼ି ।

ବାଦ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ମେଘୁଆ, ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ।

ବାଦ୍ ହେଇଜିବା- କ୍ରି. ମରିଯିବା ।

ବାନା- ବି. ପତାକା, ଧ୍ୱଜା ।

ବାନି- ବି. ୧. ଛୋଟ ଦଉଡ଼ି । ୨. ମଜୁରି, ଖଟଣିର ମୂଲ୍ୟ ବା ପାରିଶ୍ରମିକ ।

ବାନିବାନି- ବିଂ. ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ।

ବାଂଦନ୍- ବି. ଅତି ଶକ୍ତ ଧଳା କାଠ ବିଶେଷ ।

ବାଂଦ୍ରା/ଦୋ- ବି. ପେଚା, ଉଲୁକ ।

ବାଂଧେନ୍- ବି. ବଂଧନ ।

ବାପ୍ତା- ବି. ରେଶମମିଶା କାର୍ପାସ୍ ବସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ବାବ୍ଲି- 'ବାଉଲି' ଦେଖ ।

ବାବୁ- ବି. ପୁତ୍ର ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବୁଇ) ।

ବାବୁର୍‌ବୁଆ- ବି. ନିଜ ପୁଅର ବାପ, ସ୍ୱାମୀ ।

ବାବୁର୍‌ମାଁ- ବି. ନିଜ ପୁଅର ମାଆ, ପତ୍ନୀ ।

ବାବେଘାଁସ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଘାସ, ଏଥିରୁ ଦଉଡ଼ି ବଳାଯାଏ ।

ବାମ୍ନି- ବି. ବ୍ରାହ୍ମଣ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବାମ୍‌ହନ୍- ବି, ବିଂ. ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ବାମ୍‌ହନିସାଁପ୍- ବି. ବର୍ଷା ଦିନେ ବହୁଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ବିଷହୀନ କ୍ଷୁଦ୍ର ସାପ ବିଶେଷ, ମାଟି ବିରାଡ଼ି ।

ବାମିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଜିନିସ ପାଇଁ ବିଶେଷ ଆସକ୍ତ ହେବା ।

ବାରଅଡ଼ା- ବି. ନିଶୁଣି, ଅଧିରୋହଣୀ, ଶିଡ଼ି ।

ବାରଆଡ଼ର୍‌ଛୁଆ- ବିଂ. ଜାରଜ ସଂତାନ ।

ବାରଗୁଲିଆ- ବି. ବାର ପ୍ରକାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱାଦ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ବିଶେଷ ।

ବାରପେଁଚ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଫିସାଦିଆ, ଛଳନାକାରୀ ।

ବାରବାଁଡ଼ି- ବି. ବେଶ୍ୟା ।

ବାରବେଧେଇ- ବିଂ. ବରବନିତା ।

ବାରଭନା- ବି. ଧୂଆଧୋଇ ହେବା ପାଇଁ ଘର ବାହାରେ ବା ଅଗଣାରେ ସ୍ଥାପିତ ଜଳଘଟ ।

ବାରି- ବି. ୧. ବାଡ଼ି, ବଗିଚା । ୨. ଥର, ଦଫା ।

ବାରିକ୍- ବିଂ. ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପତଳା, ଅତି ସରୁ ।

ବାରେସ୍- ବି. ବାରିସି ।

ବାଲ୍- ବି. କେଶ ।

ବାଲ୍‌ଛଡ଼ାବା- କ୍ରି. କେଶ ଧୋଇ ସଫା କରିବା ।

ବାଲ୍‌ଚେପ୍‌ନା- ବି. ମୁଂଡ କେଶରେ ପରିଧେୟ ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ବାଲ୍‌ମୁନିଆଁ- ବି. ବାଳ ବା ରୁମ ମୂଳରେ ହେଉଥିବା ବଥ ବା ବ୍ରଣ ।

ବାଲାଜି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।

ବାଲାବାଲା- ବିଂ. ସିଧା ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ବାଲିଫୁଲ୍- ବି. ବାଲି ତୃତୀୟା ଦିନ ସ୍ଥାପିତ ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ବିଶେଷ ।

ବାଲିମୁଦ୍‌ରା- ବି. ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ବାଲୁର୍‌ରାଁଡ଼ି- ବିଂ. ବାଲ୍ୟ ବିଧବା ।

ବାହାକ୍- ବି. ବାଦ୍ୟକାର, ବାଦନରେ ପ୍ରବୀଣ ବ୍ୟକ୍ତି, ବାଆଣ ।

ବାହାଂଚୋଦ୍- ବିଂ. ଭଉଣୀର ସତୀତ୍ୱ ନଷ୍ଟକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି (ଗାଳି) ।

ବାହାଜାଂଗ୍‌ଲ- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ବାହୁ ଓ ଶରୀର, ବାହୁବଳ, ଶକ୍ତି ସାମର୍ଥ୍ୟ । ଦୃ : ବାହାଜାଂଗ୍‌ଲ ଚଲୁଥିବାର୍ ତକ୍ କାମ୍ କରୁଥିମି ।

ବାହାଡ଼ା ଘିଁ- ବି. ବାହାଡ଼ା ମଂଜିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତୈଳ ।

ବାହାନ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ନାପସଂଦ କରିବା । ୨. ଗୁଣ ସ୍ମରଣ ସହ ଶୋକପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ବାହାନି- ବି. ୧. ସ୍ତ୍ରୀର ରଜୁ ରକ୍ଷାକାରୀ କୌପୀନ । ୨. ଜଳଘଟାଦି ବୋହିବା ପାଇଁ ମୁଂଡ ଉପରେ ଥୋଇବା ମଳା ।

ବାହାନିବା- 'ବାହାନ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ବାହାବଂଧା- ବି. ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ପରିଶୋଧ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହଳିଆମାନେ ନେଉଥିବା ଅଗ୍ରିମ ଶସ୍ୟ ବା ଅର୍ଥ ।

ବାହାର୍‌ଙ୍କେ- ବି. ଝାଡ଼ା ।

ବାହାର୍‌ନିଆ- ବିଂ. ବହିରସ୍ଥ ।

ବାହାରିଆ- ବିଂ. ଅସଂପୃକ୍ତ ।

ବାହାରିବଲଦ୍- ବି. ହଳ ବା ଶଗଡ଼ର ଡାହାଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଯୋଚାହେବା ବଳଦ ।

ବାହାଲ୍- ବି. ଜମିର ପ୍ରକାର ବିଶେଷ, ଖାଲ ଜମି ।

ବାହାସୁତା- ବି. ବାହୁରେ ପିଂଧାଯିବା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ବାହି- ବି. ୧. ଗଛର ଶାଖା । ୨. ଦିଗ, ତରଫ, ଆଡ଼ । ୩. ଖଟର ଲଂବ ଓ ପ୍ରସ୍ଥ କାଠ ।

ବାହିବା- କ୍ରି. (ଯାନ, ଡଂଗା ଆଦି) ଚଳାଇବା ।

ବାହୁଟି- ବି. ବାହୁର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ବାହେଲି- ବି. ଛୋଟ ଛୋଟ ଚାରିକୋଣିଆ ବର୍ଷାଧାର ଜମି ।

ବିଆହୁ- ବି. ପ୍ରସବ ।

ବିଆନ୍- ବି. ଧନୁ ଗୁଣର ଚକତି ।

ବିଆବା- କ୍ରି. ପ୍ରସବ କରିବା, ଜନ୍ମାଇବା ।

ବିକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ବିକାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

ବିକ୍‌ସିବା- କ୍ରି. ରଂଧନ ପାତ୍ରରେ ଚାଉଳ ସିଝି ସିଝି ଭାତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିବା ।

ବିକାଲ୍- ବି. ଅସମୟ ।

ବିଖ୍‌ନା- ବି. ନାପସଂଦ ।

ବିଖ୍‌ନିବା- କ୍ରି. ନାପସଂଦ କରିବା ।

ବିଖ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଇତସ୍ତତଃ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ବା ବିସ୍ତାରିତ ହେବା ।

ବିଗଡ୍- ବି. ଦୁଇଜଣଂକ ମଧ୍ୟରେ ମତ ମେଳ ନ ଖାଇବା ଅବସ୍ଥା ।

ବିର୍‌ବିର୍- ବିଂ. ଧକ୍ ଧକ୍ ହୋଇ (ଜଳିବା) ।

ବିଛ୍‌ନା- ବି. ୧. ବିଛଣା, ଶଯ୍ୟା, ଶେଯ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଛୋଟ ମହୁମାଛି ।

ବିଛ୍‌ନାଗୁଡ଼ା- ବି. ମହୁଫେଣା ।

ବିଛ୍‌ବା- କ୍ରି. 'ବିଛିବା' ଦେଖ ।

ବିଛଲ୍- ବିଂ. ପିଚ୍ଛିଳ, ଖସଡ଼ା ।

ବିଛ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଖସିଯିବା ।

ବିଛାତି- ବି. ୧. ବିଛୁଆତି । ୨. ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ।

ବିଛିବା- କ୍ରି. ଏଣେ ତେଣେ ଫିଂଗିବା ବା ବୁଣିବା ।

ବିଛୁ- ବି. ବିଛା, କଁଟିଆ ।

ବିଛୁଆଁ- ବି. ସଧବା ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପାଦର ମଝି ଆଂଗୁଠିରେ ପିଂଧିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଝୁଂଟିଆ ।

ବିଛୋ- ବି. ବାତୁଳାବସ୍ଥା ।

ବିଜ୍- 'ବିଜୁ' ଦେଖ ।

ବିଜ୍‌ଲି- ବି. ବିଜୁଳି, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ବିଝା- ବି. ମଂଝି ।

ବିଝାଗଛ୍- ବି. ପିଆଶାଳ ଗଛ ।

ବିଝାର୍- ବି. ୧. ସଂତାନୋତ୍ପତ୍ତି ସକାଶେ କ୍ଷମ ଅଂଡିରା ମଇଁଷି, ବୀର୍ଯଦାତା । ୨. ବିରକ୍ତି । ବିଂ. ଉଦ୍ଧତ ।

ବିଜୁ- ବି. ବିଜୁଳି, ତଡ଼ିତ୍ ।

ବିଙ୍କୋଟ୍- ବି. ବିହନ ।

ବିଂଝାଲ୍- ବି. ଜନଜାତି ବିଶେଷ ।

ବିଟ୍‌କଲା- ବିଂ. ତ୍ରିପଂଡ କଳା, ଅତିଶୟ କଳା ।

ବିଟ୍‌ବିଟ୍- ବିଂ. ଅତିଶୟ, ଅତ୍ୟଂତ । ଦୃ : କଳା ବିଟ୍‌ବିଟ୍ ।

ବିଟ୍‌ଲିଆ/ହା- ବିଂ. ଜାତି ଅଜାତି ନ ମାନି ଯେ ସର୍ବତ୍ର ଅନ୍ନ ଭୋଜନ କରେ ।

ବିଟ୍‌ଲେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସମସ୍ତଂକୁ ଛୁଇଁବା ।

ବିଟାକାଁଡ୍- ବି. ଚଉଡ଼ାମୁହାଁ ଶର ବିଶେଷ (ସାଧାରଣତଃ ମହୁଲ ଲେପ ଦେଇ ତିଆରି କରାଯାଏ) ।

ବିଟାଂଗି- ବି. ବେଶ୍ୟା ।

ବିଟି- ବି. ଛୋଟ କାଠି ଓ ବାଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟରେ ପିଲାମାନେ ଖେଳିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ ।

ବିଠୁଆ- ବିଂ. ଅପବିତ୍ର ।

ବିଡୁବା- କ୍ରି. ମନ ପରୀକ୍ଷା କରିବା, ପରଖ କରିବା, ସତ୍ୟତା ପରୀକ୍ଷା କରିବା । ଦୃ : ବିଡୁଲା ଉସୋ ।

ବିଡ଼ା- ବି. ଖିଲି ପାନ, ଭଂଗା ପାନ ।

ବିଡ଼ିଆ- ବି. ଚୂନ ଖଇର ସଂଯୋଗ ବିନା କେବଳ ମସଲାଦି ଦେଇ ତିଆରି ଖିଲିପାନ ।

ବିଡ଼ିବା- 'ବିଡୁବା' ଦେଖ ।

ବିଡ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଚାପ ଦେଇ ବିଦୀର୍ଣ କରିବା ।

ବିଡ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଚାପ ପାଇ ବିଦୀର୍ଣ ହେବା ।

ବିଡ୍‌ବିଡା- ବି. ବିରକ୍ତି ।

ବିଡ୍‌ବିଡାବା- କ୍ରି. ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ବିଡ୍‌ରିକିରହା- ବି. ଝଡ଼ିପୋକ ।

ବିତେ- ବିଂ. ସାମାନ୍ୟ ଦୈର୍ଘ୍ୟ, ଚାଖଂଡେ ।

ବିଥା- ବି. ବ୍ୟଥା ।

ବିଦ୍‌ରା- ବିଂ. ବିଦୀର୍ଣ ।

ବିଦ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ବିଦୀର୍ଣ କରିବା ।

ବିଦ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ବିଦୀର୍ଣ ହେବା ।

ବିଦ୍‌ରେ- ବିଂ. ଏକ ମେଂଚା ପରିମାଣ (ଛେପ) ।

ବିଧ୍‌ରେ- ଅଂ. ସତରେ ।

ବିଁଧ୍‌ନା- 'ବଁଧ୍‌ନି' ଦେଖ ।

ବିଁଧ୍‌ନି- ବି. ବଢ଼େଇର କାର୍ଯ ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ବିନ- ବି. ଉଇହୁଂକା ।

ବିନ୍- ଅଂ. ବିନା, ବ୍ୟତୀତ, ଛଡ଼ା ।

ବିନ୍‌ବାପର୍ ପୋ- ବିଂ. ଅବୈଧ ପୁତ୍ର, ଅଣବାବୁଆ ।

ବିନ୍‌ବିହେଇ ମା- ବି. ଅବିବାହିତା ମାତା ।

ବିନ୍‌ବୁଧିଆ- ବିଂ. ବୁଦ୍ଧିହୀନ ।

ବିନ୍‌ମହତିଆ- ବିଂ. ମାନ ମହତହୀନ, ନିର୍ଲଜ ।

ବିନ୍‌ରକ୍ତିଆ- ବିଂ. ସହନଶୀଳ, ଅପମାନକୁ ସହି ନେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ବିନ୍‌ସୁରିଆ- ବିଂ. ଯାହାର ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତି ନ ଥାଏ ।

ବିନ୍‌ହୁକୁମ୍- ବିଂ. ଅପ୍ରାଧିକୃତ, ଯେଉଁଥି ସକାଶେ ଆଦେଶ ବା ଅଧିକାର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନାହିଁ ।

ବିନାକାର୍- 'ବିନାକାଲିଆ' ଦେଖ ।

ବିନାକାଲିଆ- ବି. ଦଂଡନାଟ ଦଳର ଚରିତ୍ର ବିଶେଷ ।

ବିନାବାଡ଼ି- ବି. ଦଂଡ ନାଟରେ ନର୍ତକ ଧରିବା ସଜ୍ଜିତ ବାଡ଼ି ବା ଯଷ୍ଟି ।

ବିନାସ୍କାନ୍- ବିଂ. ଅକାରଣ ।

ବିନାହକ୍- ବିଂ. ଅନଧିକାର, ଯାହାର ହକ୍ ନାହିଁ ।
ବିନୁଆଁ- ବି. ଉଇହୁଙ୍କା ।
ବିନୋ- ବି. ଉଇହୁଙ୍କା ।
ବିଂଧନ୍‌ଖୁର୍‌ଲି- ବି. କୃତ୍ତିକା ନକ୍ଷତ୍ର ।
ବିଂଧ୍‌ନା- ବି. ବଢ଼େଇମାନଙ୍କର ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।
ବିବରନ୍- ବିଂ. ବିବର୍ଣ୍ଣ, ମଳିନ, କାଂତିହୀନ ।
ବିଁବିଁ- କ୍ରି. ବିଂ. ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ।
ବିର୍‌ଘା- ବି. ବିରକ୍ତି, ଥଟ୍ଟା, ଚିଡ଼ାଭାବ ।
ବିର୍‌ଘାବା- କ୍ରି. ଚିଡ଼ାଇବା, ଖତେଇ ହେବା ।
ବିର୍‌ଘାକୁରଟି- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ ଇତ୍ୟାଦି ।
ବିର୍‌ଟିବା- କ୍ରି. ଚିଡ଼ିବା, ବିରକ୍ତ ହେବା, ଅସଂତୁଷ୍ଟ ହେବା ।
ବିର୍‌ଟୁ- ବିଂ. ଚିଡ଼ା, ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଚିଡ଼ିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ବିର୍‌ଡାଂଗ୍- ବି. ଅତି କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ଅବସ୍ଥା ।
ବିର୍‌ଡ଼ିଜିବା- କ୍ରି. ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୂର୍ବ ସ୍ୱୀକୃତ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଓହରିଯିବା ।
ବିର୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ହୁରୁଡ଼ାଇ ନେବା, ଚମକ ବା ଭୟ ଦେଖାଇ ଘଉଡ଼ିବା ।
ବିର୍‌ତି- ବି. ୧. ବୃତ୍ତି, ପେଶା । ୨. ଜମି ।
ବିର୍‌ନି- ବି. ଆଖିର ଉପର ପତାର ବାଳ ।
ବିର୍‌ବିଛା- 'ବିର୍‌ମିଛା' ଦେଖ ।
ବିର୍‌ବିରାବା- କ୍ରି. କ୍ରୋଧରେ ଏଣୁ ତେଣୁ ବକିବା ।
ବିର୍‌ମିଛା- ବି. ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତତା, ବିରକ୍ତି ।
ବିର୍‌ହି- ବି. ବିରି ଶସ୍ୟ ।
ବିରିଂଗା- ବି. କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସକାଶେ କ୍ଷେତ ପୋଡ଼ି ।
ବିରିଂଗା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. କ୍ଷେତ ପୋଡ଼ିବା ।
ବିରେନ୍- ବି. ବେଣା ।
ବିରେନ୍‌ଜରି- ବି. ବେଣା ଚେର ।
ବିରୋବାଏ- ବି. ତାଂତ୍ରିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ଭୂତ, ପ୍ରେତ ।
ବିଲଉ- ବିଂ. କଳାବର୍ଣ୍ଣ ।
ବିଲ୍‌ନା- ବି. ବେଲଣା, ମଂଥନ ଦଂଡ ।
ବିଲମ୍- ବିଂ. ବିଳଂବ, ଡେରି ।
ବିଲାଉସ୍- ବି. ଇଂ. ବ୍ଲାଉଜ୍ ।
ବିଲାକା/କୁସ୍- ବିଂ. ବିଲ୍‌କୁଲ୍, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ବିଲାତିକସ୍- ବି. ଲୁଗା ରଂଗ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କଂଟାଳିଆ ଫଳ ବିଶେଷ । ଏହାର ମଂଜିରୁ ଲାଲ ରଂଗ ବାହାରେ ।
ବିଲାସ୍- ଅଂ. ଆଦୌ ।
ବିଲିବା- କ୍ରି. ୧. ମିଳେଇ ଯିବା, ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୋଇଯିବା । ଦୃ : ପାଏନ୍‌ଥି ନୁନ୍ ବିଲି ଜାଏସି । ୨. ବି. ବିଲୋଡ଼ନ କରିବା । ଦୃ : ମହି ବିଲିବା ।
ବିଲୁଆଁ- ବିଂ. ଉଇହୁଙ୍କା ।
ବିଲେଇଘଟି- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣର କୁତ୍ସିତଦର୍ଶନା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ବିଲେନ୍- ବି. ବିଲେଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।
ବିସ୍‌ତର୍- ବି. ଶଯ୍ୟା ବସ୍ତ୍ର । ବିଂ. ବିପୁଳ, ପ୍ରଚୁର ।
ବିସ୍‌ବିସା- 'ବିର୍‌ମିଛା' ଦେଖ ।
ବିସ୍ମାଦ୍- ବି. ମନସ୍ତାପ, ମନଦୁଃଖ ।
ବିସ୍ମାଦି ହେବା- କ୍ରି. ଦୁଃଖ ବା ଅନୁତାପ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ବିସର୍- ବି. ବାଉଁଶ କାଠି ନିର୍ମିତ ମାଛଧରା ଯଂତ୍ର ବିଶେଷ । ବିଂ. ଆମିଷ ।

ବିସ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ଆମିଷପ୍ରେମୀ ।

ବିସ୍‌ରେନ୍- ବି. ଆମିଷ ଗଂଧ ।

ବିସାତ୍ ପଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ବିଶ୍ୱାସଭଂଗ ଯୋଗୁଁ କୁଫଳ ଭୋଗିବା ।

ବିସାନ୍- ବିଂ. ବିଷଯୁକ୍ତ ।

ବିସାବା- କ୍ରି. ୧. ବିଶ୍ରାମ ନେବା । ୨. ବିଷାକ୍ତ ହେବା ।

ବିସାସ୍- ବି. ବିଶ୍ୱାସ ।

ବିସେ- ବି. ବିଷୟ ।

ବିସେନ୍- ବି. ବିଶ୍ରାମ ।

ବିହକିବା- କ୍ରି. ଚମକିବା ।

ବିହର୍- ବି. ଲାଗ, ଋଣ (ବିଶେଷତଃ ଧାନ ଋଣ) ।

ବିହଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଖେଳେଇ ହେବା, ପ୍ରସାରିତ ବା ବିସ୍ତୃତ ହେବା, ବ୍ୟାପିଯିବା ।

ବିହା- ବି. ବିବାହ ।

ବିହାଇ- ବିଂ. ବିବାହିତ ।

ବିହାନ୍- ବି. ୧. ବୀଜ । ୨. ଉପର ଓଳି ।

ବିହାବର୍‌ପନ୍- ବି. ବିବାହ ଆଦି ଉତ୍ସବ ।

ବିହି- ବି. ମାୟା, ମେଗୁଆ, ପିଙ୍କୁଳି, ତାମ୍‌ରସ୍, ମାଜା ।

ବିହିଡ଼ା- 'ବିହୁଡ଼ା' ଦେଖ ।

ବିହିଡ୍ରେନ୍- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ଛତୁ ।

ବିହିବା- ବି. ବିଛାଡ଼ିବା, ଏଣେ ତେଣେ ଫିଂଗିବା, ବୁଣିବା ।

ବିହିଲାବା- 'ବିହଲ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ବିହୁଡ଼ା- ବି. ବେଉଷଣ ।

ବିହେଇ- ବିଂ. ବିବାହିତା । ଦୃ : ବିହେଇ ମାଏଝି ।

ବୁ- ବି. ମାତୃସ୍ତନ ।

ବୁଅ/ଆ- ବି. ବାପା, ପିତା ।

ବୁଇ- ବି. ଝିଅ, କନ୍ୟା, ବାଳିକା ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ । (ପୁଂଲିଂଗ : ବାବୁ) ।

ବୁଇଦ୍- ବି. ବୁଦ୍ଧି ।

ବୁଇଦ୍‌କୁଡ୍‌ରୁ- ବିଂ. ବିଶେଷ କରି ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ବାହାର କରିବା ଲୋକ ।

ବୁଇଲ୍- ବି. ବଳଦ ।

ବୁଏର୍- ବି. ବୁରୋ, ବରକୋଳି ।

ବୁକ୍‌ନା- ବିଂ. ଅଦାଢୁଆ ବା ଖଂଡିଆ (ଅସ୍ତ୍ର) ।

ବୁକ୍‌ବୁକାବା- କ୍ରି. ସ୍ପଂଦିତ ହୋଇ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଜଳିବା, ନିଷ୍ପ୍ରଭ ରୂପେ ଜ୍ୱଳମାନ୍ ରହିବା ।

ବୁକ୍‌ବୁକି ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଧିକ ଧନ ଯୋଗୁଁ ଅନାବଶ୍ୟକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ।

ବୁକ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ପାଣି ଭିତରେ ରହି ଖେଳିବା ।

ବୁକ୍‌ଲି ବୁକ୍‌ଲି- କ୍ରି. ବିଂ. ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି, ଉଠି ଉଠି ।

ବୁକା- ବି. ବୋଦା, ଅଂଡିରା ଛାଗଳ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ପେଁଠି) ।

ବୁଗ୍‌ବୁଗ୍- ବିଂ. ମିଂଜି ମିଂଜି (ଆଲୋକ) ।

ବୁଂଗ୍‌ରା- ବି. ବଡ଼ ଗଛର ଗଂଡିର ଖଂଡ ।

ବୁର୍କା- ବି. ବୋକଟା, ବୁଜୁଲା ।

ବୁର୍କାବା- କ୍ରି. 'ବୁର୍କା' ଭିତରେ ଜିନିସ ରଖିବା ।

ବୁର୍କି- ବି. ଛୋଟ 'ବୁର୍କା' ।

ବୁର୍କିବା- କ୍ରି. ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବା, ପଡ଼ିଯିବା, ହଠାତ୍ ହାତରୁ ଖସିଯିବା ।

ବୁଚ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ହାତରୁ ଜିନିସ ଖସିଯିବା ।

ବୁଚି- ବି. ଦ୍ରବ୍ୟ ମାପିବା ପାଇଁ ଶୀର୍ଷଗଳହୀନ ମାଟି ପାତ୍ର ବିଶେଷ । ବିଂ. ସାନ, ଛୋଟ ।

ବୁଚିନାକି- ବିଂ. ସାନ ନାକ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବୁଚିମାଠିଆ- ବି. ମୁହଁଭଂଗା ମାଠିଆ ।

ବୁଛ୍‌ରା- ବି. ଅଂଡିରା ବାଛୁରି ।

ବୁଛ୍‌ବୁଛ୍‌- ବିଂ. ବାରଂବାର, ଘନଘନ ।

ବୁଛ୍‌ବୁଛିଆ- ବି. ଗୋଟିଏ କାମ ବା କଥାରେ ବହୁ ସମୟ ଲାଗିରହି ବିରକ୍ତି ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ।

ବୁଛି- ବି. ଝୁରି, ସାନ ମାଛ ।

ବୁଝା- ବି. ବୋଝ, ଓଜନ, ପସରା ।

ବୁଟ୍‌କା- ବିଂ. ଗେଡ଼ା, ବୁଠି ।

ବୁଟ୍‌କୁରୁ- ବିଂ. ଅତି ସାନ ।

ବୁଟ୍‌ଂଗି- ବିଂ. ବାଂଗରା/ରି ।

ବୁଟ୍‌ବୁଟ୍‌- ବିଂ. ଚାଲିବା ପ୍ରକାର, ଦ୍ରୁତ ଅଥଚ ନାତିଦୀର୍ଘ ପଦପାତ, ଶିଶୁ ଓ ଗେଡ଼ାମାନଂକର ଚାଲିବାର ଢଂଗ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ।

ବୁଟ୍‌ବୁଟା- ବିଂ. ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣ ସୂଚକ ।

ବୁଟ୍‌ବୁଟିଜିବା- କ୍ରି. ଅଠାଳିଆ ବା ତେଲିଆ ହେବା, ଅଠା ବା ତେଲ ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମାଣରେ ଲାଗିବା ।

ବୁଟା- ବି. ବୁଦା, ଗୁଳ୍ମ, ଛୋଟ ଛୋଟ ଗଛ ।

ବୁଟା ଧରାବା- କ୍ରି. ଠକି ଦେବା, ପ୍ରତାରଣା କରିବା ।

ବୁଟି- 'ବୁଠି' ଦେଖ ।

ବୁଟିସ୍‌- ବିଂ. ବୁଟ୍ ଜୋତା ପିଂଧା ପାଦ ।

ବୁଟୁ- ବି. ଛୋଟ ଛିଦ୍ର ।

ବୁଟୁ କାଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୂଳଚ୍ଛେଦ କରିବା ।

ବୁଟୁଂଗ୍‌- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ପୃଥୁଳ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ବୁଟେଇବା- କ୍ରି. ଗୋଛା କରିବା ।

ବୁଠା- ବିଂ. ବଦମାସ, ଦୁଷ୍ଟ ।

ବୁଠି- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ, ଗେଡ଼ା, ବାଂଗରା ।

ବୁଠୁରୁଲୁ- ବିଂ. ଗେଡ଼ା ।

ବୁଡୁକି- ବି. ନାଭି ଗର୍ତ୍ତ ।

ବୁଡୁତି- ବିଂ. ବୁଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟଂତ । ଦୃ : ଆଁଠୁ ବୁଡ଼ୁତି ନଏଦ୍ ବଢ଼ିଛେ ।

ବୁଡୁଟେଲ୍‌- 'ବୁଡ଼ୁତି' ଦେଖ ।

ବୁଡୁବକ୍‌- ବିଂ. ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ, ମୂର୍ଖ ।

ବୁଡୁବା- କ୍ରି. ବୁଡ଼ିବା, ଲୁପ୍ତ ହେବା ।

ବୁଡୁବୁଡୁବା- କ୍ରି. ଗେଂଜିବା ।

ବୁଡ୍‌ରାଚନା- ବି. ବୁଟ ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ବୁଡ଼ିଆ- ବି. ଛୋଟ କୁରାଢ଼ି, ଟାଂଗିଆ ।

ବୁଢ଼ାଡଂଗର୍‌- ବି. ନଂଡା ପାହାଡ଼, ବହୁଦିନ ଧରି ରହି ଆସିଥିବା ପାହାଡ଼ ।

ବୁଢ଼ାପଟା- ବି. ମୋଟା କାଗଜ ପଟା, ବହି ବଂଧେଇ ପଟା ।

ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ିଖଟ୍‌- ବି. ସପ୍ତର୍ଷି ମଂଡଳର ତାରକା ପୁଂଜ ।

ବୁଢ଼ାସାଁପ୍‌- ବି. ଅଜଗର ସାପ ।

ବୁଢ଼େଲ୍‌- ବି. ପାରା ଜାତୀୟ ବଡ଼ କପୋତ ପକ୍ଷୀ ।

ବୁତଲ୍‌- ବି. ଇଂ. ବଟଲ୍ ।

ବୁତା- ବି. କାର୍ଯ୍ୟ, କାମ, କବାର୍, ବୃତ୍ତି ।

ବୁତା ବରଗିବା- କ୍ରି. କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ଆଦେଶ କରିବା, କାର୍ଯ୍ୟ ବରାଦ କରିବା ।

ବୁତି- ବି. ବୁତା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଚାକର ।

ବୁତେ- ଅଂ. ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ, ଦ୍ୱାରା । ଦୃ : ମୋର୍ ବୁତେ ଜେତ୍‌କି ହେବା କର୍‌ମି ।

ବୁଥ୍‌ବା- 'ବୁଥିବା' ଦେଖ ।

ବୁଥ୍‌ବୁଥା- ବିଂ. ତରଳ ପଦାର୍ଥରେ ସରସର, ସିକ୍ତ ।

ବୁଥା- ବିଂ. ଅଦାଜୁଆ । ଦୃ : ବୁଥା ସୁର୍‌ତାଥିଁ ସୁପାରି ବନେ କରି ନାଇଁ କାଟିହୁଏ ।

ବୁଥିବା- କ୍ରି. ତରଳ ପଦାର୍ଥରେ ହାତ ବା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ବୁଡ଼ାଇବା, ନିମଜ୍ଜିତ କରିବା ।

ବୁଦ୍‌ବୁଦି- ବୁଦ୍‌ବୁଦ ।

ବୁଦେଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଗଛ, ଏହାର ବଡ଼ ବଡ଼ ପତ୍ରରେ ଖଲି ତିଆରିହୁଏ ।

ବୁନ୍ଦ୍- ବି. ବୃକ୍ଷାଦିର ମୂଳ, ଗଛର ଗଂଡି ।

ବୁନ୍ଧ୍- ବି. ମୂଳ ।

ବୁନ୍ଧ୍‌ଛାବା- କ୍ରି. କାଟିବା ।

ବୁନ୍ଧୁଁ- ବିଂ. ମୂଳରୁ ।

ଦୃ : ଦେଖ୍ ତ ପିଲାର୍ ବୁଧି
ବୁଂଧୁଁ ଦେଲା ଛେଦି ।

ବୁନ୍ଧୁଆ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଘାସରୁ ବୁଣା ରଶି, ଏଥିରେ ଖଟ ଗୁଂଥାଯାଏ ।

ବୁପ୍‌ରା- ବି. ବିଚରା, ସାମାନ୍ୟ ଲୋକ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବୁପ୍‌ରି) ।

ବୁବି- ବି. ତୁଂଡରେ ହାତପାପୁଲି ସଂଚାଳନ ଦ୍ୱାରା ଧ୍ୱନିତ ଆନଂଦ ବା ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ପ୍ରକାଶକ କଂଠସ୍ୱର ।

ବୁବୁ- ବି. ମାତୃସ୍ତନ ।

ବୁର୍- ବି. ଯୌନାଂଗର କେଶ ।

ବୁର୍‌ଛିବା- କ୍ରି. ପକ୍ଷୀ ଦେହରୁ ଅସମାନ ଭାବରେ ପର ଓ ଲୋମ ଓପାଡ଼ିବା ।

ବୁର୍‌ଂଗାବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପାଂଶ ଦେଇ ସଂତୁଷ୍ଟ କରିବା, ପ୍ରାପ୍ୟରୁ ଅଳ୍ପ କିଛି ଦେଇ ଠକିବା ।

ବୁର୍‌ତି- ବି. ବୃତ୍ତି ।

ବୁର୍‌ନି- ବି. ଯେଉଁ ବାଉଁଶ ଟୋକେଇରେ ଧାନ ଧରି କ୍ଷେତରେ ବୁଣାଯାଏ ।

ବୁର୍‌ବା- କ୍ରି. ଏକତ୍ର ହେବା, ରୁଂଡ ହେବା, ବେଢ଼ିବା, ଘେରିବା । ଦୃ : କୁହା ଝୁରିଥି ମାଛି ବୁରି ହେଇଛନ୍ ।

ବୁର୍‌ବୁଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇବା ।

ବୁର୍‌ସାଲ୍- ବିଂ. ବୃହତ୍‌କାୟ, ବିଶାଳ, ବହୁତ ବଡ଼ ।

ବୁରିଦେବା- କ୍ରି. ସୁସଜ୍ଜିତ ଅବସ୍ଥାକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରିବା ।

ବୁରୁଜ୍- ବି. ଖେଳରେ ସର୍ବସ୍ୱାଂତ ହେବା ଅବସ୍ଥା, ସଂପୂର୍ଣ ପରାଜୟ ।

ବୁରୁନ୍- ବି. ବଡ଼ ପରିବାର ।

ବୁରୁଂଦ୍- 'ବୁରୁନ୍' ଦେଖ ।

ବୁରେଇ- ବି. ତୋଟା, ବୃକ୍ଷାଳି, ଫଳ ବଗିଚା, ଅନେକ ଗଛ ଥିବା ସ୍ଥାନ ।

ବୁରୋ- ବି. ବରକୋଳି ।

ବୁରୋଗୁଁଡ୍- ବି. ଶୁଖିଲା ବରକୋଳି ଚୂର୍ଣ । ବିଂ. ନିରର୍ଥକ, ମୂଲ୍ୟହୀନ ।

ବୁଲାକି- ବି. ବୁଲିବା ଅଭ୍ୟାସ । ଦୃ : ବୁଲାକି ଛାଡ୍, ପାଠ୍ ପଢ୍ ।

ବୁଲି- ବି. ବଚନ, କଥିତ ଭାଷା, ବୋଲି ।

ବୁଲ୍ଟ୍- ବି. ଇଂ. ବୋଲ୍ଟ ।

ବୁଲେହରା- ବି. ବିବାହ ନିର୍ବନ୍ଧ ।

ବୁହାତି- ବି. ବୋହିବା କାର୍ଯ୍ୟ, ବହନକାରୀ ।

ବୁହିବା- କ୍ରି. ୧. ପ୍ରବାହିତ ହେବା, ବୋହିବା । ୨. ବହନ କରିବା, ବହିବା ।

ବେଆଇନିଆ- ବିଂ. ବେଆଇନ, ନିୟମ ବିରୁଦ୍ଧ ।

ବେଇ- ବି. ବଡ଼ ଭଉଣୀ ।

ବେଇନି- 'ବାହାନି' ଦେଖ ।

ବେଇରି- ବି. ବାୟାଣୀ ।

ବେଏଲି- ବି. ବାୟାଣୀ ।

ବେଉଁତ୍- ବି. ଯତ୍ନ, ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ, କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାବଧାନତା ।

ବେକିଆ- ବି. ହାତ ଦ୍ୱାରା ବେକରେ ଧକ୍କା, ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ଧକ୍କା ।

ବେଗଲ୍- ବି. ଭିତିରି କଥା, ରହସ୍ୟ ।

ବେଂଗ୍ପୁଚି- ବି. ବେଂଗ ହେବାର ପୂର୍ବାବସ୍ଥା, ବେଂଗର 'ଲାର୍ଭା' ।

ବେଚ୍ବା- କ୍ରି. ବିକ୍ରୟ କରିବା ।

ବେଛୁ- ବି. ବିଛା, କଁଟିଆ, ବୃଶ୍ଚିକ ।

ବେଜ୍ବେଜିଆ- ବିଂ. କୁହାଳିଆ, ବାବଦୂକ, ବାରଂବାର ଏକା କଥା କହି ବିରକ୍ତି ସଂଚାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଜ୍ବେଜି) ।

ବେଜି- ବି. ପ୍ରବୀଣ ଗୁଣିଆ ।

ବେଢେର୍ବେଢେର୍- ବି. ଗୋଟିଏ କଥା ବାରଂବାର କହିବା ।

ବେଜିଡ଼ି- ବିଂ. ଅରଜସ୍କା (ବାଳିକା) ।

ବେଂଝାଟି- ବିଂ. ମଂଜୁଆତି, ମେହଂଦି ଗୁଳ୍ମ ।

ବେଟ୍ଘୁଡ୍ଡା- ବି. ଶିଶୁ ମନୋରଂଜନାର୍ଥ ମନୁଷ୍ୟ ହାତଗୋଡ଼ ଭୂମିରେ ରଖି ଖେଳଘୋଡ଼ା ରୂପଧାରଣ କରିବା ।

ବେଁଟ୍- ବି. ୧. ପାରିଧି, ଶିକାର ନିମଂତେ ମିଳିତ ଯାତ୍ରା । ୨. ବେଂଟ ।

ବେଁଟ୍ଲା- ବି. କର୍ଣ୍ଣାଭୂଷଣ ବିଶେଷ ।

ବେଟ୍ବା- କ୍ରି. ଗୋଟାଇବା, ତଳେ ପଡ଼ିଥିବା ପଦାର୍ଥ ହାତ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଇବା ।

ବେଟା- ବି. ପୁତ୍ର ।

ବେଟି- ବି. ଝିଅ ।

ବେଟିବା- 'ବେଟ୍ବା' ଦେଖ ।

ବେଁଟି- ବି. ମୋଟା ପାଳ ଦଉଡ଼ି ।

ବେଁଟିଆ- ବି. ଅଗ୍ନିଧାରକ ପାଳ ଦଉଡ଼ି ।

ବେଟି ନେବା- କ୍ରି. ସୁଂଦର ମାନିବା, ଦେଖାଯିବା । ଦୃ : ସାଢ଼ିଟା ଟୁକେଲ୍କେ ବେଟି ନେଉଛେ ।

ବେଟେନ୍- ବି. ଭୁଗା, ଚଉଡ଼ା ମୁହଁବାଲା ବାଉଁଶ ଆଧାର ।

ବେଡଉଲ୍- ବିଂ. ଅସୁଂଦର ।

ବେଡ଼ା- ବିଂ. ୧. ବୋକା, ମୂର୍ଖ, ଓଲୁ, ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଡ଼ି) । ୨. ମୂକ । ୩. ଛୋଟ ଧାନ କ୍ଷେତ ।

ବେତ୍- ବି. ପ୍ରସବ ।

ବେତ୍ରା- ବି. ବେତ ଓ ବାଉଁଶ ସରଂଜାମ ତିଆରି କରୁଥିବା ଲୋକସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।

ବେତ୍ରିବା- କ୍ରି. ବେଷ୍ଟନ କରିବା ।

ବେତ୍ଲା- ବି. ବାତୁଳାବସ୍ଥା ।

ବେତ୍ଲାବା- କ୍ରି. ବାତୁଳବତ୍ ଆଚରଣ କରିବା, କଥା କହିବା ।

ବେତ୍ଲେଇ ହେବା- 'ବେତ୍ଲାବା' ଦେଖ ।

ବେତେଇ ଯିବା- କ୍ରି. (କାଷ୍ଠୋପକରଣ) ବଂକା ହୋଇଯିବା ।

ବେଦନ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବଥ ।

ବେଦ୍‌ରେ- 'ବିଦ୍‌ରେ' ଦେଖ ।

ବେଦିସାଲ୍- ବି. ବେଦି ସ୍ଥାନ ।

ବେଧାଇ- ବିଂ. ପରପୁରୁଷ ସଂଗମକାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ।

ବେଧାଇଛୁଆ- ବି. ଜାରଜ ସଂତାନ ।

ବେଧୁଆ- ବିଂ. ପରନାରୀ ସଂଗମକାରୀ ପୁରୁଷ, ବ୍ୟଭିଚାରୀ ।

ବେଧେଇ- 'ବେଧାଇ' ଦେଖ ।

ବେନ୍‌ଗଂଡା- ବି. ମୁଂଡରେ ମାଠିଆ ବୋହିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କନା ମୁଂଡୁଳା ।

ବେନାଟି- 'ବେଂଜାଟି' ଦେଖ ।

ବେନୁଆ- ବି. ୧. କଂକି, ପାଟ୍‌ପନିଆଁ ଫିର୍‌ଫିରି । ୨. ମାଂକଡ଼ ।

ବେଂଦ୍‌ରା- ହରଗଉରା ଫୁଲ ।

ବେଂଦ୍‌ରି- ବିଂ. କୁରୂପ, କୁତ୍ସିତଦର୍ଶନା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବେପାରି- ବି. ବହିରାଗତ ଜାତି ବିଶେଷ ।

ବେପାରେନ୍- ବି. ବେପାରି ଜାତିର ସ୍ତ୍ରୀ (ଏମାନେ ସାଧାରଣତଃ ମୁଂଡରେ ବୋହି ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଲୁଣ ବିକଂତି ।)

ବେବ୍‌ରା- ବି. ବାତୁଳାବସ୍ଥା ।

ବେବ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଇଚ୍ଛିତ କଥା ଠିକ୍ ଭାବରେ କହି ନ ପାରିବା, ଉତ୍ତର ଦେବାରେ ଅସମର୍ଥ ହେବା ।

ବେମ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ରୋଗୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବେମ୍‌ରିଏନ୍) ।

ବେମାର୍‌ସେମାର୍- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ରୋଗ ବ୍ୟାଧି ଇତ୍ୟାଦି ।

ବେଂବ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ୧. ବୁଝି ନ ପାରିବା । ୨. ଅର୍ଦ୍ଧ ଚୈତନ୍ୟାବସ୍ଥାରେ ଏଣୁତେଣୁ ଗପିବା ।

ବେର୍‌ଡ଼ା- ବି. ସ୍ତ୍ରୀମାନଂକର ପରିଧେୟ ବଡ଼ କୌପୁନୀ, ଅଂତର୍ବାସ ।

ବେର୍‌ନା- ବି. ୧. ଏକ ଶ୍ରେଣୀୟ ଚାଷ ଜମି । ୨. ଶତ୍ରୁ ।

ବେର୍‌ହିବା- କ୍ରି. ବେଢ଼ିବା, ଖୁଂଟମାନ ପୋତି ଟାଂଟଭଳି ଚାଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ।

ବେରାଗି- ବି. ଜାତି ବିଶେଷ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବେରାଗେନ୍) ।

ବେରିଆ- 'ବେଁଟିଆ' ଦେଖ ।

ବେରିବା- କ୍ରି. ବାଡ଼ ଦେବା ।

ବେରୁ- ବି. ଠେଂଡାର ଅଗ୍ରାଂଶରେ ଲାଗିବା ଲଂବା ବାଉଁଶ ଲାଠି ।

ବେଲ୍- ବି. ୧. ସୂର୍ଯ୍ୟ, ସମୟ । ୨. ବେଲ ଫଳ ।

ବେଲ୍‌ଉଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହେବା ।

ବେଲ୍‌ଉଦା- ବି. ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ, ପ୍ରଭାତ କାଳ ।

ବେଲ୍‌ଉଦାବାଟ୍- ବି. ପୂର୍ବ ଦିଗ ।

ବେଲ୍‌ତରାସ୍- ବି. ସୂର୍ଯ୍ୟଂକର ରକ୍ତିମ ଆଭା ।

ବେଲବସା- ବି. ସଂଧ୍ୟା କାଳ ।

ବେଲ୍‌ବୁଡ଼ା ବାଟ୍- ବି. ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ ।

ବେଲ୍‌ବେଲି- ବିଂ. ମୁଖରା (ସ୍ତ୍ରୀ) ।

ବେଲ୍‌ସରିଆ- ବି. ଅପରାହ୍ଣ, ବେଳ ଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

ବେଲ୍‌ସୁଁ- ବିଂ. ବେଳହୁଁ, ପ୍ରଥମରୁ ।

ବେଲ୍‌ସୁରୁଂଗି- ବି. ଶୁଭ୍ର ଆରଣ୍ୟକ ଫୁଲ ବିଶେଷ ।

ବେଲ୍‌ହଉ- ବି. ଉପରଓଳି ।

ବେଲା- ବି. ୧. ବେଲ ଫଳର ଅର୍ଧାଂଶକୁ ନେଇ ତିଆରି ଏକ ପ୍ରକାର ଡଂକି ବା ଅଣକା ।
୨. ଉପରଓଳି, ଅପରାହ୍ଣ ।

ବେଲାବୁଲି- ବି. ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ।

ବେଲିଆ- ବିଂ. ସମୟାନୁଯାୟୀ । ଦୃ : ଦିନ୍ ବେଲିଆ କାମ୍ ।

ବେଲୁଆ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଘାସ ।

ବେଲୁର୍- ବି. ଖଟ ଗୁଂଥିବା ଫିତା ।

ବେସ୍‌ଦୁଆର୍- ବି. ଗୃହର ପ୍ରବେଶ ସ୍ଥଳ ।

ବେସରମିଆ- ବିଂ. ନିର୍ଲଜ୍ଜ ।

ବେସ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ବେସର ବା ସୋରିଷବଟା ଖଟା ଲଗାଇବା ।

ବେସୁଆ- ବିଂ. ବେଶ୍ୟାସକ୍ତ ପୁରୁଷ ।

ବେସୁଏନ୍- ବିଂ. ବେଶ୍ୟା ରୂପେ କାର୍ଯରତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବେସେଲ୍- ବି. ପଲମ ସଦୃଶ ମାଟି ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ବେହେରା- ବି. ୧. ବାହାଡ଼ା ଫଳ ।
୨. ହଳିଆମାନଂକର ମୁଖ୍ୟ ।

ବେହେରେନ୍- ବି. ୧. ମୁଖିଆ ଲୋକେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା, ଧର୍ମସଭା ।
୨. ପିଂଧା ବସ୍ତ୍ର ।

ବୋ- ବିଭିନ୍ନ ଭାବସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ପଦ; ଗୋ, ବେ ପର୍ଯାୟଭୁକ୍ତ । ଦୃ : **ସଂବୋଧନ-** ହଏ ବୋ ସୁନୁଛୁ କାଏଁ ? **ବିସ୍ମୟ ସୂଚକ-** ଦେଖ୍ ତ ବୋ, କେନ୍‌ତା ବଢ଼ିଆ ଦିସୁଛେ । **ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ-** ପାଏନ୍ ଗଡ଼େ ଆନ୍ ନ ବୋ । **ବିରକ୍ତି ସୂଚକ-** ଇନ୍‌ତା ହଏରାନ୍ ନାଇଁ କର୍‌ବୁ ବୋ । **ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ-** କେନ୍ ଆଡ୍‌କେ ଯାଇଥିଲୁ ବୋ ? **ଆସ୍ତିବାଚକ-** ଇଟା ତ ଗୁଟେ ମଉକା ବୋ । **ଆବେଗ ସୂଚକ-** ଚାଲ୍ ବୋ ଚାଲ୍, ନାଇଁ ହେଲେ ଗାଡ଼ି ଫେଲ୍ ହେମା ।

ବୋଏଡ୍- ବି. ନଦୀବଢ଼ି ।

ବୋଏଡ୍ରୋ- ବି. ବୋକା ।

ବୋଏର୍- ବି. ବରକୋଳି, ବୁରୋ ।

ବୋକା- 'ବୁକା' ଦେଖ ।

ବୋଟା- ବି. ପକ୍ଷୀର ପାକସ୍ଥଳୀ ।

ବୋଠା- ବିଂ. କର୍ମକୁଂଠ, ଦାୟିତ୍ୱହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ବୋଡ୍‌ରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଚଣା ।

ବୋଡ଼ା- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ ଛତୁ ।
୨. ବୋକା, ଓଲୁ ।

ବୋଡ଼ାସାଁପ୍- ବି. ଅଜଗର ।

ବୋଦା- ବି. ସୁସ୍ୱାଦୁ ଛୋଟ ବନ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ ।

ବୋଧ୍ ହେବା- କ୍ରି. ସଂତୁଷ୍ଟ, ତୃପ୍ତ ହେବା ।

ବୋପ୍‌ରା- ବି. ବାପୁଡ଼ା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବୋପ୍‌ରି) ।

ବୋବ୍‌ରା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପିଠା, ଚିତଉ ଭଳି ପିଠା ବିଶେଷ ।

ବୋବା- ବି. ବାପାଂକ ବାପା ।

ବୋବୋ ପାର୍‌ବା- 'ବୁବି' ଦେଖ ।

ବୋର୍‌ଢ଼ି- ବି. ୧. ବରଗଛ । ୨. ବୁଦୁବୁଦିକିଆ ଜଂଗଲ, ବୃକ୍ଷାଳି ।

ବୋରବୋଟି- ବି. ଝୁଡ଼ୁଂଗ ।

ବୋରଲି- ବି. ତୋଟା, ବୃକ୍ଷାଳି ।

ବୋରା- ବି. ବସ୍ତା ।

ବୋରିଆ- ବି. 'ହୁମୋନନ' ଭଳି ଖେଳ ବିଶେଷ ।

ବୋହଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଭସାଇବା, ପାଣି ମଡ଼ାଇବା ।

ଭ

ଭଅଁକା- ବି. ବନ୍ୟ ବିରାଡ଼ି, ଭିରକା, ଭେଂଜୋ ।
ଭଅଁରଗୁଡ଼ିଆ- ବିଂ. ବଂକା ପାଦ ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ଭଅଁର୍‌ଜାଲ୍- ବି. ଭଉଁରି ଜାଲ ।
ଭଅଁରା- ବି. ଭ୍ରମର ।
ଭଇଁରା- ବି. କାଲ, ବଧିର, ଯାହାର କାନକୁ ଶୁଭେନାହିଁ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭଇଁରି) ।
ଭଇଁସାଅଂଧାର- ବି. ସଂଧ୍ୟା ଓ ରାତ୍ରିର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳ ।
ଭଇଁସାଲ୍- ବି. ମଇଁଷିଆଳ, ମଇଁଷିଂକୁ ଜଗିବା ଓ ଚରାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ଭଇଁର୍- ବି. ଘୂର୍ଣନ ଦ୍ୱାରା ବେଧ କରିବା ଉପକରଣ ।
ଭଇଁରା- ବି. ନଟୁ ।
ଭଏନ୍- ବି. ଭଗିନୀ, ଭଉଣୀ ।
ଭଏନ୍‌କି- ଅଂ. ଭଉଣୀ ରାଣ ।
ଭଏନ୍‌ଜୁଏଁ- ବି. ସାନ ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀ ।
ଭଏନା- ବି. ଜାତି ବିଶେଷ ।
ଭଏର୍- ବିଂ. ପୂର୍ଣ, ତମାମ୍ । ଦୃ : ରାଏତ୍ ଭଏର୍ ।
ଭଏଁରା- ବିଂ. କାଲ, ବଧିର । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭଏଁରି) ।
ଭଏଁରିଜାଡ଼- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ ବଧିରା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଭଏଁସ୍- ବି. ମଇଁଷି ।
ଭଏଁସାଲ୍- ବି. ମଇଁଷିଆଳ ।
ଭଏଁସାସୁରିଆ- ବିଂ. ଏକବାଗିଆ ।
ଭକ୍‌ଟେଁଡୁ- ବିଂ. ଭକୁଆ, ବୋକା ।
ଭକଡୁ- ବିଂ. ବୋକା, ମୂର୍ଖ ।
ଭକ୍‌ତିଆ- ବିଂ. ଭକ୍ତିଭାବ ଯୁକ୍ତ ।
ଭକ୍‌ଭକାବା- କ୍ରି. ଡିବିରି, ଲଂଠନ ଆଦି ଲିଭିବା ବେଳେ ଶିଖା ସ୍ପଂଦିତ ହେବା ।
ଭକ୍‌ଲୋ- ବିଂ. ଭକୁଆ ।
ଭକା- ବି. କାବା, ଆଶ୍ଚର୍ଯ ।
ଭକାକ୍- ବି. ପାଟିରୁ ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିବା ।
ଭକା ଛାଡ୍‌ନୁ- ବିଂ. ବିସ୍ମୟଭରା ଚାହାଣି ସହିତ ।
ଭକାନି- ବି. ଧଂଦା, ଗୋଲକ ଧଂଦା ।
ଭଖାରି- ବି. ଶତ୍ରୁ ।
ଭଖିବା- କ୍ରି. ଦେବୀଂକ ରୋଷ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରାଣନାଶ ଘଟିବା ।
ଭଖେନ୍- ବି. ଢଗ ।
ଭଁଗ୍- ବି. ଭାଂଗ, ଗଂଜେଇ ପତ୍ର ।
ଭଗ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଢାଂକୁଣୀ ଫିଟାଇବା ।
ଭଗତ୍- ବିଂ. ଭକ୍ତ, ସ୍ତାବକ, ଅନୁରାଗୀ, ଆସକ୍ତ ।
ଭଗାର୍- ବି. ପାଣି ସୁଅରେ ହୁଡ଼ା ଭାଂଗିଗଲେ, ହୁଡ଼ା ତଳେ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଗାତ ।
ଭଗୁଆ- ବି. କଛା, ଖଦିଆ ।
ଭଗେଲ୍- ବିଂ. ଭାଗୁଆ, ଭାଗ ପାଇବା ଯୋଗ୍ୟ ।
ଭଟା- ବି. ଭଣଜା ।
ଭଜ୍‌ନାଜାଂଗ୍- ବି. ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଭାଜିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଅଣକ ଭଳି କାଷ୍ଠୋପକରଣ ବିଶେଷ ।
ଭଁଜାବା- କ୍ରି. ବିନିମୟ କରିବା ।
ଭଟ୍- ବି. ଶିଂଘାଣି, ନାସାମଳ ।
ଭଟ୍‌କା- ବିଂ. ଯାହା ନାକରେ ସର୍ବଦା ଶିଂଘାଣି ଜମି ରହିଥାଏ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭଟ୍‌କି) ।

ଭଙ୍ଗା- ବିଂ. ଅଦାଢୁଆ, ଦଂଥଡ଼ା ।

ଭଟ୍‌ଭଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ନାକରେ ଶିଂଘାଣି ଜମା ହୋଇରହିବା ।

ଭଟ୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଠକିବା, ଭଂଡିବା ।

ଭଟା- ବି. ପଡ଼ିଆ, ବାହାର, ଜଳାଶୟ ବାହାରର ଶୁଖିଲା ଭୂମି । ବିଂ. ବହିରସ୍ଥ ।

ଭଁଟ- ବି. ବାଇଗଣ ।

ଭଟକେ ଢିବା- କ୍ରି. ଝାଡ଼ା ଯିବା, ମଳତ୍ୟାଗ ସକାଶେ ଯିବା ।

ଭଟାଟିକ୍‌ରା- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ମେଲା ପଡ଼ିଆ ସ୍ଥାନ ।

ଭଟାଭଟ୍- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର, ଚଂଚଳ ।

ଭଟୁଆ- ବି. କ୍ୱାଇଁ, ଭିଣୋଇ ।

ଭଠା- ବି. ପଡ଼ିଆ ।

ଭଁଡ୍- ବିଂ. ଅଶ୍ଳୀଳ ।

ଭଡ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା, ଡରାଇବା ।

ଭଡ୍‌କିବା- କ୍ରି. ପରୋକ୍ଷରେ ଅନ୍ୟକୁ ଶୁଣାଇ କଥା କହିବା ।

ଭଁଡ୍ କୁଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଶ୍ଳୀଳ ବଚନ କହିବା, ଅଶ୍ଳୀଳ ଗୀତ ଗାଇବା ।

ଭଁଡ୍‌ଗାଟୁଁଡ଼ା- ବି. ବାବଦୂକ ।

ଭଡ୍‌ଭଡ଼ିଆ- ବି. ସର୍ବଦା ଏଣୁତେଣୁ କଥା କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭଡ୍‌ଭଡ଼ି) ।

ଭଁଡ୍‌ଭେସର୍- ବି. ଅଶ୍ଳୀଳ, ଗର୍ହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ।

ଭଁଡ୍‌ରା- ବି. ସାଧୁ ବା ବାବାଜୀମାନଂକର ସାମୂହିକ ଭୋଜି ।

ଭଁଡ୍‌ା- ବି. ହାଂଡି, ଚଉଡ଼ାମୁହାଁ ପାକପାତ୍ର ।

ଭଁଡ଼ାଗରିଆ- ବି. ହାଂଡି ଆକାରର ଜଳ ଘଟ ବିଶେଷ ।

ଭଁଡ଼ାରକୁନ୍- ବି. ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ କୋଣ ।

ଭଁଡ଼ାରଘରିଆ- ବି. ଭଂଡାର ରକ୍ଷକ ।

ଭଁଡ଼ାରଘରିଏନ୍- ବି. ବିବାହ ବ୍ରତ ଆଦି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଭଂଡାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭଁଡ଼ାରି- ବି. ନାପିତ, ବାରିକ, କ୍ଷୌରକାର । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭଁଡ଼ାରେନ୍) ।

ଭଁଡୁ- ବି. ମିଛକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି କହି ଠକିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଭଡୁଆ- ବି. ୧. ବେଶ୍ୟାର ଦଲାଲ । ୨. ଭଡ଼ାଟିଆ, ଯେ ଭଡ଼ା ଦେଇ ରହେ କିଂବା ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ବ୍ୟବହାର କରେ ।

ଭଡ଼ୋକଲା- ବିଂ. ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ।

ଭଡ଼ୋଭଡ଼ୋ- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର ।

ଭଣା- ବି. ହାଂଡି । 'ଭଁଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଭତ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଧାନ ମଡ଼ାଇବା ବେଳେ ପୁଆଳକୁ ତଳ ଉପର କରି ଘାଂଟିବା ।

ଭତରିଆ- ଜାତି ବା ସମାଜଚ୍ୟୁତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ରୀତିରେ ପୁନଃପ୍ରବେଶ କରାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଭତାଝାର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଘାସ ।

ଭତୁଆ- ବି. ୧. ଆଖୁର ରସ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ବାଲୁଂଗା (କେତେକ ଏହାର ପତ୍ରକୁ ଶାଗ କରି ଖାଆଂତି) ।

ଭଦର୍- ବି. କ୍ଷୌରକର୍ମ ।

ଭଦ୍‌ରା- ବିଂ. ଅଭଦ୍ରା, ଅଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାରକାରିଣୀ ।

ଭଦ୍‌ରି- ବି. ବୃହତ୍ ଧାନକୋଠି, ଓଳିଆ ।

ଭଦ୍‌ରେ- ବିଂ. ମୁଂଡାଏ, ଲଂଡାଏ (ଛେପ) ।

ଭନ୍‌ଜା- ବି. ୧. ଭଣଜା, ଭଉଣୀର ପୁଅ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାନ୍‌ଜି) । ୨. ଖୁଚୁରା ବା ଛିଟିଆ ପଇସା ।

ଭନ୍ଜାବା- କ୍ରି. ବଡ଼ ମୁଦ୍ରା ବଦଳରେ ଛୋଟ ମୁଦ୍ରା ନେବା, ଭଂଗାଇବା, ଖୁଚୁରା କରିବା ।

ଭନ୍ଭନା- ବିଂ. ପ୍ରଚୁର ସଂଖ୍ୟକ ।

ଭନ୍ଭନାବା- କ୍ରି. ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ମାଛି ସମବେତ ହୋଇ ଡେଣା ଚାଳନ ପୂର୍ବକ ଭନ୍ଭନ୍ ଶବ୍ଦ କରିବା ।

ଭନା- ବି. ୧. ବୁଦା, ଝଂକାଳିଆ ଗୁଳ୍ମ । ୨. ଦଳ, ସମୁଦାୟ ।

ଭଁପୁଲା- ବିଂ. ଅତିଶୟ ଫଂପା ।

ଭବ୍ରେଇଜିବା- କ୍ରି. ଘା'ର ଚାରିଆଡ଼େ ଗ୍ରିମିରି ପରି ଫଳି ବଢ଼ିଯିବା ।

ଭମ୍କଳା- ବିଂ. ତ୍ରିପଂଡ କଳା, ଅତିଶୟ କୃଷ୍ଣକାୟ ।

ଭମ୍କିବା- କ୍ରି. ନିଦ୍ରିତାବସ୍ଥାରେ ବିଳିବିଳାଇବା, ଅସ୍ଥିର ହେବା ।

ଭମ୍ରା- ବି. ୧. ଭ୍ରମର, ଅଳି । ୨. ଶୁଖିଲା ବେଲ ଫଳରୁ ତିଆରି ଏକ ପ୍ରକାର ନଟୁ ।

ଭମ୍ରାବା- କ୍ରି. ବୁଣା ଚାଷରୁ ଚାରା ଓପାଡ଼ିବା ।

ଭମା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ପୋକ ।

ଭର୍କା- ବିଂ. ୧. ଓସାରିଆ । ୨. ମେଲା ।

ଭର୍କୋଭଏଁରୋ- ବିଂ. ଅନ୍ୟମନସ୍କ ।

ଭର୍କୋଭର୍କୋ- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର ।

ଭର୍ଂଗାନକା- ବିଂ. ବଡ଼ ନାକ ଥିବା (ଲୋକ) ।

ଭର୍ଦର୍- ବିଂ. ଠିକ୍ ବେଳ, ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ । ଦୃ : ଭର୍ଦର୍ ବାହାରଲା ବେଲ୍କେ ବର୍ସା ଛାଡ଼ିଦେଲା ।

ଭରନା/ନି- ବି. କ୍ଷତିପୂରଣ ।

ଭରନା ହେବା- କ୍ରି. ପୂରା ହେବା ।

ଭର୍ଭଂଗ୍- ବିଂ. ଅନାବୃତ, ମେଲା ।

ଭର୍ଭରା- ବିଂ. ଅତି ଗପୁଡ଼ି, ଅସଂଯତ କଥା କହିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭର୍ଭରି) ।

ଭର୍ଭରାବା- କ୍ରି. ଘା ଅଧିକ ବ୍ୟାପିବା, ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଘା ଓ ବଥ ଆଦି ହେବା ।

ଭରମିବା- କ୍ରି. ସ୍ୱପ୍ନାବିଷ୍ଟ ହୋଇ ବିଳିବିଳାଇବା ।

ଭଁର୍ରୁ- ବିଂ. ଠକ, ଭଂଡ ।

ଭରଲ୍- ବି. ୧. ରିକ୍ତ ସ୍ଥାନ ପୂରଣ, ଭର୍ତି । ୨. ଗୁହାଳ କାଂଥକୁ ମଜବୁତ୍ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଖଂବ ଓ ଲଂବା କାଠ ଖଂଡ ।

ଭରଲିବା- କ୍ରି. ୧. କୌଣସି ଡାଳ ବା ଶସ୍ୟ କେଂଡା ମୂଳରେ ହସ୍ତଚାପ ଦେଇ ଉପର ଆଡ଼କୁ ଟାଣିବା ଓ ପତ୍ର ଶସ୍ୟାଦି ଅଲଗା କରିବା । ୨. ମାଟି ଅତଡ଼ା ଖସିଯିବା, ଜଳ ସଂସର୍ଗ ଯୋଗୁଁ ମାଟି କାଂଥ ଭାଂଗିଯିବା ।

ଭରସିବା- କ୍ରି. ସାହସର ସହ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ।

ଭରା- ବିଂ. ଏକ ଭାର ପରିମାଣ, ଧାନ କେଂଡାଯୁକ୍ତ ବୋଝ ।

ଭରି ଦେବା- କ୍ରି. କ୍ଷତି ପୂରଣ କରିବା ।

ଭରୁଆ- ବି. ଭାର ବାହକ ।

ଭଲ୍ଖା- ବିଂ. ଭଲ ଖାଇବାକୁ ପାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭଲ୍ଖାଇ) ।

ଭଲ୍ଘା- ଅଂ. ଯଦି ।

ଭଲ୍ଟୁ- ବି. ଇଂ. ଭଲ୍ବ ଟ୍ୟୁବ୍ ।

ଭଲେ- ଅଂ. ଯଦ୍ୟର୍ଥକ, ସଂଦେହବ୍ୟଂଜକ, ସଂଯୋଗବ୍ୟଂଜକ । କ୍ରି. ବିଂ. ଭଲ ଭାବରେ ।

ଭସ୍ଭସ୍- ଧ୍ୱ. ପାଣି ବା ଧୂଆଁ ନିର୍ଗତ ହେବା ଧ୍ୱନି ।

ଭସଲ୍ବା- କ୍ରି. ଓଦା କାଂଥ ଆଦି ଧସି ପଡ଼ିବା, ଭୁଶୁଡ଼ିବା ।

ଭସମ୍- ବି. ଖାଦ୍ୟଜୀର୍ଣ୍ଣ, ଭସ୍ମ ।

ଭାଇଜିଉଁତିଆ- ବି. ଆଶ୍ୱିନ ମାସର ମହାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ଭାଇର ମଂଗଳ ସକାଶେ ନାରୀମାନଙ୍କର ପାଳନୀୟ ପାରଂପରିକ ବ୍ରତ ଓ ଓଷା ॥

ଭାଉଁର୍- ବି. ବୃତ୍ତ ବା ଚକ୍ରପଥରେ ଏକ ବାର ଘୂର୍ଣ୍ଣନ ।

ଭାଏ- ବି. ଭାଇ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ବହେନ୍) ।

ଭାଏଜି- ଅଂ. ଭାଇ ଋଣ ।

ଭାଏଢୁ- ବି. ଗଦା, ସ୍ତୁପ ।

ଭାଏବହୁ- ବି. ସାନଭାଇର ପତ୍ନୀ ।

ଭାଏବା- କ୍ରି. ଭଲ ଲାଗିବା, ସୁଂଦର ଦିଶିବା, ରୁଚିକର ହେବା ।

ଭାଏବି- ବିଂ. ଭଦ୍ର, ଭବ୍ୟ, ସମ୍ମାନନୀୟ । ଦୃ : ଭାଏବି ଲୋକ୍‌ମାନେ ସଭାଥିଁ ବସିଛନ୍ ।

ଭାଏଲ୍- ଅଂ. ଦୈବାତ୍, କି, କାଳେ । ଦୃ : ତୁମେ ଜିବ ଭାଏଲ୍ ?

ଭାଓ- ବି. ଅଂଡିରା ବିରାଡ଼ି ।

ଭାଖ୍‌ନି- ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ବଚନ ।

ଭାଖ୍‌ବା- କ୍ରି. ଭାଷିବା, କହିବା ।

ଭାଖା- ବି. କାଳିସୀ ଲାଗିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଭାଷଣ ॥

ଭାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ପଳାଇବା ।

ଭାଗା- ବିଂ. ଫେରାର ।

ଭାଗେଲ୍- ବି. ଭାଗର ଅଂଶ ।

ଭାଂଗ୍- ବି. ଧୂଆଁପତ୍ର ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଦୋକ୍ତା ।

ଭାଂଗ୍‌ଡବି- ବି. ତମାଖୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ରଖାଯିବା ଛୋଟ ଡିବା । ବିଂ. ଗେଡ଼ା, ବାଂଗରା ।

ଭାଂଗ୍‌ପତର୍- ବି. ଧୂଆଁପତ୍ର ।

ଭାଂଗି- 'ବିକି' (ବିକ୍ରୟ କରି)ର ଆପେକ୍ଷିକ ଶବ୍ଦ । ଦୃ : ବିକି ଭାଂଗିକରି ସବୁ ସାରି ଦେଲେ କେନ୍‌ତେଇ ଚଲ୍‌ମା ?

ଭାଂଗିଆ- ବି. ଗୋରୁ ବାଂଧିବା ପାଇଁ ଦଉଡ଼ି, ପଘା ।

ଭାଂଗୁଆ- ବିଂ. 'ଭାଂଗ୍' ବା ଦୋକ୍ତା ସେବନରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଭାଂଗେନ୍- ବି. ମୋଡ଼, ରାସ୍ତା ଯେଉଁଠାରେ ବଂକା ହୋଇଥାଏ ।

ଭାଁଚି- ବି. ଭାଣିଜା, ଭଉଣୀର ଝିଅ ।

ଭାଁଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ବିନିମୟରେ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରିବା ।

ଭାଜିସାଗ୍- ବି. କୋଶଳା ଶାଗ ।

ଭାଢୁର୍‌କୁଟୁର୍- ବି. ଧୀର ସ୍ୱରରେ ଗୁପ୍ତ ମଂତ୍ରଣା ।

ଭାଟ୍- ବି. ଦରୁଆନ ।

ଭାଟି- ବି. ୧. ମଦ ତିଆରି ସ୍ଥାନ । ୨. ଇଟା ପୋଡ଼ିବା ସ୍ଥାନ ।

ଭାଟୋ- ବି. ଭଗିନୀପତି, ଭିଣୋଇ ।

ଭାଁଡ୍- ବିଂ. ୧. ଅଶ୍ଳୀଳ । ୨. ଫତୁଆ ।

ଭାଁଡ୍‌ଭେସର୍- ବିଂ. (ଯୁଗ୍ମ) ଅଶ୍ଳୀଳ ଓ ଗର୍ହିତ ।

ଭାତ୍‌କୁରି- ବି. ଭାତୁଡ଼ି ।

ଭାତ୍‌ଖୁଆ/ନି- ବି. ଶିଶୁର ଅନ୍ନପ୍ରାଶନ ।

ଭାତ୍‌ଭାଟିଆ- 'ଅଢ଼ିଆ' ଦେଖ ।

ଭାଟିଆ- 'ଅଢ଼ିଆ' ଦେଖ ।

ଭାଦେଲ୍- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।

ଭାନ୍‌ଜି- ବି. ଭାଣିଜୀ ।

ଭାନସ୍- ବି. ରଂଧନ, ପାକକ୍ରିୟା ।

ଭାନସ୍‌ଘର୍- ବି. ରଂଧାଘର, ପାକଶାଳା ।

ଭାବ୍- ବି. ଛଇଛକେ, ନଖରା ।

ଭାରେ- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ଭାରଦଂଡର ଉଭୟ ପାଖରୁ ଝୁଲୁଥିବା ବସ୍ତୁ ପରିମାଣ ।

ଭାଲ୍- ଅଂ. ଯଦି ।

ଭାଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚିଂତା କରିବା, ଭାଳିବା ।

ଭାଲା- ବି. ଭାଲିଆ ଫଳ (ଧୋବାମାନେ ଏ ଫଳର ଲସା ଲଗାଇ ଲୁଗାରେ ଦାଗ ଦିଅଂତି), ଲଂକା ଆଂବ ।

ଭାଲିଆଖାଇ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର 'ରୁପ' ବା ଶୁଆପକ୍ଷୀ (ଏହାର ଚଂଚୁ 'ଭାଲିଆ' ଫଳ ଆକୃତିର ହୋଇଥାଏ) ।

ଭାଲୁଆ- ବି. ଭାଲୁକୁ ନାଚ କରାଇବା କେଳା ।

ଭାଲୁଚାଁଟି- ବି. କଳା ରଂଗର ଉଷ୍ଣାସ ପିଂପୁଡ଼ି (ଏମାନେ କାମୁଡ଼ଂତି ନାହିଁ) ।

ଭାଲୁଜର୍- ବି. ମିଛିମିଛିକା ଜ୍ୱର ।

ଭାଲୁଠେଂଗା- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଭାଲୁପୋକ୍- ବି. ଶୁଁବାଲୁଆ, ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଲୋମଯୁକ୍ତ ପୋକ ବିଶେଷ ।

ଭାଲୁସଗଡ଼୍- ବି. ନିଦା କାଠରେ ତିଆରି ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ି ।

ଭାଲେନ୍- ବି. ଭାଲେଣି ।

ଭାସ୍‌କୁଟି- ବି. ପ୍ରହସନ, ହାସ୍ୟକର ଆଚରଣ ।

ଭାସ୍‌ରି ହେବା- କ୍ରି. ଭାଷା କହିବା । ଦୃ : ରୁପ ସବୁବେଳେ ଭାସ୍‌ରି ହଉଛେ ।

ଭି- ଅଂ. ଆହୁରି, ମଧ୍ୟ, ଏବଂ ।

ଭିଆ- ବି. ବିବାହ ।

ଭିଉ- ବି. ଉପଦ୍ରବ, ବିକାର ।

ଭିକ୍‌ଲୁକା- ବିଂ. କୁଂଠିତ, ଘରେ ଧନ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ଯେ ପଦାକୁ ଦେଖାଇ ହୁଏନାହିଁ ।

ଭିଖାରେନ୍- ବି. ଭିଖାରୁଣୀ ।

ଭିଡୁଭାଡୁ- ବି. ଘଡ଼ିସଂଧି ବେଳ ।

ଭିଡୁ ହେବା- କ୍ରି. ଗୁରୁତର ଭାବେ ଅସୁସ୍ଥ ହେବା ।

ଭିଡ଼ିବା- କ୍ରି. ସୁଂଦର ଦେଖାଯିବା, ମାନିବା । ଦୃ : ବର୍‌ପିଲାକେ ଧୁତି ପଂଜାବି ଆଛା ଭିଡ଼ିଛେ ।

ଭିଡ଼େନ୍- ବିଂ. ଭିଡ଼ାଯିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ । ଦୃ : ଭିଡ଼େନ୍ ରସି ।

ଭିତ୍‌ରିବଲଦ୍- ବି. ଶଗଡ଼ ବା ହଳର ବାମ ପାଖର ବଳଦ (ବିପରୀତ : ବାହାରି ବଲଦ୍) ।

ଭିତ୍‌ରିଆ- ବି. ଘର ଭିତରର ବିଷୟାଦି ବୁଝାଶୁଝା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଭିତା- ବି. ଚାଖଂଡ ପରିମାଣ ।

ଭିତେ- ବିଂ. ଚାଖଂଡେ ।

ଭିମ୍‌କଲା- ବିଂ. ଅତିଶୟ କଳା ।

ଭିର୍‌କିବା- କ୍ରି. ହୁରୁଡ଼ିବା, ଭୟରେ ଚମକିବା, ଭୀତତ୍ରସ୍ତ ହେବା ।

ଭିର୍‌ନା- ବି. ୧. ଶଗଡ଼ରେ ବୋଝେଇ ମାଲ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବା ସକାଶେ ଭିଡ଼ାଯିବା ମୋଟା ଓ ଶକ୍ତ ଦଉଡ଼ି । ୨. ଅଂଟା ଭିଡ଼ା ଲୁଗା ।

ଭିର୍‌ଭିନା- ବିଂ. ଅଖଂଜିଆ (ବେଶ, ପୋଷାକ) ।

ଭିର୍‌ଭିର୍‌ନା- ବିଂ. ବିକୃତ, କଦର୍ଯ୍ୟ ।

ଭିରିବା- କ୍ରି. ସାଜିବା, ମାନିବା, ସୁଂଦର ଦିଶିବା ।

ଭିରେଇବା- କ୍ରି. ଯୋଗାଡ଼, ମରାମତି କରିବା ।

ଭିଲ୍- ବି. ପଲ, ଦଳ, ସମୂହ । ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।

ଭୁଆସେନ୍- ବି. ଭୁଆସୁଣୀ ।

ଭୁଆସେନ୍ ଗଧା- ବି. ପାହାଂଡା ସ୍ନାନ ।

ଭୁଆସେନ୍ ସାଜୋ- ବି. ନବବିବାହିତା ଭୁଆସୁଣୀର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବ୍ୟବହାର୍ଯ ବସ୍ତୁ ସମୂହ ।

ଭୁଇଁ ଅଣେଲ୍- ବି. ବିଷ୍ଠା, ମଳ (ଅଣେଲ୍ = ମହୁଫେଣା ପରି ଦିଶୁଥିବାରୁ ଏହି ଶ୍ଳେଷାର୍ଥ) ।

ଭୁଇଁତୁତୁ- ବି. ବାରହା ।

ଭୁଏ- ବି. ଭୋଇ ।

ଭୁକେର୍- ବି. ସଦ୍ୟ ପ୍ରସୂତା ଗୋ-ମହିଷାଦିଙ୍କ କ୍ଷୀରରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଛେନା ।

ଭୁଖ୍- ବି. ଭୋକ, କ୍ଷୁଧା ।

ଭୁଖା- ବିଂ. କ୍ଷୁଧିତ, କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ, ଭୋକିଲା ।

ଭୁଖାଲୁ- ବିଂ. ସର୍ବଦା କ୍ଷୁଧିତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଭୁଗ୍‌ରା- ବି. ନିଷର ଭୋଗ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜମି । 'ଭୋଗ୍‌ରା' ଦେଖ ।

ଭୁଗ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ 'ଭୁଗା' ।

ଭୁଗା- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆରେ ତିଆରି ପାଛିଆ (ମଂଦିରକୁ ଭୋଗ ନେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ଏ ନାମ) ।

ଭୁଗୁତ୍‌ମାନ୍- ବିଂ. ଭୋଗୀ, ଭୁକ୍ତଭୋଗୀ ।

ଭୁଜନି- ବିଂ. ଭୋଜନ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ (ହାତ), ଡାହାଣ ହାତ, ଡାହାଣ ପାର୍ଶ୍ୱ ।

ଭୁଜନିଆ- ବିଂ. ଡାହାଣ ଆଡ଼ । ଦୃ : ଗୁଡ଼ିର୍ ଭୁଜନିଆ ଗଲେ ଦୁକାନ୍ ପଡୁବା ।

ଭୁଜ୍‌ଲି- ବି. ମିତ୍ର, ସାଂଗ ।

ଭୁଜା- ବି. ମୁଢ଼ି, ଜଳଖିଆ ।

ଭୁତ୍‌ଭୁତିଆ- ବିଂ. ମୁହଁ ଅଂଧାର, ସଂଧ୍ୟାକାଳୀନ (ଅଂଧାର) ।

ଭୁତ୍‌ମୁଢ଼ି- ବିଂ. ଭୂତାବିଷ୍ଟ ହୋଇ ଆଚରଣ କରିବା ପରି ହାବଭାବ ଦେଖାଇବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭୁତା- ବି. ତୃଣ ବିଶେଷ ।

ଭୁତି- ବି. ଦିନ ମଜୁରି, ପାରିଶ୍ରମିକ, ମୂଲ, ଲାଭ ।

ଭୁତିଆ- ବି. ଗଉଡ଼ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ ।

ଭୁତିଆର୍- ବି. 'ଭୁତି' ନେଇ କାମ କରିବା ଶ୍ରମିକ, ଦୈନିକ ଧାନ ମୂଲ ନେଇ କାମ କରିବା ମୂଲିଆ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭୁତିଏରେନ୍) ।

ଭୁତେର୍- 'ଭୁତିଆର୍' ଦେଖ ।

ଭୁଦିଆଁ- ବିଂ. ଭାଦ୍ରବ ମାସରେ ଅମଳ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ (ଶସ୍ୟାଦି) ।

ଭୁଦୋ- ବି. ଭାଦ୍ରବ ମାସ ।

ଭୁଧନ୍- ବି. ମାଟି ଭିତରର ଧନ ।

ଭୁନ୍‌କା ହାତ୍- ବି. ଖାଇବା ହାତ, ଡାହାଣ ହାତ ।

ଭୁବ୍‌ରା- ବି. ଭସ୍ମାଗ୍ନି, ଅଳ୍ପ ଦାହିକା ଶକ୍ତି ଥିବା ନିଆଁ । ଦୃ : ଭୁବ୍‌ରା ନିଆଁଥି ବାଏଗନ୍ ପୁଡ଼ାଲେ ବନେ ହେସି ।

ଭୁର୍‌କା- ବି. ବାଉଁଶ ଖଡ଼ିକା ନିର୍ମିତ ବଡ଼ ଗୋକେଇ ।

ଭୁର୍‌କି- ବି. ବାଉଁଶ ଖଡ଼ିକାରେ ତିଆରି ଛୋଟ ଗୋକେଇ ।

ଭୁର୍‌କୁଟି- ବି. ଛଇ, କୌତୁକ, ହାସ୍ୟକର ଆଚରଣ ।

ଭୁର୍‌କୁଟିଆ- ବିଂ. କୌତୁକିଆ ।

ଭୁର୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା ।

ଭୁର୍‌ତାବା- 'ଭୁର୍‌ଥାବା' ଦେଖ ।

ଭୁର୍‌ତେନ୍- ବି. ପ୍ରବୋଧନା ।

ଭୁର୍‌ଥାବା- କ୍ରି. ମନବୋଧ କରି କହିବା, ପ୍ରବୋଧନା ଦେବା, ମଧୁର ବଚନ ଦ୍ୱାରା ଖୁସିକରି କାଂଦ ବା ଜିଦ୍‌ରୁ ନିବୃତ୍ତ କରିବା, ଫୁସୁଲାଇବା ।

ଭୁର୍‌ଭଂଗ୍- ବି. ଖାତିର ।

ଭୁର୍‌ଭୁସା- ବିଂ. ମୁଂଡ ବାଳରେ ତେଲ ଲାଗି ନ ଥିବା ଅବିନ୍ୟସ୍ତ ଅବସ୍ଥା ।

ଭୁର୍‌ରା- ବି. ଗଂଜେଇ ସେବନ ପାଇଁ ଚିଲମରେ ସଜ୍ଜିତ ହେବା ଧୂଆଁପତ୍ର ଗୁଂଡ ।

ଭୁର୍‌ରା ଉଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଚିଲମରେ ଧୂଆଁ ଶୋଷି ପାଟି ବାଟେ ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିବା ।

ଭୁର୍‌ଲି- ବି. ବାଜେ ଗପ, ସାରହୀନ କଥାବାର୍ତ୍ତା ।

ଭୁର୍‌ଲି ଉଡ଼ାବା- କ୍ରି. କୌଣସି କଥାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେଇ ଉପହାସ କରିବା ।

ଭୁର୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଏଣୁତେଣୁ ଗପିବା, ସର୍ବଦା ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହୋଇ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କିଛି କହିବା ।

ଭୁର୍‌ସଣ୍- ବି. ମଶା ।

ଭୁର୍‌ସା- ବିଂ. ଅଂଶୁ ପରି ଲୋମଯୁକ୍ତ ।

ଭୁର୍‌ସାକ୍ଲିର୍‌ହା- ବି. ଶଁବାଳୁଆ ।

ଭୁର୍‌ସାପୋକ୍- ବି. ଶଁବାଳୁଆ ।

ଭୁର୍‌ସାବା- କ୍ରି. ଲୋମ ଜାତ ହେବା ।

ଭୁର୍‌ସି ବୁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ସର୍ବନାଶ କରିବା ।

ଭୁର୍‌ସିମୁଡ଼ି- ବିଂ. ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭୁରାବା- କ୍ରି. ଗୁଂଡ ଜିନିସ ପକାଇବା, ଚୂର୍ଣ୍ଣ ସିଂଚନ କରିବା । ଦୃ : ଦହିବରାଥିଁ ମସ୍‌ଲା ଗୁଁଡ଼୍ ଭୁରେଇ ଦିଅ ।

ଭୁରି- ବିଂ. କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ରର ବାହୁଲ୍ୟ । ଦୃ : ଭୁରି ପାଏନ୍, ଭୁରି ଗଁଟି ।

ଭୁଲ୍‌ତା- ବି. ଭୂଲତା ।

ଭୁଲାସରିଆ- 'ଭୁଲେସରିଆ' ଦେଖ ।

ଭୁଲିଆ- ବି. ଲୁଗା ବୁଣିବା ଜାତି ବିଶେଷ ।

ଭୁଲୁ- ବି. କ୍ଷେତ ହିଡ଼ର ପ୍ରାକୃତିକ ରଂଧ୍ର, ସୁଡ଼ଂଗ ।

ଭୁଲେସରି- ବି. ସବୁ ପ୍ରାର୍ଥନା ଓ ମାଗୁଣି ଭୁଲି ଯାଉଥିବା ଦେବୀ, ବିସ୍ମୃତି ଦେବୀ ।

ଭୁଲେସରିଆ- ବିଂ. ବିସ୍ମରଣଶୀଳ, ଭୁଲା, ଭୋଳା ।

ଭୁସ୍‌କା- ବିଂ. ପୃଥୁଳ, ମୋଟା, ସ୍ଥୂଳକାୟ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଭୁସ୍‌କି) ।

ଦୃ : ମୁନୁସ୍ ଭୁସ୍‌କା ହେଲେ ଗଲା
ଭାଁଗ୍ ଫସ୍‌କା ହେଲେ ଗଲା ।

ଭୁସ୍‌କାଲଦୋ- ବିଂ. ଅତିଶୟ ପୃଥୁଳ ।

ଭୁସ୍‌କି- ବିଂ. ପୃଥୁଳା, ମୋଟୀ ।

ଭୁସ୍‌କିବର୍‌ହା- ବି. ମୋଟୀ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଉପହାସାତ୍ମକ ସଂବୋଧନ ।

ଭୁସ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଭୁଶୁଡ଼ି ପଡ଼ିବା ।

ଭୁସା- ବି. ଶସ୍ୟର ଚୋପା, କାଠ କରତିଲେ ବାହାରିବା ଗୁଂଡ । ବିଂ. ଅସାର, ନିକୃଷ୍ଟ ।

ଭେ- ବି. ଭାଇ, ଭ୍ରାତା ।

ଭେକ୍‌ଲା- ବି. ବୋକା ପରି ଚକିତ, ଅପଲକ ଦୃଷ୍ଟି । ବିଂ. ମୂର୍ଖ, ହୁଂଡା, ହତବୁଦ୍ଧି ।

ଭେଂକି- ଅଂ. ଭାଇ ରାଣ ।

ଭେକ୍‌ରା- ବି. ୧. ବିଲାତି ବାଇଗଣ, ପାତଲ୍‌ଘଁଟା । ୨. ପ୍ରଚୁର ମଂଜିଯୁକ୍ତ ବାଇଗଣ ।

ଭେକ୍‌ରି- ବି. ଅଂକରାଂତି ଫଳ ।

ଭେକ୍‌ରିକଁଟା- ବି. ସାନ ସାନ ମୁନିଆ କଂଟା ।

ଭେକା- ବି. ୧. ମସ୍ତିଷ୍କ । ୨. ବିଲାତି ବାଇଗଣ ।

ଭେଜି- ବି. ଭାଗ ।

ଭେଜି କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଗ୍ରାମ ଦେବତାଂକ ନିକଟରେ ପଶୁବଧ ପରେ ମାଂସ ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ବଂଟନ କରିବା ।

ଭେଟ୍- ବି. ପରସ୍ପର ସହିତ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ୍, ଯୌନ ମିଳନ ।

ଭେଟ୍‌ଘାଟ୍- ବି. ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ, ସାମାଜିକ ମିଳନ ।

ଭେଟାଉଟାର- ବି. ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟ କରାଇ କଳହ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ପ୍ରଥା, ପୂର୍ବକଥିତ ବଚନର ସତତା ନିରୂପଣ ପ୍ରଣାଳୀ ।

ଭେଟିଆ- ବିଂ. ବେଠି ଖଟୁଥିବା ଭୃତ୍ୟ ।

ଭେଟେସେରି- ବିଂ. ସେହି ସ୍ଥାନରେ, ଘଟନା ସ୍ଥଳରେ । ଦୃ : କୁକୁର୍‌ଟାକେ ମଟର୍ ଚେପେଇ ଦେଲା ଜେ ଭେଟେସେରି ମରିଗଲା ।

ଭେଁଡ଼ା- ବିଂ. ଦୁଷ୍ଟ, ଅବିନୟୀ । ବି. ଯୁବକ ।

ଭେଁଡ଼ି- ବି. ୧. ଭେଂଡି । ୨. ଭେଂଡି ଗୁଳ୍ମର ଅଂଶୁ ।

ଭେଁଡ଼ିଏନ୍- ବି. ଯୁବତୀ ।

ଭେଡ଼ୋ- ବି. ଗଧିଆ ।

ଭେଦ୍‌ରା- ବି. ବାଇଗଣ ।

ଭେଦୋ- ବିଂ. ମୋଟା, ପୃଥୁଳ, ସ୍ଥୂଳକାୟ ।

ଭେନେଇ- ବି. ଭଗିନୀପତି ।

ଭେବ୍‌ଲାବା- ବିଂ. ବିହ୍ୱଳ ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଭେବା- କ୍ରି. କଥା କହି ନିଜକୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରି ପାରୁ ନ ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଭେର୍‌ଲିହା- ବିଂ. ସମାଜତ୍ୟାଗୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଭେରୁ- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଭେଲ୍- ବି. ଦଳ, ଗୋଷ୍ଠୀ, ପଲ ।

ଭେଲ୍‌କା- ବି. ବୋକାମି, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଚକିତ ଦୃଷ୍ଟି ।

ଭେଲା- ବି. ଢେଲା, ପିଂଡୁଳା, ମେଂଟା ।

ଭେଲି- ବି. ୧. ଢେଲା, ପିଂଡୁଳା, ମେଂଟା । ଦୃ : ଭେଲି ଗୁଡ଼୍ । ୨. ଦଳ, ସମୁଦାୟ ।

ଭେଲିଗୁଡ଼୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଟାଣ ଗୁଡ଼, ଏହା ବାଟି ପରି ଗୋଲାକାର ।

ଭେଲୁଆଁ- ବି. ଭାଲିଆ, ଭଲ୍ଲାତକ ।

ଭେସ- ବି. ବେଶଭୂଷଣ, ପ୍ରସାଧନ, ପୋଷାକ ।

ଭେସର୍- ବିଂ. ଅଶ୍ଳୀଳ, ନିମ୍ନ ରୁଚି ସଂପନ୍ନ ।

ଭେସ୍‌ରିଆ- ବି. ଅଶ୍ଳୀଳ ଆଚରଣକାରୀ ।

ଭେସ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ ହାଂଡି ।

ଭେସେଲ୍- ବି. ହାଂଡି ।

ଭୋକ୍‌ଡ଼ୋ- ବିଂ. ଓଲୁ, ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ ।

ଭୋକ୍‌ସୁଲି- ବି. କ୍ଷୁଧାଜନିତ ପେଟ ବ୍ୟଥା ।

ଭୋର୍‌ରା- ବିଂ. ପୂର୍ବେ ଗଉଁତିଆମାନଂକ ଭୋଗ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାଫି ବା ନିଷ୍କର ଜମି ।

ଭୋଗୁଆ- ବି. ଭୁଗା, ଟୋକେଇ ।

ଭୋଜ୍ ପତର୍- ବି. ଭୂର୍ଜ ପତ୍ର ।

ଭୋଟ୍ ହେଇଯିବା- କ୍ରି. ବ୍ୟବହାର ଅନୁପଯୋଗୀ ହେବା, ଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବା ।

ଭୋଟୁଆ- ବି. ଭିଣୋଇ, ଭଗିନୀପତି ।

ଭୋଣୋ- ବି. ସୁଡ଼ଂଗ, କଣା ।

ଭୋଦୋ- ବି. ଭାଦ୍ରବ ମାସ ।

ଭୋବ୍‌ସତି- ବି. ବୈଚିତ୍ର୍ୟପୂର୍ଣ ହାବଭାବ ।

ଭୋର୍‌ଂଗଲୋ- ବିଂ. ଫଂପା, ପୁଲା ।

ଭୋରଲି- ବି. ବାଉଳା ।

ଭୋରା- ବିଂ. ବିସ୍ମରଣଶୀଳ ।

ଭୋରାବା- କ୍ରି. ଆପାତ ମଧୁର କପଟ କଥାରେ ମତିକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ନେଇ ନିଜ କାର୍ଯ ହାସଲ କରିବା ।

ଭୋଲ୍- 'ଭୁଲ୍' ଦେଖ ।

ଭୋଲିଆ- 'ଭୁଲିଆ' ଦେଖ ।

ଭୋସ୍‌ଡ଼ି- ବିଂ. ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ରା (ଗାଳି) ।

ମ

ମ, ମଅ- ଅଂ. ସଂଦେହ, ବିସ୍ମୟ ବା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବ୍ୟଂଜକ ।

ମଇଧାନ୍- ବି. ମଧ୍ୟାହ୍ନ, ଦ୍ୱିପ୍ରହର ।

ମଇନ୍- ବି. ମହୁଘରାରୁ ଜାତ ମହମ, ବୃକ୍ଷ ନିସୃତ ଅଠା ବିଶେଷ ।

ମଇନା- ବି. ବଣି ଚଢ଼େଇ ।

ମଇନାଟୁଟୁ- ବି. ପାର୍ପନିଆ, କଂକି ।

ମଇହାରି- ବି. ଗଉଡ଼ୁଣୀ ପୋକ ।

ମଏତର୍- ବି. ମିତ୍ର, ବଂଧୁ ।

ମଏଧାନ୍- ବି. ମଧ୍ୟାହ୍ନ ।

ମଏଲ୍‌କା- ବି. ମାଟିର ଖୁରି ବା ସରା ପାତ୍ର ।

ମଏନ୍- 'ମଇନ୍' ଦେଖ ।

ମଏସ୍‌ନା- ବି. ମସିଣା ।

ମକଠିଆ- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ ଓ ଭଂଗୁର (କାଠ), ଯାହା ହଠାତ୍ ଭାଂଗିଯାଏ ।

ମକ୍‌ଦଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ।

ମକ୍‌ଦଲି- ବି. 'ମକ୍‌ଦଲ୍' ଫୁଲ ତୁଲ୍ୟ ।

ମକର- ବି. ବାଳିକାମାନଂକର ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ବିଶେଷ ।

ମକର୍‌ଡ଼ା- ବି. ମାଂକଡ଼ା ପଥର ।

ମକର୍‌ଲା- ବି. ବୁଢ଼ିଆଣୀ ।

ମକର୍‌ଲା ଜାଲ୍- ବି. ବୁଢ଼ିଆଣୀ ବୁଣିବା ଜାଲ ।

ମକ୍‌ରା- ବି. ବୁଢ଼ିଆଣୀ ।

ମକ୍‌ରିଆ- ବି. ମାଂକଡ଼ ନଚାଇବା କେଳା ।

ମକାର୍- ବି. ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ମହରଗ କାଳ ।

ମକୁଟ- ବି. ମୁକୁଟ ।

ମକେ- ସ. ମୋତେ ।

ମଖଲ୍/ର୍- ବିଂ. ଟାଣ ଅଥଚ ଭଂଗୁର ।

ମଖ୍‌ନା- ବି. ମାଖନ, ବୋଇତି କଖାରୁ ।

ମଖମଲି ଫୁଲ୍- ବି. ଗେଂଡୁ ଫୁଲ, ଗଂଜା ଫୁଲ ।

ମଖିଚୁସ୍- ବିଂ. ଲୋଭୀ, କୃପଣ ।

ମଗ୍‌ଚିରି- ବି. ମାଗିବା ଲୋକ ।

ମଗ୍‌ଦିବା- କ୍ରି. ୧. ଦଳିବା, ମଂଚାଳିବା, ମୋଡ଼ିବା; ଅଂଗାଦିର ପୀଡ଼ାହରଣ ସକାଶେ ଅଂଗୁଳି ସଂଚାଳନ କରିବା । ୨. ପାପୁଲିରେ ଗଂଜେଇ ଦଳିବା ।

ମଗ୍‌ଧା- ବିଂ. ଏକ ଶ୍ରେଣୀର ଗଉଡ଼ ।

ମଗ୍‌ନା- ବିଂ. ମାଗଣା ।

ମଗ୍‌ନି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ତାସ୍ ଖେଳ ।

ମଗ୍‌ନିଆ- ବିଂ. ଯେ ମାଗି ଖାଏ, ମାଗିଖିଆ ।

ମଗମଗ୍- ବିଂ. ମହମହ (ସୁଗଂଧ) ।

ମଗମଗାବା- କ୍ରି. ମହମହ ବାସିବା ।

ମଗର୍- ବି. କୁଂଭୀର ।

ମଗର୍‌ଲେଇଉବ୍- ବି. କୁଂଭୀର ପରି ଭୂଇଁରେ ଗୁଡୁଂଡି ଗୁଡୁଂଡି ଗତି କରିବା ।

ମଗ୍‌ରା- ବି. ଘର ତୁଳିଆ ।

ମଗ୍‌ସିର୍- ବି. ମାର୍ଗଶୀର ମାସ ।

ମଘା- ବି. ୧. ବାଘ ଶିକାର ପାଇଁ ଗଛ ଉପରେ ମଂଚା । ୨. ହିଡ଼ ।

ମଂଗ୍- ବି. ତଂତ, ଲୁଗାବୁଣା ଯଂତ୍ର ।

ମଂଗ୍‌ଚିରି- ବି. ଭିକ୍ଷୁକ, ମାଗିଖିଆ ।

ମଂଗରା- ବି. ଭିକ୍ଷାଜୀବୀ ।

ମଂଗଲ୍- ବି. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ମଂଗଲ୍ ଟାଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ଆସନ୍ନ ବର୍ଷା ସୂଚକ ବିଜୁଳି ମାରିବା ।

ମଂଗଲ୍ନ- ବି. ବିବାହ ବ୍ରତ ଆଦି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ମଂଗଲକୃତ୍ୟ ।

ମଂଗା- ବି. ଅଗ୍ରଭାଗ, ବସ୍ତ୍ର ବୟନରେ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଠୋପକରଣ ବିଶେଷ ।

ମଚା- ବି. ଘର ଭିତରେ କରାଯିବା ଭାଡ଼ି ।

ମଚାନ୍- ବି. ଜଂତୁ ଶିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗଛ ଉପରେ ବଂଧା ଯାଉଥିବା ଭାଡ଼ି ।

ମଚୁଆ- ବି. ଖଟ ଖୁରା, ଖଟର ଗୋଡ଼ ।

ମଜ୍ନା- ବି. ବାସନ ଇତ୍ୟାଦି ମାଜିବା ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ ଗୁଂଡ ।

ମଜ୍ନିଆ- ବି. ମଜା ଘଷା କରିବା ଲୋକ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ମାଜ୍ତି) ।

ମଜୁର୍- ବି. ମୟୂର ।

ମଝ୍ମଝ୍କିଆ- ବିଂ. ମଧ୍ୟମ ପ୍ରକାରର ।

ମଝ୍ଲ୍- ବିଂ. ମଧ୍ୟମ ସ୍ଥାନୀୟ, ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀର ମଧ୍ୟ ଭଳି ।

ମଝ୍ଲି- ବିଂ. 'ମଝିଆଁ'ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗବାଚକ ମଝିଆଣୀ । ଦୃ : ମଝିଆଁ ବାବୁ, ମଝ୍ଲି ବୁଇ ।

ମଝ୍ଲିରୁପ- ବି. ଈଷତ୍ ହଳଦିଆ ଚଂଚୁଯୁକ୍ତ ଶୁଆ ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।

ମଝା- ବିଂ. ମଝି, ମଧ୍ୟ (ସ୍ଥାନ) ।

ମଝାଖୁଲି- ବି. ମଝି ଦାଂଡ, ବିଚ୍ ସଡ଼କ ।

ମଝାମୁଝି- ବିଂ. ଠିକ୍ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ । ଦୃ : ଚାରିଆଡ଼େ ହାଟ୍ ବସିଛେ, ମଝାମୁଝି ନାଇଁ ।

ମଂଜା- ବି. ମଜା ।

ମଂଜିରା- ବି. ଗିନି ବାଦ୍ୟ ।

ମଟିଆ- ବି. କାଳ୍ପନିକ ପ୍ରେତିନୀ ବିଶେଷ, ଯେ ଅଜ୍ଞାତରେ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଖାଇଦିଏ ।

ମଟୋମଟୋ- କ୍ରି. ବିଂ. ବିସ୍ଫାରିତ ନେତ୍ରରେ (ଦେଖିବା) ।

ମଡ୍- ବି. ପେୟ, ରଂଧା ଭାତର ନିଗିଡ଼ା ଘନ ଜଳ ।

ମଡୁଲା- ବି. ବାଉଁଶ ତିଆରି ମଂଡଳାକାର ଖେଳନା ଚକ ।

ମଡ଼ା- ବି. ୧. ମଂଡା ପିଠା । ୨. ଧାନ ମଡ଼ାଇବା ।

ମଡ଼ାଇ ଦେବା- କ୍ରି. ତଳେ ଥୋଇଦେବା ।

ମଡ଼ାବା- କ୍ରି. ୧. ଧାନ ଆଦି ଶସ୍ୟକୁ ବଳଦ ଦ୍ୱାରା ଖୁରାରେ ମର୍ଦନ କରାଇ ପାଳକୁଟା ଅଲଗା କରିବା । ୨. ହସ୍ତାଂତର କରିବା । ୩. ଜଳ ସେଚନ କରିବା ।

ମଡ଼ିଆ- ବି. ମାଂଡିଆ ।

ମଡୁଆ- ବି. ଛାମୁଂଡିଆ, ପତ୍ରାଚ୍ଛାଦନ ।

ମତ୍ପରକା- ବିଂ. ଅନାବଶ୍ୟକ, ଅବାଂଛିତ ।

ମଥାଏନ୍ପାଏନ୍- ବି. ପ୍ରସବ ପୂର୍ବରୁ ଶରୀରରୁ ନିର୍ଗତ ସ୍ରାବ ବିଶେଷ ।

ମଥିବା- କ୍ରି. ତୋଷାମଦ କରିବା ।

ମଦ୍ଗୁନା- ବି. ମଦ ତିଆରି କରିବା ହାଂଡି ।

ମନ୍- ବହୁବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ 'ମାନେ' ।

ମନ୍ଡଲିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରିବା, ମଂଡଳାକାରରେ ବୁଲିବା ।

ମନ୍ତନ୍- ବି. ଗାଢ଼ ଅଭିନିବେଶ, ମନ ଓ ଦେହ ।

ମନ୍ଧରା- ବି. ତୋଷାମଦ ।

ମନ୍ବତି- ବି. ମହମବତି ।

ମନ୍ମନ୍ସା- ବିଂ. ମନଲୋଭା, ସୁଂଦର, ପ୍ରଚୁର ।

ମନ୍‌ମାନିକ୍‌- ବିଂ. ମନେ ମନେ, ମନୋମତ ।

ମନ୍‌ରଖା- ବି. ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ କେବଳ ଅନ୍ୟର ମନକଥା ରୁଛି କରାଯିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ମନ୍‌ହରା- ବି. ଦେବ ବିଗ୍ରହଙ୍କ ପରିଧେୟ ଘାଗରା ।

ମନିଚ୍ଛା- ବି. ମନ ଇଚ୍ଛା ।

ମନ୍ଦେ- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ମଂଦ୍‌- ବି. ମଦ୍ୟ ।

ମଂଦା- ବି. ୧. ଧାନ ଗଛର ଚାରା । ୨. ଯେ କୌଣସି ଲତା ଜାତୀୟ ଉଦ୍‌ଭିଦର ଉଦ୍‌ଗମ ସ୍ଥଳ ।

ମଂଦୁରା- ବି. ଘୋଡ଼ାଶାଳ ।

ମମ୍‌- ବି. ମହମ, ଅଠା, ଖାସ୍ତା ପାଗ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ଘିଅ ।

ମରକ୍‌- ବି. ହଇଜା ରୋଗ ।

ମରକ୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ହଇଜା ଆକ୍ରାଂତ (ଗାଳି) ।

ମରଘଟ୍‌- ବି. ଶ୍ମଶାନ, ପ୍ରେତଭୂମି ।

ମରଘଟିଆ- ବିଂ. ମୃତପ୍ରାୟ, ଅତ୍ୟଂତ ଶୀର୍ଣକାୟ ଓ ଦୁର୍ବଳ ।

ମରଡ଼ା- ବି. ମୁର୍ଦାର, ଶବ ।

ମରଡ଼ାଘର୍‌- ବି. ଶବ ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ ଗୃହ ।

ମରତୁନ୍‌- ବିଂ. ମରିବା ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ମରତେଲ୍‌- ବିଂ. ମରଣାଂତକ, ମରିବା ପର୍ଯ୍ୟଂତ ।

ମରଦିବା- କ୍ରି. ଚକଟିବା, ମର୍ଦନ କରିବା, ମଂଥିବା ।

ମରନ୍‌ମୁଛନ୍‌- ବି. ଅତି ସଂକଟଜନକ ଅବସ୍ଥା ।

ମରନ୍‌ହରା- ବିଂ. ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି, ମଲା ଲୋକ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ମରନ୍‌ହାରି) ।

ମରବା- କ୍ରି. ମରିବା, ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବା ।

ମରଲା- କ୍ରି. ବାଉଁଶ ତିଆରି ଖେଳନା ଚକ ।

ମରଲିବା- କ୍ରି. କାଠି ଓ ହାତ ଆଂଗୁଠି ଦ୍ୱାରା ଧାନକୁ କେଂଡାରୁ ଅଲଗା କରିବା ।

ମରହା- ବିଂ. ନିସ୍ତେଜ, ମୃତବତ୍‌, ଦୁର୍ବଳ ।

ମରାଢ଼ି- ବି. ମାର୍‌ୱାଡ଼ି ।

ମରେଅସ୍‌- ବିଂ. ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟଂତ, ଯଥାସାଧ୍ୟ ।

ମଲକା- ବି. ସ୍ୱତଂତ୍ର ଭଂଗିରେ ଅଂଗପ୍ରତ୍ୟଂଗ ଚାଳନ ।

ମଲକାବା- କ୍ରି. ସ୍ୱତଂତ୍ର ଭଂଗିରେ ଅଂଗପ୍ରତ୍ୟଂଗ ହଲାଇବା ।

ମଲକି- ବି. ମାଟି ଗିନା ।

ମଲକିବା- କ୍ରି. ମକଚି ଯିବା, ଇତସ୍ତତଃ ହେବା, ଅସ୍ଥି ସଂଧି ବା ପେଶିର ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତି ବା ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ଗମନ ହେବା ।

ମଲଖା- ବି. ଛୋଟ ଗିନା ପରି ମାଟି ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ମଲଖୁ- ବି. ମଲୁଖ, ଖୁଦଠାରୁ ବଡ଼ ଭଂଗା ଚାଉଳ ।

ମଲଚା- ବିଂ. ମଳିନ, ମଳିଚିଆ ।

ମଲମଲ୍‌- ବି. ଆତୁରତା, ଚଂଚଳତା ।

ମଲମଲାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବିଷୟରେ ଆତୁରତା ବା ଅବାଂଛିତ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ମଲମଲି- ବିଂ. ୧. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବ ସଂପନ୍ନା । ୨. ଚଳମଳ ହେଉଥିବା, ଅସ୍ଥିର ।

ମଲମଲିଆ- ବିଂ. ଚଂଚଳ ପ୍ରକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ ।

ମଲଲା- ବି. ମଂଡଳା, ଖେଳନା ଚକ, 'ମଡ୍‌ଲା' ଦେଖ ।

ମଲାରକତ୍- ବି. ଅତିରିକ୍ତ ଚାପ ଯୋଗୁଁ ଶରୀରର କୌଣସି ଅଂଗରେ ଜମାଟ ବାଂଧିଥିବା ରକ୍ତ ।

ମଲାସୁର୍- ବି. ସ୍ୱାମୀ ବା ସ୍ତ୍ରୀର ମାତୁଳ, ମଉଳାଶୁର ।

ମଲିଆ- ବିଂ. ମଳିନ ।

ମସ୍କା- ବି. ତୋଷାମଦ ।

ମସ୍କାଧରା- ବି. ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ ଢଂଗିରେ ଧରିବା ।

ମସ୍କାମସ୍କି- ବି. ଠେଲାପେଲା । ଦୃ : ହାଟ୍ ଭିତ୍ରେ ଲୋକ୍ ମସ୍କାମସ୍କି ହଉଛନ୍ ।

ମସ୍କିବା- କ୍ରି. ୧. ଅନଧିକାର ଭାବେ ଅତ୍ୟଧିକ ଖାଇବା । ୨. ଠେଲିବା ।

ମସ୍କି ହେବା- କ୍ରି. ମୋଡ଼ି ହୋଇଯିବା ।

ମସ୍କୁରା- ବି. ପୋକଖିଆ ଦାଂତ ।

ମସ୍କୁଲ୍- ବି. ବିପତ୍ତି, ବାଧା, କଷ୍ଟ, ସଂକଟ, ମୁସ୍କିଲ । ବିଂ. ଅସୁବିଧାଜନକ, ଗୋଲମାଲିଆ ।

ମସ୍ଗୁଲ୍- ବିଂ. ମୁଖରିତ ।

ମସ୍ତି- ବି. ମାତଲାମି, ମତ୍ତତା, ଅତ୍ୟଧିକ ଆନଂଦୋଲ୍ଲାସ ।

ମସ୍ରା- ବି. ଭଜା ।

ମସ୍ରାବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପ ଜାଳ ବା ଉତ୍ତାପରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଭାଜିବା ।

ମସା- ବି. ୧. ଜାଇ, ତିଳ ଚିହ୍ନ, ଭାତୁଡ଼ି । ୨. ଭରିକେର ଏକ ଦଶମାଂଶ ।

ମସାନ୍- ବି. ଶ୍ମଶାନ ।

ମସାଲ୍ଚି- ବି. ମସାଲଧାରୀ, ଦିହୁଡ଼ିଆ ।

ମସିନ୍- ବି. ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ବା ଚିକ୍କଣ ଅବସ୍ଥା ।

ମହନି- ବି. ବଶୀକରଣ ସକାଶେ ମଂତୁରା ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ମହନିଏନ୍- ବି. ମୋହିନୀ ମଂତ୍ରକାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମହରସ୍- ବି. ମହୁ, ମଧୁ ।

ମହରା- ବି. ବିଷଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ମହରି- ବି. ପେଁକାଳି ।

ମହରେଲ୍- ବି. ମହୁରାଳି ମାଛ, ଜିରାଳ ମାଛ ।

ମହଲ୍- ବି. ପକ୍କା ଘର, କୋଠା ।

ମହଲାକରିଆ- ବି. ବିବାହ ବେଳେ ବର ପକ୍ଷରୁ ଆସିବା ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସଂଯୋଗକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ମହାପର୍ସାଦ୍- ବି. ୧. ପୁରୀର ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଂକ ମହାପ୍ରସାଦ । ୨. ମହାପ୍ରସାଦ ବିନିମୟ କରି ସ୍ଥାପିତ ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ।

ମହାରୁଂଠି- ବି. ହଳଦିଆ ଫଳଯୁକ୍ତ ପୋକଶୁଂଘା ଜାତୀୟ ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ ।

ମହାସାଦ୍- ବି. ମହାପ୍ରସାଦ, ମିତ୍ର ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ । (ଅନ୍ୟ ରୂପ : ମହାର୍ସାଦ୍ ।)

ମହି- ବି. ଘୋଳ ଦହି, ମଥିତ ଦହି, ଚହ୍ଲା ।

ମହିବିଲା- ବି. ଦଧି ମଂଥନ ଦଂଡ, ଦଧି ମଂଥନ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ମାଇ- ବିଂ. ୧. ମାଇଚିଆ, ସ୍ତ୍ରୈଣ । ୨. ମୁଖ୍ୟ, ବଡ଼ ।

ମାଇକାକର୍- ଅତ୍ୟଧିକ ଶୈତ୍ୟ ।

ମାଇକି- ଅଂ. ମା ନାଁରେ ରାଣ ଖାଇବା ।

ମାଇଖେଣ୍ଡୁ- ବି. ୧. ମୂଳ । ୨. ପ୍ରଥମ ଗଜାରୁ ଉଠିବା ଶସ୍ୟ କେଂଡା ।

ମାଇଛୁଆ- ବି. ୧. ମା ଓ ଛୁଆ । ୨. ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗୀ ପଶୁ ଶାବକ ।

ମାଇଝି- ବି. ଓ ବିଂ. ମାଇପି, ସ୍ତ୍ରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତି, ପତ୍ନୀ ।

ମାଇପିଲା- ବି. ମା ଓ ଛୁଆ ।

ମାଇଲୁକାନି- ବି. ଲୁଚକାଳି ଖେଳ ।

ମାଇ- ବିଂ. ୧. ସ୍ତ୍ରୀ ଗୁଣଯୁକ୍ତ (ପୁରୁଷ) । ୨. ବିଲେଇ ।

ମାଇଲି- ବି. ମାତୃସ୍ଥାନୀୟା ଗ୍ରାମ ଦେବୀ ।

ମାଇଁସ୍- ବି. ମାଂସ ଖାଦ୍ୟ ।

ମାଇଁସ୍ଖିଆ- ବି. ପୁରୁଷ ପ୍ରତି ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ମାଏଦି- ଅଂ. ମା ରାଣ, ସତେ (ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ) ।

ମାଏଝି- 'ମାଇଝି' ଦେଖ ।

ମାଏଟ୍- ବି. ମାଟି, ମୃତ୍ତିକା, (ନାନା ପ୍ରକାର) । ଦୃ : ବାଏଲ୍ସରିଆ, ଖଲିହା, ବଲହ, ବଡ୍ମଟା, ଚିକ୍ଟା, ପଣ୍ଡ୍କା ପିଠିଆ ଇତ୍ୟାଦି ।

(ନାନା କାର୍ଯରେ ଲାଗେ) । ଦୃ: 'ମାଜେନ୍ ମାଏଟ୍' ବାସନ ମାଜିବା ପାଇଁ, 'ମୁଡ୍ଛଡ଼ା ମାଏଟ୍' କେଶ ପରିଷ୍କାର କରିବା ପାଇଁ, 'କୁଂଭାର ମାଏଟ୍' ମାଟି ପାତ୍ର ଆଦି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ, 'ଘରଲିପା ମାଏଟ୍' ଘର ଚଟାଣ ଲିପିବା ପାଇଁ, ଓ 'ଛୁଇ ମାଏଟ୍' କାଂଥରେ ଲେପିବା ପାଇଁ ।

ମାଏନ୍- ବି. ମାନ୍ୟ ।

ମାଏନ୍ମନ୍ସା- ବିଂ. ବହୁବିଧ, ଅନେକ ପ୍ରକାରରେ, ଛାଏଁ ଛାଏଁ, ସ୍ୱତଃ । ଦୃ : ମାଏନ୍ ମନ୍ସା ଫୁଲ୍ ଫୁଟିଛେ ।

ମାଏନ୍ମାନ୍ତା- ବି. ମାନ୍ୟତା, ସମ୍ମାନ ।

ମାଏପୋ- ବି. ମାଇପ, ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମାକଡ୍- ବି. ମାଂକଡ଼, ମର୍କଟ ।

ମାକଡ୍ ଫାସ୍- ବି. ବାଘୁଆ ଫାଶ ।

ମାକଡ୍ବିହା- ବି. ଜଂଗଲ, ପର୍ବତରେ ଅଗ୍ନିକାଂଡ, ଜଂଗଲ୍ପୋଡ଼ି ।

ମାକ୍ଡ଼ି- ବି. କାନର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ ।

ମାଖନ୍- ବି. ବୋଇତି କଖାରୁ । ବିଂ. ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ, ଗୋରା ।

ମାଗ୍ନି- ବି. ବିବାହ ନିମଂତେ ଭଦ୍ର ଲୋକଂକ ଉପସ୍ଥିତିରେ କନ୍ୟା ମାଗିବା ରୀତି ।

ମାଗିହା- ବିଂ. ମାତା ସହିତ ଯୌନ ସଂସର୍ଗକାରୀ (ଗାଳି) ।

ମାଗୁର୍ଗୁରି- ବିଂ. ବେଶି ଶ୍ୟାମଳ କିଂବା ବେଶି ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ ନ ହୋଇ ମଧ୍ୟମ ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମାଚି- ବି. ଖଟୁଲି, ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚ ଆସନ ।

ମାଜ୍ତି- ବି. ବାସନ ମାଜିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମାଜେନ୍- ବି. ଖାର, ମାଟି, ସାବୁନ ଗୁଂଡ ଭଳି ମାଜିବାରେ ସହାୟକ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ମାଂଝ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଦକ ଫଳ ।

ମାଂଜୋ- ବି. ବିରାଡ଼ି, ବିଲେଇ ।

ମାଟି ଛାଡ଼ୁବା- କ୍ରି. ସଫା ଝାଡ଼ା ହେବା ।

ମାଟିତେଲ୍- ବି. କିରୋସିନ୍ ତେଲ ।

ମାଟି ଦେବା- କ୍ରି. ଶବ ଦାହ କରିବା ।

ମାଟୁ- ବି. ଶିକାରୀ ଲୁଚିବା ଓ ଜଗିବା ପାଇଁ ଖୋଳା ହେବା ଗାତ ।

ମାଟୁଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

ମାଠୁଲ୍- ବି. ଛୋଟ ମାଠିଆ ।

ମାଡ୍ମର୍ଦନ୍- ବି. (ଯୁଗ୍ମ) ପ୍ରହାର ଓ ପୀଡ଼ନ ।

ମାଡ଼ୁବା- କ୍ରି. ୧. କୌଣସି ଜିନିସ ବା ଭୂମି ଉପରେ ଗୋଡ଼ ରଖିବା । ୨. ଜୋତା ପିଂଧିବା ।

ମାଡୁଆ- ବିଂ. ମାଡ଼ ଖାଇବା ଯୋଗ୍ୟ ।

ମାଡ୍ହେନ୍- ବି. ଧାନ ମଡ଼ାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ମାତ୍- ବିଂ. ମତ୍ତ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ, ପରାଜିତ ।

ମାତ୍ବର୍- ବିଂ. ଧନବାନ୍, ସଂପନ୍ନ ।

ମାତ୍ବରି- ବି. ଧନୀ ପଣିଆ ।

ମାତ୍ବା- କ୍ରି. ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ କରି ଭୋଳ ହେବା ।

ମାତା- ବି. ବସଂତ ରୋଗ ।

ମାତାଟିପା- ବି. ବସଂତ ପ୍ରତିଷେଧକ ଟିକା, ଟିକା ଦିଆ ।

ମାତାଟିପାଇ ହେବା- କ୍ରି. ବସଂତ ରୋଗର ପ୍ରତିଷେଧକ ଟିକା ନେବା ।

ମାଦର୍‌ଚୋଦ୍- ବିଂ. 'ମାଗିହା' ଦେଖ ।

ମାନ୍- ବି. ୧. ଶଗଡ଼ ଚକର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଛିଦ୍ର । ୨. ମାଣ ମାପ । ୩. ସମ୍ମାନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ।

ମାନ୍ତା- ବି. ମାନ୍ୟତା । ବିଂ. ମାନନୀୟ ।

ମାଫି- ବିଂ. ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ, ମାଗଣା, ନିଷ୍କର, ନିଃଶୁଳ୍କ ।

ମାଫିକ୍- ଅଂ. ତୁଲ୍ୟ, ଭଳି, ପରି ।

ମାମ୍‌ମାମ୍- ବି. ଭୋଜନ, ଭକ୍ଷଣ ।

ମାମା- ବି. ଆଈ ।

ମାୟା- ବି. ପିଙ୍କୁଳି, ମେଗୁଆ, ବିଁହି ।

ମାର୍‌କଁକ୍ଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଯେ ସର୍ବଦା ମାରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ, ମାରଣା ।

ମାର୍‌କିନ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମୋଟା ଲୁଗା ।

ମାର୍‌ଘେ- ବିଂ. ଅନୁସାରେ ।

ମାର୍‌ନି- ବିଂ. ମାରଣା ।

ମାର୍‌ପିଟ୍- ବି. ମାରିବା ଓ ପିଟିବା, ମାଡ଼ ଓ ପ୍ରହାର ।

ମାର୍‌ସାଦ୍- ବି. ମଇଦ୍ର । 'ମହାପର୍‌ସାଦ୍' ଦେଖ ।

ମାରା- ବିଂ. ରତୁମତୀ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ, ନଷ୍ଟ, ଅଶୌଚ, ବ୍ୟବହାର ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ମାଲ୍- ବି. ୧. ଧାନ ଚାଷ ଉପଯୋଗୀ ଉଚ୍ଚ ଭୂମି । ୨. ମଲ୍ଲ । ୩. ମାଳ ।

ମାଲଖମ୍- ବି. ୧. ଢେଂକି ରଖିବା ପାଇଁ ଦୁଇ କେନିଆ କାଠ ଖଂବ । ୨. ଶବ ଦାହ ବେଳେ ଚିତା ସଜାଇବା କାଠ ଖଂବ ।

ମାଲ୍‌ଖେଙ୍କାରି- ବି. କୋକିଶିଆଳ ।

ମାଲ୍‌ଗୁଜାରି- ବି. ଭୂମିକର ବା ରାଜସ୍ୱ ।

ମାଲ୍‌ଚି- ବି. ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀ ।

ମାଲ୍‌ଟିକ୍‌ରା- ବି. ଉଚ୍ଚ ପଡ଼ିଆ ଭୂମି ।

ମାଲ୍‌ଥଟୋ- ବିଂ. ବୋକା ।

ମାଲ୍‌ଦାର୍- ବିଂ. ଧନୀ, ବିତ୍ତବାନ୍ ।

ମାଲ୍‌ଧାନ୍- ବି. 'ମାଲ୍' ଜମିରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା ଧାନ ।

ମାଲ୍‌ଭଟା- ବି. 'ମାଲ୍' ଜମି ।

ମାଲ୍‌ମତା- ବି. ଜିନିସ ପତ୍ର, ବିବିଧ ସାମଗ୍ରୀ ।

ମାଲ୍‌ହୁ- ବିଂ. ଯେ ସାଧାରଣତଃ ଦବିକରି ଥାଏ ।

ମାଲେନ୍- ବି. ମାଳୀର ସ୍ତ୍ରୀ; ମାଲୁଣୀ ।

ମାସ୍‌କେଲ୍- ବି. ଶାମୁକା ।

ମାସିରି- ବି. ମାସିକ ବେତନ, ମାସୁଆରି, ସ୍ତ୍ରୀମାନଂକର ମାସିକ ରତୁସ୍ରାବ ।

ମାହାଁ- ଅଂ. ମା ନାଁରେ ରାଣ ପକାଇବା ।

ମାହାଁତି- ବି. କରଣ ଜାତି, ମହାଂତି ।

ମାହାପର୍‌ସାଦ୍- ବି. ମହାପ୍ରସାଦ (ବଂଧୁ) ।

ମାହାପୁରୁ- ବି. ମହାପ୍ରଭୁ ।

ମାହାପୁରୁ ଗୁଡ଼ି- ବି. ଦେବ ମନ୍ଦିର ।
ମାହାରସାଦ୍- ବି. ମହାପ୍ରସାଦ (ବଂଧୁ) ।
ମାହାଲିଆ- ବିଂ. ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ, ଅକାରଣ, ବୃଥା ।
ମାହିର୍- ବିଂ. ଦକ୍ଷ ।
ମାହେଜି- ବି. ମାଇଝି, ମା ଝିଅ, ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତି ।
ମିଆ- ବି. ପିଜୁଳି ।
ମିଚେ- ବିଂ. ଟିକିଏ, ଅଳ୍ପ, ସାମାନ୍ୟ ।
ମିଚୋ- ବିଂ. ଅତିସୂକ୍ଷ୍ମ, ସାନ ।
ମିଜାପ୍- ବି. କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା କାର୍ଯ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଝୁଂକ୍ ।
ମିଟୁ- ବି. ଶୁଆ ପକ୍ଷୀ ।
ମିତ୍‌ବା- ବି. ମିତ ବା ବଂଧୁର ପିତା ।
ମିତ୍‌ମା- ବି. ମିତ ବା ବଂଧୁର ମାତା ।
ମିତାନ୍/ର୍/ଲ୍- ଅଂ. ପରି, ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ, ମିତି ।
ମିନ- ବିଂ. ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ।
ମିନମାଂଜ- ବି. ବିଲେଇ, ବିରାଡ଼ି ।
ମିର୍‌କିଟି/ତିଆ- ବି. ମରଣ ଜନିତ ଅଶୌଚ ।
ମିର୍‌ଗି- ବି. ଅପସ୍ମାର ।
ମିର୍‌ଚା- ବି. ଲଂକା ମରିଚ ।
ମିର୍‌ତିକା- ବି. ମୃତକାଶୌଚ ।
ମିଲ୍‌କି ଦେବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟର ଅଜ୍ଞାତରେ ହଠାତ୍ ଖସି ଚାଲିଯିବା ।
ମିଲନ୍ ମିସନ୍- ବିଂ. ମେଳାପୀ, ମିଳାମିଶା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ମିଲ୍‌ବା- କ୍ରି. ମିଳିବା ।
ମିଲାପ୍- ବି. ବଂଧୁତ୍ୱ, ପ୍ରୀତି, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ ।
ମିଲୁ- ବିଂ. ଚଗଲା, ଚପଳମତି ।
ମିସା- ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।
ମିସିଲ୍- ବି. ମକଦ୍ଦମାର ନଥିପତ୍ର ।
ମିସେ- ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।
ମିସେଲ୍- ଅଂ. ମଧ୍ୟ, ବି ।
ମୁଇଁ- ସ. ମୁଁ ।
ମୁଇର୍- ବିଂ. ଅଶୁଭ ।
ମୁକ୍‌ନୁ- ବିଂ. ଛୋଟ ।
ମୁକ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ମୁକୁଳାଇବା ।
ମୁଖ୍‌ଫଲି- ବି. ଚୀନାବାଦାମ ।
ମୁଖା- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।
ମୁଖାରି- ବିଂ. ବେଶି କଥା କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ମୁଗ୍‌ପାଏନ୍- ବି. ୧. ମୁଗ ବତୁରା ପାଣି । ୨. କାଠ ବାକ୍‌ସ ବା କବାଟରେ ଲାଗିବା ଗୁଂଜର ।
ମୁଗିଆ- ବି. ବଗା ମୁଗରୁ ତିଆରି ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ।
ମୁଂଗେର୍ ଠେଂଗା- ବି. 'ପୁଡ଼ା' ପିଟିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଠେଂଗା ।
ମୁଚ୍‌ଲା- ବି. ମୁଚୁଳା, ତକିଆ ।
ମୁଚିଲ୍‌କା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ରାଜିନାମା, ମୁଚାଲିକା ।
ମୁଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ବୁଜିବା, ବଂଦ କରିବା ।
ମୁଜା- ବି. ମୋଜା । ବିଂ. ମୁଦିତ, ବୁଜା ।
ମୁଟ୍‌କା- ବି. ମୁଠା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରହାର ।
ମୁଟ୍‌ଲା- ବି. ୧. ବାଲିଗିରିଡ଼ା ମାଛ । ୨. କାଠଗଡ଼ ।
ମୁଟା- ବିଂ. ୧. ମୋଟା, ପୃଥୁଳ । ୨. କଟା ।
ମୁଠି- ବି. ୧. ନାପିତର ଉପକରଣ ମୁଣି । ୨. ବେଂଟ ।

ମୁଠିମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଦୁଇଜଣ ଗୁଣିଆ ଆପଣା ଆପଣା ବିଦ୍ୟାରେ ଲଢ଼େଇ କରିବା । ୨. ପୁରୁଷ ହସ୍ତମୈଥୁନ କରିବା ।

ମୁଡ୍‌- ବି. ମୁଂଡ, ମସ୍ତକ ।

ମୁଡ୍‌ଖାଏବା- କ୍ରି. ନିଜର ନାଁରେ ରାଣ ପକାଇବା । ଦୃ : ତୁଇ ଆଉର୍‌ ବିଡ଼ି ପିଇଲୁ ବଏଲେ ମୋର୍‌ ମୁଡ୍‌ ଖାଏବୁ ।

ମୁଡ୍‌ଗଡ଼ା- ବି. ମୁଂଡପୋତା କେଳା ।

ମୁଡ୍‌ଗାଡ଼ି- ବି. ମୁଂଡକୁ ଭୂଇଁରେ ଲଗାଇ ସମଗ୍ର ଶରୀରକୁ ଲେଉଟାଇବା ।

ମୁଡ୍‌ଗାଡୁ- ବି. ମୁଂଡପୋତା କେଳା ।

ମୁଡ୍‌ଛଡ଼ାବା- କ୍ରି. ସାବୁନ ବା ମାଟି ଲଗାଇ କେଶ ପରିଷ୍କାର କରିବା ।

ମୁଡ୍‌ତପୁ- ବି. ମୁଂଡପୋତା କେଳା ।

ମୁଡ୍‌ବଁଧା- ବି. ଛିଂଡା କନା ।

ମୁଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୋଡ଼ିବା, ବଂକା କରିବା ।

ମୁଡ୍‌ର୍‌ଘାଏ ଢିବା- କ୍ରି. ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ନଷ୍ଟ ହେବା । (କୁକୁର, ବିଲେଇ ଆଦି ଜଂତୁମାନେ ନିଜ ଶରୀରର ଘା'କୁ ନିଜେ ଚାଟି ସଫା ଓ ଭଲ କରିଥାଆଂତି । ମୁଂଡରେ ଘା' ହେଲେ ଆଉ ଚାଟି ହୁଏନାହିଁ । ଘା' ବିକୃତ ହୋଇ କୃମି ପଡ଼ି ଶେଷରେ ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ହୁଏ ।)
ପ୍ରବଚନ : 'କୁକୁର୍‌ ମରେ ମୁଡ୍‌ର୍‌ ଘାଏ,
ଜୋଗି ମରେ ଗୁଡ୍‌ର୍‌ ଘାଏ ।'
(ଭିକ୍ଷା ନିମଂତେ କୌଣସି ଆଡ଼େ ଯାଇ ନ ପାରିବାରୁ) ।

ମୁଡ୍‌ରାବଇଲ୍‌- ବି. ଯୋଚା ହୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁଂଡ ଲଗାଇ ଖସି ଯାଉଥିବା ବଇଲ, ଶିଂଘବିହୀନ ବଇଲ ।

ମୁଡ୍‌ସା- ବି. ଗାଁ ମୁଂଡ ।

ମୁଡ୍‌ସାନିଢି- ବିଂ. ଏକ ପ୍ରାଂତରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ମୁଡ଼ା- ବି. ୧. ଚମଡ଼ା । ୨. ଏକ ପାଖରେ ହିଡ଼ ଥିବା କ୍ଷେତରେ ଶୀର୍ଷସ୍ଥିତ ଜଳାଶୟ ।
ଦୃ : 'ଖେତ୍‌କେ ସୁଂଦର୍‌ ମୁଡ଼ାଟେ,
ଘର୍‌କେ ସୁଂଦର୍‌ ବୁଢ଼ାଟେ ।'
୩. ଗ୍ରାମ ନାମର ଶେଷାଂଶ । ଦୃ : ଭୁର୍‌କା ମୁଡ଼ା, ବଇଜାମୁଡ଼ା, କେଂଦୁମୁଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି ।
୪. ଏକ ପ୍ରକାର ଜଂଗଲ ।
୫. ଟେଲା ।

ମୁଡ଼ାବା- କ୍ରି. ନିଜ ଦାୟିତ୍ୱରେ ନେବା, ମୁଂଡାଇବା ।

ମୁଡ଼ା ବାଁଧିବା- କ୍ରି. ଗର୍ଭବତୀ ହେବା ।

ମୁଡ଼ାମୁଡ଼ା- ବିଂ. ଭେଳାଭେଳା, ଏକତ୍ର ଅସଂଖ୍ୟ । ଦୃ : ବର୍‌ସା ଦିନେ ମୁଡ଼ାମୁଡ଼ା ବାମ୍‌ହନି ସାଁପ୍‌ ପଡ଼୍‌ସନ୍‌ ।

ମୁଡ଼ାମୁଡ଼ି- ବି. ମୋଡ଼ାମୋଡ଼ି । ବିଂ. ଲୋଚା କୋଚା ।

ମୁଡ଼ି- ବିଂ. ଅଗ୍ର, ଶୀର୍ଷ ।

ମୁଡ଼ିଆ- ବି. ମୁଂଡିଆ ।

ମୁଡ଼ିଆ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଭୂଇଁରେ ମୁଂଡ ଲଗାଇ ପ୍ରଣାମ କରିବା ।

ମୁଡ଼ି ଆସ୍‌ଢ଼ିଆ- ବିଂ. ଆଷାଢ଼ ମାସର ଆରଂଭ ସମୟରେ ।

ମୁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ମୋଡ଼ିବା ।

ମୁଡ଼ିସାଗ୍‌- ବି. ଶୀତ ଋତୁରେ ଧାନ କ୍ଷେତରେ ସ୍ୱତଃଜାତ ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଗ ।

ମୁଢ଼େ- ବିଂ. ମୁଂଡଭଳି । ଦୃ : ବୁଇର୍‌ ମୁଢ଼େଁ ମୁଢ଼େ ଉକେନ୍‌ ।

ମୁଢ଼େଁ- ମୁଁଡରେ ।

ମୁଢ଼େଇବା- କ୍ରି. ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା, ମୁଁଡେଇବା ।

ମୁଂଢା- ବି. ୧. ବଡ଼ ଧାନ ପାଚିବା କ୍ଷେତ । ୨. 'ମୁଡ଼ା' ଦେଖ ।

ମୁଂଢି- ବି. ୧. ଖୋଷାରେ ପରିଧେୟ ମଂଦିରାକୃତି ରୁପା ଅଳଂକାର ବିଶେଷ । ୨. 'ଧଂଡିମୁଂଡି' ଜୁଆ ଖେଳର ମୁଂଡ ଚିହ୍ନ ।

ମୁତ୍‌ଗୁନା- ବି. ମୂତ୍ରାଶୟ ।

ମୁତ୍‌ରି- ବି. ଅଖାଦ୍ୟ ବନ୍ୟଲତା ଫଳ ବିଶେଷ ।

ମୁତ୍‌ରିନଳି- ବି. ବଂଧୁକ ଭଳି ଖେଳନା ବିଶେଷ; ବାଉଁଶ ନଳୀ, ଯାହା ମଧ୍ୟରେ 'ମୁତ୍‌ରି' ଫଳ ରଖି କାଠି ଦ୍ୱାରା ଠେଲିଲେ ବିସ୍ଫୋଟକ ଶବ୍ଦ ହୁଏ ।

ମୁତୁଲ୍- ବିଂ. ଅମାନିଆ ।

ମୁଚେର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଲତା ।

ମୁଦଲ୍- ବି. ମୂଳ, ଆରଂଭ ।

ମୁଦ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଖଟ ଓ ଜାଲ ଆଦି ଗୁଂଥିବା ଆରଂଭ କରିବା ।

ମୁଂଦଲ୍- 'ମୁଦଲ୍' ଦେଖ ।

ମୁନ୍‌ଗା- ବି. ଶଜନା ଗଛ, ଛୁଇଁ ଓ ଶାଗ । (ଅନ୍ୟ ରୂପ : ମୁନିଗା, ମୁନିଂଗା, ମୁନୁଗା, ମୁନୁଂଗା) ।

ମୁନ୍‌ଛି- ବିଂ. କୃପଣ ।

ମୁନ୍‌ସି- ବି. ଓକିଲଂକ ମୋହରିର ।

ମୁନା- ବି. ଥଳି ।

ମୁନାରା- ବି. ଅର୍ବେ ଜଂଗଲ ।

ମୁନୁ- ବିଂ. ସାନ, କନିଷ୍ଠ ।

ମୁନି- ବି. ତଂତ୍ର ମତାନୁସାରେ ବଡ଼ ଦେବୀ । ଦୃ: ଜଲ୍‌କା ମୁନି, ଜଏମୁନି, ଖର୍‌ମୁନି ଇତ୍ୟାଦି ।

ମୁନୁସ୍- ବି. ମନୁଷ୍ୟ, ସ୍ୱାମୀ, ପତି ।

ମୁଫତ୍- ବିଂ. ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରାପ୍ତ, ମାଗଣା ।

ମୁର୍‌କି- ବିଂ. ଖଂଡିଆ, ଭଗ୍ନ ।

ମୁର୍‌କି ମାଠିଆ- ବି. ମୁହଁରୁ କିଛି ଅଂଶ ଭାଂଗି ଯାଇଥିବା ମାଠିଆ ।

ମୁର୍‌କୁଟିଆ- ବିଂ. ମୋଡ଼ା, ବଂକା, ବକ୍ର ।

ମୁର୍‌କୁଟିବା- କ୍ରି. ମୋଡ଼ିବା, ମୋଡ଼ିକରି ଛିଂଡାଇ ଦେବା ।

ମୁର୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ମୂର୍ଖତାପୂର୍ଣ, ମୂର୍ଖୋଚିତ ।

ମୁର୍‌ଗା- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ବାରମାସୀ ଗୁଳ୍ମ, ଯାହାର ତଂତୁ ଭଲ ରଶି ଓ ଦଉଡ଼ି ବଳାହୁଏ ।

ମୁର୍‌ଚା- ବି. ଲୁହାରେ ଲାଗିବା କଳଂକି, ମଡ଼ିଚା ।

ମୁର୍‌ଛିବା- କ୍ରି. ସ୍ନେହ ମମତା ତୁଟାଇ ଦେବା, ତ୍ୟାଗ କରିବା ।

ମୁର୍‌ଜମାନ୍- ବିଂ. ମ୍ରିୟମାଣ, ବିଷଣ୍ଣ, ବିରସବଦନ ।

ମୁର୍‌ତିକିଆ- ବିଂ. ମୃତକାଶୌଚ ।

ମୁର୍‌ଦୁଂଗ୍- ବି. ମୃଦଂଗ ବାଦ୍ୟ ।

ମୁର୍‌ଦୁଂଗିଆ- ବି. ମୃଦଂଗ ବାଦକ ।

ମୁର୍‌ଧୁନିଆ- ବିଂ. ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ମୁର୍‌ବା- 'ମୁର୍‌ଗା' ଦେଖ ।

ମୁର୍‌ମୁରା- ବିଂ. ବିରସ ।

ମୁର୍‌ମୁରି- ବିଂ. ସଂକୀର୍ଣ ।

ମୁର୍‌ଲି- ବିଂ. ମୋଡା ହୋଇଥିବା । ଦୃ : ମୁର୍‌ଲି ପତର୍ ।

ମୁର୍‌ହି- ବି. ମୁଢ଼ି ।

ମୁରଖ- ବି. ବୁଦ୍ଧିହୀନ, ଅଶିକ୍ଷିତ, ଅଜ୍ଞ, ଅନଭିଜ୍ଞ, ମୂର୍ଖ ।
ମୁଲ୍କରବା- କ୍ରି. କାର୍ଯ ବା ନିର୍ମାଣ ଆରଂଭ କରିବା ।
ମୁଲକ୍‌ନସା- ବିଂ. ମୂଳକ ନାଶକାରୀ ।
ମୁଲ୍କିହଁସି- ବି. ମୁରୁକି ହସ, ଈଷତ୍‌ହାସ୍ୟ, ମୃଦୁହାସ୍ୟ, ଦରହାସ ।
ମୁଲହୁଁ- ଅଂ. ମୂଳରୁ, ପ୍ରଥମରୁ, ଆଦୌ ।
ମୁଲହୁଁସେସ୍- ବିଂ. ମୂଳରୁ ଶେଷ, ଆଦ୍ୟଂତ ।
ମୁଲାବା- କ୍ରି. ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବା, ବିକ୍ରେତା ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଦ୍ଵାରା ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ।
ମୁଲି- ବି. ମୂଳ ।
ମୁଲିଆଁ- ବିଂ. ମୂଲ୍ୟ ବା ଦର ନିରୂପଣ ଯୋଗ୍ୟ ।
ମୁଲୁର୍‌ମୁଲୁର୍- ବି. ଈଷତ୍, ଅଳ୍ପ ପ୍ରକାଶିତ (ହସ) ।
ମୁଲେର୍- ବି. କୁଲି ରେଜାମାନଂକର ଦଳପତି ।
ମୁସ୍‌କା- ବିଂ. ଧାରକାରୀ, ଋଣୀ ।
ମୁସ୍‌କିଆ- ବିଂ. ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ଧନାଦି ନ ଦେଇ ଆତ୍ମସାତ୍ କରେ ।
ମୁସ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଦେୟ ନ ଦେବା, ଋଣ ପରିଶୋଧ ନ କରିବା; ଆମାନ୍ୟ କରିବା, ଗୁରୁତ୍ଵ ନ ଦେବା ।
ମୁସ୍‌କୁ- 'ମୁସ୍‌କା' ଦେଖ ।
ମୁସ୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଧା ନ ମାନି ଠେଲି ପେଲି ଚାଲିଯିବା ।
ମୁସ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଠେଲି ପେଲି ପଶିବା ।
ମୁସ୍‌ଡୁ- ବିଂ. ଅମାନିଆ ।
ମୁସ୍‌ତର୍- ବି. ମାହାଲିଆ ।
ମୁସ୍‌ମୁସିଖରା- ବି. ବର୍ଷା ଋତୁରେ ହେବା ତେଜୋହୀନ, ମ୍ଳାନ ମେଘୁଆ ଖରା ।
ମୁସ୍‌ରି- ବି. ମସୁର ଡାଲି ।
ମୁସ୍‌ଲି- ବି. ଘର ଛାତର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଲଂବମାନ ବଡ କାଠ ଖଂଡ ।
ମୁସ୍‌ଲୁଂଡୁ- ବିଂ. ମୋଟା, ପୃଥୁଳ, ସ୍ଥୂଳକାୟ ।
ମୁସାକାଟି- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।
ମୁସିଦେବା- କ୍ରି. ଏଡ଼ାଇ ଦେବା ।
ମୁସିବାଉ- ବି. ମାଉସୀ ।
ମୁହଁଆଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ମୁହଁ ମୋଡ଼ିବା, ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବା ।
ମୁହଁଚହାଁ- ବି. ନବବଧୂର ମୁଖଦର୍ଶନ ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ଓ ଏହି ଉପଲକ୍ଷେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଉପହାରାଦି ।
ମୁହଁଗବା- କ୍ରି. ଲେଉଟି ଚାହିଁବା ।
ମୁହଡ଼ା- ବିଂ. ଏକା ଥରକେ ।
ମୁହଁବିଁଧ୍- ବି. ଶଗଡ଼ ଅଖରେ ଲଗାଯିବା ଲୁହା ବଳୟ ।
ମୁହଁମଲ୍‌କା- ବି. ମୁହଁର ବକ୍ର ଭଂଗି ବିଶେଷ ।
ମୁହଁରନ୍- ବି. ମୁଖାକୃତି ।
ମୁହାଁ- ବି. ୧. ଗାଈଗୋରୁଂକ ମୁଖ ରୋଗ ବିଶେଷ । ୨. ଗୁଡ଼ପାଗ ଲିଆର ମଂଦିରାକୃତି ରୂପ ।
ମୁହାଁବା- କ୍ରି. ଅଭିମୁଖୀ ବା ଅଗ୍ରସର ହେବା, ଖାଇବା, ମୁହଁରେ ଦେବା ।
ମୁହାସ୍- ବି. ଆକର୍ଷଣ, ସ୍ନେହ, ଆସକ୍ତି ।
ମେଉଆ- ବି. ପିଜୁଳି ।
ମେକା- ବି. ମକା ।
ମେଖା- ବି. ଖିଲ, କିଲା ।
ମେଗୁଆ- ବି. ପିଜୁଳି ।
ମେଘେର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।
ମେଛା- ବି. ନିଶ ।
ମେଛେଲଲୁ- ବିଂ. ନିଶୁଆ ।

ମେଜେଟ୍- ବି. ମଂଜୁଆତି, ବେଂଜାଟି ।

ମେଜେର୍- 'ମେଜେଟ୍' ଦେଖ ।

ମେଟ୍- ବି. ୧. କୁଲି ବା ଶ୍ରମିକମାନଂକର ମୁଖ୍ୟ । ୨. ପଲ, ସମୂହ ।

ମେଟବା- କ୍ରି. ଚିହ୍ନ ବା ଦାଗ ଲିଭାଇବା ।

ମେଟିବା- କ୍ରି. ଲିଭିବା ।

ମେଟୁ- ବି. ଦଳ, ସମୁଦାୟ, ପଲ ।

ମେଡ୍ଗା- ବିଂ. ଛୋଟ ।

ମେଢ଼ାସିଂଗା- ବି. ଭେଂଡି ପରିବା ।

ମେଢ଼ି- ବି. ମାଈ ମେଂଢା ।

ମେଢ଼େଇ ହେବା- କ୍ରି. ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଜମା ହେବା, ରୁଂଡ ହେବା, ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଭାବରେ ଏକତ୍ର ହେବା ।

ମେଂଢୋ- ବି. ବଣ ବିରାଡ଼ି ।

ମେଂଢୁରା- ବି. ଶଗଡ଼ ଚକର କେଂଦ୍ରରେ ଲାଗିବା ଲୁହ ବଳୟ ।

ମେଡାନ୍- 'ମିଡାନ୍' ଦେଖ ।

ମେଦ୍ବା- କ୍ରି. ଖାଇବା ଥାଳିରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଗୋଳାଇବା ।

ମେଦା- ବି. ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟର ଏକତ୍ର ମିଶ୍ରଣ ।

ମେନ୍- ବି. ମାନ୍ୟ ।

ମେନ୍ତା- ବି. ସମ୍ମାନ ସତ୍କାର ଭୋଜି ।

ମେନ୍ମେନ୍ଛା- ବିଂ. ଇଛାନୁଯାୟୀ, ଯଥେଷ୍ଟ, ଯାହାକୁ ଯେତେ ଲୋଡ଼ା ।

ମେମ୍- ବି. ବିଦେଶିନୀ ମହିଳା ।

ମେରକେଟା- ବିଂ. ଦରମରା, ମୃତବତ୍ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ମେରକେଟି) ।

ମେରକେଟିଆ- ବିଂ. ଶୀର୍ଣକାୟ, ଦୁର୍ବଳ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ମେରକେଟେଇ ଜିବା- କ୍ରି. ରସ ଶୁଖି ସଂକୁଚିତ ହୋଇଯିବା ।

ମେରଖମ୍- ବି. ଖଳାର ମେରୁ ଖୁଂଟ ।

ମେରଖୁଁଟା- 'ମେରଖମ୍' ଦେଖ ।

ମେରଦାଉପର- ବି. ଦୁଇ ମାହଲା ଘରର ଉପର ମହଲା ।

ମେରସିଂଗା- ବି. ଭୃଙ୍ଗରାଜ, ବାସ୍ନା ପତ୍ର ।

ମେରହା- ବି. କାଠ ବା ବାଉଁଶ ଠେଂଗା ।

ମେରିଆ- ବି. ୧. ନରବଳି । ୨. ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ମେରିଆ ବଲଦ୍- ବି. ମେରୁଖୁଂଟକୁ ଲାଗି ଯୋଚା ହେବା ପ୍ରଥମ ବଳଦ ।

ମେରୁ- ବି. ବଡ଼ ଶୁଆ ପକ୍ଷୀ ।

ମେରୁଖୁଁଟା- ବି. ମେରୁଖୁଂଟ ।

ମେଲ୍ଛା- ବି. ଖାସୁ କରା ହୋଇନଥିବା ଅଂଡିରା ଛାଗଳ, 'ବୁକା' ।

ମେଲ୍ମେଲ୍ ହେବା- କ୍ରି. ଅନାହୂତ ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ ଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯରେ ସଂଶ୍ଲିଷ୍ଟ ହେବା, ଯାଚି ହେବା, ଦେଖାଇ ହେବା ।

ମେଲା- ବି. ହାଟ ।

ମେଲିବା- କ୍ରି. ମେଳି ବାଂଧି ଯିବା, ପଳାଇଯିବା ।

ମେଲେ- ବି. ଇଂ. ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ.; ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି, ବିଧାୟକ ।

ମେହେର୍- ବି. ଭୁଲିଆ ବା ବୁଣାକାରମାନଂକର ବଂଶ ଉପାଧି ବିଶେଷ ।

ମେହେଲିଖୁଁଟା- ବି. ପୂଜିତ ହେଉଥିବା ଖୁଂଟ ।

ମୋଟୁଆ- ବି. ଖଟରେ ଖୁରା ।

ମୋଟ୍ଲା- ବି. ଗଂଠିଲି ।

ମୋଡ଼ୋ- ବି. ଛାମୁଂଡିଆ, ମଣ୍ଡୁଆ ।

ର

ରଇ- ବି. ୧. ଚିତାଗ୍ନି, ଶବପୋଡ଼ା ନିଆଁ । ୨. ମଂଥନ ଦଂଡ । ୩. ହଇଜା ।

ରଇଖିଆ- ବିଂ. ପୁରୁଷଂକୁ ଦିଆଯିବା ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ରଇତା- ବି. ଦହି ମିଶ୍ରିତ ଏକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟଂଜନ, ରାଇତା ।

ରକତ୍- ବି. ରକ୍ତ, ରୁଧିର, ଶୋଣିତ ।

ରକତ୍‌ସିଂଘି- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ସାପ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଧାନ ।

ରକ୍‌ତିଆ- ବିଂ. ରକ୍ତବାନ୍, ଉତ୍ସାହୀ, ପ୍ରାଣବଂତ ।

ରକ୍‌ଦମା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଧୋତି ।

ରକମ୍- ବି. ପ୍ରକାର, ଧରଣ ।

ରକ୍‌ମି- ବିଂ. ନାନା ରକମର ଛଇ ବା ଢଂଗି ପ୍ରଦର୍ଶନକାରିଣୀ ।

ରକ୍‌ରକାବା- କ୍ରି. ୧. କଷ୍ଟ ହେବା । ୨. ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଘଷି ଘଷି କାଟିବା ।

ରକାସାର୍‌ବା- କ୍ରି. ରକ୍ତ ଉପଶମନ ସକାଶେ ମାଲିସ୍ କରିବା ।

ରଖଡ୍- ବିଂ. ରୁକ୍ଷ ।

ରଖ୍‌ନି- ବିଂ. ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ, ଉପପତ୍ନୀ ।

ରଖ୍‌ନିଆ- ବିଂ. ଉପପତି ।

ରଖ୍‌ବା- କ୍ରି. ରଖିବା ।

ରଖା ଦେବା- କ୍ରି. ଗଉଡ଼ ଘରେ ଗାଈ ରଖାଇବା, ବିନା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଗାଈଗୋରୁ ଜଗାରଖା ପାଇଁ ଦେବା ।

ରଖିଆ- ବିଂ. ରଖିବା ଲୋକ, ରକ୍ଷକ ।

ରଖୁଆ- ବିଂ. ଗାଈ ବାଛୁରୀ ରଖିବା ଲୋକ ।

ରଗଡ଼ାଖିଆ- ବିଂ. ପୁରୁଷଂକୁ ଦିଆଯିବା ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ରଗଡ଼ାରଗଡ଼ି- ବିଂ. ଧସ୍ତାଧସ୍ତି, ପରସ୍ପର ବଳ କଷାକଷି ।

ରଗଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଘଷିବା, ମୋଡ଼ିବା ।

ରଗ୍‌ବଗି ଜିବା- କ୍ରି. ମରିଚ, ଧୂଆଁପତ୍ର ପୋଡ଼ା ଗଂଧ ଯୋଗୁଁ ନାକ, ଆଖି, ପାଟିରେ କଷ୍ଟ ହେବା ।

ରଗ୍‌ରଗା- ବିଂ. ଜ୍ୱଳଂତ (ଅଂଗାର) ।

ରଗ୍‌ରଗାବା- କ୍ରି. ଜ୍ୱଳନ, ଜ୍ୱାଳା ହେବା ।

ରଘୁନାଥିଆ- ବିଂ. ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶ୍ରେଣୀ ବିଶେଷ ।

ରଂକ୍‌ରଂକ୍- ବିଂ. ବାତ୍ସଲ୍ୟ ସ୍ନେହ ପ୍ରବଣ ।

ରଂଗ- ବିଂ. ମାଇଚିଆ, ନପୁଂସକ (ଏମାନେ ସ୍ୱଚେଷ୍ଟା ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଜନମନ ରଂଜନ କରଂତି) ।

ରଂଗିଆ- ବିଂ. କୌତୁକିଆ ।

ରଂଗିବା- କ୍ରି. (ଶିଶୁ) ଭୂମିରେ ଆଂଠୁ ଓ ହାତ ଲଗାଇ ଗୁରୁଂଡିବା ।

ରଚ୍‌କର୍‌ବା- କ୍ରି. ମକଚି ହେବା ।

ରଁଚିବା- କ୍ରି. ରଂଜିତ ହେବା, ରଂଗ ଲାଗିବା ।

ରଁଚେ- ବିଂ. ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ, ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣ ।

ରଚେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ରଂଗ ଲଗାଇଦେବା, ରଂଜିତ କରିବା, ରଂଗାଇବା ।

ରଁଚେଥିପେ- ବିଂ. ଟିକିଏ, ବୁଂଦାଏ ।

ରଜାଫିର୍‌ଫିରି- ବି. ବଡ଼ ଆକରର କଂକି ।

ରଝୋରଝୋ- ଧ୍ୱ. ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ବେଳେ ହେବା ପ୍ରାକୃତିକ ଧ୍ୱନି ।

ରଂଝିବା- କ୍ରି. ସାମାନ୍ୟ ମାତ୍ରାରୁ ନିଆଁ ଅଧିକତର ବ୍ୟାପକ ହେବା ।

ରଂଜା- ବି. ଲତା ଆରୋହଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୋତାହେବା ବାଉଁଶ ଡାଳ,'ବାଂଜି' ଦେଖ ।

ରଟ୍- କ୍ରି. ବିଂ. ହଠାତ୍ ସଜୋରେ (କାମୁଡ଼ିବା) ।

ରଚ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଜୋର୍‌ରେ କାମୁଡ଼ିବା ।
ରଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ବାରଂବାର ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ଘୋଷି ପାଠ ଆଦି ମୁଖସ୍ଥ କରିବା ।
ରଟ୍‌ରଟେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଜୋର୍‌ରେ କାମୁଡ଼ି ଧରିବା ।
ରଟୋରଟୋ- ବିଂ. ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ।
ରଠିଲ୍- ବିଂ. ଟାଣ ।
ରଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ଡାକିବା, କାନ୍ଦିବା ।
ରଁଡ଼ା- ବିଂ. ମୃତଦାର, ବିପତ୍ନୀକ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।
ରଁଡୁଲା- 'ରଁଡ଼ା' ଦେଖ ।
ରଡ଼ାକିର୍‌ଲା- ବି. ଚିତ୍କାର, ଗୋଳମାଳ ।
ରଡ଼ାଗଗା- 'ରଡ଼ା କିର୍‌ଲା' ଦେଖ ।
ରଢ଼ା- ବିଂ. ପେଟ କାବୁରା, ସର୍ବଦା ଅଧିକ ଖାଇବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ (ବ୍ୟକ୍ତି), ଭୋଜନଲାଳସୀ ।
ରଣା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ସାପ ।
ରତେ- ବିଂ. ରତିଏ, ଏକ ରତି ପରିମାଣ, ସାମାନ୍ୟ, ଟିକିଏ ।
ରଥ୍‌ଦୁତିଆ- ବି. ରଥଯାତ୍ରା ପର୍ବ ।
ରଦ୍‌ଡ଼ି- ବିଂ. ଅତି ବାଜେ ।
ରଦ୍ଦି- ବିଂ. ଖରାପ, ମଂଦ, ନିକୃଷ୍ଟ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ ।
ରଂଦଲ୍- ବି. ଅଝଟିଆ, ଗୋଳମାଳ ।
ରନ୍‌ଭନ୍- ବିଂ. ଏଣେତେଣେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ।
ରନା- ବି. ବିଷାକ୍ତ ସାପ ବିଶେଷ ।
ରପଟ୍- ବି. ହଇଜା ।
ରପଟ୍‌ରାଁଡ଼ି- ବିଂ. ହଇଜାରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ରପ୍‌ଟା- ବି. ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ଛୋଟ ପୋଲ (ଜଳସ୍ତର ଉଠିଲେ ଏହା ଉପରେ ସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ) ।
ରପ୍‌ଟିବା- କ୍ରି. ବ୍ୟଗ୍ରତା ସହକାରେ ଧାଇଁବା ।
ରଁପା- ବି. ରାଂପିବା ଉପକରଣ, କୋଡ଼ି, ଲୁହାପତ୍ର ।
ରବ୍‌ରବା- ବି. ଚର୍ମରେ ଆଂପୁଡ଼ା ଦାଗ ଜନିତ ବିକୃତି ।
ରବ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ରବର୍ ଘଷି କାଗଜରୁ ପେନ୍‌ସିଲ୍ ଦାଗ ଲିଭାଇବା ।
ରବିଆ- ବି. ହଇଜା, ମଡ଼କ ।
ରବିଆଖିଆ- ବିଂ. ପୁରୁଷଂକୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଭିସଂପାତ ବିଶେଷ ।
ରବିଆରାଁଡ଼ି- ବିଂ. ହଇଜାରେ ସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁ ଯୋଗୁଁ ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ।
ରମଦ୍‌ବା- କ୍ରି. ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା, ହାତରେ ଦଳି ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭୂତ କରିବା ।
ର ର ବେଟା- ବି. ହାତର ବୁଢ଼ା ଆଂଗୁଠି ନିକଟସ୍ଥ ଆଂଗୁଠି ।
ରସ୍- ବି. ଖଜୁରି ତାଡ଼ି ।
ରସ୍‌କଢ଼ା- ବି. ଗୁଡ଼ରଂଧା ଲୁହା ପାତ୍ର ବିଶେଷ ।
ରସ୍‌କଦ୍‌ମା- ବିଂ. ଏକ ପ୍ରକାର ଧୋତି ।
ରସ୍‌କମ୍‌ଲା- ବି. ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ରସାଳ କମଳା ଫଳ ବିଶେଷ ।
ରସ୍‌ନାଗର- ବିଂ. ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଢ଼ି ।
ରସ୍‌ନାତେଲ୍- ବି. କିରୋସିନ୍ ତେଲ ।
ରସ୍‌ମି- ବି. କ୍ରୋଧ, ରୋଷ, ରାଗ ।
ରସର୍‌କେଲି- ବି. ଲୋକଗୀତ ବିଶେଷ ।
ରସ୍‌ରସାବା- କ୍ରି. ଶରୀରରେ ଜ୍ୱର ଭାବ ଅନୁଭୂତ ହେବା ।
ରସ୍‌ରସିଆ- ବିଂ. ରସଯୁକ୍ତ, ରସମୟ ।
ରସାନ୍- ବିଂ. ୧. ରସମୟ । ୨. ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ, ବିପଦ୍‌ସଂକୁଳ ।
ରସାଲି- ବି. ରସିକା (ସ୍ତ୍ରୀ) ।
ରସିଜିବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ପରିଶ୍ରମ ଯୋଗୁଁ ଦ୍ୱାଲିଆ ହେବା ।

ରସୂଆ- ବିଂ. ଖଜୁରି ରସ ପିଇବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ।

ରସେନ୍- ବି. ଯେଉଁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖାରିଆ ପାଣି ସ୍ରୋତ ପଡ଼େ, ଖାରି ଜୁଲି ।

ରହଟ୍- ବି. ପାଣି ଉଠାଇବା ପାଇଁ ବଡ଼ କୂପରେ ଲାଗିଥିବା ଚକ୍ର ।

ରହଁଗା- ବି. ଅରଟ ।

ରହେନ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଗଛ ।

ରାଇଁଝାଇଁ- ବି. ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ କଳହ ।

ରାଇ/ଏତା- ବି. କେତେ ପ୍ରକାର ତରକାରି ବା ଅରଂଧା ବ୍ୟଂଜନରେ ଦିଆଯିବା ବଟାଣ । ଏଥିରେ 'ରାଇ' ବା ସୋରିଷ ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାର ନାମ ଓ ତତ୍‌ଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଂଜନର ନାମ ମଧ୍ୟ ରାଇ/ଏତା ।

ରାଏକା- ବି. ଝିଅମାନଙ୍କର ଜାମା,ଇଂ. ଫ୍ରକ୍ ।

ରାଏଜ୍- ବି. ରାଜ୍ୟ, ରାଇଜ ।

ରାଏତ୍- ବି. ରାତି, ରାତ୍ର, ରଜନୀ ।

ରାଏତ୍‌କଣା- ବିଂ. ଅଂଧାରକଣା ।

ରାଏତ୍‌ସରତା- ବି. ସାରା ରାତି ।

ରାଏରଙ୍ଗ୍- ବି. ରୀତି ପ୍ରକୃତି ।

ରାଏଲ୍- ବି. ହରଡ଼ ଡାଲି ।

ରାଁକ୍‌ରିସ୍- ବିଂ. ନିଜର କାମ ଧଂଦାରେ ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହ ସହକାରେ ଲାଗିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ରାକସ୍- ବି. ରକ୍ଷସ ।

ରାକ୍‌ସେନ୍- ବି. ରାକ୍ଷସୀ ।

ରାଗ୍‌ନେ- ବି. ବୁଟରୁ ତିଆରି ରାଗ ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ ତରକାରି ବିଶେଷ, ଘୁଘୁନି ।

ରାଗ୍‌ସଂଧି- ବି. ଦୁଇ ଗୋଡ଼ର ସଂଧିସ୍ଥଳ, ଉରୁସଂଧି ।

ରାଜ୍‌ଡ଼ି- ବି. ରାଜଗି, ରାଜତ୍ୱ; ରାଜାଂକର ଶାସନ, ପଦ, ଅଧିକାର ବା ଅମଳ ।

ରାଜ୍‌କଂଚନି- ବି. ମୋଗଲିଆ କଂଗଲିଆ ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ ।

ରାଂଜ୍- ବି. ଲତା ଉଠିବା ପାଇଁ ଆଶ୍ରୟରୂପୀ ଡାଳ, ଋଂଜା ।

ରାଁଡ୍- ବିଂ. ରାଂଡ, ବିଧବା ।

ରାଁଡ଼ି- ବିଂ. ବିଧବା । (ପୁଂ. ରଁଡୁଲା ।)

ରାଡ୍ଡି- ବିଂ. ଯେ ବହୁତ ଖାଏ, ରଡ୍ଡା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଡ୍ଡେନ୍) ।

ରାନି- ବି. ରାଣୀ ।

ରାନୁ- ବି. 'କୁସ୍‌ନା' ମଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ସକାଶେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଚେରମୂଳି ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ରାଁପ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ହାତ ଦ୍ୱାରା ସାଉଁଟି ନେବା । ୨. କୌଣସି ଅର୍ଦ୍ଧତରଳ ପଦାର୍ଥ ଭୂଇଁରୁ ନିଃଶେଷ କରି ଉଠାଇବା । ୩. ଦଂତୁରିତ ପଦାର୍ଥ (ପାନିଆ) ଦ୍ୱାରା ବିଲେଖନ କରିବା । ୪. କୁଂଡେଇ ହେବା ।

ରାଁପି ହେବା- କ୍ରି. ପାନିଆ ଦ୍ୱାରା କେଶ କୁଂଡାଇବା ।

ରାବନ୍- ବି. ଶାଗୁଣା, ଗୃଧ୍ର ।

ରାବା- ବି. ପ୍ରଚାର, ଗୁଜବ ।

ରାମ୍‌ତାଲି- ବି. ଛୋଟ ଛୋଟ ଝାଂଜ ଖଂଜା କାଠ ତିଆରି ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର ବିଶେଷ ।

ରାମି- ବି. ପାଟ୍‌ପାନିଆ, କଂକି ।

ରାମିମଇନା- ବି. ଗୁହଖାଇ ବଣି ଚଢ଼େଇ ।

ରାସାଂତାଲ୍- ବି. ରସାତଳ, ଅତି ଗଭୀର ସ୍ଥାନ ।

ରାସିପଟାବା- କ୍ରି. ବୈବାହିକ ସଂବଂଧ ନିମଂତେ ଜାତକ ମିଳାଇବା ।

ରାସିପଡ଼ିଆ- ବି. ମଂଦ ଭାଗ୍ୟ ।

ରାହାଏନ୍- ବି. ରାସ୍ତା, ପଥ, ଗୋରୁ ପଥ ।

ରାହାଡ଼ିଡାଲି- ବି. ହରଡ଼ ଡାଲି ।

ରାହାସ୍ ମଡୁଆ- ବି. ଯାତ୍ରା, ପର୍ବପର୍ବାଣି ବେଳେ ସଂକୀର୍ତନ ସକାଶେ ଗ୍ରାମର ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ କରାଯିବା ବଡ଼ ଛାମୁଂଡିଆ ବା ଛାୟା ମଂଡପ ।

ରାହେଳ୍- ବି. ହରଡ଼ ଡାଲି ।

ରିଗ୍‌ବିଗା- ବି. ଅତ୍ୟଧିକ ଗ୍ରୀଷ୍ମତାପ ଜନିତ ଚର୍ମର ଯଂତ୍ରଣା ।

ରିଗ୍‌ବିଗାବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ଗ୍ରୀଷ୍ମତାପ ଯୋଗୁଁ ଶରୀରରେ କଂଟା ଫୋଡ଼ି ହେଲା ପରି ଅନୁଭୂତି ହେବା ।

ରିଗ୍‌ରିଗ୍ ହେବା- କ୍ରି. ଅସୁସ୍ଥତା ବା ବିରକ୍ତି ଯୋଗୁଁ କାଂଦିବା ବା କୁଂଥାଇବା ।

ରିଂଗ୍‌ରିଂଗା- ବିଂ. ପରିଷ୍କାର ।

ରିଘାବା- କ୍ରି. ଚିଡ଼୍ ଚିଡ଼୍ ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା, ସାମାନ୍ୟ କାରଣରୁ ରୁଷ୍ଟ ହେବା ।

ରିଜୁଗୁର୍- ବିଂ. ରୀତିଯୁକ୍ତ, ଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ରିଝିଆଲ୍- ବି. ରସିକ, ସଉକି ।

ରିଝିବା- କ୍ରି. ଆକୃଷ୍ଟ ହେବା, ରସିବା, ସଂତୁଷ୍ଟ ହେବା ।

ରିଝେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ମୋହିତ କରିବା ।

ରିଟିଘିଟି- ବି. ଅଧିକ ଭାର ବୋହି ବା ଗଣି ପାରିବାର ଅକ୍ଷମତା ।

ରିଢ଼- ବିଂ. ପ୍ରାଂତ, ଧାର, ଶେଷାଂଶ । ଦୃ : ଘର୍ ପିଁଢ଼ାର୍ ରିଢ଼ ବସ୍‌ବାର୍ ଲାଏକ୍ ଜାଗା ନୁହେ ।

ରିତାଇବା- କ୍ରି. ମଜାଇବା ।

ରିତିବା- କ୍ରି. ମଜିଯିବା ।

ରିତେଇବା- କ୍ରି. ସ୍ୱାଚ୍ଛଂଦ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିବା ।

ରିଧୋ- ବି. ରସିକତା ।

ରିପ୍- ବି. ଘର ଛପର ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଠୋପକରଣ ବିଶେଷ ।

ରିମି- ବି. ବନ୍ୟଜଂତୁ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରମିତ ଛେଳି, ମେଂଢା ଆଦିର ଭୁକ୍ତାବଶେଷ ।

ରିସ୍‌ମି- ବି. ରୋଷ, କ୍ରୋଧ ।

ରିସ୍‌ମିବାଲା- ବିଂ. କ୍ରୋଧୀ ।

ରିସା- 'ରିସ୍‌ମି' ଦେଖ ।

ରିସାବା- କ୍ରି. ରଗାଇବା, ଚିଡ଼ାଇବା, କ୍ରୋଧ ଜାତ କରାଇବା ।

ରିସାଫୁଲା- ବି. କ୍ରୋଧ ଓ ତଜ୍ଜନିତ ବିକାରାଦି ।

ରିସା ହେବା- କ୍ରି. ରାଗିବା, କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ହେବା, ରୁଷ୍ଟ ହେବା ।

ରୁଆ- ବି. ୧. ତୁଳା, କପା । ୨. ରୋପଣ ।

ରୁଆଁ- ବି. ଲୋମ, ଆଁଶୁ ।

ରୁଆଡି- ବି. ରୋପଣକାରିଣୀ ।

ରୁଇ- ବି. ବାଡ଼ ଘେରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସରୁ ଡାଳ, 'ଝାଁଟି' ।

ରୁଇବା- କ୍ରି. ରୋପଣ କରିବା, ଧାନ ତଳି ପକାଇବା ।

ରୁକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଟକାଇବା, ବାଧା ଦେବା ।

ରୁକ୍କା- ବିଂ. ନଗଦ (ବିପରୀତ : ଉଧାର) ।

ରୁକ୍ଳିବା- କ୍ରି. ଇଡ଼ିବା, ଢାଳିବା, ପାତ୍ରରୁ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଶୂନ୍ୟ କରିବା, ନିଗାଡ଼ିବା ।

ରୁଖ୍- ବି. ଦା, କରତ ଇତ୍ୟାଦିର ଦାଂତ, ତୀକ୍ଷ୍ଣ ମୁନ ।

ରୁଖା- ବିଂ. କିରସ । ବି. ଦୀପଦାନି, ଦୀପସ୍ତଂଭ ।

ରୁଖାରୁଖା- ବିଂ. ଗୋଲ ଗୋଲ ସୁଂଦର (ଗୋଡ଼) ।

ରୁଖିଆ- ବି. ନ୍ୟାୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବେଳେ ଏକଦେଶଦର୍ଶୀ ହେବା, ପକ୍ଷପାତୀ ବିଚାର ।

ରୁଖିବା- କ୍ରି. ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଘଷି ଚିକ୍କଣ କରିବା ।

ରୁଗ୍‌ରୁଗ୍- ବିଂ. ତାପ ଓ ଜ୍ୱଳନ ସୂଚକ ।

ରୁଗା- ବିଂ. ରୋଗୀ, ରୁଗ୍‌ଣ ।

ରୁଗି- ବିଂ. ରୋଗୀ ।

ରୁଗୁଡ଼ି- ବି. କଂକର, ଗୋଡ଼ି ।

ରୁଗୁଡ଼ିଆ- ବିଂ. କଂକରମୟ, ପଥୁରିଆ (ଜମି) ।

ରୁଗୁଡ଼ିଆ ଛତି- ବି. ଭୂଇଁ ତଳେ ପ୍ରାପ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଛତୁ ।

ରୁଘା- ବିଂ. ରୁଗ୍‌ଣ, ରୋଗୀ, ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ (ଗାଳି ରୂପେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ରୁଘେଇ- ବିଂ. ରୁଗ୍‌ଣା, ରେଗିଣୀ (ଗାଳି ରୂପେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ) ।

ରୁଂଗାରୁଂଗି- 'ରୁଂଗିବା' କାର୍ଯ୍ୟ ।

ରୁଂଗିବା- କ୍ରି. ବାରଂବାର ଖାଇବା ଜିନିସ ଆହୁରି ମାଗିବା ।

ରୁଜ୍‌ନା- ବି. କପା ତଂତୁ ଓ ମଂଜି ପୃଥକ୍ କରିବା ପାଇଁ କାଷ୍ଠୋପକରଣ ବିଶେଷ । (କ୍ରି. ରୁଜ୍‌ବା) ।

ରୁଜି- ବିଂ. ପ୍ରତ୍ୟହ, ଦୈନଂଦିନ ।

ରୁଜିରୁଟି- ବି. ଦୈନଂଦିନ ଖାଦ୍ୟ ।

ରୁଟ୍- ବି. ମୃଗ ବିଶେଷ ।

ରୁଠା- ବିଂ. ମୋଟା ।

ରୁଠାବର୍‌ଡ଼ା- ବି. ମୋଟା ଚାଉଳ ।

ରୁଣାଇବା- କ୍ରି. ରୁଂଡ କରିବା, ଠୁଳ ଓ ଏକତ୍ର କରିବା ।

ରୁଥିବା- କ୍ରି. ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଆକ୍ରମଣୋଦ୍ୟତ ହେବା, ସବେଗେ ଅନୁଧାବନ କରିବା ।

ରୁଂଧିବା- କ୍ରି. ରୁଦ୍ଧ କରିବା, ବାଡ଼ ଘେରିବା ।

ରୁଂଧେନ୍- ବି. ବାଡ଼ ଘେରିବା ଓ ବୁଜିବା ଉପକରଣ ତଥା ବସ୍ତୁ ଆଦି ।

ରୁପ- ବି. ଶୁଆ ପକ୍ଷୀ, ମିଟୁ । ଏମାନେ ତିନି ପ୍ରକାର : କଳା ଚଂଚୁଯୁକ୍ତ 'ଭେଲୁଆଁ ଖାଇ', ଈଷତ୍ ହଳଦିଆ ଚଂଚୁଯୁକ୍ତ 'ମଝ୍‌ଲି' ଓ ଲାଲ ଚଂଚୁଯୁକ୍ତ 'ରେଁଙ୍ଗା' ।

ରୁପର୍‌ଖିଆ- ବିଂ. ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ରୁପା- ବି. ରୋପଣ ।

ରୁପିଆ- ବି. ଟଂଙ୍କା ।

ରୁପିବା- କ୍ରି. ରୋପଣ କରିବା ।

ରୁବ୍‌ନା- ବି. ଗୋଟିଏ ଗାତ ଥିବା ପଥର, ଯହିଁରେ ପେଷିବା ନିମିତ୍ତ ପୂର୍ବରୁ ବତୁରା ହୋଇଥିବା ଚାଉଳ, ବିରି, ମୁଗ ଆଦି ପୂରାଇ ଉପରୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଶିଳପା ରଖି, ତାର ଉର୍ଦ୍ଧାଂଶକୁ ଗୋଟିଏ ପରିଧିରେ ବୁଲାଇବା ଦ୍ୱାରା ପେଷଣ କରାଯାଏ, ପେଷଣ ଯଂତ୍ର ବିଶେଷ । (କ୍ରି. ରୁବ୍‌ବା, ରୋବ୍‌ବା) ।

ରୁବ୍‌ରୁବା- ବି. ଅଂତର୍ଦାହ, ମନୋଦୁଃଖ ।

ରୁବାବ୍- ବି. ଫୁଟାଣି, ଆତ୍ମଂଭରିତା ।

ରୁମ୍‌କା- ବିଂ. ଗୁଚ୍ଛ । ଦୃ : ଗୁଟେ ରୁମ୍‌କା ଘାଁସ୍ କି ବାଲ୍ ।

ରୁମ୍‌ଜୁଙ୍ଗୁମା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ନାଚ ।

ରୁମ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଆବୃତ ବା ଘେରାଉ କରିବା, 'ବୁର୍‌ବା' ଦେଖ । ୨. ପର ଓପାଡ଼ିବା ।

ରୁମାଲି- ବିଂ. ରୋମଯୁକ୍ତ, ରୋମଶ ।

ରୁମିବା- କ୍ରି. (ଗାଈ ବଦଳ ଆଦି) ମୁଂଡ ଦ୍ୱାରା ଠେଲିବା ।

ରୁଲାବା- କ୍ରି. କଂଦାଇବା ।

ରୁସାଡ଼୍- ବି. ପଲ, ସମୁଦାୟ ।

ରୁସିଆନି- ବି. ବ୍ରତୋପନୟନ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ।

ରେଇଂଜା- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଗଂଧ ଗୁହିରିଆ ଗଛ ।

ରେଙ୍କଟ୍- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ମାଛି, ମହୁମାଛି ପରି ଘରା ନିର୍ମାଣ କରଂତି ।

ରେଁକ୍‌ବା- କ୍ରି. କର୍କଶ ସ୍ୱରରେ କାଂଦିବା, ଚିତ୍କାର କରିବା, ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ କରିବା ।

ରେଁକା- ବି. ଲାଲ ଚଂଚୁଯୁକ୍ତ ଦେଶୀ ଶୁଆ ପକ୍ଷୀ ।

ରେଙ୍କିବା- 'ରେଁକ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ରେଂଗ୍‌ଟୁ- ବିଂ. ବାଂଗରା, ଗୁରୁଂଡୁ ଥିବା (ଶିଶୁ) ।

ରେଂଗସିବା- କ୍ରି. (ଶିଶୁ) ଗୁରୁଂଡିବା ।

ରେଂଗା- ବିଂ. ଚାଲିବାରେ ଅକ୍ଷମ ।

ରେଂଗାଲ୍- ବିଂ. ଶାଳୁଆ କାଠ, କାଠର ମଂଜ ଅଂଶ ।

ରେଜା- ବି. ଗୋଜୀ ମୁଲିଆଣୀ ।

ରେଂଝି- ବି. ଦଉଡ଼ି ।

ରେଁଟିବା- କ୍ରି. ଜିଦ୍ ଧରି ଗୋଟିଏ ଦାବି ବାରଂବାର କରିବା ।

ରେଠେଇବା- କ୍ରି. ଶକ୍ତ ହୋଇଯିବା, ଝିଂଡି ପଡ଼ିଯିବା, ଚମଡ଼ା ପରି ଟାଣ ହେବା ।

ରେଡ଼ି- ବି. ଗୋଇଠି, ଗୋଡ଼ର ଲେଡ଼ି ।
ଦୃ : 'ରେଡ଼ି ଚଲ୍‌ଲେ ଠୁଡ଼ି ଚଲ୍‌ସି' ।

ରେଢ଼ା- ବିଂ. ଲେହନକାରୀ । ବି. ବାଲିବଂଧ କରି ନଇରେ ମାଛଧରା ।

ରେଣା/ରେଣ୍‌ହାଁ- ବିଂ. ବାରଂବାର ଗୋଟିଏ କଥା କହି ନିଜ କଥାରେ ଅଟଳ ରହିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ରେଣିବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ବାରଂବାର କହିବା । ଅଯୌକ୍ତିକ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ନିଜର କଥା ଠିକ୍ ବୋଲି ଜିଦ୍ କରିବା ।

ରେଁତ୍- ବି. ଉହା ।

ରେଁତ୍‌ବା- କ୍ରି. ଘଷିବା, ମାଜିବା ।

ରେତ୍‌ରେତା- ବି. ଘର୍ଷଣଜନିତ ଖଂଡିଆ ।

ରେଁତି- ବି. ଘର୍ଷଣ ଦ୍ୱାରା ଚିକ୍‌କଣ କରିବା ଉପକରଣ ।

ରେଁତିବା- 'ରେଁତ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ରେନ୍‌ହା- 'ରେଣା' ଦେଖ ।

ରେନା- 'ରେଣା' ଦେଖ ।

ରେନିବା- 'ରେଣିବା' ଦେଖ ।

ରେଂଦ୍- ବି. ଜିଦ୍ ଧରି କ୍ରନ୍ଦନ, କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ଅଳି ଅର୍ଦଳି ।

ରେଂଦା- ବି. ରଂଦା ।

ରେଂଧିବା- 'ରେଣିବା' ଦେଖ ।

ରେହେଁଟି- ଚକ୍ର ଦୋଳି, ହାଓ୍ୱା ଦୋଳି, ନାଗର ଦୋଳା ।

ରୋକ୍- ବି. ଦା ଆଦି ଉପକରଣରେ ବିଶେଷ ପ୍ରକାର ଦାଢ଼ ।

ରୋକ୍ କଟାବା- କ୍ରି. କୁଶଳୀ କାରିଗର ଦ୍ୱାରା ଦାଢ଼ ତିଆରି କରାଇବା ।

ରୋଟ୍- ବିଂ. ବଡ଼, ମୋଟା, ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ (ବିପରୀତ : ଛୋଟ୍) ।

ରୋଦନ୍ ଖରା- ବି. ଅତି ତୀବ୍ର ଖରା ।

ରୋସାବା- କ୍ରି. ମାଡ଼ ବାଜି ବା ମକ୍‌ଚି ଯାଇ ପୀଡ଼ା ହେବା ।

ରୋହିବାଡ଼ି- ବି. କ୍ଷୀରରୁ ଖୁଆ ମଂଥିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଡ଼ି ।

ଳ

ଳଅର୍‌ଝପର୍- ବିଂ. ପିଂଧାଲୁଗାର କାନି ବା ପ୍ରାଂତ ଦେହର ଚାରିଆଡ଼େ ଭୂମି ସ୍ପର୍ଶ କରିବା (ଅବସ୍ଥା) ।

ଳଏ- ବି. ଧ୍ୟାନ, ମନୋଯୋଗ, ଲୟ ।

ଳଏ କରବା- କ୍ରି. ଧ୍ୟାନ ଦେବା, ମନୋଯୋଗ ସ୍ଥିର କରିବା ।

ଳଏସର୍- ବିଂ. ଶୀର୍ଣ, ଦୁର୍ବଳ, ବିନୀତ ।

ଳକ୍- ବି. ପାଖ, ପାର୍ଶ୍ୱ ।

ଳକ୍‌ଠକ୍- ବିଂ. ସଂପୂର୍ଣ, ପୂରା, କମ୍ ନୁହେଁ କି ଅଧିକ ନୁହେଁ ।

ଳକ୍‌ଠକାବା- କ୍ରି. ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ଦେଖିବା, ଉପଯୋଗୀ କରିବା ।

ଳକ୍‌ଠକିଆ- ବିଂ. ଉପଯୁକ୍ତ, ଯଥୋପଯୁକ୍ତ ।

ଳକ୍‌ଠା- ବିଂ. ନିକଟ ।

ଳକ୍‌ବକାବା- କ୍ରି. ଅସ୍ଥିର ଓ ବକ୍ର ହେବା ।

ଳକର୍‌ଳି- ବି. କୋକିଶିଆଳ ।

ଳକ୍‌ରି- ବି. କାଠ ।

ଳଁକାସ୍‌କୋସ୍- ବି. ଖୁବ୍ ବେଶି ଦୂରସ୍ଥିତ ।

ଳକି- ବି. ପିତଳର ବଡ଼ ପାତ୍ର ବା ବେଲା ।

ଳକେ- ବିଂ. ସ୍ଥାନରେ, ପାର୍ଶ୍ୱରେ, ନିକଟରେ ।

ଳଖ୍‌ଳଖାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଅଦାଡୁଆ ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ବାରଂବାର ଘଷି କାଟିବା ।

ଳଖା- କ୍ରି. ଗରା ବା ଲୋଟା ଭଳି ପାତ୍ରରେ ଛିଦ୍ର ରୋଧ ନିମଂତେ ଦିଆଯିବା ଲେପ ।

ଳଗ୍‌ତି- ବି. ଲଗାଣ, ଧାର ସୂତ୍ରରେ ପ୍ରଦାନ । ଦୃ : ହେ ପଏସା ପତର୍ ଲଗ୍‌ତି ଲଗାସି ।

ଳଗ୍‌ତିଆ- ବି. ଋଣଗ୍ରସ୍ତ ।

ଳଗନ୍- ବି. ଶୁଭମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଶୁଭଲଗ୍ନ ।

ଳଗ୍‌ନିଆଁ- ବିଂ. ୧. ଯେ ଅନ୍ୟଠାରେ ଲାଗେ, ଲଗେଇ ହୁଏ । ୨. ଲଗ୍ନ ସ୍ଥିର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଳଗମ୍- ବି. ଲଵଂଗ ।

ଳଗ୍‌ଳଗ୍- ବିଂ. ପୁନଃପୁନଃ । ଦୃ : ମୁଇଁ ଲଗ୍‌ଲଗ୍ ତିନ୍ ଥର୍ ସମଲ୍‌ପୁର୍ ଗଲିନ ।

ଳଗାଲୁଟା- ବିଂ. ସଂପର୍କିତ, ସଂବଂଧିତ ।

ଳଗାତାର୍- ବିଂ. ନିରଂତର, ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ, ଲଗାଏତ୍ ।

ଳଗାନି- ବି. ଋଣ ।

ଳଗାବା- କ୍ରି. ଋଣ ଦେବା ।

ଳଗାଲୁତ୍‌ରା- ବି. ଶୁଣିଥିବା କଥା ଅନ୍ୟତ୍ର ବନେଇ ଚୁନେଇ କହିବା, ସଂପର୍କ ।

ଳଗାଲୁତ୍‌ରିଆ- ବି. ବହୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ସଂପର୍କ ଯୋଡ଼ି କଳହ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲଗାଲୁତ୍‌ରିଏନ୍) ।

ଳଗୁଆର୍- ବିଂ. ଋଣଗ୍ରସ୍ତ ।

ଳଗେ- ବିଂ. ପାଖରେ ଲାଗିକରି । ଦୃ : ମୋର୍ ଲଗେ ବସ୍ ।

ଳଘିଆ- ବିଂ. ଋଣଗ୍ରସ୍ତ ।

ଳଘୁଆ- 'ଲଘିଆ' ଦେଖ ।

ଳଘୁପସ୍‌ରା- ବିଂ. ଅସୁବିଧାଜନକ ।

ଳଂକାସ୍‌କୁସେ- 'ଳଁକାସ୍‌କୋସ୍' ଦେଖ ।

ଳଂଘା- ବି. ଲାଂଚ, ଉତ୍କୋଚ ।

ଳଂଘା ଖାଏବା- କ୍ରି. ଲାଂଚ ନେବା ।

ଳଂଘାଖାଉ- ବିଂ. ଲାଂଚୁଆ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲଂଘାଖାଇ) ।

ଳଜତ୍- ବିଂ. ଠିକ୍ ।

ଳଜେଇ- ବିଂ. ଲଜ୍ଜାବତୀ, ଲାଜକୁଳୀ ।

ଲଂଝା- ବି. ହେଟା ବାଘ, ତରକ୍ଷୁ ଜାତୀୟ ଜୀବ ବିଶେଷ ।

ଲଟ୍‌କନ୍‌ଭାଜି- ବି. ଲେଉଟିଆ ଶାଗ ।

ଲଟ୍‌କା- ବିଂ. ଅଇଁଠା, ଲିଡା ।

ଲଟ୍‌କାଚିଟ୍‌କା- ବି. ପରସ୍ପରକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ଓ ଚାପ ଦେଇ ରହିବା ଅବସ୍ଥା, ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି । ଦୃ : ବସ୍ ଭିତରର ଲଟ୍‌କାଚିଟ୍‌କା ମତେ ବନେ ନାଇଁ ଲାଗେ ।

ଲଟ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଅଟକିବା, ଲାଖିଯିବା, ଅବଲଂବିତ ହେବା, ସଂପୃକ୍ତ ହେବା । ଦୃ : ଗଛର ଡାହିଆଁ ପତାଂଗି ଲଟ୍‌କିଛେ ।

ଲଟ୍‌ପଟ୍- ବି. ଗୋଳମାଳ । ବିଂ. ସଂପୃକ୍ତ, କଷ୍ଟକର, ଜଡ୍ଡୁବୁଡୁ ।

ଲଟ୍‌ପଟି- ବି. ଛୋଟ ଗାମୁଛା ।

ଲଟ୍‌ପଟିଆ- ବିଂ. ଅନେକ ବିଷୟରେ ଲିପ୍ତ ବା ସଂପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଲଟା- ବି. ବାଲୁଂଗା, ଘାସ ।

ଲଟାଘିଟା- 'ଲଟାବଛା' ଦେଖ ।

ଲଟାଟିଂଗା- ବି. ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଲଟାବଛା- ବି. ଧାନ କ୍ଷେତରୁ ଅନାବଶ୍ୟକ ତୃଣ ଓ ଗୁଳ୍ମ ଆଦି ଓପାଡ଼ିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଲଟାଇବା- କ୍ରି. ଲତା ମାଡ଼ିବା ।

ଲଟ୍‌ଲଟ୍- ବିଂ. ଅଠାଳିଆ ।

ଲଟି- ବି. ଜଂଗଲ ।

ଲଟିବୁରୋ- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଭୂଇଁ ବରକୋଳି ।

ଲଠ୍‌ରିଜିବା- କ୍ରି. କଥାରେ ମାତି ବା ମଜ୍ଜିଯିବା, ବିଶେଷତଃ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ସହିତ ଗେଲ ପ୍ରଣୟ କଥାରେ ମାତିବା ।

ଲଠା- ବି. ୧ ଢିଙ୍କିରେ କୁଟା ହୋଇଥିବା ମହୁଲ ମେଂଚା । ୨. କଳହ ଅଠା ।

ଲଡୁକର୍- ବିଂ. ଢିଲା, ହୁଗୁଳା, ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ।

ଲଡୁକା- ବି. ମଇଁଷି ବେକରେ ବଂଧାହେବା ଶବ୍ଦକାରୀ ବାଉଁଶ ନଳି, ଟିପା ।

ଲଡୁକୋକଟୋ- ବିଂ. ଅପାରଗ, ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ।

ଲଡ଼ଂଗ୍‌ଫସ୍- ବି. ହୁଗୁଳା, ଅଦୃଢ଼, ଯାହା କୌଣସି କାମକୁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଲଡୁଂଗା- ବି. ମକାର ଅଭୁକ୍ତାଂଶ, ମକାର ମଂଜି କାଢ଼ି ନେବା ପରେ ରହିବା ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ।

ଲଡ୍‌ବଡ୍- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ, ଭଗ୍ନପ୍ରାୟ, ଦୋଳାୟମାନ ।

ଲଡୁବଡ଼ାବା- କ୍ରି. ପାଦ ସିଧା ନ ପଡ଼ିବା ।

ଲଡୁବଡ଼ିଆ- 'ଲଡ୍‌ବଡ୍' ଦେଖ ।

ଲଡୁରା- ବିଂ. ଗେହ୍ଲା, ଅତିରିକ୍ତ ସ୍ନେହରେ ବର୍ଧିତ ।

ଲଡୁଲଡ୍- ବିଂ. ଦୋଳାୟମାନ, ପତନୋନ୍ମୁଖ ।

ଲଡୁସି ଜିବା- କ୍ରି. କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ମଜ୍ଜିଯିବା ।

ଲଁଡୁଆ- ବିଂ. ନିଷ୍କର୍ମା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଲଡ଼ୋଥପୋ- 'ଲରୋଥପୋ' ଦେଖ ।

ଲଢ଼ା- 'ରଢ଼ା' ଦେଖ ।

ଲତେଇ ଦେବା- କ୍ରି. କାଂଥରେ ଆଉଜାଇ ବା ଢିରା ଦେଇ ରଖିବା ।

ଲଥା- ବି. ୧. ଜୁଆ ଖେଳରେ ମୂଳ ବାଜି ଧନର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଂଶ, ଯାହା ଆଡ୍ଡାର ମାଲିକର ପ୍ରାପ୍ୟ । ୨. ଗୋଟିଏ ଜିନିସକୁ ମଜବୁତ୍ କରିବା ପାଇଁ ତାକୁ ଲଗାଇ ରଖା ହେବା ଅନ୍ୟ ଜିନିସ ।

ଲଥୋ- ବିଂ. ଚଟ୍‌କରି, ହଠାତ୍ (ବସିବା) ।

ଲଦ୍‌ବଦ୍- ବିଂ. କୋମଳ ।

ଲଦ୍‌ବଦାବା- କ୍ରି. କୋମଳ ହେବା ।

ଲଦର୍‌ବଦର୍- ବି. ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଲଦ୍‌ରୋଭସ୍‌କୋ- ବିଂ. ପୃଥୁଳ ଓ ଥଂତଲ ପେଟୀ, ମୋଟା ଓ ସ୍ଥୂଳୋଦର ।

ଲଦନ୍‌- ବି. ଲଦା ହୋଇଥିବା ବୋଝ ।

ଲଦ୍‌ନା- 'ଲଦନ୍‌' ଦେଖ ।

ଲଦା- ବି. ୧. ଅଗ୍ନିଧାରକ ପାଳ ଦଉଡ଼ି । ୨. ଲଦିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଲଦାଡେଂଗ୍‌ଡ଼ା- ବି. ଗୋଟିକ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁ ରଖା ହୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଲଦା ଦେବା- କ୍ରି. ପୀଡ଼ା ହେଉଥିବା ଅଂଗରେ ବଟା ଔଷଧ ଲେପ ଦେବା ।

ଲଦାବିମାଲ୍‌- ବି. ଯେଉଁ ଜିନିସ ବା ମାଲ୍‌ର କେହି ମାଲିକ ବା ଦାବିଦାର ନ ଥାଏ ।

ଲଦି- ବି. ଘୋଡ଼ାର ବିଷ୍ଠା, ଘୋଡ଼ା ଗୁହ ।

ଲଦିଆ- ବି. ଗଛର ଶାଖା ।

ଲଦିବା- କ୍ରି. ୧. ବୋଝ ରଖିବା । ୨. ପ୍ରହାର କରିବା । ଦୃ : 'ଜବାବ୍ ଦଉଛୁ ହାରମ୍‌ଜାଦି,
ସେ ସେ ଥିଁ ଦେମି ଲଦି ।'

ଲଂଦା- ବି. ମାଂସ ଆଦିର ସରସ ବା ଆର୍ଦ୍ର ଖଂଡ ।

ଲପ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଫୁସୁଲାଇବା ।

ଲପ୍‌ଚିବା- କ୍ରି. ଲୁଚି, ଛପି ରହି ଜଗିବା ।

ଲପ୍‌ଲପ୍‌- ବିଂ. ଭଂଗୁର, ଦୋଳାୟମାନ, ନମନଶୀଳ ।

ଲପ୍‌ଲପାବା- କ୍ରି. ବିଶେଷ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।

ଲଫର୍‌ବାଁଡ଼ି- ବି. ବେଶ୍ୟା ।

ଲଫାଂଗି- ବିଂ. ଭ୍ରଷ୍ଟା, କୁଳଟା ।

ଲବ୍‌ଡ଼ା- ବି. ପୁଂଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ଲବ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଫିଂଗିବା ।

ଲବ୍‌ଧବ୍‌- ବି. ଅଯଥା ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଲବର୍‌ଗାଲି- ବିଂ. ସୁକୁମାରୀ, ସ୍ନେହାସ୍ପଦା, 'ଲାଡ଼ୁରି' ।

ଲବର୍‌ଲଁଡ଼ି- ବିଂ. ସ୍ତ୍ରୀମାନଂକୁ ଦିଆଯିବା ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ଲବ୍‌ରା- ବିଂ. ଖେଚଡ଼୍, ଦୁଷ୍ଟ, ଗୋଳମାଳିଆ ।

ଲବ୍‌ଲବ୍‌- ବି. ଚୁଂଗ୍‌ଚୁଂଗ୍, ବାଳକ ବାଳିକାମାନଂକର ଆଚରଣଗତ ଚଂଚଳତା ।

ଲବାଂଗ୍‌- ବି. ଘୋଡ଼ା ମୁହଁରେ ଲାଗିବା ରଜ୍ଜୁ, ଲଗାମ ।

ଲବାନ୍‌- ବି. ହାତରେ କଂଥା ସିଲେଇ କରିବା ସୂତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ସଂପ୍ରଦାୟ ।

ଲବାର୍‌- ବିଂ. ଏଣୁତେଣୁ କଥା କହିବା (ବ୍ୟକ୍ତି), ଦୁଷ୍ଟ ।

ଲମ୍‌- ବିଂ. ଲଂବା, ଦୀର୍ଘ ।
ଦୃ : 'ସାଁପ୍ ଲମ ଲମ୍, କେଁଚୁଆ ଲମ୍ ।'

ଲମ୍‌ଲମ୍‌- ବିଂ. ଲଂବା, ଡେଂଗା (ଶରୀର) ।

ଲମ୍‌ଟି/ଟୁ/ରୁ- ବିଂ. ଲଂବାଳିଆ ।

ଲମ୍‌ତା- ବି. ଅନ୍ୟର ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଗମନ ।

ଲମ୍‌ବା- କ୍ରି. ସ୍ଥିତ ସ୍ଥାନରୁ ଦୂର ହେବା ।

ଲମର୍‌ଦାର୍‌- ବି. ମୁଖ୍ୟ ଗଉଁତିଆ ।

ଲମ୍‌ରୁ- ବିଂ. ଗୋଜିଆ, ଲଂବାଳିଆ ।

ଲମାବା- କ୍ରି. ଲଂବାଇବା, ପହଂଚାଇବା ।

ଲମି ଡୋର୍‌- ବି. ଗୋରୁ, ଘୋଡ଼ା ଆଦି ପଡ଼ିଆରେ ଚରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଲଂବା ଡୋରରେ ବଂଧା ହୋଇଥାଂତି ।

ଲମି ଜିବା- କ୍ରି. ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଯିବା, (ବିବାହିତା କନ୍ୟା) ଶାଶୁ ଘରକୁ ଯିବା ।

ଲମେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ବିଦାୟ ଦେବା, ଗଂତବ୍ୟ ବାଟ ପର୍ଯ୍ୟଂତ ସାଂଗରେ ଯାଇ ଫେରି ଆସିବା ।

ଲଂବାଚଉଡ଼ା- ବି. ମହାଡ଼ଂବର, ଅତିରିକ୍ତ ଆୟୋଜନ, ଅଯଥା ବ୍ୟସ୍ତତା ।

ଲର୍କା- ବି. ଗୋରୁ ବେକରେ ବଂଧା ହେବା କାଠ ବା ବାଉଁଶ ଘଂଟି ।

ଲରା- ବିଂ. ଲଂବା ।

ଲରିଆ- ବି. ସମଲପୁରି ଓଡ଼ିଆ ଓ ପୂର୍ବୀ ଛତିଶଗଡ଼ୀ ମିଶ୍ରିତ ଭାଷା ବିଶେଷ ।

ଲରିଗଛ- ବି. ଫଳ ଧରି ନ ଥିବା ପୂର୍ଣାବୟବ ଗଛ ।

ଲରୋଥରୋ- ବିଂ. ଲୁଳିତ ଓ ସ୍ପଂଦିତ । ଦୃ : ଲରୋଥରୋ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ିମାନେ ମିସେଲ୍ ଦେଉଲ୍‌ବିହା ଦେଖି ଆସିଥିଲେ ।

ଲଲ୍ହା- ବିଂ. ଅନ୍ୟକୁ ଖାଇବାର ଦେଖିଲେ ଯାହାର ପାଟିରୁ ଲାଳ ଗଡ଼େ, ଜିହ୍ୱାଲାଳସୀ ।

ଲଲାସେନ୍- ବିଂ. ଖାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ଲାଳସୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଲଲେଇ/ହି- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ ଲାଳାୟିତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଲଲେଇ ହେବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ, ବିଶେଷତଃ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତି ନିମଂତେ ତୀବ୍ର ଇଚ୍ଛା କରିବା ।

ଲଲୋ- 'ଲଲୋକଚୋ' ଦେଖ ।

ଲଲୋକଚୋ- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ, ଅପାରଗ ।

ଲଲୋଥପୋ- 'ଲଲୋକଚୋ' ଦେଖ ।

ଲସ୍କର୍- ବି. ସେନାଦଳ, ଫଉଜ ।

ଲସ୍କି ଜିବା- କ୍ରି. ସେମଟା ହୋଇଯିବା ।

ଲସ୍କେର୍- ବି. ଲାଲ କଇଁ କଂଦା ବିଶେଷ ।

ଲସମ୍- ବି. ସର୍ଦ୍ଦି, ଥଂଡା ରୋଗ ଶ୍ଳେଷ୍ମା ।

ଲସ୍‌ଲସା- ବିଂ. ଅଠାଳିଆ, କୋମଳ, ସରସ ।

ଲସ୍‌ଲସାବା- କ୍ରି. ଫୁଲ ବା ଫଳରେ ଗଛ ପୂର୍ଣ ହେବା ।

ଲସା- ବି. ୧. ବୃକ୍ଷର ଘନୀଭୂତ ଶୁଷ୍କ ନିର୍ଯାସ, ଅଠା । ୨. ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଜାତୀୟ ଭଂଗୁର ପଦାର୍ଥ ବିଶେଷ (ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଶସ୍ତା ଖେଳନା ତିଆରି ହୁଏ) ।

ଲସି- ବି. ୧. ଫଳର ଡେଂଫ ଛିଂଡାଇଲେ ତହିଁରୁ ବାହାରିବା ଅଠାଳିଆ ରସ । ୨. ଦହି ସରବତ ।

ଲହ- ବି. ୧. ଲତା, ଲତାର ପୁଂଲିଂଗବାଚକ, ଡଂକ, ବଡ଼ ଲତା । ୨. ଲୁହ, ଅଶ୍ରୁ ।

ଲହଁକା- ବି. ଲଂଘନ ।

ଲହଁକିବା- କ୍ରି. ଚାଲି ଚାଲି ନଦୀ ବା ଅନ୍ୟ ଜଳ ସ୍ରୋତ ଲଂଘିବା, ପାରି ହେବା, ଅତିକ୍ରମଣ କରିବା ।

ଲହଁକେନ୍- ବିଂ. ନଈଧାର ପାରିହେବା ଯୋଗ୍ୟ (ଘାଟ) ।

ଲହଂଗା- ବିଂ. ସରୁ ଓ ଲଂବା ଲଂବା ପବ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଲହଂଗା କନ୍ଥା- ବି. ଲଂବା କନ୍ଥା ।

ଲହଁପାବା- କ୍ରି. ଉପକରଣ ବା ଅଂଗ ବିସ୍ତୃତି ଦ୍ୱାରା ଉପରେ ବା ଦୂରରେ ଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ଛୁଇଁବା, ପାଇବା ।

ଲହଁପିବା- କ୍ରି. ଆକୃଷ୍ଟ ହେବା, ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା । ଦୃ : ମାଁ'କେ ଦେଖିକରି ଛୁଆ ଲହଁପି ଗଲା ।

ଲହର୍- ବିଂ. ଗୀତର ସୁର । ଦୃ : ଆମର୍ ବାବୁ ବନେ ଲହରେଁ ଗିତ୍ ଗାଇ ଜାନ୍‌ସି ।

ଲହରଫହର୍- ବିଂ. ବିସ୍ତାରିତ ।

ଲହରିବା- କ୍ରି. ହଲିବା ।

ଲହସି ପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ନଇଁ ପଡ଼ିବା, ଅବନମିତ ହେବା ।

ଲହଁସିବା- କ୍ରି. ଆକୃଷ୍ଟ ହେବା ।

ଲହିବା- କ୍ରି. ଔଷଧାଦି କାଟୁ କରିବା ।

ଲହୁଂଗା- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ ଢିଲା, ହୁଗୁଳା ।

ଲହେବା- 'ଲହିବା' ଦେଖ ।

ଲାଉ କର୍‌ବା- କ୍ରି. (ଶିଶୁକୁ) ପିଠିରେ ବସାଇ ବୋହିବା ।

ଲାଉମୁଡ଼ା- ବି. ଚଉକାଠର ଉପର ଓ ତଳ କୋଣରେ କବାଟର ଦଶି ରହିବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ଛିଦ୍ର ।

ଲାଉଁଲାଉଁ ହେବା- କ୍ରି. ବ୍ୟାକୁଳ ହେବା ।

ଲାଏକେରି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବାଇଗଣ ।

ଲାଏଠ୍- ବି. ଲାଠି ।

ଲାଏଦ୍‌ଫୁଗା- ବି. ଅଂତ ବୁଜୁଳା ।

ଲାଏନ୍‌ଝୁରି- ବି. ରାସ୍ତାର ଦୁଇ ପାଖରେ ପାଣି ଯିବା ପାଇଁ ନାଳ, ନୟନଯୋଡ଼ି ।

ଲାଏର୍- ବି. ବିଲ ଜଗିବା ପାଇଁ କୁଡ଼ିଆ ।

ଲାଖି ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଶିଂବ, ମୁଗ ଓ ଝୁଡ଼ଂଗ ଜାତୀୟ ଫସଲରେ ଏକ ପ୍ରକାର ରୋଗ ହେବା ।

ଲାଖୋ- ବିଂ. ପରିପକ୍ୱ ।

ଲାଗ୍- ବି. ରଣ, କରଜ ।

ଲାଗ୍ ଖାଏବା- କ୍ରି. ରଣ, କରଜ କରିବା ଓ ତହା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟୟ ନିର୍ବାହ କରିବା ।

ଲାଗ୍‌ନି- ବିଂ. ଲଢୁଆ । ଦୃ : ଲାଗ୍‌ନି କୁକୁର୍ ।

ଲାଗ୍‌ବାଘ୍- ବି. କରଜ ବାଘ ପରି, ଅର୍ଥାତ୍ ଲାଗ୍ (କରଜ) ଓ ବାଘ ଉଭୟେ ଭୟଂକର ।

ଲାଗର୍ ଲେସର୍- ବିଂ. ଲେଖାଜୋଖା, ଦୂର ସଂପର୍କୀୟ ।

ଲାଗି- ଅଂ. ପାଇଁ, ନିମଂତେ ।

ଲାଂଗ୍‌ଲାଂଗ୍- ବିଂ. ଲଂବାଳିଆ ।

ଲାଂଗ୍‌ଛାଟ୍- ବିଂ. ଲଂବା ଓ ସିଧା ।

ଲାଂଗେ- ବିଂ. ଆଖୁର ଏକ ପବ (ପରିମାଣ), ଦୈର୍ଘ୍ୟାଂଶ ।

ଲାଁଚ୍- ବି. ଉତ୍କୋଚ, ଲାଂଚ ।

ଲାଛ୍‌ବା- କ୍ରି. ବଂଧୁକରୁ ଗୁଳି ଫୁଟାଇବା ।

ଲାଜ୍‌ଲଜନା- ବିଂ. ଲଜ୍ଜାକର, ଲଜ୍ଜାଜନକ ।

ଲାଠେ- ବିଂ. ଏକ ଲାଠି ପରିମାଣ (ଦୈର୍ଘ୍ୟ) ।

ଲାଡ଼- ବି. ସ୍ନେହ, ଗେଲ ।

ଲାଡ଼ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଗେହ୍ଲା କରିବା, ମୁହଁ ଦେବା ।

ଲାଡ଼ୁରା- ବିଂ. ଗେହ୍ଲା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲାଡ଼ୁରି) ।

ଲାଡ଼ିଆ- ବି. ବାଉଁଶ ତିଆରି ଟୋକେଇ ବିଶେଷ ।

ଲାଁଡ଼ି- ବି. କେଶବିହୀନା ସ୍ତ୍ରୀ, ଲଂଡିତା ।

ଲାଁଡ଼ିମୁଡ଼ି- 'ଲାଁଡ଼ି' ଦେଖ ।

ଲାଁଡୁ- ବିଂ. ମୁଂଡିତ (ମସ୍ତକ) ।

ଲାଁଡୁମୁଡ଼ା- 'ଲାଁଡୁ' ଦେଖ ।

ଲାଁଡୁମୁଡ଼ିଆ- 'ଲାଁଡୁ' ଦେଖ ।

ଲାବଡ୍- ବି. ଗଛରୁ ଫଳ ଝଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ନିକ୍ଷିପ୍ତ କାଠଖଂଡ, ଫୋପଡ଼, ଲେନ୍ଦା ।

ଲାବ୍‌ଡ଼ା- ବି. ପୁଂଜନନେଂଦ୍ରିୟ ।

ଲାଭ୍‌କିଲବ୍‌ଧି- ବି. ନିରର୍ଥକ, ମୂଲ୍ୟହୀନ (ଯହିଁରୁ କିଛି 'ଲାଭ' ଅଥବା 'ଲବ୍‌ଧି' ହେବାର ନ ଥାଏ) ।

ଲାର୍‌ରା- ବିଂ. ଗେହ୍ଲା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲାର୍‌ରି) ।

ଲାରି- ବି. କୁଡ଼ିଆ ଘର ।

ଲାଲ୍‌ଟିନ୍- ବି. ଲଂଠନ ।

ଲାଲ୍‌ସାହେବ୍- ବି. ଯୁବରାଜଂକ ସାନ ଭାଇ ।

ଲାଳି- ବି. ୧. ଶଗଡ଼ ଚକର ପରିଧିରେ ଲାଗିବା ଲୁହା ବଳୟ । ୨. ଲାଲ ଆଭା ।

ଲାସ୍- ବି. ଶବ, ମୃତ ଶରୀର ।

ଲାହା- ବି. ପାଟିରୁ ବୋହିବା ଲାଳ ।

ଲାହି- ବି. ବଟା ଚାଉଳରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖିରି ବିଶେଷ ।

ଲିଆ- ବି. ଲାଜା, ଖଇ । ଧାନ, ମକା, ଜହ୍ନା, ଚଣା ଆଦିକୁ ଗରମ ହାଂଡିରେ ଭାଜି ଲିଆ କରାହୁଏ । ଦୃ : ନୁନ୍‌ଲିଆ = ମୁଢ଼ି, ଚିରିଲିଆ=ହୁଡୁଂବ (ମାଲିଚିରି, ପାଏନ୍‌ଚିରି), ଫୁଲାଲିଆ = ଖଇ, କୋଦୋଲିଆ, ଜନା ଲିଆ, ଖେଡ଼୍‌ଜନା ଲିଆ, ଚନା ଲିଆ, ପୋଢ଼ୁରାଚନା ଲିଆ ଆଦି ।

ଲିଆଖିଆ- ବି. କ୍ଷେତ ଶ୍ରମିକମାନଂକର ପ୍ରାତଃ ଭୋଜନ ।

ଲିଆଢୁଗାଢ଼ୁ- ବି. ଗୁଡ଼ଦ୍ୱାରା ପାକ ହୋଇଥିବା ଲିଆ ତିଆରି ମଂଦିରାକୃତି ଦେବଭୋଗ୍ୟ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ବିଶେଷ ।

ଲିଏଲ୍- ବି. ଯେ ନିଏ ବା ଗ୍ରହଣ କରେ, କ୍ରେତା, ଖରିଦ୍‌ଦାର ।

ଲିକ୍‌ରି- ବିଂ. ଅତି ସାମାନ୍ୟ ।

ଲିଖ- ବି. ନିଖ, ଅତି ସାନ ଉକୁଣି, ଉକୁଣି ଡିଂବ ।

ଲିଖନ୍- ବି. ବଢ଼େଇଂକ ବ୍ୟବହାର୍ଯ ବେଂଟବିହୀନ ବଟାଳି ।

ଲିଖନ୍‌ପୁଛନ୍- ବି. ଲେଖାଲେଖି, ପଚରା ଉଚୁରା ।

ଲିଖ୍‌ରି- ବିଂ. ଅତି ସାମାନ୍ୟ ।

ଲିଗର୍- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ, ଊଣା ।

ଲିଗିବା- କ୍ରି. ଲଢ଼େଇ କରିବା ।

ଲିଂଗ୍‌ଟୁଲା- ବି. ବାଲୁକା ଲିଂଗ ତୋଳିବା କାର୍ଯ ।

ଲିଂଗ୍‌ଫୁଟା- ବି. ଲିଂଗ ଫୁଟିଥିବା ମହାଦେବ, ଉଭା ।

ଲିଂଗ୍‌ଲିଂଗିଆ- ବିଂ. ଅତି କ୍ଷୀଣ, କୃଶକାୟ ।

ଲିଂଗାଇବା- ଗର୍ଭ ସଂଚାର ହେବା । ଦୃ : ମେଢ଼ି ଲିଂଗେଇଛେ ।

ଲିଚି- ବି. ୧. କ୍ଷୁଦ୍ରକାୟ ଚଢ଼େଇ ବିଶେଷ । ୨. ଚୁଟି, ମୁଂଡର ଶିଖା ।

ଲିଚୁବିଚୁ- ବିଂ. ଅସଂତୁଳିତ, ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରି ନ ପାରି ଧାଇଁବା ପ୍ରକାର ।

ଲିଡା- ବି. ଅଇଁଠା ।

ଲିଡା ଲଗାବା- କ୍ରି. ଅଇଁଠା ପୋଛିବା, ଭୁକ୍ତାବଶେଷ ହଟାଇ ସ୍ଥାନ ସଫା କରିବା ।

ଲିଦା- ବି. ଘୋଡ଼ା ଓ ହାତୀର ମାଳ ।

ଲିପନ୍- ବିଂ. ଅତ୍ୟଂତ ପାଣିଆ, ଯାହା ଲେପନ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଲିପ୍‌ଲିପା/ପି- ବିଂ. ନହକା, ଦୋଳାୟମାନ ।

ଲିପିଘାଁସ୍- ବି. କଅଁଳ ଘାସ ।

ଲିମ୍- ବି. ନିଂବ ।

ଲିମ୍‌ବା- କ୍ରି. ନିଦ୍ରାଗତ ନ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଆଖି ବୁଜି ରଖିବା । ଦୃ : ସେ ଆଏଁଖ୍ ଲିମିକରି ପଡ଼ିଛେ, ନାଇଁ ସୁଇ ।

ଲିମା- ବି. ପୁଂ ଯୌନାଂଗ ।

ଲିସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଶାଣ ଦେବା, ଅସ୍ତ୍ରାଦିକୁ ପଥରରେ ଘଷି ତୀକ୍ଷ୍ଣ କରିବା ।

ଲିହି ଦେବା- କ୍ରି. କ୍ଷୟ କରିବା ।

ଲିହିବା- କ୍ରି. ବାଡ଼ି ଆଦିକୁ ଛୁରି ଦ୍ୱାରା ଚାଂଛି ଚିକ୍‌କଣ କରିବା ।

ଲିହିନି- ବିଂ. ଇତସ୍ତତଃ, ଏଣେତେଣେ ।

ଲିହିଲିହି କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଚାଟିବା, ନିଃଶେଷ କରି ଖାଇବା ।

ଲୁଇ- ବି. ଛୋଟ ଦାମୁଡ଼ି, କଅଁଳା ବାଛୁରି ।

ଲୁଇଁବା- କ୍ରି. ନଇଁବା, ଅବନମିତ ହେବା ।

ଲୁକ- ବି. ଲୋକ, ମନୁଷ୍ୟ ।

ଲୁକଡ଼ି- ବି. ଛୋଟ ମହୁମାଛି ବିଶେଷ ।

ଲୁକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଲୁଚିବା, ଆତ୍ମଗୋପନ କରିବା ।

ଲୁକ୍‌ଲୁକାନି- ବି. ଲୁଚକାଳି ଖେଳ ।

ଲୁକାଚୁରା- ବି. ଲୁଚାଇବା ଓ ଚୋରାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ॥ ବିଂ. ଗୁପ୍ତ, ଗୋପନୀୟ, ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ।

ଲୁକ୍‌ସାନ୍- ବି. ଲୋକସାନ, କ୍ଷତି ।

ଲୁକାବା- କ୍ରି. ଲୁଚାଇବା, ଲୁକ୍କାୟିତ କରିବା ।

ଲୁକିବା- କ୍ରି. ଲୁଚିବା ।

ଲୁକୁଡ଼ି- ବି. ବୃକ୍ଷ କୋଟରରେ ସଂଚିତ ମହୁ ।

ଲୁକୁ- ବିଂ. ଲୁଚି ରହୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଲୁକୁଲୁକୁ- ବିଂ. ଲୋଳିତ, ଶ୍ଲଥ, ଝୁଲା (ଚର୍ମ) ।

ଲୁଖୁରା- ବିଂ. ନୁଖୁରା, ରୁକ୍ଷ ।

ଲୁଂଘା- ବି. ଅଶ୍ଳୀଳ ଆଚରଣକାରୀ ।

ଲୁଚ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଧୀର ଗତିରେ ଦଉଡ଼ିବା ।

ଲୁଚେ- କ୍ରିଂ. ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ।

ଲୁଟ୍‌ନି- ବି. ସାନ ଝିଅମାନଙ୍କର ଖୋଷା, କେଶ ବିନ୍ୟାସ ।

ଲୁଟ୍‌ପୁଟାବା- କ୍ରି. ଅଠାଳିଆ ପଦାର୍ଥ ସହ ଘାଂଟି ହେବା ।

ଲୁଟାଲୁଟି- ବି. ଲୁଂଠନ, ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତି ପରସ୍ପରଠାରୁ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଛଡ଼ାଇବା ।

ଲୁଠା- ବି. ୧. ନିଆଁଖୁଂଗ । ୨. ବଦମାସ ।

ଲୁଠି- ବି. ସାନ ନିଆଁଖୁଂଗ ।

ଲୁଁଡ୍‌ପୁଡ୍- ବିଂ. ଏକତ୍ର, ଏକାଠି, ଲଗାଲଗି ହୋଇ । ଦୃ : କୁଟୁମ୍ ଜାକର୍ ଲୁଂଡ୍‌ପୁଡ୍ ହେଇ ବସିଛନ୍ ।

ଲୁଁଡ଼ା- ବି. ଲିପା ପୋଛାରେ ବ୍ୟବହୃତ କନା, ଗୋବର ବୋଳା କନାବୁଜୁଳା ।

ଲୁଁଡ଼ା ଦେବା- କ୍ରି. ଗୋବରରେ ଲିପିବା ।

ଲୁଡ଼ା- ବି. ପଥରର ଛୋଟ ଗୋଲକ, ସାନ ଶିଳପୁଆ ।

ଲୁଥା- ବି. କଂଚାମାଟିର ମଡ଼ ମେଂଚା ।

ଲୁଦ୍‌ବୁଦ୍- ବିଂ. ନରମ, ମାଂସଳ, କୋମଳ (ସ୍ପର୍ଶାନୁଭୂତି) ।

ଲୁଦ୍‌ବୁଦି ଲିବା- କ୍ରି. ପ୍ରବଳ ଶବ୍ଦ ହେବା । ଦୃ : ବରଜାତ୍ରିବାଲେ ଇନ୍ତା ବଜା ବଜାଲେ ଜେ ଗାଁ ସାରା ଲୁଦ୍‌ବୁଦି ଗଲା ।

ଲୁଦର୍- ବି. ଧାନ ଆଦି ରଖିବା ପାଇଁ ଲଂବା ଡଂଗା ଭଳି ଟୋକେଇ (ଏହାକୁ ଶଗଡ଼ ଉପରେ ଲଦି ଶସ୍ୟ ଓ ଖତ ଆଦି ନିଆଅଣା କରାଯାଏ) ।

ଲୁଦ୍‌ଲୁଦା- ବିଂ. ନରମ, ଓଦାଳିଆ ।

ଲୁଦୁବୁଦୁ- 'ଲୁଦ୍‌ବୁଦ୍' ଦେଖ ।

ଲୁନ୍ଦା- ବି. ମେଂଚା ।

ଲୁବ୍‌ଧିଆ- ବିଂ. ଲୋଭୀ ଚୋର, କୌଣସି ଜିନିସ ପ୍ରତି ଲୁବ୍‌ଧ ହୋଇ ଚୋରି କରିବା ଲୋକ ।

ଲୁଭ- ବି. ଲିପ୍‌ସା, ପାଇବା ପାଇଁ ବା ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ବାସନା, ଲୋଭ ।

ଲୁଭନି- ବିଂ. ଲୋଭକାରିଣୀ ।

ଲୁଭଲୁଭନିଆ- ବିଂ. ଲୋଭନୀୟ, ସ୍ପୃହଣୀୟ ।

ଲୁଭା- ବିଂ. ଲୋଭୀ ।

ଲୁମିବା- କ୍ରି. ଆଖିପତା ବୁଜିବା । ଦୃ : ଧୁଇଲ୍ ଉଡୁଛେ, ଆଁଏଖ୍ ଲୁମି ଦିଅ । 'ଲିମ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ଲୁରକି- ବି. ୧. କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ ବିଶେଷ । ୨. ଛେଳି, ମେଂଢା ଆଦିଂକର ଗଳାରେ ଝୁଲୁଥିବା ସ୍ତନାକୃତି ଚର୍ମ ।

ଲୁରୁଲୁରି- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳତା ହେତୁ ସ୍ପନ୍ଦିତ ।

ଲୁରୁଥୁରୁ- ବିଂ. ଲୋଳିତ ବା ସ୍ପଂଦିତ ଚର୍ମ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଲୁଲ- ବି. ୧. ଚଉପଦି, ଖଲି ବା ପତ୍ର ମାଳ । ୨. ବରବେଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଆଭରଣ ବିଶେଷ ।

ଲୁଲ୍‌ହା- ବିଂ. ଅକ୍ଷମ, ଅତି ଦୁର୍ବଳ ।

ଲୁଲା- ବି. ବାଡ଼ି ବା କୋରଡ଼ା ମାଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଚର୍ମରେ ରହିବା ଚିହ୍ନ, ନୋଳା ।

ଲୁଲି- ବି. ପୋଲିଓ ବ୍ୟାଧି ।

ଲୁଲିଧରବା- କ୍ରି. ୧. ରଶିରୁ ଦଉଡ଼ି ବା ସୂତୁଲି ବଳିବା । ୨. କ୍ଳାଂତ, ଅବସନ୍ନ ହେବା ।

ଲୁସ୍‌ରୁଲୁସା- ବିଂ. କୋମଳାଂଗୀ ।

ଲୁସ୍‌ଲୁସା- ବିଂ. କୋମଳ, ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ।

ଲୁସେଇବା- କ୍ରି. ଆଂବ ପକ୍ୱ କରିବା ।

ଲୁହାଚେରେ- ବି. କଳା ରଂଗର ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ ।

ଲୁହାଟିଆ- ବିଂ. ଲୁହା ଗୁଣସଂପନ୍ନ ।

ଲୁହିଁବା- କ୍ରି. ନଇଁବା, ଅବନମିତ ହେବା ।

ଲୁହୁଂଗି- ବି. ଲୁଂଗି ପରିଧାନ ।

ଲୁହୁରା- ବି. କମାର, ଲୁହା କାରିଗର ।

ଲୁହୁର୍‌ନି- ବି. ନହୁରୁଣୀ, ନଖ କାଟିବା ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ଲେଉଟେନ୍- ବି. ଲେଉଟାଣି, ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ।

ଲେଉଟେନ୍ ଆସ୍‌ବା- ବି. ନବବିବାହିତା କନ୍ୟା ସ୍ୱାମୀ ସହିତ କିଛି ଦିନ ରହିବା ପରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ମା ଘରକୁ ଫେରିଆସିବା ପ୍ରଥା ।

ଲେକ୍‌ଟ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ସାନ ମହୁମାଛି ।

ଲେକ୍‌ରା- ବି. ଛୋଟ ଚିତାବାଘ ।

ଲେକ୍‌ରି- ବିଂ. ଛିଂଡା ଲୁଗା, ଲେଂକଡ଼ା ।

ଲେକ୍‌ରୁ- ବିଂ. ଛିଂଡା ଲେଂକଡ଼ା ବସ୍ତ୍ରାଦି ପିଂଧିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଲେକାର୍- ବି. ମଇଳା ।

ଲେକିନ୍- ଅଂ. କିଂତୁ ।

ଲେଖା- ଅଂ. ପରିମାଣରେ, ସଂଖ୍ୟାରେ । ଦୃ : ଟଁକାଟାକେ କୁଡ଼େ ଲେଖା କଦେଲ୍ । ବିଂ. ଲିଖିତ । ବି. ଲିଖିତ ବିଷୟ, ରଚନା, ଅକ୍ଷର ।

ଲେଖେ- ଅଂ. ପରି, ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ ।

ଲେଗାବା- କ୍ରି. ଖାଇବା, ପ୍ରହାର କରିବା ।

ଲେଗେ- ଧ୍ୱ. ଉତ୍ସାହବର୍ଦ୍ଧକ ଧ୍ୱନି ବିଶେଷ ।

ଲେଂଗ୍‌ଡ଼ି ଘେସ୍‌ରି- କ୍ରି. ବିଂ. ଅତି କଷ୍ଟରେ ଛୋଟେଇ ଛୋଟେଇ, ଧୀରେ ଧୀରେ (ଗତି) ।

ଲେଂଗ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ପଛେ ପଛେ ଲାଗି ରହିବା, ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଗାମୀ ହେବା ।

ଲେଂଗ୍‌ଲେଂଗା- ବିଂ. ଅତି ପତଳା (ବସ୍ତ୍ର) ।

ଲେଛ୍‌ବା- କ୍ରି. ଲେସିଦେବା, ଘଷି ମିଶାଇ ଦେବା ।

ଲେଛ୍‌ରା- ବି. ଅପରିଷ୍କାର, ମଳତ୍ୟାଗ ପରେ ପତ୍ର ବା କାଗଜରେ ନିଜକୁ ପୋଛିବା ଲୋକ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲେଛ୍‌ରି) ।

ଲେଛାଇ ଦେବା- କ୍ରି. ୧. ଲଗାଇ ଦେବା, ନିଆଁ ଚିଆଁ ଦେବା, ନାହୁଡ଼ ମାରିବା ।

ଲେଛାପୋକ୍- ବି. ବିଛା ।

ଲେଛି ଦେବା- କ୍ରି. ୧. ନ ଧୋଇ କେବଳ ପୋଛି ବା ଲେସି ଦେବା । ୨. ଅବଜ୍ଞା କରିବା ।

ଲୈଁଢ଼୍- ବି. ଲାଂଜ, ଲାଂଗୁଡ଼ ।

ଲୈଁଢ଼୍ ଜାକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଡରିଯିବା, ଭୟଭୀତ ହେବା ।

ଲୈଁଢ଼୍ ଟେକ୍‌ବା- କ୍ରି. ଯିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟତ ବା ବ୍ୟାକୁଳ ହେବା ।

ଲୈଁଜ୍ ମୁଡ଼ୁବା- କ୍ରି. ଶିଥିଳତା ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରେରଣା ବା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ହେବା ।

ଲୈଁଜ୍ ହଲାବା- କ୍ରି. ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଲୈଁଜ୍‌ରା- ବି. କାମଭିଡ଼, ସଂସାର ଜଂଜାଳ, କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତତା ।

ଲୈଁଜ୍‌ରୁ- ବିଂ. ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟସ୍ତତା ଯୋଗୁଁ କାମ ଶେଷ କରିପାରୁ ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲୈଁଜ୍‌ରିଏନ୍) ।

ଲୈଁଜା/ଝା- ବି. ହେଟା ବାଘ, ଗଧିଆ ।

ଲୈଁଜାଲେପ୍‌ଟା- ବିଂ. ପରସ୍ପର ସହିତ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ରହିଥିବା ବା ଶୋଇଥିବା ।

ଲେଠ୍‌ରା- 'ଲେଠ୍‌ରିଆ' ଦେଖ ।

ଲେଠ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ବିଳଂବକାରୀ, ଧୀରେ ଧୀରେ କାମ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

ଲୈଡ଼ି- ବି. ଲୁଂଦାଏ, ଲଂଡି, କଠିନ ପଶୁ ମଳ ।

ଲେଢ଼ା- ବି. କଡ଼ା ପାଗ ହୋଇଥିବା ଘନ ଗୁଡ଼ ଢେଲା ।

ଲେତ୍‌ରା- ବିଂ. କାତିବିହୀନ ମାଛ ବିଶେଷ ।

ଲେଟା- ବି. ଦୁଇ ଜଣଂକ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ପାଳ କୁଟା ଆଦି, ଏକତ୍ର କର୍ମ ବା ବୃତ୍ତି ସଂପର୍କ ।

ଲେଟା ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ପରସ୍ପର ସହିତ 'ଲେଟା' ସଂପର୍କ ହେବା ।

ଲେଟାଗୁଟା- ବି. ପାରିବାରିକ ସ୍ତରରେ ସଂପର୍କୀୟ ।

ଲେଟି- ବି. ୧. ଗଛରେ ପାଚିବା ଆଂବ, ପକ୍ୱ ଆଂବ ବିଶେଷ, ଚୁଷି ଖାଇବାଯୋଗ୍ୟ ଆଂବ । ୨. ନଟୁ ଘୂରାଇବା ଡୋର, ମଂଥନ ଦଂଡର ରଶି ।

ଲେଥା- ବି. ଖୁଦ, ଖଟା, ପରିବା ମିଶ୍ରିତ ଆଂବିଳ ତରକାରି ବିଶେଷ ।

ଲେଥାରାବ- ବି. ସିଦ୍ଧ ବାସି ତୋରାଣିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆଂବିଳ ବ୍ୟଂଜନ ବିଶେଷ ।

ଲେଥେ- ବିଂ. ଅକାରଣରେ, ହଠାତ୍ ।

ଲେଦ୍‌ନା- ବିଂ. ବକ୍ର (ଅଂଗ) । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲେଦ୍‌ନି) । ବି. ଯାହାର ଅଂଗ ବଂକା ହୋଇଥାଏ ।

ଲେଦ୍‌ରା- ବିଂ. ଛେପ, ଖଂକାର ବା ମଳର ପରିମାଣ ବାଚକ ।

ଲେଦା- ବି. ଫୋପଡ଼, ଯେଉଁ କାଠଖଂଡ ଗଛରୁ ଫଳ ଝଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଫୋପଡ଼ା ଯାଏ ।

ଲେଦୋଗୋଦୋ- ବିଂ. ପୃଥୁଳକାୟ ।

ଲେନି- ବି. ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ ।

ଲେନିଭାବ୍‌ନି- ବି. ପରିହାସଯୋଗ୍ୟ ଭାବନା ।

ଲେଂଦ୍‌ରା- ବି. ଅତି ପାକଳ ଫଳ ।

ଲେଂଦ୍- ବି. କ୍ଷେତର ହିଡ଼ ।

ଲେଂଦ୍‌କି ଛୁଆ- ବି. ଅତି ସାନ ଶିଶୁ ।

ଲେପଟ୍- ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

ଲେପର୍- ବିଂ. ନିଡର, ଅଲାଜୁକ ଓ ଅଳସୁଆ, କୌଣସି ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନ ପାଇଁ ଯେ ଅତି ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ ପାଖ ପାଖ ହେଉଥାଏ ।

ଲେପ୍‌ସା- ବିଂ. ବଂକା ।

ଲେପ୍‌ସିଜିବା- କ୍ରି. ବଂକା ହୋଇଯିବା । ଦୃ : ଜହ ବେଲ୍ ଠିଆ ହେଲେ ଅଁଟ ଲେପ୍‌ସି ଜାଏସି ।

ଲେପା- ବିଂ. ୧. ବକ୍ର, ବଂକା, ଟେଢ଼ା । ୨. ଲେପନ କରାଯାଇଥିବା ।

ଲେପାବା- କ୍ରି. ବଂକା କରିବା ।

ଲେପିବା- କ୍ରି. ୧. ଲେପନ କରିବା । ୨. ବଂକା ବା ଚେପା ହୋଇଯିବା ।

ଲେପ୍ରା- ବିଂ. ପ୍ରସାରିତ, ଓସାରିଆ ।

ଲେପ୍ରା ମାରି ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ହସ୍ତପଦାଦି ପ୍ରସାରିତ କରି ବସିବା ।

ଲେପା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଳ୍ପ ପାଣିରେ ବସି ମାଛ ଧରିବା ।

ଲେପେର୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ବର୍ଷାଦିନିଆ ଶାଗ ।

ଲେବ୍‌ଡ଼ି- ବି. ପତ୍ରପୋଡ଼ା ପିଠା ବିଶେଷ ।

ଲେବ୍‌ଡ଼ିଜିବା- କ୍ରି. ବଂକା ବା ଚେପା ହୋଇଯିବା, ଆଘାତ ବା ପତନ ଯୋଗୁଁ ବସ୍ତୁର ମୂଳ ଆକାର ବଦଳିଯିବା ।

ଲେବ୍‌ରି- ବିଂ. ବଂକା ଓ ସରୁ ।

ଲେମଉ- ବି. ଲେଂବୁ ।

ଲେମଉ ଚୁହିଁବା- କ୍ରି. ଭୟଗ୍ରସ୍ତ ହେବା ।

ଲେରା- ବି. ଆଖିର ଲେଂଦରା, 'ଚିପ୍‌ଡ଼ା' ଦେଖ ।

ଲେଲ୍‌ହା- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ, ଅସମର୍ଥ ।

ଲେଲାବା- କ୍ରି. 'ଲେ ଲେ' ଧ୍ୱନି ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଉତ୍ସାହସୂଚକ ଡାକ ଡାକିବା ।

ଲେ ଲେଁଜ୍‌ରା- ବି. ବିଷୟ ଜଂଜାଳ ।

ଲେଲେହିବା- କ୍ରି. ପାଣିରେ ଅଧିକ ସମୟ ରହି ପଚିବା, ଶଢ଼ିବା ।

ଲେସ୍‌ଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଅଳସୁଆ ।

ଲେସ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ହେଳା କରିବା ।

ଲେସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଲେପିବା ।

ଲେସ୍‌ମିଜିବା- କ୍ରି. ଜଳୀୟ ସଂସର୍ଗ ଯୋଗୁଁ କେତେକ ଦ୍ରବ୍ୟ ନରମ ହୋଇଯିବା । ଦୃ : ବର୍‌ସା ଦିନେ ମୁରହି ଲେସ୍‌ମି ଜାଏସି ।

ଲେସା- ବି. ଜମାଟ ବାଂଧି ଶୁଖି ଯାଇଥିବା ବୃକ୍ଷନିର୍ଯାସ ବା ଅଠାଳିଆ ରସ ।

ଲେସି- ବି. ଡେଂପରୁ ବାହାରିବା ରସ ।

ଲେସୁନ୍- ବି. ରସୁଣ ।

ଲେସୁନ୍‌ମଘା- ବି. ରସୁଣ ଶଂଢା ।

ଲେହରାବା- କ୍ରି. ଗୀତ ଗାଇବା ବେଳେ ସ୍ୱରରେ ଆରୋହ ଅବରୋହ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

ଲେହେଟା- ବିଂ. ଲେଉଟା, ଓଲଟା ।

ଲେହେଟାବା- କ୍ରି. ଲେଉଟାଇବା, ଓଲଟାଇବା ।

ଲେହେଟିଆ- ବି. ଲେଉଟିଆ ଶାଗ ।

ଲେହେଟିବା- କ୍ରି. ଫେରିଆସିବା, ଲେଉଟି ଆସିବା ।

ଲୋଇବନ୍ଥରା- ଅଂ. ମାଆମାନଂକର ସଂତାନ ପ୍ରତି ସ୍ନେହ ଡାକ ବିଶେଷ ।

ଲୋଇବାଛରି- 'ଲୋଇବନ୍ଥରା' ଦେଖ ।

ଲୋକ୍‌ଗିର୍‌ଦା- ବି. ଲୋକମେଳି ।

ଲୋଂଦେଇବା- କ୍ରି. ବହଳ କାଦୁଅରେ ହିଡ଼ ଗଢ଼ିବା ।

ଲୋବିଆ- ବି. ମୁଗଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଲୋଭ୍‌ରା- ବିଂ. ଲୋଭୀ, ଲୋଭକାରୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ଲୋଭ୍‌ରି) ।

ଲୋଭ୍‌ଲୋଭ୍‌ନା- ବିଂ. ଲୋଭନୀୟ, ମନୋହର ।

ଲୋରା ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ମନେମନେ ଖୋଜି ହେବା ।

ଲୋଲା- ବି. କ୍ଷେତ ଚଷିବା ବେଳେ ଲଂଗଳରେ ଲାଗିବା ଘାସ ।

ଲୋଲୋ- ବି. ଛେଳି ଛୁଆ । ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ ।

ଲୋହାର୍- ବି. ଲୁହୁରା, କମାର ।

ଲୋହାର୍‌ଖାନା- ବି. କମାରଶାଳ ।

ଲୋହୁରେନ୍- ବି. ନହୁରୁଣୀ ।

ସ

ସଅଁତା- ବିଂ. ସଉତୁଣୀ ।

ସଅଁତେନ୍- ବି. ସଉତୁଣୀ ।

ସଇ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମିତ୍ରସଂପର୍କ ଓ ତହିଁର ସଂବୋଧନ ।

ସଉ- ବି. ସାହୁକାର, ମହାଜନ ।

ସଉକି- ବିଂ. ସୌଖୀନ, ବିଳାସୀ, ରସିକ, ଗେଲବସର ।

ସଉତିଆ- ବି. ସଉତୁଣୀ ଥିବା ସ୍ୱାମୀ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ସଉତେନ୍- ବି. ସଉତୁଣୀ ।

ସଏଖ୍- ବି. ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ ।

ସଏଁଠ୍- ବି. ସୁଂଠି, ଶୁଖିଲା ଅଦା ।

ସଏଲ୍ତା- ବି. ସଳିତା ।

ସଏହେବା- କ୍ରି. ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା, ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେବା । ଦୃ : ଆଳୁ ଦେଇକରି ମାଉଁସ୍ ରାଁଧିଲେ ସଏ ହେସି ।

ସକ୍- ବି. ସଂଦେହ, ଭୟ ।

ସକ୍ଟା- ବି. ଛକ ପଡ଼ିଥିବା ପାଲି ଓ ତହିଁରେ ଖେଳିବା ଚେସ୍‌ତୁଲ୍ୟ ଖେଳ ବିଶେଷ ।

ସକ୍ଟାପର୍- ବି. ଦେହ ସାରା ଛକ ପଡ଼ିଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଢ଼ି ।

ସକତ୍- ବିଂ. କଠିନ, ଦୁରାରୋଗ୍ୟ । ଦୃ : ବୁଢ଼ା ସକତ୍ ବେମାର୍ ପଡ଼ିଛନ୍ ।

ସକସ୍- ବିଂ. କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ, କାମିକା (ବିପରୀତ : ନିସତ୍) ।

ସଁକ୍- ବି. ଗଳା, କଂଠ ।

ସଁକ୍ନଳା- ବି. କଂଠନଳୀ ।

ସଁକ୍ରାବା- କ୍ରି. ସଂକୁଚିତ ବା ଅପ୍ରସାରିତ କରିବା, ଢାକିବା ।

ସଁକ୍ରିବା- କ୍ରି. ସଂକୁଚିତ ହେବା, ଛୋଟ ହୋଇଯିବା । ଦୃ : କାଚ୍‌ଲା ଉତାରୁଁ କପ୍‌ଡ଼ା ସଁକ୍ରି ଗଲା ।

ସଁକ୍ଲିବା- କ୍ରି. ସଂକଳନ, ସଂଗ୍ରହ କରିବା, ସାଉଁଟିବା ।

ସଂକସ୍ଟି- ବି. ବିସର୍ଗ ଚିହ୍ନ ଆକାରରେ ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ତାବିଜ୍ (ଏହାକୁ ପିଂଧିଲେ ବା ଧାରଣ କଲେ ସଂକଟ ଓ କଷ୍ଟ ନିବାରଣ ହୁଏ ବୋଲି ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି) ।

ସଂଖଡ଼ି- ବି. ୧. ପାଣିରେ ସିଝା ହୋଇଥିବା ଅନ୍ନବ୍ୟଂଜନାଦି ଖାଦ୍ୟ । ୨. ଅଇଁଠା ।

ସଁଖ୍ଲିବା- କ୍ରି. ୧. ଧାନ କୁଟିବା ବେଳେ ସମା ଗାତରୁ ଧାନ କାଢ଼ିବା ଓ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା । ୨. ସେବା, ଯତ୍ନ କରିବା । ୩. କାମ ହାତକୁ ନେବା । ୪. ଶୋକାତୁର ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସାଂତ୍ୱନା ଦେବା ।

ସଁଖି- ବି. ଗଳା, ତୋଟି ।

ସଗ୍ନାବା- କ୍ରି. ସାବୁନ ଲଗାଇବା ।

ସଗ୍‌ବଗାବା- କ୍ରି. ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହେବା ।

ସଂଗ୍ତି- ବି. ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ।

ସଂଗ୍‌ସହିଁତା- ବି. ସଂଗୀ ସହିତ ।

ସଂଗେଇ ଦେବା- କ୍ରି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଯତ୍ନ ସହକାରେ ରଖିବା, ସାଇତିବା ।

ସଁଚ୍‌ରବା- କ୍ରି. ସଂଚରିବା, ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବା ।

ସଁଚା- ବିଂ. ସଂଚିତ, ସଂଗୃହୀତ ରାଶୀକୃତ, ଜମା ହୋଇଥିବା ।

ସଂଚାର୍- ବି. ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ବିଶେଷ ଶୈଳୀର ସାମୂହିକ ନୃତ୍ୟ, ବାଦନ ଓ ଗାୟନ । ଅନ୍ୟ ନାମ : ଦିଗ୍ ସଂଚାର୍ ।

ସଂଚିତ୍- ବି. ଶୂନ୍ ଚିତ୍, ମାଂକଡ଼ଚିତ୍, ସମଗ୍ର ଶରୀରକୁ ଶୂନ୍ୟରେ ବୁଲାଇ ଡେଇଁବା ପ୍ରଣାଳୀ ।

ସଜନିଗିତ୍- ବି. ବାଳିକାମାନେ ବୋଲିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଗୀତ ।

ସଜରିଆ- ବିଂ. ସୁବିଧାଜନକ ।

ସଜାବା- କ୍ରି. ସଜାଡ଼ିବା, ମରାମତି କରିବା, ସଂଯୋଗ କରିବା ।

ସଟ୍କଲା- ବିଂ. ଶୀଘ୍ର, ଚଂଚଳ, ଜଲ୍‌ଦି ।

ସଟ୍କିବା- କ୍ରି. ଅଟକି ଯିବା, ପାର ହୋଇ ନ ପାରିବା । ଦୃ : ମୋର ଟଁଟି ଝୁରିକିଁଗା ସଟ୍କି ଜାଇଥିଲା ।

ସଟଂଗ୍‌ଗାଡ଼ି- ବି. ଟଂଗା ଗାଡ଼ି ।

ସଟ୍‌ବଟିଆ- କ୍ରି. ଛୁଆଁ ଅଛୁଆଁ ଭେଦ ଗାରୁ ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ସଂଖୁଡ଼ି ନିସଂଖୁଡ଼ି ଭେଦ ମାନୁ ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ସଟର୍‌ବଟର୍- ବିଂ. ମିଶାମିଶି ।

ସଟ୍‌ସଟିଜିବା- କ୍ରି. ଗତିରୋଧ ହେବା, ଲାଖିଯିବା ।

ସଟାବା- କ୍ରି. ମନାଇବା, ଫସାଇବା, ସମ୍ମତ କରାଇବା ।

ସଟାପଟା- ବିଂ. ଯେନ କେନ ପ୍ରକାରେଣ, ଯଥାକଥା ।

ସଟାବଟା- ବି. ମିଶାମିଶି ।

ସଟୋକରି/କଲା- ବିଂ. ଶୀଘ୍ରତା ପୂର୍ବକ ।

ସଠା- ବି. ଅଂଶ, ଭାଗ ।

ସଁଠେଘଁଟେ- ବି. ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ନେବା ବେଳ ବା ଅବସ୍ଥା, ମରଣମୂହୂର୍ତ୍ତ ।

ସଁଡୁରାବୋଡୁରା- ବି. ଶୁଦ୍ଧତା ରକ୍ଷା ନ କରି ଏଣୁତେଣୁ ମିଶାଇବା ।

ସଡୁସଡୁ- ବି. ସ୍ନେହ ପ୍ରବଣତା ।

ସଡୁସଡ଼ି- ବିଂ. ସ୍ନେହପ୍ରବଣା, ସ୍ନେହଶୀଳା ।

ସଡ଼କ୍‌ଦମ୍- ବିଂ. ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ, ସିଧା ସଳଖ ଠିଆ ହେବା ଅବସ୍ଥା ।

ସଂଠ- ବିଂ. କୃପଣ ।

ସତ୍‌ନାମି- ବି. ମହାତ୍ମା ଘାସି ଦାସଂକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ପଂଥା ଓ ଜନ ସଂପ୍ରଦାୟ ।

ସତ୍‌ମତି- ବି. ସତ୍ୟବାଦୀ ।

ସତ୍‌ରି- ବି. ଶାଶୁ ।

ସଁତ୍‌ଲା- ବି. ସଂତୁଳା କାର୍ଯ ଓ ବ୍ୟଂଜନ ।

ସଁତ୍‌ଲା/ଲିବା- କ୍ରି. ସଂତୁଳିବା ।

ସଁତ୍‌ଲି ହେବା- କ୍ରି. ହଇରାଣ ହେବା ।

ସତ୍‌ସତି- ବି. ଝିଟିପିଟି ।

ସଁତା- ବି. ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ । (ଜଣେ ସ୍ୱାମୀର ଦୁଇ ପତ୍ନୀ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ) ।

ସତା- ବି. ତାସ୍ ଖେଳର ସାତ ଚିହ୍ନିତ ପତ୍ର ।

ସତାଇବା- କ୍ରି. ଶତ୍ରୁବତ୍ ଆଚରଣ କରିବା, ହଇରାଣ କରିବା ।

ସତିଆ- ବିଂ. ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ, ସତ୍ୟବାଦୀ ।

ସଥେଁ- ବିଂ. ସତକୁ ସତ ।

ସଧ୍- ବି. ମନୋବାଂଛା, ଦୋହଦ ଇଚ୍ଛା, ଶ୍ରଦ୍ଧା ।

ସଧ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଇଚ୍ଛାକାରୀ, ଇଚ୍ଛୁକ, ଲିପ୍ସୁ ।

ସଧାବା- କ୍ରି. ମନ କରିବା, ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ସନ୍- ବି. ୧. ନଳିତା ପଟ, ଛଣ ପଟ । ୨. ସମ୍ମାନାର୍ଥକ କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବିଶେଷ । ଦୃ : କର୍‌ସନ୍=କରଂତି । ଆଏସନ୍=ଆସଂତି ୩. ସ୍ୱନ ।

ସନ୍‌ମୁଲ୍- ବିଂ. ଅଗମୂଳ ।

ସନାଏର୍- ବି. ଆପତ୍ତି ।

ସନାଗମ୍‌ନା- ବି. ମିଳାମିଶା, ପାରସ୍ପରିକ ସଂପର୍କ ।

ସନାମନା- ବି. ଆଦର, ଅଭ୍ୟର୍ଥନା, ସମ୍ମାନ ।

ସନାସୁନି- ବି. ଗୋଳେଇ ମିଶେଇ ଘାଂଟିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ସଂତାପି ହେବା- କ୍ରି. ଅଂତର୍ଦାହ ବା ମାନସିକ ଯଂତ୍ରଣା ପାଇବା ।

ସପ୍‌ନିବା- କ୍ରି. ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖା ଦେବା, ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା ।

ସଁପ୍‌ବା- 'ସଁପିବା' ଦେଖ ।

ସଁପାକୁଟା- ବି. ଅଭିସଂପାତ ।

ସଁପିବା- କ୍ରି. ୧. ସମର୍ପଣ କରିବା । ୨. ଅଭିସଂପାତ ବର୍ଷଣ କରିବା ।

ସଁପୁଆ- ବି. ସାପୁଆ କେଳା ।

ସଁପୁର୍- ବିଂ. ସରୁ, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପତଳା ।

ସଫା- ବିଂ. ସବୁ, ସମସ୍ତ, ସ୍ପଷ୍ଟ, ନିର୍ମଳ ।

ସଫି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଦେଶୀ ମଦ୍ୟ ।

ସବ୍‌ନାବା- କ୍ରି. ସାବୁନ୍ ଲଗାଇବା ।

ସବୁକୁତି- ଅଂ. ସବୁଆଡ଼େ ।

ସଭେ- ସ. ସମସ୍ତେ, ସର୍ବେ ।

ସମ୍- ବିଂ. ସମାନ, ଖାଲ ଢିପ ନ ଥିବା, ସମତଳ ।

ସମ୍‌କର୍- ସ. ସମସ୍ତଂକର ।

ସମ୍‌କରବା- କ୍ରି. ଅସମତଳ ସ୍ଥାନକୁ ସମତଳ କରିବା ।

ସମ୍‌କୁଁ- ସ. ସମସ୍ତଂକୁ ।

ସମ୍‌ଧି- ବି. ସମୁଦି, ସଂବଂଧୀ ।

ସମ୍‌ଧେନ୍- ବି. ସମୁଦୁଣୀ, ସଂବଂଧୁଣୀ ।

ସମ୍‌ନା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଘାସ ।

ସମ୍‌ନାହୁଲା- ବି. 'ସମ୍‌ନା' ଘାସରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ କରାଯିବା ହୁଲା ।

ସମ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଉଧେଇବା, ସଂଭାଳିବା ।

ସମ୍‌ଲେଇ- ବି. ସଂବଲପୁରର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ, ସମଲେଶ୍ୱରୀ ।

ସମ୍‌ସାସମ୍‌ସି- ବି. ବୁଝାମଣା, ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ।

ସମା- ବି. ୧. ଢିଂକି ଥୋରରେ ଲାଗିବା ଲୁହା ବଳୟ, ପ୍ରହରିଣୀ । ୨. ଶଗଡ଼ର 'ମାନ୍'ରେ ଲାଗିବା ଲୁହା ଖଂଡ ।
ଦୃ : 'ଢେଁକି ଦେ ଚମ୍‌କେଇ ରେ
ତୋର ସମା କୁଟେ ଧାନ୍ ।'

ସମାଇବା- କ୍ରି. ପଶାଇବା, ପ୍ରବେଶ କରାଇବା ।

ସମାର୍- ବି. ସୋମବାର ।

ସମିଆ- ବି. ସମୟ, ବେଳ ।

ସମିବା- କ୍ରି. ପଶିବା, ପ୍ରବେଶ କରିବା ।

ସମେ- ବି. ସମୟ ।

ସମୋକଟା- 'ସାମକଁଟା' ଦେଖ ।

ସଂପରଦା- ବି. ମୃଦଂଗ, କରତାଳ ସହ ନୃତ୍ୟ ଓ ଗାନ କରୁଥିବା ଦଳ, ସଂପ୍ରଦାୟ ।

ସଂବର୍- ବି. ମୃଗଜାତୀୟ ଜଂତୁ ବିଶେଷ ।

ସର୍‌କଟାବା- କ୍ରି. ଶକ୍ତ କରି ବାଂଧିବା ।

ସର୍ କରବା- କ୍ରି. ଭୟରେ ହଠାତ୍ ଚମକି ପଡ଼ିବା ।

ସର୍କା- ବି. ଘର ଲିପିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କୁଟା ବା କନା ଲୁଂଡା ।

ସର୍କା ଦେବା- କ୍ରି. ଘର ବା ଚୁଲି ଲିପିବା ।
ସର୍କା ଫାଂଦ୍- ବି. ଦଉଡ଼ିରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଫାଶ, ଭିଡ଼ିଲେ ଗଂଠି ଦୃଢ଼ତର ହୁଏ ।
ସର୍କାବା- କ୍ରି. ଗୋବର ଲେପ ଦେବା ।
ସର୍କିବା- କ୍ରି. ବସିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ଘୁଂଚିବା, ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରିବା ।
ସର୍କୋ- ବିଂ. ଯୁକ୍ତ । ଦୃ : ଧୁଇଲ୍ ସର୍କୋ ।
ସର୍ଗି- ବି. ଶାଳ ଗଛ ।
ସର୍ଗିଢେଁଟି- ବି. ଶାଳ ପତ୍ରର ଡେଂପ ଭଳି ଦେଖାଯିବା ଏକ ପ୍ରକାର ପୋକ ।
ସର୍ଗିମୁଡ଼ି- ବି. ଶାଳ ଗଛର ଫୁଲ ।
ସର୍ଘଟା- ବି. ଚିର ସର୍ଦି ରୋଗୀ ।
ସର୍ଘଟେନ୍- ବି. ଚିର ସର୍ଦି ରୋଗିଣୀ ।
ସର୍ଡ଼ା- ବିଂ. ପିଚ୍ଛିଳ ।
ସର୍ଡ଼ିଆ- ବିଂ. ପିଚ୍ଛିଳ ।
ସର୍ଡ଼ି ପଡ଼ୁବା- କ୍ରି. ଭୂମିରେ ପାଦ ଖସି ପଡ଼ିଯିବା ।
ସର୍ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଖସରିବା ।
ସର୍ତା- ବିଂ. ସାରା । ଦୃ : ରାଏତ୍ ସର୍ତା ।
ସର୍ଦଂଗା- ବି. ମେଳା ।
ସର୍ପଗା- ବିଂ. ଗୁଡ଼ର ସରରେ ପାଗ କରା ହୋଇଥିବା ।
ସର୍ପଟ୍- ବିଂ. ସିଧା ।
ସର୍ପଟି ଢିବା- କ୍ରି. ଭୟ ଯୋଗୁଁ ଚଳତ୍‌ଶକ୍ତିବିହୀନ ହେବା ।
ସର୍ପିସ୍- ବିଂ. ମିଥ୍ୟାବାଦୀ ।
ସର୍ଫା- ବିଂ. ଶସ୍ତା ।
ସରବ୍‌ଜାନ୍- ବିଂ. ସର୍ବଜ୍ଞ ।
ସର୍ବନା- ବି. ଧାନ କ୍ଷେତରେ ଜାତ ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ଘାସ ବିଶେଷ ।
ସର୍ବର୍- ବିଂ. ସରସର, ଓଦା ।
ସରବ୍‌ନାସିଆ- ବିଂ. ସର୍ବନାଶକାରୀ ।
ସରବ୍‌ସହନି- ବିଂ. ସର୍ବଂସହା, ଯେ ସବୁ ସହିପାରେ ।
ସର୍ବାଂଗ୍- ବି. ରୋଗୀକୁ ଶେଷ ଥର ଦିଆଯିବା ବିଷାକ୍ତ ଔଷଧ ବିଶେଷ ।
ସର୍ବାର୍- ଅଂ. ସବୁଠାରୁ, ସର୍ବାପେକ୍ଷା ।
ଦୃ : ସର୍ବାର୍ ଉପ୍‌ରେ ।
ସର୍ମଲି- ବିଂ. ଚତୁରୀ ।
ସର୍ମିଢିବା- କ୍ରି. ଭୟରେ ଅଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ିବା, ସଂକୁଚିତ ହେବା, ଶଂକି ଯିବା ।
ସର୍ଲଗ୍- ବିଂ. ଲଗାତାର୍, ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ।
ସର୍ଲା- କ୍ରି. ସରିଗଲା, ଶେଷ, ସମାପ୍ତ । ବିଂ. ଖସରା, ପିଚ୍ଛିଳ ।
ସର୍ଲିଆ- ବି. ତେଂତୁଳିଆ ବିଛା ।
ସର୍ଲିବା- କ୍ରି. ପିଚ୍ଛିଳତା ଯୋଗୁଁ ଖସଡ଼ିବା ।
ସର୍ଲିହା- ବିଂ. ଜାଗ୍ରତ ।
ସରସ୍- ବିଂ. କାମିକା, କର୍ମିଷ୍ଠ ।
ସରସରାନୁ- ବିଂ. ଅତି ଶୀଘ୍ର ।
ସର୍ସା- ବିଂ. ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ, ଉର୍ବର ।
ସର୍ସି- ବି. ବଡ଼ାଇ, ଆତ୍ମପ୍ରଶଂସା ।
ସର୍ସିଆ- ବିଂ. ସମବୟସ୍କ, ସମାନସ୍କଂଧ
ସରି- ଅଂ. ପରି, ତୁଲ୍ୟ । ଦୃ : ଲୁହା ସରି ବାହା ।
ସରିତା- ବି. ସାଥୀ ।
ସରିବରି- ବିଂ. ପ୍ରାୟ ସମାନ, ତୁଳନୀୟ ।
ସରିବାଏଦ୍- ବି. ବାଦ ବିବାଦରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ସମାନ ।
ସରେଇ- ବି. ଛୋଟ ମାଟିପାତ୍ର ବିଶେଷ ।
ସରେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଗୁପ୍ତ କଥା ପ୍ରକାଶ କରିବା ।
ସଲ୍- ବି. ୧. ରକ୍ତ । ୨. ବଜ୍ରକାପ୍ତା ।

ସଲ୍‌କରି- କ୍ରି. ବିଂ. ସିଧା, ଶୀଘ୍ର, ଅବାଧ ଗତିରେ ।

ସଲ୍‌କାଠି- ବି. ବକ୍ରକାପ୍ତାର ବହିରସ୍ଥ ଆବରଣ ।

ସଲ୍‌ଖାବା- କ୍ରି. ସିଧା କରିବା, ସଜାଡ଼ିବା ।

ସଲ୍‌ଗଢ୍- ବିଂ. ସୁରୁଖୁରୁ, ରୀତିଯୁକ୍ତ ।

ସଲ୍‌ଂଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ମୁହଁ ମାଡ଼ି କିଂବା ଉତ୍ତାନ ହୋଇ ପଡ଼ି ଅଥବା କେବଳ ନିତଂବ ବଳରେ ଘୋଷାଡ଼ି ହୋଇ ଗତି କରିବା ।

ସଲ୍‌ଂଗା- ବିଂ. ସିଧା, ସରଳ ।

ସଲ୍‌ଂଗାଗଛ୍- ବି. ଏକ ପୁରୁଷୀ ଗଛ, ଶାଖାବିହୀନ ଗଛ ।

ସଲ୍‌ଂଗିଜିବା- କ୍ରି. ଖସିଯିବା, ନିଶବ୍ଦରେ ଘୋଷାଡ଼ି ହୋଇଯିବା ।

ସଲ୍‌ଂଡିବା- କ୍ରି. ପିଚ୍ଛିଳ ସ୍ଥାନରେ ଖସିପଡ଼ିବା ।

ସଲ୍‌ତା- ବି. ସଳିତା ।

ସଲ୍‌ପଟ୍- ବିଂ. ସିଧା, ଚିକ୍‌କଣ ।

ସଲ୍‌ବଲେଇ ଜିବା- କ୍ରି. ଅନେକ ସଂଖ୍ୟାରେ ମାଛ, ବେଂଗ, ପୋକ ଇତ୍ୟାଦି ଏକତ୍ର ଚଳପ୍ରଚଳ ହେବା ।

ସଲ୍‌ମୁଦି- ବି. ବକ୍ରକାପ୍ତାର ଖୋଳପାରେ ତିଆରି ମୁଦି ।

ସଲ୍‌ସମିବା- କ୍ରି. ଠକା ପଶିବା ।

ସଲ୍‌ସଲାବା- କ୍ରି. ଘା କୁଂଡେଇ ହେବା ।

ସଲା- ବି. ଶଳା, ଶାଳକ । କ୍ରି. ଶେଷ ହେଲା ।

ସଲାବିଧା- ବି. ବିବାହ ବେଳେ ଭଗିନୀପତିକୁ ଶଳାଦ୍ୱାରା ଔପଚାରିକ ବିଧା ମାଡ଼ ।

ସଲାସଲି- ବିଂ. ଶେଷ ।

ସଲୋକରି- କ୍ରି. ବିଂ. 'ସଲ୍‌କରି' ଦେଖ ।

ସଲୋସଲୋ- ବିଂ. ଚଂଚଳ ।

ସଁସେଇ- ବି. ଶ୍ରଦ୍ଧା, ସ୍ନେହ । ଦୃ : ସୁରୁବାବୁକେ ବୁଆ ମାଁ ବଡ଼ା ସଁସେଇ କର୍‌ସନ୍ ।

ସହ୍ଚର୍- ବି. ସହସ୍ର ।

ସଁହରା- ବି. ଶବର ଶ୍ରେଣୀୟ ଜନଜାତି ବିଶେଷ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସଁହରେନ୍) ।

ସହରାବା- କ୍ରି. ପ୍ରଶଂସା କରିବା, ସଂରାଧନା କରିବା ।

ସହରେନ୍- ବିଂ. ସହରବାସିନୀ ।

ସହଲା- ବି. ସାହାଯ୍ୟ ।

ସହଁସିଆ- ବି. ଶ୍ୱାସ ରୋଗୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସହଁସେନ୍) ।

ସହସିଆ- ବି. ପଥର କାମରେ ଦକ୍ଷ ଜାତି ବିଶେଷ ।

ସହି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ।

ସହି ବସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତ୍ରାଦି ବିନିମୟ କରି ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କରିବା ।

ସହେଟିଁକା ଫୁଲ୍- ବି. କାଠଚଂପା ଫୁଲ ।

ସାଁ- ବି. ସାହସ । ଦୃ : 'ଆଁ ଦେଖି ସାଁ କର ।'

ସାଇପୁଁଜି- ବି. ମୂଳଧନ ।

ସାଇମୁସା- ବି. ଝିଂକ ।

ସାଇଁଲୋରି ଗିତ୍- ବି. ଖଡ଼ିଆଲ ଓ ସଂବଲପୁର ଅଂଚଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ପ୍ରକାର ଲୋକଗୀତ ।

ସାଉ- ବି. ମାଲିକ, ସାଆଂତ ।

ସାଉଁଲିବା- କ୍ରି. ଆଉଁଶିବା, ଶରୀରର କୌଣସି ଅଂଗରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ହସ୍ତ ସଂଚାଳନ କରିବା ।

ସାଏଁକରି- କ୍ରି. ବିଂ. ଝଟ୍‌କରି, ଚଂଚଳ, ଶୀଘ୍ର ।

ସାଏଦ୍- ଅଂ. କାଳେ, ସଂଭବତଃ ।

ସାଁଏଦ୍- ବି. ଶଂବର, ମିରିଗର ପଛ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ର ମାଂସ ।

ସାଏଦ୍- ବି. ସାଧ୍ୟ, ସଂପାଦନର ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ ବା ଯୋଗ୍ୟତା ।

ସାଏଦ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ସାଧ୍ୟ କରିବା, ଆୟତ୍ତ କରିବା, ଦାଉ ସାଧିବା, ହଇରାଣ କରିବା ।

ସାଏପ୍- ବି. ଅଭିଶାପ ।

ସାଏମ୍- ବି. ଢିଂକି ପାହାର ଉପରେ ଲାଗିବା ଲୁହା ବଳୟ ।

ସାଏମୁସା- ବି. ଝିଂକ ।

ସାଏଁସାଏଁ- ବିଂ. ଦ୍ରୁତ, କ୍ଷିପ୍ର ।

ସାକର୍‌ପଟି- ବି. ଗୁଡ଼ ଓ ଚଣାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ।

ସାକ୍‌ରା- ବି. ପାଣି କଖାରୁ ମିଶ୍ରିତ ଖଟା-ମିଠା ତରକାରି ।

ସାଁକୁର୍- ବିଂ. ଅଣଓସାରିଆ, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ, ଅପ୍ରଶସ୍ତ ।

ସାଁକୁସ୍- ବି. ୧. ମାଛ ବିଶେଷ । ୨. ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଖଟୁଲି (ବାଉଁଶ ତିଆରି) ।

ସାଗର୍- ବି. ବୃହଦ୍ ଜଳାଶୟ, ପ୍ରାକୃତିକ ହ୍ରଦ ।

ସାଗ୍‌ରସିଆ- ବିଂ. ଗାଢ଼ ସବୁଜ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ । ଦୃ : 'ଝିମ୍‌କଲିଆ ପାନି ତଲେ ସାଗ୍‌ରସିଆ ଝୁରି ।'

ସାଗ୍‌ସୁଲ୍‌ହା- ବି. ଶାଗ ଓ ଶୁଷ୍କ ପରିବା । ବିଂ. ନିଃସତ୍ତ୍ୱ, ସାରହୀନ, ଧଡ଼ିଆ । ଦୃ : ବେମାର୍ ପଡ଼ିକରି ବୁଢ଼ା ସାଗ୍‌ସୁଲ୍‌ହା ହେଇ ଗଲେନ ।

ସାଗୁଆ- ବିଂ. ସବୁଜ ।

ସାଗୁନ୍- ବି. ସାବୁନ୍ ।

ସାଂଗି- ବି. ଆବରଣ ।

ସାଂଗେନ୍- ବି. ସାଂଜୁ, ବର୍ମ, ଦେହତ୍ରାଣ ।

ସାଟା- ବିଂ. ସଙ୍କୋଚ ।

ସାଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ୧. ମସଲା ଇତ୍ୟାଦି ଦେଇ ଆଚାର କରିବା । ୨. ସଜାଡ଼ିବା, ମରାମତି କରିବା ।

ସାଜୋ- ବି. ବେଶ ପୋଷାକ, ସରଂଜାମ, ସାମଗ୍ରୀ । ଦୃ : ପୂଜା ସାଜୋ ।

ସାଜୋ ସହସ୍‌ତର- ବି. ସଜ୍ଜା ଶସ୍ତ୍ର, ଶସ୍ତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ଉପକରଣ ।

ସାଢ଼ି- ବି. ଆଉଟା କ୍ଷୀରର ବହଳ ସର ।

ସାଁତ୍- ବିଂ. ଶାଂତ ।

ସାତ୍‌ଗଛେନ୍- ବିଂ. ସାତଟି ଗଛର ସମାହାର (ସ୍ଥାନ) ।

ସାତ୍‌ଗାଡି- ବି. କାଂଜି ଗାଡି ଖେଳ, ଗିଲ ବା ତେଂତୁଳି ମଂଜି ନେଇ ଖେଳ ।

ସାତ୍‌ଥାପ୍‌ଡ଼ି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ ।

ସାତ୍‌ପଉରିଆ- ବିଂ. ସାତଟି ପତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ।

ସାତି- ବିଂ. ସାତଟି ଯାକ ।

ସାତେ- ବିଂ. ପ୍ରାୟ ସାତ ସଂଖ୍ୟକ ।

ସାଦ୍‌ନା- ବି. ମାଂକଡ଼ଚିତ୍, ଶରୀର ସାଧନା ।

ସାଧ୍‌ବା- କ୍ରି. ସାଧନା କରିବା, ବଶ୍ୟ କରିବା, ହଇରାଣ କରିବା ।

ସାନ୍- ବି. ଶାଣ, ଅସ୍ତ୍ରାଦିକୁ ତୀକ୍ଷ୍‌ଣତା ପ୍ରଦାନ ।

ସାନ୍‌ବୁଆ- ବି. କାକା, ବାପାଂକ ସାନଭାଇ ।

ସାନ୍‌ଲି- ବି. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଏକାଧିକ ପତ୍ନୀ ଥିବା ସ୍ଥଳେ କନିଷ୍ଠା ପତ୍ନୀ ।

ସାନିଘାଁଟି- କ୍ରି. ବିଂ. ଗୋଳେଇ ଘାଂଟି ହୋଇ ।

ସାନିବା- କ୍ରି. ବହୁ ପଦାର୍ଥକୁ ଏକତ୍ର ମିଶାଇ ଗୋଳାଇବା । ବିଶେଷତଃ ଭାତ ସହିତ ଡାଲି ତରକାରି ଆଦି ଗୋଳାଇବା ।

ସାଂତ୍‌ରା- ବି. କମଳା ଫଳ, ମିଠା ଲେଂବୁ ।

ସାଁପ୍- ବି. ସାପ, ସର୍ପ ।

ସାଁପ୍‌କଟି- ବି. ନେଉଳ ।

ସାଁପ୍‌ଜୋଗ୍- ବି. ସାପ କାତି, ସାପର ବହିରସ୍ଥ ଆବରଣ ।

ସାଁପହୁରି- ବି. ସାପ ଯାଇଥିବା ଚିହ୍ନ ।
ସାଫୁଲ୍- ବିଂ. ସଫଳ, ସାର୍ଥକ ।
ସାବନ୍- ବିଂ. କଳା ଓ ଗୋରା ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ ।
ସାବ୍ନା- ବି. କୁଲାରେ ଧାନ ଖେଳାଇ ନାଚିବା ବେଳର ଗୀତ ।
ସାମର୍କଁଗା- ବି. ସଂଗାତ ଭଳି ଏକ ପ୍ରକାର ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ଓ ସଂବୋଧନ ।
ସାମ୍କେ/କୋଲ୍- ବି. ଶାମୁକାର ଉପର ଖୋଳ ।
ସାମ୍ରଥ୍- ବିଂ. ପ୍ରାପ୍ତରଜସ୍କା, ଗୃହଯୋଗ୍ୟା (ବାଳିକା) । ବି. ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଶକ୍ତି ।
ସାମି- ବି. ଶଗଡ଼ ଚକର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ବର୍ତ୍ତୁଳ ଲୁହା । 'ସମା' ଦେଖ ।
ସାର୍- ବିଂ. ହଳ, ଯୋଡ଼ । ଅଂ. କ୍ଷଣି, ମାତ୍ରେ । ଦୃ : ପୁହୁଁଚୁନ୍ ସାର୍ ଚିଠି ଦେବ ।
ସାରିବା- କ୍ରି. ୧. ରକ୍ତ ଛଡ଼ାଇବା ନିମଂତେ ମାଲିସ୍ କରିବା । ୨. ଶେଷ କରିବା । ୩. ଧ୍ୱଂସ କରିବା ।
ସାରି ହେବା- କ୍ରି. ଗୋଟିଏ କଡ଼କୁ ଘୁଂଚିବା ।
ସାରେ- ବିଂ. ଏକ ହଳ । ଦୃ : ସାରେ ପଁଡ଼େଇ ।
ସାଲ୍- ବି. ଖଟ ବାହି ।
ସାଲା- ବି. ସମାଧାନ, ଫଇସଲା ।
ସାସ୍- ବି. ଶାଶୁ ।
ସାଁସିଆ- ବି. ଶ୍ୱାସରୋଗୀ ।
ସାହାଜ୍- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।
ସାହାଜି- ବି. ମେଳି, ଦୁଇଜଣ ମିଶି ଚାଷ ବା ବ୍ୟବସାୟ କରିବା, ଭାଗୀଦାରି ।
ସାହାଦେ- ଅ. ହେଇଟି ।
ସାହାପଖ୍- ବି. ସମର୍ଥନକାରୀ ପକ୍ଷ ।
ସାହାଁସ୍- ବି. ଶ୍ୱାସରୋଗ ।
ସାହସ୍ତର୍- ବି. ଶାସ୍ତ୍ର ।
ସାହାସିଆ- ବିଂ. ଶ୍ୱାସରୋଗୀ ।
ସାହି- ବି. ୧. ଝିଂକ । ୨. ସ୍ୟାହି ।
ସାହେବିଆ- ବିଂ. ସାହେବ ତୁଲ୍ୟ ।
ସିଅଲ୍- ବିଂ. ଶୀତଳ, ନରମ ଥଂଡା । ଦୃ : ସୁଖା ପତ୍ରେଁ ପାଏନ୍ ଛିଁଟିକରି ସିଅଲ୍ କର ।
ସିଅଲ୍ ପାର୍- ବି. ଥଂଡା ପାଗ, ଶୀତୁଆ ସମୟ ।
ସିଆଁ- ବି. କାଚର ଫାଟ, ଗରମ କାଚରେ ପାଣି ଛିଟିକା ପଡ଼ି ଜାତ ହେବା ଫାଟ ସୂକ୍ଷ୍ମ ବା ରେଖା ।
ସିଆଁନ୍- ବିଂ. ଶାଂତ ।
ସିଆଁ ଧର୍ବା- କ୍ରି. କାଚରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ।
ସିଆନ୍- ବିଂ. ଚତୁର, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍, ବର୍ଷୀୟାନ୍ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସିଆନି) ।
ସିଇଇ- ଧ୍ୱ. ଶିଶୁଂକୁ ପରିସ୍ରା କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯିବା ସୂଚନାତ୍ମକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ।
ସିଇଁତା- 'ସିଇଁତିଆ' ଦେଖ ।
ସିଇଁତିଆ- ବି. ସୁଂଥା, ସୀମଂତ, ମୁଂଡର କେଶ ବିଭାଜକ ରେଖା ।
ସିଏଲ୍- ବି. ଶିଆଳି, ଲତା ବିଶେଷ ।
ସିଏଲ୍ଡୋର୍- ବି. ଶିଆଳି ଲତାରେ ବୁଣା ଦଉଡ଼ି ।
ସିଏଲ୍ପଟ୍- ବି. ଶିଆଳି ଲତାର ତଂତୁ ।
ସି କର୍ବା- କ୍ରି.ପରିସ୍ରା କରିବା (ଶିଶୁଭାଷା) ।
ସିଁକ୍ରାବା- କ୍ରି. ସଜୋର ଶ୍ୱାସତ୍ୟାଗ ଦ୍ୱାରା ନାକରୁ ଶିଂଘାଣି ବାହାର କରିବା ।
ସିକ୍ବାଜୁନ୍- ବି. ବାଉଁଶ ପାତିଆରେ ତିଆରି ଝାଡୁ ।

ସିକ୍‌ମିଗଉଁତିଆ- ବି. ଗଉଁତିଆ ଥିବା ଗ୍ରାମର ନିମ୍ନତର ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ସିଁକ୍‌ଲା- ବି. ୧. କାନର ଅଳଂକାର ବିଶେଷ । ୨. ଶିକୁଳି, ଜଂଜିର ।

ସିକ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ ଶିକା ।

ସିକାର୍- ବି. ଖାଦ୍ୟ ମାଂସ ।

ସିକାର୍ ତୁନ୍- ବି. ମାଂସ ତରକାରି ।

ସିକୁନ୍- ବି. ବାଉଁଶ ଖଡ଼ିକା ।

ସିକେ- ବିଂ. ଗୋଟିଏ ଶିକାରେ ବୋଝେଇ ପରିମାଣ ।

ସିକେ/ଖେନ୍- ବିଂ. ୧. ମଣ ହେଉଥିବା ପଶୁ । ୨. ଅନ୍ୟଠାରୁ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ।

ସିକେ/ଖେନବଛା- ବିଂ. ମଣ ହେଉଥିବା ଦାମୁଡ଼ି ।

ସିକେ/ଖେନ୍ ବୁଧିଆ- ବିଂ. ଅନ୍ୟର କଥା ବା ଶିକ୍ଷାରେ ପରିଚାଳିତ ।

ସିଖ୍‌ରି- ବି. ଅଇଁଠା ଭାତ ।

ସିଗ୍- ବି. ଶିଖର ବା ପର୍ବତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ।

ସିଗ୍‌ସିଗା- ବିଂ. ଆର୍ଦ୍ର ।

ସିଗିର୍‌ବିଗିର୍- ବିଂ. ସାଲୁବାଲୁ ।

ସିଗେଇ ଦେବା- କ୍ରି. ଦେଉଳିଆ ଆକୃତିରେ ଉଚ୍ଚ କରିବା ।

ସିଘା- ବି. ଶୀର୍ଷ ଦେଶ । ବିଂ. ବଡ଼ ।

ସିଂଗଲ୍- ବିଂ. ଅଧା । ଦୃ : ସିଂଗଲ୍ ଟାହା । ବି. ରେଳପଥର 'ସିଗ୍‌ନାଲ୍' ।

ସିଂଗାଲ୍- ବି. ୧. ବହୁଶୃଂଗ ହରିଣ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

ସିଂଘେନ୍- ବି. ଶିଂଘାଣି, ନାକରୁ ବାହାରିବା ଶ୍ଳେଷ୍ମା ।

ସିଟି- ବି. ଶୁଷୁରି ।

ସିଠି- ବି. ଶଗଡ଼ ଅଖରେ ଲାଗିବା ବଡ଼ କାଠଖଂଡ ।

ସିଡ ପାଲ୍‌ଟିବା- କ୍ରି. ଶିଳା ପାଲଟିବା । ଦୃ : ପୂର୍‌ବର୍ ରୁସିମାନେ ସିଡ ହେଇକରି ବସିଛନ୍ ।

ସିଡଲ୍‌ଟୁଁଡ଼ି- ବି. ବିବାହ ପରେ ବରକନ୍ୟା ଏକତ୍ର ଜଳଯୋଗ କରିବା ବିଧି ।

ସିତ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଥଂଡା କରିବା ।

ସିତ୍‌ଲାମାଁ- ବି. ବସଂତ ରୋଗର ଠାକୁରାଣୀ ।

ସିତ୍‌ଲି- ବି. ଜଳଭୂମି, ସଂତସଂତିଆ ସ୍ଥାନ ।

ସିତ୍‌ଲିଆ- ବି. ତୁଂଡ ଘା, ଜିଭ ଘା ।

ସିତ୍‌ଲି କଂଦାବା- କ୍ରି. ପ୍ରସବ ବେଦନା ହେବା ।

ସିତ୍‌ଲି ଛାଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ନଖ ମୂଳରୁ ଚମ ଛାଡ଼ିବା ।

ସିତ୍‌ଲି ଜିବା- କ୍ରି. ଶୀତଳ ବା ଥଂଡା ହୋଇଯିବା । ଦୃ : 'ତୋର୍ ଚିନି ଅନା ଜନାଗଲା ରେ ଚାହା ସିତ୍‌ଲିଗଲା ।'

ସିତ୍‌ଲି ପସ୍‌ବା- କ୍ରି. ସଂତାଇବା, ଆର୍ଦ୍ର ହେବା ।

ସିତ୍‌ଲି ସମ୍‌ବା- 'ସିତ୍‌ଲି ପସ୍‌ବା' ଦେଖ ।

ସିନ୍‌ତା- ଅଂ. ସେହିପରି ।

ସିନେ- ଅଂ. ତାହେଲେ, ସିନା ।

ସିନୋ- ବି. ସ୍ନେହ ।

ସିଂଦ୍‌କଂଦା- ବି. ବଣ ଖଜୁରି ଗଛର କଂଦା ।

ସିଂଦ୍‌ରି- ବି. ୧. ବସଂତ ପରି ରୋଗ ବିଶେଷ । ୨. ଏକ ପ୍ରକାର ଆଂବ ।

ସିଂଧି- ବି. କାଂଥରେ ଗାତ କରିବା, ସୁଡ଼ଂଗ ଖନନ ।

ସିପ୍‌କା- ବି. ଛାଟ, ବେତ ।

ସିଁପୁଟ୍ କରବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଂତ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବା ।

ସିବଂଦି- ବି. ଇଂରେଜ ଶାସକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ଦେଶୀୟ ସୈନିକ ।
ସିମ୍‌ଖାଇ- ବି. ନବାନ୍ନ ଭକ୍ଷଣ ଉତ୍ସବ ।
ସିମାଙ୍କ- ବି. ବାଟି ଦ୍ୱାରା ବାଟିକୁ ମାରିବାର ଷଷ୍ଠ ଆଘାତ ।
ସିମାନା- ବି. ସୀମା ।
ସିମୁଲି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର କଂଦମୂଳ ।
ସିମୁଲିକଲମ୍- ବି. 'ସିମୁଲି' ଚାରା ।
ସିର୍- ବି. ମାଫିଦାରଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଚାଷ ଜମି ।
ସିର୍‌ଗିଲୋ- ବି. ଅତି ପାତଳ ଓ ଶୀର୍ଣ୍ଣ (ହାତ ଗୋଡ଼) ।
ସିର୍‌ଜିବା- କ୍ରି. ମନରୁ ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିବା ।
ସିର୍‌ଫାସି- ବି. ଦଉଡ଼ି ବା ରଶିରେ ପକାଯିବା ଫାଶ ବିଶେଷ (ଏହା ସହଜରେ ଫିଟିଯାଏ) ।
ସିର୍‌ମିଟ୍- ବି. ଇଂ. ସିମେଂଟ୍ ।
ସିର୍‌ଲି- ବି. ଚକ । ବିଂ. ଅତି ସରୁ ।
ସିର୍‌ହେ- ଅଂ. ଆଦୌ ।
ସିରି- ବି. ସୂତା କାଟିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ତୁଳାର ବଳଣା ।
ସିରିଚୋର୍- ବି. ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ।
ସିରେ- ଅଂ. ଅନୁସାରେ ।
ସିଲ୍- ବି. ଶିଳ ।
ସିଲପଟ୍- ବି. ଚଉଡ଼ା ହୋଇ କଟା ହୋଇଥିବା କାଠ । ବିଂ. ସମତଳ ଓ ପତଳା ।
ସିଲକ୍- ବି. ପ୍ରବାଦ ।
ସିଲପା- ବି. ଶିଳପୁତା ।
ସିଲି- ବି. ଶଗଡ଼ ଚକ ।
ସିଲେର୍- ବି. ଶାଗ ବିଶେଷ ।
ସିସ୍‌ମାଇବା- କ୍ରି. ଶେଷ କରିବା ।
ସିସା- ବି. ଇଂ. ପେନ୍‌ସିଲ୍ ।
ସିହ୍ନିବା- କ୍ରି. ଖୁଂଦି ଖୁଂଦି ଭର୍ତ୍ତି କରିବା ।
ସିହ୍ରି/ଲି- ବି. କାଠ ବୁହା ଭାର ।
ସିହ୍ଲି ପସ୍‌ବା- କ୍ରି. ଘର ସଂତେଇବା ।
ସିଂହାଲ୍- ବି. ପଶୁ ବିଶେଷ ।
ସୁଆଖିଆ- ବି. ଗଣ ଭାତ ।
ସୁଆଁଟିବା- କ୍ରି. ତଳେ ଇତସ୍ତତଃ ପଡ଼ିଥିବା ଜିନିସକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଗୋଟାଇବା ।
ସୁଆତି- ବିଂ. ଯେ ମୂଲ୍ୟ ନେଇ ଅନ୍ୟ ଘରେ ଶୁଏ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁଆତେନ୍) ।
ସୁଆଦ୍- ବିଂ. ମିଠା ।
ସୁଆଦି- ବି. କଂଚା ଅବସ୍ଥାରେ ମିଠା ଲାଗିବା ଫଳ ।
ସୁଆନ୍- ବି. ନିଦ୍ରା, ଶୟନ ।
ସୁଆରି- ବି. ପୁରି ପିଠା, ପୁର କାକରା ।
ସୁଆଁ- ବି. ଏକ ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ।
ସୁଆଲ୍- ବି. ଆୟ ବା ଉପାର୍ଜନ । ଦୃ : ଧାନର ସୁଆଲ୍ ପୁଆଲୁଁ ଜନା ପଡ଼ୁସି ।
ସୁଆଁଲି- ବି. ଧାନ କ୍ଷେତର ତୃଣ ବିଶେଷ ।
ସୁଆଁଲିବା- କ୍ରି. ଆଉଁଶିବା ।
ସୁଆସି- ବିଂ. ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ।
ସୁଆସେନ୍- ବି. ବିବାହ ସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟକାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ବରକନ୍ୟାଂକୁ ସ୍ୱାଗତକାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।
ସୁଇଚେରେ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଛୋଟ କଳା ପକ୍ଷୀ ।
ସୁଇବା- କ୍ରି. ଶୋଇବା, ନିଦ୍ରାଗତ ହେବା ।
ସୁଇଁଟୁ- ବିଂ. ଦୁର୍ବଳ ।
ସୁଇରୁ- ବିଂ. ନିଦ୍ରାଳୁ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁଇରି) ।
ସୁଇଲ୍- ବି. ଧାନ ବିଡ଼ାର ବୋଝ ବୋହିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ଭାରଦଂଡ ।

ସୁକ୍- ବି. ଧାନ ଅଗରେ ଥିବା କଂଗା ।
ସୁକଟ୍ ଦେଖିବା- କ୍ରି. ସୁବିଧା ଦେଖିବା ।
ସୁକ୍‌ଟି- ବି. ଶୁଷ୍କ ମଳ ।
ସୁକମ୍- ବିଂ. ସୁଖରେ । ଦୃ : ହେ କେଡ଼େ ସୁକମ୍ ରହୁଛେ ।
ସୁଁକ୍‌ଲା- ବି. ଅଂଶୁ, ଶସ୍ୟ ସଂଲଗ୍ନ ମୁନିଆ ବସ୍ତୁ ।
ସୁକ୍‌ସୁକାବା- କ୍ରି. ସକେଇ କାଂଦିବା ।
ସୁକ୍‌ସୁକି- ବିଂ. କ୍ରଂଦନଶୀଳା ।
ସୁକାଲ୍- ବିଂ. ଶସ୍ତା, ଭଲ ସମୟ ।
ସୁକେସୁକେ- କ୍ରି. ବିଂ. ବିନା କାରଣରେ, ତୁଚ୍ଛାଟାରେ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ।
ସୁଖ୍‌ଦୁଖ୍- ଘନିଷ୍ଠ ଆଳାପ, ଅଂତରଂଗ କଥାବାର୍ତ୍ତା ।
ସୁଖ୍‌ବାସି- ବି. ସ୍ୱାବଲଂବୀ ଗ୍ରାମବାସୀ, ଯେ କରଦାତା ପ୍ରଜା ନୁହେଁ ।
ସୁଖ୍‌ମାରି- କ୍ରି. ସୁକୁମାରୀ ।
ସୁଖାଇବା- କ୍ରି. ସ୍ନେହ କରିବା, ସୁଖ ପାଇବା ।
ସୁଖାସୁଁଠି- ବିଂ. କୃପଣ ।
ସୁଗ୍‌ରା- ବି. ଅଂଡିରା ବାରହା ।
ସୁଗାବା- କ୍ରି. ସମବେଦନା ପ୍ରକାଶ କରିବା ।
ସୁଚ୍‌ନା- ବି. ଚିଂତା, ଶୋଚନା ।
ସୁଚିବା- କ୍ରି. ବିଚାର କରିବା ।
ସୁଜା- ବି. ୧. ଇଂ. ଇଂଜେକ୍‌ସନ୍ । ୨. ବସ୍ତା ସିଲେଇ କରିବାର ବଡ଼ ଛୁଂଚି, ଡାଂଫଣ ।
ସୁଜି- ବି. ଛୁଂଚି, ଲୁଗା ସିଲେଇ କରିବା ଫୋଡ଼ ଥିବା ମୁନିଆ କଂଗା ।
ସୁଜିସୁତା ହେବା- କ୍ରି. ମଧ୍ୟସ୍ଥି ହେବା ।
ସୁଁଟ୍- ବିଂ. କୁଂଠିତ ।
ସୁଟି- ବି. ବୃକ୍ଷାଗ୍ରର କୋମଳ, ପତଳା ଓ ଲଂବ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରଶାଖାଦିରହିତ ନହକା ଶାଖା, ଯାହା ବେତ୍ରବତ୍ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ଅତି ପତଳା ଛୋଟ କୋରଡ଼ା ।
ସୁଁଠା- ବି. ଶୁଖିଲା ସାଇତା ମାଂସ ।
ସୁଁଠି- ବି. ଶୁଖିଲା ଅଦା, ଶୁଂଠି । ବିଂ. କୃପଣ ।
ସୁଁଡ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଆସ୍ତେ କରି ହାତ ପୂରାଇବା ।
ସୁଡ଼ା- ବି. ସୋଡ଼ା ।
ସୁଁଡ଼ି- ବି. ଶୁଂଢୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁଁଡ଼େନ୍) ।
ସୁତ୍- ବି. ସୂତା, ସାମାନ୍ୟ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (ମାପ) ।
ସୁତ୍‌ଘାଉ- ବି. ବିଲର ଜଳାଧାରକୁ ପାଣି ପଶିବା ପାଇଁ ଖୋଲା ହେବା ନାଳ ।
ସୁତର୍- ବିଂ. ସରଳ, ଶାଂତ, ସୁଂଦର, ପରିଚ୍ଛନ୍ନ । ବି. ଲକ୍ଷ୍ୟ ସଂଧାନ ।
ସୁତର୍‌କୈଁଟି- ବିଂ. ଶାଂତ ।
ସୁତ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବିଂଧିବା ।
ସୁତ୍‌ରେ- ବିଂ. ସିଧା, ସଳଖ ।
ସୁତ୍‌ରେନ୍- ବି. ସୁଖ ପ୍ରସବକାରିଣୀ, ଧାତ୍ରୀ ।
ସୁତାଚୋର୍- ବି. କଂକି, ପାଟ୍‌ପାନିଆଁ ।
ସୁତି- ବି. ୧. ଛୋଟ ଫଳର କ୍ଷୁଦ୍ରାବସ୍ଥା, ନିଶ୍ୱାସ । ୨. ସୂତା ତିଆରି ବସ୍ତ୍ର ।
ସୁତିକାଁଡ଼୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଶର ।
ସୁଥାରେନ୍- ବି. ଧାତ୍ରୀ ।
ସୁଥିଆର୍- ବି. ଟିକା ଦେବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ସୁଦୁର୍- ବିଂ. ଶୁଦ୍ର । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁଦ୍‌ରେନ୍) ।
ସୁଧ୍‌ବା- କ୍ରି. ସଂଶୋଧନ କରିବା ।
ସୁଧା- ବି. ସଂଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟ ।
ସୁଧାର୍- ବିଂ. ଶାଂତ ।
ସୁନ୍‌ଖର୍- ବି. କଂଟାଳିଆ ଘାସ ବିଶେଷ ।
ସୁନ୍‌ବା- କ୍ରି. ଶୁଣିବା ।
ସୁନ୍‌ସୁନିଆ- ବି. ପାଣିରେ ହେବା ଚାରିପତ୍ରିଆ ଶାଗ ବିଶେଷ ।

ସୁନାପୋକ୍- ବି. ପ୍ରଜାପତିର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅବସ୍ଥା । (ସଂ. **କଣ୍ଡଭ**) ।

ସୁନି- ବି. ତଂତ୍ର ମତାନୁସାରେ ମଧ୍ୟମା ଦେବୀଗଣ ।

ସୁନେସୁନ୍- ବିଂ. ଶୂନ୍ୟରେ ।

ସୁପ୍‌ସେପ୍‌ଟେ- ବିଂ. ଭଲରେ, ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ।

ସୁପନକା- ବିଂ. ଛିଂଡା ନାକୁଆ, ଅତି ସରୁ ଓ ତୀକ୍ଷଣ ନାକ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ସୁପରେଲ୍ ଖଦି- ବି. ଇଂ. ସୁପର୍‌ଫାଇନ୍ ଧୋତି ।

ସୁପା- ବି. କୁଲା, ସୂର୍ପ ।

ସୁପୁତ୍- ବି. ସୁପୁତ୍ର ।

ସୁଭେସାଏଡେ- ବିଂ. ସର୍ବ ଶୁଭ ମଂଗଳରେ ।

ସୁମ୍ହା- ବି. ପନାସି ଦଉଡ଼ି ।

ସୁର୍‌କାର୍- ବି. ଗୁପ୍ତ ବିଷୟ ସଂଧାନକାରୀ, ସରବରାହକାରୀ ।

ସୁର୍‌କିବା- କ୍ରି. ଖାଇବା, ପିଇବା ବେଳେ ଖାଦ୍ୟ ବା ପାନୀୟ ପଥରେ ଯାଇ ଅଟକି ଯିବା ।

ସୁର୍‌କୁଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଫଳ ଆଦି ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ସଂକୁଚିତ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ।

ସୁର୍‌କୁଟୁ- ବିଂ. ପତଳା, ଶୀର୍ଣକାୟ ।

ସୁର୍‌କୁଲି- ବି. ଦୁଇଟି ଘର ମଝିରେ ଥିବା ସଂକୀର୍ଣ ଛୋଟ ଗଳି ବାଟ ।

ସୁର୍‌କେ- ବିଂ. ଜୋକେ, ସୁଡୁକେ ।

ସୁର୍‌ଗୁନା- ବି. ୧. ଶାଗୁଣା । ୨. କାଠହଣା ଚଢ଼େଇ ।

ସୁର୍‌ଗୁନି- ବି. ମାଈ କାଠହଣା ଚଢ଼େଇ ।

ସୁର୍‌ଜନା- ବି. ସର୍ଜନା, ସୃଷ୍ଟି ।

ସୁର୍‌ତା- ବି. ୧. ସ୍ମରଣ, ଚେତା, ସ୍ମୃତି । ୨. ଗୁଆକାତି ।

ସୁର୍‌ନିଆ- ବି. ଛଂଚାଣ ।

ସୁର୍‌ପିବା- କ୍ରି. ଖାଦ୍ୟ ପାଟିକୁ ନେଲା ବେଳେ ଶବ୍ଦ କରି ଖାଇବା ।

ସୁର୍‌ଲି ପବନ୍- ବି. ମଂଦ ମଳୟ ।

ସୁର୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ବର୍ଷାର ପୂର୍ବାଭାସ ଶୀତଳ ପବନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ।

ସୁର୍‌ସୁଆ ମାଲି- ବି. ସୋରିଷ ଆକାରର ସୁନା ଦାନାରେ ଗୁଂଥା ହୋଇଥିବା ହାର ।

ସୁରସିଆଁ- ବି. ବଳଦର ଦାଂତ ମାଢ଼ିରେ ପୋକଖିଆ ।

ସୁର୍‌ସୁରାବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ଖଟା ଖାଇବା ଯୋଗୁଁ ଦାଂତରେ ହେବା ଅନୁଭବ ।

ସୁର୍‌ସୋ- ବି. ସୋରିଷ ।

ସୁରା- ବି. ଓଦା କାଂଥରେ ଫୁଟିବା ଛତୁ ବିଶେଷ ।

ସୁରାଲ୍- ବି. ଦଳ, ପଲ, ସମୁଦାୟ ।

ସୁରାସୁରା- ବିଂ. ବିମର୍ଷ, ମଳିନ, ନିରୁତ୍ସାହିତ ।

ସୁରିପୋକ୍- ବି. ଶସ୍ୟାଦିରେ ଲାଗିବା ଏକ ପ୍ରକାର କ୍ଷୁଦ୍ର କୀଟ, ଉକୁଣିଆ ପୋକ ।

ସୁରୁ- ବି. ଆରଂଭ । ବିଂ. ସାନ, ଛୋଟ ।

ସୁରୁକୁଟା- ବି. ଶୁଷ୍କ, ରସହୀନ ।

ସୁରୁତ୍- ବି. ସ୍ୱାଦ ।

ସୁରୁତା- 'ସୁର୍‌ତା' ଦେଖ ।

ସୁରୁତା କର୍‌ବା- କ୍ରି. ସ୍ମରଣ କରିବା, ମନେ ପକାଇବା ।

ସୁରୁନ୍- ବି. ପାହାଡ଼ ଗାତ୍ରରେ ବା ଭୂମି ତଳେ ଖୋଳା ହୋଇଥିବା ବିବର ମାର୍ଗ ବା ସୁଡ଼ଂଗ ।

ସୁରୁନନି- ବି. ସାନ ଝିଅ ।

ସୁରୁବାବୁ- ବି. ସାନ ପୁଅ ।

ସୁରୁ ମା- ବି. ଖୁଡ଼ୀ ।

ସୁଲ୍ଲି- ବି. ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ, ଦୁଇ ଘର ମଝିରେ ଥିବା ଗଳି ବାଟ ।

ସୁଲ୍‌ସୁଲାବା- କ୍ରି. ଘା କୁଂଡେଇ ହେବା ।

ସୁଲ୍‌ସୁଲି- ବି. ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପଥ, ଗଳି ।

ସୁଲ୍‌ହା- ବି. ୧. ଶୁଖିଲା ପରିବା । ୨. 'ଅଡ଼ା' ମାପର ଅଧା ।

ସୁଲ୍‌ହା ମାଉଁସ୍- ବି. ଶୁଖିଲା ମାଂସ ।

ସୁଲା- 'ସୁଲ୍‌ହା' ଦେଖ ।

ସୁଲିଆ- ବି. ଧାନ ଗଜା ହେବା ସମୟ ।

ସୁଲିଆପାର୍- ବି. ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ।

ସୁଲେହି- ବି. ଏକ ଚାଂଗୁଡ଼ାରେ ଷୋହଳଟି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପହାର ଦ୍ରବ୍ୟର ସମାହାର । କ୍ୱାଇଁ ଭଣଜା ଆଦିଂକୁ ଷୋହଳ ଭିନ୍ନ ବସ୍ତୁର ଦାନ ଭିତ୍ତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ।

ସୁସ୍ତା- ବିଂ. ଧୀର, ଅଚଂଚଳ ।

ସୁସ୍ତାବା- କ୍ରି. ଥକା ମାରିବା, ବିଶ୍ରାମ ନେବା ।

ସୁସାଲି- ବିଂ. ତୃଷିତ ।

ସୁସି- ବି. ହାଡ଼ ଭିତରେ ଥିବା ରସ, ମଜ୍ଜା ।

ସୁସିବା- କ୍ରି. ଶୋଷିବା ।

ସୁହାବା- କ୍ରି. ତୃପ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବା, ରୁଚିକର ହେବା ।

ସୁହୁର୍ଜି- ବିଂ. ମାଗଣା, ମାହାଳିଆ ।

ସୁହୁଁଡ଼ି ଦେବା- କ୍ରି. ଗଛର ସବୁ ଡାଳ କାଟି ଦେବା ।

ସୁହୁଁରିବା- କ୍ରି. ଅନୁପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଭଲ ଗୁଣ ମନେ ପକାଇବା ।

ସୁହୁଲା- ବି. ଜଂଗଲରେ ବଢ଼ିବା ଛୋଟ ଗଛ ସମୂହ ।

ସେ- 'ରେ' ବିଭକ୍ତି । ଦୃ : ବାବୁ ସେଠାନେ ମଜାସେ ଅଛେ ।

ସେକ୍ରାବା- କ୍ରି. ଶୁଖି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ଛୋଟ ହେବା ।

ସେ ଖୁଟେ- ଅଂ. ସେ ପାଖରେ ।

ସେଂଗା- ବି. ଛୁଇଁ ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ସେଂଗେଲ୍- ବି. ନିଆଁ ।

ସେଜ୍ଜି- ବି. କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଠିକା ମୂଲ୍ୟ ।

ସେଜିଖାର୍- ବି. ଲୁଗା ଧୁଆକ୍ଷାର ।

ସେଟ୍‌ସେଟା- ବିଂ. ୧. ରକ୍ତହୀନ । ଦୃ : ହେ ବେମାରି ଉତ୍‌ରୁ ସେଟ୍‌ସେଟା ଦିସୁଛେ । ୨. କ୍ଳାଂତ, ହାଲିଆ । ଦୃ : ତାକେ କହି କହି ମୁଇଁ ସେଟ୍‌ସେଟା ହେଲିନ, ସେ ନାଇଁ ବୁଝିବାର୍ ।

ସେଟେନ୍- ବି. ଧୋବଣୀ ।

ସେଠ/ହୁରା- ବିଂ. ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ଯେତେ ଯାହା କହିଲେ ଓ ଭର୍ତ୍ସନା କଲେ ସୁଦ୍ଧା ଯେ ଲଜ୍ଜିତ ହୁଏ ନାହିଁ କି ସୁଧୁରେନାହିଁ ।

ସେଠରିଆ- ବିଂ. ସହନଶୀଳ ।

ସେଠାନେ- ସ. ସେଠାରେ, ତତ୍ର ।

ସେଁଠି- ବି. ଭଗାଂକୁର, ଯୋନିମଣି ।

ସେତାଂକ- ସ. ତାହାଂକ, ତାଂକର ।

ସେତୁଆ- ବିଂ. ଫିକା ।

ସେଥିର୍ ଲାଗି- ସ. ସେଥିପାଇଁ, ତେଣୁ ।

ସେନ- ସ. ସେଠାରେ ।

ସେନ୍‌କେ- ସ. ସେଠାକୁ ।

ସେନ୍‌ତା- ସ. ସେହିପରି, ସେମିତି ।

ସେନ୍‌ତେଇ- ସ. ତେମଂତ ।

ସେନିବା- କ୍ରି. ଖେଂଚି ଖେଂଚି ଭର୍ତ୍ତି କରିବା ।

ସେନୁ- ସ. ସେହିଠାରୁ ।

ସେନେ- ସ. ସେଠାରେ ।

ସେନୋ- ବି. ସ୍ନେହ ।

ସେଂନ୍ଦ୍ରି ଆମ୍- ବି. ଲାଲ ରଂଗ ବିଶିଷ୍ଟ ଆଂବ ବିଶେଷ ।

ସେଂଦୁର୍- ବି. ସିଂଦୂର ।

ସେଁପୁଟିଆ- ବିଂ. ଚିର ଶ୍ୱାସ ରୋଗୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସେଁପୁଟିଏନ୍) ।

ସେବ୍‌କାରି- ବି. ସେବକ, ସେବାକାରୀ ।

ସେବ୍‌ସେବା- ବିଂ. ପଚନଶୀଳ, ଶଢ଼ି ଯାଉଥିବା ।

ସେମ୍‌ଟିଜିବା- କ୍ରି. ଚେପ୍‌ଟା ହୋଇଯିବା ।

ସେମ୍‌ଲିହା- ବି. ସର୍ଦି ଜନିତ ରୋଗ ।

ସେମି- ବି. ଶିଂବ ।

ସେମିଆ- ବି. ସିମେଇ ।

ସେମୋଲ୍- ବି. ଶିମୁଳି, ଶାଲ୍ମଳୀ ।

ସେରଜା- ବି. ୧. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ । ୨. ଛୋଟ କିଆରି ।

ସେରଳି- ବି. ମାଛ ବିଶେଷ ।

ସେରମେନା- ବିଂ. କ୍ଷୀଣ, ଅସ୍ଥି ଚର୍ମସାର, ଦୁର୍ବଳ । ବି. କୋକିଶିଆଳ ।

ସେରଂଗେଁ- ଅଂ. ସେହିପରି, ଅପରିବର୍ତିତ ।

ସେଁରଲା- ବିଂ. ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ କଷ୍ଟ ଅପମାନାଦି ସହ୍ୟ କରି ପାରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାକୁ କୌଣସି କଥା ବାଧେନାହିଁ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ସେଁରରେନ୍) ।

ସେରଲିବା- 'ସେଲିବା' ଦେଖ ।

ସେରସୁଆଁ- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ।

ସେରା- ସ. ସେ ସବୁ, ସେମାନେ, ସେ ଗୁଡ଼ିକ ।

ସେଲକେ- ସ. ସେଠାରେ ।

ସେଲଗେ- ସ. ସେହି ସ୍ଥାନରେ, ସେଠାରେ ।

ସେଲ୍‌ହେଇଜିବା- କ୍ରି. ଫଳ ବା ପରିବା ରସଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଶୁଖିଯିବା ।

ସେଲିବା- ଘଷିବା, ଘୋଷାଡ଼ି ହୋଇ ଗତି କରିବା ।

ସେସ୍‌ପଡ଼ିଆ- ବିଂ. ଶେଷ ବେଳକୁ, ସର୍ବଶେଷରେ ।

ସେହି- ବି. ସ୍ୟାହି, କାଳି ।

ସେହୁଲ୍- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ ।

ସୋଜ୍- ବିଂ. ୧. ସହଜ, ସରଳ । ୨. ନିରର୍ଥକ, ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ବୃଥା, ମାହାଳିଆ ।

ସୋଜା- ବିଂ. ସହଜ, ସରଳ ।

ସୋଁଠ୍- ବି. ଶୁଖିଲା ଅଦା, ଶୁଂଠି ।

ସୋର୍- ବି. ୧. ସ୍ମରଣ । ୨. ଶବ୍ଦ ।

ସୋର୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ମନେ ପକାଇବା, ସ୍ମରଣ କରିବା ।

ସୋର୍ ଧର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବା । ଦୃ : ବଇଲ ହଲ୍ ଇନ୍‌ତା ସୋର୍ ଧରିଛନ୍ ଜେ ସିଧା ବାଟେ ବାଟେ ଚାଲୁଥିସନ୍ ।

ସୋର୍ ପଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ମନେ ପଡ଼ିବା, ସ୍ମୃତିରେ ସଜୀବ ହେବା ।

ସୋର୍ ପାଇବା- କ୍ରି. ସୂଚନା ବା ଇଂଗିତ ପାଇବା । ଦୃ : ଜେନ୍ ବାବୁ ପଲେଇ ଜାଇଥିଲା ତାର କିଛି ସୋର୍ ପାଏଲ କାଏଁ ?

ସୋର୍ ବୁଡ୍‌ବା- କ୍ରି. ଚୈତନ୍ୟ ଲୋପ ହେବା, ଚେତା ବୁଡ଼ିବା ।

ସୋର୍ ହଜ୍‌ବା- କ୍ରି. ବୁଦ୍ଧି ନ କୁଳେଇବା ।

ସୋଲ୍- ବି. ଶୁଖିଲା କାଉଁରିଆ କାଠି ।

ସୋଲ୍‌ଜଲାବେଲ୍- ବି. ରାତ୍ରିକାଳ ।

ହ

ହ- ଅଂ. ହଳ ଚଳାଇବା ବେଳେ ବଳଦକୁ କୁହାଯିବା ଡାକ, ସାଂକେତିକ ଧ୍ୱନି ।

ହଇ- ଅଂ. ସମ୍ମତି ସୂଚକ, ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ ।

ହଏ- 'ହଇ' ଦେଖ ।

ହଏଗା- ଅଂ. ସମବୟସ୍କ ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ ।

ହଏରାନ୍- ବି. ହଇରାଣ ।

ହଏରେ- ଅଂ. ସଂବୋଧନାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ।

ହକ୍‌ରା- ବିଂ. ନିମଂତ୍ରଣ । ଦୃ : ହକ୍‌ରା ସାଢ଼ି ।

ହଁକ୍- ବି. ଈର୍ଷା, ନଜର, ଦୃଷ୍ଟି, ଅହମିକା ।

ହଁକ୍‌ପିର୍- ବି. ଉନ୍ମାଦ, ଉତ୍ତେଜନା ।

ହଁକ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ପରଶ୍ରୀକାତର ।

ହକ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ସାଧା ପାଣିରେ ସାବୁନ୍ ଆଦି ବ୍ୟବହାର ନ କରି ଲୁଗା ଧୋଇବା ।

ହଁକସ୍- ବି. ଈର୍ଷା, ପ୍ରତିଶୋଧ ପରାୟଣ ଭାବ ।

ହକାବାଜି- ବି. ପଣ ।

ହକାବାଦି- ବି. ସ୍ପର୍ଧା ।

ହକାଲିବା- କ୍ରି. ତଡ଼ିବା, ଘଉଡ଼ିବା ।

ହଁକାହଁକି- ବି. ଅହମିକା ପ୍ରକାଶ, ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ଈର୍ଷାଳୁ ହୋଇ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ଭାବେ ନିଜେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।

ହକିଗତ୍- ବି. ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟ, ଠିକ୍ ବିବରଣ ।

ହଗତ୍‌ମୁତତ୍- ବିଂ. ସର୍ବଦା, ସବୁବେଳେ । ଦୃ : 'ଛୋଟ୍ ଲୋକ୍ ରୋଟ୍ ହୁଏ
ହଗତ୍ ମୁତତ୍ ଗିତ୍ ଗାଏ ।'

ହଗ୍‌ରା- ବିଂ. ବାରଂବାର ମଳତ୍ୟାଗକାରୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ହଗ୍‌ରି) ।

ହଗ୍‌ରୁ- 'ହଗ୍‌ରା' ଦେଖ ।

ହଗ୍‌ହଗ୍- ବି. ମଳତ୍ୟାଗାର୍ଥ ଉଦ୍‌ବେଗ ।

ହଙ୍ଗହଙ୍ଗ- ବି. ଆନଂଦମୟ କୋଳାହଳ ।

ହଙ୍ଗରା- ବିଂ. ଅସଂତୁଷ୍ଟ ।

ହଙ୍ଗରି- ବି. ଗାମୁଛା ।

ହଙ୍ଗରିବା- କ୍ରି. ଅସଂତୁଷ୍ଟ ହେବା ।

ହଙ୍ଗହଙ୍ଗ- ବି. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବ ।

ହଙ୍ଗହଙ୍ଗିଆ- ବିଂ. ଅସ୍ଥିର, ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବ ସଂପନ୍ନ ।

ହଜାରି- ବି. ଗଛକୁ ପାଣି ଦେବା ପାଇଁ ଛିଦ୍ରମୟ ଝରି ।

ହଟ୍ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅଭିମାନ ବା ଜିଦ୍ କରିବା ।

ହଟ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଅଟକିବା ।

ହଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ହଟିବା, ହାରିବା, ଅପସୃତ ହେବା ।

ହଟ୍‌ଲି- ବି. ଛୋଟ ହାଟ, ଦୈନିକ ହାଟ ।

ହଟାପସ୍‌ରା- ବି. ଅପବାଦ, ଲୋକହସା, ହଟହଟା ।

ହଟାବସାବା- କ୍ରି. ଗୋଳମାଳ କରିବା ।

ହଟାବା- କ୍ରି. ହରାଇବା, ପରାଜିତ କରିବା ।

ହଟାହଟି- ବି. ବାଦବିବାଦ, ପ୍ରତିଯୋଗିତା ।

ହଟିବା- କ୍ରି. ରୁଷିବା, ଅଭିମାନ କରିବା ।

ହଟୁଆ- ବି. ହାଟ ବ୍ୟବସାୟୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ହଟୁଏନ୍) ।

ହଠ- ବି. ଅଭିମାନ, ଅଳି, ଜିଗର, କଟାଳ ।

ହଡ଼ନ୍- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ହଡ଼ପ୍- ବି. ଆତ୍ମସାତ୍ ।

ହଁଡ଼ା- ବି. ବଡ଼ ହାଂଡି, ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ହାଂଡି ।

ହତକ- ବି. ମରଣତୁଲ୍ୟ ଅପମାନ ।

ହତ୍‌ଗତ୍- ବି. ଜୀବନର ଶେଷାବସ୍ଥା ।

ହତ୍ନି- ବି. ମାଈ ହାତୀ, ହସ୍ତିନୀ ।

ହତ୍ଲା- ବି. ହାତ ପାପୁଲିରେ ଥରକେ ଧରି ହେବା ପରିମାଣ ।

ହତ୍ଲା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଭୋଜ୍ୟପଦାର୍ଥକୁ ରଂଧନ ପାତ୍ରରୁ ହାତ ଲଗାଇ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ନେଇଯିବା ।

ହତ୍‌ସିରିଆ- ବିଂ. ହତଶ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ହତ୍ ହେବା- କ୍ରି. ବୃଥା, ପଂଡ ହେବା ।

ହଁତା- ଅଂ. ପାଦପୂରଣ ବ୍ୟଂଜକ, ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ । କହିଲା ବେଳେ ବସ୍ତୁ, ବିଷୟ ମନେ ନ ପଡ଼ିଲେ ବିସ୍ମୃତ ବସ୍ତୁ, ବିଷୟ ସୂଚକ ।

ହତା ପୁରୁସ୍- ବିଂ. ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱବାହୁ ହୋଇ ପାଣିରେ ଠିଆ ମନୁଷ୍ୟର ଉଚ୍ଚତା । ଦୃ : ବଁଧର୍ ମଝିଁ ହତା ପୁରୁସେ ପାଏନ୍ ଅଛେ ।

ହତିଆ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଜିଦ୍ ଧରିବା ।

ହତେର୍- ବି. ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ।

ହଦ୍- ବି. ୧. ସୀମା । ୨. କାଦୁଅ ।

ହଦ୍‌ମଦାବା- କ୍ରି. ଘାଂଟି ହେବା ।

ହଦ୍‌ରା- ବି. ଆଳସ୍ୟ, କର୍ମ ପ୍ରତି କୁଂଠା ।

ହଦ୍‌ରି ହେବା- କ୍ରି. ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟଂତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପରେ କାର୍ଯ୍ୟନିବୃତ୍ତ ହେବା, ହାର ମାନିବା ।

ହଦ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ଆଳସ୍ୟଜନିତ କ୍ଲାଂତି ପ୍ରକାଶ କରିବା, କୌଣସି କଠିନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆଗଭର ନ ହେବା ।

ହଦ୍‌ରୁ- ବିଂ. କର୍ମକୁଂଠ ।

ହଁଦ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ତରଳ ପଦାର୍ଥକୁ ସଜୋରେ ଘାଂଟିବା ।

ହନା- ବି. ପ୍ରବାଦ, ଲୋକଶ୍ରୁତି ।

ହପ୍‌କା- ବି. ଗଳା ଧକ୍କା ।

ହପ୍‌କାବା- କ୍ରି. ଗଳା ଧକ୍କା ଦେବା ।

ହପ୍‌ରା- ବି. ଅପସ୍ମାର ରୋଗୀ । (ସ୍ତ୍ରୀ. ହପ୍‌ରେନ୍) ।

ହପ୍‌ରାବା- କ୍ରି. କାମରୁ ଟାଳିଯାଇ ଅସୁବିଧା ବା ହଇରାଣ କରିବା ।

ହପ୍‌ସାଧରା- ବି. କୁସ୍ତି କସରତ ।

ହବ୍‌ଡ଼ାଇ ହେବା- କ୍ରି. ଧକ୍‌କା ଖାଇବା, ବଳାତ୍କାର ପ୍ରବେଶ କରିବା, ହଠାତ୍ ଭେଟ ହେବା ।

ହବ୍‌ଡ଼ାବା- କ୍ରି. ହାଜର କରାଇବା ।

ହବ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ପହଂଚିଯିବା, ହଠାତ୍ କାହା ସହ ହାବୁଡ଼ି ଯିବା ।

ହବ୍‌ଲି- ବି. ପ୍ରାସାଦ, କୋଠା ।

ହବାଲା- ବି. ଉଦାହରଣ, ଦୃଷ୍ଟାଂତ ।

ହମ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ଆଂଠୁ ଓ ହାତ ପାପୁଲି ଭୂଇଁରେ ଲଗାଇ ଗତି କରିବା ।

ହମା- ବି. ଗାଈ ବଳଦ, ଗୋରୁ ।

ହମା ହେବା- କ୍ରି. ଆଂଠେଇ ପଡ଼ିବା ।

ହରଖନ୍- ଅଂ. ସର୍ବଦା, ଅନୁକ୍ଷଣ ।

ହରଘଡ଼ି- ଅଂ. ସର୍ବଦା ।

ହରଜ୍- ବି. କ୍ଷତି, ଧ୍ୱଂସ, ନାଶ ।

ହରଜଂଗା- ବିଂ. ହାଲିଆ, କ୍ଲାଂତ ।

ହରଜା- ବି. କ୍ଷତିପୂରଣ, ଛାଡ଼ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ ସ୍ଥଳେ କନ୍ୟାର ପ୍ରାପ୍ୟଧନ ।

ହର୍‌ଡକା- ବିଂ. ଦରପୋଡ଼ା, ଅର୍ଦ୍ଧଦଗ୍ଧ ।

ହର୍‌ଡ଼ା- ବି. ହରିଡ଼ା ।

ହର୍‌ଦଂଗା- ବିଂ. କ୍ଲାଂତ ।

ହର୍‌ଦମ୍- ଅଂ. ସର୍ବଦା ।

ହର୍‌ନି- ବି. ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ନଦୀରେ ନୌକା ଚଳାଚଳ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପାଣି ନ ଥିଲେ ନଦୀ ଗର୍ଭରେ ଖୋଳାଯିବା ଗଭୀର ନାଳ ।

ହରପ୍- ବି. ବିଶୃଂଖଳା ।

ହରପା- ବି. ଚଟିଜୋତା ।

ହରମିସା- ଅଂ. ସବୁବେଳେ, ସର୍ବଦା ।

ହରମୁହାଁ- ବିଂ. ଉପରୋଧ ନ ରଖି ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ହର୍‌ହର୍- ବି. ହରଡ଼ । ବିଂ. ଅସ୍ଥିର, ଚଂଚଳ ।

ହରା- ବି. ମରାମତି କରିବା ଲୋକ, ବାଲା । ଦୃ : ଛତାହରା (ସ୍ତ୍ରୀ. ହାରି) । ବିଂ. ପରାଜିତ । ଦୃ : ହରା ଦଲ୍ ।

ହରାରି- ବିଂ. ଯେଉଁ ଦଳ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତିପକ୍ଷକୁ ପରାଜିତ କରେ ।

ହରାଲି- ବି. ଶ୍ରାବଣ ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ପାଳିତ ପର୍ବ ବିଶେଷ ।

ହରିହାଟ୍- ବି. ଯଜ୍ଞ ବିଶେଷ ।

ହରୁଆଜିବା- କ୍ରି. ଷଂଢର ସଂଗମାର୍ଥେ ଗାଈ ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇବା ।

ହରୁହର୍‌ଦମ୍- ବିଂ. ଅବିଶ୍ରାଂତ ଭାବରେ ।

ହରେକ୍- ଅଂ. ପ୍ରତ୍ୟେକ ।

ହରୋତରୋ- ବିଂ. ବିରକ୍ତ ।

ହରୋବରୋ- ବି. ହଇରାଣ ।

ହଲକ୍- ବି. ତୋଟି, ଗଳା ।

ହଲକ୍ ତବର୍- କ୍ରି. ବିଂ. ଅବିଶ୍ରାଂତ ଭାବରେ ।

ହଲ୍‌କରା- ବି. ଡାକ ବାହକ ।

ହଲ୍‌କା- ବି. ଜଳ ତରଂଗ, ଢେଉ । ବିଂ. ଉଶ୍ୱାସିଆ, ହାଲୁକା ।

ହଲ୍‌କାଚିଲ୍‌କା- ବି. ଘୋଳାବିଂଧା, ଶରୀରର ଅଂତର୍ଗତ ବେଦନାବୋଧ ।

ହଲ୍‌କାପତ୍‌ଲା- ବି. ଅପମାନ ।

ହଲ୍‌ଚଲାବା- କ୍ରି. ଦୋହଲାଇବା, ହଲାଇବା ।

ହଲ୍‌ଦି- ବି. ହଳଦି, ହରିଦ୍ରା ।

ହଲ୍‌ଦିଗଁଠି- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ।

ହଲନ୍- ବି. ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ହଲ୍‌ହଲ୍/ଲା- ବିଂ. ଉତ୍ତପ୍ତ, ଅତି ଗରମ ।

ହଲ୍‌ହଲାବା- କ୍ରି. କଂପିତ, ଇତସ୍ତତଃ ହେବା ।

ହଲାକେତ୍- ବି. ହଇରାଣ ।

ହଲାଖିତ୍- 'ହଲାକେତ୍' ଦେଖ ।

ହଲାଝୁଲା- ବି. ହଲିବା ଓ ଝୁଲିବା, ଦୋଳନ ।

ହଲିଆ- ବି. କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ ଚାକର । (ସ୍ତ୍ରୀ. ହଲେନ୍) ।

ହଲେଇ- ବି. ୧. ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ଓ ବିକ୍ରେତା । ୨. ଅଟା; ଜମି ହଳ କଲା ବେଳେ ହଳ ଚଳାଇ ଜମିକୁ ଯେଉଁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଅଂଶ ରୂପେ ଚିହ୍ନିତ ଓ ସୀମିତ କରାଯାଏ, ସେହି ଜମି-ଅଂଶ ।

ହଲେନ୍‌ଝୁଲେନ୍- ବି. ହଲିବା ଓ ଝୁଲିବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ହଲୋପସୋ- ବିଂ. ଢିଲା, ଶ୍ଳଥ ।

ହଁସ୍- ବି. ହଂସ ।

ହଁସ୍‌ରା- ବିଂ. ହସକୁରା । (ସ୍ତ୍ରୀ. ହଁସ୍‌ରି) ।

ହଁସା- ବି. ୧. ହସ, ହାସ୍ୟ । ୨. ସାହସ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ।

ହଁସାବନ୍ଧା- ବି. ପରିହାସ, ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ।

ହଁସି- ବି. ହସ, ହାସ୍ୟ ।

ହା- ବିଂ. ରାଗ (ସ୍ୱାଦ) ।

ହାଇଁ- ଅଂ. ସେହି ।

ହାଇଁଠାନେ- ଅଂ. ସେଠାରେ ।

ହାଇ ପାର୍‌ବା- କ୍ରି. ହାଇ ମାରିବା ।

ହାଉର୍‌ହାଉର୍- ବି. ପ୍ରବଳ କ୍ଷୁଧା ବା ଭୋଜନ ଲାଳସା ଯୋଗୁଁ ଅସ୍ଥିରତା ।

ହାଏଁଡ୍- ବି. ହାଂଡି ।

ହାଏତ୍- ଅଂ. ନିଷେଧାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ।

ହାଏଲ୍‌ହୁକୁମ୍- ବି. ହାଲ୍‌ଚାଲ୍, ଖବର ଅଂତର ।

ହାଓ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତପ୍ତ ସ୍ପର୍ଶାନୁଭୂତି ହେବା ।

ହାକ୍- ବି. ନିଲାମ ଡାକ ।

ହାକ୍ ଦେବା- କ୍ରି. ଡାକିବା ।

ହାକ୍‌ନି ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅତିରଂଜନ କରି କହିବା, ବଢ଼େଇ ଚଢ଼େଇ କହିବା ।

ହାକ୍‌ଭାରା- ବି. ବିବାହ ବେଳେ ବର ପକ୍ଷରୁ କନ୍ୟା ନିମଂତେ ପ୍ରେରିତ ଭାର ସାମଗ୍ରୀ ।

ହାକା- ବି. ଶିକାର ପାଇଁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଲୋକ ଜଗାଇବା, ଶିକାର କରିବା ।

ହାକିଡାକି- ବିଂ. ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ, ସମସ୍ତଂକ ଜାଣତରେ ।

ହାକିବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟମାନେ ଶୁଣି ଲେଖିପାରିବା ଭଳି ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ଡାକିବା, କହିବା ।

ହାକୁ ମାନ୍‌ବା- କ୍ରି. ପୋଷା ମାନିବା ଡାକ ଅନୁସାରେ କାମ କରିବା ।

ହାକେନ୍- ବି. ଗାଁ ଚୌକିଦାରର ଡାକ ।

ହାଟ୍‌କିବା- କ୍ରି. ଝିଂକିବା, ଟଣା ଓଟରା କରିବା ।

ହାଟ୍‌କେନ୍- ବିଂ. ଖାଲଢିପ, ଅସମତଳ (ବାଟ) ।

ହାଜ୍‌ରି- ବି. ଉପସ୍ଥିତି ।

ହାଟୁଏନ୍- ବି. ହାଟ ବ୍ୟବସାୟୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ହାଡ୍‌ଗିଲା- ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ପକ୍ଷୀ ।

ହାଡ଼ରି- ବିଂ. ହାଡ଼ ପରି ଟାଣ, କଠିନ ।

ହାଡ୍‌ଲସା- ବି. ଅସ୍ଥି ମଜ୍ଜା ।

ହାଡୁ- ବିଂ. ହାଡୁଆ ଦେହ ବିଶିଷ୍ଟ, କ୍ଷୀଣକାୟ ।

ହାଡ଼େନ୍‌ମୁଡ଼ି- ବି. ବାଳିକାମାନଂକ ପ୍ରତି ଗାଳି ବିଶେଷ ।

ହାତ୍‌ଉଧାରି- ବି. ଲିଖିତ ଚୁକ୍ତି ବିନା ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣ ଅର୍ଥ କରଜ ।

ହାତ୍‌ଲାଇଟ୍- ବି. ଇଂ. ଟର୍ଚ୍ଚ ଲାଇଟ୍, ଟିପାବତି ।

ହାତ୍‌ଲି- ବି. ନଦୀ ଗର୍ଭ ଖନନ ସକାଶେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠ ନିର୍ମିତ କୋଡ଼ି ବା ଫାଉଡ଼ା ।

ହାତ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ହାତ ଲଗାଇ ଘାଂଟିବା ।

ହାତ୍‌ଲୁଭି- ବି. ଛୋଟ ଚୋର ।

ହାତିଧର୍‌ସା- ବି. ୧. ବଣରେ ହାତୀ ଯିବା ବାଟ । ୨. ଆକାଶର ଛାୟାପଥ ।

ହାତିମାଉଁସିଆ- ବିଂ. ମାଟିର ଏକ ପ୍ରକାର, ଉର୍ବର (ମାଟି) ।

ହାତୁଲ୍- ବି. ହାତୁଡ଼ି ।

ହାଦେ- ଅଂ. ସେଇଠି, ସେଠାରେ, ସାବଧାନୀ ଶବ୍ଦ ।

ହାପ୍‌କି ନେବା- କ୍ରି. ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ମାରିନେବା ।

ହାପ୍‌ରିବା- କ୍ରି. ତରଳ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥକୁ ପାପୁଲିରେ ଧରି ମୁହଁରେ ଲଗାଇ ସବେଗ, ସଶବ୍ଦ ଭକ୍ଷଣ କରିବା, ହାପୁଡ଼ିବା ।

ହାପ୍‌ସିବା- କ୍ରି. କଚାଡ଼ିବା, କଟିବା ।

ହାପ୍‌ସି ହେବା- କ୍ରି. ଦୁଃଖ ବା କ୍ରୋଧରେ କଚାଡ଼ି ହେବା ।

ହାଫର୍- ବି. ଅପସ୍ମାର ରୋଗ ।

ହାଫର୍ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ଅପସ୍ମାର ରୋଗ ଯୋଗୁଁ ଶାରୀରିକ ଲକ୍ଷଣମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ।

ହାବ୍‌ଡ଼ିବା- କ୍ରି. ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ଗଭୀରତା ମାପିବା ।

ହାବ୍‌ସିବା- 'ହାପ୍‌ସିବା' ଦେଖ ।
ହାବ୍‌ସି ହେବା- 'ହାପ୍‌ସି ହେବା' ଦେଖ ।
ହାବୁ- ବି. ସ୍ନାନ, ଗାଧୁଆ (ଶିଶୁ ଭାଷା) ।
ହାମର୍‌- ସ. ଆମର ।
ହାମା- ବି. ଗୋରୁ ।
ହାମା ହେବା- କ୍ରି. ଦୁଇ ଆଂଠୁ ଓ ହାତ ପାପୁଲି ଭୂଇଁରେ ଲଗାଇ ଦେହକୁ ଭୂଇଁ ସହ ସମାଂତରାଳ ଭାବରେ ରଖିବା ।
ହାମି ପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ଆଗଭର ହେବା, ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବା ସମ୍ମତ ହେବା ।
ହାୟ୍‌ ଲାଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ଭାରମୁକ୍ତ ଅନୁଭବ କରିବା, ଉଶ୍ୱାସ ଲାଗିବା ।
ହାୟାଁ- ବି. ଜୀବନ ।
ହାରଲି ହେବା- କ୍ରି. ହଇରାଣ ହେବା ।
ହାରି- ବି. ବାଲୀ, ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ । ଦୃ. ଚୁଡ଼ିହାରି ।
ହାରୁ- ବିଂ. ପରାଜିତ, ହାରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ହାଲ୍‌- ବି. ଅବସ୍ଥା ।
ହାଲ୍‌କାଟିଲ୍‌କା- ବି. କ୍ଷତ ବା ଆଘାତ ଯୋଗୁଁ ମୁହୁର୍ମୁହୁ ଯଂତ୍ରଣା ।
ହାଲ୍‌କିବା- କ୍ରି. (କୁକୁର) କାମୁଡ଼ିବା ।
ହାଲେ- ଅଂ. ଏହିକ୍ଷଣି ।
ହିଂଗ୍‌- ବି. ହେଂଗୁ ।
ହିର୍‌କି- ବି. ହିକ୍‌କା ।
ହିର୍‌କିବା- କ୍ରି. ଅମଂଗ ହେବା ।
ହିର୍‌କିରା- ବିଂ. ଅପମାନିତ, ଲାଂଛିତ ।
ହିର୍‌ଖିଚାବା- କ୍ରି. ଟାଣିବା, ଓଟାରିବା, ଭିଡ଼ିବା ।
ହିଁଜର୍‌ବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବହୁ ଆକାଂକ୍ଷିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା କାର୍ଯ୍ୟର ଅପ୍ରାପ୍ତିରେ କିଂବା ସମସ୍ୟାର ଅସମାଧାନରେ ମନେମନେ ଚିଂତାରେ ଦହି ହୋଇ କ୍ଷୀଣ, ନିସ୍ତେଜ ଓ ଦୁର୍ବଳ ହେବା ।
ହିଟ୍‌ନି- ବିଂ. ସମସ୍ତ, ସବୁ ।
ହିଟାବା- କ୍ରି. ଫିଟାଇବା, ଖୋଲିବା ।
ହିଟି ପଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ତଳେ ଖସି ପଡ଼ିବା ।
ହିଟ୍‌ବା- କ୍ରି. ଫିଟିବା, ଖୋଲିବା ।
ହିନ୍‌ନଜ୍‌ରିଆ- ବିଂ. ନୀଚ ଦୃଷ୍ଟିସଂପନ୍ନ ।
ହିନ୍‌ ମନିଆ- ବିଂ. ନୀଚମନା ବ୍ୟକ୍ତି ।
ହିନ୍‌ହିନା- ବି. ଘୋଡ଼ାର ହ୍ରେଷାରବ ।
ହିନ୍‌ହିନାବା- କ୍ରି. (ଘୋଡ଼ା) ହ୍ରେଷାରବ କରିବା ।
ହିର୍‌- ବି. ହୁଡ଼ା ।
ହିର୍‌କିବା- କ୍ରି. ଭୁଲକ୍ରମେ ଏକ ବାଟରେ ଯିବା ।
ହିରଗିଡ଼ାବା- କ୍ରି. ବଳପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ ଓଟାରି ଭିଡ଼ି ଟାଣିବା ।
ହିରନ୍‌- ଅଂ. ବିଲ୍‌କୁଲ୍‌ ।
ହିରି- ବି. ଗଛର ଛୋଟ କୁଟା ।
ହିରେଇକିବା- କ୍ରି. ଅତ୍ୟଧିକ ବାଂତି କରିବା ଯୋଗୁଁ ତଂଟିରେ ଦରଜ ହେବା ।
ହିଁସ୍‌- ବି. ଈର୍ଷା ।
ହିଁସ୍‌କୁଟିଆ- ବିଂ. ପରଶ୍ରୀକାତର, ଈର୍ଷାପରାୟଣ ।
ହିଁସ୍‌ଗା ତୋହରା- ବି. ନିଜର ନ୍ୟୂନତା ଯୋଗୁଁ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ସହ ସମାନ ହେବାର ତୀବ୍ର ଇଚ୍ଛା ବା ଈର୍ଷା ।
ହିଁସ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଈର୍ଷା ପ୍ରକାଶ କରିବା ।
ହିଁସ୍‌ଲିଆ- ବିଂ. ଈର୍ଷାପରାୟଣ ।(ସ୍ତ୍ରୀ. ହିଁସ୍‌ଲିଏନ୍‌) ।
ହିଁସା- ବି. ୧. ଅଂଶ, ଭାଗ । ୨. ଈର୍ଷା, ପରଶ୍ରୀକାତରତା ।

ହୁଆ- ବି. ମଂଦା, ଲତା ଫଳର ବୀଜରୋପଣ କରିବା ଗାତ ।

ହୁଆହୁଗ- ବି. କଳିକଳିଆ, ପାଟିତୁଂଡ ।

ହୁଇ କର୍‌ବା- କ୍ରି. ଗୁପ୍ତକଥା ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ହୁଇଲ୍‌- ବି. ହୋରି, ହୋଲି ।

ହୁଇ ହୁଟେ- ବି. ବିଲୁଆ ରଡ଼ି ।

ହୁଁକ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ଖଟରେ ଶୋଇ ଶିଶୁ ଏପଟ ସେପଟ ହୋଇ ନାନା ପ୍ରକାର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଧ୍ୱନି କରିବା ।

ହୁକ୍‌ରି- ବି. ଗଧିଆ ।

ହୁଗ୍‌ଲା- ବିଂ, ଢିଲା, ଶ୍ଲଥ ।

ହୁଁକାର୍‌- ବି. ଗପ ଶୁଣିଲା ବେଳେ ଶ୍ରୋତାଙ୍କର ପ୍ରମାଣ ସୂଚକ 'ହୁଁ' ଶବ୍ଦ, ସମ୍ମତି ।

ହୁଗ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଢିଲା କରିବା ।

ହୁଂଗ୍‌ବା- କ୍ରି. ତୀକ୍ଷ୍ଣାଗ୍ର ବସ୍ତୁ ମାଡ଼ିଦେବା, ବେଧ କରିବା ।

ହୁର୍‌କା- ବି. ସଜୋରେ ଉପରକୁ ଉଠିବା ।

ହୁର୍‌କି- ବି. ହିକ୍‌କା ।

ହୁଟୁର୍‌ନା- ବି. ବାହୁସ୍ଫୋଟ ।

ହୁଟା- ବିଂ. ହୁଂଡା, ଉଁଠା ।

ହୁଡ୍‌ସୁରିଆ- ବିଂ. ଭଲମଂଦ ବିଚାର ନ କରି ମୂର୍ଖବତ୍‌ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ହୁଁଡ଼ାର୍‌- ବି. ଗଧିଆ, ହେଟାବାଘ, ହୁକ୍‌ରି ।

ହୁଡ଼ାକୁଦା- ବି. ଅଶିଷ୍ଟ ଭାଷାରେ ଗାଳି ଗୁଲଜ ।

ହୁଡ଼ିବା- କ୍ରି. କୁବାକ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଗାଳି ଦେବା ।

ହୁଦ୍‌ବୁଦାବା- କ୍ରି. କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଅଥୟ, ଅସ୍ଥିର, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ।

ହୁଦା- ବି. ୧. ଦଳ, ଗୋଷ୍ଠୀ । ୨. ବାଡ଼ିର ଅଗ୍ରଭାଗ ।

ହୁଦା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ବାଡ଼ିର ଅଗ୍ରଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଠେଲିବା ।

ହୁଦେ- ବିଂ. ଦଳେ, ଏକ ଦଳ ।

ହୁପା- ବିଂ. ଅତି ସାହସୀ, ଅମାନିଆ ।

ହୁପାପନ୍‌- ବି. ସାହସ ।

ହୁପେଇ- କ୍ରି. ବିଂ. ଠକି କରି ।

ହୁବ୍‌ଦୁବି- ବି. ଭୟ ।

ହୁ-ବମ୍‌- ବି. ରୋକ, କୋଳାହଳ ।

ହୁବେଗେ- ବିଂ. ହଠାତ୍‌, ଅତି ଶୀଘ୍ର ।

ହୁଭୁର୍‌ବା- କ୍ରି. ଗାଳି ଦେବା ।

ହୁମ୍‌ଢୁଲି- ବିଂ. ସମାନସ୍କଂଧ ।

ହୁମ୍‌ଢ଼ାବା- କ୍ରି. ଝୁଂଟିବା ।

ହୁମ୍‌ରାବା- କ୍ରି. ସ୍ତନ୍ୟପାନ ଆରଂଭ କରାଇବା ।

ହୁ ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ସ୍ନେହ କରିବା, ବାତ୍ସଲ୍ୟ ପ୍ରେମ ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ହୁମୁଢ଼େ- ଅଂ. ଦଂଡେ, ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମାତ୍ର ।

ହୁମୋ- ବି. ବାଳିକାମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକାର ସାଂଗୀତିକ ଖେଳ ।

ହୁମୋବଉଲି- ବି. 'ହୁମୋ' ଖେଳର ଗୀତ ।

ହୁର୍‌କୁଁଡ଼ିବା- କ୍ରି. ମୁଂଡଦ୍ୱାରା ଠେଲିବା, ଆଘାତ କରିବା ।

ହୁର୍‌ଗୁନିବା- କ୍ରି. ଚିଂତା କରିବା, ଝୁରିବା ।

ହୁର୍‌ଗୁନି ହେବା- କ୍ରି. ମନେ ମନେ ଗୁଣାବଳି ସ୍ମରଣ କରିବା ।

ହୁର୍‌ଦିଆ- ବି. ମୁଂଡପୋତା କେଳା ।

ହୁର୍‌ମୁଖିଆ- ବିଂ. ଅସାବଧାନ, ଏକବାଗିଆ, ଆଗପଛ ନ ବିଚାରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ହୁର୍‌ମୁସାସ୍‌ଚିଆ- 'ହୁର୍‌ମୁଖିଆ' ଦେଖ ।

ହୁର୍‌ସିଆ- ବି. ଥଟ୍ଟା ।

ହୁର୍‌ସିବା- କ୍ରି. ଗେଂଜିବା ।

ହୁର୍‌ସୁଲିବା- କ୍ରି. କୌଣସି ବଡ଼ ଜିନିସକୁ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବକ ଶରୀରରେ ମାଡ଼ିଦେବା, ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇବା ।

ହୁର୍‌ହୁରିଆ- ବି. ୧. ଚଂଚଳ ସ୍ୱଭାବ ବିଶିଷ୍ଟ । ୨. ସୁଲୁସୁଲିଆ । ଦୃ : ହୁର୍‌ହୁରିଆ ଧୁକା ।

ହୁରା ମାର୍‌ବା- କ୍ରି. ତୀକ୍ଷ୍ଣାଗ୍ର ବାଉଁଶ ଦ୍ୱାରା ଗେଂଜିବା ।

ହୁରି- ବି. ଭୂମି ଉପରେ ଶଗଡ଼ ଚକର ଚିହ୍ନ, ଗତିରେଖା ।

ହୁରିଆ- ବି. ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ । ବିଂ. ପରିହାସନୀୟ ।

ହୁରିବା- କ୍ରି. ଗାତରେ ବାଉଁଶ ପୂରାଇବା ।

ହୁରିବାଟ୍- ବି. ଶଗଡ଼ ଯିବା ରାସ୍ତା ।

ହୁରୁଦିବା- କ୍ରି. କଳହ କରିବା ।

ହୁରୁମ୍- ବି. ହୁଡୁଂବ ।

ହୁଲ୍‌କୁଦା- ବି. ଫଗୁଣ ପୂର୍ଣମୀ ପୂର୍ବରୁ ପାରଂପରିକ ଅଶ୍ଳୀଳ ଗୀତ ବୋଲିବା ।

ହୁଲ୍‌କେ- ବି. ମାଂସର ଏକ ଖଂଡ ।

ହୁଲ୍‌ଗୁଜିଆ- ବିଂ. ଅଧୀର, ସଂଶୟୀ, ଦ୍ୱିଧାଶୀଳ ।

ହୁଲ୍‌ଗୁଲା- ବିଂ. ଢିଲା ।

ହୁଲ୍‌ଲିଧୁକା- ବି. ଶୀତଳ, ଧୀର ପବନ ।

ହୁଲ୍‌ଫୁସିଆ- ବିଂ. ଢିଲା, ଶ୍ଳଥ ।

ହୁଲ୍‌ହୁଲି- ବି. ମଂଦ ମଂଦ ପବନ, ଧୀର ବାୟୁ ।

ହୁଲ୍‌ହୁଲିଆ- ବି. ଶାକ ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ ।

ହୁଲା- ବି. ୧. ମଳା, ଆଲବାଲ, ଗଛ ମୂଳରେ ପାଣି ଦେବାର ମଂଦା ବା ଘେର । ୨. ନିଆଁ ହୁଲା, ଅଗ୍ନି ଶିଖା ।

ହୁଲାଇବା- କ୍ରି. ପରିହାସ କରି ତାଳି ମାରିବା ।

ହୁଲାଉଠ୍‌ବା- କ୍ରି. ଉତ୍ତପ୍ତ ସ୍ଥାନ ବା ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ଭୀଷଣ ତାପ ଜାତ ହେବା ।

ହୁଲାହୁଲା- ବିଂ. ଦଳ ଦଳ ।

ହୁଳିଆଢାରି- ବି. କୌଣସି ବିଷୟ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରଚାରିତ ବା ବିଜ୍ଞାପିତ ହେବା ।

ହୁଳିଆଟାଇଟ୍- ବି. ଅତ୍ୟଂତ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥା ।

ହୁଳି କର୍‌ବା- କ୍ରି. ବଡ଼ ପାଟି କରିବା ।

ହୁଳେଇବା- କ୍ରି. ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ କରିବା ।

ହୁସେର୍- ବିଂ. ହୁସିଆର ।

ହେ- ସ. ସେ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ହେଙ୍କୁବହ୍ୟା- ବି. ନିଜର ବଳବତ୍ତା ଯୋଗୁଁ ବାୟାଂକ ପରି ଆଚରଣ କରୁଥିବା ପିଲା ପ୍ରତି ବଡ଼ମାନଂକ ସ୍ନେହମିଶ୍ରିତ ଗାଳି ।

ହେଁକାବା- କ୍ରି. ସକେଇ ସକେଇ କାଂଦିବା, ହିକ୍‌କା ସହ ରୋଦନ କରିବା ।

ହେଜା- ବି. ହିସାବ, ଅନୁମାନ, କଳନା ।

ହେଜା ବୁଡ଼୍‌ବା- କ୍ରି. ବୁଦ୍ଧି ବାଟ ଲୋପ ହୋଇଯିବା ।

ହେଠାନ୍‌କେ- ସ. ସେଠାକୁ ।

ହେଠାନେ- ସ. ସେଠାରେ ।

ହେଁଠେ- ଅଂ. ସେହିକ୍ଷଣି ।

ହେଁକୁସିବା- କ୍ରି. ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା, ପରୋକ୍ଷ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ହେଁକୁଆ- ବି. ଶୁଖିଲା କୁଟା କଉଡ଼ି, ବାଉଁଶ ଗଜାର ଶୁଖିଲା ଚୂର୍ଣ ।

ହେତ୍- ଅଂ. ବିରକ୍ତିବ୍ୟଂଜକ ଶବ୍ଦ ।

ହେତ୍‌କି- ଅଂ. ସେତିକି ।

ହେତ୍‌କେ- ଅଂ. ତାପରେ ।
ହେତାବା- କ୍ରି. ସ୍ମରଣ କରିବା, ମନେ ପକାଇବା ।
ହେତାମୁଡ଼ି- ବିଂ. ଅବନମିତ ମୁଣ୍ଡ ।
ହେତୁ- ବି. ସ୍ମରଣ ।
ହେତାର୍‌- ସ. ତାହାର ।
ହେଥିର୍‌ଲାଗି- ଅଂ. ସେଥିପାଇଁ, ତେଣୁ ।
ହେଥୁ- ଅଂ. ଅତଏବ ।
ହେଦେ- ଅଂ. ହେଇଟି, ହେଇ ଦେଖ, ସାବଧାନୀ ଶବ୍ଦ ।
ହେନ- ଅଂ. ସେଠାରେ ।
ହେନ୍‌ତା- ଅଂ. ସେମିତି ।
ହେନର୍‌- ଅଂ. ସେଠାରେ ।
ହେନୁ- ଅଂ. ସେଠାରୁ, ତେଣୁ ।
ହେପ୍‌ଲା- ବି. ଧକ୍‌କା ।
ହେପ୍‌ଲାବା- କ୍ରି. ଧକ୍‌କା ଦେବା ।
ହେପାଜିତ୍‌- ବି. ଯତ୍ନ, ଦାୟିତ୍ୱ, ଜିମାଦାରି ।
ହେବ୍‌ଲାହେବ୍‌ଲି- ବି. ଠେଲା ପେଲା ।
ହେବ୍‌ଲିବା- କ୍ରି. ଠେଲିବା, ପେଲିବା ।
ହେବର୍‌- ବି. କଟା ଗଛରେ ଦିଆଯିବା ଚିହ୍ନ, ମୋହର ଲଗାଇବା ହାତୁଡ଼ି ।
ହେମା- କ୍ରି. ହେବା ।
ହେମାନ୍‌କର୍‌- ସ. ସେମାନଂକର ।
ହେମାନେ- ସ. ସେମାନେ ।
ହେମାଲ୍‌- ବି. ୧. ଶୀତକାଳ । ୨. ପିଠିରେ ଓଜନିଆ ବସ୍ତା ବୋହିବା ଲୋକ ।
ହେମାଲି- ବି. 'ହେମାଲ'ର କାର୍ଯ୍ୟ ।
ହେମି- କ୍ରି. ହେବି ।
ହେମୁ- କ୍ରି. ହେବୁ ।
ହେର୍‌ନା- ବି. ହରିଣ, ମୃଗ ।
ହେଲଗେ- ଅଂ. ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍‌, ହେଇ ଲାଗେ ।
ହେଲ୍‌ବେଲା- ବି. ଗୋଡ଼ ହଲାଇ ନାଚିନାଚି ଗୀତ ଗାଇଗାଇ ଶିଶୁମାନେ ଖେଳିବା ଖେଳ । ଦୃ : 'ହେଲ୍‌ବେଲାରେ ହେଲ୍‌ବେଲା,
ବାସି ପଖାଲେ ନୁନ୍‌ଗୁଲା ।'
ହେଲ୍‌ବେଲିଆ- ବିଂ. ନିର୍ବୋଧ, ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି ।
ହେଲାବା- କ୍ରି. ଅନ୍ୟର ଅନିଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା ।
ହେଲେ- ଅଂ. କିଂବା, ଅଥବା ।
ହେସୁ- ବି. ଧାନ ।
ହୋବମ୍‌- ବି. ଗଂଡଗୋଳ ଶବ୍ଦ, ଘୋ ଘା ।
ହୋରୁଆଟଘା- ବି. ସଂଗମାର୍ଥେ ଷଂଢ ଗାଈ ଉପରେ ଚଢ଼ିବା ।
ହୋଲୋହାଏଲ୍‌- ବି. ଗଂଡଗୋଳ ବା କୋଳାହଳ ସହ ଗର୍ହିତ କର୍ମ ।
ହୋଲ୍‌କୁଦା- ବି. ହୋଲି ଉତ୍ସବ ସମୟରେ ଅଶ୍ଳୀଳ ଗୀତ ଗାୟନ ।
ହୋସ୍‌- ବି. ଚେତା ।
ହୋସ୍‌ହବାସ୍‌- ବି. ଚୈତନ୍ୟାବସ୍ଥା, ମନ ଓ ଇଂଦ୍ରିୟାଦି ଠିକ୍ କାର୍ଯ୍ୟଶୀଳ ଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ସମସ୍ରୋତୀୟ ଶବ୍ଦାବଳି

ଯେଉଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷା ସହିତ ସମ୍ବଲପୁରିର ଶବ୍ଦସାମ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଛି, ସେହି ଭାଷାଗୁଡ଼ିକର ଅନୁକ୍ରମରେ କେତେକ ଶବ୍ଦର ସଂପର୍କ ସଂଧାନ ପରି ଏକ ଆମୋଦଦାୟକ ଶବ୍ଦକ୍ରୀଡ଼ାର ଉପଫଳ ଏହି ସଂଗ୍ରହ । ସମ୍ବଲପୁରି କଥିତ ଭାଷାର ସଂପର୍କ ବିସ୍ତାରର ଏକ ପ୍ରାରଂଭିକ ସୂଚନା ରୂପେ ଗୃହୀତ ହେବା ନିମଂତେ ଏହା ଅଭିପ୍ରେତ ।

ଏହି ପ୍ରକରଣରେ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଦିଆଯାଇଛି ସେସବୁ ଲିଖିତ ବା ମୁଦ୍ରିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ ଗୃହୀତ ।

ଏହି ସଂଗ୍ରହରେ ସ୍ଥାନିତ ଛତିଶଗଡ଼ୀ ଶବ୍ଦାବଳି ମୁଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ସୂତ୍ରରୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଛି । ପ୍ରଥମଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୂତ୍ର । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶସ୍ଥ ରାୟଗଡ଼ ସହର ସହିତ ମୋର ପାରିବାରିକ ସଂପର୍କ ଥିବା ହେତୁ ମୁଁ ସେଠାରେ ବେଶ୍ ଚଳପ୍ରଚଳ ହୋଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କଥୋପକଥନରୁ ମୁଁ କେତେକ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରିଛି । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ବଂଧୁ ଡକ୍ଟର୍ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପ୍ରସାଦ ନାୟକଂକ ସଂବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପି.ଏଚ୍.ଡି. ଉପାଧିପ୍ରାପ୍ତ ନିବଂଧରୁ କେତେକ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ତୃତୀୟତଃ ରାୟପୁରସ୍ଥିତ ରବିଶଂକର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଭାଷାବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଭାଷା ବିଭାଗର ଡ. ରମେଶ ଚଂଦ୍ର ମହରୋତ୍ରା, ଡ. ପ୍ରେମ ନାରାୟଣ ଦୁବେ, ଡ. ଭାଗବତ ପ୍ରସାଦ ସାହୁ, ଡ. ମନ୍ନୁଲାଲ ଯଦୁ, ଶ୍ରୀ ବ୍ୟାସ ନାରାୟଣ ଦୁବେ, ଶ୍ରୀ ସତୀଶ ଜୈନ, ଶ୍ରୀ ତେଲଉ ରାମ ଯଦୁ, ଶ୍ରୀ ରାମ ନିବାସ ସାହୁ ଓ ଶ୍ରୀ ସାଧୁଦାସ ବଘେଲଂକ ଦ୍ୱାରା ସଂପାଦିତ ଏବଂ ୧୯୮୨ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ଭାଷିକା ପ୍ରକାଶନ (ଟୁରି ହଟରୀ, ରାୟପୁର, ଛତିଶଗଡ଼) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ''ଛତିଶଗଡ଼ୀ-ଶବ୍ଦକୋଷ''ରୁ ମଧ୍ୟ କେତେକ ସମସ୍ରୋତୀୟ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ।

'ସଂସ୍କୃତ' ପରେ 'ସମ୍ବଲପୁରି ଧାତୁତତ୍ତ୍ୱ' ନାମରେ ବିବୃତ ବିଷୟ ପ୍ରୟାଗ ଦତ୍ତ ଯୋଷି ମହାଶୟଂକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସାମଗ୍ରୀ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଲେଖାହୋଇଛି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାବିଷୟକ ତଥ୍ୟ ବିବିଧ ସୂତ୍ରରୁ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ଅକ୍ଷରାନୁକ୍ରମେ ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରୁ ଗୃହୀତ ଶବ୍ଦାବଳି, ବଂଧନୀ ମଧ୍ୟରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ବଲପୁରି ରୂପ ଓ ବଂଧନୀ ବାହାରେ ଓଡ଼ିଆର ରୂପ ବା ଅର୍ଥ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରାହୋଇଛି ।

ଅଗ୍ରିଆ

ଗୁଚି (ଗୁଚି) ମୂଲିଆ	ଅରୁ (ଆରୁ) ଆଉ
ଘୁଡ଼ା (ଘୁଡ଼ା) ଘୋଡ଼ା	ବୁତା (ବୁତା) କାମ
ଚରୁଆ (ଚରୁଆ) ଚରାଳି	ରଞ୍ଚ (ରଁଚେ) ଅତି ଅଳ୍ପ
ଜନ୍ (ଜନ୍) ଜହ୍ନ	ନିକ (ନିକ) ଭଲ
ପେଟେନ୍ (ପେଟେନ୍) ପ୍ରେତିନୀ	ବହିନୀ (ବହନି) ଭଉଣୀ
ବୁଆ (ବୁଆ) ବାପା	ସଁକେଲ୍ନା (ସଁକଲ୍‌ବା) ସାଉଁଟିବା
ମୁଡ଼ (ମୁଡ଼୍) ମୁଂଡ	ପାହୁନା (ପହୁନା) ଅତିଥି

ଅସମିଆ

ଉଦା (ଉଦା) ଓଦା
ଓଲଗ୍ (ଓଲ୍‌ଗି) ଓଲଗି
କରଚାଲି (କର୍‌ଚାଲି) ଜାଳେଣି କାଠର କ୍ଷୁଦ୍ର ଖଂଡ
ଜୁଏ (ଜୁଏ) ନିଆଁ
ପାଏନ୍ (ପାଏନ୍) ପାଣି
ମକ୍‌ରା (ମକ୍‌ରା) ମାକଡ଼ସା
ମାହାଳିଆ (ମାହାଲିଆ) ମାଗଣା
ଲେଙ୍ଗ୍ (ଲେଁଙ୍ଗ୍) ଲାଂଜ
ଝି (ଝି) ଝିଅ
ଜୁଇ (ଜୁଏ) ନିଆଁ
ଜୋନ୍ (ଜନ୍) ଜହ୍ନ
ଭୋଟା (ବୁଥା) ଦଂଥଡ଼ା
ସୋକ (ଚୋକ୍) ଦାଢ଼ୁଆ
ଆରୁ (ଆରୁ) ଏବଂ, ଓ
ଖେଦ୍ (ଖେଦ୍‌ବା) ଗୋଡ଼େଇବା
ଲୁକା (ଲୁକାବା) ଲୁଚାଇବା

ଅରବୀ

ଅୱାଲ୍ (ଅବ୍‌ବଲ୍) ଶ୍ରେଷ୍ଠ
କୁସୁର୍ (କସୁର୍) ଦୋଷ, ଭୁଲ୍
ଗୟବ୍ (ଗାଏବ୍) ଉଭେଇଯିବା
ଜମାନା (ଜମାନା) ସମୟ, କାଳ
ତକାୱି (ତଗାବି) ଚାଷୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ଋଣ
ଦଫା (ଦଫା) ସମୟ, ଥର, ପାଳି
ଦୌରା (ଦଉରା) ଗସ୍ତ
ଦୂର୍‌ବିନ୍ (ଦୁର୍‌ବିନ୍) ଦୂରବୀକ୍ଷଣ ଯଂତ୍ର
ଫି (ଫି) ପ୍ରତ୍ୟେକ
ମାଫ୍ (ମାଫି) କ୍ଷମା, ଛାଡ଼
ମାଫିକ୍ (ମାଫିକ୍) ମୁତାବକ, ଅନୁସାରେ
ମୁଖ୍‌ତ୍ୟାର୍ (ମୁକ୍ତିଆର) ଓକିଲ ଶ୍ରେଣୀୟ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି
ମୁନାଫା (ମୁନାଫା) ଲାଭ
ଲିଫାପା (ଲିଫାପା) ଲଫାପା

ଲେକିନ୍ (ଲେକିନ୍) କିଂତୁ
ୱାକ୍ତ (ବକତ୍) ସମୟ
ୱାସୁଲ୍ (ଅସୁଲ୍) ଆଦାୟ
ଶୁରୁ (ସୁରୁ) ଆରଂଭ
ହକ୍ (ହକ୍) ଠିକ୍
ହଦ୍ (ହଦ୍) ସୀମା
ହାରାମି (ହାରାମି) ଅବୈଧ
ହଲକ୍ (ହଲକ୍) ତୋଟି
ହାୱେଲି (ହବ୍‌ଲି) ବଡ଼ କୋଠାଘର ।
ହୁଲିଆ (ହୁଲିଆ ଜାରି) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉପସ୍ଥିତି

ଇଂଲିଶ୍

କ୍ଲାସ୍ (କିଲାସ୍) ଶ୍ରେଣୀ
ସ୍ଲେଟ୍ (ସିଲେଟ୍) ସିଲଟ୍
ସ୍ପାନର୍ (ପାନା) କଷିବା ଉପକରଣ
ଡବଲ୍ (ଡବଲ୍) ଦ୍ୱିଗୁଣ
ପଂକ୍‌ଚର୍ (ପଁପ୍‌ଚୋର୍) ବାୟୁ ପୂରିତ ରବର୍ ଚକ ବା ପେଂଡୁରେ ଛିଦ୍ର
ଅଂଡର୍‌ୱେର୍ (ଅଂଡର୍‌ବେଲ୍) ଅଂତର୍ବାସ
ପାଇଂଟ (ପଏଟି) ମାପ ବିଶେଷ
ଟ୍ୟୁବ୍ (ଟିଉ) ବାୟୁ ପୂରିତ ଚକ
ହାଫ୍ (ହାପ୍) ଅଧା
ପେନ୍‌ସିଲ୍ (ପିନ୍‌ସେଲ୍) ଲେଖନୀ ବିଶେଷ
ବାଇସାଇକଲ୍ (ବାଇସ୍‌କଲ୍) ଶୂନଗାଡ଼ି
ନଂବର୍ (ଲଂବର୍) ସଂଖ୍ୟା
ହସ୍‌ପିଟାଲ୍ (ଅସ୍‌ପତାଲ୍) ଚିକିତ୍ସାଳୟ
ଡକ୍‌ଟର୍ (ଡାକ୍ତର୍) ଚିକିତ୍ସକ
ଟେକ୍‌ସ (ଟିକସ୍) କର, ଖଜଣା
ଷ୍ଟେସନ୍ (ଟେସନ୍) ଗାଡ଼ି ରହିବା ସ୍ଥାନ
ଫାର୍ସ୍ (ଫାରସ୍) କୌତୁକାଭିନୟ
ଷ୍ଟାଂପ୍ (ଇସ୍‌ଟାମ୍) ଟିକଟ
ଟାରପୁଲିନ୍ (ତାଲ୍‌ପତ୍‌ରି) ଆଚ୍ଛାଦନ
ଟ୍ରେଜେରୀ (ତିରଜୁଡ଼ି) ଲୁହା ସିଂଦୁକ
ଇଂଚ୍ (ଇନ୍‌ଚି) ମାପ ବିଶେଷ
ଫିଲ୍‌ମ (ଫିଲିମ୍) ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର

ସିନେମା (ସିନାମା) ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର
ପଲିଶ୍ (ପାଲିସ୍) ଚିକ୍କଣ
ବ୍ରଶ୍ (ବୃରୁସ୍) ବ୍ରସ
ବ୍ଲାଉଜ୍ (ବିଲାଉସ୍) ବ୍ଲାଉସ୍
ହେଆର୍ ପିନ୍ (ଖିରପିନି) ମୁଂଡକଂଟା
ଲଂଟର୍ନ (ଲାଲ୍‌ଟିନ୍) ଲଂଠନ
ସ୍କୁଲ୍ (ଇସ୍କୁଲ୍) ବିଦ୍ୟାଳୟ
କେଟ୍‌ଲ (କେଟ୍‌ଲି) ପାତ୍ର
ବକ୍‌ସ (ବାକସ୍) ସିଂଦୁକ
ହୋଟେଲ୍ (ହୁଟଲ୍) ଭୋଜନାଳୟ
ମେଚେସ୍ (ମାଚିସ୍) ଦିଆସିଲି
ଥିଏଟର୍ (ଥେଟର୍) ନାଟ୍ୟାଭିନୟ
ଟେଲିଫୋନ୍ (ଫୁନ୍) ଦୂରଭାଷ
ଗେଜେଟ୍ (ଗେଜଟ୍) ଖବରକାଗଜ

ଉତ୍ତରାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ

ଅଂଗରା (ଅଁଗ୍ରା) ଜ୍ୱଳଂତ ଅଂଗାର
ଅସ୍କରା (ଅସ୍‌କରା) ଆବର୍ଜନା
ଆଇବ (ଆଇବ) ଆସିବ
ଖୁଂକୁଡ଼ି (ଖୁଁକ୍‌ଡ଼ି) ତାଳଗଜା
ଚୁଆ (ଚୁଆଁ) କୂଅ
ଜାନ୍ଲା (ଜାଲ୍‌ନା) ଝରକା
ଝି (ଝି) ଝିଅ
ଦାଦା (ଦାଦା) ଅଜା
ଖାର (ଖାର୍) ପାଉଁଶ
ବାଦଲ (ବାଦଲ୍) ମେଘ
କୁଏଁ (କୁଏ) ନିଆଁ
ପେଟ୍‌ରି (ପେଟ୍‌ରି) ଗର୍ଭବତୀ
ଓଡ଼ଶ (ଉଡ୍‌ସୋ) ଛାରପୋକ
ଅସରଲା (ଅସର୍‌ଲା) ଅସରପା
ଖେରହା (ଖର୍‌ହା) ଠେକୁଆ
ହଗା (ହଗା) ଗୁହ
ଭୁଜା (ଭୁଜା) ମୁଢ଼ି
ରଂଧାଘର (ରଂଧାଘର) ରୋଷେଇ ଘର
କବାଟ (କବାଟ୍) ଦୁଆର
ଜାନ୍‌ଲା (ଜାଲ୍‌ନା) ଝରକା
ବହୁ (ବହୁ) ଭାଉଜ
ଘଇତା (ଘଏତା) ବର, ସ୍ୱାମୀ
ଭାଗିବା (ଭାଗ୍‌ବା) ପଳାଇବା
ନାପିବା (ନାପ୍‌ବା) ମାପିବା

ଉର୍ଦ୍ଦୁ

ଇଜ୍‌ହାର୍ (ଇଝାର୍) ସାକ୍ଷ୍ୟ
ଦମ୍ (ଦମ୍) ଶ୍ୱାସ
ବାରିକ୍ (ବାରିକ୍) ସୂକ୍ଷ୍ମ
ମୁଫତ୍ (ମୁଫତ୍) ମାଗଣା

ଓରାଓଁ

ଅଂଡ୍ରା (ଅଁର୍‌ରା) ପୁରୁଷ
ଆରି (ଆଡ଼ି) ହିଡ଼
ଟାଟି (ଟାଟି) ତାଟି
ଡାହିୟା (ଡାହି) ଡାଳ
ଡେବ୍‌ବା (ଡେବ୍‌ରି) ବାମ
ଢେକ୍‌କା (ଢେକଲ୍) ଟେକା
ପଡ଼ା (ପଡ଼ା) ଗ୍ରାମାଂଶ
ପୁଡ଼ା (ପୁଡ଼ା) ଓଳିଆ
ମହି (ମହି) ଘୋଳଦହି
ମୁରହି (ମୁରହି) ମୁଢ଼ି

କଂଧ

ଆପୁ (ଆପୁ) ଅଫିମ
କାହେଲି (କାହାଲି) ପିକା
ଚୁଞ୍ଚା (ଚୁଞ୍ଚା) ତୁଛା
ଡୁଆ (ଡୁଆ) ଅଣକା
ଡେକେଲି (ଢେକଲ୍) ଟେକା, କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରସ୍ତର ଖଂଡ
ଡେଗାମୁ (ଡେଗାମୁଁ) ଡେଇଁବୁ
ନାଂଗେଲି (ନଂଗଲ୍) ଲିଂଗିକ
ପାଗ (ପାଗ୍) ପଗଡ଼ି
ପାଟା (ପଟା) ମଇ
ବଟ୍‌କି (ବଟ୍‌କି) ତାଟିଆ
ବସ୍ତା (ବସ୍‌ତା) ଅଖା

ମୁସ୍‌ଲା (ମୁଚ୍‌ଲା) ତକିଆ
ମୁନ୍‌ଗା (ମୁନ୍‌ଗା) ସଜନା
ମେରିଆ (ମେରିଆ) ବଳି
ଯୋର୍ (ଜୋର୍) ସାନ ନଦୀ
ରିସା (ରିସା) ରୋଷ
ରାପେଣୀ (ରଁପା) କୋଡ଼ି

କୁଇ

ଉଲି (ଉଲି) ପିଆଜ
ଗାରିଆ (ଗରିଆ) ଗରା, ଜଳଘଟ
ଗରଣ (ଗର୍‌ହନ) ଗ୍ରହଣ
ଡଂଡ (ଡଁଡ୍) ଦଂଡନାଚ
ନାତିଆ (ନାତିଆ) ନାତି
ପଡ଼ି (ପଡ଼ା) ଗ୍ରାମାଂଶ
ପୁନି (ପୁନି) ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ
ବିର୍‌ହିଁ (ବିର୍‌ହି) ବିରି
ବିହା (ବିହା) ବିବାହ
ମିର୍‌ସା (ମିର୍‌ଚା) ଲଂକାମରିଚ
ମୁଚ୍‌ଲା (ମୁଚ୍‌ଲା) ତକିଆ
ମୁନ୍‌ଗା (ମୁନ୍‌ଗା) ସଜନା
ଲେସୁଣ (ଲେସୁନ୍) ରସୁଣ

କୁରମାଲୀ

ଖଂଡି (ଖଁଡ଼ି) ୨୦ ତାଂବି ମାପ
ଢାବୁଆ (ଢବା) ଆଟୁଘର
ଭାଟୁ (ଭାଟୋ) ଜିଣୋଇ
ମାଇଝିଁ (ମାଇଝିଁ) ମହିଳା, ସ୍ତ୍ରୀ
ରଂଡା (ରଁଡ଼ା) ବିପତ୍ନୀକ
ଢେଲ୍‌କା (ଢେକଲ୍) ଢେଙ୍କୋ
ମୁନ୍‌ଗା (ମୁନ୍‌ଗା) ସଜନା
ଚିମ୍‌ଟି (ଚାଁଟି) ପିଂପୁଡ଼ି
ପାଖ୍‌ନା (ପଖନ୍) ପଥର
ଟୁଂଗରୀ (ଡୁଂଗ୍‌ରି) ଛୋଟ ପାହାଡ଼
ପେଂଦା (ପେଂଦି) ତଳ
ଛାଦନ୍ (ଛାନି) ଚାଳ
ସରଗୀ (ସରଗି) ଶାଳ

କେଂଦୁଝରିଆ ଓଡ଼ିଆ

ଅସଡ଼ିଆ (ଆସ୍‌ଡ଼ିଆ) ବର୍ଷା ଋତୁରେ ହେଉଥିବା ଆରଣ୍ୟକ ଖାଦ୍ୟ ଫଳ ବିଶେଷ
ଉଂଡିଦେବା (ଉନ୍‌ଡ଼ିବା) ଶୁଆଇବା
ଉଦ୍‌ଲା (ଉଦ୍‌ଲିଆ) ଜାର ସଂଗେ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋପନରେ ପଳାଇବା
କୁମ୍ମା (କୁର୍‌ମା) ଛୋଟ କୁଡ଼ିଆ
ମେଉଆ (ମେଗୁଆ) ଆତ

କୋଟପାଡ଼ ବୋଲି

କୁଁ (କୁଆଁ) କୂପ
କୁତ (କୁତ) ହଳ ଯୋଚିବା
ତେବ (ଥେବ) ଅଟକିବା
ନଂଗର (ନଂଗଲ୍) ଲଂଗଳ
ପେଂଗୁନଳି (ପିଂଗ୍‌ନଲି) ସରୁ ସରଂଧ୍ର ବାଉଁଶ ନଳୀ, ଯାହା ଭିତରେ ପେଂଗୁଫଳ ପୂରାଇ କାଠି ଦ୍ୱାରା ଠେଲିଲେ ଠୋ କରି ଶବ୍ଦ ହୁଏ ।

କୋୟା

ଆଫୁ (ଆଫୁ) ଅଫିମ
ଖିଡ୍‌କି (ଖିଡ୍‌କି) ଝରକା
କୁଂଡା (କୁଁଡ଼ି) ଛୋଟ ହାଂଡି
ଗିନେ (ଗିନା) ତାଟିଆ, ବାଟି
ମୁଲୁଂଗା (ମୁନ୍‌ଗା) ସଜନା

କୋରାପୁଟିଆ ଓଡ଼ିଆ

କାଁଜେ (କାଁଜେ) କାହିଁକି
କାଜେ (କାଜେ) ସକାଶେ
କେଂତା (କେନ୍‌ତା) କିପରି
ଗାର (ଗରା) ଅଂଡା
ଛେକିବା (ଛେକ୍‌ବା) ଓଗାଳିବା
ଡଗାଇବା (ଡେଗ୍‌ବା) ଡେଇଁବା
ଥେବ (ଥେବ) ରହ

ନଷିଯିବା (ନସ୍‌ବା) ବିଗିଡ଼ି ଯିବା
ପାଟଲ୍‌ଘଂଟା (ପାଟଲ୍‌ଘଁଟା) ବିଲାତୀ ବାଇଗଣ
ବାଛି (ବାଛି) ବାଛୁରୀ
ଭେଜ୍‌ରା (ଭେଜ୍‌ରା) ବିଲାତୀ ବାଇଗଣ
ମକେ (ମକେ) ମୋତେ
ହେଦେ (ହେଦେ) ହେଇଟି

କୋହ୍ଲୁ

ଉଲ୍‌ଲି (ଉଲି) ପିଆଜ
ପିଲ୍‌ଲା (ପିଲା) ପୁଅ
ବୁଇ (ବୁଇ) ବାଳିକା
ବୋଇ (ବୁଇ) ଭଉଣୀ

ଗଂଡ

କଇଁଆ (ଫଳ) (କୟାଁ) କଂଟା ତେଂତୁଳି
ଘୁସ୍‌ରା (ଘୁସ୍‌ରା) ଘୁଷୁରି
ଚା'ଲ୍ (ଚାଉଲ୍) ଚାଉଳ

ଛତିଶଗଡ଼ୀ

ଅଗଂରୀ (ଅଂଗ୍‌ରା) ଜଳଂତା ଅଂଗାର
ଅଂଗୋଛି (ଅଂଗଛି, ଅମ୍‌ଛି) ଗାମୁଛା
ଅଁଟାନା (ଅଁଟାବା) ଶୁଖାଇବା
ଅନଚିହ୍ନାର୍ (ଅଚିହ୍ନାର୍) ଅପରିଚିତ
ଅମରନା (ଅମର୍‌ବା) ପହଂଚିବା
ଅମ୍‌ସରା (ଆମ୍‌ସଡ଼ା) ଆଂବସଢ଼ା
ଅରର (ଅର୍) ବଳଦକୁ ବାମ ଆଡ଼କୁ ଅଡ଼େଇବା ଧ୍ୱନି
ଅଲ୍‌ହନ (ଅଲ୍‌ହନ)ବିପଦ,ଶଂକଟ, ଦୁର୍ଘଟଣା
ଅସ୍‌ଗୁନ (ଅସ୍‌ଗୁନ୍) ଅଶୁଭ
ଅସଚ (ଅସଚ୍) ମିଛ
ଆଁକ୍‌ନା (ଆଁକ୍‌ବା) ଚିକିତ୍ସା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତପ୍ତ ଲୁହା ଖଡ଼ିକାଦ୍ୱାରା ଶରୀରରେ ଦାଗ ଦେବା

ଆଁଖି (ଆଁଖି) ଆଖି
ଆଁଚ୍ (ଆଁଚ୍) ତାପ
ଆନ୍‌ନା (ଆନ୍‌ବା) ଆଣିବା
ଉଢ଼ନା (ଉଢ଼୍‌ନା) ଓଢ଼ଣା
ଉପଜ୍‌ନା (ଉପ୍‌ଜିବା) ସ୍ୱୟଂ ଜାତ ହେବା
ଉସ୍‌ନିଦା (ଉସ୍‌ନିଦ୍‌ରା) ଅନିଦ୍ରା
ଉସର୍‌ନା (ଉସ୍‌ରାବା) କାମ ସାରିବା
ଏକ୍ ଭାଁଓର୍ (ଏକ୍ ଭାଉଁର୍) ବୃତ୍ତ ପଥରେ ଥରେ ଘୂର୍ଣ୍ଣନ
ଓକ୍‌ଲାଇ (ଉକ୍‌ଲାଇ) ବାଂତି
ଓଖି (ଉଖି) ଛଳ, ବାହାନା
କଂତର (କନ୍‌ତର୍) ସୁଧ
କାଖ୍ ବିଲେଇ (କାଖ୍ ବିଲେଇ) କାଖରେ ଉଠୁଥିବା ବ୍ରଣ,ବଥ
କୟାଁ (କୟାଁ) ଏକ ଫଳ, ଯାହାକୁ ଘଷି ଗୋଳିଆ ପାଣିରେ ପକାଇଲେ ପାଣି ନିର୍ମଳ ହୋଇଯାଏ
କରା (କରା) କୁଆ ପଥର
କରିଆ (କରିଆ) ସାନ ଗାମୁଛା
କଲ୍‌କଲ୍ (କଲ୍‌କଲ୍) କଳହ
କାଁଚି (କାଁଚି) ଖେଳନା ବାସନ
କିସମ୍ (କିସମ୍) ରକମ
କୁଟା (କୁଟା) ଖଂଡ
କୁସିୟାର୍ (କୁସେର୍) ଆଖୁ
କୋନ୍ଦା (କୁଂଦା) ମୂକ
କୋନ୍ଦି (କୁଂଦି) ମୂକ ସ୍ତ୍ରୀ
କୋପର (କଁପର୍) କ୍ଷେତ ସମାନ କରିବା ପଟା, ମଇ
କୋରନା (କୁରିବା) କେଶ ବିନ୍ୟାସ କରିବା
କୋଲିହା (କୁଲିହା) ବିଲୁଆ
କୋସା (କୋସା) ରେଶମ ପୋକ
କୋଷ୍ଟା (କୁସ୍‌ଟା) ତନ୍ତୀ ଜାତି
ଖଁଗ୍‌ନା (ଖଂଗିବା) କମ୍ ହେବା

ଖଣ୍ଡି (ଖଁଡି) ୨୦ ତାଂବି ମାପ
ଖଣ୍ଡୁ (ଖଁଡୁ) ଖଂଡିତ ଓଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି
ଖଇତା (ଖଇତ୍) କ୍ଷତି
ଖପ୍‌ନା (ଖପ୍‌ବା) କ୍ଷୀଣ ହେବା, ନିଆଁ ସରିଯିବା
ଖମ୍‌ହାରୀ (ଖମାରି) କୃଷି-ସେବକ
ଖର୍‌ଚା (ଖରଚା) ଖର୍ଚ୍ଚ
ଖିରସା (ଖିର୍‌ସା) ଛେନା
ଖୁରପା (ଖୁର୍‌ପି) ମାଟି ଖୋଳିବା, ଓପାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଛୋଟ ଉପକରଣ
ଖୁଁଟ୍‌ନା (ଖୁଁଟ୍‌ବା) ନଖଦ୍ୱାରା ଛିଂଡାଇବା
ଖେଜା (ଖେଜା) ଭାଗ, ଅଳ୍ପ ଧାନ ଯାହା ବଦଳରେ ପରିବା ପତ୍ରାଦି ଅଣାଯାଏ
ଖୋପା (ଖୁପା) ଏକ ପ୍ରକାର କେଶସଜ୍ଜା
ଖୋଲ୍ (ଖୋଲ୍) ଲଫାପା
ଖୋଲ୍ (ଖୁଲି) ଗ୍ରାମ ଗଳି
ଗଁଜ୍‌ହା (ଗଁଜିଆ) ଗଂଜେଇ ସେବନରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି, ଗଂଜେଡ଼
ଗଙ୍ଗାଜଲ୍ (ଗଂଗାଜଲ୍) ଗଂଗାଜଳକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ମିତ୍ର ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ସଂବୋଧନ
ଗଉଁଟିଆ (ଗଉଁଟିଆ) ଗ୍ରାମ ମୁଖ୍ୟ
ଗଉଁଟି (ଗଉଁଡି) ଗ୍ରାମ ମୁଖ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ ଅଧିକାର
ଗଜଟ୍ (ଗେଜଟ୍) ଖବର କାଗଜ
ଗପ୍‌ପା (ଗଫା) ଗ୍ରାସ
ଗା (ଗା) ସଂବୋଧନ
ଗିଜ୍‌ରା (ଗିଜ୍‌ରାବା) ଦାଂତ ଦେଖାଇବା
ଗହକି (ଗହକି) ଗ୍ରାହକ
ଗେଁଡି (ଗେଡି) ରଣପା
ଗୋସିଆଁ (ଗୁସିଆଁ) ମହାଶୟ
ଗୋଦ୍‌ନା (ଗୁଦ୍‌ନି) ଚିତା କୁଟା
ଗୋହଡା (ଗୁହୁଡ଼ା) ଦଳ
ଘନ୍ (ଘନ୍) ବଡ଼ ହାତୁଡ଼ି
ଘରରଖା (ଘର୍‌ରଖା) ଝିଟିପିଟି
ଘସିଆ (ଘଁସିଆ) ଅଶ୍ୱ ରକ୍ଷକ ଘାସ ବିକାଳି ଜାତି
ଘୁଇଁ (ଘୁଏ) ଓଦାମାଟିରେ ରହୁଥିବା ଏକ କୀଟ
ଘୁଟୁର୍ ପୁଟୁର୍ (ଘୁଟୁର୍ ପୁଟୁର୍) ଅନିଶ୍ଚୟ ଭାବ
ଘୁନ୍ ଘୁଟି (ଘୁନ୍‌ଘୁଟି)ଏକ ପ୍ରକାର ପତଂଗ
ଚନ୍ଦ୍‌ଲି (ଚାଁଦ୍‌ଲି) ଯେଉଁସ୍ତ୍ରୀର ମୁଂଡ ଟଂଦା
ଚଣ୍ଡାଲ୍ (ଚଂଡାଲ) ନିର୍ଦ୍ଦୟ, ଦୁଷ୍ଟ
ଚଓଁର୍ (ଚାଉଁର) ଚାମର
ଚକ୍‌ରାନ (ଚକ୍‌ରାନ) ଭୂମି ବିସ୍ତାର କରିବା, ଚୌଡ଼ା କରିବା
ଚକ୍‌କା (ଚକା) ଚକ
ଚକାଚକ୍ (ଚକାଚକ୍) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଚଘ୍‌ନା (ଚଖ୍‌ନା) ଚଢ଼ିବା
ଚବ୍‌ରା (ଚବ୍‌ରା) କାମୁଡ଼ା
ଚମ୍‌ରା (ଚମ୍‌ରା) ମୋଚି
ଚାଁଟି (ଚାଁଟି) ପିମ୍ପୁଡ଼ି
ଚାବ୍‌ନା (ଚାବ୍‌ବା) କାମୁଡ଼ିବା
ଚାର (ଚାର)ଏକପ୍ରକାର କଳା ବନ୍ୟ ଫଳ
ଚାରି (ଚାରି) ଦୋଷ କଥନ, ଚୁଗୁଲି
ଚାଲ୍‌ନା (ଚାଲ୍‌ବା) ଚାଲୁଣୀରେ ଛାଣିବା
ଚିଙ୍ଗ୍‌ରି (ଚିଂଗ୍‌ରି) ଚିଂଗୁଡ଼ି
ଚିଖ୍‌ଲା (ଚିଖଲ୍) କାଦୁଅ
ଚିହ୍ନାର (ଚିନ୍‌ହାର) ପରିଚିତ
ଚିପ୍‌ଚିପ୍ (ଚିପ୍‌ଚିପ) ଅଠାଳିଆ ଭାବ
ଚିୟାଁ (ଚିଆଁ) ସାନ କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆ
ଚିରକ୍‌ନା (ଚିରକିବା) ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ତରଳ ମଳ ତ୍ୟାଗ କରିବା
ଚିର୍‌ହା (ଚିର୍‌ହା) ଚିରି ଯାଇଥିବା
ଚିଲ୍‌ହର୍ (ଚିଲ୍‌ଲର) ଖୁଚୁରା ପଇସା
ଚିହ୍ନା (ଚିନ୍‌ହା) ସ୍ମାରକୀ

ଚୁଁଟ୍‌ନା (ଚୁଁଟ୍‌ବା) ଛିଦ୍ର ରୋଧ କରିବା
ଚୁନ୍ ଚୁନିଆ (ସୁନ୍‌ସୁନିଆ) ଏକ ପ୍ରକାର ଶାଗ
ଚୁନ୍ନା (ଚୁର୍‌ନା) କୃମି ରୋଗ
ଚୁହ୍‌ନା (ଚୁହିବା) ଚୁଷିବା
ଚୁନ୍ଦି (ଚୁଂଦି) କେଶ
ଚୁମା (ଚୁମା) ଚୁଂବନ
ଚୁରି (ଚୁରି) ଚୁଡ଼ି
ଚେମ୍ମର (ଚେମଡ଼) ଚମଡ଼ା ପରି ଶକ୍ତ
ଚୋତା (ଚୁତା) ଗୋବର ମେଂଚା
ଚୋପ୍ (ଚୋପ) ଗଛର ଅଠାଳିଆ ରସ
ଛନକ୍‌ନା (ଛନ୍‌କିବା) ଚୁନା ପାଛୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା
ଛରା (ଛେରା) ଗୋବର ପାଣି
ଛପକ୍‌ନା (ଛାପ୍‌କିବା) ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଧରିବା
ଛାନ୍‌ହି (ଛାନି) ଘରର ଛାତ
ଛାପା (ଛାପା) ମୁଦ୍ରିତ ଚିତ୍ର
ଛାଲି (ଛାଲି) କାଠର ଖୋଳପା
ଛିଟକ୍‌ନା (ଛିଟ୍‌କିବା) ଇତସ୍ତତଃ ପଡ଼ିବା
ଛିନି (ଛିନି) ପଥର କାଟିବା ଉପକରଣ
ଛନି ଅଙ୍ଗଠି (ଚିନି ଆଂଗଠି) ହାତର ସବୁଠୁ ସାନ ଆଂଗୁଠି
ଛୁହି (ଛୁଇ) ଧଳା ମାଟି
ଛୁଛୁ (ଛୁଚୁ) ଚୁଚୁଂଦ୍ରା
ଛେନା (ଛେନା) ଗୋବର ଘସି
ଛେପ୍‌କା (ଛେପ୍‌କା) ଚେପ୍‌ଟା
ଛେର୍‌ଛେରା(ଛେର୍‌ଛେରା) ପୌଷପୂର୍ଣମୀ ଦିନ ପାରଂପାରିକ ଶସ୍ୟ ଭିକ୍ଷା
ଜଗ୍‌ନା (ଜଗାବା) ରୋପଣ କରିବା
ଜତର୍ ଖତର୍ (ଜତର୍ ଖତର୍)ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ
ଜବର୍ (ଜବର୍) ଶକ୍ତିଶାଳୀ
ଜବରନ୍ (ଜବରନ୍) ଜବରଦସ୍ତ
ଜରହା (ଜର୍‌ହା) ଜ୍ୱର ପୀଡ଼ିତ
ଜାଁଗର୍ (ଜାଁଗଲ୍) ପରିଶ୍ରମ,ଶକ୍ତି,ଶରୀର

ଜାଡ (ଜାଡ଼) ଶୀତ
ଜାମ୍ (ଜାମ୍) ଜାମୁକୋଳି
ଜୁନା (ଜୁନ୍‌ହା) ପୁରୁଣା
ଜୋଖ୍ (ଜୋଖ୍) ମାପ, ତଉଲ
ଜୋଁଟ୍ (ଜୋଟ୍) ପଶୁମାନଙ୍କର ଯୌନ ମିଳନ
ଝଁପୋନା (ଝଁପୋନା) ଲଂଫ ପ୍ରଦାନ କରିବା
ଝାକ୍‌ଝକ୍ (ଝକାଝକ୍) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଝଟ୍ ଝଟ୍ (ଝଟ୍ ଝଟ୍) ଶୀଘ୍ର, ଜଲ୍‌ଦି
ଝନ୍ (ଝନ୍) ଜଣ
ଝଲ୍ ଝଲା (ଝଲ୍ ଝଲା) ଯେଉଁ ଲୁଗାରେ ଫାଂକ ଛାଡ଼ି ବୁଣା ଯାଇଥାଏ
ଝାଡ଼୍‌ନା (ଝାଡ଼୍‌ବା) ତଂତ୍ର ମଂତ୍ର ଦ୍ୱାରା କଷ୍ଟ ନିବାରଣ କରିବା
ଝୁଲ୍‌ପହା (ଝୁଲ୍‌ପିଆ) ଲଂବା ବାଳ ରଖିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି
ଟପ୍ ଟପ୍ (ଟପୋଟପୋ) ଜଲ୍‌ଦି
ଟମେଡ଼୍‌ନା (ଟମ୍‌ଡିବା) ଛୁଇଁବା
ଟରେକ୍‌ନା(ଟେକ୍‌ଲିବା)ଚୁପଚାପ ଖସି ଚାଲିଯିବା
ଟାଟ୍ (ଟାଟି) ଅସ୍ଥାୟୀ କବାଟ
ଟିକ୍‌ରା (ଟିକ୍‌ରା) ଉଚ୍ଚ ଜମିର କ୍ଷେତ
ଟିକ୍‌ଲି (ଟିକିଲି) ସ୍ତ୍ରୀ ମୁଂଡର ଟିକା
ଟିପ୍‌ଟିପ୍ (ଟିପ୍ ଟିପ୍) ସଂପୂର୍ଣ ରୂପେ ଭର୍ତି ହୋଇଥିବା
ଟିପ୍‌ନି (ଟିପ୍‌ନି) ଜନ୍ମ-ଜାତକ
ଟୁକ୍‌ନା (ଟୁକ୍‌ନା) ବାଉଁଶ ତିଆରି ବଡ଼ ଭୁଗା
ଟେଙ୍ଗ୍‌ନା (ଟେଂଗ୍‌ନା)ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ
ଟେଁଢ଼୍‌ନା (ଟେଁଢ଼ିବା) ପାଣି କାଢ଼ିବା
ଟେଁଢ଼ା (ଟେଁଢ଼ା) ଟେଂଡା
ଟେକ୍‌ନି (ଟେକ୍‌ନି) ଗୋରୁ ଗାଡ଼ିର 'ଷ୍ଟେଣ୍ଡ'
ଟେଁଡ୍‌କା (ଟେଁଡ୍‌କା) ଏଂଡୁଅ
ଠନ୍‌କି (ଠନ୍‌କି) ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ପରିସ୍ରା ହେବା ରୋଗ
ଠାଡ୍ ହେବା (ଠାଡ୍ ହେବା) ଠିଆ ହେବା

ଡଁଢ୍ (ଡଁଢ୍) ଦଂଡା, ଶାସ୍ତି
ଡବକ୍‌ନ (ଡବ୍‌କିବା) ଗରମ ପାଣିରେ ଫୁଟିବା
ଡାଁଗ୍ (ଡାଁଗ୍) ବାଂଶ ଦଣ୍ଡ
ଡାଁଟ୍ (ଡାଁଟ୍) ଦ୍ୱାର ଉପରିସ୍ଥ ଅର୍ଧବୃତ୍ତାକାର ସଜ୍ଜା
ଡାଁଢ୍ (ଡାଁଢ୍) ପଡ଼ିଆ, ଦାଂଡ
ଡିମ୍ (ଡିମ୍) ଅଂଡକୋଷ
ଡେବ୍‌ରା (ଡେବ୍‌ରି) ବାମ
ଢଲିଁଗ୍‌ନା (ଢଳଂଗିବା) ତଳେ ଗଡିବା
ଢିଁଡା (ଢିଁଡ଼ା) ମୁଂଡା, ମେଂଟା
ଢେବ୍‌ରି (ଡିବ୍‌ରି) ମାଟି ଦୀପ
ତଡା (ତଡ଼୍‌ଅ) ଯୋଚା ହୋଇଥିବା ବଳଦକୁ ବାମରୁ ଡାହାଣକୁ ଅଡ଼େଇବା ପାଇଁ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ଧ୍ୱନି
ତାମ୍ବି (ତାଂବି) ଶସ୍ୟ ମାପ
ତାଲ୍ ପତ୍‌ରି (ତାଲ୍ ପତ୍‌ରି) ତାର୍‌ପୁଲିନ୍
ତାସା (ତାସା) ଏକ ପ୍ରକାର ବାଦ୍ୟଯଂତ୍ର
ତିଖର୍‌ନା (ତିଖ୍‌ରାବା) ବାରଂବାର ପଚାରିବା
ତିଆର୍‌ନା (ତିଆର୍‌ନା) ଆଦେଶ ଦେବା, ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା
ତିହାର୍ (ତିହାର୍) ପର୍ବ
ତିର୍‌ସୁଲ (ତିର୍‌ସୁଲ) ତ୍ରିଶୂଳ
ତିରିଥ୍ (ତିରିଥ୍) ତୀର୍ଥ
ତିଖୁର୍ (ତିଖୁର୍) ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ
ଥାଉ (ଥାଉ) ପଂଗୁ, ନିଷ୍କର୍ମା
ଥାଥି (ଥାତି) ସଂଚିତ ଧନ
ଥାପ୍‌ନା (ଥାପିବା) ସ୍ଥାପନ କରିବା
ଥିର୍ (ଥିର୍) ସ୍ଥିର
ଥୋଥ୍‌ନା (ଥୁଥ୍‌ନା) ମୁହଁ
ଦାଁତ୍ ଗିଜ୍‌ରା (ଦାଁତ୍ ଗିଜ୍‌ରା) ଦାଁତ ଦେଖାଇ ହସିବା
ଦର୍‌କ୍‌ନା (ଦର୍‌କିବା) ପୁରୁଣା ଲୁଗା ଚିରି ବା ଫାଟିଯିବା
ଦର୍‌ପନ୍ (ଦର୍‌ପନ୍) ଦର୍ପଣ
ଦସ୍‌ନା (ଦସ୍‌ନା) ବିଛଣା
ଦାଗ୍‌ନା (ଦାଗ୍‌ନା) ଗରମ ଲୁହା ଖଡ଼ିକା ଦ୍ୱାରା ଦାଗ ଦେବା
ଦାରି (ଦାରି) ବେଶ୍ୟା
ଦାରୁ (ଦାରୁ) ମଦ୍ୟ
ଦୁକାଲ୍ (ଦୁକାଲ୍) ଅଭାବ
ଦୁରୁହା (ଦୁରିଆ) ଦୂରସ୍ଥ
ଦୁହରୀ (ଦୁହୁରି) ଦ୍ୱିବାର
ଦେରାନୀ (ଦେରାନି) ଦିଅରର ସ୍ତ୍ରୀ
ଧକ୍‌ଧକି (ଧକ୍ ଧକ୍) ହୃତ୍ ସ୍ପଂଦନ
ଧନ୍ ମିର୍‌ଚୀ (ଧାନ୍ ମିର୍‌ଚା) ଧାନ ଆକୃତିର ଛୋଟ ଲଂକା ମରିଚ
ଧମ୍‌ନା (ଧାମ୍‌ନା) ଧମଣା ସାପ
ଧର୍‌ନା (ଧର୍‌ବା) କୌଣସି ବସ୍ତୁ ରଖି ଅର୍ଥ ଋଣ ଦେବା
ଧର୍‌ସା (ଧର୍‌ସା) କ୍ଷେତ ମଝିରେ ପଡିଥିବା ରାସ୍ତା
ଧୁଙ୍ଗିଆ (ଧୁଁଗିଆ) ଧୂଆଁ
ଧୁକ୍‌ଧୁକି (ଧୁକ୍ ଧୁକି) ଆଶଂକା
ଧୁକ୍‌ନା (ଧୁକ୍‌ନା) ପବନ କରିବା
ଧୁର୍‌ମୁସ୍ (ଧୁର୍‌ମୁସ୍) ମାଟି ପିଟି ସମତଳ କରିବା ପାଇଁ ଓଜନିଆ ଉପକରଣ
ଧୁକା (ଧୁକା) ପବନ
ନଜର୍ (ନଜର) କୁଦୃଷ୍ଟି
ନହନା (ନହନା) ଚମଡ଼ା ରଶି
ନହାକ୍‌ନା (ଲହଁକ୍‌ବା) ନଦୀ ପାଣିରେ ଚାଲି ଚାଲି ପାର ହେବା
ନାଗା (ନାଗା) ଅନୁପସ୍ଥିତି
ନିସ୍ତାର୍ (ନିସ୍‌ତାର) ଶୌଚାଦି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବୃତ୍ତି
ନୁନ୍ (ନୁନ୍) ଲୁଣ
ନେଉତା (ନିଉତା) ନିମଂତ୍ରଣ
ପଁଡ଼ୁକୀ (ପଁଡୁକା) ଏକ ଜାତୀୟ ପକ୍ଷୀ

ପଁତ୍ରା (ପଁଉରା) ଗୋରା
ପଇଧ୍ନା (ପହଦ୍‌ବା) ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବା
ପଖ୍ନା (ପଖ୍ନା) ପାଷାଣ, ପଥର
ପଜାନା (ପଜାନା) ଶସ୍ତ୍ରାଦି ଶାଣ କରିବା
ପଝର୍‌ନା (ପଝ୍‌ରବା) ଝରିବା
ପଟ୍‌କା (ପଟ୍‌କା) ଗାମୁଛା
ପଠୋନି (ପଠାନି) ବିବାହ ପରେ ଝିଅ ଦ୍ୱିତୀୟଥର ଶାଶୁ ଘରକୁ ଯିବା ବିଧି
ପଦୌନି (ପଦାନି) ଖେଳ ବେଳେ ହଇରାଣ କରିବା ଭଳି ଦଂଡ ବିଧାନ
ପନ୍‌ବୁଡ୍ରୀ (ପାଏନ୍‌ବୁଡ଼ି) ଯେଉଁ ଶିଶୁ ଗରମ ସହିପାରେ ନାହିଁ ଓ ଯାହାକୁ ବାରଂବାର ଗାଧୋଇବାକୁ ପଡ଼େ
ପପ୍‌ଚୀ (ପାପ୍‌ଚି) ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ
ପର୍‌ଘନା (ପରଘାବା) ବିବାହ ଶୋଭାଯାତ୍ରାକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ବିଧି
ପର୍‌ଛି (ପରଛି) ବାରଂଡା
ପାଁ (ପାଁ) ପାଦ
ପାଗ (ପାଗ) ଚାଶ୍ନି
ପାନା (ପାନା) 'ନଟ୍', 'ବୋଲ୍‌ଟ' ଆଦି କଷିବା ପାଇଁ ଉପକରଣ, ଇଂ. ସ୍ପାନର୍
ପିସାବ୍ (ପିସାବ୍) ପରିସ୍ରା
ପୂଜାନା (ପୁଜିବା) ପଶୁବଧ କରିବା
ପୋନ୍‌ତରିଆ (ପନ୍ତରା) ଶିଶୁମାନଂକଶଯ୍ୟା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କନା
ପୋଲ୍ (ପୋଲ୍) ଦୁର୍ବଳତା, ଗୁପ୍ତଦୋଷ
ଫଁଦାନା (ଫାଁଦ୍‌ବା) ପଶୁକୁ ହଳରେ ବାଂଧିବା
ଫଟ୍‌ଫଟି (ଫଟ୍‌ଫଟି) ମୋଟର୍ ସାଇକଲ୍
ଫଲାନା (ଫଲ୍‌ନା) ଅମୁକ
ଫାଁକା (ଫାଁକ୍) ଥରେ ଖାଇବା ଭଳି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମାଣ
ଫୁଲି (ଫୁଲି) ନାକର ଅଳଂକାର
ଫସକ୍‌ନା (ଫସ୍‌କାବା)ନିଶବ୍ଦରେ ପାଡ଼ିବା

ଫୁଟ୍ (ଫୁଟି) ତରଭୁଜ ଜାତୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଲତା ଫଳ
ଫେର୍ (ଫେର) ପୁଣି
ବଣ୍ଡି (ବଂଡି) ପୁରୁଷ ପରିଧେୟ ଢେଙ୍ଗୀ ଗଂଜି
ବକ୍‌ଲା (ବକ୍‌ଲା) ଛାଲି ବା ବକ୍କଳ
ବଖ୍‌ରୀ (ବଖରି) ଭିତର ଘର
ବଛର୍ (ବଛର) ବର୍ଷ
ବଜ୍‌ନିଆ (ବଜ୍‌ନିଆ) ବାଦ୍ୟକାର
ବଜର୍ (ବଜର୍) ଟାଣ, କଠୋର
ବଟ୍‌କି (ବଟ୍‌କି) ଧାତୁ ପାତ୍ର
ବଟ୍‌ଟି (ବଟି) ସୁଧ
ବଡ୍‌କା (ବଡ୍‌କା) ବଡ଼
ବଡ଼ି (ବଡ଼ି) ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ
ବତର୍ (ବତର୍) ଭୂମି କର୍ଷଣ ଯୋଗ୍ୟ ହେବା ସ୍ଥିତି
ବଦ୍‌ନା (ବଦ୍‌ବା) ମାନସିକ କରିବା
ବନେ (ବନେ) ଭଲ
ବପୁର (ବୁପ୍‌ରା) ବିଚରା
ବମିଯାନା (ବମାବା) ପାଟି କରିବା, ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିବା
ବରକସ୍ (ବରକସ) ବଳୁଆ
ବର୍‌ଛା (ବରଛା) ଆଖୁ କ୍ଷେତ
ବର୍‌ନୀ (ବରନି) ଚିନା ମାଟିରେ ତିଆରି ଢାକୁଣୀଯୁକ୍ତ ପାତ୍ର
ବାଲେବାଲା (ବାଲାବାଲା) ବାଳାରେ ବାହାରେ
ବିଜର୍‌ନା (ବିର୍‌ଝାବା) ଜିଭ ଦେଖାଇ ଚିଡ଼ାଇବା
ବିଜାର୍ (ବିଜାର୍) ସଂତାନୋତ୍ପତ୍ତି କ୍ଷମତା ସଂପନ୍ନ ମାଈଁଷ
ବିୟାନା (ବିଆବା)ସଂତାନ ପ୍ରସବ କରିବା
ବୁତା (ବୁତା) କାମ
ବୋଟକ୍‌ନା (ବୁଟ୍‌କିବା) ହାତରେ ଧରିଥିବା ବସ୍ତୁ ଖସିଯିବା
ଭଣ୍ଡାର୍ (ଭଁଡ଼ାର୍) ଉତ୍ତର ଦିଗ
ଭକ୍‌ଲା (ଭେକ୍‌ଲା) ମୂର୍ଖ
ଭଖ୍‌ନା (ଭଖିବା) ଭକ୍ଷଣ କରିବା

ଭର୍‌ଭରାନା (ଭର୍‌ଭରାବା) ଘା'ବ୍ୟାପିବା
ଭାଇବହୁ (ଭାଏବହୁ) ସାନ ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ
ଭୁତି (ଭୁତି) ପାରିଶ୍ରମିକ
ଭୁତିୟାର (ଭୁତିଆର୍) ଶ୍ରମିକ
ଭୁଁସା (ଭୁସା) ଶସ୍ୟର ଚୋପା ଗୁଂଡ
ଭେଜା (ଭେଜା) ମସ୍ତିଷ୍କ
ଭେଁରା (ଭେଁଏରା) କାଲ, ବଧିର
ଭୋକ୍‌ଲି (ଭୁକ୍‌ଲି) ମିତ୍ର ସଂପର୍କ
ଭୌଁରା (ଭଉଁରା) ନଟୁ
ମଁହୁଆ (ମହୁଆ) ମଂଡପ
ମଁଦ୍ (ମଁଦ୍) ମଦ୍ୟ
ମଟିଆ (ମଟିଆ) ଏକ ପ୍ରକାର କାଳ୍ପନିକ ପ୍ରେତିନୀ
ମର୍‌କନ୍‌ହା (ମାର୍‌କଁଢିଆ) ମାରଣ
ମର୍‌ହା (ମର୍‌ହା) ମୃତବତ୍ ଦୁର୍ବଳ
ମଲ୍‌ମଲାନା (ମଲ୍‌ମଲାବା) ପ୍ରଦର୍ଶନକାମୀ ବ୍ୟବହାର କରିବା
ମସ୍ତ (ମସ୍‌ତ୍) ଆନଂଦଦାୟକ,ଭଲ
ମହି (ମହି) ଘୋଳଦହି
ମହୁରା (ମହୁରା) ବିଷ
ମାଇ (ମାଇ) ମାଁ,ମାତୃସ୍ଥାନୀୟା,ମାଇଚିଆ
ମାଟିତେଲ୍ (ମାଟିତେଲ୍) କିରୋସିନ୍
ମାତା (ମାତା) ବସଂତ ରୋଗ
ମୁଁଦ୍‌ରୀ (ମୁଦ୍‌ରି) ମୁଦି
ମୁଡ୍‌ଗଡ୍‌ଡା (ମୁଡ୍‌ଗଡ଼ା) ମୁଂଡପୋତା କେଳା
ମୁନ୍‌ଗା (ମୁନ୍‌ଗା) ସଜନା
ମୁର୍‌କୁଟ୍‌ନା (ମୁର୍‌କୁଟିବା) ମୋଡ଼ିବା
ମୁରୁମ୍ (ମୁରୁମ୍) ଗୋଡ଼ିମିଶା ନାଲି ମାଟି
ମେଛା (ମେଛା) ନିଶା
ମେଟାନା (ମେଟାବା) ଲିଭାଇବା
ମୋହନି (ମହନି) ବଶୀକରଣ ଦ୍ରବ୍ୟ
ରହେଁଟା (ରେହେଁଟି) ହାଓ୍ୱା ଦୋଳି
ରଗ୍‌ରଗାନା (ରଗ୍‌ରଗାବା) ଜ୍ୱାଳା ହେବା
ରପ୍‌ଟା (ରପ୍‌ଟା) ଅନୁଚ୍ଚ ପୋଲ
ରାଁପା (ରଁଫା) ଫାଉଡ଼ା

ରିସାନା (ରିସା ହେବା) କ୍ରୁଦ୍ଧ ହେବା, ରାଗିବା
ରୁଁଧ୍‌ନା (ରୁଁଧିବା) ବାଡ଼ ଦେଇ ଘେରିବା
ରୁଆଁ (ରୁଆଁ) ଲୋମ
ରୋଁଟ୍ (ରୋଟ୍) ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ, ବଳୁଆ, ମୋଟା
ଲନ୍ଦଫନ୍ଦ (ଲଂଦ୍‌ଫଂଦ୍) କୁଚକ୍ରାଂତ
ଲମ୍ବରଦାର (ଲଂବରଦାର୍) ଏକ ଶ୍ରେଣୀୟ ଗଉଁତିଆ
ଲଲହା (ଲ୍‌ଲହା) ଖାଦ୍ୟ ଲାଳସୀ
ଲସି (ଲସି) ଆଂବ ଡେଂଫର ରସ
ଲିମଉ (ଲେମଉ) ଲେଂବୁ
ସବ୍‌ନାନା (ସାବ୍‌ନାବା) ଲୁଗାରେ ସାବୁନ ଘଷିବା
ସମେ (ସମେ) ସମୟ
ସହାଜୀ (ସାହାଜି) ଇଂ. 'ପାର୍ଟନରସିପ୍', ଭାଗୀଦାରୀ
ସାଁକୁର୍ (ସାଁକୁର୍) ସଂକୀର୍ଣ
ସାଜ୍‌ନା (ସାଜବା) ମରାମତି କରିବା, ଆଚାର ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା
ସୁନ୍‌ସୁନିଆ (ସୁନ୍‌ସୁନିଆ)ଗୋଟିଏ ଡେଂଫରେ ଚାରିପତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଏକ ପ୍ରକାର ଜଳଜ ଶାଗ
ସୁର୍‌କୁନା (ସୁର୍‌କିବା) ତରଳ ପଦାର୍ଥ ପିଇବା ବେଳେ ଅବାଟରେ ଯିବା
ସୁକା (ସୁକା) ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଭାଗ
ସେନ୍ଦରି (ସଂଦ୍‌ରି) ଛୋଟ ବସଂତ ରୋଗ
ସେମି (ସେମି) ଶିଂବ
ସୋହାଁରି (ସୁଆରି) ଚାଉଳ ଚୂନାରୁ ତିଆରି ପୁରି ।
ସୋଜ୍ (ସୋଜ୍) ସିଧା
ହଟ୍‌ରୀ (ହଟ୍‌ଲି) ଛୋଟ ହାଟ
ହଦ୍‌ରନା (ହଦରିବା) କର୍ମକୁଂଠା ବା ବିରକ୍ତ ପ୍ରକାଶ କରିବା
ହପ୍‌କା (ହପ୍‌କା) ଗଳା ଧକ୍‌କା
ହମାଲ୍ (ହମାଲ୍) ମାଲ୍ ନିଆ ଅଣା କରିବା ଲୋକ

ହୁରସ୍‌ନା (ହେଁର୍‌ସିବା) କେଁଚିବା
ହେଁଡୁଆ (ହେଁଡୁଆ) ବାଉଁଶ ଗଛର ଶୁଖିଲା ଗୁଂଡ

କୁଆଂଗ

ଅଣ୍ଡିଆ (ଅଁର୍‌ରା) ପୁରୁଷ
ଆଁଟ୍‌କୁଡ଼ା (ଆଁଟ୍‌କୁଡ଼ା, ଅଁର୍‌କୁରା) ଆଂଠୁକୁଡ଼ା
ଆରମାସ (ଆରମାସ) ଆସଂତା ମାସ
ଉକ୍‌କାଲେକେ (ଉକାଲ୍) ବାଂତି
କା(-କା), (କାକା) ବାପାଂକ ଭାଇ
କୁଟୁମ୍ (କୁଟୁମ୍) ସ୍ତ୍ରୀ, ପତ୍ନୀ
ଗନ୍ଦଲର (ଗୁଂଦାଲ୍) ଗୋଳିଆ
ଚୁର (ଚୁର) ଚୋର
ଚେରେଷ୍ଟା (ଚେରେସ୍‌ଟା) ଚେଷ୍ଟା
ଛାଡ୍‌ରି (ଛାଡ୍‌ରି,ଛାର୍‌ରି) ଛାଡ଼ପତ୍ର ପାଇଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ
ଟେଁଟେଁଇ (ଟେଁଟେଁଇ) ଟେଂଟେଇ ପକ୍ଷୀ
ଦାଓଡ଼ା (ଦଉଡ଼ା) ଦଉଡ଼ି, ରଜ୍ଜୁ
ଦାର୍ (ଧାର୍) ଦାଢୁଆ
ନାଏଲେ (ନାଏଲେ) ନ ହେଲେ, ନଚେତ୍
ନାଲିଆ (ନଲିଆ) ଛୋଟ ନଦୀ
ପୁକ (ପୁକ) ପୋକ
ବନାଇ (ବନାଇ) ତିଆରି କରି
ବଲଦ୍ (ବଲଦ୍) ବଳଦ
ବା (ବା) ବାପା
ବିଜା (ବିଜା) ମଂଜି
ସମ୍‌ଦି (ସମ୍‌ଧି) ସମୁଦି, ସଂବଂଧୀ

ତମିଲ

ଆଡ଼ି (ଆଡ଼ି) ହିଡ଼
କଢ଼ି (କଢ଼ି) ଦହିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବ୍ୟଂଜନ
କଣି (କଣି) କଣିକା
ଚୁଆ (ଚୁଆଁ) କୂପ
ପାଞ୍ଚି (ପାଁଚି) ଗାମୁଛା

ତୁର୍କୀ

ଚକ୍‌ମକି (ଚକ୍‌ମକି) ନିଆଁ କଢ଼ା ପଥର
ଚାକୁ (ଚକୁ) ଛୁରି
ବକ୍‌ଚା (ବୁଚ୍‌କା) ଗଂଠିଲି
-'ଚି'
ତବଲ୍‌ଚି ତବ୍‌ଲା-ବାଦକ
ମସାଲ୍‌ଚି ମସାଲଧାରୀ
ସୁରାଗ୍ (ସୁରାକ୍) ସଂକେତ, ସୂତ୍ର

ତେଲୁଗୁ

କୁପା (କୁପା) ଗଦା, ସ୍ତୂପ
ଘାଟା (ଘାଟା) କ୍ଷତି
ଚିଗା (ଚିଗା) ଅରୁଚି
ଚରତ୍ୱାଣି (ତୁରାଣି) ତୋରାଣି
ପାଡ୍‌ଡ (ପୁଢ଼) ପୋଢ଼

ଦକ୍ଷିଣାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ

ଅସରଲା (ଅସରଲା) ଅସରପା
ଆଡ଼ି (ଆଡ଼ି) ବିଲର ହିଡ଼
ଆଣ୍ଟ (ଆଁଟ୍) ଟାଣ
ଆପୁ (ଆପୁ) ଅଫିମ
ଓଢ଼ିବା (ଉଢ଼ବା) ଘୋଡାଇ ହେବା
କେଲି (କେଲି) ପିଲବାଡ଼ି ଖେଳ
ଖମାରି (ଖମାରି) କୃଷି ସେବକ
ଖିଡ଼କି (ଖିଡ଼କି) ଝରକା
ଖେଜା (ଖେଜା) ପୁଂଜ, ଭାଗ
ଗୁଡି (ଗୁଡି) ମୂଲିଆ
ଛୁଆଁଚି (ଛୁଆଁଚି) ରଜସ୍ୱଳା
ଟିଆଁ (ଟିଆଁ) ଛୋଟ
ଟିକର (ଟିକରା) ଢିପଜମି
ଡବା (ଡବା) କୋଠାଘର
ଢେକାଳ (ଢେକଲ୍) ଟେକା
ତନ୍ଦ୍ରା (ତଂଦ୍ରା) ଚଂଚଳ
ଥନ୍ତା (ଥୁଥା) ଅଦାଢୁଆ
ଥୁମ୍ପିବା (ଥୁକିବା) ଛେପ ପକାଇବା
ଦୁଧ (ଦୁଧ୍) ସ୍ତନ

ଧୂମା (ଧୂମା) ମୋଟା
ନିସ୍ତ (ନିସତ୍) ଅଳସୁଆ
ପର୍ଝିବା (ପରଝିବା) ବଘାରିବା
ପୁଡୁଗା (ପୁଡ୍‌ଗା) ପୋଡ଼ା ବ୍ୟଂଜନ
ପୁଜିବା (ପୁଜ୍‌ବା) ବଳି ଦେବା, ହାଣିବା
ପୋଟାଳିବା (ପୁଟ୍‌ଲାବା) ଆଲିଂଗନ କରିବା
ବଛା (ବଛା) ଗୋବତ୍ସା
ବସ (ବସ) ଚର୍ବି
ବାଟି (ବାଟି) ଗୁଲି ଖେଳ
ବାହିବା (ବାହିବା) ଚଳାଇବା
ବୁ (ବୁ) ମାତୃସ୍ତନ
ଭଦ୍ରହେବା (ଭଦର୍ ହେବା) କ୍ଷୌର ହେବା
ଭାରଥୋର (ଭାରଥୁର) ସଂଭାର
ଲୁକିବା (ଲୁକ୍‌ବା) ଲୁଚିବା
ସକଟା (ସକ୍‌ଟା) ଛକ ପଡ଼ିଥିବା ପାଲିରେ
ଖେଳିବା ଚେସ୍‌ତୁଲ୍ୟ ଖେଳ
ହୁଡ଼ାହୁଡ଼ି (ହୁଡ଼ାହୁଡ଼ି) ଶୋଧାଶୋଧି
ହୁଡ଼ିବା (ହୁଡ୍‌ବା) ଗାଳି ଦେବା

ଦେଶିଆ

ଅଏରା (ଅହେଁରା) ମଳା
ଅଲଝ୍ (ଅଲ୍‌ଝିବା) ତଂଟିରେ ଲାଗିବା
ଅସନା (ଉହ୍‌ନା) ଚାଳଓଳି
ଆମ୍ (ଆମ୍) ଆଂବ
ଇଟ (ହିଟାବା) ଫିଟାଇବା
ଉକାଲ୍ (ଉକ୍‌ଲାବା) ବାଂତି କରିବା
ଉଦ୍‌ଲିଆ (ଉଦ୍‌ଲିଆ) ସ୍ୱେଚ୍ଛା ବିବାହ
ଉଲି (ଉଲି) ପିଆଜ
କଲିଆ (କୁଲ୍‌ହିଆ) ବିଲୁଆ
କାଟରା (କଟ୍‌ରା) ଅଳିଆ
କାଜ (ଖୁଜ୍‌ରି) କୁଂଡିଆ
କାଜେ (କାଜେ) କାର୍ଯରେ, ନିମଂତେ
କାଡ଼ା (ଖରା) ଠେକୁଆ
କାବାଡ୍ (କବାର୍) କାମ
କାରା ପାକ୍‌ନା (କରା) କୁଆପଥର

କିଦ୍‌ରିବା (କିଂଦ୍‌ରିବା) ଘୂରିବା
କୁଇଲା (କୁହା) ପଚା, ସଢ଼ା
ଗଇ (ଗୁଏ) ଗୋଧି
ଗନ୍ଦଲ (ଗୁଂଦାଲ୍) ଗୋଳିଆ
ଗାଗୋଡ୍ (ଗାଗର) ଶରୀର
ଗୁଡି (ଗୁଡି) ମୂଳିଆ
ଗୁନ୍‌ଗୁଟି (ଘୁନ୍‌ଘୁଟି) ମଶା
ଗୋରସ (ଗୋରସ୍) କ୍ଷୀର
ଚକ୍‌ନି (ଚକ୍‌ନି) ଚାରିକୋଣିଆ ପତ୍ରଠୋଲା
ଚଗଡି (ଚଘବା) ଆରୋହଣ
ଚାଟି (ଚାଁଟି) ପିଂପୁଡ଼ି
ଛାଡ୍‌ରି (ଛାର୍‌ରି) ପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ
ଚାଡି (ଛଡି) ଛତୁ
ଚାବ (ଚାବ୍‌ବା) କାମୁଡ଼ିବା
ଚାବ୍‌ରା (ଚାବ୍‌ରା) କାମୁଡ଼ା (ବିଂ.)
ଚାନି (ଛାନି) ଛାଉଣି
ଚାମରା (ଚମ୍‌ରା) ଚମାର
ଜନ୍ (ଜନ୍) ଜହ୍ନ
ଜୟ୍ (ଜୁଏ) ନିଆଁ
ଜେସ୍‌ଟ (ଜେସ୍‌ଟ) ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମାସ
ଟିଅଁ (ଟିଆଁ) ସାନ
ଟିଙ୍ଗାଇ (ଟିଂଗାବା)ଉଠାଇବା,ଠିଆ କରାଇବା
ଠେଙ୍ଗୁଆ (ଠେଂଗୁଆ) ଅବିବାହିତ ଯୁବକ
ଡଗେଇ (ଡେଗାବା) ଡେଇଁବା
ଡୁଆ (ଡୁଆ) ଡଂକି
ଡେଲି (ଡିଲି) ଖୁଂଟ
ତୁକ (ଥୁକ) ଛେପ
ତେଣ୍ଟ୍‌କା (ଟେଂଗ୍‌ଟା) ଏଂଡୁଅ
ଦବଡ୍ (ଦବ୍‌ଡିବା) ଧାଇଁବା
ଦାଙ୍ଗଡ଼ା (ଧାଂଗ୍‌ଡ଼ା) ଅବିବାହିତ ଯୁବକ
ଦୁଆର୍ (ଦୁହାର୍‌ବା) ବୋହି ଆଣିବା
ଦୁକ୍‌ନା (ଧୁକ୍‌ନା) ହାତ ପଂଖା
ନିନି (ନନି) ଝିଅ
ନିସ (ନିସ୍‌ବା) ଘଷି ଘଷି ଶାଣ କରିବା
ପଙ୍ଗ (ପାଂଗିବା) କଥା ଫାଂଦିବା

ପାଖ୍‌ନା (ପଖନ୍) ପଥର
ପାଙ୍ଗ୍‌ନିଆନି (ପାଂଗ୍‌ନିଏନ୍) ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ି କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ
ପାତ୍‌ଲି (ପାତ୍‌ଲି) ମାଟି ପାତ୍ର
ପାବ୍‌ଲି (ପାବୁଲି) ପାହାଡ଼
ପାଲା (ପଲ୍‌ହା) ଧାନ ଗଦା
ପିଣ୍ଡରି (ପେଁର୍‌ରି) ଗୋଡ଼ ପେଂଡି
ପୁତ୍‌ଲା (ପୁତ୍‌ଲା) ପିତୁଳା
ପେପୁଲ୍ (ପେଁପଲ୍) ପାଣି ଫୋଟକା ଫେଣ
ପୋ (ପୋ) ପୁଅ
ପୋଓଡ଼ାଇ (ପୁହୁରି) କୁତ୍ସିତା
ବଇରା (ଭଇଁରା) କାଲ, ବଧିର
ବଡ଼୍‌ଲି (ବଡ୍‌ଲି) ବଡ଼ ପତ୍ନୀ
ବରଟ (ବରଡ଼) ବ୍ରଣ
ବାଇଲ୍ (ବହାଲ୍) ଚାଷ ଜମି
ବାଉନି (ବାଉନି) ମୁଂଡ ମଳା
ବାଙ୍କ୍‌ଟି (ବାଁକ୍‌ଟି) ବଂକା
ବାଢୁନି (ବାଁଢ୍‌ନି) ଝାଡୁ
ବାଲ୍‌ମନି (ବାଲମୁନିଆ) ବଥ
ବୁନ୍ଧ (ବୁଁଧ୍) ଗଛର ଗୋଡ଼
ବେଲ (ବେଲ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ
ମାଇଝି (ମାଇଝି) ନାରୀ
ମୁଟ୍‌ଲା (ମୁଟ୍‌ଲା) ମୋଟା କାଠ ଗଡ଼
ମୁଣ୍ଡା (ମୁଡା) ଜଳାଶୟ
ମେସ (ମେଛା) ନିଶ, ମୁଛ
ରୁଆ (ରୁଆ) ତୁଳା
ରେଡ଼ି (ରେଡ଼ି) ପାଦର ପଛଭାଗ
ରୋପ (ରୋପିବା) ରୋପଣ କରିବା
ଲୁଦ୍‌ଲୁଦା (ଲୁଦ୍‌ଲୁଦା) ନରମ, ଓଦାଳିଆ
ଲେଁଙ୍ଗ୍ (ଲେଁଙ୍ଗ୍) ଲାଂଙ୍ଗ
ସତ୍‌ରି (ସତ୍‌ରି) ଶାଶୂ
ସର୍‌ରି (ସୁର୍‌ରି) ଶାଳଗଛ
ସାଙ୍କଡ଼ (ସାଙ୍କୁର୍) ଅଣ ଓସାର
ସୀଙ୍କାର (ସିଁକ୍‌ରାବା) ସିଁ - ଶବ୍ଦ କରି ନାକ ସଫା କରିବା

ନୟାଗଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ

ଅସକରା (ଅସ୍‌କରା) ମଇଳା
ଉଘେଇବା (ଉଘାବା) ପୂର୍ବ କଥା ସ୍ମରଣ କରାଇ ଅପମାନ ଦେବା
କଅଁଳେଇବା (କଅଁଲାବା) ପ୍ରସବ କରିବା
କଣ୍ଟିବା (କଁଟିବା) ମାପିବା
ଚୁଣ୍ଟା (ଚୁଁଟା) ଠିପି
ଟୁଇଁବା (ଟୁଇଁବା) ଫୋଡ଼ିବା
ଡାବି (ଡିବା) ଦୀପ
ଡୋଙ୍ଗର (ଡଂଗର୍) ବଣ
ତନ୍ଦ୍ରା (ତଂଦ୍‌ରା) ତରତର
ତୁଣ (ତୁନ୍) ତିଅଣ
ନିକ (ନିକ) ଭଲ
ନୁକିବା (ଲୁକ୍‌ବା) ଲୁଚିବା
ପଟି ମାରିବା (ପଟି ମାର୍‌ବା) ଠକିବା
ବା (ବା) ବାପା
ବାହୁନିବା (ବାହ୍‌ନିବା) ନିଂଦା କରିବା
ବୁ (ବୁ) ସ୍ତନ
ଭେଶ (ଭେସ) ବେଶ

ପାରସୀ

ଆନ୍ଦାଜ୍ (ଅଂଦାଜ୍) ଅନୁମାନ
ଇଆଦ୍ (ଇଆଦ୍) ସ୍ମରଣ
ଉରମାଲ୍ (ଉରମାଲ୍) ରୁମାଲ
ଓ୍ୱଜନ୍ (ଉଜନ୍) ଓଜନ
ଓ୍ୱାଜିବ୍ (ଉଆଜିବ୍) ଉଚିତ
ଓ୍ୱାପସ୍ (ଉଆପସ୍) ଫେରସ୍ତ
କାଗଜ୍ (କାଗଜ୍) କାଗଜ
ଖାନ୍‌ଗୀ (ଖାନ୍‌କି) ନଷ୍ଟ ଚରିତ୍ରା
ଚୁସ୍ତ (ଚୁସ୍‌ତ୍) କଠିନ, ଜୋର୍
ଜରୀ (ଜରି) ସ୍ୱଚ୍ଛ କାଗଜ
ଜଲେବି (ଜିଲ୍‌ବି) ଜିଲିପି
ଜାନ୍ (ଜାନ୍) ଜୀବନ
ଜୁଲ୍‌ଫ (ଝୁଲ୍‌ପି) କୁଂଚିତ କେଶ

ଡିହ (ଡିହ) ଭିଟା
ତଖ୍‌ତା (ତକ୍‌ତା) ପଟା
ତସ୍‌ଲା (ତସ୍‌ଲା) ପିତ୍ତଳ ପାତ୍ର ବିଶେଷ
ଦମ୍ (ଦମ୍) ପ୍ରଶ୍ୱାସ
ନିଗାହ୍ (ନିଘା) ଦୃଷ୍ଟି
ଫତେ (ଫତେ) କାର୍ଯସିଦ୍ଧି, ବିଜୟ
ବାରିକ୍ (ବାରିକ୍) ସୂକ୍ଷ୍ମ
ମାଲଗୁଜାରି (ମାଲ୍‌ଗୁଜାରି) ଖଜଣା
ମୁତ୍‌ଫାରିକ (ମୁତ୍‌ଫରକା) ଯାବତୀୟ
ମୁଫତ୍ (ମୁଫତ୍) ମାଗଣା
ମୌରୁସି (ମଉରୁସି) ଉତ୍ତରାଧିକାର
ରୋଜ୍ (ରୋଜ୍) ପ୍ରତିଦିନ
ଲଶ୍‌କର (ଲସ୍‌କର୍) ସୈନ୍ୟ
ଶର୍ମ (ସରମ୍) ଲଜ୍ଜା
ସୁସ୍ତି (ସୁସ୍‌ତ୍) ଆଳସ୍ୟ
ହବେଲି (ହବ୍‌ଲି) କୋଠା
ହମେଶା (ହର୍‌ମିସା) ସର୍ବଦା
ହୋଶ୍ (ହୋସ୍) ଚେତା

ପୁରୀ ବୋଲି

କମ୍‌ତି (କମ୍‌ତି) ଊଣା
କର୍ମି (କମି) ଅଳ୍ପ
ଖାଦି (ଖାଦି) ଖାଦ୍ୟ
ସୁଆର (ସୁଆର୍) ସୁପକାର

ପୋର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍

ଗୁଦାଓ (ଗୁଦାମ୍) ଗୋଦାମ
ଜାନେଲ୍ଲା (ଜାଲ୍‌ନା) ଝରକା
ପ୍ରତୋ (ପରାତ) ବଡ଼ ଥାଳି
ମାର୍ତୁଲ (ମାର୍‌ତୁଲ୍) ହାତୁଡ଼ି

ପ୍ରାକୃତ

ଅରୁ (ଆରୁ) ଆଉ
କଚର (କେଚ୍‌ରା) ଆବର୍ଜନା
କାରବେଲଃ (କରଲା) କଲରା
ଖମ୍ଭୋ (ଖଂବା) ଖମ୍ବ
କୁଣ (କୁନ୍‌ହାଁ) ପୁରୁଣା
ଣିକ (ନିକ) ଭଲ
ଦୋଣା (ଦନା) ପତ୍ରଠୋଲା
ପଟଙ୍ଗ (ପତାଂଗି) ଘୁଡ଼ି
ପରୁତ୍ (ପରୁର୍) ଗତ ବର୍ଷର ପୂର୍ବ ବର୍ଷ
ପୁନଃ (ଫେନ୍) ପୁଣି
ବହଣି (ବହନି) ଭଉଣୀ
ମସାନ୍ (ମସାନ୍) ମଶାଣି
ଲାଳନ (ଲାଡ଼୍) ଗେଲ
ହୋମି (ହେମି) ହେବି

ଫୁଲବାଣୀ ଓଡ଼ିଆ

ଆଣ୍ଟ (ଆଁଟ୍) ଗଣ
କୁହୁଳା (କୁହୁଲା) ଧୂଆଁ
କେନ୍‌ତି (କେନ୍‌ତେଇ) କେମିତି
ଖିଜେଇବା (ଖିଜାବା) ଚିଡ଼ାଇବା
ଟୁକୁଲି (ଟୁକେଲ୍) ଝିଅ
ଡିଣ୍ଡା (ଡିଁଡ଼ା) ଅବିବାହିତ ଯୁବକ
ତୁନ୍ ପଡ଼ିବା (ତୁନ୍ ପଡ଼ବା) ଚୁପ୍ ରହିବା
ନିଘା (ନିଘା) ଦୃଷ୍ଟି
ଭୋଗା (ଭୁଗା) ପାଛିଆ
ମାଇଝି (ମାଏଝି) ସ୍ତ୍ରୀ
ସୁଆଁଳିବା (ସୁଆଁଲ୍‌ବା) ଆଉଁସିବା

ବାଂଗ୍‌ଲା

ଆଁସ୍‌ତା କୁଁଡ଼୍ (ଅଁଚ୍‌ନା ସାଲ୍) ଆଂଚିବା ସ୍ଥାନ
ଢେଁକୁର୍ (ଢେଁକାରି) ଏଉଡ଼ି
ହେଁଚ୍‌କି (ହୁଚ୍‌କି) ହିକ୍କା

ବାଥୁଡ଼ି

ଟାଙ୍ଗର (ଟାଂଗର୍) ପଥର
ବେଲ (ବେଲା) ସୂର୍ଯ
ବାଣ୍ଡୁନି (ବାଁଢ଼ନି) ଛାଂଚୁଣୀ, ଝାଡ଼ୁ
ବାଙ୍ଗରା (ବାଂଗର୍) ଗେଡ଼ା
ଗୁସିଆଁ (ଗୁସିଆଁ) ସ୍ୱାମୀ
ଡିଡିବା (ଡିଡି) ଠିଆ ହେବା

ଭତ୍‌ରି

କମ୍‌ନିୟା (କମିହାଁ) ରୋଜଗାରିଆ
କାକେ (କାକେ) କାରଣରୁ
ଚୁଛାଟା (ଚୁଛାଟା) ଅର୍ଥହୀନ
ଚେଗ (ଚଘ) ଚଢ଼ିବା
ଜବୁଲା (ଜଗଲ) ଜଳ-ତୃଣ
ଝଟ (ଝଟ୍) ଶୀଘ୍ର
ନୋନି (ନନି) ଝିଅ
ଫେର୍ (ଫେର୍) ପୁଣି
ବାକାନ୍ (ବାଖନିବା) ଦୋଷ ଦେଖାଇ କହିବା
ବିନ (ବିନୁଆଁ) ଉଇ ହୁଙ୍କା
ମାଟର୍‌କା (ମାତର୍‌କ) କିନ୍ତୁ

ଭୁଲିଆ

ଉଢ୍‌ରିଆ (ଉଢ୍‌ଲିଆ) ଏକ ପ୍ରକାର ସ୍ୱେଚ୍ଛା ବିବାହ
କନିଆ (କନିଆଁ) ପତ୍ନୀ
କରା (କରା) କୁଆପଥର
ଖେଖର୍‌ରି (ଖେଖେରଲି) କୋକିଶିଆଳ
ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା (ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା) ଦୟନୀୟ
ଘୁଡ଼ା (ଘୁଡ଼ା) ଘୋଡ଼ା
ଘୁନ୍‌ଘୁଟି (ଘୁନ୍‌ଘୁଟି) ପତଙ୍ଗ ବିଶେଷ
ଛାକେ (ଛାକେ) ଡ଼ୋକେ
ଛେଲିଆ (ଛେଲିଆ) ଛେଳି ଚରାଳି
ଜୁଏ (ଜୁଏ) ନିଆଁ
ଦସ୍‌ନା (ଦସ୍‌ନା) ବିଛଣା
ଦାରି (ଦାରି) ବେଶ୍ୟା
ନୁକୋ (ନିକ) ଭଲ
ପିଲା (ପିଲା) ଶିଶୁ
ଫୋକଟ୍ (ଫୁକଟ୍) ବ୍ୟର୍ଥ
ବୁଆ (ବୁଆ) ବାପା
ଭକ୍‌ଲା (ଭେକ୍‌ଲା) ଓଲୁ
ମହାପୁରୁ (ମାହାପୁରୁ) ମହାପ୍ରଭୁ
ମାଇଝି (ମାଏଝି) ମହିଳା

ମୁଡ୍ଡୁ (ମୁଡ୍ଡୁ) ମୁଣ୍ଡ
ମୁନୁସ୍ (ମୁନୁସ୍) ମନୁଷ୍ୟ
ହୁଣ୍ଡରା (ହୁଁଡ଼ାର୍) ଗଧିଆ

ମୁଣ୍ଡା

ଉପ୍‌ଲାଓ (ଉପଲ୍‌ବା) ହାଲୁକା ପଦାର୍ଥ ପାଣିରେ ଭାସମାନ ହେବା
ଉରୁମ୍ (ଉରୁମ୍) ଉଷ୍ଣ
ଉଲାଓ (ଉକ୍‌ଲାବା) ବାଣ୍ଟି କରିବା
କରିଆ (କରିଆ) ସାନ ଗାମୁଛା
କୁମ୍‌ନା (କୁମ୍‌ନା) ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ବାଉଁଶକାଠି ନିର୍ମିତ ଉପକରଣ
କୁମା (କୁରମା) ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ ଜଗିବା ପାଇଁ ନିର୍ମିତ ଅସ୍ଥାୟୀ କୁଟୀର
କୋର୍‌ହି (କରହିଆ) କର୍ମକୋଡ଼ୀ
ଗୁଣ୍ଡୁରି (ଗୁଣ୍ଡୁରୁ,ଗୁଁର୍‌ରୁ) ଏକ ଜାତୀୟ ପକ୍ଷୀ
ଚୁଟର୍ (ଚୁଟଲ୍) ପିଚା
ଝମ୍ପା (ଝୁଁପା) ଗୁଚ୍ଛ
ଝୁପ୍‌ନା (ଝୁପ୍‌ବା) ନିଦରେ ଢୁଳେଇବା
ଟାଙ୍ଗା,ଟାଙ୍ଗି (ଟାଂଗି,ଟାଂଗିଆ) କାଟିବା ଅସ୍ତ୍ର
ଟୋଙ୍ଗରି (ଡୁଂଗରି) ଛୋଟ ପାହାଡ଼
ଡଙ୍ଗର, ଧାଙ୍ଗର୍ (ଧଂଗ୍‌ରା) ଯୁବକ
ଡିମାକ୍ (ଦିମାକ୍) ତେଜ (ମନ୍ଦ ଅର୍ଥରେ)
ଡୁଣ୍ଡୁ (ଡେଁଡୁ) ଧଣ୍ଡସାପ
ତବ୍‌ଲା (ତବ୍‌ଲା) କାଟିବା ଅସ୍ତ୍ର
ଦାବ (ଡାବ, ଦାବ) ଖଳାର ଧାନଗଦାର ପରସ୍ତ
ପଁର୍‌କି (ପଣ୍‌କା) ପକ୍ଷୀ ବିଶେଷ
ଫକ୍‌ସା (ଫଲ୍‌ସା, ଫଫ୍‌ସା) କଲିଜା
ଫର୍‌ସା (ଫଲ୍‌ସା) ହାଣିବା ଅସ୍ତ୍ର
ଫେକର (ଫେକାରି) କୋକିଶିଆଳ
ଫେସିଆର୍ (ଫସୁଆଲ୍, ଫସୁଆର୍, ଫସର୍‌ଲି) ମିଛୁଆ
ବିରାଓ (ବିର୍‌ରାଇବା, ବିର୍ କର୍‌ବା, ବିର୍‌ଝିବା) ଚିଡ଼ିବା

ମୁଂଡା (ମୁଡା) ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ହିଡ଼ ଥିବା ଜଳାଶୟ
ହୁଣ୍ଡାର୍ (ହୁଁଡାର୍) ଗଧିଆ ଇତ୍ୟାଦି ।

ମୁଂଡାରୀ

ଅମ୍ରିବା (ଅମ୍ରିବା) ପହଂଚିବା
କାର୍ଲା (କର୍ଲା) କଲରା
କୁଲ୍ହିଆ (କୁଲ୍ହିଆ) ବିଲୁଆ
କେରା (କେରା) ଗୁଚ୍ଛ
ଗିନା (ଗିନା) କଟରା
ଧଙ୍ଗଡ଼ା (ଧାଂଗଡ଼ା) ଯୁବକ
ପଏସା (ପଏସା) ପଇସା
ପେନ୍ଦ (ପେଂନ୍ଦ, ପେଂନ୍ଦି) ପିଠା
ବସ୍ତା (ବସ୍ତା) ଅଖା
ବାକସ୍ (ବାକସ୍) ବାକ୍ସ
ବାକାଲାଃ (ବକ୍ଲା) ଗଛର ଛାଲି
ମାହାଲିଆ (ମାହାଲିଆ) ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ
ରାହାଳି (ରାହାଡ଼ି) ହରଡ଼ ଡାଲି
ଲେଟି (ଲେଟି) ପାଚିଲା ଆଂବ
ସମ୍ପତି (ସମ୍ପତି) ସଂପତ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି

ରେଲୀ

କନ୍ଦା (କଂଦା) କଂଦମୂଳ
ଆମିଲା (ଆମିଲା) ଆଂବିଳ ତିଅଣ
ଗୁଟେ (ଗୁଟେ) ଗୋଟିଏ
ଚଗିବା (ଚଘ୍ବା) ଚଢ଼ିବା
ଝାଡ଼ (ଝାଡ଼) ବଣ
ବବା (ବବା) ଡଦେଇ
ବୁଆ (ବୁଆ) ବାପା
ଭନ୍ଜା (ଭନ୍ଜା) ଭଣଜା
ମେରସିଂଗା (ମେର୍ସିଂଗା) ଭୃର୍ସୁଂଗାପତ୍ର

ଶବର

ଉଗା (ଉଘାବା) ଗାଳି ଦେବା
କୁଲ୍ଲାଳ (କୁଲିହା) ବିଲୁଆ
ଜୋଡ଼ନ୍ (ଜୋଡ଼) କ୍ଷୁଦ୍ର ନଦୀ
ଝାଡ଼ (ଝାଡ଼) ଅରଣ୍ୟ

ଟାଙ୍ଗର (ଟାଂଗର୍) ସମତଳ ପାର୍ବତ୍ୟ ଜାଗା
ଡିବାରି (ଡ଼ିବା, ଡ଼ିବ୍ରି) ଦୀପ
ଡେବୋ (ଡେବ୍ରି) ବାମ
ଡିପା (ଡିପ) ଉଚ୍ଚ ଜାଗା
ଧାଙ୍ଗଡ଼ି (ଧାଂଗଡ଼ି) ଅବିବାହିତା ଯୁବତୀ
ପଡ଼ିଆ (ପଡ଼ିଆ) ଅନାବାଦି ଭୂମି
ପାସୋଡ଼ି (ପାଛୁଡ଼ା) ଉତ୍ତରୀୟ
ବାନା (ବାନା) ପତାକା
ବଇସିନି(ଭୁଆସେନ୍)ବିବାହିତା ଯୁବତୀ

ଷଢ଼େଇକଳା-ଖରସୁଆଁ କଥିତ ଭାଷା

ଆଡ଼ି (ଆଡ଼ି) ହିଡ଼
ଆସ୍‌ବ (ଆସ୍‌ବ) ଆସିବ
ଟେଁକ୍ଟା (ଟେଁଗ୍ଟା) ଏଂଡୁଅ
ଗରିଆ (ଗରିଆ) ଗରା
ଗଇଁ (ଗଇଁ) ଭିଣୋଇ
ଯାଉଛନ୍ (ଜାଉଛନ୍) ଯାଉଛଂତି

ସଂସ୍କୃତ

ଅଙ୍କୁର (ଆଁକ୍ରିବା) ଗଜୁରିବା
ଅଙ୍ଗଚ୍ଛଦ (ଅଂଗ୍ଛି) ଗାମୁଛା
ଅତଳ (ଅତାଲ୍) ଅତି ଗଭୀର
ଅତଃପର (ଅତ୍ପର୍) ଏହାପରେ
ଅଥର୍ବ (ଅଥା) କ୍ଳାଂତ
ଅଷ୍ଟପ୍ରହର (ଅଠିପର୍) ସର୍ବଦା
ଆଲେପନ (ଆଲ୍ପନା) ଝୋଟି
ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ (ଉପଲ୍ବା) କୁରୁଳିବା
ଐଷମଃ (ଏସୁର୍) ଏ ବର୍ଷ
କବଳ (କବ୍ଲାବା) ପାକୁଳାଇବା
କରକା (କରା) କୁଆପଥର
କରିଆ (କରିଆ) ଗାମୁଛା
କରୀଷ (ଖର୍ସି) ଗୋବର
କର୍କଶ (ଖର୍ଖସ୍) ଖଦଡ଼ା
କେନ୍ଦ୍ର (କିଂଦ୍ରିବା) ଘୂରିବା
କ୍ଷଣ (ଛନ୍‌କେ) ହଠାତ୍

ଖର୍ଜନ (ଖୁଜାବା) କୁଂଢେଇ ହେବା
ଚର୍ବଣ (ଚାବ୍‌ବା) କାମୁଡ଼ିବା
ଜୀର୍ଣ (ଜିହାଁ) ଘଷରା
ନନ୍ଦିନୀ (ନନି) ଝିଅ
ପରାରି (ପରିଆଏର୍) ଗତବର୍ଷର ପୂର୍ବ ବର୍ଷ
ପରୁତ୍ (ପରହୁର୍) ଗତବର୍ଷ
ପାଣ୍ଡୁର (ପଁର୍‌ରା) କହରା
ବିଲୟ (ବିଲ୍‌ବା) ମିଳେଇ ଯିବା
ବେଦନା (ବେଦନ୍) ବଥ
ବୃତ୍ତି (ବୁତା) କାମ
ବୃନ୍ତ (ବୁଁଧ) ମୂଳ
ବୃଷାଳ (ବୁର୍‌ସାଲ୍) ବୃହତ୍
ଭଦ୍ର (ଭଦର୍) କ୍ଷୌର
ଭ୍ରୁକୁଟି (ଭୁର୍‌କୁଟି) ଛଇ
ରୋଷ (ରିସା) କ୍ରୋଧ
ଲଗୁଡ଼ (ଲାବଡ଼ୁ) ଫୋପଡ଼
ଲୁକ୍କାୟିତ (ଲୁକ୍‌ବା) ଲୁଚିବା
ଶୂନ୍ୟ (ଛିନା) ମେଲା, ଖାଲି
ହଲାହଳ (ହଲ୍‌ହଲା) ଉତ୍ତପ୍ତ

ସମଲ୍‌ପୁରି ଧାତୁତତ୍ତ୍ୱ

(ପ୍ରୟାଗଦତ୍ତ ଯୋଷି)

ଅଗାଧର [ଅ+ଗଧୃ(ଗାଧତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାୟମ୍)]
ଅଂଡେଲ [ଅଂଡାଳୟ]
ଅମରବା [ଅମ+ସ୍ୱାର୍ଥେ ଡ଼ (ର)+ବା]
ଅରକଲ [ଅରିକବଳ]
ଉଖଲ୍‌ବା [ଉତ୍+ଖନ (ଲ)]
ଉଚଲ୍‌ବା [ଉତ୍+ଛଲ୍ଲ (ଛାଲ ବା ଛାଲି)]
ଉଛୁର୍ [ଉତ୍+ସୂର (ସୂର୍ଯ୍ୟ)]
ଉଜାବା [ଉତ୍+ଯା+ଣିଚ]
ଅନଖି [ଅନର୍ଘ୍ୟ>ଅନଘିଅ>ଅନଖି]
ଅନାମେତ [ଅମିତ>ଅନମିତ>ଅନାମେତ]
ଉପଲ୍‌ବା [ଉତ୍+ସ୍ଫୁର+ବା]
ଓଲମ୍‌ବା [ଅବ+ଲଂବ]
ଓସରବା [ଅପ+ସୃ+ଅ+ବା]
କୁନ୍‌ଜା [କୁନ୍ (=କୋଣ)ରେ ଜା(=ଜାତା)]
କୋରା [ସଂ.ଉତ୍‌କର । ପ୍ରା. ଉକ୍‌କର>କେ୍‌କୀ >କେରା]
ଖସର୍‌ବା [କ୍ଷର=କ+ଷ+ର = କଷର୍ >ଖସର୍+ବା]
ଖାପ [କ୍ଷପ+ଣିଚ+ଅ=କ୍ଷାପ>ଖାପ]
ଖାବଡ଼ୁ [କ୍ଷିପ+ଅ=କ୍ଷେପ+ସ୍ୱାର୍ଥେ ଡ> ଖେପଡ଼>ଖେବଡ଼>ଖାବଡ଼ୁ]
ଖୁପର୍‌ବା [କ୍ଷୁର ବିଲେଖନେ+ସ୍ୱାର୍ଥେ କା କ୍ଷୁରକ>କ୍ଷୁକର>ଖୁକର୍+କା]
ଖୁସଲ୍‌ବା [ସ୍ଖଳ ଗତୌ । ସ+ଖ+ଳ>ବ୍ୟତ୍ୟୟ ଖ+ସ+ଲ>ଖସଲ+ବା = ଖୁସଲ୍‌ବା]
ଗହଦ [ଗାଦ୍ରୋଦ>ଗାଓଦ>ଗାହୋଦ>ଗହଦ]
ଘାମ୍ [ଘର୍ମ]
ଘୁନ୍‌ସି [ଗୁଣ=ଡୋର+ସି=ଗୁନସ>ଘୁନ୍‌ସି]
ଘୁଲି [କ୍ଷୁଲ୍ଲୀ ବା କ୍ଷୁଲ୍ଲକୀ]
ଚଁଡ଼ୁ [(ଦନ୍ତ) ଛଦ>ଛଡ଼>ଚଁଡ଼ୁ]
ଚମ୍‌ଠା [ଚର୍ମଯଷ୍ଟୀ=ଚର୍ମଲଟ୍‌ଠୀ>ଚମଟ୍‌ଠୀ >ଚମଠା]
ଚିଇରା [ସଂ.ଚିପିଟ୍>ଚିଇଟ>ଚିଇଡ଼+ଆ> ଚିଇରା]
ଛଚର୍‌ବା [ସମ୍+ଚର ଗତୌ]
ଜିହଁବା [ଝୀର୍ଯ୍ୟତି>ପ୍ରା. ଝୀଅଇ । ଝ=ଜ+ହ । ସ୍ୱତଃ ଅନୁନାସିକୀଭବନ ଜିହଁଇ, କ୍ରି. ଜିହଁବା]
ଜଲଙ୍ଗିଆ [ଦ୍ରୁଗଲାଂଗୀୟ]
ଝୁମ୍‌ରା [ଘୂର୍ମି-ଘୁମର>ଝୁମ୍‌ରା+ଆ =ଝୁମ୍‌ରା]
ଟଁଟି [ସଂ. ତ୍ରୋଟି>ଓ. ତଂଟି]
ଟୁରବୁରାବା [ଦ୍ରୁରୟବୃତ୍ତେ>ଟୁର୍‌ବୁରାୟତେ]
ଠଁଗାବା [ମୃଦୁ ଆଘାତ ଦ୍ୱାରା 'ଠଙ୍' (ଅନୁନାସିତ 'ଠଁଙ୍') ଶବ୍ଦ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ନାମଧାତୁ]

ଠିଁଅକାବା [ସ୍ଥାନ>ଠାଣ>ଠାନ୍>ଠାଁ+କ+ଆବା]
ଡଗ୍‌ରାବା [ଓ. ଡଗର (=ଦୂତ)+ଆବା]
ଥମ୍‌ବା [ସ୍ତମ୍ଭ>ଥମ+ବା]
ଦୁକାଲ୍ [ଦୁଃ+କାଳ]
ନାର୍‌ବା [ନା ନା ରବ କରିବା]
ନିକେ [ନିକଟେ । ଟ ଲୋପ]
ନିଖୁର୍‌କି [ନି+ଖୁରକ+ଇ]
ପଏନ୍ [ଉପନୟନ > ପନୟନ > ପୟନ > ପଏନ୍]
ପତା [ପୋତ=ବସ୍ତ୍ର>ପୋତା>ପତା]
ପୁତକ୍‌ବା [ପୃଥକ>ପୁତକ+ବା]
ପଏଁକ୍ [ପକ୍ଷ>ପକ୍‌ଖ>ପଖ, ଉନାର୍ଥକ ପଖି, ଅପନିହିତି ଯେଗୁଁ ପଏଖ, ଅନୁସ୍ୱାରାଗମ ପଏଁଖ>ପଏଁକ୍]
ଫଟ୍‌କିବା [ସ୍ଫଟିକ>ଫଟିକ+ବା]
ବଟାବା [ନାମଧାତୁ ବାଟ+ଆବା]
ବରେଠ [ବରିଷ୍ଠ]
ଭିର୍‌କିବା [ଭ୍ରୀ ଭୟେ । ଭ୍ରୀ>ଭିର୍+କ+ବା]
ମସିନ୍ [ମସୃଣ]

ସଉରା

କାରିଲା (କର୍‌ଲା) କଲରା
କିଡ୍‌କି (ଖିଡ଼୍‌କି) ଝରକା
କୁଆଁ (କୁଆଁ) କୂଅ
ପନ୍‌କି (ପନ୍‌ଖି) ପନିକି
ପୁପୁ (ପାପା) ପିଠା
ମୁରିଗା (ମୁନ୍‌ଗା) ସଜନା
ଲିମ (ଲିମ୍) ନିଂବ
ସମ୍‌ଦି (ସମ୍‌ଧି) ସମୁଦି
ସର୍ଗିଆ (ସର୍‌ଗି) ଶାଳଗଛ

ସାଂତାଳୀ

ଅଟ୍‌କୁରା (ଅଁଟ୍‌କୁରା) ଆଂଠୁକୁଡ଼ା
ଇଡ଼ି (ରେଢ଼ି) ଗୋଇଠି
କୁବି (କୁବି) କୋବି
ଚୁଯା (ଝରଣା) (ଚୁଆଁ) କୂଅଁ, କୂପ
ଜନ୍‌ଲା (ଜଁଙ୍ଗଲା, ଜଁଦଲା) ଏକ ପ୍ରକାର ମକା
ଝାଣ୍ଟି (ଝାଁଟି) ଝଟା (ବାଡ଼ କରିବା ପାଇଁ)
ଧୁତି (ଧୁତି) ଧୋତି
ଦାଦା (ଦାଦା) ବଡ଼ ଭାଇ
ଡିଙ୍ଗର (ଡିଂଗର) ଦୁଷ୍ଟାମିରେ ଚଂଚଳ ବ୍ୟକ୍ତି
ଢେଲକ (ଢେଲ) ଢେଲା
ବତର (ବତର୍) ଯୋଗ୍ୟ
ବତା (ବତା) ଫାଳ ବାଉଁଶ
ଭାଉ (ଭାଉ) ମୂଲ୍ୟ
ମାଇଁଜୁ (ମାଇଝି) ବୟସ୍କା ନାରୀ
ବାବୁ (ବାବୁ) ପୁଅ
ମେସା (ମେସା) ମିଶ୍ରିତ
ମୁନ୍‌ଗା (ମୁନ୍‌ଗା) ସଜନା

ହଲ୍‌ବୀ

ଆଉର୍ (ଆଉର୍) ଆହୁରି
ଏସୁ (ଏସୁର୍) ଏ ବର୍ଷ
କମେୟା (କମିହାଁ) ରୋଜଗାରିଆ
ଚାଁଟି (ଚାଁଟି) ପଂପୁଡ଼ି
ଜୋନ୍ (ଜନ୍) ଚଂଦ୍ର
ପଁର୍‌ରା (ପଁର୍‌ରା) ଗୋରା
ଗୁନେଆ (ଗୁନିଆଁ) ଗୁଣିଆ
ଟଙ୍ଗିଆ (ଟଂଗିଆ) ଟାଂଗିଆ

ହୋ

ଚାସ (ଚାସ) ଚାଷ
ପନ୍‌କି (ପନ୍‌ଖି) ପନିକି
ଫୁଲି (ଫୁଲି) ନାକର ଅଳଂକାର
ଲସମ (ଲସମ୍) ସର୍ଦି,ଥଂଡା ରୋଗ

ତୃତୀୟ ଭାଗ

ପ୍ରବଚନ ସଂଗ୍ରହ

[ସଂବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମାସିକ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରିକା 'ସପ୍ତର୍ଷି'ର ୧୯୮୨ ନଭେମ୍ବର୍ ସଂଖ୍ୟାଟି 'ସଂବଲପୁରି ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଶେଷାଙ୍କ' ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ପ୍ରକାଶନରେ ସ୍ଥାନିତ ଡ. ମନୀନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, କଳାକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର ଓ ନବୀନ କୁମାର ନେଗୀଙ୍କ ଲେଖାରୁ ଏହି 'ପ୍ରବଚନ ସଂଗ୍ରହ' ନିମନ୍ତେ ତଥ୍ୟ ଓ ଉପାଦାନ ଗୃହୀତ ହୋଇଛି ।]

ଅ

- ଅକର୍‌ମି ଜାହିଁ ଜାଏ,
  ଗଂଭିର ଛାଡ଼ି ଲିଂଗ ପଲାଏ ।
- ଅକର୍‌ମିଆ କରେ ଚାସ୍,
  ବାରମାସି ଘରେ ଉପାସ୍ ।
- ଅକ୍‌ଲିଆ କୁକୁର୍, ଖରହା ନାଇଁ ଧରେ ।
- ଅଁକା ପୁଡ଼ା, ବଇଦ୍ ନୁଡ଼ା ।
- ଅଖିଆ ଖାଏସି, ଅଦିଆ ଦେସି ।
- ଅଖିଆ ଫଲ୍, ଫଲେ ବହୁତ୍ ।
- ଅଗ୍‌ଲା ତେଲ୍ ପେଲେଁ ଘସା ।
- ଅଗ୍‌ଲା ପଲ୍‌ହା ଖୁଁଟା ଦିଆ ।
- ଅଗ୍‌ଲା ଲୁକର୍ ଦୁଇ ଭାଗ୍ ।
- ଅଚିନ୍‌ହାର୍ କୁଲୁଆଁକେ
  କାଏଁ ପାଏନ୍ ଗଡୁ ?
- ଅଁଟ୍‌କୁରାକେ ଅଁଟ୍‌କୁରି,
  ଦଇବ ଦେଇଛେ ଭେଟ୍‌କରି ।
- ଅଢ଼େ ପଦିଆ ଟେଁଡ଼େଇ ମଂତର୍ ।
- ଅତି ନଂଗ୍‌ଲାକେ କେତେ ପିଂଧାବୁ ?
  ଅତି ଭୁଖାକେ କେତେ ଖୁଆବୁ ?
- ଅତି ମଧୁର୍ କିରା ଖାଏ,
  ଅତି ବିସାସ୍ ଟୁଟି ଜାଏ ।
- ଅଧରମର୍ ସଂପତି,
  ବଡ଼ା ଟାଏଲ୍ ବିପତି ।
- ଅଂଧା ତ ଅଂଧା ଜନମୁଁ ଅଂଧା
  ସେ ନାଇଁ ଦେଖେ କିଛି,
  ଆହୁରି ଅଂଧା ହିତ୍‌କଥା ଜେ
  ଚୁଟ୍‌ଲେ ଦେସି ଲେଛି ।
- ଅଁଧାର୍ ରାଏତ୍, କାର୍ ଜାଏତ୍ ।
- ଅଁଧାର୍ ରାତିଁ ଖାଲ୍ ବଡ୍ ।
- ଅଧିଆ ବଁକା ବାର ଖଁଡ଼ି ।
- ଅନ୍‌ମାନେ ଗାଏ ଗୁବର୍ ହଗେ ।
- ଅପୁର୍‌ବର୍ ଚାଂଦ୍ ଫଲ୍ ।
- ଅବୁଝା ବୁଝେ ନାଇଁ,
  ପଥର୍ ସିଝେ ନାଇଁ ।
- ଅରକୁହା କେ ପରକୁହା ।
- ଅରଜନ ଜାନି ଖରଜନ ।
- ଅରଜି ଥିଲେ ଅରଜି କର୍ ।
- ଅରନ୍ କରେ ବରନ୍, ତେଲ୍ କରେ ଟିକନ୍ ।
- ଅରସଲାକେ ଅରସଲି,
  ଦଇବ ଦେଇଛେ ଭେଟ୍‌କରି ।
- ଅଲେଖ୍ ଅବ୍‌ଧୁତ୍,
  ମାରେ ଠେଂଗା, ଭାଗେ ଭୁତ୍ ।

◗ ଅସ୍‌କ ଭଦ୍‌ରି ଫାଲ୍ କସ୍‌ନା,
ଢେଲ୍ ମାରିଦେଲେ ଜା ପର୍‌ନା ।
◗ ଅସ୍‌କୁରାକେ ଅସକୁରି,
ଦଇବ ଦେଇଛେ ଭେଟ୍ କରି ।
◗ ଅସଙ୍ଗର୍ ଘା'କେ, ଡେଙ୍ଗୁସୁର ବଇଦ୍ ।
◗ ଅଁସ୍ ଜାନି ବଁସ୍, ତେଲେନ୍ ଜାନି ଚଙ୍କେଲ୍ ।
◗ ଅସତର୍ ଡେରେ ଗଁଡ଼େ ମରେ ।
◗ ଅସତର୍ ଲଖ୍‌ମି ଧରା ନାଇଁ ଦିଏ ।
◗ ଅସର୍‌ମିଆ ଗିତ୍ ଗାଏ,
ଅଲାଜୁଗିଆ ନାଚୁ ଥାଏ ।
◗ ଅସି ଗର୍‌ଗଡ଼, ସହେ ସମନା,
ପସେର୍ ବୋପ୍‌ରା ପୁର୍‌ସା ଗନା ।

ଆ

◗ ଆଁ ଦେଖି ସାଁ କର୍,
ଘର୍ ଦେଖି ଘଏତା କର୍ ।
◗ ଆଏଁଖ୍‌କେ ସୁଂଦର୍ ଭୁଲ୍‌ତା,
ଖେଡ୍‌କେ ସୁଂଦର୍ କୁଲ୍‌ତା ।
◗ ଆଏଲା ଗଲା, ବାଏଗନ୍ ପଲ୍ହା,
ଛେଲ୍ ଖାଇଦେଲେଁ ଗଲା ।
◗ ଆଁକୁଟ୍ ବାଁକ୍ କଲେ ଘି ଆଏସି ।
◗ ଆଏଲେ ଗଲେ ଗୁତ,
ଜୁଦ୍‌ଲେ ବାହେଲେ ଖେତ ।
◗ ଆଖିର୍ କୁଟା, ବାଘର୍ ବଇରି ।
◗ ଆ କୁଢ଼ାରି ବେକେଁ ବସ୍ ।
◗ ଆଗ ଜାର୍ ପାଗ ତାର୍ ।
◗ ଆଗାଡ଼େ ମନ୍ଥରା, ପଛାଡ଼େ ଚୁପ୍‌ରା ।
◗ ଆଘ ମାଦ୍ଧ, ପଛେ ଗୁହେର୍ ।
◗ ଆଚାର୍ ବଢ୍‌ଲେ ବଁସ୍ ବୁଡ଼େ,
ବଁସ୍ ବୁଡ୍‌ଲେ ଆଚାର୍ ବଢ଼େ ।
◗ ଆଝିର୍ କଥା କାଲ୍‌କେ ନାଇଁ ।
◗ ଆଝିର୍ ଲୋକ୍ କାଲ୍‌କେ ନାଇଁ,
ବାସିଥିର୍‌କେ ଆସ୍‌ରା କାହିଁ ?
◗ ଆଝୁଁ ଏଡ଼େ,
ପାଏନ୍ ପାଏଲେ ହେବୁ କେଡ଼େ ?
◗ ଆଁଠେ ପାନି ଘର ବୁଡ଼ା ।
◗ ଆଁଠେ ପାନି ଗୁଟେ ଚନା,
ବେଟି ବେଟି ଖା ରେ କଣା ।
◗ ଆଠକୁଡ଼ା, ସୁହ୍‌ଲ ବିହୁଡ଼ା,
ତେଭେଁ ଖାଏବୁ ବାଏଗନ୍ ପୁଡ଼ା ।
◗ ଆଡ଼େ ବଏଲେ ଠଡ଼େ ବୁଝ୍‌ସି ।
◗ ଆପ୍ ବଁଚିଥିଲେ ବାପର୍ ନାଁ ।
◗ ଆପସ୍ ଛିଦ୍ର ନ ଜାନତେ,
ପର ଛିଦ୍ର ଭୁଗା ଚୁପା ।
◗ ଆପ୍‌ନାର ବୁଧି ଠାକୁର୍,
ପର୍‌ହର୍ ବୁଧି କୁକୁର୍ ।
◗ ଆପେ ଆପେ କଲୁ ଘା,
ଉସୋ ଲଗେଇ ପଡ଼ି ଥା ।
◗ ଆପେ ତୁଲେ ଭୁଂଜେ ଟାସ୍,
ଗୁଡି କରେ ସରବ୍‌ନାସ୍ ।
◗ ଆପେ ଭଲ୍ ତ ଦୁନିଆ ଭଲ୍ ।
◗ ଆବେ ପର୍‌ସୁ, ଜାବେ ପର୍‌ସୁ,
ବାବୁ ପର୍‌ସୁରାମ୍,
ପଏସା କାଏଁ ନାଇଁ କର୍‌ସି କାମ୍ ?
◗ ଆମ୍ ତଲେ ଡମ୍ ରଜା,
ଆମ୍ ସରିଗଲେ ଟିମ୍‌କି ବଜା ।
◗ ଆମ୍ ଆମିଲ୍ ଜାମ୍ କସା,
କୁସମ୍ ଖାଏଲେ ଗିଜର୍ ଦସା ।
◗ ଆମ୍ ନଂଗଲ୍ ଜାମ୍ ନଂଗଲ୍
କୁସୁମ୍ ନଂଗଲ୍ କଁଟି,
ଖଇର୍ ଗଛ୍‌କେ ହିଁସ୍ ବନାଲି
ବାଉଁଶ୍ ଗଛ୍‌କେ ଖୁଁଟି ।

- ଆମ୍ ପାର୍‌ଲେ ଡମ୍ ରଜା,
  ନଏଦ୍ ବଢ୍‌ଲେ କେଉଟ୍ ରଜା ।
- ଆମ୍‌ହର୍ ଜିତାନି ଗୁଡୁ,
  ତୁମ୍‌ହର୍ ମୁହଁ ପୁଡୁ ।
- ଆର୍ ନାଇଁ ଠାର୍ ନାଇଁ
  କେନ୍ ରାଏଢର୍ ବାସା,
  ସୁନ୍ ସୁନ୍‌ରେ ପଂଡିତ୍ ଭାଇ
  ବାଘକେ ନେଲା ମୁସା ।
- ଆଲୋ ମାଲା, ଫଠା ଘରେଁ ସାଠେ ତାଲା ।
- ଆସ୍ କରି ଥା ବାରମାସ୍ ।
- ଆସାଢେଁ ରୁଏ ବଲ୍‌କେ,
  ସାର୍‌ବନେ ରୁଏ ଫଲ୍‌କେ ।
- ଆହୁରି ହଉ ଆହୁରି ହଉ,
  ଖୁସାର୍ ଉପ୍‌ରେ ଚଉଁରି ହଉ ।

ଇ

- ଇଆଡ଼େ ଦେଖ୍‌ଲେ, ସେଆଡ଼େ ଭଂଗା ।
- ଇ କାନେ ସୁନ୍‌ଲେ, ସେ କାନେ ଭଂଗ୍ ।
- ଇ ଲୁକର୍ ଦିହେଁ ଟୁପେ ମାଛି,
  ସେ ଜାଉଛେ ପରକେ ବାଛି ।

ଉ

- ଉସୋ କଲେ, ଲହେଲେ ତ ।
- ଉସୋ ମନର୍ ଘା,
  ଉସୋ ଲଗେଇ ପଡ଼ିଥା ।
- ଉଖ୍‌ଲା ଭଁଡାରି ବାପେ ପୁଏ ।
- ଉଦ୍‌ପାତିଆ ଲୁକର୍ ଦୁଇ ଭାଗ୍ ।
- ଉପର୍ ଟେରି ଚସ୍‌ମାବାଲା,
  ଦୁଇ ପଏସାକେ ଚାକ୍‌ରି କଲା ।
- ଉସ୍‌କୁ ଉସା, ଢଲିଆ ଖୁସା ।
- ଉପ୍‌ରେଁ ଉପ୍‌ରେଁ ଫୁଲ୍‌ଗୁଭା,
  ଭିତ୍‌ରେ ଭିତ୍‌ରେ ରୁବ୍‌ରୁବା ।
- ଉପର୍ ସିନେ ଚିକନ୍ ଚାକନ୍,
  ମାଠିଆ ଭିତର୍ ପୁଲା ।
- ଉଡ଼ିଗଲା ଲିଆ ମାହାପୁରୁକେ ।
- ଉଖୁଁ, ଘିଅ, ବାବୁର୍ ଟୁଁଡେ଼ ଦିଅ ।

ଏ

- ଏକ୍ ଖଁଡ଼ିଆର୍ ଛିଆଁ ନାଇଁ ।
- ଏକ୍‌ଲା ଭେକ୍‌ଲା ।
- ଏଖେଁ ପିଆଁ, ତହିଁ ମହଂଗା ।
- ଏଭୁଁ ଏଡ଼େ,
  ପାଏନ୍ ପଏଲେ ହେବୁ କେଡ଼େ ?
- ଏନ୍ତା ଲୋକ୍ କେନ୍ତା ?
  ଖଲିଖିଆ ଲୋକ୍ ଥାଲିଥି ଖାଏଲେ,
  ଲୋକ୍ ଚିହ୍ନ୍‌ଟା ଜେନ୍ତା ।
- ଏକ୍ ଜନେ ତୁନ୍‌ତାନ୍
  ଦୁଇ ଜନେ ପାଠ୍,
  ତିନ୍ ଜନେ ଗାଲି ଗୁଲ୍‌ମାଲ୍
  ଚାର୍ ଜନେ ହାଟ୍ ।
- ଏଲ୍‌ଘା ଦେଖି ପେଲ୍‌ଘା ।

ଓ

- ଓ କଲେ ପୋ, କୁଢ଼େଁ ଧରି ସୋ ।
- ଓସ୍, ନାଇଁ ମାରେ କାର୍ ସୋସ୍ ।

କ

- କଏରି କଁଟିଆର୍ ଜହ ବିସ୍ ।
- କଁଟି କୁଏଲ୍ ବନ୍‌ସୋଲା,
  ଖଟ୍ ପାରିଦେ ଡେଡ୍‌ସଲା ।
- କଡ଼ାକେ ଟରି, କଡ଼ାକେ ମରି,
  କଡ଼ାକ କଉଡ଼ି ବେଉସି ପାଉଲେଁ,
  ସୁନାଖମେ ସୁନା କଲସ୍ ଡେରି ।
- କଂଦାର୍ ଆଗେ ମୁଲା ଖାଏବାର୍ ।

- କଥାର ଲଥା, ବାଏର୍‌କେ ବତା ।
- କପା ଗଁଠେଇଥିଲେ କଉଡ଼ି ।
- କପାଲ୍ ଜାନି କେର୍‌ଂଗଲୋ ।
- କବାର୍ ସାରି ବସ୍, ଭଗାରି ମାରି ହଁସ୍ ।
- କମେ ସସୁର୍, ଉଡ଼େ କୁଏଁ ।
- କର୍‌ନି କୁସ୍‌ମା ପଡ଼ିଛେ କୁନ୍‌ହାଁ,
  ତୁଇ ଥିଲେ ମୋର୍ କାଏଁଗା ଉନା ।
- କର୍‌ପନେ ପାଏନ୍, କି କୁର୍‌ପନେ ଧନ୍ ।
- କରମ୍ ଜାନି କର୍‌ମଂଗା ଫଲେ,
  ଲାଉ ଜଗାଲେ ଡୁଡ଼୍‌କା ଫଲେ ।
- କର୍‌ମେ ନାଇଁନ ଟଟୋ,
  ଟୁଛାଥିଁ ଫଗୋ ଫାଗୋ ।
- କର୍‌ମେ ପୁଓ, ହଁକେ ଧନ୍ ।
- କସିଆଁ ଲୋକ୍ ବସ୍‌ଲେ ମଲା,
  ବସିଆଁ ଲୋକ୍ କସ୍‌ଲେ ମଲା ।
- କାଉ କାଉରେ କାଉ କାଉ,
  ଆମର୍ ବାବୁ ତ ନିଦ ଜାଉ ।
- କାଉ କଲିଆ, କେଂଦା ମଲିଆ,
  ଛାତିଁ ଗୁଟେ ଗୁଟେ ବାଲ୍,
  ଇମାନ୍‌କୁ ପର୍‌ତେ ନାଇଁ ଜିବ
  ଜିଇଁଥିବ କେତେ କାଲ୍ ।
- କାଟି କୁଟି ଚଲ୍ ।
- କାଠି ଭାଁଗୁଁ, ପତର୍ ତୁଲୁଁ,
  ସଠି ମାଁକେ ଜେ ଜେ କରୁଁ ।
- କାପ୍‌ଲି ସର,
  ଦହି ମହି କରି ପାଦ୍‌ଲେ କର ।
- କାଲ୍‌ହିର୍ କବାର ଆଏଜ୍ କରିଥା
  ନାଇଁ ରହିଥାଉ ବାକି,
  ଆଜିର୍ କବାର୍ ଇହାଛିନି କର୍
  ବେଲ୍ ନାଇଁ ରହେ ଟାକି ।
- କାଲି ଗୁରି ସଂସାର୍,
  ଦାଁତ୍‌ରି ମାଏଝି ଅସାର୍ ।
- କାଲି ବିଲେଇ, ଝୁର୍‌ଲା ଖାଇ ।
- କିଏ ବଏଲା ଡର୍‌ଲିଁ,
  କିଏ ବଏଲା ଡରାଲିଁ ।
- କୁକୁର୍ ଛେନ୍ ଚଘ୍‌ଲା ବାଗିର୍ ।
- କୁକୁର୍ ମରେ ମୁଡ଼ର୍ ଘାଏ,
  ଜୋଗି ମରେ ଗୁଡ଼ର୍ ଘାଏ ।
- କୁଟୁମ୍ କଲେ ସହେଲେ ତ,
  ବଏଦି କଲେ ଲହେଲେ ତ ।
- କୁଢେର୍‌ଥି ହାନିକରି,
  ବାରେସ୍‌ଥି ଚିକ୍‌ନାଲେ, କାଣା ହେବା ?
- କୁଠୁଲ୍ ଆଦ୍‌ରି ଦେଲେ ଗଲା,
  ଟେଁଟି ଚିପ୍‌ଲେ ମୁନୁସ୍ ମଲା ।
- କୁଁଭାର୍ ଘରର୍ ବହ,
  ଝାର୍‌କେ ନିହେଲେ ମାଏର୍‌କେ ଜ ।
- କୁର୍‌କୁଟି ମୁଡ଼େ କାଏଁ ଖୁସା,
  ଲଲ୍‌ହେଇ ଟୁଁଡ଼େ କାଏଁ ଉସା ।
- କୁଲାର୍ ମୁହେଁ ଆଏସି,
  ସୁଜିର୍ ମୁହେଁ ଜାଏସି ।
- କୁଲାର୍ ମୁହେଁ ଜାଉଛେ,
  ସୁଜିର୍ ମୁହଁକେ ଛାପ୍‌କୁଛେ ।
- କୁସେ ଗଲେ, ପସେ ମିଲେ ।
- କୁସେର୍ ଜଗାସି ଚିକିର୍ ପୋ,
  କପା ଜଗାସି ବାପର୍ ପୋ ।
- କୁହା କଥା, କୁହା ପାଏନ୍ ।
- କୁହା କଖାରୁ, ତତେ କିଏ ପଚାରୁ ?
- କେଡ଼େ କେଡ଼େ ଲୋକ୍ ଗଲେନ ହଟି,
  ଟେଁଟିଆ ଜାଇଛେ ପାଏନ୍‌କେ କଁଟି ।
- କେତେ ବେଲେ ଗଁଡ଼୍ ଛତର୍ ଟେକେ,
  କେତେ ବେଲେ ଗଁଡ଼୍ ପତର୍ ବିକେ ।

◗ କେନ୍ ବେଲ୍‌କେ କେନ୍ କଥା,
ଝିମେର୍ ପାଏନ୍‌କେ କଲ୍‌ଛତା ।

◗ କେନ୍‌ତା କଥା,
ଧରମ୍ କଲେ ମେଖା ଖୁଁଟା ।

ଖ

◗ ଖଁଡୁ ଖଁଡୁ କରି କାଟ୍‌ଲା କୁଢ଼େର୍
ଚଂଦନ୍ କାଠ୍‌କେ ଘସି,
ନିଜର୍ କହର୍ ଚଂଦନ ଦେଲା
କୁଢ଼େରର୍ ମୁହଁ ଘସି ।

◗ ଖଁଡ଼ି ଦାଁତି ମଂଗଲ୍‌ବାର୍,
ହଗିଦେଲେ ଆଁ ପାର୍ ।

◗ ଖଁଡ଼େ ଧାନେ ଉନେଇସ୍ ଡାଂବି ପୋଲ୍ ।

◗ ଖତର୍ ବର୍‌ସେ, କଁପର୍ ପୁର୍‌ସେ ।

◗ ଖରଖରି ଘରେ ବାଜ୍‌ଲା ବଜା,
ଠେଲ୍‌କୋ ତୁନେ ଘି ପର୍‌ଝା ।

◗ ଖରଖସ୍ ଗିଜେଁ ମକ୍‌ଦଲ୍ ଫୁଲ୍ ।

◗ ଖର୍ ଗାଏର୍ ଖିର୍ ମିଠା ।

◗ ଖରା ପାଏନ୍ ଢୁଲେ ।

◗ ଖରା ମାସେଁ ଅଂଗ୍‌ଛି ସୁଂଦର୍
ଉଢ଼୍‌ନା ସୁଂଦର୍ ସିତେଁ,
ବର୍‌ସା ମାସେଁ ବାମ୍‌ହନ୍ ସୁଂଦର
ହଲିଆ ସୁଂଦର୍ ଗିତେଁ ।

◗ ଖଲି ବଡ଼୍ କି ଖଲା ବଡ଼୍ ?

◗ ଖାଇ ଚାଖ୍ ଚାଖ୍,
କି ନାଇଁ ଖାଇ ଚାଖ୍ ଚାଖ୍ ।

◗ ଖାଏବୁ ପିତା, ଗାଏବୁ ଗିତା,
ତେଭେଁ ହେବୁ ଜଗତ୍‌ଜିତା ।

◗ ଖାସିକେ ବାସି, କୁଡ୍‌କେ ବୁଢ୍ ।

◗ ଖା ନାଇଁ ଖା ପର୍‌ସୁଛେ,
ବାଂଧ୍ ନାଇଁ ବାଂଧ୍ ବର୍‌ସୁଛେ ।

◗ ଖୁଁ ଖୁଁ ଖାସି, ପରାନ୍ ନେସି ।

◗ ଖେଜୁର୍ ତଲେଁ ଡେରା କଲେ,
ଛାଏ ପାଏବୁ କାଏଁ ?

◗ ଖେତ୍ ଉପ୍‌ରେ ମୁଢ଼ା,
ଘର୍‌କେ ଗୁଟେ ବୁଢ଼ା ।

◗ ଖେତର୍ ଢେଲ୍ (ନଗଣ୍ୟ, ତୁଚ୍ଛ) ।

ଗ

◗ ଗଉଁଲିଆ ପେଠା, ସହରିଆ ଟଠା ।

◗ ଗଂଗାର୍ ବୁଢ଼େ, ମହାଭାରତର୍ ପଦେ ।

◗ ଗଲା ଧନ୍, ମଲା ପୋ ।

◗ ଗାଁ ଖାଏ ବାମ୍‌ହନା,
ଖେତ୍ ଖାଏ ସମ୍‌ନା ।

◗ ଗାଁ ବାମ୍‌ହନା, ଖେତ୍ ସମ୍‌ନା,
ଘର୍ ଧମ୍‌ନା ପସ୍‌ଲେ, ନାସ୍ ଜାଏସି ।

◗ ଗାଁ ବାହାର୍ ଚଁଡ଼ିକେ ଡର୍ ।

◗ ଗାଁ ଭିନ୍ ଭିନ୍, ମୁନୁସ୍ ଏକା,
ସତ୍ କଥା କାଏଁ ଲୁକାଛପା ।

◗ ଗାଁର୍ ବଇଦ୍‌କେ ପଚ୍‌ରାନ ନାଇଁ,
ଦୁରୁ ଆଏଲେ ଛାଡ଼ନ୍ ନାଇଁ ।

◗ ଗାଏ ଘିନ୍‌ବ ପର୍, ହଲ୍ ଘିନ୍‌ବ ଘର୍ ।

◗ ଗାଏ ନାଇଁ କୁଦେ, ଗୁହାଲ୍ କୁଦେ ।

◗ ଗାଏ ମାଏଲେଁ ମଲି,
ଗାଏକେ ମାଏଲେଁ ମଲିଁ ।

◗ ଗାଏ ମାର୍‌ନି ହେଉ, ଗୁହାଲ୍ ସୁଂଦର ଦିସୁ ।

◗ ଗାଡ଼୍ ଭାଲୁକେ ପର୍‌ତେ ନାଇଁ
ଗୁମ୍‌ନୁ ମୁହାଁକେ ପର୍‌ତେ ନାଇଁ ।

◗ ଗାଡ଼ର୍ ଗଂଜା,
ଗାଡ଼୍‌କେ ଦେଖ୍‌ଲେ କେଡ଼େ ମଂଜା ।

◗ ଗିଦ୍ କୁଢ଼ିଆନି ଉପର୍ ଚଁଢ଼ି ।

◗ ଗୁଟେ ଆଖି, ଦଇବ ସାଖି ।

- ଗୁଟେଗୋ କୁଟେ କର୍ ।
- ଗୁଟେ ବଲି ପୋ, ସିକେଁ ଉଲେଇ ଥୋ,
  ସିକା ଛିଡ଼ିଗଲେ, ଫୁସି ଖାଇ ଜୋ ।
- ଗୁଟେନୁ କୁଡ଼େ ଜା'ର୍, ମୁହୁଁ ପୁଡୁ ତା'ର୍ ।
- ଗୁଡ୍ ମଠିଆକେ କାଏଁ ଗାଁଟି ଦୁକାଲ୍ ?
- ଗୁଡ୍ ଲେଢ଼ା ହେଲେଁ ଗଲା,
  ପୋ ବେଢ଼ା ହେଲେଁ ଗଲା ।
- ଗୁନ୍ ଥିଲେ କାଁଦି, ବାଲ୍ ଥିଲେ ବାଁଧି ।
- ଗୋଡ୍ ଖସିଗଲେ ଫାଟ୍‌ବା ଆଁଠୁ
  ମର୍‌ବା ସିନା ଝନେ,
  ଟୁଁଡ୍ ଖସିଗଲେ କୁଟୁମ୍ ନାସ୍
  କୁଖି ଚଲ୍‌ବାର୍ ବନେ ।

ଘ

- ଘଏତା ମାଏପୋ ଗାଲି ବଏଠା ଲିଭା ତକ୍ ।
- ଘର୍‌କେ ସୁଂଦର୍ ପିଁଢ଼ା,
  ବୁଢ଼ିକେ ସୁଂଦର୍ ବୁଢ଼ା,
  ଧଂଗ୍ରାକେ ସୁଂଦର୍ ଧାଂଗ୍ରି,
  ବୁଠିକେ ସୁଂଦର୍ ବାଂଗ୍ରି ।
- ଘର୍‌କେ ସୁଂଦର୍ ବୁଢ଼ା,
  ଖେତ୍‌କେ ସୁଂଦର ମୁଡ଼ା ।
- ଘର୍‌ପୁଡ଼ିକେ ଚୁଆଁକୁଡ଼ି ।
- ଘର୍ ବଲୁଛେ ଜା, ଘାଟ ବଲୁଛେ ଆ ।
- ଘରେଁ ନାଇନ ଧନ୍, ରଜାର୍ ଝି'କେ ମନ୍ ।
- ଘରେଁ ନାଇନ ତିରନ୍ ତସୁ,
  ଗିଜ୍ ବଲୁଛେ ମେଟେଁ ବସୁ ।
- ଘା କେ ଘି, ମା କେ ଝି ।
- ଘାଟ୍ ଗୁଲା କି ହାଟ୍ ଗୁଲା ।
- ଘି ଢଲ୍‌ଲେଁ ଗଲା, ଝି ବଢ଼୍‌ଲେଁ ଗଲା ।
- ଘୁବୁକୁଡୁ ଟାଂଗ୍ ଟାଂଗ୍,
  ପଏସାଟାକେ ପଦ୍‌ରେ ଭାଂଗ୍ ।

ଚ

- ଚଢ଼େନ୍ ଝୁରିର୍, ମୁଢ଼େଁ ଠେଂଗା ।
- ଚଦ୍‌ରି ପିଂଧ୍‌ସି ସୁନା,
  ଉଦାରି ପିଂଧ୍‌ସି କନା ।
- ଚାଇଁ ଚାବ୍‌ରି, ଘଏତା ମାରି ।
- ଚାଇଁ ଚାଇଁ ମୁଠି,
  ସିରିଆ ଘରେ ଝୁଁଟି,
  ଆ ସିରିଆ ପାଏନ୍ କେ ଜିମା,
  ତୋର ମୋର୍ କେଂଦୁ ଖାଏମା,
  ତୋର୍ କେଂଦୁଟା ପାଚ୍‌ଲା
  ମୋର୍ କେଂଦୁଟା କଁଚା,
  ଟିକେ ଟିକେ କରି ଭାଗ୍ କର୍‌ମା;
  —— ହାତି କି ଘୁଡ଼ା ?
- ଚାଲ୍‌ନି ମଡ଼ା କର ଗୋ ମାଏ,
  ଆମର୍ ବାବୁ ଚାଲ୍‌ବା ପାହେ ପାହେ ।
- ଚାଲ୍‌ନି ବଏଲା ସୁଜିକେ,
  'ତୋର୍ ପଛାଡ଼େ କଣ୍‌ହାଁଟେ ।'
- ଚାହେଁଲେ ଚକେଲ୍, ଗଢ଼୍‌ଲେ ମଡ଼ା ।
- ଚିଂଗ୍ରି ଛଟ୍‌କା ଛଟ୍‌କିବା ।
- ଚିଂଗ୍ରି ଚିପ୍‌ଲେ ମୁଢ଼େଁ ଗୁହ୍ ।
- ଚୁକୁଥା ଧାନ୍ ଧୁକୁଥା,
  ଚୁଇଲ୍ ମୁଢ଼େ ବସି ଜୁଏ ଫୁକୁଥା ।
- ଚୁରର୍ ଠନେ କାଏଁ ସିକା ବହେଂଗା ?
- ଚୁରର୍ ଠନେ ମାନ୍ କରି,
  କାଏଁ ଖପ୍‌ରେ ଖାଏବ ?
- ଚୁରର୍ ମାଲ୍ ମାଦ୍‌ଲେଁ ନପା ।
- ଚୁରର୍ ମାଁ ଗୁନ୍ ସୁମ୍‌ରି କାଂଦେ ।
- ଚୋର୍‌କେ ବିଧେ ଦେଲେଁ ଜହ ।
- ଚୋର୍‌କେ ଚବ୍‌ରା ସିଖାସି ।
- ଚୋର୍ ନୁର୍‌ସି ଅଂଧାର୍ ରାଏତ୍ ।

ଛ

- ଛଅ ତୁନ୍ ନଅ ଭଜା,
  ଲେଥା ତୁନ୍ ଡାକ୍ ବଜା,
  ମୁଗ୍ ତୁନ୍ ଚୁପ୍‌କୁଚୁପା,
  ଭାଜି ସାଗ୍ ହେରା ଟେକା,
  ମଗା ତୁନ୍ ଦୁଇ ଝପ୍‌କା,
  ଝୁରି ତୁନ୍ ପଏସା ପକା ।
- ଛ ମାସର୍ ବିହା, ବର୍‌ସକର୍ ବଁଦ୍‌ନା ।
- ଛତାର୍ ପଟେ, ପଁଢ଼େଇର୍ ପଟେ ।
- ଛାଏକେ ଛତା, ପାଏନ୍‌କେ ଜୁତା ।
- ଛିଇରେ ଛତ୍ରୁ,
  ମେଘ୍ ବର୍‌ସିଲେ କେତେ ଫୁଟ୍‌ତୁ ?
- ଛେଲ୍‌ଥିଁ ଧାନ୍ ନାଇଁ ମରେ ।
- ଛେଇଁ ହଲ୍‌ଦିର ରଂଗ୍, ପର୍‌ଦେସିର୍ ସଂଗ୍ ।
- ଛୋଟ୍ ଲୋକ୍ ଜଦି ବଡ୍ଡ୍ ପଦ୍ ପାଏ,
  ହଗ୍‌ନୁ ମୁତ୍‌ନୁ ଗିତ୍ ଗାଏ ।
- ଛୋଟ୍ ଲୋକ୍ ରୋଟ୍ ହୁଏ,
  ହଗତ୍ ମୁତତ୍ ଗିତ୍ ଗାଏ ।

ଜ

- ଜଏଁ ବାଁକ୍ କି ନଏଦ୍ ବାଁକ୍ ।
- ଜତ୍ ଖର୍‌ଖସ୍, ତତ୍ ବର୍‌କସ୍ ।
- ଜନମ୍ ମୁର୍‌ତୁ ବର୍‌ସା,
  ଇଟା ନାଇଁ ଜାନେ ପୁର୍‌ସା ।
- ଜନମ୍ ଦେଲେ ମାଁ ବୁଆ
  କରମ୍ ଦଏବର୍ ହାତେ,
  ଆପ୍‌ନାର ପୋ ଲାତେ
  ଆର୍ ପରର୍ ପୋ ହାତେ ।
- ଜହ ଲୁକେ ମୁସା ନାଇଁ ମରେ ।
- ଜହିଁ ଜଂଗଲ୍ ତହିଁ ମଂଗଲ୍ ।
- ଜାର୍‌ଲା ନାଇଁ ଖାଉଁ, ଉର୍‌କିଲା ଖାଉଁ,
  ସିକା ଟଲ୍ ଟଲ୍, ଗୁଡ଼ୁଉ ଥାଉଁ ।
- ଜାର୍ ବଉଁସେ ବାଘ୍ ଲାଗିଥିସି,
  ସେ ଗୁଛା ଦେଖ୍‌ଲେ ଡର୍‌ସି ।
- ଜେନ୍ ଜଂଗ୍‌ଲେ ବାଘ୍ ଲାଗେ,
  ଗୁଛାକେ ଦେଖ୍‌ଲେ ଡର୍ ଲାଗେ ।
- ଜା'ର୍ ଖାଏବ ନୁନ୍, ତା'ର୍ ଗାଏବ ଗୁନ୍ ।
- ଜା ଟେଲି ଜା କମ୍‌ଲି ବଜାର୍,
  ଲୋକ୍ ଦେଖିବୁ ହଜାର୍ ହଜାର୍ ।
- ଜାନ୍ ଜାଉ, ମାନ୍ ଥାଉ ।
- ଜାର୍ ମାକଡ୍ ସେ ନଚାସି ।
- ଜାର୍ ବୁଆ ଚଢ଼େ ଘୁଡ଼ା,
  ତାର୍ ପୋ ଥୋଡ଼ା ଥୋଡ଼ା ।
- ଜାର୍ ସେବା, ତାର୍ ଲେବା ।
- ଜାର୍ ହାତେ ସେ ତିନ୍‌ହାତ୍ କାଁଢ଼େ ।
- ଜା'ରେ ନଟି ବେସର୍ ବାଟି
  ଘରେ ଭନ୍‌ଭନ୍ ବାହାରେ ଝୁଁଟି ।
- ଜାଲ୍‌ମଲିଆ କାଏଁ କୁଟୁମ୍ ପୁସେ,
  କଲା ମେଘେଁ କାଏଁ ପାଏନ୍ ବର୍‌ସେ ?
- ଜିବନ୍ ଥିଲେ, ଜିବ୍‌କା ଅଛେ ।
- ଜୁଗିଥିଲେ ଜୁଗି ରଜା,
  ନାଇଁ ଜୁଗ୍‌ଲେ ପରଘର୍ ଜା ।
- ଜୁହାର୍ ଗୋ ମା ପଲ୍‌ସା ଗୁଛା ।
- ଜେ ଗୁର୍‌ସେଁ ପୁଡ଼ି ମର୍‌ସି,
  ସେ ମହି ଦେଖ୍‌ଲେ ଡର୍‌ସି ।
- ଜେ ଜେନ୍ ଖାଲ୍ କୁଡ୍ଢ଼େ,
  ସେ ସେ ଖାଲେଁ ପଡ୍ଢ଼େ ।
- ଜେଠ୍ ମାସର୍ ଖରା,
  ବାଘ୍ ନାଇଁ ଖାଏ ଚରା ।
- ଜେତ୍‌କି ବାଉଁସ୍‌କେ ସେତ୍‌କି ପୁଲା ।

- ଜେତ୍‌କି ଝି'କେ ସେତ୍‌କି ବର୍,
  ଜେତ୍‌କି ପୋ'କେ ସେତ୍‌କି ଘର୍ ।
- ଜେତେ ଜାକର୍ ଚୋର୍,
  ବିହିହି ଆଟେଁ ଠୋଲ୍ ।
- ଜେତେ ବେଲର୍ ଆମ୍‌କେ,
  ସେତେବେଲର୍ ଲେଦା ।
- ଜେନ୍‌ତା ଗୁରୁକେ ସେନ୍‌ତା ଚେଲା,
  ହର୍‌ଡ୍ରା ମାଗ୍‌ଲେ
  ବାହାଡ଼ା ଦେଲା ।
- ଜେନ୍ ରାଆଁଡ଼ିକେ ସେ ଦୁଖ୍,
  ଘଏତା କରା କାଏଁ ସୁଖ୍ ?

ଝ

- ଝନ୍‌କେ ପୁସ୍‌ବ ଜେନ୍‌ତା,
  ହାତି ଘରେ ପୁସ୍‌ବ ସେନ୍‌ତା ।
- ଝନେ ମୁନୁସ୍, ପଟେ ବଳଦ୍ ।
- ଝାର୍‌କେ ନାଇଁ ବଲ୍‌ବ ପଦା,
  ପୁଲିସ୍‌କେ ନାଇଁ ବଲ୍‌ବ ଦଦା ।
- ଝାର୍‌ବୁ ଜେତେ, ଝର୍‌ବା ସେତେ ।
- ଝାର୍ ମଲ୍‌ମଲ୍, ପିପଲ୍ ପତର୍,
  ପାଏନ୍ ମଲ୍‌ମଲ୍ କେରାଲି,
  ଗାଁ ମଲ୍‌ମଲ୍ ରାଆଁଡ଼ି ଛାଉ୍‌ରି,
  ସଭା ମଲ୍‌ମଲ୍ ଭଁଡ଼ାରି ।
- ଝିଅ ନାଇଁ ଖାଏ ଘିଅ ଲୋ,
  ଜୁଆଇଁ ପତ୍‌ରେ ଦିଅ ଲୋ ।
- ଝୁରି ଖାଏବ ସେର୍‌ନି,
  ଜମିନ୍ ଧର୍‌ବ ବେର୍‌ନି ।

ଟ

- ଟୁଁଡ୍‌କେ କାଏଁ, ହୁଲ୍‌ହୁଲି ଦୁକାଲ୍ ?
- ଟିଟି ଉପ୍‌ରେ ପୁରେନ୍ ।

ଠ

- ଠଗ ବକା କାର୍ ଘରେ ନାଇଁ ?
- ଠାନ୍ ଜାନି ଧାନ୍ ପାଚ୍‌ସି ।
- ଠାନ୍ ଜାନି ଧାନ୍ କଁଟା ।
- ଠେଁଟେର୍ ବେକେଁ ତୁଲ୍‌ସି ମାଲି ।

ଡ

- ଡଂଗ୍‌ରେ ବର୍‌ସା କି, ନଗ୍‌ରେଁ ବର୍‌ସା ।
- ଡମ୍ ଜାଲ୍, କୁଲ୍‌ହିଆ ଖାଲ୍ ।
- ଡହ ଡହ ଆମିଲ୍, ସିତଲ୍ ଭଜା,
  ବାମ୍‌ହନ୍ ରଜା, ଖଁଟ୍ ପର୍‌ଜା ।
- ଡେଡ୍‌ସୁର୍‌କେ ଡେଡ୍ ହାତ୍ ।

ଢ

- ଢେଁକି ଜେନ୍‌କେ ଗଲେ ଭିଲ୍ ଧାନ୍ କୁଟ୍‌ବା ।

ତ

- ତତ୍‌ଲା ପାନି ଘର୍ ନାଇଁ ପୁଡ଼େ ।
- ତମର୍‌ଟା ସିର୍‌ମୁଖ୍, ଆମର୍‌ଟା ଥୁତ୍‌ନା ।
- ତଲର୍ ତପତ୍ ଉପରର୍ ଘାମ୍,
  ଟିଠେଇ କରେ ରାମ୍ ରାମ୍ ।
- ତାକ୍ ଦୁଲ୍‌ଦୁଲ୍ କୁଲ୍‌ତା ବିହା
  ଭାତର୍ ଉପରେ ତୁନ୍ ଦିଆ ।
- ତାତା ନାଡ଼ି, ବେଁଗ୍ ଦେଲା ପାଡ଼ି ।
- ତାଲ୍ ତଲ୍‌କେ ଜିବାର୍ ବେଲ୍,
  ତାଲ୍ ପଡ଼୍‌ବାର୍ ବେଲ୍ ।
- ତାଲ୍ ତଲେଁ କାଲ୍ ।
- ତାଲି ତାଲି ବନମାଲି ।
- ତୁଇ କହୁଥା ଝାଡ଼ି ଝୁଡ଼ି,
  ମୁଇଁ ଦେଇଛେଁ ମୁହଁକେ ଆଡ଼ି ।
- ତୁରତୁରି ବହୁ ଚୁଲ୍‌ହିଥିଁ ହଗେ,
  ଗାଁପୁନ୍ ପୁଛୁନ୍ ତିନ୍ ଘଡ଼ି ଲାଗେ ।

◗ ତେଲ୍ ପୁଡ୍‌ଲେ ଘି, ଘି ପୁଡ୍‌ଲେ ଛି ।
◗ ତେଲ୍ ହଲ୍‌ଦି ସରୁ ନାଇଁ
 କି ପୋ ଲୁଖ୍‌ରା ହେଉ ନାଇଁ ।
◗ ତୋର୍ ଧାନ୍‌କେ ତୋର୍ ମୁର୍‌ହି,
 ଦେ କେଉଁଠେନ୍ ଭୁସ୍ କରି ।

ଥ

◗ ଥୁଇ ଜୁହାର୍ କି ଲୁଇଁ ଜୁହାର ।
◗ ଥେତାର୍ ମୁହେଁ ଭାଗ୍‌ବତ୍
 କେଁପା କରୁଛେ କସ୍‌ରତ୍ ।

ଦ

◗ ଦହି ହାଁଡ଼ିକେ ବିଲେଇ ସାଖି ।
◗ ଦାଁତର୍ ବେଲ୍‌କେ ଚନା ନାଇଁ,
 ଚନାର୍ ବେଲ୍‌କେ ଦାଁତ୍ ନାଇଁ ।
◗ ଦାଁତ୍ ଥିଲେ ଚନା ନାଇଁ,
 ଚନା ଥିଲେ ଦାଁତ୍ ନାଇଁ ।
◗ ଦାଁତ୍‌ରି ମାଏଝିର୍
 ହଁସ୍‌ବାର କାଁଦ୍‌ବାର୍ ଏକାଟା ।
◗ ଦାଁତ୍‌ରି ମାଏଝି ଘର୍‌କେ ସିରି,
 ଚୋର୍ ପଲାସି ଦାଁତ୍‌କେ ଡରି ।
◗ ଦାନ୍ ଗାଏର୍ କାଏଁ ଦାଁତ୍ ଦେଖା ?
◗ ଦାରିର ଘର ପୁଡ୍‌ଲା ବେଲ୍‌କେ
 ନାଗର୍ ବଏଲା-'ଖଟ୍ ପକା' ।
◗ ଦୁଇ ପଏସି,
 ତୋର୍ ଲାଗି ମୋର୍ ଜାନ୍ ଜାଏସି ।
◗ ଦୁଇ ମାଏଝିର୍ ଘଏତା,
 ସିତଲ୍ ଖାଏବୁ କି କାକର୍ ଖାଏବୁ ,
 ବେଲ୍ ଥାଉଁ ଥାଉଁ କହିଥା ।
◗ ଦୁରର୍ ବଂଧୁ ସୁଦଂର୍,
 ପାଖର୍ ବଂଧୁ ବାଂଦର୍ ।
◗ ଦେଇଥିଲେ ପାଇ,
 ବୁନିଥିଲେ ଦାଇ ।
◗ ଦେ କେ ଦେଖେଇ ଦେହେରି ଖାଏ ।
◗ ଦେଖନ୍ ସୁଂଦର୍ ପଲ୍‌ସା ଫୁଲ୍ ।
◗ ଦେଖା ସିଖା ଉଡ୍‌ସା ।
◗ ଦେମି ବଏଲେ ଆସ୍‌ଟେ ଥିସି,
 ମାର୍‌ମି ବଏଲେ ଡର୍‌ଟେ ଥିସି ।
◗ ଦେଲାଟାକେ ନେଲାରେ,
 ଭାଏ ଘଏତା କଲାରେ ।
◗ ଦେଲୁ ନାରି, ହେଲୁ ପାରି ।

ଧ

◗ ଧଂଗ୍‌ରା ପିଲାର ଛପ୍‌କା ଚୁମା,
 ଧାଂଗ୍‌ରି ଟୁକେଲ୍ ଗାଲେଁ ।
◗ ଧନର୍ ଅଏରି ଜନ୍,
 ଜନର୍ ଅଏରି ଧନ୍ ।
◗ ଧନିକେ ଆସ୍ କି ଗୁନିକେ ଆସ୍ ।
◗ ଧରମ୍ କଲେ, କରମ୍ ବୁଡ଼େ ।
◗ ଧରମର୍ ଗିଙେଁ ମେଖା ଖୁଁଟା ।
◗ ଧରମର୍ ଡଂଗା ନାଇଁ ବୁଡ଼େ ।
◗ ଧରି ଆନ୍ ବଏଲେ ମାରି ଆନ୍‌ସି ।
◗ ଧାଇଁ ଧୁପି ବାର, ବସି ଥାଇ ତେର ।
◗ ଧାନର୍ ନାଁ ପେଟ୍‌ପୁରନ୍ ।
◗ ଧୁନ୍ ଟାନ୍ ଟାନ୍, ଗୁନ୍ ଟାନ୍ ।
◗ ଧୁବା ଚହଲିଆ, ଭଁଡ଼ାରି ଫୁଲା,
 ଘରେ ଭାତ୍ ନାଇଁ, ତଡ୍‌ଲା ନୁରା ।
◗ ଧୁବା ଭଁଡ଼ାରିର୍ କୁସେର୍ ବାଏର୍,
 ହିଁସା ଅହଁକାରେ ମଲା ଜେ କୁସେର୍ ।
◗ ଧୁରର୍ ବଂଧୁ, କୁରୁପା ସିଂଧୁ ।
◗ ଧୁର୍‌ରେ ଗଂଧ୍‌ରି ଅଲ୍‌ଗେ ବସ୍,
 ଛେଲ୍ ଲେଁଡ଼ି ଖା ମସ୍ ମସ୍ ।

ନ

- ନଖର୍ ଘା'କେ କୁଢ଼େର୍‌ଥି ଛେଦ୍‌ସି ।
- ନଲିଆର୍ ଧାର୍, ପାନିର୍ ଗାର୍ ।
- ନାଇଁନ ଭାବ, ମୁହଁ ସୁଖିଗଲା ପନ୍ତ ଡାବ ।
- ନାଇଁ ହେଲା ବେଲ୍‌କେ ନାତି ଘଏତା ।
- ନାଗର୍ ପୋ ଡେଁଡୁ ।
- ନାପି ଅଢ଼ିଆ, ପତ୍‌ରେଁ ନୁନ୍ ।
- ନାଁ ଲଛମନ୍, ଗିଜ୍ ଭର୍ ଖସୁ ।
- ନିଜର୍ ଗାଲେଁ ନିଜର୍ ଚପଲ୍ ।
- ନିଜର୍ ବୁଧି ଠାକୁର୍,
  ପରର୍ ବୁଧି କୁକୁର୍ ।
- ନିଜର୍ ଦିହେଁ ଟୁପେ ମାଛି ,
  ସେ ଜାଉଛେ ପର୍‌କେ ବାଛି ।
- ନିଲ୍‌ଜିଆ ଘରେ ସେଁର୍‌ରା କୁଲୁଆଁ ।
- ନିସ୍‌ପୁରି କେ ଦଏବ ସାହା ।

ପ

- ପଖେ ମଲେ ପଖେ ଜିଇଁସି
  ଘର୍ ଘର୍ ଜାଇ ଭରଂଗୁଥିସି ।
- ପତ୍‌ରି ସୁନାକେ ମହାନଦିଆ ।
- ପତ୍‌ଲା ଦେଖି ଲଢ଼ୁବ ନାଇଁ,
  ମୁଟା ଦେଖି ଡର୍‌ବ ନାଇଁ ।
- ପର୍ ଅହଁକାରି ସଦା ଦୁଖି ।
- ପରର୍ ଧନେ ବିକ୍‌ରମ୍ ରଜା ।
- ପରର୍ ପୋ ବୁଡ଼ିମଲା,
  ଲୁକେ ଦେଖ୍‌ଲେ ଟୁବ୍ କଲା ।
- ପରେଁ କାଏଁ ମାନ୍,
  ଅଲ୍‌ନେ କାଏଁ ସୁଆଦ୍ ?
- ପଲାଲା ମାଛ୍ ବଢ଼େଟେ ।
- ପଲାଲା ମାଛ୍ ବଡ଼ଖାଟା ।
- ପାଁଡ଼ବର୍ କାଏଁ ହଲ୍ ଧାନ୍,
  ପାଁଡ଼ୁବ ବୁଲେ ଗାଁ ଗାଁ ।
- ପାନ୍ ଖାଇଥିସ ଖଏରା
  ମୁଲ୍‌କି ମୁଲ୍‌କି ହଁସି ଦେଇକରି
  କଥା କହିଦେସ ଗହେରା ।
- ପାନ୍ ପତର୍ ପାନ୍,
  ଧର୍ ଭୁସ୍‌କିର୍ କାନ୍ ।
- ପାନ୍ତି ମାଏଝିର କାଏଁ ଢଲିଆ ଖୁସା,
  ହଲିଆ ମୁନୁସର୍ କାଏଁ ବେହେରେନ୍ ବସା ?
- ପାସ୍ ଗାଁକେ ଗୁଆ ଗୁଁଡ଼ା,
  ଧୁର୍ ଗାଁକେ ପତର୍ ପେଁଡ଼ା ।
- ପିଠିର୍ ଭାଇ ଗଁଠିର୍ ସୁନା ।
- ପୁଢ଼ର୍ ରିସା ବେନା ବୁଟାଥିଁ ।
- ପୁଢ଼ା ଘାକେ କୁଏ ଭଂଗ୍‌ଲା ।
- ପୁସିଆଁ କୁକୁର୍ ଗୁସିଆଁକେ ଟାବେ ।
- ପେଟ ପୁସ, ନାଇଁ ଦୁସ ।
- ପୋଢ଼୍ ବାମ୍‌ହନ୍ ବର୍‌ହା,
  ସହି ନାଇଁ ପାରନ୍ ଖରା ।

ଫ

- ଫଟା ମାଁଦଲ୍ ବଜଉ ଥା,
  ଚୁଛା ଘର୍‌କେ ଟାମ୍‌ଭୁ ଥା ।
- ଫୁଲ୍ ଫୁଟ୍‌ଲେ ବାସ୍‌ସି,
  ଗୁହ୍ ଘାଁଟ୍‌ଲେ ଗଂଧ୍‌ସି ।
- ଫୁଲ୍ ଫୁଟି ଫଲେ ଫଲ୍
  ନାଇଁ କହି ଜେ କର୍‌ସି ବୁତା
  ସେ ଲୋକ୍‌ଟା ଭଲ୍ ।

ବ

- ବଢ଼୍ ମାଛର୍ କଁଟେ ସୁଆଦ୍ ।
- ବଢ଼୍ ଗଲେନ୍ ଫସର୍ ଫାଟି,
  ସାନ୍ ଜାଉଛେ ବେସର୍ ବାଟି ।

◗ ବଲଦ୍ ଘିନ୍‌ବ କମାଲ୍ ଉଢ଼ି,
ପୋଢ୍ ଘିନ୍‌ବ ପଁଢ଼େଇ ମାଡ଼ି ।

◗ ବସ୍‌ବାର୍ ଥୁଁ କସ୍‌ବାର୍ ଭଲ୍ ।

◗ ବଁସ୍‌ବୁଡ଼ା ବେଲ୍‌କେ ଘୋର୍‌ମୁହାଁ ପୋ ।

◗ ବାଏଗନ୍ ବାଡ଼ି ମୂଢ୍ ଥାପ୍‌ନା ।

◗ ବାଏଗନ୍ ବାଡ଼ିକେ ଲାଏଠ୍ ଲହଁପା ।

◗ ବାଘ୍ ଛୁଆକେ ପୂଆଲେ ଢପା ।

◗ ବାଟର୍ ପିପଲ୍ ଲଟେର୍ ପଟେର୍ ।

◗ ବାଟ୍‌ଲମା ମାଏଝି, ମୁଡ଼ି ବୁର୍‌ଢ଼ା ଟଂଗିଆ ।

◗ ବାପ୍ ଜାନି ପୋ, ମାଁ ଜାନି ଝି ।

◗ ବାପ୍ ଦେହେରି ପୋ ପୂଝାରି,
ଅଗ୍‌ତା ପଡ୍‌ରି ସବୁ ଆମ୍‌ରି ।

◗ ବାପ ରୁପେ ତାଲ୍, ପୁଓର ମୁଢ଼େଁ କାଲ୍ ।

◗ ବାପେ ପୁଏ ସାରାରାତି ଉସ୍‌ନିଦରା,
କୁମ୍‌ନାର ଗିଜ୍ ମେଲା ।

◗ ବାବାଜି ଲେଂଗ୍‌ଟି ଚୋର୍,
ହାତ୍‌ମେ ବାଡ଼ି, ଗିଜ୍‌ମେ ଡୋର୍ ।

◗ ବାବାଜି ମଠ୍‌କେ ଗଲେ
ତାଁକର୍ ଛୁଆପିଲା ଛଟ୍‌କୁ ଥିଲେ ।

◗ ବାମ୍‌ହନ୍ ଘି ପାଏଲେ ରୁଂଗସି ।

◗ ବାମ୍‌ହନ୍‌ର ପଏତା, ମାଏଝିର୍ ଘଏତା ।

◗ ବାର ପୁନିର୍ ପିଠା ଖାଇ,
କେଭେଁ ମନ୍ ହରସ୍ ନାଇଁ ।

◗ ବିଡ଼ି ଠୁଁଠି ହେଲେ ଗଲା,
ମୁନୁସ୍ ବୁଢ଼ି ହେଲେ ଗଲା ।

◗ ବିନ୍ ପଏସେଁ, ସମାର୍ ହାଟ ।

◗ ବିଲେଇ ଘଁଟି, ତାଲ୍ ସାଉଁଟି ।

◗ ବିହା ବେଲ୍‌କେ ବାଏଗନ୍ ରୁଆ ।

◗ ବିହାହାରିର୍ ଜେତ୍‌କି ମଲ୍‌ମଲ୍ ନାଇଁ,
ଟଂଗ୍‌ରାବୁହିର୍ ସେତ୍‌କି ।

◗ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଗଲା ପାଏନ୍ କୁଆଲି,
ଚୁକେଇ ଖାଏଲା ବଁକ୍ ।

◗ ବୁଢ଼ା ବେଲେ ମାଏଝି ଆନ୍‌ଲେ ପରକେ,
ରାତିର୍ ବେଲେ ମହି ଖାଏଲେ ଜର୍‌କେ ।

◗ ବୁଦ୍‌ଧିର୍ ଗୁନୁଁ ଗିଜ୍ କାବ୍‌ରି ।

◗ ବେଲ୍ ପାର୍‌ଲେ କୁଆର୍ କାଏଁ ଜାଏ ।

◗ ବେହେରା ଆଁଠି,
ଚୋପି ଦେଲେ ଜାଏସି ଫାଟି ।

ଭ

◗ ଭଏଁରାର୍ କଥା ଭଏଁରି ବୁଝେ
ଫୁଲର୍ କଥା ଡାଲ୍,
ଗଖା ବଲିଆ ଧର୍‌ମି ବଲି
ଛିଡ଼ିଗଲା ମୋର୍ ଜାଲ୍ ।

◗ ଭଏଁରି ଜାଡ଼, ଆମିଲ୍ ଗଡ଼ ।

◗ ଭଁଡ଼ାରି ଦେଖଲେ ଆଁଠୁ ଆଡୁ ନଖ୍ ।

◗ ଭଁଡ଼ାରି ବିହାଥି ସଭେ ଠାକୁର୍ ।

◗ ଭଁଡ଼ି ଭୁଁଡ଼ା କରି କାଏଁ ଥୁରେ ଥାରେ ?

◗ ଭଲ୍ ନାଟ୍ ବେଲ୍‌କେ ମାଂଦଲ୍ ଫାଟ୍ ।

◗ ଭଲ୍ ବଏଲେଁ, ଭେଲୁଆଁ ଲାଗେ ।

◗ ଭାଇ ଥିଲେ ଭଲା, ଖେଥ୍ ଥିଲେ ଖଲା ।

◗ ଭାଇ ଭାଇ ଗାଲି ଲାଗ୍‌ଲେ
ଦେଖ୍‌ଲା ଲୋକ୍ ହଁସ୍‌ଲା,
ଘରର୍ ମହତ୍ ଡାଁଡ଼େ ପଡ୍‌ଲେ
ସବୁ ମହତ୍ ନସ୍‌ଲା ।

◗ ଭାଁଗ୍ ବିଗ୍‌ଡ଼ାସି ଖୋକି,
ମକ୍‌ଦମା ବିଗ୍‌ଡ଼ାସି ସାଖି ।

◗ ଭାଁଗ୍ ଫସ୍‌କା ହେଲେ ଗଲା,
ମୁନୁସ୍ ଭୁସ୍‌କା ହେଲେ ଗଲା ।

◗ ଭାତ୍ ଝିଁଟ୍‌ଲେ ସହସ୍‌ରେ କୁଆ ।

◗ ଭାତର୍ ବକ୍ ବକ୍, କି ବଏସର୍ ବକ୍ ବକ୍ ?

◗ ଭାଲାରେ ଭାଲା
ଗୁରୁକୁ ବଲିଗଲା ଚେଲା,
ବେଙ୍ଗୁର୍ ମଂତର୍ ଜନା ନାଇଁ
ସାଁପ୍ ଗାଡ଼େ ହାତ୍ ଦେଲା ।

◗ ଭାଲୁର୍ ଗିଙ୍କେଁ ଡୁମେର୍ କୁଚା ।

◗ ଭୁଖର୍ ଗାଏ, ବେନା ଖାଏ ।

◗ ଭୁଜିର୍ ଆଘେଁ ଲୁଧର୍ ପଛେଁ ।

◗ ଭୁଦୋ ମାସେଁ କୁଦୋଲିଆ,
ଫଟା ଘରେ ତାଲା ଦିଆ ।

◗ ଭୁର୍‌ସି ମୁଡ଼ି କୁଆଘରା,
ପାଏନ୍ ପାଏଲେ ତରାବୁରା ।

◗ ଭୁଲିଆ ବୁନେ ଧୁତି ପିଁଧେ ଲେକ୍‌ରା,
କେଉଁଟ୍ ମାରେ ଝୁରି ଖାଏ କଁକ୍‌ରା ।

◗ ଭୋକ୍ କାଏଁ ଜାନେ କସା ପିତା,
ନିଦ୍ କାଏଁ ଜାନେ ସୁଖା ଉଦା ।

ମ

◗ ମଏନା ପୁସି ଗାଂଗୋ ମରା ।

◗ ମଲା ଗଲା ଏକା କଥା ।

◗ ମଲା ବେଲେ (ବେଲ୍‌କେ) କୁର୍‌ରା ଭାସି ।

◗ ମହାକାଲ୍ ଫଲ୍ ଜହକ ଜିତା,
ବାହାରେ ସୁଂଦର୍ ଭିତ୍‌ରେ ପିତା ।

◗ ମା ପର୍‌ସା, ମେଘ୍ ବର୍‌ସା ।

◗ ମାକଡ୍ ହାତେ ସାଲିଗ୍ରାମ୍,
ଡେଗେଇ ନଚେଇ ନେଲା ପ୍ରାନ୍ ।

◗ ମାଗି ଅନ୍‌ଲା ତୁନ୍ ସୁର୍‌କେ ।

◗ ମାଗି ଆନ୍‌ଲା ଲେଥା, ସିଖି ଆନ୍‌ଲା କଥା ।

◗ ମାଛି ମାରି କାଏଁ ହାତ୍ ଗଂଧାବାର୍ ?

◗ ମାନ୍ ବାଟି ମାନ୍, ଜହିଁ ପାଏନ୍ ତହିଁ ଧାନ୍ ।

◗ ମା ବଏଲେ ମହା ଉସତ୍
ପାସେ ବସାସନ୍ ନେଇ,
ବୁଆର୍ ମାଏପୋ ବଲି କହେଲେ
ଖିଁଡ୍ ପର୍‌ଲେ ହୋଇ ।

◗ ମା ବହେନ୍‌କୁ ମାଏନ୍ କରୁଥା
ପାସେ ନାଇଁ ହ ଲେଠେଇ,
ଚଲ୍‌ମୁହିଁ କରି ବାଟ୍ ଚାଲୁଥା
ନାଇଁ ହେଲେ ହେବୁ ଝୁଁଟେଇ ।

◗ ମାନ୍‌ଲେ ଗୁଡର୍ ନାହେଲେ ପଥର୍
ବାର୍‌ସି ବିଂଧନ୍ ଚଂଗିଆ,
ବାଟ୍ ଦେଖି ବାଟ୍ ଚାଲ୍‌ବୁ ବାବୁ
କେନ୍ ବେଲେ କେନ୍ ସମିଆ ।

◗ ମାର୍ ଦମ୍‌କେ,
କାହାକେ କହେଲେ କିଏ ଚମ୍‌କେ ।

◗ ମାଲିକେ ଛେଲି ଅଡୁଆ ।

◗ ମାହାଁତି ଜାତି,
ଉଧାର୍ ପାଏଲେ ହାତି ଘିନ୍‌ତି ।

◗ ମାହାଲିଆ ପାଏଲେ ମହରା ଖାଏସି ।

◗ ମିଠେଇଖିଆ ଟୁଁଡ଼, ମୁର୍‌ଲାଦିଆ ମୁଡ଼ ।

◗ ମିତାଡ଼ି, ନିସାନ୍ ଜଂଗାର୍ ଖେତାଡ଼ି ।

◗ ମୁଇଁ ବଏଲେ ଲୁଇଁ ପଡ୍‌ସନ୍ ।

◗ ମୁଦ୍ ଭିଜେଇ କାଏଁ ଛୁରାକେ ଡର୍ ?

◗ ମୁନ୍‌ସର୍ ଜିବନ୍, ପାନିର୍ ଫୁଟ୍‌କା ।

◗ ମୁରୁଖ୍ ଲୋକ୍‌କେ ହିତ୍ ନାଇଁ ରୁଚେ
ସୁନ୍‌ଲେ କର୍‌ସି ରିସ୍,
ନାଗ୍ ସାଁପ୍‌କେ ଗୁରସ୍ ପିଆଲେ
ଦୁଇଗୁନ୍ ହେସି ବିସ୍ ।

ର

◗ ରଖ୍‌ଲେ ମାଏଝି, ଛାଡ୍‌ଲେ ପର୍
ଚାଲିଯିବା ଟେର୍ ଟେର୍ ।

◗ ରଜା ଘରେ କାଏଁ ଖଜା ଦୁକାଲ୍ ?

◗ ରାଆଁଡ଼ି ପାଏଲା ଧନ୍,
କେନ ରଖିମି କେନ ରଖିମି
ଗୁଲେଇ ଘାଁଟି ମନ୍ ।

◗ ରାଂଧି ଜାନିଥିଲେ ଗାଂଧନି ସୁଂଦର୍
ଗଲାକେ ସୁଂଦର୍ ଗିତ୍,
ମୁନୁସ୍ ଭିତ୍‌ରେ ମୁନୁସ୍ ସୁଂଦର୍
ପର୍‌କେ କଲେ ହିତ୍ ।

◗ ରେଂଗାଲ୍ ଗଛର୍ କର୍‌ଟା
ନାଇଁ ଦେଖି ମନ ଧକର୍ ପଟର୍,
ଦେଖିଦେଲେ ମନ୍ ପର୍‌ଛା ।

◗ ରାସିର୍ ଚାତର୍, ବିର୍‌ହିର୍ ଲଟ୍‌କା ।
ଠାନ୍ ନାଇଁ ବାହାନେ କୁଲ୍‌ଥ୍ ଚେପ୍‌ଟା ।

◗ ରୁପ୍ ଥିଲେ କାଏଁ ଦିନ୍ ସର୍‌ବା
ଗୁନ୍ ଟିକେ ରଁଚେ ନାଇନ,
ପୁର୍‌ଖା ଦିନର୍ ଚାଲିଚଲନ୍ କେ
ପୁଡ଼େଇ ଖାଏଲେ କାଏଁନ ।

ଲ

◗ ଲଖେ ଅର୍‌ଜିଲେ ପଖେ ନାଇଁ ଜାଏ ।

◗ ଲଲିହା, ପାଏନ୍ ଗୁଲିଆ ।

◗ ଲାଗ୍ ବାଘ, ଏକା କଥା ।

◗ ଲାଗ୍‌କେ ପାଗ୍ ନାଇଁ ମାର୍ ।

◗ ଲାଜ୍ ନାଇଁଥାଏ ଲଜଉ ଥାଏ,
ଫଟା ମାଂଦଲ୍ ବଜଉ ଥାଏ ।

◗ ଲାଜ୍ ନାଇଁଥାଏ ଜାହାର୍ ମୁଖେ,
ଚୁରେଇ ଜାଏସି ଉଜଲ୍ ପଖେଁ ।

◗ ଲାଁଡୁମୁଡ଼େ ଗାଧ୍‌ବାର୍ ସୁଖ୍
ଲହୁଂଗି ପିଂଧି ହଗ୍‌ବାର୍ ସୁଖ୍ ।

◗ ଲୁହା ଜାନି ପାଏନ୍ ।

◗ ଲୁହା ସସ୍‌ତା ହେଲେ ବେଂଗ୍ ଖଁଡ଼ା ଧର୍‌ସି ।

◗ ଲେଂଗ୍‌ଟି, ଚିତା, ଚୁଟି,
ମଦ୍, ମାଉଁସ୍, ଗୁଟି ।

◗ ଲେଡ଼ି ନାଇଁ ଚଲ୍‌ଲେ ଠୁଁଡ଼ି ନାଇଁ ଚଲେ ।

◗ ଲେଡ଼ି ଚଲ୍‌ଲେଁ ଠୁଁଡ଼ି ଚଲେ ।

ସ

◗ ସତ୍ ଥିଲେ ଲାଁଡୁ ମୁଡ଼େ ଦେବ୍‌ତା ।

◗ ସତ୍ ଗୁରୁକେ ମାରେ ଗଏଁଠା,
ଅଁଧାର୍ ରାତି ଜଲେ ବଏଠା ।

◗ ସହକେ ସତି, ହଜାର୍‌କେ ପାର୍‌ବତି
ଇ କଥାଟା ସାର୍,
ଗୁଟ୍‌କର୍ ନୁ ଜୁଡ଼େ ଜା'ର୍
ମୁହଁ ପୁଡୁ ତାର୍ ।

◗ ସହକେ ସୁପାରି, ହଜାର୍‌କେ ପାନ୍,
ଲଖେ ଟଁକା ହେଲେ, ଆପୁ ଟିକେ ଆନ୍ ।

◗ ସହେ କାସେଁ, ବତର୍ ମୁଲ୍ ।

◗ ସହେ ଗାଦ୍‌କେ, ଅସି ମେର୍‌ହା ।

◗ ସହେ ଛିଆଁଚି, ଗୁଟେ ବୁଢ୍ ।

◗ ସହେ ତୁନ୍, ଏକା ନୁନ୍ ।

◗ ସହେ ପିପଲ୍, ଗୁଟେ ଡୁମେର୍ ।

◗ ସହେ ବଇଦ୍, ପଥି ମୁଲ୍ ।

◗ ସହେ ଭେକା, ଏକା ଲେଖା ।

◗ ସହେ ହନ୍‌ମାନ୍ ଲଖେ ଲେଁଜ୍ ।

◗ ସାଗ୍‌ଖିଆ ଟୁଁଡ୍ ପାନ୍ ଖାଏଲା,
ପାନ୍ ବଲେ ମୋର ପରାନ୍ ଗଲା ।

◗ ସାଠେ ସୁଲ୍‌କ ପଢ଼େ ସୁଆ,
ବିଲେଇ ଦେଖ୍‌ଲେ ଅଟାବୁହା ।

◗ ସାଁପ୍ ଲମ୍ ଲମ୍, କେଁଚୁଆ ଲମ୍ ।

◗ ସିତା କଏଁତା,
ରାଏଜ ଜାକର୍ ତାର୍ ଘଏତା ।

- ସିଧା ଆଂଗ୍‌ଠିଥି ଘି ନାଇଁ ବାହାରେ ।
- ସୁନ୍‌ରେ ପୁତା
  ଖାଏବୁ ପିଠା, ଗାଏବୁ ଗିତା,
  ତେବେ ଜାଇ ହେବୁ ଜଗତ୍‌ଜିତା ।
- ସୁଜନ୍ ସଂଗେ ସୁଜନ୍ ବସେ
  ପାସ୍ ନାଇଁ ଜାଏ ମୂରୁ,
  ବାସ ଚଂଦ୍‌ନେ ମାଛି ନାଇଁ ବସେ
  ବିଲେଇ ନାଇଁଖାଏ ଗୁଡ୍ ।
- ସବୁ ଜାଉ, ମହତ୍ ଥାଉ ।
- ସବୁ କଥା ତର୍‌କିଥିବୁ
  ନାଇଁ ହଜାବୁ ବାଡ଼ି,
  ଭିର୍‌କି ଦେଲେ ବାହାରି ବଛା
  ଉଲ୍‌ଟିଜିବା ଗାଡ଼ି ।
- ସୁନାରିର ସହେ ଠୁକ୍ ଠୁକ୍,
  ଲୁହୁରାର ପାହାରେ ।
- ସୁହ୍‌ଲ ବରସ୍ ମଉଲା ପୁସେ,
  ଖୁଦ୍‌ତା ଦେଖ୍‌ଲେ ଲର୍‌କି ବସେ ।

ହ

- ହଗ୍‌ରିକେ ବାଟ୍ ଉଝଗନ୍ ।
- ହଗ୍‌ଲେ ବେଲ୍‌କେ ଗୁଛା ନୁଡ଼ା ।
- ହର୍‌ବେରିଆର୍ ଦୁଇ ଭାଗ୍ ।
- ହଲ୍‌ଦିର୍ କାଏଁ ରଂଗ୍ ?
  ପରଦେସିର୍ କାଏଁ ସଂଗ୍ ?
- ହଲିଆ ଟିପୋ ମାନ୍ କଲା
  ତାର୍ ମାନ୍‌କ ହାଏନ୍ କଲା ।
- ହଁସି ହଁସି କୁଁଡ଼ା ଖାଏଲେ ତାଲୁଥିଁ ଲର୍‌କିସି ।
- ହାଏଁଡ୍ ଭାଂଗ୍‌ଲେ ଖପ୍‌ରା,
  ମନ୍ ଭାଂଗ୍‌ଲେ ଚୁପ୍‌ରା ।
- ହାଟେର୍ କନିଆଁ ବାଟେର୍ ବର୍,
  ଲମେଇ ନେଲା ଟେର୍‌ଟେର୍ ।
  (ଚାଲି ଯାଉଥିବେ ଟେର୍‌ଟେର୍) ।
- ହାଡ୍ ଫୁଟେ ଫୁଟେ ମାଉଁସ୍ ଗୁଟେ,
  ଘୁଡ଼ା ଖାଇ ବୁଢ଼ି ଚମ୍‌କି ଉଠେ ।
- ହାଡ୍ ସମ୍‌ଲେ କହନି ସମେ ।
- ହେଡ୍‌ରେ ଖର୍‌ଖସ୍,
  ଛିଇଁଲେ ଛୁଆଁଚି, ଦେଖ୍‌ଲେ ବାଁତି ।
- ହେଲା କଲେ ଭେଲା ବୁଡ୍‌ସି ।

ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ

ଶବ୍ଦମାଳା

ଶବ୍ଦମାଳା-୧

ଗଛ ଉଦ୍ଭିଦ : ଅସନ, ଆଁକେଲ୍, ଆଁକୋଲ୍, କହୁଆ, କାଇଁସ, ଖିର୍‌ନି, ଖଜ୍‌ରି (ଖଜୁରି), ଖୁଜ୍‌ରେନ୍ (ବାଇଡଂକ), ଖୁର୍‌ସା, ଖେଡ଼ା (କେଂଡା), ଗଁଧା, ଚନୁର୍, ଜଗଲ୍, ଜମେଲ୍, ଜୁଏଦ୍, ଜୁଏର୍, ଝିଁପା, ଝିପି, ଟାଁଗନ୍, ଟିକୁନ୍, ଟୁଲି, ଡିର (ଡଂକ), ଥୁଆ, ଦହନା, ଧଅଁରା, ଧାମନ୍, ପଲ୍‌ସା (ପଳାଶ), ପିପଲ୍ (ଅଶ୍ୱତ୍ଥ), ଫୁଁଦେଲ୍, ବମୋର୍, ବର୍ଡ଼ି, ବାଁଦନ୍, ବିଛାତି, ବିଜା, ବୁଦେଲ୍, ବେଁଜାଟି (ମଂଜୁଆତି), ଭେଲୁଆଁ (ଲଂକାଆଂବ), ଭୁତା, ମଦେ, ମୁଖା, ମୁର୍‌ଗା, ରୁଆ (କପା), ଲିମ୍ (ନିମ), ସମ୍‌ନା, ସର୍‌ଗି (ଶାଳ), ସାହାଜ୍, ସିଏଲ୍, ସୁନ୍‌କର୍, ସେମେଲ୍, ହଡ଼ନ୍, ବୁଁଧ୍ (ମୂଳ), ପଲ୍‌ହା (ଡାଳି), ଢେଁଟି (ଢେଂପ), ଆଁଠି (ମଂଜି), ଟାଁକୋ (ଟାକୁଆ), ଲହ (ଲତା), ଡାହି (ଡାଳ), ପତର୍ (ପତ୍ର), ବୁଟା (ବୁଦା), ବାହି (ଶାଖା) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨

ଶାଗ : ଖୁଁଟିଆଭାଜି, କୁସ୍‌ଲା, ଗଧପୁର୍‌ନି, ଟିଉର୍, ଟେଟେ, ଟେଟୋ, ଟେର୍, ବହଲ୍, ଭାଜିସାଗ୍, ମୁଡ଼ିସାଗ୍, ସୁନ୍‌ସୁନିଆ ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୩

ଫଳ, ପନିପରିବା, କନ୍ଦ : ଅଏଁଲା (ଅଁଳା), ଅଜୁଏନ୍, ଅମ୍‌ରୁଦ୍, ଅମେରା, ଆସ୍‌ଡ଼ିଆ, ଆମ୍ (ଆଂବ), ଇଲାଚି (ଅଳେଇଚ), ଉଇଲ୍ (ପିଆଜ), କକର୍‌ଲୋ (କାଂକଡ଼), କଁଟିକୁଏଲ୍, କଁଥୁ, କଦେଲ୍ (କଦଳୀ), କୟାଁ, କର୍ଡ଼ି, କର୍‌ଲା (କଲରା), କଲ୍‌ମୁଲ୍, କସ୍‌ରୁକଁଦା, କାଁକେର୍ (କାକୁଡ଼ି), କୁକ୍‌ରାମୁଡ଼ି, କୁବି (କୋବି), କୁର୍‌ଡୁ, କୁର୍‌ଲୁ, କୁଲ୍‌ହିଆକଁଦା, କୁସାରି (ଆଖୁ), କୁଲୁଥ୍ (କୋଳଥ), କେଂଦୁ, କେଲା (କଦଳୀ), କୋକୋଡ଼ା, ଖଜୁର୍, ଖୁଜ୍‌ଲା, ଖୁଡ଼ିଆ, ଖୁରଡୁ, ଖେଡ୍‌ଜନା, ଗଂଗେଇ, ଗଁଠିକୁବି (ଓଲକୋବି), ଗିଲ୍, ଗୁଆଁର୍‌ସେମି, ଗୁଇଁଜ୍, ଗୁଖ୍‌ରା, ଗୁଲ୍‌ଜି, ଘଁଟା, ଚନା, ଚାର୍, ଚିରୋଂଜି, ଚୁଗୁଡ଼ା, ଛତି (ଛତୁ), ଛବିଲା, ଜଁଜେର୍‌ଲା, ଜିଁଲା, ଜମ୍‌ରୁଖ୍, ଜାମ୍, ଝଁଟା, ଝିରେଲ୍, ଝୁନ୍‌ଗା (ଝୁଡଂଗ), ଝୁଲେର୍, ଟୁଲ, ଟୋଲ୍, ଠେଲ୍‌କୋ, ଡୁଙ୍କା (ଛଚିଂଦା), ଡୁମ୍‌ରି (ଡିମିରି), ଡୁମେର୍, ଡୁରି, ଡୁଲୁକଁଦା, ତାଇ, ତାଲ୍ (ତାଳ), ତେଁତେଲ୍ (ତେଂତୁଳି), ଦାଲି (ଡାଲି), ଧାନ୍‌ମିର୍‌ଚା, ନାରଂଗି (ମିଠା କମଳା), ପତାଲି, ପାତଲ୍‌ଘଁଟା (ବିଲାତି ବାଇଗଣ), ପିର୍‌କଁଦା, ପୁଆଲ (ପାଳ), ପୁଟଲ୍ (ପୋଟଳ), ପାଡ଼ିକଁଦା, ଫୁଟି, ଫୁର୍‌ଲା, ବଂଗ୍‌ଲା, ବଡ଼ିଅଲ୍, ବଢ଼େଲ୍ (ଆତ), ବଡିସା, ବନକ୍ (ଫୁଟି), ବନ୍‌ସୋଲା (ଟାର), ବର୍‌ବଟି (ଝୁଡ଼ଂଗ), ବାଏଁଗନ୍ (ବାଇଗଣ), ବିହି, ବୁଏର୍, ବୁରୋ (କୋଳି), ବୋଡ଼ରା, ବୋଦା, ଭଁଗ୍ (ଭାଂଗ), ଭାଁଗ୍ (ଧୂଆଁପତ୍ର), ଭାଲିଆ, ଭେଜ୍‌ରା, ଭେଜ୍‌ରି, ଭେଲୁଆଁ, ମଖ୍‌ନା, ମଡ଼ିଆ (ମାଂଡିଆ), ମାଖନ୍ (କଖାରୁ), ମାଁଜ୍, ମାୟା (ପିଜୁଳି), ମିଆଁ, ମିର୍‌ଚା

(ଲଂକାମରିଚ), ମୁଗ୍‌ଫଲି (ଚୀନାବାଦାମ), ମୁଡ୍‌ରି, ମୁଡେର୍, ମୁନ୍‌ଗା (ଶଜନା), ମୁସ୍‌ରି, ମେଉଆ, ମେଗୁଆ, ମେଢ଼ାସିଂଘା, ମେରସିଂଘା, ରସ୍, ରସ୍‌କମ୍‌ଲା, ରାଏଲ୍, ରାହାଡ଼ି (ହରଡ଼), ଲଟିବୁରୋ, ଲାଏକେରି, ଲେଡି (ପାଚିଲା ଆଂବ), ଲେସୁନ୍ (ରସୁଣ), ସାଂଡ୍‌ରା (କମଳା), ସିନ୍‌କଁଦା, ସୁଆଁ, ସୁପାରି (ଗୁଆ), ସୁରସୋ (ସୋରିଷ), ସେନ୍‌ଗା, ସେମି (ଶିଂବ), ହଲ୍‌ଦି (ହଳଦି), ହେଁଡୁଆ, ଲେମଉ (ଲେଂବୁ) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୪

ଫୁଲ : କୁରେ, ଗଉରଚୁଲି, ଗଂଜା, ଗୁଲାଫୁଲ, ନିତିମଲି, ପଁଚ୍‌କୁଏର, ପାଟ୍‌ବେଁଦ୍‌ରା, ପୁରନି, ପୋରାଫୁଲ୍, ବେଁଦ୍‌ରା, ବେଲ୍‌ସୁରୁଂଗି, ମକ୍‌ଦଲ୍, ମଖ୍‌ମଲିଫୁଲ, ସହେଟଁକାଫୁଲ୍ ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୫

ମାଛ : କର୍‌ରଂଗ୍, କଠେଇ, କଣାବଉଦ୍, କଲାଜିଆ, କୁଡ଼ୋ, କୁସ୍‌ରା, କୋଦ୍‌ରି, କୁଟ୍‌ରି, ଖକ୍‌ସି, ଖଗ୍‌ସା, ଖପ୍‌ସା, ଖେଢ଼୍‌ବଏଁରି, ଜର୍‌ଡ଼ା, ଜିଆ, ଝାଇଁଝୁରି, ଝିନ୍‌ବୁଜି, ଝୁରି, ଟେଂଗ୍‌ନା, ଟେଂଗ୍‌ନି, ଠୁରୁ, ଡାକିଆ, ଢିନ୍, ବଲିଆ, ବୁଜି, ମହରେଲ୍, ମାଟୁଲ୍, ସେର୍‌ନା, ସେହୁଲ୍ ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୬

ସାଁପ୍ (ସାପ) : କଲେଉ୍, ଡେଁଡୁ (ଧଂଡ), ଧମ୍‌ନା, ନାଗେନ୍, ପାହାଡୁଟିଡି, ପେଡ୍‌କାସାଁପ୍, ବାମ୍‌ନିସାଁପ୍, ବୁଢ଼ାସାଁପ୍, ବୋଡ଼ା, ରଣା ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୭

ପଶୁ ଜଂତୁ : ଓସେର୍, କଛିମ୍, କୁଲୁବଲୁଆ, କୁଟ୍‌ରା, କୁରଠା, କୁଲୁ, କେଁଛୋ (କଇଁଛ), କୋକୋ, କୁଲ୍‌ହିଆ (ବିଲୁଆ), ଖରହା (ଠେକୁଆ), ଖୁଁଟ୍‌କେଲା, ଖେଁକାରି, ଖେଖେରଲି, ଗଡ୍‌ରା (ମେଂଢା), ଗଧ୍‌ବାଘ୍, ଗାଏ (ଗାଈ), ଗୁଆର୍, ଗୁନ୍‌ଟା (ଗୁଂଡୁଚି), ଘୁଡ଼ା (ଘୋଡ଼ା), ଘୁସ୍‌ରା, ଚିଥଲ୍, ଚୁଚୁ, ଛଗା, ଛଡ଼ା, ଛେଲ୍ (ଛେଳି), ଟେଂଗଟା (ଏଂଡୁଅ), ଟେମୋ, ଡୁଡୁବଗା, ଡୁର୍‌କା, ଢୋରାବାଘ୍, ପାଢ଼ି, ପୁଡ୍‌ରା, ଫେକାରି (କୋକିଶିଆଳ), ବଗାର୍, ବର୍‌ହା, ବଲଦ୍ (ବଳଦ), ବାଘ୍, ବୁକା (ବୋଦା), ବୁଛ୍‌ରା, ଭଏଁସ୍, ଭାଓ, ମଗର୍ (କୁଂଭୀର), ମାଂଜୋ, ମାଲ୍‌ଖେଁକାରି, ମେଢ଼ି, ମେଲ୍‌ଛା, ଲକଟ୍‌ଲି, ଲୁଇ, ଲେକ୍‌ରା, ଲେଂଘା, ସଂବର୍, ସଲ୍, ସାଇମୁସା, ସାପ୍‌କଟି, ହୁଁଡ଼ାର୍, ହେର୍‌ନା, ବଛା (ବାଛୁରି), ବାଛି (ବାଛୁରୀ) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୮

ପକ୍ଷୀ : ଅନ୍‌କାଢେଁଟି, ଏଡକ୍‌ଗୁଲି, କଁକଡ଼ା, କଣାକାଣି, କୁଇଲି, କୁମ୍‌ହାଟି, କୁହୁଟିଆ, କୋଲୁ, ଖୁଦ୍‌ଡିଆ, ଖୁରଡିଆ, ଗିଧନ୍, ଗିଧ୍‌ଲି (ବାଦୁଡ଼ି), ଗିଧା (ଶାଗୁଣା), ଗୋଲିହା, ଘୁରଲିଆ, ଘୁଲିକାଁକ୍, ଚଁଟିଆ, ଚନାଖାଇ, ଚଂଦ୍‌ନି, ଚଁପା, ଚିଆଁ, ଚିନ୍‌ମିନି, ଚେରେ (ପକ୍ଷୀ), ଛିଦ୍‌କେଲ୍, ଟମ୍‌ଟୁରେକ୍, ଟିଁଟିଅଁ, ଟିହା (ଭରଡିଆ ପକ୍ଷୀ), ଠିନ୍‌ଠିନି, ଠୁକ୍‌ବଢ଼େଇ, ଠୁଟ୍‌ଲି, ଡିଠାଇ, ଡିଟେର୍,

ନକା, ପଁଡ୍‌କା, ପରୁଆ, ପାଏନ୍‌କୁଆଲି, ଫରଡି, ଫୁଲଚୁହି, ବଁକ୍ (ବଗ), ବକୁଲ୍, ବରଲ୍, ବର୍‌ଲା, ବାଟି, ବାଦ୍‌ଲି, ବାଁଦୁ, ବୁଢ଼େଲ୍, ଭାଲିଆଖାଇ, ମଏନା (ବଣି), ମଜୁର୍ (ମୟୂର), ମିଟୁ (ଶୁଆ), ମେରୁ, ରାବଣ୍ (ଶାଗୁଣା), ରୁପ (ଶୁଆ), ରେଁକା, ଲିଟି, ଲୁହାଟେରେ, ହଁସ୍, ହାଡ୍‌ଗିଲା ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୯

କୀଟପତଂଗ : ଅଫା (ଝିଂଟିକା), ଅସର୍‌ଲା, ଅସେଇ, ଆଗ୍, ଆଂଜି, ଉକୁନ୍ (ଉକୁଣି), ଉକେନ୍, ଉଟୁ, ଉଟୁକିରା, ଉଦ୍‌ସୋ (ଓଡ଼ଶ), ଉପି, କଁଟିଆ (ବିଛା), କଣାସାଁପ୍, କାଇ, କପ୍‌କପି, କିର୍‌ଂଗା, କିରା (କୀଟ), କିରୁମ୍, କୁଲ୍‌କୁଲା, କୁସା (ଏଂଡି), କେଂଗ୍‌ଟା, କେଁଚୁଆ (ଜିଆ), କୋକୋଂଦା, କୋକୋପାନା, ଖଜ୍‌ରିଆ (ତେଂତୁଳିଆ ବିଛା), ଗଜି, ଗମ୍‌କିରା, ଗିର୍‌ଲା (ଟଂପେଇ ନେଉଳ), ଗୁଁଡ଼ିଆ (ମଶା), ଗେଣୁଆ, ଗେରୁଲ୍, ଗୋଏ (ଗୋଧି), ଘର୍‌ରଖା (ଝଟିପିଟି), ଘୁଇ, ଘୁଇସ୍, ଘୁଲି (ଗେଂଡା), ଚଲ୍‌ହାପୋକ୍, ଚାଁଟି (ପିଂପୁଡ଼ି), ଚିଧୁଲ୍, ଚିର୍‌ମେଲ୍, ଜର୍‌ମେନ୍, ଜୁହାଁ, ଝୁର୍‌ଲା (ଅସରପା), ଟଁଢ଼େଇପୋକ୍, ଟେଁକର୍ (ବିରୁଡ଼ି), ଟୋଇଲା, ଡିଆଁ (ଉଇ) ଢଣା, ଢେକୁନ୍ (ଓଡ଼ଶ), ଢେଁଢ଼େଗ୍, ଢୋଂଗାଚାଁଟି, ତେଲିସାଁପ୍, ପାଟ୍‌କିରା, ପାଟ୍‌ପନିଆ (କଂକି), ପାଡ୍‌ରିକିରା, ଫପା, ଫିର୍‌ଫିରି, ବଁକି, ବତର୍‌କିରି (ଝଡ଼ିପୋକ), ବମର୍, ବମା, ବିଛୁ, ବେଂଗ୍‌ପୁଟି, ବେନୁଜା, ଭଅଁରା, ଭମା, ଭାଲୁଚାଁଟି, ଭାଲୁପୋକ୍ (ସଁବାଳୁଆ), ଭୁର୍‌ସଣ୍, ଭୁର୍‌ସାକିରା, ଭୁର୍‌ସାପୋକ୍, ମକର୍‌ଲା (ବୁଢ଼ିଆଣୀ), ମକ୍‌ରା, ରାମି, ରେଁକଟ୍, ଲୁକ୍‌ଡ଼ି, ଲେକଟ୍, ସର୍‌ଲିଆ, ସୁତାଚୋର୍, ସୁରିପୋକ୍ ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୦

ପ୍ରକୃତି : ଧୁକା (ପବନ), ବାଦଲ୍ (ମେଘ), ପାଏନ୍ (ପାଣି), କାଦୋ (କାଦୁଅ), ପଖନ୍ (ପଥର), ଝାଡ୍ (ଜଂଗଲ), ନଏଦ୍ (ନଦୀ), ଝରନ୍ (ଝରଣା), କଟା (ପୁଷ୍କରିଣୀ), ବାଉଲି (ବାଂଫି), ଜୁଏ (ନିଆଁ), କୁହୁଲା (ଧୂଆଁ), ଉକିଆ (ଆଲୁଅ), ଜନ୍ (ଚଂଦ୍ର), ଧୁଇଲ୍ (ଧୂଳି), ଖଁଡ଼ି (ନଦୀକୂଳ), ଜମିନ୍ (ଜମି), ଖୁଲି (ଗାଁ ଦାଂଡ), ଗରଡି (ଧୂଳିଝଡ଼), ବିଜୁ (ତଡ଼ିତ୍), କରା (କୁଆପଥର), କାକର୍ (ଶିଶିର), ଖୋଲ୍ (ଗୁଂଫା), ଗରେଲ୍ (ତୋଫାନ୍), ଚିଖଲ୍ (ପତଳା କାଦୁଅ), ଝଁକେର୍ (ଅବିଶ୍ରାଂତ ବର୍ଷା), ଝାଉ (ଅଂଶୁଘାତ), ଧର୍‌ସା (ଗ୍ରାମପଥ), ପଦ୍‌ରା (ବୁଦା ଜଂଗଲ), ଫେଁପଲ୍ (ଫେଣ), ମୁଡ଼ା (ଜଳାଶୟ), ପୁଲିଆ (ପୋଲ), ରପ୍‌ଟା (ଅଳ୍ପଉଚ୍ଚ ପୋଲ), ରୁଗୁଡ଼ି (କଂକର, ଗୋଡ଼ି), ଖର୍‌ସି (ଗୋବର), ଭଟା (ପଡ଼ିଆ), ଡଂଗର୍ (ପାହାଡ଼), ଡୁଂଗ୍‌ରି (ସାନ ପାହାଡ଼), ବେଲ୍ (ସୂର୍ଯ୍ୟ), ବିନୁଆଁ (ଉଇହୁଂକା), ଖମନ୍ (ଅରଣ୍ୟ) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୧

ମନୁଷ୍ୟ ପରିବାର : ମୁନୁସ୍ (ମନୁଷ୍ୟ), ମାଏଝି (ମହିଳା), ଅଁର୍‌ରା (ଅଂଡିରା), ମାଇ (ମାଇଚିଆ), ଧଂଗ୍‌ଡ଼ା (ଯୁବକ), ଧାଂଗ୍‌ଡ଼ି (ଯୁବତୀ), ଟୁକେଲ୍ (ଟୋକୀ), ପିଲା (ବାଳକ), ବୁଇ (ବାଳିକା), ଛୁଆ (ଶିଶୁ), ବୁଆ (ବାପା), ମା (ମାଆ), ଦଦା (ବଡ଼ଭାଇ), ନାନି

(ବଡ଼ଭଉଣୀ), ବହେନ୍ (ସାନଭଉଣୀ), ପୋ (ପୁଅ), ଝି (ଝିଅ), ବର୍ (ସ୍ୱାମୀ), କନିଆଁ (ପତ୍ନୀ), ଗଇଁ (ଭିଣୋଇ), ଜଇଁ (ଜ୍ୱାଇଁ), ବହୁ (ଭାଉଜ), ବହ (ବହୂ), ସାସ୍ (ଶାଶୁ), ସସୁର୍ (ଶ୍ୱଶୁର), ଭନ୍‌ଜା (ଭଣଜା), ଭାନ୍‌ଜି (ଭାଣିଜୀ), ଟୁରା (ଅନାଥ), ଟୁରି (ଅନାଥା), ନାତିଆ (ନାତି), ନାତେନ୍ (ନାତୁଣୀ), ରଣ୍ଡେନ୍ (ରକ୍ଷିତା), ରାଁଡ଼ି (ବିଧବା), ରଁଡ଼ା (ବିପତ୍ନୀକ), କୁଟୁମ୍ (ପରିବାର), ଗୁତ (ଗୋତ୍ର), ଲାଗର୍‌ଲେସର୍ (ଦୂରସଂପର୍କୀୟ), ବଉଁସ୍ (ବଂଶ), ଗଁଡ଼ିଆ (ଗାଂଡୁ), ଡିଁଡ଼ା (ଅବିବାହିତ ପୁରୁଷ), ସୁଆସି (ଅହ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ), ନାତ (ଜ୍ଞାତି), ପୁର୍‌ବାପାତି (ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ), ଭୁଆସେନ୍ (ଭୁଆସୁଣୀ), ପହୁନା (ଅତିଥି), ଉରି (ଗୃହବାସୀ ଅତିଥି) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୨

ବୃତ୍ତି : ବାମ୍‌ହନ୍ (ବ୍ରାହ୍ମଣ), ଧୁବା (ଧୋବା), ଲୁହୁରା (କମାର), ବଇଦ୍ (ବୈଦ୍ୟ), ରାଁଧ୍‌ନିଆ (ରାଂଧୁଣିଆ), କେଉଁଟ୍ (କେଉଁଟ), ଦୁକାନ୍‌ଦାର୍ (ଦୋକାନୀ), ଗୁସିଆଁ (ଗୃହସ୍ୱାମୀ), ଚେଲା (ଶିଷ୍ୟ), କୁଟ୍‌ନି (ଖୁଚୁରା ବେପାରୀ), ନରିହା (ପାଣିବାଲା), ଛୁଆଲି (ପୋଖତି), ବଜ୍‌ନିଆ (ବାଦକ), ପିଲାତି (ପ୍ରସୂତି), ବିଗଂଗି (ବେଶ୍ୟା), ଭଏଁସାଲ୍ (ମଇଁଷିଆଳ), କୁଠିଆ (ହଳିଆ ଟୋକା), ଖମାରି (ଖମାର ରକ୍ଷକ), ଭରୁଆ (ଭାରବାହକ), ମାଜ୍‌ତି (ବାସନ ମାଜିବା ସ୍ତ୍ରୀ), ସୁଆରେନ୍ (ଧାଇ), ବଜଂତ୍ରି (ବାଜାବାଲା), ଦେଖନ୍‌ହାରି (ଦର୍ଶକ), ଡାଂଗଡ଼ା (ମୁଂଡପୋତା କେଳା), ସୁଦୁର୍ (ଶୂଦ୍ର), ଭଁଡ଼ାରି (ବାରିକ), ଗୁତି (ମୂଲିଆ), ନଉକର୍ (ଚାକର), ଚରୁହା (ଚରାଳି), ଚମାର୍ (ମୋଚି), ଗହକି (ଗରାଖ), ନାଚ୍‌ନି (ନର୍ତ୍ତକୀ), ସିପେଇ (ସିପାହି), ଗାହାକ୍ (ଗାୟକ), ସାଉ (ମାଲିକ), ସୁଖ୍‌ବାସି (ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ଗ୍ରାମବାସୀ), ଘର୍‌ରା (କମାର), ବେସୁଆ (ବେଶ୍ୟାସକ୍ତ ପୁରୁଷ), ଛେଲିଆ (ଛେଳି ଚରାଳି), ଖତି (ଖତ କାରବାର କରିବା ସ୍ତ୍ରୀ), ଖେତହ୍ (କୃଷକ), ଭୁତିଆର୍ (ମୂଲିଆ), ସେବ୍‌କାରି (ସେବକ), ସୁଥିଆର୍ (ଠିକାଦାର), ନଚ୍‌ନିଆ (ନର୍ତ୍ତକ), ଦୁସି (ଜ୍ୟୋତିଷୀ), ପର୍‌ଜା (ପ୍ରଜା), ଭୁଲିଆ (ତଂତୀ), ରେଜା (ମୂଲିଆଣୀ), ପାଏନ୍‌ତି (ପାଣିବାଲୀ), ଘଟୁଆଲ୍ (ନାଉରିଆ), ଗୁରୁ (ଶିକ୍ଷାଦାତା), ବାହାକ୍ (ବାଦକ), ଜଗୁଆଲ୍ (ପ୍ରହରୀ), ଗୁଆଲି (ଗାୟିକା), ଘିନାଲି (କ୍ରେତା), ଟଁଡ଼େଇ (ଡାହାଣୀ), ପେଟ୍‌ରି (ଗର୍ଭବତୀ), ଛାଡ୍‌ରି (ଛାଡ଼ପତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ), ଡାସୁଆ (ଚାଷୀ), ଭେଟିଆ (ଭୃତ୍ୟ), ଦେହେରି (ପୂଜକ) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୩

ଘର ଓ ଜିନିସପତ୍ର : ନେହି (ନିଅଁ), ହବ୍‌ଲି (କୋଠା), ଗୁଡ଼ା (ନୀଡ଼), ଚନ୍‌ଖା (ରୁଅ), ଝୁଲ୍‌କା (ଠଣା), ମାଚି (ଖଟୁଲି), ଦସ୍‌ନା (ବିଛଣା), ତାଲା (କୋଲପ), ବଟ୍‌କି (ତାଟିଆ), ବାଲ୍‌ଟିନ୍ (ବାଲ୍‌ଟି), ସୁଜି (ଛୁଂଚି), ଖାପ୍‌ନି (ଡାଂକୁଣୀ), ଖୁରଡ଼ା (ବଡ଼ ଦନା), ଦୁଆଁ (ପଘା), ପତାଂଗି (ଗୁଡ଼ି), ବୁଟ୍‌କା (ପୁଟୁଳା), ଡାମର୍ (ଆଲ୍‌କାତରା), ଚିମ୍‌ଟା (ଚିମୁଟା), ଗୁଲେର୍ (ବାଟୁଳିଖଡ଼ା), ଡବି (ଛୋଟ ଫରୁଆ), ପାଟି (ଶେଣି), ପୁଟ୍‌କନା (ନର୍ଦ୍ଦମା), ରେହେଁଟି (ଚକ୍ରଦୋଳି), ମଡୁଆ (ଛାମୁଂଡିଆ), କାଁଥି (କାଂଥ), ପାଉଁଚ (ପାହାଚ), ଗୁଡ଼ି (ମଂଦିର), ଉଛ୍‌ନା (ଓଳି), ଟିକାସି (କାଠଶିଢ଼ି), ପଟି (ଚଟେଇ), ଧୁକ୍‌ନା (ହାତପଂଖା), ଗରିଆ

(ଗରା), ହାଏଁଡ଼୍ (ହାଂଡି), ଲାଲ୍‌ଟିନ୍ (ଲଂଠନ), ବାଢ଼୍‌ନି (ଝାଡୁ, ପହଁରା), ଟୁଁଗା (ଠିପି), ବଏଠ (ଡିବିରି), ପୁତ୍‌ଲି (କଂଢେଇ), ଟିପ୍‌ଟି (ପୁଡ଼ିଆ), ଲାଖ୍ (ଜଉ), ଅଡ଼ା (ଅଲଗୁଣି), ଗେଡ଼ି (ରଣପା), ଡେରା (ଅସ୍ଥାୟୀ ବାସ), ପିଛାଲ୍ (ଓଳି), ବକ୍‌ଲା (ଚିରା ଅସମାନ କାଠ), ଲେଦା (ଫୋପଡ଼), ଫୁଇ (ତେରେଂଡା), କୁଠି (କୋଠରି), ପରଛି (ବାରଂଡା), ଦୁଆର୍ (ଅଗଣା), ଜାଲ୍‌ନା (ଝରକା), ଦୁଆର୍‌ବଁଧ୍ (ଚଉକାଠ), ମୁଚ୍‌ଲା (ତକିଆ), ସେଜ୍ (ରେଜେଇ), ଗଡୁ (ଢାଳ, ଲୋଟା), ପାତ୍‌ଲି (ଛୋଟ ହାଂଡି), ବୁତଲ୍ (ବୋତଲ), ତୁଆ (ଚାମୁଚ୍), ଚାଲ୍‌ନି (ଚାଲୁଣୀ), ସିଲ୍‌ପା (ଶିଳପୁଆ), ଭଉଁରା (ନଟୁ), ଘୁଡ଼ା (ପିଂଜରା), ଲିଫାପା (ଲଫାପା), ଛେନା (ଘସି), ଗୁରଡ଼ା (ପାଳଗଦା), ପଟୁଆ (ବଡ଼ ଡଂଗା), ପିପି (ପେଁକାଳି), କୋର୍ (ବେଲୁରି), କୁଁଢ଼ିକାଁଚି (ଖେଳନା ବାସନ), ବୁଁଧୁଆ (ଖଟବୁଣା ରଶି), ଆଁଚନ୍ (ଖଟଭିଡ଼ା ଡୋର), ଜିଭ୍‌କୁରା (ଭିଭଛେଲା), ଲୁଢ଼ା (ସାନ ଶିଳପୁତା), ବୁଂଧୁଆ (ଖଟ ବୁଣା ରଶି), ଉର୍‌କୁରା (ଅଇଁଠା ପତ୍ର ପାଇଁ ଗାତ), କୁର୍‌ମା (କ୍ଷେତ କୁଡ଼ିଆ), ଜଗଡ଼ା (ଅଳିଆ), ଝୁଁଟି (ଝୋଟି), ଠୁକା (କାଗଜ ଡବା), ହାତୁଲ୍ (ହାତୁଡ଼ି), ପାଗା (ପାଟନ୍ଦ), ସାଗୁନ୍ (ସାବୁନ୍), ଲୁଠା (ନିଆଁଖୁଂଟା), ସେହି (ସ୍ୟାହି), ଲସା (ଅଠା), ଖୋଲ୍ (ମଲାଟ), ଖପର୍ (ଛପର), ଟାଟି (ତାଟି), କରଚାଲି (ଛୋଟ ଜାଳେଣି କାଠ ଖଂଡ), କଚ୍‌ରା (ଆବର୍ଜନା), ଖାର୍ (ପାଉଁଶ), ପୁଡ଼ା (ଓଳିଆ), ଫୁଲି (କାଂଥଠଣା), ମୁଚ୍‌ଲା (କାଠଗଡ଼), ଗେଡ଼ା (କବାଟ କିଳା ଠେଂଗା), ସରକା (କନା ଲୁଂଡା) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୪

ବସ୍ତ୍ର : ବାହାନି (ସ୍ତ୍ରୀର କୌପୀନ), ଧୁତି (ଧୋତି), ପାଛୁଡ଼ା (ଚାଦର), କପ୍‌ଡ଼ା (ଲୁଗା), ଚିପ୍‌ଲି (ଚଟି), ମୁଜା (ମୋଜା), ରୁଆ (କପା), ବାଉନି (ଠେକା), ନାପ (ମାପ), ପନ୍ତରା (ଶିଶୁଶଯ୍ୟା ପାଇଁ କନା), ଓଢ଼ା (ମୋଟା ଚାଦର), କପ୍‌ଟା (ଶାଢ଼ି), କୁର୍‌ତା (କମିଜ), ଉଢ଼୍‌ନୀ (ଓଢ଼ଣା), ପଁଢେଇ (ଜୋତା), ଉରମାଲ୍ (ରୁମାଲ), ଖଦିଆ (କନ୍ଥା), ଲେକ୍‌ରି (ଛିଂଡାଲୁଗା), ଅଁଚ୍ (ପିଂଧାଶାଢ଼ିର ବକ୍ଷ ଅଂଶ), ଅଂଗଛି (ଗାମୁଛା), ଗେଂଜି (ଗଂଜି), ପନ୍ତ (ପଣତ), ଅଁଠି (ଧଡ଼ି), ବଟମ୍ (ବୋତାମ୍), ପିଂଧନ୍ (ଲୁଗାପଟା), ଦଗ୍‌ଲି (କମିଜ), ଧର୍‌କା (ଛିଂଡାକନା) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୫

ଖାଦ୍ୟ : ଖାଦି (ଖାଦ୍ୟ), ଆଇଁସ (ଆମିଷ), ସଁତଲା (ସଂତୁଳା), ପୁଡ଼୍‌ଗା (ପୋଡ଼ା), ପସିଆ (ତୋରାଣି), ମହି (ଘୋଳ ଦହି), ଖିର୍‌ସା (ଛେନା), କାହାଲି (ଧୂଆଁପିକା), ଲଚ୍‌କା (ଅଇଁଠା), ଚଟ୍‌କା (ଭରତା), ଗରା (ଅଂଡା), ଖାନା (ଖାଦ୍ୟ), ପିଆଦି (ପାନୀୟ), ନିରାଇଁସ (ନିରାମିଷ), ଆମିଲ୍ (ଖଟା ତରକାରି), ତୁନ୍ (ତିଅଣ), ଘି (ଘିଅ), ବସ (ଚର୍ବି), ଗୋରସ୍ (କ୍ଷୀର), ଭୁଜା (ମୁଢ଼ି), ସୁଲ୍‌ହା (ଶୁଖିଲା ପରିବା), ମହରା (ବିଷ), ଅଢ଼ିଆ (ସଂଟା), ନୁନ୍‌ଲିଆ (ମୁଢ଼ି), କୁସ୍‌ନା (ଚାଉଳି ମଦ), ଉଆ (ଅରୁଆ), ଦାଏଲ୍ (ଡାଲି), ଚୁର୍‌ଚୁଟା, ନୁନ୍ (ଲୁଣ), ଲିଆ (ଖଇ), ଚାହା (ଚା), ଉପାସ୍ (ଉପବାସ), ଉସୋ (ଔଷଧ), ଲିଡା (ଅଇଁଠା), ଛାଲି (ଚୋପା), ନାସ୍‌ତା (ଜଳଖିଆ), ତିଖ୍‌ରି (ବହଳ କ୍ଷୀରି), ରସ୍ (ତାଡ଼ି) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୬

ଶରୀର : ଜାଂଗଲ୍ (ଶରୀର), ଖୁପଡ଼ି (ଖପୁରି), ଠୁଁଡ଼ି (ଚିବୁକ), ଚଁଡ୍ (ତଳ ଓଠ), ମେଛା (ନିଶ), ଡାଢ଼ି (ଦାଢ଼ି), ରୁଆଁ (ଲୋମ), ଦୁଧ୍ (ସ୍ତନ), ବୁ (ମାତୃ ସ୍ତନ), ନାହି (ନାଭି), ଗିଜ (ଗାଂଡି), ପୁଦି (ଯୋନି), ଆଏଁଖ୍ (ଆଖି), ଆଁଖଲ୍ (ଲୁହ), ଥୁକ (ଛେପ), ଗେଲ୍‌ଫି (ଗାଲ), ଥୁଥ୍‌ନା (ଥୋମଣି), ଟୁଁଡ୍ (ପାଟି), ଚୁତଲ୍ (ପିଟା), ମୁଡ୍ (ମୁଂଡ), କହନି (କହୁଣି), ଗେଡ଼ି (ଗୋଇଠି), ଟେଁଟି (ତେଟି), ଭେଜା (ମଗଜ), ଚୁନ୍ଦି (କେଶ), ଲିଟି (ଚୁଟି, ମୁଂଡର ଶିଖା), ଲେଁଜ୍ (ଲାଂଜ), କେଁଚ୍ (ଆଂଗୁଠି ସଂଧି), ଘାମ୍ (ଝାଳ), ପେଁଚ୍‌ରି (ଗୋଡ଼ ପେଂଡି), ପାହା (ପାଦ), ଭୁଲ୍‌ତା (ଭୂଲତା), ରକତ୍ (ରକ୍ତ), ପୁଗା (ଅଂତ୍ର), ସିଉଁତିଆ (ସୁଂଆ), ସିଂଘେନ୍ (ଶିଂଘାଣି), ହଲକ୍ (ଗଳା), ସଁକ୍‌ନଲା (କଂଠନଳୀ), ଗୁଦ୍‌ନି (ଚିତାକୁଟୀ), ବପୁ (ଦେହ) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୭

ଭାବ : ଅଟଲନ୍ (ଅସଦାଚାର), ଅଡ଼ିଆ (ସଂଟା), ଅପସର୍ (ସଂକୋଚ), ଅରଘା (ଅନିଦ୍ରା-କ୍ଳାଂତି), ଅଲହନ୍ (ବିପଦ, ଦୁର୍ଘଟଣା), ଆକଟ୍ (ସ୍ନେହ, ବଶ୍ୟତା), ଆଖଡ଼ି (ଆଡ଼ମ୍ବର), ଉକ୍‌ବୁକି (ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥା), ଉଖି (ବାହାନା), ଉଖେନ୍ (ଢଗ), ଉସ୍‌ନିଦ୍‌ରା (ଅନିଦ୍ରା), ଉକି (ଅଇ, ବମନେଚ୍ଛା), ଉଘା (ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି), ଉଜୁନ୍ତୁରି (ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ଅନୁଭବ), ଉପେ (ଉପାୟ), ଉପେଟକର୍ (ଉପାୟ-କୌଶଳ), ଉଲ୍‌କି (ସ୍ୱର ଚିହ୍ନିବା ଶକ୍ତି), ଉସ୍‌ତାର୍ (ଫୁର୍‌ସତ୍), କଧ୍‌ରା (ଆଳସ୍ୟ), କଂତର (ସୁଧ), କଥାନି (କାହାଣୀ), କବାର୍ (କାର୍ଯ୍ୟ), କମ୍‌ତି (ଅଳ୍ପତା), କହର୍ (ମହକ), କିରିଆ (ରାଣ, ଶପଥ), କେରା (ଗୁଚ୍ଛ), ଖଇତ୍ (କ୍ଷତି), ଖାଡୁ (ଯାତ୍ରୀଦଳ), ଖିଆଲ୍ (ପରିହାସ), ଖେଟଡ୍ (ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ), ଖେଜା (ଭାଗ), ଖେପି (ଥର, ପାଳି), ଗପା (ଗ୍ରାସ), ଗାନା (ଗୀତ), ଗୁହୁଡ଼ା (ଦଳ, ଗୋଷ୍ଠୀ), ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା (ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା), ଘୁର୍‌ପୁର୍ (ଦ୍ୱିଧାଭାବ), ଟାଖି (ଛଇ, ଛଟକ), ଜୋଖ୍ (ମାପ, ତଉଲ), ଝୁମ୍‌ରା (ନିଦ୍ରାବେଶ, ତଂଦ୍ରା), ଟପା (ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି), ଢପ (ଦେଖାଣିଆ ଆଚରଣ), ତହଁକ୍ (ଉତ୍ସାହ), ଚୁପ୍‌ରା (ଚୁଗୁଲି), ତିହାର୍ (ଉତ୍ସବ), ଧକ୍ (ଆଶଂକା), ନାଗା (ଅନୁପସ୍ଥିତି), ନିଉତା (ନିମଂତ୍ରଣ), ପଏନା (ଅଧିଆ), ବଇସିରା (ଅଭ୍ୟାସ, ଖୋଇ), ବଏକା (ଆତଂକ), ବଟି (ଶୁଳ୍କ), ବଏଲୋ (ଅଧିକାର), ବିଟ୍‌ବିଟା (ବିରକ୍ତି), ବୁତା (କାର୍ଯ୍ୟ), ଭାକୁର୍‌କୁରୁ (ମଂତ୍ରଣା), ଭୁତି (ପାରିଶ୍ରମିକ), ରିସ୍‌ମି (କ୍ରୋଧ), ଲାଗ (ଋଣ, କରଜ), ଲାଡ଼ (ଗେହ୍ଲା), ଲେଁଜ୍‌ରା (ସଂସାର ଜଂଜାଳ), ସକ୍ (ସଂଦେହ), ସାହାଜି (ଭାଗୀଦାରି), ସୁସ୍‌ତା (ଅଳସ ଭାବ), ସୋର୍ (ସ୍ମରଣ), ହଦରା (କର୍ମକୁଂଠା), ହୁଦା (ଦଳ, ଗୋଷ୍ଠୀ), ହୁରିଆ (ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୮

ବିଶେଷଣ : ଅଏନ୍ (ଅନନ୍ୟ), ଅଏସୋ (ଅତିଶୟ), ଅକ୍‌ତା (ଅଖିଆ ପାଟି), ଅକ୍‌ଲିଆ (ଅପରିଚିତ), ଅଜାନ୍ତିଆ (ଅଜାଣତରେ), ଅଦରବା (ଅକାମିକା), ଅଧ୍‌ଗଧ୍‌ରିଆ (ଦରପାଚିଲା), ଅନ୍ତାଜିଆ (ଆନୁମାନିକ), ଅନ୍‌ମୁନ୍‌ସିଆ (ଅସାମାଜିକ, ଅ-ମେଳାପୀ), ଅଥକ୍ (ଅକ୍ଳାଂତ), ଅଥା (ହାଲିଆ), ଅବ୍‌ଗା (ସଂପୂର୍ଣ, ଅବିମିଶ୍ର), ଅପାରୁ (ଅସମର୍ଥ),

ଅସ୍‌କଟ୍ (ଅସୁନ୍ଦର), ଅସ୍‌କଟିଆ (ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ), ଅସତ୍ (ମିଛ), ଅସାର୍ (ଖରାପ), ଆଘ (ପ୍ରଥମେ), ଉଆଜିବ୍ (ଉପଯୁକ୍ତ), ଉଦୁର୍‌ଛା (ଉଦ୍ଧତ, ଉଗ୍ର), ଉଁଠା (ମାରଣା), ଉହାଏତ୍ (ବୃଥା, ଅକାରଣ), ଉନିଆ (ଅନ୍ୟ), ଉସାସ୍ (ହାଲୁକା), ଏଖେଇ (ଏକ ହିଁ, ବିକଳ୍ପହୀନ), କଅଁଲ୍ (କୋମଳ), କଥାଂଗି (ମୁଖରା ସ୍ତ୍ରୀ), କଡ଼ା (କଠିନ), କଧିରିଆ (ଅଳସୁଆ), କମ୍‌ଜୋର୍ (ଦୁର୍ବଳ), କଂଦ୍‌କଂଦ୍‌ନିଆ (କ୍ରନ୍ଦନୋନ୍ମୁଖୀ), କମିହାଁ (ରୋଜଗାରିଆ), କଲ୍‌କଲି (ମୁଖରା), କଲେକଲେ (ଆସ୍ତେ), କହକା (ନିର୍ଭୟ-ବକ୍ତା), ଅଗମ୍‌ପତା (ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ), କଲିଆ (କଳା), କୁହା (ପଚା, ଶଢ଼ା), କୁକୁର୍‌ଠେଂଗୁଆ (ବିବାହିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏକାକୀ ରହିବା ଅବସ୍ଥା), କକୋ (ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ), କାମ୍‌ପଗା (କାମଚଳା), କାମ୍‌ଦାର୍ (କାମିକା), କମ୍ (ଅଳ୍ପ), ଖଏଖନା (ଶୁଖିଲା), ଖରଖସ୍ (କର୍କଶ), ଖର୍‌ଲୋ (ପାଣିଆ), ଖୁଦ୍‌ରି (ଖୁଦଯୁକ୍ତ), ଗୁପା (ଜଟିଳ), ଗଖା (ବଡ଼, ବୃହତ୍), ଗଲା (ଗତ), ଘର୍‌ମାଉ (ଯେ ସର୍ବଦା ଘର ଭିତରେ ଥାଏ, ବାହାର ସହିତ ସଂପର୍କ ରଖେ ନାହିଁ), ଘରୁଆ (ଘରୋଇ), ଘିଚୁ (ଲୋଭୀ), ଚେରୁଆ (ଚେରମୟ), ଚୋକ୍ (ଦାଢୁଆ), ଛାଟ୍ (ସିଧା), ଛିଟିଆ (ଖୁଚୁରା), ଛିନା (ନିର୍ଜନ, ଶୂନ୍ୟ), ଛେଦ୍‌ଲି (ସବା ସାନ), ଜହ (ବହୁତ), ଜୁନ୍‌ହାଁ (ପୁରୁଣା), ଜବର୍ (ଦୃଢ଼), ଜଖା (ଆଡ଼ବାୟା), ଜିହାଁ (ଘଷରା), ଝଟ୍ (ଚଂଚଳ), ଟିପି (ଶୀର୍ଷ), ଠେଠ୍ (ଖାଂଟି, ଅମିଶ୍ର), ଡୁମ୍‌ରା (ଓଦା, ପଚା), ଡେଁଗ୍ (ଉଚ୍ଚ), ଡେବ୍‌ରି (ବାଁ, ବାମ), ଢେଲା (ବଡ଼ଆଖିଆ), ତଲିଆ (ନୀଚ), ଦରଦ୍ (ସଜ, ତାଜା), ଦୁସ୍‌ରା (ଦ୍ୱିତୀୟ, ଅନ୍ୟ), ଧୋବ୍ (ଧଳା), ନିସତ୍ (ଅଳସୁଆ), ପରଛା (ସଫା), ପୁଲା (ଫଂପା), ପୁହୁରା (ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ), ପଁର୍‌ରା (ଧଳା), ଫି (ପ୍ରତି), ଫୋକଟ୍ (ମାଗଣା), ପହଲା (ପ୍ରଥମ), ବନିହାଁ (ପ୍ରଚୁର), ବର୍‌କସ୍ (ଦୃଢ଼, ଗାଣ), ବନେ (ଭଲ), ବୋଝ (ଭାରୀ), ବାଉଡ଼ି (ବାୟାଣୀ), ବେଡ଼ା (ବୋକା), ବହ୍ୟା (ବାୟା), ଭଏଁରା (ବଧିର), ଭକଦ୍ (ଓଲୁ), ବୁଥା (ଦଂଥଡ଼ା), ଭୁଜ୍‌ନି (ଡାହାଣ), ଭୁଖା (ଭୋକିଲା), ଭୁସ୍‌କା (ମୋଟା), ମାର୍‌କଁଢ଼ିଆ (ମାରଣା), ରଢ଼ା (ପେଟକାବୁରା), ଲର୍‌କା (ଅଇଁଠା), ସକସ୍ (କାର୍ଯଦକ୍ଷ), ସଧ୍‌ଲିଆ (ଲିପ୍ସୁ), ସଁପୁର୍ (ସୂକ୍ଷ୍ମ), ସାଁକୁର୍ (ସଂକୀର୍ଣ), ସୋଜ୍ (ସିଧା, ସରଳ), ସୁରୁ (ସାନ), ସୁଖା (ଶୁଖିଲା), ସିତଲ୍ (ଥଂଡା), ଲମ୍ (ଲଂବା), ବୁଠି (ବାଂଗରା), ହୁଲ୍‌ଗୁଲା (ଢିଲା), ବାରିକ୍ (ସୂକ୍ଷ୍ମ), ବାଂକ୍‌ଟି (ବାଂକୁଲି), ବଗା (ଓଲୁ), ଚିଢ଼ (ପ୍ରାଂତ), ଗିଲା (ପାଣିଆ), ଅଲାର୍ (ନିଃସ୍ୱ, ନିଃସହାୟ), ଲେପା (ବଂକା), ସିଆନ୍ (ଚତୁର, ବର୍ଷୀୟାନ୍), ସିଆଁତ୍ (ଶାଂତ), ଲବାର୍ (ଦୁଷ୍ଟ), ସେଁର୍‌ରା (ନିର୍ଲଜ୍ଜ), ସୁତର୍ (ସରଳ, ଶାଂତ), ଗୁଲିହା (କଳିହା), ଲଦ୍‌ବଦ୍ (କୋମଳ), ନିଦାନ୍ (ମୂଳ, ଅସଲ), ହର୍‌ଦମ୍ (ସର୍ବଦା) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୧୯

ଅଳଂକାର : କାନ ପାଇଁ : କର୍‌ନଫୁଲ, ସିଁକ୍‌ଲା, ଝଲ୍‌କା, ଗଁଠିଆ, ବେଁର୍‌ଲା, ଫସିଆ, ଦୁଲ୍, ମାକ୍‌ଡ଼ି, ଲୁର୍‌କି । **ନାକ ପାଇଁ** : ଡଁଡ଼ି, ଗୁନା, ଫୁଲି, ନାକ୍‌ପୁଟ୍‌କି । **ବେକ ପାଇଁ** : ଖଗ୍‌ଲୋ, ପଅଁଲାମାଲି, ଗୁଟିମାଲି, କାଁଚିମାଲି, ପଦ୍‌ରିମାଲି, ଗଜ୍‌ବନ୍‌ମାଲି, କଁଠିମାଲି, ଜିଉଁତିଆ । **ମୁଂଡ ପାଇଁ** : ଗାଉଁରିମୁଡ଼ି, ପାର୍‌ପନିଆଁ, ଖିର୍‌ପିନି, ମଚର୍‌କଁଗ, ମଚର୍‌ଫୁଲ୍, ବାଲ୍‌ଚେପ୍‌ନା, ଝଗାକାଠି । **ହାତ ପାଇଁ** : ଗାଡ଼, ବାହାସୁତା, କଦ୍‌ରିଆ, ବଂଦ୍‌ରିଆ, ବାହୁଟି, କଲିଆରି, ଇନ୍‌କନା (ଖଡୁ), ଝିଂଜ୍‌ରି । **ପାଦ ପାଇଁ** : ପଏଁରି, ପାଁଜୋଲ୍, ତୁଡ୍‌ର, ପଂଜନା । **ପାଦ ଆଂଗୁଠି ପାଇଁ** : ଝୁଁଟିଆ, ବିଛୁଆ, ଅଂଗ୍‌ଠ, ଚିଂଗ୍‌ରିଚୁପା, ଲୁଡ୍‌କି, ପୁଟ୍‌ନା । **ଅଂଗ ପାଇଁ** : ଗୁନ୍‌ଚି ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୦

କେଶ ସଜ୍ଜା : ବେନି, ଖୁପା, ଜୁଡ଼ା, ଖୁସା, ଢଲିଆଖୁସା, ଚକୋବେନି, ପାଠା, ସିଉଁତିଆ, ଚଉଁରି, କଦେଲ୍ ବେନି ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୧

ସମୟ : ବେଲ୍‌ଉଦା (ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ), ବେଲ୍‌ବୁଡ଼ା (ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ), ପହଁପହଁ (ଉଷାକାଳ), ସମିଆ (ସମୟ), ଏସୁର୍ (ଏ ବର୍ଷ), ପରହୁର୍ (ଗତ ବର୍ଷ), ପରିଆଏର୍ (ଗତ ବର୍ଷର ପୂର୍ବ ବର୍ଷ, ତିଦସ୍ତା ବର୍ଷ), ଆଝ୍‌ରି ଦିନ (ଆଜି ଯେଉଁ ଦିନ ଆଗାମୀ ସପ୍ତାହର ସେହି ଦିନ), ଝୁଲ୍‌ପୁଲ୍ (ବଡ଼ି ଭୋର), ବଡ଼େ ପୁରୁ (ବଡ଼ି ସକାଳୁ), ପାଁଚ୍ ବଜିକରି ଦଶ୍ ମିନିଟ୍ (ପାଂଚଟା ଦଶ), ପାଁଚ୍ ବଜ୍‌ବାକେ ଦଶ ମିନିଟ୍ (ପାଂଚଟାକୁ ଦଶ), ଠିଆ ମଏଧାନ୍ (ମଧ୍ୟାହ୍ନ), ଦୁତିଆ (ଦ୍ୱିତୀୟା), ରାଏତ୍ ସରତା (ସାରା ରାତି), ତୁର୍‌ତିଆ (ତୃତୀୟା), ଦିନ୍ ଭର୍ (ସାରା ଦିନ), ଚଉଠି (ଚତୁର୍ଥୀ), ଜନକ୍ ରାଏତ (ଜହ୍ନରାତି), ପାନ୍ତି ବେଲା, ଖୁବୁର୍‌ତି ବେଲା, କୁକ୍‌ରାଡକା, ଛେଲ୍‌ଢିଲା, ଗାଏଢିଲା, ଥିର୍‌ବୁହା, ହଲ୍‌ଢିଲା, ଗାଏଢୁକା, ବେଲ୍‌ଢଲ୍‌କା, ମାଛିଆଁଧରିଆ, ମୁହଁସଁଜ୍, ଦିଆଜଲା, ସୋଲ୍‌ଜଲା, ଭାତଖିଆ, ପୁନି (ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ), ଉଆଁସ୍ (ଅମାବାସ୍ୟା), ଉଜଲ୍ ପଖ୍, ଅଂଧାର୍ ପଖ୍, ହପ୍‌ତା (ସପ୍ତାହ), ବଛର୍ (ବର୍ଷ), କେଭେଁ (କେବେ), ଇଛେନ୍ (ଏଇନେ), ଇହାଦେ (ଏବେ), ଏହେଦେ (ଅବିକା), ଇଛେନ୍‌କା (ଏଇନେ), ଇସ୍‌ଘଡ଼ି (ଏ କ୍ଷଣି), ଘାଏ (ଥରେ), ଘାଏ ଘାଏ (ବେଳେ ବେଳେ), ଜେଭେଁ (ଯେବେ) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୨

ଚାଷ (ଜମିର ପ୍ରକାର) : ଆଟ୍ (ଢିପ ଜମି, ହିଡ଼ ନ ଥିବା କ୍ଷେତ), ଆଟ୍‌ଗୁଡ଼ା (ଢିପ ପଡ଼ିଆ ଜମି), ଆଁଟା (ପଡ଼ିଆ ପ୍ରାଂତର ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚ ହିଡ଼), ଆଡ଼ି (ହିଡ଼, ପଲା, ଜଳରୋଧୀ ବଂଧ), ଓରି (ଛୋଟ ପଟାଳି), କୁଡା ଖାଲ୍ (କୋଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ଖୋଳା ହୋଇଥିବା ଗାତ), କୁଦାଲ୍ ଜମିନ୍ (ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁପଯୋଗୀ ଖାଲ ଢିପ ଅସମତଳ ଜମି), ଖମାର୍ (ଚାଷ ଜମିର ଚକ), ଖଲିଆ (ଜଳମୟ ଭୂମି, ଚିକିଟା ମାଟି), ଖାରି (ଗ୍ରାମ ଶେଷାଂଶର ବିଲ), ଖାଲ୍‌ସା (ଶୁଦ୍ଧ ସରକାରୀ ଜମି), ଖେତ୍ (କ୍ଷେତ, ବିଲ, ଜମି), ଗଜ୍‌ବାହାଲ୍ (ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଚାଷ ଜମି), ଗୁଠଭଟା (ଗୋରୁ ଗୋଠ ପଡ଼ିଆ), ଗୁଡ଼ାଦାଁଡ୍ (ଗୋଚର ଜମି), ଗୋଡ଼ା (ମୁଗ, ବିରି ଚାଷ ଉପଯୋଗୀ ଉଚ୍ଚ ଭୂମି), ଛଟିଆ (ଢିପ ଜମି), ଜିଆଲ୍ (ଯେଉଁ କ୍ଷେତ ବା କିଆରିରୁ ସହଜରେ ପାଣି ଶୁଖେନାହିଁ), ଟାଂଗର୍ (ପଥୁରିଆ ଭୂମି), ଟିକ୍‌ରା (ଉଚ୍ଚ ଭୂମିରେ ଥିବା କ୍ଷେତ), ଡହନିଆଁ (କୁଠିଆ ଓ ମୂଲିଆଂକୁ ଦିଆଯିବା ଜମି), ଡିଗ୍‌ରା (ଉଚ୍ଚ ଭୂମି), ଡିଂଗର୍ (ମାଳ ଭୂମି), ଡୁଲି (କିଆରି, ବିଲ), ଡୁହୁରି (ପଟାଳି), ଦାଦର୍ (ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅନାବାଦୀ ପଡ଼ିଆ ଜମି), ପାଏର୍ (ହିଡ଼), ବର୍‌ଛା (ଆଖୁ ଚାଷ କିଆରି), ବାହାଲ୍ (ଖାଲ ଜମି), ବେର୍‌ନା (ଚାଷ ଜମି), ବାଡ଼ି (ବଗିଚା), ମାଲ୍ (ଧାନ ଚାଷ ଉପଯୋଗୀ ଉଚ୍ଚ ଭୂମି), ମାଲ୍‌ଗୁଜାରି (ଭୂମିକର), ବାଏଲି (ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ଜମି), ଠିଟ ଟାଂଗରି (ନିତାଂତ ଶୁଖିଲା ପଡ଼ିଆ ଭୂମି), ମଂଦା (ଲତା ଜାତୀୟ ଉଦ୍‌ଭିଦର ଉଦ୍‌ଗମ ସ୍ଥଳ), ଭୁଗ୍‌ରା (ନିଷ୍କର ଭୋଗ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜମି), ଜଲ୍‌ଜଲି/ଦଲ୍‌ଦଲି (ବହୁ ଜଳ ବା ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ଜମି, ସଂତସଂତିଆ ଜମି), ପଟି (ପିଆଜ, ରସୁଣ ଲଗାଯିବା ପଟାଳି) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୩

ରୋଗ, ଅସୁସ୍ଥତା : ଅମିଲ୍ତା (ଅମ୍ଳତା), ଆମ୍ସା (ଆମାଶୟ), ଉକି (ବାଂତି ଭାବ), ଉକାଲ୍ (ବାଂତି), ଅପଚ୍ (ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ), ଉର୍ଘାବଥା (ଅନିଦ୍ରା କ୍ଳାଂତି), କନ୍ନଖା (ନଖ ଘା), ଉସୋ (ଔଷଧ), କାବର (ଧବଳ କୁଷ୍ଠ), କୁହୁରିବା (କଷ୍ଟରେ କୁଂଥାଇବା), କେତ୍ରା (ପାଣି ଘା), କେର୍ (ଓଠ କୋଣର ଧଳା ଦାଗ), ଖସୁ (କାଛୁ), ଦାଦୁ (ଯାଦୁ), ଖଇ ଢେଁକାର୍ (ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ହାକୁଟି), ଖୁଜ୍ରି (କୁଂଡିଆ), ଖଟି (ଘାଆର ବକଳ), ଖାସ/ସି (କାଶ), କାଖ୍ବିଲେଇ (କାଖ ବ୍ରଣ), ଗର୍ମି (ଯୌନ ରୋଗ), ଘୁମ୍ରି (ଘିମିରି), କିର୍ମି (କୃମି), ଟିଆବା (କାଟିବା, କଷ୍ଟ ହେବା), ଚିପ୍ଡ଼ା (ଆଖି ଲେଂଦରା), ଟୁମ୍କୁ (ଆବୁ, ଫୁଲା), ଠନ୍କି (ମୂତ୍ର ଶୂଳ), ଢଗ୍ବିରି (ଆଖି ଆଲୁଅ ରୋଗ), ଢେଁକାର୍ (ଏଉଡ଼ି), ଦୁଖାବା (ବଥାଇବା), ପିତ୍କୁରା (ପିତ୍ତ ଦୋଷରୁ ଦେହରେ ହେବା ଘାଆ), ଫୁସ୍କି (ଛୋଟ ବଥ), ଭାତ୍କୁରି (ଭାତୁଡ଼ି), ଲସମ୍ (ସର୍ଦ୍ଦି, ଥଂଡା ରୋଗ), ବଛ୍ରା (ଶିଶୁଂକ ଝାଡ଼ା ରୋଗ), ବେଦନ୍ (ବଡ଼ ବଥ), ବେମାରି (ରୋଗ), ବେମ୍ରିଆ (ରୋଗୀ), ରୁଘା (ରୋଗା, ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ), ରୁଘେଇ (ରୋଗିଣୀ), ବର୍ରୋଗ୍ (କୁଷ୍ଠ ରୋଗ), ବର୍ରୁଗିଆ (କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀ), ଚିନ୍ହାଁ (ଦାଗ), ମାତା (ବସଂତ), ରବିଆ (ହଇଜା), ସୁଜା (ଇଂଜେକ୍ସନ୍), ଚୁର୍ନା (କୃମି ରୋଗ), ବର୍ଡ଼ (ବ୍ରଣ), ଜାଇ (ତିଳ ଚିହ୍ନ), ଫୁସି (ଲିଂଗାଗ୍ରର ମଇଳା), ମର୍ଡ଼ା (ମୁର୍ଦ୍ଦାର, ଶବ), ସଲ୍ (ଚକା), ବଜ୍ରି (ପରିସ୍ରା), ହିର୍କି (ହିକ୍କା), ଜର୍ହା (ଜ୍ୱର ପୀଡ଼ିତ), ସିତ୍ଲିଆ (ତୁଂଡ ଘାଆ), ହାଫର୍ (ଅପସ୍ମାର), ଲୁଳି (ପୋଲିଓ ରୋଗ), ଚିର୍ଚିରି (ବାଗି, ପିଛୁଳି), ମୁଡ୍ଦୁଖା (ମୁଂଡବଥା), ଢିସ୍ଂଗା (ବ୍ରଣ ପରି ବଥ), ଚଂଦାଖସୁ (ଅଂଗୁଳି ସଂଧି ଘାଆ), ଫୁକାର୍ (ହାତ ଆଂଗୁଠି ସଂଧିର ଘାଆ), ପଠାର୍ (ପିଠିରେ ହେବା ବଡ଼ ଚକା ଘାଆ), ଠେଂଗାଖାସି (ଜୋର୍ କାଶ), ବାଁତି ବାହାର୍କେ (ବାଂତି ଝାଡ଼ା) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୪

ଉପକରଣ, ଆଧାର : ଅଁକରା, ଅଟାଁଡ୍, ଅସ୍କୁଟ (ଲୁହା ଅଖ), ଆଡ୍କି, ଆଡ୍ମଇ, ଆଡ୍ସରା, ଉଦ୍ରି, ଉଧା, ଉଧାମୁଲ୍, ଉଲିଆ, ଏର୍ବାଡ଼ି, ଓକ୍ରି, ଓଖ୍ଲା, କଏଁଟ୍, କସ୍ନା, କଁପର୍, କରାଲି, କାତୁଆ, କୁଁଟା, କୁର୍ନା, କୁଢ଼େର୍, କୁର୍ଡା, କୁର୍ଲି, କୋର୍ନା, ଖାଡ଼ି, ଖିଡ୍ଖିଡ଼ି, ଖିଲ୍, ଖୁର୍ପି, ଗନେଇ ଖୁଁଟି, ଗରାହି, ଗାଂଡୁଆ, ଗୁଲି, ଘିଡ୍ଘିଡ଼ି, ଘୁଗୁର୍ଲା, ଘୁଁଡ୍ରିଗାଡ଼ି, ଚଅର୍, ଚନାଖୁଁଟି, ଚେଲ୍କା, ଚୋରେନ୍, ଛଁଟା, ଛାଁଟେନ୍, ଛାଟି, ଛିର୍ନି, ଛେକ୍ନା, ଛେର୍ନା, ଜାନ୍, ଜୁଆ, ଜୁଟେନ୍, ଜୁଡି, ଜୁଟା, ଜଁତା, ଝଡ୍କା, ଝଁପି, ଝର୍ଡ଼ି, ଝଲିଆ, ଝାଏଲ୍, ଝୁରାମୁଡ଼ି, ଝିର୍କା, ଟାଡ଼ିବାଡ଼ି, ଟିହର୍ଲି, ଟୁକ୍ନା, ଟୁପା, ଟେକ୍ନା, ଟେଁଡ଼ା, ଟେଁଡ଼ାପାଟି, ଟୋପ୍, ଡିର୍ନା, ଡଂଗା, ଡଲା, ଡାଲି, ଡାଲିଆ, ଡୁଡ଼ି, ଢପାଗାଡ଼ି, ଢୁରି, ଢେରା, ଢୁଡ଼ଂଗି, ଢେଁକ୍ରା, ଢେଁକି, ଢେଁକିଆ, ଢେଁଟା, ଢେଁଟ୍, ତାଂବି, ତୁତ୍ରୁବାଡ଼ି, ଦପେଇ, ଦାଇଁ, ଦାଁଡ଼ି, ଫଲି, ହାତ୍ଲି, ନିସ୍ନା, ନାସ୍, ନାଦ୍, ଭାଂଗିଆ, ଦୁଆଁ, ନଂଗଲ୍, ବାନି, ପଗା, ପଟି, ପର୍ଟାଲି, ପୁଟି, ପୁଡ଼ା, ବୁର୍ନି, ମଟା, ସିଲି, ବେର୍ତ୍ତ, ବାଖର୍, ବେଟେନ୍, ରଁପା, ବେଁଟି, କୁଡ଼ି, ମେଖା, ମେର୍ଖମ୍, ମାନ୍, ମାଲ୍ଖମ୍, ସିଠି, ସାମି, ଅଁଗେନ୍, ଭୁଗା, ଭୁଗ୍ଲି, ଟୁପା, ଟୁପ୍ଲି, ମେର୍ହା ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୫

ଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟା : ଅଟା, ଅଛରା ବୁନା, ଅବାହାନ୍, ଅର୍‌ଘାବଛା, ଅର୍‌ଦା, ଆଁକ୍‌ରିବା, ଆପାଲକ୍, ଉଆର୍‌ବା, ଉଜାର୍, ଉଡ଼େନ୍, ଉପ୍‌ଜିବା, ଉଲ୍‌ହା, ଉସ୍‌କାବା, ଉସ୍‌ବା, ଉସ୍‌ରାବା, ଉହଲିବା, ଏଂଡ୍‌କେରା, ଓଡ଼ା ଛେଦାବା, ଓଲ୍, ଓଲ୍ ଚଘ୍‌ବା, ଓଲାବା, ଓଲ୍ ଚର୍‌କିବା, ଓଲ୍‌ସୁଖା, ଓଲ୍‌ବା, କଦାବା, କନି ମାର୍‌ବା, କର୍‌ପା, କରାଲ୍, କାଣିବା, କୁଟାନି/ସି, କୁଡ଼ାକୁଟା, କୁବ୍‌ଜିବା, କୁଲ୍‌ଜିବା, କୋଟା/କୁଟା, ଖଏରେନ୍, ଖଂଦ୍‌ଲା, ଖରଡି, ଖରଲିବୁନା, ଖରେନ୍, କଅଁଲ୍‌ବା, ଖଳାଛେଦ୍, ଖଲାସରା, ଖୁଆରି, ଖୁଁଟା, ଖେଡ଼ିବା, ଗଧ୍‌ରାବା, ଗୁର୍‌ବା, ଗେଚିବା, ଘରଲିଜିବା, ଛଁର୍‌ରାବା, ଚରୁ, ଚେର୍‌ମର୍‌ଡ଼ି, ଚେରେ ଲୁକେନ୍, ଛେଦାବା, ଛେନିବା, ଜୁଦ୍‌ବା, ଝୁର୍‌ଜିବା, ଟୁଂଗିବା, ଟୁଟଲ୍, ଟୁଡ଼ା, ଟେଁଡ଼ିବା, ଠନ୍‌କିବା, ଠନ୍ ଧର୍‌ବା, ଡୁଲାବା, ଢନା ମାର୍‌ବା, ଢଲାଇବା, ଢିଲ୍‌ବା, ଅର୍‌ତତ, ତଲିଝଡ଼ା, ତିତେଇବା, ତୁର୍‌ପିବା, ତୁସିବା, ପୁରେନ୍, ଫାଂଦ୍‌ବା, ବଁକା, ପାଏଁଦ୍, ନିସ୍‌ତାର୍, ଜଗାବା, ବର୍‌ଲାବା, ପୁର୍‌ରାବା, ପେଟା, ବର୍‌ବା, ସଁଖ୍‌ଲିବା, ସୁଇଲ୍, ସୁଲିଆ, ମାଡ଼େନ୍, ମରଲିବା, ମଡ଼ାବା, ଭରଲିବା, ଭମ୍‌ରାବା, ଭଦ୍‌କାବା, ବିରିଂଗା, ବିରିଂଗା ମାର୍‌ବା, ବଲାବା, ଦାଆବେଠି, ପଦ୍‌ଲି, ଫୁନ୍‌ବା, ବଖ୍‌ଲିଜିବା, ବଦ୍‌ରି, ବର୍‌ଲିଜିବା, ବାଏଲ୍‌ଗଜା, ବିହୁଡ଼ା, ନିନିବା, ରୁଆ, ରୁଇବା, ଅଏଁଛ୍‌ବା, ନିସ୍‌କିବା, ନିଂଦାବିହୁଡ଼ା, ନଡ଼ାମସ୍‌କା, ନଡ଼ାପିଟା, ଧାନମଡ଼ା, ଦୁର୍‌ବା, ଦିଇସା, ଦାଇବା ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୬

ଜଳାଶୟ : ଅନା, ଆଉଁଡ୍, ଆଡ୍‌କଟା, ଓଡ଼ା, କଟା, ଗୁଠେନ୍ ପାଏନ୍, ଘାରି, ଚପ୍‌ରା, ଚବ୍‌କା, ଚହଲା, ଚୁହ୍‌ରା, ଛାପର୍, ଡୁଭା, ଡୁଲ୍, ଟାପ, ଟାଲ୍, ଢୁଡ଼ା, ପଲ୍‌ନା, ପାର୍, ଫୁଂଗଲ୍, ପେର୍‌ଘାଇ, ଡବ୍‌ରା, ମୁଡ଼ା, ନଲିଆ, ଭଗାର୍, ଭୁଲୁ, ସିଦ୍‌ଲି, ସାଗର୍, ପାର୍, ବରା, ବର୍‌ହି, ନଏଦ୍, ନଏଦ୍ ଖଁଡ଼ି, ଚୁଆଁ, କୁଆଁ, ବଁଧ୍ ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୭

ଅବ୍ୟୟ :

ପଦାନ୍ୱୟୀ

ବିନା, ଲାଗି, ବାଗିର୍, ମିତାଲ୍, ଲେଖେନ୍, ଛଡ଼ା, ସିବାୟ ।

ସଂଯୋଜକ

ଆଉର୍, ଆର୍, ଆରୁ, ଭି, ଭିଲ୍, ମିସେ, ମିସାଲ୍, ମିସେଲ୍ ।

ବିଯୋଜକ

କିଂତୁ, ମାତର୍‌କ, କି, ତଭି, ତବି, ପଛେଁ, ନାଇଁତ ।

କାଳବାଚକ

ଆଏଜ୍, ଆଝିର୍, ଆଜର୍, ଆଜିର୍‌କା, କାଏଲ୍, କାଲ୍‌ହିର୍, ପଛେଁ, ଏଭେଁ, କେଭେଁ, ଯେଭେଁ, ତେଭେଁ, ସେଭେଁ, ଇଛେନ୍, ଏଛେନ୍, ଇଛେନ୍‌କା, ଏଛନି, ଅଠିପର୍, ହର୍‌ଦମ୍, ଆଠକାଲି ବାରମାସି ।

ସଂବୋଧନବାଚକ

ଏ, ଆଡ଼େ, ହବେ, ଆବେ, ହବୋ, ହଏବୋ, ବୋ, ହରେ, ହଏଗୋ, ହଗୋ, ହଗା, ଲୋ, ହଏଲୋ ।

ନାସ୍ତିବାଚକ

ନି, ନାଇଁ, ନେଇଁ, ରାମ୍‌ରାମ୍ ।

ବିକଳ୍ପାର୍ଥକ

କି, କିଂବା, ନିହେଲେ, ନିତ, ନାଇଁତ ।

ବୀପ୍‌ସାର୍ଥକ

ବାର୍‌ବାର୍, ଥର୍‌ଥର୍, ତୁଆତୁଆ, ଘଡ଼ିଘଡ଼ି, ପୂର୍‌ପୂର୍, ଘାଏକେଘାଏ ।

ପରିମାଣସୂଚକ

ଏତେ, ଏତ୍‌କି, ଯେତେ, ଯେତ୍‌କି, ତେତ୍‌କି, ଯତ୍, ତତ୍ ।

ସମ୍ମତିସୂଚକ

ହଁ, ହଉ, ହେଲା, ହୟ୍, ଆଚ୍ଛା, ଆଗ୍ୟାଁ, ହଜୁର୍, ମାଲିକ୍ ।

ସଂଭାବନାସୂଚକ

ଯଦି, ଯଦ୍‌ରି, ଯଦିର୍, ଯଦର୍‌ପି, ସାୟଦ୍, ଭାଏଲ୍ ।

ସାଦୃଶ୍ୟାର୍ଥକ

ଯେନ୍‌ତା, ଯେନ୍‌ତାକି, ସେନ୍‌ତା, ଏନ୍‌ତା, ପ୍ରାୟ, ବାଗିର୍, ଲେଖେନ୍, ମିତା, ମିତାଲ୍, ମିତ୍‌ରି ।

ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ

କାଏଁ, କାଣା, ପରେ, ଭାଏଲ୍, ତ, କାଁଜେ, କାଁକରି, କେନ୍‌ତା ।

ପରିପୂରକ

ପାଠ୍‌ସାଠ୍, କଁଦାକଟା, ହଁସାଗିଜ୍‌ରା ।

ଆଳଂକାରିକ

ତ, ତାୟଲ୍, ତାଲି, ଆଚ୍ଛାଆଚ୍ଛା ।

ନିଶ୍ଚୟସୂଚକ

ନିସ୍‌ଚେ, ନିସ୍‌ଚୟ, ଜରୁର୍, ଅଲ୍‌ବତ୍, ହି, ହିଁ ।

ହେତୁବୋଧକ

ତ, ହେଥିର୍‌ଲାଗି, ହେଥିର୍ କାଜେ ।

କ୍ରମବୋଧକ

ଧିରେ ଧିରେ, ଆସ୍‌ତେ ଆସ୍‌ତେ, ଘାଏଘାଏ, ଟିକେ ଟିକେ ।

ଧ୍ୱନିବୋଧକ

ଖସରଖାସର, ଟପ୍‌ଟପ୍, ଠନ୍‌ଠାନ୍ ।

ବିଭକ୍ତିବୋଧକ

ବୁତେଁ, ଠାନୁ, ନୁ, ଠାନେ, ନେ ।

ବିରକ୍ତି/ନିଂଦାବୋଧକ

ଓଃ, ଛି, ଧେତ୍, ହେତ୍, ମର୍‌ରେ, ଧୁର୍‌ରେ, ଛିରେ, ଖୋଃ, ମର୍‌ଚିକିର୍‌ପୋ, ହେତ୍‌ରେ ।

ବିସ୍ମୟସୂଚକ

ଇବୁଆ, କାଣା, ଆରେ, ଆୟିଁ, ଏଁ ।

ଯଥ୍ୟାର୍ଥକ

ଆଲ୍‌ମାଲ୍, ସାଏଦ୍ ।

ଆଦର୍‌ମିଶା ପ୍ରତିବାଦ

କହୁଥ

ବିସ୍ମରଣସୂଚକ

ହଁତା, କାଁ ବଲ୍‌ସନ୍ ଯେ, ଇହା ।

ପ୍ରଶଂସାସୂଚକ

ସାବାସ୍, ୱାଓ୍ୱା ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୭ (କ)

ଅବ୍ୟୟ :

ଇଥିତାହିଁ (ଇତସ୍ତତଃ), ଉତ୍‌ରୁ (ପରେ), ଘାଏକେ (ଏକାଥରକେ), ଜାକ (ପର୍ଯ୍ୟଂତ), ଜାକର୍ (ସମସ୍ତ), ତକ୍ (ପର୍ଯ୍ୟଂତ), ଜେନ୍ (ଯେଉଁ), ଠାନୁ (ଠାରୁ), ଠାନେ (ଠାରେ), ଥିଁ (ରେ), ନୁ (ରୁ), ଭିଲ୍ (ମଧ୍ୟ), ମାତର୍‌କ (ମାତ୍ର), ଲାଗି (ପାଇଁ, ସକାଶେ, ନିମଂତେ, ନିମିତ୍ତ), ଲେଖେନ୍ (ଭଳି), ହେଥିର୍‌ଲାଗି (ତେଣୁ), ହଏ (ହଁ), ତେନେ ବି (ତେବେ ବି), ଥୁଡ଼େ (ଥୋକେ), ଥରେ (ଏକଦା), କେନ୍‌ସି (କୌଣସି), କାଁ (କ'ଣ), କାଏଁ (କି), କାଏଁଟା (କେଉଁଟା), କାଏଁଜେ (କିଆଁ), କାଣା (କଅଣ), କାଜେ (ସକାଶେ), କାହିଁର୍‌ଲାଗି (କାହିଁକି), କେ (କିଏ), କେନ୍ (କେଉଁ), ଦି (ଦ୍ୱାରା), ବୁତେ (ଦ୍ୱାରା) ।

ଶବ୍ଦମାଳା-୨୮

ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ 'ତୁ' ପ୍ରତି ଆଦେଶ ପ୍ରକାଶକ ରୂପକୁ କ୍ରିୟାବାଚକ ଶବ୍ଦର ମୂଳ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

କ୍ରିୟାମୂଳ :

୧) **ବ୍ୟଂଜନାଂତ :** ଗାକ୍, ଡାକ୍, ଜାଁକ୍, ଥାକ୍, ଫାଁକ୍, ଫିକ୍, ବିକ୍, ଠୁକ୍, ଭୁକ୍, ଥୁକ୍, ଧୁକ୍, ଫୁକ୍, ରୁକ୍, ଲୁକ୍, ଛେଁକ୍, ଚେକ୍, ରଖ୍, ଚାଖ୍, ରୁଖ୍, ସୁଖ୍, ଦେଖ୍, ଲେଖ୍, ଜଗ୍, ହଗ୍, ଭାଗ୍, ମାଗ୍, ଲାଗ୍, ଫାଁଗ୍, ଡୁଁଗ୍, ରୁଁଗ୍, ହୁଁଗ୍, ଡେଗ୍, ଚଘ, ବଘ, କୁଁଚ୍, ଛଁଚ୍, ପଚ୍, ବଁଚ୍, ଆଁଚ୍, କାଚ୍, ଛାଁଚ୍, ଟାଁଚ୍, ନାଚ୍, ଘିଚ୍, ଘୁଚ୍, କେଁଚ୍, ବାଛ୍, ଲାଛ୍, ନିଛ୍, ବିଛ୍, ଲେଛ୍, ଭଜ୍, ହଜ୍, ବାଜ୍, ଭାଜ୍, ମାଜ୍, ସାଜ୍, ଭିଜ୍, ଖୁଜ୍, ପୁଜ୍, ମୁଜ୍, ବୁଝ୍, ସୁଝ୍, ବଟ୍, ରଟ୍, ହଟ୍, କାଟ୍, ଘାଁଟ୍, ଚାଟ୍, ଫାଟ୍, ବାଟ୍, ବାଁଟ୍, ଝିଁଟ୍, ପିଟ୍, କୁଟ୍, ଖୁଁଟ୍, ଘୁଟ୍, ଚୁଁଟ୍, ଲୁଟ୍, ବେଟ୍, ଅଁଠ୍, ଉଠ୍, ପଢ୍, ରଢ୍, ଲଢ୍, ଗାଢ୍, ଛାଢ୍, ଝାଢ୍, ଡାଢ୍, ପାଢ୍, ଫାଢ୍, ମାଢ୍, ବିଢ୍, କୁଢ୍, ନୁଢ୍, ଫୁଢ୍, ବୁଢ୍, ମୁଢ୍, ଚଢ୍, ପଢ୍, ବଢ୍, କାଢ୍, ବାଢ୍, ଓଢ୍, ମାତ୍, ଜିତ୍, ଜୁତ୍, ମୁତ୍, ଚେତ୍, ରେଁତ୍, ଗୁଁଥ୍, ବୁଥ୍, ଲଦ୍, କାଁଦ୍, ଫାଁଦ୍, ଚୁଁଦ୍, ମେଦ୍, ଗାଧ୍, ବାଁଧ୍, ସାଧ୍, ପିଁଧ୍, ବିଁଧ୍, ରୁଁଧ୍, ସୁଧ୍, ଆନ୍, ଜାନ୍, ମାନ୍, ସାନ୍, ଘିନ୍, ଛିନ୍, ଜପ୍, ସଁପ୍, ଖାପ୍, ଛାପ୍, ଢାପ୍, ନାପ୍, ଚିପ୍, ଟିପ୍, ଲିପ୍, ଚୁପ୍, ଛୁପ୍, ଝୁଁପ୍, ଡୁପ୍, ଲେପ୍, ଚାବ୍, ଡାବ୍, କେବ୍, ଗେବ୍, ଜମ୍, ଲମ୍, ସମ୍, କର୍, ଡର୍, ଥର୍, ଧର୍, ଭର୍, ମର୍, ଠାର୍, ମାର୍, ସାର୍, ହାର୍, ଗିର୍, ଚିର୍, ଫିର୍, ଚୁର୍, ନୁର୍, ହୁର୍, ଘେର୍, ଛେର୍, ଡେର୍, ବଲ୍, ଗାଲ୍, ଟାଲ୍, ଜାଲ୍, ଝାଲ୍, ଢାଲ୍, ଢିଲ୍, ଢଲ୍, ଖୁଲ୍, ଗୁଲ୍, ଡୁଲ୍, ଫୁଲ୍, ବୁଲ୍, ଭୁଲ୍, ଖେଲ୍, ଠେଲ୍, ଆସ୍, କସ୍, ବସ୍, ଖାସ୍, ନିସ୍, ମିସ୍, ଠୁଁସ୍, ଭୁସ୍, ରୁସ୍, ଠେସ୍, କହ୍, ରହ୍, ସହ୍, ଦୁହ୍, ବୁହ୍, ଚୁହ୍, ଜୁହଁ, ତଉଲ୍, ଠହର୍, ଦୁହାର୍, ପହଦ୍, ଉଲୁଦ୍, ଉଲୁଚ୍, କଂଦିର୍, ଖସର୍, ଚାହାଲ୍, ଉତୁର୍ ।

୨) **ଆ-କାରାଂତ :** ଆ, ଖା, ଗା, ଛା, ଥା, ଦା, ଧାଁ, ପା, ଯା, ପକା, ହେଁକା, ଧସ୍କା, ଉସ୍କା, ତହଁକା, ଠହକା, ଫୁସ୍କା, ଫେରକା, ଭିରକା, ଲଟ୍କା (ଲଟକ୍), ସୁଖା (ସୁଖ୍), ଗଗା, ଅଲଗା, ଫେଲଘା, ଉଘା, ଉଁଟା, ପଟା(ପଚ୍), ଗୁଛା, ଲେଛା(ଲେଛ୍), ବଜା(ବାଜ୍), ଖିଜା, ଖୁଜା, ଅଲ୍‌ଝା, ବିର୍‌ଝା, ଫଟା(ଫାଟ୍), ମେଟା(ମେଟ୍), ହିଟା(ହିଟ୍), ପଠା, ଟୁଁଡ଼ା, ଖେବ୍‌ଡ଼ା, ଗଡ଼ା, ଉଁଡ଼ା, ଡଁଡ଼ା, ମୁଡ଼ା, କଚ୍‌ଡ଼ା, ଜୁଗ୍‌ଡ଼ା, ହିରଗିଡ଼ା, ଉରଗୁଡ଼ା, ଘେତା, ବତା, ଦଁତା, କୁଦ୍‌କୁତା, କୁଁଥା, ଭୁରଥା, ଛେଦା, ଚିକ୍‌ନା, ଲହଁପା, କମା, ଏଁର୍‌ରା, ଖୁରା, ଖେଁଖ୍‌ରା, ଗିଜ୍‌ରା, ଚୁରା, ସୁଦ୍‌ରା, ବହ୍‌ରା, ମସ୍‌ରା, ସିଁକ୍‌ରା, ଡଁଦ୍‌ରା, ଚହଁରା, ଉସ୍‌ରା, ଚଦ୍‌ରା, ଚପ୍‌ରା, ଉଖ୍‌ରା, ଅଥ୍‌ରା, ଇଁଚ୍‌ରା, ପଚ୍‌ରା, ଉଲା, ଗୁଲା, ଠୁଲା, ପଲା, ଉଁଚ୍‌ଲା, ଉଁଢ୍‌ଲା, ବନ୍ଢା, ଉକ୍‌ଲା, ଉପ୍‌ଲା, ଅଗ୍‌ଲା, କଠ୍‌ଲା, କପ୍‌ଲା, କିର୍‌ଲା, ଡଗ୍‌ଲା, ଥୁର୍‌ଲା, ପୁଟ୍‌ଲା, ଫଏଲା, ଛିଁଗ୍‌ଲା, ଛଁଦ୍‌ଲା, ବଦ୍‌ଲା, ସିଦ୍‌ଲା, ଖିସା, ଦ(ଡ) ।

୩) **ଇ-କାରାଂତ :** ପି, ଛିଁ, ଜିଁ

୪) **ଉ-କାରାଂତ :** ଛୁଁ, ଥୁ, ଧୁ, ଯୁଁ, ସୁ

୫) **ଏ-କାରାଂତ :** ଦେ, ନେ

ପଂଚମ ଭାଗ

ନାମ ଓ ଶବ୍ଦ ସାରଣି

ମାସ, ତିଥି ଓ ବାରଗୁଡ଼ିକର ନାମ

ମାସ

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି
ବୈଶାଖ	ବଇସାଖ୍
ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ	ଜେସ୍‌ଟ, ଜେଠ୍
ଆଷାଢ଼	ଆସାଢ୍
ଶ୍ରାବଣ	ସାର୍‌ବନ୍
ଭାଦ୍ରବ	ଭାଦୋ
ଆଶ୍ୱିନ	ଦସ୍‌ରା
କାର୍ତ୍ତିକ	କାର୍‌ତିକ୍
ମାର୍ଗଶିର	ମଗ୍‌ସିର୍
ପୌଷ	ପୁସ୍
ମାଘ	ମାଘ୍
ଫାଲ୍‌ଗୁନ	ଫଗୁନ୍
ଚୈତ୍ର	ଚଇତ୍

ତିଥି

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି
ପ୍ରତିପଦା	ପଦ୍‌ପ
ଦ୍ୱିତୀୟା	ଦୁତିଆ
ତୃତୀୟା	ତୁର୍‌ତିଆ
ଚତୁର୍ଥୀ	ଚଉଠି
ପଂଚମୀ	ପଂଚମି
ଷଷ୍ଠୀ	ଛଠି
ସପ୍ତମୀ	ସପ୍‌ତମି
ଅଷ୍ଟମୀ	ଅସ୍‌ଟମି
ନବମୀ	ନଅମି
ଦଶମୀ	ଦସ୍‌ମି
ଏକାଦଶୀ	ଏକାଦ୍‌ସି
ଦ୍ୱାଦଶୀ	ଦୁଆଦ୍‌ସି
ତ୍ରୟୋଦଶୀ	ତିରୋଦସି
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ	ଚତୁର୍‌ଦସି
ଅମାବାସ୍ୟା	ଉଆଁସ୍
ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ	ପୁନି
ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ	ଉଜଲ୍ ପଖ୍
କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ	ଅଁଧାର୍ ପଖ
ପକ୍ଷ	ପଖ୍

ବାର

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି
ସୋମବାର	ସଂବାର୍
ମଂଗଳବାର	ମଂଗଲ୍‌ବାର୍
ବୁଧବାର	ବୁଧ୍‌ବାର୍
ଗୁରୁବାର	ଗୁର୍‌ବାର୍
ଶୁକ୍ରବାର	ଶୁକୁର୍‌ବାର୍
ଶନିବାର	ସନିବାର୍, ସଇନ୍‌ବାର୍
ରବିବାର	ରଏବାର୍

କ୍ରିୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ

ଦୁଇପଦ ବଦଳରେ ପଦେ

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି	ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି
ଅନିଦ୍ରା ରହିବା	ଚେଦ୍‌ବା	ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରିବା	ପଚାବା
ଅନୁତାପ କରିବା	ଖିସାବା	ଜାଗ୍ରତ ରହିବା	ଚେଦ୍‌ବା
ଅଭିଶାପ ଦେବା	ସଁପ୍‌ବା	ତୁଳା ଭିଣିବା	ଧୁନ୍‌ବା
ଅପେକ୍ଷା କରିବା	ଟାକ୍‌ବା	ତିଆରି କରିବା	ବନାବା
ଅଂକୁରିତ ହେବା	ଆଁକ୍‌ରବା	ତୁଂଡରେ ଧରିବା	ଟୁଁଡ଼ାବା
ଅମଳ କରିବା	ଦାଇବା	ତୁଂଡ ଲାଗିବା	ତୁତ୍‌ରାବା
ଆଦର କରିବା	ଆଦର୍‌ବା	ତ୍ୟାଗ କରିବା	ଛାଡ୍‌ବା
ଆଦେଶ ଦେବା	ବର୍‌ଗିବା	ଥକା ମାରିବା	ଥାକ୍‌ବା
ଆଲିଂଗନ କରିବା	ପୁର୍‌ଲାବା	ଥଟ୍ଟା କରିବା	ବିର୍‌ଝାବା
ଆଦାୟ କରିବା	ଉଖ୍‌ରାବା	ଥଂଡା କରିବା	ସିଦ୍‌ଲାବା
ଉଂକି ମାରିବା	ଡୁଂଗ୍‌ବା	ଦର କଷିବା	ମୁଲାବା
ଉତ୍ସାହ ଦେବା	ଡହଁକାବା	ଦଖଲ କରିବା	ଆବର୍‌ବା
ଉପାର୍ଜନ କରିବା	କମାବା	ଦୂଷିତ କରିବା	ଗୁଁଦ୍‌ଲାବା
ଏକତ୍ର କରିବା	ଠୁଲାବା	ଦେଖା କରିବା	ଭେଟ୍‌ବା
ଓଜନ କରିବା	ତଉଲ୍‌ବା, ଜୁଖ୍‌ବା	ନିଦରୁ ଉଠାଇବା	ଚେତାବା
କୁତୁକୁତୁ କରିବା	କୁତ୍‌କୁତାବା	ନିସ୍ତୃତ ହେବା	ପଝର୍‌ବା
ଖଚେଇ ହେବା	ଖିଜାବା	ପଦାଘାତ କରିବା	ଖୁରାବା
ଖସଡ଼ି ଯିବା	ଛିଁଡ୍‌ଲିବା	ପବନ ବହିବା	ଧୁକ୍‌ବା
ଗୁଣନ କରିବା	ଗୁଣ୍‌ବା	ପରାସ୍ତ କରିବା	ହରାବା
ଗୁଳି କରିବା	ଲାଛ୍‌ବା	ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା	ବଦ୍‌ଲାବା
ଚିତ୍କାର କରିବା	ଗଗାବା, କିର୍‌ଲାବା	ପରିସ୍ରା କରିବା	ମୁତ୍‌ବା
ଚୋପା ଛଡ଼ାଇବା	ନିଛ୍‌ବା, ଉଁର୍‌ଲାବା	ପରୀକ୍ଷା କରିବା	ବିଡ଼ବା
ଚୋରି କରିବା	ଚୁରାବା	ପସଂଦ କରିବା	ବାଛ୍‌ବା
ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା	ଚୁର୍‌ବା	ପାକୁଳି କରିବା	କପ୍‌ଲାବା
ଛପର କରିବା	ଛାଇବା	ପୃଥକ୍ କରିବା	ଅଲ୍‌ଗାବା
ଛେପ ପକାଇବା	ଥୁକ୍‌ବା	ପ୍ରହାର କରିବା	ପିଟ୍‌ବା

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି
ପୋଛି ଲିଭାଇବା	ମେଟାବା
ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବା	ଟାକ୍‌ବା
ପ୍ରବେଶ କରିବା	ଢୁକ୍‌ବା
ଫୋଡ଼ି ହେବା	ଗଲ୍‌ବା, ଗବ୍‌ବା
ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା	ଧସ୍‌କିବା
ବଂଚିତ ହେବା	ଚୁକ୍‌ବା
ବଲକା ହେବା	ଅଗଲ୍‌ବା
ବାଂତି କରିବା	ଉକ୍‌ଲାବା
ବିରକ୍ତ କରିବା	ବିର୍‌ଝାବା
ବିରକ୍ତ ହେବା	ବିର୍‌ଝିବା
ବିଶ୍ରାମ ନେବା	ଥାକ୍‌ବା
ବୋଧ ଦେବା	ଭୁର୍‌ଥାବା
ବ୍ୟବହାର କରିବା	ବାଉର୍‌ବା
ଭୂଇଁରେ ଗଡ଼ିବା	ଉଁଡ୍‌ଲିବା
ମରାମତ କରିବା	ସାଜ୍‌ବା
ଯତ୍ନ କରିବା	ଜତ୍‌ନାବା
ଲାଖି ଯିବା	ଅଲ୍‌ଝିବା
ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା	ସୁତ୍‌ରାବା
ଶାଣ ଦେବା	ନିସ୍‌ବା
ସଂଚୟ କରିବା	ଜମାବା
ସଂଶୋଧନ କରିବା	ସୁଧ୍‌ବା
ସିଲେଇ କରିବା	ଟିପ୍‌ବା

ଏକ କାମ ଅନ୍ୟ ନାମ

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି
ଅଜାଡ଼ିବା	ଉଲ୍‌ଦିବା
ଆଉଜିବା	ଅଦ୍‌ଲବା
ଆଂଚୁଡ଼ିବା	ଆଁପ୍‌ରିବା
ଉଖାରିବା	ଇଁଚ୍‌ରାବା
ଉଂଡିବା	ଡୁଂଗ୍‌ବା
ଓଗାଳିବା	ଛେକ୍‌ବା
ଓଟାରିବା	ଘିଚ୍‌ବା, ଉରଗୁଡ଼ାବା
ଓପାଡ଼ିବା	ଉସ୍‌କାବା
ଓଳେଇବା	ବଂଜାବା
ଓହ୍ଲାଇବା	ଉତୁର୍‌ବା
କମିବା	ଘଟ୍‌ବା
କଚାଡ଼ିବା	ହାପ୍‌ସିବା
କାମୁଡ଼ିବା	ଚାବ୍‌ବା
କାଶିବା	ଖାସ୍‌ବା
କିଣିବା	ଘିନ୍‌ବା
କୁଂଡାଇବା	ଖୁଜାବା
କୁଦିବା	ଡେଗ୍‌ବା
ଖସଡ଼ିବା	ସର୍‌ଲିବା, ଛଁଡ୍‌ଲିବା
ଖିଅର ହେବା	ଭାଦର୍‌ହେବା
ଖୋଜିବା	ନୁରୁବା, ନୁର୍‌ବା
ଖୋଷିବା	ଖୁଁଚ୍‌ବା
ଖୋଳିବା	କୁଡ୍‌ବା
ଗଜୁରିବା	ଗଜାବା
ଗାଧୋଇବା	ଗାଧ୍‌ବା
ଗୁରୁଂଡିବା	ରଂଗ୍‌ବା
ଗୋଡ଼ାଇବା	କୁଦାବା
ଗୋଟାଇବା	ବେଟ୍‌ବା
ଗୋଳାଇବା	ସାନ୍‌ବା
ଘୂରିବା	କିଂଦିର୍‌ବା
ଘୋଡ଼ାଇବା/ଝାଂକିବା	ଢାପ୍‌ବା, ଡାବ୍‌ବା
ଚଢ଼ିବା	ଚଘ୍‌ବା
ଚଷିବା	ଜୁତ୍‌ବା
ଚାହିଁବା	ଦେଖ୍‌ବା
ଚିଡ଼ାଇବା	ବିର୍‌ଝାବା, ଖିଜାବା

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲ୍‌ପୁରି	ଓଡ଼ିଆ	ସମଲ୍‌ପୁରି
ଚିମୁଟିବା	କେବ୍‌ବା	ପିଂଧିବା	ଉଲ୍‌ବା
ଚୁପୁଡ଼ିବା	ଚିପ୍‌ବା	ପୂରାଇବା	ସମାବା
ଗେବାଇବା	ଚାବ୍‌ବା	ପୋତିବା	ତୁପ୍‌ବା, ଗାଡ୍‌ବା
ଛପିବା	ଲୁକ୍‌ବା	ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା	ଚହଁକାବା
ଛୁଇଁବା	ଚାମ୍‌ଡ଼ିବା	ଫାଡ଼ିବା	ଚିର୍‌ବା
ଝିଂକିବା	ଘିର୍‌ବା	ଫିଙ୍ଗାଇବା	ହିଟାବା
ଟାଂଗିବା	ଉଲାବା	ଫେଡ଼ିବା	କାଟ୍‌ବା
ଟାଣିବା	ଘିର୍‌ବା	ଫୋଡ଼ି ହେବା	ଗଲ୍‌ବା
ଠକିବା	ଜଟ୍‌ବା, ନାର୍‌ବା	ଫୋପାଡ଼ିବା	ଫିକ୍‌ବା
ଠେଲିବା	ପେଲ୍‌ହାବା	ବଂଚିବା	ଜିଇଁବା
ବୁଡ଼ିବା	ବୁଡ଼୍‌ବା	ବଖାଇବା	ଦୁଖାବା
ଡେଇଁବା	ଡେଗ୍‌ବା	ବଳିବା	ଅଗଲିବା
ଢାଂକିବା	ଡାବ୍‌ବା, ଖାପ୍‌ବା	ବାଧିବା	କାଟ୍‌ବା
ଢାଳିବା	ରୁକ୍‌ବା	ବାସିବା	ମହକିବା
ତଉଲିବା	ଜୁଖ୍‌ବା	ବିଂଚିବା	ଧୁକ୍‌ବା
ତଡ଼ିବା	ଖେଦ୍‌ବା	ବିଂଛିବା	ବିଛ୍‌ବା
ତରଳିବା	ତଗ୍‌ଲିବା	ବିସୋରିବା	ପାସ୍‌ରିବା
ତରାଟିବା	ଏଁଟ୍‌ରାବା	ବେଢ଼ିବା	ବୁର୍‌ବା
ତରିବା	ଫାବ୍‌ବା	ବ୍ୟାପିବା	ଫଏଲ୍‌ବା, ଚାପ୍‌ବା
ତିଂତାଇବା	ଭିଜାବା	ଭାସିବା	ଉପ୍‌ଲିବା
ତିଂତିବା	ଭିଜ୍‌ବା	ଭିଡ଼ିବା	ଘିର୍‌ବା
ଦଳିବା	ମଗ୍‌ଦିବା	ଭେଦିବା	ଖୁପିବା
ଦଉଡ଼ିବା	ନର୍‌ଦିବା	ମକଚିବା	ଚଚ୍‌କିବା
ଦଂଶିବା	ଲେଛାବା	ମନାସିବା	ଜାର୍‌ବା
ଦାଂତ ଘଷିବା	କାଠି କର୍‌ବା	ମନେ ପକାଇବା	ସୋର୍ କର୍‌ବା
ଦାଂତ ନିକିଟିବା	ଦାଁତ୍ ଗିଜ୍‌ରାବା	ମାଠିବା	ଚିକ୍‌ନାବା
ଧାଇଁବା	ନର୍‌ଦିବା	ମାପିବା	ନାପ୍‌ବା
ପାକୁଳାଇବା	କପ୍‌ଲାବା	ମୁଦିବା	ମୁନ୍ଦ୍‌ବା
ପଳାଇବା	ଭାଗ୍‌ବା	ମୋଡ଼ିବା	ଅଁଠ୍‌ବା (କାନ),
ପହଂଚିବା	ଅମର୍‌ବା	ମୋଡ଼ିବା	ମୁର୍‌କୁଟିବା

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲ୍‌ପୁରି
ଯୋଚିବା	ଫାଂଦ୍‌ବା
ଲଟକାଇବା	ଅଲ୍‌ଝାଇବା
ଲଟକିବା	ଅଲ୍‌ଝିବା
ଲୁଚାଇବା	ଲୁକାବା
ଲେଉଟିବା	ଫିର୍‌ବା
ଲେସିବା	ଲେପ୍‌ବା
ଲୋଟିବା	ଘିଁଡ୍‌ଲିବା
ଶୋଷିବା	ଚୁହିଁବା
ସକେଇବା	ହେଁକାବା
ସଜାଡ଼ିବା	ସାଜ୍‌ବା
ଶଢ଼ାଇବା	କୁହାବା
ଶଢ଼ିବା	କୁହିବା
ସଂଚିବା	ଜମାବା
ସୁଧାରିବା	ସୁଧ୍‌ବା
ହୁରୁଡ଼ାଇବା	ଭିର୍‌କାବା
ହୁରୁଡ଼ିବା	ଭିର୍‌କିବା
ହରବରାଇବା	ଟଂଦ୍‌ରାବା

ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ନାମ

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲ୍‌ପୁରି
୧	ଏକ୍
୨	ଦୁଇ
୩	ତିନ୍
୪	ଚାର୍
୫	ପାଁଚ୍
୬	ଛ’
୭	ସାତ୍
୮	ଆଠ୍
୯	ନ’
୧୦	ଦସ୍
୧୧	ଏଗାର
୧୨	ବାର
୧୩	ତେର
୧୪	ଚଉଦ
୧୫	ପଂଦ୍ରର
୧୬	ସୁହ୍‌ଲ
୧୭	ସତ୍ର
୧୮	ଅଠ୍ର
୧୯	ଉନେଇସ୍
୨୦	କୁଡ଼େ
୨୧	ଏକୁସ୍
୨୨	ବାଇସ୍
୨୩	ତେଇସ୍
୨୪	ଚୋବିସ୍
୨୫	ପଚିସ୍
୨୬	ଛବିସ୍
୨୭	ସତେଇସ୍
୨୮	ଅଠେଇସ୍
୨୯	ଅନ୍‌ତିରିସ୍
୩୦	ତିରିସ୍
୩୧	ଏକତିରିସ୍
୩୨	ବତ୍‌ତିସ୍
୩୩	ତେତ୍‌ତିସ୍
୩୪	ଚଉତ୍‌ରିସ୍
୩୫	ପଇଁତ୍‌ରିସ୍
୩୬	ଛତ୍‌ତିସ୍
୩୭	ସଏଁଁତ୍‌ରିସ୍
୩୮	ଅଠ୍‌ତିରିସ୍
୩୯	ଅନ୍‌ଚାଲିସ୍
୪୦	ଚାଲିସ୍

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲ୍‌ପୁରି	ଓଡ଼ିଆ	ସମଲ୍‌ପୁରି
୪୧	ଏକ୍‌ଚାଲିସ୍	୭୧	ଏକସ୍‌ତୋର୍
୪୨	ବୟାଲିସ୍	୭୨	ବାସ୍‌ତୋର୍
୪୩	ତେୟାଲିସ୍	୭୩	ତେସ୍‌ତୋର୍
୪୪	ଚଉରାଲିସ୍	୭୪	ଚଉସ୍‌ତୋର୍
୪୫	ପଏଁଚାଲିସ୍	୭୫	ପଂଚସ୍‌ତୋର୍
୪୬	ଛୟାଲିସ୍	୭୬	ଛଅସ୍‌ତୋର୍
୪୭	ସତ୍‌ଚାଲିସ୍	୭୭	ସତସ୍‌ତୋର୍
୪୮	ଅଠ୍‌ଚାଲିସ୍	୭୮	ଅଠସ୍‌ତୋର୍
୪୯	ଅଣନ୍‌ଚାସ୍	୭୯	ଅଣାସି
୫୦	ପଚାସ୍	୮୦	ଅସି
୫୧	ଏକାବନ୍	୮୧	ଏକାସି
୫୨	ବାବନ୍	୮୨	ବୟାସି
୫୩	ତେପନ୍	୮୩	ତେୟାସି
୫୪	ଚଉବନ୍	୮୪	ଚଉରାସି
୫୫	ପଂଚାବନ୍	୮୫	ପଂଚାସି
୫୬	ଛପନ୍	୮୬	ଛୟାସି
୫୭	ସତାବନ୍	୮୭	ସତାସି
୫୮	ଅଠାବନ୍	୮୮	ଅଠାସି
୫୯	ଅନ୍‌ସାଠେ	୮୯	ଅଣାନବେ
୬୦	ସାଠେ	୯୦	ନବେ
୬୧	ଏକ୍‌ସଠ୍	୯୧	ଏକାନବେ
୬୨	ବାସଠ୍	୯୨	ବୟାନବେ
୬୩	ତେସଠ୍	୯୩	ତେୟାନବେ
୬୪	ଚଉସଠ୍	୯୪	ଚଉରାନବେ
୬୫	ପଏଁସଠ୍	୯୫	ପଂଚାନବେ
୬୬	ଛସଠ୍	୯୬	ଛୟାନବେ
୬୭	ସତ୍‌ସଠ୍	୯୭	ସତାନବେ
୬୮	ଅଠ୍‌ସଠ୍	୯୮	ଅଠାନବେ
୬୯	ଅଣସ୍‌ତର୍	୯୯	ଅନେସ୍ୱଦ୍
୭୦	ସତୁର୍	୧୦୦	ସହେ

ଓଡ଼ିଆ	ସମଲପୁରି
୧୦୦୦	ହଜାରେ
୧ମା	ପହଲା, ଆଘେଲ୍
୨ୟା	ଦୁସ୍‌ରା, ଦୁଘେଲ୍
୩ୟା	ତିସ୍‌ରା, ତିଘେଲ୍
୪ର୍ଥ	ଚଉଥା

ସଂଖ୍ୟା ସୂଚକ ଶବ୍ଦ ସାରଣି

ଦୁଏ = ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ।
ତିନେ = ପ୍ରାୟ ତିନି ।
ଚାରେ = ପ୍ରାୟ ଚାରି ।
ପାଁଚେ = ପ୍ରାୟ ପାଂଚ ।
ଛଏ = ପ୍ରାୟ ଛଅ ।
ସାତେ = ପ୍ରାୟ ସାତ ।
ଆଠେ = ପ୍ରାୟ ଆଠ ।
ନଏ = ପ୍ରାୟ ନଅ ।
ଦସେ = ପ୍ରାୟ ଦଶ ।
ଚାରହି = ଚାରିଟି ଯାକ ।
ପାଂଚ = ପାଂଚଟି ଯାକ ।
ଛଇ = ଛଅଟି ଯାକ ।
ସାତି = ସାତଟି ଯାକ ।
ଆଠି = ଆଠଟି ଯାକ ।
ଦିନ୍‌ଦିନ୍ = ଅନେକ ଦିନ ।
ଦିନାରଧି = ପ୍ରତିଦିନ ।
ମାସ୍‌କିଆ = ମାସିକ ।

କାଳ ଜ୍ଞାପକ ଶବ୍ଦ ସାରଣି

ପାନ୍ତି ବେଲା, ଖୁବୁରଡି ବେଲା, କୁକ୍‌ରାଡକା, ଝୁଲ୍‌ଫୁଲ୍, ପହଁପହଁ, ଗୁଡିବରଗା, ଛେଲ୍‌ଢିଲା, ଗାଏଢିଲା, ଥିର୍‌ବୁହା, ହଲ୍‌ଢିଲା, ଗାଏଢୁକା, ପାଏନ୍‌ବୁହା, ବେଲ୍‌ଢଲ୍‌କା, ମାଛିଅଁଧ୍‌ରିଆ, ମୁହଁସଁଜ୍, ଦିଆଜଳା, ଦିପ୍‌ଜଲା, ସୋଲ୍‌ଜଲା, ଭାତ୍‌ଖିଆ, ନିସାରାଏତ୍, ବଢେପୁରୁ, ଜନକ୍‌ରାଏତ୍, ମଇଧାନ୍, ମଏଧାନ୍ ।

ତୀବ୍ରତା ଜ୍ଞାପକ ଶବ୍ଦ ସାରଣି

ଭାଷା ଦ୍ୱାରା ଇଂଦ୍ରିୟାନୁଭୂତିର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଓ ତୀବ୍ରତା ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ସକାଶେ ସମଲପୁରିରେ କେତେକ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ଦୃ :

ଟେଁ - ଥଂଡା, ଶୀତଳ ।
ଟେଁ ପଟ୍‌ପଟ୍ - ଅତି ଶୀତଳ ।
କୁଟ୍‌ପିତା - ଅତି ପିତା ।
ଟେଆମିଲ୍ - ଅତି ଆଂବିଳ ।
ବଦ୍‌ଉଦା - ଓଦା ସରସର ।
ବିଟ୍‌ବିଟ୍ କଲା - ଘୋର କଳା ।
ଖିର୍‌ଖିର୍ ଧୋବ - ପରିଷ୍କାର ଧଳା ।
ହଲୋହଲୋ ଗରମ୍ - ଅତି ଉତ୍ତପ୍ତ ।

ସମଷ୍ଟି ବାଚକ ଶବ୍ଦ ସାରଣି

ସାରୁ, ହଲ୍, ଜୁଡା, ଭାର୍ - ଯୋଡ଼ା ।
ଭେଲି - ମୁନୁସ୍ ଭେଲି ।
ଗୁହୁଡ଼ା - ଗାଏ ଗୁହୁଡ଼ା ।
ରୁସାଢ୍ - ଛେଲ୍ ରୁସାଢ୍ ।
ଗୋଠ୍ - ଗାଏ ଗୋଠ୍ ।
ହୁଦା - ଚେରେ ହୁଦା ।
ଧରସ୍ - ହାତି ଧରସ୍ ।
ଧାର୍ - ଟେଁଟି ଧାର୍
ମେଟ୍ - କୁଲ୍‌ହିଆ ମେଟ୍ ।
ପୁଁଜା - ଖେଖେର୍‌ଲି ପୁଁଜା ।
ଢେଣା - କେଁଟୁଆ ଢେଣା ।
ଖାତୁ - ନିସ୍‌ତିଆ ଖାତୁ ।
ମାଲ୍ - ଟାବି ମାଲ୍ ।
ବୁରେଇ - ଆମ୍ ବୁରେଇ ।
ଦାନ୍ - ଦନା ଦାନ୍ ।
ମାଲ୍ - ଖଲି ମାଲ୍ ।
ଗେଛା - ନୋଟ୍ ଗେଛା ।
ଝୁଁପା - ଫୁଲ୍ ଝୁଁପା ।

ବିଭିନ୍ନ ଏକକ ସାରଣି

ଦିଆସିଲି (ନିଆଁଖାଡ଼ି) - ପୁଡ଼େ
ବିଡ଼ି - କଠେ
ଚାଉଲ୍ (ଧାନ୍)-ଖଁଡ଼େ/କୁଟେ/ତାଂବେ/ ମାନେ/ପସ୍‌ତମେ ।
ଫୁଲ୍ - ଗେଛେ ।
ନୁନ୍ - ଗୁଡ଼େ ।
ପାଏନ୍ - ଥିପେ/ଗଡ଼େ ।
ଭାତ୍(ପଖାଲ୍)- ଗରସେ ।
କାଗଜ୍ - ଫାଲେ/ଚଉଠେ ।
ମୁଢି - ଗଫେ ।
ମଦ - ଛାଁକେ ।
ଓସୋ - ପାନେ ।
ଖରସି - ଚୁଟେ ।

ଊନତାବୋଧକ ଶବ୍ଦ ସାରଣି

ବଁଧ - ବଁଧିଲି ।
କଁଥା - କଁଥିଲି ।
କପଡା - କପ୍‌ଟି ।
ରସି - ଡୋର୍ ।
ହାଁଡ଼ି - ଆଟ୍‌କା ।
ଗରିଆ - ଗଡୁ ।
ଗାଏ - ଦାମୁର୍
କଁସା - ଅଧ୍‌କଁସି ।
ମାଠିଆ - ଠେଁକି ।
ନଏଦ୍ - ଜୋର୍ ।
ଜଂଗଲ୍ - ପଦ୍‌ରା ।
ଗଛ - ଲଗିଗଛ୍ ।
ଖୁରଡ଼ା - ଦନା ।
ଥାଲି - ଥାଲିଆ ।
ବୁତଲ୍ - ସିସି ।

ଡାକନାମ ଓ ଉପନାମ ସାରଣି

ଅଁଏଲା, ଅଁଏଁଠ, ଅଁଏଁଠୁ, ଅଭେଲ୍, ଅସ୍‌କଟ୍, ଅସାଡୁ, ଉର, ଉର୍‌କୁଲି, କଁଏତା, କଏରା/ରି/ରୁ, କୁମ୍‌ହାର /ରୁ, କେରପା, ଖଡ୍‌କା, ଖଡ୍‌କୁରି, ଖରଲୁ, ଖରା, ଖେଡ଼ି, ଖେଡୁ, ଖୁର୍‌ଲୁ, ଗଉର, ଗଉରେନ୍, ଗଁଡ଼ା, ଗଁଡ଼ାରାମ୍, ଗୁନ୍‌ଟା, ଗୁର୍‌ବାରି, ଗୁଲ୍‌ଠୁ, ଗେଥଲ୍, ଗେଲ, ଘମୋ, ଘଁସିଆ, ଘାଁସି, ଘାଁସିରାମ, ଚଏତୁ, ଚମ୍‌ରା, ଚମ୍‌ରୁ, ଚମାରେନ୍, ଚାଁଟି, ଚିଆଁ, ଛାଲୁ, ଛେଲିଆ, ଜପ, ଜପି, ଜର୍‌ମନି, ଜାଡୁ, ଜେଠୁ, ଝଲ୍‌କି, ଝାରୁ, ଟିକ୍‌ନୁ, ଟିଡ଼ି, ଟିଡ଼ୋ, ଟିହ୍ରା, ଟେଭା, ଠେଁକ୍, ଠେଁକି, ଠଠି, ଠଠୁ, ଡପ, ଡପି, ଡପେ, ଡୁର୍‌ତିଆ, ଦନାର, ଦୁକାଲୁ, ଦୁତି, ଦୁତିଆ, ଧଧୋ, ଧୁବେଇ, ପଁଡୁକା, ପାଏନ୍‌ବୁଡ଼ି/ଡୁ, ପାନି, ପାନୁ, ପୁଆଲୁ, ପୁଚୁ, ପୁତୁ, ପୁନି, ପୁନିତ୍, ପେଟୁ, ଫଗନୁ, ଫୁଲ୍‌ତୁଲି, ବଏସାଖୁ, ବାଏଝାଲି, ବାଂଗରି /ରୁ, ବାଁକା, ବାଘ୍, ବୁଟା, ବୁଧିଆରି, ବୁଧୁ, ବେଁଗ୍, ବେଟାଖିଆ, ବେଟିଖାଇ, ବେଂଦ୍‌ରି, ଭୁସୁ, ମଏନୁ, ମଁଗ୍‌ଲି, ମଁଗ୍‌ଲୁ, ମହଙ୍ଗି/ଗୁ, ମହୁଲ, ମାଗୁନୁ, ମାଗିଖିଆ, ମାଗିରାମ୍, ମାଘୁ, ମାଠୁ, ମାନୁ, ମାହାର, ମାହାରେନ୍, ମିର୍‌ଚା, ମୁଟୁ, ମୁଟ୍‌ଲୁ, ମେଘ୍‌ଲି, ମେଘୁ, ରଏବାରି/ରୁ, ରାଏଡ୍‌କା, ରେଁଗା, ରେଁଘି, ରେଁଟା/ଟି, ଲଲ୍ହା, ଲାଇବାନ, ଲାଏବାନ, ଲାଲୁ, ଲିଟି, ଲୁରୁ, ଲୁହୁରା, ସଁପ୍‌ରୁ, ସମାରି/ରୁ, ସାଏବାନି, ସାହେବ, ସିର୍‌ନି, ସୁରୁବାଲି, ସୁକଖରା/ରୁ, ସେନ, ହୁଗ୍‌ରା/ରି/ରୁ, ହାଡୁ ।

ଶିଶୁ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ସାରଣି

ଆଲୋଅଲୋ - ହୁଳହୁଳି, ପୂଜାକର୍ମ ।

ଆପ୍ଆ - ସାପ, ସରୀସୃପ ।

ଆପା - ଛାପା ଚିତ୍ର ।

କା - କୁଆ ।

ଗାଗା - ଲୁଗା, ପୋଷାକ ।

ଗୁ - ମଳତ୍ୟାଗ ।

ଜିଜି - ଝୁରି, ମାଛ ।

ଠାଏଠାଏ - ପ୍ରହାର, ମାଡ଼ ।

ଡାଇଡାଇ - ନିଦ୍ରା ।

ତତ - ପରିସ୍ରା ।

ତାତା - ତେଲ ।

ନାନା - ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକାଦି ।

ପାଇ - କାଖ ହେବା ।

ପାପା - ପିଠା ।

ବୁ - ମାଆର କ୍ଷୀର ।

ମାଉଁ - ବିଲେଇ ।

ମାମ୍ - ଖାଦ୍ୟ ।

ସିଇଇ - ପରିସ୍ରା ।

ହା - ରାଗସ୍ୱାଦ ।

ହାବୁ - ଭାଧୋଇବା ।

ସଂଜ୍ଞା ବା କୁଳନାମ ସାରଣି

ଆଡ଼କୁଏଡ଼୍, ଦଂଡ଼ସେନା, ସରାସାଗ୍ରିଆ, ଦନ୍‌ସନା, ଭୁଏ, କଂପ୍, ଦରଜି, ଭୋଇ, କବାଟ୍, ଦରୁଆନ୍‌ମଟାରି, କାଲ୍‌ସାଏ, ଦଲେଇ, ମଳିକ୍, କୁଂଭାର, ଦୁଆରି, ମହାଲିଂଗ୍, ମିରଧା, ଖେତି, ନାଏକ, ମେଲ୍, ନାଗ୍, ମେହେର୍, ଗଉଁତିଆ, ପଟେଲ, ରଣା, ସାଫ୍, ଘିଭେଲା, ପରୁଆ, ସାଏ, ଘୁଖିଆ, ଚଂଦନ୍, ପସାଏତ୍, ସାଁଢ୍, ସିଂ, ଚାପ୍‌ବାର, ପୁର୍‌ସେଠ୍, ସୁଆର, ସୁନା, ଚିଂଦା, ପୋଢ୍, ସୁପକାର, ଚିରେଖୁନ୍ ସେଠ୍, ବଇଠାରୁ, ସେଲ୍‌ମା, ବଗର୍ତି, ଜଗ୍‌ଦଲା, ବଘାର୍, ବଘେଲ୍, ଡାଂଗ୍, ବଡିଆ, ହରପାଲ, ବନ୍‌ଛୋର, ହାତି, ଥପା, ବରାଇ, ବାଘ୍, ବିସି, ବୁଡ଼େକ୍ ।

ଲିଂଗ ପରିବର୍ତନ ସାରଣି

ଆ > ଇ

ଆଦ୍ୟ ବର୍ଣରେ ପାରିବର୍ତନ ସହିତ

ପୁଂଲିଂଗ > ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗ

ପଟ୍‌ଲା > ପାଟ୍‌ଲି

ଭନ୍‌ଜା > ଭାନ୍‌ଜି

ନକା > ନାକି

କଲା > କାଲି

ବଛା > ବାଛି

ଚବ୍‌ରା > ଚାବ୍‌ରି

କବ୍‌ରା > କାବ୍‌ରି

ଦଁଦ୍‌ରା > ଦାଁଦ୍‌ରି

ଧଁଗ୍‌ରା > ଧାଁଗ୍‌ରି

ଉ > ଇ

ଲାଁଡୁ > ଲାଁଡ଼ି

ଖେଡୁ > ଖେଡ଼ି

ଦୁଖୁ > ଦୁଖି

କଥାତୁ > କଥାତି

ସମାରୁ > ସମାରି

ନଁଗ୍‌ଲୁ > ନଁଗ୍‌ଲି

କାଁଦ୍‌ରୁ > କାଁଦ୍‌ରି

ବ୍ୟଞ୍ଜନାନ୍ତ > ଇ

ସୁଁଦର୍ > ସୁଦ୍‌ରି
ବାଁଗର୍ > ବାଁଗ୍‌ରି
ସମର୍ > ସମ୍‌ରି

ଆ > ଇ

ଆଦ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିନା
ଭଏଁରା > ଭଏଁରି
ଭଟ୍‌କା > ଭଟ୍‌କି
ଘୁଡ଼ା > ଘୁଡ଼ି
କେଁପା > କେଁପି
ଢେଂଗା > ଢେଂଗି
ରେନ୍‌ହା > ରେନ୍‌ହି
ଛୁଟା > ଛୁଟି
ଗୁରା > ଗୁରି
ଟୁରା > ଟୁରି
ଟେରା > ଟେରି
କଁଦା > କଁଦି
ପଁର୍‌ରା > ପଁର୍‌ରି
ଗଁଧ୍‌ରା > ଗଁଧ୍‌ରି
କୁଜା > କୁଜି
ଠୁଁଠା > ଠୁଁଠି
ଢେଲା > ଢେଲି
ପୁଫ୍‌ଲା > ପୁଫ୍‌ଲି
ପୁହ୍‌ରା > ପୁହ୍‌ରି
ବାଁଗର୍ > ବାଁଗ୍‌ରି
ମୁଦ୍‌ରା > ମୁଦ୍‌ରି
ହଗ୍‌ରା > ହଗ୍‌ରି
ଭୁସ୍‌କା > ଭୁସ୍‌କି
ବିଦ୍‌ରା > ବିଦ୍‌ରି
ବୁପ୍‌ରା > ବୁପ୍‌ରି
ପେର୍‌ରା > ପେର୍‌ରି
ଧୁବ୍‌ଲା > ଧୁବ୍‌ଲି
ଟୁଁର୍‌ରା > ଟୁଁର୍‌ରି
ତୁଦ୍‌ରା > ତୁଦ୍‌ରି
ପୁଡ଼ାର୍‌ମୁହାଁ > ପୁଡ଼ାର୍‌ମୁହିଁ
ଚମ୍‌ଚଁଡ଼ା > ଚମ୍‌ଚଁଡ଼ି
କୁର୍‌କୁର୍‌ମୁଡ଼ା > କୁର୍‌କୁଟିମୁଡ଼ି
କୁହା > କୁହି
ଖାଉରା > ଖାଉରି
ଘାଉରା > ଘାଉରି
ରଇଖିଆ > ରଇଖାଇ
ଗାଡ଼୍‌ସୁଆ > ଗାଡ଼୍‌ସୁଇ
ମାଗିଖିଆ > ମାଗିଖାଇ
ସାସ୍‌ଖିଆ > ସାସ୍‌ଖାଇ
ମେଢ଼ା > ମେଢ଼ି
ଚୁଡ଼ିହରା > ଚୁଡ଼ିହାରି
ଚୁଡ଼ିବାଲା > ଚୁଡ଼ିବାଲି
ପାନ୍‌ବାଲା > ପାନ୍‌ବାଲି

ଆ-କାର > ଏ-କାର ଇ

ରୁଘା > ରୁଘେଇ
ଡର୍‌ହା > ଡର୍‌ହେଇ
ଲଲ୍‌ହା > ଲଲ୍‌ହେଇ
ଫୁଲ୍‌ହା > ଫୁଲ୍‌ହେଇ
ଘର୍‌ବୁଡ଼ା > ଘର୍‌ବୁଡ଼େଇ
ବେଧୁଆ > ବେଧେଇ

—ନି ଯୋଗ

ଚୋର୍ > ଚୋର୍‌ନି
ମିତ > ମିତ୍‌ନି
ରଁଧ୍‌ନିଆ > ରାଁଧ୍‌ନି
ନର୍‌ନିଆ > ନାଚ୍‌ନି

ଭିନ୍ନ ଶବ୍ଦ

- ଅଁର୍‌ରା > ମାଏଝି
- ବୁଆ > ମା
- ଭାଏ > ବହେନ୍
- ପୋ > ଝି, ବହ୍
- ଦଦା > ନାନି, ବହୂ
- ବର୍ > କନିଆଁ
- ପିଲା > ଟୁକେଲ୍
- ବାବୁ > ବୁଇ, ନନି
- ସସୁର୍ > ସାସ୍
- ବୁକା > ପେଁଠି
- ବଲଦ୍ > ଗାଏ
- ଗଇଁ > ନାନି
- ରଜା > ରାନି
- ମାମୁ > ମାଇଁ
- ପୋଡ୍ > ଭଏଁସ୍
- ବଛା > ଛଡ଼ା
- ପୁତରା > ଝିଆରି
- ପୁର୍‌ରା > ବଗାର୍
- ବହ୍ୟା > ବାଉଡ଼ି

+ ଏନ୍

- କଁଧ୍ > କଁଧେନ୍
- କୁଁଭାର୍ > କୁଁଭାରେନ୍
- କେଉଁଟ୍ > କେଉଁଟେନ୍
- ଗଉଡ୍ > ଗଉଡ଼େନ୍
- ଚମାର୍ > ଚମାରେନ୍
- ଡୁମାଲ୍ > ଡୁମାଲେନ୍
- ବାଘ୍ > ବାଘେନ୍
- ଡାକ୍ତର > ଡାକ୍ତରେନ୍
- ମାସ୍‌ଟ୍ରେ > ମାସ୍‌ଟରେନ୍
- ସାହେବ୍ > ସାହେବେନ୍
- ନିସତ୍ > ନିସ୍‌ତେନ୍
- ସୁଦୁର୍ > ସୁଦ୍‌ରେନ୍
- ପଠାନ୍ > ପଠାନେନ୍
- ଦିଅର୍ > ଦେହେନ୍

ଆ > ଏନ୍

- ନରିହା > ନରିହେନ୍
- କମିହାଁ > କମିହେନ୍
- ବେହରା > ବେହରେନ୍
- ଲୁହରା > ଲୁହରେନ୍
- ଉଦୁର୍‌ଛା > ଉଦୁର୍‌ଛେନ୍
- ଗଁଡ଼ା > ଗଁଡ଼େନ୍
- ନିସ୍‌ତିଆ > ନିସ୍‌ତିଏନ୍
- ଗଉଁତିଆ > ଗଉଁତିଏନ୍
- ଭୁଲିଆ > ଭୁଲିଏନ୍
- ଅବୁଝିଆ > ଅବୁଝିଏନ୍
- ଅସ୍‌କଟିଆ > ଅସ୍‌କଟିଏନ୍
- ବେମ୍‌ରିଆ > ବେମ୍‌ରିଏନ୍
- ପରପଁଚିଆ > ପର୍‌ପଁଚିଏନ୍
- ପଁଗ୍‌ନିଆ > ପଁଗ୍‌ନିଏନ୍

ଇ > ଏନ୍

- ମାଲି > ମାଲେନ୍
- ତେଲି > ତେଲେନ୍
- ଭଁଡାରି > ଭଁଡ଼ାରେନ୍
- ସମ୍‌ଧି > ସମ୍‌ଧେନ୍
- ପୁଜାରି > ପୁଜାରେନ୍

ଭିଖାରି > ଭିଖାରେନ୍

କଁସାରି > କଁସାରେନ୍

ଲିଂଗବାଚକ ଶବ୍ଦ ଯୋଗ

ଦଁଡା ମାକଡ୍ > ମାଁଇ ମାକଡ଼

ଛେଲ୍ > ମାଇ ଛେଲ୍

ଭାଲୁ > ମାଇ ଭାଲୁ

ସମର୍ > ମାଇ ସମର୍

ଅଁର୍ଗା ଘାଟ୍ > ମାଇ ଘାଟ୍

ଗଂଜା କୁକ୍ରା > ମାଇ କୁକ୍ରା

ପୁଂଲିଂଗ ଅଛି - ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗ ନାହିଁ

ଉଁଠା	ଆପୁଆ
କୁଛି	ଗଂଜଡ଼ି
ଭୁଖା	ଗଂଜଡୁ
ଭକୁଆ	ଠେଁଟ୍
ମଲିଆ	ସିଆନ୍
ପଲଉ	ଲୁକୁ
ମଂଗଲୁ	ଘରମାଉ
ଭରୁଆ	ବହଂଗର୍
ଚରହୁଆ	ଗାହାକ୍
ଗୁନିଆ	ବାହାକ୍
ସାଁପୁଆ	ଘଟୁଆଲ୍
ଗଛୁଆ	ଯୁଆନ୍

ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗ ଅଛି - ପୁଂଲିଂଗ ନାହିଁ

କୁର୍ନି	ଦଲ୍‌ବିହେଇ
କୁଟେନ୍	ସଉତେନ୍
ଘୁଡ଼ାଖାଇ	ଜେଠେନ୍
ପେର୍ରି	ଡାପ୍ନେ
ଛୁଆଲି	ପଏସାମୁଡ଼ି
ଡିମାଲି (ଝୁରି)	ରେଖେଇ
ପିଲାତି	ପଲେଇଗୁଡ଼ି
ଟଁଡ଼ି	ଘୁଡ଼ାଂଗି
କହକା	ଛିଦ୍ରି
ଟଁଡ଼େଇ	ପାରଖି
ପେଟେନ୍	ଉଧ୍‌ଲିଏନ୍
ପେଟ୍‌ନି	କେର୍‌କେରି
ଛାର୍‌ରି	କେଁଟ୍‌ରି
କୁଟ୍‌ଟେନ୍	ଖର୍‌ଖାଇ
ପାଏନ୍ତି	ଚିକ୍‌ନି
ଛିଁଡ଼ାଲି	ଗାର୍‌ରି
ଘରଭାଁଗି	ଲବର୍‌ଲଁଡ଼ି
କାଲ୍‌କଲି	ଛିଁଡ଼ାଲି
ବଲ୍‌ବଲି	ଛିଡ୍‌ଛିଡ଼ି
ଦୁଦ୍‌ବିହେଇ	ସରାବାଲି

ଉଭୟ ଲିଂଗ ବାଚକ

ଛୁଆ	ବଡ୍‌ଖା
କୁନୁଆ	ଡେଂଗ୍‌ସର୍‌ଲୋ
ସାଁଗ୍	ଫତୁଆ
ଯୁଆନ୍ (ପିଲା)	ଅମାନ୍ତି
ଯୁଆନ୍ (ଟୁକେଲ୍)	ବାପ୍‌ରି
ଜୁଗାଲି	ରାଁଡ୍‌ପେଟିଆ
ଦେଖ୍‌ନାହାରି	ବୁଢି

ପୁଂଲିଂଗ ବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ

+ ଆ, + ଲା

ଦାରି > ଦରୁଆ

ରାଁଡ଼ି > ରଁଡ଼ା, ରଁଡ଼ୋଲା

ଗୁରି > ଗୁରିଆ, ଗୁରା

କାଲି > କଲିଆ, କଲା

ବିଶେଷଣ ସହିତ ଲିଂଗ ସଂଗତି ରହିବା ବିଧେୟ

ଛୁଟା ଲୋକ୍ > ଛୁଟି ମାଏଝି
ମାଲି ବୁଢ଼ା > ମାଲେନ୍ ବୁଢ଼ି
ସୁଁଦର୍ ପିଲା > ସୁଁଦ୍‌ରି ଟୁକେଲ୍
ଫୁଫ୍‌ଲା ସସୁର୍ > ଫୁଫ୍‌ଲି ସାସ୍

ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦାବଳି

ଅଁଧାର୍ > ଉଜଲ୍
ଅଏତି > ରାଁଆଡ଼ି
ଅସଲ୍ > ନକଲ୍
ଆକାଶ୍ > ପାତାଲ୍
ଇନ > ସେନ
ଇନେ > ସେନେ
ଉଦା > ସୁଖା
ଏଭେଁ > ସେଭେଁ
କଅଁଲ୍ > ଟାନ୍
କଁଟା > ପାଚ୍‌ଲା
ଖୁଲା > ବଁଦ୍
ଗୁରା > କଲା
ଗୁରୁ > ଚେଲା
ଘଟ୍‌ତି > ବଢ଼ତି
ଚଢ଼େନ୍ > ଉତ୍‌ରେନ୍
ଚଲାକ > ଭକୁଆ
ଚିକନ୍ > ଖେର୍‌ଖେସ୍
ଛିନା > ଗହଲି
ଜିଇଁତା > ମଲା
ଟେଢ଼ା > ସିଧା, ଛାଟ୍
ଢେଂଗ୍ > ବାଂଗର୍
ନୁଆ > ଜୁନ୍‌ହା
ପଁର୍‌ରା > କଲିଆ
ପାତଲ୍ > ବହଲ
ବଁକା > ସିଧା
ପାସ୍ > ଧୁର୍
ଭଲ୍ > ଅସାର୍, ଅଭଲ୍
ଭିତ୍‌ରି > ବାହ୍‌ରି
ସସ୍‌ତା > ମହଁଗା
ସାଁକୁର୍ > ଫଏଲ୍
ସିଁଆଦ୍ > ଲବାର୍
ଜାନ୍‌ବାର୍ > ଅଜାନ୍‌ବାର
ସତ୍ > ଅସତ୍
ଜାନ୍‌ତିକେ > ଅଜାନ୍‌ତିକେ
ଭେଲ > ଅଭେଲ୍
ମୁନ୍‌ସିଆ > ଅନ୍‌ମୁନ୍‌ସିଆ
ପଢ଼ା > ଅନ୍‌ପଢ଼
ମାନ୍ > ଅପମାନ୍
ଗୁନିଆ > ଅବ୍‌ଗୁନିଆ
ବାଟ > ଉବାଟ୍
ଚିହ୍ନାର୍ > ଅଚିହ୍ନାର୍
ଜାତିଆ > ଅଜାତିଆ
ଭିରନ୍ > ଅଭିରନ୍
ଲକ୍‌ଠକ୍ > ଅଲକ୍‌ଠକ୍
ଯୁଗ୍‌ତିରି > ଅଯୁଗ୍‌ତିରି
ଲିତା > ଅଲିତା
ସକସ୍ > ନିସ୍‌ତିଆ
କହକା > ଗୁମ୍‌ନୁମୁହାଁ
ମାଥେବର୍ > ମଗ୍‌ନିଆଁ
ଦରଦ୍ > କୁହା
ଗୁଁଦାଲ୍ > ଫଟିକ୍
ଝଟ୍‌ଝଟ୍ > କଲେକଲେ

ସର୍ବନାମ (ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ) ସାରଣି

କର୍ତ୍ତା ସରଳ ରୂପ	କର୍ମ	ସମ୍ବନ୍ଧ+କରଣ/ସଂପ୍ରଦାନ/ଅପାଦାନ/ଅଧିକରଣ ଚିହ୍ନ ବିକଳ୍ପ ରୂପ
ମୁଇଁ	ମତେ/ମୋତେ (ମୋର୍‌ନିକେ, ମକେ)	ମୋର୍ + ଦି/ଲାଗି/ବୁତେଁ/କାଜେ/ନୁ/ନ
ନିଜେଁ	ନିଜ୍‌କେ	ନିଜର୍ + ଦି/ଲାଗି/ବୁତେଁ/କାଜେ/ନୁ/ନ
ଆମେ, ହାମେ, ଆମ୍‌ହେଁ	ଆମ୍‌କୁ(କେ)	ଆମର୍/ହାମର୍/ଆମ୍‌ହର୍ + ...
ତୁଇ	ତୋତେ/ତତେ ତାକେ (ତୋର୍‌ନିକେ)	ତୋର୍ + ...
ତୁମେ, ତୁମହେଁ	ତୁମ୍‌କୁଁ(କେ)	ତୁମର୍ + ...
ଆପଣ	ଆପଣ୍‌କୁଁ	ଆପଣ୍‌କଁର୍ + ...
ସେ	ତାଁକୁ, ତାକୁଁ	ତାଁକର୍/ତାକର୍ + ...
ସେ	ତାକେ	ତାର୍ + ...
ହେ	ତାକେ	ତାର୍ + ...
ସେମାନେ	ସେମାନ୍‌କୁ	ସେମାନ୍‌କର୍ + ...
ହେମାନେ	ହେମାନ୍‌କୁ	ହେମାନ୍‌କର୍ + ...
କିହେ/କିଏ/କେ	କାହାକେ	କାହାର୍ + ...
କେନ୍‌ମାନେ	କେନ୍‌ମାନ୍‌କୁ	କେନ୍‌ମାନ୍‌କର + ...
ଉନିଆ	ଉନିଆକେ	ଉନିଆର୍ + ...
ଉନିଆମାନେ	ଉନିଆମାନ୍‌କୁ	ଉନିଆମାନ୍‌କର୍ + ...
ଜେ	ଜାହାକେ	ଜାହାର୍ + ...
ଯେନ୍‌ମାନେ	ଜେନ୍‌ମାନ୍‌କୁ	ଜେନ୍‌ମାନ୍‌କର + ...
ସଭେ	ସମ୍‌କୁଁ	ସମ୍‌କଙ୍କ, ସବ୍‌କେ, ସବ୍‌କର + ...
ଇ/ଇଏ	ଇତକେ,ଇତ୍‌କେ ଇତାକୁଁ	ଇତାର୍ + ... ଇତାଁକର୍/ଇତ୍‌କର + ...
ଇମାନେ	ଇମାନ୍‌କୁ/କେ	ଇମାନ୍‌କର୍/ଇମନ୍‌କେ/ଇମନ୍‌କର୍ +

ଗୋଟିକିଆ
ଆପ୍‌ନେ
ତାପ୍‌ନେ
ଇରାକ
ଥୁଡ଼େ
ହରେକ୍
କେ

ସଂବଂଧବାଚକ ସର୍ବନାମରେ କରଣ, ସଂପ୍ରଦାନ, ଅପାଦାନ ଆର୍ ଅଧିକରଣ କାରକର ଚିହ୍ନ 'ଦି/ଲାଗି/ବୁତେଁ/କାଜେ/ନୁ/ନ' ଲାଗିପାରେ ।

ସବୁବେଲେ ସବୁଠାରେ ସଂବଂଧବାଚକ ଚିହ୍ନ 'ର୍' କି 'ଅର୍' ନିଶ୍ଚୟ ଲାଗେ । 'ଆମ, ତୁମ, ତାଂକ' ଭଳି ପ୍ରୟୋଗ ଚଲେନାହିଁ ।

ସର୍ବନାମ

ପ୍ରତ୍ୟୟ ↓ ମୂଳ→	ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ ଏ/ଇ/ଇନ୍	ପ୍ରଶ୍ନାତ୍ମକ କେ/କେନ୍	ସଂବଂଧାତ୍ମକ ଯେ/ଯେନ୍	ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ ସେ/ସେନ୍	 ହେ/ହେନ୍
ପରିମାଣ: (ତେ,ତ୍‌କି)	ଏତେ ଏତ୍‌କି	କେତେ —	ଯେତେ ଯେତ୍‌କି	ସେତେ ସେତ୍‌କି	ହେତେ ହେତ୍‌କି
ଆକାର: (ଡ଼େ,ଡ଼୍‌କି)	ଏଡ଼େ ଏଡ଼୍‌କି	କେଡ଼େ —	ଯେଡ଼େ ଯେଡ଼୍‌କି	ସେଡ଼େ ସେଡ଼୍‌କି	ହେଡ଼େ ହେଡ଼୍‌କି
ସ୍ଥାନ: (ଠାନେ,ନ, ନୁ,ନର୍)	ଇଠାନେ ଇନ (ଇନ୍+ନ) ଇନ୍ନୁ,ଇଠାନୁ ଇନର୍	କେନ୍‌ଠାନେ କେନ (କେନ୍+ନ) କେନ୍ନୁ, କେନ୍‌ଠାନୁ, କେନର୍	ଯେନ୍‌ଠାନେ ଯେନ (ଯେନ୍+ନ) ଯେନ୍ନୁ, ଯେନ୍‌ଠାନୁ, ଯେନର୍	ସେଠାନେ ସେନ (ସେନ୍+ନ) ସେନ୍ନୁ, ସେଠାନୁ, ସେନର୍	ହେଠାନେ ହେନ (ହେନ୍+ନ) ହେନର୍
ସମୟ: (ଭେ,ଭୁଁ, ଭର୍)	ଏଭେ ଏଭୁଁ ଏଭର୍ ଇହାଦେ ଏହେଦେ ଏତେବେଲେ	କେଭେ କେଭୁଁ କେଭର୍ — — କେତେବେଲେ —	ଯେଭେ ଯେଭୁଁ ଯେଭର୍ — — ଯେତେବେଲେ —	— — ସେଭର୍ — ସେହେଦେ ସେତେବେଲେ ତେତେବେଲେ	— — — — — ହେତେବେଲେ —
ଦିଗ: (ଦି,ଆଡ଼େ, କେ)	ଇଦି ଇଆଡ଼େ ଇନ୍‌କେ	କେନ୍‌ଦି କେନ୍‌ଆଡ଼େ କେନ୍‌କେ	ଯେନ୍‌ଦି ଯେନ୍‌ଆଡ଼େ ଯେନ୍‌କେ	ସେଦି ସେଆଡ଼େ ସେନ୍‌କେ	— ହେଆଡ଼େ ହେନ୍‌କେ
ଢଙ୍ଗ: (ତା,ତାକି, ତେଇ)	ଇନ୍‌ତା ଏନ୍‌ତା ଇନ୍‌ତାକି ଇନ୍‌ତେଇ	କେନ୍‌ତା କେନ୍‌ତାକି କେନ୍‌ତେଇ	ଯେନ୍‌ତା ଯେନ୍‌ତାକି ଯେନ୍‌ତେଇ	ସେନ୍‌ତା ସେନ୍‌ତାକି ସେନ୍‌ତେଇ	ହେନ୍‌ତା ହେନ୍‌ତାକି ହେନ୍‌ତେଇ
ବସ୍ତୁ/ବିଷୟ: (ଟା,ତ୍‌କ, ତ୍‌କେ)	ଇ ଇଟା ଏତ୍‌କ ଏତ୍‌କେ ଇତ୍‌କେ —	କେନ୍ କେନ୍‌ଟା କେତ୍‌କ କେତ୍‌କେ କାୟଁଟା କାୟଁଯେ କାଁକରି	ଯେନ୍ ଯେନ୍‌ଟା ଯେତ୍‌କ ଯେତ୍‌କେ — —	ସେ ସେଟା ସେତ୍‌କ ସେତ୍‌କେ — —	ହେ ହେଟା ହେତ୍‌କ — — —
କାରଣ: (ଥିର୍)	ଇଥିର୍	କେନ୍‌ଥିର୍	ଯେନ୍‌ଥିର୍	ସେଥିର୍	ହେଥିର୍

ବିଭକ୍ତି ସାରଣି

୧ମା— (ଏ,ମନ୍,ମାନ୍,ମାନ,ମାନେ)

ପିଲା... ପିଲେ
ମାନ୍ୟାର୍ଥକ... ମାସ୍ଟ୍ରେ, ପଂଡିତେ, ପୁର୍ତେ
ଅବଜ୍ଞାସୂଚକ ... ବାମ୍ହନେ..
ତିନ୍ ମାସ୍ **ତକ୍** ଟାକ୍ଲିଁ ।
ବଲିଆର୍ ସିଂ **ବଲି** ଜନେ ରଜା ।
ବ୍ୟାପ୍ତି ... ମାସ୍ **ତିନେ** ଉତ୍ରୁଁ ବୁଇର୍ ବିହା ହେବା ।

୨ୟା — (କ)

ସେ ବାବୁକେ ବୁଝାଲେ ।
ମତେ (='ମୁଇଁ' **କେ**) ପହଁରି ନାଇଁ ଆସେ ।
ସେ ଭାତ୍ (**କେ**) ଖାଉଛେ ।
ବୀପ୍ସା...
ଘର୍**କେ** ଘର୍ (= ଅନେକ୍ ଘର୍)
ଥର୍**କେ** ଥର୍ (= ଅନେକ୍ ଥର୍)
ଦିନ୍**କେ** ଦିନ୍ (= ଅନେକ୍ ଦିନ୍)
ବିନିମୟ...
'ପଏସାଟାକେ ପତ୍‌ରେ ଭାଂଗ୍'

୩ୟା —(ଥିଁ, ଏଁ, ସେ, କେଁ)

କୁଢ଼େର୍**ଥିଁ** କାଟ୍ ।
ରସି**ଥିଁ** ବାଁଧ ।
କଲମ୍**ଥିଁ** ଲେଖ ।
ଚୁଙ୍କା**ଥିଁ** ଗାଲି ନାଇଁ ଲାଗ ।
ଜୋର୍**ସେ** ଚାଲ ।
ଶୀ**ତେଁ** ଥରୁଛେ ।
ଆ ମୋର୍ ସାଁଗେଁ ଦେଖ୍‌ବୁ ।
ତିନ୍ **ଥରେଁ** ପରୀକ୍ଷା ପାସ୍ କଲା ।
ଟଁକା**କେଁ** ଚାର୍‌ଟା ଲେମଉ ।
ହା**ତେଁ** (= ହାତ୍ ଦ୍ୱାରା)
ଛୁଆ ମଜାସେ ଖେଲୁଛେ ।

୪ର୍ଥୀ — (କେ)

ମଗ୍‌ନିଆ**କେ** ଚାଉଲ୍ ଦିଅ ।
ଉର୍ଡ଼ିଗଲା ଲିଆ ମାହାପୁରୁ**କେ** ।
ପେଟ୍**କେ** ଭାତ ।
ମତେ(='ମୁଇଁ'କେ)ରସ୍‌ଗୁଲା ରୁଚ୍‌ସି ।
ଧୁବା**କେ** ମୟ୍‌ଲା କପ୍‌ଡ଼ା ସବୁ ଦିଅ ।
ସିନାମା ଦେଖି (ଦେଖ୍‌ବା**କେ**) ଯିମି ।
ବାବୁ ପଢ଼ି (ପଢ୍‌ବା**କେ**) ଯାଇଛେ ।

୫ମୀ — (ଉଁ, ନୁ, ଥୁଁ)

ଗୁଡ୍ଡୁଁ ରକତ୍ ବାହାରୁଛେ ।
ଟୁଁଡୁଁ କଥା ନାଇଁ ବାହାରେ ।
ରାମ୍**ନୁ** ହରି ଜହ ଚଲାକ୍ ।
ଆଝୁଁ (= ଅୟଜ୍ ଠାନୁ) ଏଡ଼େ ।
ଆମର୍ ଗାଁ**ନୁ** ତୁମର୍ ଗାଁ ତକ୍ ।
ତାଁକର୍**ନୁ** ବ୍ୟାକରଣ ଶିଖ୍‌ବୁ ।
ଗୁଡ୍**ନୁ** ଚିନି ଜହ ମିଠା ।
ଗଛୁଁ ପତର୍ ଝଡ୍‌ଲା ।
ଗାଁଥୁଁ ଆଏଲି ।

୬ଷ୍ଠୀ — (ଅର୍, ର୍)

ବାପ**ର୍** ସେବା କର୍‌ମା (=ବାପ୍‌କେ)
ଖଁଡ଼ା**ର୍** ମାଢ୍ (= ଖଁଡ଼ାଥି)
ପୁର୍‌ତ**ର୍** ଦକ୍ଷିଣା (= ପୁରୁତ୍‌କେ)
ବାଘ**ର୍** ଡର୍ (= ବାଘର୍‌ନୁ ଯେନ୍ ଡର୍)
ଗଛ**ର୍** ଆମ୍ (= ଗଛେଁ)
ବଁଧ**ର୍** ପାଏନ୍, ହାଥି**ର୍** ଦାଁତ୍
କକା**ର୍** ପୁଓ, ପାପ**ର୍** ଫଲ୍
ସୁନା**ର୍** ମୁଦି, ମାସ୍‌କ**ର୍** ଛୁଟି
ଶୁଭ**ର୍** ବେଲା, ଗ୍ୟାନ**ର୍** ବତି
ଦଦା**ର୍** ସାଁଗେଁ, ରାମ**ର୍** ବିନା
ହରି**ର୍** ଛଡ଼ା, ପିଇବା**ର୍** ପାୟନ୍
ଗାଧ୍‌ବା**ର୍** ସାବୁନ୍

ଦେଖ୍‌ବାର୍ ଲାଏକ୍ ସିନାମା
ଶୁନ୍‌ବାର୍ ଲାଏକ୍ ଗାନା
ପେଡ୍‌ନିର୍ ଡର୍
ବର୍‌ଗଡ୍ + ଅର୍ = ବର୍‌ଗଡ଼ର୍ *ବର୍‌ଗଡ୍‌ର
ବାଘ୍ + ଅର୍ = ବାଘର୍ *ବାଘ୍‌ର

ବ୍ୟଂଜନାଂରେ 'ଅର୍', ବାକି ସବୁଠାରେ 'ର୍' ଲାଗେ ।

୭ମୀ — (ଏଁ, ନ, ନେ, ଥି, ଥିଁ)

ଗାଯ ଖେତେଁ ଚରୁଛେ ।
ବେଲ୍ ବୁଡ୍‌ଲେଁ (= ବେଲ୍ ବୁଡ୍‌ଲେଁ)
ଘରେଁ ଘରେଁ
ମୋର୍‌ନ ଅଛେ (= ମୋର୍ ଠାନେ)
ନର୍ଦ୍ଦି (= ନଦି ନ) ପାୟନ୍ ନାଇଁନ
ସେ ଚୌକିଥି (ଥିଁ) ବସିଛେ ।

ଅ-କାରାଂତରେ ଏଁ-କାର, ଅନ୍ୟ ସବୁଠି 'ନ' ଲାଗେ ।

ସଂବଂଧ୍‌କାରକ ୬ଷୀ ବିଭକ୍ତି ପରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଲାଗେ ।

ପିଲାର୍	ନିକେ
ବୁଲର୍	ସାଁଗେଁ
ହଲିଆର୍	ହାତେଁ/ହେତୁଁ
ତାର୍	ଦି
କନିଆଁର୍	ଲାଗି (= କନିଆଁକେ)
ଘଏତାର୍	ବୁତେ
ମାହାଜନର୍	ଠାନୁ/ଠାନେ
ବୁଆର୍	ପାସେଁ/ପାସୁଁ
କକାର୍	ପାଖୁଁ/ପାଖେଁ

ସଂବଂଧକାରକ ଲଂବେଇ ହୁଏ ।

ତାର୍ ସାଁଗର୍ ଭାଇର୍ ଘରର୍ ପାଖର୍ ସଡ୍‌କର୍ ପଛାଡ଼େ .....
ମୋର୍ ମାମୁଘରର୍ ଗାଁର୍ ଲୋକ୍‌ମାନ୍‌କର ଟୁଁଡ଼ର୍ କଥାର୍ ମିଠା .....

ବଚନ ସାରଣି

ବିଶେଷ୍ୟ, ସର୍ବନାମ ଓ କ୍ରିୟାପଦ ସହିତ ବହୁବଚନ ଚିହ୍ନ ଲାଗେ ।

କୁଆ ଉଡୁଛେ, ସେ ଯାଉଛେ, ମୁଇଁ ଯିମି, ତୁଇ ଦେଖିଛୁ : **ଏକବଚନ**
କୁଆମାନେ ଉଡୁଛନ୍, ସେମାନେ ଯାଉଛନ୍, ଆମେ ଯିମୁ, ତୁମ୍‌ମାନେ ଦେଖିଛ : **ବହୁବଚନ**

ଏକବଚନ-ସୂଚକ ଚିହ୍ନ

ଏକ	ଏକ୍ ହାତିଆ
ଜନେ	ଜନେ ଲୋକ୍
ଗୁଟେ	ଗୁଟେ ଆୟଁଖ୍
ପଟେ	ପଟେ ପଁଡ଼େଇ
ଖଁଡ଼େ	ଖଁଡ଼େ ଧୁତି, ଖଁଡ଼େ ବହି
ଟା	କଲମ୍‌ଟା (ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ)
-ଏ	ଗିନେ, ହଜାରେ, ଲୁକେ, ସୁର୍‌କେ, ଭୁଗେ, ଫାଁକେ, ସହେ, କିଲେ, ଲିଟ୍‌ରେ, ମାଇଲେ, ''କୁସେ ଗଲେ ପୁସେ ମିଲ୍‌ସି'', କଠେ ଚାଉଲ, କଠେ ବିଡ଼ି
ଗଛେ	ବାତୁନ୍ ଗଛେ
ଘରେ	ହାତି ଘରେ
କ	ଦିନ୍‌କ, ମାସ୍‌କ, ଟଂକାକ, ଟୁପାକ, ଗିନାକ
ଚୁତେ	ଖର୍‌ସି ଚୁତେ
ବେଦ୍‌ରେ	ଥୁକ୍ ବେଦ୍‌ରେ

ବହୁବଚନ-ସୂଚକ ଚିହ୍ନ

ମାନେ, ମନେ	ପିଲାମାନେ, ପିଲାମନେ
ମାନ୍	
ସବୁ, ସବ୍	ସବୁ ଜିନିସ୍, ଇ ସବ୍
ସଭେ	ସେମାନେ ସଭେ
ଜହ	ଜହ ଲୋକ୍
ଜାକ	ପିଲାଜାକ, ମାସଜାକ
ଗୁରଦୁ	ଗୁରଦୁ ଆମ୍
କେତ୍‌ନିକେତେ	କେତ୍‌ନିକେତେ ବହି
ଗଦର୍‌ଗେଁଡ଼ା	ଗଦର୍‌ଗେଁଡ଼ା ଲୋକ୍
ରାକ	ଇରାକ
ଖୋବ୍	ଖୋବ୍ ଆମ୍

-ଏ	ପିଲା	>	ପିଲେ (ବହୁବଚନ)
	ପୁତା	>	ପୁତେ
	ପୁଓ	>	ପୁଏ
	ଲୋକ୍	>	ଲୁକେ
	ଟୁକେଲ୍	>	ଟୁକ୍‌ଲେ
	ବୁଢ଼ା	>	ବୁଢ଼େ

ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି-ଜାତ ବହୁବଚନ

ଘର୍	>	ଘର୍‌ଘର୍
ଥର୍	>	ଥର୍‌ଥର୍
ମାସ୍	>	ମାସ୍‌ମାସ୍
ଯେ	>	ଯେଯେ
କିଏ (କେ)	>	କିଏକିଏ

ଦ୍ୱିବଚନ-ସୂଚକ

ହଲ୍	ବଲଦ୍‌ହଲ୍	ହଲେ=ଏକ୍ ହଲ୍
ଜୁରା	ପାୟନ୍‌ଜୁରା	ଜୁରେ=ଏକ୍ ଜୁରା
ଭାର୍	କାଠ୍‌ଭାର୍	ଭାରେ=ଏକ୍‌ଭାର୍
ସାର୍	ପଁଢ଼େଇସାର୍	ସାରେ=ଏକ୍‌ସାର୍

ସମଷ୍ଟି-ବାଚକ

ମୁନୁସ୍ ଗୁହୁଡ଼ି, ହୁଦା, ଭିଲ୍, ଭେଲି
ଛେଲ୍ ରୁସାଡ୍
ଗାୟ ଗୋଠ
ହାତି ଧରସ୍
କୁଲ୍‌ହିଆ ମେଟ୍
ଖେଖେର୍‌ଲି ପୁଁଜା
କେଁଚୁଆ ଢେଣା
ନିସ୍‌ତିଆ ଖାଡୁ
ଚାବି ମାଲ୍
ଦନା ଦାନ୍
ନୋଟ୍ ଗେଛା
ମୁଁଗ୍‌ଫଲି ଖେଜା
ଫୁଲ୍ ଝୁଁପା, ଝୁଁକା
ଆମର୍ ଦଲ୍
ଡାଁକର୍ ଜମା
ଚେରେ ହୁଦା
ବହି ଥାକ୍
ଖର୍‌ସି ଡଲା
ଧାନ୍ ଲୁଦର୍

ଅପ୍ରାଣୀ-ବାଚକ ବହୁବଚନ ରେ ଏକବଚନ କ୍ରିୟା ହୁଏ ।

ଝାରେଁ ବହୁତ୍ ଗଛ୍ ଅଛେ ।
କିଂତୁ ଝାରେଁ ବହୁତ୍ ମାକଡ୍ ଅଛନ୍ ।

ସମଷ୍ଟି-ବାଚକ (ପ୍ରାଣୀ) ବହୁବଚନର କ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ ବହୁବଚନ ହୁଏ ।

ଚେରେ ହୁଦା ଉଡୁଛନ୍ ।
ଟାଁଟି ଧାର୍ ଲମିଛନ୍ ।
ଡାଁକର୍ ଜମା ଗଲେନ୍ ।

ଦୁଇ ମାଲ୍ ଟାବି
ଏକ୍ ମାଲ୍ ଟାବି = ମାଲେ ଚାବି
ଦୁଇ ଭାଗର୍ ଏକ୍ ଭାଗ୍ = ୧/୨ = ଅଧା, ଅଧେ
ଚାର୍ ଭାଗର୍ ଏକ ଭାଗ୍ = ୧/୪ = ପା, ପାଏ, ଚଉଠା, ଚଉଠେ
ଏକ୍ ଆର୍ ଅଧେ = ଡେଢ଼୍
ଦୁଇ ଆର୍ ଅଧେ = ଅଢ଼େଇ
ତିନ୍ ଆର୍ ଅଧେ = ସାଢ଼େ ତିନ୍ ... ଟାର୍ ... ପାଁଚ୍ ... ଛ ... ସାତ୍.....

ଅନିଶ୍ଚିତ-ବାଚକ

ଆଠ୍ ଦସ୍ ଜନ୍ ଆୟବେ ।
ଜନା ଆଠେ **ଦସେ** ଆୟବେ ।

ସାତ୍ ଆଠ୍‌ଟା ଆଲୁଚପ୍ ଖାଇଛେ ।
ଗୁଟା **ଆଠେ** ଆଲୁଚପ୍ ଖାଇଛେ ।

ପ୍ରାୟ ତିନ୍ ଦିନ୍ ହେଲା ଜର୍ ଆନୁଛେ ।
ଦିନା **ତିନେ** ହେଲା ଜର୍ ଆନୁଛେ ।

ପାଁଚ୍ ଛ ଟଁକା ଦେଇ ଦିଅ ।
ଟଁକା **ଛଏ** ଦେଇଦିଅ ।

ତିନ୍ ଚାୟର୍ କପ୍ ଚାହା ଆନ ।
କପ୍ **ଚାରେ** ଚାହା ଆନ ।

ଦିନେ ... ଦିନେ ଦୁଇ ଦିନ୍
ମାସେ ... ମାସେ ଦୁଇ ମାସ୍

* ଏକ୍‌ଟା = ଏକ୍ ଗୋଟ୍ = ଗୁଟେ
ଏକ୍ ଜନ = ଜନେ

ଗୁଟେ ପିଲା	ଖେଲୁଛେ
ପିଲାଟେ	ଖେଲୁଛେ
ଦୁଇଟା ପିଲା	ଖେଲୁଛନ୍
ଦସ୍‌ଟା ପିଲା	ଖେଲୁଛନ୍
ପିଲାମାନେ	ଖେଲୁଛନ୍
ଦଲେ ପିଲା	ଖେଲୁଛନ୍
ଗୁହଡ଼େ ପିଲା	ଖେଲୁଛନ୍
ପିଲାଗୁହଡ଼ି	ଖେଲୁଛନ୍
ଗୁଟା ଆଠେ ପିଲା	ଖେଲୁଛନ୍

ପହଲା = ଆଘେଲ୍ — ଏଖେଇ ଖଁଡ଼େ ଏକ୍‌ଲା ଜନେ ଦୁକ୍‌ଲା

ଦୁସ୍‌ରା	=	ଦୁଘେଲ୍
ତିସ୍‌ରା	=	ତିଘେଲ୍
ଦୁହିଜନ	=	ଦୁହେ = ଦିନା ଦୁଏ
'ମୁଇଁ'କେ	=	ମତେ, ମକେ
'ତୁଇ'କେ	=	ତତେ, ତକେ
'ମୁଇଁ'ର୍	=	ମୋର୍
'ତୁଇ'ର୍	=	ତୋର୍
'ସେ'ର୍	=	ତାର୍
'ତୁମେ'ର୍	=	ତୁମର୍
'ଆମେ'ର୍	=	ଆମର୍
'ଆମେ'କେ	=	ଆମ୍‌କୁ/କେ
'ସେ'କେ	=	ତାଁକୁ/କେ
'ତୁମେ'କେ	=	ତୁମ୍‌କୁଁ
'କିଏ'କେ	=	କାହାକେ
'ଇଟା'ର	=	ଇତାର୍
'ମୁଇଁ'ମାନେ	=	ଆମେ
'ତୁଇ'ମାନେ	=	ତୁମେ
'ସେ'ମାନେ	=	ସେମାନେ
'କିଏ'ମାନେ	=	କେନ୍‌ମାନେ (=କିଏ କିଏ)
'ଇ'ମାନେ	=	ଇମାନେ

ସେଠାନେ କିଏ ଅଛେ ? (ଏକବଚନ)
ସେପନେ କିଏକିଏ/କେକେ ଅଛନ୍ ? (ବହୁବଚନ)
ସେଠାନେ କେନ୍‌ମାନେ ଅଛନ୍ ?

ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
ମୁଇଁ / ମୋର୍	ଆମେ / ଆମର୍
ତୁଇ / ତୋର୍	ତୁମେ / ତୁମର୍
ସେ / ତାର୍	ସେମାନେ / ସେମାନ୍‌କର
ଆପଣ୍ / ଆପଣ୍‌କର୍	ଆପଣମାନେ / ଆପ୍‌ଣମାନ୍‌କର
କିଏ / କାହାର୍ (କାର୍)	କେନ୍‌ମାନେ / କେନ୍‌ମାନ୍‌କର୍
ଯେ / ଯାହାର୍ (ଯାର୍)	ଯେନ୍‌ମାନେ / ଯେନ୍‌ମାନ୍‌କର୍
ଇ ଇତାର୍ / ଇମାନେ	ଇମାନ୍‌କର୍ /
ମତେ, ମକେ	ଆମ୍‌କୁଁ / ଆମ୍‌ମାନ୍‌କୁଁ
ତତେ, ତକେ	ତୁମ୍‌କୁଁ / ତୁମ୍‌ମାନ୍‌କୁଁ
ତାକେ	ସେମାନ୍‌କୁଁ / ତାଁକୁଁ
କାହାକେ	କେନ୍‌ମାନ୍‌କୁଁ

ଏକକସୂଚକ ଏ-କାର

ଦିନ୍ > ଦିନେ
ଘଂଟା > ଘଂଟେ
ଟଁକା > ଟଁକେ
ଭୁଗା > ଭୁଗେ

ଏକକ ସୂଚକ 'କ'

ଦିନ୍ > ଦିନ୍‌କ ଥରେ
ଘଂଟା > ଘଂଟାକ ଦୁଇପାନ୍
ଟଁକା > ଟଁକାକ ଦୁଇବିଡ଼ା
ଭୁଗା > ଭୁଗାକ ଦଶ୍‌ଟଁକା

ଅନିଶ୍ଚିତ ପରିମାଣବାଚକ :

ଟିକେ	ଟିକେ ଚିନି, ଟିକେ ଗୁରସ୍, ଟିକେ ବଡ଼୍, ଟିକେ ସାନ୍ ।
ଥୁଡ଼େ	ଥୁଡ଼େ ଲୋକ୍
ଦୁଟା	ଭାତ୍ ଦୁଟା
ରଁଚେ	ତେଲ୍ ରଁଚେ
ଦୁରା	ଚାଉଲ୍ ଦୁରା
ଥିପେ	ଘି ଥିପେ

ଉଚ୍ଚାରଣ ସାରଣି

ଧ୍ୱନି ପରିବର୍ତ୍ତନ/ଭେଦ

ଓଡ଼ିଆ (ସମଲପୁରି)
ସ୍ୱରାଂତ > ବ୍ୟଂଜନାଂତ

ଘର (ଅ) > ଘର୍ (ର୍)
ଗଛ (ଅ) > ଗଛ୍ (ଛ୍)
ପର୍ବତ (ଅ) > ପରବତ୍ (ତ୍)
ଜନ୍ମ (ଅ) > ଜନମ୍ (ମ୍)
ସ୍ୱପ୍ନ (ଅ) > ସପନ୍ (ନ୍)
ଯତ୍ନ (ଅ) > ଜତନ୍ (ନ୍)
ରକ୍ତ (ଅ) > ରକତ୍ (ତ୍)
ମୂର୍ଖ (ଅ) > ମୁରୁଖ୍ (ଖ୍)
ଭଲ (ଅ) > ଭଲ୍ (ଲ୍)

* ଇନ, କେନ, ପଟ୍‌କ, ଏଗାର, ତେର,ଚଉଦ,ପଂଦର,ସୁହ୍ଲ, ସତ୍ର, ଅଠ୍ର ଭଳି ଶବ୍ଦର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ୱରାଂତ ହୁଏ ।

ଅଂତ୍ୟସ୍ୱର ଲୋପ

ଘିଅ > ଘି	ଘାଆ > ଘା
ପୁଅ > ପୋ	ଦାଆ > ଦା
ଝିଅ > ଝି	ମାଆ > ମା

ଛଅ > ଛ | କାଦୁଅ > କାଦୋ
ନଅ > ନ

ଇ ଲୋପ, ୟ୍ ଆଗମ

ରାତି > ରାୟତ୍ | ନଦୀ > ନୟଦ୍
ମାଟି > ମାୟଟ୍ | କାଲି > କାୟଲ୍
ଜାତି > ଜାୟତ୍ | ପାନି > ପାୟନ୍
କିଂତୁ ଧୂଳି > ଧୁଇଲ୍

ମଧ୍ୟସ୍ୱର ଲୋପ

କଲିଜା > କଲ୍‌ଜା | ଚିଂଗୁଡ଼ି > ଚିଂଗଡ଼ି
କୁକୁଡ଼ା > କୁକ୍‌ଡ଼ା | ଚାମୁଚ > ଚାମଚ୍
ତୁଳସୀ > ତୁଲ୍‌ସି | ନଂଗୁଳୀ > ନଂଗ୍‌ଲି
ଆଂଗୁଠି > ଆଂଗ୍‌ଠି

ଦ୍ୱିବ୍ୟଂଜନ ଲୋପ

ଉଚ୍ଚ > ଉଁଚା | ଚିକ୍କଣ > ଚିକନ୍
ତୁଚ୍ଛ > ତୁଛା | କଜ୍ଜଳ > କଜଲ୍
ଅଟ୍ଟାଳିକା > ଅଁଟାଲି | ଭିନ୍ନ > ଭିନେ
ମକଦ୍ଦମା > ମୁକ୍‌ଦମା | ବିଜ୍ଜୁ > ବିଜୁ

ଦ୍ୱିମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ

ଟଂଟି > ଟେଁଟି | ଥଂଡା > ଠଂଡା
ତୁଂଡ > ଟୁଁଡ୍ | ଦାଢ଼ି > ଡାଢ଼ି
ଥଟ୍ଟା > ଠଠା | ଦେଢ଼ > ଡେଢ଼୍
ତୁଟା > ଟୁଟା | ଥୁଂଟା > ଠୁଁଠା
ତେଂଡା > ଟେଁଡ଼ା | ଥାଟ > ଠାଠ୍,ଠାଟ୍

ଓ > ଉ

କୋଇଲି > କୁଇଲି | ଗୋଦାମ > ଗୁଦାମ୍
କୋଳଥ > କୁଲ୍‌ଥ | ଧୋଇବା > ଧୁଇବା
ଗୋଟି > ଗୁଟି | ଶୋଇବା > ଶୁଇବା
ଗୋଲାପ > ଗୁଲାପ୍ | ଥୋଇବା > ଥୁଇବା
ଝୋଟି > ଝୁଁଟି | କୋବି > କୁବି
ଧୋବା > ଧୁବା | ଖୋଲା > ଖୁଲା
କୋଠି > କୁଠି | ଟୋପି > ଟୁପି

ଜୋତା > ଜୁତା | ଭୋକ > ଭୁଖ
ଓଦା > ଉଦା
ଖୋସାମଦ୍ > ଖୁସାମଦ୍

ସ୍ୱତଃ ଅନୁନାସିକୀଭବନ

କେଉଟ > କେଉଁଟ | ଜୋକ > ଜଁକ୍
ହସିବା > ହଁସ୍‌ବା | ଘଷିବା > ଘଁସ୍‌ବା
ସାପ > ସାଁପ୍ | ଉଚ୍ଚ > ଉଁଚା
ଘାସ > ଘାଁସ୍

ଆଦ୍ୟ ବ୍ୟଂଜନ ଲୋପ

ଶ୍ମଶାନ > ମସାନ୍ | ସପ୍ତାହ > ହପ୍ତା
ସ୍ଥାନ > ଠାନ୍ | ସ୍ଫଟିକ > ଫଟିକ୍
ସ୍ଥିର > ଥିର୍

ମଧ୍ୟ ବ୍ୟଂଜନ ଲୋପ

ଅଳଂଧୁ > ଅଂଧୁ | ଦଶହରା > ଦଶ୍‌ରା
ଘୁଂଚିବା > ଘୁଚ୍‌ବା | ଜ୍ୟୋତିଷୀ > ଜୋଷି
ଫୁଂକିବା > ଫୁକ୍‌ବା

ଅଂତ୍ୟ ବ୍ୟଂଜନ ଲୋପ

ମାଇଚିଆ > ମାଇ | ପୁତ୍ତଳିକା > ପୁତ୍‌ଲି

ମହାପ୍ରାଣୀଭବନ

କାଶ > ଖାସ୍ | ବେଶ > ଭେସ୍
କର୍କଶ > ଖର୍‌ଖସ୍ | କଣା > କଣ୍‌ହାଁ
ଆମର > ଆମ୍‌ହର୍ | ସକାଳ > ସଖାଲ୍

ୟ > ଏ/ଇ

ରାଜ୍ୟ > ରାଏଜ୍ | ଉପାୟ > ଉପେ
ବ୍ୟୟ > ବଏ,ବୟ୍ | ସାଧ୍ୟ > ସାଏଧ୍
ନ୍ୟାୟ > ନିଏ,ନିଏଁ | ନିଶ୍ଚୟ > ନିସ୍‌ଚେ
ମାନ୍ୟ > ମାଏନ୍ | ବିଷୟ > ବିସେ
ମଧ୍ୟାହ୍ନ > ମୟ୍‌ଧାନ୍
ଅପ୍ରତ୍ୟୟ > ଅପର୍‌ତେ

ଅ > ଆ

ଚକ > ଚକା	ପୁତ > ପୁତା
ଚିହ୍ନ > ଚିନ୍‌ହାଁ	

ଡ଼ > ର

ଲୋଡ଼ା > ନୁରା	ଦାମୁଡ଼ି > ଦାମୁର୍
ଝଡ଼ି > ଝରି	କୁକୁଡ଼ା > କୁକ୍‌ରା
ଯୋଡ଼ା > ଜୁରା	ପଡ଼ା > ପରା

ର ପରିବର୍ତ୍ତନ

ତ୍ରିପାଠୀ > ତିର୍‌ପାଠି	ପ୍ରଦୀପ > ପର୍‌ଦିପ୍
ତ୍ରିଶୂଳ > ତିର୍‌ସୁଲ୍	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ > ପର୍‌ଫୁଲ
ତୃତୀୟ > ତୁର୍‌ତିୟ	ବୃଦ୍ଧି > ବୁର୍‌ତି
ଦ୍ରବ୍ୟ > ଦରବ୍	ବ୍ରଜ > ବର୍‌ଜ
ନୃପତି > ନୁର୍‌ପତି	ଭୃତି > ଭୁତି
ପ୍ରକାଶ > ପର୍‌କାସ୍	ଭ୍ରମର > ଭମର୍
ପ୍ରକୃତି > ପର୍‌କୁତି	ଭୂଲତା > ଭୁଲ୍‌ତା
ପ୍ରଜା > ପର୍‌ଜା	ମୃତ୍ତିକିଆ > ମିର୍‌ତିକିଆ
ପ୍ରତାପ > ପର୍‌ତାପ୍	

'ୟ' ଲୋପ :

ନ୍ୟାୟ > ନିଏ	ବିଜୟ > ବିଜେ
ରାଜ୍ୟ > ରାଏଜ	ନିଶ୍ଚୟ > ନିସ୍‌ଚେ
ପୁଣ୍ୟ > ପୁଇନ୍	ସମୟ > ସମିଆ
ଅସାଧ୍ୟ > ଅସାଏଧ୍	ଇଂଦ୍ରିୟ > ଇଂଦ୍ରି
ବିଷୟ > ବିସେ	ଅତିଶୟ > ଅତିସେ
ଜାତୀୟ > ଜାତିଆ	ବ୍ୟବସାୟ > ବେଉସା
ଉପାୟ > ଉପେ	ବ୍ୟୟ > ବଏ
ଅଧ୍ୟାୟ > ଅଧ୍ୟା	ବିଦାୟ > ବିଦା

ବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନାଂତରଣ

କାଖ > ଖାକ୍	ପାକୁଆ > କାପୁଆ
ବୋକଚା > ବୁର୍‌କା	ଚକଟିବା > ଚର୍‌କିବା
କଲରା > କର୍‌ଲା	

ମଧ୍ୟାଗମ (ଅପିନିହିତି)

ବଂଶୀ > ବଏଁସି	ରାତି > ରାଏତ୍
ପାଣି > ପାଏନ୍	କାଲି > କାଏଲ୍

ଲ > ନ

ଲଂଗଳା > ନଂଗ୍‌ଲା	ଲୁଣ > ନୁନ୍
ଲଂଗଳ > ନଂଗଲ୍	

ଅ > ଉ

ଅବାଟ > ଉବାଟ୍	ଅଦିନିଆ > ଉଦିନିଆ
ଅବେଳ > ଉବେଲ୍	ଅନିଦ୍ରା > ଉନିଦ୍‌ରା

ଆଦି ସ୍ୱରାଗମ

ରୁମାଲ୍ > ଉର୍‌ମାଲ୍	ଷ୍ଟାଂପ୍ > ଇସ୍‌ଟାଁପ୍
ସ୍କୁଲ୍ > ଇସ୍‌କୁଲ୍	ଷ୍ଟେସନ> ଇସ୍‌ଟେସନ୍

ମଧ୍ୟ ସ୍ୱରାଗମ

କର୍ମ > କରମ୍	ପଦ୍ମ > ପଦମ୍
ଧର୍ମ > ଧରମ୍	ଭସ୍ମ > ଭସମ୍
ଜନ୍ମ > ଜନମ୍	ଶ୍ଳେଷ୍ମା > ଲସମ୍

ସମାକ୍ଷର ଲୋପ

କନ୍ ନଖା > କନ୍‌ଖା
ଗୁଲାପ୍ ଫୁଲ > ଗୁଲାଫୁଲ
ଡାଁଗ୍ ଗଡ଼ା > ଡାଂଗଡ଼ା

ଦ୍ୱିବ୍ୟଂଜନ ଲୋପ

ଉଚ୍ଚ > ଉଁଚା	ହଟ୍ଟ > ହାଟ୍
ତୁଚ୍ଛ > ଚୁଛା	ମଦ୍ଯ > ମାଦ୍
ମକଦ୍ଦମା > ମୁକ୍‌ଦମା	ଉନ୍ନିଦ୍ରା > ଉନିଦ୍‌ରା
ଅଟ୍ଟାଳିକା > ଅଁଟାଲି	ଲଜ୍ଜା > ଲାଜ୍
ଚିକ୍କଣ > ଚିକନ୍	ଉଡ୍‌ଡୟନ > ଉଡ଼ାନ୍
କଜ୍ଜଳ > କଜଲ୍	ଉତ୍ତାରୁ > ଉତ୍‌ରୁଁ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ > ଉଜଲ୍	ପିତ୍ତଳ > ପିତଳ
ଭିନ୍ନ > ଭିନେ	ପୁତ୍ତଳିକା > ପୁତ୍‌ଲି

ଜିଲ୍ଲା > ଜିଲା
କିଲ୍ଲା > କିଲା
ପଲ୍ଲୀ > ପାଲି
ଆଚ୍ଛା > ଆଛା
ଆଡ୍ଡା > ଆଡ଼ା
ମଲ୍ଲୀ > ମଲି
ଭଲ୍ଲୁକ > ଭାଲୁ
କଚ୍ଛପ > କେଁଛୋ
ପାବଚ୍ଛ > ପାଉଁଚ
ଗୁଚ୍ଛ > ଗେଛା/ଗୁଛା

'ହ' ଧ୍ୱନି ଆଗମ

ମୁଖ > ମୁହଁ
ବିଭା > ବିହା
ନାଭି > ନାହି
ସଖି > ସହି
ଦଧି > ଦହି
ମଧୁ > ମହୁ
ବଧୂ > ବହୁ

ଇ > ଏ/ୟ

ପାଇଲେ > ପାଏଲେ
ଖାଇଲେ > ଖାଏଲେ
ଗାଇଲେ > ଗାଏଲେ
ଗାଇ > ଗାଏ/ୟ
ଛାଇ > ଛାଏ/ୟ
ଭାଇ > ଭାଏ/ୟ

ଷ > ଖ

ଉଷୁମ > ଉଖୁମ୍
ପାଷାଣ > ପଖନ୍

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ମ > ନ : ମାପ > ନାପ
ଚ > କ : ଲୁଚିବା > ଲୁକ୍ବା
ବ > ଗ : ସାବୁନ > ସାଗୁନ୍
ଦ > ଟ : ବୁଦା > ବୁଟା
ଫ > ପ : ଫର୍ଚା > ପରଛା
ଜ > ଝ : ଜଣେ > ଝନ୍
ଯ > ଦ : ଯାଦୁ > ଦାଦୁ
ଫ > ହ : ଫିଟାଇବା > ହିଟାବା
ଷ > ହ : ଚୁଷିବା > ଚୁହିବା
ଆ > ଏ : ଲାଂଜ > ଲେଁଜ୍
ଅ > ଇ : ଲଫାପା > ଲିଫାପା
ର > ଗ : ତରଳିବା > ତଗ୍‌ଲିବା
ଗ > କ : ବଗ > ବଁକ୍
ଢ > ଘ : ଚଢ଼ିବା > ଚଘ୍ବା
ଏ > ଇ : ଏଠାରେ > ଇଠାନେ

ଅନୁସ୍ୱାର ବଦଳରେ ଚଂଦ୍ରବିଂନ୍ଦୁ

•	ହଂସ	ହଁସ୍
	କଂସା	କଁସା
	ବଂଶୀ	ବଏଁସି
	ମାଂସ	ମାଉଁସ୍
	ବଂଶ	ବଉଁସ୍
ଂକ/ଙ୍କ	ବାଂକ	ବାଁକ୍
	ଛିଂକ୍	ଛିଁକ୍
	ଫାଂକ୍	ଫାଁକ୍
	ଟଂକା	ଟଁକା
	ଢିଂକି	ଢେଁକି
	ମାଂକଡ଼	ମାକଡ୍
	ତାଂକର	ତାଁକର୍

ଂଖ/ଙ୍ଖ	ଶଂଖ	ଶଁଖ୍
	ପଂଖା	ପଁଖା
	ସଂଖୁଡ଼ି	ସଁଖଡ଼ି
ଂଗ/ଙ୍ଗ	ଜଂଗଲ୍	ଜଁଗଲ୍
	ମଂଗଲ୍	ମଁଗଲ୍
	ନଂଗଲ୍	ନଁଗଲ୍
	ଟାଂଗିଆ	ଟାଁଗିଆ
	ଆଂଗଠି	ଆଁଗଠି
	ଚାଂଗଡ଼ି	ଚାଁଗଡ଼ି
	ଚିଂଗଡ଼ି	ଚିଁଗଡ଼ି
ଂଘ/ଙ୍ଘ	ସଂଘାଡ଼ି	ସଁଘାଡ଼ି
	ଜଂଘ	ଜଁଘ୍

ଂଚ/ଞ୍ଚ	କଂଚା	କଁଚା
	କୁଂଚ	କୁଁଚ୍
	ପାଂଚ	ପାଁଚ୍
	ଛାଂଚ	ଛାଁଚ୍
	ଆଂଚ	ଆଁଚ୍
	ମଂଚା	ମଁଚା
	ଗାଂଚା	ଗାଁଚା
ଂଛ/ଞ୍ଛ	ଛାଂଛିବା	ଛାଁଛ୍ବା
ଂଜ/ଞ୍ଜ	ଲାଂଜ	ଲେଁଜ୍
	ପାଂଜି	ପାଁଜି
ଂଝ/ଞ୍ଝ	ଲେଂଝା	ଲେଁଝା

ଂଟ/ଣ୍ଟ	ଅଂଟା	ଅଁଟା
	ଘଂଟ	ଘଁଟ୍
	କଂଟ	କଁଟ୍
	କଂଟା	କଁଟା
	ଚୁଂଟା	ଚୁଁଟା
	ଚଂଟି	ଚଁଟି
	ଖୀଂଟି	ଖୀଁଟି
ଂଠ/ଣ୍ଠ	ଆଂଠୁ	ଆଁଠୁ
	ଗଂଠି	ଗଁଠି
ଂଡ/ଣ୍ଡ	ମୁଂଡ	ମୁଁଣ୍, ମୁଡ୍
	ଚୁଂଡ	ଚୁଁଣ୍, ଚୁଁଡ୍
	କୁଂଡା	କୁଁଡ଼ା
	ଗୁଂଡ	ଗୁଁଣ୍, ଗୁଁଡ୍
	ଖଂଡ	ଖଁଣ୍, ଖଁଡ୍
	ହାଂଡି	ହାଁଡ଼ି
	ଭେଂଡି	ଭେଁଡ଼ି
	ଅଂଡିରା	ଅଁର୍‌ରା
	ଖଂଡେ	ଖଁଡ଼େ
ଂଢ/ଣ୍ଢ	ଷଂଢ	ଷଁଢ୍
	ମେଣ୍ଢା	ମେଢ଼ା
ଂତ/ନ୍ତ	ଦାଂତ	ଦାଁତ୍
	ଚିଂତା	ଚିଁତା
	ଜଂତୁ	ଜଁତ୍
	ଶାଂତି	ଶାଁଆତି
	ବାଂତି	ବାଁତି
ଂଥ/ନ୍ଥ	କାଂଥ	କାଁଥି
	କଂଥା	କଁଥା
ଂଦ/ନ୍ଦ	କାଂଦ	କାଁଦ୍
	ଚାଂଦ	ଚାଁଦ୍
	ଚାଂଦୁଆ	ଚାଁଦୁଆ
	ସିଂଦୂର	ସିଁଦୁର୍
ଂଧ/ନ୍ଧ	ଅଂଧ	ଅଁଧା
	ବଂଧ	ବଁଧ୍
	ରଂଧା	ରଁଧା
ଂପ/ମ୍ପ	ଚଂପା	ଚଁପା
	ପାଂପଡ଼	ପାପଡ୍
	ଝୁଂପା	ଝୁଁପା
ଂଫ/ମ୍ଫ	ଗୁଂଫା	ଗୁଁଫା
ଂବ/ମ୍ବ	ଆଂବ	ଆମ୍
	ଲଂବ	ଲମ୍
	ଖଂବ	ଖଁମ୍
	କୁଟୁଂବ	କୁଟୁଁମ୍
ଂଭ/ମ୍ଭ	ଦମ୍ଭ	ଦଁମ୍
	ରମ୍ଭା	ରଁଭା

ବିଶେଷଣ ସାରଣି

ବିଶେଷଣ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ଅର୍ଥକୁ ସୀମିତ କରେ ।

ଅଉଲ୍ ଜମିନ୍ । **ସଁପୁର୍** କପଡ଼ା । ଅଏସୋ ମିଠା । **ଖୋବ୍** ସୁଁଦର୍ । **ବହୁତ୍** ବଡ୍ । **ବିନିହାଁ** ଲମ୍ ।

ଏ ସବୁ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷଣ ।

ବାକ୍ୟ ବିଶେଷଣ :

ଯେ ଚୁରେଇ କରି ଭାଗିଥିଲା ସେ ଧରାପଡ଼ିଛେ ।

ଗଲା ବଛର୍ ଏମ୍.ଏ. ପାସ୍ କରିଥିବା ପିଲାଟା ଏସୁର୍ ଚାକ୍‌ରି ପାଏଲା ।

ବିଶେଷ୍ୟର୍ ବିଶେଷଣ :

ଲାଲ୍ ଅଂଗ୍ଛି । **କୁହା** ମାଖନ । **ପୁହ୍‌ରା** ଘର୍ ।

ବିଶେଷଣର୍ ବିଶେଷଣ :

ଅତି ମଧୁର ।

କ୍ରିୟାର୍ ବିଶେଷଣ :

ଝଟ୍‌ଝଟ୍ ଚାଲ୍ । ଚିନି ମିଠା ଲାଗ୍‌ସି । ସେ **ସୁଁଦର୍** ଦିସୁଛେ ।

ସର୍ବନାମର୍ ବିଶେଷଣ :

ମୁରୁଖ୍ ତୁଇ ।

ଅବ୍ୟୟର୍ ବିଶେଷଣ :

ଠିକ୍ ବାପର୍ ବାଗିର୍ ।

ବାକ୍ୟର୍ ବିଶେଷଣ :

ଜରୁର୍ ମୁଇଁ ଯିମି ।

ଉନିଆ ଜାତିର୍ ଶବ୍ଦ ଭିଲ୍ ବିଶେଷଣର୍ କାମ୍ କରସନ୍ ।

ବିଶେଷ୍ୟ :

ଇଟା ଭାଟି	**ବର୍** ପିଲା	**ଧାନ୍** ଖେତ୍
ପଥର ଘର	**ଝୁରି** ତିଉନ୍	**ଆମ୍** ବୁରେଇ
କନିଆ ଟୁକେଲ	**ପିତଲ୍** ଥାଲି	**ପୁରନି** ବଁଧ

ସଂବଂଧବାଚକ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷଣ :

ଗାଆଁର୍ ପିଲା	**ଘରର୍** ଗୁରସ୍	**ଗୁଡ଼ିର୍** ବାସନ୍	ରାତିର୍ ଗାଡ଼ି

କ୍ରିୟା :

ଚାଲ୍‌ତି ବାଟ୍	**ଶୁନ୍‌ଲା** କଥା	**ଖାଏଲା** ଲୋକ୍
ଗଲା ସମ୍‌ବାର	**ପିଇଲା** ପାଏନ୍	**ଥିଲା** ବାଲା
ଦେବାର୍ ଜିନିସ୍	**ଛାନ୍‌ବାର୍** ଚଟ୍	**ଜାନ୍‌ବାର୍** ପିଲା

ବିଶେଷଣ :

ଆଘର୍ କଥା	**ଉପର୍** ମୁହାଁ	**ଚଲି** ପଡ଼ା	ଟିପି ଡାଲ୍

କେତେଟା ଶବ୍ଦ ଉଭୟ ବିଶେଷ ଆର୍ ବିଶେଷଣ

ସୁନା ମୁଦି	**ସୁନେଲି** ସପନ୍
ରୁପା ଚୁଡ଼ି	**ରୁପେଲି** ପରଦା
ଲୁହା ଆଲ୍‌ମାରି	**ଲୁହାଟିଆ** ପାଏନ୍
ପଥର୍ ଘର୍	**ପଥ୍‌ରିଆ** ବାଟ୍

/-କରି/ ଲଗାଇଲେ ବିଶେଷଣ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ ହୁଏ ।

ଝଟ୍	ଝଟ୍‌କରି
ଠିକ୍	ଠିକ୍‌କରି
ବନେ	ବନେକରି
ଭଲ୍	ଭଲ୍‌କରି
ସଫା	ସଫାକରି

ମାପ ସୂଚାଇବା ପାଇଁ ବିଶେଷଣ ଶେଷରେ ଲାଗେ ।

ସାତ୍ ଫୁଟ୍ **ଉଁଚା**

ପାଁଚ୍ ହାତ୍ **ଲମ୍**

ଦସ୍ ବରସ୍ **ଜୁନ୍‌ହା**

ସାଠେ ବରସର୍ **ବୁଢ଼ା**

ବିଶେଷ୍ୟର ବିଶେଷଣ

ଉଦୁରୁଛା ପିଲା	**ବେଢ଼ା** ପିଲା
କୁତୁର୍‌ପିଆ ଲୋକ୍	**ସମଲ୍‌ପୁରି** କପ୍‌ଟା
ବାଉରି ଟୁକେଲ୍	**ସିତଲ୍** ଉଜା
ଅଦର୍‌ବା ଚଉକି	**ଚେଁ** ପାଏନ୍
ଖଏଖିନା ସାଏକଲ୍	**ଖୁରେ** ପଖାଲ୍
ପୁହୁରିଆ ଜାଗା	**ରଁଚେ** ଘି

ବିଶେଷଣର ବିଶେଷଣ

ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ବେଢ଼ା ପିଲା ।
ଖାଁଟି ସମଲ୍‌ପୁରି କପ୍‌ଟା ।
ଅଏସୋ ଡହଡହ ଆମିଲ୍ ।
ଏକ୍‌ବାରିକ୍ ସିତଲ୍ ଉଜା ।
ପଟ୍‌ପଟ୍ ଚେଁ ପାଏନ୍ ।
ଟିପ୍‌ଟିପ୍ ଗିଲାସେ ଗୁରସ୍ ।
ଖିର୍‌ଖିର୍ ଧୋବ୍ ଧୁତି ।
ବିଟ୍‌ବିଟ୍ କାଲି ଗାଏ ।
ଖଲ୍‌ଟୋ ପାନିଆ ଦାଏଲ୍ ।
ଅପାର୍‌ପାର୍ କୁଛି ମାହାଜନ୍ ।
ଏଗାରହାତ୍ ଲମ୍ ସାଢ଼ି ।
ଫୁଲ୍ ଉସାସ୍ ଚାଦର୍ ।
ପକ୍‌କା କୁତୁର୍‌ପିଆ ସରପଁଚ୍ ।
ହତାପୁର୍‌ସେ ଢେଂଗ୍ ଠେଂଗା ।
ଉହୁଲ୍‌ପୁହୁଲ୍ ଟିନେ ପାଏନ୍ ।
ମୁଢ଼ିକଟା ଡବେ ଚିନି ।
ଖଁଢ୍‌ଖଁଢ୍ ମଧୁର ଖିରି ।
ଅବ୍‌ଗା ନୁଆ କଲମ୍ ।
ଚୁଛା ମିଛ୍ କଥା ।
ଭଁ ପୁଲା ମାଠିଆ ।
ପାଟ୍ ଚିକନ୍ କାଗଜ ।
ଗଖେ ଲମାନ୍ ସାଁପ୍ ।
ଫକ୍ ଗୁରା ଦିହ୍ ।
ଗିଲ୍‌ଗିଲ୍ ଅଁଧାର୍ ରାଏତ୍ ।
ଲାଲ୍ ଗଁ ଗଁ ଫୁଲ୍ ।
ଆମିଲ୍ ଚୁର୍‌ଚୁର୍ ।

ସାର୍ବନାମିକ ବିଶେଷଣ

ଇ ଗାଁ
କେନ୍ ପିଲା
ଏନ୍‌ତା କଥା
ହେନ୍‌ତା କାମ୍
କାଏଁ ଜିନିସ୍
କେନ୍‌ତା ବିଚାର

କ୍ରିୟା ର ବିଶେଷଣ

ଝାଏଁ ଝାଏଁ ଚାଲ
ଫୁର୍‌ତି ଯା, ତୁର୍‌ତି ଆଏବୁ
କଲେକଲେ କହ
ଝଟ୍ ଉଠ୍‌ବୁ
ଦଉଡ୍‌ତେଲ ଗଲି
ଦାଓଁଦାଓଁ ଜଲୁଛେ
ଠନ୍‌ଠନ୍ ବାଜ୍‌ଲା
ରଝୋରଝୋ ବର୍‌ସୁଛେ
ବଁବଁ ଧୁକୁଛେ
ସାଏଁସାଏଁ ବତୁଛେ
ଦରୋଦରୋ ବୁହୁଛେ
ଫୁର୍‌ରନୁ ଉଢ଼ିଗଲା
ସଲ୍‌ବଲ୍ ହଉଛନ୍
ବାଲାବାଲା ଆଏଲି
ଛିନ୍‌ଛାନ୍ ଯିବୁ
ଧଢ଼ାଧଢ୍ ଚାଲିଛେ
ଡଗ୍‌ଡଗ୍ ଦେଖୁଥିଲା
ଭଢ଼ୋଭଢ଼ୋ କର

ଅବ୍ୟୟର ବିଶେଷଣ

ଗୁଟା (ବିଂ) ଗଁଗେଁ ତାର ବାପର ବାଗିର୍ (ଅ)
ପୁରାପୁରି (ବିଂ) ତାର୍ ମାଆର୍ ଲେଖେନ୍ (ଅ)
ଠିକ୍ (ବିଂ) ଗୁରୁର୍ ମିତାର୍ (ଅ) ଗ୍ୟାନି ।

ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ବିଶେଷଣ

ଗୁଟେ, ଜୁଡ଼େ, ସାଠେ, ପଟେ, ହଲେ, ସାରେ ।

ପୂରଣବାଚକ ବିଶେଷଣ

ପହିଲ୍, ପହ୍‌ଲା, ଆଘେଲ୍, ଦୁଘେଲ୍, ତିଘେଲ୍ ।

ପରିମାଣବାଚକ ବିଶେଷଣ

ଟିକେ ନୁନ୍	ଲୁଦ୍‌ରେ ଖରସି
ବହୁତ୍ ଲୋକ୍	ବୁତ୍‌ଲେ ଗୁରସ୍
ଜହ ପିଲା	ଡବେ ଚିନି
ଗିନେ ଦାଏଲ୍	ମୁଠେ ମୁରହି
ଦନେ ପକୁଡ଼ି	ପାନେ ଉସୋ
ଖୁରେ ପଖାଲ୍	ବୁଁନ୍ଦେ ପାଏନ୍
ଖଁଡ଼େ ଧାନ୍	ଥାଲେ ପିଠା
କୁଟେ ଚାଉଳ	ପରାତେ ବୁଁନ୍ଦି

କ୍ରିୟାଜାତ ବିଶେଷଣ

ଜଳ୍‌ତା ଜୁଏ	ପଡ୍‌ଲା ଫଲ
ଚଲ୍‌ତା ଗାଡ଼ି	ଦେଖ୍‌ଲା ଠାନ୍
ମଲା ମୁନୁସ୍	ପାର୍‌ଲା କଦେଲ୍
ଫୁଟ୍‌ଲା ଫୁଲ୍	

ବିଧେୟ ବିଶେଷଣ (ବିଶେଷ୍ୟ ପରେ ରହେ)

କୁଆ ବଡ଼େ **ଚତୁର୍** ।

ଫଲ୍‌ଟା **କଁଚା** ଅଛେ ।

ସମଲପୁରି ବିଶେଷଣ

ଠାଉ୍ ଦୁଇପହର୍	**ବଁଢ଼ା** ବଳଦ୍
ଭରିଆ ଦୁଇପହର୍	**ବହ୍‌ୟା** କୁକୁର୍
ଗାଏଁଗାଏଁ ଖରା	**କବ୍‌ରା** ସାଁପ୍
ଗୁଁଦାଲ୍ ପାଏନ୍	**ଖଡ୍‌ଖଡ଼ା** ଖଟ୍
ଟିଂଗାଲୁ ପିଲା	**ମେରକେଟି** ଟୁକେଲ୍
ଟିଆଁ ପିଲା	**ବାଏବି** ମୁନୁସ୍
ଟିଁଟୋ ପିଲା	**ଫାଲ୍‌ଫାଲ୍** ଦସା
ଟିଁଟୁଡୁ ପିଲା	**ଏକ୍‌ଲା** ମୁନୁସ୍
ଟୁରା ପିଲା	**ଏକ୍‌ହାତିଆ** ମୁନୁସ୍
ରେନ୍‌ହାଁ ଲୋକ୍	

ଊନତାବାଚକ

ପିତ୍‌କୁରିଆ (= ଅଳପ୍ ପିତା)

ଲାଲ୍‌ଆଉଁସିଆ (= ଅଳପ୍ ଲାଲ୍)

ଖେଁଡ଼ସି ଇଟା (= ସାନ ଖଁଡ଼)

କୁନ୍‌କି (= ଛୋଟ କୋଣ)

ଟୁପ୍‌ଲି (= ଛୋଟ ଟୁପା)

ଶବ୍ଦ ଗଠନ ସାରଣି

କ୍ରିୟାମୂଳରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଡ଼ିଲେ ବିଶେଷ୍ୟ, ବିଶେଷଣ ତିଆରି ହୁଏ ।

କ୍ରି + ଅନ୍ ------->	**ବି.**
ଦେଖ୍	ଦେଖନ୍
ମର୍	ମରନ୍
ଗଢ଼୍	ଗଢ଼ନ୍
ପିଁଧ୍	ପିଁଧନ୍
ଉଢ଼୍	ଉଢ଼ନ୍
ଲଦ୍	ଲଦନ୍
ଚଲ୍	ଚଲନ୍
କ୍ରି + ଆ ------->	**ବି./ବିଂ.**
ଓଢ଼୍	ଓଢ଼ା
ବସ୍	ବସା
ଟୁଁଟ୍	ଟୁଁଟା
ବୁଲ୍	ବୁଲା
ଭିଜ୍	ଭିଜା
ଛାପ୍	ଛାପା
ଚିପ୍	ଚିପା
ଖୁଲ୍	ଖୁଲା
ଢିଲ୍	ଢିଲା
କ୍ରି + ଆତି ------>	**ବି.**
ସୁ	ସୁଆତି
ବୁହ୍	ବୁହାତି
ଧର୍	ଧରାତି

କ୍ରି + ଆନ୍ ------→ ବି.

ଡେଗ୍ — ଡେଗାନ୍
ଠୁକ୍ — ଠୁକାନ୍
ଛେକ୍ — ଛେକାନ୍
ପିଟ୍ — ପିଟାନ୍

କ୍ରି + ଆନି ------→ ବି.

ଦେଖ୍ — ଦେଖାନି
ଡର୍ — ଡରାନି
ପିଁଧ୍ — ପିଁଧାନି
ଲୁକ୍ — ଲୁକାନି

କ୍ରି + ଆଲି ------→ ବି.

ଘିନ୍ — ଘିନାଲି
ଦୁହ୍ — ଦୁହାଲି
ଜୁଗ୍ — ଜୁଗାଲି

କ୍ରି + ଇ -------→ ବି.

କାଁଦ୍ — କାଁଦି
ରଢ଼୍ — ରଢ଼ି
ହଁସ୍ — ହଁସି

କ୍ରି + ଉ -------→ ବି.

ଖା — ଖାଉ
ଡେଗ୍ — ଡେଗୁ
ଘିଚ୍ — ଘିଚୁ
ଲୁକ୍ — ଲୁକୁ
ଟାଲ୍ — ଟାଲୁ

କ୍ରି + ଉତି ------→ ବିଂ.

ଯା — ଯାଉତି
ଆ — ଆଉତି

କ୍ରି + ଏଇ ------→ ବି.

ମୁଲ୍ — ମୁଲେଇ
କଟ୍ — କଟେଇ
ଛପ୍ — ଛପେଇ

କ୍ରି + ଏନ୍ -------→ ବିଂ./ବି.

ଚଘ୍ — ଚଘେନ୍
ଟାଁଚ୍ — ଟାଁଚେନ୍
ଉତର୍ — ଉତ୍ରେନ୍
ଛାଁଚ୍ — ଛାଁଚେନ୍
ଶିଖ୍ — ଶିଖେନ୍

କ୍ରି + ଓଲ୍ -------→ ବି.

ଛିଡ଼୍ — ଛିଡ଼ୋଲ୍
ବଢ଼୍ — ବଢ଼ୋଲ୍

କ୍ରି + ତା --------→ ବିଂ.

ଜଲ୍ — ଜଲ୍ତା
ଫଲ୍ — ଫଲ୍ତା

କ୍ରି + ତି --------→ ବି./ବିଂ.

ମାଜ୍ — ମାଜ୍ତି
କମ୍ — କମ୍ତି
ବଢ଼୍ — ବଢ଼୍ତି
ଘଟ୍ — ଘଟ୍ତି
ଚାଲ୍ — ଚାଲ୍ତି

କ୍ରି + ନା --------→ ବି.

ଧୁକ୍ — ଧୁକ୍ନା
ଚିପ୍ — ଚିପ୍ନା
କାଢ଼୍ — କାଢ଼୍ନା
ଉଢ଼୍ — ଉଢ଼୍ନା

କ୍ରି + ନି --------→ ବି.

ନାଚ୍ — ନାଚ୍ନି
ଖାପ୍ — ଖାପ୍ନି
ରାଁଧ୍ — ରାଁଧ୍ନି

କ୍ରି + ନିଆ ------→ ବି.

ମାଗ୍ — ମଗ୍ନିଆ
ପାଂଗ୍ — ପଂଗ୍ନିଆ
ଡର୍ — ଡର୍ନିଆ
ପରସ୍ — ପର୍ସନିଆ

କ୍ରି + ବାର୍ ------→ ବି./ବିଂ.

ଜାନ୍	ଜାନ୍‌ବାର୍
ପାର୍	ପାର୍‌ବାର୍
ପଲା	ପଲାବାର୍
ଶୁ	ଶୁଇବାର୍

କ୍ରି + ରା --------→ ବି.

ଡାକ୍	ଡାକ୍‌ରା
ମୁତ୍	ମୁତ୍‌ରା
ହଗ୍	ହଗ୍‌ରା
ଚାବ୍	ଚାବ୍‌ରା

କ୍ରି + ରି --------→ ବି.

କାଁଦ୍	କାଁଦ୍‌ରି
ଚାବ୍	ଚାବ୍‌ରି
ଛାଡ୍	ଛାଡ୍‌ରି

କ୍ରି + ରୁ --------→ ବି.

କୁଡ୍	କୁଡ୍‌ରୁ
କାଁଦ୍	କାଁଦ୍‌ରୁ
ହଗ୍	ହଗ୍‌ରୁ
ଚୁଁଟ୍	ଚୁଁଟ୍‌ରୁ

କ୍ରି + ହା --------→ ବିଂ.

ଡର୍	ଡର୍‌ହା
ମର୍	ମର୍‌ହା
ଚିର୍	ଚିର୍‌ହା
ଛେର୍	ଛେର୍‌ହା

କ୍ରି + ଲା --------→ ବିଂ.

ପାଚ୍	ପାଚ୍‌ଲା	ପାଚ୍‌ଲା କଦେଲ୍
ଶୁଖ୍	ଶୁଖ୍‌ଲା	ଶୁଖ୍‌ଲା କପଡ଼ା
ଘିନ୍	ଘିନ୍‌ଲା	ଘିନ୍‌ଲା ଲୋକ
ଦେଖ୍	ଦେଖ୍‌ଲା	ଦେଖ୍‌ଲା ଜାଗା
ଛିଦ୍	ଛିଦ୍‌ଲା	ଛିଦ୍‌ଲାପୁଦ୍‌ଲା କଥା
ପୁଦ୍	ପୁଦ୍‌ଲା	
ଉଦ୍	ଉଦ୍‌ଲା	ଉଦ୍‌ଲା ବେଲ୍

* ବିଶେଷ୍ୟ ପରେ ରହିଲେ ଏସବୁ କ୍ରିୟାବାଚକ ହୁଅନ୍ତି - କଦେଲ୍ ପାଚ୍‌ଲା, କପଡ଼ା ଶୁଖ୍‌ଲା, ବେଲ୍ ଉଦ୍‌ଲା ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶବ୍ଦ

+ ଆ

ଗଁଠି > ଗଁଠିଆ
ଆପୁ > ଆପୁଆ
ଫଗୁ > ଫଗୁଆ
ଗଅଁଲି > ଗଅଁଲିଆ

+ ଆର୍

ବର୍ > ବରାର୍
ଜିନିସ୍ > ଜିନିସାର୍

+ ଆଲ୍

ରସ୍ (ବି) > ରସାଲ୍ (ବିଂ)
ମାଉଁସ୍ > ମାଉଁସାଲ୍
ଗୁରସ୍ > ଗୁରସାଲ୍
ସିଂଘ୍ > ସିଂଘାଲ୍
ବୁଧି > ବୁଧିଆଲ୍

+ ଆଲୁ

ଭୁଖ୍ (ବି) > ଭୁଖାଲୁ (ବିଂ)
ଦୁଖ୍ > ଦୁଖାଲୁ
ଟିଂଗ > ଟିଂଗାଲୁ

+ ଇ-କାର

ଛାଲ > ଛାଲି
ସୁଆଦ୍ > ସୁଆଦି

ବଇଦ୍ > ବଇଦି

ଖଡ୍ > ଖଡି

ଖମାର୍ > ଖମାରି

+ ଇଆ

ହାତ୍ > ହାତିଆ

ମୁଡ୍ > ମୁଡ଼ିଆ

ଆଡ୍ > ଆଡ଼ିଆ

ଗୋଲ୍ > ଗୋଲିଆ

ବେଲ୍ > ବେଲିଆ

ରକତ୍ > ରକ୍‌ତିଆ

ବର୍‌ଗଡ୍ > ବର୍‌ଗଡ଼ିଆ

+ ଉଆ

ରସ > ରସୁଆ

ଝାଡ଼୍ > ଝାଡ଼ୁଆ

ଘର୍ > ଘରୁଆ

ମାଡ୍ > ମାଡୁଆ

+ ଏଲ୍

ଖପର୍ > ଖପ୍‌ରେଲ୍

ଭାଗ୍ > ଭାଗେଲ୍

ଆଗ୍ > ଆଘେଲ୍

କୁଂଜ୍ > କୁଂଜେଲ୍

+ ଟି

ଲମ୍ > ଲମ୍‌ଟି

ଚିପ୍ > ଚିପ୍‌ଟି

ବାଁକ୍ > ବାଁକ୍‌ଟି

ନାକ୍ > ନାକ୍‌ଟି

ପରଜା > ପର୍‌ଜାଟି

+ ଟିଆ

ଲୁହା > ଲୁହାଟିଆ

ତଁବା > ତଁବାଟିଆ

ଖରା > ଖରାଟିଆ

+ ତି

ପାଏନ୍ > ପାଏନ୍ତି

ପିଲା > ପିଲାତି

+ ରା

ଲାଡ୍ > ଲାଡ୍‌ରା

ଉଛୁର୍ > ଉଛୁର୍‌ରା

+ ରି

ପେଟ୍ > ପେଟ୍‌ରି

ଦାଁତ୍ > ଦାଁତ୍‌ରି

+ ଲା

ଏକ୍ > ଏକ୍‌ଲା

ଖୁଁଟ୍ > ଖୁଁଟ୍‌ଲା

ପାଚ୍ > ପାଚ୍‌ଲା

ମଝା > ମଝ୍‌ଲା

+ ଲି

ବଁଧ୍ > ବଁଧ୍‌ଲି

ଖଟ୍ > ଖଟ୍‌ଲି

ଖୁଁଟ୍ > ଖୁଁଟ୍‌ଲି

କରଟା > କର୍‌ଟାଲି

+ ଲୁ

କାଠ > କାଠ୍‌ଲୁ

ଜିଭ୍ > ଜିଭ୍‌ଲୁ

କ୍ରିୟା

ବାକ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପଦ କିଛି କରିବାର, ଘଟିବାର କି ହେବାର ସୂଚନା ଦିଏ, ତାକୁ କ୍ରିୟା କି କ୍ରିୟାପଦ କହନ୍ତି । କ୍ରିୟାପଦ ବିନା ବାକ୍ୟ ହୋଇପାରେନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆମର ଭାଷାରେ ଅନେକ ବାକ୍ୟରେ କ୍ରିୟାପଦ ଲୁଚି ରହିଥାଏ । ଦୃ :

(୧) ମୋର ମାମୁ ଜନେ ଡାକ୍ତର । (ଆଁନ୍, ଆଁଚ୍)
(୨) ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନି । (ଆୟ୍)
(୩) ମହାନଦି ଓଡ଼ିଶାର ବଡ୍ ନଦି । (ଆୟ୍)
(୪) ହାଟର୍ ଜିନିସ୍ ସବୁ ମହଁଗା । (ହେଇଛେ)

ଏ ଚାରିଟି ବାକ୍ୟରେ କ୍ରିୟାପଦ ଲୁଚି କରି ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଅତୀତ କାଳର କଥା କହିଲେ କ୍ରିୟାପଦ ଲୁଚି ପାରେନାହିଁ ।

(୧) ମୋର ମାମୁ ଜନେ ଡାକ୍ତର ଥିଲେ ।
(୨) କଟକ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନି ଥିଲା ।

କ୍ରିୟା-ମୂଳ କି ଧାତୁ ସହିତ କାଳବାଚକ ଓ ପୁରୁଷବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଡ଼ିଲେ କ୍ରିୟାପଦ ହୁଏ । କ୍ରିୟାପଦ ସବୁ ବାକ୍ୟରେ ଲାଗେ ।

କ୍ରିୟା-ମୂଳର୍ ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ଗଢ଼ନ

ସୂଚନା

ସ୍ୱ = ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟ = ବ୍ୟଂଜନବର୍ଣ୍ଣ ଁ = ଅନୁନାସିକ

୧.	ସ୍ୱ	ଆ	V
୨.	ବ୍ୟସ୍ୱ	ଖ, ଜ, ହ ଖା, ଗା, ଯା, ଥା, ପା, ଦା ପି, ଧୁ, ସୁ, ଥୁ ଦେ, ନେ	VC
୩.	ବ୍ୟସ୍ୱଁ	ଧାଁ, ଛିଁ, ଛୁଁ	CVn
୪.	ସ୍ୱବ୍ୟ	ଆନ୍, ଉଠ୍	VC
୫.	ସ୍ୱଁବ୍ୟ	ଆଁଚ୍	VnC
୬.	ସ୍ୱବ୍ୟସ୍ୱ	ଉଲା, ଉଘା	VCV
୭.	ସ୍ୱଁବ୍ୟସ୍ୱ	ଉଁଚା, ଉଁଢ଼ା	VnCV

୮.	ବ୍ୟସ୍ୱବ୍ୟ	ଧର୍, ମାର୍, ଚିପ୍, ବସ୍, ଲେଖ୍	CVC
୯.	ବ୍ୟସ୍ୱଁବ୍ୟ	କାଁଦ୍, ବାଁଧ୍, ରାଁଧ୍	CVnC
୧୦.	ସ୍ୱବ୍ୟସ୍ୱବ୍ୟ	ଉକାଲ୍, ଉତୁର୍, ଉଲୁଟ୍	VCVC
୧୧.	ବ୍ୟସ୍ୱବ୍ୟସ୍ୱବ୍ୟ	ଦୁହାର୍, ଠହର୍, ଖସର୍, ଚାହାଲ୍	CVCVC
୧୨.	ବ୍ୟସ୍ୱବ୍ୟବ୍ୟସ୍ୱ	ପେଲ୍‌ଘା, ପୁଟ୍‌ଲା, ବିର୍‌ଝା, କିର୍‌ଲା, ପଚ୍‌ରା	CVCCV
୧୩.	ବ୍ୟସ୍ୱବ୍ୟସ୍ୱ	ଠୁଲା, ଗୁଲା, ବତା, ପଲା, ପକା	CVCV
୧୪.	ସ୍ୱବ୍ୟବ୍ୟସ୍ୱ	ଉକ୍‌ଲା, ଅଗ୍‌ଲା, ଉସ୍‌କା, ଅଲ୍‌ଝା	VCCV
୧୫.	ସ୍ୱଁବ୍ୟବ୍ୟସ୍ୱ	ଇଁଚ୍‌ରା, ଉଁଚ୍‌ଲା	VnCCV
୧୬.	ସ୍ୱଁସ୍ୱବ୍ୟ	ଅଁଏଛ୍	VnVC
୧୭.	ବ୍ୟସ୍ୱସ୍ୱବ୍ୟ	ବାଉର୍, ଚଉଦ୍, ଦଉଡ୍	CVVC
୧୮.	ବ୍ୟସ୍ୱସ୍ୱଁ	ଗୁଆଁ	CVVn

ଅର୍ଥତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଭାଗୀକରଣ

୧.	ଶାରୀରିକ କାର୍ଯ୍ୟ	ଚାଲ୍, ଉଠ୍, ଖା, ଘିର୍, ଥୁକ୍
୨.	ଯଂତ୍ରୀୟ/କରଣକାରକ	ଲେଖ୍, ପଢ୍, କାଟ୍, ଚିପ୍, କୁଡ୍
୩.	ଲଢ଼େଇ	ମାର୍, ପିଟ୍, ପେଲ୍‌ହା, ହପ୍‌କା, ଚାବ୍, ଆଁପର୍
୪.	ସଂଗୀତ	ଗା, ବଜା, ଫୁଁକ୍
୫.	ଗତି	ଯା, ଆ, ପହଁର୍, ଦଉଡ୍, ନରଦ୍
୬.	ପେସା, ଧଂଦା	ବୁନ୍, ଚିତ୍‌ରା, ଗୁଁଥ୍, ଟିପ୍
୭.	ପାକ/ରଂଧା	ଭାଜ୍, ସଁତୁଲ୍, ବାଟ୍, ଚୁର୍, ସିଝା, ଗାଲ୍, ପରଷ୍
୮.	ଅଂଗସଜ୍ଜା	ମାଖ୍, ପିଁଧ୍, ଉକ୍, ଲଗା
୯.	ସଂଚାର୍	କହ୍, ଡାକ୍, ବତା, ସୁନା
୧୦.	ଅଚଲ୍	ଥା, ରହ୍, ବସ୍, ସୁ, ଟେଢ୍
୧୧.	ଜ୍ଞାନାତ୍ମକ/ବୋଧକ	ଜାନ୍, ବୁଝ୍, ଭାବ୍
୧୨.	ଅନୁଭବ	ଚିଆଁ, ତାତ୍, କାଟ୍
୧୩.	ଭାବାତ୍ମକ୍, ଭାବୋତ୍ତେଜକ	ବିର୍‌ଝା, ଖିଜା, ଡହଁକା
୧୪.	କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦକ	ଦେ, ନେ, ଆନ୍, ଘିନ୍, ବିକ୍
୧୫.	ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱବୋଧକ	ଅଛ୍, ରଖ୍

ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ରୂପ

କ୍ରିୟାମୂଳରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଡ଼ିଲେ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ହୁଏ ।

୧. **/—ଇ, ଇ-କାର/** ପୂର୍ଣାର୍ଥକ୍ କ୍ରିୟାବାଚକ

ସେ **ଗାଇ** ପାର୍‌ବା । (ଗା+ଇ)

ମୁଇଁ **ପଢ଼ି** ଜାନ୍‌ସିଁ । (ପଢ୍+ଇ-କାର)

୨. **/—ତେଲ୍/** କାଳାର୍ଥକ କ୍ରି.ବିଂ.

ସେ **ଚାଲ୍‌ତେଲ୍** ଆୟ୍‌ଲା । (ଚାଲ୍+ତେଲ୍)

ସେ **ମର୍‌ତେଲ୍** ମାୟ୍‌ଲା । (ମର୍+ତେଲ୍)

୩. **/—ତକ୍/**କାଳାର୍ଥକ କ୍ରି.ବିଂ.

ମୁଇଁ **ଗାଧ୍‌ବାର୍ ତକ୍** ତୁଇ ଥା । (ଗାଧ୍‌ବାର୍+ତକ୍)

ତୁଇ **ଶୁଇବାର୍ ତକ୍** ମୁଇଁ ଥିମି । (ଶୁଇବାର୍+ତକ୍)

୪. **/—ଲେଁ/** ଯଦି-ଅର୍ଥକ ସଂଯୋଜକ

ତୁଇ **ମାର୍‌ଲେଁ** ସେ ଦେବା । (ମାର୍+ଲେଁ)

ସେ **ଆସ୍‌ଲେଁ** ତୁମେ ଯିବ । (ଆସ୍+ଲେଁ)

୫. **/—ଆ-କାର/**—ଆ/କ୍ରିୟାଜାତ ବିଶେଷ୍ୟ

କପ୍‌ଡ଼ା **ଧୁଆ** ହେବା । (ଧୁ+ଆ)

ଚୋର୍ **ଧରା** ପଡ଼ିଛେ । (ଧର୍+ଆ-କାର)

ସେ **ଦେଖା** ପାୟ୍‌ଲା । (ଦେଖ୍+ଆ-କାର)

୬. **/—ଏ-କାର, ଇ/**—ଏଇ/କ୍ରିୟାଜାତ ବିଶେଷ୍ୟ

ସେ ମତେ **ଖୁଏଇ** ଦେଲା । (ଖୁ+ଏଇ)

ସେ **ଡେଗେଇ** ନଚେଇ ନେଲା । (ଡେଗ୍+ଏ-କାର, ଇ)

ମୁଇଁ **ଦେଖେଇ** ଦେଲି । (ଦେଖ୍+ଏ-କାର୍, ଇ)

୭. **/—ବା/**କ୍ରିୟାଜାତ ବିଶେଷ୍ୟ

ମୁଇଁ କପ୍‌ଡ଼ା **କାଚ୍‌ବାକେ** ନେମି । (କାଚ୍+ବା)

ସେ **ଆନ୍‌ବାକେ** ଗଲା । (ଆନ୍+ବା)

୮. **/—ବାର/**ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାଜାତ ସଂବନ୍ଧବାଚକ ବିଂ.

ସେ ପିଠା **ବନାବାର୍‌ଟା** ଶିଖ୍‌ଲା । (ବନା+ବାର୍)

ତୁଇ **ରାଁଧ୍‌ବାର୍‌ଟା** ଜାନିଛୁ । (ରାଁଧ୍+ବାର୍)

୯. /—**ଲା**/କ୍ରିୟାଜାତ ବିଶେଷଣ

ସେ **ଶୁନ୍‌ଲା** ବଲି ଆୟ୍‌ଲା । (ଶୁନ୍+ଲା)

ସେ **ମାର୍‌ଲା** ବଲି ମୁଇଁ ଦେଲିଁ । (ମାର୍+ଲା)

୧୦. /—**ବାକେ**/

ମୁଇଁ **ଆଁର୍‌ବାକେ** ଗଲି । (ଆଁର୍+ବାକେ)

ତୁଇ **ପଢ୍‌ବାକେ** ଗଲୁ । (ପଢ୍+ବାକେ)

୧୧. /—**ଉ-କାର, ନ୍,—ଉନ୍**/

ମୁଇଁ **ଉଠୁନ୍** ଉଠୁନ୍ ହିଟି ପଡ୍‌ଲିଁ । (ଉଠ୍+ଉ-କାର୍, ନ୍)

ସେ **ଖାଉନ୍** ଖାଉନ୍ ସୁର୍‌କିଲା । (ଖା+ଉନ୍)

୧୨. /—**ଉ-କାର, ନ୍‌ସାର୍, —ଉନ୍‌ସାର୍**/

ସେ **ଦେଖୁନ୍‌ସାର୍** ଠିଆହେଲା । (ଦେଖ୍+ଉ-କାର, ନ୍‌ସାର୍)

ସେ **ଖାଉନ୍‌ସାର୍** ପଲାବୁ । (ଖା+ଉ, ନ୍‌ସାର୍)

୧୩. /—**ଇ-କାର, କରି, —ଇକରି**/

ତୁମେ **ମାଗିକରି** ଆନିଛ । (ମାଗ୍+ଇ-କାର, କରି)

ମୁଇଁ **ଘିନିକରି** ଆନିଛେଁ । (ଘିନ୍+ଇ-କାର, କରି)

ସେ **ଖାଇକରି** ଗଲା । (ଖା+ଇକରି)

୧୪. /**ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି**/

ତୁମେ ବୁଡ଼ିବୁଡ଼ି ଗାଧିଲ ।

ସେ ରେଁଡିରେଁଡି ମାଡ୍‌ଲା ।

ତୁଇ ଟେଁଟିଟେଁଟି କହେଲୁ ।

ଏହି ସବୁ ପ୍ରତ୍ୟୟର ବ୍ୟବହାର ଯୌଗିକ ସମାପିକା କ୍ରିୟା ଓ କ୍ରିୟାର୍ଥକ ବାକ୍ୟାଂଶ ଗଠନ ନିମଂତେ ହୁଏ । ଜଟିଳ ବାକ୍ୟର ସଂଯୋଜକ କରି ରୂପେ ଏ ପ୍ରତ୍ୟୟକୁ ଲଗାଇ ହୁଏ ।

ସଂକ୍ଷେପ

କ୍ରିୟାମୂଳ୍	କ୍ରିମୂ	ପୂରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ପୂପ୍ର
ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ଆପ୍ର	ପ୍ରଶ୍ନସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ପ୍ରପ୍ର
ସହାୟକ କ୍ରିୟା	ସକ୍ରି	ସ୍ଥିତିବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ସ୍ଥିପ୍ର
ସହାୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ସପ୍ର	ପୁରୁଷବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ପୁବାପ୍ର
କାଲ୍‌ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	କାପ୍ର	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ପ୍ରେପ୍ର
ଭାବ୍‌ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ଭାପ୍ର	ଆଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ଆପ୍ର

ସମାପିକା କ୍ରିୟା ରୂପ

କ) ସରଳ ରୂପ (କ୍ରିମୂ+ପୁବାପ୍ର)

୧.	ଅଭ୍ୟାସ	:	ତୁମେ ଲେଖ୍‌ସ ।	(ଲେଖ୍‌+ସ)
୨.	ଆଦେଶ	:	ତୁମେ ଲେଖ ।	(ଲେଖ୍‌+ଅ)
			ଆପଣ ଲେଖୁନ୍ ।	(ଲେଖ୍‌+ଉନ୍)
			ଆପଣ ଖାଉନ୍ ।	(ଖା+ଉନ୍)
			ସେ ଲେଖୁ ।	(ଲେଖ୍‌+ଉ)
			ସେ ଖାଉ ।	(ଖା+ଉ)

ଖ) ଆଭିମୁଖ୍ୟ-ବିହୀନ ସରଳ ରୂପ (କ୍ରିମୂ+କାପ୍ର/ଭାପ୍ର+ପୁବାପ୍ର)

୩.	ସଂଭାବନା	:	ତୁମେ ଲେଖ୍‌ତ ।	(ଲେଖ୍‌+ତ)
୪.	ଅତୀତ	:	ତୁମେ ଲେଖ୍‌ଲ ।	(ଲେଖ୍‌+ଲ)
୫.	ଭବିଷ୍ୟତ	:	ତୁମେ ଲେଖ୍‌ବ ।	(ଲେଖ୍‌+ବ)
			ଆମେ ଲେଖ୍‌ମା ।	(ଲେଖ୍‌+ମ+ଆ)

ଗ) ଆଭିମୁଖ୍ୟଯୁକ୍ତ ଯୌଗିକ ରୂପ (କ୍ରିମୂ+ଆପ୍ର+ସକ୍ରି+କାପ୍ର/ଭାପ୍ର+ପୁବାପ୍ର)

୬.	ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଅତୀତ	:	ମୁଇଁ	କରୁଥିଲିଁ ।	(କର୍‌+ଉ+ଥି+ଲ+ଇଁ)
				ଖାଉଥିଲିଁ ।	(ଖା+ଉ+ଥି+ଲ+ଇଁ)
୭.	ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଭବିଷ୍ୟତ	:	ମୁଇଁ	କରୁଥିମି ।	(କର୍‌+ଉ+ଥି+ମ+ଇ)
				ଖାଉଥିମି ।	(ଖା+ଉ+ଥି+ମ+ଇ)
୮.	ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଭାବନା	:	ମୁଇଁ	କରୁଥିତିଁ ।	(କର୍‌+ଉ+ଥି+ତ+ଇଁ)
				ଖାଉଥିତିଁ ।	(ଖା+ଉ+ଥି+ତ+ଇଁ)
୯.	ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭ୍ୟାସ	:	ମୁଇଁ	କରୁଥିସିଁ ।	(କର୍‌+ଉ+ଥି+ସ+ଇଁ)
				ଖାଉଥିସିଁ ।	(ଖା+ଉ+ଥି+ସ+ଇଁ)
୧୦.	ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅତୀତ	:	ମୁଇଁ	କରିଥିଲିଁ ।	(କର୍‌+ଇ+ଥି+ଲ+ଇଁ)
				ଖାଇଥିଲିଁ ।	(ଖା+ଇ+ଥି+ଲ+ଇଁ)
୧୧.	ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭବିଷ୍ୟତ	:	ମୁଇଁ	କରିଥିମି ।	(କର୍‌+ଇ+ଥି+ମ+ଇ)
				ଖାଇଥିମି ।	(ଖା+ଇ+ଥି+ମ+ଇ)
୧୨.	ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଭାବନା	:	ମୁଇଁ	କରିଥିତିଁ ।	(କର୍‌+ଇ+ଥି+ତ+ଇଁ)
				ଖାଇଥିତିଁ ।	(ଖା+ଇ+ଥି+ତ+ଇଁ)

୧୩. **ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭ୍ୟାସ** : ମୁଇଁ କରିଥିସିଁ। (କର୍+ଇ+ଥି+ସ+ଇଁ)
ଖାଇଥିସିଁ। (ଖା+ଇ+ଥି+ସ+ଇଁ)

ଘ) **ଆଭିମୁଖ୍ୟଯୁକ୍ତ ଯୌଗିକ ରୂପ (କ୍ରିମୂ+ଆପ୍ର+ସକ୍ରି+ପୂବାପ୍ର)**

୧୪. **ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ତମାନ** : ମୁଇଁ କରୁଛେଁ। (କର୍+ଉ+ଛ+ଏଁ)
ଖାଉଛେଁ। (ଖା+ଉ+ଛ+ଏଁ)

୧୫. **ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ତମାନ** : ମୁଇଁ କରିଛେଁ। (କର୍+ଇ+ଛ+ଏଁ)
ଖାଇଛେଁ। (ଖା+ଇ+ଛ+ଏଁ)

ନିଘା ରଖିବା :

ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ	ଅପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ	ଉ-କାର
	ପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ	ଇ-କାର
ସ୍ୱରାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ	ଅପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ	-ଉ
	ପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ	-ଇ ଲାଗିପାରେ।

କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ

କ୍ରିୟାମୂଳରେ କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ। ଅଭ୍ୟାସ, ସଂଭାବନା, ଅତୀତ, ଭବିଷ୍ୟତ ଓ ବର୍ତମାନ ସୂଚକ ପାଂଚଟି କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ।

ଏଠାରେ 'ତୁମେ' ରେ ଯେଉଁ ପାଂଚଟି କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିପାରିବ, ସେ ସବୁ ଦେଖାଇ ଦିଆହୋଇଛି। ଭବିଷ୍ୟତ ବାଚକ ଦୁଇଟି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅଛି : 'ବ' ଓ 'ମ'।

ଅଭ୍ୟାସ	/—ସ/...........	କର୍+ସ = କର୍ସ (ତୁମେ)
ସଂଭାବନା	/—ତ/...........	ଦେଖ୍+ତ = ଦେଖ୍ତ (ତୁମେ)
ଅତୀତ	/—ଲ/...........	ପଢ଼୍+ତ = ପଢ଼୍ଲ (ତୁମେ)
ଭବିଷ୍ୟତ	/—ବ/...........	ଲେଖ୍+ବ = ଲେଖ୍ବ (ତୁମେ)
	/—ମ/...........	ଲେଖ୍+ମି = ଲେଖ୍ମି (ମୁଇଁ)
ବର୍ତମାନ	/—ଛ/...........	କରି+ଛ = କରିଛ
		କରୁ+ଛ = କରୁଛ
		ଖାଇ+ଛ = ଖାଇଛ
		ଖାଉ+ଛ = ଖାଉଛ

'ସ, ତ, ଲ, ବ/ମ, ଛ' କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟର ପୁରୁଷ-ବଚନ ରୂପାଂତର ହୁଏ।

ପୁରୁଷ ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ

ପୁରୁଷ ୧ମ

ବଚନ ୧। ଏକ : ମୁଇଁ
୨। ବହୁ-୧ : ଆମେ (ତୁଇ+ମୁଇଁ, ତୁମେ+ମୁଇଁ, ଆପଣ+ମୁଇଁ)
୩। ବହୁ-୨ : ଆମେ (ସେ+ମୁଇଁ)

ପୁରୁଷ ୨ୟ

(କ)
୪। ଏକ : ତୁଇ
୫। ବହୁ : ତୁମ୍‌ମାନେ
(ଖ)
୬। ଏକ : ତୁମେ
୭। ବହୁ : ତୁମେମାନେ
(ଗ)
୮। ଏକ : ଆପଣ୍, ଆପ୍‌ନେ, ତାପ୍‌ନେ
୯। ବହୁ : ଆପଣ୍‌ମାନେ

ପୁରୁଷ ୩ୟ

୧୦। ଏକ-୧ : ସେ, ଯେ, କିଏ, ହେ, ଇଏ
୧୧। ଏକ-୨ : ସେ, ଯେ, କିଏ, ହେ, ଇଏ (ସମ୍ମାନିତ)
୧୨। ବହୁ : ସେମାନେ, ଯେନ୍‌ମାନେ, କେନ୍‌ମାନେ,
ଇମାନେ, କିଏକିଏ, ଯେଯେ ।

ଏହି ହିସାବରେ ପୁରୁଷ ବଚନ ୧୨ ଭାଗ ହୁଏ । ମାତ୍ର ପୁରୁଷ ବଚନ ବାଚକ କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ୭ଟି ହୁଏ ।

କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟର ବ୍ୟବହାରକୁ ବିଚାର କଲେ ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ସର୍ବନାମ ସବୁକୁ ସାତ ଭାଗ କରା ହୁଏ ।

		କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟ				
୧।	ମୁଇଁ	ସିଁ	ତିଁ	ଲିଁ	ମି	ଛେଁ
୨।	ଆମେ	ସୁଁ	ତୁଁ	ଲୁଁ	ମୁ	ଛୁଁ
୩।	ଆମେ (ତୁଇ+ମୁଇଁ)	--	ତାଁ	ଲାଁ	ମା	--
୪।	ତୁଇ	ସୁ	ତୁ	ଲୁ	ବୁ	ଛୁ
୫।	ତୁମେ	ସ	ତ	ଲ	ବ	ଛ
୬।	ସେ, ହେ, କିଏ, ଯେ, ଇଏ (ସମ୍ମାନିତ) ଆପଣ, ଆପ୍‌ନେ, ତାପ୍‌ନେ ସେମାନେ, ହେମାନେ, ଆପଣମାନେ କେନ୍‌ମାନେ, କିଏକିଏ, ଯେନ୍‌ମାନେ, ଯେଯେ	ସନ୍	ତେ	ଲେ	ବେ	ଛନ୍
୭।	ସେ, ହେ, କିଏ, ଯେ, ଇଏ	ସି	ତା	ଲା	ବା	ଛେ

ତୁଇ	କରୁଛୁ	କର୍‌ସୁ	କର୍‌ତୁ
ତୁମେ	କରୁଛ	କର୍‌ସ	କର୍‌ତ
ଆପଣ୍	କରୁଛନ୍	କର୍‌ସନ୍	କର୍‌ତେ
ସେ	କରୁଛେ	କର୍‌ସି	କର୍‌ତା
ସେ(ସମ୍ମାନିତ)	କରୁଛନ୍	କର୍‌ସନ୍	କର୍‌ତେ
ମୁଇଁ	ଲେଖ୍‌ଲିଁ	ଲେଖ୍‌ମି	ଲେଖ୍‌ତିଁ
ସେ	ଲେଖ୍‌ଲା	ଲେଖ୍‌ବା	ଲେଖ୍‌ତା
ସେ(ସମ୍ମାନିତ)	ଲେଖ୍‌ଲେ	ଲେଖ୍‌ବେ	ଲେଖ୍‌ତେ
ଆମେ-୧	ଲେଖ୍‌ଲୁଁ	ଲେଖ୍‌ମୁ	ଲେଖ୍‌ତୁଁ
ମୁଇଁ	ଲେଖ୍‌ଲିଁ	ଲେଖ୍‌ମି	ଲେଖ୍‌ତିଁ
ତୁଇ	ଲେଖ୍‌ଲୁ	ଲେଖ୍‌ବୁ	ଲେଖ୍‌ତୁ
ତୁମେ	ଲେଖ୍‌ଲ	ଲେଖ୍‌ବ	ଲେଖ୍‌ତ
ଆପଣ	ଲେଖ୍‌ଲେ	ଲେଖ୍‌ବେ	ଲେଖ୍‌ତେ
ଆମେ-୨	ଲେଖ୍‌ଲାଁ	ଲେଖ୍‌ମା	ଲେଖ୍‌ତାଁ

ଏଥିରୁ ଜଣାପଡୁଛି ଯେ

‘ତୁମେ, ତୁମ୍‌ମାନେ, ତୁମେମାନେ’ ସମାର୍ଥକ ।

‘ସେ (ସମ୍ମାନିତ), ଆପଣ, ସେମାନେ, ଆପଣମାନେ’ ସମାର୍ଥକ ।

କିଂତୁ

‘ସେ ଓ ସେ(ସମ୍ମାନିତ)’ ଭିନ୍ନାର୍ଥକ ।

‘ଆମେ-୧ ଆର୍ ଆମେ-୨’ ଭିନ୍ନାର୍ଥକ ।

ମୁଇଁ+ତୁଇ = ଆମେ-୧ (ଶ୍ରୋତାକୁ ଧରି)

ମୁଇଁ+ସେ = ଆମେ-୨ (ଶ୍ରୋତାକୁ ଛାଡ଼ି)

ପୁରୁଷ ବଚନ କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟ

'ଡାକ୍, ଲେଖ୍, ପକା, ଖା (ଖାଏ), ପି (ପିଇ), ଧୁ (ଧୁଇ), ଦେ, ହେ, ଥି, ପାର୍' ଭଳି କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଯେଉଁ ସବୁ କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ, ସେ ସବୁ ଏଠାରେ ଦେଖାଇ ଦିଆହୋଇଛି ।

	ଅଭ୍ୟାସ	ସଂଭାବନା	ଅତୀତ	ଭବିଷ୍ୟତ	ବର୍ତ୍ତମାନ
ମୁଇଁ	ସ+ଇଁ=ସିଁ	ତ+ଇଁ=ତିଁ	ଲ+ଇଁ=ଲିଁ	ମ+ଇ=ମି	ଛ+ଏଁ=ଛେଁ
ଆମେ-୧	ସ+ଉଁ=ସୁଁ	ତ+ଉଁ=ତୁଁ	ଲ+ଉଁ=ଲୁଁ	ମ+ଉ=ମୁ	ଛ+ଉଁ=ଛୁଁ
ଆମେ-୨	....	ତ+ଆଁ=ତାଁ	ଲ+ଆଁ=ଲାଁ	ମ+ଆ=ମା	....
ତୁଇ	ସ+ଉ=ସୁ	ତ+ଉ=ତୁ	ଲ+ଉ=ଲୁ	ବ+ଉ=ବୁ	ଛ+ଉ=ଛୁ
ତୁମେ	ସ	ତ	ଲ	ବ	ଛ
ଆପଣ	ସ+ଅନ୍=ସନ୍	ତ+ଏ=ତେ	ଲ+ଏ=ଲେ	ବ+ଏ=ବେ	ଛ+ଅନ୍=ଛନ୍
ସେ	ସ+ଇ=ସି	ତ+ଆ=ତା	ଲ+ଆ=ଲା	ବ+ଆ=ବା	ଛ+ଏ=ଛେ

'ଅଭ୍ୟାସ' ଓ 'ବର୍ତ୍ତମାନ' ଲାଗି ଆମେ (ତୁଇ+ମୁଇଁ) ବାଚକ ରୂପ ହୁଏନାହିଁ ।

'ଆମେ' (ତୁଇ+ମୁଇଁ) ଦେଖ୍ତାଁ/ଦେଖ୍ଲାଁ/ଦେଖ୍ମା' ହୁଏ । କିଂତୁ 'ଅଭ୍ୟାସ' ଓ 'ବର୍ତ୍ତମାନ' ରେ କିଛି ହୁଏନାହିଁ ।

ସ୍ୱରାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳ (ଖା, ଗା, ପି, ଛୁଁ, ଦେ, ନେ, ସୁ) ସାଂଗେ ପୂର୍ଣାର୍ଥକ '-ଇ' କିଂବା ଅପୂର୍ଣାର୍ଥକ '-ଉ' ଲାଗିଲା ପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ ।

ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳ (ଡାକ୍, ଲେଖ୍, ନାଚ୍, ପଢ୍, ମାଗ୍) ସାଂଗେ ପୂର୍ଣାର୍ଥକ 'ଇ-କାର' କିଂବା ଅପୂର୍ଣାର୍ଥକ 'ଉ-କାର' ଲାଗିଲା ପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ ।

'ହେ' ରେ ପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଲାଗିଲେ 'ହେଇ' ଓ ଅପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଲାଗିଲେ 'ହଉ' ହୁଏ ।

କ୍ରିୟା-ମୂଳରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ

୧. **୨ୟ ପୁରୁଷ ବହୁବଚନ ଓ ସାମ୍ମାନିକ ଆଦେଶ**

ତୁଇ	ତୁମେ	ଆପଣ
ଶୁ	ଶୁଅ	ଶୁଉନ୍
ଖା	ଖ	ଖଉନ୍
ଦେ	ଦିଅ	ଦଉନ୍ (*ଦେଅ...

୨. **୩ୟ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ ଆଦେଶ**

ତୁଇ	**ସେ**
କର୍	କରୁ
ବସ୍	ବସୁ
ହ	ହଉ
ଶୁ	ଶୁଉ

୩. **ଅତୀତ କାଳ**

ଅଂତ /ର/ଲୋପ - /କର୍/..../କଲିଁ/
/ମର୍/..../ମଲା/

ଅଂତ ର→ଏ.... /ଧର୍/..../ଧଏଲିଁ/

ଆ→ଇ.... /ଥା/..../ଥିଲିଁ/*ଥାଏଲିଁ

୪. **ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ**

ଆ→ଇ.... /ଯା/..../ଯିମି/*ଯାମି

୫. **ଅତୀତ କାଳ ପାଇଁ ପୂରା ପରିବର୍ତ୍ତନ**

ଯା→ଗ.... /ଯା/..../ଗଲିଁ/*ଯାଏଲିଁ

ସ→ୟ.... /ଆସ୍/..../ଆୟଲିଁ

ଲ→ୟ.... /ବଲ୍/..../ବୟଲିଁ/*ବଲ୍ଲିଁ

୬. **ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ**

ଆ→ଅ.... /ଡାକ୍/..../ଡକା/
/ମାର୍/..../ମରା/

ଆ→ଉଆ.... /ଖା/..../ଖୁଆ/

ଇ→ଇଆ.... /ପି/..../ପିଆ/

୭. **'କହ, ରହ, ସହ' କ୍ରିୟା**

କହେସିଁ (*କହ୍‌ସିଁ)

କହେଲି (*କହ୍‌ଲି)

ଏକାକ୍ଷରୀ ଆ-କାରାଂତ କ୍ରିମୂରେ କାପ୍ର ଚିହ୍ନ ଯୋଗ ପୂର୍ବରୁ 'ଏ' କି 'ୟ' ଯୋଡ଼ାହୁଏ ।

ଗା	ଗାଏମି	ଗାଏସିଁ	ଗାଏଲି
	ଗାୟମି	ଗାୟସିଁ	ଗାୟଲି
ଖା	ଖାଏବେ	ଖାଏସନ୍	ଖାଏଲେ
	ଖାୟବେ	ଖାୟସନ୍	ଖାୟଲେ
ଆ	ଆଏବା	ଆଏସି	ଆଏଲା
	ଆୟବା	ଆୟସି	ଆୟଲା

ଇ-କାରାଂତ ଓ ଉ-କାରାଂତ କ୍ରିମୂରେ କାପ୍ର ଚିହ୍ନ ଯୋଗ ପୂର୍ବରୁ 'ଇ' ଯୋଡ଼ାହୁଏ ।

ପି	ପିଇମି	ପିଇସି	ପିଇଲା
ଶୁ	ଶୁଇବା	ଶୁଇସନ୍	ଶୁଇଲେ
ଧୁ	ଧୁଇବେ	ଧୁଇସିଁ	ଧୁଇଲୁ

ନିଘା ରଖିବା :

କ୍ରିୟାମୂଳରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ କଲେ ସଂଧି ହୁଏନାହିଁ ।

ମୁଇଁ	କର୍‌ମି	* କର୍ମି	ସେ	ଲମ୍‌ବା	* ଲମ୍ବା
ସେ	କର୍‌ବା	* କର୍ବା	ମୁଇଁ	ସମ୍‌ମି	* ସମ୍ମି
ମୁଇଁ	ଲେଖ୍‌ମି	* ଲେଖ୍ମି	ସେ	ଜିତ୍‌ସି	* ଜିତ୍ସି
ସେ	ଟିପ୍‌ଲା	* ଟିପ୍ଲା	ସେ	ଡର୍‌ସି	* ଡର୍ସି
ମୁଇଁ	ଟିପ୍‌ତିଁ	* ଟିପ୍ତିଁ	ତୁମେ	ଥୁକ୍‌ସ	* ଥୁକ୍ସ
ତୁଇ	ବସ୍‌ତୁ	* ବସ୍ତୁ	ସେ	ଫିକ୍‌ଲା	* ଫିକ୍ଲା
ସେ	ବସ୍‌ଲା	* ବସ୍ଲା	ସେ	ମାଗ୍‌ଲା	* ମାଗ୍ଲା
ତୁଇ	ଲୁକ୍‌ତୁ	* ଲୁକ୍ତୁ	ସେ	ଚାଟ୍‌ଲା	* ଚାଟ୍ଲା

ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ କଲେ ସଂଧି ହୁଏନାହିଁ ।

ଘର୍‌କେ	* ଘର୍କେ	ମୋର୍‌ନ	* ମୋର୍ନ
ତାର୍‌ନୁ	* ତାର୍ନୁ	ଉପ୍‌ରେଁ	* ଉପ୍ରେଁ

* ତାରାଚିହ୍ନ ଲାଗିଥିବା ପ୍ରୟୋଗ ଅଶୁଦ୍ଧ ।

ଭାବ-ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ (ଭାପ୍ର)

୧. ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ /—ତ/ (କ୍ରିମୂ+ଭାପ୍ର+ପୁବାପ୍ର)

ମୁଇଁ	କର୍ + ତ + ଇଁ	=	କର୍‌ତିଁ
ଆମେ	ତ + ଉଁ	=	କର୍‌ତୁଁ
ତୁଇ	ତ + ଉ	=	କର୍‌ତୁ
ତୁମେ	ତ + ଅ	=	କର୍‌ତ
ଆପଣ/ସେମାନେ	ତ + ଏ	=	କର୍‌ତେ
ସେ	ତ + ଆ	=	କର୍‌ତା
ତୁଇ-ମୁଇଁ	ତ + ଆଁ	=	କର୍‌ତାଁ

୨. **ସଂଭାବ୍ୟ /—ପାର୍/ (କ୍ରିମୂ+ଭାପ୍ର+ପୁବାପ୍ର)**

ମୁଇଁ	**ଲେଖ୍ + ଇ-କାର +**	ପାର୍ + ଏଁ	=	ଲେଖିପାରେଁ
ଆମେ	**ଖା + ଇ +**	ପାର୍ + ଉଁ	=	ପାରୁଁ
ତୁଇ		ପାର୍ + ଉ	=	ପାରୁ
ତୁମେ		ପାର୍ + ଅ	=	ପାର
ଆପଣ/ସେମାନେ		ପାର୍ + ଅନ୍	=	ପାରନ୍
ସେ		ପାର୍ + ଏ	=	ପାରେ

ସଂଭାବନା ସୂଚକ /—ପାର୍/ ରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ /—ଇ/, /—ଉ/ ଲଗାଇ ହୁଏ । ଏପରି ହେଲେ 'ପାର୍' ଏକ କ୍ରିୟାମୂଳ ହୋଇଯାଏ ।

୩. **ଆଜ୍ଞାର୍ଥକ /—ଉନ୍/ /—ଉ-କାର,ନ୍/ (କ୍ରି.ମୂ.+ ଆଜ୍ଞାର୍ଥକ ପ୍ରତ୍ୟୟ)**

ଆପଣ — **ପଢ୍** + ଉ-କାର + ନ୍ = ପଢୁନ୍
ଖା + ଉନ୍ = ଖାଉନ୍

୪. **ପୂରକ /—ନ/**

କର୍‌ବାନ, ଗଲାନ, ଲେଖ୍‌ଲାନ ।

୫. **ସ୍ଥିତିବାଚକ /—ହ/**

କରିହେବା, କରାହେଲା, ଧରାହେସି ।

୬. **ପ୍ରଶ୍ନାତ୍ମକ /—ତ/**

ସେ କର୍‌ବା **ତ** ?
ସେ ଯିବା **ତ** ?
ସେ ପଢ୍‌ସି **ତ** ?
ସେ ଗଲା **ତ** ?

୭. **ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ /—ତ/**

ସେ **ତ** ଯିବା, ତୁଇ ଥା ।
ମୁଇଁ **ତ** କର୍‌ମି, ସେ ଥାଉ ।

୮. **ପ୍ରଶ୍ନାତ୍ମକ /—ପରେ/**

ତୁମେ ଦେଖିଛ, **ପରେ** ?
ସେ ଦେଖିଛେ, **ପରେ** ?
ତୁଇ ଯିବୁ, **ପରେ** ?

୯. **ପ୍ରସ୍ତାବାତ୍ମକ /—ତିନେ/**

ମୁଇଁ ଯାଉଚେଁ **ତିନେ** ।
ମୁଇଁ ରହୁଛେଁ **ତିନେ** ।
ଗୁଟେ ଦିଅ **ତିନେ** ।

ଆଭିମୁଖ୍ୟ-ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ (ଆପ୍ର)

/—ଉ/ ଅପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ

ସ୍ୱରାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଲାଗେ ।

ଖା + ଉ = ଖାଉ	+ ଛ/ଥ + ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ
ପି + ଉ = ପିଉ	
ଧୁ + ଉ = ଧୁଉ	
ନେ + ଉ = ନେଉ	

/— ୁ/ ଉ-କାର ଅପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ

ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଲାଗେ ।

କର୍ + ଉ-କାର = କରୁ	+ ଛ/ଥ + ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ
ଦେଖ୍ + ଉ-କାର = ଦେଖୁ	
ପଢ୍ + ଉ-କାର = ପଢୁ	
ଚାହାଲ୍ + ଉ-କାର = ଚାହାଲୁ	

/—ଇ/ ପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ

ସ୍ୱରାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଲାଗେ ।

ଖା + ଇ = ଖାଇ	+ ଛ/ଥ + ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ
ପି + ଇ = ପିଇ	
ଧୁ + ଇ = ଧୁଇ	
ନେ + ଇ = ନେଇ	

/— ି/ ଇ-କାର ପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ

ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଲାଗେ ।

କର୍ + ଇ-କାର = କରି	+ ଛ/ଥ + ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ
ଦେଖ୍ + ଇ-କାର = ଦେଖି	
ପଢ୍ + ଇ-କାର = ପଢ଼ି	
ଚାହାଲ୍ + ଇ-କାର = ଚାହାଲି	

* କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିଲା ପରେ -ଛ, -ଥ ଲାଗିପାରେ । 'କର୍‌ଛ, କର୍‌ଥିଲା' ଭଳି ପ୍ରୟୋଗ ସଂଭବ ନୁହେ ।

ଆ-କାରାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ /—ଇ/ ଲଗାଇବା ପୂର୍ବରୁ /ଆ/ ବଦଳରେ /ଏ-କାର, ଇ/ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ଖୁଜା	→	ଖୁଜେଇ	+ ଛ/ଥ + ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ
ହଜା	→	ହଜେଇ	
ଉଲା	→	ଉଲେଇ	ଖୁଜୈ, ହଜୈ, ଉଲୈ, ଉକ୍‌ଲୈ, ଭଳି
ଉକ୍‌ଲା	→	ଉକ୍‌ଲେଇ	ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ଚଳେ ।

ଆ-କାରାଂତ କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଅପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ /—ଉ/ ଲଗାଇବା ପୂର୍ବରୁ /ଆ/ ଲୋପ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ଖୁଜା	→	ଖୁଜଉ	+ ଛ/ଥ + ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ
ହଜା	→	ହଜଉ	
ଉଲା	→	ଉଲଉ	ଖୁଜୌ, ହଜୌ, ଉଲୌ, ଉକ୍‌ଲୌ ଭଳି
ଉକ୍‌ଲା	→	ଉକ୍‌ଲଉ	ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ଚଳେ ।

ନିଘା ରଖିବା :

ଦୁଇଟା ପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଯୋଡ଼ା ହୋଇପାରେ ।

କରିପାରି, ହେଇପାରି, କରିହେଇ ...

ପୂର୍ଣାର୍ଥକ ସହିତ ଅପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଯୋଡ଼ା ହୋଇପାରେ ।

ହେଇପାରୁ, କରିପାରୁ, କରିହେଉ ...

କିଂତୁ ଅପୂର୍ଣାର୍ଥକ ସହିତ ପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଯୋଡ଼ା ହୋଇପାରେନାହିଁ ।

*ହେଉପାରି, କରୁପାରି, ହେଉକରି ...

କର୍ ଉ ଛେ / ଥିଲା / ଥିବା x x x x

କର୍ ଇ ଛେ / ଥିଲା / ଥିବା / ହେବା / ହେଲା / ପାରେ / ଦେଇ

ସହାୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟ (ସପ୍ର)

କ୍ରିୟାମୂଳରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିଲା ପରେ ସହାୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ ।

/—ଛ/ ଖା + ଉ = ଖାଉ

ଖାଉ + ଛ = ଖାଉ**ଛ** / **ଛେ** / **ଛେଁ** / **ଛୁ** / **ଛୁଁ** / **ଛନ୍**

କର୍ + ଉ-କାର = କରୁ

କରୁ + ଛ = କରୁ**ଛ** / **ଛେ** / **ଛେଁ** / **ଛୁ** / **ଛୁଁ** / **ଛନ୍**

ଖା + ଇ = ଖାଇ

ଖାଇ + ଛ = ଖାଇ**ଛ** / **ଛେ** / **ଛେଁ** / **ଛୁ** / **ଛୁଁ** / **ଛନ୍**

କର୍ + ଇ-କାର = କରି

କରି + ଛ = କରି**ଛ** / **ଛେ** / **ଛେଁ** / **ଛୁ** / **ଛୁଁ** / **ଛନ୍**

/—ଥି/ ଖାଇ + ଥି + ସ / ତ / ମା / ବ / ଲ
ଖାଉ + ଥି + ସୁ / ତୁ / ମୁ / ବା / ଲା
କରି + ଥି + ସି / ତି / ମି / ବୁ / ଲି
କରୁ + ଥି + ସନ୍ / ତେ / ମା / ବେ / ଲେ

/—ଥ/ ଖାଇ + ଥ = ଖାଇଥ
ଖାଉ + ଥ = ଖାଉଥ
କରି + ଥ = କରିଥ
କରୁ + ଥ = କରୁଥ

କ୍ରିୟାମୂଳରେ —ଇ, —ଆ ଲାଗିଲା ପରେ ୨ୟ କ୍ରିୟା, ନ ହେଲେ 'ଦେ, ଯା, ପଡ୍, ଉଠ୍, ହେ, ପାର୍, ସାର୍' ଲାଗିପାରେ ।

ଇ ଖାଇ ଦେଲା, ଧରି ପକାଲା, ଉଠିପଡ୍‌ଲା, ମାଡି ଉଠ୍‌ଲା, ଦେଖି ହେଲା, ଲେଖି ପାର୍‌ଲା, କହି ସାର୍‌ଲା ।

ଆ ପଢ଼ା ହେଲା, ଶୁଆ ହେଲା, ଜନା ପଡ୍‌ଲା
ଦେଖା ଯାଉଛେ, ଦିଆ ଗଲା
ଶୁନା ଯାଉଛେ, ରଂଧା ସର୍‌ଲା

କର୍ତା ଅପ୍ରାଣୀବାଚକ ହୋଇଥିଲେ ବହୁବଚନରେ ଏକବଚନ କ୍ରିୟାଂତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ ।

ଇ ଝାରେଁ ବହୁତ୍ ଗଛ୍ ଅଛେ ।
ଇ ଝାରେଁ ବହୁତ୍ କୁଲିହା ଅଛନ୍ ।

ରୁଁଧାଘରେଁ ବହୁତ୍ ବାସନ୍‌କୁସନ୍ ଅଛେ ।
ରୁଁଧାଘରେଁ ବହୁତ୍ ଝୁର୍‌ଲା ଅଛନ୍ ।

ଇଠାନେ ପାଁଚ୍‌ଟା ଘର୍ ଅଛେ ।
ଇଠାନେ ପାଁଚ୍ ଲୋକ୍ ଅଛନ୍ ।

କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ ଓ ଧ୍ୱନିଜାତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର କ୍ରିୟା-ମୂଳ ତୁଲ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ।

ମେଘ୍ ଘଡ୍‌ଘଡ୍ କରୁଛେ = ମେଘ୍ ଘଡ୍‌ଘଡ଼ଉଛେ/(ଘଡ୍‌ଘଡ୍‌ଉଛେ ନୁହେ ।)
ଦିହ୍ କସ୍‌କସ୍ ଲାଗୁଛେ = ଦିହ୍ କସ୍‌କସଉଛେ/(କସ୍‌କସ୍‌ଉଛେ ନୁହେ ।)
ଘା ଟନ୍‌ଟନ୍ କରୁଛେ = ଘା ଟନ୍‌ଟନଉଛେ/(ଟନ୍‌ଟନ୍‌ଉଛେ ନୁହେ ।)
କବାଟ୍ ଖଡ୍‌ଖଡ୍ କଲା = କବାଟ୍ ଖଡ୍‌ଖଡ଼ାଲା
ସେପରି
ଫଡ୍‌ଫଡ୍ କରସି = ଫଡ୍‌ପଡ଼ାସି
ଚକ୍‌ଚକ୍ କଲା = ଚକ୍‌ଚକାଲା
ମଲ୍‌ମଲ୍ ହେବା = ମଲ୍‌ମଲାବା
ଚଡ୍‌ଚଡ୍ କର୍‌ତା = ଚଡ୍‌ଚଡ଼ାତା

ଆଦେଶ

ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଅଦେଶ ଦେବା ଲାଗି କ୍ରିୟା-ମୂଳରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ ସେ ସବୁ ଏଠାରେ ଦେଖାଇ ଦିଆହୋଇଛି ।

ତୁଇ	ତୁମେ	ଆପଣ ସେମାନେ	ସେ,ଯେ,କିଏ	ତୁଇ-ମୁଇଁ ଆମେ
ଡାକ୍	ଡାକ	ଡାକୁନ୍	ଡାକୁ	ଡାକୁଁ
ଲେଖ୍	ଲେଖ	ଲେଖୁନ୍	ଲେଖୁ	ଲେଖୁଁ
ପକା	ପକ(୧)	ପକଉନ୍(୪)	ପକଉ(୪)	ପକଉଁ
ଖା	ଖ (୨)	ଖାଉନ୍	ଖାଉ	ଖାଉଁ
ପି	ପିଅ	ପିଉନ୍	ପିଉ	ପିଉଁ
ଧୁ	ଧୁଅ	ଧୁଉନ୍	ଧୁଉ	ଧୁଉଁ
ଦେ	ଦିଅ (୩)	ଦଉନ୍ (୪)	ଦେଉ/ଦଉ	ଦଉଁ
ହ	ହ	ହଉନ୍	ହଉ	ହଉଁ
ଥା	ଥ (୫)	ଥାଉନ୍	ଥାଉ	ଥାଉଁ
ଚିହ୍ନ →	+ଅ	+ଉନ୍/ ୁନ୍	+ଉ/ ୁ	+ଉ/ ୁଁ

(୧) ତୁମେ 'ପକାଅ' ହୁଏନାହିଁ । (୨) ତୁମେ 'ଖାଅ' ହୁଏନାହିଁ । (୩) ତୁମେ 'ଦେଅ' ହୁଏନାହିଁ । (୪) 'ପକାଉନ୍, ପକାଉ, ଦେଉନ୍' ହୁଏନାହିଁ । (୫) ତୁମେ 'ଥାଅ' ହୁଏନାହିଁ ।

'ମୁଇଁ', ସେ+ମୁଇଁ ='ଆମେ' କୁ ନିଜେ କର୍ତା ଆଦେଶ ଦେବା ଅସଂଭବ । ତେଣୁ କ୍ରିୟାର 'ଆଦେଶ' ପ୍ରକାଶକ ରୂପ ସାତ କିସମର ନ ହୋଇ ପାଂଚ କିସମର ହୁଏ ।

ସ୍ୱରାଂତ କ୍ରିୟା-ମୂଳର ଆଦେଶ ବାଚକ ରୂପ :

ତୁଇ	ତୁମେ	ଆପଣ ସେମାନେ	ସେ,ଯେ,କିଏ	ତୁଇ-ମୁଇଁ ଆମେ
ଗଗା	ଗଗ	ଗଗଉନ୍	ଗଗଉ	ଗଗଉଁ
ଉଁଚା	ଉଁଚ	ଉଁଚଉନ୍	ଉଁଚଉ	ଉଁଚଉଁ
ପଠା	ପଠ	ପଠଉନ୍	ପଠଉ	ପଠଉଁ
ବତା	ବତ	ବତଉନ୍	ବତଉ	ବତଉଁ
ବନ୍ଜା	ବନ୍ଜ	ବନ୍ଜଉନ୍	ବନ୍ଜଉ	ବନ୍ଜଉଁ
ପି	ପିଅ	ପିଉନ୍	ପିଉ	ପିଉଁ
ଛୁଁ	ଛୁଁଅ	ଛୁଁଉନ୍	ଛୁଁଉ	ଛୁଁଉଁ
ଶୁ	ଶୁଅ	ଶୁଉନ୍	ଶୁଉ	ଶୁଉଁ
ନେ	ନିଅ	ନଉନ୍	ନଉ	ନଉଁ
ଚିହ୍ନ →		ଉନ୍	ଉ	ଉଁ

ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟା-ମୂଳର ଆଦେଶ ବାଚକ ରୂପ :

ତୁଇ	ତୁମେ	ଆପଣ ସେମାନେ	ସେ, ଯେ, କିଏ	ତୁଇ-ମୁଁ ଆମେ
ବସ୍	ବସ	ବସୁନ୍	ବସୁ	ବସୁଁ
ଦେଖ୍	ଦେଖ	ଦେଖୁନ୍	ଦେଖୁ	ଦେଖୁଁ
ବାଛ୍	ବାଛ	ବାଛୁନ୍	ବାଛୁ	ବାଛୁଁ
ମାଗ୍	ମାଗ	ମାଗୁନ୍	ମାଗୁ	ମାଗୁଁ
ଘିନ୍	ଘିନ	ଘିନୁନ୍	ଘିନୁ	ଘିନୁଁ
ଉଠ୍	ଉଠ	ଉଠୁନ୍	ଉଠୁ	ଉଠୁଁ
ଚାଟ୍	ଚାଟ	ଚାଟୁନ୍	ଚାଟୁ	ଚାଟୁଁ
ଆଁଚ୍	ଆଁଚ	ଆଁଚୁନ୍	ଆଁଚୁ	ଆଁଚୁଁ
ଚାହାଲ୍	ଚାହାଲ	ଚାହାଲୁନ୍	ଚାହାଲୁ	ଚାହାଲୁଁ
ପହଁର୍	ପହଁର	ପହଁରୁନ୍	ପହଁରୁ	ପହଁରୁଁ
ଚିହ୍ନ →	+ଅ	+ଉ-କାର, ନ୍	+ଉ-କାର	+ଉ-କାର, ଁ

ତିନି-ଅକ୍ଷରୀ ସ୍ୱରାଂତ କ୍ରିୟା-ମୂଳର ଆଦେଶ ବାଚକ ରୂପ

ତୁଇ	ତୁମେ	ଆପଣ ସେମାନେ	ସେ, ଯେ, କିଏ	ତୁଇ-ମୁଇଁ ଆମେ
ପଚ୍‌ରା	ପଚ୍‌ର	ପଚ୍‌ରଉନ୍	ପଚ୍‌ରଉ	ପଚ୍‌ରଉଁ
ଫୁସ୍‌ଲା	ଫୁସ୍‌ଲ	ଫୁସ୍‌ଲଉନ୍	ଫୁସ୍‌ଲଉ	ଫୁସ୍‌ଲଉଁ
ଉସ୍‌କା	ଉସ୍‌କ	ଉସ୍‌କଉନ୍	ଉସକଉ	ଉସ୍‌କଉଁ
ପହଟା	ପହଟ	ପହଟଉନ୍	ପହଟଉ	ପହଟଉଁ
ବିଦ୍‌ରା	ବିଦ୍‌ର	ବିଦ୍‌ରଉନ୍	ବିଦ୍‌ରଉ	ବିଦ୍‌ରଉଁ
ଚିହ୍ନ →	ଅ	ଉନ୍	ଉ	ଉଁ

ତିନି-ଅକ୍ଷରୀ ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟା-ମୂଳର ଆଦେଶ ବାଚକ ରୂପ

ତୁଇ	ତୁମେ	ଆପଣ ସେମାନେ	ସେ,ଯେ,କିଏ	ତୁଇ-ମୁଇଁ ଆମେ
ଉଲୁଟ୍	ଉଲ୍ଟ	ଉଲ୍ଟୁନ୍	ଉଲ୍ଟୁ	ଉଲ୍ଟୁଁ
ଟଉଲ୍	ଟଉଲ	ଟଉଲୁନ୍	ଟଉଲୁ	ଟଉଲୁଁ
ଖସୁର୍	ଖସ୍ର	ଖସ୍ରୁନ୍	ଖସ୍ରୁ	ଖସ୍ରୁଁ
ଚାହାଲ୍	ଚାହାଲ	ଚାହାଲୁନ୍	ଚାହାଲୁ	ଚାହାଲୁଁ
ଝୁମୁର୍	ଝୁମ୍ର	ଝୁମ୍ରୁନ୍	ଝୁମ୍ରୁ	ଝୁମ୍ରୁଁ
ଉତୁର୍	ଉତ୍ର	ଉତ୍ରୁନ୍	ଉତ୍ରୁ	ଉତ୍ରୁଁ
ଚିହ୍ନ →	ଅ	ଉ-କାର,ନ୍	ଉ-କାର	ଉ-କାର,ଁ

ତିନି-ଅକ୍ଷରୀ କ୍ରିୟା-ମୂଳର 'ତୁମେ' ସ୍ଥାନର ଆଦେଶ ବାଚକ ରୂପକୁ ମୂଳ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାହୁଏ ।

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପାଂତର

ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟା-ମୂଳର ପ୍ରଥମ ଅକ୍ଷର ଆ-କାରାଂତ ହୋଇଥିଲେ ଆ ଲୋପ ହୁଏ ଏବଂ ଶେଷ ଅକ୍ଷରରେ ଯୋଡ଼ାହୁଏ ।

କ୍ରିୟାମୂଳ	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ	କ୍ରିୟାମୂଳ	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ
ଟାକ୍	ଟକା	ସାଜ୍	ସଜା
ଡାକ୍	ଡକା	କାଟ୍	କଟା
ଚାଖ୍	ଚଖା	ଘାଁଟ୍	ଘଁଟା
ଭାଗ୍	ଭଗା	ଚାଟ୍	ଚଟା
ମାଗ୍	ମଗା	ଫାଟ୍	ଫଟା
ଲାଗ୍	ଲଗା	ବାଟ୍	ବଟା
ଆଁଚ୍	ଅଁଚା	ବାଁଟ୍	ବଁଟା
କାଚ୍	କଚା	ଛାଡ୍	ଛଡା
ଛାଁଚ୍	ଛଁଚା	ଝାଡ୍	ଝଡା
ନାଚ୍	ନଚା	କାଢ୍	କଢ଼ା
ଟାଁଚ୍	ଟଁଚା	ବାଢ୍	ବଢ଼ା
ବାଛ୍	ବଛା	ଗାଧ୍	ଗଧା
ବାଜ୍	ବଜା	ବାଁଧ୍	ବଁଧା
ଭାଜ୍	ଭଜା	ଆନ୍	ଅନା
ମାଜ୍	ମଜା	ଛାପ୍	ଛପା

କ୍ରିୟାମୂଳ	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ	କ୍ରିୟାମୂଳ	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ
ତାପ୍	ତପା	ହାର୍	ହରା
ନାପ୍	ନପା	ଟାଲ୍	ଟଲା
ଚାବ୍	ଚବା	ଝାଲ୍	ଝଲା
ମାର୍	ମରା	ଢାଲ୍	ଢଲା

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକରେ ବର୍ତମାନ ପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଲାଗିଲେ ଆ-କାରାଂତ ବଦଳରେ ଏ-କାରାଂତ ହୁଏ ।

ଟକା	ଟକେ	ଟକେଇଛେ	ନଚା	ନଚେ	ନଚେଇଛେ
ଲଗା	ଲଗେ	ଲଗେଇଛେ	ପଠା	ପଠେ	ପଠେଇଛେ

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକରେ ବର୍ତମାନ ଅପୂର୍ଣାର୍ଥକ ଲାଗିଲେ ଆ-କାରାଂତ ବଦଳରେ ଅ-କାରାଂତ ହୁଏ ।

ଟକା	ଟକ	ଟକଉଛେ	ନଚା	ନଚ	ନଚଉଛେ
ଲଗା	ଲଗ	ଲଗଉଛେ	ପଠା	ପଠ	ପଠଉଛେ

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପରେ 'ବାର୍' ଲଗାଇଲେ କ୍ରିୟାବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ହୁଏ ।

ବ୍ୟଂଜନାଂତ କ୍ରିୟା-ମୂଳର ପ୍ରଥମ ଅକ୍ଷର ଆ-କାରାଂତ ନ ହୋଇଥିଲେ ଶେଷ ଅକ୍ଷରରେ ଆ-କାର ଯୋଡ଼ା ହୁଏ ।

କ୍ରିୟାମୂଳ	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ	କ୍ରିୟାମୂଳ	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ
ଲୁକ୍	ଲୁକା	ଚଢ଼୍	ଚଢ଼ା
ଟେକ୍	ଟେକା	ପଢ଼୍	ପଢ଼ା
ଦେଖ୍	ଦେଖା	ପିଁଧ୍	ପିଁଧା
ଲେଖ୍	ଲେଖା	ଚିପ୍	ଚିପା
ଚଘ୍	ଚଘା	ଟିପ୍	ଟିପା
ବୁଝ୍	ବୁଝା	ଢିଲ୍	ଢିଲା
ହଟ୍	ହଟା	ଖେଲ୍	ଖେଲା
ପିଟ୍	ପିଟା	ଫିର୍	ଫିରା
ବୁଡ୍	ବୁଡ଼ା	ଖୁଲ୍	ଖୁଲା

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ପ୍ରତ୍ୟୟ (ପ୍ରେପ୍ର)

କ୍ରିୟାମୂଳ	ବର୍ତମାନ		ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ	ବର୍ତମାନ	
କର୍	କରି	କରୁ	କରା	କରେଇ	କରଉ
ଡାକ୍	ଡାକି	ଡାକୁ	ଡକା	ଡକେଇ	ଡକଉ
ଭିଜ୍	ଭିଜି	ଭିଜୁ	ଭିଜା	ଭିଜେଇ	ଭିଜଉ
ବୁଡ୍	ବୁଡ଼ି	ବୁଡୁ	ବୁଡ଼ା	ବୁଡ଼େଇ	ବୁଡ଼ଇ
ଚେତ୍	ଚେତି	ଚେତୁ	ଚେତା	ଚେତେଇ	ଚେତଇ
ପଡ୍	ପଡ଼ି	ପଡୁ	ପକା	ପକେଇ	ପକଉ

କ୍ରିୟାମୂଳ	ବର୍ତ୍ତମାନ		ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ	ବର୍ତ୍ତମାନ	
ଲେଖ୍	ଲେଖି	ଲେଖୁ	ଲେଖା	ଲେଖେଇ	ଲେଖଉ
ଖା	ଖାଇ	ଖାଉ	ଖୁଆ	ଖୁଏଇ	ଖୁଅଉ
ପି	ପିଇ	ପିଉ	ପିଆ	ପିଏଇ	ପିଅଉ
ଛୁଁ	ଛୁଇଁ	ଛୁଉଁ	ଛୁଆଁ	ଛୁଏଁଇ	ଛୁଁଅଉ
ଦେ	ଦେଇ	ଦେଉ	ଦିଆ	ଦିଏଇ	ଦିଅଉ
ଧୁ	ଧୁଇ	ଧୁଉ	ଧୁଆ	ଧୁଏଇ	ଧୁଅଉ

* 'ପଡ୍'ର ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପ 'ପକା' ହୁଏ ।
* ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପକୁ ବିଶେଷ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାହୋଇପାରେ ।
* ନାମଧାତୁ (ଶବ୍ଦଜ କ୍ରିୟା)ର ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପାଂତର ହୋଇପାରେନାହିଁ ।

କ୍ରିୟାମୂଳ	ବର୍ତ୍ତମାନ	ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ	ବର୍ତ୍ତମାନ	
ପହଁର୍	ପହଁରି/ରୁ	ପହଁରା	ପହଁରେଇ	ପହଁରଉ
ଉଲୁଟ୍	ଉଲ୍‌ଟି/ଟୁ	ଉଲ୍‌ଟା	ଉଲ୍‌ଟେଇ	ଉଲ୍‌ଟଉ
ନିକଲ୍	ନିକ୍‌ଲି/ଲୁ	ନିକ୍‌ଲା	ନିକ୍‌ଲେଇ	ନିକ୍‌ଲଉ
ପକଡ୍	ପକ୍‌ଡ଼ି/ଡୁ	ପକ୍‌ଡ଼ା	ପକ୍‌ଡ଼େଇ	ପକ୍‌ଡ଼ଉ
ପହଁଚ୍	ପହଁଚି/ଚୁ	ପହଁଚା	ପହଁଚେଇ	ପହଁଚଉ
ଅମର୍	ଅମ୍‌ରି/ରୁ	ଅମ୍‌ରା	ଅମ୍‌ରେଇ	ଅମ୍‌ରଉ
ପାଲଟ୍	ପାଲ୍‌ଟି/ଟୁ	ପଲ୍‌ଟା	ପଲ୍‌ଟେଇ	ପଲ୍‌ଟଉ
ବଦଲ୍	ବଦ୍‌ଲି/ଲୁ	ବଦ୍‌ଲା	ବଦ୍‌ଲେଇ	ବଦ୍‌ଲଉ
ବରଗ୍	ବର୍‌ଗି/ଗୁ	ବର୍‌ଗା	ବର୍‌ଗେଇ	ବର୍‌ଗଉ
ବିଗଡ୍	ବିଗ୍‌ଡ଼ି/ଡୁ	ବିଗ୍‌ଡ଼ା	ବିଗ୍‌ଡ଼େଇ	ବିଗ୍‌ଡ଼ଉ
ରଗଡ୍	ରଗ୍‌ଡ଼ି/ଡୁ	ରଗଡ଼ା	ରଗ୍‌ଡ଼େଇ	ରଗ୍‌ଡ଼ଉ
ଲଟକ୍	ଲଟ୍‌କି/କୁ	ଲଟ୍‌କା	ଲଟ୍‌କେଇ	ଲଟ୍‌କଉ
ଲେଉଟ୍	ଲେଉଟି/ଟୁ	ଲେଉଟା	ଲେଉଟେଇ	ଲେଉଟଉ
ମହକ୍	ମହକି/କୁ	ମହକା	ମହକେଇ	ମହକଉ
ଅଟକ୍	ଅଟ୍‌କି/କୁ	ଅଟ୍‌କା	ଅଟ୍‌କେଇ	ଅଟ୍‌କଉ
ଦୁହାର୍	ଦୁହାରି/ରୁ	ଦୁହ୍‌ରା	ଦୁହରେଇ	ଦୁହରଉ
ପହଟ୍	ପହଟି/ଟୁ	ପହଟା	ପହଟେଇ	ପହଟଉ
ପାଛୁଡ୍	ପାଛୁଡ଼ି/ଡୁ	ପଛୁଡ଼ା	ପଛୁଡ଼େଇ	ପଛୁଡ଼ଉ
ବତର୍	ବତ୍‌ରି/ରୁ	ବତ୍‌ରା	ବତରେଇ	ବତରଉ
ଡଉଲ୍	ଡଉଲି/ଲୁ	ଡଉଲା	ଡଉଲେଇ	ଡଉଲଉ

କେତେଟା କ୍ରିୟା-ମୂଳର ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପାଂତର ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଦୃ :

ଆ, ଥା, ହେଁକା, ଗଗା, କିର୍‌ଲା, ଅଲ୍‌ଗା, ଯା, ଗା, ପା, କୁଁଥା, ଚୁରା, ପଲା, ନେ, ଚହଁରା, ପଠା, ବନ୍ଧା, ଗଁଠା, ଛୁଟା, ଠୁଲା, ପକା, ଉକ୍‌ଲା, ପୁର୍‌ଲା, ଫୁସ୍‌ଲା, ଉଛ୍‌ଲା, ଚାହାଲ୍, ହାଫର୍, ପାସର୍, ଝୁମୁର୍, ଖାସ୍, ଚତ୍‌ରା, ବନା, ଉଁଡ଼ା ।

କ୍ରିୟାର ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି

ଟାକ୍ (କ୍ରି)	ଟକାଟକି (ବି)	ଟକାଟୁକି (ବି)	ଟାକିଟାକି (ବିଂ)	ଟକେଇଟକେଇ (ବିଂ)
ଡାକ୍	ଡକାଡକି	ଡକାଡୁକି	ଡାକିଡାକି	ଡକେଇଡକେଇ
କାଚ୍	କଚାକଚି	କଚାକୁଚି	କାଚିକାଚି	କଚେଇକଚେଇ
ନାଚ୍	ନଚାନଚି	ନଚାନୁଚି	ନାଚିନାଚି	ନଚେଇନଚେଇ
ପଢ୍	ପଢ଼ାପଢ଼ି	ପଢ଼ାପୁଢ଼ି	ପଢ଼ିପଢ଼ି	ପଢ଼େଇପଢ଼େଇ
ଦେଖ୍	ଦେଖାଦେଖି	ଦେଖାଦୁଖି	ଦେଖିଦେଖି	ଦେଖେଇଦେଖେଇ
ଲେଖ୍	ଲେଖାଲେଖି	ଲେଖାଲୁଖି	ଲେଖିଲେଖି	ଲେଖେଇଲେଖେଇ
ମାର୍	ମରାମରି	ମରାମୁରି	ମାରିମାରି	ମରେଇମରେଇ
ପହଁର୍	ପହଁରାପହଁରି	ପହଁରାପୁହଁରି	ପହଁରିପହଁରି	ପହଁରେଇପହଁରେଇ
ପାଲଟ୍	ପାଲ୍‌ଟାପାଲ୍‌ଟି	ପାଲ୍‌ଟାପୁଲ୍‌ଟି	ପାଲ୍‌ଟିପାଲ୍‌ଟି	ପଲ୍‌ଟେଇପଲ୍‌ଟେଇ
ବଦ୍‌ରା	ବଦ୍‌ରାବଦ୍‌ରି	ବଡରାବୁଦ୍‌ରି	ବଦ୍‌ରିବଦ୍‌ରି	ବଡରେଇବଡରେଇ
ଚହଁରା	ଚହଁରାଚହଁରି	ଚହଁରାଚୁହଁରି	....	ଚହଁରେଇଚହଁରେଇ
ଖା	ଖୁଆଖୁଇ	....	ଖାଇଖାଇ	ଖୁଏଇଖୁଏଇ
ପି	ପିଆପିଇ	....	ପିଇପିଇ	ପିଏଇପିଏଇ
ଛୁଁ	ଛୁଆଁଛୁଇଁ	....	ଛୁଇଁଛୁଇଁ	ଛୁଏଁଇଛୁଏଁଇ
ଦେ	ଦିଆଦୁଇ	....	ଦେଇଦେଇ	....

ନାନା ପ୍ରକାର କ୍ରିୟା

	ଅସମାପିକା		ସମାପିକା
ତୁଇ	ସିଖାଲେଁ	ମୁଇଁ	ଖେଲ୍‌ମି
ସେ	ସିଖାଲେଁ	ଆମେ	ଖେଲ୍‌ମା
ସେମାନେ	ଜମ୍‌ଲେଁ	ତୁଇ	ଖେଲ୍‌ବୁ
ମୁଇଁ	ବସ୍‌ଲେଁ	ତୁମେ	ଖେଲ୍‌ବ
ଆମେ	ହାର୍‌ଲେଁ	ଆପଣ୍	ଖେଲ୍‌ବେ
ଆପଣ	ସିଖାଲେଁ	ସେ	ଖେଲ୍‌ବା
ତୁଇ ଟିଭି	ଦେଖିଦେଖି	ପାଠ୍	ପଢ୍‌ସୁ ।
ମୁଇଁ ଗୀତ୍	ଶୁନିଶୁନି	ବହି	ପଢ୍‌ସିଁ ।
ସେ	ଆସୁଁନ୍ ସାର୍	ପଢ଼ି	ବସ୍‌ଲା ।
ତୁମେ	ଉଠୁଁନ୍‌ଉଠୁଁନ୍	ହିଁଟି	ପଡ୍‌ଲ ।
ଆପଣ୍	ଚାଲ୍‌ତେଲ୍	ଇନ୍‌କେ	ଆୟ୍‌ଲେ ।

ଅମିଶ୍ର କ୍ରିୟା : ମୁଇଁ ଦେଖ୍‌ଲିଁ (ଦେଖ୍+ଲିଁ)
ତୁଇ ଖାଏଲୁ ।
ସେ ପିଇବା ।
ତୁମେ ଘିନ୍‌ବ ।

ମିଶ୍ର କ୍ରିୟା	:	ମୁଇଁ ଅନୁମାନ୍ କଲିଁ (ବିଶେଷ୍ୟ+କ୍ରିୟା) ତୁଇ ହଏରାନ୍ ହେଲୁ । ସେ ଜବାବ୍ ଦେଲା ।
ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା	:	ସେ ହଁସୁଛେ । (କାଣା ହଁସୁଛେ ? ଉତର୍ ନାଇଁନ) କାଣା କି କାହାକେ - କେନ୍‌ସି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତର ମିଲ୍‌ଲେ ସେଟା ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା ।
ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା	:	ସେ ଭାତ୍ ଖାଉଛନ୍ । (କାଣା ଖାଉଛନ୍ ? ଭାତ୍ ।) ତୁଇ ବହି ପଢ଼ଲୁ । (କାଣା ପଢ଼ଲୁ ? ବହି ।) କ୍ରିୟା ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ହେଲେ ନିସ୍‌ଚେ ସକର୍ମକ ହେବା ।
ଦୁଇକର୍ମକ କ୍ରିୟା	:	ଆପଣ୍ ତାକେ ଖାତାଟେ ଦେଲେ । (କାଣା ଦେଲେ ? ଖାତା ଟେ । କାହାକେ ଦେଲେ ? ତାକେ ।)
ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା	:	ଆପଣ୍ ଚିଠିଟା ଚିରିଦେଲେ । କ୍ରିୟା-୧ : ଚିର୍+ଇ (ଅସମାପିକା) କ୍ରିୟା-୨ : ଦେ+ଲେ (ସମାପିକା)
ଅସଂପୂର୍ଣ କ୍ରିୟା	:	ଅଛ, ଆଏଁ

ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା

ଏକାଧିକ କ୍ରିୟା ଲାଗି ଯେଉଁ କ୍ରିୟାପଦ ତିଆରି ହୁଏ ତାକୁ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟାପଦ କହଁତି ।

ଭାଂଗ୍‌ଲା : ଭାଂଗିଦେଲା   ଭାଂଗିଗଲା

କାଂଦ୍‌ଲି : କାଂଦିପକାଲିଁ

ପିଇମା : ପିଇଚାଲ୍‌ମା

ଏ ଦୁଇ ରକମର କ୍ରିୟାପଦକୁ ତୁଳନା କଲେ ସଫା ଦିଶୁଛି, ଯୌଗିକ କ୍ରିୟାପଦରେ ଦୁଇଟା କ୍ରିୟା ଅଛି । ଅସମାପିକା (ମୁଖ୍ୟ)+ସମାପିକା (ଗୌଣ) ।

'କାଁଦି' ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାକୁ 'ପକାଲିଁ' ସମାପିକା କ୍ରିୟା ସହାୟତା କରେ । 'କାଁଦ୍‌ଲିଁ' ଓ 'କାଁଦିପକାଲିଁ' ଏ ଦୁଇ କଥାରେ କାଁଦ୍‌ବାରଟା ମୁଖ୍ୟ ହେଲେ ବି 'କାଁଦି' ସହିତ 'ପକାଲିଁ' ମିଶାଇଲେ ଗୋଟିଏ ହଠାତ୍-ସୂଚକ ଅର୍ଥ ବାହାରୁଛି । କ୍ରିୟାପଦକୁ ନାନା ରକମର ଆଳଂକାରିକ ଅର୍ଥ ଦେବା ପାଇଁ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟାପଦ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ ।

ଯୌଗିକ କ୍ରିୟାର ଅର୍ଥତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଭାଗୀକରଣ

୧. ଆରଂଭବୋଧକ	:	ପଢ଼ିବସ୍‌ଲା
୨. ସାମର୍ଥ୍ୟବୋଧକ	:	କରିପାର୍‌ବା
୩. ଇଚ୍ଛାବୋଧକ	:	କହିଦେମି
୪. ନିରଂତରତାବୋଧକ	:	ଖାଇଚାଲ୍‌ଲା
୫. ପୂର୍ଣତାବୋଧକ	:	ଲିଭିଗଲା
୬. ନିତ୍ୟତାବୋଧକ	:	ପଡ଼ିରହିଛେ
୭. ପରୀକ୍ଷାବୋଧକ	:	ବୁଝିନେଲା
୮. ହଠାତ୍-ବୋଧକ	:	କାଂଦିପକାଲି, ରାଗିଉଠ୍‌ଲି

ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ତିନି ପ୍ରକାର

୧.	ବିଶେଷ୍ୟ+କ୍ରି	କାମ୍ କରୁଛେ, ବୁତା କର୍‌ବା, ହୟରାନ୍ ହେଲିଁ
୨.	ବିଶେଷଣ + କ୍ରି	ଭଲ୍ ଲାଗ୍‌ସି, ବନେ ଦିଶୁଛେ
୩.	କ୍ରି-୧ + କ୍ରି-୨	ଧରିପକାଲା, ମାରିଆନ୍‌ଲା

କ୍ରି-୧	କ୍ରି-୨
କର୍ ଇ	ପାର୍ ସି
ଦେଖ୍ ଇ	ଆସ୍ ଲା
କହ୍ ଇ	ପକା ବା

ଖାଇ, କରି, ଲେଖି, ପଢ଼ି, ଦେଇ, କହି, ନେଇ .... +ସାର୍

କରି, ଲେଖି, ପଢ଼ି, ଖାଇ .... +ଜାନ୍

କରି, ପଢ଼ି, ଲେଖି, ଦେଖି, ଗାଇ, ରାଂଧି, ନାଚି .... +ଆସ୍

କହି, ଚାଖି, ଡାକି, ମାଗି, ନାପି .... +ଦେଖ୍

ଭାଂଗି, ପଠେଇ, ଫିରେଇ, ବତେଇ, ଧରେଇ, ହଁସି, ଖେଦି, ଘିନି,
ଚାବି, ଉତ୍‌ରେଇ, ଚଢ଼େଇ, ଟୁଁଟି, ହିଟେଇ .... +ଦେ

ଘିଚି, ପୁର୍‌ଲେଇ, ଚିପି, ଛିନି, ଖାପି .... +ଧର୍

ଲିଭି, ହଜି, ମରି, ଖସ୍‌ରି, ପଡ଼ି, ଡରି, ହାରି, ନର୍‌ଦି,
ପହଦି, ବୁଡ଼ି, ହିଟି, ନେଇ, ରହି, ବାହାରି, ଚଢ଼ି .... +ଯା

ଅଟ୍‌କି, ପଡ଼ି, ଜଗି, ବସି, ଟାକି, ଲାଗି .... +ରହ

ମାଗି, ବେଟି, ଠେକି, ଧରି, ବୁହି, ଛଡ଼େଇ, ଚୁରେଇ,
ଲେଖି, ଘିଚି, କାଢ଼ି, ଉଲ୍‌ଟି, ଘିନି, ଧରି, ତୁଲି, କୁଲ୍‌ଜି .... +ଆନ୍

କରି, ଖାଇ, ପଠେଇ, ଲେଖି, କହି .... +ହେବା

ରାଗି, ମାତି, ଜଲି, ହଁସି, ଚେତି, ଗର୍‌ଜି .... +ଉଠ୍

କାଂଦି, ଉସ୍‌କେଇ, ଖାଇ, ଧରି, ହଁସି, ପିଁଧି, ଫାଡ଼ି .... +ପକା

ଉଲ୍‌ଟି, ଶୁଇ, ବସି, ଉତ୍‌ରି, ବାହାରି, ଉଠି, ପିଚ୍‌କି, ଝୁମରି, ଲହଁପି,
ଚମ୍‌କି, ଖସ୍‌ରି, ଛଁଦ୍‌ଲି .... +ପଡ୍

ସଜେଇ, ପକେଇ, ଲେଖି, ମାଗି, କହି .... +ରଖ୍

ମାଡ଼ି, କହି, ହଗି, କାଟି, ରାଁଧି, ଲେଖି, ଆବ୍‌ରି .... +ବସ୍

ଲେଖି, ଖାଇ, ପଠେଇ, ଲୁଟି, ଦେଖି, ପିଇ .... +ଚାଲ୍

ଟାକି, ରଖି, ଦେଖି, ଖାଇ, ଶୁଇ, ଠୁଲେଇ .... +ଥା

ଲଟ୍‌କି, ଉଛ୍‌ଲି, ଲହଁପି, ଲେଉଟି, ଉଲ୍‌ଟି, ଝୁମରି, ପିଟ୍‌କି,
ଧମ୍‌କି, ଅଲ୍‌ଝି, ଛଁଦ୍‌ଲି,ଖସ୍‌ରି, ଚମ୍‌କି, ଉଁଦ୍‌ଲି, କିଂଦ୍‌ରି, ଉତ୍‌ରି .... + ପଡ୍

ପାଲ୍‌ଟି, ଚିର୍‌କି, ହାପ୍‌ରି, ପାସ୍‌ରି, ପର୍‌ଝି .... + ପକା

ଉଲ୍‌ଟି, କୁଲ୍‌ଜି, ନିଉଁଟି, ଖେଦି .... + ଆନ୍

ପକ୍‌ଡ଼ି, ଛିନି,ଘିନି, ଦୁହାରି, ଘଉଡ଼ି .... + ନେଲା

ପରସି, ପାଛ୍‌ରି, ବର୍‌ଗି, ରଗ୍‌ଡ଼ି, ଟାହାଲି, ଚିର୍‌କି, ପାସ୍‌ରି, ଘଉଡ଼ି,
ପର୍‌ଝି, ଚଉଁଟି, ଉଲ୍‌ଟି, ସଁତ୍‌ଲି, ମୂର୍‌ଛି .... + ଦେ

ନିକ୍‌ଲି, ପଇଦି, ପହଁରି, ପହଁଚି, ଅମ୍‌ରି, ପହଟି, ପହଦି, ଫସ୍‌କି,, ବତ୍‌ରି,
ବଦ୍‌ଲି, ବିଗ୍‌ଡ଼ି, ବିଦ୍‌ରି, ମୁକ୍‌ଲି, ଲଟ୍‌କି, ଅଟ୍‌କି, ଲହଁକି, ଲେଉଟି, ସିଡ୍‌ଲି,
ଉସ୍‌କି, କୁହୁଲି, ଫୁସ୍‌ଲି, ମହକି, ଉଛ୍‌ଲି, କହରି, ଦର୍‌କି, ଧସ୍‌କି, ଅଲ୍‌ଝି,
ଛଲ୍‌କି, ଦଉଡ଼ି, ନର୍‌ଦି, ଅଗ୍‌ଲି, ବିର୍‌ଝି, ଠହରି, ଖସ୍‌ରି, ଉତ୍‌ରି, ପଝରି,
ଛଟ୍‌କି, ସରମି .... + ଗଲା

ଦଉଡ଼ି, ନର୍‌ଦି, ରୁଥ .... +ଆ

ଭର୍‌ସି, ଦେଖି, ପହଁରି, ଚଲେ .... + ପାର୍

ପଟ୍‌ରା, ପହଁରା, ବତ୍‌ରା, ରଗ୍‌ଡ଼ା, ଅଟ୍‌କା, ଚଉଁଟା, ଚମ୍‌କା, ପର୍‌ଝା,
କିଂଦ୍‌ରା, ଖସ୍‌ରା, ଡହଁକା .... + ହେଲା/ଗଲା

ବତ୍‌ରେଇ, ବଦ୍‌ଲେଇ, ବିଗ୍‌ଡ଼େଇ, ଲଟ୍‌କେଇ, ଉସ୍‌କେଇ, ଅଟ୍‌କେଇ, ଚିକ୍‌ନେଇ,
କିଂଦ୍‌ରେଇ, ଧସ୍‌କେଇ, ଅଲ୍‌ଝେଇ, ଚହଁରେଇ, ବିର୍‌ଝେଇ, ଚମ୍‌କେଇ, ଖସ୍‌ରେଇ,
ଇଁଟ୍‌ରେଇ, କଟ୍‌ଡ଼େଇ .... + ଦେଲା

ମୁକ୍‌ଲେଇ, ଦଉଡ଼େଇ, ଖସ୍‌ରେଇ, ଉତ୍‌ରେଇ, ବଦ୍‌ଲେଇ,
ଲେଉଟେଇ, ଥୁର୍‌ଲେଇ .... + ଆନ୍‌ଲା

ଉକ୍‌ଲେଇ, କିର୍‌ଲେଇ, ପଟ୍‌ରେଇ, ଉଁଦ୍‌ଲେଇ, ଇଁଟ୍‌ରେଇ .... + ପକାଲା

କହି+ .... ଦେ, ସାର୍, ପାର୍, ଯା, ପକା, ରଖ୍, ଟାଲ୍, ଜାନ୍

ଆଉ ଏକ ରକମର ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ପଦରେ ଦୁଇଟା କି ତହୁଁ ଅଧିକ କ୍ରିୟା ନିଜ ନିଜର ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ ।

ଆସିଯାଇ ଅଥା ହେଲେଁନ ।
ଖାଇପିଇ ବସିଛେ ।
ମାଗିଯାଚି ଆନ୍‌ଲେଁ ।
ମାଗି ବେଟି କରି ଜମେଇଛେଁ ।
ସେ ଚାହିଁଥିଲେଁ ଧରା ପକେଇଦେଇ ପାରିଥିଟା ।
ମୁଇଁ ମାଗିଥିଲେଁ ଦେଇଦେମି ବଲି କହି ପକେଇଥିତେ ।

ବ୍ୟାକରଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏ ପ୍ରକାର ଅନେକ କ୍ରିୟାପଦ ଲଗାଇ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ପଦ ଗଠନ ସଂଭବ ।

ମିଶ୍ର କ୍ରିୟା

'ଛାଲ୍ ଛଡ଼ାବା, ଛାଲି ଛଡ଼ାବା, ଝାଁକ୍ ଛଡ଼ାବା, ଛୁଆ ଛଡ଼ାବା, ଗାୟ୍ ଛଡ଼ାବା, ପାଏନ୍ ଛଡ଼ାବା, ବିଷ୍ ଛଡ଼ାବା, ରୋଗ୍ ଛଡ଼ାବା, ବେମାରି ଛଡ଼ାବା, ଭୁତ୍ ଛଡ଼ାବା, ପେଟେନ୍ ଛଡ଼ାବା, ଦେବ୍ତା ଛଡ଼ାବା, ମୁଡ୍ ଛଡ଼ାବା, ମାଲ୍ ଛଡ଼ାବା' ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରୟୋଗରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ୍ୟ ସାଂଗେ 'ଛଡ଼ାବା' ଲାଗିଥିଲେ ବି ଅଲଗା ଅଲଗା ଅର୍ଥପ୍ରକାଶ କରେ ।

ଛିଡ଼ା : ତକରାଲ/ହିସାବ/ହାତ୍/ଝାଁଟ୍/ଦୁଆଁ/କବାର୍/ବାବାଜି ଜଟ୍ .... ଛିଡ଼ାବା ।

ଧର୍ : ଗୋଡ୍/ଗୋଡ୍‌ହାତ୍/ହାତ୍/କର୍/ଗହନା/ବେମାରି/ମେଘ୍/ବାଦଲ୍/
ଡିଆଁ/ନିଶା/ସୋର୍/ ବର୍/ଫୁଲ୍/ଫଲ୍/ନିଲାମ/ହଲ୍/ଜିଦ୍/ଅରୁଚି/
ଜମକ୍/ଅଡୁଆ/ରଂଗ୍ .... ଧରବା ।

କାଟ୍ : ସମିଆ/କଥା/କାନ୍/ଗାର୍/ସୁତା/ବାଟ୍/ଚିଡା/ଟିକଟ୍........................ କାଟ୍‌ବା ।

ଖା : ମାଡ୍/ଲାଁଚ୍/ଧୋକା/ଖାମୁସ୍/ବରମସ୍/ମୁର୍‌ଚା/ମୁଡ୍ .... ଖାଏବା ।

ଲାଗ୍ : ଭଲ/ଖରାପ/ଗାଲି/ମାଡ୍/ଟଁକା/ତଲି/ଖୁଜା/ନୁରା/ଡିଆଁ/ପାଲା/
ଲଢ଼େଇ/କାମେ/ହାତ୍ .... ଲାଗ୍‌ବା ।

ବସ୍ : ଘରେଁ/ସରସତୀ କଁଠେ/ଦହି/ଘି/ମିତ/ମାହାରସାଦ୍/ହାଟ୍/ସଭା/
ଟଁଟି/ଘର୍/ଅଡ୍ଂଗି/ପୁଂଜି .... ବସ୍‌ବା ।

ଭାଂଗ୍ : ଘର/ସଭା/ହାଟ୍/ଯାତ୍‌ରା/ଦଉଁରା/ପାନ୍/ଝୁମ୍‌ରା/ସପନ୍/ବାଟ୍/
ପେଟ୍/ଡିମାକ୍/ବାଲ୍/ମନ୍/କଥା .... ଭାଂଗ୍‌ବା ।

ମାର୍ : ଟପାଗୁଲି/ବଂଧୁକ୍/ପେଟେଁ/ବୁବି/ଥାପ୍‌ଡ଼ି/ହାଇ/ପଗଡ଼ି/ପଟି/ଘି/
ଟେଁକର୍/ବିଜୁ/ମଟା/ମଡୁଆ/ମଜା/ଫାଁକା/ଟଁକା/ଦାନା .... ମାର୍‌ବା ।

ନିମିତ୍ତାର୍ଥକ

ମୁଇଁ ସିନାମା **ଦେଖି** ଯିମି । (= ଦେଖ୍‌ବାକେ)
ସେ **ଖାଇ** ଯାଇଛେ । (= ଖାଏବାର୍ ଲାଗି)
ସେ **ଖାଇକରି** ଯାଇଛେ । (= ଖାଇ ସାରି କରି)

ଅକର୍ମକ

ଚଢ଼େଇ	ଉଡୁଛେ	ପାଏନ୍	ବର୍‌ସିଲା	ସେମାନେ	ଅମରଲେ
ବୁଢ଼ା	ଖାସୁଥିସି	ଡାଲ୍	ହଲୁଥିଲା	କଥା	ରହେଲା
ମୁଇଁ	ଚାଲମି	ବୁଇ	କାଁଦ୍‌ବା	ଆମ୍	ଫଲିଛେ
ନିଆଁ	ଜଲୁଛେ	ତୁଇ	ଚମ୍‌କିଲୁ	ବାବୁ	ହିଁସୁଛନ୍
ପିଲା	ଦଉଡ଼ିଲା	ଦାଦା	ଛିଁକ୍‌ଲା	ସେ	ଉଠ୍‌ଗିଲା
ଫଲ୍	ପାର୍‌ଲା	ପତର୍	ଝଡ୍‌ଲା	ରସି	ଛିଡ଼ିଗାଲା

ପିଲାମାନେ	ଖେଲୁଛନ୍	ଗାଡ଼ି	ଉଲ୍‌ଟିଗଲା	ଦହି	ଜମ୍‌ଲା
ଛୁଆ	ନାଚ୍‌ସି	ମାମୁ	କୁଁଥାଲେ	ଖୁଇଲ୍	ଦୁଲ୍‌କିଲା
କାର୍	ଫାଟ୍‌ଲା	ବାପା	ରାଗ୍‌ସନ୍	ନଏଦ୍	ବଢ଼ିଛେ

ଉପରେ ଯେଉଁସବୁ କ୍ରିୟାପଦ ଲେଖାହୋଇଛି, ସେ ସବୁ ଅକର୍ମକ ହେଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, କେତୋଟି କ୍ରିୟା-ମୂଳ ଅକର୍ମକ ଓ ସକର୍ମକ ଉଭୟ ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟବହାର କରିହୁଏ ।

ସମ-ଧାତୁଜ କର୍ତା : ଯେଉଁ ଧାତୁକୁ କର୍ତା ଓ କ୍ରିୟା ଉଭୟ ରୂପେ ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ ତାକୁ ସମ-ଧାତୁଜ କର୍ତା କହଂତି । ଦୃ :

ଫଲ୍ ଫଲିଛେ । ଘଟନାଟା ଘଟିଗଲା । ବର୍‌ସା ବର୍‌ସୁଛେ ।

ଅକର୍ମକର୍ ସକର୍ମକ ବ୍ୟବହାର : 'ମୁଇଁ ହଁସ୍‌ଲିଁ/ପହଁର୍‌ଲିଁ/ଗାଧ୍‌ଲିଁ/ବୁଡ୍‌ଲିଁ' ଭଳି ପ୍ରୟୋଗ ଅକର୍ମକ ଅଟେ । ଏ ଧରଣର କ୍ରିୟା-ମୂଳର ରୂପାଂତର ହୁଏ ଓ ରୂପାଂତରିତ କ୍ରିୟା-ମୂଳ ବାକ୍ୟର କର୍ମ ହୁଏ । ଦୃ :

ମୁଇଁ ଆଛା ହଁସାଟେ ହଁସ୍‌ଲିଁ । ମୁଇଁ ବନେ ପହଁରା ପହଁର୍‌ଲିଁ ।
ମୁଇଁ ସଫା ଗଧାଟେ ଗାଧ୍‌ଲିଁ । ମୁଇଁ ତର୍‌ସର୍ ବୁଡ଼େ ବୁଡ୍‌ଲିଁ ।

ଅକର୍ମକ	**ସକର୍ମକ**
ମୋର ଘା କାଟୁଛେ ।	ସେ କାଗଜ କାଟୁଛେ ।
ତାକେ ଜର୍ ଆନୁଛେ ।	ସେ ଚାଉଲ୍ ଆନୁଛେ ।

ଆତ୍ମିକ କ୍ରିୟା : ଯେଉଁ ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା ନିଜ ଉପରେ ସଂପାଦିତ ହୁଏ, ତାହାକୁ ଆତ୍ମିକ କ୍ରିୟା କହଂତି । 'ମୁଇଁ ଡାଢ଼ି କାଟ୍‌ଲିଁ' କହିଲେ 'ନିଜର୍ ଡାଢ଼ି କାଟ୍‌ଲିଁ ।' ଅର୍ଥ ବାହାରୁ ନାହିଁ । 'ମୁଇଁ ଡାଢ଼ି କାଟିହେଲିଁ' କହିଲେ ଏ ଅର୍ଥଟି ଠିକ୍ ବାହାରୁଛି ।

ମୁଇଁ ମୁଣ୍ଡ୍ କୁଁଡ଼ାଲି । (ସକର୍ମକ) ମୁଇଁ ମୁଣ୍ଡ୍ କୁଁଡ଼େଇ ହେଲି । (ଆତ୍ମିକ)

ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ

ଉଚ୍ଚାରଣ ସମାନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା କେତେଟା ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସମଲ୍ପୁରିରେ ଯାହା ଓଡ଼ିଆରେ ତାହା ନୁହେଁ । ଏଠାରେ ବଂଧନୀ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ ଦିଆ ହୋଇଛି ।

ଶବ୍ଦ **ସମଲ୍ପୁରି ଅର୍ଥ (ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ)**

ଅଣା .... ପାଣିନାଳ (ଟଂକାର ୧୬ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ)
ଆରଂଭ .... ଆଡ଼ଂବର (ଉପକ୍ରମ)
ଉଂଡିବା .... ଭୂଇଁରେ ଲୋଟିବା (ସଂଧାନୀ ଆଖି ବୁଲାଇବା)
କଖାରୁ .... ପାଣି କଖାରୁ (ବୋଇତାଳୁ)

କଂଗା/କଁଗା .... ଜଳାଶୟ (କଂଟକ)
କାଠିଙ୍କର .... ଦାଂତ ଘଷ (କଷ୍ଟକର)
କୁଗା .... ଧାନ ମାପ ବିଶେଷ (ଶୁଖିଲା ନଡ଼ା)
ଖଇ .... ଲିଆ ଚୋପା (ଲିଆ)
ଖଂଡି/ଖଁଡି .... ନଦୀତୀର (ଏକ ଖଂଡ)
ଖରା/ଖରହା .... ଠେକୁଆ (ସୂର୍ଯକିରଣ)
ଗଡ଼ିବା .... କଂଟା ପଶିବା (ଭୂଇଁରେ ଲୋଟିବା)
ଗଂଡା/ଗଁଡା .... ଜନଜାତି ବିଶେଷ (ବନ୍ୟଜଂତୁ ବିଶେଷ)
ଗରା .... ଅଂଡା (ଜଳଘଟ)
ଘିନିବା .... କିଣିବା (ଗ୍ରହଣ କରିବା)
ଚାବି .... ଚାବିକାଠି (କୋଲପ, ତାଲା)
ଗେଡ଼ା .... କବାଟକିଳା ବାଡ଼ି (ବାଂଗରା)
ଘୁରିବା/ଘୂରିବା .... ବାଡ଼ବନ୍ଦି କରିବା (ବୁଲିବା)
ଛିଡ଼ା .... ଛିଂଡା (ଠିଆ)
ଛେନା .... ଗୋବର ଘସି (ଦୁଗ୍ଧଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ)
ଝୁରିବା .... ନିଆଁ ଧାସରେ ପୋଡ଼ିବା (ସ୍ମୃତିମଂଥନ କରିବା)
ଠଣା .... ବକ୍ରାଂଗୁଳି ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ (କାଂଥକୁରା)
ଡିଆଁ .... ଉଇ (ଡେଇଁବା, ଲଂଫ)
ଡିଂବ .... ଅଂଡକୋଷ (ଅଂଡା)
ଢେଲା .... ବଡ଼ଆଖିଆ (ମାଟିଢେଲା)
ଢୁକିବା .... ପଶିବା (ପିଇବା)
ତାଡ଼ିବା .... ପାପୁଲି ଚାପ ଦେଇ କାକରା ଗଡ଼ିବା (ମୂଳୋତ୍ପାଟନ କରିବା)
ଥିର .... ତୋରାଣି (ସ୍ଥିର)
ଦାରୁ .... ମଦ, ବାରୁଦ (କାଠ)
ଦୁଧ .... ସ୍ତନ (କ୍ଷୀର)
ଧାର .... ଦାଢ଼ (ଉଧାର, ଋଣ)
ପାଟି .... ଘର ଛାତର କାଠ (ତୁଂଡ, ମୁହଁ)
ପିଲା .... ବାଳକ (ଶିଶୁ, ଛୁଆ)
ପେଲିବା .... ରମଣ କରିବା (ଠେଲିବା)

ବଂଧ/ବଁଧ୍ .... ପୋଖରୀ (ହିଡ଼)
ବୋହୂ/ବହୂ................. ଭାଉଜ (ବଧୂ)
ଭାଂଗ/ଭାଁଗ୍................ ଧୂଆଁପତ୍ର ଚୂର୍ଣ (ଗଂଜେଇ ବୃକ୍ଷଜାତ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ)
ମହି .... ଘୋଳଦହି (ପୃଥିବୀ)
ମାୟା .... ପିଜୁଳି (ମୋହ)
ରାବଣ .... ଶାଗୁଣା ପକ୍ଷୀ (ଲଂକାର ରାଜା)
ରୁପ/ରୂପ .... ଶୁଆ ପକ୍ଷୀ (ଚେହେରା)
ରେଜା .... ମୂଲିଆଣୀ (ଖୁଚୁରା ପଇସା)
ସିକାର/ଶିକାର............ ମାଂସ ଖାଦ୍ୟ (ପଶୁବଧ, ମୃଗୟା)
ସୁଜି .... ଛୁଂଚି (ଗହମଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ)
ଇଟା .... ଏହା (ଇଷ୍ଟକ)
ଖନା .... ଅନୁନାସିକ ଉଚ୍ଚାରଣକାରୀ (ଥଂଗେଇ ଥଂଗେଇ କହିବା ବ୍ୟକ୍ତି)
କଟା .... ଜଳାଶୟ (କର୍ତିତ)
ଗୁଡ଼ି .... ମଂଦିର (କାଗଜ ଗୁଡ଼ି)
ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା .... ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା (ଅଟାବରା)
ଉସ୍‌କାଇବା .... ଓପାଡ଼ିବା (ପ୍ରବର୍ତାଇବା)
କାହାଲି/ଳି................. ଧୂଆଁପିକା (ପେଁକାଳି)
କିରିଆ .... ରାଣ, ଶପଥ (କୀଟନଷ୍ଟ)
କୁର୍‌ମା .... କୁଡ଼ିଆ ଘର (ମାଂସ ତରକାରି)
ବୁଆ .... ବାପା (ଛୋଟ ଧାନଗଛ)
ଡିବା .... ଡିବିରି, ଦୀପ (ଛୋଟ ଆଧାର)
ନିଦାନ...................... ଉପଯୁକ୍ତ, ଠିକ୍ (ମୂଳ କାରଣ)
ନିଂଦିବା .... ତୃଣ ବାଛିବା (ନିଂଦା କରିବା)
ନିସତ....................... ଅଳସୁଆ (ଅସତ୍ୟାଶ୍ରୟୀ)
ପଚିବା .... ଖାଦ୍ୟ ହଜମ ହେବା (ଶଢ଼ିବା)
ଭିଡ଼ିବା .... ମାନିବା, ସୁଂଦର ଦିଶିବା (ଟାଣିବା)
ସାରିବା .... ମାଲିସ୍ କରିବା (ଶେଷ କରିବା)
ଚାରି .... ଚୁଗୁଲି (୪ ସଂଖ୍ୟା)
ବାଉଲି...................... ବଡ଼ କୂପ (କାନର ଅଳଂକାର)
ବେଉଂତ/ବେଁଉତ୍ .... ଯତ୍ନ, ସୁବଂଦୋବସ୍ତ (ବଂଟନ, ବରାଦ)

ପରିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦାର୍ଥ

କଥାନିକାର୍	:	ଗଳ୍ପ ଲେଖକ
ଫାବ୍‌ତି	:	ନିସ୍ତାର
ଛାକ୍	:	ଭୋକ
ଲାଏକଦାର୍	:	ଯୋଗ୍ୟ
ବିକ୍‌ରିଭାଁଜ୍‌ରି	:	ବିକ୍ରି କରିବା ଓ ବଂଧା ପକାଇବା
ପଁଗ୍‌ପଁଗା	:	ଭୋର ସକାଳ
ସାଏଁପୁଟ୍ ସାଏଁପୁଟ୍	:	ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ
ଅଦମ୍‌ପତା	:	ନିରୁଦ୍ଦେଶ
ସୁକୁଡ୍‌ଡୁମ୍	:	ସ୍ତଂଭୀଭୂତ
ବଲାଜାବ୍‌ରି	:	ବଳାତ୍କାର
ଗନ୍‌ସାମଁଗ୍‌ଲା	:	ବିବାହ ବେଳର ରୀତି ବିଶେଷ
ଢଲ୍‌କନିଆ	:	ଗଡ଼ାଣି
ବାଦ୍ ହେଇଯିବା	:	ମରିଯିବା
ଭଗନସ୍	:	ଭଂଗୁର
ମାତା କମାନି	:	ବସଂତ ରୋଗ
କଁଦ୍‌କଁଦାନି	:	କ୍ରଂଦନୋନ୍ମୁଖ
ରଖିଆବାଟ୍	:	ରକ୍ଷାର ପଂଥା
କୁଟୁମ୍ ବାଟୁମ୍	:	କୁଟୁଂବ ଲୋକ
ଲାଗେର୍ ଲେସେର୍	:	ସଂପର୍କୀୟ
ଡରେନ୍	:	ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ
ଧପେନ୍	:	ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ
ଉପରଛଲିଆ	:	ଉପରଠାଉରିଆ
ଡେବାଭୁଁଜା	:	ବାମ ଡାହାଣ
ତୁନ୍‌ସନା	:	ତିଅଣଗୋଳା (ଦୃ : ତୁନ୍‌ସନା ଭାତ)
ଖୁଆରି	:	ଖାଦ୍ୟ
ଟିକାଥି	:	ଟିକାସି (ନିଶୁଣି)
ପତେ	:	ପର୍ଯ୍ୟଂତ
ଜନ୍‌ବାଟା	:	ଲୋକ ଛୁଆ
ରିକ୍‌ମା	:	ପାରଂପରିକ ରୀତି
ଜିରେଇବା	:	ହଜମ କରିବା
ତତାପୁନା	:	ହରବର
ଲାଏଟ୍	:	ଲାଠି
ଅକଲ୍‌ଦାର୍	:	ଚାଲାକ
ଭାଗଡ଼ି	:	ଭଂଗ (ଦୃ: ଖେଲ୍ ଭାଗଡ଼ି ହେଲା)
ବୁଲାକି	:	ବୁଲାଣିଆ
ବେଲ୍‌ହଉକା	:	ଦ୍ୱିପ୍ରହର
ଦଁଡ଼ାସରାନ୍	:	ଦଂଡବତ୍
ହେଦ୍‌ଚେତ୍	:	ସ୍ମୃତି ଓ ଚେତନା
ଖୁଁଟ୍‌କଟା	:	ଖୁଂଟଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନିତ (ଦୃ : ଖୁଁଟ୍‌କଟା ଜମିନ୍)
ବିନାହାକେ	:	ଅକାରଣ
ଉଟିଏଲ୍	:	ଉଚ୍ଛନ୍ନ, ଉଲ୍ଲସିତ
କବାରତେନ୍	:	ଚାକରାଣୀ
ଖୁଲନ୍‌ଖୁଲା	:	ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ
ମତ୍‌ଭୋଲ୍	:	ମତୁଆଲା
ଦୁବଡ଼୍	:	ଦ୍ୱିବାର ବିବାହିତା
ଉକୁ	:	ମୂଳ (ଦୃ : ବେମାରର୍ ଉକୁ)
ଠଁକେଇ	:	ଠହ୍‌କେଇ, ଠାବ କରି
ବିନ୍‌ସୁରିଆ	:	ସ୍ମୃତି-ବିଭ୍ରାଂତ
ମୁରଧୁନିଆ	:	ମୁଖ୍ୟ
ମନ୍‌ତନ୍	:	ମନ ଓ ଧ୍ୟାନ

ଗ୍ରଂଥସୂଚୀ

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବୃଂଦାବନ ଚଂଦ୍ର । **ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ** । କଟକ : ଗ୍ରଂଥ ମଂଦିର, ୧୯୬୯ ।

ଗୁରୁ, ନରସିଂହ ପ୍ରସାଦ । **କୁଆଁଚରା** । ବଲାଂଗିର : ସଂଗୀତ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ, ୧୯୬୫ ।

— **ଲବଂଗଲତା** । ବଲାଂଗିର : ହରପ୍ରିୟା ଦେବୀ, ୧୯୮୨ ।

— **ଢୋଲ୍‌ମୁହୁରୀ** ।

— **କୁରେ ଫୁଲର ଝୁଁପା** ।

ଚୌଧୁରୀ, ବକୁଳ ଚଂଦ୍ର ଓ ପ୍ରଧାନ, ଅପର୍ଣ୍ଣା । **ଆଧୁନିକ ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରବେଶ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ପ୍ରଧାନ, ୧୯୭୯ ।

ଠାକୁର, ଦେବାର୍ଚ୍ଚନ । **ପାଂଚଟା କଥାନି** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରିଷଦ, ୧୯୮୩ ।

ତନ୍‌ସେନା, ଜୟଦେବ । **ଯୁଲିସିସ୍ ଆଉର୍ ସାଲିଗ୍ରାମ୍** । ସଂବଲପୁର : ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ମଂଦିର, ୧୯୬୮ ।

ତ୍ରିପାଠୀ, କୁଂଜ ବିହାରୀ । **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଲିପିର ବିକାଶ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା, ୧୯୭୭ ।

ଦାଶ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ । **ଅନ୍‌ମୁନ୍‌ସିଆ** । ସଂବଲପୁର : ଶ୍ରୀ ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ପାଢ଼ୀ, ୧୯୮୭ ।

ଦାସ, ନୀଳକଂଠ । **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ** । କଟକ : ନିଉ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋର, ୧୯୫୪ ।

ଦାସ, ରାଇଚରଣ । **ସଂବଲପୁରର ସାଂସ୍କୃତିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ଅବଦାନ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ୧୯୮୨ ।

ଦାସ, ଶିବପ୍ରସାଦ । **ସଂବଲପୁର ଇତିହାସ** । ସଂବଲପୁର : ଅକ୍ଷୟ କୁମାର ଦାସ, ୧୯୬୯ ।

ଦାସ, ସତ୍ୟପ୍ରସାଦ । **ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ୧୯୮୮ ।

ଧଳ, ଗୋଲୋକ ବିହାରୀ । **ଧ୍ୱନି ବିଜ୍ଞାନ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା, ୧୯୭୪ ।

ମଣିଷର ଭାଷା । କଟକ : ନିଉ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋରସ୍ (ପ୍ରା) ଲିମିଟେଡ୍, ୧୯୫୬ ।

ନାଥ, ଶତ୍ରୁଘ୍ନ । **ଆମ ଭାଷା ବିଭବ** । କଟକ : କଟକ ଟ୍ରେଡ଼ିଂ କୋ., ୧୯୫୯ ।

ନିଆଲ୍, ରାମକୃଷ୍ଣ । **ମଏନାବତୀର୍ ରାସ୍‌ଲୀଲା** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରିଷଦ, ୧୯୮୩ ।

ପଂଡା, ରବୀଂଦ୍ର କୁମାର । **କଥା ଆଉର୍ କଥାନି** । ସଂବଲପୁର : ଶ୍ରୀମତୀ ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟା ଦେବୀ, ୧୯୮୪ ।

ପଶାଏତ୍, ବିନୋଦ କୁମାର । **କୟାଁ ବଏଠା** । ସଂବଲପୁର : ଏମ୍.ଏଲ୍. ଝାଙ୍କ୍‌ରିଆ, ୧୯୭୩ ।

—— **ଚୁଟ୍‌କୁ ଚୁଟା** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରିଷଦ, ୧୯୮୩ ।
ପାଢ଼ୀ, ବେଣୀ ମାଧବ । **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ରୂପତତ୍ତ୍ୱ** । ବ୍ରହ୍ମପୁର : ପୁସ୍ତକ ଭଂଡାର, ୧୯୭୨ ।
ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଗୋବିଂଦ ଚଂଦ୍ର । **କେତେଟା ଦରକାରୀ କଥା** । ସଂବଲପୁର : ଶ୍ରୀମତୀ ଅହଲ୍ୟା ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ୧୯୮୨ ।
ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ପ୍ରଭାକର । **ଫୁଲ୍ ଟାଂଗରି** । ସଂବଲପୁର : ଶ୍ରୀମତୀ ବିନୋଦିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ୧୯୮୦ ।
ପ୍ରଧାନ, ଭବାନୀ ଶଂକର । **ପୁରନା କାଲିଆ ଲୋକ** । ସଂବଲପୁର : ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ, ୧୯୮୦ ।
ପ୍ରଧାନ, ପୀତାଂବର । **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଓ ପ୍ରଣୟନ ସଂସ୍ଥା, ୧୯୮୧ ।
ପ୍ରହରାଜ, ଗୋପାଳ ଚଂଦ୍ର । **ପୂର୍ଣ୍ଣଚଂଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ** । (୭ ଖଂଡ) କଟକ : ଭାଷାକୋଷ ଆଶ୍ରମ, ୧୯୩୧-୧୯୪୦ ।
ବହିଦାର, ସତ୍ୟନାରାୟଣ । **ଘୁବ୍‌କୁଡୁ** । ସଂବଲପୁର : ସାରସ୍ୱତ ପୁସ୍ତକ ଭଂଡାର, ୧୯୬୪ ।
—— **ଘବ୍‌ଘବୋ** । ସଂବଲପୁର : ମହିମା ପୁସ୍ତକାଳୟ, ୧୯୬୯ ।
—— **ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ବିଭବ ବା ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସଂବଲପୁରୀ ବ୍ୟାକରଣ ଓ ରଚନା** । ସଂବଲପୁର : ଚିନ୍ମୟ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ, ୧୯୭୭ ।
ବିଶି, ଦୋଳ ଗୋବିଂଦ । **କୋଶଲୀ ଭାଷା ସୁଂଦରୀ** । ଭବାନୀପାଟଣା : ଶ୍ରୀମତୀ ସୌଭାଗ୍ୟ ମଂଜରୀ ନଂଦ, ୧୯୮୪ ।
ବିଶ୍ୱାଳ, ମଂଗଳୁ ଚରଣ । **ଭୁଖା** । ସଂବଲପୁର : ସାରସ୍ୱତ ପୁସ୍ତକ ଭଂଡାର, ୧୯୮୪ ।
ବେହେରା, ଚିଂତାମଣି । **ଆଧୁନିକତାର କ ଖ ଗ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଲୋଚନା** । କଟକ : ଫ୍ରେଣ୍ଡସ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ୧୯୭୩ ।
ଭୋଇ, ଭୀମ । **ଭୀମଭୋଇ ଗ୍ରଂଥାବଳୀ** । କଟକ : ଛାତ୍ରସାଥୀ ।
ମହାଂତି, ଦେବେଂଦ୍ର । **ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ସଂଭାର** । କଟକ : ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ୧୯୬୮ ।
ମହାଂତି, ବ୍ରଜମୋହନ । **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନ-୧** । କଟକ : ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ ।
ମହାପାତ୍ର, ଖଗେଶ୍ୱର । **ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ଓ ଭାଷା** । କଟକ : ଗ୍ରଂଥ ମଂଦିର ୧୯୭୭ ।
—— **ଦକ୍ଷିଣାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା ୧୯୭୭ ।
ମହାପାତ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର । **ସଂବାଦ ଓ ସାଂବାଦିକତା** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ।
ମହାପାତ୍ର, ଧନେଶ୍ୱର । **ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଶବ୍ଦ ସଂଭାର** । କଟକ : ଗ୍ରଂଥ ମଂଦିର ୧୯୭୬ ।
ମିଶ୍ର, ଚକ୍ରଧର । **କରମା** । ଝାରସୁଗୁଡ଼ା : ଡିଲେଶ୍ୱର ପଟେଲ ୧୯୬୩ ।ମିଶ୍ର, ନୀଳମଣି । **ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି, ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ** । କଟକ : ଗ୍ରଂଥ ମଂଦିର ୧୯୭୬ ।

ମିଶ୍ର, ପଂଡିତ ବିନାୟକ : **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଇତିହାସ** । କଟକ : ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋର ୧୯୭୫ ।

ମୁଂଡ, ପରଶୁରାମ । **ମୂଲିଆ ପିଲା** । ଭବାନୀପାଟଣା : OGP. 1951

— **ବସୁନ୍ଧରାର ମାଟି** । କଟକ : ବୁକସ୍ ଏଣ୍ଡ ବୁକସ୍ ୧୯୮୦ ।

ମେହେର, ଗଂଗାଧର । **ଗଂଗାଧର ଗ୍ରଂଥାବଳୀ** । ବ୍ରହ୍ମପୁର : ପୁସ୍ତକ ଭଂଡାର ୧୯୭୭ ।

ରଥ, ଗୋପବଂଧୁ । **ପଶ୍ଚିମ ଓଡିଶାର କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ୧୯୮୮ ।

ରାଜଗୁରୁ, ସତ୍ୟନାରାୟଣ । **ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉପଭାଷା** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ୧୯୮୨ ।

— **ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର କ୍ରମବିକାଶ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ୧୯୮୦ ।

ରାୟ, ଗିରିଜା ଶଂକର । **ସରଳ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ** । କଟକ : S.S. Ray ୧୯୪୨ ।

ସାହୁ, ବାସୁଦେବ । **ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନର ରୂପରେଖ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଶ୍ରୀମତୀ ସତ୍ୟଶାଂତି ସାହୁ ୧୯୭୯ ।

ସିଂହ, ଜଗବଂଧୁ । **ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ** (୨ ଖଂଡ) । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ୧୯୮୨ ।

ସିଂହ, ଲାଲ ରତ୍ନାକର । **ଫୁଲ ଗଜରା** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରିଷଦ ୧୯୮୩ ।

ସିଂହଦେଓ, ବ୍ରଜରାଜ । **ବ୍ରଜରାଜ ଗ୍ରଂଥାବଳୀ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ପର୍ଯଟନ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବ୍ୟାପାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ୧୯୭୫ ।

ସୂପକାର, ଶ୍ରଦ୍ଧାକର । **ଗନ୍ଧାଂଜଳି** । ସଂବଲପୁର : ଶ୍ରଦ୍ଧାକର ସୂପକାର ୧୯୫୬ ।

ସେଠ, ଖଗେଶ୍ୱର । **ଖଗେଶ୍ୱର ଗ୍ରଂଥାବଳୀ** । ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ୧୯୫୮ ।

ହସନ୍ କୁମାର । **ସଂବଲପୁରୀ ଲୋକସାହିତ୍ୟ** । କଟକ : କେ. କେ. ମିଶ୍ର ଏଂଡ୍ କୋ : ୧୯୮୩ ।

ସହାୟକ ଅଭିଧାନ ସୂଚୀ

୧. ଭୁବନାନଂଦ ନ୍ୟାୟାଳଂକାରଂକ ସହଯୋଗିତାରେ ଆମସ୍ ସଟନ୍ ସଂପାଦିତ An Oriya Dictionary in three volumes ର vol. II. କଟକ : ଓଡ଼ିଶା ମିଶନ୍ ପ୍ରେସ୍ ୧୮୪୨ ।

୨. ଗୋପାଳ ଚଂଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ ସଂପାଦିତ **ପୂର୍ଣଚଂଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ** (୭ ଖଂଡ) କଟକ : ଭାଷାକୋଷ ଆଶ୍ରମ ୧୯୩୧ ରୁ ୧୯୪୦ ।

୩. କୁଳମଣି ଦାଶ ସଂପାଦିତ **ସରଳ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ** । କଟକ : କଟକ ପବ୍ଲିଶିଂ ହାଉସ୍ ୧୯୫୬ ।

୪. ରେଭ୍‌ରେଂଡ ଆର୍.ଜେ.ଗ୍ରୁଂଡି ସଂପାଦିତ THE CONCISE ORIYA-ENGLISH DICTIONARY. କଟକ : ଓଡ଼ିଶା ମିଶନ୍ ପ୍ରେସ୍ ୧୯୨୮ ।

୫. ପ୍ରମୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ସଂପାଦିତ । **ପ୍ରମୋଦ ଅଭିଧାନ** । କଟକ : ଅଂବିକା ପ୍ରେସ୍ ୧୯୪୨ ।
୬. ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦଶର୍ମା ସଂପାଦିତ । **ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱବୋଧ ଅଭିଧାନ** । (୨ୟ ସଂସ୍କରଣ) କଟକ : ନିଉ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋର୍ ୧୯୬୨ ।
୭. କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କର ସଂପାଦିତ । **ତରୁଣ ଶବ୍ଦକୋଷ** । କଟକ : ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର ୧୯୬୬,୧୯୮୫ ।
୮. ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ସଂପାଦିତ । **ବ୍ୟାବହାରିକ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ଅଭିଧାନ** । (୨ୟ ମୁଦ୍ରଣ) କଟକ : ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର ୧୯୮୬ ।

ପତ୍ର ପତ୍ରିକା ସୂଚୀ

ଉଦ୍‌ଗାତା, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର । **'ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକକଥା'** ସପ୍ତର୍ଷି ୧୧.୧୧- ୧୯୮୧ ।
ଗୁରୁ, ଗଂଗାଧର । **'ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଂବନ୍ଧରେ ପଦେ ଦି ପଦେ'**, ଝଂକାର ୧୨.୭ -୧୯୬୦ ।
ତ୍ରିପାଠୀ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର । **'ସହଜ ସଂବଲପୁରୀ ଶିକ୍ଷା'** ମାନସ ୫.୯ - ୧୯୭୭ ।
— 'ନିଅ ନିଅ ଶବ୍ଦ ନିଅ', **ନବପତ୍ର**, ୭.୪. - ୧୯୭୩ ।
— 'ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଂବଲପୁରୀ', **ନବପତ୍ର**, ୯.୧. - ୧୯୭୩ ।
ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦେବୀ ପ୍ରସନ୍ନ । **'ଉପଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ'** କୋଣାର୍କ, ୩.୩-୪. - ୧୯୬୮ ।
ପୂଜାରୀ, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର । **'ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷା ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଉତ୍କଳୀୟ ଭାଷା**, ଝଂକାର, ୩.୨. - ୧୯୫୨ ।
— **'ସାର୍ବଜନୀନ ଉତ୍କଳୀୟ ଭାଷା'**, ଝଂକାର, ୫.୬ - ୧୯୫୩ ।
— **'ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାର ଉପକ୍ରି'** ହୀରାଖଣ୍ଡ ୭ ସେପ୍‌ଟେମ୍ବର ୧୯୮୨ ।
ବହିଦାର, ବଳଭଦ୍ର । **'ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଇତିହାସ ଓ ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ'** ଝଂକାର ୪.୨ - ୧୯୫୨ ।
— **'ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସଂବଲପୁରୀ ଶବ୍ଦ, ଝଂକାର** ୫.୧୨ - ୧୯୫୪ ।
ବହିଦାର, ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ । **'ସଂବଲପୁରୀ ଭାଷାରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସମାସ'** ସପ୍ତର୍ଷି ୧୧.୧୧ - ୧୯୮୨ ।
— **'ସଂବଲପୁରୀ ବ୍ୟାକରଣରେ ଆପେକ୍ଷିକ ଶବ୍ଦର ସ୍ଥାନ'** ଉତ୍କଳ ଦିବସ ଓ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ସ୍ମାରକୀ ୧୯୭୨ ।
— **'ସଂବଲପୁରୀ ବ୍ୟାକରଣର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ'** ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ **ସ୍ମରଣିକା** - ୧୯୬୮ ।
ବିଶ୍ୱାଳ, ମଂଗଳୁ ଚରଣ । **'ଆମର ଦାନ'** ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ **ସ୍ମରଣିକା** ୧୯୬୯ ।
— **'ସଂବଲପୁରୀ ଉପଭାଷା'** ଝଂକାର ୨୬.୪ - ୧୯୭୪ ।

ମହାଂତି, ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ । **ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକଗୀତ ଓ ଲୋକପ୍ରିୟ ଉକ୍ତି’** ନବରବି ଜୁନ୍- ୧୯୭୨ ।

ମହାନ୍ତି, ବଂଶୀଧର । **‘ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି’** ରଜତ ଜୟଂତୀ ସ୍ମରଣିକା : ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ ୧୯୭୨ ।

ମହାପାତ୍ର, ଖଗେଶ୍ୱର । **‘ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଇତିହାସ ଆଲୋଚନାର ପରଂପରା’** ଝଂକାର ୨୬.୧ ୧୯୮୪ ।

ମହାପାତ୍ର, ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ । **‘ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ’** ଝଂକାର ଏପ୍ରିଲ୍ ୧୯୭୪ ।

ମହାପାତ୍ର, ମୋହିତ ମୋହନ । **‘କଥନୀ ମା’**, କୋଶଲଭାରତୀ, ୧.୧ ୧୯୮୭ ।

ମହାପାତ୍ର, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର । **‘ପୁରୀ ବୋଲି-୩’** କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ୯.୮ ମଇ - ୧୯୮୧ ।

ମିଶ୍ର, ମୁରାରି ପ୍ରସାଦ । **‘ସଂବଲପୁରୀ ପଲ୍ଲୀ ସଂଗୀତ’** ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ ସ୍ମରଣିକା ୧୯୬୮ ।

ଯୋଷୀ, ପ୍ରୟାଗ ଦତ୍ତ ।**‘କୋଶଲୀ ଭାଷା’** ସପ୍ତର୍ଷି ୧୧.୧୧ ୧୯୮୨ ।

— **‘ହାୟ ! କୋଶଲୀ ଭାଷା’** କୋଶଲ ଭାରତୀ ୧.୧ - ୧୯୮୭ ।

— **‘ସ୍ୱତଂତ୍ର କୋଶଲୀ ଭାଷା’** ବିଶ୍ୱଭାରତୀ ଦୀପିକା ୬. ୧୯୮୫ ।

ରାଉତ, ପ୍ରଭାକର । **‘ଉତ୍ତରାଂଚଳୀୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା’** ‘‘ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ର (ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ବିଶେଷାଂକ) ୧୯୮୧’’ କଟକ : ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ, ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜ ।

ହୋତା, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର । **‘ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉପରେ ବିଭାଷାର ଛାପ’** ଝଂକାର ୯.୫ ୧୯୫୭ ।

❑❑❑

ସମଲ୍‌ପୁରି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ

ଡ. ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ଏହି ପ୍ରଥମ ସମଲ୍‌ପୁରି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷରେ ରହିଛି :

- ❑ ସମଲ୍‌ପୁରି କଥିତ ଭାଷାକ୍ଷେତ୍ରରୁ ସଂଗୃହୀତ ୧୨ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟାକରଣିକ ବିଭାଗୀକରଣ ଏବଂ ସରଳ ଅର୍ଥ ଓ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ।
- ❑ ସହସ୍ରାଧିକ ଶବ୍ଦ ଓ ଶବ୍ଦାଂଶର ବାକ୍ୟଗତ ପ୍ରୟୋଗ ।
- ❑ ପ୍ରବଚନ, ରୂଢ଼ି ଓ ଲୋକୋକ୍ତି ।
- ❑ ଭାଷା-ଶିକ୍ଷା-ସହାୟକ ଅନେକ ବ୍ୟାକରଣିକ କୋଷ୍ଠି ଓ ସାରଣୀ ।
- ❑ ୪୦ରୁ ଅଧିକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ଭାଷାର ସମସ୍ରୋତୀୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ ।
- ❑ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନର ପରଂପରା ଓ ସଂଭାବନା ସଂବଂଧରେ ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ

ସଂସ୍କୃତି ଭବନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧୦୧୪

ମୂଲ୍ୟ : ୧୩୦ ଟଙ୍କା